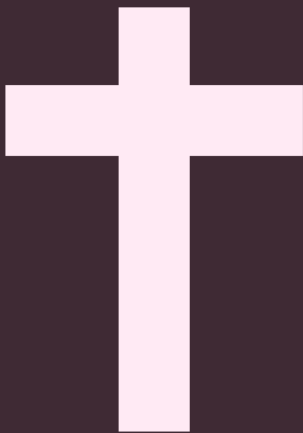

Ma Mūweni Sulumani
ge Melefit

New Testament in Muyang

Ma M_uweni Sulumani ge Melefit

New Testament in Muyang

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968

Contents

Meciyu	1
Mark	69
Luk	113
Zen	186
Tawi	236
Rom	303
1 Korej	335
2 Korej	365
Galasi	384
Efez	396
Filip	407
Kolos	415
1 Tesalonik	423
2 Tesalonik	430
1 Timote	434
2 Timote	443
Tit	450
Filemon	454
Hebri	456
Zek	481
1 Piyer	489
2 Piyer	498
1 Zen	504
2 Zen	512
3 Zen	514
Zud	516
Manjahani	519

Ma M_Hweni Sulumani ya Meciyu àbàki ni Ere ye ti m_àd_àmki ka Ma M_Hweni Sulumani ya Meciyu àbàki ni

Maslaɗa ya àbàki wakita ge Meciyu ni adafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay naɗgu ni, kwa ka manjaki gani ndam ga Yezu dek t_às_àra àbàki ti Meciyu zal asak ga Yezu ni (Meciyu ti tazalay nan Levi daya). Maslaɗa ya àbàki wakita ni ti zal Z_àde, awayay adafaki ma ga ndam mahangaray pakama ge Melefit ya t_àd_àmbiyu, t_àd_àm amagravu ni ti àgrava ka sarta ga Yezu edefin a (jengey Meciyu 1.22-3 ; 2.15 ; 2.17-18 ; 2.23 ; 3.3 ; ma ndahan t_àbu akada hini daya).

Ka manjaki ga wakita ni Meciyu adamki ma ke miwi ga Yezu. Kalan gani anghad ere ye ti Yezu agray akaba adam ni dek akada ga ata Mark nday ata Luk ya tanghad ni : Yezu anjaki ke t_àwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Yezu nan abu agray t_àwi gayan ni ti g_àzit ana g_àzit ndam ya tadabay nan ni t_às_àr nan ti nan way ; kalan gani Piyer adam Yezu ti nan Krist bay gadakani ya amara ni (16.16). Piyer ara adama pakama nana ti kalan gani Yezu òru gwar a Zeruzalem, wudaka akoru ti ahi ana ndam madabay nan ni ah_àr adam takad nan eslini, mak amangaba e kisim ba (16.21).

E kidin ga pakama ga Yezu ya adam ni bu ni ti Meciyu adaba ndahan a, aslamatakabu, abaki ka malan gargari zlam a wakita gayan ni bu : ma ga Yezu ya adam ka hama ni (5.1-7.29), ma ga Yezu ya adam ka ya ti asl_àr ndam asak gayan ni (10.1-11.1), ma gozogul ga Yezu ya adamki ka M_àgur ge Melefit ni (13.1-52), ah_àmamam ndam ga Yezu tanjahadkaba ni (18.1-19.2) akaba ma ga Yezu ya adamki ka mandav ga duniya ni (24.1-25.46).

Meciyu adafiki ana leli zlam ya ti tagrakivu ka Yezu ni ti agravu akada ga zlam ya ti agrakivu ka ndam Izireyel a Wakita ge Melefit ya ahaslani bu ni. Yezu aslaka ka had Ezip a akada ga ndam Izireyel na (2.14-15) ; tabaray nan akada ga ndam Izireyel ya taslakaba a daluv ba ni (3.13), akaka daliya a huf gili ba (4.1) mak acaliya a hama va ga macahi Divi ge Melefit ana mis akada ge M_àwiz ya agray na (5.1). Yezu ti nan bay magri t_àwi ana Melefit ya acakay daliya a kala geli vu ni (Izayi 53.4 ; Meciyu 8.17) ; nan Wur ge Mis, ya Deniyel epi Melefit amafiyu nan a bay vu ni (Deniyel 7.13-14 ; Meciyu 9.6). Yezu endeverinaba t_àwi gayan na dek : kani ti nan « Melefit ya anghad akaba leli ni » (Emenawel) ya Izayi adamki ma ni (Izayi 7.14 ; Meciyu 1.23 ; 28.20).

Slimi ga ata ban ga ban ga Yezu (Luk 3.23-38)

¹ Yezu *Krist ti nan wur huf ge Devit, wur huf ga Abraham daya. Slimi ga ata ban ga banani ti nday hi :

² Abraham ewi Izak, Izak ewi Zekur, Zekur ewi Zada akaba baza ga manani ndahan,

³ Zada ewifina ata Ferez nday ata Zara ka Tamar a, Ferez ewi Esron, Esron ewi Aram,

⁴ Aram ewi Aminadap, Aminadap ewi Nason, Nason ewi Salmon,

⁵ Salmon ewifina Boz ka Rahap a, Boz ewifina Zobet ka Rut a, Zobet ewi Zese,

⁶ Zese ewi Devit. Devit ti azum bay.

Bay Devit ewifiŋa Salomon kà wal ge Yuri a,
 7 Salomon ewi Robowam, Robowam ewi Abiya, Abiya ewi Asaf,
 8 Asaf ewi Zusafat, Zusafat ewi Zoram, Zoram ewi Oziyas,
 9 Oziyas ewi Zowatam, Zowatam ewi Asaz, Asaz ewi Ezesiyas,
 10 Ezesiyas ewi Manase, Manase ewi Amon, Amon ewi Zuziyas,
 11 Zuziyas ewi Zesuniyas akaba bəza ga məŋani. Ka sarta gani nani ti təhəloru ndam *Zude ka haɗ Babilon.
 12 Tàra təhəloya ndam Zude ka haɗ Babilon a ti Zesuniyas ewi Salatiyel, Salatiyel ewi Zorobabel,
 13 Zorobabel ewi Abiyut, Abiyut ewi Eliyakim, Eliyakim ewi Azor,
 14 Azor ewi Sadok, Sadok ewi Akim, Akim ewi Eliyut,
 15 Eliyut ewi Eleyazar, Eleyazar ewi Mataŋ, Mataŋ ewi Zekup,
 16 Zekup ewi Zuzef. Zuzef ti zal ga Mari ya ewi Yezu ni. Yezu ti təzalay naŋ Krist.

17 Nahkay e kiɗiŋ ga sarta ga Abraham akaba sarta ge Devit bu ni ti bəza huɗ bəza huɗ ga Abraham kru mahar faɗ ; e kiɗiŋ ga sarta ge Devit akaba sarta ya ti təhəloru ndam Zude ka haɗ Babilon ni bu ni ti bəza huɗ bəza huɗ ga Abraham kru mahar faɗ ; e kiɗiŋ ga sarta ya ti təhəloru ndam Zude ka haɗ Babilon ni akaba sarta ge Krist bu ni ti bəza huɗ bəza huɗ ga Abraham kru mahar faɗ.

Məslər ge Melefit ahi ana Zuzef etiwewa wur a, slimi gani Yezu

(Luk 2.1-7)

18 Tiwi Yezu *Krist ti àgravu nahkay hi : məŋani Mari məwa ge Zuzef. Zuzef àzay naŋ faŋ ndo, ay ti pi ti naŋ a huɗ. Naŋ a huɗ ti àna njəɗa ga *Məsuf Njəlatani.

19 Zal gani Zuzef ti naŋ mis jireni, nahkay àra epia naŋ a, naŋ a huɗ ti àwayay maɗafani do. Àdəm ambrəŋ naŋ akal-akal.

20 Naŋ àbu ajalay ahàr nahkay ti *məslər ge Melefit àŋgazlivu e kisim mizideni bu, àhi ahkado : « Zuzef wur huɗ ge Devit, kàgray aŋgwaz ga mazay Mari ga wal ba, adaba wur ya a huɗ gayan bu ni ti àzay huɗ gani àna njəɗa ga Məsuf Njəlatani.

21 Ara ewi wur zalani. Emiwewa ti akədi slimi Yezu, aɗaba naŋ ti amahəŋgay ndam gayan, aməhəlababa tay a magudar zlam gatay ba. »

22 Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəŋgaray *pakama gayan ni m àgravu. Pakama gani nani ti nihi :

23 « Wur dahalay ya àsər zal faŋ ndo ni ara azay huɗ, emiwi wur zalani, atəzalay naŋ Emenəwel. » *Emenəwel ti awayay aɗəmvaba « Melefit naŋ àbu akaba leli. »

24 Zuzef nakəŋ àra epidekva ti àgray ere ye ti məslər ga Bay Melefit àhi gray ni. Àzay Mari nakəŋ ga wal,

25 ay t àndəhadkabu ndo, duk àbivoru ana sarta ya Mari ewewa wur na ni. Nahkay Mari nakəŋ ewi wur zalani, mək Zuzef àdi slimi gani Yezu.

2

Ndam məsər zlam tara tamənjaya Yezu a

1 Tiwi Yezu ti e Betlehem ka haɗ *Zude. Ka sarta gani nani ti Erot naŋ bay ga ndam *Zude. Tàra tiwia Yezu a ti ndam ndahan t àra a Zerəzalem a ; nday ndam məsər zlam, tàsləkabiya gwar egezi a.

* 1:23 Izayi 7.14.

² Tàra tìnjia ti tìhindi, tǎdǎm : « Bay ga ndam Zude ya tiwi ni ti nanj eley ? Màra ti adaba bonjur àcàlaya, adafaki tiweya bay gǎdákana. Mìpia bonjur na ti màra ga mabàhadi mirdim a. »

³ Bay *Erot àra ècia ma gana ti ma gani àhèlia ahàr a dal-dal ; ma gani àhèlia ahàr ana ndam Zeruzalem a ðék daya.

⁴ Eslini Erot nakǎj àzalakabu gǎdákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni akaba ndam Zude ya *tàsèra Wakita ge Melefít a ni. Àzalakabu gǎdákani ga ndam Zude ni nahkay ti ge mihindifinja kà tay a : « *Krist Bay gǎdákani ya amara ni ti, etiwi nanj ti eley ? »

⁵ Nanj nakǎj àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakǎj tǎhǎngrifǎj, tǎhi : « Etiwi nanj ti e Betlehem ka had Zude, adaba bay mahǎngaray *pakama ge Melefít nahaj àbèki a wakita gayaj bu nahkay hi :

⁶ “Bay Melefít àdǎm :

Lekulum ndam Betlehem ka had Zude ni ti kǎsa gekali gǎdákani àtam kǎsa ndahanj ga had Zude ni, adaba etiwi bay a kǎsa gekali bu.

Bay gani nani ti amèdi kama ana ndam goro ndam *Izireyel.” * »

⁷ Bay Erot àra ècia ma na nahkay ti àzalakabu ndam mǎsǎr zlam ni akal-akal, èhindifinja ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bonjur ni ti àcàlaya ananaw ? »

⁸ Tàra tǎhia sarta gana ti àslǎroru tay e Betlehem, àhi ana tay : « Dǎgum, kǎðǎbum mǎlanj ga wur ya tiwi ni lala. Akàsèruma mǎlanj gana ti, ñguma ti kǎhǎngrumu ma gani. Adaba nu day nara nakoru ga mabàhadi mirdim. »

⁹ Nday nakǎj tǎra ticia ma ga bay na ti tǎslǎka. Nday tǎbu takoru e divi bu ni ti tìpi bonjur ya àcàlaya gwar egezi a ni, nanj àbu akoru kama gatay. Bonjur ni nanj àbu akoru nahkay ti òru ècikki ka mǎlanj ga wur ya nanj àvu ni.

¹⁰ Tàra tìpia bonjur na ti tǎmǎrva dal-dal,

¹¹ tǎhuriyu a ahay ya ti bonjur ècikki ni vu, tǎdi ahàr ana wur ni nday ata mǎñani Mari. Tàra tìpia wur na ti tǎbàhadi mirdim grik meleher ndiða ndiða ana had, mǎk tǎzlǎkaba sahar gatay a, tǎhèlaya zlam a, tǎbi ana wur ni. Zlam gani nday hi : gru, haf ya tamal tazǎbay ezi ti àbèlay ni, akaba haf nahaj tǎzalay mir, ezi akada ge tersel ni.

¹² Kǎlǎj gani Melefít àhi ma ana tay e kisim mizidèni bu, àhi ana tay ahkado : « Kǎngumoru gwar afa ga Erot ba. » Nahkay nday nakǎj tǎslǎka, tǎngoru a magam gatay àna divi nahaj zlam gatay.

Ata bǎj ga Yezu tacuhworu àna Yezu ka had Ezip

¹³ Ndam mǎsǎr zlam ni tǎra tǎslǎka ti *mǎslǎr ge Melefít àngazlivu ana Zǎzef e kisim mizidèni bu, àhi ahkado : « Slǎka, za wur na nday ata mǎñana, cuhworu àna tay gwar ka had Ezip. Ekinjǎmiya ti njǎhaduma eslina. Anǎhuk “Slǎka” day kwa ti akǎslǎkumbiya. Adaba *Erot nanj àbu adǎbay divi ge mijinj wur ni. »

¹⁴ Zǎzef àra ècia ma na nahkay nahàma, ga mǎlavad gani nani ècikaba, àzay wur ni nday ata mǎj ga wur ni, òru ka had Ezip.

¹⁵ Tòru tìnjǎa eslina ti tǎnjǎhadǎiyu duk àbiviyu ana kisim ga bay Erot. Ata bǎj ga Yezu tòru àna Yezu ka had Ezip ti, ti pakama ga bay mahǎngaray *pakama ga Bay Melefít mǎgravu. Pakama ya àdǎm ni ti nahkay hi : « Nǎzalabiyu wur goro ti kwa ka had Ezip. † »

Tabazl bǎza

* 2:6 Mise 5.1. † 2:15 Oze 11.1.

¹⁶ Erot àra ècia ndam mäsär zlam ni tàgosa nan̄ a ti àzuma b̄aruv a dal-dal. Nahkay àsl̄aruru mis, àhi ana tay t̄oru t̄abazl b̄əza ga k̄əsa Betlehem akaba b̄əza ge mis ya tan̄jəhad̄ k̄ə ḡəvay gani ni. Àhi ana tay t̄abazl b̄əza ya ti t̄əzuma vi a c̄ə c̄əna akaba ya t̄isli vi c̄ə c̄əni ndo ni d̄ək. Àd̄əm t̄abazl b̄əza ge vi c̄ə c̄əni ni ti adaba ndam mäsär zlam ni t̄əhi « M̄ipi bon̄gur en̄jen̄jeni ti àgray vi c̄ə nihi. »

¹⁷ Nahkay pakama ge Zeremi bay mah̄əngaray *pakama ge Melefit ni àgray. Pakama gani nahkay hi :

¹⁸ « T̄ici zlahay a Rama : tuway ah̄ənday dal-dal, tagray del̄əh̄ə.

Nani Resel, et̄əwi b̄əza gayan̄,

àwayay ti mis t̄ədabakay nan̄ do, adaba b̄əza gayan̄ t̄əbi va bi. † »

Ata b̄əng ga Yezu tasl̄əkabiya ka had̄ Ezip a

¹⁹ K̄ələn̄ gani bay *Erot nak̄ən̄ àm̄əta. Àra àm̄əta ti m̄əsl̄ər ga Bay Melefit àngazlivu ana Z̄əzef ka had̄ Ezip e kisim mizid̄əni bu keti,

²⁰ àhi ahkado : « Cikaba, za wur na nday ata m̄ənjana, k̄əngoru àna tay ka had̄ Izireyel. Adaba ndam ya ti t̄əwayay makad̄ wur ni ti t̄əm̄əta. »

²¹ Z̄əzef nak̄ən̄ àra ècia ma na ti ècik, àzay wur ni nday ata m̄əng ga wur ni, t̄əsl̄əka t̄əngoru ka had̄ Izireyel.

²² Ay Erseleyəs wur ga Erot àhuriya a bay ga b̄ənjana va ka had̄ *Z̄əde a. Z̄əzef nak̄ən̄ àra ècia ma gana ti àngwaz aw̄ər nan̄, àwayay m̄əhuriyani ka had̄ Z̄əde do. Eslini *m̄əsl̄ər ge Melefit àhi ma e kisim mizid̄əni bu, nahkay Z̄əzef nak̄ən̄ òru ka had̄ *Gelili.

²³ Òru ènj̄əa eslina ti ànj̄əhad̄ a k̄əsa nahan̄ bu ; t̄əzalay k̄əsa gani Nazaret. Nahkay ere ye ti ndam mah̄əngaray *pakama ge Melefit ya t̄əd̄əmbiyu ni àgrava. Ma gani nahkay hi : « *Bay ḡədakani ya amara ni ti at̄əzalay nan̄ zal Nazaret. »

3

Pakama ge Zeñ bay m̄əbaray mis ni (Mark 1.1-8 ; L̄ək 3.1-9 ; Zeñ 1.19-28)

¹ A vad̄ nahan̄ àbu nah̄əma, Zeñ bay m̄əbaray mis ni àh̄ərkiaya ke mis a huđ gili ba ka had̄ *Z̄əde ga m̄əhi ma ana mis.

² Àhi ana mis ahkado : « Mbatumkaba majalay ah̄ər gek̄əli a, adaba *M̄əgur ge Melefit ènj̄ia wudak. * »

³ Zeñ ti Izayi bay mah̄əngaray *pakama ge Melefit àd̄əmkibiya ma, àd̄əm :

« Masl̄əna azlah a huđ gili bu, d̄ənḡu gayan̄ ah̄əndabiyu. Àd̄əm :

“Slamatumikabu divi ana Bay ḡədakani,

ah̄ər àd̄əm divi gayan̄ m̄əla nd̄əlaḅa.” † »

⁴ Zeñ ti nan̄ àbu àna azana m̄ələmani àna en̄ḡuc ge ezligwemi, aw̄əlv̄u àna masl̄əpara ga amb̄əl a zuh bu. Zlam m̄əzum gayan̄ ti eyew akaba amu.

⁵ Eslini ti ndam Zer̄əzalem, ndam ga had̄ Z̄əde d̄ək akaba ndam ya ti tan̄jəhad̄ k̄ə ḡəvay ga zalaka *Z̄ərden̄ ni d̄ək t̄ərəkia ke Zeñ nak̄ən̄ a,

⁶ t̄ədafaya zlam gatay ya t̄əgudar na, m̄ək Zeñ nak̄ən̄ àbaray tay a zalaka Z̄ərden̄ ni bu h̄əya.

⁷ Ndam *Feriziyen̄ akaba ndam *Sed̄əseyen̄ kay t̄ərəkia ke Zeñ a ti m̄əbaray tay. Zeñ nak̄ən̄ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Lek̄əlum ti med̄əkw ! Way

† 2:18 Zeremi 31.15. * 3:2 A wakita ge Meciyu bu, t̄əd̄əm « M̄əgur ga huđ melefit, » awayay ad̄əmvaba « M̄əgur ge Melefit. » † 3:3 Izayi 40.3.

àhi ana kùli dæguma afa goro a ti kâtamumfəŋa kà məzum bəruv ge Melefít ya ara azumki ke mis wudak na way ?

⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekùli a ededín ededínena ti, grum təwi ya ti adafaki lekulum kàmbatumva ni.

⁹ Ngay bəŋ ga bəŋ gekùli Abraham, nahkay akatamum ti kàhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kùli nahəma, Melefít esliki məhiani ana akur nday ndani tigi bəza huđ ga Abraham day, agravu.

¹⁰ Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni ti Melefít naŋ ànjəkia ka matra6 kùli a àndava, agri ana kùli akada ge mis ya mən ga zlam gayan tiwi bəza sulumani do ni ti azay zlabá gayan ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni.

¹¹ Nu ti nabaray kùli àna yam ti mis təsər lekulum kàmbatumkaba majalay ahàr gekùli a, ay maslaŋa nahan naŋ abu ara e divi ba kələn goro a : naŋ ti aməbaray kùli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. Naŋ gani nani ti njəda gayan àtama goro a ; nu ti way ga məziaba kimaka gayan a di way ?

¹² Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayan a ahar va, ahar hay àna naŋ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət day-day do. »

Tabaray Yezu

(Mark 1.9-11 ; Luk 3.21-22)

¹³ Eslini Yezu àsləka ka hađ *Gelili a, àrəkioru ke Zeŋ kà gəvay ga zalaka *Zurdenj ti Zeŋ *məbaray naŋ.

¹⁴ Ay ti Zeŋ àwayay məbaray naŋ do, àhi ahkado : « Amal nu nərəkukoru ti kəbaray nu. Nihiti ti nak kərəkua ti nàbaray kur sawan aw ? »

¹⁵ Ay Yezu àhəŋgrifən, àhi : « Nihiti ti gəskabá, gray nahkay hayaŋ. Tamal mągra nahkay ti mągra ere ye ti Melefít awayay na dek. Àgaski ti magray nahkay. » Zeŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àgəskabu, àbaray naŋ.

¹⁶ Zeŋ àra àbara Yezu a ti Yezu àcəlaya a yam ni ba. Eslini huđ melefít àzłakvaba, mək Yezu nakəŋ èpi *Məsuf ge Melefít àhərkiaya akada ga kurkodu ga ahar na.

¹⁷ Eslini dəŋgu àhəndabiyu a huđ melefít bu akada dəŋgu ge mis, àdəm : « Maslaŋa hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal ; aməru məbəruv dal-dal. »

4

Seteni ahəlfəŋa eyu kà Yezu a

(Mark 1.12-13 ; Luk 4.1-13)

¹ Kələn gani *Məsuf ge Melefít àzoru Yezu a huđ gili vu ti *Seteni məhəlfəŋa eyu a.

² Eslini Yezu nakəŋ àgəs ndəra, àzum zlam ndo vad kru kru fađ məlafat akaba məlavad gani do dek. Kələn gani ləwir àwərkaba naŋ a.

³ Nahkay bay məhəlfəŋa eyu kə mis a ni àrəkioru, àhi ; « Tamal ti nak Wur ge Melefít ededín ti hi ana akur nday hini təmbukvu *dipenj zla aw. »

⁴ Ay Yezu àhəŋgrifən, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu, Melefít àdəm : “Mis anjəhad ti àna zlam məzumani cilin do ; anjəhad ti àna pakama ya Melefít àdəm ni dek.” * »

⁵ Eslini Seteni àzoru naŋ a kəsa *njəlatani ni vu, àfəkad naŋ jik ka ahàr ga *ahay gəđakani ge Melefít ni, †

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:5 Kəsa njəlatani ni ti Zerəzalem.

6 mək àhi : « Tamal nak Wur ge Melefit edefin ti diyu a had, adaba àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Melefit aməhi ma ana məslər gayan, atakəcaw kur, ti asak gayak ənjinifin kà akur ba.” † »

7 Ay Yezu àhi : « Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eyu kà Bay Melefit gayak a ba.” § »

8 Eslini Seteni nakəŋ àzoru Yezu ka ahàr ga həma zəbalani, àdəfiki had ga duniya gərgərani dek, àdəfiki njədə akaba elimeni gatay,

9 mək àhi : « Kəbu kipioru zlam ni dek do waw ? Tamal ti kəbəhadua mirdim a meleher ndiə ana had ti anəbuk tay dek. »

10 Eslini Yezu àhi : « Hədakfua, Seteni. Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay naŋ naŋ bəlaŋ cilin.” * »

11 Yezu àra àdəma ma na nahkay ti Seteni nakəŋ àsləkafəŋa. Àra àsləkafəŋa ti *məslər ge Melefit tərəkia ka Yezu a, təfi ahàr.

Yezu anjəki ke tawı gayan ka had Gelili

(Mark 1.14-15 ; Lük 4.14-15)

12 Kələŋ gani mis təhi ana Yezu təfiya Zeŋ a danŋay va. Yezu àra ecia ma gana ti àsləka öru ka had *Gelili.

13 Öru ənjuhə eslina ti ənjuhə a Nazaret ndo, öru ənjuhə a Kafarnahum. Kafarnahum ti kə gəvay ga *dəluv gədakani ga had Gelili, ka had ga Zabulonə akaba ga Naftali.

14 Àgray nahkay ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni ti mığravu. Àdəm nahkay hi :

15 « Lekulum ndam ga had ga Zabulonə akaba ga Naftali,

gwar ka dəluv, ke ledi ga zalaka *Zurden ni !

Ka had Gelili gekuli ti ndam ya nday ndam *Zəde do ni təbu kay,

16 ay mis ya ti tanjəhad a məlaŋ ziŋ-zinəni bu ni tipia məlaŋ masladana dal-dal ;

mis ya ti tanjəhad akada nday mis məmətani ni, məlaŋ àsladía ana tay a.† »

17 Ka sarta gani nani Yezu anjəki ka məhi ma ana mis, àdəm : « Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, adaba *Məğur ge Melefit ənija. »

Yezu azalay ndam məğəs kilifad

(Mark 1.16-20 ; Lük 5.1-11)

18 A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu asawaday kə gəvay ga dəluv Gelili ti èpi mis ndahaŋ cə nday kə məŋ gatay. Bəlaŋ gani slimi gayan Simu naŋ ya təzalay Piyer ni, nahaŋ ni ti ni slimi gayan Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv vu, adaba nday ndam məğəs kilif. 19 Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; angray ti kīgum ndam məhəlibiyu mis ana Melefit akada ya ti kəğəsum kilif ni. »

20 Tàra ticia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbak, tədəbay naŋ həya.

21 Nday təbu takoru ti Yezu èpi mis ndahaŋ cə, nday kə məŋ gatay keti ; nday bəza ge Zebede, bəlaŋ gani slimi gayan Zek, nahaŋ ni ti ni slimi gayan Zeŋ. Nday a *slalah ga yam bu akaba bəŋ gatay Zebede, təbu təslamalay zəva gatay. Yezu àra èpia tay a ti àzalay tay.

22 Nday nakəŋ tàra ticia zalay ga Yezu na ti təmbərbu slalah ga yam gatay ni akaba bəŋ gatay ni, tədəbay naŋ.

Yezu acahi zlam ana mis akaba ahəŋgaraba mis a
(Luk 6.17-19)

²³ Kələŋ gani Yezu əsawadəy ka kəsa ka kəsa ga hađ *Gelili ni dek, əcahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu. Əhi *Ma Məwəni Sulumani əki ka *Məgur ge Melefit ana tay, əhəŋgaraba ndam gatay dərani akaba ndam gatay ya arməwər gərgərani awər tay na dek.

²⁴ Nahkay ndam ga hađ Siri dek ticia zlam ga Yezu ya əgray na. Eslini təhəlibiyu ndam gatay ya təbesey do ni dek : ndam ga arməwər, ndam ya ti təcakay daliya ni, ndam ya ti seteni təniviyu ana tay ni, ndam ya ti arəŋa aɣəs tay bərək bərək ni, akaba ndam dəra. Təhəlibiyya tay ana Yezu a ti Yezu əhəŋgaraba tay a.

²⁵ Mis dal-dal təsləkabiya e Gelili a, ka hađ ga *Kəsa Kru a, a Zeruzalem a, ka hađ *Zude akaba ke ledi ga zalaka *Zurdenj a, tədəbay Yezu.

5

Yezu acahi zlam ana mis a həma bu

¹ Yezu əra əpia mis dal-dalani na ti əcəloru a həma vu, ənjəhađ digəs. Nahkay ndam mədəbay naŋ ni tərəkioru,

² mək Yezu ənjəki ka macahi zlam ana tay.

Məmərani ga ndam ga Yezu
(Luk 6.20-23)

Əhi ana tay ahkado :

³ « Ndam ya ti təsəra nday ndam talaga kə eri ge Melefit ni ti təmərvu, adaba *Məgur ge Melefit ti gatay.

⁴ Ndam ya ti titəwi ni ti təmərvu, adaba Melefit aməhəŋgrivu bəruv ana tay. *

⁵ Ndam ya ti nday kuđufani ni ti təmərvu, adaba Melefit aməvi hađ ya ti adəm aməvi ana ndam gayəŋ ni ana tay.

⁶ Ndam ya ti tawayay jiri ge Melefit akada ya tawayay zlam məzumani akaba zlam miseni ni ti təmərvu, adaba etipi jiri gani nani, atərəh əna naŋ akada ya tərəh əna zlam məzumani ni.

⁷ Ndam ya ti mis təsi cicihi ana tay ni ti təmərvu, adaba nday day atəsi cicihi ana Melefit.

⁸ Ndam ya ti məbərur gatay *njəlatani ni ti təmərvu, adaba etipi Melefit.

⁹ Ndam ya ti taŋgalabakabu mis ni ti təmərvu, adaba Melefit amazalay tay bəza gayəŋ.

¹⁰ Ndam ya ti mis təgri daliya ana tay adaba nday ndam jireni ni ti təmərvu, adaba Məgur ge Melefit ti gatay.

¹¹ « Lekələm ti ka ya ti mis tindivi kəli, təgri daliya ana kəli ahkay do ni tədəmki ma magədavani gərgəri əki ke kəli adaba lekələm ndam goro ni ti, mərumvu.

¹² Yəm, mərumvu dal-dal, adaba Melefit aməvi zlam sulumani ana kəli kay a kəla gani vu a huđ melefit bu. Daliya ya təgri ana kəli nihi ni ti, ku ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ahaslani day təgri ana tay nahkay. »

Ma əki ka estena akaba ka mələŋ masladani
(Mark 9.50 ; Luk 14.34-35)

* 5:4 A wakita ndahaŋ bu təmbatkaba lemeru 4 ata 5 a.

13 « Lekuləm e kidin ga ndam ga *duniya ni bu ni ti akada estena ya tabafan ka zlam mazumani ni. Ay tamal estena ni acar va do ni ti, tagri ahəmamam ti macar keti ni mam ? Abi ! Egia zlam masakana, tizligoru mis təcalki cilin.

14 « Asladay malan a duniya bu ni ti lekuləm gani. Kəsa gadakani ka ahər ga həma ti anghavu waw ? Aha !

15 Maslanja ya ti ebeftey cengel mək ahəmbaki dagəla ni ti abi ; afəkad ka malan zanani sawan, nahkay ti asladi malan ana mis ya ti a huđ ahay bu ni dek.

16 Nahkay zla nahəma grum ti mis dek tıpi masladani gekali ana tawi gekali sulumani ya kəgrum ni. Etipia ti atazləbay Bəj gekali ya a huđ melefıt bu ni. »

Pakama əki ke Divi ge Melefıt

17 « ŋgay nu nara ga məmbatkaba *Divi ge Melefıt ya Məwiz əbəki na akaba pakama ga ndam ndahan ya təhəngaray *pakama ge Melefıt na ti kədəmum ba. Nara ga məmbatkaba tay a do, nara ti ge mendeveřin tawi gani sawan.

18 Nəhi ana kəli nahəma, ku asak ma gəzit ge Divi ge Melefıt ya Məwiz əbəki ni emiji do. Tamal huđ melefıt akaba had ni dek tijiji ndo ni ti asak ma ga wakita ni day emiji do. Si ere ye ti Melefıt awayay magray ni dek amagrava day kwa.

19 Nahkay zla nahəma, tamal mis əgəskabu ku Divi bəlan e kidin ge Divi ge Melefıt bu ndo, akaba acahi ana mis ndahan ti təgray akada gayan ni ti, əbəlay do. Ku tamal əgəskabá Divi ndahan a dek, Divi ya əgəskabu ndo ni ti gəziteni atam nday ndahan dek nəngu ni, Melefıt amədəm maslanja nani gəziteni atam mis ndahan dek a Məgur gayan ni bu. Ay maslanja ya ti əgəskabá Divi ge Melefıt a dek, acahi ana mis ndahan ni ti, Melefıt amədəm nan gadakani a Məgur gayan ni bu.

20 Nəhi ana kəli nahəma, ahər ədəm kətamum ndam *Feriziyen akaba ndam *məsar Wakita ge Melefıt ana jiri. Tamal kətamum tay ndo ni ti akəhurumiyu a *Məgur ge Melefıt ni vu koksah. »

Məzum bəruv akaba ləgayvu

21 « Kəsəruma təhi ana ata bəj gekali ahkado : “Kəkad mis ba. Maslanja ya ti akada mis a ni ti tagrafəna seriya.” †

22 Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do tamal azumkia bəruv ka wur ga məjana ti tagrafəna seriya ; ku way way do tamal əndivia wur ga məjana cəđ ti ndam ge seriya təwəl nan ; tamal əhi ana wur ga məjani “Nak muru” ti tizligiyu nan a *dəluv ga aku vu.

23 Nahkay tamal kinjəa ana sədaga gayak ka malan ya tabəhad na, mək kəsərkiə kəgudaria zlam ana wur ga muk a ti,

24 mərbu sədaga gayak ni eslini, ru kəngalumbabiya. Akəngalumbabiya ti ŋga ti kəfəkadi sədaga gayak ni ana Melefıt dəma mba.

25 « Tamal maslanja akoru abəhadkuk mirdim nahəma, ŋgalumbu ka ahər divi ; do ni ti bi maslanja nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya, mək bay ni aməvi kur ana zal slewja ga məfiyu kur a danğay vu.

26 Nəhuk nahəma, mənjad məpələba ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a danğay ni ba do. Ku tamal ti agəjanifuk sisi bəlan nəngu ni, si kəpələba kwa. »

Magray hala

27 « Kəsəruma təhi ana ata bəj gekali ahkado : “Kəgray hala ba.” ‡

28 Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do tamal àmənjaləna ana wal a àna eri ciliŋ, awayay ti tândəhadkəbu ti, àgra hala àndava.

29 « Nahkay tamal eri ga ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, zaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak bəlan ejiji ere gani tizligiyu vu gayak dək a dəluv ga aku vu ni.

30 Tamal ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, kelkaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak bəlan ejiji ere gani vu gayak dək ahuriyu a dəluv ga aku vu ni. »

Magaray wal

(Meciya 19.9 ; Mark 10.11-12 ; Lək 16.18)

31 « Təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa agaray wal gayan ti ahər àdəm abəki wakita gani, avi.” †

32 Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do àgara wal gayan a, wal ni day àgray mesəwehvu ndo ni ti, wal ni àda zal nahan a ti maslaŋa ya àgara wal na ti àfiyu wal ni a magray hala vu. Nahkay maslaŋa ya ti àza wal ya ti zal gani àgara na day àgra hala. »

Mbaday

33 « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Tamal kàmbadə, kədəm akəgri zlam ana Melefit ti ahər àdəm kəmbrəŋ ba, gray ere gani nani.” *

34 Ay nu ti nəhi ana kəli : kàmbadum day-day ba. Ku àna hud melefit kàmbadum ba, adaba hud melefit ti kərsi ga Bay Melefit.

35 Ku àna had day kàmbadum ba, adaba had ti məlan məbəki asak ge Melefit. Ku àna Zerəzalem day kàmbadum ba, adaba nani kəsa ga Bay gədəkani.

36 Ku àna ahər gayak day kàmbadə ba, adaba ku məhər ga ahər gayak bəlan day kàmbatkaba ti mîgi bəd-bədani ahkay do ni didiliŋeni koksah.

37 Ere ye ti kədəmum ni ti “Iy !” ahkay do ni “Aha !” Tamal kədəmumkiva ma nahan a ti nani təwi ge *Seteni. »

Mahəŋgarvu zlam magədavani

(Lək 6.29-30)

38 « Kəsəruma, təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa àzukaba eri a ti ziaba eri a bilegeni. Tamal maslaŋa àdəvukaba aslər a ti dəviaba aslər a bilegeni.” †

39 Ay nu ti nəhi ana kəli : tamal mis cudayani àgruka arəŋa ti kəhəŋgarfəŋ ba. Tamal maslaŋa àduka barva ka tuwər ga ahar ga dəf a nahəma, mbatikabiyu ga ahar ga gəjar ni ti mədukkivu keti.

40 Tamal mis àbəhadkuka mirdim a, awayay azafuka endəwi gayak a nahəma, mbrəŋ naŋ m̄azafuka, m̄azafuka mugudi gayak a daya.

41 Tamal mis àfəkuka ŋgasa ga məziuru zlam ezewed kru nahəma, zioru ezewed kru kru cə.

42 Tamal mis əhindiləka zlam a ti vi. Tamal mis àra ga makəlay duwa ti kəkeli ba. »

Mawayay ndam ezir geli

(Lək 6.27-28, 32-36)

43 « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli : “Ahər àdəm wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni, zirey ndam ezir gayak.” †

⁴⁴ Ay nu ti nahi ana kuli : wayum ndam ezir gekuli ; hənğalumi Melefit ana ndam ya təgri daliya ana kuli ni.

⁴⁵ Tamal kəgrum nahkay ti ekigum bəza ga Bəŋ gekuli ya e melefit bu ni eɖeɖiŋ eɖeɖiŋeni, aɖaba naŋ ti agray ti fat māsɻaɖi mələŋ ana ndam cuɖay akaba ana ndam sulumani, agray ti avər mətəɖiaya ana ndam jireni akaba ana ndam jireni do na daya.

⁴⁶ Tamal lekulum kawayum ndam ya ti tawayay kuli ni cilin ti, kəhumi ana ahər Melefit aməvi zlam ana kuli ka duwa gani aw ? Aha ! Aɖaba ku ndam *məhəl hadam day təbu tagray nahkay.

⁴⁷ Tamal kəgrumi sa ana bəza ga mənğ gekuli cilin ti, kəhumi ana ahər kəgrum zlam sulumani aw ? Aha ! Ku nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni day təbu tagray nahkay.

⁴⁸ Ahər aɖəm kəgudarum zlam do simiteni, akaɖa ga Bəŋ gekuli ya e melefit bu aɖadar zlam do simiteni ni. »

6

Məvi zlam ana ndam talaga

¹ Yezu ahi ana tay keti : « Ka ya ti kəgrum zlam sulumani ni ti, kəgrum kə meleher ge mis ndahaŋ ti tīpi ere ye ti kəgrum ni ba. Tamal kəgrum kə meleher ge mis ti, Bəŋ gekuli ya e melefit bu ni aməvi zlam ana kuli azuhva təwi gekuli ni do.

² Nahkay zla nahəma, ka ya ti kəvumi zlam ana ndam talaga ni ti, kəzlahum aŋa naŋ ti mis tīci ba. Ndam ya ti tawayay ti mis təɖəm nday ndam jireni ni təbu tagray nahkay a ahay ga *mahəŋgalavū Melefit bu akaba a kəsa bu. Tagray nahkay ti aɖaba tawayay ti mis təzɻəbay tay. Nahi ana kuli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana aŋdava, atəŋgət nahaŋ va do.

³ Ay nak ti ka ya ti kəvi zlam ana zal talaga nahəma, gray ti ku ahar ga gəjar gayak day əsər ere ye ti ahar ga ɖaf gayak agray ni ba.

⁴ Ahər aɖəm kəvi zlam ana mis ti masɻaŋa nahaŋ eci ma gani ba. Buk ti epi zlam ya mis tīpi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni. »

Mahəŋgalay Melefit

(Luk 11.2-4)

⁵ « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, kəgrum akaɖa ga ndam ya tawayay ti mis ndahaŋ təɖəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti tahəŋgalay Melefit tawayay micikeni jik a ahay ga *mahəŋgalavū Melefit bu ahkay do ni kə gəvay ge divi, ti mis tīpi tay. Nahi ana kuli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana aŋdava, atəŋgət nahaŋ va do.

⁶ Ay nak ti ka ya ti kahəŋgalay Melefit nahəma, huriyu a ahay gayak vu, zɻəkabu mahay ti mis tīpi kur ka ya ti kahəŋgalay Melefit ni ba. Buk ti epi zlam ya mis tīpi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni.

⁷ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəhəŋgrumi zuh ana zlam bələŋani sak kay akaɖa nday ya ti təfəki ahər ke Melefit do tagray ni ba. Nday ti təhi ana ahər tamal tahəŋgalay dal-dal ti Melefit aməgri ere ye ti tawayay ni ana tay.

⁸ Ay lekulum ti kəgrum akaɖa gatay ni ba. Aɖaba wudaka kahəŋgalum ti Bəŋ gekuli əsəra ere ye ti əhəcikivu ana kuli na aŋdava.

⁹ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, ɖəmum nahkay hi :
“Bəŋ geli nak a huɖ melefit bu, mis ɖək təgəskabu nak nɻələta ti ;

- 10 kâra kâzum bay gayak e kidîŋ geli bu ti ;
ere ye ti kawayay ni mâgravu ka had akada ya agravu a huf melefîti bu ni ti.
- 11 Zlam mæzumani ga mægæsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kani daya ti.
- 12 Mbærfæŋa zlam ya mægudaruk ni kè leli a, akada geli ya mæmbærfæŋa zlam ge mis ya tægudari ana leli na kà tay a ni ti.
- 13 Kævi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba, hæŋgafæŋa leli kà naŋ a sawaŋ ti.
[Adaba Bay ya ti agur zlam dek akaba eslîki ka magray zlam dek ni ti nak. Bay ya ti mis dek atazlæbay ni ti nak, ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.]”
- 14 « Nædæm nahæma, tamal kæmbræŋumfæŋa zlam ge mis ya tagudari ana kæli na kà tay a ti, Bæŋ gekæli ya e melefîti bu ni amæmbærfæŋa zlam gekæli ya kagudarum ni kè kæli a bilegeni.
- 15 Ay tamal lekælum kæmbræŋumfæŋa zlam ya mis tagudari ana kæli ni kà tay a do ni ti, Bæŋ gekæli day amæmbærfæŋa zlam gekæli ya kagudarum ni kè kæli a do bilegeni. »

Mægæs ndæra

- 16 « Ka ya ti kægæsum ndæra nahæma, kægrum akada ge mis ya tawayay ti mis ndahaŋ tædæm nday ndam jireni ni ba. Nday ti ka ya ti tægæs ndæra ni ti tamæŋjavu akada tæbu tækakay daliya, akada tæmætæbkaaba ; tawayay ti mis tæsær nday tæbu tægæs ndæra. Næhi ana kæli nahæma, nday ti tæŋgæta zlam ka duwa gana ændava, atæŋgæt nahaŋ va do.
- 17 Ay nak ti ka ya ti kægæs ndæra nahæma, baray eri gayak, bakabu tersel ka ahær.
- 18 Nahkay ti ŋgay kægæsa ndæra ti mis tæsær do, si Buk ya ti naŋ æbu akaba kur ni. Nahkay Buk amævuk zlam sulumani azuhva tæwi gayak ya kagray ni ; naŋ ti epi zlam ya mis tîpi do ni. »

Elimeni ya a huf melefîti bu ni

(Luk 12.33-34)

- 19 « Kæŋgumkabu elimeni a duniya bu ba. A duniya bu ni ti gaŋgu akaba vi tæzumaba, ndam akal day tindef ahay tæhælaba elimeni na.
- 20 Ŋgumkabu elimeni gekæli ti a huf melefîti bu sawaŋ, adaba eslîni ti gaŋgu akaba vi tæzum do, ndam akal day tindef ahay koksah, tæhæl elimeni ni koksah.
- 21 Adaba mælaŋ ya ti elimeni gayak ævu ni ti, kajalaki ahær ti ka mælaŋ gani nani. »

Mælaŋ masladani akaba mælaŋ ziŋ-ziŋeni

(Luk 11.34-36)

- 22 « Eri ge mis ti asladay vu gayaŋ akada ge ceŋgel ya asladay mælaŋ ni. Tamal eri gayak lala nahæma, vu gayak dek æbu a masladani bu.
- 23 Ay tamal eri gayak lala do ni ti, vu gayak dek emigi e ziŋ-ziŋeni bu. Nahkay tamal ti masladani gayak ni æsladay va do ègia ziŋ-ziŋena ti, nak e ziŋ-ziŋeni bu dal-dal timey ! »

Elimeni akaba tæwi ge Melefîti ti mâwayay tay cæni koksah

(Luk 16.13)

- 24 « Maslaŋa æbi eslîki mægri tæwi ana bay ahay cæ bi. Emizirey bælaŋ gani, amawayay naŋ nahaŋ ni ; ahkay do ni amægæsiki ma ana nahaŋ ni do, ana naŋ nahaŋ ni ti ni amægæsiki ma. Lekælum day tamal kædæbum siŋgu hi hi ti kislumki mægri tæwi ana Melefîti koksah. »

*Kàjalumki ahàr ka zlam ga duniya ba**(Luk 12.22-31)*

²⁵ « Nahkay zla nahàma, nàhi ana kùli a manjèhad gekùli bu ni ti ñgay akèzumum mam, [ekisum mam] akaba akèbumkabu mam ti kàjalum ba, àhàli ahàr ana kùli ba daya. Sifa ti àtam zlam màzumani do waw ? Vu ti àtam zlam màbakabani do waw ?

²⁶ Kipàm edidìj do waw ; tizligi zlam do, tàbaz zlam do, tàngakabu zlam a guvur bu do. Ay ti Bèj gekùli ya e melefít bu ni nanj àbi avi zlam màzumani ana tay bi aw ? Lekulàm ti kàtamum tay ferek-ferek do waw ?

²⁷ Way e kidìj gekùli bu esliki màdèkiviyyu vad àkivu ke vi gayan ku gùzit àna majalay ahàr gayan way ? Àbi !

²⁸ « Kajalumki ahàr ka zlam màbakabani ti kamam ? Nja pàm vay-vay ga zlam ya tafèt a vèdan bu ni ; tàgray tawì do, tàlèmkabu azana do daya.

²⁹ Ay nàhi ana kùli nahàma, ku Salomonj àna elimeni gayan ni dèk tekedì àbakabu azana ya ti àbèlay akada vay-vay bèlanj ni ndo.

³⁰ Zlam ya tafèt a vèdan bu kani, hajèj tèbiyyu tay a aku vu ni tekedì Melefít abèki vay-vay ka tay. Tamal nanj àbu agray nahkay ti amàbèki zlam ke kùli amatam gatay ni do waw ? Lekulàm ti kàfumki ahàr ke Melefít lala do ni ti kamam ?

³¹ Nahkay ti ñgay amèzumum mam, emisum mam akaba amèbumkabu mam ti kàjalum ba.

³² Ndam ya tadèbay zlam nday nani dèk kèlavad ni ti nday ya ti tàfèki ahàr ke Melefít do ni. Ay lekulàm ti Bèj gekùli ya e melefít bu ni àsèra ere ya àhècìkivu ana kùli na.

³³ Enjenjeni ti dèbum *Mègur ge Melefít akaba jiri gayan ; nahkay zlam ndahanj ni dèk day Melefít amèvikivu ana kùli.

³⁴ Kàjalumki ahàr ka vad ya hajèj ba, adaba vad ya hajèj day nanj àbu àna majalay ahàr gayan zlam gayan. Ku vad weley weley do dèk zlam zèzladani gayan àbu. »

7*Ngay mis ndahanj tàgudara zlam a ti kèdèmum ba**(Luk 6.37-38, 41-42)*

¹ « Ngay mis ndahanj tàgudara zlam a ti kèdèmum ba ; tamal kègrum nahkay ti lekulàm day ñgay kàgudaruma zlam a ti Melefít amèdèm do.

² Adaba mam, gekùli ya kèdèmum tèwèl mis ndahanj àna seriya, tàtraè tay ni ti Melefít day amèwèl kùli àna seriya, amatraè kùli. Darama ya lekulàm kègurumi zlam ana mis ndahanj àna nanj ni ti Melefít day amèguri zlam ana kùli àna nanj.

³ Kamènjalèj ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kèsèrki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kamam ?

⁴ Tamal kèhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrèj nèzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti, kèzikia ahèmamam ?

⁵ Nak bay ya angh zlam magudarani gayan ni ! Zèkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akèzèkia ti ekipi divi lala màk akèzikia cakwasl ya àniki ke eri ana wur ga muk na.

⁶ Kèvumi zlam *njèlatani ge Melefít ana kèrà ba, do ni ti tambatkibiyu ma ke kùli tahèpèdkaba kùli a. Kàfèkadèmivu ebirsli gekùli e divi bu ana màdrès ba, do ni ti fècèlki, tagudar masakani. »

Mihindiliŋ zlam kè Melefit

(Luk 11.9-13)

⁷ « Hindum zlam. Kihindama ti Melefit aməvi ana kəli. Dəbum zlam. Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefit. Kəzaluma naŋ a ti aməwəli ana kəli, aməzləkiaba mahay ana kəli a.

⁸ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, aŋgat. Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a.

⁹ Bi wur ara afa gayak, nak bəŋana, ehindiluka *dipeŋ a ti, kəvi akur aw ? Aha !

¹⁰ Ahkay do ni bi ehindiluka kilif a ti kəvi gavaŋ aw ? Aha !

¹¹ Lekulum ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekulum ndam magudar zlam naŋgu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekəli a. Ay ti Bəŋ gekəli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumani ti magray gavaŋ ahəmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa ehindiliŋa zlam a nahəma, aməvi zlam sulumani ededif,ŋ.

¹² Nahkay ere ye ti kawayum mis təgri ana kəli ni ti grumi ere gani nani ana tay bilegeni. Melefit əna Divi gavaŋ ya Məwiz əbəkə ni ədəm nahkay ; ndam mahəgaray *pakama ge Melefit ni day tədəm nahkay. »

Mahay misliceni

(Luk 13.24)

¹³ « Zum njeđa, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Adaba mahay botutani ti divi gani azoru mis e mijeni vu əwərvu do. Nahkay mis kay təbu təhuriyu gwar a mahay botutani ni.

¹⁴ Ay azoru mis ka məlaŋ ga sifa ti mahay misliceni akaba divi kəsedeni. Ndam ya takoru əna divi nani ni ti kay do. »

Akəsərum mis əna təwi gavaŋ ya agray ni

(Luk 6.43-44)

¹⁵ « Bumvu slimi əna ndam ya tədəm nday ndam mahəgaray *pakama ge Melefit ni. Tara afa gekəli a ti tafəkad ahər gatay akada nday təmbəmbak, ambatakani do a məbərur gatay bu ni ti nday akada təmbəmbak ededif,ŋ do, nday akada kərə gili cuđayani sawaŋ.

¹⁶ Akəsərum tay ti əna təwi gatay ya tagray ni. Way ədifəŋ ahər ana bəza ga enderendera kə məŋgəhaf ya akaba adak ni way ? Nahkay day tədifəŋ ahər ana bəza ga *wəruv kə mezlirgendə do.

¹⁷ Məŋgəhaf sulumani lu ti ewi bəza sulumani, məŋgəhaf magədavani ti ni ewi bəza magədavani.

¹⁸ Məŋgəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti əbi. Məŋgəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti əbi daya.

¹⁹ Məŋgəhaf ya əwi bəza sulumani do ni lu tekeleba, tizligiyu a aku vu.

²⁰ Nahkay akəsərum ndam ya ti tədəm nday ndam mahəgaray pakama ge Melefit ni ti əna təwi gatay ya tagray ni. »

Yezu amədəm nəsar kəli do

(Luk 13.25-27)

²¹ « Səruma lala : Ndam ya təzalay nu : “Bay geli, Bay geli” ni, atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu ti nday dek do. Atəhuriyu ti si ndam ya ti tagray ere ye ti Bəŋ goro naŋ a huđ melefit bu əwayay ni kwa.

²² Ka fat gani nani ti mis kay atəhu : “Bay geli, bay geli ! Məhəgria pakama ge Melefit ana mis əna slimi gayak a, məgariaba seteni ana mis əna slimi gayak a akaba məgra zlam ya ti agri ejep ana mis na gargəri kay əna slimi gayak a.”

²³ Anəhi ana tay vay-vay : “Day-day nəsar kəli ndo. Sləkumfua, lekələm dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” »

Ahay mələmani təbu gərgəri cə
(Luk 6.47-49)

²⁴ « Tamal mis əra afa goro a ecia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, əzavu ata mis mənəhani ya ələm ahay gayan ni. Wudaka ələm ti əsaba asak gana, əli ziler mək əfəkədkibiyu asak ga ahay ni ka akur.

²⁵ A vad nahan avər atəda dal-dal, aməd əkəzlay ga njəda dal-dal, yam atamkia ka zalaka ; tawayay tembed ahay ni. Ay ti təgri aranja ana ahay ni ndo, adaba asak ga ahay ni mafəkədkibiyani ka akur palam.

²⁶ Ay tamal mis ecia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni do nahəma, əzavu ata mis murani ya ələm ahay gayan ka wiyən ni.

²⁷ Ka ya ti avər atəda dal-dal, aməd əkəzlay ga njəda dal-dal, yam atamkia ka zalaka, tawayay tembed ahay ni ti ahay ni əmbədə həya. Əmbədkaba besək-besək. »

²⁸ Yezu endeveriņa macahi zlam ana mis macakalavani na. Zlam gayan ya əcəhi ana tay ni, əgria ejep ana tay a dek,

²⁹ adaba əhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsar Wakita ge Melefit ni do.

8

Yezu ahəngaraba zal ambələk a
(Mark 1.40-45 ; Luk 5.12-16)

¹ Yezu əra əndaya ahər a həma ni ba nahəma, mis dal-dal tədəbay nan.

² Eslini zal ambələk nahan ərəkia ka Yezu nakən a, əbəhadı mirdim, əhi ahkado : « Kam-kam, bay goro ; tamal kawayay ti kisliki mahəngaraba nu a ti nigia mis njəlatana. »

³ Yezu nakən azoru ahar, ənjiñ, əhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk nakən əngəba, egia mis njəlatana həya.

⁴ Mək Yezu əhi : « Nihi kəngəba nahəma, kəhi ma gani ana maslanə ba. Ru kəngəzli vu gayak ni ana bay *məngəlabakabu mis akaba Melefit sawan ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya adəm a wakita gayan bu ni, adaba kigia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəngəba, kigia mis njəlatana. »

Bay ga ndam slewja ga ndam Rom afəki ahər ka Yezu
(Luk 7.1-10 ; mənəjaki ke Zey 4.48-54 daya)

⁵ Ka ya ti Yezu nan əbu ahuriyu a Kafarnahum nahəma, zal nahan ərəkia, nan bay ga ndam slewja ga ndam *Rom, əhəngəgalay nan ga məjənaki nan,

⁶ əhi : « Bay goro, bay məgru təwi əbiyu a magam mandəhadani ebesey do, egia dərana, nan əbu acakay daliya dal-dal. »

⁷ Eslini Yezu əhi : « Nakoru nahəngaraba nan a. »

⁸ Bay ga ndam slewja nakən əhəngərifən, əhi : « Bay goro, nu mis ga marona afa goro a di do. Ay ti dəm ma bəlan ciliñ ; nahkay ti bay məgru təwi ni əngəba.

⁹ Nu gani day təbu təgr nu, nu day nəbu nəgr ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlan gatayani “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana nahan “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi “Gray ere hini” ti, agray ere gani. »

10 Yezu àra ècia ma gayan na ti, àgria ejep a dal-dal, mæk àhi ana ndam ya tadəbay nan ni ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, ku e kidin ga ndam *Izireyel bu day, day-day nadi ahàr ana mis ya ti afəku ahàr akada nan hini ni ndo. »

11 Nəhi ana kəli nahəma, mis dal-dal atasləkabiya kwa kè sliri ga məlan a dek, atəzumkabu zlam ka ahar bəlan akaba Abraham, Izak, Zekur a *Məgur ge Melefit bu.

12 Ay ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gatay ni ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit ni vu do, atabəhad tay e mite bu a məlan zinj-zinjeni bu. Eslini ti etitəwi, atəcakay daliya dal-dal. »

13 Yezu àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Ru a magam, Melefit aməgruk ere ye ti kihindi ni adaba kəfukua ahàr a. » Ka sarta gani nani bay məgri təwi ana bay ga ndam slewja ni àngaba huya.

*Yezu ahəngaraba ndam ga arməwər ndahan a kay
(Mark 1.29-34 ; Luk 4.38-41)*

14 Yezu òru a magam afa ge Piyer. Òru ènjna ti àdi ahàr ana mirej ge Piyer ni mandəhadani, aku àbəkia.

15 Eslini Yezu nakəj ènjifin kà ahar gani ; àra ènjifin ti aku ni àhəlkia huya. Nahkay wal ni ècikaba, àfi ahàr.

16 Məlakarawa àra ègia ti təhəlibiyu mis dal-dal ya ti seteni agray tay ni. Yezu nakəj àhi ma ana seteni ni cilin, mæk seteni ni təsləkiaba ana mis na. Ahəngaraba ndam ga arməwər na dek daya.

17 Agray nahkay ti, ti pakama ge Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ya adəmbiyu ni məgravu. Pakama gani nani ti nahkay hi : « Nan ti àhəlkabá gedebi geli na akaba arməwər geli na dek. * »

*Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni
(Luk 9.57-62)*

18 Yezu àra èpia mis a dal-dal təvelinja ahàr a ti àhi ana ndam madəbay nan ni : « Mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. »

19 Eslini zal nahan nan bay *məsər Wakita ge Melefit àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ka məlan ya akoru ni dek ti anadəboru kur. »

20 Yezu àhəngrifəj, àhi ahkado : « Mbiki† təbu àna evid gatay, edidin day təbu àna lala gatay, ay ti nu *Wur ge Mis ti nəbi àna məlan mandəhadani bi. »

21 Maslan nahan e kidin ga ndam madəbay nan ni bu àhi : « Bay goro, vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. »

22 Eslini Yezu àhi : « Dəbabiya nu. Ndam ya tawayay madəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəj tay ti tili vu gatay. »

*Yezu azlacaki ka aməd
(Mark 4.35-41 ; Luk 8.22-25)*

23 Yezu àhuriyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay nan ni.

24 Nday təbu takoru ti aməd gəđakani àkəzləbiyu ka ahàr ga yam ni, mæk yam ni awayay arəhvù slalah ga yam ni wudak. Ay ka sarta gani nani ti Yezu nan àvu e dəwir bu.

25 Eslini ndam madəbay nan ni təhəđakənjiyu, tēpidək nan təhi : « Bay geli, həngay leli, məbu miji timey ! »

* 8:17 Izayi 53.4. † 8:20 Mbiki : mis ndahan təđəm « mbiti. »

²⁶ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Aŋgwaz awər kəli ti kamam ? Lekələm ti kəfumku ahàr lala faŋ ndo ! » Eslini ècikaba, àzlacaki ka aməd nday ata yam ni. Àra àzlacà nahkay ti yam ni ègia degika.

²⁷ Ere ye ti Yezu àgray ni àgria ejep ana tay a dal-dal, nahkay tàzlapay e kidīŋ gatay bu, tàdəm ahkado : « Nan hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni ana mis a c#
(Mark 5.1-20 ; L#k 8.26-39)

²⁸ Nday nakəŋ tīŋ#a ke ledi ga dəluv na. Ledi nani ti ka hađ ga ndam Gadara. Eslini mis c# seteni agray tay, tàhəraya e kidīŋ ge mindiviŋ ba, təŋgwivabiyu a ma vu həya. Nday gani tagray cuđay dal-dal, mis tekeđi tisliki moroni gwar eslini do.

²⁹ Tədəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit ti kadəbafəŋa mam kè leli a mam ? Sarta ga məgri daliya ana leli mba ti kàra kway-kway ti kamam ? »

³⁰ Eslini ti mədrəs ndahaŋ kay tàbu cak təzum zlam ka ahar bəlaŋ.

³¹ Nahkay seteni ni təhi ana Yezu : « Kam-kam, tamal kawayay magaray leli ti garoru leli ti makoru məhuriviyu ana mədrəs tegani ti. »

³² Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum ! » Eslini seteni nakəŋ təsləkiaba ana mis cəeni na, tòru təhuriviyu ana mədrəs ni. Nahkay mədrəs ni dek təndaya ahàr a kirim-kirim, tàra tədəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a.

³³ Ndam məjəgay mədrəs ni tàra tīpia ere ye ti àgravu na ti tədəgiki ana hwa tidizl, tàcuhworu a kəsa vu. Tàra tī#a eslina ti təŋgəhadioru ere ti àgravu ni akaba ere ye ti àgrakivu ke mis cəeni ya seteni təniviyyu ana tay ni ana ndam ga kəsa ni.

³⁴ Nahkay ndam ga kəsa ni dek təŋgwivoru ana Yezu a ma vu. Tàra tīpia naŋ a ti təhəŋgalay naŋ, təhi məsləka ka hađ gatay a.

9

Yezu ahəŋgaraba zal dəra
(Mark 2.1-12 ; L#k 5.17-26)

¹ Yezu àcəliyyu a *slalah ga yam vu òru ke ledi ga dəluv ni, mək àŋgoru a kəsa gayaŋ vu. *

² Naŋ àbu eslini ti mis ndahaŋ təzibiyu zal dəra nahaŋ àki ka slalah, tawayay ti Yezu məhəŋgaraba naŋ a. Yezu nakəŋ àra àsəra məfəki ahàr gatay na ti àhi ana zal dəra ni ahkado : « Wur goro ni, zay njəđa, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

³ Ndam ndahaŋ ya *tasər Wakita ge Melefit ni tàbu eslini ; tàra ticia ma ga Yezu na ti təjalay a ahàr gatay bu tàdəm : « Maslaŋa hini ti azay ahàr gayaŋ akada naŋ Melefit timey ! »

⁴ Nday tàbu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Majalay ahàr gekəli ti àbəlay do ! Kajalum ahàr nahkay ti kamam ?

⁵ Zləzladà gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawađay” ni aw ?

⁶ Ay nawayay ti kəsərum, nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəŋa zlam magudarani kè mis ka hađ a. »

* 9:1 Kəsa ga Yezu ti Kafarnahum.

Mək àhi ana zal dæra nakəŋ : « Nəhuk : Cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »

⁷ Eslini naŋ nakəŋ ècikaba cəkwaɗ, òru a magam gayan.

⁸ Nahkay mis macakalavani ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tàgra aŋgwaz a. Eslini tàzləbay Melefít adaba àvia njəda gayan ana mis ga mahəŋgaraba mis a.

Yezu azalay Meciyu

(Mark 2.13-17 ; Lük 5.27-32)

⁹ Yezu àra àsləka eslina, naŋ àbu manjəhadani digəsa ka məlanj məhəl hadam. Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Dəbabiyyu nu. » Nahkay naŋ nakəŋ ècikaba àdəboru naŋ.

¹⁰ Kələŋ gani Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni tòru afa ge Meciyu nakəŋ. Tòru tìnjəa eslina ti tàzum zlam. Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam kay tàzum zlam akaba tay daya.

¹¹ Eslini ndam *Feriziyen tàra tìpia tay a nahkay ti təhi ana ndam *maɗəbay Yezu ni ahkado : « Məsi gekəli ni azum zlam ka ahar bəlanj akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? »

¹² Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àdəm : « Ndam ya ti nday təbu njalanj-njalanj ni ti tòru afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani.

¹³ Melefít àdəm a Wakita gayan bu : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təkakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tìslinə ni do.” † Dəgum sərumba ma gani nana lala. Adaba nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawaŋ. »

Pakama ga ndəra : ma gozogul àki ka zlam məweni akaba midigweni

(Mark 2.18-22 ; Lük 5.33-39)

¹⁴ A vaɗ nahaŋ ndam maɗəbay Zeŋ bay məbaray mis ni tərəkia ka Yezu a, təhi : « Leli məbu məgəs *ndəra, ndam *Feriziyen ni day təbu təgəs, ay ti ndam maɗəbay kur ni təgəs do ni ti kamam ? »

¹⁵ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday təbu akaba zləbəba gayan ni ti, araŋa ahəli ahər ana zləbəba ni tata waw ? Aha ! Ay sarta nahaŋ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra.

¹⁶ « Yaw mis àbi azay azana məweni asiviyu ana azana gayan midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti, azana məweni ni ara asəktivu azana midigweni ni, mək məlanj megəzlehvani ni ara asagaktivu.

¹⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaŋa nani emizikiba ke kene-kene na daya. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene məweni vu. Nahkay nday cəeni tàgədavu do. »

Wal nahaŋ akaba wur ge mis gəɗakani nahaŋ dahalayani

(Mark 5.21-43 ; Lük 8.40-56)

¹⁸ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti gəɗakani ga ndam *Zəde nahaŋ àrəkia, àbəhaɗi mirdim, àhi : « Wur goro dahalayani àməta, àmət nihi həya, ay ti ra, kàra kəbəkì *ahar ti aŋgaba. »

¹⁹ Nahkay Yezu nakəŋ ècikaba, tàdəboru naŋ akaba ndam maɗəbay naŋ ni.

20 Eslini wal nahanj àbu, mimiz aslækafəŋja agray vi kru mahar cə. Nanj nakəŋ àhədakfəŋbiyu kà Yezu gwar kələŋ mək ènjifin kà ma ga azana ga Yezu ni.

21 Adaba àhi ana ahàr : « Ku tamal ti nìnjifinja kà azana gayan na nəŋgu ni, nanjgaba. »

22 Yezu àmbatvu, àra èpia nanj a ti àhi : « Wur goro ni, zay njəda ; Melefít àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. » Àra àhia ma na ti mimiz ya aslækafəŋja ni àmbrəŋ nanj, àŋgaba huya.

23 Yezu òru ènjua afa ga gəđakani nakəŋ a ti àdi ahàr ana mis dal-dal təbu tabah, təbu tivi cicek. Eslini àhi ana tay :

24 « Sləkumaba ahalay a, adaba wur ni àmət ndo ; nanj àbu enji dəwir timey. » Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tẹyefin.

25 Yezu nakəŋ àra àgaraba mis na ti àhuriyu a ahay vu, àzay ahar ga wur ni, mək wur ni ècikaba.

26 Nahkay təđəmoru ma gani a kəsa vu, ka hađ nani đek.

Yezu ahəŋgaraba ndam wuluf a cə

27 Yezu ara aslėka eslina ti ndam wuluf cə tadəboru nanj, təzlah, təđəm : « *Wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! »

28 Ka ya ti Yezu òru ènjua a magam a ti ndam wuluf cəeni ni tàhədakfəŋbiyu mək Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Kəđumkua ahàr a, nislėki magray ere ye ti kihindəmfua ni aw ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Iy Bay geli, kislėki. »

29 Nahkay Yezu nakəŋ ènjifin kə eri gatay ni, àđəm : « Kəđumku ahàr : nahkay Melefít məgri ere gani ana kuli akada ya kawayum ni. »

30 Eslini nday nakəŋ tipì divi huya. Yezu àlėgi ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi, maslaŋja èci ma gani ba. »

31 Ay nday nakəŋ tàra tàharaya a dala va ti tənjàki məđəmoru ma gani ka hađ nani đek.

Yezu ahəŋgaraba zal nahanj a seteni àniviyu àzlapay koksah

32 Ka ya ti ndam wuluf ni taslėka ni ti mis ndahanj təzibiyu zal nahanj ana Yezu. Zal nani ti seteni àniviyu, acafəŋja nanj ga mazlapana.

33 Eslini Yezu àgariaba seteni na ana zal nakəŋ a, mək nanj nakəŋ àzlapay huya. Mis dal-dalani ye eslini ni đek təgra ejep gana dal-dal, təđəm : « Đay-đay mis tipì zlam akada hini àgravu e Izireyel ndo. »

34 Ay ti ndam *Feriziyen təđəm : « Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njəda ga bay ge seteni. »

Mis ti nday akada təmbəmbak ya bay majəgay tay àbi ni

35 Yezu àsawaday a kəsa gəđakani bu akaba a kəsa ci6-ci6eni bu. A kəsa ya ti ènjua ni va lu ti àcahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavú Melefít gatay ni bu. Àhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefít ana tay, ahəŋgaraba ndam ya tẹbesey do na đek akaba ndam dəra gərgərana đek.

36 Nanj nakəŋ àra èpia mis dal-dalani na ti təsia cicihi a. Adaba nday akada ga təmbəmbak ya ti bay majəgay tay àbi ; tàmətəđkaba, njəda àfəŋ ka tay va bi ni.

37 Nahkay àhi ana ndam məđəbay nanj ni ahkado : « Mis ya ti tici pakama goro fan ndo ni ti nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz a vədanj bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni təbi kay bi.

38 Nahkay si kahəŋgalum Melefít Bay ga vədanj ni ti məslərbiyu ndam mabaz zlam a vədanj gayan bu. »

10

*Ndam maɗɗabay Yezu kru mahar cœeni ni
(Mark 3.13-19 ; Lük 6.12-16)*

¹ Yezu àzalakabu ndam maɗɗabay naŋ kru mahar cœeni ni. Àra àzalakabá tay a ti àvi njéda ana tay ga magariaba seteni ana mis a, ga mahəŋgaraba mis a arməwər gərgərani ba dek akaba ga mahəŋgaraba ndam dərə gərgərana dek.

² Slimi ga ndam *asak gayanŋ kru mahar cœeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga mənani Andre, bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga mənani Zeŋ,

³ Filip, Bartelemi, Tumas, Meciyu bay ya àhəl hadam ni, Zek wur ga Alfe, Tade,

⁴ Simu naŋ bəlanŋ ga ndam ya takaɗvakivu ka haɗ gatay ni, nahanŋ ni ti ni Zɗas Iskariyot naŋ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

*Yezu aslɛr ndam maɗɗabay naŋ kru mahar cœeni ni
(Mark 6.7-13 ; Lük 9.1-6)*

⁵ Nday kru mahar cœeni hini ti Yezu àsləroru tay, àhi ana tay ahkado : « Kəɗəgum afa ga ndam jiba ndahanŋ ba, kəɗəgum a kəsa ga haɗ *Samari vu ba daya.

⁶ Ay dəgum ti afa ga ndam *Izireyel nday ya ti akaɗa təmbəmbak mijeni ni.

⁷ Ka ahər divi nahəma, humi ana mis ahkado : “*Məgur ge Melefit ènija wudak.”

⁸ Həŋgarumaba ndam ya tēbesey do na, həŋgarumaba mis e kisim ba, həŋgarumaba ndam ambəlak a, garumiaba seteni ana mis a daya. Melefit àvi zlam ana kəli ga sulum, lekələm day vumi ana mis ga sulum bilegeni. »

⁹ Àhi ana tay ahkado : « Kəɗəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku gru, ku evirzegena, ku siŋgu day kəhəlum e zlembi vu ba.

¹⁰ Ku mbolu, ku endəwi cə cə, ku kimaka, ku aday day kəhəlum ba. Aɗaba bay magray tawi ti agəski təvi zlam məzumani.

¹¹ « Ka ya ti ekinjumiya a kəsa gəɗakani va ahkay do ni a kəsa gəziteni va nahəma, dəbum maslanŋa ya ti agəskabu kəli di ni. Tamal kəɗumia ahər a ti njəhaɗuma eslina ; kəmbatum ahay nahanŋ ba duk abivoru ana vad gekəli ya akəsləkuma ni.

¹² Ka sarta ya akəhurumiyu a ahay vu afa ge mis nahəma, grumi sa, humi : “*Sulum ge Melefit mələbu akaba kəli.”

¹³ Tamal ti ndam ga huɗ ahay nani təgəskabá kəli a, tislia mənŋət sulum a ti sulum gekəli ni amələbu akaba tay. Ay tamal ndam ga huɗ ahay nani tislia mənŋət sulum do ni ti sulum gekəli ni amənŋəkia ke kəli zlam gekəli a.

¹⁴ Tamal ndam ga huɗ ahay ni ahkay do ni ga kəsa ni təgəskabu kəli do, təwayay miciki pakama gekəli ni ana kəli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba haɗ ga kəsa gatay na kə asak gekəli a. *

¹⁵ Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom akaba ndam *Gomor nənŋu ni seriya ge Melefit ya amagrafəŋa kə tay a ni ti ŋgulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kəli do ni do. »

*Daliya ya ti amara kama ni
(Mark 13.9-13 ; Lük 21.12-17)*

* 10:14 Mətukkaba haɗ ga kəsa kə asak a ti aɗafaki təmbərɓu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

16 Yezu àhi ana tay keti : « Dəgum. Nihi ti nəsləroru kəli e kidiŋ ge mis vu akada ga bəza təmbak e kidiŋ ga kəra gili bu ni. Nahkay njəhuma akada ga gavan na, njəhaduma kudufa akada ga kurkoduk na.

17 Bumvu slimi, adaba mis atəgəs kəli, atoru àna kəli ka məlan ge seriya. Atəzləb kəli àna kurupu a ahay gatay ya *tahəngalavù Melefit ni bu.

18 Atagrafəŋa seriya kə kəli kə meleher ga gəđakani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekələm ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekəli ya akazlapumku ni, mis ndahan ya ti nday ndam *Zude do ni etici daya.

19 Ka ya ti atəgəs kəli, atoru àna kəli ka məlan ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni akaba slala ga ma ya akədəmum ni àhəli ahàr ana kəli ba. Ka sarta nani Melefit aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kəli.

20 Akədəmum ma nani ti lekələm lekələmeni do ; amazlapay ti Məsuf ga Bəŋ gekəli ya e kəli bu ni.

21 Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga mən gatay ti tábazl tay, ata bəŋ ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəŋ gatayani akaba ata mən gatayani, atəsəkumoru tay ti tábazl tay.

22 Mis dek etizirey kəli adaba lekələm ndam goro. Ay ti maslaŋa ya ti aməbrəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəŋgay nan.

23 Ka ya ti atəgri daliya ana kəli a kəsa bu nahəma, cuhwumoru a kəsa nahən vu. Nəhi ana kəli nahəma, wudaka kendeveŋəm masawadabana kəsa ga had Izireyela ti nu *Wur ge Mis nɪnjia àndava.

24 « Maslaŋa ya acahay zlam ni ti àtam bay ya ti acahi zlam ni do. Evidi day àtam bay ya ti agur nan ni do.

25 Maslaŋa ya ti acahay zlam ni, tamal àsəra zlam akada ga maslaŋa ya ti acahi na ti tigia kala-kala. Evidi day tamal əgia kala-kala ata bay ya ti agur nan na ti əslia gayan a. Tamal Bay ahay ni tekeđi təhi “Nak *Belzebəl” ti, ndam gayan ni ti atəhi mam ana tay do mam ? »

Təgrafəŋa aŋgwaz a ti kà way ?

(Luk 12.2-7)

26 Yezu àđəm keti : « Kəgrumfəŋa aŋgwaz kə mis nday nana ba. Adaba zlam manəhani ni dek emipivu ; ma manəhani ni dek emicivu.

27 Nahkay ma ya ti nəhi ana kəli a məlan ziŋ-zinəni bu ni dek, dəmumaya vay-vay a məlan masladani ba. Ma ya ti təhiviyu ana kəli e slimi vu ni ti zlahum àna nan kay-kay ka ahàr ga həma.

28 Kəgrumfəŋa aŋgwaz kà ndam ya takad mis na ba, adaba sifa ge mis ya àndav day-day do ni ti tijiŋ koksah. Grumfəŋa aŋgwaz a ti kà Bay ya ti esliki mizligiyu mis a *dəluv ga aku vu ni. Aku gani nani ti azum mis, ejin sifa gayan ga kanəgay-kanəgayani daya.

29 Təbu təsəkum edidən ciβ-ciβeni cə àna siŋgu bəlan bi aw ? Ay səruma, edidən nday nani ti, tamal Bəŋ gekəli àvay divi gani ndo ni ti ku bəlan day amət do.

30 Lekələm day ku məhər ga ahàr gekəli nəŋgu ni Melefit àcalaba dek.

31 Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku edidən kay day kàtamuma tay kə eri ge Melefit a.

32 « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay nan mis goro kə meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay nan mis goro kə meleher ga Baba, nan ya a huđ melefit bu ni.

³³ Ay maslaŋa ya ti aɗəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anəɗəm naŋ mis goro do kè meleher ga Baba naŋ ya e melefit bu ni. »

*Yezu àra ga medekaba mis a
(Luk 12.51-53 ; 14.26-27)*

³⁴ Yezu aɗəm keti : « Lekulam kəɗəmum nu nàra a duniya va ti, ti mis tãnjəhad e kidĩŋ gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nu nàra ti, ti mis tizirevu sawaŋ.

³⁵ Nu nàra ti ga medekaba wur ata bəŋana, wur dahalay ata mənana, wal ga wur day nday ata mən ga zal gana.

³⁶ Ku way way do ndam ga huɗ ahay gayan etigi ndam ezir gayan. †

³⁷ Maslaŋa ya ti awayay bəŋani ahkay do ni mənani àtam nu nahəma, èsliki miŋi mis goro do. Maslaŋa ya ti awayay wur gayan zalani ahkay do ni wur gayan walani àtam nu nahəma, èsliki miŋi mis goro do.

³⁸ Maslaŋa ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki miŋi mis goro do. Ku tamal tawayay *madarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni, ahàr aɗəm maɗəbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki miŋi mis goro koksah.

³⁹ Maslaŋa ya ti aɗəm ajəgur sifa gayan ti àmət ba ni ti emiŋiŋ. Ay maslaŋa ya ti emiŋiŋ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawaŋ, àmət day-day do. »

*Zlam ya ti Melefit aməvi ana mis ga sulum ni
(Mark 9.41)*

⁴⁰ « Maslaŋa ya ti àgəskabá kəli a ni ti àgəskabá nu a daya ; maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti àgəskabu nu cilin do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya.

⁴¹ Maslaŋa ya ti àgəskabá bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit a aɗaba àsəra maslaŋa nani bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ti, naŋ day Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Maslaŋa ya ti àgəskabá mis ge Melefit jirena aɗaba àsəra maslaŋa nani mis jireni ti, Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam jireni ge Melefit ni.

⁴² Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam liŋ-liŋena e hijiyem va ana bay maɗəbay nu gəzitenə ku bəlan na aɗaba àsəra maslaŋa nani bay maɗəbay nu ti, Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayan ya àgray ni, amagəzəlki ahàr do. »

11

¹ Yezu àra èndeveriŋa məhi ma ana ndam maɗəbay naŋ kru mahar cəeni na ti àsləka òru ga macahi zlam ana mis ka had nani akaba ga məhi ma ge Melefit ana tay.

*Zəŋ bay məbaray mis ni aslarkioru mis ka Yezu
(Luk 7.18-35)*

² Zəŋ bay məbaray mis ni naŋ àvu a danŋay bu. Àra ècia təwi ge *Krist ya agray na ti àsləroru ndam maɗəbay naŋ ndahaŋ,

³ awayay ti təhi : « Nak ti *Bay gəɗakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaŋa nahaŋ aw ? »

⁴ Nday nakəŋ tōru tinjəa afa ga Yezu a ti təhi ma gani, mək Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəŋgahaɗumi ana Zəŋ zlam ya ti kicəm akaba ya kipəm ni.

† 10:36 Mənjay Mise 7.6.

5 Humi : “Ndam wuluf tǎbu tipi divi, ndam dǎra tǎsawadǎy lala, ndam ambǎlǎk tigia mis njǎlatana, ndam makwaya tici slimi, mis ya tǎmǎt ni tǎngaba, ndam talaga day ticia Ma Mǎweni Sulumana.”

6 Humi keti : “Maslanǎ ya ti ǎjikia ke divi azuhva nu a do nahǎma, mǎmǎrvu.” »

7 Ndam ya ti Zeŋ ǎslǎrkibiyu tay ka Yezu ni tǎra tǎslǎka ti Yezu ǎzlapaki ke Zeŋ, ǎhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kǎdǎgum a huǎ gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kipǎmbiyu ti mavram ya amǎd adadǎy ni tǎk ?

8 Do ni ti kǎdǎgum kipǎmbiyu ti mam ? Mis mǎbakabu azana sulumani akadǎ ga bay ni tǎk ? Ahǎ, ndam ya tabakabu azana ga siŋgu kayani ni ti nday a ahay ga bǎbay bu timey.

9 Ay ti kǎdǎgum kipǎmbiyu ti mam ? Kipǎmbiyu bay mahǎngaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, naŋ gani. Nǎhi ana kǎli nahǎma, naŋ ti ǎtama bay mahǎngaray pakama ge Melefit a.

10 Kǎsǎruma, ǎbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit ǎhi ana Bay gǎdǎkani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nǎbu nǎslǎroru bay mǎslǎr goro nahanǎ kama gayak

ti mǎslamatukkabu divi.” *

« Maslanǎ ya ti Melefit ǎslǎrbiyu ni ti Zeŋ.

11 Nǎhi ana kǎli nahǎma, Zeŋ bay mǎbaray mis ni ti ǎtama mis ya tǎwi tay na dǎk ǎna gǎdǎkana. Ku tamal nahkay naŋgu ni, bay ya ti naŋ gǎziteni ge mis dǎk a *Mǎgur ge Melefit bu ni ti ǎtama naŋ a.

12 Kwa ka sarta ya ti Zeŋ bay mǎbaray mis ni ǎdǎmki ma ka Mǎgur ge Melefit ǎbivaya ana kana, Mǎgur ge Melefit gani akoru kama kama ǎna njǎdǎ ; ndam njǎdǎ-njǎdǎni tǎhuriyu.

13 E *Divi ge Melefit ya Mǎwiz ǎbǎki ni bu akaba a wakita ga ndam ndahanǎ ya tǎhǎngaray *pakama ge Melefit ni bu dǎk ti tǎbu tǎdǎmki ma ka Mǎgur gani nani, duk ǎbivu ana sarta ge Zeŋ bay mǎbaray mis ni.

14 Ahǎr ǎdǎm gǎsumkabu ma goro ni : Zeŋ ti nani Eli ya ti Wakita ge Melefit ǎdǎm amǎngǎ ni.

15 Maslanǎ ya ti slimi ǎfǎŋ nahǎma, mǎci lala ! »

16 Yezu ǎhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nǎgurfǎŋ tay kǎ way ? Nday akadǎ way ? Nǎhi ana kǎli nahǎma, nday akadǎ ga bǎza mǎnjǎhadani e mite bu ni. Nday ndahanǎ tǎhi ana ndahanǎ ni ahkado :

17 “Mǎvia slelim ana kǎli a, day kǎhǎbǎumfǎŋ ndo ; midia limis ge kisim ana kǎli a, day kitǎwǎm ndo.”

18 Nǎdǎm nahkay ti adǎba Zeŋ ǎra ti ǎzum *dipenǎ do, ǎsi zum do. Nahkay tǎdǎm seteni ǎniviyyu.

19 Nu *Wur ge Mis ti ni nǎra. Nǎra ti nu nǎbu nǎzum dipenǎ, nǎbu nisi zum. Nahkay mis tǎdǎm nu zal huǎ, nǎvi vu goro ana zum. Tǎdǎm nu zǎba ga ndam *mǎhǎl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahanǎ. Ay ti Melefit adǎfaki mǎsǎr zlam gayaŋ ni jireni ti ǎna tǎwi gayaŋ ya agray ni. »

Ndam ga kǎsa gǎrgǎrani ndahanǎ atasay cicih

(Lǎk 10.13-15)

20 Eslini Yezu nakǎŋ ǎlǎgi ana ndam ga kǎsa gǎrgǎrani ya ti ǎgray zlam magray ejep ahar gǎdǎkani eslini ni ; ǎlǎgi ana tay ti adǎba tǎmbatkaba mǎjalay ahǎr gatay a ndo.

* 11:10 Malasi 3.1.

²¹ Àdám : « Akəsüm cicihi, ndam Koraziñ ! Akəsüm cicihi, ndam Beceyda ! Adába mam, nàgra zlam a kay ya mis tipí ðáy-ðáy ndo na a kəsa gekúli ba. Tamal nàgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidonj nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani tàmbərəña zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal tàmbatka ba majalay ahàr gatay a, tàbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tàbakabiyu viti ka ahàr a. †

²² Ay nəhi ana kúli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafəña kà ndam Tir akaba ndam Sidonj a ni ti ŋulum, emisli gekúli ni do. ‡

²³ Lekulum ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədəgum e melefit vu aw ? Aha ! Akədəgum ti ka məlanj ge *kisim sawaŋ. Adába mam, nàgra zlam kay ya mis tipí ðáy-ðáy ndo na a kəsa gekúli ba. Tamal nàgray zlam nday nani a *Sodom nahəma, ku kani day amal kəsa nani nañ àbu kekilenja zlam gayan.

²⁴ Nəhi ana kúli ka fat ya ti Melefit agray seriya zla nahəma, seriya ya ti amagrafəña kà ndam Sodom a ni ti ŋulum, emisli gekúli ni do. »

Maslanja ya ara afa ga Yezu a ti anğət məpəsabana

(Luk 10.21-22)

²⁵ Ka sarta gani nani Yezu àzlapay, àdám : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlanj ya e melefit bu akaba məlanj ya a ga hađ ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəŋgahkia zlam nday nana ka ndam məsar zlam a akaba ka ndam ya tijenja təsəra zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsar zlam do akada ga bəza ciḡ-ciḡeni na sawaŋ.

²⁶ Iy Bəba goro ni, kəgray ka mawayay gayak nahkay ti kəmərə àna nañ a palam. »

²⁷ Àdám keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslanja ya àsər Wur ge Melefit nañ way ni ti maslanja gani àbi ; si Bəñani cilin. Yaw maslanja ya àsər Bəñ goro nañ way ni ti maslanja gani àbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu Wur gayan ni nawayay nədəfikia nañ ana tay ni cilin.

²⁸ « Lekulum ya ti kàmətaḡuma ga mazay zlam mədəsani ni ti dəguma dek afa goro a. Nahkay ti nu anəvi məpəsabana ana kúli a.

²⁹ Gəsumkabá ma goro ya nəhi ana kúli grum na akada slasla ya təgəskabu təbəkə zuk ka tay ni ; cahum zlam afa goro. Adaba nu kuđufa, nəgri daliya ana kúli do ; akəpəsumaba afa goro zlam gekúli a.

³⁰ Adába zlam ya ti nəfəki ke kúli ni ti kəzum tata. Zlam ya nəzəkiyu ke kúli ni day àdəski ke kúli do. »

12

Yezu agur vad məpəsabana

(Mark 2.23-28 ; Luk 6.1-5)

¹ A vad *məpəsabana nahan ba ti Yezu akaba ndam madəbay nañ ni təbu tasləkaba a vadaŋ ga *alkama ba. Ay ti ləwir àbu awər ndam madəbay nañ ni. Eslini tənjàki ka meheḡoru alkama ni, tahəpəḡoru bəza gani.

² Ndam *Feriziyeŋ ni tàra tipia tay a nahkay ti təhi ana Yezu ahkado : « Bay Melefit àdam e *Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray timey ! »

† 11:21 Məbakabu buhu akaba məbakabiyu viti ka ahàr ti adafaki mis titəwi, tahəŋgalay Melefit, təgri kam-kam. ‡ 11:22 Ndam Tir ti ndam ge elimeni, təsar Melefit do. Ndam Sidonj day nahkay.

³ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kèjengum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir àwəra tay a,

⁴ nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipeŋ ya táfəkadi ana Melefit ni. Devit nakəŋ àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahan təzum dipen nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum.

⁵ Magray təwi a vad məpəsabana ba ti Melefit àcaŋə mis e Divi gayan ya Məwiz àbəki ni ba. Ay ti àbu məbəkiani a wakita nani bu ku a vad məpəsabana ba ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təgray təwi a *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, tàcalki tay ka zlam magudarani do ni ti, kèjengum ma gani ndo waw ?

⁶ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋə ya ti àtam ahay ge Melefit ni, naŋ àbu ahalay.

⁷ Pakama àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tisləŋə ni do.” * Tamal kəsərumaba huđ ga ma hina ti, ŋgay ndam ya təgudar araŋə ndo ni təgudara zlam a ti akal kəđəmum do.

⁸ Adaba Bay ya ti adəm təgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

*Yezu ahəŋgaraba zal nahan ahar bəlaŋ mikəlfiŋana
(Mark 3.1-6 ; Lək 6.6-11)*

⁹ Yezu àsləka eslina ti àra àhuriyu a ahay gatay ya *tahəŋgalavù Melefit ni vu.

¹⁰ Eslini zal nahan naŋ àvu ahar mikəlfiŋana. Mis ya təbu eslini ni tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani, nahkay təhi : « E *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni ti Melefit àva divi a ti təhəŋgaraba mis a vad *məpəsabana ba waw ? »

¹¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Way e kidŋ gekəli bu naŋ àbu àna təmbak gayan bəlaŋ mək təmbak ni àdiya e evid va a vad məpəsabana ba ti àzaya do ni way ?

¹² Ay ti mis hihirikeni ti àtam təmbak do waw ? Nahkay ti e Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni ti Melefit àvia divi ana mis ga magray sulum a vad məpəsabana ba. »

¹³ Mək Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfiŋana ni ahkado : « Təbiyu ahar gayak ni. » Àra àtələkabiya ti ahar gayan ni àslamalava ègia sənduḅ-sənduḅana akada nahan na.

¹⁴ Nahkay ndam *Feriziyeŋ ni təhəraya a ahay ni ba ni ti təŋgasvu, təgray sawari ahəmamam ti tijiŋ Yezu ni.

Yezu ti naŋ bay məgri təwi ana Melefit

¹⁵ Yezu àra ècia sawari gatay na ti àsləka eslina, òru ka məlaŋ nahan. Nahkay mis dal-dal tàdəboru naŋ mək naŋ nakəŋ àhəŋgaraba ndam ga arməwər na dek.

¹⁶ Ay ti àləgi ana tay adəm : « Kəđəfum nu ba. »

¹⁷ Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəŋgaray *pakama gayan Izayi ni məgravu. Pakama gani nani ti nihi :

¹⁸ « Bay məgri təwi ya nədəkiba ni ti naŋ hi, nawayay naŋ dal-dal ; məbərur goro amərnu àna naŋ dal-dal.

Anəvi Məsuf goro mək aməhi ma ge jiri goro ana mis ga hađ ni dek ;

* 12:7 Oze 6.6.

¹⁹ amaləgavu akaba mis do, aməvalahay do, maslaŋa emici ma gayan kwanə kwanə a dala bu do.

²⁰ Emeheḅkaba mavram ya awayay ahuḅ wudak na do.

Emimetin̄ aku ge ceŋgel ya awayay amat wudak ni do.

Amagray nahkay, duk abivoru ana vad̄ ya ti mis ga duniya dek təgəskabá jiri ge Melefít a ni.

²¹ Mək mis ga had̄ ni dek atəfəki ahār ka nan̄, atədəm amahəŋgay tay. † »

Yezu ti agray tawi àna njəda ge Melefít tək, àna njəda ge Seteni aw ?
(Mark 3.20-30 ; Lük 11.14-23)

²² Eslini təzibiyu zal seteni nahan̄ ana Yezu. Maslaŋa gani nani ti seteni ni àwulufa nan̄ a, acafəŋa nan̄ ga mazlapana daya. Yezu nakəŋ àhəŋgaraba maslaŋa nana ; maslaŋa nani àzlapay, èpi divi.

²³ Mis dal-dalani ye eslini ni dek tàra tipia ti àgria ejep ana tay a dal-dal, tədəm : « Maslaŋa hini ya àhəŋgaraba mis a ni ti wur ge Devit do waw ? »

²⁴ Ndam *Feriziyen̄ ni tàra ticia ma na ti tədəm : « Maslaŋa hini agariaba seteni ana mis a ti si àna njəda ge *Belzebəl bay ge seteni ni kwa. »

²⁵ Yezu àra àsara ere ye ti təjalaki ahār na ti àhi ana tay ahkado : « Tamal ndam ga had̄ nahan̄ nday ndayani takadvu e kidin̄ gatay bu ni ti kəsa gani ahkay do ni ga huḅ ahay takadvu e kidin̄ gatay bu ni ti kəsa gani ahkay do ni huḅ ahay gani àŋgoru kama do.

²⁶ Nahkay day tamal *Seteni agariaba seteni ana mis a ti njəda gayan̄ èdeva ; ègia nahkay ti àngoru kama ti ahəmamam ?

²⁷ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njəda ge Belzebəl a ti ndam gekəli ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekəli gekəleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kədəmum ni ti ma ga malfada.

²⁸ Nagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefít a sawan̄. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Məgur ge Melefít ènjikia ke kəli a àndava. »

²⁹ Yezu adəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu ti mək ahəlfəŋa zlam gayan̄ a mənjad̄ məwəl nan̄ ti àgravu koksah. Si tamal àwəla nan̄ a day kwa ti ahəlfəŋa zlam gayan̄ a.

³⁰ Maslaŋa ya ti nan̄ àbi akaba nu bi nahəma, nan̄ zal ezir goro. Nahkay maslaŋa ya ti àjanakí nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawan̄.

³¹ « Nəhi ana kəli nahəma, zlam magudarani ge mis ya ti tagudar ni dek akaba ndivey ya ti tindivi Melefít ni dek ti Melefít ambərfəŋa kà tay a. Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayan̄ ni ti magudar zlam gayan̄ nani ti Melefít aməmbərfəŋa do simiteni.

³² Maslaŋa ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu *Wur ge Mis ni ti Melefít aməmbərfəŋa zlam magudarani gayan̄ nana. Ay maslaŋa ya ti adəmki ma magədavani ka *Məsuf Njəlatani ni ti ku ka sarta hini Melefít àmbərfəŋa do, ku ka mələŋ məweni ya Melefít amagraya ni day aməmbərfəŋa do. »

Məŋgəhaf ti təsərkaba àna bəza gana
(Lük 6.43-45)

³³ Yezu adəm keti : « Nədəm nahəma, tamal mənğəhaf sulumani ti bəza gani day sulumani. Ay tamal mənğəhaf magədavani ti bəza gani day magədavani. Nahkay mənğəhaf ti təsərkaba tay àna bəza gatayana.

³⁴ Lekələm ti medəkəw ! Lekələm ndam magədavani, kədəmum ma sulumani tata waw ? Adəba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti əsəbikia ka məbərux a palam.

³⁵ Nahkay mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam mənğəhani sulumani ya àniviyu a məbərux bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam mənğəhani magədavani gayəŋ ba.

³⁶ Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagrafəŋə seriya kə mis a ni ti ku way way do amahəŋgarfəŋə kə pakama gayəŋ magədavani ya adəm ni dək.

³⁷ Adəba ka fat ge seriya nani emizli kur ti pakama gayək ya kədəm ni ; aməwəl kur ti pakama gayək ya kədəm ni daya. »

*Ere ye ti Melefit adəfaki àna Zonas ni
(Mark 8.11-12 ; Lək 11.29-32)*

³⁸ Eslini ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyən ndahan təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mawayay ti griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a. »

³⁹ Yezu əhi ana tay ahkado : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahər ke Melefit do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tipi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Melefit amədəfiki ere ye ti adəfaki àna Zonas bay mahəŋgaray *pakama gayəŋ ni ana tay cilij.

⁴⁰ Akada ga Zonas ya ànjəhadviyu a huđ ge kilif vu vad mahkər ni ti, nu *Wur ge Mis day anagraviyu vad mahkər a had vu. †

⁴¹ Ka fat ya ti Melefit amagrafəŋə seriya kə mis a dək nahəma, ndam Niniv eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni “Lekələm ndam magudar zlam.” Adəba mam, ndam Niniv təra ticia pakama ga Zonas ya əhi ana tay na ti təmbatkaba majalay ahər gatay na. Ay ahalay ti mis əbu atama Zonas àna gədəkana ti kəsərux do aw ? §

⁴² Ka fat ge seriya nani ti bay walani ya əgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : “Lekələm ndam magudar zlam.” Adəba mam, bay gani nani ecikbiyu kwa kə sliri ga mələŋ ga mara məbi slimi ana pakama ga Salomon bay məsər zlam ni. Ay ahalay ti mis əbu atama Salomon əna gədəkana ti kəsərux do aw ? »

*Seteni əsləkiaba ana mis a ti aŋgwiwiyu tata
(Lək 11.24-26)*

⁴³ Yezu adəm keti : « Tamal ti seteni əsləkiaba ana mis a ti, akoru a huđ gili vu ka mələŋ ya ti yam əbi ni, adəbay mələŋ manjəhadani. Ay əŋgət mələŋ manjəhadani do ;

⁴⁴ nahkay ti adəm : “Ngulum nəŋguxoru a arəŋ goro ni vu zlam goro.” Àra ənjia ti àhuriyu àdi ahər ana arəŋ ni məslədəbana, maslamalabana lala.

⁴⁵ Eslini nəŋ nakəŋ əsləka akoru azalakivabiyu seteni ndahan adaskəla, nday nani dək tətam nəŋ àna cuday. Mək nday nakəŋ dək tara təhuriyu, tanjəhad a arəŋ ni bu. Nahkay masləŋə nani ti manjəhad gayəŋ ni egi ŋgulum gayəŋ ya ahaslani ni keti. Mis magədavani ye e hini vu ni day atəgri ana tay ti nahkay. »

† 12:40 Məŋjay Zonas 2.1. § 12:41 Niniv ti kəsə gədəkani ya Melefit əsləroru Zonas eslini ni (Zonas 1.2).

Ndamam ndam ga huɗ ahay ga Yezu ededīn ededīneni ni mam ?

(Mark 3.31-35 ; Lük 8.19-21)

⁴⁶ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapi ana mis dal-dalani ni ti mən ga Yezu akaba bəza ga mən ga Yezu tàra, nday təbu e mite bu tawayay tahi ma. [

⁴⁷ Nahkay maslaŋa nahan àhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. »]

⁴⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Mən goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? »

⁴⁹ Mək Yezu nakəŋ edəki ahar ka ndam maɗəbay naŋ ni, àɗəm : « Mən goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini.

⁵⁰ Adaba maslaŋa ya ti agray ere ye ti Bəŋ goro naŋ a huɗ melefɪt bu awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

13

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(Mark 4.1-9 ; Lük 8.4-8)

¹ Ka fat nani Yezu àhəraya a ahay ba, òru ànjəhad kà gəvay ga dəluy ni.

² Eslini mis kay tòru kà gəvay gayan. Nahkay naŋ nakəŋ káy àcəliyu a *slalah ga yam vu ànjəhadviyu digus. Mis dal-dalani ni ti ni nday ka dəŋ-dəŋ.

³ Yezu nakəŋ àhi ma ana tay gərgəri kay àna ma *gozogul, àɗəm : « Maslaŋa nahan àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. ⁴ Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdəgoru e divi bu. Nahkay edidīn tàra təndaba.

⁵ Bal gani keti àdəgoru ka pələɗ ya had àhəcaki ni. Àfətaya huya, adaba had àki ka pələɗ ni kay bi.

⁶ Àra àfətaya, fat àra àvəɗia ti èhiriŋaba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo.

⁷ Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya təbu tədəkkabu nahəma, adak ni təngecekabá.

⁸ Bal gani keti àdəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Bəlan gani àbi bəza diŋ, bəlan gani keti bəza kru kru muku, nahan ni ti ni kru kru mahkər. »

⁹ Yezu àɗəm keti : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ni ti mīci lala. »

Yezu adəm ma àna ma gozogul kwa ti kamam

(Mark 4.10-12 ; Lük 8.9-10)

¹⁰ Ndam maɗəbay Yezu ni tàhəɗəkfəŋbiyu kà Yezu, tahi ahkado : « Kəhi ma ana tay àna ma *gozogul kwa ti kamam ? »

¹¹ Àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekəlum ti Melefɪt àɗəfikiaaba zlam maŋgahani àki ka Məgur gayan na ana kəli a, ti kəsərum. Ay nday ti àɗəfikiaaba ana tay a vay-vay ndo.

¹² Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, amələbu àna zlam dal-dal àsaɗay. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa.

¹³ Nəhi ma ana tay àna ma gozogul nahkay ti adaba ku tamal tamənjaləŋ ka zlam lala nəŋgu ni tīpi do ; ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəŋgu ni tīci do.

¹⁴ « Gatay ya təbu tagray nahkay ni ti pakama ge Izayi bay mahəgaray *pakama ge Melefɪt ya àɗəmbiyu ni àgravu. Àɗəm : “Ku tamal kəbumi slimi ana zlam lala nəŋgu ni ekicəm do. Ku tamal kəmənjumləŋ ana zlam lala nəŋgu ni ekipəm do.

¹⁵ Adaba mis nday ndani ti ma ya nəhi ana tay ni ètiri ana tay do simiteni,

adaba tirika slimi gatay a, tåbakabá eri gatay a.
Tågray nahkay ti, ti tíci zlam ba, típi divi ba, tèsær zlam ba ;
tawayay ti tåmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Tamal tåmbatkaba ti akal nàhəŋga tay a.”*

¹⁶ « Ay lekələm ti mərūmvu adaba eri àfəŋ kè kəli, kipəm divi ; slimi day tåfəŋ kè kəli, kicəm zlam.

¹⁷ Nəhi ana kəli nahəma, ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit kay akaba ndam jireni kay ya ahaslani ni tawayaya mipia ere ye ti kipəm na, ay ti típi ndo. Tawayaya micia ere ye ti kicəm na, ay ti tíci ndo. »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

¹⁸ « Ay lekələm ti bumi slimi ana ma ya ti ma *gozogul àki ka bay mabəhad hilfi ga zlam ni awayay adəmki ni.

¹⁹ Tamal mis təbi slimi ana pakama ya tədəmki ka *Məgur ge Melefit ni, tíci do ni ti, nday akada divi ya hilfi ga zlam àdəgaki ni. *Seteni ara ahəliaba pakama ya ti təgəskabu na ana tay a.

²⁰ Mis ndahan təbu, nday akada pələf ya hilfi ga zlam àdəgaki ni : tícia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani həya.

²¹ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbərūv vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had'vu do ni ; təgəskabu ti ga hayaŋani. Tamal zlam zləzladani àdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təmbrəŋ həya, təgəskabu va do.

²² Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyū a huđ ga adak vu ni : tícia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay ; zlam nday nani tengecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tíci ni àzaya araŋa do.

²³ Mis ndahan ti ni tíci pakama ge Melefit. Tíci ti təgəskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam àdəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlaŋ gani abi bəza diŋ, bəlaŋ gani keti bəza kru kru muku, nahan ni ti ni bəza kru kru mahkər ni. »

Ma gozogul àki ka ayum

²⁴ Yezu nakəŋ àŋgəhadí ma *gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti təzavu ata mis ya ti èzligi hay gayan sulumani a vədaŋ gayan bu ni.

²⁵ Ay məlavada àra ègia, mis tìnjikaba dəwir a ti zal ezir gayan òru èzligikiviyu ayum mək àsləka zlam gayan a.

²⁶ Ka ya ti tàra təfətaya, təbu tabay ahàr nahəma, ayum ni day àsərūv.

²⁷ Ndam məgri təwi ana bay ga vədaŋ ni tàra típia ti tərəkia ka bay ga vədaŋ na. Təhi : “Bay geli, kizligi a vədaŋ bu ni ti hay sulumani timey ! Ay ti ayum ni àharaya ti eley ?”

²⁸ Àhi ana tay : “Àgray ere nani ti zal ezir goro.” Eslini ndam məgri təwi ni təhi : “Kawayay ti mōru mījeba waw ?”

²⁹ Naŋ nakəŋ àhi ana tay : “Aha ! Kijumaba ba, adaba tamal kijumaba ti bi ekijumaba akaba hay na.

³⁰ Brəjum tay nahkay hayaŋ. Eminjəa ka sarta ga mabazana day kwa ti anəhi ana ndam mabazani ni ahkado : Bazumaba ayum na, wəlumaba ti kəjumabiya aku a, hay ni ti ni kəhəlumubiya kəbumiyu a guvur goro vu.” »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gəziteni akaba ke miwisin (Mark 4.30-32 ; Lək 13.18-21)

* 13:15 Izayi 6.9-10.

³¹ Yezu àhi ma *gozogul nahaŋ ana tay keti, àdám : « *Məğur ge Melefit ti àzavu akaba wur ge hilfi ga zlam guziteni. Mis àzay, èzligi a vədaŋ gayan bu. »

³² Hilfi gani ti guziteni e kiđiŋ ga bəza ge hilfi ndahaŋ ya a duniya bu ni dek. Ay ka ya ti àfətaya ni ti àdəka àtam zlam ndahaŋ ya e dini bu ni dek, ègi mənğəhaf. Aǵal ahar, eđiđiŋ tara tagraviyu lala gatay a huđ gani vu. »

³³ Yezu nakəŋ àhi ma gozogul nahaŋ ana tay keti, àdám : « *Məğur ge Melefit ti àzavu akaba *miwiŋiŋ. Wal azay, abəkiyu ka humbu kay, akudatay àna naŋ. Nahkay miwiŋiŋ ni ewiŋiŋaba humbu na dek. »

*Yezu azlapay àna ma gozogul kwa ti kamam
(Mark 4.33-34)*

³⁴ Yezu àhi ma ana mis dal-dalani ni ti dek ana ma *gozogul. Ma gayan ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi.

³⁵ Àhi ana tay nahkay ti, ti ma ga bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni mǵgravu. Ma gani nihi :

« Anəhi ma ana tay ti àna ma *gozogul ;
ma goro ya anəhi ana tay ni ti ma maŋgahani kwa ka mənǵəki ga mələŋ.† »

Yezu adafaba ma gozogul ya adəmki ka ayum na

³⁶ Eslini Yezu àmbərbu mis dal-dalani ni, òru a mağam. Eslini ti ndam madəbay naŋ ni təhəfəkfəŋiyu təhi : « Dəfiaba ma *gozogul ya kədəmki ka ayum bu na àfət a vədaŋ bu na ana leli a zla aw. »

³⁷ Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti ezligi hilfi sulumani ni ti nu *Wur ge Mis. »

³⁸ Vədaŋ ni ti duniya ; hilfi sulumani ni ti ni ndam ya nday a *Məğur ge Melefit bu ni. Ayum ni ti ndam ya tadəbay *Seteni ni,

³⁹ zal ezir ya ezligi ayum ni ti Seteni. Sarta ga mabaz zlam ni ti mandav ga duniya. Ndam ya tabaz zlam ni ti ni *məslər ge Melefit.

⁴⁰ Yaw akada ya tiǵeba ayum a, təǵiaba aku a ni ti, ka mandav ga duniya day atagraŋ ti nahkay :

⁴¹ nu Wur ge Mis anəslərbiyu məslər goro, atəhəlaba ndam mağudar zlam na dek akaba ndam ya ti tiǵiŋkia mis ke divi a na dek a Məğur goro ba.

⁴² Mək atəbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini ti etitəwi, atahəpədkabu aslər adaba daliya ya atəcakay ni.

⁴³ Ay ti ndam jireni ni atəslədaŋ akada ga fat ni a Məğur ga Bəŋ gatay bu. Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ nahəma, mǵci lala. »

Ma gozogul àki ke elimeni maŋgahani a vədaŋ bu akaba àki ke ebirsli

⁴⁴ « *Məğur ge Melefit ti àzavu akaba elimeni maŋgahani a vədaŋ bu ni. Maslaŋa nahaŋ àbu, òru àdi ahər, àzaba àmbati mələŋ aŋğəhkivu, àmərva dal-dal. Nahkay àsləka àsəkumoru zlam gayan dek mək àsəkum vədaŋ nani. »

⁴⁵ « Nahkay day Məğur ge Melefit ni àzavu ata bay ga cakala ya ti adəbay ebiršli sulumani ni. »

⁴⁶ Òru àdia ahər ana sulumana bəlaŋ àtam ndahaŋ ni ti òru àsəkumoru zlam gayan dek mək àsəkum ebirsli nani. »

Ma gozogul àki ka zəva

⁴⁷ « Nahkay keti, *Məğur ge Melefit ti àzavu ata zəva ya ti tətəliya a dəluv va, təğəsayə kilif gərgərana kay àna naŋ a ni. »

† 13:35 Limis 78.2.

48 Tamal kilif ni tãhurviya a zɔva ni va, zɔva ni àrãha ti tagɔjahaya ka dɛn-dɛn a, tanjãhad, tapalakaba kilif na. Kilif sulumani ni tɛbiyu a hɛtɛk vu, ya ti àbɛlay do ni ti ni, taboru tay.

49 Ka mandav ga duniya day amagravu nahkay. Mɛslɛr ge Melefit atara tãhãlkiba ndam cuday àkiba ka ndam jirena

50 ga mɛbiyu tay a *dɛluv ga aku vu. Eslini etitɛwi, atahɛpɛdkabu aslɛr adaba daliya ya atɛcakay ni. »

51 Yezu nakɛn àhi ana tay : « Kicɛma ma goro ya nãhi ana kɛli na dɛk aw ? » Nday nakɛn tãhɛnɔgrifɛn tãhi : « Iy, micia. »

52 Mɛk nanɔ nakɛn àhi ana tay ahkado : « Nahkay ti bay *mɛsɛr Wakita ge Melefit lu, tamal àsɛra zlam a àki ka Mɛgur ge Melefit a lala ti tɛzavu ata bay ahay ya ti anɔgazlaya zlam mɛwena akaba midigwena e elimeni gayanɔ ya ànɔgah ni ba ni. »

*Ndam Nazaret tãfãki ahãr ka Yezu do
(Mark 6.1-6 ; Lũk 4.16-30)*

53 Yezu àra èndeveriɔna ma *gozogul nday nana ti àslɛka eslina,

54 òru a kɛsa gayanɔ vu ka mɛlanɔ ya àdɛk ni. Òru ènjɛa ti àcahi ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahɔngalavù Melefit ye eslini ni bu. Tãra ticia ma gayanɔ ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tãdɛm ahkado : « Mɛsɛr zlam hini ti àcahay eley ? Ànɔgɛt nɔdã ga magray ere ye ti day-day mis tipɔ ndo ni ti eley ?

55 Nanɔ wur ga bay madar zlam ni do waw ? Mɛnɔani ti Mari do waw ? Bɛza ga mɛnɔani ata Zek, Zɛzef, Zɛd, Simu do waw ?

56 Bɛza ga mɛnɔani walani nday tɛbu akaba leli ahalay ni do waw ? Ànɔgɛt nɔdã ga magray zlam nani dɛk ti eley ? »

57 Azuhva nani ti mis nday nani tãwayay mɛfãki ahãr ka Yezu ndo. Ay Yezu nakɛn àhi ana tay : « Bay mɛhɔnɔgri *pakama ge Melefit ana mis ni ti, tãwayay nanɔ a kɛsa gayanɔ bu do. Ata bɛnɔani akaba ndam ga huɔd ahay gayanɔ day tãwayay nanɔ do, si a kɛsa ndahanɔ bu kwa ti mis tãwayay nanɔ. »

58 Eslini Yezu àgray zlam ndahanɔ ya ti mis tipɔ day-day ndo ni kay ndo hãya adaba tãwayay mɛfãki ahãr do.

14

*Takad Zɛn bay mɛbaray mis ni
(Mark 6.14-29 ; Lũk 9.7-9)*

1 Ka sarta gani nani ti mis tɛbu tɛzlapaki ka Yezu. Tɛbu tɛzlapaki nahãma, *Erot bay Gelili ni ècia pakama gatay ya ti tãdɛm na.

2 Nanɔ nakɛn àhi ana ndam ya tɛgri tɛwi ni ahkado : « Nanɔ nani ti Zɛn bay mɛbaray mis ni, àmɛta mɛk ànɔgaba e kisim ba. Agray zlam magray ejep tata ti adaba ànɔgaba e kisim ba palam. »

3-4 Bay Erot àdɛm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafɛna Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mɛnɔ ga Erot. Àra àza wal na ti Zɛn bay mɛbaray mis ni àhi ahkado : « Kãzay Erodiyat ti àwɛsl. » Zɛn àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakɛn àhi ana ndam gayanɔ tɛgɛs nanɔ, tãwɛl, tãfiyu a danɔgay vu, mɛk tãgray nahkay.

5 Erot àwaya makadã Zɛn a, ay ti anɔgwaz àwɛrfɛnã nanɔ kã ndam *Zɛde a, adaba nday dɛk tãdɛm Zɛn ti nanɔ bay mahɔngaray *pakama ge Melefit.

⁶ Ay a vad nahan, Erot àgra wuməri ge miwivu gayan a, àzalakabá mis a. Eslini wur ga Erodijat dahalayani àhurkiviyu ka tay, mæk àhəbay kè meleher gatay. Àra àhəba nahkay ti həbay gayan ni ègia eri ana bay Erot a dal-dal.

⁷ Nahkay Erot nakəŋ àmbadí ana wur ni dək, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni dek nəvuk. »

⁸ Wur ni məŋani àra àbikia ma ti àhi ana Erot ahkado : « Nawaway ti kəvu ahàr ge Zeŋ bay məbaray mis ni ahalay, táfukibiya ka paranti a ! »

⁹ Bay ni àra ècia pakama ga wur na ti àhəlia ahàr a. Adaba àmbadía ana wur na kè meleher ge mis na ti èkeli ere ye èhindi ni koksah. Nahkay àhi ana ndam gayan tğri ana wur ni akada ya àwayay ni,

¹⁰ àsləroru mis a ahay ga danğay ni vu ge mekelkibiya ahàr ke Zeŋ a.

¹¹ Tàra təzibiya ahàr ge Zeŋ nakəŋ a ana wur dahalay na ka paranti a ti nan nakəŋ àzikaboru ana məŋani.

¹² Ndam madəbay Zeŋ ni tàra ticia ti tòru tàzay kisim gani, tili. Tàra tilia ti tòru təhi ma gani ana Yezu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Mark 6.30-44 ; Lək 9.10-17 ; Zeŋ 6.1-14)

¹³ Yezu àra ècia tàkada Zeŋ a ti àcəliyu a *slalah ga yam vu, àsləka eslina, òru gwar ka məlan nahan. Məlan gani nani ti drin a hud gili bu. Ay mis dal-dalani ni tàra ticiŋa dađay a ti tàdəboru nan àna asak.

¹⁴ Yezu àra àhəraya a slalah ga yam ni ba, èpia mis dal-dalani na ti tèsia cicihi a dal-dal. Nahkay àhəŋgaraba ndam ya təbesey do na e kidin gatay ba.

¹⁵ Məlakarawa àra ègia ti ndam *madəbay Yezu ni tərəkia, təhi ahkado : « Leli nihi ti a hud gili bu, sarta day àbi va bi. Hi ana mis ni tàsləka, tòru a kəsa gərgərani ni vu tàdəboru zlam məzumani. »

¹⁶ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Tàsləka day ti kamam ? Lekələm lekələmeni vumi zlam məzumani ana tay. »

¹⁷ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Aranə àfəŋ kè leli ahalay bi ; si *dipeŋ zlam, tàkivu kilif cə cilin. » ¹⁸ Nan nakəŋ àhi ana tay : « Hələmubiya ahalay a. »

¹⁹ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənjuhada a ga had ke kəzir a, mæk nan nakəŋ àhəl dipəŋ zlamani ni tàkivu kilif cəni ni, àmənjoru e melefít vu, àgri səsi ana Melefít. Àra àgria səsi a ti èsekaba dipəŋ na, mæk àbi ana ndam madəbay nan ni ge midieni ana mis dal-dalani ni.

²⁰ Mis nakəŋ dek təzum təzum, tərəhkaba. Kələŋ gani təcakalakabu məgəjəni gani, tərəhvù hətək kru mahar cə àna nan.

²¹ Mis zawalani ya ti təzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam ; wál akaba bəza ti tàcalkivu tay ndo.

Yezu asawadaki ka ahàr ga yam

(Mark 6.45-52 ; Zeŋ 6.15-21)

²² Ka gani nani ti Yezu nakəŋ àhi ana ndam madəbay nan ni təcəliyu a *slalah ga yam vu, tòru kama gayan hayan ke ledi ga dəluv ni, day kwa ti nan nanani aməhi ana mis ni ti tèdevu, tàsləka.

²³ Tàra tèdeva akaba mis na ti Yezu nakəŋ àcəloru a həma vu drin drin akaba mis ga mahəŋgalay Melefít. Məlakarawa àra ègikia, nan ka ahàr gayan eslini.

²⁴ Ndam madəbay nan ni ti ni tàsləka àna slalah ga yam gatay na, tigia drin drin akaba dəŋ-dəŋ a. Aməf nan àbu adadaŋ slalah ga yam gatay ni agrioru dəliya ana tay, ahəŋgarbiyu tay kələŋ.

25 D_H gwendeli-gwendeli ti Yezu nakəŋ àrəkioru ka tay, asawadəkioru ka ahàr ga yam ni njuwan-juwan.

26 Ndam madəbay naŋ ni tàra tìpia naŋ a, naŋ àbu asawadəki ka ahàr ga yam nahkay ti bəruv àtikaba ana tay a, tədəm : « Maslaŋa àmbavakiva ke leli a ! » Nahkay nday nakəŋ tàgra aŋgwaz a, təzlah.

27 Ay Yezu nakəŋ àhi ma ana tay huya, àdəm : « Zum njeđa, nu timey. Aŋgwaz àwər kuli ba. »

28 Eslini Piyer àhi : « Bay goro, tamal nak edeđiŋ ti vu divi nəsawadəkioru ka ahàr ga yam ni bilegeni ti nōru afa gayak. »

29 Yezu àhi : « Ra. » Nahkay naŋ nakəŋ àhəraya a slalah ga yam ni ba, àsawadəkioru ka ahàr ga yam ni àrəkioru ka Yezu nakəŋ.

30 Ay àra èpia aməd na àbu akəzlay dal-dal ti àgra aŋgwaz a ; nahkay yam ni awayay anday naŋ. Naŋ nakəŋ àzlah, àdəm : « Bay goro, həŋgay nu ti ! »

31 Eslini Yezu àtəloru ahar huya, àgəs naŋ, mək àhi : « Məfəku ahàr gayak àhəca ; kajalay ahàr cə cə ti kamam ? »

32 Nday nakəŋ tàra təcəliya a slalah ga yam ni va ti aməd ni day àmbrəŋ makəzłani huya.

33 Eslini nday ya təvu a slalah ga yam bu ni dek təbəhadı mirdim ana Yezu nakəŋ, təhi : « Nak ti Wur ge Melefit edeđiŋ. »

*Yezu ahəŋgarəba mis ka had Zenizaret a
(Mark 6.53-56)*

34 Ka ya ti təsləka, təhəra dəluy na àndava ni ti nday ka dəŋ-dəŋ ka had Zenizaret.

35 Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tàra təhəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti mis ga had nani təsəra Yezu a huya. Təra təsəra naŋ a ti tòru təhi ma gani ana mis ga kəsə ga had nani, nahkay təhəlibiyi ndam ya təbesey do ni dek.

36 Təgri kam-kam ti mis nday nani ya təbesey do ni tıŋjifiŋ kà ma ga azana gayan ni cilij. Nday ya ti tıŋjifiŋa ni dek təŋgaba.

15

*Gejewi àki ka zlam ga ndam ya ahaslani ya təcəhi ana mis ni
(Mark 7.1-13)*

1 Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahan akaba ndam ndahan ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni təsləkəbiya a Zeruzalem a, tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado :

2 « Ndam madəbay kur ni tэгəskabu magray zlam akada ga ata bəŋ geli ya ahaslani tədəfiki ana leli ni do ni ti kamam ? Təzum zlam day təbarakaba ahar àna divi gana do ni. »

3 Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekəlum day kagudarum *Divi ge Melefit àna manjəhad ga ndam gekəli ya ahaslani ni ti kamam ?

4 Melefit àdəm ahkado : “Ŋgwioru a had ana ata buk ata muk.” * Àdəm keti : “Bay ya ti endivi bəŋani ahkay do ni məŋani nahəma, təkada naŋ a.” †

5 Ay lekəlum zla ti kədəmum ahkado : “Maslaŋa nahəŋ esliki məhiani ana bəŋani ahkay do ni ana məŋani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna naŋ ni, sədaga ge Melefit.”

6 Maslaŋa nani àdəma ma nahkay nahəma, kədəmum tamal àjənaki ata bəŋani ata məŋani va do ni ti àgray araŋa do. Lekəlum kəgrum nahkay ti,

* 15:4 Məhərana 20.12 ; Mimbiki 5.16. † 15:4 Məhərana 21.17.

kàmbrəŋuma pakama ge Melefít nana pəsak. Kàmbrəŋuma ti kəfumiyyu pakama gekəli ya kacaŋum ni a məlan gani vu huk.

⁷ Lekələm kawayum ti mis tādəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Melefít àdəma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray *pakama gayəŋ Izayi ni ba. Pakama gayəŋ ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kəli.

⁸ Àdəm ahkado :

“Mís hini tazləbay nu àna ma ciliŋ, təjalaku ahàr do simiteni.

⁹ Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcayah ni ti ka mawayay ge mis ciliŋ, do ni ti ka mawayay goro.” † »

Zlam ya ti tagray mis « njəlatani do » ni

(Mark 7.14-23)

¹⁰ Yezu àzalakabu mis kayani ni, àhi ana tay : « Lekələm dek bumi slimi ana pakama goro ya nədəm ni, ti kícam lala.

¹¹ Ere ye ti a dala bu, mis azum àna ma gayəŋ, agray naŋ “*njəlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslaŋa gani adəm àna ma gayəŋ ni day kwa ti agray naŋ “njəlatani do.” »

¹² Eslini ndam madəbay naŋ ni tərəkia, təhi ahkado : « Ma gayak ya kədəm ni àzumia bəruv ana ndam *Feriziyeŋ na ti kəsərkiawaw ? »

¹³ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, adəm ahkado : « Məŋgəhaf ya ti Baba naŋ ya e melefít bu àjav ndo ni lu ataradaba.

¹⁴ Nədəm nahəma, brəjum tay ; nday ti ndam wuluf ya tədəfəŋa ahar kà ndam wuluf ndahaŋ a ni. Tamal zal wuluf adafəŋa ahar kà zal wuluf nahaŋ a ti nday cecəeni atədəgiyu e evidvu. »

¹⁵ Eslini Piyer àhəŋgarfəŋ, àhi : « Dəfiaba ma *gozogul ya kədəm ni ana leli a zla aw. »

¹⁶ Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekələm day kekileŋa kəsərum zlam do waw ?

¹⁷ Adaba ere ye ti mis afiyu a ma vu ni dek ti ahuriyu a hudvu ciliŋ, mək atəhiyu azay gani e dəgzey vu ti kəsərum do waw ?

¹⁸ Ay ere ye ti mis azlapay ni ahəraya ti a məbəruv gayəŋ ba, ma gani nani day kwa ti agudar naŋ, agray naŋ “njəlatani do.”

¹⁹ Adaba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbəruv ge mis ba. Nahkay ti ajalaki ahàr ka zlam magudarani gərgəri dek : ka makad ahàr, ka magray hala, ka magray mesəwehvu, ke migi akal, ka masəkad malfada akaba ka məsivani ana mis.

²⁰ Ere ye ti agray ti mis egi “njəlatani do” ni ti zlam nday nani. Ay ti məzum zlam mənjəd məbaray ahar akada ge divi ga ata bəŋ gekəli ni ti àgray ti mis egi “njəlatani do” do. »

Wal nahaŋ naŋ wur Zude do afəki ahàr ka Yezu

(Mark 7.24-30)

²¹ Yezu àsləkaba eslina, òru ka had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidon.

²² Wal Kanaŋ nahaŋ naŋ àbu eslini. Wal ni àra epia Yezu a ti àrəkia àna zlahay a, adəm : « Bay goro, *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! Wur goro dahalayani àbiyu ebesey do, seteni àbu agri daliya dal-dal. »

²³ Ay ti Yezu àhalkaba ma ndo. Eslini ndam madəbay naŋ ni təhi ana Yezu ahkado : « Garay wal hini, adaba naŋ àbu azlahləŋbiyu kə leli, àmbrəŋ do ni. »

²⁴ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Təslərbiyu nu ahalay ndo. Təslərbiyu nu ti ana ndam *Izireyel ciliŋ, adaba nday akada təmbəmbak ya ti tija ni. »

²⁵ Ay ti wal ni àra àbèhadì mirdim grik ana Yezu meleher ndí6 ana had, àhi : « Bay goro, jènakì nu ti ! »

²⁶ Eslini Yezu àhəngrifəŋ ana wal nakəŋ, àhi ahkado : « Təzafəŋa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kərá ti àbəlay do. »

²⁷ Mək wal nakəŋ àdəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ge mis ya tadəgoru a huf ga mələŋ məzumki zlam vu ni, ku kərá gatay day tapalaba təzum timey. »

²⁸ Eslini Yezu àhi ana wal nakəŋ : « Wal ni, kəbu kəfəku ahàr lala ; ere ye ti kihindi ni mǎgravu akada gayak ya kawayay ni. » Ka sarta gani nani wur gayəŋ ni àŋgaba huya.

Yezu ahəŋgaraba ndam ga arməwər gərgərana

²⁹ Yezu àsləka eslina, òru kà gəvay ga dəluv Gelili. Òru ènjəa ti àcəloru a həma vu. Àra àcəloya ti ànjəhad digus.

³⁰ Eslini mis dal-dal tərəkia, təhəlibiyu ndam jəgwer, ndam wuluf, ndam dəra, makwayá akaba ndam ga arməwər ndahaŋ gərgərani, təbəhad tay kà gəvay gayəŋ mək naŋ nakəŋ àhəŋgaraba tay a.

³¹ Mis dal-dalani ni tàra tipia ndam makwaya ya təzlapay koksah ni təbu təzlapay, ndam dəra təŋgaba tīgia səndu6-səndu6ana, ndam jəgwer təsawaday lala akaba ndam wuluf təbu tipi divi nahəma, təmərvá dal-dal, nahkay tazləbay Melefit ga ndam *Izireyel ni.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu fad (Mark 8.1-10)

³² Yezu àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Mis nday hini təsü cicihi dal-dal, adaba vad mahkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day àfəŋ kà tay va bi. Ay ti nəwayay məmbrəŋ tay ti tasləka àna ləwir a do. Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənjad məvi zlam məzumani ana tay nahəma, njəda amələfəŋ kà tay ka ahàr divi ga masləkana bi. »

³³ Ndam madəbay naŋ ni təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Leli dek ahalay a huf gili hini bu ni ti məhəlibiyu *dipeŋ ana tay tərəh àna naŋ dek ti eley ? »

³⁴ Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dipeŋ àfəŋ kè kəli ehimey ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Dipeŋ àfəŋ kè leli adəskəla akaba kilif ci6-ci6eni bal. »

³⁵ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənjuhada a ga had a.

³⁶ Tàra tənjuhada ti àhəl dipen adəskəlani ni akaba kilif ni, àgri səsü ana Melefit. Àra àgria səsü a ti èsekaba, àvi ana ndam madəbay naŋ ni, ndam madəbay naŋ ni ti tidi ana mis dal-dalani ni dek.

³⁷ Mis nakəŋ dek təzum, tərəha àna naŋ a. Təcakalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvü hətək adəskəla àna naŋ.

³⁸ Mis ya təzum zlam eslini ni agray mis dəbu fad, təcalkivu wál akaba bəza ndo.

³⁹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ àhi ana mis ni « Sləkuma, » mək tàsləka. Eslini Yezu nakəŋ àcəliyu a *slalah ga yam vu àsləka, òru ka had Magadaŋ.

16

Zlam ya mis tipi day-day ndo ni (Mark 8.11-13 ; Luk 12.54-56)

¹ Ndam *Feriziyen ndahaŋ akaba ndam *Seduseyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, tawayay tatakar naŋ ti mǎgudar zlam ; nahkay ti təhi : « Griya ere ye ti

mìpi ðay-ðay ndo na ana leli a, ti mäsär ere ye ti kagray ni ti kagray àna njəða ge Melefít. »

² Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məlakarawa, fat àbu adiyu, tamal kípuma huđ melefít a ndize ti kəđəmum : “Hajəŋ ti məlaŋ amanja njələta.”

³ Ge miledə tamal kípuma huđ melefít a dilin-dilin ti kəđəmum : “Kani ti avər ara atəđ.” Nahkay kəsəruma ere ye ti agravu na àna zlam ya kípum a huđ melefít bu na ti, kəsərurum zlam ya ti agravu ka sarta hini do ni ti ahəmamam !

⁴ Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahər ke Melefít do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tìpi ðay-ðay ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefít aməgri ana tay do simiteni. Ere ye ti Melefít aməđəfikì ana tay ni ti ere ye ti àđəfakì àna Zonas ni cilin. » Eslini naŋ nakəŋ əsləka, əmbərbu tay.

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ya tagray ni ba

⁵ Yezu akaba ndam məđəbay naŋ ni təbu takoru tatuwađ dəluv ni ; nday təbu takoru ti ndam məđəbay naŋ ni təhəl *dipen ndo, əgəjəzlkia ahər ka tay a.

⁶ Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam *Sedəseyen ni. »

⁷ Nahkay ndam məđəbay naŋ ni təzlapay e kidin gatay bu, təđəm : « Àđəm nahkay ti ədaba məhəlbiyu dipen ndo palam. »

⁸ Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Məfəku ahər gekəli ti àhəca ; kazlapum kəđəmum kəhəlumbiyu dipen ndo ni ti kamam ?

⁹ Kicəm ma goro do, kəsərurum do kekileŋə waw ? Goro ya ti nidi dipen zlamani ana mis dəbu zlamani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərhəvani ehimeya ni ti kəsərurumki va do waw ?

¹⁰ Goro ya ti nidi dipen adəskəlani ana mis dəbu fədani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərhəvani ehimeya ni ti kəsərurumki va do waw ?

¹¹ Nğay nu nəcəfəŋ ti ke dipen dipenani do ni ti kəsərurum do ni ti kamam ? Nu ti nəhi ana kəli ti bumvu slimi àna miwisiŋ ga ndam Feriziyen ni akaba ga ndam Sedəseyen ni. »

¹² Nahkay zla ti ndam məđəbay naŋ ni təra təsəra Yezu àhi ana tay « Bumvu slimi àna miwisiŋ » ti, əzlapiki ana tay ti ke miwisiŋ ya ti tiwisiŋ dipen àna naŋ ni do ; əzlapiki ana tay ti ka zlam ga ndam Feriziyen akaba ga ndam Sedəseyen ya təcahi ana mis ni.

Piyer adəm Yezu naŋ àbu Krist Bay gəđakani ya amara ni

(Mark 8.27-30 ; Luk 9.18-21)

¹³ A vad nahaŋ, Yezu akaba ndam məđəbay naŋ ni tòru ka hađ Sezare ge Filip. * Eslini Yezu èhindifiŋə ma kə tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis ti təđəm nu *Wur ge Mis ti nu way ? »

¹⁴ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Təđəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ təđəm nak Eli, mis ndahaŋ ti ni təđəm nak Zeremi ahkay do ni nak bilin ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefít ahaslani ni. »

¹⁵ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti kəđəmum nu ti nu way ? »

¹⁶ Simu Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəđakani ya Melefít əslərbiyu ni, nak Wur ge Melefít Bay ga sifa ni. »

¹⁷ Yezu àhi : « Simu wur ge Zeŋ, mərvu adaba ma ge jiri hini ya kəđəm ni ti mis hihirikenì àhuk do. Àhukaya ma na ti Baba, naŋ ti naŋ a huđ melefít bu.

* 16:13 Sezare ge Filip ti slimi ga kəsa gəđakani.

¹⁸ Nəhuk nahəma nak Piyer ; anazay kur ga məvi njəda ana ndam məfəku ahər ni akada ya tazay akur, tafəkad asak ga ahay əna nañ ni. † Nahkay ti kisim tekeđi aməgri aranja ana tay do.

¹⁹ Anəvuk lekili ga mahay ga *Məgur ge Melefit : ere ye ti kəgəskabu ka had ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do ; ay ere ye ti kəgəskabá ka had a ni ti e melefit bu day atəgəskabu. »

²⁰ Eslini Yezu nakəñ ələgi ana ndam madəbay nañ ni, əhi ana tay ahkado : « ŋgay nu Krist *Bay gəđakani ya Melefit əslərbiyu ni ti kəhumi ana maslanja ba simiteni. »

*Yezu adəm aməmət mək amanğaba e kisim ba
(Mark 8.31-9.1 ; Lük 9.22-27)*

²¹ Kwa ka sarta gani nani Yezu əzlapi ana ndam madəbay nañ ni vay-vay, əhi ana tay ahkado : « Ahər adəm nakoru a Zeruzalem kwa. Ahər adəm nəcakay daliya dal-dal. Nday gəđakani ni, gəđakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a hud ga vad mahkərani bu ananğaba e kisim ba. »

²² Piyer əra ecia ma gayan na ti əzaba nañ e kidin gatay ba cak. Ələgi, əhi : « Bay goro, Melefit mājəgay kur ti ere nani əgrakukvu ba ti ! »

²³ Ay Yezu əmbatkibiyu ma ke Piyer, ələgi bilegeni, adəm : « *Seteni, sləkafua, ru driñ ! Nak ti kacafəna nu ga magray təwi goro a, adaba majalay ahər gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahər ti akada ge mis hihirikeni ni. »

²⁴ Eslini Yezu əhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Tamal mis awayay adəbay nu nahəma, ahər adəm məmbrəñ ere ye ti awayay ni ; ku tamal təgri daliya, *tadarfəñ nañ kə təndal nəñgu ni mibesey. Tamal mis awayay madəbay nu ti məgray nahkay.

²⁵ Maslanja ya ti adəm ajəgur sifa gayan, awayay amət ba ni ti emiñ. Maslanja ya ti emiñ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawan, aməmət day-day do.

²⁶ Tamal mis anğəta elimeni ga duniya na dek mək əjiña sifa gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? Emiñ sifa gayan na ti aməngət mam ga məmbani əna nañ mam ?

²⁷ Adaba nu *Wur ge Mis anara əna njəda ga Baba akaba məslər goro a kay, anəvi zlam ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti əgray ni.

²⁸ Nəhi ana kəli nahəma, e kidin ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahañ atəmət ti etipi nu Wur ge Mis ananğa, anəhuriyu a bay goro vu. »

17

*Vu ga Yezu ambatvu kə meleher ga ndam madəbay nañ ni
(Mark 9.2-13 ; Lük 9.28-36)*

¹ Vad muku ka ahər gani zla ti Yezu azay Piyer, Zek akaba Zeñ wur ga mən ge Zek ni, əhəloru tay ka ahər ga həma zəbalani. Nday ka ahər gatay akaba Yezu ciliñ.

² Töru tünjua ti vu ga Yezu ni ambativa e eri va ana tay nahañ a. Eri gayan ni ambatvu, asladay akada fat, azana ka vu gayan day tiğia bəđ-bəđ talla təsladay məlan.

³ Eslini tipioru Eli nday ata Məwiz həya, nday təbu təzlapay akaba Yezu.

⁴ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, leli màbu ahalay ti àbèlay. Tamal kawayay ti nara nvicey ahay mahkær, bəlan gayak, bəlan ge Məwiz, bəlan ti ni ge Èli. »

⁵ Piyer nañ àbu azlapay nahkay ti məguduᅅguduᅅ masladani àhərkiaya ka tay a, àngah tay. Dəngu ga maslaᅅa àhənday a məguduᅅguduᅅ ni bu, àdəm : « Nañ hini ti wur goro, nawayay nañ dal-dal, nəmərnu àna nañ dal-dal. Gəsumiki pakama gayay ! »

⁶ Ndam *madəbay Yezu ni tàra ticia nahkay ti aᅅgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal, tabəhad mirdim meleher ndiᅅa ndiᅅa ana had.

⁷ Ay Yezu nakəᅅ àhədəkfəᅅiyu ka tay, ènjfiᅅ ka tay mək àhi ana tay : « Cikumaba, kəgrum aᅅgwaz ba. »

⁸ Nday nakəᅅ tēheliᅅ eri, tiᅅi maslaᅅa nahan ndo, si Yezu nañ bəlan ciliᅅ.

⁹ Nday təbu təndaya ahàr a həma ni ba ni ti Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti kipurəm ni ana maslaᅅa ba, si nu *Wur ge Mis anaᅅgaya e kidiᅅ ga ndam evidəba kwa. »

¹⁰ Ndam madəbay nañ ni təhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəm wudaka *Krist *Bay gədəkani ya amara ni eminjia ti, ahàr àdəm Eli amara day ti kamam ? »

¹¹ Yezu nakəᅅ àhəᅅgrifəᅅ ana tay àdəm ahkado : « Edeᅅiᅅ Eli ara, aslamalak-abu zlam dek day. »

¹² Ay nəhi ana kəli nahəma, Eli ti àra àndava, ay ti mis təsər nañ ndo. Təgria ere ye ti nday tawayay na dek. Nu Wur ge Mis day anəcakay daliya, atəgru nahkay. »

¹³ Eslini ndam madəbay nañ ni təsəra àzlapaki ti ke Zeᅅ bay məbaray mis ni.

Yezu aᅅariaba seteni ana wur nahan a

(Mark 9.14-29 ; Lək 9.37-43)

¹⁴ Ka ya ti tiᅅjikia ke mis dal-dalani na ti maslaᅅa nahan àhədəkfəᅅiyu ka Yezu, àbəhad mirdim

¹⁵ àhi : « Bay goro, wur goro àbu seteni àniviyu agray daliya dal-dal ; a vad ndahan adiyu a aku vu ahkay do ni a yam vu. Məsuk cicihi ti kam-kam ! »

¹⁶ Nəzibiyu nañ ana ndam madəbay kur na ti təᅅariaba, ay ti tiᅅliki ndo. »

¹⁷ Eslini Yezu àdəm : « Lekələm ye e hini vu ni ti kəfumki ahàr ke Melefit do, lekələm ndam magudar zlam ! Nu ananjəhad kaᅅgaya akaba kəli aw ? Nu eneᅅesi ana kəli kaᅅgaya waw ? » Mək àhi ana tay : « Zumubiyu wur na ahalay a nimi. »

¹⁸ Tàra təzibiyu wur na ti Yezu àzlacaki ke seteni ni, mək seteni ni àsləkiaba ana wur na. Nahkay wur ni èᅅia nañ lala həya.

¹⁹ Eslini ndam *madəbay Yezu ni təzalay Yezu ka ahàr gatay, tiᅅindi nañ, təhi : « Leli miᅅliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? »

²⁰ Yezu nakəᅅ àhəᅅgrifəᅅ ana tay, àdəm : « Kisləmki ndo ni ti adaba məfəki ahàr gekəli ke Melefit àhəca. Nəhi ana kəli nahəma, tamal ti məfəki ahàr gekəli ke Melefit kay do, àbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni ciliᅅ nəᅅgu ni, kisləmki məhiani ana həma hini : “Sləkaba, ru tegi” nəᅅgu ni, agravu. Nahkay ti akal ere ye ti kisləmki magrani do ni ti àbi.]

²¹ Ay ti seteni akada nday nani nahəma, tamal ti kəhəᅅgalay Melefit ndo akaba kəᅅəs ndəra ndo ni ti təsləkiaba ana mis a koksah.] »

Yezu adəm keti anəmət mək anaᅅgaba e kisim ba

(Mark 9.30-32 ; Lək 9.43-45)

²² A vad nahan, ka ya ti Yezu akaba ndam madabay nan ni dek tabu ka ahar bəlan e Gelili ni ti, Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Atədəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu,

²³ tara takad nu. Atakada nu a ti a vad ya mahkər ti ananğaba. » Nday nakəŋ tara ticia ma gayan na ti àhəlia ahər ana tay a dal-dal.

Məhəl hadam ga ahay gədakani ge Melefit

²⁴ Ka ya ti Yezu akaba ndam madabay nan ni tinjəa a Kafarnahum a ni ti ndam ya təhəl hadam ga *ahay gədakani ge Melefit ni təhədəkfəŋjiyu ke Piyer, təhi : « Məsi gekəli ni ti apəl hadam ga ahay gədakani ge Melefit ni do waw ? »

²⁵ Piyer àhəŋgrifəŋ ana tay : « Àbəhad do kamam ? »

Ka ya ti Piyer nakəŋ àhuriya a ahay va nahəma, Yezu àhi ma enji, àhi : « Simu, kədəm ahəmamam ? Ndamam tabəhadı hadam akaba janğal ana bəbay ka had ni mam ? Tabəhadı ana tay ti bəza ga had gatay gatayani tək, ndam mirkwi aw ? »

²⁶ Piyer àhi : « Tabəhadı ti ndam mirkwi. » Eslini Yezu nakəŋ àhi « Bəza ga had gatay gatayani ti giri-giri ti təpəl do do waw ? »

²⁷ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, məzumi bəruv ana tay ba. Nak ru ka dəluv ti kətəliyu gəya kəgəsaya kilif a. Kilif ya akəgəsaya enjenjeni na ti kəzləkikaba pakama, akədviyu ahər ana sinğu akur-akurani, sinğu nani emisli məpəl hadam goro akaba gayak. Zəbiya, kəvi ana tay. »

18

Gədakani ya àtam mis ndahan ni ti way ?

(Mark 9.33-37 ; Lük 9.46-48)

¹ Ka sarta gani nani ti ndam *madabay Yezu ni təhədəkfəŋjiyu kə Yezu, təhi : « A *Məgur ge Melefit bu ni ti way nan gədakani àtam mis ndahan way ? »

² Nahkay Yezu nakəŋ àzalabiyu wur gəziteni e kidin gatay vu

³ mək àdəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəmbatunkaba majalay ahər gekəli a ndo, kigəm akada ga bəza ci6-ci6eni ni ndo ni ti akəhurumiyu a Məgur ge Melefit vu do.

⁴ Adaba maslanja ya ti ahəŋgaroru ahər gayan a had, anjəhad kuđufa akada ga wur hini ni ti nan nani gədakani àtam mis ndahan a Məgur ge Melefit bu.

⁵ Tamal ti maslanja àgaskabá wur gəziteni akada hini na azuhva nu a nahəma, àgaskabá nu a. »

Bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba

(Mark 9.42-48 ; Lük 17.1-2)

⁶ Yezu àdəm keti « Ndam ya təfaku ahər ni ti mis tədəm tislə arana do akada ga bəza ci6-ci6eni ni. Ay tamal maslanja agray ti ku way way do e kidin gatay bu mijikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gədakani ana maslanja ya ejinčia nan a ni a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu nan a *dəluv gədakani vu dəzləz.

⁷ Aw ! Cicihi àki ka ndam ga duniya ! Cicihi àki ka tay ti adaba zlam ya tagray ti mis tjinčia ke divi a ni ti tabu kay. Zlam nday nani ti si tigravu kwa. Ay tamal maslanja agray ti mis ejikia ke divi a nahəma, maslanja nani cicihi amaləki.

⁸ « Tamal ahar gayak ahkay do ni asak gayak ejinčia kur ke divi a nahəma, kelkaba tay a, boru tay. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlan ga sifa àna ahar bəlan ahkay do ni àna asak bəlan ere gani ya tizligiyu kur a *dəluv ga aku vu àna

ahar gayak cœeni ni ahkay do ni àna asak gayak cœeni ni. Aku nani ti àmæt ðay-ðay do.

⁹ Tamal eri gayak ejinjia kur ke divi a nahœma, zaba, zligoru. Àgaski hojo kœhuriyu ka mœlan ga sifa àna eri bœlan ere gani ya tizligiyu kur a dœluf ga aku vu àna eri gayak cœeni ni. »

Ma gozogul àki ka tœmbak mijjeni

(Luk 15.3-7)

¹⁰ Yezu àdœm keti : « Bumvu slimi lala ! E kidin ga bœza nday nani bu ni ti ngay bœlan gatayani œsli aranja do ni ti kœdœmum ba. Adœba mœslœr gatay tœbu micikeni a sarta bu ðek kœ meleher ga Baba nan ya e melefit bu ni. [

¹¹ Nu *Wur ge Mis nœra ti ga mahœngay ndam ya ti tijji ni.]

¹² « Bi maslanja nahan tœmbœmbak gayan tœbu din mak bœlan gani œjia. Àra œpia ti bœlan gani nan œkibu ka ndahan ni bi nahœma, ambœrbu kru kru ambœlmbu mahar ambœlmbani ni a hœma bu, akoru adœboru bœlanani ni, do waw ? Lekœlum ti kœdœmum mam ?

¹³ Nœhi ana kœli nahœma, ka ya ti œdia ahœr a ni ti amœrvu àna nan dal-dal œtama ya amœrvu àna kru kru ambœlmbu mahar ambœlmbani ya ti tiji ndo na do waw ?

¹⁴ Nahkay day Bœn gekœli nan ya e melefit bu ni awayay ti ku bœlan e kidin ga bœza nday nani bu day œji ba. »

Magudar zlam akaba mœmbœrfœjana

¹⁵ Yezu àdœm keti : « Tamal wur ga muk œgudaruka zlam a ti rœkioru hiki lala lekœlum cœœ cœa. Tamal œcœkkia ma gayak na ti kœslamala wur ga muk na.

¹⁶ Ay tamal œcœkki ma do ni ti zalakivu mis bœlan ahkay do ni cœ ti kœdœgumkioru. Adœba pakama gekœli ya ekicikœmki ni ahœr àdœm mis cœ ahkay do ni mis mahkœr tœgray sedi gani. *

¹⁷ Ay tamal ti œciiki ma ana tay do ni ti hi ma gani ana ndam ya *tœcœkalavu, tœfœku ahœr ni. Tamal œciiki ma ana tay do daya ti mœnjalœn akadœ nan zal ya œfœki ahœr ke Melefit do ni, ahkay do ni akadœ nan bay *mœhœl hadam.

¹⁸ « Nœhi ana kœli nahœma, ere ye ti kœgœsumkabu ka hadœndo ni ti e melefit bu day atœgœskabu do. Ay ere ya kœgœsumkabœ ka hadœni ti e melefit bu day atœgœskabu.

¹⁹ « Nœhi ana kœli keti : tamal ti mis cœ e kidin gekœli bu ka hadœma gatay œrakabaya ku œki ka mam nœngu ni, tœhœngalœlanja zlam gani kœ Bœn goro ya e melefit bu na ti amœvi ana tay.

²⁰ Adœba ka mœlan ya mis cœ mahkœr tœngasva àna slimi goro a ni ti nu nœbu eslini e kidin gatay bu. »

²¹ Eslini Piyer œhœdœkfœnjy ka Yezu, œhi ahkado : « Bay goro, tamal wur ga mœma nan œbu agudaru zlam ti nœmbœrfœna sak ehimey ? Sak adœskœla waw ? »

²² Yezu nakœn œhi : « Mbœrfœna sak adœskœla ti nœhuk do. Mbœrfœna ti sak kru kru adœskœla sak adœskœla.

²³ *Mœgur ge Melefit day nahkay : tœzavu ata bay nahan awayay asœr duwa gayan ya œfœn kœ ku way way do e kidin ga ndam mœgri tœwi gayan bu ni, ti tœpœli.

²⁴ Ka ya ti nan œbu acœlfœn kœ ma gani nahkay ti tœzibiyu bay mœgri tœwi nahan duwa gayan œfœn œgra miliyem ehimeya.

* 18:16 Mœnjay Mimbiki 19.15.

25 Ay ti èsliki mæpəlani koksah, nahkay bay ga duwa ni àdəm tàsəkumoru nan nanjani, wal gayan, bæza gayan akaba zlam gayan ni dek ga mæpəli duwa ni ana nanj.

26 Eslini bay mægri tæwi nakəŋ àbəhadi mirdim meleher ndi6 ana had ana bay ga duwa ni, àhi : “Kam-kam besua hayan, nara næpəluk duwa gayak ni dek.”

27 Eslini nanj nakəŋ àsia cicihi ana bay ga duwa na. Nahkay bay ga duwa ni àmbərfəŋ duwa ni dek mək àhi “Sləka zlam gayak a.”

28 « Ka ya ti bay magray tæwi nakəŋ nanj àbu asləka ni ti tàbakabu ahàr ata maslanja nahanj. Maslanja gani nani ti tæbu tagrakabu tæwi, ay ti duwa gayan àfəŋ àgray jik diŋ. Nanj nakəŋ àdəki cip ka danġu, àhi : “Si kəpəlu duwa goro ni kwa.”

29 Eslini nanj ya tagrakabu tæwi nakəŋ àbəhadi mirdim, àhi : “Kam-kam besua hayan, nara næpəluk duwa gayak ni dek.”

30 Ay nanj nakəŋ òru àfiyu nanj a danġay vu, awayay mæpəliaba duwa gayan na dek day ti atafaya nanj a.

31 Ndam ya tagrakabu tæwi akaba tay ka ahar bəlanjani ni tàra tìpia ere ye ti àgri ana nanj nahanj na ni ti àwəria bəruv ana tay a dal-dal. Nahkay nday nakəŋ tòru tənġəhadi ma gani ana bay ya ti tægri tæwi ni.

32 Nanj nakəŋ àra ècia ma na ti àdəm təzalibiya nanj a. Àra ènjia ti àhi : “Nak bay magru tæwi hini ti nak cudayani. Nəmbərfuka duwa goro na dek adaba kəgrua kam-kam a, kədəm nəmbərfuk ti

33 ay nak ti maslanja ya ti kəgrumkabu tæwi ni àsuk cicihi akada gayak ya kəsu cicihi ni ndo ni ti kamam ?”

34 Nahkay bay ga duwa ni àzuma bəruv a dal-dal, àdəm təzoru nanj a danġay vu ti tægri daliya, si tamal amæpəlababa duwa gayan na dek day kwa ti atafaya nanj a. »

35 Yezu àdəm keti : « Tamal lekələm kəmbərəŋumfəŋja zlam ya ti mis təgudari ana kəli na kà tay àna hud bəlanj a do ni ti, Baba nanj ya e melefít bu ni amægri ana kəli day akada ga bay ga duwa ya àgri ana bay mægri tæwi ni. »

19

Yezu adəmki ma ka maday wal akaba magaray wal (Mark 10.1-12)

1 Yezu àra èndeveriŋja pakama gayan na ti àsləka e Gelili a, òru ka had *Zude, ke ledi nahanj ga zalaka *Zardəŋ.

2 Mis dal-dal tàdəboru nanj, mək nanj nakəŋ àhəŋgaraba ndam ya tēbeseŋ do na.

3 Eslini ndam *Feriziyen ndahanj tərəkia. Tihindifiŋja ma, təhi ahkado : « Àgəski ti mis agaray wal gayan ka mawayay gayan aw ? » Təhi nahkay ti adaba tawayay tatakar Yezu ti mədəm ma magudarani.

4 Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Kwa ka mənġəki ga məlanj, ka ya ti Melefít àgraya mis a ni ti àgraya ata zal ata wal a. Kəjəŋgəm ma gani a Wakita ge Melefít ni bu ndo waw ? *

5 Melefít àdəm : “Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋani ata mənġani ba, mək atanġəhadkəbu ata wal gayan. Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlanj.” †

* 19:4 Mənjay Mənjəkiani 1.27 ; 5.2. † 19:5 Mənjəkiani 2.24.

6 Nahkay ti nday cœeni medeveni va do. Tîgia vu gatay bœlanj. Ere ye ti Melefít èbedekabá ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. »

7 Mæk nday nakœnj tœhœngrifœnj, tœhi : « Mœwiz œdœm tamal mis tedevu ata wal gayœnj ti ahœr œdœm abœki wakita gani, avi day kwa ti agaray ti kamam ?‡ »

8 Yezu nakœnj œdœm : « Mœwiz œvi divi ana kœli ga magaray wœl gekœli ti œdœba lekœlum kœwayum mœgœsumkabu ma ge Melefít do palam. Ay ka mœnjœki ga mœlanj ti œgravu nahkay ndo.

9 Nœhi ana kœli nahœma, maslaœja ya ti œgara wal gayœnj a, day wal ni œgray mesœwehvu ndo, mæk œda wal nahaœnj a nahœma, maslaœja nani œgra hala. »

10 Eslini ndam madœbay naœnj ni tœhi : « Tamal œgia nahkay e kidœnj ga zal ata wal ba ti œgulum mis tœday wal va ba simiteni. »

11 Yezu œhi ana tay ahkado : « Tœgœskabu ma gani hini ti mis œek do ; tœgœskabu ti si ndam ya ti Melefít œvia nœœda gana ana tay a ni kwa.

12 Zlam ndahaœnj tœbu gœrgœri tœcafœœja mis ka maday wal a : mis ndahaœnj kwa tœweya tay a vu gatay œwayay wal do. Mis ndahaœnj ti ni mis tœœad tay. Mis ndahaœnj keti ti ni tœwayay maday wal do azuhva *Mœgur ge Melefít. Maslaœja ya esliki mœgœskabu pakama hini nahœma, mœgœskabá. »

Yezu agri sulum ge Melefít ana bœza ciœ-ciœeni

(Mark 10.13-16 ; Lœk 18.15-17)

13 Kœlœnj gani mis ndahaœnj tœhœlibiyu bœza ciœ-ciœeni ana Yezu ti mœhœngœli Melefít ana tay œna mœbœki *ahœr gayœnj ka tay. Nday tœbu tœhœlibiyu bœza ni nahkay ti ndam madœbay naœnj ni tœlœgi ana tay.

14 Ay Yezu œhi ana tay ahkado : « Mbrœœjum bœza tœra afa goro a, kœcumfœœja tay a ba. œdœba mam, *Mœgur ge Melefít ti ga ndam ya tœbu akœda ga bœza ni. »

15 œra œdœma ma nahkay ti œbœki ahœr ka bœza ni. Kœlœnj gani œslœka eslina.

Bay ge elimeni

(Mark 10.17-31 ; Lœk 18.18-30)

16 Wur dagwa nahaœnj œbu ti œrœkia ka Yezu a, œhi : « Mœsi, ti nœœgœt *sifa ya œndav œay-œay do ni ti nœgray zlam sulumani weley ? »

17 Yezu œhi ahkado : « Kihindi nu œki ka zlam sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti naœnj bœlanj. Tamal kœwayay mœœgœt sifa ya œndav œay-œay do ni ti gœskabá *Divi ge Melefít a. »

18 Naœnj nakœnj œhi : « Divi weley ? » Yezu nakœnj œhœngrifœnj, œhi : « Kœkœd mis ba ; kœgray hala ba ; kigi akal ba ; kœgray sedi ti kœsœkœd mœfœda ba ;

19 hœœgœriœru ahœr a hœd ana ata buk ata muk ; wayay ndam ya ti nak kœbu akœba tay ni akœda ya kœwayay ahœr gayœk gayœkani ni. § »

20 Eslini wur dagwa ni œhœngrifœnj, œhi ahkado : « Divi nani ti nœgœskabá œek, ay ti mam œhœcukivu keti mam ? »

21 Yezu œra œcia pakama gayœnj na ti œhi ahkado : « Tamal kœwayay migi mis sulumani lœla nahœma, ru kœsœkœmœru zlam gayœk œek ti kœdi siœœu gani ana ndam talœga. Nahkay ti akœœgœt elimeni e melefít bu. Akœgra zlam nana œek nahœma, kœra, kœdœbay nu. »

22 Wur dagwa nakœnj œra œcia ma ga Yezu ya œhi na ti œhœlia ahœr a. Nahkay œslœka sasuhwa, œdœba zlam gayœnj œbu dal-dal.

23 Eslini Yezu œhi ana ndam madœbay naœnj ni ahkado : « Nœhi ana kœli nahœma, bay ge elimeni mœhœuriœu a *Mœgur ge Melefít vu ti zlœzœda dal-dal.

‡ 19:7 Mimbiki 24.1. § 19:19 Mahœrana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20 ; Levi 19.18.

²⁴ Nəhi ana kəli keti : ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. »

²⁵ Ma ga Yezu ya àdəm ni àgría ejep ana ndam mađabay nañ na dal-dal. Nday nakəñ təzlapay e kidin gatay bu, təđəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəngay nañ way ? »

²⁶ Eslini Yezu àmənjaləñ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti təgray koksah ; ay Melefit ti esliki magray zlam dek tata. »

²⁷ Eslini Piyer àhi ana Yezu nakəñ ahkado : « İy zla, leli məmbrəña zlam a dek, mađabay kur ti mam amagrakivu ke leli mam ? »

²⁸ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, a duniya ya atagraya məwəni ni ba ni ti nu *Wur ge Mis anəhuriyu a mələñ masladani goro vu, ananjəhadviyu e kərsi ga bay goro vu. Ka sarta gani nani ti lekələm ya kəđabum nu ni day akanjəhadumviyu e kərsi kru mahar cə vu ga magrafəña seriya kə dini kru mahar cəeni ge Izireyel na.

²⁹ Ku way way do àmbərba zlam gayəñ azuhva nu a, bi àmbərba ahay gayəñ, bəza ga məñani, ata bəñani, bəza gayəñ ahkay do ni vədañ gayəñ nahəma, aməngətvù zlam nday nani kay àtam ndahañ ni sak diñ. Aməngət sifa ya àndav day-day do ni daya.

³⁰ Ay ti nday gəđəkani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidin gatay bu atəngoru kələñ ge mis. Nday ya kələñ ge mis ni day etigi gəđəkani kama ge mis. »

20

Ndam magray təwi a vədañ bu

¹ Yezu àdəm keti : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akada ga maslaña nahañ àhəraya də ge miledə a, awayay ahəloru mis ga məgri təwi a vədañ gayəñ vu ni.

² Nahkay təgraki cakala àki ke təwi ga rukani, mək nañ nakəñ àhəloru tay a vədañ gayəñ ni vu.

³ Àhəraya àna njemdi ambəmbu a keti, èpi mis ndahañ təbu a kəsa bu təwi gatay àbi,

⁴ Mək àhi ana tay : “Lekələm day dəgum a vədañ goro vu kəgrum təwi ti anəpəl kəli kala-kala akada ge təwi gekəli ya akəgrum ni.”

⁵ Nday nakəñ mək təsləka tòru. Nañ nakəñ àhəraya fat wis a keti, àgray nahkay ; àna njemdi mahkar day àgray nahkay.

⁶ Agray njemdi zlam nahəma, nañ nakəñ àhəraya keti, àdi ahər ana mis ndahañ təbu eslini mək àhi ana tay ahkado : “Kənjəhadum ahalay ruk kəgrum təwi do ni ti kamam ?”

⁷ Nday nakəñ təhəngriřəñ təhi : “Adaba maslaña èhindiki leli ke təwi gayəñ ndo.” Nañ nakəñ àhi ana tay : “Lekələm day dəgum kəgrum təwi a vədañ goro vu.”

⁸ « Mələkarawa àra ègia ti bay ga vədañ ni àhi ana gəđəkani ga ndam ge təwi gayəñ ni ahkado : “Zalabiya ndam magray təwi na, peli siñgu ge təwi ni ana ku way way do. Njəki məpəl ndam ya tərà kələñ a ceceni ni, ndeveriñ àna nday ya tərà enjia ni.”

⁹ Nahkay nday ya tòru a vədañ vu àna njemdi zlamani ni tərà, mək təvi ana ku way way do siñgu ge təwi ga rukani.

10 Nahkay sarta ga mæpæl nday ya tòru e tæwi vu enji ni àra ènjia ti tæhi ana ahàr tara tævi ana tay àtam gatay ndahañ ni. Ay ti tævi ana ku way way do gatay day siñgu ge tæwi ga rukani cilij.

11 Tàra tævía siñgu na ana tay a nahkay ti nday nakəñ tæzərđi ma ana bay ga vədañ ni,

12 tæhi : “Nday hini ya tàra kələñ a ni, tàgray tæwi njemdi bilij həya ti kəpəl tay kala-kala akaba leli ya màgray tæwi rukani a fat bu, màmətakaba dal-dal ni ti ahəmamam ?”

13 Eslini bay ga vədañ ni àhi ana bəlañ gatay ni ahkado : “Zləba goro ni, ere ye ti nəvuk ni ti kigeni : màgray cakala ti àki ka siñgu ge tæwi ga rukani do waw ?

14 Za siñgu ge tæwi gayak a ti kàsləka nimi. Nawayay nəvi siñgu ana bay ya ti àra kələñ a ni kala-kala akada ya nəvuk ana nak ni.

15 Maslaña àbu agurki nu ka zlam ya ti nagray àna siñgu goro ni aw ? Tək day ti nəgri sulum ana mis ti awəruk bəruv aw ?”

16 Nahkay nday ya təbu kələñ ge mis ni ti, mis ndahañ e kidij gatay bu etigi gəđákani kama ge mis. Nday gəđákani ya kama ge mis ni ti ni, mis ndahañ e kidij gatay bu atañgoru kələñ ge mis. »

*Yezu àdəm sak ya mahkər aməmət mək amañgaba e kisim ba
(Mark 10.32-34 ; Lək 18.31-34)*

17 Yezu nañ àbu akoru, àzay divi ya ti acəloru a Zeruzalem ni ti àzalakabu ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni. Nday təbu takoru ti àhi ana tay ahkado :

18 « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zeruzalem. Eminjua eslina ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana gəđákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefit ni. Eslini atəđəm si takad nu kwa,

19 atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni ; nday nani ti eteyefə, atəzləb nu àna kurupu cək cək, atakadfəñiyu nu kà təndal, mək a vad ya mahkər ti anañgaba. »

*Məñ ga ata Zek nday ata Zeñ ehindifijə zlam kà Yezu a
(Mark 10.35-45)*

20 Eslini wal ge Zebede tərəkia ka Yezu a akaba bəza gayañ ata Zek nday ata Zeñ a. Tàra tñjikia ti məñ gatay ni àbəhadı mirdim ana Yezu meleher ndib ana had, awayay ehindifijə zlam a.

21 Yezu àhi ahkado : « Kawayay ti nəgruk mam ? » Wal nakəñ àhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gəđakani na ti kəvi divi ana bəza goro hini cəeni ni tñnjəhadfuk kà gəvay, bəlañ ka ahar ga đaf, bəlañ ka ahar ga gəjar gayak ti. »

22 Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindəm ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem * ya enisi ni tata waw ? » Nday nakəñ tæhi : « Misliki. »

23 Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ekisəm zum ge hijiyem ye enisi ni ti amagravu eđedij. Ay ti maslaña ya ti aməđəm way amañjəhadfu kà ahar ga đaf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahàr gayañ day ti aməvi mələñ nani ana mis ya nañ àdaba tay a ni. »

24 Ka ya ti ndam *madəbay Yezu kruani ndahañ ni ticia ma na ti təzumkia bəruv ka tay cəeni na.

* 20:22 Zum ge hijiyem ni ti awayay adəmvaba daliya ga Yezu ya amacakay ni.

25 Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay naŋ ni dek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, bəbay ga hađ ni ti təgur mis ga njađa. Gədəkani ga məlaŋ day tədəm ahār àdəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbrəŋ mis do.

26 Ay e kiđiŋ gekəli bu ni ti àgravu nahkay ba. Tamal ti maslaŋa e kiđiŋ gekəli bu awayay miđi gədəkani ti miđi bay məgri təwi ana kəli kwa sawaŋ.

27 Tamal ti maslaŋa e kiđiŋ gekəli bu awayay miđi kama gekəli ti miđi evidi gekəli kwa.

28 Nu *Wur ge Mis nàra ti, nàwayay ti mis təgru təwi do. Nàra ti ga məgri təwi ana mis sawaŋ, navay sifa goro ga mambay mis kay àna naŋ. »

Yezu ahəŋgaraba ndam wuluf a cə

(Mark 10.46-52 ; Lük 18.35-43)

29 Ka ya ti Yezu naŋ àbu asləka a Zeriko akaba ndam madəbay naŋ na ti mis kay tədəboru naŋ.

30 Eslini tədi ahār ana ndam wuluf ndahaŋ cə, nday təbu manjəhadani kə gəvay ge divi. Nday nakəŋ tàra ticia Yezu naŋ àbu akoru ti tədəgiki ka zlahay, tədəm : « Bay geli, *Wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! »

31 Mis kayani ni tələgi ana tay, təhi ana tay : « Lakumkaba. » Ay nday ti ni təzlahkivu kay kay sawaŋ, tədəm : « Bay geli, wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! »

32 Yezu àra ecia zlahay gatay na ti ecik, àzalay tay mək àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kəli mam ? »

33 Eslini təhi ahkado : « Bay geli, mawayay ti mīpi divi ti ! »

34 Nday nakəŋ təsia ciciha ana Yezu a, mək Yezu ənjinfiŋ kə eri gatay ni. Ka ma geli hini tiđi divi həya, mək tədəboru naŋ.

21

Yezu ahuriyu a Zeruzalem

(Mark 11.1-11 ; Lük 19.28-40 ; Zəŋ 12.12-19)

1 Tòru tìnjəa cifa kə gəvay ga Zeruzalem a, nday gwar ka həma *Oliviye, kama ga kəsa Betfazi ti Yezu àslər ndam madəbay naŋ ni cə,

2 àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa tegani kama gekəli ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akədumi ahār ana azoŋgu məwəlani wur gani àfəŋ kə gəvay. Picehəmbubiya, dəguma àna tay a.

3 Ay tamal maslaŋa ahi ma ana kəli ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” Nahkay ti atəmbərfəŋ tay kə kəli həya. »

4 Zlam gani nani àgravu dek nahkay ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni mągravu. Pakama gani nihi :

5 « Humi ana ndam *Siyon : “Bay gekəli naŋ tegi ara, naŋ kuđufa.

Naŋ àki ka məŋ ga azoŋgu, àki ka wur ga azoŋgu ya mis təhəl zlam àna naŋ ni.”

»

6 Mək ndam *madəbay Yezu ni tòru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay təgray ni.

7 Nday nakəŋ təzəbiyu məŋ ga azoŋgu ni akaba wur ga azoŋgu ni. Tàra tìnjia àna tay a ti təbəkə azana ka tay mək Yezu ànjəhadkiyu.

8 Mis dal-dal eslini təpađivoru azana gatay e divi vu, mis ndahaŋ ti ni təkwahabiyu slimberi a vədaŋ bu, təbəhadivoru bilegeni.

9 Yezu naŋ àbu akoru ti mis dal-dalani ya kama gayəŋ akaba ya kələŋ gayəŋ ni təgray salalay, təzləbay naŋ, tədəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit !

* 21:5 Mənjay Zakari 9.9.

Bay Melefit mǎgri sulum gayan ana maslanja ya ti ara ǎna slimi gayan a ni ! Tǎzlǎbay Melefit drin agavǎla ! † »

10 Ka ya ti Yezu ǎhuriya a Zerǎzalem a ni ti mis ga kǎsa ni dek ahǎr ǎhǎlia ana tay a dal-dal. Mis ndahanj tǎdǎm : « Nanj hini ti way ? »

11 Mǎk mis kayani ni tǎdǎm : « Nanj hini ti Yezu bay mahǎngaray pakama ge Melefit, nanj zal Nazaret ka had *Gelili. »

*Yezu a ahay gǎdǎkani ge Melefit ni bu
(Mark 11.15-19 ; Lǎk 19.45-48 ; Zey 2.13-22)*

12 Yezu ǎhuriyu a dalaka ga *ahay gǎdǎkani ge Melefit ni vu, ǎdi ahǎr ana mis tǎsǎkumvoru zlam akaba ndam mǎsǎkum zlam, mǎk ǎnjǎki ka magaraya tay e mite va. ǎmbǎhadǎba tabǎl ga ndam mambay sinju na akaba mǎlan manjǎhadǎni ga ndam mǎsǎkumoru kurkoduk na.

13 ǎhi ana tay ahkado : « ǎbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit ǎdǎm : “Ahay goro zla ti atǎdǎm ahay ga *mahǎngalavǎ Melefit.” ‡ Ay lekǎlum ti kǎmbatumkaba, ǎgia ahuzl ga ndam akal a. »

14 Eslini a dalaka ga ahay gǎdǎkani ge Melefit ni bu ni ti ndam wuluf akaba ndam dǎra tǎrǎkia ka Yezu a, mǎk ǎhǎngaraba tay a.

15 Ka sarta gani nani ti bǎza tǎzlah a ahay gǎdǎkani ge Melefit ni bu, tǎdǎm : « *Hozana ana *Wur ge Devit. » Gǎdǎkani ga ndam *manjǎgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *mǎsǎr Wakita ge Melefit ni tǎra tipia zlam magray ejer ga Yezu ya agray na akaba ticia zlahay ga bǎza na ti nday nakǎnj tǎzuma bǎruv a.

16 Eslini nday nakǎnj tǎhi ana Yezu : « Kǎbu kici ere ga bǎza ya tǎdǎm ni aw ? Tagray nahkay ti ǎbǎlay aw ? » Yezu ǎhi ana tay : « Iy, nǎbu nici ere ye ti tǎdǎm ni. Ay a Wakita ge Melefit bu Devit ǎhi ana Melefit nahkay hi : “Kǎgray ti ku bǎza dac-dacani akaba bǎza ya ka ahar ni tekeǎ tǎzlǎbay kur.” § Ma gani nani ti kǎjǎngǎm ndo waw ? »

17 Eslini ǎmbǎrbu tay, ǎslǎkaba a kǎsa ni ba, ǎru a Betani mǎk ǎndǎhadbu eslini hundum.

*Mǎnj ga wǎruv ya ǎwi bǎza ndo ni
(Mark 11.12-14, 20-24)*

18 Du ge miledu gani, Yezu nakǎnj nanj ǎbu anjoru a kǎsa ni vu ti lǎwir ǎwǎrkaba nanj a.

19 Lǎwir ni nanj ǎbu awǎr nanj nahkay ti ǎpi mǎnj ga *wǎruv kǎ gǎvay ge divi. Nanj nakǎnj ǎru kǎ gǎvay gani. ǎru ǎnjǎa ti ǎdǎfǎnj ahǎr ana bǎza gani ndo, si slimberi cilinj, mǎk ǎhi ana mǎnj ga wǎruv ni ahkado : « Nak ti ǎday-day ekiwi bǎza va do. » Eslini mǎnj ga wǎruv ni ǎkǎli hǎya.

20 Ndam mǎdǎbay nanj ni tǎra tipia ti ǎgria ejer ana tay a, tǎdǎm ahkado : « Ka ma geli hini ti mǎnj ga wǎruv ni ǎkǎlia hǎya ti ahǎmamam ? »

21 Eslini Yezu ǎhi ana tay : « Nǎhi ana kǎli nahǎma, tamal kǎfumkia ahǎr ke Melefit a, kǎjalum ahǎr cu cu do ni ti ekislǎmki magray ere ye ti nǎgri ana mǎnj ga wǎruv ni cilinj do, ku kǎhumi ana hǎma hini : “Radvaba, ru kǎdiyu a *dǎluf gǎdǎkani vu” nǎngju ni, agravu.

22 Tamal ti kǎfumkia ahǎr ke Melefit a ti Melefit amǎvi ere ye ti kahǎngalumfǎnja ni dek ana kǎli. »

Yezu agray tawi ti way avi divi gani way ?

(Mark 11.27-33 ; Luk 20.1-8)

²³ Yezu ahuriyu a dalaka ga *ahay gɔɔakani ge Melefiti ni vu. Ka ya ti nan ɔbu acahi zlam ana mis ni ti gɔɔakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefiti ni akaba gɔɔakani ndahan tɔrɔkia, tɔhi : « Kagray tawi hini nahkay ti kɔngɔt divi gani eley ? Way ɔvuk divi gani way ? »

²⁴ Yezu ahɔngrifɔn ana tay, ɔɔɔm : « Nu day nihindifiya zlam bɔlan kɔ kɔli a. Kɔhɔngrumufɔna nahɔma, nu day nɔhɔngrifɔn ana kɔli, nɔɔɔfi bay ya ti ɔvu divi ge tawi ya ti nagray ni ana kɔli.

²⁵ Nahi ana kɔli nahɔma, *baray ge Zeɔ ya ti ɔbaray mis ni ti njɔɔa gani Melefiti avi tɔk, tɔk day ti mis tɔvi aw ? »

Tara ticia ma na nahkay ti taɔray gejewi e kidin gatay bu, tɔɔɔm : « Tamal mɔhi : “Melefiti ɔslɔrbiyu nan” hi nahɔma, ara ahi ana leli : “Kɔgɔsumkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?”

²⁶ Ay tamal mɔɔm keti : “Mis tɔvi njɔɔa gani” ti ɔrakaboru do ; aɔgwaz awɔrɔna leli kɔ mis tezl-tezleni na, adaba nday deɔ tɔɔɔm Zeɔ ti nan bay mahɔngaray *pakama ge Melefiti. »

²⁷ Nahkay ti tɔhɔngrifɔn ana Yezu, tɔhi : « Leli mɔsɔr do. » Eslini Yezu ahi ana tay : « Nu day nɔɔɔfi bay ya ti ɔvu divi ge tawi ya ti nagray ni ana kɔli do bilegeni. »

Ma gozogul ɔki ka bɔza ndahan cɔ

²⁸ Yezu ahi ana tay keti : « Cɔm day, ma goro ɔbu nahi ana kɔli ti, akajalumki ahɔr ti ahɔmamam ? Maslanɔ nahɔn ɔbu bɔza gayan tɔbu cɔ. Ahi ana bɔlan gani : “Wur goro ni, ru kɔgray tawi a vɔɔan bu kani.”

²⁹ Wur ni ahɔngrifɔn, ahi : “Nɔru do.” Ay ɔpɔsa gɔzit ti ajalay ahɔr nahɔn mɔk ɔru a vɔɔan ni vu.

³⁰ Bɔn gatay ni ahi ana wur nahɔn ni day nahkay. Wur ni ahɔngrifɔn, ahi : “Bɔba nicia, nakoru.” Ay ti ɔcuhway moroni ndo.

³¹ E kidin ga bɔza cɔeni ni bu ni ti way ɔgra ere ye ti bɔnani awayay na way ? » Tɔhɔngrifɔn tɔhi : « Nan ye enjenjeni ni. » Mɔk Yezu ahi ana tay : « Nahi ana kɔli nahɔma, ndam *mɔhɔl hadam akaba wɔl mesɔwehvu atɔhuriyu a *Mɔgur ge Melefiti vu enji gekɔli.

³² Adaba Zeɔ bay mɔbaray mis ni ɔra afa gekɔli a, ɔɔɔfikia divi ge jiri ana kɔli a, ay ti kɔgɔsumkabu ma gayan ni ndo. Ay ndam mɔhɔl hadam akaba wɔl mesɔwehvu tɔgɔskabɔ sawan. Ku kɔra kipɔma nahkay nɔngu ni, kɔmbatunkaba majalay ahɔr gekɔli a ga mɔgɔskabu ma ge Zeɔ na ndo. »

Ma gozogul ɔki ka ndam mɔwɔs vɔɔan cudayani

(Mark 12.1-12 ; Luk 20.9-19)

³³ Yezu ahi ana tay keti : « Bumi slimu ana ma *gozogul nahɔn keti : Bay ga vɔɔan nahɔn ɔbu nahɔma, ɔjavu mɔn ga zlam a vɔɔan gayan ni vu,* ɔcafɔn azlaw tekesl, ɔgraya mɔlan ga mɔɔucaya yam ga bɔza ga mɔn ga zlam na, ɔkay lɔli zɔbalani, mis acɔlkiyu ka ahɔr gani ga majɔgay vɔɔan ni. Kɔlan gani ɔfivu vɔɔan ni a ahar vu ana mis ti tɔwɔs, mɔk ɔslɔka, ɔru e mirkwi zlam gayan.

³⁴ Sarta ga mɔpalay bɔza ga zlam ni ɔra ɔnɔja ti bay ga vɔɔan ni ɔslɔrbiyu ndam mɔgri tawi afa ga ndam mɔwɔs vɔɔan ni ti tɔhɔlikaboru ja gani gayan.

* 21:33 Zlam ya ɔjavu a vɔɔan vu ni ti *vin.

³⁵ Ay nday ya tàslərbiyu tay ni tàra tınjia ti ndam məwəs vədanj ni təgəs tay yaw yaw. Tàra təgəsa tay a ti təzləb bəlanj gani, təkəf bəlanj gani, bəlanj gani ti ni tizligi àna akur simiteni.

³⁶ Eslini bay ga vədanj ni àslərbiyu mis ndahanj kay tətəm nday ye enjenjeni ni. Tàra tınjia ti ndam məwəs vədanj ni təgri ana tay akada ya təgri ana nday ye enjenjeni ni.

³⁷ Kələnj gani nahəma, bay ga vədanj ni àslərbiyu wur gayanj gayanjani, àhi ana ahər : “Wur goro ni ti atəgəsiki ma.”

³⁸ Ay ndam məwəs vədanj ni tipia wur na nanj àbu ara ti təzlapay e kidınj gatay bu, tədəm ahkado : “Nanj tegəni ti mekeji gayanj ; məmbrənj nanj ba, makadum nanj ; nahkay ti vədanj ni emigi geli.”

³⁹ Àra ènjikia ka tay a ti təgəs nanj yaw, təzaba nanj a vədanj ni ba, tòru təkəf.

⁴⁰ « Nədəm nahəma, bay ga vədanj ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədanj ni mam ? »

⁴¹ Nday nakənj təhənjgrifənj, təhi : « Amabazl ndam məwəs vədanj cudayani ni, mək aməvi vədanj ni ana mis ndahanj. Nahkay nday nani atəhəlibiyu ja gani gayanj ka mawayay gayanj. »

⁴² Eslini Yezu nakənj àhi ana tay : « A Wakita ge Melefit bu, àbu məbəkiani nahkay hi :

“Akur nahanj àbu ti ndam mələm ahay tawayay magray təwi àna nanj ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dək sawanj.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.” †

« Lekələm kəjeņgəm ma gani nani day-day ndo waw ?

⁴³ Nəhi ana kəli nahəma, lekələm ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gekəli ni ti akəhurumiyu do ; Melefit aməvi ti ana ndam ya ti təgəsiki ma, təgri təwi ni. [

⁴⁴ Akur gani nani nahəma, tamal maslanja àdəckiya ti maslanja nani aməhučkaba ŋguc ŋguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni, amanjgələčkaba nanj a.] »

⁴⁵ Eslini gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyenj ni tàra tici ma *gozogul ga Yezu ya àdəm na ti təsəra àdəmki ti ka tay.

⁴⁶ Nahkay tawayay təgəs nanj. Ay mis təbu eslini kay ti təgəs nanj ndo, adaba anjwaz àwərfənja tay kə mis dal-dalani na. Adaba mis ni tədəm nanj ti nanj bay mahəngaray *pakama ge Melefit.

22

Ma gozogul àki ka wuməri gədəkani (Mark 14.15-24)

¹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul nahanj ana tay keti. Àhi ana tay ahkado :

² « *Məgur ge Melefit ti təzavu akaba bay nahanj gədəkani àgray wuməri ga mədi wal ana wur gayanj ni.

³ Nahkay àsləruru ndam məgri təwi gayanj ni ti təzalabiya mis ya ti àzalay tay na ti tàra ka wuməri na ; ay ti mis nday nani təcuhway moroni ndo.

⁴ Eslini bay nakənj àsləruru ndam məgri təwi ndahanj keti, àhi ana tay : “Dəgum kəhumi ana mis ya nəzalay tay ni ahkado : Nəslamalakabá zlam ga wuməri na, nəbazla kokúr akaba zlam ga gənwaw goro ndahanj midfiseni a ; zlam dək maslamalakabani, dəguma ka wuməri na.”

† 21:42 Limis 118.22-23.

⁵ Ay ndam ya ti àzalay tay ni tàcuhway moroni ndo ; tàslàka tòru e tawi gatay vu. Maslanja nahan òru a vèdan gayan vu, maslanja nahan òru ka cakalay gayan.

⁶ Mis ndahan ni ti ni tégas ndam mægri tawi ana bay ni, tægri daliya ana tay mak tabazl tay.

⁷ Nahkay bay ni àzuma bəruv a, àsləroru ndam slewja gayan tabazl ndam ya ti tabazl ndam mægri tawi ni, tēviyekaba kəsa gatay na.

⁸ Eslini bay ni àhi ana ndam mægri tawi ni ahkado : “Zlam məzumani ga wuməri ni maslamalakabani, ay ti ndam ya nəzalay tay enji ni ti nəwayay tay va do.

⁹ Nihini nahəma, dəgum ka mazlalamba ge divi, zalumbiya mis ya kədumi ahər ana tay eslini na dek t̄ara ka wuməri na.”

¹⁰ Eslini ndam mægri tawi nakəŋ tòru ka mazlalamba ge divi ni, t̄əzalakabu ndam ya t̄ədi ahər ana tay eslini ni dek ; ndam cuḏay akaba mis sulumani dek t̄ara ka wuməri na. Mis ni t̄ara t̄injikaba ti t̄ərhəva a ahay ni va ndəŋ.

¹¹ « Kələŋ gani bay ni àhurkiviya ka ndam ya ti àzalakabu tay ni a ahay vu ga məmənjiyu tay. Eslini naŋ nakəŋ èpi zal nahan azana ga wuməri ni àfəŋ bi ;

¹² èhindifin̄a, àhi ahkado : “Zləba goro ni, azana ga wuməri ni àfuk bi ti kàharaya ahalay a ti ahəmamam ?” Ay ti maslanja gani nani èsliki məhəŋgrifəŋani ndo.

¹³ Nahkay bay ni àhi ana ndam mægri tawi ni ahkado : “Wəlumikaba asak akaba ahar a ti kizl̄gəmiyu naŋ e mite vu a mələŋ zin-zin̄eni vu. Eslini emət̄wi, amacakay daliya dal-dal.” »

¹⁴ Yezu àḏəm keti : « Ndam ya ti Melefit àzalay tay ni ti nday kay, ay ndam ya ti àḏəkiba tay a ni ti nday kay do. »

*Ma ga hadam ya t̄əp̄əli ana bay ḡəḏakani ga ndam Rom ni
(Mark 12.13-17 ; Lūk 20.20-26)*

¹⁵ Eslini ndam *Feriziyeŋ ni t̄əzlapay e kidin̄ gatay bu t̄əḏəm : « Magray ahəmamam ti Yezu m̄əḏəm ma maḡəḏavani ti m̄əḡəsiki naŋ ni mam ? »

¹⁶ Nahkay nday nakəŋ t̄əslərkiuru ndam maḏəbay tay ndahan akaba ndam ndahan ya taḏəbay bay *Erot ni ti t̄əhi ana Yezu ahkado : « M̄əsi, m̄əsəra nak ti k̄əḏəm ma ge jiri, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani. Aŋgwaz àwərfəŋa kur k̄a pakama ge mis ya t̄əḏəmku na do ; ku k̄e meleher ga way way do day k̄əgray aŋgwaz do.

¹⁷ Ay ti hi ana leli nimi, a majalay ahər gayak bu ni ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabəhad̄i hadam ana *bay ḡəḏakani ga ndam Rom a t̄ək, àvi ana leli ndo waw ? »

¹⁸ Nday nakəŋ t̄ara t̄əhia ma na nahkay ti Yezu àsəra t̄əḏəmaya ma ge jiri ga huḏ gatay a ndo. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Lək̄əl̄əm ti kawayum mis t̄əḏəm lək̄əl̄əm ndam jireni, ay ti lək̄əl̄əm ndam jireni do ! Kəhəl̄umfua eya a ti kamam ?

¹⁹ Nga ŋgazlumubiya siŋgu akur-akurana ya ti mis t̄əp̄əl hadam àna naŋ na day nimi. » Mək nday nakəŋ t̄əvi siŋgu akur-akurani bələŋ.

²⁰ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahər ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? »

²¹ T̄əhəŋgrifəŋ, t̄əhi ahkado : « Ga bay *Sezar. * » Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayan, ge Melefit ti

* 22:21 Ka siŋgu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay ḡəḏakani gatay a, t̄əb̄əki slim̄i gayan daya.

ni hañgrumi ana Melefít zlam gayañ. » ²² Tàra tícia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Nahkay tàmbərбу nañ, tàsləka.

Mañgabana e kisim ba
(Mark 12.18-27 ; Luk 20.27-40)

²³ Ka fat gani nani nahəma, ndam *Seduseyən ndahañ tərəkia ka Yezu a. Ndam Seduseyən ti tàdəm mis àməta ti àngaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəñ təhi ana Yezu ahkado :

²⁴ « Məsi, Məwiz àdəm ahkado : “Tamal mis àməta, wal gayañ èwii wur ndo nahəma, ahàr àdəm wur ga mən ga zal ni azay wal ni, ti tíwia mekeji ana wur ga mənani ya àmət na.” †

²⁵ Yaw mis ndahañ təbu afa geli nday adəskəla kà mən gatay, gədakani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwifinja wur a ndo, mək zal ni àməta. Àra àməta àmbərba wal gayañ na ti mimbiki ga zal ni àzay.

²⁶ Àra àza wal na ti nañ day èwifinja wur a ndo, mək àməta. Mimbiki gayañ ye cə ni day àgray nahkay, mək àməta. Nahkay nday adəskəlani ni dek tàza wal na day tiwifinja wur a ndo mək nday dek tàməta.

²⁷ Kələñ gani wal ni day àra àməta.

²⁸ Ay ka fat ya ti mis dek atanğaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlan e kidin gatay adəskəlani ni bu amazay way ? Nday dek tàza nañ a ni. »

²⁹ Ay Yezu nakəñ àhəñgrifəñ ana tay, àdəm ahkado : « Majalay ahàr gekəli ti kigeni do, adaba kicəmba ma ga Wakita ge Melefít ya Məwiz àbəki na ndo, kəsərum njəda ge Melefít do palam.

³⁰ Nədəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək atanğaba e kisim ba ni ti zawal ataday wál va do, wəwal day ataday zawal va do. Atanjəhad dek akada ga *məslər ge Melefít ya təbu a huđ melefít bu ni sawañ.

³¹ Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya tanğaba e kisim ba nahəma, kèjəngəm ma ge Melefít ya àhi ana kəli ni ndo waw ? Melefít àdəm :

³² “Nu Melefít ga Abraham, nu Melefít ga Izak, nu Melefít ge Zekəp.” Melefít ti nañ Melefít ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya tàməta ni do. » ‡

³³ Mis dal-dalani ni təbu tici zlam gayañ ya acahi ana tay ni ti ma gayañ ni àgria ejep ana tay a dal-dal.

Divi ge Melefít ya ti ahàr àdəm mis tégəskabu enji ni ti weley ?
(Mark 12.28-34 ; Luk 10.25-28)

³⁴ Ndam *Feriziyən ni təsəra Yezu àwəlkia ndam *Seduseyən na ka pakama. Tàra təsəra nahkay nahəma, təcakalavu

³⁵ mək bay *məsər Wakita ge Melefít bəlan e kidin gatay bu awayay ahəlfəña eyə kà Yezu a, nahkay àhi :

³⁶ « Məsi, *Divi ge Melefít ya ti ahàr àdəm mis tégəskabu enji ni ti weley ? »

³⁷ Yezu àhəñgrifəñ, àhi : « “Wayay Bay Melefít gayak àna huđ bəlan, àna sifa gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek.” §

³⁸ Hini gani ti Divi ye enjenjeni, Divi ya ti ahàr àdəm mis tégəskabu enji ni.

³⁹ Divi ye cə ya ahàr àdəm mis tégəskabu ni ti nihi : “Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” *

⁴⁰ Divi ge Melefít ya àdəfiki ana Məwiz ni akaba pakama ga ndam ndahañ ya tàhəngaray *pakama ge Melefít ni dek ti təvu e Divi cəni hini bu. »

† 22:24 Məñjay Mimbiki 25.5. ‡ 22:32 Mahərana 3.6, 15, 16. § 22:37 Mimbiki 6.5. * 22:39 Levi 19.18.

Bay gəđakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?

(Mark 12.35-37 ; Lük 20.41-44)

⁴¹ Ndam *Feriziyen ni nday t̄əbu macakalavani nahkay ti Yezu àhi ana tay ahkado :

⁴² « Lekuləm ti k̄əhumi ana ah̄ar *Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti naŋ way ? Naŋ wur ga way ? » Nday nakəŋ t̄əhəŋgrifəŋ, t̄əhi : « Naŋ ti *Wur ge Devit. »

⁴³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti ahəmamam Devit naŋ naŋani àna ah̄ar gayəŋ àđəm Bay gəđakani ya amara ni ti bay gayəŋ ni mam ? Àđəm ma gani àna njəđə ga *Məsuf ge Melefit, ma gani nani ti nihi :

⁴⁴ “Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhadə gwar k̄ə ahar ga đaf goro a, a mələŋ ga gəđakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay k̄ə meleher gayak

akadə ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti k̄əcəlki ka tay.” †

⁴⁵ « Nəđəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay naŋ bay gayəŋ ti, t̄əzalay naŋ *Wur ge Devit keti ti kamam ? »

⁴⁶ Yezu àra àđəma ma nahkay ti maslaŋə ya ti esliki məhəŋgrifəŋani ni ti àbi. Kwa ka fat nani maslaŋə ya ti azay njəđə gayəŋ ge mihindifŋə ma nahaŋ ə ni ti àbi va bi.

23

Bumvu slimi àna ndam məsər Wakita ge Melefit ni

(Mark 12.38-39 ; Lük 11.43, 46 ; 20.45-46)

¹ Nahkay ka ya ti mis đek t̄əbu t̄əbi slimi ana ma ga Yezu nahəma, Yezu nakəŋ àhi ana mis dal-dalani ni akaba ana ndam madəbay naŋ ni ahkado :

² « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni ti Melefit àdaba tay ga məđəfiaba *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki na ana mis a.

³ Gəsumiki pakama gatay ni ana tay, grum ere ye ti t̄əhi ana k̄əli ni đek, ay ti k̄əgrum zlam gatay ya tagray ni ba, adaba t̄əgray zlam ya t̄əđəməya ni do.

⁴ Pakama gatay ya t̄əhi ana mis grum ni ti akadə zlam məđəsani dal-dal ya t̄əwəlkabu, t̄əhəlkiyu ke mis ni, ay ti nday ndayani ku àna weleher tekedī t̄əwayay məjənaki tay do.

⁵ T̄əwi gatay ya tagray ni đek ti t̄əwayay ti mis t̄əđəm àbəlay. Nahkay zlam gatay ya ti t̄əwəlkabu ni * ti gəđakani àtam ge mis ndahaŋ ni. Zlam ya ti t̄əđəməkkiyu ka mugudi gatay ni † day zəbalani àtam ge mis ndahaŋ ni.

⁶ T̄əwayay manjəhadv̄ani e k̄ərsi ga gəđakani vu ka mələŋ məzum zlam ga wuməri akaba a ahay ga *mahəŋgalav̄u Melefit bu.

⁷ T̄əwayay ti mis t̄əgri sa ana tay a gosku bu k̄ə meleher ge mis đek. T̄əwayay ti mis t̄əzalay tay “M̄əsi.”

⁸ Ay lekuləm zla ti k̄əwayum ti mis t̄əzalay k̄əli “M̄əsi” ba, adaba lekuləm đek ti k̄ə məŋ gek̄əli, M̄əsi gek̄əli day naŋ bələŋ.

⁹ Mis ya ka had̄ ni ti k̄əzalum tay “baba” ba. Adaba Bəŋ gek̄əli ti naŋ bələŋ, naŋ e melefit bu.

¹⁰ K̄əwayum ti mis t̄əzalay k̄əli “gəđakani” ba, adaba Gəđakani gek̄əli ti naŋ bələŋ, nani *Krist.

† 22:44 Limis 110.1. * 23:5 Ka ya ti tahəŋgalay Melefit ni ti ndam Z̄əde ndahaŋ t̄əwəlkabu zlam ke meleher ahkay do ni t̄əwəlv̄u a ahar vu ; a huđ ga zlam gani nani bu ni ti pakama ge Melefit àbu məbəkiani. Àna ma asara ti t̄əzalay zlam məwəlkabani gani nani filakter. (Mimbiki 6.8). † 23:5 Ndam Z̄əde t̄əđəməkkiyu zlam akadə ezewed ka ma ga mugudi gatay ga madəfaki nday ndam ge Melefit (Macalani 15.37-41).

11 Maslaña ya ti nan̄ gəɖakani e kidin̄ gekəli bu ni ti bay ya ti aməgri təwi ana kəli ni.

12 Nahkay day maslaña ya ti awayay gəɖakani ni lu, Melefit amafəkəɖ nan̄ kələŋ ge mis dek. Ay maslaña ya ti ădəm nan̄ kələŋ ge mis dek ni day, Melefit aməvi mələŋ gəɖakani. »

*Ndam ya ti tawayay ti mis tădəm nday ndam jireni ni
(Mark 12.40 ; Lūk 11.39-52 ; 20.45-47)*

13 « Lekuləm ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen, lekuləm ya ti kawayum ti mis tădəm lekuləm ndam jireni ni ti akəsum cicihi, adaba kəbum kəcumfəŋa mis ndahan̄ ga məhuriyani a *Məgur ge Melefit va. Lekuləm lekuləmeni day kəhurumiyu do, kəcumfəŋa ndam ya tawayay məhuriyani na daya.

14 « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekuləm ya ti kawayum ti mis tădəm lekuləm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba kəbum kəhəlumfəŋa zlam ga wəl madakway a dek, kəbum kəpəsumki ka mahəŋgalay Melefit, kawayum ti mis tădəm lekuləm mis sulumani. Azuhva nani seriya ya ti Melefit amagrafəŋa kə kəli a ni amatan ge mis ndahan̄ ni.]

15 « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekuləm ya ti kawayum ti mis tădəm lekuləm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Lekuləm kəbum kəɖəgum ka həɖ ndahan̄ gərgəri kay ku ăna asak, ku ăna *slalah ga yam, ti kəŋgətum ku mis bələŋ ga madəbay kəli. Ay tamal ti kəŋgətuma maslaña bələŋ nahəma, kəgrum ti mągudar zlam atan gekəli ni sak cə ; nahkay egi maslaña ya ti Melefit ezligiyu nan̄ a *ɖəluf ga aku vu di ni akada ya ti aməbiyu kəli ni.

16 « Lekuləm ndam wuluf ya kəɖumfəŋa ahar ka ndam wuluf ndahan̄ a ni, akəsum cicihi. Adaba kəbum kəɖəmum : “Maslaña ya ti ămbada ăna *ahay gəɖakani ge Melefit na ti mbaday ni ăzum nan̄ do, ay tamal ămbada ăna gru ya tan̄gah a ahay gəɖakani ge Melefit ni ba ni ti mbaday ni azum nan̄.”

17 Lekuləm ti ndam wuluf murani eɖeɖin̄. E kidin̄ ga ata ahay gəɖakani ge Melefit ni nday ata gru ni bu ni ti gəɖakani ti weley ? Gəɖakani ti gru ni tək day ti ahay gəɖakani ge Melefit ya agray ti gru ni mīgi *njəlatani ni aw ?

18 Kəbum kəɖəmum keti : “Maslaña ya ti ămbada ăna mələŋ ya ti *teviyekiki zlam ana Melefit na ti mbaday ni ăzum nan̄ do, ay tamal ămbada ăna zlam ya ti teviyekki na ti mbaday ni azum nan̄.”

19 Lekuləm ti wulufani eɖeɖin̄. E kidin̄ ga mələŋ ya ti teviyekiki zlam ana Melefit ni nday ata zlam ya teviyekki ni bu ni ti gəɖakani ti weley ? Gəɖakani ti zlam ya teviyekki ni tək day ti mələŋ ya agray ti zlam ni mīgi njəlatani ni aw ?

20 Maslaña ya ti ambaday ăna mələŋ meviyekiki zlam ana Melefit ni ti ămbaday ăna nan̄ cilin̄ do, ămbaday ti ăna zlam ya ti teviyekki ni daya.

21 Maslaña ya ti ambaday ăna ahay gəɖakani ge Melefit ni ti ămbaday ăna ahay ni cilin̄ do, ămbaday ti ăna Melefit ya nan̄ ăvu ni daya.

22 Maslaña ya ti ambaday ăna huɖ melefit ni ti ămbaday ăna huɖ melefit ti cilin̄ do ; ămbaday ti ăna kərsi ge Melefit, ăna Melefit nan̄ ya nan̄ ăvu gappa man̄jəhadviyani ni daya.

23 « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekuləm ya ti kawayum ti mis tădəm lekuləm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Adaba azagat, matakavay akaba slimberi ndahan̄ ya tidi eli ăna tay ni tekeɖi, kəbum kəzumiaba bilin̄ a huɖ ga kruani ba ana Melefit a. Ay *Divi ge Melefit təbu,

tàtam nday ya ti kəgəsumkabu ni : magray jiri, məgri zlam sulumani ana mis akaba mawayay Melefit. Divi nday nani ti kəgəsumkabu do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti nday gani, day kwa ti kəgrum zlam ndahan̄ ya Məwiz ədəm grum ni.

²⁴ Lekuləm ndam wuluf ya kədumfəŋa ahar kà ndam wuluf ndahan̄ a ni, kəbum kəngazumaba zlam gekəli ya kisəm na, kəhumi ana ahàr bi ezəwi ədəkiviya, ay ti kípəmkivu ezligwemi ya əkibu ni do kəndum akaba naŋ.

²⁵ « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen̄, lekuləm ya ti kawayum ti mis tədəm lekuləm ndam jireni ni, akəsüm cicihi. Adaba lekuləm kəbum kabarfəŋa aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a huđ gekəli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl.

²⁶ Lekuləm ndam Feriziyen̄ ti ndam wuluf ! Barumfəŋa huđ ge hijiyem na enji a day, nahkay ti aləŋ gani day emigi njələta.

²⁷ « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen̄, lekuləm ya ti kawayum ti mis tədəm lekuləm ndam jireni ni, akəsüm cicihi. Adaba lekuləm kəbum akada mindivin̄ ya təgrakia yam ga zlam bəđ-bədana amənjavu gwar ka dala ti ədəlay, ambatakani do a huđ gani bu ni ti aslat ge mis akaba zlam magədavani gərgəri təvu cisl cisl ni.

²⁸ Lekuləm day nahkay, mis tamənjələŋ kə kəli ti akada lekuləm ndam jireni, ambatakani do cuday akaba məsəkəđ malfada təniki ka məbərurv ana kəli dal-dal.

²⁹ « Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen̄, lekuləm ya ti kawayum ti mis tədəm lekuləm ndam jireni ni, akəsüm cicihi. Adaba lekuləm kəbum kəfəzləmkiyu mindivin̄ ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala, kəbum kəŋgələdəm mindivin̄ ga ndam jireni,

³⁰ mək kədəməm ahkado : “Tamal ka ya ti ata bəŋ geli təbazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni leli day mələbu ti akal leli məgəsiki ana tay ga mabazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni ndo.”

³¹ Nahkay lekuləm lekuləmani kəgrumkia sedi ka ahàr gekəli a, kədəməm lekuləm bəza ga ndam ya təbazl ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni.

³² Nahkay ti ndeverin̄əm təwi ga ata bəŋ gekəli ya tənəkə ni, kəmbərəŋum ba !

³³ Lekuləm ti zlam a huđ, lekuləm medékəw ! Akatamumfəŋa kà dəluv ga aku ya Melefit amatrađ kəli əna naŋ na ti ahəməmam ?

³⁴ Nahkay ti nara nəsləribiyu ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ana kəli, ndam məsər zlam akaba ndam məsər Wakita ge Melefit ana kəli ; akabazlum ndahan̄, akadarumfəŋ ndahan̄ kà təndal, akəzləbum ndahan̄ əna kurupu a ahay gekəli ya *kahəŋgalumvū Melefit ni bu, ndahan̄ ti ni akədəbumoru tay ka kəsa ka kəsa ga məgri daliya ana tay.

³⁵ Nahkay ti ndam jireni ya mis təbazl tay ni dək ti seriya gani amədəđki ke kəli, adaba kala kəbazlum tay ti lekuləm lekuləmeni. Ənjəkibiya kwa ka ga Abel əbivaya ana ga Zakari wur ge Berisi na. Kəkəđum Zakari ti e kidin̄ ga mələŋ meviyekiki zlam ana Melefit ata mələŋ *njələtani ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu. †

³⁶ Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya mis təgudarbiyu ni dək ti seriya gani amədəđki ka ndam ye e hini vu ni. »

† 23:35 A Wakita ge Melefit ya ahaslani ga ndam Zude ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənjəkə gani (Mənjəkəiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

Yezu etawi ndam Zeruzalem

(Luk 13.34-35)

³⁷ « Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kàbum kabazlum ndam mahəngaray *pakama ge Melefit, kàbum kabazlum ndam ya ti Melefit aslaribiyu tay ana kuli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nàwaya macakalakabá kuli a akada ga məŋ ge mickar ya acakalakabu bəza gayan, abaki karpasla gayan ka tay ni. Ay ti lekulum kəcuhwum ndo.

³⁸ Nahkay ti Melefit aməmbərəŋ ahay gekuli ni amanjəhad gwerja.

³⁹ Nəhi ana kuli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kədəmuma “Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslanja ya ti amara àna slimi gayan a ni” Š day kwa. »

24

Yezu adam etembedkaba ahay gədakani ge Melefit na

(Mark 13.1-2 ; Luk 21.5-6)

¹ Ka ya ti Yezu ahəraya a *ahay gədakani ge Melefit ni ba, nanj əbu aslaka ni ti ndam madəbay nanj ni təhədfakfəŋjiyu təhi ahkado : « Mənjaki ahəmamam tələm ahay gədakani ge Melefit ni day ti ! »

² Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Kipuma ahay hini medezleni na do waw ? Nəhi ana kuli nahəma, etembedkaba besek-besek, ku akur bəlanj day amanjəhadki ka akur nahanj va do. »

Ere ye ti amagravu ka mandav ga məlanj ni

(Mark 13.3-13 ; Luk 21.7-19)

³ Yezu nanj əbu manjəhadani digusa ka ahər gayan ka həma *Oliyiye nahəma, ndam madəbay nanj ni təhədfakfəŋjiyu mək təhindifinja ma, təhi ahkado : « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya akəŋga akaba sarta ga mandav ga duniya ni ti ahəmamam ? »

⁴ Eslini Yezu nakəŋ əhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi maslanja əgosay kuli ba.

⁵ Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm nanj ti nu, amədəm nanj ti *Krist *Bay gədakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay.

⁶ Mis atagray silik kə cifeni akaba kə drinəni, ekicum ma gani. Kicum ti kəgrum angwaz ba. Ahər ədəm zlam nday nani təgravu kwa. Ku tamal təgrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya fanj do.

⁷ Ndam ga had ndahan atakadvu akaba ndam ga had ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. Had amadaɗay a kəsa gərgərani ndahan bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahan bu.

⁸ Zlam nday nani dek ti mənjəki ga daliya cilin, təzəvu akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a hud bu ni.

⁹ « Eslini atəgəsi kuli ana mis ndahan ga məgri daliya ana kuli, atabazl kuli daya. Mis ga duniya dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro.

¹⁰ Ka sarta gani nani ti mis dal-dal atəmbərəŋ məfəku ahər, etizirevu, atəsəkumoru mis gatay ndahanj.

¹¹ Ndam ya tədəm nday ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ambatakani do tasəkad malfada ni atələbu dal-dal, atagosay mis kay dal-dal.

¹² Nahkay ti atagudarkivu zlam, mis dal-dal atawayəvu akada ya ahaslani va do.

¹³ Ay ti maslanja ya ti aməmbərəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəngay nanj.

14 Wudaka duniya andav nahəma, ahàr àdəm mis təhia *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit na ana mis ga had gərgərani na dek, ti nday ya ti nday ndam *Zude do ni dek tici ma gani day kwa. Kələŋ gani duniya amandav huya. »

Daliya dal-dalani ya mis atagray ni

(Mark 13.14-23 ; Lük 21.20-24)

15 Yezu àdəm keti : « Kəsəruma, ahaslani bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit Deniyel àdəmki ma ka zlam magədavani ya ti àbəlay do fererenti, eziŋ zlam dek ni. * Zlam gani amagravu ; amagrava ti ekipəm naŋ ka mələŋ *njəlatani. » (Bay ya ti ejeŋgey ma hini ti ahàr àdəm mici lala).

16 « Ekipəma naŋ a ti ahàr àdəm ndam ya ka had *Zude ni təcuhworu a həma vu kwa.

17 Maslaŋa ya ti naŋ ka *dalahar ga ahay gayan ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan a day ba. Məhəraya məcuhway sawan.

18 Maslaŋa ya ti naŋ a vədan bu ni ti ni, àŋga a magam a ga mara mazay azana gayan ba. Məcuhway sawan.

19 Ka sarta gani nani ti wál a huđ akaba nday ya ti bəza təfəŋ kà tay ka ahar ni atasay cicihi !

20 Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ahkay do ni a vad *məpəsabana va ba,

21 adaba ka sarta gani nani ti mis atəcakay daliya kay àtam daliya ndahan ya mis təcakabiyu kwa ahaslani ka mənəki ga mələŋ ni duk àbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahan atələbi akada nani day-day va bi.

22 Melefit àdəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kà daliya nana bi. Melefit àdəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayan ya adaba tay a ni palam.

23 « Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa ahi ana kəli ahkado : “Pəm *Krist naŋ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Naŋ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayan ni ba.

24 Adaba mam ? Ndam ndahan atara tasəkad malfada, ku way way do amədəm naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri ma ge Melefit ana mis. Atagray zlam ya ti mis təgray koksah, mis tipi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit adaba tay a ni.

25 Lekələm zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kəli àndava.

26 « Tamal ti təhi ana kəli ahkado : “Naŋ àbiyu a huđ gili bu !” ti kədəgum ba ; tamal təhi ana kəli ahkado : “Naŋ àbu məbuani ahalay hi !” ti kəgəsumiki ma gatay ni ana tay ba.

27 Nu *Wur ge Mis anəŋga ti mis etipi nu akada ga avər ya abay aku kwa gwar egezi akoru àna naŋ cekw agavəla ni.

28 Nəhi ana kəli nahəma, ka mələŋ ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

Maŋga ga Wur ge Mis a

(Mark 13.24-27 ; Lük 21.25-28)

29 Yezu àdəm keti : « Ay ka sarta gani nani, kələŋ ga daliya ni zla nahəma, fat amacaday mələŋ va do huya, kiya day amasladay mələŋ va do. Boŋgur atadəbiyu e melefit bu, atadagaya a ga had a, zlam njədə-njədani a huđ melefit bu atadəday a mələŋ gatay bu daya.

* 24:15 Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

³⁰ Eslini zlam nahanj amanğazlavu a huđ melefıt bu ; àna zlam gani nani ti mis atəsər nu *Wur ge Mis nàbu nanğa. Ka sarta gani nani ti mis ga duniya dek etitəwi, etipi nu Wur ge Mis anara ka maklaḃasł àna njəda kay akaba masladay goro a dal-dal. †

³¹ Ka sarta gani nani ti anəsłərbiyu *məslər ge Melefıt, etivibiyu mezlelim gəḃakani, atəcakalakabu ndam ya Melefıt adaba tay a ni kə sliri ga məlanj fadani ni dek ; ku ka məlanj driñeni weley weley do dek atəcakalakabu mis ka ahar bəlanj. »

Yezu azay mazavu ga mənğ ga wəruv
(Mark 13.28-31 ; Lük 21.29-33)

³² « Nazay mazavu gani akada ga mənğ ga *wəruv ni, ahər adəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək edı nahəma, kəsəruma mədərdər enjia wudak.

³³ Nahkay day tamal kipurəma zlam ya nəhi ana kəli ni nanj əbu agravu nahəma, sərunki nu *Wur ge Mis nàbu cifa, nənja wudak.

³⁴ Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa.

³⁵ Məlanj ya agavəla akaba məlanj ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Maslanğa ya ti asər vad ga mandav ga duniya ni ti si Melefıt kwa
(Mark 13.32-37 ; Lük 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yezu adəm keti : « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslanğa əbi əsər bi. *Məslər ge Melefıt ya a huđ melefıt bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefıt tekeđi nəsər do, si Baba Melefıt day kwa ti əsəra cilinğ.

³⁷ Ere ye ti əgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu *Wur ge Mis ananğa ni.

³⁸ Ke zemeni gani nani wudaka yam ezinğ məlanj dek ni ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wəl, wəl day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk əbiviyu ana vad ya ti Nəwi ahuriyu a *slalah ga yam gəḃakani vu ni.

³⁹ Eslini yam ni àra ezinğ tay kəḃap ka məsər gatay do. Nu Wur ge Mis day anara ka sarta ya ti mis təjalaki ahər do ni.

⁴⁰ Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti ananğa ni ti ku tamal mis cə nday a vədanj bu nəngu ni atazay bəlanj gani, atəmbərbu bəlanj gani ti amagravu tata.

⁴¹ Ku tamal wəl cə tihikabu humbu ka ahar bəlanj nəngu ni, atazay bəlanj gani, atəmbərbu bəlanj gani ti amagravu tata. ⁴² Nahkay ti njəhadum eri, adaba kəsərur vad ya ti nu Bay gekəli anara ni do.

⁴³ Cəm day, tamal bay ahay əsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məlavad ga məzləl nanj na ti anjəhad eri, əmbrənğ tay ga mara məhuriyani a ahay gayanğ vu do.

⁴⁴ Nahkay lekələm day slamatumvu lala, adaba nu Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekələm kəjalumki ahər do ni. »

Bay magray təwi jireni
(Lük 12.41-48)

⁴⁵ Yezu adəm keti : « Bay magray təwi lala, andikabu ana bay ya agri təwi ni, əsəra zlam a ni ti way ? Bay nani ti bay ya ti nanj agri təwi ni ambərfənğ təwi ga huđ ahay gayanğ dek a ahar vu. Ambərfənğ təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahanğ àna sarta gani daya.

† 24:30 Mənjay Deniyel 7.13.

46 Bay magray tawi nani ti tamal bay ya nan agri tawi ni àsləkabiya àdi ahàr, nan àbu agray tawi lala nahəma, bay mægri tawi nani aməmər vu.

47 Nəhi ana kəli nahəma, bay ya tægri tawi ni aməmbri vu elimeni gayan dek a ahar vu.

48 Ay bi bay magray tawi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nægri tawi ni àsləkabiya weceweci do.”

49 Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu tawi ni. Azum zlam zlam gayan, esi zum akaba ndam ya tisi zum dal-dal, eviyi ahàr ana tay ni.

50 Nan àbu agray nahkay ti bay ya tægri tawi ni amasləkabiya ka fat ya bay mægri tawi ni əjalaki ahàr do ni, àna njemdi ya ti àsər do ni.

51 Eminjia ti amatraḅ nan dal-dal, amægri daliya akada ya agri ana nday ndahan ya ti təhi ana ahàr nday ndam jireni ni. Eslini ti emitawi, amacakay daliya dal-dal. »

25

Ma gozogul àki ka bəza dahalay kru

1 Yezu àdəm keti : « Ere ye ti amagravu ka fat gani nani a *Məgur ge Melefiti ni bu ni ti àzavu akaba bəza dahalay kru, təhəla ceŋgel gatay a ahar va, takoru tabakabu ahàr akaba bay maday wal ni.

2 E kiđin ga bəza dahalay kruani ni bu ni ti zlam gani murani, ndahan zlamani ni ti ni wir-wireni.

3 Nday zlamani murani ni təcavhu amal e ceŋgel gatay vu ciliŋ, təcav amal nahan a ahar vu ndo.

4 Ay ti nday wir-wireni ni təcavhu amal e ceŋgel gatay va mək təcava amal nahan a ahar va ju.

5 Bay maday wal ni àra weceweci ndo ni ti bəza dahalay kruani ni dek ere ge dəwir àgəsa tay a, tədəguya e dəwir va.

6 « Huđ ya vad àra ègia ti tici zlahay ahəndabiyu : “Bay maday wal ni ènjia, hərəmuya, ŋgumivoru a ma vu.”

7 Nahkay bəza dahalay ni dek tēpidėkvu. Tàra tēpidėkva ti təslamalakabu ceŋgel gatay.

8 Eslini bəza dahalay murani ni təhi ana nday wir-wireni ni ahkado : “Cəhumifəŋa amal gekəli na ana leli a ti, adaba ceŋgel geli ni aku awayay amətka.”

9 Ay nday wir-wireni ni təhəŋgrifəŋ ana tay, təhi ana tay ahkado : “Àgravu do, adaba emisli ana leli akaba kəli do. Hojo dəgum afa ga ndam ya təsəkumoru ni ti kəsəkumumbiya.”

10 Ka ya ti nday nakəŋ tādəgoru takoru təsəkumbiyu amal ni ti bay maday wal ni ti ni ènjia. Nahkay bəza dahalay zlamani wir-wireni ya təslamalava ni təhuriyu akaba bay maday wal ni a ahay ga wuməri ni vu, mək ndam ga wuməri ni təzlėkvū mahay.

11 Kələŋ gani bəza dahalay ndahan zlamani ni tinjia, tədəm ahkado : “Bay geli, bay geli, zləkiaba mahay na ana leli a ti !”

12 Nan nakəŋ àhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, nəsər kəli do.” »

13 Nahkay Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Njəhadum eri, adaba kəsər um vad akaba sarta goro ya anara ni do. »

*Ma gozogul àki ka ndam magray tawi mahkər
(Luk 19.11-27)*

14 Yezu àhi ana tay keti : « Nu *Wur ge Mis anan̄ga ti akada ga maslan̄a ya nan̄ àbu akoru e mirkwi gayan̄ ni. Ara aslaka wudak nahama, azalaku ndam magri tawi gayan̄ mak ambribu elimeni gayan̄ ana tay a ahar vu.

15 Nan̄ nakəŋ èdi sin̄gu ana tay : àvi ana ku way way do akada gayan̄ ya esliki magray tawi àna nan̄ di ni ; àvi ana bəlan̄ gani sin̄gu ga gru miliyem zlam, ana nahan̄ ni miliyem cə, ana nahan̄ ni ti ni miliyem. Kələŋ gani, nan̄ nakəŋ əslaka.

16 Nahkay nan̄ ya ti təbi sin̄gu ga gru miliyem zlamani ni àmbatvu àna nan̄ mak aŋgət̄ki sin̄gu ga gru miliyem zlam.

17 Nan̄ ya ti təbi sin̄gu ga gru miliyem cəeni ni day àmbatvu àna nan̄ mak aŋgət̄ki sin̄gu ga gru miliyem cə.

18 Ay maslan̄a ya təbi sin̄gu ga gru miliyem ni òru aŋgah, èliyu sin̄gu ya bay gayan̄ àvi ni dək a had̄ vu.

19 « Bay ya ti tagri tawi ni àra àpəsia e mirkwi gayan̄ na ti əsləkabiya. Àra əsləkabiya ti àdəm təhəlibiya zlam gayan̄ na, acalaba.

20 Nahkay maslan̄a ya təbi sin̄gu ga gru miliyem zlamani ni àrəkia, àhəlkivabiya sin̄gu ndahan̄ miliyem a zlam, àhi ahkado : “Bay goro, àna sin̄gu miliyem zlamani ya kəbu ni, nàmbatva àna nan̄ a, nəŋgət̄kia ndahan̄ a miliyem zlam.”

21 Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray tawi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua tawi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.”

22 Nan̄ ye cə ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sin̄gu miliyem cəeni ya kəbu ni, nàmbatva àna nan̄ a, nəŋgət̄kia ndahan̄ a miliyem cə.”

23 Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray tawi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua tawi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.”

24 « Kələŋ gani maslan̄a ya təbi sin̄gu ga gru miliyem ni àrəkia bilegena, àhi ahkado : “Bay goro, nəsəra man̄jəhad̄ gayak a, nak mis zləzladani, kəmbəŋ mis do. Zlam ya ti nak kizligi ndo ni day kabaz, zlam ya ti kəbəhad̄ hilfi gani ndo ni day kacakalakabu.

25 Nəgrafuka aŋgwaz a. Nahkay nòru niliyu sin̄gu gayak ni a had̄ vu. Nihi za zlam gayak a.”

26 Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray tawi sulumani do, nak masəfani. Kəsəra man̄jəhad̄ goro a, kədəm zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz, zlam ya ti nəbəhad̄ hilfi gani ndo ni day nəcakalakabu.

27 Tamal kəsəra nahkay ti hojo amal kəvia sin̄gu goro na ana ndam macakalana, nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahàr a ewikia.”

28 Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋa sin̄gu na, kəvumikivu ana maslan̄a ya ti sin̄gu ga gru gayan̄ miliyem kruani ni.”

29 Eslini àhi ana tay : “Nahi ana kəli nahama, maslan̄a ya ti zlam gayan̄ àbu ni ti atəvikivu, zlam gayan̄ emigi kay dal-dal. Ay maslan̄a ya ti zlam gayan̄ àbi ni ti ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa.

30 Ay maslan̄a ya ti àgray tawi sulumani ndo ni zligumiyu nan̄ e mite vu a məlan̄ ziz̄-ziz̄eni vu, emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” »

Seriya ya ti atagrafəŋa kə mis a ka fat ga mandav ga duniya ni

31 Yezu àdəm keti : « Ka fat ya ti nu Wur ge Mis anan̄ga a məlan̄ masladani goro ba akaba *məslər ge Melefita a dek ni ti ananjəhad̄ e kərsi ga bay goro bu.

32 Eslini mis ga had gərgərani dek atacakalavu kè meleher goro. Mək enedekaba mis a akada ga bay majəgay zlam edekaba təmbəmbak akaba awəwak a ni.

33 Anabəhad təmbəmbak ni gwar ka ahar ga daf goro, awəwak ni ti ni gwar ka ahar ga gəjar.

34 Nahkay anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga daf goro ni ahkado : “Ləkələm ya ti Baba əgria sulum gayan ana kəli a ni ti dəguma, hərəmiyu a *Məgur ge Melefit vu. Məlan gani nani ti Melefit aslamalikabu ana kəli kwa ka mənəjəki ga duniya.

35 Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumua zlam məzumana ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumua yam a ; ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabá nu a ;

36 ka ya ti azana əfu bi ni kəvumua azana ; ka ya ti nəbesey do ni kəmənəjumiya nu a ; ka ya ti nu a daŋgay bu ni day kəmənəjumiya nu a.”

37 Eslini ndam jireni ni atəhəŋgrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mipi kur ləwir awər kur mək məvuk zlam məzumani ti ananaw ? Mipi kur yam akad kur mək məvuk yam ti ananaw ?

38 Mipi kur nak zal mirkwi mək məgəskabu kur ti ananaw ? Mipi kur azana əfuk bi mək məvuk azana ti ananaw ?

39 Mipi kur kəbesey do ahkay do ni nak a daŋgay bu mək mərə məmənəjiyu kur ti ananaw ?”

40 Eslini anəhəŋgrifəŋ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlan ga bəza ga mma ya ti tislə arəŋa do ni ti kala kəgrumu ti ana nu.”

41 « Kəlan gani anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga gəjar goro ni ahkado : “Sləkumfua, ləkələm ti metikwesleni, dəgum a aku ya əmət dəy-dəy do ni vu. Aku nani ti Melefit əgriaya ana seteni a akaba ana ndam məslər ge seteni a.

42 Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumu zlam məzumani ndo ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumu yam ndo ;

43 ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabu nu ndo ; ka ya ti azana əfu bi ni kəvumu azana ndo ; ka ya ti nəbesey do ahkay do ni nu a daŋgay bu ni day kəmənəjumiyu nu ndo.”

44 Eslini nday nakəŋ atəhəŋgrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mipi kur ləwir awər kur, yam akad kur, nak zal mirkwi, azana əfuk bi, kəbesey do, ahkay do ni nak a daŋgay bu mək məvuk ere gani ndo ahkay do ni məmənəjiyu kur ndo ni ti ananaw ?”

45 Eslini anəhəŋgrifəŋ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlan ga bəza ga mma ya ti tislə arəŋa do ni ndo ni ti kala kəgrumu ana nu ndo.”

46 Nahkay nday gani nani atoru ka məlan ya ti atəcakay daliya ga kaŋgay-kaŋgayani ni. Ndam jireni ni ti ni atoru ka məlan ga *sifa ya əndav dəy-dəy do ni. »

26

Tagray dabari ge mijin Yezu

(Mark 14.1-2 ; Lək 22.1-2 ; Zəŋ 11.45-53)

1 Yezu əra əndeveriŋa ma gayan ya ədəm na dek ti əhi ana ndam mədəbay nan ni ahkado :

2 « Kəsəruma, vad əvu cə tara tagray wuməri ga *Pak. Ka fat gani nani ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana mis mək *atadarfəŋjiyu nu kə təndal. »

³ Eslini gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđákani ndahaŋ təcakalavu a magam afa ga Kayif gəđákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni.

⁴ Təzlapakabá, tawayay təgəs Yezu àna wir-wir ti tákad naŋ.

⁵ Nday nakəŋ təđəm : « Məgəs naŋ a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbəŋ leli do, etizligeya silik a kəsa va. »

Wal nahaŋ abəki tersel ka Yezu

(Mark 14.3-9 ; Zeŋ 12.1-8)

⁶ Ka ya ti Yezu naŋ a Betani naŋ a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni ti

⁷ wal nahaŋ àrəkia. Wal nani ti tersel ge siŋgu kayani àfəŋ a kolombu sulumani bu. * Ka ya ti Yezu naŋ àbu azum zlam nahəma, wal nakəŋ àbəki tersel ni ka ahàr. ⁸ Ndam *madəbay Yezu ni tàra tìpia ti àwəria bəruv ana tay a, təđəm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ?

⁹ Tersel ni siŋgu gani kay ti, hojo amal təsəkumoya ti tidi siŋgu gani ana ndam talaga do aw ? »

¹⁰ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Kəhəlumi muru ana wal hini ti kamam ? Zlam gayaŋ ya àgru ni ti àbəlay.

¹¹ Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kəlavad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kəlavad do.

¹² Wal hini àbəkua tersel ka vu a ti, àslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va.

¹³ Nəhi ana kəli nahəma, a məlaŋ bu dek, ku eley eley do atəđəmoru *Ma Məweni Sulumani ni zla nahəma, atanğəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahàr ke mis do. »

Zədas awayay aɡəsi Yezu ana gəđákani ga ndam Zəde

(Mark 14.10-11 ; Lək 22.3-6)

¹⁴ Kələŋ gani Zədas Iskariyot bilin a huđ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu òru afa ga gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni,

¹⁵ àhi ana tay ahkado : « Nara nəđəfiki Yezu ana kəli ti kəgəsəm naŋ ti kəvumu mam ? » Nday nakəŋ tàra tìcia ma gayaŋ na ti təbi siŋgu akur-akurani kru kru mahkə.

¹⁶ Nahkay kwa ka sarta gani nani Zədas nakəŋ àdəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti təgəs naŋ ni.

Yezu azum zlam ga wuməri ga Pak akaba ndam madəbay naŋ ni

(Mark 14.12-21 ; Lək 22.7-14, 21-23 ; Zeŋ 13.21-30)

¹⁷ Vad ye enjenjeni ga wuməri ga *Pak ga məzumvù *dipeŋ miwisinjeni do ni ènjia. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tərəkia ka Yezu a, tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti mòru māsalamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? »

¹⁸ Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gəđákani ni vu. Kinjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana meni ; humi ahkado : “Məsi geli àđəm : Sarta goro ènjia wudak. Nara ga məzum zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti afa gayak.” »

¹⁹ Nahkay ndam madəbay Yezu ni tòru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

* 26:7 Kolombu gani nani ti təgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siŋgu gani kay.

²⁰ Ga mələkarawa ti Yezu òru àzum zlam akaba ndam madəbay naŋ kru mahar cœni ni.

²¹ Ka ya ti nday təbu təzum zlam ni ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kuli nahəma, biliŋ gekuli aməsəkumoru nu. »

²² Ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhəlia ahàr ana ndam madəbay naŋ na dal-dal. Way way do biliŋ àna biliŋeni naŋ àbu àdəm : « Nu do, do waw, Bay goro ? »

²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti aməsəkumoru nu ni ti, naŋ ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni.

²⁴ Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àdəm a Wakita gayaŋ bu ni. Ay ti zləzlada afa ga maslaŋa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwैया naŋ a ndo. »

²⁵ Zudas naŋ ya ti ara asəkumoru naŋ ni àhi ahkado : « Nu do, do waw, Məsi ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak nakani kədəmaya zlam gayak a. »

Daf ge Melefit

(Mark 14.22-26 ; Lük 22.14-20 ; 1 Koreŋ 11.23-25)

²⁶ Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu àzay *dipeŋ, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana ndam madəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Zuma, zulum : hini ti aslu ga vu goro. »

²⁷ Kələŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit keti, àvi ana tay mək àhi ana tay : « Lekələm dek səm.

²⁸ Hini hi ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayaŋ akaba ge mis. Aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis na kà tay a.

²⁹ Nəhi ana kuli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məwəni akaba kuli a Məgur ga Baba bu ni kwa. »

³⁰ Təra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzəbay Melefit àna limis, təhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviyə vu.

Yezu àdəm : « Piyer amədəm àsər nu do »

(Mark 14.27-31 ; Lük 22.31-34 ; Zəŋ 13.36-38)

³¹ Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « A huđ ga məlavad hini bu ni ti lekələm dek ekijəmkiə ke divi a azuhva ere ye ti amagrakuvu ni ; adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm amakadkiə bay məjəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. †

³² Anəmət, ay ka ya ti anaŋgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahàr e Gelili. »

³³ Piyer àra ècia ma gayaŋ na ti àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a, təmbrəŋ kur nəŋgu ni, nu ti niŋjikia dəy-dəy do. »

³⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma : nak ti kani kani a a huđ ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah nahəma, akədəm sak mahkar kəsər nu do timey. »

³⁵ Eslini Piyer nakəŋ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətkabu nəŋgu nahəma, ŋgay nəsər kur do ni ti nədəm do simiteni. »

Ndam *madəbay Yezu ndahaŋ ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

Yezu àhəŋgalay Melefit e Gecimeni

(Mark 14.32-42 ; Lük 22.39-46)

³⁶ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka məlaŋ nahaŋ, məlaŋ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tòru tɪŋjua eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayaŋ, nakoru tegi nahəŋgalay Melefit. »

† 26:31 Məŋjay Zakari 13.7.

³⁷ Àzalay Piyer akaba bæza ge Zebede cæni, tòru cak. Eslini ti Yezu nakəŋ àjalay ahàr dal-dal, mæbərurv àtikaba kwir kwir.

³⁸ Àhi ana tay : « Mæbərurv atukaba, akaða nara nəmæt. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri ga mævu njəða. »

³⁹ Nahkay Yezu nakəŋ àhəðakfəŋa ka tay a òru cak, àndəhad a huɔ a huɔ, àhəŋgalay Melefit, àðəm ahkado : « Bəba, zlam ðek kisliki magrani ; həðakfua daliya hina, nəcakay ba ti. † Ku nəðəm nahkay nəŋgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

⁴⁰ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam məðəbay naŋ mahkərani na, àdi ahàr ana tay nday e dɔwir bu. Èpidək tay, àhi ana Piyer : « Kəbəsəm manjəhadani eri ga majəgaki nu njemdi biliŋ koksah aw ?

⁴¹ Njəhadum eri, həŋgalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kuli ni ti kijəmkia ke divi a ba. Mæbərurv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayəŋ gedebeni. »

⁴² Yezu àŋgəvù, òru àhəŋgalay Melefit keti, àðəm : « Bəba, tamal ahàr àðəm nəcakay daliya hini kwa ti, gray akaða gayak ya ti kawayay ni. »

⁴³ Àra àhəŋgala nahkay ti àŋgəkia ka ndam məðəbay naŋ na keti. Àdi ahàr ana tay, nday e dɔwir bu, tàmətaɔkaba ga manjəhadana eri a.

⁴⁴ Àŋgəvù keti ya mahkər, òru àhəŋgalay Melefit akaða gayəŋ nahaŋ ni.

⁴⁵ Àra àsləkabiya ti àhi ana ndam məðəbay naŋ ni keti : « Kekileŋa kinjəm dɔwir aw ? Kekileŋa kəpəsumaba waw ? Sarta ènjia. Nga pəm, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni.

⁴⁶ Cikumaba, məðəgumkiuru ka tay. Nga pəm, maslaŋa ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahəmamam. »

Təgəs Yezu

(Mark 14.43-50 ; Lək 22.47-53 ; Zəŋ 18.3-12)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti Zədas biliŋ ga ndam ga Yezu kru mahar cæni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəŋ kà tay. Gəðákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəðákani ndahaŋ təslərbiyu tay.

⁴⁸ Wudaka nday tara ti Zədas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər § nahəma, naŋ gani huɔya. Gəsuma naŋ a. »

⁴⁹ Zədas nakəŋ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a huɔya. Àhi : « Wəsi Məsi, » mək əgri sa àna məfəki ma kà tuwər.

⁵⁰ Eslini Yezu àhi : « Zləba goro ni, ere ye ti kərəkia kawayay kəgray ni ti gray zlam gayak. » Nahkay mis nakəŋ tədəgaki ka Yezu cip, təgəs naŋ.

⁵¹ Eslini mis biliŋ e kidiŋ gatay ya təbu akaba Yezu ni bu àrad maslalam fətah, àsifəŋa slimi ana bay məgri təwi ana gəðákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit na həndəf.

⁵² Ay Yezu àhi ahkado : « Həŋguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Adaba ndam ya ti takadvu naŋna maslalam ni ðek ti atabazl tay day àna maslalam.

† 26:39 Ahalay ti ma ga Yezu ya àðəm ni ti nahkay hi : « Həðakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti təðəm məzum ɔrurv ge Melefit ti akaða zum e hijiyem bu, mis tisi ti akað tay.

§ 26:48 Ka sarta nani ti kəlavəf mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma ka tay kà tuwər.

⁵³ Kàhi ana ahàr nìslìki mahəŋgalay Baba, mək aslərubiyu məslər gayəŋ dəbu dəbu ehimeya do aw ?

⁵⁴ Ay tamal nagray nahkay ti pakama ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni agravu ti ahəmamam ? »

⁵⁵ Eslini Yezu àhi ana mis dal-dalani ya tərəkia ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslamal a akaba aday a, kəgəsəm nu akadà nu zal akal, ambatakani do nəbu manjəhadani nəcahi zlam ana kəli a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəsəm nu ndo timey.

⁵⁶ Ay zlam nani dek agravu ti ere ye ti ndam mahəŋgaray *pakama ge melefit təđəm, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mągravu. » Eslini ndam madəbay naŋ nakəŋ dek təmbərbu naŋ, təđəgiki ana hwa tidizl.

Tagrafəŋa seriya kà Yezu kə meleher ga gəđakani ga ndam Zude a (Mark 14.53-65 ; Luk 22.54-55, 63-71 ; Zey 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Tàra təgəsa Yezu a ti təzoru naŋ afa ga Kayif gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni. 'Ba-6a ti ndam *məsar Wakita ge Melefit ni akaba gəđakani ndahaŋ təcakalava eslina.

⁵⁸ Ka ya ti təbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru naŋ kələŋ drin duk a dalaka ga ahay ga gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni vu, mək ànjəhad digəs akaba ndam magray təwi ye eslini ni. Awayay epi ere ye ti atəgri ana Yezu ni dek.

⁵⁹ Gəđakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya àna malfada, adaba tawayay takađ naŋ, ay ti təŋgət ndo.

⁶⁰ Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni təŋgətfəŋa zlam magudarana ndo. Kələŋ gani mis ndahaŋ cə ticikaba, təsəkadki malfada nahaŋ keti,

⁶¹ təđəm : « Leli mïcifəŋa, àdəm ahkado : “*Ahay gəđakani ge Melefit ni ti nislìki membedkaba. Enembedkaba ti a hud ga vad mahkarani bu nislìki mələmvana nahaŋ a.” »

⁶² Eslini gəđakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni ècikaba cəkwađ, àhi ana Yezu : « Nak kàhəŋgarfəŋ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? »

⁶³ Ay Yezu nakəŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Mək gəđakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni àhi keti : « Nəhuk mbaday dek ana slimi ge Melefit Bay ga sifa ni : tamal nak *Krist *Bay gəđakani ya amara ni, nak Wur ge Melefit ti hi ana leli. »

⁶⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak nakani kədəmaya zlam gayak a. Ay nəhi ana kəli keti : Kama kama ti ekipəm nu *Wur ge Mis manjəhadani a mələŋ ga gəđakani bu, kà ahar ga đaf ge Melefit Bay njəda-njəđani ni. *Ekipəm anara ka maklaəsal a hud melefit ba. † »

⁶⁵ Gəđakani nakəŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àzumkia bəruv a, èguzlehkaba azana ka vu gayəŋ a kwar, ‡ àhi ana mis ni ahkado : « Azay ahàr gayəŋ akadà naŋ Melefit ; madəbay sedi nahaŋ kamam mba mam ? Kïcuma, endivi Melefit timey !

* 26:64 Məŋjay Limis 110.1. † 26:64 Məŋjay Deniyel 7.13. ‡ 26:65 Tamal zal Zude eguzlehkaba azana gayəŋ ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àđalay do simiteni ni àgrava. Gəđakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit èguzlehkaba azana gayəŋ ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àdəm naŋ Wur ge Melefit ni, adaba təđəm èndivia Melefit a dal-dal.

⁶⁶ Ay ti kawayum ti mâgrumi mam ? » Mæk mis ni dek tâdäm : « Âgudara, si tâkad nan kwa. »

⁶⁷ Eslini mis ndahan titifiviyu eslib e eri vu, tæsi mædukduk ga ahar, tâbi bæbarva,

⁶⁸ tâhi : « Nak Bay gædakani ya amara ni, dæfiaya maslaŋa ya ti åzlæb kur na ana leli a zla ! »

Piyer ådäm nan åsar Yezu do

(Mark 14.66-72 ; Luk 22.56-62 ; Zey 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ka sarta gani nani ti Piyer nan åbu manjåhadani digusa a dalaka ni bu. Nan åbu eslini ti wal nahan årækia : wal nani nan åbu agray tæwi eslini. Åhi ana Piyer nakån ahkado : « Nak day kåsawadumkabá akaba Yezu zal Gelili na. »

⁷⁰ Ay ti Piyer åhi kè meleher ge mis dek ahkado : « Aha. Nìcikaba ere ye ti kawayay kædäm na do. »

⁷¹ Åra ådæma nahkay ti òru gwar ka mahay. Nan åbu akoru nahæma, wal nahan èpi nan keti. Wal nani day agray tæwi eslini. Åra èpia nan a ti åhi ana mis ya ti eslini ni : « Nan hini tæsawadakaba akaba Yezu zal Nazaret na. »

⁷² Eslini Piyer nakån åmbadåy, ådäm keti : « Aha, nu næsær maslaŋa gani nani do timey. »

⁷³ Åra åpæsa bal ti mis ya tæbu a dalaka bu ni tåhædakfånjiyu ke Piyer, tâhi keti : « Efedin nak ndam gatay gani, adaba mis tæsær åna dånju gayak ya kazlapay åna nan ni. »

⁷⁴ Nan nakån åmbadåy, ådäm : « Tamal nasækad malfadå nahæma, Melefít mâkada nu a. Næsær maslaŋa gani nani ya ti kacalumfån ni do. » Eslini agwazl åzlah huya.

⁷⁵ Piyer nakån ma ga Yezu ya åhi « Wudaka agwazl azlah ti akædäm sak mahkær kæsær nu do » ni ångiaya a ahår ba. Nahkay Piyer nakån åharaya e mite va, ètæwi dal-dal.

27

Tæzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet

(Mark 15.1 ; Luk 23.1-2 ; Zey 18.28-32)

¹ Dn åna zyzæni nahæma, gædåkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni tæcakalava akaba gædåkani ndahan na, tågraki sawari ka Yezu ga makad nan.

² Eslini tægæs Yezu nakån, tæwæl mæk tõru åna nan afa ge Pilet. Pilet ti bay ga ndam *Rom ya agur had *Zæde ni.

Mæmæt ga Zædas

(Tæwi 1.18-19)

³ Zædas nan ya ti åsækumoru Yezu ni åra åsæra tægæsa Yezu a tæwæla ti, åhånjarvu maravu mæk åhångribiyu sinju akur-akurani kru kru mahkærani ni ana gædåkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni akaba gædåkani ga ndam *Zæde ni,

⁴ mæk åhi ana tay ahkado : « Nægudara zlam a, adaba næsækumoya sifa ga maslaŋa ya ti ågudar arañ nado na. » Ay nday nakån tåhångrifån, tâhi : « Ma gani geli mam ? Mæsær gayak. »

⁵ Eslini Zædas nakån åboru sinju ni bædak a *ahay gædakani ge Melefít ni vu, mæk òru åwæliyu ezewed agavæla, åfiviyu ahår gayan tandal ga makad ahår gayan, mæk åmæt.

6 Eslini babay gəđákani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni təhəlababa siŋgu na, təđəm : « E divi geli bu ni ti misliki məbəkiviyyu siŋgu hini àkivu ka siŋgu ya tanğahi ana Melefit ni vu do, adaba siŋgu hini ti təsəkum sifa ge mis àna naŋ. »

7 Nahkay nday nakəŋ tağray sawari, mək təsəkumfəŋa vədaŋ kà bay mələm zlam a. Mələŋ gani əgi mindiviŋ ga ndam madurlaŋ.

8 Ku kani vədaŋ gani nani ti təzalay vədaŋ ge mimiz.

9 Nahkay ti pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Təhəla siŋgu akur-akurani kru kru mahkərani na, siŋgu ya ti ndam *Izireyel tağraki sawari təđəm təsəkum naŋ àna naŋ ni,

10 təsəkum vədaŋ ga bay mələm zlam àna naŋ, akadà ga Bay geli ya àhu ni.
* »

*Pilet agrafəŋa seriya kà Yezu a
(Mark 15.2-5 ; Lük 23.3-5 ; Zey 18.33-38)*

11 Tòru tinjəa àna Yezu afa ge Pilet a ti Pilet nakəŋ èhindifiŋa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude edefiŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kəđəm. »

12 Eslini gəđákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđákani ndahaŋ ni tacalki naŋ ka zlam magudarani. Ay ti naŋ nakəŋ àhəŋgarfəŋ ndo.

13 Pilet èhindifiŋa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do waw ? »

14 Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Gayaŋ ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti àgria ejev ana bay na dal-dal.

*Təđəm seriya àgəsa Yezu a, si takad naŋ kwa
(Mark 15.6-15 ; Lük 23.13-25 ; Zey 18.39-19.16)*

15 Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifiŋa kə Pilet a ti məfaya zal daŋgay a bəlaŋ. Tihindifiŋa ti naŋ àbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a.

16 Ay ka sarta gani nani ti zal nahaŋ àvu a daŋgay bu slimi gayaŋ Yezu Barabas. Maslaŋa nani ti mis dek təsəra naŋ a.

17 Nahkay ka ya ti mis ni təcakalava nahəma, Pilet nakəŋ èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Kawayum hi ti nəfiaya way ana kəli a way ? Nəfiaya Yezu Barabas ana kəli a tək, day ti Yezu naŋ ya ti təzalay *Krist ni aw ? »

18 Adəm nahkay ti adaba əsəra təgəsibiyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam.

19 Ka ya ti Pilet naŋ àbu manjəhadani agray seriya ni ti wal gani əslərkibiyu mis àhi mərə məhi ahkado : « Maslaŋa nani ti mis jireni, kəgri araŋa ba. Adaba kani ga məlavad nəgra daliya dal-dal, kisim əzidekuva àna maslaŋa nana. »

20 Eslini gəđákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđákani ndahaŋ ni təhi ana mis macakalavani ni : « Humi : “Mawayay si kəfaya Barabas a, Yezu ti ni kəkadà naŋ a.” »

21 Bay ni àhi ana tay keti : « E kiđiŋ gatay cəeni ni bu ni ti kawayum ti nəfiaya way ana kəli a way ? » Nday nakəŋ təhi : « Barabas. »

22 Pilet nakəŋ àra əcia ma gatay na ti àhi ana tay : « Nahkay ti kawayum ti nəgri mam ana Yezu naŋ ya ti təzalay naŋ Krist ni mam ? » Nday dek təhi : « *Darfaŋ naŋ kà təndal. »

* 27:10 Məŋjay Zakari 11.12-13 ; Zeremi 18.2-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15.

²³ Pilet àhi ana tay keti : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba təzlah kay kay, tədəm : « Darfəŋ naŋ kà təndal, darfəŋ naŋ kà təndal. »

²⁴ Pilet nakəŋ àra àsəra mis ni eticiiki ma do, tawayay tizligaya ŋuwa ti, àcah yam àbarakaba ahar gayan a kè eri ge mis na dek mək àdəm : « Kəkadum maslaŋa hini ti ahar goro àkibu bi, məsər gekuli. »

²⁵ Eslini mis ni dek tədəm ahkado : « Məgəskabá ka ahàr geli akaba bəza geli a, tákad naŋ. »

²⁶ Pilet àra ècia ma gatay na ti àfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan ni təzłəb Yezu àna kurupu. Tàra təzłəba ti àhi ana tay tázay naŋ, tòru tadarfəŋ naŋ kà təndal.

*Ndam slewja teyefiŋ kà Yezu
(Mark 15.16-20 ; Zəŋ 19.2-3)*

²⁷ Ndam slewja ni təzoru Yezu nakəŋ a huđ ahay ga bay *Pilet ni vu. Eslini təzalakivabiyu ndam slewja ndahaŋ ni dek, tərəkiva ka tay a tàra tēveliŋi ahàr ana Yezu.

²⁸ Tàmbatki azana ndizeni,

²⁹ tēkeleya adak a, tàslap hindigil-hindigil, təfiviyyu a ahàr vu akađa ga jaku ni, tázay eziŋgwi təfivù a ahar ga đaf vu. Tàra təbəkia zlam a zla nahəma, təbəhad mirdim kè meleher gayan təgri sa, teyefiŋ, təhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! »

³⁰ Eslini nday nakəŋ titifiviyyu esliḃ e eri vu, təzafəŋa eziŋgwi na mək təsi a ahàr vu.

³¹ Tàra təbia seki a nahkay ti təcakwakia azana ya təfəki na, təbikabu azana gayan gayanani ya təcakwakia ni. Kələŋ gani tázay naŋ ga moru *madarfəŋ naŋ kà təndal.

*Tadarfəŋ Yezu kà təndal
(Mark 15.21-32 ; Lək 23.26-43 ; Zəŋ 19.17-27)*

³² Ka ya ti ndam slewja ni təbu tasləkaba a kəsa ni ba ni ti təbakabu ahàr akaba zal Sireŋ nahaŋ, slimi gayan Simu. Eslini nday nakəŋ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni.

³³ Nday nakəŋ tòru tiŋjəa ka məlaŋ nahaŋ ; məlaŋ gani nani ti təzalay Golgota, adəmva ba « məlaŋ ga aslat ga ahàr. »

³⁴ Təvi zum mebedeni akaba haf bìlek-bìlekeni ana Yezu nakəŋ. Àra àcaka ti àwayay miseni ndo.

³⁵ Eslini nday nakəŋ tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tàra tadarfəŋa naŋ a ti təgraki ca-ca àki ka azana gayan ni bəlaŋ àna bəlaŋ ti təsər way azum way.

³⁶ Kələŋ gani tənjuhəd tajəgaki naŋ.

³⁷ Eslini tadarfəŋ pələŋgaf kà təndal agavəla ga ahàr gayan. Ka pələŋgaf nani ti təbəkia zlam mağudaranani ge mis ni ti mis dek təsər ; təbəkia ti nahkay hi : « Hini ti Yezu bay ga ndam *Zude. »

³⁸ Eslini keti tadarfəŋ ndam akal bebem cə kà təndal ndahaŋ kà gəvay ga Yezu, bəlaŋ gani ka ahar ga đaf, bəlaŋ gani ti ni ka ahar ga gəjar gayan.

³⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tàra tìpia naŋ a ti tìndivi naŋ, tədəđay ahàr,

⁴⁰ təhikaboru : « Hini, nak ya ti kədəm ahkado : “Nembedvù *ahay gəđakani ge Melefiti ni ti anələmaba a huđ ga vad mahkərani ba” ni do aw ? Tamal nak Wur ge Melefiti ti həŋgay ahàr gayak, hərəya kà təndal na zla aw ! »

41 Eslini gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gəđákani ndahanj ni tɛyɛfɛŋ daya. Təđəm ahkado :

42 « Naŋ nakəŋ àhəŋgaraba mis ndahanj a keti ti àhəŋgaraba ahàr gayəŋ a koksah timey ! Naŋ bay ga ndam *Izireyel ! Tamal nahkay ti mähəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya nahəma, leli tekeđi aməfəki ahàr bilegeni.

43 Àfəkia ahàr ke Melefit a, àđəm naŋ Wur ge Melefit ti, tamal Melefit awayay naŋ ti mähəŋgay naŋ nihi zla aw ! »

44 Mis ya təbu madarfəŋani kà gəvay ga Yezu nakəŋ, nday day tindivi naŋ nahkay.

Yezu amətfəŋ kà təndal

(Mark 15.33-41 ; Lük 23.44-49 ; Zəŋ 19.28-30)

45 Fat àra ècika tirked-keđ ka ahàr melefit a ti ləvəŋ àgray ka hađ ni dek tekdefiŋ duk àbivoru àna njemdi mahkər ga mələkarawa.

46 Àra àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àđəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adəmvaba ti « Bay Melefit goro ni, Bay Melefit goro ni, kəmbərəŋ nu ti kamam ? † »

47 Mis ya təbu eslini ni ndahanj tàra ticia gayəŋ ya ti àzlah na ti təđəm : « Azalay Eli ni. »

48 Eslini biliŋ gatay àcuhworu, àzay zlam ya esikabu yam akađa ga matala ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu juđ, àbahi ka aday àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti msi.

49 Ay mis ndahanj təhi : « Besa day, tamal ti Eli ara ahəŋgay naŋ ti mara mipi. »

50 Ay Yezu nakəŋ àzlahkivu kay kay, àmət.

51 Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga mələŋ *njəlatani ya ti a huđ ga *ahay gəđákani ge Melefit ni bu ni èguzlehvabiyu kwarra, agavəla cekw a hađ. Hađ adadəy, huđəkum tədahvu,

52 mahay ge mindiviŋ təzłəkvaba mək ndam ge Melefit ya təmət ni, mis dal-dal e kiđiŋ gatay bu təŋgaba.

53 Ka ya ti Yezu àŋgaba e kisim ba ni ti mis ya təŋgaba ni təhəraya e mindiviŋ ba, təhuriyu a kəsa njəlatani vu. Eslini mis kay tipia tay a.

54 Bay ga ndam slewja ni akaba ndam slewja ndahanj ya tajəgaki Yezu ni tàra tipia ga hađ ya adadəy na akaba zlam ndahanj ya àgravu na dek ti aŋgwaz adəgakia ka tay a, nahkay təđəm : « Maslaŋa hini ti Wur ge Melefit ededəŋ. »

55 Wál ndahanj dal-dal təbu eslini cak, taməŋjoru. Wál nday nani tədəbabiyu Yezu kwa e Gelili ga məgri təwi.

56 E kiđiŋ ga wál nday nani bu ni ti Mari ga kəsa Magədala, Mari məŋ ga ata Zek nday ata Zəzef, nahanj ni ti ni məŋ ga bəza ge Zebede təkibu ka tay.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(Mark 15.42-47 ; Lük 23.50-56 ; Zəŋ 19.38-42)

57 Mələkarawa àra ègia ti bay ge elimeni nahanj àra ; slimi gayəŋ Zəzef, naŋ ga kəsa Erimete. Naŋ day bay madəbay Yezu.

58 Naŋ nakəŋ òru afa ge Pilet, òru èhindi kisim ga Yezu ni. Nahkay Pilet nakəŋ àhi ana ndam slewja tòru təvi.

59 Zəzef àra àza kisim ga Yezu na ti àkambah àna dawra məweni.

† 27:46 Limis 22.2.

⁶⁰ Àra àkambaha ti àfiyu e mindiviñ mæweni vu. Mindiviñ nani ti gayan gayañani, èliyu a pələd vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindiviñ ni va ti àbələdiviyu belim gəđakani ana mahay ge mindiviñ ni mək àsləka òru a magam.

⁶¹ Ata Mari ga kəsa Magədala ni nday ata Mari nahan ni nday təbu manjəhadani kà gəvay ge mindiviñ ni.

Ndam slewja tajəgaki mindiviñ ga Yezu ni

⁶² Hajəñ gani vad *məpəsabana ti gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefıt ni akaba ndam *Feriziyen ni tōru ka ahar bəlan afa ge Pilet.

⁶³ Tōru tınjəa ti təhi : « Bay, ka ya ti bay masəkəđ malfəda nani nañ àbu àna sifa ni àdəm : “A vad ya mahkər ananğaba e kisim ba.” Ma gayan ya àdəm ni anğiyaya a ahər ba ana leli a.

⁶⁴ Nahkay ti hi ana mis tājəgay mindiviñ ni, do ni ti ndam madəbay nañ ni atara təzaba kisim gayan na akal-akal a, atəhi ana mis anğaya e evid ba. Atara tədəma ti malfəda gatay ni amatam gayan ya əsəkəđ ni. »

⁶⁵ Eslini Pilet nakəñ àhi ana tay : « Ndam slewja nday hi, dəgum akaba tay ti tājəgaki mindiviñ ni akadə gekəli ya kawayum ni. »

⁶⁶ Nahkay gəđakani nakəñ tōru ke mindiviñ ni ga majəgani lala : təhəndi lemerə gatay mək təbəhad ndam slewja ga majəgakiani.

28

Yezu anğaba e kisim ba

(Mark 16.1-10 ; Luk 24.1-12 ; Zen 20.1-10)

¹ Vad *məpəsabana àra àsləkaba, ge miledə fat azlərəvaya a vad ga gosku ye enjenjeni zla nahəma, ata Mari ga kəsa Magədala ni nday ata Mari nahan ni tōru təmənjiyu mindiviñ ni.

² Tōru tınjəa ti had ədaday kay kay, həya məslər ga Bay geli àsləkabiya e melefıt ba, àbələdəna belim na mək anjəhadki digəs.

³ Vu gani asladay akadə ga avər ya abay aku ni ; azana gayan day bəđ-bəđ akadə ga koskosay ni.

⁴ Ndam ya tājəgaki mindiviñ ni təra tipia ti anğwaz ədəgakia ka tay a dal-dal, təgəgər, tigia akadə sifa aniviyu ana tay va bi.

⁵ Eslini məslər ni àhi ana wəl ni ahkado : « Anğwaz əwər kəli ba. Nəsəra, kədəbum ti Yezu nañ ya ti *tədarfəñ kà təndal ni ;

⁶ anğaba e kisim ba, nañ àbi ahalay va bi. Dəguma mənjumki, məlan ya təfəkəđ kisim gayan ni nihi.

⁷ Nihi ti dəgum weceweci, kəhumi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : “Anğaya e kisim ba ; ədorə ka had *Gelili kama gekəli, akədumi ahər ti eslini, akadə gayan ya ti àhi ana kəli ni.” Ma goro ti nahkay. »

⁸ Wəwal nakəñ təsləka ke mindiviñ na ke wecewecena ; anğwaz awər tay, ay təbu təmərnu dal-dal. Təcuworu, tawayay moru məhi ma gani ana ndam *madəbay Yezu ni.

⁹ Ka ma geli hini ti Yezu anğazlivu ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəgri sa ana kəli. » Eslini wəl ni tərəkioru təbəhadı mirdim, təbəki ahar ka asak gayan ni, təzləbay nañ.

¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Anğwaz əwər kəli ba, dəgum kəhumi ana baza ga mmawa ni tōru e Gelili. Eslini ti atoru tipi nu. »

Ndam majəgay mindiviñ ni tanğəhadı ere ye ti àgravu ni ana mis

¹¹ Ka ya ti wál ni nday tãbu e divi bu mba ni ti ndam slewja ndahaŋ e kiđiŋ ga nday ya tajəgaki mindiviŋ ni bu tōru a kəsa vu. Tōru tɪnjəa ti tãŋgəhadi ere ye ti əgravu ni dek ana gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni.

¹² Nahkay gəđakani nani tãŋgasvu akaba gəđakani ndahaŋ, tãgray sawari e kiđiŋ gatay bu. Tàra tãzlapakaba ti tãbi siŋgu ana ndam slewja ni dal-dal,

¹³ tãhi ana tay ahkado : « Dəmum : “Ga mələvad ka ya ti leli e dɔwir bu ni ti ndam madəbay naŋ ni tãra tãzaba kisim gana akal a.”

¹⁴ Tamal bay ni əcia ma gana ti məsəra ere ye ti aməhi na, emiciiki ana leli ; nahkay ti aməgri araŋa ana kuli do. »

¹⁵ Ndam slewja nakəŋ tãhəl siŋgu ni mək tãgray ere ye ti tãhi ana tay ni. Nahkay kwa ka sarta gani nani duk əbivaya kana ndam *Zude ndahaŋ kay təgəskabá ma gani nana.

Yezu àŋgazlivu ana ndam madəbay naŋ ni

(Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49 ; Zey 20.19-23 ; Tɔwi 1.6-8)

¹⁶ Ndam *madəbay Yezu kru mahar bəlaŋani ni tōru e Gelili, ka həma ya ti Yezu əhi ana tay tōru ni.

¹⁷ Tōru tɪnjəa, tɪpi naŋ a ti tãbəhadi mirdim, tãzəbay naŋ, ay ti mis ndahaŋ e kiđiŋ gatay bu tãhi ana ahər bi naŋ do.

¹⁸ Eslini Yezu əhəđakfəŋbiyu kà tay, əhi ana tay : « Melefit əvuə njəda gayəŋ a dek ga məgur məlaŋ ya agavəla akaba məlaŋ ya ka had na.

¹⁹ Nahkay ti dəgum, humioru ma ana mis ga had ga məlaŋ ni dek ti tigi ndam madəbay nu. Barum tay əna slimu ga Baba, ga Wur gayəŋ akaba ga *Məsuf Njəlatani.

²⁰ Ere ye ti nəhi ana kuli ni dek ti cahumi ana tay ti tãgəskabá. Səruma, nu nəbu akaba kuli kələvad, duk əbivoru ana mandav ga duniya. »

Ma M_Hweni Sulumani ya Mark àbèki ni Ere ye ti m_ədəmki ka Ma M_Hweni Sulumani ya Mark àbèki ni

Maslaŋa ya ti àbèki wakita ga Mark ni àdàfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nɛngu ni, kwa ka mənjàki gani ndam ga Yezu dek tèsara àbèki ni ti Mark (təzalay nan Zey daya : T_Hwi 12.12, 25). Tèsara Mark ti tàgrakabu t_wwi akaba Piyer, mək àslamalakabu pakama ga Yezu ya Piyer èci, àhi ni : ere ye ti Mark àbèki a wakita gayan ni bu ni dek ti akada ga pakama ge Piyer ya àhi ana mis ni (T_Hwi 10.37-40) : ànjèki ka baray ga Yezu, èndeverin àna ga Yezu ya àmət mək ànggaba e kisim ba ni. Mark ti tàgrakabá t_wwi akaba Pol a daya (T_Hwi 12.25 ; 13.5, 13 ; 2 Timote 4.11).

A wakita gayan ni bu ni ti Mark adafay zlam ga ndam Zude ya tagray ni (7.2-4 ; 15.42), ahəŋgaraba ma ndahan ya ndam Zude təzlapay na daya (3.17 ; 5.41 ; 7.11, 34 ; 15.22). Nahkay məsəra àbiki wakita ni ti ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni ; ahaslani àbu məbəkiani a wakita ndahan bu Mark àbèki wakita gayan ni ka had Itali ahkay do ni a Rom (ka 2 Timote 4.11 Pol àhi ana Timote tārəkioru ka nan a Rom nday ata Mark).

A Rom ti tęgria daliya ana ndam ga Yezu a : a wakita gayan ni bu ni ti Mark awayay məvi njàda ana nday ya ti tacakay daliya azuhva məfəki ahər gatay ka Yezu ni (1.12-13 ; 8.34-38 ; 10.29-30 ; 13.11-13).

Mark ànggəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ga ata Meciyə nday ata Lək ya təngəhad ni : Yezu ànjèki ke t_wwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Ay Mark ànggəhad pakama ga Yezu kay ndo ; ahar gəđakani ànggəhad ere ye ti Yezu àgray ni. Zlam ga Yezu ya àgray ni day ata Meciyə nday ata Lək təngəhadá àtama ga Mark na, ay pakama ga Mark ndahan ya ànggəhad ni ti àtam ga nday ndahan ni (mazavu gani nihi, gurumkabu Mark 5.1-42 akaba Meciyə 8.28-34, 9.18-26 akaba Lək 8.26-37, 41-56, ahkay do ni Mark 6.14-29 akaba Meciyə 14.1-12 akaba Lək 9.7-9). Ku tamal ànggəhad pakama ga Yezu kay ndo nɛngu ni Mark àdəm Yezu ti bay macahi zlam ana mis (1.21-22, 27 ; 2.13 ; 4.1 akaba ndahan) : a wakita ga Mark bu mis təzalay Yezu « Məsi » (4.38 ; 5.35 ; 9.17 akaba ndahan).

Mark ànggəhad ga Yezu ya àdəm tədəfi nan ana mis ba ni (1.34, 44 ; 3.12 ; 5.43 ; 7.36 ; 8.26, 30). Si ka ya ti aməməta, aməngaba e kisim ba ni day kwa ti awayay ti mis təsar nan ti nan way (9.9).

*Pakama ge Zey bay məbaray mis ni
(Meciyə 3.1-12 ; Lək 3.1-18 ; Zey 1.19-28)*

1*Ma M_Hweni Sulumani àki ka Yezu *Krist, Wur ge Melefit, ànjèki

2 akada ga Bay Melefit ya ti àdəm ni. Ma gayan ya àhi ana Yezu ni àbu məbəkiani a wakita ga bay *mahəŋgaray pakama gayan Izayi ni bu. Àhi :
« Nihiti ni nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nahən kama gayak

ti māsalamatukkabu divi.*

3 Dəŋgu gayan ahəndabiyu a huđ gili bu.

Àdəm ahkado : “Slamatumikabu divi ana Bay gəđakani.

Ahər àdəm divi gayan m̀la ndələba.” † »

* 1:2 Malasi 3.1. † 1:3 Izayi 40.3.

⁴ Nahkay ti zal nakəŋ, təzalay naŋ Zeŋ, òru a huđ gili vu ga *məbaray mis. Àra ènjia eslina ti àdəm ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a. Tamal kàmbatumkaba majalay ahàr gekəli a ti, nabaray kəli. Nahkay ti Bay Melefít ambərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kè kəli a. »

⁵ Zeŋ àra àdəma nahkay ti ndam ga huđ *Zude akaba ndam Zerəzalem ni dek tərəkia. Tàra tìnjia ti tədəfaya zlam gatay ya təgudar na, mək Zeŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka *Zurdeŋ bu həya.

⁶ Zeŋ ti naŋ àbu àna azana mələmani àna eŋgəc ge ezligwemi, awəlvù àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayan ti eyew akaba amu.

⁷ Naŋ àbu azlah, àhi ana tay : « Maslaŋa nahaŋ naŋ àbu ara e divi ba kələŋ goro a. Naŋ nani ti mis gəđakani, njàda gayan àtama goro a. Nu ti way ga mandəhad ahàr ti nēpicheiaba ezewed ga kimaka gayan a di way ?

⁸ Nu ti nàbaray kəli àna yam, naŋ ti ni amara məbaray kəli àna *Məsuf Njəlatani. »

Zeŋ abaray Yezu

(Meciya 3.13-17 ; Lək 3.21-22)

⁹ Ka ya ti Zeŋ naŋ àbu *abaray mis nahəma, Yezu èciki biyu a Nazaret ka huđ *Gelili, àrəkia mək Zeŋ nakəŋ àbaray naŋ a zalaka *Zurdeŋ bu.

¹⁰ Yezu naŋ àbu acəlaya a yam ni ba ni ti èpi huđ melefít adahvu, èpi *Məsuf ge Melefít ahərkiaya akada ga kurkoduk ya ahər na, àhuriviyu a vu vu.

¹¹ Eslini dəŋgu àhəndabiyu a huđ melefít bu akada dəŋgu ge mis, àhi : « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəməru məbərur dal-dal. »

Seteni awayay ahəlfəŋa eyə kà Yezu a

(Meciya 4.1-11 ; Lək 4.1-13)

¹² Eslini *Məsuf ge Melefít nakəŋ àzoru Yezu a huđ gili vu həya.

¹³ Yezu òru ènjəa a huđ gili ni va ti anjəhad eslini vad kru kru fad. Naŋ àbu eslini ti *Seteni àhəlfəŋa eyə a. Ka sarta gani nani ti Yezu naŋ àbu e kidīŋ ga zlam ge gili bu ; *məslər ge Melefít təbu təfi ahàr.

Yezu azalay ndam məgəs kilifad, tigi ndam madəbay naŋ

(Meciya 4.12-22 ; Lək 4.14-15 ; 5.1-11)

¹⁴ A vad nahaŋ tàra təwəla Zeŋ a. Tàra təwəla naŋ a nahəma, Yezu òru ka huđ *Gelili. Òru ènjəa eslina ti àhi *Ma Məweni Sulumani ge Melefít ana mis. Ahivù ana tay, àdəm ahkado :

¹⁵ « Sarta ènjia. Melefít ara azum bay gayan e kidīŋ gekəli bu, Məgur gayan ènjia. Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a, gəsumkabá Ma Məweni Sulumani na. »

¹⁶ A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu akoru kà gəvay ga dəluv Gelili ti èpi mis bebem cə ; bilin gani slimi gayan Simu, nahaŋ ni ti ni wur ga məŋani Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv vu, adəba nday ndam məgəs kilif.

¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagraŋ ti kígum ndam məhəlibiyu mis ana Melefít akada ya ti kəgəsum kilif ni. »

¹⁸ Tàra ticia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbak, tadəbay naŋ həya.

¹⁹ Nday təbu takoru kama gəzít ti Yezu èpi mis ndahaŋ cə keti ; nday bəza ge Zebede, bəlaŋ gani slimi gayan Zek, nahaŋ ni ti ni slimi gayan Zeŋ. Nday a *slalah ga yam bu, təbu təslamalay zəva gatay.

²⁰ Àra èpia tay a ti àzalay tay. Nday nakəŋ tàra tìcia zalay gayan na ti tàmbər bu bəŋ gatay Zebede akaba mis ya təgriki tawi ana tay ni a slalah ga yam ni bu, tàdəbay naŋ.

Yezu agariaba seteni ana maslaŋa nahaŋ a
(Luk 4.31-37)

²¹ A vad nahaŋ Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni tòru a Kafarnahum. Vad *məpəsabana àra ènjia ti təhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, mək Yezu nakəŋ ànjəki ka macahi zlam ana mis.

²² Zlam gayan ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adaba tici macahay zlam akada gayan ni day-day ndo. Àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ya təcəhi zlam ana mis ni do.

²³ Nday təbu a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu nahəma, zal nahaŋ seteni àniviyu a ahər bu naŋ àkibu ka tay eslini. Àzlah,

²⁴ àdəm : « Yezu zal Nazaret ! Nak ti kaɗəbafəŋa mam kè leli a mam ? Kàra ge mijin leli a waw ? Nak dəgiya, nəsəra kur a lala ; nak Bay *njəlatani ge Melefit ya àslərbiyu ni. »

²⁵ Eslini Yezu nakəŋ àzlacaki ke seteni ni bəra, àhi : « Lakakaba, sləkiaba ana maslaŋa hina. »

²⁶ Seteni nakəŋ àra ècia zlacay gayan na ti àdaday maslaŋa nani kay kay, àzlah kay kay, àsləkiaba.

²⁷ Mis ya ti eslini ni dek tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal ; təzlapaki e kidin gatay bu, tədəm : « Məŋ ga mam hini mam ? Zlam gayan ya àcahi ana leli ni ti zlam məweni ; azlapay akada ga bay ni. Ku seteni day àhi ma ana tay, mək təgəsikabu. »

²⁸ Nahkay ti slimi ga Yezu àhəndoru ke weceweceni ka haf *Gelili dek.

Yezu ahəŋgaraba mis a
(Meciya 8.14-17 ; Luk 4.38-41)

²⁹ Yezu akaba Simu, Andre, Zek, Zeŋ tàra tàhəraya a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni ba ni ti tòru suwwa a magam ga ata Simu nday ata Andre huya.

³⁰ Eslini ti mireŋ ga Simu naŋ àvu mandəhadani, aku àbəkia. Yezu òru ènjua ti təhi ma gani huya.

³¹ Yezu àra ècia ma gana ti àhəɗakfəŋjiyu, àgəs ahar gani, èzefteba naŋ a. Aku nakəŋ àhəlkia huya, mək wal ni afi ahər ana tay.

³² Məlakarawa àra ègia fat àdiya a ahay va, məlaŋ èɗiza ti təhəlibiyu mis ya ti təbeseɗ do ni dek akaba nday ya ti seteni agray tay ni dek ana Yezu.

³³ Mis ga kəsa ni dek təŋgasəfəŋvu kà mahay ya ti Yezu naŋ àvu ni ;

³⁴ eslini Yezu nakəŋ àhəŋgaraba mis ya ti arməwər gərgərani awər tay na kay ; mis ya ti seteni àniviyu ana tay ni day àgariaba ana tay a. Àcafəŋa seteni na kà zlapay a, adaba təsəra naŋ a.

Yezu ahi ma gayan ana mis
(Luk 4.42-44)

³⁵ Də àna zuzəni ti Yezu ècikaba, àhəraya òru a huf gili vu. Òru ènjua ti ahəŋgalay Melefit.

³⁶ Eslini Simu akaba zləbəba gayan ni tàdəboru naŋ.

³⁷ Tàra tədia ahər a ti təhi ahkado : « Mis dek tàdəbay kur. »

³⁸ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Tokumum mədəgum a kəsa ndahan̄ vu, ti nāhivù pakama ge Melefit ana mis nday ye eslini ni bilegeni. Nu nàra ti ga magray tawi gani nani. »

³⁹ Nan̄ nakəŋ mək àsawaday ka had̄ *Gelili dek ; a kəsa gərgərani bu dek àhi pakama ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu, àgariaba seteni ana mis ndahan̄ a daya.

Yezu ahəŋgaraba zal ambələk a
(Meciγ 8.1-4 ; Lək 5.12-16)

⁴⁰ A vad̄ nahan̄ zal ambələk nahan̄ àrəkia ka Yezu a àbəhad̄i mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, tamal kawayay ti kisliki mahəŋgaraba nu a ti nīgia mis njəlatana. »

⁴¹ Eslini àsia cicihi ana Yezu a ; Yezu nakəŋ àzoru ahar, ènjifiŋ, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. »

⁴² Yezu àra ènjifiŋa ti maslaŋa nani àŋgaba, ègia mis njəlatana həya.

⁴³⁻⁴⁴ Eslini Yezu àləgi, àhi ahkado : « Nihi kəŋgaba nahəma, kəhi ma gani ana maslaŋa ba. Ru kəŋgazli vu gayak ni ana bay *man̄galabakabu mis akaba Melefit sawan̄ ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayan̄ bu ni, adaba kigia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəŋgaba, kīgia mis njəlatana. » Àra àhia ma nahkay ti àhi : « Sləka. »

⁴⁵ Ay zal nakəŋ àra àsləka ti anjəki ka mədəm pakama ni dal-dal sawan̄. Maslaŋa ya ti àdi ahàr ni lu ba àhi ma gani. Àdəmva pakama na nahkay ti Yezu èsliki məhuriyani a kəsa vu vay-vay va do, adaba mis təsabaki. Nahkay ànjəhad̄ e gili cak àfəŋ kà kəsa, mis gwar eley gwar eley do dek tərəkioru.

2

Yezu ahəŋgaraba zal dərə
(Meciγ 9.1-8 ; Lək 5.17-26)

¹ Àra àgra vad̄ a bal zla ti Yezu àŋga a Kafarnahum a. Nan̄ àbu a magam eslini ti mis ticifiŋa daday a.

² Tərəkia tàra təŋgasvu dal-dal a ahay ya ti nan̄ àvu ni bu. Məlan̄ manjəhad̄ani kà gəvay gayan̄ àbi, kà mahay tekeđi məlan̄ àbi, adaba mis ni təsabay. Nan̄ nakəŋ nan̄ àbu acahi ma ge Melefit ana tay.

³ Nan̄ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ndahan̄ fad̄ təzibiyu zal dərə nahan̄ àki ka slalah.

⁴ Ay tislili məzikabiyu nan̄ ana Yezu do, adaba mis tisliva eslina. Nahkay ti təcaliyu ka *dalahar ga ahay ni, təhəlkia gwar ka palahar ya ti Yezu nan̄ àvu na bal, mək təfiyu nan̄ mandəhad̄kiani ka slalah gayan̄ ni gwar ka məlan̄ məhəlkiana ni. ⁵ Yezu nakəŋ àra èpia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal dərə ni : « Wur goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana dek. »

⁶ Eslini zla ti ndam *məsər Wakita ge Melefit təvu manjəhad̄ani bilegeni. Nday nakəŋ təbu təjalay a ahàr gatay bu, təhi ana ahàr ahkado :

⁷ « Àdəm ma hini ti kamam ? Azay ahàr gayan̄ akada nan̄ Melefit timey ! Way esliki məmbərfəŋa zlam magudarani kə mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! »

⁸ Nday təbu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? »

⁹ Zlɔzlɔɗa gani ti nɛhi : “Zlam magudarani gayak ni mɛmbɛrfukana,” tɛk day ti nɛhi : “Cicikaba, za slalah gayak na, sawaday” ni aw ?

¹⁰ Ay nawayay ti kɛsɛrum nu *Wur ge Mis ti nisliki mɛmbɛrfɛɗa zlam magudarani kɛ mis ka haɗ a. » Mɛk ahi ana zal dɛra nakɛɗ :

¹¹ « Nɛhuk nahɛma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »

¹² Eslini naɗ nakɛɗ ɛcikaɓa cɛkwad huya, azay slalah gayan ni, ahɛraya e mite va kɛ eri ge mis na dɛk. Ere ye ti agravu ni ti agria ejep ana tay a dɛk, tɛɗaɗi ana mazlɔbay Melefɛt. Tɛɗɛm : « Ere hini bik-bik, miɗi kɛ eri geli ndo. »

Yezu azalay Levi

(Meciyu 9.9-13 ; Lɔk 5.27-32)

¹³ Yezu nakɛɗ ɔru gwar kɛ gɔvay ga dɛlɔv ni keti. Mis dɛk tɛrɛkiuru, mɛk aɓahi zlam ana tay.

¹⁴ Ka gayan ya naɗ abu akoru ni ti epi Levi wur ga Alfe, naɗ abu manjɛhadani digusa ka mɛlanɗ *mɛhɛl hadam. Eslini Yezu nakɛɗ ahi ahkado : « Dɛɓabiyu nu. » Nahkay Levi nakɛɗ ɛcikaɓa cɛkwad, aɗɓoru naɗ.

¹⁵ Kɛlanɗ gani Yezu akaba ndam maɗɔbay naɗ ni tɔru afa ge Levi nakɛɗ. Tɔru tinjɛa eslina ti tɛzum zlam akaba ndam mɛhɛl hadam akaba ndam magudar zlam ndahaɗ kay, aɗaba mis nday nani ti nday dal-dal, tɛbu taɗɔbay naɗ.

¹⁶ Yezu naɗ abu azum zlam akaba tay nahkay ti ndam *mɛsɛr Wakita ge Melefɛt tipia ; nday nani ti ndam *Feriziyen. Tɛra tipi naɗ a ti tɛhi ana ndam maɗɔbay naɗ ni ahkado : « Ahɛmamam ti Yezu azum zlam ka ahar bɛlanɗ akaba ndam mɛhɛl hadam akaba ndam magudar zlam ni mam ? »

¹⁷ Naɗ nakɛɗ ara ɛcia pakama gatay na ti ahi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday njalanɗ-njalanɗ ni ti tɔru afa ga zal doktor do ; si ndam ga armɛwɛr day kwa ti takoru afa gani. Nu nara ti ga mazalay ndam jireni do, nara ti ga mazalay ndam magudar zlam sawan. »

Mɛgɛs ndɛra

(Meciyu 9.14-17 ; Lɔk 5.33-39)

¹⁸ A vad nahaɗ ndam maɗɔbay Zeɗ bay mɛbaray mis ni tɛbu tɛgɛs ndɛra akaba ndam Feriziyen. Eslini mis tɛrɛkia ka Yezu a tɛhi ahkado : « Ndam maɗɔbay Zeɗ ni akaba ndam Feriziyen ni tɛbu tɛgɛs ndɛra ti ndam maɗɔbay kur ni tɛgɛs do ni ti kamam ? »

¹⁹ Yezu ahɛɗgrifɛɗ ana tay, ahi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday tɛbu akaba zɛbɛba gayan ni ti zɛbɛba ni tɛgɛs ndɛra tata waw ? Tɛgɛs ndɛra ka ya ti naɗ abu akaba tay ni do.

²⁰ Ay sarta nahaɗ amara, atɛgɛskia bay ga wal ni kɛ tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atɛgɛs ndɛra.

²¹ Yaw mis abi azay azana mɛwɛni asiviyu ana azana gayan midigweni bi. Tamal agra nahkay ti azana mɛwɛni ni ara asɛkivu azana midigweni ni, mɛk mɛlanɗ megɛzlehvani ni ara asagakivu.

²² Nahkay day mis abɛviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti abi. Tamal agra nahkay ti, zum new-neweni ni ara awɛsa ti ara etezkaba kene-kene na, nahkay ti emizikiba ka tay a cicɛna. Tɛbɛviyu zum new-neweni ti e kene-kene mɛwɛni vu. »

Yezu naɗ bay ga vad mɛpɛsabana

(Meciyu 12.1-8 ; Lɔk 6.1-5)

²³ A vad *mɛpɛsabana nahaɗ ba ti Yezu akaba ndam maɗɔbay naɗ ni tɛbu tasɛkaba a vɛɗanɗ ga *alkama ba. Eslini ndam maɗɔbay naɗ ni tɛbu teheɓoru alkama ni ga mahɛpɛɗani ka ahɛr divi.

²⁴ Tàbu teheḅoru nahkay ti ndam *Feriziyen ndahan tahi ana Yezu : « Melefit àdám e *Divi gayan ni bu : “Kàgrum tawi a vad mepəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray ti kamam ? »

²⁵⁻²⁶ Eslini Yezu ahəngarfən, àhi ana tay ahkado : « Kèjeŋgum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ka ya ti Abiyatar nan bay gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti Devit zladá àdəkiva, ləwir àwər tay akaba ndam gayan. Nahkay ahuriyu a ahay ge Melefit ni vu, àzum *diper ya táfakadi ana Melefit ni. Ay ti Melefit àdám e Divi gayan ni bu, mis ndahan tázum diper nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti tázum. Ay Devit nakəŋ òru àzum, mək àvi ana ndam gayan ni, tázum biligeni. »

²⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Vad mepəsabana ti Bay Melefit àgriaya ana mis a, do ni ti àgri mis ana vad mepəsabana ndo.

²⁸ Nahkay ti ku a vad mepəsabana ba day Bay ya ti adám tàgray zlam hini ni ti nu *Wur ge Mis. »

3

Yezu ahəngaraba zal ya ahar mikəlfina na

(Meciya 12.9-14 ; Lək 6.6-11)

¹ Yezu aŋgoru a ahay ga *mahəngalavù Melefit ni vu keti. Eslini zal nahan nan àvu ahar mikəlfina.

² Mis ye eslini ni təbu tamənjələn ana Yezu. Tahi ana ahàr ahkado « Kani vad *mepəsabana ti, akal ti ara ahəngaraba nan a waw ? » Tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani.

³ Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfina ni : « Cikaba, ra e kidin ge mis ni va. »

⁴ Mək àhi ana mis ya ti eslini ni : « ŋgakaday, Melefit àdám mam a wakita ya Məwiz àbəkì ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad mepəsabana tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəngay mis tək, ga makad mis aw ? » Nday nakəŋ təlakkabá te-te.

⁵ Àmənjələn kà tay àna məzum bəruv dal-dal, adaba ticiki slimi do. Àhi ana zal ya ti ahar mikəlfina ni : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayan ni àslamalava, ègia sənduḅ-sənduḅana.

⁶ Ndam *Feriziyen ni tàra tipia ere ye ti àgravu na ti tàhəraya a ahay ni ba, təngasvu akaba ndam madəbay bay *Erot ni həya ; təgray sawari ahəmamam ti tijn Yezu ni.

Mis kay tara afa ga Yezu a

⁷ Yezu akaba ndam madəbay nan ni tàsləka tòru kà dəluv ni. Mis dal-dal tàdəboru nan : tàdəboru nan ti ndam Gelili, ndam *Zəde

⁸ akaba ndam ga kəsa gatay Zerəzalem, ndam Idume, mis ya ti tàsləkabiya ke ledi ga zalaka *Zərden a ni, ndam ga had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidon. Tərkia dal-dal adaba ticia ere ye ti àgray na dek.

⁹ Eslini àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Slamalumukabá *slalah ga yam a, do ni ti mis ni atəŋələd nu. »

¹⁰ Àhi ana tay nahkay ti adaba nan àbu ahəngaraba mis a dal-dal. Nahkay ndam ga arməwər dek tàdədkiyu ; way way do awayay ti mjinfin lu.

¹¹ Seteni ni tàra tipia nan a ti tábəhadì mirdim, meleher ndiḅa ndiḅa ana had, tàdəgiki ana zlahay, tahi ahkado : « Nak Wur ge Melefit. »

12 Eslini Yezu àzłacaki ka tay ñgak-ñgak, àhi ana tay : « Kàdàfum nu ba. »

*Yezu adaba ndam asak gayan a kru mahar cù
(Meciy# 10.1-4 ; Lùk 6.12-16)*

13 Yezu àcəloru a həma vu. Eslini àzalay ndam ya ti àdaba tay a ni ; nday nakəñ tərəkivoru.

14 Ndam ya tiği ndam gayan ni ti nday kru mahar cù : awayay ti tənjuhədkabu, məslər tay ga məhioru pakama gayan ana mis ; *

15 àvi njəda ana tay ti tğariaba seteni ana mis a daya.

16 Nday kru mahar cùeni ni ti slimi gatay nday hi : Simu àdi slimi Piyer,

17 bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga məñani Zey ; nday ti Yezu àdi slimi ana tay Bowanerges, awayay adəmvaba nday akada ga aday ga avər ya aməcay ni ;

18 Andre, Filip, Bartelemi, Meciy#, Tumas, Zek wur ga Alfe, Tade, Simu nan bəlan ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni,

19 nahəñ ni ti ni Zədas Iskariyot, bay ya ti amara məsəkumoru Yezu ni.

*Yezu ti agray tawi àna njəda ge Melefit tək, àna njəda ge Seteni aw ?
(Meciy# 12.24-32 ; Lùk 11.15-23 ; 12.10)*

20 Yezu akaba ndam madəbay nan ni tənğa a magam a. Eslini mis dal-dal tənğasəñvu kà tay keti. Mis ni təbu kay nahkay ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni ahar tekeđi tənğətfəñ ga məzum zlam do.

21 Ndam gayan ni təra ticia ti təra. Tawayay tazay nan, tədəm ahkado : « Endis àniviyu va bi. »

22 Ndam *məsər Wakita ge Melefit təbu eslini, ticikbiyu kwa a Zeruzalem. Tədəm ahkado : « Yezu nahəma, seteni *Belzebəl àniviyu. Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njəda ga bay ge seteni nani. »

23 Eslini Yezu àzalay tay, àhi ma ana tay àna ma *gozogul : « Ahəmamam *Seteni esliki magaray ahər gayan gayanani ni mam ?

24 Tamal ndam ga had nahəñ nday ndayani takadvu e kidin gatay bu ni ti had gani àñgoru kama do.

25 Tamal ndam ga huf ahay takadvu e kidin gatay bu ni ti huf ahay gani àñgoru kama do.

26 Nahkay day tamal Seteni ezirey ahər gayan ti njəda gayan èdeva, àñgoru kama koksah ; gayan àndava həya. »

27 Yezu adəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu, mək ahəlfəña zlam gayan a mənjəd məwəl nan ti àgravu koksah. Si tamal àwəla nan a day kwa ti ahəlfəña zlam gayan a.

28 Nəhi ana kəli nahəma, zlam magudarani ge mis ya tagudar ni dek akaba ndivey ya tindivi Melefit ni dek ti Melefit ambərfəña kà tay a.

29 Ay maslaña ya ti endivi Məsuf gayan ni ti, magudar zlam gayan nani ti Melefit àmbərfəña day-day do. Maslaña nani amanjəhad akaba zlam magudarani gayan ni kanğay-kanğay həya. »

30 Yezu àhəñgarfəñ kà pakama gatay ni nahkay ti adaba tədəm « Seteni àniviyu. »

*Ndamam ndam ga huf ahay ga Yezu ededij ededijeni ni mam ?
(Meciy# 12.46-50 ; Lùk 8.19-21)*

* 3:14 A wakita ndahəñ bu tədəm : « Ndam ya ti tiği ndam gayan ni ti nday kru mahar cù, àzalay tay ndam asak gayan : awayay ti tənjuhədkabu. »

³¹ Eslini mənəy ga Yezu akaba bəza ga mənəy ga Yezu tàra tınjia. Nday e mite bu, təslərkiyu mis ti mázaliyu nanəy.

³² Ay ti mis təvu dal-dal manjəhadani, tēveliñia ahàr ana Yezu a. Təhi ahkado : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, təzalay kur. »

³³ Àhəngrifəñ ana tay, àdəm ahkado : « Mənəy goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? »

³⁴ Eslini Yezu nakəñ àmənjaləñ kè mis ya ti tēveliñi ahàr ni dək, àhi ana tay ahkado : « Mənəy goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini. »

³⁵ Maslaña ya ti agray ere ye ti Melefīt awayay ni ti, nanəy nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

4

Bəy mabəhad hilfi ga zlam (Meciyə 13.1-9 ; Lək 8.4-8)

¹ Yezu òru gwar kà gəvay ga dəluv ni ga macahi zlam ana mis keti. Eslini mis dal-dal təcakalafəñvu, nahkay nanəy nakəñ káy àcəliyu a *slalah ga yam vu ka ahàr ga dəluv ni, ànjəhadviyu digəs, àcəhi zlam ana tay ; mis macakalavani ni nday təbu kà gəvay ga dəluv ni, təbi slimi.

² Àcəhi zlam gərgəri kay ana tay àna ma *gozogul. A pakama gayanəy ya àhi ana tay ni bu ni ti àdəm ahkado :

³ « Cəm day, maslaña nahanəy àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. »

⁴ Nanəy àbu abəhadòru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdəgoru e divi vu. Nahkay eđidīñ tàra təndaba.

⁵ Bal gani keti àdəgoru ka pələd ya had àhəcaki ni. Àfətaya həya, adaba had àki ka pələd ni kay bi.

⁶ Àra àfətaya, fat àra àvəđia ti èhirinəba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo.

⁷ Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Àra àfətaya ti adak ni tədəkkabu akaba nanəy, təngecekabá nanəy a, nahkay ti àbi bəza ndo.

⁸ Bal gani keti àdəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àdək, àbi bəza. Bəlanəy gani àbi bəza kru kru mahkər, bəlanəy gani keti bəza kru kru muku, nahanəy ni bəza diñ. »

⁹ Yezu àdəm keti : « Maslaña ya ti slimi àfəñ ge mici zlam nahəma, mīci lala ! »

Yezu ahi ma ana mis àna ma gozogul ti kamam ? (Meciyə 13.10-17 ; Lək 8.9-10)

¹⁰ Ka ya ti Yezu nanəy àbu cak nahəma, ndam madəbay nanəy kru mahar cəeni ni akaba mis ndahanəy ya tadəbay nanəy ni tihindifinəy pakama àki ka ma *gozogul gayanəy ya àdəm na.

¹¹ Àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti Melefīt àdəfikiaaba zlam manəghani àki ka Məgur gayanəy na ana kəli a. Ana mis ndahanəy ga dala ni ti ma gayanəy ya ahi ana tay ni dək ti ma gozogul. »

¹² Agray nahkay ti

“Ku tamal tamənjaləñ ka zlam lala nəngu ni tipə ba ;

ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəngu ni ticə ba.

Do ni ti atambatkaba məbərurv gatay a,

Melefīt ambərfəña zlam magudarani gatay ni kà tay a.” * »

* 4:12 Izayı 6.9-10.

*Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na
(Meci# 13.18-23 ; Luk 8.11-15)*

¹³ Yezu àhi ana tay keti : « Kicəm ma *gozogul hini do ! Akara kicəm ndahan ni dek ti ahəmamam ?

¹⁴ Bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni, naŋ akada bay ya ti àhi pakama ge Melefit ana mis ni.

¹⁵ Mis ndahan təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, mək *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a həya.

¹⁶ Mis ndahan day təbu, nday akada pəlad ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani həya.

¹⁷ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbəruf vu do, akada ge sliri ya ti tòru a had vu do ni ; təgəskabu ti ga hayaŋani. Tamal zlam zləzladani àdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təmbərəŋ həya, təgəskabu va do.

¹⁸ Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiy a huđ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu.

¹⁹ Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay, zlam gərgərani ndahan egi eri ana tay daya. Zlam nday nani dek teŋgecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni àzaya araŋa do.

²⁰ Mis ndahan ti ni tici pakama ge Melefit ; tici ti təgəskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam àdəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlaŋ gani abi bəza kru kru mahkər, bəlaŋ gani keti bəza kru kru muku, nahan ni bəza diŋ ni. »

*Ma gozogul àki ke ceŋgel akaba darama
(Luk 8.16-18)*

²¹ Yezu nakəŋ àhi ana tay keti : « Maslaŋa àbu ahəmbaki dagəla ke ceŋgel mibefteni, ahkay do ni afiyu ceŋgel ni a zuh slalah vu aw ? Aha ! Afəkad ka mələŋ zaŋani do aw !

²² Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti maŋgahani ni dek emipivu, zlam ya ti madafani faŋ do ni dek emicivu daya.

²³ Tamal slimi təfəŋ kè kəli ge mici zlam nahəma, cəm ! »

²⁴ Àhi ana tay keti : « Bumi slimi ana pakama ya ti kicəm ni. Darama ya lekələm kəgurumi zlam ana mis ndahan àna naŋ ni ti Melefit day aməguri zlam ana kəli àna naŋ, mək aməgurikiviyu ana kəli àkivu.

²⁵ Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan əbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa. »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam ya afətaya ni

²⁶ Yezu àhi ana tay keti : « *Məgur ge Melefit ti azavu akada ga bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni.

²⁷ Ku tamal bay nani enji dəwir, ku tamal epidekva, məlavad akaba məlafat gani nəŋgu ni, hilfi ga zlam ni afət, adək : ahəmamam afət, adək ni ti naŋ àsər do.

²⁸ Had ni agray zlam zlam gayan : zlam ni afətkiaya, mək abay ahàr. Àra àba ahàr a ti abi bəza kay.

²⁹ Ka ya ti zlam ni àndəha nahəma, bay nani azay məvəd gayan, adaba sarta ga mabazani ènĵia. »

*Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gəziteni
(Meci# 13.31-32, 34 ; Luk 13.18-19)*

³⁰ Àdám keti : « Məzum *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba mam ? Mara madafaba àna ma *gozogul weley ?

³¹ Cüm day, Məgur ge Melefit ni ti àzavu akaba wur ge hilfi ga zlam gəziteni, gəziteni e kidin ga bəza ge hilfi ndahan ya a duniya bu ni dek.

³² Tizligia ti adək, atam zlam ya ti tizligi e dini bu ni dek àna gəđakani. A6al ahar gəđakani, edidin tagraviyu lala gatay a hud gani vu tata ; tanjəhad e zəhweri gani bu. »

³³ Yezu àcahi ma ge Melefit ana mis àna ma *gozogul kay akada nday hini. Àhi ma ana tay ti ya tisliki miceni tata ni.

³⁴ Ma gayan ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi, ay ka ya ti nan əbu akaba ndam madəbay nan ni ka ahər gatay ni ti adəfiaba ana tay a dek lala.

*Yezu azlacaki ka aməd
(Meciγ 8.23-27 ; Lək 8.22-25)*

³⁵ Məlakarawa gani ti Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni : « Tokumum mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. »

³⁶ Nahkay nday nakəŋ təsləkaba e kidin ge mis dal-dalani ni ba, təhurkiviyu ka Yezu a *slalah ga yam vu, təzay nan àna nan. *Slalah ga yam ndahan təbu kə gəvay gani gayan ya təzay nan àna nan ni.

³⁷ Nday təbu təzoru nan ti aməd gəđakani àkəzlabiyu ka ahər ga yam ni, mək yam ni əjabasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvü wudak. ³⁸ Ka ya ti aməd ni nan əbu akəzlay nahəma, Yezu nan əvu e dəwir bu gwar ke metelin ga slalah ga yam ni, əfəki ahər ka zlam kud-kudani. Nan e dəwir bu ni ti nday nakəŋ tēpidek nan, təhi : « Məsi ! Leli dek miji ti ahəluk ahər do aw ? »

³⁹ Nan nakəŋ əra epidekva ti əzlacaki ka aməd ni bəra, àhi ana yam ni : « Lakakaba ! Kədəday va ba ! » Eslini aməd ni əmbrəŋ məkəzlani həya, yam ni əgia degika.

⁴⁰ Aməd ni əra əmbrəŋa məkəzlana ti Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni : « Anğwaz awər kəli ti kamam ? Kekilenə kəfumku ahər ndo aw ? »

⁴¹ Ere ye ti Yezu agray ni əsia anğwaz ana tay a dal-dal, nahkay təzlapay e kidin gatay bu, tədəm ahkado : « Nan hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

5

*Yezu agariaba seteni kay ana maslanə nahən
(Meciγ 8.28-34 ; Lək 8.26-39)*

¹ Yezu akaba ndam madəbay nan ni tōru ke ledi ga dəluv ka had ga ndam Zerasa.

² Əra ahəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti zal nahən seteni agray nan əhəraya e kidin ge mindivin ba, anğwivabiyu a ma vu həya.

³ Zal nani ti anjəhad kə mindivin, mis təmətəbəŋə, ku àna jejrəbi day tisliki məwəl nan va do.

⁴ Ahaslani təwəla nan àna jejrəbi a akaba təbiviya sisel a asak va sak kay nəŋgu ni, əhəbəkaba dek. Njada gayan atama ge mis ya ti təgəs nan na.

⁵ Nahkay ti məlavad akaba məlafat nan əbu anjəhad kə məlan ge mindivin, a həma bu ; azlah, eslinəkaba vu gayan àna akur a.

⁶ Əra epibiya Yezu a drin ti əzəbiyu asak ; əra ənja ti əbəhad mirdim grik, meleher ndi6 ana had.

⁷ Àdiki ana zlahay, àhi ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit nan agavəla drin ti kadəbafua mam ? Nahəngalay kur kam-kam àna slimi ge Melefit, kəgru daliya ba ti ! »

⁸ Àdəm nahkay ti adaba Yezu àhi : « Nak seteni, hərəya a maslanja hini ba » palam.

⁹ Yezu èhindifiŋa ma, àhi : « Slimi gayak way ? » Àhəngrifəŋ : « Slimi goro Gaslka, adaba leli kay dal-dal. »

¹⁰ Àhəngalay Yezu dal-dal, àhi : « Kam-kam, kəgaraba leli ka had hina ba ti ! »

¹¹ Eslini ti mədrəs təbu kay ka ahar bəlan, təzum zlam kə gəvay ga həma.

¹² Nahkay seteni ni tihindifiŋa ma kə Yezu a, təhi ahkado : « Vi divi gani ana leli, ti mărəkiworu ka mədrəs nday tegəni, ga moru məhuriviyani ana tay ti. »

¹³ Yezu nakəŋ əvi divi gani ana tay. Nahkay seteni ni təmbrəŋ zal nakəŋ, tōru təcəlivù a ahər vu ana mədrəs ni, mək mədrəs ni tədəgiki ana hwa gədik. Təcuhworu, tōru tədəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv. Tagray dəbu сә, dek tizia kədap.

¹⁴ Eslini nday ya ti tajəgay mədrəs ni day tədəgiki ana hwa tidizl bilegeni. Tōru a huđ ga kəsa vu akaba gili gani, təra təhibiyu ma gani ana mis. Mis ga kəsa ni təra ga mamənjaya ere ye ti àgravu na.

¹⁵ Təra tərəkia ka Yezu a ti tipi bay ya ti seteni Gaslka əsləkiaaba a ahər ba ni nan lala, manjəhadani digəsa akaba azana məbakabani, ègia sulumana. Təra tipia nan a ti anğwaz ədəgakia ka tay a silim.

¹⁶ Eslini nday ya ti tipia ere gani nana ni ti tənğəhadı ma gani ana ndam ga kəsa ni. Tənğəhad ere ye ti àgrakivu ke seteni ni akaba ere ye ti àgrakivu ka mədrəs ni.

¹⁷ Təra tənğəhadı ti mis ye eslini ni tənəkı ka mahəngalay Yezu, təhi : « Sləkaba ka had geli a. »

¹⁸ Ka ya ti Yezu acəliyu a slalah ga yam ni vu nahəma, zal ya ti seteni əsləkiaaba ni àhəngalay nan, àhi ahkado : « Nadəbay kur bilegeni ti. »

¹⁹ Ay Yezu àhəngrifəŋ, àhi : « Aha, ru a magam, kənğəhadı ere ye ti àgrakukvu ni dek ana ndam gayak. Hi ana tay kəsia cicihi ana Bay gayak gəđakana, hi ere ye ti àgruk ni dek ana tay. »

²⁰ Nahkay ti zal nakəŋ əsləka, òru a kəsa ga had ni vu dek ; təzalay had gani nani *Kəsa Kru. Eslini ànğəhadoru ere ye ti Yezu àgri ni dek. Mis ni təra ticia ma gana ti àgria ejep ana tay a dek.

Yezu ahəngaraba wal nahan akaba wur dahalay a

(Meciy# 9.18-26 ; L#k 8.40-56)

²¹ Yezu akaba ndam madəbay nan ni təsləka àna slalah ga yam na. Tōru tinjəa gwar ke ledi ga dəluv na ti təhərəya a slalah ga yam ni ba. Ka ya ti Yezu nan əbu ka dəŋ-dəŋ ga dəluv ni ti mis dal-dal təra tēveliŋi ahər.

²² Eslini maslanja nahan təzalay nan Zayros àra ; nan gəđakani ga ahay ga *mahəngalavù Melefit. Àra èpia Yezu nakəŋ a ti àrəkioru, àbəhad mirdim kə meleher gayan, ahər ndiəa ana had.

²³ Àhəngalay nan kay, àhi ahkado : « Kam-kam, wur goro dahalayani nan əbiyu amət ti, nihindi kur ti kəra kəbəkı *ahar, ti mənğaba, àmət ba ti. »

²⁴ Nahkay Yezu nakəŋ òru. Mis dal-dalani ni tēveliŋia ahər a, təbu tadəboru nan dəbəsia.

²⁵ Eslini wal nahan əbu, mimiz əsləkafəŋa agray vi kru mahar сә.

²⁶ Nañ àbu acakay daliya àna nañ dal-dal, àdɛbakaba ndam doktor a dɛk, ègwejelekaba zlam gayan a dɛk, ngulum gani day àbi, asagaki asagaki do sawan.

²⁷ Wal nakəñ àra ècia pakama ya ti tɛbu tɛzlapaki ka Yezu na ti òru gwar kələŋ e kidifŋ ge mis dal-dalani ni vu, ènjifŋ kà azana ga Yezu nakəñ.

²⁸ Àgray nahkay ti adaba àhi ana ahàr : « Tamal ti nìnjifŋ kà azana gayan na day, nanɓaba. »

²⁹ Eslini mimiz gayan ya ti aslɛkafəŋa ni àmbrəŋa nañ a huya. Wal nakəñ àsər aranɓa àbi awər nañ va bi, ègia njalan-njalanana.

³⁰ Ka ya ti wal ni àngaba nahəma, Yezu àsər huya njɛda gayan àhəŋgaraba maslanɓa. Àra àsərkià nahəma, àmbatvakivu ke mis dal-dalani ni, àhi ana tay ahkado : « Way ènjifŋ kà azana goro ni way ? »

³¹ Ndam madəbay nañ ni tɛhi ahkado : « Ngakaday akaba mis damkulkulani ni ti kəsərkià ahəmamam ti way ènjifak way ni ? »

³² Ay Yezu nakəñ nañ àbu eheliŋ eri gwar kà gəvay gayan, awayay epi maslanɓa ya ti ènjifŋ ni.

³³ Eslini wal nakəñ aŋgwaz awər nañ, nañ àbu agəgər sla6-sla6. Nañ àbu agəgər nahkay ti àrəkià ka Yezu nakəñ a, àbəhadɪ mirdim meleher ndi6 ana hadɪ, adaba àsərkià ke ere ye ti àgrakivu na ; àhiaba jiri gana dɛk.

³⁴ Eslini Yezu nakəñ àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfakua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani ; arməwər gayak ni àngukukvu day-day va ba. »

³⁵ Ka ya ti Yezu nañ àbu azlapay nahkay nahəma, mis ndahan tɛnjia, tàsləkabiya afa ga gəɗakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, tàra tɛhi ahkado : « Wur gayak nakəñ èndeverva. Kekilerɓa kiwisiri ahàr ana məsi ti kamam ? »

³⁶ Ay Yezu àbi slimi ana ma gatay ni ndo, àhi ana gəɗakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni ahkado : « Aŋgwaz àwər kur ba, fəku ahàr ciliŋ. »

³⁷ Eslini Yezu àcafəŋa mis ndahan na dɛk ga madəboru nañ a ; àdəm si ata Piyer, Zek, Zeŋ wur ga məŋ ge Zek ni tàdəboru nañ ciliŋ.

³⁸ Tòru a magam afa ga bay ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni. Tòru tɛnjua ti tɛdi ahàr ana mis kay titəwi, tɛzlah, tagray deləlu. Yezu àra èpia tay a ti

³⁹ àhuriyu, àhi ana tay ahkado : « Kazlahum mam ? Kitəwəm mam ? Wur ni àmət ndo, nañ àbu enji dəwir timey. »

⁴⁰ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tɛyefiŋ. Eslini Yezu nakəñ àgaraya mis ya titəwi na dɛk e mite va, àzay bəŋ ga wur ni, məŋ ga wur ni akaba ndam ya ti tàdəbabiyu nañ ni ciliŋ, mək təhuriyu ka mələŋ ya ti tàfəkad wur ni.

⁴¹ Tàra təhuriya ti Yezu nakəñ àzay ahar ga wur ni, àhi ahkado : « Talita kumi. » Awayay adəmvaba « Wur dahalay, nəhuk, cikaba. »

⁴² Nahkay ti wur nakəñ ècikaba huya, nañ àbu asawaday. Wur nani ti vi gayan kru mahar cə. Àra àngaba ti nday ya a ahay bu ni àgria ejep ana tay a kay.

⁴³ Eslini Yezu àləgi ana tay kay, àdəm : « Ere ye ti nàgray ni ti maslanɓa èci ba. » Mək àhi ana ata bəŋani : « Vumi zlam məzumani. »

6

*Ndam Nazaret tɛfəki ahàr ka Yezu do
(Meciya 13.53-58 ; Luɓ 4.16-30)*

¹ Yezu àra àslàka kà mɛlanɲ nana, òru a kɛsa gayanɲ vu, ka mɛlanɲ ya ti àdɛk ni. Tòru akaba ndam madɛbay nanɲ ni dɛk.

² Eslini vad *mɛpɛsabana ènjia nahɛma, òru a ahay ga *mahɛngalavù Melefit ni vu, àcahi ma ge Melefit ana mis. Mis ya tɛbi slimì ni vir-vir. Tàra ticia ma gayanɲ ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tàdɛm ahkado : « Àngɛt ma gani hini eley ? Mɛsɛr zlam weley hini weley ? Way àvi njɛda ga magray ere ye ti day-day mis tipi ndo ni way ? »

³ Nanɲ bay madar zlam, wur ga Mari ni do waw ? Bɛza ga mɛnɲani ata Zek, Zoze, Zɛd, Simu ni do waw ? Bɛza ga mɛnɲani walani nday tɛbu akaba leli ahalay ni do waw ? » Azuhva nani ti mis nday nani tàwayay mɛfɛki ahàr ka Yezu ndo.

⁴ Eslini Yezu àdɛm : « Bay mɛhɛngri *pakama ge Melefit ana mis ni ti tàwayay nanɲ a kɛsa gayanɲ bu do. Ata bɛnɲani akaba ndam ga huɗ ahay gayanɲ day tàwayay nanɲ do, si a kɛsa ndahanɲ bu kwa ti mis ndahanɲ tawayay nanɲ. »

⁵ Ka mɛlanɲ gani nani ti Yezu èsliki magray zlam ndahanɲ ya ti mis tipi day-day ndo ni ndo hɛya, si àbɛki *ahar ke mis ndahanɲ bal, àhɛngaraba tay a cilinɲ.

⁶ Nahkay ndam ga kɛsa gayanɲ ni tɛfɛki ahàr ndo. Gatay ya ti tɛfɛki ahàr ndo ni ti àgria ejep a, mɛk nanɲ nakɛɲ àslàka, àsawadòru a kɛsa ndahanɲ vu kà gɛvay ga kɛsa gayanɲ ni, àcahi zlam ana mis.

*Yezu aslɛr ndam asak gayanɲ kru mahar cɛ
(Meciyɛ 10.5-15 ; Lɛk 9.1-6)*

⁷ Eslini Yezu nakɛɲ àzalay ndam gayanɲ kru mahar cɛeni ni, ànjɛki ka mɛslɛroru tay cɛ cɛ. Wuɗaka tàslàka ti àvia njɛda ana tay a ga magariaba seteni ana mis a,

⁸ àhi ana tay ahkado : « Kɛdɛgum nihi nahɛma, kɛzum zlam a ahay vu ba, ku zlam mɛzumani, ku mbolu, ku sinɲu day kàhɛlum e zlembi vu ba. Zum aday a ahay vu,

⁹ bumvu kimaka a asak vu cilinɲ. Kàbumkabu endɛwi cɛ cɛ ba daya. »

¹⁰ Àhi ana tay keti : « Ka ya ti akɛhurumiya a ahay va afa ge mis a nahɛma, njɛhaduma eslina ; kàmbatum ahay nahanɲ ba duk abivoru ana vad gekùli ya akɛslàkuma ni.

¹¹ Ay ka mɛlanɲ ya ti kɛdɛgum ni, tamal ti tɛgɛskabu kùli do, tàwayay miciki pakama gekùli ni ana kùli do nahɛma, slàkuma eslina. Ka ya ti kɛslàkuma ni ti tàkumkaba had ga kɛsa gatay na kà asak gekùli a. * Nahkay ti atɛsɛrki ka magudar zlam gatay ni. »

¹² Eslini nday nakɛɲ tɛhɛlvu hurum, tòru, tɛhioru ma ge Melefit ana mis, tɛdɛm ahkado : « Ahàr àdɛm kàmbatumkaba majalay ahàr gekùli a kwa. »

¹³ Tàgariaba seteni ana mis a kay daya ; tàgrakia amal ka ndam ga armɛwɛr a kay, tàhɛngaraba tay a.

*Takad Zɛɲ bay mɛbaray mis ni
(Meciyɛ 14.1-12 ; Lɛk 9.7-9)*

¹⁴ Nahkay mis tɛbu tàzlapaki ka Yezu gwar eley gwar eley do dɛk. Tɛbu tàzlapaki nahɛma, bay *Erot ècia pakama gatay ya ti tɛdɛm na. Adaba mis ndahanɲ tɛdɛm Yezu ti nanɲ Zɛɲ bay mɛbaray mis ni, àmɛta mɛk àngaba e kisim ba. Tàdɛm agray zlam magray ejep tata ti adaba àngaba e kisim ba.

* 6:11 Mɛtukkaba had ga kɛsa kà asak a ti adafaki tɛmbɛrbu ndam ga kɛsa ni, tàwayay tay va do.

¹⁵ Mis ndahaŋ ti ni tɛdɛm naŋ Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Mis ndahaŋ keti tɛdɛm naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit akada ga nday ya ti ahaslani ni.

¹⁶ Erot ara ɛcia pakama nana zla nahəma, adəm ahkado : « Naŋ ti Zeŋ bay məbaray mis ni. Nəkelkia ahər a, nihi ti aŋgaba e kisim ba. »

¹⁷⁻¹⁸ Bay Erot adəm nahkay ti azuhva zlam ya aŋravu ni. Zlam gani nihi : Erot azafaŋja Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga məŋ ga Erot. Ara aza wal na ti Zeŋ bay məbaray mis ni ahi ahkado : « Kazafaŋja wal ka wur ga muk a ti awəsl. » Zeŋ ara ahia ma nahkay ti bay Erot nakəŋ ahi ana ndam gayan tɛgəs naŋ, tɛwəl, tɛfiyu a daŋgay vu, mək taŋray nahkay.

¹⁹ Erodiyat nakəŋ ara ɛcia ma ge Zeŋ na ti awayay ti epi Zeŋ kə eri do simiteni, awayay akad naŋ. Ay ti əsliki do,

²⁰ adaba bay Erot agraŋja aŋgwaz kə Zeŋ a, əsəra Zeŋ ti mis jireni, aŋudar zlam do. Nahkay Erot awayay ti maslaŋja aŋri araŋja ba. Awayay məbi slimi ana pakama ge Zeŋ ya ti adəm ni ; ara ɛcia ti ahali ahər sawaŋ.

²¹ A vad nahaŋ Erodiyat nakəŋ aŋgətfəŋja evid a. Ka fat nani Erot aŋray wuməri ge miwivu gayan ; əzalakabu ndam ga ŋgumna gədadkani, gədadkani ga ndam slewja gayan akaba ndam ge elimeni ga had *Gelili ni.

²² Ka ya ti nday təbu tazum zlam nahəma, wur ga Erodiyat dahalayani ahurkiviyu ka tay, mək ahəbay kə meleher gatay. Ahəbay nahkay ti, həbay gayan ni ɛgia eri ana bay Erot a, ɛgia eri ana mis ya ti əzalakabu tay na daya. ɛgia eri ana tay a nahkay ti bay ni ahi ana wur dahalay ni : « Hindifua ere ye ti nak kawayay na ti nəvuk. »

²³ Ambadi dək, ahi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni, ku tamal kawayay telma ga had ya nəgur ni day nəŋgu ni, nəvuk. »

²⁴ Eslini wur dahalay ni ahəraya, arəkiuru ka məŋani Erodiyat, ahi ahkado : « Nihindifija mam ? » Məŋani nakəŋ ahəŋgrifəŋ, ahi ahkado : « Ru kəhi nahəma : “Nawayay ahər ge Zeŋ bay məbaray mis ni.” »

²⁵ Nahkay wur dahalay ni acuhwakibiyu ka bay nakəŋ, ahi ahkado : « Nawayay ti kəvu ahər ge Zeŋ bay məbaray mis ni nihi həya, tɛfukibiya ka paranti a ! »

²⁶ Bay ni ara ɛcia pakama ga wur na ti ahəlia ahər a. Akaba nani dək, awayay mekeli ere ye ti ehindiliŋ ni do, adaba ambadia ana wur na kə meleher ge mis na.

²⁷ Nahkay əslər bəlaŋ ga ndam slewja gayan ni həya ti mōru məkəkibiya ahər ge Zeŋ nakəŋ a. Eslini zal slewja ni ōru a ahay ga daŋgay ni vu, ɛkelkibiya ahər na,

²⁸ azibiyu ka paranti, əvi ana wur dahalay ni. Wur dahalay ni mək azikaboru ana məŋani.

²⁹ Ndam madəbay Zeŋ ni təra ticia ma gana ti tōru tazay kisim gani, tɛfiyu e mindiviŋ vu.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam
(Meciyu 14.13-21 ; Luuk 9.10-17 ; Zeŋ 6.1-14)*

³⁰ A vad nahaŋ ndam *asak ga Yezu ni təsləkabiya ka məlaŋ ya ti Yezu əsləroru tay na. Təra təsləkabiya ti taŋgəhadia ere ye ti taŋrabiya na, akaba ere ye ti təcahibiyu ana mis na dək.

³¹ Ka ya ti nday təbu eslini ni ti mis ya ti tərəkia ka tay a ni akaba ya ti təsləka ni dal-dal əsəbay ; nahkay Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni zlam

məzumani tekeđi tən̄gətfəŋ ahar ndo. Eslini Yezu àhi ana ndam mađəbay naŋ ni : « Dəguma mədəgum a huđ gili vu, ti kəpəsumaba gəzit, do ni ti ahəmamam. »

³² Nahkay təcəliyu a *slalah ga yam vu, təbu tasləka takoru a huđ gili ni vu ti

³³ mis dal-dalani ni tipia tay a, təsərikia zuh ana tay a, mək mis ga kəsa ga hađ ni dek təcuhworu àna asak ka mələŋ ya ti nday takoru ni. Wudəka Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni tən̄jiyu ti mis ni tən̄gasva eslina àndava.

³⁴ Ka ya ti Yezu àhəraya a slalah ga yam ni ba nahəma, èpi ti mis ni eslini vir-vir. Naŋ nakəŋ mis ni təsia cicihi a, adaba èpi tay ti àhi ana ahàr nday akada ga təmbəmbak ya ti bay majəgay tay àbi ni. Nahkay ti èzliri ana macahi zlam ana tay kay.

³⁵ Àra àpəskia kay ti ndam mađəbay naŋ ni tərəkia, təhi ahkado : « Leli hi ti a huđ gili bu, sarta day àbi va bi.

³⁶ Hi ana mis ni tāsələka, tōru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, təcəboru zlam məzumani. »

³⁷ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àđəm : « Lekələm lekələmeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru məsəkumibiyu *dipeŋ ana mis dambas-dambasani ni ti təzum aw ? Sin̄gu gani agray jik diŋ diŋ cə emiteni ti àsaəay do waw ? »

³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « ŋgakaday, dipəŋ əfəŋ kə kəli ti ehimey ? Dəgum, kəmən̄jumiyu day. » Nday nakəŋ təmən̄jiyu. Təra təmən̄jiya ti təhi ahkado : « Dipəŋ àbu nday zlam təkivu kilif cə cilin̄. »

³⁹ Yezu àhi ana tay : « Humi ana mis ni ti tèdevu tən̄jəhadə njəlukluk ke kəzir mifeni hina. »

⁴⁰ Nahkay ti tən̄jəhadəkabá njəlukluk : mis diŋ diŋ, ndahaŋ ti ni kru kru zlam kru kru zlam.

⁴¹ Eslini Yezu nakəŋ àhəl dipəŋ zlamani ni təkivu kilif cəeni ni, àmən̄joru e melefīt vu, àgri səsı ana Melefīt. Àra àgria səsı a ti èsekaba dipəŋ na, mək àbi ana ndam mađəbay naŋ ni ti tidi ana mis ni dek. Èdikivu kilif cəeni ni ana tay dek daya.

⁴² Mis nakəŋ dek təzum, təzum, tərəhkaba.

⁴³ Kələŋ gani təcakalakabu məgəjəni ge dipəŋ ni akaba ge kilif ni, tərəhvù hətək kru mahar cə àna naŋ.

⁴⁴ Mis zawalani ya ti təzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam.

Yezu asawađaki ka ahàr ga yam

(Meciya 14.22-33 ; Zen̄ 6.15-21)

⁴⁵ Ka gani nani ti Yezu àhi ana ndam mađəbay naŋ ni təcəliyu a *slalah ga yam vu, tōru kama gayəŋ hayaŋ ke ledi ga dəluv ni gwar a Beceyda, day kwa ti naŋ naŋani aməhi ana mis ni ti tèdevu, tāsələka.

⁴⁶ Təra tèdeva akaba mis na ti Yezu nakəŋ àcəloru a həma vu ga mahəŋgalay Melefīt.

⁴⁷ Mələŋ àra èđiza ti ndam *mađəbay Yezu ni nday təbu ka ahàr gatay a slalah ga yam ni bu e kidin̄ ga dəluv ni bu. Yezu ti ni naŋ ka dəŋ-dəŋ naŋ bəlaŋ.

⁴⁸ Àmən̄joru ti ndam mađəbay naŋ ni təbu tagaroru slalah ga yam ni ga njədə, təcakoru daliya àsaəay adaba aməđ àbu ahəŋgarbiyu tay kələŋ. Də gwendeli-gwendeli ti naŋ nakəŋ àrəkioru ka tay, asawađakioru ka ahàr ga yam ni njuwan̄-njuwan̄. Awayay asafəŋa divi kà tay a wudək.

⁴⁹ Nday nakəŋ tàra tìpia nan̄ a, nan̄ àbu asawadaki ka ahàr ga yam nahkay ti, tédəm maslan̄a àmbavakiva ka tay a, tédəgi ana zlahay.

⁵⁰ Nday dek tìpia nan̄ a ti tàgra an̄gwaz a àsabay. Ay nan̄ nakəŋ àhi ma ana tay huya, àdəm : « Zum njəda, nu timey. An̄gwaz àwər kəli ba. »

⁵¹ Eslini àhurkiviyu ka tay a slalah ga yam ni vu. Àra àhurkiviya ka tay a ti aməd ni day àmbrəŋ makəzlani huya. Ere ye ti àgravu ni dek ti àgria ejep ana ndam madəbay nan̄ na dal-dal.

⁵² Zlam ga Yezu ya àgray àna *dipen̄ ni adafaki njəda gayan̄ gədakani, ay ndam madəbay nan̄ ni tèsər do ; majalay ahàr gatay àhəciyu.

*Yezu ahəŋgaraba mis ka had Zenizaret a
(Meciya 14.34-36)*

⁵³ Ka ya ti tàsləka təhəra dəluy na àndava ni ti, nday ka dəŋ-dəŋ ka had Zenizaret.

⁵⁴ Eslini təhəraya a *slalah ga yam ni ba. Tàra təhəraya ti mis ga had nani tèsəra Yezu a huya.

⁵⁵ Tàra tèsəra nan̄ a ti tàcuhworu a kəsa ga had ni vu dek, təhəlibiyu ndam ga arməwər ka slalah ka mələŋ ya tédəm nan̄ nan̄ àvu ni.

⁵⁶ Ka mələŋ ya ti Yezu ènjəa ni lu, ku e gili, ku a kəsa cié-ciéni bu, ku a kəsa gədakani bu ni ti mis təhəlibiyu ndam ga arməwər, tabəhadí e mite bu. Təgri kam-kam ti mis nday nani ya tèsesey do ni tìnjifin̄ kà ma ga azana gayan̄ ni cilin̄. Nday ya ti tìnjifin̄a ni dek tàŋgaba.

7

*Ma ga ndam ya ahaslani ya təcəhi ana mis ni
(Meciya 15.1-9)*

¹ A vad nahan̄ mis ndahan̄ e kidin̄ ga ndam *məsər Wakita ge Melefít ni bu tìcikbiyu a Zeruzalem. Tàra tìnjia ti təcakalafəŋvu kà Yezu akaba ndam *Feriziyen̄.

² Eslini tìpi ndam *madəbay Yezu ndahan̄ ni bal, təzum zlam ti tabarakaba ahar àna divi gana day do. Tàra tìpia nahkay ti tédəm : « Təzum zlam ahar gatay ni *njəlata do. »

³ Tédəm nahkay ti adaba ndam *Zude dek, ahar gədakani nday Feriziyen̄ ni, təzum zlam wudaka nahəma, tabarakaba ahar àna divi gana day. Tagray nahkay ti adaba tэгəskabá divi ga ndam gədakani gatay ya ahaslani na.

⁴ Ku tamal tàsləkabiya a gosku ba nəŋgu ni, tìnjia a magam a ti wudaka təzum zlam ti tabaray àna divi gani day. Zlam ndahan̄ kay ya tэгəskabu ni təbu tagray gərgəri : ku hijiyem gatay day tabarafəŋa lala, ku mandaray nəŋgu ni, ku misek ga ara gatay day tabarafəŋa àna divi gana akada ga ndam gədakani gatay ya təgray ahaslani ni.

⁵ Nahkay ndam Feriziyen̄ akaba ndam məsər Wakita ge Melefít nakəŋ tìhindi Yezu, təhi ahkado : « Ndam madəbay kur ni tэгəskabu magray zlam akada ga ata bəŋ geli ya ahaslani tédəfiki ana leli ni do, təzum zlam àna ahar njəlātani do ni ti kamam ? »

⁶ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay : « Lekuləm kawayum ti mis tédəm lekuləm ndam jireni, ay ti lekuləm ndam jireni do ! Melefít àdama ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray pakama gayan̄ Izayi ni ba. Pakama gayan̄ ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kəli. Àdəm ahkado :

“Mis hini tazləbay nu àna ma cilin̄, təjalaku ahàr do simiteni.

7 Tazlabay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcəhay ni ti ka mawayay ge mis ciliŋ, do ni ti ka mawayay goro do.” * »

8 Yezu àhi ana tay keti : « Lekuləm ti kəmbrəŋum Divi ge Melefit ya àbu məbakiani a Wakita gayan bu ni, kəgəsumkabu ma ge mis ya ahaslani ya təcəhi ana kəli ni sawan. »

9 Àhi ana tay keti : « Àbəlay ! Kəmbrəŋuma *Divi ge Melefit na, adaba kawəyum məbi slimi ana manjəhad ga ndam gekəli ya ahaslani ni zla do waw !

10 Bay Melefit àdəm a wakita ge Məwiz ya àbəki ni bu : “Ngwioru a had ana ata buk ata muk.” † Àdəm keti : “Bay ya ti endivi bəŋani ahkay do ni mənani nahəma, təkada nan a.” ‡

11 Ay lekuləm zla ti kədəmum ahkado : “Maslanə nahan esliki məhiani ana bəŋani ahkay do ni ana mənani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna nan ni ti korban : korban ti sədaga ge Melefit.”

12 Maslanə nani tamal àdəma ma nahkay, mək àjənaki ata bəŋani ata mənani va do ni ti, kədəmum àbəlay.

13 Lekuləm kəgrum nahkay ni ti kəmbrəŋuma pakama ge Melefit nana pəsak. Kəmbrəŋuma ti kəfumviyu pakama gekəli ya kacahum ni a mələŋ gani vu huk. Kəbum kəgrum zlam ndahan kay akada nani daya. »

Zlam ya ti tagray mis « njəlatani do » ni

14 Yezu àra àhia pakama ana tay a nahkay nahəma, àzalakabu mis kayani ni keti, àhi ana tay : « Lekuləm dek bumi slimi ana pakama goro ya nədəm ni, ti kicəm lala.

15 Ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu ni ti agray nan “*njəlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslanə gani adəm àna ma gayan ni day kwa ti agray nan “njəlatani do.” [

16 Tamal slimi àfəŋ kə kəli ge mici zlam nahəma, cəm !] »

17 Kələŋ gani Yezu àhədəkfəŋə kə mis dal-dalani na, cak ərə ahuriyu a ahay vu. Eslini ndam madəbay nan ni tihindifinə ma *gozogul gayan ya àhi ana mis na.

18 Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Lekuləm day kəsərum zlam do waw ? Nədəm nahəma, ŋgay ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huđ ge mis vu, agudar nan akaba agray nan “njəlatani do” ni àbi ti kicəm do waw ?

19 Adaba ahuriyu a məbərux gayan vu do, ahuriyu ti a huđ vu ciliŋ, mək tətəhiyu azay gani e dəgzey vu. » Yezu àdəm nahkay ti àdəm zlam məzumani dek njələta.

20 Àdəm keti : « Ere ye ti ahəraya a məbərux ge mis ba ni ti, nani day kwa ti agudar nan, agray nan “njəlatani do.”

21 Adaba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbərux ge mis ba : təjalaki ahə ka zlam magudarani, tagray mesəwehvu, tigi akal, tabazl mis,

22 tagray hala, zlam ge mis egi eri ana tay, tagray cuday, tagosay mis, tici slimi do, tagray solu, təsivu ana mis, tiji zlabay, endisl àniviyu ana tay bi.

23 Zlam nday nani dek ti zlam magudarani, tahəraya a məbərux ge mis ba. Təhəraya ti tagudar nan, tagray nan “njəlatani do.” »

Wal nahan nan wur Zude do afəki ahə ka Yezu (Meciyə 15.21-28)

* 7:17 Izayi 29.13. † 7:10 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16. ‡ 7:10 Mahərana 21.17.

²⁴ Yezu àsləkaba eslina, òru ka haɗ ga kɛsa Tir. Òru ènjɛa ti àhuriyu a ahay vu afa ga maslaɗa nahaɗ, mək ànjəhad eslini. Awayay ti mis tɛsɛr mɛlaɗ gayan ya naɗ naɗ àvu ni ba. Akaba nani ðek mis tàra tɛsɛra mɛlaɗ gana sawaɗ.

²⁵⁻²⁶ Nahkay ti wal nahaɗ àbu, naɗ wur Zude do, naɗ wur Fenisi ga haɗ Siri. Wur gayan dahalayani àbu, seteni àniviyu. Wal nakəɗ àra ècia tɛbu tɛzlapaki ka Yezu nahəma, àrəkia hɛya. Àra ènjia ti àbəhadì mirdim grik, meleher ndif ana haɗ, àhi ana Yezu : « Kam-kam, gariaba seteni ana wur goro na ti. »

²⁷ Ay Yezu àhəɗgrifəɗ ana wal ni, àhi ahkado : « Mbrəɗ bəza tɛzum zlam tɛrəh, do ni ti tɛzafəɗa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kərá ti àbɛlay do. »

²⁸ Mək wal nakəɗ àɗəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ga bəza ya tadəgoru a huɗ ga mɛlaɗ məzumki zlam vu ni ti ku kərá day tapalaba, tɛzum timey. »

²⁹ Yezu àra ècia ma ga wal na ti àhi : « Kəhəɗgrufəɗ nahkay nahəma, seteni ni àsləkiaba ana wur gayak na àndava. Ru a magam. »

³⁰ Nahkay wal nakəɗ àsləka. Òru ènjɛa a magam a ti àdi ahàr ana wur gayan dahalayani ni mandəhadani bɛlaha ka slalah. Seteni ni àsləkiaba eɗeɗiɗ a.

Yezu ahəɗgaraba zal makwaya ya ti àɗəm ma lala koksah na

³¹ Yezu nakəɗ ka haɗ ga kɛsa Tir na, òru a kɛsa Sidon vu. Àsləka eslina ti òru ka haɗ *Kɛsa Kru, mək àɗga gwar ka daluv Gelili a.

³² Àra ènjia eslina ti mis tɛzibiyu zal makwaya nahaɗ, àsɛr mazlapani lala koksah. Tàra tinjia àna naɗ a ti tàhəɗgalay Yezu, tɛhi : « Kam-kam, fəki ahar gayak ka naɗ hini ti mɛɗgaba, mīci slimi, mɛzlapay lala ti. »

³³ Nahkay ti Yezu nakəɗ àzaba naɗ a cak e kidiɗ ge mis dal-dalani ni ba. Ka ya ti nday tɛbu ka ahàr gatay ni ti àbiviyu weleher e slimi vu cecəeni. Àhəliaba weleher na ti ètifa esliɓ a, ènjiifɗ kà arəɗ ;

³⁴ mək àmənɗoru e melefit vu, àsuf yah, àhi ana zal nakəɗ : « Efata. » Awayay aɗəmvaba : « Zləkaba. »

³⁵ Eslini slimi ga zal nakəɗ àzləkaba, èci slimi lala hɛya. Arəɗ gayan ni day ègigiri va do, azlapay lala.

³⁶ Yezu àra àhəɗgaraba maslaɗa nana ti àhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti nàgray ni ana maslaɗa ba. » Ay ba Yezu àhi ana tay « Kəɗəmum ba, » nday ti ni ticiiki do, ba tɛɗəmoru sək sawaɗ.

³⁷ Nahkay ere ye ti àgray ni àgria ejep ana mis a dal-dal. Tɛɗəm ahkado : « Ere ye ti agray ni ðek àbɛlay àsabay. Ahəɗgaraba ndam makwaya, tici slimi. Ahəɗgaraba ndam ya ti tɛzlapay koksah na daya, tɛzlapay lala. »

8

Yezu avi zlam məzumani ana mis dɛbu faɗ (Meciɣ 15.32-39)

¹ Ka gani nani nahəma, mis kay tɛrəkia ka Yezu a keti. Nday tɛbu eslini akaba naɗ ti zlam məzumani day àfəɗ kà tay bi. Eslini Yezu àzalay ndam maɗəbay naɗ ni, àhi ana tay ahkado :

² « Mis nday hini tɛsu cicihi dal-dal, aɗaba vad mahkər hi leli mɛbu akaba tay, zlam məzumani day àfəɗ kà tay va bi.

³ Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənɗəɗ mɛvi zlam məzumani ana tay nahəma, nɗəɗa amələfəɗ kà tay ka ahàr divi ga masləkana bi, aɗaba mis ndahaɗ e kidiɗ gatay bu tàsləkabiya ka mɛlaɗ driɗena. »

⁴ Ndam madəbay naŋ ni təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Leli dek ahalay a hud gili hini bu ni ti, təhəlibiyu *dipeŋ ana tay tərəh àna naŋ dek ti eley ? »

⁵ Eslini Yezu nakəŋ əhindifinja ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Dipeŋ əfəŋ kè kuli ehimey ? » Təhəŋgrifəŋ : « Əfəŋ kè leli adəskəla. »

⁶ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənjuhəda a ga haɸ a. Təra tənjuhəda ti àhəl dipeŋ adəskəlani ni, əgri səsı ana Melefit. Àra əgria səsı a ti èsekaba dipeŋ na, àbi ana ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay : « Dəmi ana mis ni dek. » Nahkay ndam madəbay naŋ nakəŋ tidi ana mis dal-dalani ni dek.

⁷ Kilif ci6-ci6eni təfəŋ kà tay gəzit daya. Yezu əgraki səsı ke kilif ni, mək àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Dəmikivu ana tay. »

⁸ Mis nakəŋ dek təzum, tərəha àna naŋ a. Təcakalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvü hətək adəskəla àna naŋ.

⁹ Mis ya təzum zlam eslini ni ti agray mis dəbu faɸ. Kələŋ gani Yezu nakəŋ àhi ana mis ni təsləka.

¹⁰ Mis ni təra təsləka ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təcəliyu a *slalah ga yam vu həya, tərü ka haɸ Dalmanuta.

*Ndam Feriziyəŋ təhi ana Yezu mığraya zlam magray ejep a
(Meciy# 16.1-4)*

¹¹ Yezu naŋ əbu eslini ti ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ tərəkia, təbu tagray gejewi akaba naŋ. Tagrakabá gejewi a nahkay ti tawayay tatakar naŋ ti mığudar zlam, təhi : « Griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagraŋ ni kagraŋ ti àna njeɸa ge Melefit. »

¹² Yezu nakəŋ əra ecia ma gatay na ti àdi ana njidey a gugum vu. Àhi ana tay : « Ndam ye e hini vu ni ti tihindi ere ye ti tipi day-day ndo ni ti kamam ? Nəhi ana kuli nahəma, ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana ndam ye e hini vu ni do simiteni. »

¹³ Eslini əmbərbu tay ndəbak, əcəliyu a *slalah ga yam ni vu, təsləka akaba ndam madəbay naŋ na, tərü gwar ke ledi ga dəluv ni.

*Miwisiŋ ga ndam Feriziyəŋ akaba ga Erot
(Meciy# 16.5-12)*

¹⁴ Nday təbu takoru àna *slalah ga yam ni ti ndam *madəbay Yezu nakəŋ təhəl *dipeŋ ndo, əgəjəzlkia ahər ka tay a.

¹⁵ Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyəŋ ni akaba ga ndam ga bay *Erot ni. »

¹⁶ Nahkay təzlapay e kidinŋ gatay bu, tədəm : « Ədəm nahkay ti adəba dipeŋ əfəŋ kè leli bi palam. »

¹⁷ Yezu nakəŋ əra ecia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Dipeŋ əfəŋ kè kuli bi ni ti kədəmum kamam ? Kicəm ma goro ni do, kəsərüm do kekileŋja waw ? Kəwayum micəmeni do zla tək ahəmamam ?

¹⁸ Eri gekəli ni ti kipur divi àna naŋ do waw ? Slimi gekəli ni day kicəm slimi àna naŋ do waw ? Ere ya nəgray ni ti kəsərümki va do waw ?

¹⁹ Ka ya ti nisikaba dipeŋ zlamani ana mis dəbu zlamani na ti, məgəjəni gani ya kəhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəŋgrifəŋ : « Hətək mərəhvani kru mahar cə. »

²⁰ Ədəm keti : « Ka ya ti nisikaba dipeŋ adəskəlani ana mis dəbu faɸani na ti, məgəjəni gani ya kəhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəŋgrifəŋ : « Hətək mərəhvani adəskəla. »

²¹ Àhi ana tay keti : « Kekileŋja kicəm do waw ? »

Yezu ahəŋgaraba zal wuluf a

²² Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni tòru a Beceyda. Tòru tɪnjɔa ti mis ndahaŋ tɛzɪbiyu zal wuluf, mək tɔgri kam-kam ana Yezu ti mɪnjɪfɪŋ, ti zal nani mɔŋgaba.

²³ Nahkay Yezu nakəŋ əɗafəŋa ahar kà zal nakəŋ a, tata àzoru naŋ cak əfəŋ kà kəsa. Tòru tɪnjɔa eslina ti ɛtɪfikiyu esliɓ ke eri, mək əbiki ahar ke eri, ɛhɪndɪfɪŋa ma, àhi : « Kəbu kipi divi aw ? »

²⁴ Zal wuluf nakəŋ ɛzefteba ahàr a, àɗəm : « Nəbu nipi mis zɛ-zɛ kəɗəm məŋgəhaf, ay ti nday təbu təsawaday. »

²⁵ Eslini Yezu nakəŋ əbiki ahar ke eri keti. Àra əbikia ahar na ti zal wuluf ni àhəlkaba eri a, àŋgaba, epi divi lala.

²⁶ Yezu àhi : « Sləka, ru a magam. Kasləka nihi nahəma, kòru gwar a kəsa vu ba. »

Piyer àɗəm Yezu ti naŋ Krist Bay gəɗakani ya amara ni

(Meciɣɔ 16.13-20 ; Lɔk 9.18-21)

²⁷ A vad nahaŋ, Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni təbu tasləkaba a kəsa ciɓ-ciɓeni ya təbu kà gəvay ga Sezare ge Filip na. * Ka ahàr divi zla ti ɛhɪndɪfɪŋa kà tay a, àhi ana tay : « Mis ti təɗəm nu ti nu way ? »

²⁸ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Təɗəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ təɗəm nak Eli, mis ndahaŋ ti ni təɗəm nak bilɪŋ ga ndam ya təhəŋgaray *pakama ge Melefɪt ahaslani ni. »

²⁹ Eslini naŋ nakəŋ ɛhɪndɪfɪŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti, kəɗəmum nu ti nu way ? » Piyer əhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəɗakani ya Melefɪt əslərbiyu ni. »

³⁰ Yezu nakəŋ àra ɛcia ma ge Piyer na ti àlɔgi ana tay, àɗəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti kəɗəfumi nu ana maslaŋa ba simiteni. »

Yezu aɗəm aməmət mək aməŋgaba e kisim ba

(Meciɣɔ 16.21-28 ; Lɔk 9.22-27)

³¹ Eslini Yezu ànjəki ka macahi zlam ana ndam maɗəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Ahàr àɗəm nu *Wur ge Mɪs nəcakay daliya dal-dal. Nday gəɗakani ni, gəɗakani ga ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefɪt ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefɪt ni atawayay nu do, atakaɗ nu. Mək a huɗ ga vad mahkərani bu anaŋgaba e kisim ba. »

³² Àhi ana tay vay-vay, do ni ti ɛmbrifɪŋ ana tay ndo. Piyer àra ɛcia ma gayan na ti àzaba naŋ e kiɗɪŋ gatay ba cak, àlɔgiki ka pakama gayan ni.

³³ Ay Yezu àmbatkibiyu ma ka ndam maɗəbay naŋ ni tuwəli, àlɔgi ana Piyer bilegeni, àɗəm : « *Seteni, sləkafua, ru driŋ ! Majalay ahàr gayak ti akaɗa ge Melefɪt ni do, kajalay ahàr ti akaɗa ge mis hihirikeni ni. »

³⁴ Eslini ti mis təbu kay macakalavani. Nahkay Yezu àzalay tay akaba ndam maɗəbay naŋ ni. Tàra tɪnjɪkia ti àhi ana tay ahkado : « Tamal mis awayay maɗəbay nu nahəma, ahàr àɗəm məmbrəŋ ere ye ti awayay ni, ku tamal tɔgri daliya, *tadarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni mɪbesey. Tamal mis awayay maɗəbay nu ti mɔgray nahkay. »

³⁵ Maslaŋa ya ti àɗəm ajəgər sifa gayan, awayay amət ba ni ti emiŋ. Maslaŋa ya ti emiŋ sifa gayan azuhva nu akaba *Ma Məweni Sulumani ni ti aməjəgər sawaŋ, aməmət day-day do.

* 8:27 Sezare ge Filip ti kəsa gəɗakani. Àfəkaɗ kəsa gani nani ti bay Filip.

³⁶ Tamal mis ànggəta elimeni ga duniya na dək mək èjɪŋa sifa gayan̄ a ti, elimeni gani aziaya mam ?

³⁷ Emijɪŋa sifa gayan̄ na ti, aməŋgət mam ga məmbani àna nan̄ mam ?

³⁸ Mis ye e hini vu ni tàwayay Melefıt va do, tagudar zlam dək. Nu Wur ge Mis ti anara àna n̄əda ga Baba goro akaba məslər gayan̄ *n̄jəlatani ni. Tamal maslan̄a aŋgwaz awər nan̄ kè meleher ge mis, adəm nan̄ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka fat ya ti anara ni anədəm nan̄ mis goro do. »

9

¹ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma ; e kidɪŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan̄ atəmət ti etipia *Məgür ge Melefıt a day ; ka sarta gani nani ti Melefıt aməgür zlam dək àna n̄əda gayan̄. »

Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam madəbay nan̄ ni
(Meciy# 17.1-13 ; L#k 9.28-36)

² Vad muku ka ahər gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ, àhəloru tay ka ahər ga həma zəbalani. Nday ka ahər gatay akaba Yezu cilin̄. Tòru tɪnjəa ti vu ga Yezu ni àmbativa e eri va ana tay nahan̄ a,

³ azana gayan̄ ka vu dək ègia bəf-bəf talla. Ahələba eri a vərut ; bəf-bəf gani àtama bəf-bəf ga azana ge mis na dək àna tallana.

⁴ Eslini tɪpioru Eli nday ata Məwiz, nday təbu təzlapay akaba Yezu.

⁵ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər, bəlan̄ gayak, bəlan̄ ge Məwiz, bəlan̄ ti ni ge Eli. »

⁶ Àsər ere ye ti adəm ni do, adəba aŋgwaz awər tay dal-dal.

⁷ Eslini məguduŋguduŋ àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Dəŋgu ga maslan̄a àhənday a məguduŋguduŋ ni bu, àdəm : « Nan̄ hini ti wur goro, nawayay nan̄ dal-dal. Gəsumiki pakama gayan̄ ! »

⁸ Eslini həya ndam *madəbay Yezu ni təhelin̄ eri, tɪpi maslan̄a nahan̄ ndo, si Yezu nan̄ bəlan̄ akaba tay cilin̄.

⁹ Nday təbu təndaya ahər a həma ni ba ni ti Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Kəŋəhadumi ere ye ti kɪpəm ni ana maslan̄a ba, si nu *Wur ge Mis anəŋgaya e kidɪŋ ga ndam evid ba kwa. »

¹⁰ Nday nakəŋ təgəskabá pakama gayan̄ ya ti àhi ana tay na. Ay ti tàgray gejewi e kidɪŋ gatay bu, tədəm : « Pakama gayan̄ ya ti àdəm aməŋgaya e kidɪŋ ga ndam evid ba ni ti, awayay adəm ti mam ? »

¹¹ Nahkay tihindifɪŋa ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefıt ni tədəm wudaka *Krist *Bay gədakani ya amara ni eminjia ti, ahər àdəm Eli amara day ti kamam ? »

¹² Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Efedin̄ Eli ara, aslamalakabu zlam dək day. Ay ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt bu, Melefıt àdəm Wur ge Mis amacakay daliya kay, mis atədəm nan̄ mis masakani àsər aran̄a do. Melefıt àdəm nahkay ti kamam ? »

¹³ Ay nəhi ana kəli nahəma, Eli ti àra àndava. Àra ti, mis təgria ere ye ti nday tàwayay na dək, akada ga pakama ge Melefıt ya àdəmki na. »

Yezu agariaba seteni ana wur nahan̄ a
(Meciy# 17.14-21 ; L#k 9.37-43a)

¹⁴ Tara tinjikiva ka ndam *maɗɓay Yezu ndahan na wuɗak ti tipi mis dal-dalani kay tɛvelinɗa tay a. Eslini ndam *məsər Wakita ge Melefitt tɔbu bilegeni, tagray gejewi akaba tay.

¹⁵ Mis dal-dalani ni tãra tɛpeya Yezu a nahɛma, nday deƙ tãdɛm : « A ! Yezu ɛnɗia, » mɛk nday deƙ tãcuhwakiuru, tãgri sa.

¹⁶ Tãra tãgria sa àndava ti Yezu nakɗɗ ɛhindifinɗa ma kà ndam maɗɓay naɗ na, àhi ana tay : « Lekulɛm kàbum kɛgrumkivu gejewi akaba tay ti ka mam ? »

¹⁷ Eslini maslanɗa nahan e kidinɗ ge mis dal-dalani ni bu àra ɛcia ma ga Yezu na ti àhɛnɗgrifɗɗ, àhi ahkado : « Məsi, nàzukbiya wur goro a. Seteni àniviyu, àzlapay koksah.

¹⁸ Seteni ni agəs naɗ ku eley eley do deƙ, azagad naɗ ka had. Nahkay wur ni guzlɔbuc krup-krup a ma bu, ahɛpɛdkabu aslɛr krɛd-krɛd, vu gani deƙ ekuli kɛc. Nəhi ana ndam maɗɓay kur ni ti tãgariaba, ay ti tɛsliki ndo. »

¹⁹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Lekulɛm ye e hini vu ni ti kɛfumki ahàr ke Melefitt do. Nu ananjɔhad kanɗaya akaba kulɛ aw ? Nu enɛbesi ana kulɛ kanɗaya waw ? » Mɛk àhi ana tay : « Zumubiya wur nana nimi. »

²⁰ Nahkay tãzibiyu. Seteni ni àra ɛpia Yezu a ti àdaday wur ni kay kay, mɛk wur ni àdad, ɛji dabay ka had, guzlɔbuc krup-krup a ma bu.

²¹ Eslini Yezu ɛhindifinɗa ma kà bɛn ga wur na, àhi ahkado : « Ere gani àgəs naɗ ti ku ananaw ? » Àhɛnɗgrifɗɗ àhi : « Agray naɗ kwa e guziteni vu.

²² Sak kay seteni ni ɛzligia naɗ a aku va, ɛzligia naɗ a yam va, awayay mijin naɗ. Ay ti tamal kisliki nahɛma, jɛnaki leli, məsuk ciciha ti. »

²³ Yezu àhɛnɗgrifɗɗ, àhi ahkado : « Kɛdɛm “Tamal kisliki” ti kɛdɛm kamam ? Bay ya ti àfɛkia ahàr ke Melefitt a ni ti Melefitt esliki magri zlam weley weley do deƙ tata. »

²⁴ Eslini bɛn ga wur ni àzlah hɛya, àdɛm : « Nɛfɛkia ahàr a. Ay ti mɛfɛki ahàr goro ni àhɛca, jɛnaki nu ti nɛfɛki ahàr àkivu. »

²⁵ Nday tɔbu eslini ti mis ndahan kay tãrɛkia ka tay a. Yezu àra ɛpia tay a ti àzlacaki ke seteni ni, àhi : « Seteni ya agray mis ti bay gani àzlapay koksah akaba ɛci slimɛ koksah ni, nɛhuk nahɛma : Hɛraya a wur hini ba. Kàhɛraya ti kɛnɗwiviyu va ba. »

²⁶ Seteni ni àra ɛcia ma ga Yezu ya àhi na ti àdi àna zlahay, àdaday wur ni kay kay, mɛk àslɛkiaba. Àra àslɛkiaba ti wur ni ɛgia kɛdɛm kisimeni. Nahkay ti mis kay tãdɛm ahkado : « Àmɛta. »

²⁷ Ambataƙani do àmɛt ndo ; Yezu àzay ahar gani ɛzefteba naɗ a, mɛk wur ni ɛcik jik.

²⁸ Kɛlɛn gani Yezu ɔru ɛnɗa a magam a ti, ndam maɗɓay naɗ ni nday ka ahàr gatay tihindifinɗa ma, tɛhi : « Leli misliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? »

²⁹ Yezu nakɗɗ àhɛnɗgrifɗɗ ana tay, àdɛm : « Seteni akada nday nani nahɛma, tamal ti kàhɛnɗgalay Melefitt ndo ni ti tãslɛkiaba ana mis a koksah. »

Yezu àdɛm keti amɛmɛt mɛk amanɗaba e kisim ba

(Meciyyu 17.22-23 ; Luuƙ 9.43-45)

³⁰ Yezu akaba ndam maɗɓay naɗ ni tãslɛka ka mɛlan nana, tɔbu taslɛkaba ka had *Gelili a. Yezu àwayay ti mis tãsar mɛlanɗ gatay ya takoru ni ba,

³¹ adaba naɗ àbu acahi zlam ana ndam maɗɓay naɗ ni. Àhi ana tay : « Atadɛfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara tãgəs nu, tara takad nu. Atakada nu a ti, vad mahkɛr amagra ti ananɗaba. »

³² Pakama ga Yezu ya àdɛm ni ti ndam maɔɔbay naŋ ni ticiaba ndo. Ay aŋgwaz àgrafɛŋa tay ge mihindifiŋa ma.

Gɔɔɔakani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ?
(Meciŋ# 18.1-5 ; L#k 9.46-48)

³³ Tɔru tinjua a Kafarnahum a ti tɔhuriyu a ahay vu. Eslini Yezu àhi ana tay : « Kàgrumbiyu gejewi e divi bu kwa enekwiŋ ti àki ka mam ? »

³⁴ Nday nakəŋ te-te, adaba e divi bu ni ti tɔɔɔm ahkado : « Məsərkaba, gəɔɔakani e kiɔiŋ geli bu ya àtam leli ni ti way ? »

³⁵ Eslini Yezu nakəŋ ànjəhad digus, mək àzalakabu ndam maɔɔbay naŋ kru mahar cœni ni, àhi ana tay : « Tamal mis awayay miŋi gəɔɔakani ti ahàr àdɛm miŋi gəziteni èsli mis ndahaŋ do dek kwa, məgrɔ tawi ana mis dek kwa. »

³⁶ Mək àzəbiyu wur gəziteni e kiɔiŋ gatay bu, àgəskabu naŋ gum. Àhi ana ndam maɔɔbay naŋ ni :

³⁷ « Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur gəziteni akaɔa hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. Tamal ti maslaŋa àgəskabá nu a ti àgəskabu nu cilin do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. »

Maslaŋa ya àcafəŋa leli a kà zlam a do ni, aŋriki tawi ana leli
(L#k 9.49-50)

³⁸ Eslini Zeŋ àhi ana Yezu : « Məsi, miŋia maslaŋa nahaŋ a àgariaba seteni ana mis àna slimɔi gayak a, nahkay məɔɔm macafəŋa naŋ a adaba naŋ mis geli do. »

³⁹ Ay Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Kàcumfəŋa naŋ a ba, adaba tamal ti maslaŋa aŋray ere ye ti tiŋi ɔay-ɔay ndo ni àna slimɔi goro ni ti mək awayay məɔɔmku ma magəɔɔavani huya ti àdɛm koksah.

⁴⁰ Maslaŋa ya ti àwayay magudar tawi geli do nahəma, aŋriki tawi ana leli.

⁴¹ Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam ana kəli e hijiyem va adaba lekəlum ndam ge *Krist ti Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayan ya àŋray ni, amagəjəzlkɔi ahàr do. »

Bumvu slimɔi ti kəgudarum zlam ba
(Meciŋ# 18.6-9 ; L#k 17.1-2)

⁴² Yezu àdɛm keti : « Ndam ya təfəku ahàr, mis tɔɔɔm tɔsli arəŋa do akaɔa ga bəza ciɔ-cibeni ni ti, tamal ti maslaŋa aŋray ti ku way way do e kiɔiŋ gatay bu miŋikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gəɔɔakani ana maslaŋa ya èjɔŋkia naŋ a ni a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gəɔɔakani vu dəzləz. ⁴³ Tamal ahar gayak ejiŋkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlan ga sifa àna ahar bəlan ere gani ya kəhuriyu a *dəluv ga aku vu àna ahar gayak cœni ni. Aku nani ti àmət do. [

⁴⁴ A məlan ga aku nani vu ni ti mekcehəɔ təmət do, aku gani day àmət do.]

⁴⁵ Tamal asak gayak ejiŋkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlan ga sifa àna asak bəlan ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna asak gayak cœni ni. [

⁴⁶ A məlan ga aku nani vu ni ti mekcehəɔ təmət do, aku gani day àmət do.]

⁴⁷ Tamal eri gayak ejiŋkia kur ke divi a nahəma, zaba zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu a *Məgur ge Melefit vu àna eri bəlan ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna eri gayak cœni ni.

⁴⁸ A məlan ga aku nani vu ni ti mekcehəɔ təmət do, aku gani day àmət do.

⁴⁹ Nahkay ti Melefit aməbəkiviyu aku ke mis dek akada ya ti təbəkiviyu estena ka zlam məzumani ni.

⁵⁰ « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal acər va do ni ti, m̄ara m̄acər keti ti kəgrumi ahəmamam ? Ah̄r əd̄əm manjəhad gekəli m̄ləbu sulumani akada ga zlam məzumani ya təbəkiviya estena ni ; nahkay arəja embedekabu kəli do. »

10

Maday wal akaba magaray wal (Meciγ 19.1-12 ; L̄k 16.18)

¹ A vad nahan̄ Yezu əsləka eslina, aᅅgoru ka had *Z̄ude. Ōru ke ledi nahan̄ ga zalaka *Z̄urdeᅅ. Eslini mis dal-dal tərəkia. Acəhi zlam ana tay keti akada gayan̄ ya agray kəlavad̄ ni.

² Nan̄ əbu acəhi zlam ana mis eslini ti ndam *Feriziyen̄ ndahan̄ tərəkia. Tihindif̄na ma, təhi ahkado : « Ağəski ti mis agaray wal gayan̄ aw ? » Təhi nahkay ti adaba tawayay tatəkar Yezu ti m̄əd̄əm ma magudarani.

³ Yezu nakəᅅ əhəᅅgrif̄ən̄ ana tay, əd̄əm : « M̄uwiz əhi mam ana kəli a wakita gayan̄ ni bu mam ? Awaysay ti kəgrum mam ? »

⁴ Eslini nday nakəᅅ təhi ahkado : « M̄uwiz əvia divi ana mis a, əd̄əm tedevu ata wal gayan̄ ti si abiki wakita gani avi day kwa ti agaray. * »

⁵ Ay ti Yezu əhəᅅgrif̄ən̄ ana tay keti, əd̄əm : « M̄uwiz əbək̄i ma gani nahkay a wakita gayan̄ ni bu ni ti əbək̄i adaba lekəlum kəwayum m̄əgəsumkabu ma ge Melefit do palam.

⁶ Ay kwa ka mən̄jəki ga məlan̄, ka ya ti Melefit əgraya zlam dek na nahəma, “Melefit əgraya mis a ti əgraya ata zal ata wal a. †

⁷ Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəᅅani ata mən̄jani ba, mək atan̄jəhadkabu ata wal gayan̄.

⁸ Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlan̄.” ‡ Nahkay ti nday cəeni medeveni va do. Tigia vu gatay bəlan̄.

⁹ Nahkay ere ye ti Melefit əbedekabá ni ti mis hihirikeni edekaba ba. »

¹⁰ Təra t̄injia a magam a ti ndam *madəbay Yezu ni tihindif̄na ma əki ka pakama ya ti əhi ana ndam *Feriziyen̄ na.

¹¹ Əhi ana tay ahkado : « Maslan̄ ya ti əgara wal gayan̄ a mək əda wal nahan̄ a nahəma, əgra hala, əgudaria zlam ana wal gayan̄ ye enjenjeni na.

¹² Wal day tamal əsləka afa ga zal gayan̄ a mək əda zal nahan̄ a nahəma, əgra hala. »

Yezu agəskabu bəza ciᅅ-ciᅅeni (Meciγ 19.13-15 ; L̄k 18.15-17)

¹³ Mis təhəlibiyu bəza ana Yezu ti m̄əgri *sulum ge Melefit əna məbək̄i *ahar gayan̄ ka tay. Nday təbu təhəlibiyu bəza ni nahkay ti ndam madəbay nan̄ ni tələgi ana tay.

¹⁴ Yezu əra ep̄ia ere ye ti ndam madəbay nan̄ ni təgray na ti əzuma bəruv a, əhi ana tay ahkado : « Mbrəᅅum bəza təra afa goro a, kəcumfəᅅa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya təbu akada ga bəza ni.

* 10:4 Mən̄jay Mimbiki 24.1. † 10:6 Mən̄jək̄iani 1.27 ; 5.2. ‡ 10:8 Mən̄jək̄iani 2.24.

15 Nəhi ana kəli nahəma, ahər ədəm ku way way do mığəskabu Məgur ge Melefit akada ga wur ya eciiki slimi ana bənjani ni. Tamal əgəskabu nahkay do nahama, əsliki məhuriyani a Məgur ge Melefit vu koksah. »

16 Eslini əgəskabu bəza nakəŋ gum, mək əbəki ahar ka tay ga məgri sulum ge Melefit ana tay.

*Pakama ga Yezu ya əhi ana bay ge elimeni ni
(Meciy 19.16-30 ; Luk 18.18-30)*

17 Yezu əsləka eslina. Naŋ əbu akoru e divi bu ni ti maslaŋa nahaŋ əcuhwakioru, əbəhadi mirdim grik, əhi : « Məsi sulumani, ti nəŋgət *sifa ya əndav day-day do ni ti nəgray ahəmamam ? »

18 Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Kəzalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti əbi, si Melefit cilin. »

19 Ere ye ti kihinidi ni ti, *Divi ge Melefit ya əvi ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kəkəf mis ba, kəgray hala ba, kigi akal ba, kəgray sedi ti kəsəkəf malfada ba, kəzumki zlam ge mis ba, həŋgrioru ahər a hađ ana ata buk ata muk. § »

20 Zal nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Məsi, nəgəskabá Divi nana dek kwa nu a wur wurani. »

21 Eslini Yezu əwaya naŋ a, əmənjaləŋ e eri vu, əhi : « Zlam əhəcukivu bəlaŋ kekileŋa. Ru kəsəkumoru zlam gayak dek ti kidi siŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kəra, kədəbay nu. »

22 Maslaŋa nani əra əcia ma ga Yezu ya əhi na ti ma gani əhəlia ahər a, məbərurv ətikaba kwir. Nahkay əsləka sasuhwa, adaba zlam gayan əbu dal-dal.

23 Eslini Yezu əmbatvu ga məmənjaləŋani ana ndam mədəbay naŋ ni, əhi ana tay ahkado : « Ndam ge elimeni təhuriyu a *Məgur ge Melefit vu ti zləzlada dal-dal. »

24 Pakama ga Yezu ya ti ədəm ni əwisiria ahər ana ndam mədəbay naŋ na. Ay ti Yezu əhəŋgri zuh ana ma ni, əhi ana tay : « Ndam goro ni, məhuriyani a Məgur ge Melefit vu ti zləzlada dal-dal.

25 Ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzlada dal-dal, ətama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. »

26 Ma ga Yezu ya əhi ana tay ni əgria ejep ana tay a dal-dal. Nday nakəŋ təzlapay e kidin gatay bu, tədəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəŋgay naŋ way ? »

27 Ay Yezu əmənjaləŋ kə tay, əhi ana tay ahkado : « Mis ti təgray koksah, ay Melefit kwa ti esliki magrani, adaba Melefit ti esliki magray zlam dek tata. »

28 Eslini Piyer əhi ana Yezu ahkado : « İy zla, leli məmbrəŋa zlam a dek, mədəbay kur ti ahəmamam ? »

29 Yezu əhəŋgarfəŋ, ədəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal mis əmbərbu zlam gayan azuhva nu ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, bi əmbərbu ahay gayan, bəza ga mənjani, bənjani, mənjani, bəza gayan ahkay do ni vədaŋ gayan nahəma,

30 aməŋgətvü zlam nday nani kay ətam ndahaŋ ni sak diŋ nihi ka sarta hini. Aməŋgət ahay, bəza ga mənjani, ata mənjani, bəza, vədaŋ ; akaba nani dek mis atəgri daliya. Ka məlaŋ məweni ya Melefit amagraya ni day aməŋgət sifa ya əndav day-day do ni.

§ 10:19 Mənjay Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

³¹ Ay ti nday gəđákani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidin gatay bu atan goru kəlan ge mis. Nday ya kəlan ge mis ni day etigi gəđákani kama ge mis. »

*Yezu ăđəm sak ya mahkər aməmət mək aman gaba e kisim ba
(Meci_y 20.17-19 ; L_{uk} 18.31-34)*

³² Yezu akaba ndam madəbay nan ni təbu takoru, təzay divi ya ti acəloru a Zeruzalem ni. Yezu ădi kama ana tay. Ndam madəbay nan ni ahăr ahəlia ana tay a, mis ndahan ya təbu takoru akaba tay ni day an gwaz ăwəra tay a. Eslini Yezu ăzalakabu ndam madəbay nan kru mahar cəeni ni keti, ănjəki ka mazlapi ma ana tay ăki ke ere ye ti amagrakivu ni.

³³ Ăhi ana tay ahkado : « C_{um} day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zeruzalem. Eminjəa eslina ti nu *Wur ge Mis atəgəsi nu ana gəđákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefit ni. Eslini atəđəm si takad nu kwa, atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahăr ke Melefit do ni.

³⁴ Nday nani ti eteyef_u, etitifaviyu esli₆ e eri vu, atəzlə₆ nu ăna kurupu cak cak, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anan gaba. »

*Zek nday ata Zej tihindifin_a zlam kà Yezu a
(Meci_y 20.20-28)*

³⁵ Eslini Zek nday ata Zej bəza ge Zebede tərəkia kà Yezu a, təhi ahkado : « M_{usi}, mawayay mihindifaka zlam a, mawayay ti kəgri ana leli. »

³⁶ Yezu ăhənjgrifən ana tay, ăhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kəli mam ? »

³⁷ Təhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gəđákani na nahəma, kəvi divi ana leli ti mənjuhədfuk kà gəvay, bəlan ka ahar ga đaf, bəlan ka ahar ga gəjar gayak ti. »

³⁸ Ay ti Yezu ăhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindəm ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem ye enisi ni tata waw ? Ekisləmki miəbeseni *tabaray kəli akada goro ya atabaray nu ni tata waw ? * »

³⁹ Nday cəeni təhi : « Misliki. » Eslini Yezu ăhənjgrifən ana tay, ăđəm ahkado : « Ekisəm zum ge hijiyem ya enisi ni akaba atabaray kəli akada goro ya atabaray nu ni ti amagravu eđedinj.

⁴⁰ Ay ti maslan_a ya ti aməđəm way amanjuhədfu kà ahar ga đaf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit ăna ahăr gayan day ti aməvi məlan nani ana mis ya nan ădaba tay a ni. »

⁴¹ Ndam *madəbay Yezu kruani ndahan ni tərə ticia pakama ge Zej ata Zek ya təhi ana Yezu na ti təzumkia bəruv ka tay a.

⁴² Eslini Yezu ăzalakabu ndam madəbay nan ni đek, ăhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, ndam ya ti təzalay tay bəbay ga had ni ti təgur mis ga njəda. Gəđákani ga məlan day təđəm ahăr ăđəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbrən mis do.

⁴³ Ay e kidin gekəli bu ni ti ăgravu nahkay do. Tamal ti maslan_a e kidin gekəli bu awayay migi gəđákani ti, mīgi bay məgri təwi ana kəli kwa sawan.

⁴⁴ Tamal ti maslan_a e kidin gekəli bu awayay migi kama ge mis ti, mīgi evidi ge mis đek kwa.

⁴⁵ Adaba nu *Wur ge Mis nərə ti, nəwayay ti mis təgru təwi do. Nərə ti ga məgri təwi ana mis sawan, navay sifa goro ga mambay mis kay ăna nan. »

* **10:38** Zum ge hijiyem ya Yezu emisi ni ti daliya gayan ya amacakay ni. Baray gayan ya atabaray nan ni ti kisim gayan ya aməmət ni.

*Yezu ahəŋgaraba zal wuluf Bartime a
(Meciyu 20.29-34 ; Luk 18.35-43)*

⁴⁶ Eslini Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni akaba mis ndahaŋ kay ɓal tɪŋjɛa a Zeriko a. Nday tɛbu taslɛka a kɛsa nani ba ti tɛdi ahàr ana zal nahaŋ wulufani. Slimi gayan Bartime, naŋ wur ge Time ; naŋ manjəhadani digusa kà gəvay ge divi, ahəŋgalay zlam.

⁴⁷ Àra ècia mis tɛdəm « Yezu zal Nazaret ènjia » ti àdiki ana zlahay, àdɛm ahkado : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti. »

⁴⁸ Eslini mis kay tɛləgi, tɛhi : « Lakakaba. » Naŋ ti ni àzlahkivu kay kay sawan, àdɛm : « Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti. »

⁴⁹ Yezu àra ècia zalay na ti ècik àdɛm : « Zalumubiya naŋ a. » Nahkay tɛzalibiyu zal wuluf nakəŋ, tɛhi : « Zay njəɗa, cikaba. Naŋ àbu azalay kur. »

⁵⁰ Eslini zal nakəŋ àzakaba azana ya ti àhəmbakabu na, èzligoru, ècikaba cəkwaɗ àrəkioru kà Yezu nakəŋ.

⁵¹ Yezu èhindifiŋa ma, àhi : « Kawayay ti nêgruk mam ? » Zal wuluf ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Məsi, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. »

⁵² Mək Yezu àhi : « Melefit àhəŋga kur a aɗaba kəfəkuwa ahàr a palam. » Ka ma geli hini èpi divi huya. Àra èpia divi a ti àdəboru Yezu e divi bu.

11

*Mis tàməriyu ana Yezu ka ya ti ahuriyu a Zeruzalem ni
(Meciyu 21.1-11 ; Luk 19.28-40 ; Zəŋ 12.12-19)*

¹ Tòru tɪŋjɛa cifa kà gəvay ga Zeruzalem a, nday gwar ka həma *Oliviyiye, kama ga kɛsa ndahaŋ Betfazi akaba Betani ni ti Yezu nakəŋ àslər ndam maɗəbay naŋ ni cə,

² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kɛsa teguni ya kama gekuli ni vu. Ekinjumiya nahəma, akədumi ahàr ana wur ga azonɔŋu məwəlani. Wur ga azonɔŋu nani ti maslaŋa àcalkiyu ɗay-ɗay faŋ ndo. Picehəmbiya, zumubiya.

³ Ay tamal maslaŋa èhindifiŋa ma kè kuli a, àhi ana kuli “Kepicehəm ti kamam ?” nahəma, humi ahkado : “Bay geli awayay, ara ahəŋgarbiyu nihi huya.” »

⁴ Nahkay nday nakəŋ tòru. Tòru tɪŋjɛa ti tɛdi ahàr ana wur ga azonɔŋu məwəlani kà mahay e mite bu. Tɛbu tepiceh ti

⁵ mis ndahaŋ e kidiŋ ge mis ya ti tɛbu eslini ni bu tɛhi ana tay ahkado : « Kepicehəm wur ga azonɔŋu ni ti kamam ? »

⁶ Eslini tɛhəŋgri ma ga Yezu ya àhi ana tay ni ana tay ; nahkay tàmbrəŋ tay, tɛsləkabiya àna naŋ a.

⁷ Tàra tɪŋjikia àna wur ga azonɔŋu na ka Yezu a ti tɛbəkɪ azana, mək Yezu àcalkiyu katapəla.

⁸ Mis dal-dal eslini tàpəɓivoru azana gatay e divi bu, mis ndahaŋ ti ni tàkwahabiyu slimberi a vɛdaŋ bu, tɛbəhadivoru bilegeni.

⁹ Yezu naŋ àbu akoru ti mis ya kama gayan akaba ya kələŋ gayan ni tàgray salalay, tàzləbay naŋ, tɛdəm : « *Hozana ! Bay Melefit mɔgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti ara àna slimu gayan a ni !

¹⁰ Melefit mɔgri sulum ana maslaŋa ya ti ara azum bay ge Devit bəŋ geli ni ! Tàzləbay Melefit driŋ agavəla ! * »

* 11:10 Məŋjay Limis 118.25-26.

¹¹ Tòru tɪnjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni vu. Eslini èheliŋ eri, àmənjaləŋ kà zlam dek. Àmənjaləŋaba dek ti fat àbi va bi, mələkarawa ègia. Nahkay tàhəraya, tàsləka akaba ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni na, tənɡoru gwar a Betani.

*Yezu etikwesl mənɡəhafya èwi bəza do ni
(Meciɣ 21.18-19)*

¹² Tòru tɪnjua a Betani a ti tàndəhad eslini hundum. Ge miledɣ gani, tàsləka tənɡoru a Zeruzalem. Nday təbu takoru e divi bu ni ti ləwir àwərkaba Yezu a.

¹³ Ləwir àbu awər naŋ nahkay ti èpi mən ga *wəruv miɖeni. Àra èpia ti àhəɖakfəŋoru, àmənɟafəŋ bəza gani, ay àŋɡətfəŋ ndo, adaba sarta ge miwi bəza gani do.

¹⁴ Eslini Yezu àhi ana mən ga zlam ni : « Ɗay-ɖay maslaŋa aməzum bəza gayak va do. »

Gayan ya àɖəm nahkay ni ti ndam madəbay naŋ ni ticia.

*Yezu a ahay gəɖakani ge Melefit ni bu
(Meciɣ 21.12-17 ; Lɣk 19.45-48 ; Zeŋ 2.13-22)*

¹⁵ Tòru tɪnjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahər ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. Àhəmbəhadaba tabəl ga ndam mambay siŋgu na akaba mələŋ manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na.

¹⁶ Mis ndahan təbu təhuriyu àna zlam a ahay ge Melefit ni vu, mək tasləkaba àna naŋ a kwalac. Təbu tagray nahkay ti Yezu nakəŋ àcafəŋa tay a.

¹⁷ Mək àcahi zlam ana mis ya təbu eslini ni, àɖəm : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àɖəm : “Ahay goro zla ti atəɖəm mələŋ ga jiba dek ga mahəŋgalavù Melefit.” † Ay lekulum ti kəmbatunkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

¹⁸ Àra àɖəma nahkay ti gəɖakani ga ndam *manjəlabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni ticia ; t̄ara ticia ti tàɖəbafəŋ divi ge mijin naŋ. Ay ti aŋgwaz àwərfəŋa tay kà naŋ a, adaba mis ndahan ni dek ti pakama ya àcahi ana tay ni àgria ejep ana tay a.

¹⁹ Mələkarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tàsləkaba a kəsa ni ba.

*Mənɡəhafya ti Yezu etikwesl ni èkulia
(Meciɣ 21.20-22)*

²⁰ Ge miledɣ gani təbu tənɡoru a Zeruzalem. Təbu tasləkafəŋa kà gəvay ga mən ga *wəruv ya ti Yezu àhi ma na nahəma, t̄ipi ti mikuleni kəc akaba sliri gani dek.

²¹ Eslini Piyer àra àsərkiə ka ma ga Yezu ya àhi ana mən ga wəruv na ti àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mənjoru, mən ga wəruv ya kətikwesl ni èkulia. »

²² Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Fumki ahər ke Melefit.

²³ Nəhi ana kulɪ nahəma, tamal ti maslaŋa ahi ana həma hini : “Radvaba, ru kəɖiyu a *ɖəluv gəɖakani vu” nahəma, amagravu. Tamal ti àjalay ahər cə cə do, àfəkia ahər ke Melefit a, àsəra aməgri ere ye ti ehindi ni ti, zlam gani agravu.

† 11:17 Mənjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

²⁴ Nahkay nàhi ana kùli : Tamal ti kihindum zlam, kahəŋgalum Melefit ti, fumki ahàr ke Melefit, səruma kəŋgətuma àndava. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməgri zlam ya ti kihindumfiŋa ni dək ana kùli.

²⁵ Tamal ti kíkikumaba, kàbum kahəŋgalum Melefit ti, mbrəŋumfəŋa zlam ge mis ya ti tagudari ana kùli ni kà tay a, tamal àbu ni. Nahkay ti Bəŋ gekùli ya a huđ melefit bu ni aməmbərfəŋa zlam gekùli ya kagudarum ni kè kùli a bilegeni. [

²⁶ Ay tamal kəmbərfəŋa zlam ge mis ya ti tagudari ana kùli na ka tay a do ni ti Bəŋ gekùli ya a huđ melefit bu ni day aməmbərfəŋa zlam magudarani gekùli ni kè kùli a do.] »

Yezu agray təwi ti way àvi divi gani way ?

(Meciyə 21.23-27 ; Lək 20.1-8)

²⁷ Yezu akaba ndam mādəbay naŋ ni təhuriyu a Zeruzalem keti. Yezu àra àhuriya a kəsa ni va ti àsawadavù a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu. Naŋ àbu eslini ti gədakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədakani ndahaŋ tərəkia,

²⁸ təhi : « Kagray təwi hini nahkay ti kəŋgət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? »

²⁹ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bəlaŋ kè kùli a. Kəhəŋgrumufəŋa nahəma, nu day nəhəŋgrifəŋ ana kùli, nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kùli.

³⁰ Nəhi ana kùli nahəma, *baray ge Zeŋ ya ti àbaray mis ni ti njəda gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? Həŋgrumufəŋ nimi ! »

³¹ Tàra ticia ma na nahkay ti tàgray gejevi e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu naŋ” hi, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayəŋ ni ndo ni ti kamam ?”

³² Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njəda gani” ti àrakaboru do. » Tədəm nahkay ti adaba mis tezl-tezleni eslini ni dək tədəm Zeŋ ti naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ededfiŋ ededfiŋeni. Təgrafəŋa aŋgwaz kè mis tezl-tezleni nana,

³³ nahkay təhəŋgrifəŋ ana Yezu, təhi : « Leli məsər do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kùli do bilegeni. »

12

Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədaŋ

(Meciyə 21.33-46 ; Lək 20.9-19)

¹ Yezu àhi ma ana mis ni keti àna ma *gozogul. Àdəm ahkado : « Zal nahaŋ àbu nahəma, àjavù məŋ ga zlam * a vədaŋ gayəŋ vu, àcafəŋ azlaw tekesl, àgraya məlaŋ ga mədəcaya yam ga bəza ga məŋ ga zlam na, àkay ləli zəbalani, mis acəlkiyu ka ahàr gani ga majəgay vədaŋ ni. Kələŋ gani àfivù vədaŋ ni ana mis a ahar vu ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi zlam gayəŋ.

² Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ənjia ti bay ga vədaŋ ni àslərbiyu bay məgri təwi afa ga ndam məwəs vədaŋ ni ti təhəlikaboru ja gani gayəŋ.

³ Ay bay məgri təwi ni àra ənjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təgəs naŋ, təzləb mək təgray naŋ, araŋa day àzay a ahar vu ndo.

* 12:1 Məŋ ga zlam nani ti *viŋ.

4 Eslini bay ga vëdan ni àslərbìyü bay mægri tawi nahan keti. Àra ènjia ti nday nakəñ təsi aday a ahàr vu, tìndivikaba cùd cùd.

5 Nahkay bay ga vëdan ni àslərbìyü mis nahan keti. Nan nani ti tàkad nan gweha. Àslərbìyü mis ndahan kay keti. Tàra tìnjia ti ndam mawəs vëdan ni tàzläb ndahan, ndahan ni ti ni tàbazi tay.

6 Kələñ gani nahəma, bay ga vëdan ni mis àgəjəñifəñ bəlan ciliñ. Maslanə nani ti wur gayan, awayay nan dal-dal. Àdəm : “Wur goro ni ti atəgəsiki ma.” Nahkay zla ti àslərbìyü nan afa gatay.

7 Ay ndam mawəs vëdan ni tàra tìpia wur na nan àbu ara ti tàzlapay e kidin gatay bu, tédəm ahkado : “Nan tegani ti mekeji gayan ; məmbrəñ nan ba, makadum nan ; nahkay ti vëdan ni emigi geli.”

8 Àra ènjikia ka tay a ti tégəs nan yaw, tàkad, tàzaba kisim gayan na a vëdan ni ba, tizligoru.

9 « Nədəm nahəma, bay ga vëdan ni amasləkabiya ti amægri mam ana ndam mawəs vëdan ni mam ? Amabazl ndam mawəs vëdan ni, mək aməvi vëdan ni ana mis ndahan.

10-11 A Wakita ge Melefit bu àbu mabəkiani nahkay hi :

“Akur nahan àbu ti ndam mələm ahay tàwayay magray tawi àna nan ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dək sawan.

Ere nani ti tawi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.” †

« Lekulum kèjengum ma nani ndo waw ? »

12 Gədəkani nakəñ təsəra Yezu àdəmki ma *gozogul ni ti ka tay. Tàra təsəra ti tawayay tégəs nan. Ay mis təbu eslini kay ti tégəs nan ndo, adaba angwaz àwəra tay a. Nahkay təmbrəñ nan, tàsləka.

Hadam ya təpəli ana bay ga ndam Rom ni

(Meciya 22.15-22 ; Lük 20.20-26)

13 Yezu nan àbu eslini nahkay ti tàslərbìyü ndam *Feriziyəñ akaba ndam ndahan ya tadəbay bay *Erot ni. Tawayay ti mädəm ma magədavani ti tégəsni nan.

14 Tàra tìnjikia ti tēhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti kədəm ma ge jiri. Angwaz àwərfəñə kur kà pakama ge mis ya tédəmkuk na do ; ku kè meleher ga way ga way do day kəgray angwaz do, kacahi zlam ya Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani sawan. Ay ti Melefit àvia divi ana leli ga mabəhadì hadam ana *bay gədəkani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? Mabəhadì tək, mabəhadì ba waw ? »

15 Eslini Yezu àsəra tawayay ti mis ndahan tédəm nday ndam jireni, ay ti nday ndam jireni do. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Kəhalumfua eyə a ti kamam ? Nğa zumubiya siñgu akur-akurana ti naməñjaki day nimi. »

16 Nahkay tədibiyü bəlan. Tàra təvia ti èhindifinə ma kà tay a, àdəm ahkado : « Àki ka siñgu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi mabəkiani ni ti ga way ? » Təhəngriñəñ, tēhi ahkado : « Ga bay *Sezar. »

17 Nahkay nan nakəñ àhi ana tay ahkado : « Həngrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayan, ge Melefit ti ni həngrumi ana Melefit zlam gayan. » Eslini ma gayan ya ti àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a dal-dal.

Mis tanğaba e kisim ba edədin a waw ?

(Meciya 22.23-33 ; Lük 20.27-40)

† 12:10-11 Limis 118.22-23.

18 Eslini ndam *Seduseyen ndahan täräkia ka Yezu a. Ndam Seduseyen tädäm mis ämëta ti änggaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakëñ tãhi ana Yezu ahkado :

19 « Mësi, Mëwiz àbiki ana leli a wakita gayan ni bu, àdäm ahkado : “Tamal mis nday kà mënñ gatay, mæk bëlanñ gani ämëta, àmbërba wal gayan a, wal ni ewii wur ndo nahëma, ahàr àdäm wur ga mënñani ni azay wal ni, ti tiwiewa mekeji ana wur ga mënñani ya ämët na.” †

20 Yaw mis ndahan tãbu adëskëla kà mënñ gatay, gëdäkani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti ewifiña wur a ndo, mæk zal ni ämëta.

21 Àra ämëta ti mimbiki gayan ni àzay wal ni. Àra àza wal na ti nanñ day ewifiña wur a ndo, mæk ämëta. Nanñ ya mahkër ni day àgray nahkay, mæk ämëta.

22 Nahkay nday adëskëlani ni dek tàza wal na day tiwifiña wur a ndo, mæk nday dek tàmëta. Këlëñ gani wal ni day ämëta.

23 Ay ka fat ya ti mis atanğaba e kisim ba nahëma, wal ni ti way bëlanñ e kidinñ gatay bu amazay way ? Nday adëskëlani ni dek tàza nanñ a ni. »

24 Ay Yezu nakëñ àhëñgrifëñ ana tay, àdäm ahkado : « Majalay ahàr gekëli ti kigeni do. Adäba mam ? Adäba kicëmaba ma ga Wakita ge Melefit ya Mëwiz àbëki na ndo, kësërum njëda ge Melefit do palam.

25 Nädäm nahëma, ka ya ti mis atëmëta mæk atanğaba e kisim ba ni ti zawal ataday wál wa do, wëwal day ataday zawal wa do. Atanjëhad dek akada ga *mëslar ge Melefit ya tãbu a hud melefit bu ni.

26 Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya tanğaba e kisim ba nahëma, këjengëm wakita ge Mëwiz ni day-day ndo aw ? Këjengëm ma àki ka mënñgähaf ya ti aku àgës ni ndo aw ? Eslini Bay Melefit àhi ana Mëwiz ahkado : “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekëp.” §

27 Melefit ti nanñ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya tàmëta ni do. Lekulëm ti majalay ahàr gekëli ti kigeni do simiteni. »

*Divi ge Melefit ya ti ahàr àdäm mis tãgëskabu enji ni ti weley ?
(Meciyë 22.34-40 ; Lük 10.25-28)*

28 Eslini zal nahanñ nanñ àvu, nanñ bay *mësër Wakita ge Melefit, ècia ma gatay na, àsëra Yezu àhia ma sulumana ana ndam *Seduseyen na. Nahkay ti àrækioru, èhindifiña ma, àhi ahkado : « *Divi ge Melefit ya ti ahàr àdäm mis tãgëskabu enji ni ti weley ? »

29 Yezu àhëñgrifëñ, àhi : « Divi ge Melefit ya ti ahàr àdäm mis tãgëskabu enji ni ti nihi : “Ci zal Izireyel : Bay Melefit geli nahëma, nanñ Bay nanñ bëlanñ.

30 Wayay Bay Melefit gayak àna hud bëlanñ, àna sifa gayak dek, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njëda gayak dek.” *

31 Divi ye cë ni day nihi : “Wayay ndam ya nak kàbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” † Divi nday ndani cëni ni ti ahàr àdäm mis tãgëskabu tay àtam divi ndahanñ ni dek kwa. »

32 Mæk bay mësër Wakita ge Melefit nakëñ àhëñgrifëñ, àhi ahkado : « Yawa Mësi ! Ere ye ti kädäm ni ti jiri ededëñ. Bay Melefit ti nanñ bëlanñ hëya, bay nahanñ àbi. ‡

† 12:19 Mënñay Mënñäkiani 38.8 ; Mimbiki 25.5-6. § 12:26 Mënñay Maharana 3.2, 6, 15-16. * 12:30 Mimbiki 6.4-5. † 12:31 Levi 19.18. ‡ 12:32 Mënñay Mimbiki 4.35 ; Izayi 45.21.

³³ Tamal ti kawayay naŋ àna huɗ bəlaŋ, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njéda gayak dek zla nahəma, àtama sədaga ya təbi na akaba zlam ya tislɪŋi na dek àna sulumana. Tamal ti kawayay mis ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni nahəma, nani day àtama sədaga dek àna sulumana. »

³⁴ Zal nakəŋ àra àhəŋgrifəŋa kigeni a ti Yezu àsəra naŋ bay məsər zlam. Nahkay àhi ahkado : « Nak kəbi driŋ driŋ akaba *Məgur ge Melefit bi. » Kələŋ gani maslaŋa ya ti azay njéda gayan ge mihindifiŋa ma nahaŋ a ni ti àbi va bi.

Bay gəɗakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?
(Meciya 22.41-46 ; Luk 20.41-44)

³⁵ Yezu naŋ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəɗakani ge Melefit ni bu. Àhi ana tay : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təɗəm *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəmamam ?

³⁶ Ambatakani do, Devit naŋ naŋani àna ahàr gayan àɗəm àna njéda ga *Məsuf Njəlatani ahkado :

“Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhada gwar kà ahar ga ɗaf goro a, a mələŋ ga gəɗakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” §

³⁷ « Nəɗəm nahəma, Krist nani ti Devit àna ahàr gayan tekeɗi azalay naŋ bay gayan. Ay tamal nahkay ti təzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam ? » Eslini mis dal-dal təbi slimi ana pakama gayan ya ti àhi ana tay ni. Pakama nani àbəlafəŋa kà tay a.

Bumvu slimi àna ndam məsər Wakita ge Melefit ni
(Meciya 23.1-36 ; Luk 20.45-47)

³⁸ Yezu naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti àɗəm ahkado : « Bumvu slimi, do ni ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atagosay kuli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, təsawaday àna naŋ riya ; tawayay ti mis təgri sa ana tay a gosku bu kə meleher ge mis dek ;

³⁹ tawayay manjəhadvani e kərsi ga gəɗakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba ka mələŋ məzum zlam ga wuməri.

⁴⁰ Nday gani təbu təhəlfəŋa zlam kà wəl madakway a, təbu təpəski ka mahəŋgalay Melefit adaba tawayay ti mis tàməŋjaləŋ ana tay. Nahkay ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a, amatraɓ tay kay amatam ge mis ndahaŋ ni dek. »

Sədaga ga wal madakway ya araŋa gayan àbi ni
(Luk 21.1-4)

⁴¹ Eslini Yezu naŋ àbu manjəhadani digusa kà gəvay ga zlam məbəviyu siŋgu ga sədaga ni. Mis təbu eslini kay təbiyu siŋgu ; naŋ nakəŋ aməŋjaləŋ kà tay ahəmamam təbiyu siŋgu ni : ndam ge elimeni kay təbu təbiyu siŋgu dal-dal.

⁴² Nday təbu təbiyu nahkay ti wal madakway nahaŋ araŋa gayan àbi àra àbiyu siŋgu akur-akurani ciɓ-ciɓeni cə ; siŋgu ciɓ-ciɓeni cəeni ni agray siŋgu faɗ.

⁴³ Yezu àra èpia ti àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahəma, wal madakway hini ti araŋa gayan àbi, ay siŋgu ya àbiyu a zlam ga sədaga ni vu ni ti àtama ge mis ndahaŋ ya təbiyu na dek,

⁴⁴ Adaba mis ndahan ni dek tãbiyu sinƙu ya tãgãjanifãnj kà tay tãsar ere ye ti tagray àna nan ni va do ni ; wal hini ti ni arãnjayan àbi, ay ti àbiya sinƙu ya àfãnj na dek. Sinƙu gayan nahãnj ga mäsakum zlam mæzumani àgãjanifãnj ndo. »

13

*Yezu àdãm etembedkaba ahay gãdakani ge Melefit na
(Meciƙu 24.1-2 ; Luk 21.5-6)*

¹ Kãlãnj gani Yezu akaba ndam madãbay nan ni tãharaya a *ahay gãdakani ge Melefit ni ba. Nday tãbu taharaya nahãma, bãlan e kidin ga ndam madãbay nan ni bu àhi ahkado : « Mäsi, nãga mãnjãlanãnj ka akur gãdakani ya tãdezl ahay ni àna nan ni day ti, tigi eri ni ! »

² Ay Yezu àhãnjgrifãnj, àhi ahkado : « Àbi kipiã ahay hini medezleni àna akur gãdakani na do aw ? Etembedkaba besek-besek, ku akur bãlan day amanjãhadki ka akur nahãnj va do. »

*Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni
(Meciƙu 24.3-14 ; Luk 21.7-19)*

³ Tõru tinjãa ka ahãr ga hãma *Oliviyã a nahãma, Yezu ànjãhadã digusa, amãnjõru *ahay gãdakani ge Melefit ni. Eslini Piyer, Zek, Zeñ akaba Andre tãbu kã gãvay gayan cilin. Nday nakãnj tihindifinã ma, tãhi ahkado :

⁴ « Hiãba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Amãsarãkaba sarta ya zlam nani dek amagravu wudãk na ti ahãmamam ? »

⁵ Eslini Yezu nakãnj àhi ana tay : « Bumvu slimì, maslanã àgõsay kuli ba.

⁶ Adaba mis kay atara, ku way way do amãdãm nan ti nu, amãdãm nan ti *Bay gãdakani ya amara ni. Nahkay atagõsay mis kay.

⁷ Mis atagray silik kã cifenì akaba kã driñeni, ekicãm ma gani. Kicãmã ti kãgrum aƙgwaz ba. Ahãr àdãm zlam nday nani tãgravu kwa. Ku tamal tãgrava nahkay nanjgu ni, mandav ga duniya fan do.

⁸ Ndam ga had ndahan atakãdãvũ akaba ndam ga had ndahan, bãbay ndahan akaba bãbay ndahan. Had amadãday a kãsa gãrgãrani ndahan bu, lãwir day amãlãbu a kãsa gãrgãrani ndahan bu. Zlam nday nani dek ti mãnjãki ga daliya cilin : zlam nday nani ti akãdã ga wur ya ajibiyu aslar ana wal a hud bu ni.

⁹ Ay lekulãm ti bumvu slimì. Mis atãgãs kuli, atoru àna kuli ka mãlan ge seriyã. Atãzlãb kuli a ahay ga *mahãnjgalavũ Melefit bu. Atagrafãnjã seriyã kã kuli kã meleher ga gãdakani ga ngumna akaba bãbay a, adãba lekulãm ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekuli ya akazlapumku ni.

¹⁰ Wudaka mãlan andav nahãma, ahãr àdãm mis tãhi *Ma Mãweni Sulmani ana mis ga had gãrgãrani ni dek day kwa.

¹¹ « Yaw ka ya ti atãgãs kuli, atoru àna kuli ka mãlan ge seriyã nahãma, ere ye ti akãdãmum ni àhãli ahãr ana kuli ba. Ka fat nani Melefit amãhi ere ye ti akãdãmum ni ana kuli ; dãmum ma gani nani. Nahkay akãdãmum ma nani ti lekulãm lekulãmeni do, amãdãm ma nani ti *Mãsuf Njãlatani.

¹² Ka sarta gani nani ti mis atãsãkumõru bãza ga mãnj gatay ti tãbazl tay, ata bãn ga bãza day atãsãkumõru bãza gatay. Bãza ti ni etizirey ata bãn gatayani akaba ata mãnj gatayani, atãsãkumõru tay ti tãbazl tay.

¹³ Mis dek etizirey kuli adãba lekulãm ndam goro. Ay ti maslanã ya ti amãmbrãnj nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti, Melefit amahãnjayan nan. »

Zlam magədavani ya àbəlay do fererani ni
(Meci^y_u 24.15-28 ; L^u_k 21.20-24)

¹⁴ « Zlam magədavani ya àbəlay do fererani, eziⁿ zlam dek ni, amagravu.

* Amagrava ti ekip^um naⁿ ka məlaⁿ ya àgəski do ni. » (Bay ya ti ejen^gey ma hini ni ti ahàr àdəm mıcı lala). « Ekip^uma naⁿ a ti ahàr àdəm ndam ya ka had *Z^ude ni tâcuhworu a həma vu kwa.

¹⁵ Maslaⁿa ya ti naⁿ ka *dalaha^r ga ahay gayanⁿ ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayanⁿ a day ba. Mâhəraya mâcuhway sawanⁿ.

¹⁶ Maslaⁿa ya ti naⁿ a vədaⁿ bu ni ti ni, àⁿga a magam ga mara mazay azana gayanⁿ a ba. Mâcuhway sawanⁿ.

¹⁷ Ka sarta gani nani ti wâl a huf akaba nday ya ti bəza təfəⁿ kà tay ka ahar ni atasay ciciliⁿ !

¹⁸ Nahkay ti hən^galum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ba,

¹⁹ adaba ka sarta gani nani ti mis atəcakay daliya kay àtam daliya ndahanⁿ ya mis təcakabiyu kwa ahaslani ka ya ti Melefit àgraya məlaⁿ a duk àbivaya ana kana ni. Kələⁿ ga daliya nani ti daliya ndahanⁿ atələbi akada nani day-day va bi.

²⁰ Bay geli àdəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaⁿa àbi amatamfəⁿa kà daliya nana bi. Melefit àdəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayanⁿ ya àdaba tay a ni palam.

²¹ Ka sarta gani nani ti tamal maslaⁿa ahi ana kəli ahkado : “P^um *Krist naⁿ àbu ahalay !” ahkay do ni : “P^um naⁿ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayanⁿ ni ba.

²² Adaba mam, ndam ndahanⁿ atara tasəkad malfada, ku way way do amədəm naⁿ Krist ahkay do ni naⁿ bay məhən^gri *pakama ge Melefit ana mis. Atagray zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit àdaba tay a ni.

²³ Lekələm zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kəli a àndava. »

Man^ga ga Wur ge Mis a
(Meci^y_u 24.29-31 ; L^u_k 21.25-28)

²⁴ « Ay ka sarta gani nani, kələⁿ ga daliya ni zla nahəma, fat amacaday məlaⁿ va do, kiyi day amasladay məlaⁿ va do.

²⁵ Bon^gur atətəbⁱyu e melefit bu, atadəgaya a ga had a ; zlam n^jəda-n^jədani a huf melefit bu atədaday a məlaⁿ gatay bu.

²⁶ Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a makləbasl ba àna n^jəda kay akaba masladay goro a. †

²⁷ Ka sarta gani nani ti anəsłərbⁱyu *məslər ge Melefit ga macakalakabu ndam ya Melefit àdaba tay a ni kə sliri ga məlaⁿ fadani ni dek ; ku ka məlaⁿ driⁿeni weley weley do dek anəcakalakabu mis ka ahar bəlaⁿ. »

Yezu azay mazavu ga mən^g ga wəruv
(Meci^y_u 24.32-35 ; L^u_k 21.29-33)

²⁸ « Nazay mazavu gani akada ga mən^g ga *wəruv ni, ahàr àdəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək edí nahəma, kəsəruma mədərdər ən^jia wudak.

²⁹ Nahkay day tamal kⁱp^uma zlam ya nəhi ana kəli ni naⁿ àbu agravu nahəma, sər^umki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, niⁿja wudak.

* 13:14 Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11. † 13:26 Deniyel 7.13.

³⁰ Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa.

³¹ Məlan̄ ya agavəla akaba məlan̄ ya a ga həf ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Njəhadum eri

(Meciy# 24.36-44)

³² « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslan̄a əbi əsər bi. *Məslər ge Melefıt ya a hud melefıt bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefıt tekeđi nəsər do, si Baba Melefıt day kwa ti əsəra.

³³ Nahkay ti bumvu slimi, njəhadum eri, adaba kəsərum sarta gani nani do.

³⁴ Amagravu akađa ga maslan̄a ya nan̄ əbu akoru e mirkwi gayan̄ ni. Wudaka ara əsləka ti əmbərfən̄ ahay gayan̄ kə ndam ya təgri təwi ni, ədikaba təwi na ana tay a. Əhi ana bay ya ahətay mahay ni “Njəhad̄ eri” mək əsləka.

³⁵ Nahkay ti lekələm day njəhadum eri, adaba kəsərum sarta ga bay ahay gekəli ya aməsləkabiya na do. Cə aməsləkabiya ga məlakarawa, cə ga hud ya vad, cə ka ga ya ti agwəzl təzlah ni, cə ahkay do ni ge miledə ti kəsərum do.

³⁶ Nahkay ka sarta ya ti aməzlərəvkiaya ke kəli a bəslan̄ nahəma, ədi ahər ana kəli lekələm e dəwir bu ba.

³⁷ Ere ye ti nəhi ana kəli ni ti nəhi ana mis dek : Njəhadum eri. »

14

Gəđákani ga ndam Zude tagray dabari ge mijin̄ Yezu

(Meciy# 26.1-5 ; Lük 22.1-2 ; Zey 11.45-53)

¹ Vad əvu cə, tara tagray wuməri ga *Pak ; wuməri gani nani ti tidivü dipen̄ *miwisiñeni do. Eslini gəđákani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefıt ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefıt ni təgray sawari ti təgəs Yezu əna wir-wir, tawayay takad nan̄.

² Nday nakəñ tədəm : « Məgəs nan̄ a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbərn̄ leli do, etizligeaya silik a kəsa va. »

Wal nahən̄ abəki tersel ka ahər ga Yezu

(Meciy# 26.6-13 ; Zey 12.1-8)

³ Yezu nan̄ əbu a Betani, a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni. Nan̄ əbu man̄jəhadani azum dəf. Eslini wal nahən̄ əhurkiviyu ka tay əna tersel njəlatani ge sin̄gu kayani a kolombu sulumani bu. * Tersel gani nani ti təzalay nardu. Əhəbkiə ma ga kolombu na, əbəki tersel ni ka ahər ga Yezu.

⁴ Gayan̄ ya əbaki ni ti əwəriə bəruv ana mis nday ndahan̄ e kidin̄ ge mis ya təvu eslini ni ba ; təzlapay e kidin̄ gatay bu, tədəm ahkado : « Ağudar tersel hini ti kamam ?

⁵ Hojo amal təsəkumoya, təngəta ətam sulay jik diñ diñ mahkər, tidi sin̄gu gani ana ndam talaga do aw ? » Nahkay tələgi ana wal nakəñ n̄gak-n̄gak.

⁶ Eslini Yezu nakəñ əhi ana tay : « Mbrəñum nan̄ ! Kəhəlumi muru ti kamam ? Zlam gayan̄ ya əgru ni ti əbəlāy.

⁷ Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kələvad ; kəgrumi sulum ana tay akađa ya kawayum ni tata. Ay nu zla ti ananjəhad̄ akaba kəli kələvad do.

* 14:3 Kolombu gani nani ti təgray əna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, sin̄gu gani kay.

⁸ Wal hini àgra zlam ya ti agray tata na : àbəkua tersel ka vu a ti àslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va.

⁹ Nəhi ana kəli nahəma, a məlaŋ bu dək, ku eley eley do atədəmoru *Ma Məwəni Sulumani ni zla nahəma, ataŋgəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahàr ke mis do. »

*Zudas awayay asəkumoru Yezu
(Meciya 26.14-16 ; Lək 22.3-6)*

¹⁰ Zudas Iskariyot bilin a huɔ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu ɔru afa ga gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ga mədəfiki Yezu ana tay ti tégəsa naŋ a.

¹¹ Nday nakəŋ t̄ara ticia ma gayan na ti t̄əmərva dal-dal, t̄əhi : « Tamal kədəfikia Yezu ana leli a ti aməvuk sinɔu. » Kələŋ gani Zudas nakəŋ àdəbay divi ga mədəfiki Yezu ana tay.

*Ndam madəbay Yezu taslamalakabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak
(Meciya 26.17-25 ; Lək 22.7-14, 21-23 ; Zəŋ 13.21-30)*

¹² Vad ye enjenjeni ga wuməri ge dipenɔ *miwisiŋeni do ni ɛnɟia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tisiŋi bəza təmbak ana Melefit. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tihindifiŋa ma kà Yezu a, t̄əhi ahkado : « Kawaway ti m̄oru məslamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? »

¹³ Eslini Yezu àslər ndam madəbay naŋ bebem cə, àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gədəkani ni vu. Ekinɟamiya nahəma, akəbumkabu ahàr akaba zal nahaŋ àcahbiya yam a mandaray va. Ekipəma naŋ a ti dəbumiyu naŋ ka məlaŋ gayan ya ti ahuriyu ni.

¹⁴ Akəhurumiya ti hindumfiŋa ma kà bay ahay na, humi ahkado : “Məsi geli àdəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti neley ?”

¹⁵ Eslini bay ahay ni amədəfiki ahay nahaŋ gədəkani ka ahàr ga ahay nahaŋ ana kəli, zlam dək əvu məslamatakavani àndava. Slamatumikabu zlam məzumani ni ana leli ti eslini. »

¹⁶ Ndam madəbay Yezu cəeni ni təsləka, t̄oru a kəsa ni vu. T̄oru tinɟa ti t̄ədi ahàr ana zlam ni dək akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

*Yezu àdəm : « Maslaŋa e kidinɔ ga ndam madəbay nu ni bu ara ejiŋ nu »
(Meciya 26.20-25 ; Lək 22.14 ; Zəŋ 13.21-30)*

¹⁷ Mələkarawa àra ɛɟia ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni tinɟa a ahay ni va.

¹⁸ Eslini t̄əhuriya t̄ənjəhadkabá birra, t̄əbu təzum zlam ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, bilinɔ gekəli ya məzumkabu zlam ni aməsəkumoru nu. »

¹⁹ Ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhəlia ahàr ana ndam madəbay naŋ na dək. Ku way way do e kidinɔ gatay bu bilinɔ àna bilinɔni naŋ àbu àdəm : « Nu do, do waw ? »

²⁰ Yezu àhi ana tay : « Mis bilinɔ e kidinɔ gekəli kru mahar cəeni ni bu, maslaŋa ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni. »

²¹ Àdəm keti : « Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àdəm a Wakita gayan bu ni. Ay ti zləzlada afa ga maslaŋa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwैया naŋ a ndo. »

Yezu avi ðaf ge Melefit ana ndam maðabay naŋ ni
(*Meciya* 26.26-30 ; *Luk* 22.14-20 ; *1 Korej* 11.23-25)

22 Ka ya ti tazum zlam nahəma, Yezu àzay *dipeŋ, àgri səsı ana Melefit, èsekaba, àbi ana ndam maðabay naŋ ni. Àhi ana tay : « Zuma, hini ti aslu ga vu goro. »

23 Kələŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsı ana Melefit keti, àvi ana tay, nday dek tisi.

24 Àhi ana tay : « Hini ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis. Aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay.

25 Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məweni a *Məgur ge Melefit bu ni kwa. »

26 Təra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Melefit àna limis, təhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviyə vu.

Yezu àðəm : « Piyer aməðəm àsər nu do »
(*Meciya* 26.31-35 ; *Luk* 22.31-34 ; *Zen* 13.36-38)

27 Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « Lekuləm dek ekijəmkia ke divi a, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àðəm amakadkia bay məjəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. †

28 Anəmət, ay ka ya ti anəŋgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahər e Gelili. »

29 Eslini Piyer àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a nəŋgu ni, nu ti nìjikia do. »

30 Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, nak ti kani kani a, a huð ga məlavad bu wudaka agwazl azlah sak cə ti akəðəm sak mahkər kəsər nu do timey. »

31 Eslini Piyer nakəŋ àðəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmət kabu nəŋgu nahəma, ŋgay nəsər kur do ni ti nəðəm do simiteni. » Ndam *maðabay Yezu ndahan ni dek day təðəm akada ge Piyer ni.

Yezu ahəŋgalay Melefit e Gecimeni
(*Meciya* 26.36-46 ; *Luk* 22.39-46)

32 Yezu akaba ndam maðabay naŋ ni tòru ka məlan nahəŋ, məlan gani nani ti təzalay Gecimeni. Tòru tinjəa eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayəŋ, nakoru nahəŋgalay Melefit. »

33 Àzalay Piyer, Zek, akaba Zen, tòru cak. Eslini ti aŋgwaz àdəgaki ka Yezu nakəŋ dal-dal, məbəruv àtikaba kwir kwir.

34 Àhi ana tay : « Məbəruv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri. »

35 Naŋ nakəŋ àhəðakfəŋa kà tay a òru cak, àndəhad a huð a huð, àhəŋgalay Melefit ti àcakay daliya ka sarta nani ba.

36 Àðəm : « Aba, ‡ Bəba, zlam dek kisliki magrani ; həðakfua daliya hina, nəcakay ba ti. § Ku nəðəm nahkay nəŋgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

37 Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam maðabay naŋ mahkərani na, àdi ahər ana tay nday e dəwir bu. Èpidək tay, àhi ana Piyer :

† 14:27 Məŋjay Zakari 13.7. ‡ 14:36 Àna ma ga ndam Zude « Aba » awayay adəm vaba ti « Baba. »

§ 14:36 Ahalay ti ma ga Yezu ya àðəm ni ti nahkay hi : « Həðakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti təðəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

« Simu, kway-kway kinji ðwɪr aw ? Kèbesey manjəhadani eri njemdi bilin koksah aw ?

³⁸ Njəhadum eri, hənɔalɔm Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kɔli ni ti kɔjɔmkia ke divi a ba. Məbərɔw ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti əsliki do, adaba aslu ga vu gayan gedebeni. »

³⁹ Yezu əngəvù, ɔru əhənɔalay Melefit keti, akaða gayan ya ti əhənɔalay piɔani ni.

⁴⁰ Àra əhənɔala nahkay ti əngəkia ka ndam madəbay nan na keti. Àdi ahàr ana tay nday e ðwɪr bu, tàmətaɔkaba ga manjəhadana eri a. Tàra tɛpidekva ti təsər ere ye ti təhi ni do.

⁴¹ Əngəvù keti ya mahkər. Àra əsləkabiya ti əhi ana tay keti : « Kekileɔa kinjɔm ðwɪr aw ? Kekileɔa kəpəsɔmaba waw ? Sarta ənɔia. Nɔa pəm, tara təgəsɔ nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni.

⁴² Cɔkɔmaba, mədəgumkioru ka tay. Nɔa pəm, maslaɔa ya ti ara əgəsɔ nu ana tay ni ənɔia, do ni ti ahəmamam. »

Ndam Zude təgəs Yezu

(Meciɔu 26.47-56 ; Lɔk 22.47-53 ; Zɛɔ 18.3-12)

⁴³ Ka ya ti Yezu nan əbu azlapay nahkay ni ti Zudas bilin ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni ənɔia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəɔ kà tay. Gədəkani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədəkani ndahan təslərbiyu tay.

⁴⁴ Wudaka nday tara ti Zudas bay məsəkumoru Yezu ni əhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Əhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər * nahəma, nan gani hɔya. Gəsɔma nan a, dəgum àna nan, jəgum nan lala. »

⁴⁵ Zudas nakəɔ àra ənɔia ti àrəkia ka Yezu nakəɔ a hɔya. Əhi : « Məsi, » mək əgri sa àna məfəki ma kà tuwər.

⁴⁶ Nahkay mis ni tədəgaki ka Yezu cip, təgəs nan.

⁴⁷ Eslini mis bilin e kidin gatay ya təbu eslini ni bu àrad maslalam fətah, əsifəɔa slimi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit na həndad.

⁴⁸ Yezu əhi ana mis ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsɔm nu akaða nu zal akal,

⁴⁹ ambatakani do nəbu nəcahi zlam ana kɔli a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəsɔm nu ndo. Ay zlam nani agravu ti ere ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni məgravu. »

⁵⁰ Eslini ndam madəbay nan ni dək təmbərɔbu nan, tədəgiki ana hwa tidizl.

⁵¹ Wur dagwa nahan nan əbu eslini, məfakabu azana bilin ka vu cilin, adəboru Yezu bilegeni. Mis ni tàra tɔpia nan a ti tədəm təgəs nan. Tara təgəs nan ti

⁵² əmbərfəɔ azana gayan ni kà tay, ədiki ana hwa dəfel a mahayma.

Tagrafəɔa seriya kà Yezu kə meleher ga gədəkani ga ndam Zude a

(Meciɔu 26.57-68 ; Lɔk 22.54-55, 63-71 ; Zɛɔ 18.13-14, 19-24)

⁵³ Tàra təgəsə Yezu a ti təzoru nan afa ga gədəkani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit ni. Ba-ɔa ti gədəkani ndahan ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədəkani dək təcakalava eslina.

* **14:44** Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

⁵⁴ Ka ya ti tǎbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adǎboru naŋ kǎlǎŋ drin. Òru ɛnjua a ahay ga gǎɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni va ti ànjahad digus a dalaka bu, anjafəŋ kǎ aku akaba ndam magray tǎwi ye eslini ni.

⁵⁵ Gǎɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gǎɖakani ge seriya ni dek tǎbu tadǎbay zlam magudarani ga mǎwǎlki Yezu ka seriya, adaba tawayay takad naŋ, ay ti tǎŋgət ndo.

⁵⁶ Eslini mis kay tǎsǎkadki malfada, ay ma gatay ni tǎsava divi a.

⁵⁷ Kǎlǎŋ gani mis ndahaŋ ticikaba, tǎsǎkadki malfada nahaŋ keti,

⁵⁸ tǎɖǎm : « Leli mǎcifinǎ, ǎɖǎm ahkado : “Ahay gǎɖakani ge Melefit hini ya mis tǎlǎm àna ahar ni ti nara nembedkaba. Enembedkaba ti a huɖ ga vad mahkǎrani bu nǎlǎmvaya nahaŋ ya mis tǎlǎm àna ahar do na.” »

⁵⁹ Ay kekileŋa ma gatay ni tǎsava divi a.

⁶⁰ Eslini gǎɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ɛcikaba cǎkwad e kidin ge mis ni ba, ɛhindifinǎ ma kǎ Yezu a, àhi : « Nak kǎhəŋgarfəŋ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti tǎzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? »

⁶¹ Ay Yezu nakəŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Eslini gǎɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ɛhindifinǎ ma keti, àhi : « Nak ti *Krist *Bay gǎɖakani ya amara ni aw ? Nak wur ga Bay Melefit ya ti mazlǎbay ni aw ? »

⁶² Eslini Yezu nakəŋ ǎɖǎm : « Iy, nu gani. Ekipəm nu *Wur ge Mis maŋjəhadani a mǎlǎŋ ga gǎɖakani bu, kǎ ahar ga daf ge Melefit Bay njǎɖa-njǎɖani ni. † Ekipəm anara a huɖ melefit ba a maklaɓal ba. ‡ »

⁶³ Gǎɖakani nakəŋ àra ɛcia ma ga Yezu na ti àzumkia ɓaruv a, ɛguzlehkaba azana ka vu gayan a kwar, § àhi ana mis ni ahkado : « Madǎbay sedi nahaŋ kamam mba mam ? »

⁶⁴ Kicuma, endivi Melefit timey ! Ay ti kawayum ti mǎgrumi mam ? » Mǎk mis ni dek tǎɖǎm : « Àgudara, si tǎkad naŋ kwa. »

⁶⁵ Eslini mis ndahaŋ tǎɖǎgiki ana mitifiviyu esliɓ ana Yezu e eri vu, tǎkambahi eri, tǎsi mǎɖukɖuk ga ahar, tǎhi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit nahəma, dǎfiaya maslaŋa ya ti àzlaɓ kur na ana leli a zla ! » Mǎk mis ya tǎbu tagray tǎwi eslini afa ga bay gǎɖakani nani ni tǎzay naŋ, tǎbi bǎbarva.

Sak mahkǎr Piyer adǎm àsar Yezu do

(Meciya 26.69-75 ; Luk 22.56-62 ; Zen 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ka ya ti Piyer naŋ àbu a dalaka mbehenni ni bu nahəma, wal nahaŋ àra : wal nani agri tǎwi ana bay gǎɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni.

⁶⁷ Àra ɛnjia ti ɛpi Piyer naŋ àbu anjafəŋ kǎ aku, àmənjaləŋ lala mǎk àhi : « Nak day kǎsawadumkabá akaba Yezu zal Nazaret na. »

⁶⁸ Eslini Piyer àhi : « Aha. Nǎsǎr ma gani do, nicikaba ere ye ti kawayay kǎɖǎm na do. »

Àra ǎɖǎma nahkay ti ɛcikaba, àslakaba a dalaka ni ba, òru e gejin vu. [Mǎk agwazl àzlah.]

† 14:62 Limis 110.1. ‡ 14:62 Məŋjay Deniyel 7.13. § 14:63 Tamal zal Zude ɛguzlehkaba azana gayan ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àfəlay do simiteni ni àgrava. Gǎɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ɛguzlehkaba azana gayan ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya ǎɖǎm naŋ Wur ge Melefit ni, adaba tǎɖǎm ɛndivia Melefit a dal-dal.

⁶⁹ Wal ni àra èpia nanj a keti ti àhi ana mis ya ti eslini ni : « Nanj hini ti nanj ndam gatay gani. »

⁷⁰ Eslini Piyer àdám keti : « Aha, nu nèsar ma gani do. »

Àra àpása bal ti mis ya ti eslini ni tèhi ana Piyer keti : « Edefin nak day ndam gatay gani, adaba nak zal Gelili. »

⁷¹ Nanj nakənj àmbadaj dək, àdám : « Nèsar maslanja nani ya ti kacalumfənj ni do. Tamal nasəkad malfada nahəma, Melefít mākada nu a. »

⁷² Eslini agwazl àzlah ye cə huya. Agwazl ni àra àzlah ti Piyer nakənj ma ga Yezu ya àhi : « Wudaka ti agwazl azlah sak cə nahəma, akədám sak mahkər kəsər nu do timey » ni àngiaya a ahàr ba. Nahkay Piyer àdiki ana tuway.

15

Yezu nanj àbu kè meleher ge Pilet bay ga ndam Rom (Meciya 27.1-2, 11-14 ; Luk 23.1-5 ; Zey 18.28-38)

¹ Də àna zəzəeni nahəma gəđákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni, ndam *məsər Wakita ge Melefít ni akaba nday gəđákani ge seriya ni dek təcakalava, tàgray sawari. Eslini tэгəs Yezu, təwəl mək tōru àna nanj afa ga bay *Pilet.

² Tōru tinjəa àna Yezu a ti Pilet nakənj èhindifinja ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude edefin aw ? » Àhənjgrifənj, àhi : « Nak kədám. »

³ Eslini gəđákani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefít ni tacalki nanj ka zlam magudarani kay.

⁴ Pilet èhindifinja ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do aw ? Kàhənjgarfənj do aw ? »

⁵ Ay Yezu nanj te-te, àhənjgrifənj va do. Gayənj ya àhənjgarfənj ndo ni ti àgria jep ana Pilet a.

Təđəm tākada Yezu a (Meciya 27.15-26 ; Luk 23.13-25 ; Zey 18.39-19.16)

⁶ Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifinja kè Pilet a ti máfaya zal danğay a bəlanj. Tihindifinja ti nanj àbu afiaya maslanja ya tawayay na ana tay a.

⁷ Zal nahanj àbu, slimi gayənj Barabas ; təfiya nanj a danğay va akaba mis ndahanj ya ti təkədfənjva kə nğumna ni. Ka sarta ya ti təkədfənjva kə nğumna ni ti nanj àkada mis a.

⁸ Eslini mis dal-dalani ni tàra afa ge Pilet a, tihindifinja ti məgri ana tay akada gayənj ya ti agri ana tay kilevi ni.

⁹ Tàra tihindifinja nahkay ti Pilet nakənj àhi ana tay ahkado : « Nihiti ti kawayum nəfiaya bay ga ndam Zude na ana kəli a waw ? »

¹⁰ Àdám nahkay ti, àsəra gəđákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni tэгəsibiyu Yezu ti adaba tagralənj solu palam.

¹¹ Ay gəđákani ni tawayay ndo, təhi ana mis dal-dalani ni : « Humi : “Mawayay ti káfaya nanj a ba, si Barabas kwa.” » Mək təhi nahkay.

¹² Pilet nakənj àra ècia ma gatay na zla nahəma, àhi ana tay keti : « Kawayum ti nəgri mam ana maslanja ya ti kazalum nanj Bay ga ndam Zude ni mam ? »

¹³ Təhənjgrifənj àna zlahay : « *Darfənj nanj kə təndal ! »

¹⁴ Nahkay nanj nakənj èhindifinja ma kə tay a, àhi ana tay ahkado : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakənj ba təzlah kay kay : « Darfənj nanj kə təndal ! »

15 Nahkay ti Pilet awayay aməri bəruv ana mis dal-dalani ni, əfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, əhi ana ndam slewja gayəŋ ti təzləb Yezu əna kurupu. Təra təzləba naŋ a ti əhi ana tay ti təzay naŋ, tōru tədarfəŋ naŋ kə təndal.

*Ndam slewja teyefiŋ kə Yezu
(Meciyyə 27.27-31 ; Zey 19.2-3)*

16 Ndam slewja ni təgəs Yezu nakəŋ, təzoru naŋ a huđ ahay ga bay *Pilet ni vu. Ahay gani nani, təzalay Pretwer. * Eslini təzalakabu ndam slewja ndahaŋ ni dek.

17 Ndam slewja ni təmbatki azana ndizeni ka Yezu, mək tēkeleya adak a, təslap hindigil-hindigil, təfiviyyu a ahər vu akada ga jaku ni.

18 Təra təbəkia zlam a zla nahəma, təgri sa, təhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zəde ! »

19 Təzay eziŋwi, təsi a ahər vu, titifiviyyu esliḅ e eri vu, təbəhadı mirdim meleher ndiḅa ndiḅa ana hađ.

20 Təra təbia seki a nahkay ti təcakwakia azana ndizeni ya təfəki na, təbikabu azana gayəŋ gayəŋani ya təcakwakia ni. Eslini təzaya naŋ e mite va, ga moru *madarfəŋ naŋ kə təndal a.

*Tadarfəŋ Yezu kə təndal
(Meciyyə 27.32-44 ; Lük 23.26-43 ; Zey 19.17-27)*

21 Ndam slewja ni təbakabu ahər akaba zal nahaŋ naŋ əbu asləkabiya e gili a. Slimi gayəŋ Simu, naŋ bəŋ ge Eleksender nday ata Rufus, naŋ ga kəsə Sireŋ. Eslini nday nakəŋ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni.

22 Nahkay təzoru Yezu a məlaŋ nahaŋ vu ; məlaŋ gani nani ti təzalay Golgota, adəmvaba « Məlaŋ ga aslat ga ahər. »

23 Tōru tıŋjəa əna Yezu nakəŋ a zla ti tawayay təvi zum mebedəkabani akaba haf ya ti təzalay mir ni. Ay ti Yezu əwayay ndo.

24 Eslini tədarfəŋ naŋ kə təndal ni. Təra tədarfəŋa naŋ a ti təgraki ca-ca əki ka azana gayəŋ ni bəlaŋ əna bəlaŋ ti təsər way azum way.

25 Sarta ya tədarfəŋ naŋ kə təndal ni ti agray njemdi ambəmbu ya ge miledə.

26 Pakama əbu məbəkiani ka təndal, ka məlaŋ ya təbəki zlam magudarani ge mis ni ti mis dek təsər, təbəki ti nahkay hi : « Bay ga ndam *Zəde. »

27 Tədarfəŋ ndam akal bebem cə kə təndal ndahaŋ kə gəvay ga Yezu, bəlaŋ gani ka ahar ga dəf, bəlaŋ gani ti ni ka ahar ga gəjar. [

28 Nahkay ti pakama ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni əgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Tara tacalkivu naŋ əkivu ka ndam magudar zlam. † »]

29 Nday ya ti takoru gwar eslini ni təra tıpiə naŋ a ti tındivi naŋ, tədaday ahər, təhikaboru : « Hey, nak ya ti kədəm ahkado : “Nembədvu *ahay gədəkani ge Melefit ni ti anələmaba a huđ ga vad məhkərani ba” ni do aw ?

30 Həŋgay ahər gayak, həraya kə təndal na zla ! »

31 Eslini gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təbu təzlapay e kiđiŋ gatay bu, teyefiŋ daya. Tədəm ahkado : « Naŋ nakəŋ əhəŋgaraba mis ndahaŋ a keti ni ti, əhəŋgaraba ahər gayəŋ a koksah timey !

* 15:16 Pretwer əna ma Rom ti awayay adəmvaba ahay ga gədəkani ga ndam slewja. † 15:28 Məŋjay Izayi 53.12.

32 Àdəm nanj *Krist *Bay gəđakani ya amara ni, nanj bay ga ndam *Izireyel ti, mähəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya kà təndal na nahəma, leli tekeđi aməfəki ahàr bilegeni. » Mis ya təbu madarfəjanani kà gəvay ga Yezu ni day tindi vi nanj.

Yezu amətfəj kà təndal

(Meciyu 27.45-56 ; Lük 23.44-49 ; Zey 19.28-30)

33 Fat àra ècika tirked-keđ ka ahàr melefit a ti ləvənj àgray ka had ni dek, tekdefiñ duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga mələkarawa.

34 Àra àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adəmva ba ti « Bay Melefit, Bay Melefit goro ni, kəmbərənj nu ti kamam ? ‡ »

35 Mis ya təbu eslini ni ndahañ tàra ticia gayanj ya ti àzlah na ti təđəm : « Cəm day ti azalay Eli ni. »

36 Eslini bilinj gatay àcuhworu àzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu juó, àbahi ka aday, àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mési. Àdəm : « Besəma day, tamal ti Eli ara azaya nanj kà təndal na ti mara mipi. »

37 Ay Yezu nakənj àzlahkivu kay kay, àmət.

38 Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga mələnj *njəlatani ya ti a huđ ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni ègəzlehvabiyu kwarra, agavəla cekw a had. 39 Eslini bay ga ndam slewja ni nanj àbu micikeni kama ga Yezu. Àra èpia gayanj ya àmət na ti àdəm ahkado : « Maslanja hini ti Wur ge Melefit edeđiñ. »

40 Wál ndahañ təbu eslini cak, tamənjoru. Wál nday hini təkibu ka tay : Mari ga kəsa Magədala, Salomi akaba Mari mənəj ga ata Zek gəziteni nday ata Zoze ni.

41 Ka ya ti Yezu nanj àbu ka had *Gelili ni ti nday gani təđəba nanj a, təgria təwi a. Wál ndahañ kay təbu tamənjələnjoru bilegeni, wál nday nani təcəloya akaba Yezu a Zerəzalem a.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviñ vu

(Meciyu 27.57-61 ; Lük 23.50-56 ; Zey 19.38-42)

42 Mələkarawa àra ègia mis təbu təslamatavu ga vad *məpəsabana ga hajənj a ti

43 zal nahañ e kidiñ ge mis gəđakani ya ti tagray seriya ni bu àra. Təzalay nanj Zəzef, nanj ga kəsa Erimete. Nanj day ajəgay *Məgur ge Melefit. Àzay njəda gayanj, òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni.

44 Gayanj ya ti èhindi kisim ni ti àgria ejep ana Pilet a. Pilet àhi ana ahàr : « Yezu ti àməta àndava edeđiñ a waw ? » mək àzalay bay ga ndam slewja ni. Nanj nakənj àra ènjia ti Pilet èhindifiñja ma, àhi : « Àməta àpəsa edeđiñ a waw ? »

45 Bay ga ndam slewja ni àra àhia « Àməta » ti Pilet àvi divi ana Zəzef ti mòru mázay kisim ga Yezu na.

46 Nahkay Zəzef òru àsəkumbiyu dawra, àzaya kisim ga Yezu kà təndal na, àkambah. Àra àkambaha ti àfiyu e mindiviñ vu. Mindiviñ nani ti miliyeni a pələđ vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindiviñ ni va ti àbələdiviyu belim gəđakani ana mahay ge mindiviñ ni.

47 Ata Mari ga kəsa Magədala ni akaba Mari mənəj ga Zoze ni nday təbu tamənjələnj ka mələnj ya təfiyu kisim ga Yezu ni.

16

*Yezu aṅgaba e kisim ba**(Meciya 28.1-8 ; Lük 24.1-12 ; Zey 20.1-10)*

¹ Vad *məpəsabana àra àsləkaba zla nahəma, Mari ga kəsa Magədala ni, Mari mən̄j ge Zek, akaba Salomi tōru təsəkumbiyu tersel, ti t̄ara t̄agraki ka vu ga Yezu.

² Ge miledə fat azlərəvaya a vad enjenjeni ga gosku a zla nahəma, nday nakəŋ tōru ke mindiviŋ ni.

³ Təbu təzlaporu ka ahār divi, t̄ədəm ahkado : « Way amoru mabələdīlən̄a belim na ana leli k̄e mindiviŋ na way ? »

⁴ Belim gani nani ti ḡədakani ḡədak. T̄ara t̄əmən̄joru ti tipi ti mindiviŋ nakəŋ b̄ən̄ja, belim ni mabələdīlən̄ana. ⁵ Tōru t̄inj̄əa ti t̄əhuriyu e mindiviŋ ni vu. T̄ara t̄əhuriya ti tipi wur dagwa nahan̄ nən̄ əbu man̄jəhadani diḡəsa ka ahar ga daf, məbakabu azana b̄əd-b̄ədani, əsia aŋgwaz ana tay a kay.

⁶ Àhi ana tay ahkado : « Aŋgwaz əwər k̄əli ba. K̄ədəbum ti Yezu zal Nazaret, ya ti t̄akad̄fən̄ nən̄ k̄ə t̄əndal ni. Àŋgaba e kisim ba, nən̄ əbi ahalay va bi. Mən̄jumki, m̄əlan̄ ya t̄əfəkad̄ kisim gayan̄ ni nihi.

⁷ Nihi ti d̄əgum, k̄əhumi ma gani ana ata Piyer ndam mad̄əbay nən̄ ni, humi ana tay ahkado : “Adoru ka had̄ *Gelili kama gek̄əli, akədumi ahār ti eslini, akad̄a gayan̄ ya ti àhi ana k̄əli ni.” »

⁸ Nday nakəŋ t̄əhəraya e mindiviŋ ni ba t̄ədəgikibiyu ana hwa ; aŋgwaz əwər tay a, t̄əgəgəra. T̄ara t̄əsləkabiya zla ti t̄əhi ma gani ana maslan̄a ndo, ad̄aba aŋgwaz əwəra tay a kay. *

Yezu aŋgazlivu ana ndam mad̄əbay nən̄ ni

[

⁹ Yezu aŋgaba e kisim ba ge miledə a vad enjenjeni ga gosku a. Àra aŋgaya ti aŋgazlivu enji ana Mari ga kəsa Magədala, nən̄ ya ti ahaslani Yezu àgariaba seteni a adəskəla ni.

¹⁰ Nən̄ nakəŋ àra əpia Yezu a ti ōru ga m̄əhi ma gani ana ndam ya t̄əbu akaba Yezu ahaslani ni. Ōru àdi ahār ana tay ti nday t̄əbu tit̄əwi, b̄əruv awər tay.

¹¹ Mari nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Yezu nən̄ əbu, n̄ipia nən̄ a. » Ay ma gayan̄ ya àhi ana tay ni ti t̄əgəsiki ndo.

¹² K̄ələn̄ gani ndam *mad̄əbay Yezu c̄ə t̄əbu takoru a kəsa ciḄ-ciḄeni vu ti, Yezu aŋgazlivu ana tay. Aŋgazlivu ana tay ti vu gayan̄ ni akad̄a ya aŋgazlivu ana Mari ni do.

¹³ Nday nakəŋ day t̄əsləkabiya ga man̄jəhad̄i ma gani ana ndam mad̄əbay Yezu ndahan̄ na. T̄ara t̄əŋgəhad̄ia ana tay a nahkay ti nday nani t̄əgəsiki ma gatay ya t̄əŋgəhad̄i ana tay ni ndo keti.

¹⁴ K̄ələn̄ gani ka ya ti ndam mad̄əbay nən̄ kru mahar b̄əlan̄ani ni t̄əbu t̄əzum zlam nahəma, Yezu nakəŋ aŋgazlivu ana tay. Àra aŋgazliva ana tay a ti àl̄əgi ana tay ad̄aba t̄əfəki ahār ke Melefit ndo, t̄əwayay m̄əgəsiki pakama ga ndam ya ti t̄ədəm : « M̄ipia Yezu a, aŋgaba e kisim ba » ni ndo palam.

¹⁵ Mək àhi ana tay ahkado : « D̄əgum ka had̄ ga m̄əlan̄ ni d̄ək, humioru *Ma M̄əweni Sulumani ana mis ya Melefit àgra tay a ni d̄ək.

¹⁶ Maslan̄a ya ti àfəkua ahār a akaba àbara ni ti Melefit amahəŋgay nən̄. Ay maslan̄a ya ti àfəku ahār ndo ni ti Melefit am̄əgəs nən̄ àna seriya.

* 16:8 A wakita ndahan̄ bu ni ti ma ga Mark àndava ahalay a.

¹⁷ Nday ya ti tãfækua ahàr a nahəma, mǝfəku ahàr gatay ni ara asərvu nahkay hi : atagariaba seteni ana mis àna slimi goro a ; atəzlapay àna ma həma ndahan̄ ya nday təsər do ni ;

¹⁸ tamal ti tǝgəs gavan̄ àna ahar ahkay do ni tisi zlam makaɗ mis day, zlam nday nani atǝgri arañə ana tay do ferera ; tamal ti tǝbəkɪ *ahar ka ndam ya tǝbesey do ni, ndam nday nani atan̄gaba. »

Melefit azoru Yezu a huɗ melefit vu

(Luk 24.50-53 ; Tɔwi 1.9-11)

¹⁹ Bay geli Yezu àra àhia pakama na ana tay a nahkay ti Melefit àzoru nan̄ agavəla a huɗ melefit vu, mək ànjəhad kà ahar ga ɗaf ge Melefit, a mələn̄ ga gəɗakani vu.

²⁰ Kələn̄ gani ndam *asak ga Yezu ni ti ni tǝsləka, tǝhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis ga had̄ ga mələn̄ ni dek. Bay geli àvi njəɗa ana tǝwi gatay ya tǝgray ni àna mǝgrikivu zlam ndahan̄ ya ti mis tipɪ ɗay-ɗay ndo ni ana tay.]

---

† **16:20** A wakita ndahan̄ bu ni ti wakita ga Mark andav àna 9-20. Ay a wakita ndahan̄ bu ka mələn̄ ga 9-20 ti andav nahkay hi : « Wál ni tǝhəngri ere ye ti àgravu ni dek àna ata Piyer akaba ndam maɗəbay Yezu ndahan̄ ni, tǝzlapaki kay ndo. Kələn̄ gani Yezu àna ahàr gayan̄ àsləruru ndam maɗəbay nan̄ ni gwar egezi ka mələn̄ ya fat azlǝrəvaya ni akaba gwar agavəla ka mələn̄ ya fat adiyu ni ga məhiani ana mis Melefit amahəngay mis ga kan̄gay-kan̄gayani. Ma gani nani ti njələta, aməmbatvu ɗay-ɗay do. »

Ma M_Hweni Sulumani ya L_Uk àbèki ni Ere ye ti m_Àdámki ka Ma M_Hweni Sulumani ya L_Uk àbèki ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita ge L_Uk ni àdáfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nāṅgu ni, kwa ka m_Ànjèki gani ndam ga Yezu dèk tāsèra àbèki ti L_Uk bay ya tàgrakabu t_Uwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Māsèra, bay ya àbèki wakita ge L_Uk ni ti àbèki T_Uwi ga ndam asak ga Yezu day nan gani (L_Uk 1.1-4, T_Uwi 1.1). A T_Uwi ga ndam asak bu àdám « leli » (16.10-17 ; 20.5-15 ; 21.1-18 ; 27.1-28.16), nahkay māsèra bay ya àbèki wakita ni tāsawada akaba Pol a.

L_Uk àbiki wakita gayan c_Àeni ni ana Tey_Ufil (1.3). Way Tey_Ufil way ti māsèr do ; slimi gayan ni awayay adámvaba « Bay ya ti awayay Melefit ni. » L_Uk azalay nan « g_Àdakani goro » : bi nan bay ge elimeni, bi àp_Àl sinṅu ga magraya wakita na ti nan ; àfèkia ahàr ka Yezu a, ay L_Uk àbiki wakita ti m_Àci pakama àki ka Yezu lala (1.4). L_Uk awayay ti mis dèk tāsèr pakama àki ka Yezu lala.

L_Uk àsèra ma Gres a lala, àbèki ti akada ga ndam māsèr zlam ya t_Àbèki wakita ka sarta ga Yezu ni. Awayay ti mis tāsèr ere ye ti àgravu ni àgrava ededīṅ ededīṅena, nahkay àdáfay slimi ga b_Àbay ya t_Àgur had ka sarta gani ni (1.5 ; 3.1) ; ka sarta gani nani mis tacal vi ti àna slimi ga b_Àbay nahkay.

L_Uk àṅg_Àhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdám ni akada ga ata Meciy_U nday ata Mark ya t_Àṅg_Àhad ni : Yezu ànjèki ke t_Uwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Ay akada ge Meciy_U ya àgray ni L_Uk day ànjèki ti ke miwi ga Yezu (1-2) ; ka m_Àlan nani akaba ka m_Àlan ndahan àṅg_Àhad zlam ya ti nan nanjani ècifīṅa kè mis ndahan a, èj_Àṅgey a wakita ndahan bu ndo ni (1.3).

Ga Yezu ya àh_Àṅgalay Melefit ni ti ata Meciy_U nday ata Mark t_Àṅg_Àhada ma gana, ay ti L_Uk àṅg_Àhada àtama gatay na (3.21 ; 5.16 ; 6.12 ; 9.18, 28-9 akaba ndahan). Àdafa t_Uwi ga M_Àsuf Nj_Àlatani ya àgray na daya (1.35, 41, 67 ; 2.25-27 ; 3.16, 22 ; 4.1, 14, 18 ; 10.21 akaba ndahan). Àṅg_Àhad ah_Àmamam w_Àl ndahan t_Àd_Àbay Yezu, Melefit day àh_Àṅgay tay ni (1.39-56 ; 7.37-50 ; 8.2 ; 23.27-28, 49 ; 24.1), akaba ah_Àmamam Yezu awayay ndam talaga ni (4.18 ; 6.20 ; 7.22 ; 11.41 ; 12.23 ; 14.13, 21 ; 18.22 ; 19.8 ; 21.2-3). Àṅg_Àhad ah_Àmamam Yezu awayay ndam magudar zlam ya tambatkaba majalay ahàr gatay a ni daya (5.32 ; 7.34, 37-50 ; 15.1-7, 10 ; 18.13-14 ; 19.7-10).

Pakama ya L_Uk ànjiki ana Tey_Ufil ni

¹ N_Àbukki wakita hini ana nak, Tey_Ufil goro ni.

N_Àhuk nah_Àma, mis kay t_Àkad_Àva, t_Àbèkia zlam ya ti t_Àgravu e kidīṅ geli bu na ka wakita.

² Wudaka t_Àbèki zlam gani nani ti mis ndahan t_Àhibiya ana leli a àndava. Nday ya ti t_Àhi ana leli ni t_Àpibiya ere ye ti àgravabiya kwa ka m_Ànjèki gani àna eri gatay gatayana. Nahkay zla ti t_Uwi gatay ègia ga m_Àhi pakama ge Melefit ana mis a.

³ Ègia mis ndahan ni t_Àbèkia wakita gatay na nah_Àma, nu day àb_Àlafua nawayay n_Àbukki pakama gani ka wakita, Tey_Ufil g_Àdakani goro ni. Nawayay n_Àslamalakabu pakama gani lala, adaba n_Àcahakabá ere ye ti àgravu na dèk, kwa ka m_Ànjèki gani.

⁴ Nagray nahkay adaba nawayay ti kâsær pakama ya kîci ni ti pakama ge jiri ededîñ.

Mâslær ge Melefit àdâm etiwî Zeñ bay mabaray mis

⁵ Ka sarta ya *Erot nañ bay gəđakani ga had ga ndam *Zude nahəma, zal nahanə ʔbu, nañ bay *mañgalabakabu mis akaba Melefit, slimi gayanə Zakari. Nañ ge dini ga Abiya. Wal gayanə day wur hud ga *Aron, slimi gani Elizebet.

⁶ Nday cecæni ndam jireni kè eri ge Melefit, təgəskabu *Divi ga Bay Melefit ya təbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni, tagray ere ye ti Melefit awayay ti mis təgray ni dek. Nday gani mis təngətfəña zlam magudarani kà tay a do.

⁷ Ay ti tiwi bəza ndo, adaba Elizebet nañ dəgəlani mək nday cecæni tiğia medewel a àndava.

⁸ A vad nahanə Zakari nañ ʔbu agri təwi ana Melefit a *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, adaba ahar ge təwi ga ndam ge dini gayanə ʔnɟua.

⁹ Kəlavad ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni tihindi Melefit ti mədaba mis a bəlanə e kidîñ gatay ba, ti maslanə nani ahuriyu kà mahay ga malanə *nɟəlatani ni ga mazəbay haf ya ezi akada ge tersel ni : ka fat nani ti Melefit adaba Zakari a.

¹⁰ Sarta ga mazəbay haf ni ʔra ʔnɟia ti ʔhuriyu a ahay ni vu. Mis ndahanə dal-dalani ni ti ni nday a dalaka bu, təbu tahəngalay Melefit.

¹¹ Eslini *mâslær ge Melefit ʔngazlivu : mâslær ni jika gwar kà ahar ga daf ga zlam ya ti tazəbaki haf ya ezi ʔcær ni.

¹² Zakari nakəñ ʔra ʔpia mâslær ge Melefit na ti ʔbivaya aŋgwaz a, ʔtia bəruv a.

¹³ Nañ ʔbu agray aŋgwaz nahkay nahəma, mâslær ge Melefit ni ʔhi : « Kəgray aŋgwaz ba, Zakari, adaba Melefit ʔcia gayak ya kəhəngalay nañ na. Nahkay wal gayak Elizebet emiwakaya wur zalana, akadi slimi gani Zeñ.

¹⁴ Etiweya wur na ti akəmərɟu dal-dal ʔsabay, mis kay day atəmərɟu ka ya ti etiwewa nañ a ni.

¹⁵ Adaba mam, nañ gani emigi mis gəđakani kè eri ge Melefit. Emisi zum akaba zlam mawəsani day-day do ; kwa nañ a hud ga mañani bu *Məsuf Nɟəlatani ʔniviyu a məbərɟu bu dal-dal.

¹⁶ Amahəngarbiyu bəza ge Izireyel kay afa ga Bay Melefit gatay ti təfəki ahər keti.

¹⁷ Amara kama ge Melefit ga məhi ma ge Melefit ana mis a. Melefit aməvi Məsuf akaba nɟəda akada ya ʔvi ahaslani ana bay mahəngaray pakama gayanə Eli ni. Amagray təwi ga mañgalabakabu ata bəñ ga bəza akaba bəza gatay ; mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni amahəngarbiyu tay ti təjalay ahər akada ga ndam ya ticiiki slimi ana Melefit ni. Nahkay amaslalalikabu mis ana Bay geli ga məgri təwi. »

¹⁸ Eslini Zakari nakəñ ʔhəngrifəñ, ʔhi : « Anəsær ma gayak ya kədəm ni ti jiri ti ahəmamam ? Adaba nihi leli cæni ata wal goro miğia medewel a ni. »

¹⁹ Eslini mâslær ge Melefit nakəñ ʔhəngrifəñ, ʔhi : « Nu Gabriyel, nu nəbu kè meleher ge Melefit kəlavad. ʔslərɟukbiyu nu ti nəhuk ma sulumani ya kici ni.

²⁰ Nihi ti akazlapay koksah, akədəm ma va do, si ere ye ti nəhuk ni amagrava day, adaba kəgəskabu pakama goro ndo. Nəhuk nahəma, ere ye ti nədəm ni ti amagravu ʔna vad gani. »

²¹ Ka sarta ya Zakari nañ a ahay bu ni ti mis ya a dalaka bu ni təbu tajəgay nañ. ʔra ʔpəsviya a malanə *nɟəlatani ni va ti ʔhəlia ahər ana tay a.

²² Ka ya ti àhàraya ni ti èsliki mǎdǎm ma va do. Nahkay mis ni tǎsǎra èpibiya arañja a mǎlan njǎlatani ni ba. Nan nakǎnj àzlapay koksah, adadi ahar ana tay cilinj.

²³ Nahkay nan àbu agri tǎwi ana Melefit. Sarta ge tǎwi gayanj ni àra àndava ti àslǎka òru a magam gayanj.

²⁴ Kǎlanj gani wal gayanj Elizebet àzay huǎ. Àra àza huǎ na ti ànjǎhad a ahay bu kiyi zlam, àhàraya e mite va ndo. Àdǎm :

²⁵ « Ere ye ti àgrakuvu ni ti tǎwi ga Bay Melefit goro. Nihi ti àjǎnakia nu a, àzakua mimili kǎ eri ge mis a. »

Mǎslǎr ge Melefit adǎm etiwǎ Yezu

²⁶ Ka ya ti Elizebet nan a huǎ kiyi muku nahǎma, Melefit àslǎrbiyu mǎslǎr gayanj Gabriyel a kǎsa nahanj vu. Kǎsa nani ti tǎzalay Nazaret, ka had *Gelili.

²⁷ Àslǎrkibiyu ka wur dahalay nahanj, slimi gayanj Mari. Wur dahalay nani ti tǎvia ana zal nahanj a ; slimi gani Zǎzef, nanj wur huǎ ge Devit. Ay ti àzay nanj fanj ndo.

²⁸ *Mǎslǎr ge Melefit nakǎnj àrǎkioru ka wur dahalay ni, àhi : « Nǎgruk sa. Nak ti Melefit awayay kur, agruk sulum gayanj. Bay Melefit nanj àbu akaba kur. »

²⁹ Wur dahalay ni àra ècia sa ga mǎslǎr ge Melefit na ti àhǎlia ahàr a. Àhi ana ahàr ahkado : « Sa ga mam nahkay mam ? »

³⁰ Eslini mǎslǎr ge Melefit nakǎnj àhi : « Kǎgray anjgaw ba, Mari, adaba kǎnjǎta zlam sulumana afa ge Melefit a.

³¹ Kara kazay huǎ wudǎk. Nahkay kara kiwi wur zalani, akǎdi slimi gani Yezu.

³² Wur nani emigi mis gǎdǎkani. Melefit nanj agavǎla drij amǎdǎm wur nani ti Wur gayanj. Bay Melefit amǎfiyu nanj a bay ge Devit bǎnj ga bǎnjani ya àzum ahaslani ni vu,

³³ amǎgur bǎza huǎ ge Zekup ga kǎnjay-kǎnjayani, bay gayanj amandav ðay-ðay do. »

³⁴ Eslini Mari àhi : « Nu nǎsǎr zal do ni ti, anazay huǎ gani ti ahǎmamam ? »

³⁵ Mǎslǎr ge Melefit ni àhǎnjgrifǎnj, àhi : « *Mǎsuf Njǎlatani amǎrǎkuka, Melefit nanj agavǎla drij amagray ti kǎnjǎhad a njǎda gayanj bu akǎda ya kǎnjǎhad e zǎhweri ga mǎnjǎhaf bu ni. Nahkay wur ya ekiweya ni nanj njǎlata, Melefit amazalay nanj Wur gayanj.

³⁶ Nihi Elizebet wur ga ndam gekǎli ni, nanj ya ti mis tǎdǎm nanj dǎgalani ni, ku ègia medewel a nǎngu ni àza huǎ a kiyi muku, wur zalani àniviyu.

³⁷ Adǎba mam, ere ye ti Melefit èsliki magrani do ni ti àbi. »

³⁸ Mari nakǎnj àra ècia ma gayanj na ti àhi : « Nu ti nu wal mǎgri tǎwi ana Bay Melefit. Ere ye ti kǎhu ni mǎgrakuvu ti ! » Eslini mǎslǎr ge Melefit ni àslǎka, àmǎrbu nanj.

Mari nanj àbu afa ge Elizebet

³⁹ Ka sarta gani nani Mari àslǎka, àcǎloru ke weceweceni gwar a hǎma vu, a kǎsa nahanj vu ka had *Zude.

⁴⁰ Òru ènjǎa ti àhuriyu a ahay vu afa ga Zakari, àgri sa ana Elizebet wal ga Zakari ni.

⁴¹ Elizebet àra ècia sa ga Mari na ti wur ya ti a huǎ gayanj bu ni àdadǎy. Eslini *Mǎsuf Njǎlatani èsliva a vu vu ana Elizebet a,

42 Mæk nanj nakəŋ àdiki ana zlahay kay kay, àdám : « Nak ti Melefit àgruka zlam sulumana àtama ga wál ndahanj na dek. Àgria sulum ana wur gayak ya a huđ bu na daya.

43 Nu way ti mən ga Bay goro m̄ara afa goro a way ?

44 Ka ya ti n̄ici sa gayak ni ti wur ya a huđ goro bu ni àdada àna m̄am̄arana.

45 Nak k̄abu àna m̄am̄arani adaba k̄af̄akia ah̄ar ka Bay Melefit a, k̄as̄era amagray ere ye ti àhuk am̄agruk ni. »

Mari àzlabay Melefit

46 Eslini Mari nakəŋ àdám ahkado :

« Àna m̄ab̄aruv goro dek n̄adám Bay Melefit goro nanj ḡadakani dal-dal,

47 nu n̄əbu àna m̄am̄arani kay adaba Melefit nanj àbu ah̄əŋgay nu ;

48 adaba mam, nu n̄isli arañ do, n̄agri t̄əwi ana nanj, ay ti àjalakua ah̄ar a.

Nahkay kwa kani mis ya t̄əbu ni dek at̄adám nu n̄əbu àna m̄am̄arani dal-dal ga kan̄gayani.

Mis ya etiwi tay kama ni dek day at̄adám nahkay.

49 At̄adám nahkay adaba Melefit esliki magray zlam dek, àgrua zlam ḡadákana.

Melefit ti nanj nj̄alata !

50 Ndam ya tab̄had̄i mirdim ni ti awayay tay,

agri sulum gayan ana tay akaba ana b̄əza huđ b̄əza huđ gatayani.

51 Àgra t̄əwi ga nj̄əda àna ahar gayan a ;

ndam ya ti zlabay àn̄iviyu ana tay ni ti àgrikaba ah̄ar ana tay a kway-kwayay.

52 B̄əbay day àh̄əlaba tay a bay gatay ba ;

ndam ya ti t̄is̄liviyyu a mis vu do ni ti àh̄əlaya tay agav̄əla.

53 Ndam ya ti l̄əwir àw̄ər tay ni ti àvia zlam sulumana ana tay a, t̄ərh̄a àna nanj a ;

ndam ge elimeni ti ni àgara tay a, t̄əsl̄əka ahar gatay zlam zlam.

54 Ndam *Izireyel ti nday ndam m̄agri t̄əwi ana Melefit, nahkay àj̄ənakia tay a ;

sulum gayan ya àd̄əmbiyu am̄agri ana tay ni àḡəj̄azlki ah̄ar ndo.

55 Sulum gani nani ti àhibiya ma gana ana ata b̄əŋ geli ahaslana,

àdám am̄agri ana Abraham akaba ana b̄əza huđ gayan ga kan̄gay-kan̄gayani. »

56 Mari àra àzlab̄a Melefit a nahkay ti àp̄əsiyyu afa ge Elizebet agray kiyyi mahk̄ər ; k̄əl̄əŋ gani àsl̄əkabiya, àra a magam a.

T̄iwi Zeŋ bay m̄abaray mis ni

57 Kiyi ge Elizebet àra ènjia ti èweya wur zalana.

58 Àra èweya wur na ti àm̄ərva : ndam mahay gayan akaba ndam gayan t̄àra t̄icia Melefit àgria sulum gayan a ti nday day t̄əm̄ərva.

59 Nur ni àra àgra vad̄ azlalahk̄ər a nah̄əma, mis t̄àra ge *mekeli k̄ud̄i a. T̄àra t̄ekelia k̄ud̄i na ti tawayay t̄ədi slim̄i ga b̄əŋani Zakari.

60 Ay ti m̄əŋani àdám : « Aha, k̄àzalum nanj nahkay ba, slim̄i gayan Zeŋ. »

61 T̄àra t̄icia ma ga wal na ti t̄əhi : « Maslaŋa àbi e dini gayak bu t̄əzalay nanj Zeŋ bi timey. »

62 Nahkay t̄ədad̄i ahar ana b̄əŋ ga wur ni, ti m̄ad̄əfiaya slim̄i ya nanj awayay m̄adiani ana wur ni ana tay a.

63 Mæk Zakari nakəŋ èhindif̄iŋa p̄əl̄əŋgaf k̄à tay a. T̄àra t̄əzibiya ti àb̄əki : « Slim̄i gayan Zeŋ. » Gayan ya àra àb̄əkia nahkay ni ti àgria ejep ana mis na dek.

64 Ka gani nani Melefit àhèlikaba ma ana Zakari nakəŋ a, àzlapay huya, àdi ana mazləbay Melefit.

65 Ere ye ti àgravu ni ti àsia aŋgwaz ana ndam mahay gayan na dèk. Ma gani nani àhəndoru ka had *Zude a kəsa ya ka həma ni vu dèk.

66 Ndam ya ticia pakama nana ni dèk ti təbu təjalaki ahàr, tədəm ahkado : « Wur nani ti emigi mam ? » Wur ni ti njəda ge Melefit àbu akaba nan edeđin.

Zakari ahəŋgri ma ge Melefit ana mis

67 Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva ana Zakari bəŋ ga wur na a vu va. Nahkay àhəŋgaraya pakama ge Melefit a, àdəm ahkado :

68 « Mazləbay Bay geli, Melefit ga ndam *Izireyel ni, adaba àra àmənjava ndam gayan a, àmba tay a.

69 Melefit àslərbiya bay njəda-njədani ga mahəŋgay leli a.

Bay njəda-njədani nani ti wur hud ge Devit bay məgri tawi ana Melefit ni.

70 Pakama gani nani ti àhibiya ana ndam njəlatani ya tahəŋgaray *pakama gayan ahaslani na,

mək nday day təhəŋgria ana mis a.

71 Àdəm amahəŋgafəŋa leli kà ndam ezir geli a, ti ndam ya tàwayay leli do ni tisliki ke leli va ba.

72 Àgria sulum gayan ana ata bəŋ geli a, àjalakia ahàr ka pakama gayan ya àwəlkabu akaba tay na. Pakama gayan ya àwəlkabu akaba gatay ni ti njələta.

73 Àjalakia ahàr ka mbađay gayan ya àmbadi ana Abraham bəŋ geli na. A mbađay gayan ni bu àhi

74 amahəŋgafəŋa leli kà ndam ezir geli a ti aŋgwaz àwərfəŋa leli kà tay a va ba, ti mǎfəki ahàr ke Melefit, mǎzləbay nan,

75 ti mǎgi ndam jireni, ndam njəlatani kè eri gayan duk abiviyu ana mandav ga vad ga sifa geli. »

76 Zakari nakəŋ àdəm keti :

« Nak zla nahəma, wur goro, atəzalay kur bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

Nan agavəla drin !

Atəzalay kur nahkay adaba akədi kama ana Bay gəđakani geli ga maslamalikabu divi,

77 ga məhiani ana ndam gayan ni ti təsər Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a, amahəŋgay tay.

78 Melefit geli ni ti awayay leli, agri sulum gayan ana leli dal-dal.

Nahkay amara masladi mələŋ ana leli kwa agavəla akada ga fat ya azlərəvaya, asladay mələŋ ni.

79 Amasladi mələŋ ti ana ndam ya ti nday a ləvəŋ bu ni akaba nday ya ti tagrafəŋa aŋgwaz kè kisim a ni,

ti mǎdəfiki ana leli ahəmamam manjəhadkabu àna sulumani akaba Melefit ni. »

80 Zakari nakəŋ àra èndeveriŋa pakama gayan na ti ànjəhad akaba ndam gayan zlam gayan. Nday təbu nahkay ti Zeŋ wur gayan ni nan àbu adək, məsər zlam gayan asagakivu adaba Melefit nan àbu akaba nan. Ànjəhad e gili duk abiviyu ana vad ya ti àŋgəzlivu ana ndam Izireyel vay-vay ni.

2

*Tiwi Yezu
(Meciya 1.18-25)*

¹ Ka sarta gani nani ti Egust *bay gɔɔɔakani ga ndam Rom ɔɔɔɔmva. ɔɔɔɔm tɔɔɔɔɔ mis ga had ya nan agur ni dek, tɔɔɔɔɔɔɔ slimi gatay ka wakita.

² Macal mis nani ti ye enjenjeni. ɔɔɔɔɔɔɔ ka ya ti Kiriniya agur had Siri ni.

³ Nahkay ku way way do dek akoru ka had gayan ti tɔɔɔɔɔɔɔ nan, tɔɔɔɔɔɔɔ slimi gayan eslini.

⁴ Ka sarta gani nani ti Zuzef zal ga Mari ni nan abu ka had *Gelili a kɔɔɔɔa Nazaret bu. ɔɔɔɔɔɔɔ ma ga macal mis na ti ɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔ ka had *Zude, a kɔɔɔɔa Betlehem vu. ɔɔɔɔɔɔɔ eslini ti adaba tiwi bay Devit bɔɔɔ ga bɔɔɔɔɔɔɔ ahaslani a kɔɔɔɔa gani nani bu.

⁵ Ka ya ti akoru ni ti ɔɔɔɔɔɔɔ wal gayan Mari ju, ti tɔɔɔɔɔɔɔ slimi gatay a kɔɔɔɔa ga ata bɔɔɔ gatayani bu. Ka gani nani ti wal ni huɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

⁶ Tɔɔɔɔɔɔɔɔ a Betlehem a nday tɔɔɔɔɔ eslini ti vad ge miwi wur ni ɔɔɔɔɔɔɔ.

⁷ Nahkay nan nakɔɔ ɔɔɔɔɔ meykweya gayan wur zalana. ɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ wur na ti ɔɔɔɔɔɔɔ nan a azana vu mɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ nan a kulum vu. Tɔɔɔɔɔɔɔ wur ni eslini ti adaba mis tɔɔɔɔɔɔɔ a ahay ga ndam mirkwi ni va, mɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔ va bi palam.

Mɔɔɔɔɔ ge Melefit ahi ana ndam majɔɔɔɔɔ zlam tiwia Krist a

⁸ Ka had nani nahɔɔɔ, ndam majɔɔɔɔɔ zlam tɔɔɔɔɔ a huɔ gili bu, tanjhad ɔɔɔ ga majɔɔɔɔɔ zlam gatay ga mɔɔɔɔɔɔɔ.

⁹ Nday tɔɔɔɔɔ eslini ti mɔɔɔɔɔ ga Bay geli Melefit ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ana tay, masladani ga Bay geli Melefit ɔɔɔɔɔɔɔ ka tay a ka mɔɔɔɔɔ nana, ɔɔɔɔɔɔɔ tay e kidin vu. Tɔɔɔɔɔ tɔɔɔɔɔ nahkay ti ɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔ ana tay a dal-dal.

¹⁰ Eslini *mɔɔɔɔɔ ge Melefit ni ahi ana tay ahkado : « Kɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ ba. Nih nahɔɔɔ, nɔɔɔɔɔɔɔɔ ma mɔɔɔɔɔɔɔ sulumana ana kɔɔɔɔ a. Ndam *Izireyel dek eticia ma gana ti atɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ ana nan dal-dal.

¹¹ Ma ya ti nɔɔɔɔɔɔɔɔ ana kɔɔɔɔ ni ti nihi : Tɔɔɔɔɔɔɔɔ bay mahɔɔɔɔɔ mis ana kɔɔɔɔ kɔɔɔ a kɔɔɔɔ ge Devit ba. Nan gani *Krist *Bay gɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ya amara ni, nan Bay geli gɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.

¹² Ere ye ti akɔɔɔɔɔɔɔ nan ɔɔɔ ana nan ni ti nihi : akɔɔɔɔɔɔɔ ahɔɔ ana wur ndeɔɔɔɔɔɔɔɔ a azana bu a kulum bu. »

¹³ ɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔ nahkay ti ndam ga slaku ge Melefit dal-dal tɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ a huɔ melefit va dekik hɔɔɔ, nday tɔɔɔɔɔ akaba nan, tɔɔɔɔɔɔɔ Melefit, tɔɔɔɔɔ :

¹⁴ « Tɔɔɔɔɔɔɔ Melefit drin agavɔɔa ! Ka had day ndam ya ti Melefit awayay tay ni tanjhadkɔɔɔ ɔɔɔ sulumani, araɔɔ ɔɔɔɔɔ ahɔɔ ana tay ba ! »

Ndam majɔɔɔɔɔ zlam takoru tɔɔɔɔɔɔɔ Yezu e Betlehem

¹⁵ *Mɔɔɔɔɔ ge Melefit ni tɔɔɔɔɔ tɔɔɔɔɔ Melefit a nahkay ti tɔɔɔɔɔɔɔɔɔ kɔɔ ndam majɔɔɔɔɔ zlam na, tanjgoru a huɔ melefit vu. Tɔɔɔɔ tɔɔɔɔɔɔɔɔɔ kɔɔ tay a ti nday ti ni tɔɔɔɔɔ e kidin gatay bu : « Mɔɔɔɔɔɔɔ bɔɔɔɔɔ e Betlehem, makoru mɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ere ye ti ɔɔɔɔɔ, Bay Melefit ahi ana leli ni kwa. »

¹⁶ Nday nakɔɔ tɔɔɔɔɔ asak kirim-kirim, tɔɔɔ tɔɔɔ ahɔɔ ana Mari nday ata Zuzef akaba wur ndeɔɔɔɔɔɔɔɔ ni, nan mandhadani a kulum bu.

¹⁷ Tɔɔɔɔ tɔɔɔɔɔ wur na ti tanjhad pakama ga mɔɔɔɔɔ ge Melefit ya ahiki ana tay ka wur ni.

¹⁸ Mis ya tɔɔɔɔɔ ma ga ndam majɔɔɔɔɔ zlam ya tanjhadɔɔɔ ana tay na ti ɔɔɔɔɔ ejep ana tay a dek.

19 Mari ti ni àgəskabá ma na dək a ahàr gayan va, nanj àbu adəgəzłki ahàr dal-dal.

20 Kələŋ gani ndam majəgay zlam ni tàsləka. Nday àna məmərani, tàzləbay Melefit azuhva zlam ya tici akaba tipi ni dək. Zlam gani nani dək àgrava akada ga məslər ge Melefit ya àhi ana tay na.

Tarŋazlı Yezu ana Melefit a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit bu

21 Wur ni àra àzuma vad a azlalahkər nahəma, *təkeli kəđi, tədi slimi Yezu. Slimi nani ti slimi ya ti *məslər ge Melefit àdi mənjad mazay hud gayan ni.

22 Wal ni àra àsaya daf e mite va ti si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təđəm nanj əgia nǰəlatana keti kwa akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni. Nahkay tōru nday ata zal gayan Zəzef a Zerəzalem ga maŋgazlı wur ni ana Bay geli Melefit,

23 adaba àbu məbəkiani e Divi ga Bay geli Melefit bu, Melefit àđəm ahkado : « Meykweya zalani lu emigi nǰəlata, nanj ga Bay geli Melefit. * »

24 Nahkay si təbi kurkoduk cə ahkay do ni bəza ga guđuk-guđuk cə ana Bay Melefit akada ya àbu məbəkiani e Divi ga Bay Melefit bu ni kwa. †

Simeyoŋ nday ata Ana təhəŋgri ma ge Melefit ana mis

25 Eslini zal nahan nanj àbu a Zerəzalem, slimi gayan Simeyoŋ, nanj gani mis jireni, ahəŋgriuru ahàr a had ana Melefit, nanj àbu ajəgay bay ya ti Melefit aməslərbiyu ga mahəŋgay ndam *Izireyel ni. Simeyoŋ gani *Məsuf Nǰəlatani nanj àbu akaba nanj.

26 A vad nahan Məsuf Nǰəlatani àhiaba, àhi : « Wudaka kəmət nahəma, ekipia *Krist *Bay gəđakani ya Bay Melefit aməslərbiyu ni day kwa. »

27 Nahkay ka fat ya ti ata bəŋ ga Yezu nday ata mən ga Yezu təzoru Yezu wur gatay ni a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga madəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti, tədi ahàr ana Simeyoŋ nakəŋ. Nanj eslini àndava, adaba Məsuf ge Melefit àzoya nanj a.

28 Simeyoŋ nakəŋ àra əpia wur na ti àzay nanj a ahar vu, àgri səsı ana Melefit, àđəm :

29 « Nihi nahəma, Bay goro ni, ere ye ti kəhu ni ti kəgra àndava.

Nu evidi gayak, kəbesey məvu divi ti nəmət àna sulumani.

30 Adaba nǰpia bay ya ti kəslərbiyu ga mahəŋgay mis na àna eri goro a,

31 maslanja ya ti kəzaba nanj kə meleher ge mis ga məlanj na dək ni.

32 Nanj gani amasladi məlanj ana mis, ti mis ya ti nday ndam *Zəde do ni dək day təsər kur.

Nahkay mis dək atazləbay ndam Izireyel, ndam gayak ni, azuhva nanj. ‡ »

33 Ata bəŋ ga Yezu nday ata mən ga Yezu tàra ticia ma ga Simeyoŋ ya àđəmki ka wur na ti àgria ejep ana tay a dal-dal.

34 Eslini Simeyoŋ nakəŋ àhəŋgalay Melefit ti məgri sulum gayan ana tay, mək àhi ana Mari mən ga wur ni : « Azuhva wur hini nahəma, ndam Izireyel ndahanj kay atanjoru kələŋ, nday ndahanj kay ti ni atoru kama. Melefit aməŋgazlay nanj, ay ti mis atəgəskabu nanj do ;

35 nahkay aməŋgazlaya zlam ya mis kay təjalay a ahàr gatay bu na vay-vay. Nak Mari ti ni, akacakay daliya, ekitəwi akada ge mis ya tətəhada àna maslalam a gək ni. »

* 2:23 Mənjay Mahərana 13.2, 12, 15. † 2:24 Mənjay Levi 12.8. ‡ 2:32 Mənjay Izayi 42.6 ; 49.6 ; 52.10.

36-37 Wal nahan nan abu, nan wal mahəngaray pakama ge Melefit, slimi gayan Ana. Nan wur ge Fenəwel zal Eser.Ş Vi gayan dekeni kru kru azlalahkər mahar fađ, əgia medewel a dal-dal. A dahalay gani nahəma, əda zal a, tivikabu vi adəskəla, mək zal ni əmətka. Zal gayan ni əra əməta ti ənjəhad ka ahər gayan, nan wal madakway. Ka sarta gani nani ti nan abu akoru a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni vu kəlavad. Mələfat akaba məlavad gani do dek azləbay Melefit eslini əna məgəs *ndəra akaba əna mahəngalay nan.

38 Ka ya ti Simeyon nan abu azlapaki ka Yezu nahəma, wal madakway ni ənjia bilegeni. Əra ənjia ti əgri səsı ana Melefit. Mis ndahan təbu eslini tajəgay vad ya ti Melefit amahəngay Zerəzalem ni. Eslini wal nakənj əhəngri pakama ge Melefit ya ədəmki ka wur ni ana tay dek.

Ndam ga Yezu tənğa a Nazaret a

39 Ka ya ti ata Zəzef nday ata Mari tədəba *Divi ga Bay Melefit ya abu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na dek ti təsləka əna wur na, tənğoru a kəsa gatay vu a Nazaret ka had *Gelili.

40 Nday təbu eslini ti wur ni nan abu adək, njədə gayan day asagay. Zlam day əsəra kay ; Melefit awayay nan, nan abu agri sulum gayan.

Ere ye ti Yezu əgray ka ya ti vi gayan kru mahar cə ni

41 Ata Zəzef nday ata Mari takoru a Zerəzalem tagrabiyyu wuməri ga *Pak kilevi.

42 Yezu əra əzuma vi a kru mahar cə ti tōru akaba ata bənjani ata mənani a Zerəzalem akada gatay ya tagray kilevi ni.

43 Təra təgraba wuməri na əndava ti mis dek təsləka tənğoru a məgam gatay. Ka ya ti mis ni təsləka ni ti Yezu əsləka ndo. Ənjəhad a Zerəzalem ka məsər ga ata bənjani nday ata mənani do.

44 Nday tədəm bi nan abu əsləka akaba ndam gatay ya təsawadəy akaba tay na. Nahkay təsawadəy ruk, day kwa ti tədəbay nan əkibu ka ndam gatay ni,

45 ay tədi ahər ndo. Təra tədi ahər ndo ni ti tənğoru a Zerəzalem, tədəboru nan.

46 A vad ya mahkər gani day kwa ti tədi ahər a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. Nan abu manjəhadani digəsa e kidin ge məsisi gəđakani gatay ni bu, abi slimi ana ma gatay ya tədəm ni, ehindifinja ma kə tay a daya.

47 Eslini mis ya təbi slimi ana ma gayan ni dek təgra ejep a, adaba əsəra zlam a kay, əhəngarfənj kə pakama lala.

48 Ata bənjani nday ata mənani təra tədia ahər a ti təgra ejep a dal-dal əsabəy. Eslini mənani əhi ahkado : « Kəgri ere hini ana leli ti kamam, wur goro ? Nihi ahər əhəliaba ana leli ata buk a dal-dal ga madəbay kur a. »

49 Əra əcia ma ga mənani na ti əhi ana tay ahkado : « Kədəbum nu ti kamam ? Nğay ananjəhad a dalaka ga ahay ga Baba bu ni ti kəsərūmki do aw ? »

50 Ay ti ata bənjani ata mənani ticıaba ma gayan ya əhi ana tay na ndo ferera.

51 Kələn gani təsləka akaba Yezu a, tōru a Nazaret. Nan abu agəsiki ma ga ata bənjani ata mənani. Mənani zla nahəma əjalakioru ahər ka zlam gani nani ya əgravu ni dek.

52 Yezu nakənj ka ya ti adək ni asərkiyu zlam əkiyu. Əbələfənjə kə Melefit a əkiva, mis day əbələfənjə kə tay a əkiva.

3

*Pakama ge Zeŋ bay mabaray mis ya àhi ana mis ni
(Meciya 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Zeŋ 1.19-28)*

¹⁻² Àra àpèsa vi a bal ti Melefit àhi ma gayan ana Zeŋ wur ga Zakari a hud gili bu. Ka sarta gani nani ti Tiber *bay gɔ̀dakani ga ndam Rom àzumva a bay gayan va vi kru mahar zlam ; àfiya Pons Pilet a bay ga had ga ndam *Zude va ; *Erot agur had *Gelili ; Filip wur ga mɔ̀nani agur had Itəri akaba had Trešenitit ; Lisaniyas agur had Ebilenj. Anna nday ata Kayif nday gɔ̀dákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit.

³ Melefit àra àhia ma ana Zeŋ a nahkay ti Zeŋ nakəŋ asawaɗay kà gɔ̀vay ga zalaka *Zurdeŋ, eveliŋ tekesl. Nanj àbu ahi ana mis : « Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a. Tamal kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ti *nabaray kuli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekuli ni kè kuli a. »

⁴ Nahkay ma ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəki a wakita gayan ni bu ni àgrava. Àdəm ahkado :

« Maslaŋa azlah a hud gili bu, dəŋgu gayan ahəndabiyu.

Àdəm ahkado : “Slamatumikabu divi ana Bay gɔ̀dakani.

Ahàr àdəm divi gayan m̀ala ndəlaɓa.

⁵ Had atərahvu a zlur-zlur vu dek, hama akaba m̀alaŋ ɗarani dek etebesvu, divi maɗaŋwani etigi ndəlaɓa, divi magəɗavani atəslamalavu.

⁶ Nahkay mis dek etipi ge Melefit ya ahəŋgay ndam gayan ni.”* »

⁷ Eslini mis kay tərəkia ke Zeŋ a, ti m̀abaray tay. Zeŋ nakəŋ nanj àbu ahi ana tay : « Lekuləm ti medék ! Way àhi ana kuli ɗaguma afa goro a ti kàtamumfəŋa kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ?

⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a eɗeɗiŋ eɗeɗiŋena ti grum tawi ya ti aɗafaki lekuləm kàmbatumva ni. Ngay bəŋ ga bəŋ gekuli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahàr ba, aɗaba nəhi ana kuli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tigi bəza hud ga Abraham day, agravu.

⁹ Si kəgrum tawi sulumani kwa. Do ni ti Melefit ànjəkia ka matraɓ kuli a àndaya, agri ana kuli akada ge mis ya məŋ ga zlam gayan tiwi bəza sulumani do ni ti, azay zlabə gayan ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. »

¹⁰ Eslini mis kayani ni təbu tihindifiŋa ma, təhi : « Nahkay ti leli hi ti m̀agray ahəmamam ? »

¹¹ Zeŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Maslaŋa ya ti endawi gayan cə ni ti m̀edifiŋa bəlaŋ ana maslaŋa ya ti gayan àbi fererani na. Nahkay day maslaŋa ya ti zlam məzumani àfəŋ ni ti m̀əvi ana maslaŋa ya àfəŋ bi ni. »

¹² Eslini ndam *məhəl hadam tərəkia ti m̀abaray tay bilegeni. Nday nakəŋ tihindifiŋa ma, təhi : « Məsi ! Leli ti m̀agray ahəmamam ? »

¹³ Nanj nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekuləm nahəma, kihindumfiŋa hadam kè mis a àtamkia ka ga ŋumna ya àhi ana kuli ni ba. »

¹⁴ Ndam slewja tihindifiŋa ma daya. Təhi : « Leli timey, m̀agray ahəmamam ? » Àhi ana tay : « Lekuləm ti kəhəlumfəŋa siŋgu kè mis ga nɗəɗa ba, ahkay do ni àna məsəki malfada ka tay a ba. Həlum siŋgu ya ŋumna aɗəli ana kuli ni ciliŋ. »

* 3:6 Izayi 40.3-5.

¹⁵ Mis macakalavani ye eslini ni təbu tajəgay ere ya amagravu ni. Təhi ana ahər : « Zej ti bi naŋ *Bay gədakani ya amara ni aw ? »

¹⁶ Eslini Zej əhi ana tay dek : « Nu ti nabaray kəli əna yam. Ay ti maslaŋa nahaŋ naŋ əbu ara. Naŋ gani nani ti njadə gayan ətama goro a. Nu ti way ga mepicheiaba ezewed ga kimaka gayan a di way ? Naŋ zla nahəma amara mabaray kəli əna *Məsuf Njəlatani akaba əna aku.

¹⁷ Emedekaba mis a akada ge mis ya əza hijid gayan a ahar va, ahar hay əna naŋ ni. Əharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti əmət day-day do. »

¹⁸ Nahkay Zej nakəŋ naŋ əbu ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis. Əhi ma ndahaŋ gərgəri kay ana tay, awayay ti təgəskabə.

¹⁹ Ka sarta gani nani ti Erot bay ga had Gelili ni əgudara zlam a. Wur ga məŋ ga Erot əbu, wal gayan slimi gani Erodiyət. Erot əzafəŋa wal ga wur ga məŋani na. Erot əgudara zlam ndahaŋ a kay, nahkay ti Zej ələgi azuhva zlam gayan ya əgudar ni dek.

²⁰ Əra ələgia ti Erot nakəŋ əgudarkivu zlam keti : əfiyu naŋ a daŋgay vu.

Baray ga Yezu

(Meciyyə 3.13-17 ; Mark 1.9-11)

²¹ Ka ya ti mis dek *təbaray ni ti Yezu day əbara. Əra əbara, naŋ əbu ahəŋgalay Melefıt ti huđ melefıt əzləkvaaba,

²² *Məsuf Njəlatani əhərkiaya. Əhərkiaya ti akada ga kurkoduk ya ahər ni ; mis tipia. Eslini dəŋgu əhəndabiyu a huđ melefıt bu akada dəŋgu ge mis, əhi : « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəməru məbərur dal-dal. »

Ata bəŋ ga bəŋ ga Yezu

(Meciyyə 1.1-17)

²³ Ka ya ti Yezu ənəkəi ke təwi gayan nahəma, vi gayan agray kru kru mahkər. A məjalay ahər ge mis bu ni ti Yezu naŋ wur ge Zəzef. Zəzef ti ni naŋ wur ge Heli,

²⁴ Heli wur ga Matat, Matat wur ge Levi, Levi wur ge Melsi, Melsi wur ga Janay, Janay wur ge Zəzef,

²⁵ Zəzef wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ga Amos, Amos wur ga Nahum, Nahum wur ge Esili, Esili wur ga Nagay,

²⁶ Nagay wur ga Mat, Mat wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ge Semin, Semin wur ga Zosek, Zosek wur ga Zəda,

²⁷ Zəda wur ga Yohanaŋ, Yohanaŋ wur ga Resa, Resa wur ga Zorobabel, Zorobabel wur ga Salatiyel, Salatiyel wur ge Neri,

²⁸ Neri wur ge Melsi, Melsi wur ga Adi, Adi wur ga Kosam, Kosam wur ge Elimadam, Elimadam wur ge Er,

²⁹ Er wur ga Yezu, Yezu wur ge Eliyezer, Eliyezer wur ga Zorim, Zorim wur ga Matat, Matat wur ge Levi,

³⁰ Levi wur ga Simeyən, Simeyən wur ga Zəda, Zəda wur ge Zəzef, Zəzef wur ga Yonam, Yonam wur ge Eliyakim,

³¹ Eliyakim wur ge Meleya, Meleya wur ga Mena, Mena wur ga Matata, Matata wur ga Natan, Natan wur ge Devit,

³² Devit wur ge Zese, Zese wur ga Zobet, Zobet wur ga Boz, Boz wur ga Sala, Sala wur ga Nason,

³³ Nason wur ga Aminadap, Aminadap wur ga Adimin, Adimin wur ge Erni, Erni wur ga Esron, Esron wur ge Ferez, Ferez wur ga Zəda,

³⁴ Zuda wur ge Zekur, Zekur wur ga Izak, Izak wur ga Abraham, Abraham wur ga Tara, Tara wur ga Nakor,

³⁵ Nakor wur ge Serus, Serus wur ga Ragaw, Ragaw wur ge Felek, Felek wur ge Eber, Eber wur ga Sala,

³⁶ Sala wur ga Kaynam, Kaynam wur ga Arfazat, Arfazat wur ge Sem, Sem wur ge Nawi, Nawi wur ge Lemes,

³⁷ Lemes wur ga Matusala, Matusala wur ge Enok, Enok wur ge Zeret, Zeret wur ge Meleleyel, Meleleyel wur ga Kaynam,

³⁸ Kaynam wur ge Enos, Enos wur ge Set, Set wur ga Adam ; Adam ti ni, nan wur ge Melefit.

4

Seteni awayay esipet Yezu

(Meciya 4.1-11 ; Mark 1.12-13)

¹ Yezu ara abara andava nahama, *Məsuf Njəlatani əsliva a vu va. Eslini Yezu nakəŋ əsləkabiya gwar kə zalaka *Zurdeŋ a, Məsuf Njəlatani əzoru nan a huđ gili vu.

² Eslini *Seteni əhəlfəŋa eya a vad kru kru fad. A huđ ga vad nday nani bu ni ti Yezu əzum arəŋa ndo ferera. Kələŋ gani ləwir əwərkaba nan a.

³ Ləwir ni ara əwərkaba nan a ti Seteni əhi : « Tamal ti nak Wur ge Melefit edeđiŋ ti, hi ana akur nday nini təmbukvu *dipeŋ zla aw ? »

⁴ Ay Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit ədəm : “Mis anjəhad ti əna zlam məzumani ciliŋ do.” * »

⁵ Eslini Seteni nakəŋ əzoru nan ka mələŋ zanani, ədəfiki had ga duniya ni dek ke weceweceni.

⁶⁻⁷ Əhi ana Yezu keti : « Tamal ti kəbəhadua mirdim a meleher ndiđ ana had ti, zlam ya kipioru ni dek nəvuk, egi gayak, kəgur tay akaba elimeni gatayani dek. Adaba zlam nday nani dek ti Melefit əbuva tay a ahar va, nisliki məviani ana maslaŋa ya ti nu nawayay nəvi ni tata. »

⁸ Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Akəbəhad mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akəzəbay nan nan bələŋ ciliŋ.” † »

⁹ Eslini Seteni nakəŋ əzoru nan a Zeruzalem, əfəkad nan jik ka ahər ga *ahay gəđakani ge Melefit ni, əhi ahkado : « Tamal nak Wur ge Melefit edeđiŋ ti, diyu a had.

¹⁰ Adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Melefit aməhi ana məslər gəyən ti təbuk slimi.”

¹¹ Əbu məbəkiani keti : “Atakəcaw kur a ahar vu, ti asak gayak ənjifiŋ kə akur ba.” ‡ »

¹² Yezu əhəŋgri zuh keti : « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eya kə Bay Melefit gayak a ba.” § »

¹³ Kələŋ gani Seteni əmətabfəŋa ga məhəlfəŋa eya kə Yezu əna wir-wir gəyən a dek ti əsləkafəŋa ga hayaŋana.

Yezu ənjəki ke tawi gəyən e Gelili

(Meciya 4.12-17 ; Mark 1.14-15)

¹⁴ Yezu əŋgoru ka had *Gelili əna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Əru ənjua eslina ti mis ye eslini ni akaba ga had ndahaŋ ya kə gəvay gani ni dek təbu təcəlfəŋ.

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:8 Mimbiki 6.13. ‡ 4:11 Limis 91.11-12. § 4:12 Mimbiki 6.16.

¹⁵ Yezu nakəŋ àcahi zlam ana mis a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni bu. Naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ya tàbu eslini ni dek tazləbay naŋ.

*Ndam Nazaret tğəskabu Yezu ndo
(Meciyu 13.53-58 ; Mark 6.1-6)*

¹⁶ Yezu òru a Nazaret ka məlan̄ ya ti àdək ni. Vad *məpəsabana àra ènjia ti àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu a kəsa nani bu, akađa gayan̄ ya àgray kəla vad məpəsabana ni. Naŋ nakəŋ naŋ àbu eslini ti ècikaba cəkwađ ga mejeŋgi Wakita ge Melefit ana mis a.

¹⁷ Eslini tàvi Wakita ge Melefit ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəkini mifedekabani, mək àzay, èpelkaba. * Naŋ àbu epelkaba nahkay ti àdi ahàr ana məlan̄ ya ti naŋ awayay ni. Àbu məbəkiani ka məlan̄ nani :

¹⁸ « Məsuf ga Bay Melefit àku ka nu,

àdaba nu ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam talaga,
àslərbiyu nu ga məhiani ana ndam danğay Melefit amambay tay,
ana ndam wuluf day etipi divi,

àslərbiyu nu ga məhəlabə ndam ya təkakay daliya ni a daliya gatay ni ba daya,

¹⁹ akaba ga məhi ana mis vi ya ti Bay geli agri sulum gayan̄ ana tay ni ènjia.† »

²⁰ Yezu nakəŋ àra èjeŋga pakama gani nana zla nahəma, èfedekabu wakita ni, àhəŋgri ana bay ya ti agray təwi a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu mək ànjəhad digəs eslini ga macahi zlam ana mis. Àra ànjəhadà zla nahəma, mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni dek tàbəkioru eri, taməŋjaləŋoru.

²¹ Eslini naŋ nakəŋ ànjəki ka macahi zlam ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ma ya ti ni jeŋgey a Wakita ge Melefit bu ni ti ma gani nani àgrava kana àndava. Àgravu ka ya ti kicəm nu nəbu ni jeŋgeya ma na ni. »

²² Mis ni dek tàra ticia zlam ya ti àcahi ana tay na ti tədəm : « Àsəra zlapay a àsađay. » Pakama sulumani ya ti àhəraya a ma gayan̄ ba ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm : « Naŋ hini ti wur ge Zəzef ni timey ? »

²³ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəsəra akəhumu ma gozogul hini : “Nak bay mahəŋgaraba mis àna haf a ni, həŋgaraba ahàr gayak gayakana zla aw ?” Akəhumu keti : “Micia ere ye ti kàgray a Kafarnahum na dek, ay ti graya akađa nana a kəsa gayak gayakani ba bilegeni a zla aw ?” »

²⁴ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, bay mahəŋgaray pakama ge Melefit lu, ndam ga kəsa gayan̄ gayan̄ani tawayay məgəskabu pakama gayan̄ ya àhi ana tay ni do.

²⁵ Sərumki ke ere ye ti àgravu ke zemeni ge Eli ni day. Nəhi ana kəli nahəma, ka gani nani ti avər àtəd ndo vi məhkər àna kiyi muku, ləwir àdaya ka had nana dek. Ka sarta gani nani ti wál madakway day tàbu dal-dal ka had Izireyel,

²⁶ ay ti Melefit àsləroru Eli afa ga wal madakway bəlan̄ gatayani ndo. Àsləroru naŋ ti afa ga wal madakway ga kəsa Serepta ga had Sidon̄ ni cilin̄. ‡

²⁷ Ke zemeni ge Elize bay mahəŋgaray pakama ge Melefit day ndam ambələk tàbu dal-dal ka had Izireyel, ay ti maslaŋa bəlan̄ gatayani Elize àhəŋgaraba naŋ a ègi njəlatani ndo, si àhəŋgaraba ègi njəlatani ti Naman̄ zal ambələk ga had Siri ni cilin̄. § »

* 4:17 Ka sarta ga Yezu ti wakita dek zabalani, mis tefedekabu ; ga mənğət məlan̄ ya tawayay ni si tēpelkaba kwa ; wakita akađa ya kani ni ti tàbi. † 4:19 Izayi 61.1-2. ‡ 4:26 Məŋjay 1 Bəbay 17.8-16.

§ 4:27 Məŋjay 2 Bəbay 5.1-14.

²⁸ Mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni tàra ticia pakama gayan ya àhi ana tay na ti nday dek təzuma bəruv a dal-dal.

²⁹ Eslini mis ni ticikaba, tàgaraba naŋ a kəsa gatay ni ba. Kəsa gani nani ti ka ahàr ga həma ; nahkay təzoru naŋ gwar ka məzəgədal, tawayay təbikabiyu ahar ka had.

³⁰ Ay ti Yezu àhuriyu e kidin gatay vu, àsləka zlam gayan a.

*Yezu agariaba seteni ana mis a Kafarnahum a
(Mark 1.21-28)*

³¹ Yezu òru a Kafarnahum ka had *Gelili. Vad *məpəsabana àra ènjia ti àhuriyu a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni vu, àcahi zlam ana mis.

³² Zlam gayan ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni.

³³ Nday təbu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni bu nahəma, zal nahan seteni àniviyu a ahàr bu naŋ àkibu ka tay eslini. Àra èpia Yezu a ti àzlah kay kay, àdəm :

³⁴ « Hey, Yezu, zal Nazaret, nak ti kadəbafəŋa mam kè leli a mam ? Kàra ge mijin leli a waw ? Nak dəgiya nəsəra kur a lala ; nak mis *njəlatani ge Melefit ya àslərbiyu ni. »

³⁵ Eslini Yezu nakəŋ àzlacaki ke seteni ni bəra, àhi : « Lakakaba, sləkiaba ana maslaŋa hina. » Seteni ni àra ècia zlacay gayan na ti àdi maslaŋa nani ana məlan e kidin ge mis ni bu dek. Ay ti àsləkiaba day àgri arana ndo ferera.

³⁶ Mis ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal, təzlapaki e kidin gatay bu, tədəm : « Pakama mam hini mam ? Ahi ma ana seteni àna njədə akada ga bay ni, mək seteni ni təsləkiaba ana mis a. »

³⁷ Nahkay ti slimi ga Yezu àhəndoru ka had ni dek.

*Yezu àhəŋgaraba ndam ga arməwər a kay
(Meciyə 8.14-17 ; Mark 1.29-34)*

³⁸ Yezu àhəraya a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni ba, òru suwwa a magam afa ga Simu huya. Eslini ti ènjiki mireŋ ga Simu, aku àbəkia dal-dal. Nahkay ti təhi : « Kam-kam, jənaki naŋ ti ! »

³⁹ Yezu nakəŋ àndəhadkiyu ahàr, àzlacaki kay kay ka arməwər ni, mək aku ni àhəlkia ka wal na. Eslini wal ni ècikaba cəkwaɗ, àfi ahàr ana tay.

⁴⁰ Məlakarawa àra ègia, fat àdiya a ahay va ti mis ya ti ndam gatay arməwər gərgərani awər tay ni dek təhəlibiyu tay ana Yezu. Ahəŋgaraba tay àna məbəki *ahar ka tay a bilin àna bilin.

⁴¹ Naŋ àbu ahəŋgaraba mis a ti seteni day təsləkiaba ana mis a kay àna zlahay a. Seteni ni təhi : « Nak ti Wur ge Melefit ! » Ay ti Yezu àləgi ana tay, àcafəŋa tay ga mədəmana, adaba nday təsəra naŋ *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni.

*Yezu ahi ma ge Melefit ana mis ka had Zude
(Mark 1.35-39)*

⁴² Ge miledə də məlan àbu asləbiyu nahəma, Yezu ècikaba, àhəraya òru a hud gili vu. Eslini mis dal-dalani tadəbay naŋ ; tàra tadia ahàr a ti tawayay ti Yezu àsləkafəŋa kà tay a ba, təcafəŋa naŋ ga masləkana.

⁴³ Ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Ahàr àdəm nəhivù *Ma Məweni Sulumani àki ka *Magur ge Melefit ni ana ndam ga kəsa ndahan ni bilegeni kwa ; adaba Melefit àslərbiyu nu ti ga magray təwi gani nani. »

⁴⁴ Eslini naŋ nakəŋ òru ka had ga ndam *Zude, àhiору ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu.

5

*Ndam madabay Yezu ye enjenjeni ni
(Meciya 4.18-22 ; Mark 1.16-20)*

¹ A vad nahan Yezu nan abu micikeni ka gəvay ga dəluv Zenizaret ga macahi zlam ana mis. Eslini ti mis dal-dal tãhəɖakfəŋoru ga məbi slimi ana pakama ge Melefıt.

² Nan nakəŋ nan abu eslini ti ɛpi *slalah ga yam bebem cə ka dəŋ-dəŋ : ndam mægəs kilif tãhəraya a slalah ga yam ni ba, təbu tabarafəŋa zəva gatay a.

³ Nahkay ti Yezu əcəlvıyu a slalah ga yam nahan ni vu, slalah ga yam nani ga Simu. Yezu əhi ahkado : « Həɖakfəŋa slalah ga yam na kə gəvay ga dəŋ-dəŋ na. » Əra əhəɖakfəŋa ti Yezu ənjəhad digəs, ənjəki ka macahi zlam ana mis dal-dalani ni.

⁴ Əra əndeverıŋa zlapay gayan na ti əhi ana Simu ahkado : « Həɖakoru slalah ga yam ni kə məlan zilenjeni, ti kətəlumıyu zəva gekəli ni, kəgəs sumaya kilif əna nan a. »

⁵ Simu əra ɛcia pakama gayan na ti əhəŋgrıfəŋ, əhi ahkado : « Gəɖakani, mægə təwi a hundum, ere ye ti mægəs ni day əbi. Ay tamal nak kəɖəm fan ti nətəlıyu zəva ni a yam ni vu. »

⁶ Simu akaba ndam gayan ni tãra tətəlıya zəva gatay na ti əgəsa kilif a kay dal-dal, gəzit amal kilif ni ɛtedkaba zəva gatay na.

⁷ Nahkay təgrıkaboru ahar ana ndam mægəs kilif ndahan ya ti a slalah ga yam nahan ni bu ni ti tãra təjənaki tay ga mægəjahana a dala va. Tãra tınjia ti təgəjahaya zəva na akaba kilif na. Təbəvıyu kilif ni a slalah ga yam ni vu tərəhvü cecəeni, gəzit akal slalah ga yam ni takoru a huɖ ga yam ni vu.

⁸ Simu Pıyer əra ɛpia ere ye ti əgravu na ti əbəhadı mirdim ana Yezu, əhi : « Bay goro, həɖakfua, adaba nu bay magudar zlam. »

⁹ Adəm nahkay ti adaba nday akaba mis ya ti təgəskabu kilif ni dek anğwaz əwəra tay a. Anğwaz əwər tay ti adaba kilif ya təgəsaya kayana ni palam.

¹⁰ Nday ya ti tagrakabu təwi akaba Simu ni ti bəza ge Zebede, ata Zek nday ata Zerj. Nday day anğwaz əwəra tay a. Ay ti Yezu əhi ana Simu ahkado : « Anğwaz əwər kur ba : kwa kani kigıa bay məhəlibıyu mis ana Melefıt a, akada gayak ya kəgəs kilif ni. »

¹¹ Eslini təsləkabiya a huɖ ga yam ni ba. Tãra təsləkababiya ti təgəjahıyu slalah ga yam gatay ni ka sawıyaka mək təmbərbu zlam gatay ni dek, təɖəbay Yezu.

*Yezu ahəŋgaraba zal ambələk a
(Meciya 8.1-4 ; Mark 1.40-45)*

¹² Ka ya ti Yezu nan abu a kəsa nahan bu ni ti zal nahan əra, ambələk ɛsekaba nan a dal-dal. Əra ɛpia Yezu a ti ərəkıa, əbəhadı mirdim, meleher ndıf ana hadı, əhi : « Kam-kam, bay goro ni ! Tamal kawayay ti kislıki mahəŋgaraba nu a ti nıgia mis njəlatana. »

¹³ Eslini Yezu nakəŋ əzoru ahar, ɛnjıfıŋ, əhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk ni anğaba, ɛgia mis njəlatana hıya.

¹⁴ Ay Yezu əhi : « Nihi kəŋgaba nahəma, kəhi ma gani ana maslanə ba. Ru kəŋgazlı vu gayak ni ana bay *mangalabakabu mis akaba Melefıt sawan ; kəvi zlam ana Melefıt akada ge Mıwız ya adəm a wakıta gayan bu ni, adaba kigıa mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etıpia ti atəsər nak kəŋgaba, kigıa mis njəlatana. »

¹⁵ Ay slimi ga Yezu àhèndakivoru kama kama sawan̄. Nahkay mis dal-dal t̄əbu t̄əràkia ga məbi slimi ana ma gayan̄ na ; tawayay ti m̄ahəŋgaraba ndam gatay ya t̄əbesey do na daya.

¹⁶ A vad̄ ndahan̄ ti Yezu nakəŋ nan̄ àbu asləkafəŋja k̄è mis na, akoru a hud̄ gili vu ga mahəŋgalay Melefit.

Yezu ahəŋgaraba zal d̄əra a

(Meciy[#] 9.1-8 ; Mark 2.1-12)

¹⁷ A vad̄ nahan̄ Yezu nan̄ àbu a ahay bu, acahi zlam ana mis ti ndam *Feriziyen̄ akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni t̄əra, t̄ənjəhadfəŋ k̄ə gəvay. T̄əsləkabiya a k̄əsa ci6-cifeni ga had̄ *Gelili akaba ga had̄ *Zude ni ba dek, t̄əsləkabiya a Zeruzalem a daya. Njəda ga Bay geli Melefit àbu akaba Yezu, àhəŋgaraba mis àna nan̄ a.

¹⁸ Nan̄ àbu eslini ti mis ndahan̄ t̄əzəbiyu zal d̄əra nahan̄ àki ka slalah. T̄əra t̄injia àna nan̄ a ti t̄ədəbay divi ga məzikabiya nan̄ ana Yezu a ahay vu. Tawayay ti tafəkad̄ nan̄ k̄è meleher gayan̄,

¹⁹ ay ti t̄əŋgət divi ga məzikabiya nan̄ ndo adaba mis t̄isliva eslina. Nahkay ti nday ya ti t̄əzəbiyu zal d̄əra ni t̄əcəliyu àna nan̄ ka *dalahaŋ ga ahay ni, t̄ədiaba zlam ya ti t̄əpa6 ahay àna nan̄ na 6al. T̄əra t̄ədiaba ti t̄əfiyu nan̄ mandəhadkiani ka slalah gayan̄ ni gwar eslini àna ezewed e kid̄ŋ ge mis ni bu, k̄è meleher ga Yezu.

²⁰ Yezu nakəŋ àra èpia ere ye ti t̄əgray na ti àsəra t̄əfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal d̄əra nakəŋ : « Zl̄əba goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

²¹ Ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyen̄ ni t̄əra t̄icia ma ga Yezu na ti t̄əjalay a ahàr gatay bu t̄ədəm : « Way hini azay ahàr gayan̄ akada nan̄ Melefit ni way ? Way esliki məmbərfəŋja zlam magudarani k̄è mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! »

²² Nday t̄əbu t̄əjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti t̄əjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahàr nahkay ti kamam ?

²³ Zl̄əzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ?

²⁴ Ay nawayay ti k̄əsərum, nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəŋja zlam magudarani k̄è mis ka had̄ a. » Mək àhi ana zal d̄əra ni : « Nəhuk nahəma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »

²⁵ Eslini nan̄ nakəŋ ècikaba cəkwađ k̄è eri ge mis na dek həya, àzay slalah gayan̄ ya àndəhadki ni. Nan̄ àbu akoru a magam ti azləboru Melefit hihi.

²⁶ Ga Yezu ya àgray nahkay ni ti àgria ejep ana mis a dek ; t̄əzləbay Melefit. T̄əgra an̄gwaz a daya, t̄ədəm : « M̄ipia ere ye ti m̄ipi day-day ndo na kana. »

Yezu azalay Levi

(Meciy[#] 9.9-13 ; Mark 2.13-17)

²⁷ Yezu àhəraya a ahay ni ba. Àra àhəraya ti èpi zal nahan̄, nan̄ bay *məhəl hadam, t̄əzalay nan̄ Levi, nan̄ àbu man̄jəhadani digəsa ka məlan̄ məhəl hadam. Eslini Yezu àhi ahkado : « D̄əbabiyu nu. »

²⁸ Nahkay Levi nakəŋ ècikaba cəkwađ, àmbrəŋ zlam gayan̄ ni dek, àdəboru nan̄.

²⁹ Kələŋ gani Levi àgray wuməri gədakani afa gayan̄, èdii zlam məzumani dal-dal ana Yezu akaba ndam *madəbay nan̄ ni. Ndam məhəl hadam akaba mis gatay ndahan̄ t̄əbu t̄əzum zlam ka ahar bəlan̄ akaba tay daya.

30 Ndam *Feriziyen akaba ndam gatay ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni t̄ara tipia ndam madəbay Yezu na t̄əbu t̄əzum zlam ni ti t̄əl̄əgi ana tay, t̄əhi ana tay ahkado : « K̄əzumum zlam, kis̄um zlam ka ahar b̄əlan akaba ndam m̄əhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? »

31 Yezu àra ěcia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday t̄əbu n̄jalān-n̄jalān ni ti t̄òru afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani.

32 Nu n̄ara ti ga mazalay ndam jireni do ; n̄ara ti ga mazalay ndam magudar zlam, ti t̄āmbatkaba majalay ah̄ar gatay na sawan̄. »

Yezu adəmki ma àki ka m̄əgəs ndəra
(Meciy^u 9.14-17 ; Mark 2.18-22)

33 Eslini ndam *Feriziyen ni t̄əhi ana Yezu ahkado : « Ndam madəbay Zēn ni t̄əgəs *ndəra akaba tahəngalay Melefit k̄əlavad. Ndam madəbay leli ni nday day tagray nahkay. Ay ti ndam madəbay kur ni nday t̄əbu t̄əzum zlam, tisi zlam zlam gatay ti ah̄əmamam ? »

34 Ay Yezu àhəngrifən ana tay, àdəm : « Kis̄l̄umki m̄əcumfəna z̄əbəba ga bay maday wal na k̄a m̄əzum zlam ka ya ti nday t̄əbu akaba bay maday wal na tata waw ? Kis̄l̄umki do.

35 Ay sarta nahān amara, atəgəskia bay ga wal ni k̄a tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. »

36 Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay : « Mis eguzleheya azana gayan̄ m̄əwena, aslamalay azana gayan̄ midigweni àna nan̄ ti àbi. Tamal àgra nahkay ti azana gayan̄ m̄əweni ni day àgədava, m̄ək gayan̄ ya ti àsaya ni day t̄arakaboru akaba midigweni ni do.

37 Nahkay day mis ab̄əviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti zum new-neweni ni àra àwəsa ti etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslan̄a nani emizikiba ke kene-kene na daya.

38 Àgravu nahkay do ; ah̄ar àdəm t̄əb̄əviyu zum new-neweni e kene-kene m̄əweni vu kwa.

39 Tamal mis əsərva àna misi zum mawəsana ti àwayay misi zum new-neweni va do. Adəm ahkado : “Zum mawəsani ni àcər àtama new-neweni na.” »

6

Yezu nan̄ bay ga vad m̄əpəsabana
(Meciy^u 12.1-8 ; Mark 2.23-28)

1 A vad *m̄əpəsabana nahan̄ ba ti Yezu akaba ndam madəbay nan̄ ni t̄əbu tasl̄əkaba a v̄ədan̄ ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay nan̄ ni t̄əbu teheboru alkama ni, tahwal, tahəp̄əforu b̄əza gani.

2 Nday t̄əbu tagray nahkay ti ndam *Feriziyen ndahan̄ t̄əhi ana tay : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayan̄ ni bu : “K̄əgrum t̄əwi a vad m̄əpəsabana ba ba” *ti, lek̄əl̄um k̄əgrum ti kamam ? »

3 Yezu àra ěcia ma gatay na ti àhi ana tay : « K̄əjenḡum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan̄ l̄əwir àwəra tay a,

4 nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipen̄ ya t̄afəkadi ana Melefit ni. Devit nakəñ àzum, m̄ək àvi ana ndam gayan̄ ni t̄əzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan̄ ni bu, mis ndahan̄ t̄əzum dipen̄ nani do ; si ndam

* 6:2 Mənjay Mahərana 34.21.

*manğalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Kèjenğum ma gani ndo waw ? »

⁵ Eslini Yezu àhi ana tay keti : « Bay ya ti adəm tâgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəngaraba zal nahanə ya ahar mikəlfiñana na

(Meciyə 12.9-14 ; Mark 3.1-6)

⁶ A vad *məpəsabana nahanə ba ti Yezu àhuriyu a ahay ga *mahəngalavù Melefit vu. Àra àhuriya ti ànjəki ka macahi zlam ana mis. Eslini zal nahanə nañ àvu ahar ga daf mikəlfiñana.

⁷ Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyenə ni təbu tamənjələñ ana Yezu nakəñ ; təhi ana ahàr ahkado : « Kani vad məpəsabana ti akal ti ara ahəngaraba nañ a waw ? » Tawayay ti təgəski nañ ka zlam magudarani.

⁸ Ay ti Yezu àsəra majalay ahàr gatay na. Nahkay àhi ana zal ya ti ahar mikəlfiñana ni : « Cikaba, ra e kidiñ ge mis ni va, cik jik. » Nahkay ècikaba, nañ jika.

⁹ Eslini Yezu nakəñ àhi ana tay : « Nihindifiña zlam kè kuli a day. Melefit àdəm mam a wakita ya Məwiz àbəki ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana ba tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəngay mis tək, ga makad mis aw ? »

¹⁰ Àmənjələñ kè mis ni dek bəlanə àna bəlanə, mək àhi ana zal ya ahar mikəlfiñana ni : « Təlbiiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayanə ni àslamalava, ègia səndu6-səndu6ana.

¹¹ Nahkay ti ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyenə ni təzuma bəruv a dal-dal. Təzlapay e kidiñ gatay bu àki ke ere ye ti tara təgri ana Yezu ni.

Yezu adaba ndam asak gayanə a kru mahar cə

(Meciyə 10.1-4 ; Mark 3.13-19)

¹² A vad nahanə Yezu àcəloru a həma vu ga moru mahəngalay Melefit. Òru èñjəa ti àndəhadki hundum àki ka mahəngalay Melefit.

¹³ Məlanə àra àsla ti nañ nakəñ àzalakabu ndam madəbay nañ ni, mək àdaba mis a kru mahar cə e kidiñ gatay ba. Nday ya ti àdaba tay a ni ti àzalay tay ndam *asak gayanə.

¹⁴ Slimi gatay kru mahar cəeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga mənəni Andre, Zek, Zeñ, Filip, Bartelemi,

¹⁵ Meciyə, Tumas, Zek wur ga Alfe, Simu nañ bəlanə ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni,

¹⁶ Zəd wur ge Zek, nahanə ni ti ni Zədas Iskariyot nañ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis, ahəngaraba ndam ga arməwər a

(Meciyə 4.23-25)

¹⁷ Yezu àndaya ahàr a həma ni ba akaba ndam asak gayanə na, ècik ka məlanə tazl-tazlani. Eslini ti ndam madəbay nañ təbu kay ; mis ndahanə day təbu dal-dal, ndahanə ticikbiyu ka had *Zəde akaba a Zerəzalem, ndahanə ti ni ticikbiyu kà gavay ga *dəluv gəđakani ka had Tir akaba Sidonə.

¹⁸ Mis nday nani tərəkia ka Yezu a ti ga məbi slimi ana ma gayanə ya àdəm ni, tawayay ti mähəngaraba tay a arməwər gatay ni ba daya. Nahkay Yezu ahəngaraba tay a, àhəngaraba nday ya ti seteni àniviyu ana tay na daya.

¹⁹ Mis dek tawayay ti tînjifiñ, adaba njêda àvu a vu gayañ bu ; ku way way do ya ènjifiña ni ti àngaba a arməwər gayañ ni ba. Nahkay Yezu àhəngaraba tay a dek.

*Məmərani akaba cicihi ge mis
(Meciya 5.1-12)*

²⁰ Eslini Yezu àmənjaləñ ana ndam madəbay nañ ni, àdəm :

« Lekələm ndam talaga ni ti mərūmvu, adaba *Məgur ge Melefit ti gekəli.

²¹ Lekələm ya ləwir awər kəli nihi ni ti mərūmvu, adaba akərəhum.

Lekələm ya kitəwəm nihi ni ti mərūmvu, adaba ekiyam.

²² « Ka ya ti mis tipi kəli kəbum kəfumku ahər ka nu *Wur ge Mis, mək tizirey kəli, tawayay kəli va do, tindivi kəli akaba tədəmki ma magədavani àki ke kəli azuhva nani ni ti mərūmvu.

²³ Ka ya ti təgri zlam nday nani ana kəli nahəma, mərūmvu dal-dal, həbum àna məmərani. Adaba mam, Melefit aməvi zlam sulumani ana kəli kay a kəla gani vu a huđ melefit bu. Sərūmki ata bəñ gatayani day təgribiya zlam gani nana ana ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ahaslana na.

²⁴ « Ay lekələm ndam ge elimeni ni ti akəsūm cicihi, adaba lekələm kəzumuma gəda gekəli a àndava.

²⁵ Lekələm ya mərəhani nihi ni ti akəsūm cicihi, adaba ləwir aməwər kəli.

Lekələm ya kiyəm nihi ni ti akəsūm cicihi, adaba akandavum kuđa, ekitəwəm.

²⁶ « Ka ya ti mis dek tədəm lekələm mis sulumani ni ti akəsūm cicihi, adaba ahaslani ata bəñ gatayani təhibiya ma gani nana ana ndam ya ti tāsəkadi malfada ana mis, tədəm pakama gani ge Melefit na ; təhia ana tay a nday sulumana daya. »

*Wayum ndam ezir gekəli
(Meciya 5.38-48 ; 7.12a)*

²⁷ « Ay nəhi ana kəli, lekələm ya kəbumu slimi ni : Wayum ndam ezir gekəli, grumi sulum ana ndam ya ti tizirey kəli ni.

²⁸ Tamal mis tetikwesl kəli nahəma, hindəm Melefit ti məgri sulum ana tay. Tamal mis təgri daliya ana kəli ti həngalumi Melefit ana tay.

²⁹ Tamal mis əsuka barva ka tuwər bəlan gana ti kambatikabiyu tuwər nahan ni daya. Tamal mis əzafuka mugudi gayak a ti kəcafəña nañ ga mazafuka endəwi gayak a ba daya.

³⁰ Ku way way do èhindiləka zlam a ti vi. Tamal mis əzafuka zlam gayak a ti kihindifiña ba.

³¹ Nahkay ere ye ti kawayum mis təgri ana kəli ni ti, grumi ere gani nani ana tay bilegeni.

³² « Ay tamal kawayum ndam ya tawayay kəli ni ciliñ ti Melefit amədəm lekələm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tawayay ndam ya tawayay tay ni, nahkay do aw ?

³³ Tamal kəgrumi sulum ana ndam ya təgri sulum ana kəli ni ciliñ ti Melefit amədəm lekələm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ku ndam magudar zlam day tagray nahkay.

³⁴ Tamal kəkəlumi zlam ana ndam ya ti kəsərūma atəhəngriyu ana kəli ni ciliñ ti Melefit amədəm lekələm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day təkəli zlam ana ndam magudar zlam ndahan, ti təhəngriyu akada gatay ni ana tay zlam gatay.

³⁵ Lekuləm ti kəgrum nahkay ba. Wayum ndam ezir gekəli, grumi sulum ana tay, kəlumi zlam ana ndam ya kəsəruma atahəngriyu ana kəli do ni sawəŋ. Tamal kəgrum nahkay nahəma, Melefit aməvivü zlam ana kəli kay bilegeni. Nahkay ti ekigəm bəza ge Melefit. Adaba mam, naŋ gani naŋ agavəla drin, naŋ əbu agri sulum dal-dal ana ndam cuday, ana ndam ya təgri səsi do ni daya.

³⁶ Besəmi ana mis, grumi sulum ana tay akada ga Bəŋ gekəli ya ebesey, agri sulum ana kəli ni. »

*Ngay mis ndahanj tagudara zlam a ti kədəmum ba
(Meciy# 7.1-5)*

³⁷ « Ƴgay mis ndahanj tagudara zlam a ti kədəmum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekuləm day ngay kəgudaruma zlam a ti Melefit amədəm do. Ngay təwəl mis ndahanj ti kədəmum ba. Nahkay təwəl kəli ti Melefit day amədəm do bilegeni. Mbrəŋumfəŋa zlam ya mis ndahanj tagudari ana kəli ni kə tay a. Nahkay Melefit day aməmbərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kə kəli a bilegeni.

³⁸ Vumi zlam ana mis ndahanj. Nahkay Melefit day aməvi zlam ana kəli. Amazay darəma, aməbəviyu zlam, aməjuk ti mərəhvü zat adəgakia adəgakia, mək aməbiviyu ana kəli a mbolu gekəli vu. Adaba mam, darəma ya ti lekuləm kəgurumi zlam ana mis ndahanj əna naŋ ni ti Melefit day aməguri zlam əna naŋ ana kəli. »

³⁹ Kələŋ gani Yezu əhi ma ana tay keti əna ma *gozogul. Adəm : « Zal wuluf ti adafəŋa ahar kə zal wuluf nahanj a tata waw ? Tamal agray nahkay ti nday cecəni atadəgiyu e evid vu do waw ?

⁴⁰ Maslaŋa ya acahay zlam ni ti atam bay ya ti acahi zlam ni do. Ay ku tamal maslaŋa ya acahay zlam ni əsər zlam kay faŋ do nəŋgu ni, ka ya ti əcaha zlam ya tədəfiki na dək nahəma, tigi nday kala-kala ata bay ya acahi zlam ni.

⁴¹ « Kaməŋjaləŋ ka cakwasl ya əniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya ənukki ke eri ni do ni ti kamam ?

⁴² Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəŋ nəzukkia cakwasl ya ənukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ənukki ke eri ni do ni ti kəzikia ahəmamam ? Nak bay ya aŋgah zlam magudarani gayəŋ ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya əniki ke eri ga wur ga muk na. »

*Təsərkaba məŋgəhaf a ti əna bəza gani
(Meciy# 7.16-20 ; 12.33-35)*

⁴³ Yezu adəm keti : « Məŋgəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti əbi. Məŋgəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti əbi daya.

⁴⁴ Nahkay mis təsərkaba məŋgəhaf əna bəza gatayana. Tədifəŋ ahər ana bəza ga *wəruv kə məŋgəhaf ya akaba adak ni do. Nahkay day tədifəŋ ahər ana bəza ge enderendera kə mezliргendə do.

⁴⁵ Mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam mənğahani sulumani ya əniviyu a məbərur bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam mənğahani magədavani gayəŋ ba. Adaba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti əsəbikia ka məbərur a palam. »

*Ahay gərgəri c#
(Meciy# 7.24-27)*

⁴⁶ Yezu adəm keti : « Lekuləm kəhumu : “Bay geli, Bay geli,” mək kəgrum ere ye ti nəhi ana kəli ni do ni ti kamam ?

⁴⁷ Tamal mis àra afa goro a, ècia ma goro a mæk agray ere ye ti nàhi ni ti, àzavu ata way ?

⁴⁸ Àzavu ti ata mis ya àlèm ahay gayan lala ni. Wudaka àlèm ti àsaba asak gana, èli zileŋ mæk àfækadkibiyu asak ga ahay ni ka akur. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlal ahay ni ti àgri arañja ndo. Adaba mam, maslañja nani àlèma ahay gayan na lala.

⁴⁹ Ay tamal mis ècia ma goro a mæk àgray ere ye ti nàhi ni do nahèma, àzavu ata mis ya àlèm ahay gayan, àsaba asak gana ndo ni. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlal ahay ni ti èmbedkaba huya. Ahay gani nani àmbædkaba besek-besek. »

7

Yezu ahəŋgaraba evidi ga bay ga ndam slewja ga ndam Rom a (Meciyu 8.5-13)

¹ Ka sarta ya ti Yezu àhia ma na dek ana mis a àndava nahèma, àslèka òru a Kafarnahum.

² Eslini ti zal nahan àbu, nan bay ga ndam slewja ga ndam *Rom. Evidi gayan àbu, ay ti bay ga ndam slewja ni awayay nan dal-dal. A vad nahan evidi ni àra èbesey do, awayay amət.

³ Bay mægur ndam slewja ni àra ècia ma ya tædæmki ka Yezu na ti àslærkibiyu gædákani ga ndam *Zude ndahan ti tægri kam-kam, màra màhəŋgariaba evidi gayan na.

⁴ Nday nakəŋ àra tinjikia ka Yezu a ti tàhəŋgalay nan dal-dal, tædæm ahkado : « Àgæski kægri ere ye ti èhindufaka ni kwa,

⁵ adaba awayay leli ndam Zude ni ; àlèmi ahay geli ya mahəŋgalavù Melefīt ni ana leli ti nanj. »

⁶ Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti tàslèka akaba tay a. Tòru tinjua a magam ga bay ga ndam slewja na wudak ti bay ga ndam slewja ni àslærkibiyu zlèbèba gayan ndahan ga mähiani : « Bay goro, kægribiyu daliya ana ahàr gayak ga marana ba, adaba nu mis ga marona afa goro a di do.

⁷ Nu nuani day nærækukoru ndo ni ti adaba nàhi ana ahàr goro nìsli mæràkukani do. Dæmbiyu ma bèlan ciliŋ, nahkay ti bay mæguru tæwi ni aŋgaba.

⁸ Nu gani day tàbu tægur nu, nu day nèbu nægur ndam slewja goro. Tamal nàhi ana bèlan gatayani : « Ru ! » ti, akoru. Tamal nàhi ana nahan : « Ra ! » ti ni, ara. Tamal nàhi ana bay mæguru tæwi : « Gray ere hini » ti, agray ere gani. »

⁹ Yezu àra ècia ma ga bay ga ndam slewja ya tàhəŋgribiyu na ti àgria ejep a dal-dal. Nan nakəŋ àmbatkiyuni ma ke mis dal-dalani ya tadəbay nan ni tuwəli, àhi ana tay ahkado : « Nàhi ana kuli nahèma, day-day nàdi ahàr ana mis ya ti afæku ahàr akada nan hini ni ndo. Ku e kidiŋ ga ndam *Izireyel bu day nàdi ahàr ndo. »

¹⁰ Nday ya tàslærkioru tay ka Yezu ni tàra tàslèkabiyu nahèma, tædi ahàr ana evidi ga bay ni àŋgaba lala.

Wur ga wal madakway nahan àmota, Yezu ahəŋgaraba nan a

¹¹ Eslini Yezu òru a kèsa nahan vu tazalay Nayiŋ. Nan àbu akoru ti ndam madəbay nan ni akaba mis dal-dal tadəboru nanj.

¹² Ka ya ti ènjua ka ma ga kèsa na ti èpi tàbu tæzoru mis e evidi vu ka slalah huya. Maslañja ya àmət ni ti wur mendalik ga wal madakway. Məŋ ga wur ni nanj àbu akoru ke mindiviŋ, mis a kèsa bu kay tadəboru nanj.

¹³ Bay geli àra èpia nan a ti àsia cichi a àsabay, àhi ahkado : « Kitæwi ba. »

14 Eslini àhədafəŋiyu kà tay, ènjifin kà slalah ge kisim ni. Nahkay nday ya ti tàzay kisim ni ticik, mək Yezu àhi ana kisim ni : « Wur dagwa, nəhuk nahəma, pifekvu. »

15 Yezu àra àhia nahkay ti mis ni èpidėkvu, ànjəhad digus, àdi ana mazlapani. Eslini Yezu àhi ana mən ga wur ni : « Ehi, za wur gayak a. »

16 Mis ye eslini ni tàra tipia ti tàgra aŋgwaz a àsabay, nahkay tàzləbay Melefit, tədəm : « Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit gədəkani aŋgazlava e kidin geli ba. » Tədəm keti : « Melefit àra ga mahəŋgay ndam gayan a. »

17 Nahkay ti mis ya ka had ga ndam *Zude ni dek akaba mis ya kà gəvay gatay ni dek ticia ere ye ti Yezu àgray na.

*Zen bay məbaray mis ni əslərkiuru mis ka Yezu
(Meciya 11.2-19)*

18 Ndam mədəbay Zen bay məbaray mis ni tàra ticia ma na ti təhəŋri ana Zen, mək Zen nakəŋ əzalay mis cə e kidin ga ndam mədəbay nan ni bu,

19 əsləroru tay afa ga Bay geli. Àhi ana tay ahkado : « Humi ahkado : “Nak ti *Bay gədəkani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaŋa nahan aw ?” »

20 Nahkay nday nakəŋ tàra tinjikia ka Yezu a ti təhi : « Zen bay məbaray mis ni əslərbiyu leli afa gayak ti məhuk : “Nak ti Bay gədəkani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaŋa nahan aw ?” »

21 Ka sarta gani nani ti Yezu nan əbu ahəŋgaraba mis a kay ya tēbesey do na akaba mis kay ya seteni təniviyyu ana tay na. Àhəlikaba eri ana ndam wuluf a kay daya.

22 Kələŋ gani àhəŋgrifəŋ ana ndam ya Zen əslərkibiyu tay ni. Àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəŋgahədumi ana Zen ere ye ti kipuram ni akaba ya kicəm ni. Humi ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dəra təsawaday lala, ndam ambələk tigia mis njełatana, ndam makwaya tici slimi, mis məmətani təŋgaba ; ndam talaga day ticia Ma Məweni Sulumana.

23 Humi keti : “Maslaŋa ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

24 Ndam ya ti Zen əslərkibiyu tay ka Yezu ni tàra təsləka ti Yezu əzlapaki ke Zen, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kədəgum a huf gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kipurmbiyu ti mavram ya aməd adaday ni tək ?

25 Do ni ti kədəgum kipurmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga sinu kayani akaba zlam gatay əbu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey.

26 Ay ti kədəgum kipurmbiyu ti mam ? Kipurmbiyu bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, nan gani. Nəhi ana kuli nahəma, nan ti àtama bay mahəŋgaray pakama ge Melefit a.

27 Kəsəruma, əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gədəkani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nahan kama gayak ti məslamatukkabu divi.” *

« Maslaŋa ya ti Melefit əslərbiyu ni ti Zen.

28 Nəhi ana kuli keti : Zen ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gədəkana. Ku tamal nahkay nanu ni, bay ya ti nan gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama nan a.

* 7:27 Malasi 3.1.

²⁹ Mis dal-dalani ni akaba ndam *mähəl hadam ni tægəskabá ma ge Zeñ na. Təsəra Melefit ti nañ jireni, nahkay nday gani tawayá ti Zeñ *mábaray tay.

³⁰ Ay ti ndam *Feriziyen akaba ndam *məsar Wakita ge Melefit ni tægəskabu ere ya Melefit awayay avi ana tay ni ndo, nahkay tawayay ti Zeñ mábaray tay ndo. »

³¹ Yezu áhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəñ tay kà way ? Nday akada way ?

³² Nəhi ana kəli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahañ təhi ana ndahañ ni ahkado : “Mivia sləlim ana kəli a, day kəhəbümfəñ ndo ; midia limis ge kisim ana kəli a, day kitəwəm ndo.”

³³ Nədam nahkay ti adaba Zeñ bay məbaray mis ni àra. Àra ti azum *dipen do, əsi zum do. Nahkay lekələm kədəmum seteni àniviyu.

³⁴ Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay lekələm kədəmum nu zal hud, nəvi vu goro ana zum. Kədəmum nu zləba ga ndam *mähəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahañ.

³⁵ Ay ti ndam ya tægəskabu məsar zlam ge Melefit ni dek təsəra Melefit əsəra zlam ededifñ a. »

Yezu nañ a ahay ga Simu zal Feriziyen ni bu

³⁶ Eslini zal *Feriziyen nahañ slimi gayan Simu azaloru Yezu afa gani a magam ga məzumkabu zlam. Yezu ɔru enjəa ti àhuriyu a ahay vu, tənəkəki ka məzum zlam.

³⁷ Wal hala nahañ àbu a kəsa gani nani bu. Àra əcia ti Yezu nañ àvu azum zlam a ahay bu afa ga zal Feriziyen ni ti àrəkioru àna tersel a kolombu sulumani bu.†

³⁸ Àra àhuriya a ahay ni va ti əcək kələñ ga Yezu, kà gəvay ga asak gayan, nañ àbu etəwi. Nañ àbu etəwi ti yam tuway gayan ni àbara asak ga Yezu a cərad, mək wal ni àtəmadkia yam tuway na àna məhər ga ahər gayan a ; kələñ gani àfəki ma ka asak ga Yezu, ‡ mək àbəkəki tersel ni ka asak ni.

³⁹ Zal Feriziyen ya azaloru Yezu afa gani ni àra epia nahəma, àhi ana ahər : « Nañ hini ti bay mahəngaray *pakama ge Melefit do. Tamal nañ bay mahəngaray pakama ge Melefit ti akal əsəra wal hini ya enjifñ ni ti nañ wal hala. »

⁴⁰ Yezu àra əsəra ere ye ti nañ ajalay a ahər gayan bu na ti àhi ahkado : « Simu, ma goro àbu nawayay nəhuk. » Simu nakəñ àhi : « Dəm, məsi. »

⁴¹ Mək Yezu àhi : « Mis ndahañ cə təkəla duwa afa ga zal nahañ a ; bəlan gani àkələy jik diñ diñ zlam, nañ nahañ ni ti ni jik kru kru zlam.

⁴² Nday cecəeni siñgu àfəñ kà tay ga məpəliali bi nahəma, bay ga duwa ni àhi ana tay cəeni : “Kəpələmu duwa goro ni va ba.” » Yezu àhi ana Simu nakəñ keti : « E kidifñ gatay cəeni ni bu ni ti way aməgri sasi kay ana bay ga duwa ni way ? »

⁴³ Eslini Simu àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Nətamahay maslaña ya ti təmbərfəñ siñgu kayani ni. » Yezu àhi : « Ma gayak ti jiri. »

⁴⁴ Eslini Yezu àmbatkibiyu ma ka wal ni mək àhi ana Simu ahkado : « Kipi wal hini do aw ? Ka ya ti nəhəraya a ahay va afa gayak a ni ti kəcəhubiyu yam ga *məbaray asak ndo. Ay wal hini ti àbarua asak àna yam tuway a mək àtəmadkia àna məhər ga ahər gayan a.

† 7:37 Kolombu gani nani ti təgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siñgu gani kay. ‡ 7:38 Məfəki ma ke mis ti adafaki mawayavani ahkay do ni magray sasi.

⁴⁵ Nak kəgru sa àna məfəku ma ka tuwər ndo. Ay ti wal ni kwa nàhəraya àmbəraŋ məfəku ma ka asak ndo.

⁴⁶ Nak kəgəskabu nu àna magraku amal ka ahàr ndo. Ay ti wal ni àbəkua tersel ka asak a. §

⁴⁷ Nahkay nàhuk nahəma, àgrua səsı a kay, àwaya nu a kay, nani dək ti adafaki zlam magudarani gayan kayani ni məmbərfəŋana. Ay ti maslaŋa ya ti zlam magudarani gayan gəzıt mək təmbərfəŋa ni ti àwayay bay ya àmbərfəŋa ni kay do. »

⁴⁸ Mək Yezu àhi ana wal ni : « Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

⁴⁹ Nday ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni tàra ticia ma gayan na ti təhi ana ahàr : « Way hini ku zlam magudarani ge mis nəŋgu ambərfəŋa ni way ? »

⁵⁰ Eslini Yezu àhi ana wal ni ahkado : « Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka àna sulumani gayan a. »

8

Wál ya tadəboru Yezu ni

¹ Yezu ɔru a kəsa gəđákani akaba a kəsa ci6-ci6eni vu, àcahi zlam ana mis, àhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay. Ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni tɔru akaba naŋ,

² wál ndahaŋ day tɔru akaba naŋ. Wál nday nani ti Yezu àgariaba seteni ana ndahaŋ e kidin gatay ba, ndahaŋ ti ni àhəŋgaraba tay a arməwər ba. Slimi ga wál nday nani nday hi : bəlaŋani Mari ya təzalay Mari ga kəsa Magədala ni. Naŋ ti Yezu àgariaba seteni adəskəla.

³ Nahaŋ ni Zeni wal ga Səza ; Səza gani nani zal asak ga bay *Erot. Nahaŋ ni ti ni Səzeŋ akaba wál nday ndahaŋ kay. Ka gani nani wál nday nani təbu təjənaki ata Yezu akaba ndam gayan kru mahar cəeni ni àna elimeni gatay gatayani.

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(Meciy# 13.1-9 ; Mark 4.1-9)

⁴ Eslini mis təsləkabiya a kəsa gərgərani ba dək, tərəkia ka Yezu a. Tàra təcakalava ti Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul.

⁵ Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa nahaŋ àhəraya ɔru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani adəgoru e divi bu. Nahkay mis təcəlki, edidin day təndaba.

⁶ Bal gani keti adəgoru ka pələd ya had àhəcaki ni, nahkay ka ya ti àfətaya nahəma, àhərababa adaba yam àhəci.

⁷ Bal gani keti adəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya, àbu adək nahəma, adak ni tēŋgecekabá.

⁸ Bal gani keti adəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Ku ahàr gani bəlaŋ tekeđi bəza agray din. » Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àzlacay, adəm : « Maslaŋa ya ti slimı àfəŋ ge mici zlam nahəma, mici lala ! »

Yezu adəm ma àna ma gozogul ti kamam

(Meciy# 13.10-17 ; Mark 4.10-12)

§ 7:46 Ka sarta gani nani ti, ka ya ti təzalakabu mis ga məzum zlam mək maslaŋa gani ènjia afa gatay ni ti təcəhibiyu yam ga məbaray asak, təgri sa ana məfəki ma ka tuwər, akaba tagraki amal ka ahàr. Ay zal Feriziyen ni àgri zlam nday nani ana Yezu ndo.

⁹ Ndam madəbay Yezu ni təhi ahkado : « Dəfiaba ma *gozogul na ana leli a. Awayay adəmvaba mam ? »

¹⁰ Yezu àhəngriɸəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti Melefit àdəfikiaba zlam maŋgahani àki ka Məgur gayan na ana kəli a, ti kəsərum. Ana mis ndahan ti àdəfikiaba ana tay a vay-vay ndo. Àhi ana tay àna ma gozogul cilij. Melefit àgray nahkay ti
 “Ku tamal tamənjələŋ ka zlam nəŋgu ni, ti pi ba ;
 ku tamal təbi slimi ana pakama nəŋgu ni ti ci ba.” * »

*Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na
 (Meciɸ 13.18-23 ; Mark 4.13-20)*

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ma *gozogul ni awayay adəmvaba ti nahkay hi : hilfi ga zlam ya təbəhad ni, àzavu akaba pakama ge Melefit.

¹² Mis ndahan təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, ay *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a ahàr ba. Awayay ti təfəki ahàr ke Melefit ba. Adaba tamal təfəki ahàr ke Melefit ti Melefit ahəngay tay.

¹³ Mis ndahan day təbu, nday akada pəlad ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani. Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbəruv vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had vu do ni. Nahkay ti təfəki ahàr ke Melefit ga hayaŋani cilij. Ka ya ti ticia zləzladana ti təmbrəŋ, təfəki ahàr va do həya.

¹⁴ Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a hud ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay ku tamal təgəskabá nəŋgu ni, majalay ahàr kay ariva ana tay a, təjalaki ahàr ke elimeni akaba zlam ndahan ya tigi eri ni. Zlam nday nani teŋgecekabu zlam akada ga adak ni ; ndam nday nani təbu akada ga zlam ya àbia bəza ti bəza gani təndəh ndo ni.

¹⁵ Hilfi ga zlam ya àdəgoru ka had sulumani ni təzavu akaba mis ya məbəruv gatay sulumani, tawayay Melefit ni. Nday gani ticia ma ge Melefit na ti àgəjzłki ahàr ka tay do. Nahkay takoru àna naŋ kama kama, təmbrəŋ do, tagray zlam sulumani akada ga zlam ya ti abi bəza ni. »

*Pakama àki ke ceŋgel
 (Mark 4.21-25)*

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Maslaŋa ya ti ebeftey ceŋgel ti ahəmbaki mandaray, ahkay do ni a fiyu a zuh slalah vu ni ti àbi. Afəkad ka məlan zəŋani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni ti pi masladay ge ceŋgel ni.

¹⁷ Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti maŋgahani ni dek aməŋgzlavu, zlam ya ti madafani faŋ do ni dek emicivu vay-vay daya.

¹⁸ Nahkay bumi slimi lala ahəmamam ti kicəm pakama ni. Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku zlam gəziteni ya ti àdəm àŋgəta ni day atəzafəŋa. »

*Məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu
 (Meciɸ 12.46-50 ; Mark 3.31-35)*

¹⁹ Eslini ata məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tərəkia ka Yezu a. Təra tinjia ti təsliki mərəkiani disl koksah adaba mis təvu ka məlan gani nani dal-dal.

* 8:10 Izayi 6.9.

²⁰ Nahkay mis t̃ahikabiyu ma, t̃ahi : « Ata muk akaba b̃eza ga muk t̃abu e mite bu, tihindi kur. »

²¹ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Mmawa akaba b̃eza ga mmawa nahəma, nday ya ti t̃əbi slimi ana pakama ge Melefít, mək tagray t̃əwi àna naŋ ni. »

Yezu azlacaki ka aməđ

²² A vad nahan Yezu àcəliyü a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay : « Tokumum, mədəgum gwar ke ledi ga dəluy ni. » Nahkay nday nakəŋ t̃əsləka.

²³ Nday t̃əbu takoru ti Yezu àdiya e d̃əwir va d̃əŋ. Ka ya ti naŋ àvu e d̃əwir bu ni ti aməđ gəđakani àkəzlabiyu ka ah̃ar ga yam ni, mək yam ni àjəbasliyü a slalah ga yam ni vu, awayay arəhṽü wudak, nahkay g̃əzit akal tizi kəđap.

²⁴ Eslini ndam madəbay naŋ ni t̃əhəđakfəŋiyü, t̃əpidək naŋ, t̃əhi : « Gəđakani, gəđakani, m̃əbu miji timey ! » Yezu nakəŋ àra èpidəkva ti àzlacaki ka aməđ ni akaba ka yam ya ti acəloru agavəla ni b̃əra. Àra azlaca nahkay ti aməđ ni àmbrəŋ makəzlani, yam ni day àmbrəŋ madađani, yam ni ègia d̃egika.

²⁵ Yam ni àra ègia d̃egika ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Kəđumku ah̃ar do ni ti ah̃əmamam ? » Ndam madəbay naŋ ni aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, adaba ere ye ti tip̃i ni àgria ejep ana tay a àsabay. T̃əzlapay e kid̃iŋ gatay bu, t̃əđəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Aməđ akaba yam day àhi ma ana tay, t̃iciiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni a kay ana zal Zerasa a (Meciy[#] 8.28-34 ; Mark 5.1-20)

²⁶ Nday nakəŋ t̃iŋjiyu ke ledi ga dəluy ni. Ledi nani ka had Zerasa, ndeva ndeva akaba had *Gelili.

²⁷⁻²⁸ Zal nahan àbu ga kəsa nani ; seteni t̃əniviyü a ah̃ar vu, àpəsa àbakabu zlam ndo, àndəhad a ahay bu ndo daya. Məlaŋ gayan ti e kid̃iŋ ge mindiṽiŋ bu. Àra èpia Yezu naŋ àbu ah̃əraya a *slalah ga yam ni ba ni ti àzlah kay kay, àrakia. Àra èŋjikia ti àbəhad̃i mirdim, àdəđ k̃ə meleher gayan. Àhi àna zlahay ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefít naŋ agavəla driŋ ti kađəbafua mam ? Nəgruk kam-kam, k̃əgru daliya ba ti. »

²⁹ Àdəm nahkay ti adaba Yezu àhi ana seteni ni : « Həraya a maslaŋa hini ba. » Zal nani ti kwa ahaslani seteni ni àgray naŋ sak kay. Ka ya ti naŋ àbu agray naŋ ni ti mis t̃əwəla àna jejr̃i a, t̃əbiviya sisel a asak va akaba t̃əjəga naŋ a. Akaba nani d̃ək ètiri ndo, èhəb̃kaba zlam ya t̃əwəl naŋ àna naŋ na, mək seteni ni àzoru naŋ a huđ gili vu.

³⁰ Zal seteni ni àra àhia ana Yezu a « K̃əgru daliya ba » ti Yezu àhi : « Slimi gayak way ? » Àhi : « Slimi goro Gaslka. » Àdəm nahkay ti adaba seteni t̃əniviyü kay.

³¹ Eslini seteni nday nani t̃əbu t̃əgri kam-kam ana Yezu, t̃əhi : « K̃əgaroru leli e *evid̃ gəđakani vu ba ti.† »

³² Mədr̃əs t̃əbu kay t̃əzum zlam ka ah̃ar bəlaŋ a h̃əma bu. Nahkay seteni ni t̃əhi ana Yezu : « Kam-kam, m̃əhuriviyü ana mədr̃əs teg̃əni ti. » Mək Yezu nakəŋ àvi divi gani ana tay.

† 8:31 Evid̃ gəđakani ti məlaŋ ya t̃əđəm a huđ ga had vu ni. Melefít aməbiyu seteni d̃ək e evid̃ gani vu hayaŋ, kəlaŋ gani ka mandav ga məlaŋ ti amatr̃əđkivü tay ga kaŋgayani.

³³ Yezu àra àvia divi gana ana tay a ti seteni ni tàsləkiaba ana zal nakəŋ a, tàcəlìvù a ahàr vu ana mədrəs ni. Nahkay mədrəs ni dək təndaya ahàr a kırım-kırım, tàra tədəguyu a dəlùv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbzalə tay a.

³⁴ Ndam majəgay mədrəs ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tədəgiki ana hwa tidizl, tàŋgəhadìoru ma gani ana ndam ya a kəsa bu ni akaba nday ya ti e gili ni.

³⁵ Mis tàra ticia ma na ti tàhəraya ge mipi ere ye ti àgravu na, tàrəkia ka Yezu a. Tàra tìnjia ti tìpi zal ya ti seteni tàsləkiaba ni, àŋgaba ègia sulumana, naŋ manjəhadani digusa kà gəvay ga asak ga Yezu, məbakabu azana gayan ka vu. Tàra tìpia naŋ a ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal.

³⁶ Eslini mis tàbu, tìpia ga Yezu ya àhəŋgaraba zal ya seteni təniviyyu na, tàŋgəhadì ma gani ana mis ya tàra ni.

³⁷ Ndam ga had Zerasa dək tàra ticia ma gani nana ti tàhi ana Yezu māsłəka ka had gatay a, adaba aŋgwaz àdəgakia ka tay a àsabay. Nahkay Yezu àhuriyu a slalah ga yam ni vu, awayay asłəka.

³⁸ Eslini zal ya ti seteni tàsləkiaba ni àhi ahkado : « Nadəboru kur ti. » Yezu àhi : « Aha ! Sləka,

³⁹ ŋgoru a magam gayak, kàru kàŋgəhadì ere ye ti Melefit àgruk ni dək ana mis. » Nahkay zal nakəŋ əsləka, òru àŋgəhadì ere ye ti Yezu àgri ni dək ana ndam ga kəsa ni dək.

*Yezu ahəŋgaraba wal nahan akaba wur dahalay a
(Meciyə 9.18-26 ; Mark 5.21-43)*

⁴⁰ Yezu àŋgoru gwar ke ledi ga dəlùv ni akaba ndam madəbay naŋ ni. Tòru tìnjəa ti mis dal-dal təgəskabà Yezu àna məmərana, adaba nday dək tàbu tajəgay naŋ.

⁴¹ Eslini zal nahan naŋ àbu, slimi gayan Zayros, naŋ gəđakani ga ahay ga *mahəŋgalavù Melefit, àrəkia ka Yezu a, àbəhadì mirdim grik meleher ndiđ ana had kà asak ga Yezu. Àhəŋgalay naŋ, àhi mòru a magam afa gani,

⁴² adaba wur gayan awayay amət. Wur nani ti wur dahalay, vi gayan agray kru mahar cə. Zal nani ti wur gayan nahan àbi.

Yezu naŋ àbu akoru afa gani ti mis dal-dalani ni tèvelinjia ahàr a, məsufani tekeđi əsuf koksah.

⁴³ Eslini wal nahan àbu, mimiz asłəkafəŋa agray vi kru mahar cə. [Əgwejelekaba zlam gayan a dək afa ga ndam məsər haf a ay ti] maslanə bəlan əsliki mahəŋgaraba naŋ a ndo.

⁴⁴ Nahkay wal ni àhəđakfəŋbiyyu kà Yezu gwar kələŋ, ènjifiŋ kà ma ga azana gayan. Àra ènjifiŋa ti mimiz ya asłəkafəŋa ni àmbəreŋ naŋ, wal ni àŋgaba huya.

⁴⁵ Eslini Yezu àdəm : « Way ènjifu way ? » Ku way way do àdəm : « Nu do, » mək Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Gəđakani, mis ni damkulkul timey ! »

⁴⁶ Yezu àdəm : « Aha ! Mis ènjifua, adaba nəsəra njəđa goro àhəŋgaraba maslanə. »

⁴⁷ Wal ni àra əsərkiya àbu koksah nahəma, àrəkia ka Yezu a àna məgəgərani sləđ sləđ, àbəhadì mirdim meleher ndiđ ana had, àŋgəhadaya ere ye ti àzəkiyu naŋ ti mìnjiŋ kà azana ga Yezu ni kə meleher ge mis na dək. Àŋgəhadiaya gayan ya àŋgaba huya ni ana tay a daya.

⁴⁸ Eslini Yezu àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani. »

49 Ka ya ti Yezu nanj àbu azlapay nahkay ni ti maslanja nahanj ènjia. Maslanja gani nani àsləkabiya afa ga gəɖakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, àhi : « Wur gayak nakəŋ èndeverva. Kiwisiri ahàr ana məsi va ba. »

50 Yezu àra ècia ma nana ti àhi ana Zayros ahkado : « Aŋgwaz àwər kur ba, fəku ahàr cilinj, Melefit amahəŋgaraba nanj a. »

51 Nahkay tòru afa ga Zayros nakəŋ.

Yezu òru ènjua ti àcafəŋa mis a dek ga məhuriyani a ahay vu akaba nanj a. Àvi divi ana ata Piyer, Zeŋ, Zek akaba bəŋ ga wur ni ata mən ga wur ni ga məhuriyani akaba nanj cilinj.

52 Mis ya təbu eslini ni dek təbu tagray deləhə, titəwi wur ni. Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Kitəwəm ba. Wur ni àmət ndo, nanj àbu enji dəwir timey. »

53 Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tàyefinj, adaba təsəra wur na àməta àndava.

54 Eslini Yezu àzay ahar ga wur ni, àzalay nanj, àhi : « Wur goro ni, pidəkvu. »

55 Àra àzala wur na nahkay ti sifa àŋgiva ana wur na mək ècik cəkwaɖ həya. Eslini Yezu àhi ana tay təvi zlam məzumani.

56 Ere ye ti àgravu ni àgria ejep ana ata bəŋ ga wur nday ata mən ga wur na àsabay. Ay Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ma gani ana maslanja ba. »

9

Yezu aslər ndam asak gayan kru mahar cəeni ni

(Meciya 10.5-15 ; Mark 6.7-13)

1 A vaɖ nahanj Yezu àzalakabu ndam gayan kru mahar cəeni ni, àvi njəɖa ana tay ga misliki magariaba seteni weley weley do dek ana mis a akaba ga mahəŋgaraba mis a.

2 Awayay asləroru tay ga məhi pakama ana mis àki ka *Məgur ge Melefit akaba ga mahəŋgaraba ndam ga arməwər a.

3 Àhi ana tay ahkado : « Kəɖəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku aday, ku mbolu, ku zlam məzumani, ku singu. Kəhəlum endəwi cə cə ba daya.

4 Ay tamal maslanja àhəliya kəli a ahay va afa gana nahəma, njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahanj ba duk abivoru ana vaɖ gekəli ya akəsəkuma ni.

5 Ka mələŋ ya ti akəhurumiyu, təgəskabu kəli do nahəma, sləkumaba a kəsa nani ba. Ka ya ti kəsəkuma ni ti təkumkaba haɖ kə asak gekəli a. * Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. »

6 Nday nakəŋ təhəlvu, təsləka təhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis a kəsa gərgərani bu dek ; təhəŋgaraba ndam ga arməwər a ka mələŋ ya ti tòru na dek.

Pakama ya tədəmki ka Yezu ni ahəli ahàr ana bay Erot

(Meciya 14.1-12 ; Mark 6.14-29)

7 Erot bay Gelili ni àra ècia pakama ge mis ya ti tədəmki ka Yezu na dek ti àhəlia ahàr a, adaba mis ndahanj tədəm Yezu ti nanj Zeŋ bay məbaray mis ni, àŋgaba e kisim ba.

8 Mis ndahanj ti ni tədəm Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àŋgazlavu. Mis ndahanj keti tədəm nanj bilinj ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni, àŋgaba e kisim ba.

* 9:5 Mətukkaba haɖ ga kəsa kə asak a ti adafaki təmbərɓu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

⁹ Eslini Erot zla ti àdëm ahkado : « Nèkelkia ahàr ke Zeñ a, ay ti maslaña ya ti nici tæzlapaki ni ti nani way ? » Nahkay ti awayay mîpi Yezu.

*Yezu avi zlam mæzumani ana mis dæbu zlam
(Meciy^u 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Zeñ 6.1-14)*

¹⁰ A vad nahañ ndam *asak ga Yezu ni tàslækabiya ka melañ ya Yezu àslèroru tay na. Tàra tàslækabiya ti tånjəhadıaba ere ye ti tågribyu na dek. Eslini Yezu nakəñ àhəl tay ka ahàr gatay cilin, tòru gwar a kəsa nahañ vu ; slimi ga kəsa ni Beceyda.

¹¹ Mis dal-dalani ni tàra ticia Yezu àdoru a Beceyda ti tādəboru nañ a asak vu. Tàra tınjikia ka Yezu a ti Yezu nakəñ àgəskabu tay, àzlapiki ka Məğur ge Melefıt ana tay, àhəngaraba ndam ya tēbeseş do na daya.

¹² Fat àra àndəhadı ahàr a zla nahəma, ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni tādədafəñiyu, təhi ahkado : « Hi ana mis ni dek tàsləka, tòru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tòru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tādəboru zlam mæzumani akaba melañ mandəhadanı, adaba ahalay ti leli a huđ gili bu. »

¹³ Eslini Yezu àhəngriřəñ ana tay, àdəm : « Lekuləm lekuləmeni vumi zlam mæzumani ana tay. » Nday nakəñ təhəngriřəñ, təhi : « *Dipeñ əfəñ kə leli zlam təkivu kilif cə cilin. Kawayay ti mōru məsukumıbiyu zlam mæzumani ana mis dekeni hini aw ? »

¹⁴ Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam. Yezu nakəñ àhi ana ndam madəbay nañ ni : « Humi ana mis ni ti tånjəhadı nşlşklşk kru kru zlam, kru kru zlam. »

¹⁵ Ndam madəbay nañ ni tågriş ere ye ti nañ àhi ana tay ni. Nahkay mis ni tånjəhadıkabu nşlşklşk.

¹⁶ Eslini Yezu nakəñ àhəl dipenş zlamani təkivu kilif cəeni ni, àmənşoru e melefıt vu, àgri şəsi ana Melefıt àki ka zlam mæzumani nday nani. Àra àgriş şəsi a ti əsekaba, àbi ana ndam madəbay nañ ni ti tıdi ana mis dal-dalani ni.

¹⁷ Mis ni dek təzum təzum, tərəhkaba. Kələñ gani təcakalakabu məğəşəni gani, tərəhvū hətək kru mahar cə àna nañ.

*Piyer adəm Yezu nañ Krist Bay gəđakani ya amara ni
(Meciy^u 16.13-19 ; Mark 8.27-29)*

¹⁸ A vad nahañ Yezu nañ àbu cak, ahəngalay Melefıt. Ndam madəbay nañ ni day təbu eslini. Yezu əhindifıña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis dal-dalani ya tadəbay nu ni ti tādəm nu ti nu way ? »

¹⁹ Nday nakəñ təhəngriřəñ, təhi : « Mis ndahañ tādəm nak Zeñ bay məbaray mis ni, mis ndahañ tādəm nak Eli, mis ndahañ ti ni tādəm nak bilinş ga ndam ya təhəngaray pakama ge Melefıt ahaslani ni, ànggaba e kisim ba. »

²⁰ Eslini nañ nakəñ àhi ana tay keti : « Lekuləm ti kəđəmum nu ti nu way ? » Piyer àhəngriřəñ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəđakani ya Melefıt àslərbiyu ni. »

*Yezu adəm aməmət mək aməngaba e kisim ba
(Meciy^u 16.20-28 ; Mark 8.30-9.1)*

²¹ Yezu àra əcia ma ge Piyer na ti àhi ma ana tay àna ləgay, àdəm ahkado : « İy nahkay. Ay ti kəđəfumi nu ana maslaña ba simiteni. »

²² Àhi ana tay keti : « Ahàr àdəm nu *Wur ge Mis ti nəcakay daliya dal-dal. Nday gəđakani ni, gəđakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefıt ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefıt ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkərani bu anañgaba e kisim ba. »

²³ Eslini àhi ana tay ðek ahkado : « Tamal mis awayay maðəbay nu nahəma, ahàr àðəm māmbrəŋ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya kəlavəð, *tadarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni miðesey. Tamal mis awayay maðəbay nu ti mągray nahkay.

²⁴ Maslaŋa ya ti àðəm ajəgur sifa gayan, awayay àmət ba ni ti emiŋiŋ. Maslaŋa ya ti emiŋiŋ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawan, aməmət day-day do.

²⁵ Tamal mis àŋgəta elimeni ga duniya na ðek mək èjiŋa ahàr gayan a ti elimeni gani aziaya mam ?

²⁶ Nu Wur ge Mis ti anara àna njeða goro a, ga Baba goro a, akaba ga *məslər gayan *njalatani na. Tamal maslaŋa aŋgwaz awər naŋ, aðəm naŋ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka ya ti anara ni anəðəm naŋ mis goro do. »

²⁷ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, e kiðŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wuðaka ndahan atəmət ti etipia *Məgur ge Melefit a day kwa. »

*Vu ga Yezu ambatvu kə meleher ga ndam maðəbay naŋ ni
(Meciya 17.1-8 ; Mark 9.2-8)*

²⁸ Agray gosku sekw ka ahàr ga pakama gayan ya àðəm ni zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ, təcəloru a həma vu ga mahəŋgalay Melefit.

²⁹ Ka ya ti naŋ àbu ahəŋgalay Melefit nahəma, eri gayan ni àmbatvu nahan, azana ka vu gayan day tigia bəð-bəð talla, ahələba eri a vərut.

³⁰ Eslini həya mis ndahan cə təbu təzlapay akaba Yezu, nday nani ata Məwiz nday ata Eli.

³¹ Nday təbu tipivu a maslaðani ge Melefit bu. Təzlapaki ka məmət ga Yezu ya amoru məmət a Zeruzalem ge mendeveŋiŋ təwi ya Melefit àvi ni.

³² Nday təbu təzlapay nahkay ti ata Piyer ti ni dəwir àza tay a. Tàra təcəpəðkva ti tipi maslaðani ga Yezu akaba mis cəeni micikeni akaba naŋ ni.

³³ Ka ya ti ata Məwiz nday ata Eli təbu tasləkafəŋa kà Yezu a nahəma, Piyer àhi ana Yezu : « Gəðakani, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər : bəlan gayak, bəlan ge Məwiz, bəlan ti ni ge Eli. » Àðəm nahkay ti ađaba àsər ere ye ti àðəm ni do.

³⁴ Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti məgudunğuduŋ àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Ka ya ti məgudunğuduŋ ni àhərkiaya ka tay a ni ti ndam *maðəbay Yezu mahkərani ni aŋgwaz àðəgakia ka tay a.

³⁵ Dəŋgu ga maslaŋa àhənday a məgudunğuduŋ ni bu, àðəm : « Naŋ hini ti wur goro, nəðaba naŋ ga məgru təwi a. Gəsümüki pakama. »

³⁶ Dəŋgu ni àra àhənday va do ni ti tipi Yezu naŋ bəlan ka ahàr gayan. Ka gani nani nahəma, ndam maðəbay Yezu mahkərani ni tənjuhəða àna ma gana te-te a, təhi ana maslaŋa ndo.

*Yezu aqariaba seteni ana wur nahan a
(Meciya 17.14-18 ; Mark 9.14-27)*

³⁷ Həjəŋ gani Yezu akaba ndam maðəbay naŋ mahkərani ni təndaya ahàr a həma ni ba. Tàra təhəraya ti mis dal-dal tərəkia ka Yezu a.

³⁸ E kiðŋ ge mis dal-dalani ni bu ni ti zal nahan naŋ àvu, àzlah, àðəm : « Məsi, kam-kam nahəŋgalay kur, mənjuki ka wur goro ni ti ađaba wur goro nahan àbi.

39 Seteni àniviyu a ahàr bu, agəs naŋ, azlah hɔya, adadáy naŋ kay kay, guzləbuc krup-krup a ma bu. Àgəsa naŋ a ti agri daliya dal-dal, àmbrəŋ naŋ weceweci do.

40 Nàhəŋgala ndam madəbay kur na ti tɔgariaba, ay ti tislíki ndo. »

41 Eslini Yezu àdəm : « Lekələm ye e hini vu ni ti kəfúmki ahàr ke Melefít do, lekələm ndam magudar zlam ! Nu ananjəhad akaba kəli kanɔaya waw ? Nu enefəsi ana kəli kanɔaya waw ? » Mək àhi ana bəŋ ga wur ni : « Zəbiya wur na ahalay a. »

42 Wur ni naŋ àbu arəkia ka Yezu a ti seteni ni àdi naŋ ana mələŋ, adadáy naŋ kay kay. Eslini Yezu àzlacaki ke seteni ni, àgariaba ana wur na, mək àvi wur ni ana bəŋani ni.

43 Mis ye eslini ni tàra tìpia ti njədə ge Melefít àgria ejep ana tay a dal-dal, adaba njədə gani nani àtama zlam ndahaŋ a dək.

*Yezu adəmki ma ka daliya ya atəgri ni
(Meciyu 17.22-23 ; Mark 9.30-32)*

Ere ye ti àgray ni dək àra àgria ejep ana mis na dək, nday təbu təzlapaki kekilenja ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni :

44 « Nawayay nəziaba azay slimi ana kəli a, cəm lala, àgəjazlki ahàr ke kəli ba. Atədəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu. »

45 Pakama ga Yezu ya àdəm ni ti ndam madəbay naŋ ni ticiaba ndo. Hud ga ma gani nani ti manɔahkiani ka tay, ti ticiaba ba. Ay anɔwaz àgrafəŋa tay ge mihindifiŋa ma na.

*Gədəkani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ?
(Meciyu 18.1-5 ; Mark 9.33-37)*

46 A vad nahaŋ ndam *madəbay Yezu ni təbu tagray gejewi. Tədəm ahkado : « E kidiŋ geli bu ni ti way gədəkani àtam mis ndahaŋ ni way ? »

47 Yezu àra àsəra majalay ahàr gatay na ti àzay wur guziteni, àfəkadkə gəvay gayan,

48 mək àhi ana tay : « Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur hina azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a daya. Tamal ti maslaŋa àgəskabá nu a nahəma, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. Nahkay bay ya ti naŋ guziteni e kidiŋ gekəli bu dək, èsli mis ndahaŋ ni do ni ti naŋ nani gədəkani sawaŋ. »

*Maslaŋa ya ti àcafəŋa kəli kà zlam a do ni ti agriki təwi ana kəli
(Mark 9.38-40)*

49 Eslini Zeŋ àzlapay, àhi ana Yezu ahkado : « Gədəkani, mìpia maslaŋa nahaŋ a, àgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay mədəm macafəŋa naŋ a, adaba naŋ mis geli do. »

50 Ay ti Yezu àdəm : « Kəcumfəŋa naŋ a ba, adaba maslaŋa ya ti àwayay magudar təwi gekəli do nahəma, agriki təwi ana kəli. »

Yezu naŋ àbu akoru a Zeruzalem, ndam Samari təgəskabu naŋ do

51 Sarta ga Yezu ènjia ga morona e melefít vu wudak nahəma, àzay divi ga moroni a Zeruzalem, àdəm ere ye ti acafəŋa naŋ ga morona ni ti àbi.

52 Nahkay àsləroru mis kama gayan gwar ka had Samari. Nday təbu ka ahàr divi ti təhuriyu a kəsa nahaŋ vu ga maslamalikabu mələŋ.

53 Ay ndam ga kəsa nani tawayay məgəskabu naŋ do, adaba ticia naŋ àbu akoru a Zeruzalem palam.

⁵⁴ Ndam madəbay naŋ ata Zek, Zeŋ tàra tìcia pakama nana ti təhi ana Yezu : « Bay geli, kawayay ti m̄hi ana aku ti m̄daya e melefit ba, m̄zumaba tay a waw ? »

⁵⁵ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àmbatkibiyu ma ka tay, àlègi ana tay.

⁵⁶ Mək tàzay divi ga moroni a kəsa nahaŋ vu.

Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni

(Meciꞑ 8.19-22)

⁵⁷ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu takoru e divi bu nahəma, zal nahaŋ àrəkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Ka mələŋ ya akoru ni dek ti anađəboru kur. »

⁵⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Mbiki † təbu àna eviđ gatay, eđiđiŋ day təbu àna lala gatay, ay nu *Wur ge Mis ti nəbi àna mələŋ mandəhadani bi. »

⁵⁹ Yezu àhi ana maslaŋa nahaŋ : « Dəbabiyyu nu. » Maslaŋa nani àhəŋgrifəŋ, àhi : « [Bay goro,] vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. »

⁶⁰ Eslini Yezu àhi : « Ndam ya tàwayay madəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəŋ tay ti tili vu gatay. Nak ti ru kəhi ma ga *Məgur ge Melefit ana mis sawaŋ. »

⁶¹ Maslaŋa nahaŋ keti àhi ana Yezu : « Nadəbay kur, Bay goro ni. Ay ti vu divi nakoru nəgria sa ana ndam ga huđ ahay goro a day. »

⁶² Yezu àdəm : « Maslaŋa ya ti awayay agray tawi ga Məgur ge Melefit mək ajalaki ahàr ka zlam ndahaŋ ni ti naŋ akada bay ya ti atəhad vədaŋ àna sla mək aməŋjoru kələŋ ni. Maslaŋa nani ti àgray tawi ga Məgur ge Melefit koksah. »

10

Yezu aslər mis kru kru adəskəla mahar cə

¹ Bay geli àday mis ndahaŋ kru kru adəskəla mahar cə, * awayay asləroru tay cə cə ti tōru enji gayaŋ a kəsa va ka mələŋ ya naŋ amoru ni dek.

² Àhi ana tay : « Mis ya ti tici pakama goro faŋ ndo ni nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz zlam a vədaŋ bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni təbi kay bi. Nahkay si kahəŋgalum Melefit Bay ga vədaŋ ni ti m̄slərbiyyu ndam mabaz zlam a vədaŋ gayaŋ ni bu.

³ Dəgum. Nihì ti nəsləroru kəli e kiđiŋ ge mis vu akada ga bəza təmbak e kiđiŋ ga kərə gili bu ni.

⁴ Kəhəlum zlam ba, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka. Kicikəm e divi bu ga məgri sa ana mis ba daya.

⁵ Wuđaka kəhurumiyu a ahay vu afa ge mis lu nahəma, dəmum : “Melefit məgri sulum gayaŋ ana huđ ahay hini.”

⁶ Tamal mis sulumani àvu a ahay gani nani bu ni ti sulum ge Melefit ya kədəmum ni anjəhadki. Tamal mis sulumani àvu bi nahəma, sulum ge Melefit ya kədəmum ni anjəkəia ke kəli a.

⁷ Ka ya ti kəhurumiya a ahay va afa ge mis a nahəma, njəhaduma eslina həya. Kəmbatum ahay nahaŋ ba. Zlam məzumani akaba zlam miseni ya ti təvi ana kəli dek ni ti zumum, səm : adaba bay magray tawi ti agəski təvi endif gayaŋ.

⁸ Ka ya ti kinjumiya a kəsa va mək təgəskabá kəli a nahəma, zumum zlam ya təvi ana kəli ni,

† 9:58 Mbiki ti mis ndahaŋ tədəm « mbiti. »

* 10:1 A wakita ndahaŋ bu tədəm mis kru kru adəskəla.

⁹ hənğarumaba ndam gatay ya tēbesey do na, humi ana ndam ga kəsa gani :
 “*Məğur ge Melefit ənjikia ke kəli a.”

¹⁰ Ay tamal ti kinjəmiya a kəsa va mək təğəskabu kəli do nahəma, cikəma a dalaka ba. Humi ana tay :

¹¹ “Ku həd ga kəsa gekəli nəngu ni məslədikaba ana kəli ka asak geli a.† Nahkay ti kəsərum Melefit day əmbrəna kəli a. Ku tamal nahkay nəngu ni, sərumki Məğur ge Melefit ti ənija.” »

¹² Yezu əhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom nəngu ni seriya ge Melefit ya amagrafəna kə tay a ni nğulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təğəskabu kəli do ni do. »

*Ndam ga kəsa ya təfəki ahər ka Yezu do ni atasay cicihi
 (Meciya 11.20-24)*

¹³ Yezu adəm keti : « Akəsüm cicihi, ndam Koraziñ ! Akəsüm cicihi, ndam Beceyda ! Adəba mam, nəgra zlam a kay ya mis tipi day-day ndo na a kəsa gekəli ba. Tamal nəgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidonə nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani təmbrəna zlam magudarani gatay na kwa ahaslana əndava. Amal təmbatkaba majalay ahər gatay a, təbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tənjəhada e viti ba. ‡

¹⁴ Ay ka fat ya ti Melefit amagrafəna seriya ni ti seriya ya ti amagrafəna kə ndam Tir akaba ndam Sidonə a ni ti nğulum emisli gekəli ni do.

¹⁵ Lekələm ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahər akədəgum e melefit vu aw ? Aha ! Akədəgum ti ka məlanğ ge *kisim sawağ. »

¹⁶ Əhi ana ndam mədəbay nağ ni : « Maslağa ya ti èciikia ma ana kəli a nahəma, ècükia ma ana nu a daya. Maslağa ya ti əgəskabu kəli ndo nahəma, əgəskabu nu ndo daya. Maslağa ya ti əgəskabu nu ndo ni ti əgəskabu Bay ya ti əslərbiyu nu ni ndo daya. »

Mis kru kru adəskəla mahar cəeni ni təsləkəbiya

¹⁷ Ka ya ti nday kru kru adəskəla mahar cəeni ni təsləkəbiya ni ti nday əna məmərani. Təhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ku seteni tekeđi ticiikia slimi ana leli a ka ya ti məhi ma ana tay əna slimi gayak ni. »

¹⁸ Eslini Yezu əhənğarfəğ, əhi ana tay ahkado : « Nu nipiə *Seteni a ka ya ti adəbiyu e melefit bu akada ga avər ya abay aku na.

¹⁹ Cəm day : nəvia njədə ana kəli ga masawadəkiani ka zlam ya a həd akaba ka andra məbal mis a ; nəvia njədə ana kəli a ətama njədə ga Seteni zal ezir na dek. Nahkay arəna əbi amagrakivu ke kəli bi simiteni.

²⁰ Ku tamal nəvia njədə nana dek ana kəli a, seteni ticiikia slimi ana kəli a nəngu ni, kəmərūmvu azuhva nani ba. Mərūmvu ti adəba Melefit əbəkia slimi gekəli ka wakita gəyağ e melefit ba ni sawağ. »

*Yezu əzləbay Melefit
 (Meciya 11.25-27 ; 13.16-17)*

²¹ Ka sarta gani nani Yezu nağ əbu amərūvu dal-dal əna njədə ga *Məsuf Njəlatani, adəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məğur məlanğ ya e melefit bu akaba məlanğ ya a ga həd ni dek. Nazləbay kur ti adəba kənğahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam akaba ka ndam ya tijeğna təsəra zlam a

† 10:11 Məslədikaba həd ga kəsa kə asak a ti adəfaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

‡ 10:13 Məbakabu buhu akaba manjəhadani e viti bu ni ti adəfaki mis titəwi, təhənğalay Melefit, təgri kam-kam.

ni, kàdɛfikia ana ndam ya tàsɛr zlam do akadɛ ga bɛza ci6-cifeni na sawaŋ. Iy Bɛba goro ni, kàgray ka mawayay gayak nahkay ti kàmɛra àna naŋ a palam. »

²² Àdɛm keti : « Baba àvuua zlam na dɛk a ahar va. Nahkay maslaŋa ya àsɛr Wur ge Melefit naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi ; si Bɛŋani ciliŋ. Yaw maslaŋa ya àsɛr Bɛŋ goro naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi, si nu Wur gayaŋ akaba ndam ya ti nu Wur gayaŋ ni nawayay nɛdɛfiki naŋ ana tay ni ciliŋ. »

²³ Eslini Yezu nakəŋ àmbatkibiyyu ma ka ndam madəbay naŋ ni, àhi ma ana tay, nday ka ahàr gatay ciliŋ. Àhi ana tay ahkado : « Ay lekɛlɛm ti mɛrumvu, adaba kəbum kipum zlam hini àna eri gekɛli !

²⁴ Nəhi ana kɛli : Ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit akaba bəbay kay ya ahaslani ni tawayay mipia ere ye ti kipum na, ay ti tipi ndo. Tawayay micia ere ye ti kicam na, ay ti ti ci ndo. »

Zal Samari sulumani

²⁵ Eslini zal nahaŋ àbu, naŋ bay *məsɛr Wakita ge Melefit, awayay ahəlfəŋa eyɛ kà Yezu a. Nahkay ɛcikaba, àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ti nəŋgət *sifa ya àndav day-day do ni ti nàgray mam day mam ? »

²⁶ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Məwiz àbəkɛ mam e *Divi ge Melefit bu mam ? Kici mam a huɔ gani bu mam ? »

²⁷ Zal nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani : “Wayay Bay Melefit gayak àna huɔbələn, àna sifa gayak dɛk, àna nɛɔda gayak dɛk akaba àna majalay ahàr gayak dɛk. Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni daya akadɛ ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” Š »

²⁸ Yezu àhi ahkado : « Kàhəŋgarfəŋa kigena. Tamal kagray nahkay ti sifa gayak amandav day-day do. »

²⁹ Eslini bay məsɛr Wakita ge Melefit ni awayay ti Yezu àgəski naŋ ka pakama ba, nahkay àhi ana Yezu : « Ndam ya ti nu nəbu akaba tay ni ti ndamam ? »

³⁰ Yezu àhi keti : « Zal nahaŋ àsləka a Zeruzalem a, naŋ àbu akoru a Zeriko. Ka ahàr divi nahəma, ndam abra təhərkiaya, təhəlfəŋa zlam a dɛk, təzləɔkivu naŋ, təmbərɔbu naŋ bələh àniviyu a məbərɔv hiɛk hiɛk ciliŋ.

³¹ Zal nahaŋ ti ni naŋ àbu akoru àna divi gani nani ka məsɛr gayaŋ do. Naŋ nani ti bay *maŋgalabakabu mis akaba Melefit. Àra ɛpia zal nana bələha ti àsivù ŋgɛ, àsləka zlam gayaŋ a.

³² Zal nahaŋ day àra gwar eslina, naŋ ge dini ge *Levi. Àra ɛnɟia, ɛpia zal nana bələha ti àsivù ŋgɛ daya, àsləka zlam gayaŋ a.

³³ Ay ti zal nahaŋ naŋ àbu akoru gwar e divi gani nani bilegeni. Naŋ zal Samari, akoru àna azoŋgu. Àra ɛnɟia ka mələŋ nana ti àdi ahàr ana zal nakəŋ naŋ bələha. Àra ɛpia naŋ a ti àsia cicihi a dal-dal.

³⁴ Nahkay naŋ nakəŋ àhəɔakfəŋiyu, àzaya amal akaba zum a, àbiki ka ambələk ni mək àwəlɛki àna azana. Kələŋ gani àzəkɛiyu naŋ ka azoŋgu gayaŋ ni, àzoru naŋ a ahay ya ndam mirkwi tanjəhadvù ni vu, àfi ahàr eslini.

³⁵ Hajəŋ gani ti àhəliaya jik a cɛ ana bay ga ahay ga ndam mirkwi nakəŋ a, àhi ahkado : “Fi ahàr ana zal hini. Tamal kɛjɛŋkiva siŋgu ka ahàr gani hina nahəma, anasləkabiya ti nara nəpəlɔk.” »

³⁶ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana bay məsɛr Wakita ge Melefit ni ahkado : « Kɛhindifua ma, kəɔdɛm ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni ti ndamam. Yaw,

e kidîŋ ge mis mahkərani ni bu ni ti hu, way naŋ àbu akaba zal ya ti ndam abra tãzlã6 ni way ? »

³⁷ Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya naŋ àbu akaba naŋ ni ti bay ya ti àjənaki naŋ ni. » Yezu àhi : « Nak day ru kagraŋ akadã gayan ni. »

Ata Marta nday ata Mari

³⁸ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tãbu takoru e divi bu ni ti tãhuriyu a kesa nahaŋ vu. Eslini wal nahaŋ slimi gani Marta àzaloru Yezu a magam afa gani, mak Yezu nakəŋ òru àhuriyu afa gani.

³⁹ Marta gani wur ga mənani walani àbu, slimi gani Mari. Yezu naŋ àbu azlapay ti Mari nakəŋ naŋ àbu manjəhadani digusa a ga had kã gavay ga asak gayan, abi slimi ana ma gayan ya ti adəm ni.

⁴⁰ Ka gani nani ti tawi ga hud ahay gərgəri kay tãbu tiviyikaba ahàr ana Marta. Nahkay zla nahəma naŋ nakəŋ àrəkia ka Yezu a, àhi : « Bay goro, wur ga mma ni ambərki nu ke tawi ni dek ti àbəlafuk aw ? Hi ma ti mājənaki nu zla aw ! »

⁴¹ Ay Bay geli nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Marta, Marta, zlam kay təhəluk ahàr, tiviyikaba ahàr a daya.

⁴² Ay zlam ya ti àgaski magrani ni ti bəlaŋ ciliŋ. Mari àdəkiba zlam ya àbəlay magrani na. Nahkay maslaŋa amazafəŋa do simiteni. »

11

Yezu acahi mahəŋgalay Melefít ana ndam madəbay naŋ ni (Meciŋ 6.9-13 ; 7.7-11)

¹ A vad nahaŋ Yezu ahəŋgalay Melefít ka mələŋ nahaŋ. Àra èndeveriŋa ti biliŋ e kidîŋ ga ndam madəbay naŋ ni bu àhi : « Bay geli, Zeŋ àcacia mahəŋgalay Melefít ana ndam madəbay naŋ na. Nak day cahi mahəŋgalay Melefít ana leli ti. »

² Yezu àhi ana tay : « Ka ya ti kahəŋgalum Melefít ni ti dəmum :

“Baba, mis dek tãgəskabu nak njalata ti ;

kàra kàzum bay gayak e kidîŋ geli bu ti.

³ Zlam məzumani ga mægəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kəlavad ti.

⁴ Mbərfəŋa zlam magudarani geli ni kè leli a,

akadã geli ya mambərfəŋa zlam ge mis ya tãgudari ana leli ni dek kã tay a ni ti. Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba ti.” »

⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Mazay mazavu gani, bi maslaŋa e kidîŋ gekəli bu naŋ àbu àna zləba gayan, akoru afa ga zləba gayan ni a hud ya vad, ahi ahkado : “Zləba goro ni, kəlu *dipen mahkər ti

⁶ adaba zləba goro nahaŋ àsləkabiya e mirkwi a àdua ahàr a, ay ti zlam àfu ga məviani bi.”

⁷ Bi zləba gayan ni ahəŋgrifəŋbiyu, àhibiyu : “Kiviyu ahàr ba ! Nəzləkva mahay a àndava, màndəhadã akaba bəza. Nisliki micikabana ga mədukaya zlam a do.”

⁸ Ay nəhi ana kəli nahəma, ara ecikaba avi ere ye ti ehindiliŋ ni dek. Ecikaba avi ti adaba naŋ zləba gayan ciliŋ do, avi ti adaba àmbrəŋ mihindiliŋeni ndo palam.

⁹ Nahkay nəhi ana kəli : Hindəm zlam. Kihindəma ti Melefít aməvi ana kəli. Dəbum zlam. Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefít. Kàzaluma naŋ a ti aməwəli ana kəli, aməzləkiba mahay ana kəli a.

¹⁰ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefít avi. Ku way way do adabay zlam, anget. Ku way way do azalay, Melefít awəli, azləkiaba mahay a.

¹¹ Bi wur ara afa gayak, nak bəjana, ehindiluka kilif a ti kəvi kilif do, kəvi gavan sawan aw ? Aha !

¹² Ahkay do ni bi ara ehindiluk eysli ti kəvi andra məbal mis aw ? Aha !

¹³ Lekulum ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekulum ndam magudar zlam nanju ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekəli a. Ay ti Bənj gekəli Melefít nanj e melefít bu, nanj sulumani ti magray gavan ahəmamam ? Nanj ti tamal maslanja ehindilija Məsuf Njəlatana nahəma, aməvi ededinj. »

*Yezu ata Seteni tənjadkaku do
(Meciy 12.22-30 ; Mark 3.22-27)*

¹⁴ A vad nahanj Yezu agariaba seteni ana zal nahanj a. Seteni nani acafəna maslanja nana ga mazlapana. Seteni ni ara əsləkiaba nahəma, zal nakənj əzlapay həya. Mis dal-dalani ye eslini ni tagra ejep gana dal-dal.

¹⁵ Ay mis ndahanj e kidinj gatay nani bu tədəm : « Yezu agariaba seteni ana mis a ni ti ana njədə ge *Belzebəl bay ge seteni ni. »

¹⁶ Mis ndahanj ti ni tawayay təhəlfəna eyə a ti mägudar zlam, təhi ahkado : « Griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagray ni ti kagray ana njədə ge Melefít. »

¹⁷ Ay ti Yezu əsəra majalay ahər gatay a əndava. Nahkay əhi ana tay : « Tamal ndam ga həd nahanj nday ndayani takədvu e kidinj gatay bu ni ti mis akaba zlam ga həd gani etigi ahər. Nahkay ahay ga ndam ga həd gani nani atəmbəd ; ndahanj atəmbədkiyu ka ndahanj.

¹⁸ Lekulum kədəmum nu nagariaba seteni ana mis a ni ana njədə ge Belzebəl a ; tamal nahkay ti njədə ge *Seteni edeva ; egia nahkay ti angoru kama ti ahəmamam ?

¹⁹ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis ana njədə ge Belzebəl a ti ndam gekəli ni tagariaba seteni ana mis a ti ana njədə ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekəli gekəleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kədəmum ni ti ma ga malfada.

²⁰ Nagariaba seteni ana mis a ti ana njədə ge Melefít sawan. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Məgur ge Melefít ənjkia ke kəli a əndava. »

²¹ Yezu adəm keti : « Tamal ti mis njədə-njədani nanj əbu ana zlam ahar gavan, ajəgay ahay gavan, təhəlfəna zlam gavan a koksah.

²² Ay tamal maslanja nahanj atama nanj ana njədə arəkia, azləb nanj nahəma, ahəlfəna zlam ahar gavan gani ya adəm ajəgay ahay gavan ana nanj na dek. Ahəlfəna zlam ahar na ti, ahəlfəna zlam ga ahay gavan ndahanj na dek daya, edi ana mis.

²³ Maslanja ya ti nanj əbi akaba nu bi nahəma, nanj zal ezir goro. Maslanja ya ti əjənaki nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawan. »

*Seteni əsləkiaba ana mis a ti, anjwiviyu tata
(Meciy 12.43-45)*

²⁴ « Ka sarta ya ti seteni əsləkiaba ana mis a ni ti, akoru a huđ gili vu ka məlanj ya ti yam əbi ni, adabay məlanj manjəhadani. Tamal anget məlanj manjəhadani do ni ti adəm : “Ngulum nənguvoru a arənj goro ni vu zlam goro.”

²⁵ Ara ənija ti ahuriyu ədi ahər ana arənj ni məslədəbana, maslamalabana lala.

²⁶ Eslini nanj nakənj əsləka, akoru azalakivabiyu seteni ndahanj adəskəla, nday nani dek tətam nanj ana cuday. Mək nday dek tara təhuriyu, tanjəhad a

arəŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayan ni egi ŋgulum gayan ya ahaslani ni keti. »

Məmərani ge jiri

²⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti wal nahan e kidin ge mis macakalavani ni bu àdi ana zlahay, àhi : « Wal ya ti èwi kur, kisi ðuwa gayan ni ti məmərvu. »

²⁸ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Aha ! Təmərvu ti ndam ya ti tici pakama ge Melefıt mək təgəskabu, tagray təwi àna naŋ lala ni sawan. »

Ere ye ti Melefıt àdafaki àna Zonas ni (Meciŋ 12.38-42)

²⁹ Eslini mis təbu təcakalavabiyu kà gəvay ga Yezu àkivu. Nday təbu təcakalavu nahkay ti Yezu àdəm : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam. Tihindi ere ye ti mis tipi day-day ndo ni, ay ere ye ti tihindi ni ti Melefıt aməgri ana tay do simiteni. Melefıt amədəfiki ana tay ere ye ti àdafaki àna Zonas ni cilin. »

³⁰ Zonas nahəma, Melefıt àdəfikia zlam ana ndam Niniv àna naŋ a. Nu *Wur ge Mis day Melefıt amədəfiki zlam ana nday ye e hini vu ni àna nu.

³¹ Ka fat ya ti Melefıt amagrafəŋa seriya kè mis a dek nahəma, bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : “Lekələm ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ècikbiyu kwa kè sliri ga mələŋ ga mara məbi slimi ana pakama ga Saloməŋ bay məsər zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Saloməŋ àna gəđakana ti kəsərüm do aw ?

³² Ka fat ge seriya nani ti ndam Niniv day eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni : “Lekələm ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv tàra ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tàmətkaba majalay ahər gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gəđakana ti kəsərüm do aw ? »

Ere ye ti avi masladani ana vu ni (Meciŋ 5.15 ; 6.22-23)

³³ Yezu àdəm keti : « Maslaŋa ya ti ebeftəy cəŋgel mək aŋgah, ahəmbaki zlam ni ti àbi. Afəkad ka mələŋ zaŋani sawan, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge cəŋgel ni. »

³⁴ Eri gayak asladay vu gayak akada ge cəŋgel ya asladay mələŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek àbu a masladani bu. Ay tamal eri gayak lala do nahəma, vu gayak dek e ziŋ-ziŋeni bu.

³⁵ Tamal kədəm nak kəbu a masladani bu ni ti jalay lala ; bi nak kəbu e ziŋ-ziŋeni bu sawan.

³⁶ Tamal ti vu gayak dek a masladani bu, palahar gani nahan àvu e ziŋ-ziŋeni bu bi nahəma, vu gayak dek amələbu a masladani bu, akada ka ya ti cəŋgel asladuk mələŋ ni. »

Ndam Feriziyəŋ akaba ndam məsər Wakita ge Melefıt ni (Meciŋ 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

³⁷ Ka ya ti Yezu èndeveriŋa mazlapana ni ti zal *Feriziyəŋ nahan àzaloru naŋ afa gani ga məzum zlam. Yezu nakəŋ àra àhuriya ti ànəjəki ka məzum zlam

³⁸ mənəđ məbaray ahar àna divi gani. Zal Feriziyəŋ ni àra èpia nahkay ti àgria ejep a.

39 Eslini Bay geli àhi ahkado : « Lekulàm ndam Feriziyen nahàma, kabarumfàña aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a hudf gekùli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl.

40 Muru gekùli ni ! Melefit Bay ya ti àgraya aləŋ ga zlam a ni ti àgraya hudf gana daya. Nahkay do aw ?

41 Vumi zlam ya a hudf ge hijiyem gekùli bu akaba a halaf gekùli bu ni ana ndam talaga. Tamal kəgrum nahkay ti zlam gekùli dek amələbu njələta.

42 « Ay lekulàm ndam Feriziyen ni ti akəsüm cicihi, adaba ata azagat, matakavay akaba slimberi ndahanj ya tidi eli àna tay ni tekeđi, kàbum kəzumiaba bilin a hudf ga kruani ba ana Melefit a. Ay ti lekulàm kəgrum jiri do, kawayum Melefit do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti magray jiri akaba mawayay Melefit, day kwa ti kəgrum zlam ndahanj ya Məwiz àdəm grum ni.

43 Lekulàm ndam Feriziyen ni ti akəsüm cicihi, adaba kawayum manjəhadvani e kərsi ga gəđakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu, kawayum ti mis təgri sa ana kùli a gosku bu kə meleher ge mis dek daya.

44 Akəsüm cicihi, adaba lekulàm akada mindiviŋ mebesveni ya mis təsər mələŋ gani do, təcəlki ni. »

45 Zal nahanj, bay *məsər Wakita ge Melefit, àra ècia pakama ga Yezu na ti àhi ahkado : « Məsi, kəđəm nahkay ti kindivia leli a daya timey. »

46 Yezu àhi : « Lekulàm ndam *məsər Wakita ge Melefit day akəsüm cicihi, adaba kəfumkiyu zlam mədəsani ke mis, ku weleher tekeđi kəfumfəŋiyu ga məjənaki tay do.

47 Akəsüm cicihi, adaba keđežlùmkiyu mindiviŋ ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala. Ambatakani do təbazl tay ti ata bəŋ gekùli.

48 Nahkay kəđəfumki kəgəsümkabá təwi ga ata bəŋ gekùli ya təgray na : nday təbazla ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit na, lekulàm ti ni keđežlùmkiyu mindiviŋ gatayani.

49 Azuhva nani ti Melefit àna məsər zlam gayan ni àdəm : “Anəslərikaboru ndam mahəŋgaray pakama goro akaba ndam asak goro ana tay. Ay atəgəskabu ndam ya ti anəslərikaboru ana tay ni do ; atabazl ndahanj, ndahanj ti ni atəgri daliya ana tay.”

50 Seriya gani amədəđki ka ndam ye e hini vu ni, adaba ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya təbazl tay kwa ka mənjəki ga mələŋ ni kala nday təbazl tay,

51 tənjàki ka Abel, təbazlbiyu duk àniva ana Zakari a. Təkəđ Zakari ti e kidiŋ ga mələŋ *meviyekiki zlam ana Melefit ata mələŋ *njələtani ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. * Nəhi ana kùli nahàma, seriya amədəđki ka ndam ye e hini vu ni azuhva mis nday nani ya təbazl tay ni dek.

52 Lekulàm ndam məsər Wakita ge Melefit ni ti akəsüm cicihi, adaba kəžləkumiva mahay ana mis a, kawayum ti təsər Melefit ba. Lekulàm lekulàmeni day kəhurumiyu do, kəcumfəña ndam ya tawayay məhuriyani na daya. »

53 Yezu nakəŋ àra àhəraya a ahay ya nanj àvu ni ba ni ti ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni tədəbay nanj àna pakama, təžumkia bəruv a dal-dal. Tənjàki ke mihindifiŋa zlam a gərgəri kay,

* **11:51** A Wakita ge Melefit ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənjəki gani (Mənjəkiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

54 tǎbu tǎhǎlfǎnǎ eyu a, tawayay ti tǎgǎski nanǎ ka ma magudarani.

12

Kǎgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ni ba

(Meciꝝ 10.26-27)

¹ Ka sarta gani nani nahǎma, mis tǎcakalava agray dǎbu ehimeya. Nday kay nahkay ti mis ndahanǎ tǎcalki ka asak ge mis ndahanǎ adaba mǎlanǎ mafǎkad asak ǎbi. Eslini Yezu ǎhi ma ana ndam madǎbay nanǎ ni enji. ǎhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi ana *miwisinǎ ga ndam *Feriziyen ni : gatay ya tanǎah majalay ahǎr gatay magǎdavani ni ti ǎgia akada miwisinǎ a.

² Ay zlam manǎghani ni dǎk emipivu ; ma manǎghani ni dǎk emicivu.

³ Nahkay ma ya ti kǎdǎmum a mǎlanǎ zin-zinǎni bu ni dǎk ti emicivu vay-vay a mǎlanǎ masladani bu. Ma ya ti kǎhumiviyu ana mis e slimi vu lekǎlam mǎzlǎkumkabu ahay ni ti atǎzlah ǎna ma gani nani ka ahǎr ga hǎma. »

Grumfǎnǎ anǎgwaz kǎ Melefit a cilin

(Meciꝝ 10.28-31)

⁴ Yezu ǎdǎm keti : « Nǎhi ana kǎli ndam goro ni, kǎgrumfǎnǎ anǎgwaz kǎ ndam ya takad mis na ba, adaba tamal tǎkada mis a ti tǎgrikivu aranǎ nahanǎ koksah.

⁵ Nǎdǎfiki bay ya ti kǎgrumfǎnǎ anǎgwaz a ni ana kǎli : bay nani ti bay ya ti tamal ǎkada mis a ti esliki mizligiyu nanǎ a *dǎluv ga aku vu ni. Bay nani ti Melefit. Iy nahkay, nǎhi ana kǎli, grumfǎnǎ anǎgwaz a ti kǎ nanǎ.

⁶ « Tǎbu tǎsǎkum edidǎn ciǎ-cibeni zlam ǎna sinǎgu cǎ bi aw ? Ay sǎruma edidǎn nday nani ti ku bilinǎ day ǎgǎjazlki ahǎr ke Melefit do.

⁷ Lekǎlam day ku mǎhar ga ahǎr gekǎli nanǎgu ni Melefit ǎcalaba dǎk. Nahkay kǎgrum anǎgwaz ba, ku edidǎn kay day kǎtamuma tay kǎ eri ge Melefit a. »

Ahǎr ǎdǎm madǎm leli ndam ga Yezu

(Meciꝝ 10.32-33 ; 12.32 ; 10.19-20)

⁸ Yezu ǎdǎm keti : « Nǎhi ana kǎli nahǎma, ku way way do tamal adǎm vay-vay nanǎ mis goro kǎ meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anǎdǎm vay-vay nanǎ mis goro kǎ meleher ga *mǎslǎr ge Melefit.

⁹ Ay maslanǎ ya ti adǎm nanǎ mis goro do nahǎma, nu day anǎdǎm nanǎ mis goro do kǎ meleher ga mǎslǎr ge Melefit.

¹⁰ Maslanǎ ya ti adǎmku ma magǎdavani ka nu, nu Wur ge Mis ni ti, Melefit amǎmbǎrfǎnǎ zlam magudarani gayanǎ nana. Ay maslanǎ ya endivi *Mǎsuf Njǎlatani ni ti, Melefit amǎmbǎrfǎnǎ zlam magudarani gayanǎ na do simiteni.

¹¹ Atagrafǎnǎ seriya kǎ kǎli a ahay ga *mahǎnǎgalavǎ Melefit ba, akaba kǎ meleher ga bǎbay ahkay do ni kǎ meleher ga ndam ga nǎgumna. Ka ya ti tagrafǎnǎ seriya kǎ kǎli a nahkay ni ti pakama ya ti akǎdǎmum ga mahǎnǎgay ahǎr gekǎli ni ti ǎhǎli ahǎr ana kǎli ba ;

¹² adaba mam, ka sarta gani nani ti Mǎsuf Njǎlatani amǎdǎfiki ere ye ti akǎdǎmum ni ana kǎli. »

Ma gozogul ǎki ka bay ge elimeni ya ǎsǎr zlam do ni

¹³ Eslini zal nahanǎ e kidǎn ge mis dal-dalani ni bu ǎhi ana Yezu ahkado : « Mǎsi, wur ga mǎmwa ǎhǎla elimeni ga bǎnǎ geli ya ǎmbribu ana leli na dǎk. Hi ti mǎdufǎnǎ ere gani goro a ti. »

¹⁴ Yezu ǎhǎnǎgrifǎnǎ, ǎhi ahkado : « Way ǎfiyu nu bay magray seriya ga midikaba zlam ana kǎli a way, wura ? »

¹⁵ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana mis ni dek ahkado : « Bumvu slimi ana ma ge elimeni, kawayum ba. Adaba mis naŋ àbu àna sifa ti azuhva zlam ya àfəŋ ni do. Ku elimeni gayan kay naŋgu ni àvi sifa do. »

¹⁶ Àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àdəm ahkado : « Bay ge elimeni nahaŋ àbu nahəma, vədaŋ gayan təbu, zlam ànjəkia dal-dal.

¹⁷ Àhi ana ahàr : “Nihi guvur goro tàhəca ti anəbəviyu zlam ni ti a mam vu mam ? Nagray hi ti ahəmamam ?”

¹⁸ Mək àdəm : “Ere ye ti nagray ni ti nihi : nembedkaba guvur goro na dek, naləmvaya gəđakana ndahaŋ a. Nahkay anəbəviyu hay goro ni akaba zlam ndahaŋ ni dek.

¹⁹ Mək anəhi ana ahàr : Maslaŋa goro ni, zlam gayak àvu kay maŋghani ge vi ehimeyeni. Nihi ti pəsaba, zum zlam, si zlam, gray wuməri zlam gayak.”

²⁰ Ay ti Melefít àhi : “Nak kəsər araja do, kani kani a ga məlavad kara kəmət. Nahkay zlam gayak ya kəŋgahkabu dek ni ti way aməzum way ?” »

²¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti aŋgahikabu elimeni ana ahàr gayan gayana ni ti naŋ day ere ye ti agrakivu ni ti nahkay, adaba kè eri ge Melefít ti naŋ bay ge elimeni do. »

*Kəjalumki ahàr ka zlam ga duniya ba
(Meciyə 6.25-34)*

²² Eslini Yezu àhi ana ndam mədəbay naŋ ni ahkado : « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kəli a maŋjəhad gekəli bu ni ti ŋgay akəzumum mam akaba akəbumkabu mam ti kəjalum ba, àhəli ahàr ana kəli ba daya.

²³ Sifa ti àtam zlam məzumani do waw ? Vu ti àtam zlam məbakabani do waw ?

²⁴ Ŋga pəm ŋgarama day nimi : tizligi zlam do, təbaz zlam do. Guvur gatay àbi, məlaŋ məbiyu zlam gatay ndahaŋ day àbi. Ku nday təbu nahkay naŋgu ni, Melefít naŋ àbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekələm ti kətamum eđiđiŋ ferek-ferek do waw ?

²⁵ Way e kiđiŋ gekəli bu esliki mədəkiviyu vad àkivu ke vi gayan ku gəzit àna majalay ahàr gayan way ? Àbi !

²⁶ Ay tamal kislumki magray ere hini gəziteni ni do nahəma, kajalumki ahàr ka zlam ga maŋjəhad gekəli nday ndahaŋ ni ti kamam ?

²⁷ Jalum ahàr day ! Vay-vay ga zlam ya təfət a vədaŋ bu ni ti tağray təwi do, tələmkabu azana do daya. Ay nəhi ana kəli nahəma, ku Salomon àna elimeni gayan ni dek tekeđi àbakabu azana ya ti àbəlay akada vay-vay bəlaŋ ni ndo.

²⁸ Zlam ya təfət a vədaŋ bu kani, haŋəŋ təbiyu tay a aku vu ni tekeđi Melefít abəki vay-vay ka tay. Tamal naŋ àbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kəli amatam gatay ni do waw ? Lekələm ti kəfumki ahàr ke Melefít lala do ni ti kamam ?

²⁹ Lekələm ti kədəbum zlam məzumani akaba zlam miseni ba ; zlam nday nani àhəli ahàr ana kəli ba.

³⁰ Nday ya ti tədəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti ndam ga *duniya ya təfəki ahàr ke Melefít do ni. Ay lekələm ti Bəŋ gekəli Melefít àsəra ere ya àhəciviku ana kəli na.

³¹ Dəbum ti *Məgur ge Melefít sawaŋ. Nahkay zlam ndahaŋ ni dek day Melefít aməvikivu ana kəli.

³² Aŋgwaz àwər kəli ba, bəza təmbak goro ni, adaba àbəlafaŋa kə Bəŋ gekəli Melefít ga məvi Məgur gayan ana kəli a. »

*Elimeni ya a huf melefít bu ni
(Meciꝯ 6.19-21)*

³³ « Səkumumoru zlam gekəli ti kəbumi sinḡu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akələbum àna elimeni e melefít bu. Elimeni nani àndav day-day do, mbolu gani àgədavu day-day do daya. Eslini e melefít bu ni ti ndam akal tòru koksah, ganḡu day təbi ga magudar zlam bi.

³⁴ Adaba mələḡ ya ti elimeni gekəli àvu ni ti kajalumki ahàr ti ka mələḡ gani nani. »

*Njəhadum eri, slamatumvu lala
(Meciꝯ 24.43-51)*

³⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Ahàr àdəm kəbumkabu azana ge təwi, kəbumi slimi ana ceḡgel gekəli ti aku àmətikia ka tay a ba.

³⁶ Njəhadum akada ga ndam majəgay ahay ka ya ti bay ya təgri təwi ni àdoru ka wuməri ga maday wal ni. Təbu tajəgay naḡ ; tamal àsləkabiya, àzala tay a nahəma, təzləkiba mahay a.

³⁷ Tamal bay ya təgri təwi ni àsləkabiya, àdi ahàr ana ndam gayan ni nday eri, nday təbu tajəgay naḡ nahəma, ndam nday nani təmərɔ. Nəhi ana kəli nahəma, bay ahay ni aməbakabu azana ge təwi gayan, aməhi ana tay tənəhadu ga məzum zlam a, amara məvi zlam məzumani ana tay.

³⁸ Ku tamal àsləkabiya àna huf ya vad ahkay do ni ge dæna, àdi ahàr ana tay nday eri, təbu tajəgay naḡ ti təmərɔ.

³⁹ « Cəm day, tamal bay ahay àsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məzləl naḡ na ti àmbərən tay ga mara məhuriyani a ahay gayan vu do.

⁴⁰ Nahkay lekələm day slamatumvu lala, adaba nu *Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekələm kəjalumki ahàr do ni. »

⁴¹ Eslini Piyer àhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ma *gozogul ya kədəm ni ti kəhi ana leli tək, kəhi ana mis dek aw ? »

⁴² Bay geli àhəḡgrifən, àhi ahkado : « Bay magray təwi lala, andikabu ana bay ya agri təwi ni, àsəra zlam a ni ti way ? Maslaḡa nani ti bay ya ti naḡ agri təwi ni ambərən təwi ga huf ahay gayan dek a ahar vu. Ambərən təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahan àna sarta gani daya.

⁴³ Bay magray təwi nani ti tamal bay ya naḡ agri təwi ni àsləkabiya, àdi ahàr, naḡ àbu agray təwi lala nahəma, bay məgri təwi nani aməmərɔ.

⁴⁴ Nəhi ana kəli nahəma, bay ya təgri təwi ni aməbrivuvu elimeni gayan dek a ahar vu.

⁴⁵ Ay bi bay magray təwi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nəgri təwi ni àsləkabiya weceweci do.” Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu təwi ni ; ku zal ku wal day azləb. Azum zlam zlam gayan, esi zum dal-dal, eviyi ahàr.

⁴⁶ Naḡ àbu agray nahkay ti bay ya təgri təwi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri təwi ni àjalaki ahàr ndo ni, àna njemdi ya ti àsər do ni. Eminjia ti amatraḡ naḡ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahan ya ti təkəki ahàr ndo ni. »

⁴⁷ Yezu àdəm keti : « Tamal bay magray təwi àsəra ere ye ti bay ya agri təwi ni awayay na, àslamalavu ga məgri təwi nani do nahəma, bay ahay ni aməzləb naḡ dal-dal.

⁴⁸ Ay tamal ti bay magray təwi ni àsər ere ye ti bay ahay ni awayay ni do, agray ere ye ti bay ahay ni awayay do ni ti, bay ahay ni aməzləb naḡ kay do. Maslaḡa ya ti təvia zlam a kay ni ti etihindifinḡa kay daya. Maslaḡa ya ti

təmbriva zlam kay a ahar va nahəma, etihindifinja kay àtama ge mis ndahan na. »

*Yezu edekaba mis a
(Meciy# 10.34-36)*

⁴⁹ Yezu àdəm keti : « Ere ye ti nəzəbiyu a duniya vu ni ti aku. Nawaway nihi ti aku ni mēbeftevu həya.

⁵⁰ Mis atəgru daliya kay, daliya nani ti emigi *baray goro nahan. Nisliki majəgani do, nawaway ti baray nani məgravu həya.

⁵¹ Lekələm kədəmum nu nàra a duniya va ti, ti mis tənjuhəd e kidin gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nəhi ana kəli, nàra ti ga məzəbiyu hirvu sawan.

⁵² Nahkay mis zlam a hüd ahay bu etihirvu. Mis mahkərani ni etici ma ge mis cəeni ni do, mis cəeni ni day etici ma ge mis mahkərani ni do. Anjəki ti nihi həya.

⁵³ Bəñ ga wur emici ma ga wur gayan zalani do, wur ni day emici ma ga bəñani do. Məñ ga wur emici ma ga wur gayan dahalayani do, wur ni day emici ma ga mənani do. Məñ ga zal emici ma ga wal ga wur gani do, wal ni day emici ma ga mən ga zal gayan ni do. »

*Ahàr àdəm məsarum ere ye ti Melefit agray ni
(Meciy# 16.2-3)*

⁵⁴ Yezu àhi pakama nahan ana mis dal-dalani ni, àdəm ahkado : « Tamal ti kipurəma maklabasl gwar ka dəluv gədəkana ti kədəmum avər ara atəd həya, mək agravu ededin.

⁵⁵ Tamal ti kicəma aməd akəzlabiyu gwar egezi ti kədəmum endif ara agray, mək agravu ededin.

⁵⁶ Lekələm ndam jireni do, adaba kəmənjumoru agavəla ahkay do ni ka həd ti kəsəruma ere ye ti amagravu na. Ay ere ye ti Melefit agray nihi ni ti kəsərum do ni ti kamam ? »

*Ngalumbu e kidin gekəli bu
(Meciy# 5.25-26)*

⁵⁷ Yezu àdəm keti : « Ere ye ti àbəlay magrani ni ti lekələm lekələmeni kəsərunkaba do ni ti kamam ?

⁵⁸ Tamal ti maslanja akoru abəhadkuk mirdim, kəbum kədəgumkaboru afa ga bay nahəma, ngalumbu ka ahàr divi. Tamal ti kəngalumbu ndo nahəma, maslanja nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya. Bay ni aməvi kur ana zal slewja, mək zal slewja ni aməfiyu kur a dangay vu.

⁵⁹ Nəhuk nahəma, mənjad məpələba ere ye ti təfəkkuk na dek ti akahəraya a dangay ni ba do. Ku tamal ti agəjənikuk sisi bəlan nənğu ni, si kəpələba kwa. »

13

Tamal kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do ni ti akəmətum

¹ Ka sarta gani nani mis ndahan tərəkia ka Yezu a. Təra tinjia ti təhi ma àki ka ndam Gelili ndahan. Nday nani ti Pilet àbazl tay ka ya ti tislinj zlam ana Melefit ni.

² Yezu àhi ana mis ni : « Ndam Gelili nday nani ya Pilet àbazl tay ni ti, lekələm kədəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Gelili nday ndahan ni dek aw ?

³ Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kəli, tamal lekələm kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do nahəma, akəmətum dek akada ga ndam nday nani.

4 « Yaw nazay mazavu ga zlam nahan keti : mis kru mahar azlalahkærani ya ahay zabalani a Siluwe àmbædkia ka tay a, àngæladkaba tay a ni ti kicùm do aw ? Lekulùm kàdàmum nday ndam magudar zlam tètam ndam Zeruzalem nday ndahan ni dek aw ?

5 Aha, nahkay do. Ay nahi ana kuli, tamal lekulùm kàmbatumkaba manjèhad gekuli a do nahèma, akàmètum dek akada ga ndam nday nani. »

Ma gozogul àki ka mæn ga wæruv ya èwi bæza ndo ni

6 Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : « Zal nahan àjav mæn ga *wæruv a vèdan gayan bu. Ay ka ya ti àra ga mæpalay bæza gana ni ti bæza tæfæn bi.

7 Eslini àhi ana bay mægrì tæwi ga vèdan ni ahkado : “Tegi agray vi mahkær, nèdàm nara napalay bæza ga wæruv hini, ay ti bæza tæfæn bi. Keleba, agudaru vèdan masakani ti kamam ?”

8 Ay bay magray tæwi ga vèdan ni àhængrifæn, àhi ahkado : “Bay goro, mbræn e vi hini hayan. Nara nilifinja had a tekesl, mæk nabafæn argwa.

9 Nahkay ti bi emiwi bæza kama ; tamal èwi bæza do kekileja ti ekikeleba.” »

Yezu ahængaraba wal dæra nahan a

10 A vad *mæpæsabana nahan ba ni ti Yezu nan àbu acahi zlam ana mis a ahay ga *mahængalavù Melefit bu.

11 Wal nahan nan àbu eslini, èbesey do agray vi kru mahar azlalahkær. Seteni nahan àgudara nan a, èhèbkia alæn a, nahkay wal ni èsliki micikabana koksah.

12 Yezu àra èpia nan a ti àzalay nan, mæk wal nakæn àrækioru. Òru ènjua ti Yezu àhi ahkado : « Wal hini, nàhængaraba kur a armæwær gayak ni ba, »

13 mæk àbæki *ahar. Nahkay wal nakæn ècika ba jik hæya, tata ànjæki ka mazlæbay Melefit.

14 Gædakani ga ahay ga mahængalavù Melefit ni àra èpia ga Yezu ya ti àhængaraba wal na a vad mæpæsabana ba ni ti àzumkia bæruv a. Nahkay àhi ma ana mis ya tæbu eslini ni, àdàm ahkado : « Kàsèruma vad àbu muku ga magray tæwi gekuli. Nahkay dæguma ti tåhængaraba kuli a vad nday nana ba. Kèdæguma a vad mæpæsabana ba ba. »

15 Bay geli àhængrifæn, àhi ahkado : « Lekulùm ti ndam jireni do. Way e kidin gekuli bu a vad mæpæsabana ba ti èpiceheya sla gayan a ahkay do ni azonju gayan a dæksla ba, àzoru àvibiyyu yam do ni way ?

16 Ay wal hini ti nan wur hud ga Abraham, *Seteni àwælkabá nan a vi kru mahar azlalahkær àmbræn nan ndo. Nahkay ti tèpiceheba nan a vad mæpæsabana ba ba waw ? »

17 Yezu àra àdæma pakama na nahkay ti mimili àdægakia ka ndam ezir gayan na dek. Ay mis dal-dalani ya tæbu eslini ni dek tæbu tæmærvu azuhva zlam gayan ya agray ni dek, adæba zlam gani nani ti mis tìpi dæy-dæy ndo.

Hilfi ga zlam gæziteni akaba miwisin

(Meciyu 13.31-33 ; Mark 4.30-32)

18 Yezu àdàm keti : « Mægur ge Melefit ti àzavu akaba mam ? Nægurfæn ti kà mam ?

19 Àzavu akaba hilfi ga zlam gæziteni ya mis azay, ezligi e dini gayan bu ni. Àfætaya ti adæk gædakani akada ga mæn ga zlam ni : edidin tagraviyyu lala gatay a ahar gani vu. »

²⁰ Yezu àdám pakama nahaj keti, àdám : « Nəgurfəj *Məgur ge Melefit ti kə mam ?

²¹ Azavú akaba *miwisiñ : wal azay, abəkiyu ka humbu kay, akudatay àna nahj ni. Nahkay miwisiñ ni ewisiñaba humbu na dek. »

Mahay misliceni

(Meciya 7.13-14, 21-23)

²² Yezu nahj àbu akoru a Zeruzalem. Ka ya ti enjəha a kəsa gəđákani va ahkay do ni a kəsa ci6-ci6eni va ni ti acahi zlam ana mis.

²³ Eslini maslaña nahaj ehindifiña ma, àhi ahkado : « Bay goro, mis ya ti Melefit amahəngay tay ni ti nday kay do eđediñ aw ? » Nahkay Yezu àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, àdám ahkado :

²⁴ « Zum njəda, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Nəhi ana kəli nahkay nahəma, adaba mis kay atəđəm təhuriyu, ay ti etisliki do.

²⁵ « A vad nahaj bay ahay emicikaba, aməzləkvú mahay gayaj. Ka gani nani ti lekələm akələbum e mite bu. Akazalum bay ahaj ni, akəhumi : “Bay geli ! Zləkiaba mahay ana leli a ti.” Ay ti aməhəngriřəñ ana kəli : “Lekələm ndamam ? Nəsər kəli do.”

²⁶ Eslini akəhumi ahkado : “Leli ya məzumkabu zlam akaba misikabu zlam akaba nak ni. Nak ya kəcəhi zlam ana mis a kəsa geli bu ni timey.”

²⁷ Ay aməhəngriřəñ ana kəli keti : “Lekələm ndamam ? Nəsər kəli do. Sləkumfua, lekələm dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !”

²⁸ Eslini ekipəm Abraham, Izak, Zekəp akaba ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ni dek a *Məgur ge Melefit bu, lekələm ti ni atəmbəřəñ kəli e mite bu. Eslini ti ekitəwəm, akacakum daliya dal-dal.

²⁹ Mis atara kwa kə sliri ga məlañ a gwar eley gwar eley do dek, atəzum zlam ga wuməri a Məgur ge Melefit bu.

³⁰ Nahkay ti nday gəđákani ya kama ge mis ni ti mis ndahaj e kidiñ gatay bu atəngoru kələñ ge mis. Nday ya təbu kələñ ge mis ni ti ni, mis ndahaj e kidiñ gatay bu etigi gəđákani kama ge mis. »

Yezu adəmki ma ka ndam Zeruzalem

(Meciya 23.37-39)

³¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyəñ ndahaj tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : « Sləkaba ahalay a, ru ka məlañ nahaj, adaba Erot awayay akad kur. »

³² Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaña nani ti ànjəha akada ge eyəñ na. Dəgum kəhumi ahkado : “Kani nəbu nagariaba seteni ana mis a akaba nahəngaraba mis ya təbeseş do na. Hajəñ day anagraş nahkay. A vad ya mahkər zla nahəma, enindeverin təwi goro.” »

³³ Yezu àdám keti : « Kani, hajəñ akaba hajəñ nahaj ti ahər àdám nəşawadoru nakoru a Zeruzalem. Adaba mam, ndam mahəngaray *pakama ge Melefit nahəma, tabazl tay ti a Zeruzalem kwa.

³⁴ Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kəbum kabazlum ndam mahəngaray pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləriřiyu tay ana kəli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabə kəli a akada ga məñ ge mickər ya acakalakabu bəza gayaj, abəki kəřpasla gayaj ka tay ni. Ay ti lekələm kəcuhwum ndo.

35 Nahkay ti Melefit aməmbərən ahay gekəli ni. Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kədəmuma : “Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti amara əna slimi gayan a ni” * day kwa. »

14

Yezu ahəŋgaraba mis kà fat məpəsabana

1 A vad *məpəsabana nahan ba nahəma, gəđakani ga ndam *Feriziyen nahan əzalabiyu Yezu a magam afa gani ga məzum zlam. Yezu əra əhuriya a ahay va ti ndam ya təbu eslini ni təbu təbi slimi lala, təhi ana ahər bi agudar arana ti təgəski nan aw.

2 Eslini zal nahan nan əbu əbesey do ərəkia ka Yezu a. Maslaŋa nani asak akaba ahar dek məgəslfəjana.

3 Yezu əhi ana ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni ahkado : « E *Divi ge Melefit ni bu ni ti təva divi ga mahəŋgaraba mis a vad məpəsabana ba tək, təvay ndo waw ? »

4 Eslini nday te-te, təhəŋgrifəŋ ndo. Nahkay Yezu əgəs ahar ga maslaŋa ya əbesey do ni, əhəŋgaraba nan a, mək əhi : « Sləka. »

5 Yezu əhi ana mis ye eslini ni ahkado : « Way e kidiŋ gekəli bu, bi wur gayan bi sla gayan ədiya a suwa va ti ku a vad məpəsabana ba azaya weceweci həya do ni way ? »

6 Yezu əra əhia ma nana ana tay a nahkay ti nday nakəŋ tisliki məhəŋgrifəŋani koksah.

Maslaŋa ya ti ədəm nan gəđakani ni ti atahəŋgororu nan a had

7 Yezu əra əpia ndam ya təzalay tay ga məzum zlam na, təbu tədəkiba məlan manjəhadani ga gəđakana nahəma, əhi ma nahan ana tay əna ma *gozogul, ədəm ahkado :

8 « Tamal ti maslaŋa əgra wuməri ga maday wal a, əzala kur ga məzum zlam a nahəma, kədəkiba məlan manjəhadani ga gəđakana ba. Adaba mam, bi əzala maslaŋa nahan gəđakana ətama kur a.

9 Eslini maslaŋa ya ti əzalabiyu kəli ni ara ahuk ahkado : “Sləkiaba ana nan hina.” Nahkay mimili amadəgakuk, ekicikiaba, akoru kanjəhad ka məlan ge mis ya kələŋ ni.

10 Tamal təzala kur ga məzum zlam a nahəma, ru kanjəhad ka məlan ge mis ya kələŋ ni. Eslini day kwa ti maslaŋa ya əzalay kur ni ara ahuk ahkado : “Zləba goro ni, ra kanjəhadə ka məlan ga gəđakana.” Nahkay mis ya təbu eslini ni dek atədəm nak gəđakani.

11 Nahkay maslaŋa ya ti awayay gəđakani ni lu, Melefit amafəkəf nan kələŋ ge mis dek. Ay maslaŋa ya ti ədəm nan kələŋ ge mis dek ni day, Melefit aməvi məlan ga gəđakani. »

Zalum ndam talaga

12 Yezu əhi ma ana zal *Feriziyen ya əzalabiyu nan ni. Əhi ahkado : « Tamal kazalay mis ga məzum zlam ga məlafat ahkay do ni ga məlakarawa nahəma, kəzalay zləbəba gayak ba. Ku bəza ga muk, ku ata muk ata buk, ku ndam mahay gayak ya təbu əna elimeni ni kəzalay tay ba. Adaba tamal kəzala nday nana ti nday day atəzalavü kur, atəpəlukvü zlam gayak ya kəvi ana tay ni.

13 Ay tamal kagra y wuməri nahəma, zalay ndam talaga, ndam dəra, ndam jigwer akaba ndam wuluf.

* 13:35 Limis 118.26.

14 Tamal kàgra nahkay ti akəmərɔvɔ, adaba nday gani tìsliki mähəŋgrukvani koksah. Ka fat ya ti Melefít amahəŋgaraba ndam jireni e kisim ba ni ti Melefít Melefítèni amähəŋgruk zlam gayak zlam gayak. »

*Ma gozogul àki ka wuməri gəɖakani
(Meciya 22.1-10)*

15 Maslaŋa nahan e kidiŋ ga ndam ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni bu ni àra ècia pakama ga Yezu ya àdəm na ti àhi : « Maslaŋa ya ti aməzum zlam a *Məgur ge Melefít bu ni ti māmərɔvɔ. »

16 Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Zal nahan àgray wuməri gəɖakani, àzalay mis dal-dal ti tōru afa gani ga məzum zlam. »

17 Ka sarta ga məzum zlam ni ti àslərkiuru bay məgri təwi ka ndam ya ti àzalay tay ni ga məhiani ana tay : “Zlam èdiva àndava. Dəguma zla aw.”

18 Tàra ticia zalay na ti nday dək ku way way do àdəm : “Kam-kam, nu eninju do.” Maslaŋa nahan ni àhi : “Nəsəkuma vədan goro a ti nakoru namənjakibiyu kwa. Kam-kam, besaa.”

19 Maslaŋa nahan day àhi : “Nəsəkuma slasla ga məwəs vədan a kru ti nakoru natakar tay. Kam-kam, besaa.”

20 Maslaŋa nahan keti day àhi : “Nəɖəbiya wal a ti nahkay nìsliki maroni do.”

21 Bay məgri təwi ni àra àsləkabiya ti àŋgəhadì ma ni dək ana bay ga ahay ni. Nanə nakəŋ àra ècia ma na nahkay ti àzuma bəruv a, àhi ana bay məgri təwi ni ahkado : “Ru piŋ a kəsa vu, kəhəlbiya ndam ya kədi ahàr ana tay e mite bu na dək. Ku ndam talaga, ku ndam dəra, ku ndam wuluf akaba ndam jigwer dək, həliyu tay a ahay goro vu.”

22 Bay məgri təwi nakəŋ àra àgra təwi nana ti àra àhi ana bay məgur nanə ni ahkado : “Bay goro, təwi gayak ni àgrava, ay ti məlanə manjəhadani àgəjənia kekilenə.”

23 Eslini bay nakəŋ àhi ana bay məgri təwi ni ahkado : “Ru a huɖ gili vu akaba a vədan vu. Ndam ya ti akədi ahàr ana tay ni ti garubiya tay a, nahkay day kwa ti ahay goro ni amara mərəhvɔ. »

24 Nəhi ana kəli nahəma, ndam ya ti nəzalay tay, tàcuħway marana ndo ni ti ku bəlanə gatay tekeɖi amacakay zlam ga wuməri goro ni do simiteni.” »

*Kagray mam day kwa ti kigi bay madəbay Yezu ni mam ?
(Meciya 10.37-38)*

25 Yezu àra àsləka eslina ti mis dal-dal tàɖəboru nanə e divi vu. Nahkay nanə nakəŋ àmbatkibiyu ma ka tay, àhi ana tay ahkado :

26 « Tamal ti maslaŋa ara, awayay madəbay nu nahəma, maslaŋa nani si awayay nu kay àtama bəjana ata məjana kwa. Si maslaŋa nani awayay nu kay àtama wal gayan a, àtama bəza gayan akaba bəza ga məjani zawalani akaba walani daya kwa. Si maslaŋa gani nani awayay nu kay àtama ahàr gayan gayanana daya kwa. Tamal àgray nahkay ndo nahəma, èsliki madəbay nu koksah. »

27 Maslaŋa ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki madəbay nu do. Ku tamal tawayay *madarfəŋ nanə kà təndal nəŋgu ni, ahàr àdəm mādəbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki madəbay nu koksah. »

28 « Bi maslaŋa e kidiŋ gekəli bu awayay aləm ahay zəbalani. Maslaŋa nani anjəhad digəs aslaslay ahàr, asərkaba siŋgu ya àfəŋ ga mendeverinəba təwi ga ahay gayan na day. Agray nahkay day tək, àgray do aw ? »

²⁹ Tamal àslaslay ahàr gayan day ndo ni ti bi afàkad asak ga ahay ni cilin, èsliki mendeveřin tawi gayan ni koksah. Mis etipia èndeverin ahay ni ndo ni ti atàbi seki,

³⁰ atàdàm ahkado : “Aw ! Maslanja hini àfàkàdà asak ga ahay gayan a, èsliki málumabana ndo timey !”

³¹ « Nahkay day, bi bay ga kèsa nahanj awayay akoru akadvařanva kà bay ga kèsa nahanj a. Bay nani anjəhad digus ga mægri sawari ana ahàr gayan day, ahi ana ahàr : “Mis goro dəbu kru, bay nahanj ni ndam gayan dəbu kru kru cə ni ti nisliki moru makadvani ata nanj tata aw ?” Ahi ana ahàr nahkay day tak, àdàm do aw ?

³² Tamal ti àsəra emisliki do nahəma, aslərkiору mis ka bay nahanj ni ka ya ti nanj əbu drij mba ni, ge mihindifinja ere ya nanj awayay ti tãŋgalabu na.

³³ « Nahkay zla nahəma, tamal maslanja e kidin gekali bu awayay adəbay nu ti si ambrənj zlam gayan dek day kwa, do ni ti èsliki madəbay nu koksah. »

Estena ya àgray tawi va do ni
(Meciya 5.13 ; Mark 9.50)

³⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcər va do ni ti tægri mam ti məcər keti ni mam ? Àbi.

³⁵ Nahkay egi àbəlay va do. Ku ga magray argwa ga məbəkiani ka vədanj day àbəlay va do. Mis taboru ke jigəri cilin. Tamal maslanja slimi àfənj ge mici zlam nahəma, mici lala. »

15

Ma gozogul àki ka təmbak mijijeni
(Meciya 18.12-14)

¹ Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahanj tərəkia ka Yezu a ga məbi slimi ana pakama gayan ya àhi ana nia.

² Ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit tàra tìpia tay a nahəma, təŋguzay ma e kidin gatay bu, tədəm : « Nanj hini ti agəskabu ndam magudar zlam, təzumkabu zlam ka ahar bəlanj akaba tay timey ! »

³ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado :

⁴ « Bi maslanja e kidin gekali bu təmbəmbak gayan təbu din mək bəlanj gani èjia. Àra èpia ti bəlanj gani àkibu ka ndahanj ni bi nahəma, ambərbu kru kru ambəmbu mahar ambəmbani ni a huđ gili bu. Akoru adəboru bəlanjanj ni, àdia ahàr a day kwa ti ambrənj madəbani. Way àgray nahkay do ni way ?

⁵ Ka ya ti àdia ahàr a nahəma, amərvu, azakababiyu ke mejenjel.

⁶ Àra ènjia a magam a ti azalakabu zləbəba gayan akaba ndam mahay gayan. Tàra tinjia ti ahi ana tay ahkado : “Nədia ahàr ana təmbak goro ya ti èji na, nihi ti məmərumvu, do ni ti ahəmamam.”

⁷ Nəhi ana kəli nahəma, nahkay day ku bay magudar zlam nanj bəlanj tamal əmbatkaba majalay ahàr gayan a ti Melefit akaba məslər gayan atəmərvu e melefit bu. Atəmərvu àna nanj kay àtama məmərvani ya təmərvu àna ndam jireni kru kru ambəmbu mahar ambəmbani ya wudəra gatay àbi ga mambatkaba majalay ahàr gatay a bi ni. »

Ma gozogul àki ka sinju ya èji ni

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Nahkay day, bi wal nahanj nanj əbu àna grusu kru, èjifinja bəlanj. Àra èpia ti sinju ni èjia nahəma, àdəki aku ke cəŋjel, àsləd ahay gayan dek. Adəbay sinju ni lala, àdia ahàr a day kwa ti ambrənj madəbani.

⁹ Àra àdia ahàr a ti azalakabu zlàbàba gayan akaba wál mahay gayan. Tàra tìnjia ti ahi ana tay ahkado : “Nèdia ahàr ana grusu goro ya èji na, nihi ti màmàrumvu, do ni ti ahàmamam.”

¹⁰ Nèhi ana kèli nahàma, nahkay day ku bay magudar zlam bèlan tamal àmbatkaba majalay ahàr gayan a ti *mèslar ge Melefít atàmàrvu. »

Ma gozogul àki ka wur ya èji ni

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Zal nahan àbu, bèza gayan zawalani bebem cù.

¹² A vad nahan zla nahàma, nan gúziteni ni àhi ana bèjanì ahkado : “Bèba, dikaba elimeni gayak na ana leli a ti nàhèl ere gani goro.” Nahkay bèj gatay ni èdikaba elimeni gayan na ana tay a.

¹³ Àra àgra vad a bal ka ahàr gana zla ti nan gúziteni nakèj àhèl ere ga zlam gayan ni, àsèkumòru dèk, àslèka àna sìnju gana, òru ka had drìnjenì zlam gayan. Òru ènjua ka had nana ti ègwejelekaba sìnju gayan na dèk a magray paraw ba.

¹⁴ « Sìnju ni àra àndavfèja dèk nahàma, lèwir ti ni àdaya ka had nana kay. Lèwir ni àra àdaya ti nan nakèj àngèt zlam va do.

¹⁵ Nahkay òru ga mægri tawi ana mis ka had nani. Maslanja nani àhi mòru mājègi mēdrās e gili.

¹⁶ Awayay mēzum zlam mēzumani ga mēdrās ni ti mārèh àna nan, ay ti maslanja àbi avi bi.

¹⁷ Eslini nan nakèj àjalaki ahàr ka manjèhad gayan, àhi ana ahàr : “Mis ya tèbu tægri tawi ana baba goro ni dèk tèbu tēzum zlam pazaza, àgèjènjèja kà tay a. Nu zla ti nèmèt ahalay àna lèwir ti ahàmamam.

¹⁸ Nihi ti naslèka nanjòru a magam afa ga baba goro. Eninjua ti anèhi ahkado : Bèba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefít a, nak day nàgudaruka zlam a.

¹⁹ Àgèski ti kàzalay nu wur gayak va ba, mənjalù akadà nu bay mægruk tawi cilin.”

²⁰ Nahkay àslèka, nan àbu anjòru a magam afa ga bèjanì nakèj.

« Nan àbu ara e divi ba drin mba nahàma, bèjanì àsèraya nan a, àsia cicihi a dal-dal. Bèjanì ni àcuhwakioru, àgèskabu nan gum, àgri sa àna màmàrani.

²¹ Wur ni àhi ahkado : “Bèba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefít a, nak day nàgudaruka zlam a. Àgèski ti kàzalay nu wur gayak va ba.”

²² Eslini bèjanì àhi ana ndam mægri tawi ni ahkado : “Dègum pin kèzumbiya azana sulumani ya àtam ndahan na ni, ti kèfumki. Fumiviyu mili a ahar vù, kèbumiviyu kimaka a asak vù daya.

²³ Dègum kèpicehumbiya wur sla magalani na, ti kislìnjami. Mægum wumèri, mēzum zlam àna màmàrani, do ni ti ahàmamam.

²⁴ Adàba wur goro hini ti àmèta, ay ti àngaba ; èjija, ay ti nèdia ahàr a.” Bèjanì ni àra àdàma nahkay ti tènjèki ka magray wumèri àna màmàrani.

²⁵ « Nday tèbu tagray wumèri nahkay ti wur gèdakani ni nan àbiyu e gili. Nan àbu àslèkabiya ènjia cifa a magam a nahàma, èci zlam ya mis tivi ni akaba hèbay gatay ya tahèbay ni.

²⁶ Nan nakèj àzalay maslanja nahan nan àbu agri tawi ana bèjanì, èhindifinja ma, àhi ahkado : “Mam àgravu a magam mam ?”

²⁷ Maslanja nani àhènjgrifèj, àhi ahkado : “Wur ga muk ni àslèkabiya, mək buk èslinja wur sla ya màgal na, adàba àdia ahàr ana wur na nan àbu njènjalan.”

²⁸ Wur gəɖakani ni àra ècia ma na nahkay ti àzuma ɓəruv a, àcuhway məhuriyani a ahay vu do. Bəɗani àra ècia wur gayan ni àcuhway məhuriyani a ahay vu do nahəma, àhərkiaya e mite va àdabakay nan ti məhuriyu a ahay ni vu.

²⁹ Nahkay wur ni àhəɗgrifəɗ ana bəɗani ni, àhi ahkado : “Ci day ! Agray vi ehimeya nu nàbu nəgruk təwi, ɗay-ɗay nədukia asak ka ma gayak a ndo. Akaba nani dek ɗay-ɗay kəvu ku wur ga awak ga magray wuməri akaba zləbəba goro ndo.

³⁰ Ay nihi ti wur gayak ni ègwejelekababiya elimeni gayak na a wál ba. Akaba nani dek ti kisiŋja wur sla ya mağal na !”

³¹ Ay bəɗani àhi ahkado : “Wur goro, leli makakabu kəlavaf ata nak timey. Elimeni goro ni dek ti gayak, do ni ti ga way ?

³² Ay ahàr àɗəm magray wuməri àna məmərani, aɗaba wur ga muk ti àməta, ay ti àɗgaba ; èjja, ay ti mədia ahàr a.” »

16

Ma gozogul àki ka bay manğah siɗgu

¹ A vad nahan Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Zal nahan àbu nahəma, nan bay ge elimeni. Nan àbu àna bay məgri təwi ; təwi gayan ti ga manğahi siɗgu. A vad nahan maslaɗa nahan àrəkia ka bay ge elimeni na, àhi ahkado : “Bay manğahuk siɗgu ni ti nan àbu ejiɗ elimeni gayak ni.”

² Bay ge elimeni ni àra ècia nahkay ti àzalay bay məgri təwi ni, àhi ahkado : “Pakama ya niçi, mis təɗəmkuɗ ni ti àsu bi. Nihi ti slaslukabu siɗgu goro ni ka wakita ti kəvu wakita gani, aɗaba nara nizligaba kur e təwi ni ba.”

³ Bay magray təwi nakəɗ àra ècia təhia ma na nahkay ti àɗəm : “Bay ya nəgri təwi ni ara ezligaba nu e təwi ni ba ni ti anagrah ahəmamam ? Njəɗa goro day àbi ga məwəs vəɗan bi, mahəɗgalay zlam day mimili awərki nu ni.

⁴ Ere ye ti nagray ni ti nihi : wudaka tara tizligaba nu e təwi ni ba nahəma, nagray zlam ti mis atəgəskabu nu afa gatay ka ya ti tizligaba nu e təwi ba ni.”

⁵ Nahkay nan nakəɗ àzalabiyu ndam ya ti àkəli duwa ana tay ni dek bəlan àna bəlan. Duwa nani ya àkəli ana tay ni ti ga bay ge elimeni ni. Tàra tɨɗjika ti àhi ana maslaɗa nahan e kiɗiɗ gatay bu ahkado : “Duwa ga bay ya nəgri təwi ni, àfuk ti ehimey ?”

⁶ Nan nani àhəɗgrifəɗ, àhi : “Àfu amal gurda diɗ.” Eslini bay magray təwi ni àhi : “Zay wakita ga duwa gayak ni, njəhadə digus bəki weceweci gurda kru kru zlam.”

⁷ Mək àhi ana maslaɗa nahan keti : “Nak ti àfuk ehimey ?” Maslaɗa nani àhəɗgrifəɗ, àhi : “Buhu ga *alkama àfu diɗ.” Àhi : “Zay wakita gayak, bəki kru kru azlaləhkər.”

⁸ Bay ge elimeni ni àra ècia ti bay məgri təwi ni àgosa nan a nahəma, àzləbay nan, aɗaba ànjəhkia ka vu gayan a. Nəɗəm nahəma, mis ga duniya ti tənjàha e kiɗiɗ gatay ba tətama ga ndam ge Melefita.

⁹ « Nu ti ere ye ti nəhi ana kəli nahəma nihi : Siɗgu ti agosay mis. Lekələm ti vumi ana mis ndahan ti tigi zləbəba gekəli. Tamal kəgruma nahkay nahəma, ka ya ti siɗgu ni amandavfəɗa kè kəli a ti atəgəskabu kəli a ahay bu ; ahay gani nani ti àmbəɗ ɗay-ɗay do.

¹⁰ Tamal ti mis agray təwi ku gəziteni àna jiri nahəma, agray təwi gəɖakani àna jiri daya. Tamal agosay mis e təwi ku gəziteni bu nahəma, agosay mis e təwi gəɖakani bu daya.

11 Singu ti agosay mis. Nahkay tamal ti lekulum kàgrum tawi ge jiri àna nan ndo nahama, Melefit amævi zlam ya sulumani ededñeni ni ana kuli aw ? Aha, amavay do !

12 Nahkay day, tamal kàgrum tawi ge jiri àna zlam ge mis ndahan ndo nahama, Melefit amævi zlam gekuli gekuleni ana kuli aw ? Aha, amavay do !

13 « Maslanja àbi esliki mægrî tawi ana bay ahay cã bi. Emizirey belan gani, amawayay nan nahaj ni, ahkay do ni amægæsiki ma ana nahaj ni do, ana nan nahaj ni ti ni amægæsiki ma. Lekulum day tamal kədəbum singu hi hi ti kislumki mægrî tawi ana Melefit koksah. »

*Zlapay ga Yezu gærgærani ndahan
(Meciya 11.12-13 ; 5.31-32 ; Mark 10.11-12)*

14 Ndam *Feriziyen ndahan tara ticia ma ga Yezu ya adəm na dek ti tøyefin, adaba nday tawayay singu gədak.

15 Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekulum nahama, kè eri ge mis ti kədəmum lekulum ndam jireni. Ay ti Melefit àsəra ere ye ti a huđ gekuli bu na. Zlam ya ti mis tədəm zlam gədakani ni, kè eri ge Melefit ti zlam nani zlam magədavani àbəlay do simiteni. »

16 Yezu adəm keti : « *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni akaba pakama ga ndam ndahan ya tãhəngaray *pakama Melefit ni ti mis təbu tagray tawi àna nan duk àbivu ana sarta ge Zey bay məbaray mis ni. Kwa ka sarta gani nani təbu tahi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana mis. Məgur ge Melefit ti ku way way do day akadvu àna njədə gayan dek ga məhuriyani.

17 Ku tamal nahkay nəngu ni, huđ melefit akaba had ni dek atəndav, ay asak ma ge Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ku gəziteni nəngu ni mandav gani zləzladə.

18 « Ku way way do àgara wal gayan a, mək àda wal nahaj a nahama, maslanja nani àgra hala. Tamal maslanja nahaj àza wal ya ti zal gani àgara nan na ti maslanja nani day àgra hala. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni nday ata Lazar

19 Yezu adəm keti : « Zal nahaj àbu nan bay ge elimeni. Abakabu azana sulumani ga singu kayani, kəlavad agray wuməri àna zlam məzumani məcərani kayani ni.

20 Zal nahaj àbu, slimi gani Lazar. Nan zal talaga, andəhad kəlavad kə mahay ga bay ge elimeni ni. Vu gayan ni dek ambəlak.

21 Awayay ti azum zlam ya adəgaya adəgafənja kə məlan məzumki zlam ga bay ge elimeni na, ay ti tavi do. Kərə tara tindigid ambəlak gayan ni sawan.

22 A vad nahaj zal talaga nakənj àməta. Àra àməta zla nahama, *məslər ge Melefit təzoru nan afa ge Melefit ti tənjàhadkabu akaba Abraham. Bay ge elimeni nakənj àməta daya, nahkay tileba nan a.

23 Tara tileba nan a ti òru a məlan ge *kisim vu, eslini nan àbu acakay daliya dal-dal. Nan àbu eslini ti àmənjoru agavəla, èpioru Abraham nday ata Lazar manjàhadkabani.

24 Àra èpia tay a ti àzlah, àhi ana Abraham ahkado : “Abraham baba goro ni, nəsuk cicihi ti ! Kam-kam slərbiyu Lazar ti mətəlviyu weleher gayan a yam vu ti məfuki ka arəđ ga məvu liñ-liñeni, adaba nu nəbu ahalay a aku bu, nagray daliya dal-dal.”

25 Ay Abraham àhəngrifənjoru, àhi : “Wur goro ni, sərki ti a manjàhad gayak bu ka dala ahaslani ti kəngəta zlam sulumana dal-dal, ay Lazar ti ni àgra

daliya dal-dal. Nihi nahəma, naŋ əbu aŋgət zlam sulumani ga məhəŋgrivu bəruv, nak ti ni kacakay daliya.

²⁶ Akaba nani dək nəŋgu ni, *evid gəɖakani əbu e kiɖiŋ geli bu akaba kəli. Nahkay maslaŋa ya ti eciƙ ahalay akoru afa gekəli ni ti əsliki do. Maslaŋa ya ti eciƙbiyu afa gekəli ara afa geli a ni day əsliki do.”

²⁷ Bay ge elimeni nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : “Tamal nahkay ti nahəŋgalay kur kam-kam baba goro ni, sləroru Lazar a magam afa ga bəŋ goro,

²⁸ adaba bəza ga mmawa təbiyu eslini nday zlam. Hi ana Lazar ti mōru məhivu ana tay ti t̄ara ka məlaŋ ga daliya hini va ba daya.”

²⁹ Abraham əhi ahkado : “Nday təbu əna wakita ge Məwiz akaba wakita ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Ahər ədəm təbi slimi ana pakama ya a wakita nday nani bu ni lala.”

³⁰ Bay ge elimeni nakəŋ əhəŋgrifəŋ, əhi : “Aha, Abraham baba goro ni, nahkay do. Ay tamal maslaŋa aŋgaba e kisim ba, arəkiору ka tay, ahivū ma gani ana tay nahəma, atambatkaba majalay ahər gatay na.”

³¹ Ay Abraham əhi ahkado : “Tamal təbi slimi ana pakama ge Məwiz akaba ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ni do nahəma, ku tamal maslaŋa m̄aŋgaba e kisim ba, məhi pakama ana tay nəŋgu ni, ti ciiki do simiteni.” »

17

Magudar zlam akaba məbərfaŋana (Meciγ 18.6-7, 21-22 ; Mark 9.42)

¹ Yezu əhi ma ana ndam məɖəbay naŋ ni keti, əhi ana tay ahkado : « Zlam ya ejiŋkia mis ke divi a ni ti təbu. Nğay təbi ti ədəmvu koksah. Ay tamal maslaŋa agray zlam ya ti ejiŋkia mis ke divi a nahəma, maslaŋa nani cicihi amələki,

² hojo təwəliviyyu avar gəɖakani a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gəɖakani vu dəzləz. Ndam ya təfəku ahər, mis tədəm t̄isli arəŋa do akada ga bəza ciβ-ciβeni ni ti, tamal ti maslaŋa agray ti ku way way do e kiɖiŋ gatay bu m̄ijikia ke divi a nahəma, hojo təgri nahkay.

³ Nahkay ti bumi slimi ana ahər gekəli !

« Tamal wur ga muk əgudaruka zlam a ti hiki lala. Tamal əsərkia ka zlam magudarani gayan na, ədəm “Nəgray va do” nahəma, məbərfaŋa.

⁴ Ku tamal əgudaruka zlam a sak adəskəla a vad ba mək ara afa gayak a sak adəskəla ahuk : “Nəsərkia ka zlam ya nəgudaruk na, nəgray va do” nahəma, məbərfaŋa. »

Məfəki ahər ke Melefit

⁵ Ndam *asak ga Bay geli Yezu təhi ana Yezu ahkado : « Mawayay kəgray ti məfəki ahər ke Melefit əkivu ti. »

⁶ Bay geli əhəŋgrifəŋ ana tay, ədəm ahkado : « Ku tamal məfəki ahər gekəli ke Melefit kay do, əbu gəziti akada hilfi ga zlam gəziteni ciliŋ nəŋgu ni, ki sləmki məhiani ana məŋ ga zlam hini : “Radvaba, k̄aru k̄aŋjəhad a *dəluv gəɖakani vu” nəŋgu ni, amagravu. »

Manjəhad ga ndam məgri təwi ana Melefit

⁷ Yezu ədəm keti : « Bi mis e kiɖiŋ gekəli bu bay məgri təwi gayan naŋ əbu awəs vədaŋ ahkay do ni ahətay zlam. Tamal əsləkabiya e gili na ti bay ahay ni ahi ahkado : “Ra k̄aŋjəhadə weceweci, kəzum zlam” aw ?

⁸ Aha ! Ahi ahkado : “Duaaya zlam məzumana. Kidia ti kâmbatkabu azana, kâhəlubiya zlam məzumani na. Kâhəlubiya ti cika kâ gəvay goro a ga məhəlubiya zlam ndahaŋ ya nawayay na. Ka ya ti anəzuma akaba enisia goro a nahəma, nak akəzum akaba ekisi gayak.” Bay ahay ni aməhi nahkay sawaŋ do aw ?

⁹ Bay magray təwi ni tamal àgra təwi ya təhi na ti bay ahay ni agri səsi aw ? Àgri do.

¹⁰ Nahkay lekələm day tamal kəgruma təwi ya Melefit àhi ana kəli grum na ti dəmum : “Leli ndam məgri təwi ana Melefit cilin. Ere ye ti àhi ana leli grum ni, màgra àndava.” »

Yezu ahəŋgaraba ndam ambələk a kru

¹¹ Ka ya ti Yezu akoru a Zerəzalem nahəma, asləkaba gwar ke ekwi ga had *Samarī nday ata had *Gelili a.

¹² Naŋ àbu ahuriyu a kəsa nahaŋ vu ni ti ndam ambələk kru tərəkia, ticik cak.

¹³ Təzlah, tədəm : « Yezu gəđakani geli, măsuk cicihi ti. »

¹⁴ Yezu nakəŋ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Dəgum afa ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ti tamənjaki ke kəli. »

Ka ya ti nday təbu takoru nahəma, təŋgaba, tğia mis njəlatana.

¹⁵ Bəlaŋ gatay àra èpia àŋgaba ti àŋgəkibiyu ka Yezu, àzləbabiyu Melefit àna zlahay.

¹⁶ Àra ènjikia ka Yezu a ti àbəhadī mirdim, meleher ndiə ana had, àgri səsi dal-dal. Zal nani ti zal Samari.

¹⁷ Yezu àdəm : « Mis tigi njələta ti nday kru do aw ? Ay nday ambəlməbani ni nday eley ?

¹⁸ E kidiŋ gatay ambəlməbani ni bu ni ti mis àbi aŋga agri səsi ana Melefit bi aw ? Si zal madurlaŋ hini cilin ni ! »

¹⁹ Eslini Yezu àhi ana maslaŋa ya àŋgəkia ni : « Cikaba, ru a magam. Melefit àhəŋga kur a ađaba kəfəkua ahàr a palam. »

*Məgur ge Melefit akaba maŋga ga Wur ge Mis a
(Meciya 24.23-28, 37-41)*

²⁰ Ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : « *Məgur ge Melefit ti amənjəki ananaw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məgur ge Melefit anjəki nahəma, èpivü do.

²¹ Nahkay atədəm : “Naŋ hi !” ahkay do ni : “Naŋ tegi !” do. Nədəm nahəma, Məgur ge Melefit ti ànjəkia e kidiŋ gekəli ba àndava. »

²² Yezu àhi ana ndam mađəbay naŋ ni ahkado : « Sarta nahaŋ amara ti akawayum mipi nu *Wur ge Mis ku vad bəlaŋ, ay ti ekipəm nu do.

²³ Ka sarta gani nani atəhi ana kəli : “Naŋ tegi !” ahkay do ni “Naŋ hi !” Ay tamal təhia ana kəli a nahkay ti kədəgum ba, kədəbum tay ba.

²⁴ Adəba mam, ka fat ya ti nu Wur ge Mis anaŋga nahəma, mis etipi nu akada ga avər ya abay aku, asladay hud melefit dek ni.

²⁵ Ay wudəka anaŋga ti ahàr àdəm mis ye e hini vu ni təgəskabu nu do, təgru daliya dal-dal day kwa.

²⁶ Ere ye ti àgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu Wur ge Mis anaŋga ni.

²⁷ Ke zemeni gani nani ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviyu ana vad

ya ti Nəwi àhuriyu a *slalah ga yam gəḏakani vu ni. A vad gani nani ti yam àrəhvù məlan dek, èziṇeba mis na dek kəḏap.

²⁸ Amagravu akada ya àgravu ke zemeni ga *Lot ni daya. Ke zemeni gani nani ti mis təbu tazum zlam, tisi zlam, təsəkum zlam, təsəkumoru zlam, tajav zlam, tələm ahay.

²⁹ Ay ka fat ya ti Lot àsləka a *Sodom a ni ti aku akaba zlam nahan ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni dal-dal àḏəgakia ka ndam ga kəsə nana kwa e mefeit ba akada ga avər ya atəd na, èviyekaba tay a dek.

³⁰ Nahkay ka fat ya ti Mefeit amangazli nu Wur ge Mis ana mis dek nahəma, zlam gani amagravu ka məsərki gatay do.

³¹ « Ka fat gani nani ti tamal mis nahan nan əbu ka *dalaha ga ahay gayan, zlam gayan təvu a ahay bu nahəma, àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan a day ba. Nahkay day maslanja ya ti nan e gili ni àṅga a magam a ba, məcuhway həya.

³² Nəḏəm nahəma, ere ye ti àgrakivu ka wal ga Lot ni ti àgəjazlki ahər ke kəli ba !

³³ Maslanja ya ti awayay ajəgur sifa gayan ti àmət ba ni ti emiijn, ay maslanja ya ti emiijn sifa gayan nahəma aməjəgur sawan, aməmət day-day do.

³⁴ Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti ananja ni ti ku tamal mis cə nday ka slalah bəlan ga məlavad nəṅgu ni atazay bəlan gani, atəmbər bu nahan ni ti amagravu tata.

³⁵ Ku tamal wəl cə tihikabu humbu ka ahar bəlan nəṅgu ni, atazay bəlan gani, atəmbər bu nahan ni ti amagravu tata. [

³⁶ Ku tamal zawal təbu e gili ka ahar bəlan nəṅgu ni, atazay bəlan gani, atəmbər bu nahan ni ti amagravu tata.] »

³⁷ Yezu àra àḏəma pakama nana ti ndam madəbay nan ni təhi ahkado : « Bay geli, ere gani nani amagravu ti eley ? » Yezu nakəṅ àhəṅgrifəṅ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, ka məlan ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

18

Ma gozogul àki ka wal madakway akaba bay magray seriya

¹ Yezu àhi ma *gozogul ana ndam madəbay nan ni, ti tàhəṅgalay Mefeit a sarta bu dek kəlavad, təmbərən ba simiteni.

² Àḏəm ahkado : « Bay magray seriya nahan əbu a kəsə nahan bu. Bay gani nani ti àdi slimi ana mis do ; ku Mefeit day aṅgwaz àwərfəṅa nan a do.

³ A kəsə gani nani bu nahəma, wal madakway nahan əbu. Wal nani àra sak ehimeya afa ga bay magray seriya na, àhi ahkado : «Maslanja nahan àgudarua zlam a, ay ti nawayay ti kəgru seriya gani.»

⁴ Nan gani sak ehimeya àcuhway məgri seriya ni ndo. Ay a vad nahan zla nahəma, bay magray seriya nakəṅ àḏəm ahkado : “Ku tamal nəgrafəṅa aṅgwaz kə Mefeit a do, nədi slimi ana mis do nəṅgu ni,

⁵ wal madakway hini ti ahəlu muru, hojo nəgri seriya gayan ni. Do ni ti wal ni nan əbu ara nahkay ti anəṅgətfəṅa ahər a do.” »

⁶ Eslini Bay geli àḏəm ahkado : « Bay magray seriya nani ti mis jireni do. Ay cəm pakama gayan ya àḏəm ni !

⁷ Nan tekeḏi àgray nahkay ti Mefeit nan jireni ni ti aməgri jiri gayan ana ndam ya àdaba tay a ni do aw ? Aməgri ana tay, adaba təbu təhəṅgalay nan

məlafat akaba məlavaf gani do dek. Amamənjələj ana tay àna eri ahkay cilin aw ? Aha !

⁸ Nəhi ana kəli nahəma, aməgri jiri gayəj ana tay ke weceweceni həya. Ay ka ya ti nu *Wur ge Mis anəjga a mələj va ni ti anədi ahàr ana mis ya təfəki ahàr ke Melefit ni aw ? »

Ma gozogul àki ka zal Feriziyəj nday ata bay məhəl hadam

⁹ Yezu àdəm ma *gozogul nahan keti. Àhi ana ndam ya ti tədəm nday ndam jireni, tamənjələj kè mis ndahan akadà təsər zlam do ni. Àdəm ahkado :

¹⁰ « A vad nahan ndam ndahan nday cə təhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu ga mahəjgalay Melefit. Bələj gani zal *Feriziyəj, nan nahan ni ti ni bay *məhəl hadam.

¹¹ Eslini ti zal Feriziyəj ni ècik jik, àhəjgalay Melefit a məbərur gayəj bu, àdəm ahkado : “Bay Melefit goro ni, nəgruk səsi adaba nu ti akadà ge mis ndahan ni do. Mis ndahan ni ti ndam akal, ndam jireni do, ndam magray hala. Nday ti akadà ga bay məhəl hadam nini.

¹² Nu zla nahəma nəgəs ndəra sak cə a huđ ga zlam goro kurani ya nəgət ni bu lu, nəzaba bələj, nəvük.”

¹³ Bay məhəl hadam ni ti ni ècik cak, eri tekeđ àwayay mazoroni e melefit vu ndo, àbəki ahar duc ka məbərur, àdəm ahkado : “Bay Melefit goro ni, nu bay magudar zlam, nəsuk cicihi ti.”* »

¹⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti təhəraya, təbu takoru a magam ni ti maslaəja ya Melefit àmbərfəja zlam magudarani gayəj na àndava ni ti nani bay məhəl hadam ni. Zal Feriziyəj ni ti Melefit àmbərfəja zlam magudarani gayəj na ndo. Adaba mam, maslaəja ya ti àdəm nan gədakani ni ti Melefit aməhi : “Nak gəziteni” sawəj. Ay maslaəja ya ti àdəm nan gəziteni nahəma, Melefit aməhi : “Nak gədakani” sək sawəj. »

Yezu agra sulum ge Melefit ana bəza ciβ-ciβeni (Meciy^u 19.13-15 ; Mark 10.13-16)

¹⁵ Mis ndahan təhəlibiyu bəza ciβ-ciβeni ana Yezu ti məgri *sulum ge Melefit ana tay àna məbəki *ahar gayəj ka tay. Ndam madəbay nan ni tipia tay a ti tələgi ana tay.

¹⁶ Yezu àra ècia ndam madəbay nan ni təbu tələgi ana mis ni ti àzalay tay, àhi ana tay ahkado : « Mbrəjum bəza tàra afa goro a, kəcumfəja tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya təbu akadà ga bəza ni.

¹⁷ Nəhi ana kəli nahəma, ahàr àdəm ku way way do məgəskabu Məgur ge Melefit akadà ga wur gəziteni ya eciiki slimi ana bəjani ni. Tamal àgəskabu nahkay do nahəma, èsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu koksah. »

Bay ge elimeni (Meciy^u 19.16-30 ; Mark 10.17-31)

¹⁸ Bay ga ndam *Zude nahan àrəkia ka Yezu a, àhi : « Məsi sulumani, ti nəngət *sifa ya àndav day-day do ni ti nəgray ahəmamam ? »

¹⁹ Yezu àhəjgrifəj, àhi ahkado : « Kazalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti àbi, si Melefit cilin.

* **18:13** Ka sarta gani nani ti maslaəja ya ti abəki ahar duc ka məbərur ni ti adafaki tuway, akadà geli ya məbəki ahar duc ka ahàr ni.

²⁰ Ere ye ti kihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya àvi ana mis ni ti kàsèra tay a do aw ? Kàgray hala ba ; kàkad mis ba ; kigi akal ba ; kagrai sedi ti kàsèkad malfada ba ; hən̄griour ahàr a had ana ata buk ata muk. † »

²¹ Eslini zal nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Divi nani ti nàgəskabá dek kwa nu a wur wurani. »

²² Yezu àra ècia pakama gayan na ti àhi ahkado : « Kekilerja zlam àhəcukivu bəlan. Səkuroru zlam gayak dek ti kidi sin̄gu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kàra, kàdabay nu. »

²³ Nan̄ nakəŋ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhəlia ahàr a, adaba elimeni gayan àbu dal-dal.

²⁴ Yezu àra èpia nan̄ a, ahàr àbu ahəli ti àdəm ahkado : « Ndam ge elimeni t̄hურიy a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzladə dal-dal.

²⁵ Ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni m̄hურიy a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzladə dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. »

²⁶ Ndam ya ti tici ma gayan ya àdəm ni t̄dəm : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəŋgay nan̄ way ? »

²⁷ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti mis tàgray koksah ni, Melefit agray tata. »

²⁸ Piyer àra ècia ma ga Yezu na ti àhi ahkado : « Iy zla, leli m̄mbrəŋa zlam geli a, madabay kur ti ahəmamam ? »

²⁹ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal mis àmbərba zlam gayan azuhva Məgur ge Melefit a, bi àmbərba ahay gayan, wal gayan, bəza ga mən̄jani, ata bən̄jan ahkay do ni bəza gayan nahəma,

³⁰ aməŋgətv̄ zlam nday nani kay nihi ka sarta hini. Ka məlan̄ məweni ya Melefit amagra ya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni. »

*Yezu adəm keti aməmət mək aməŋgaba e kisim ba
(Meciya 20.17-19 ; Mark 10.32-34)*

³¹ Yezu àzalakabu ndam *asak gayan kru mahar cəeni ni, àhi ana tay ahkado : « Cəm day, nihi ti leli m̄əbu məcəloru a Zerəzalem, adaba zlam ya ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit t̄dəmku ka nu, nu *Wur ge Mis ni dek amagravu ti eslini.

³² Mis atəgəsi nu ana ndam ya t̄fəki ahàr ke Melefit do ni. Nday gani nani eteyefə, etindivi nu, etitifəviyu esliə e eri vu,

³³ atəzləb nu àna kurupu, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anəŋgaba. »

³⁴ Yezu àra àdəma ma nahkay ti ndam asak gayan ni ticiaba ndo. Ma gani nani man̄gahkiani ka tay, ma ga Yezu ya awayay adəm ni ti təsəra ndo.

*Yezu ahəŋgaraba zal wuluf a
(Meciya 20.29-34 ; Mark 10.46-52)*

³⁵ Yezu nday akaba mis kay t̄əbu takoru a Zeriko, tin̄ja wudak. Eslini ti zal wuluf nahan̄ nan̄ àbu man̄jəhadani digəsa kà gəvay ge divi, ahəŋgalay zlam.

³⁶ Zal wuluf ni àra ècia daday ge mis kayani ya ti tasləkafəŋa ni ti àdəm ahkado : « Mam agravu mam ? »

³⁷ T̄əhəŋgrifəŋ, t̄əhi : « Yezu zal Nazaret nan̄ àbu akoru àna divi hini, do ni ti ahəmamam. »

38 Naŋ nakəŋ àra ècia ti àdi ana zlahay, àdəm : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! »

39 Nday ya ti təbu takoru kama ga Yezu ni tələgi ana zal wuluf ni, ti málakakaba. Naŋ nakəŋ àzlahkivu kay kay sawaŋ, àdəm : « Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! »

40 Yezu àra ècia zlahay na ti ècik, àdəm tázibiya naŋ a. Zal wuluf ni àra ènjia ti Yezu èhindifija ma, àhi ahkado :

41 « Kawayay ti nàgruk mam ? » Zal wuluf ni àhəŋgrifaŋ, àhi ahkado : « Bay goro, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. »

42 Yezu àhi : « Pi divi akada ge mis ni. Melefit àhəŋga kur a adaba kəfakua ahàr a palam. »

43 Ka ma geli hini èpi divi huya. Naŋ àbu epi divi nahkay ti àdəboru Yezu àna mazləbay Melefit. Mis ya təbu eslini ni dek tàra tipia naŋ a ti nday day tàzləbay Melefit.

19

Yezu nday ata Zese

1 Yezu ènjua a Zeriko a. Naŋ àbu asawaɗay a huɗ ga kəsa bu.

2 A kəsa gani nani bu ni ti zal nahaŋ àbu, slimi gayan Zese, naŋ gəɗakani ga ndam *məhəl hadam, elimeni gayan àbu dal-dal.

3 Àra ècia ti Yezu naŋ àbu ara nahəma, awayay ti mipi naŋ. Ay ti èsliki mipi naŋ do, adaba àhəca àna zəbal a, mis dal-dal tɪmbiva e eri va.

4 Nahkay naŋ nakəŋ àcuworu gwar kama ka mələŋ ga Yezu ya akoru ni, àcəliyu a məŋ ga akram vu ti mipi Yezu.

5 Yezu àra ènjia ka mələŋ nana ti àmənjoru agavəla, àhi ana Zese nakəŋ ahkado : « Zese, hərəya weceweci, adaba kani ti si nakoru nanjəhad afa gayak kwa. »

6 Nahkay Zese nakəŋ àhəraya weceweci, tòru a magam afa gayan. Tòru tinjua ti àgəskabu Yezu àna məmərani.

7 Mis tàra tipia Yezu àdoru afa ge Zese ti təŋguzay ma, tədəm ahkado : « Maslaŋa ya ti àdoru anjəhad afa gani ni ti bay magudar zlam timey ! »

8 Ay Zese nakəŋ ècik jik, àhi ana Bay geli ahkado : « Ci day Bay goro, nihi ti nidi telma ga zlam goro ana ndam talaga. Tamal nəhəlfəŋa sinju ka maslaŋa, àtamkia ka ya akal apəl na ti anəpəlivu huɗ faɗ. »

9 Yezu àra ècia pakama nana ti àhi ana Zese ahkado : « Kani ti nàra a huɗ ahay gayak va ti ga mahəŋgay mis. Adaba mam, nak day wur huɗ ga Abraham :

10 nu *Wur ge Mis nàra ti ga maɗəbay ndam ya təsər Melefit do ni, ti nàhəŋgay tay. »

Ma gozogl àki ka bay ya èdi sinju ana ndam məgri təwi ni (Meciyə 25.14-30)

11 Ka ya ti mis təbu təbi slimi ana ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhi ma nahaŋ ana tay àna ma *gozogl. Àhi ma gani nani ana tay ti adaba ènjua a Zeruzalem a wudak, mis day təhi ana ahàr hi ti Melefit ara anjəki ka Məgur gayan huya.

12 Àhi ana tay nahəma : « Mis nahaŋ àbu gəɗakani a kəsa nahaŋ bu. Awayay akoru ka had driŋeni ti təvibiyyu bay ga mara məgur kəsa gayan.

13 Ara asləka wudak nahəma, àzalakabu mis kru e kidin ga ndam məgri təwi gayan ni bu, èdeki sinju ga gru bəlan bəlan ka tay, àhi ana tay ahkado : “Nu

nàbi ti mbatumvu àna nan hayan.” Mək nan nakəŋ àsləka, òru e mirkwi gayan ni.

¹⁴ Zal nani ti ndam ga kəsa gayan tawayay nan do. Nan nakəŋ àra àsləka ti tàsləroru mis ndahan kələŋ gayan ga məhi ana maslanja ya akoru afiyu nan a bay vu ni ahkado : “Nan hini egi bay geli ti leli mawayay do.”

«

¹⁵ Akaba nani dek təfiya nan a bay ni va sawan. Kələŋ gani àsləkabiya. Àra enjia ti àzalakabu ndam məgri təwi gayan ya èdi sinġu ana tay ni keti. Awayay asərkaba tàmbatva àna sinġu na akada gayan ya àhi ana tay na waw.

¹⁶ Nahkay maslanja ya ti enjenjeni ni àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sinġu ya kəvu bəlanani ni ti nàmbatva àna nan a, nənġətka ndahan a kru.”

¹⁷ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak bay magray təwi sulumani. Nihiti nəfiyu kur a bay vu, kəgur kəsa kru, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam ġuziteni hini ya nəvuk na.”

¹⁸ Nan ye cə ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sinġu ya kəvu bəlanani ni ti nàmbatva àna nan a, nənġətka ndahan a zlam.”

¹⁹ Nahkay bay ni àhi ahkado : “Nak ti ni kəgur kəsa zlam.”

²⁰ Mək bay məgri təwi nahan àrəkia, àhi ahkado : “Bay goro, sinġu ya kəvu ni ti nihi. Nəwəlki ke kece-kece, nənġahukkaba.

²¹ Nəgray nahkay ti adaba nəgrafuka anġwaz a. Nəsəra manjəhad gayak a, nak mis zləzladani, kəmbrəŋ mis do. Zlam ya ti nak kəfəkəfəndo ni day kazay, zlam ya ti kizligi ndo ni day kabaz.”

²² Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray təwi sulumani do. Nihiti nagrafuka seriya akada ga pakama gayak ya kədəmaya na. Kəsəra manjəhad goro a, nu mis zləzladani, nəmbrəŋ mis do, zlam ya ti nəfəkəfəndo ni day nazay, zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz zla do aw ?

²³ Tamal kəsəra nahkay ti kəvi sinġu goro ni ana ndam macakalani ndo ni ti kamam ? Nihiti nəsləkabiya ti amal nədia ahàr a èwikia.”

²⁴ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋa sinġu na, kəvumikivu ana maslanja ya ti gayan kruani ni.”

²⁵ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : “Sinġu təfəŋ kru àndava timey, bay geli !”

²⁶ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, maslanja ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu. Ay maslanja ya ti zlam gayan àbi ni ti ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa.

²⁷ Yaw ndam ya tizirey nu, tawayay ti nəgur tay do ni ti ġəsumubiya tay a, sliŋəm tay kə eri goro pat pat.” »

²⁸ Yezu àra àdəm ma *gozogul na nahkay ti òru kama, təcəloru a Zerəzalem akaba mis ya ti tadəbay nan ni.

Yezu enjiyu a Zerəzalem wudak

(Meciyə 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Zeŋ 12.12-19)

²⁹ Ka ya ti tōru tinjəa a kəsa Bəfazi ata Bətanì a ġwar ka həma *Oliviyè ni va wudak nahəma, Yezu àslər ndam madəbay nan ni cə,

³⁰ àhi ana tay ahkado : « Dəġum a kəsa tegəni ya kama gekəli ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana wur ga azoŋġu məwəlanì. Wur ga azoŋġu nani ti maslanja àcəlkiyu day-day faŋ ndo. Picehəmbiya, zumubiya.

³¹ Ay tamal maslanja èhindifəŋa ma kə kəli a, àhi ana kəli : “Kəpicehəm ti kamam ?” ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” »

³² Nahkay nday ya ti Yezu àslər tay ni tàsləka, tòru. Tòru tìnjəa ti tədi ahàr ana zlam ni dek akada ga pakama gayan ya àhi ana tay ni.

³³ Ka ya ti nday təbu tepiceh wur ga azonğu ni ti ndam ga azonğu ni təhi ana tay : « Kəpicehəm wur ga azonğu ni ti kamam ? »

³⁴ Eslini təhi ana tay ahkado : « Bay geli awayay. »

³⁵ Nahkay təzibiyu wur ga azonğu ni ana Yezu, təbəkəi azana ti Yezu məcalkiyu, mək àcalkiyu.

³⁶ Ka ya ti Yezu nañ àbu akoru ni ti mis təpəbivoru azana gatay e divi vu.

³⁷ Tòru tìnjəa ka mələñ ya təndəkəia ahàr ka həma Oliviyə ga moroni a Zeruzalem a nahəma, mis ya ti tədəboru nañ ni dek tədəgiki ka mazləbay Melefit àna məmərani azuhva zlam ya nday tìpi, mis ndahan tìpi day-day ndo ni. Təzlah,

³⁸ tədəm : « Bay Melefit məgri sulum gayan ana *bay gədəkani ya ara àna slimi gayan a ni ! * Melefit nañ agavəla àvia manjəhad sulumana ana mis a. Təzləbay nañ a huf melefit bu ! »

³⁹ Ndam *Feriziyəñ ndahan təbu eslini e kidin ge mis dal-dalani ni bu. Təhi ana Yezu ahkado : « Məsə, hi ma ana ndam mədəbay kur ni ti təlakakaba, təzlah ba. »

⁴⁰ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal nday təlakakabə ti akur atəzlah. »

Yezu etəwi ndam Zeruzalem

⁴¹ Ka ya ti Yezu ènjəa a Zeruzalem a wudək, èpia kəsa na ti ètəwi ndam ga kəsa nani.

⁴² Adəm ahkado : « Tamal ti lekələm day kəsəruma ahəmamam kəngətum manjəhad sulumani akaba Melefit kana nahəma, akal kəngətuma àndava. Ay nihi ti manjəhkiani ke kəli, kipurəm do.

⁴³ Nahkay nihi ti vad gani amara, ndam ezir gekəli atara tevelin kəsa gekəli ni tekeşl, atəbivu zlam ana kəli e divi bu dek ga macafəña kəli ga mahərana, atəhurkiyu ke kəli àna silik.

⁴⁴ Atabazl kəli dek, etembedkaba ahay gekəli a dek besək-besək, atəmbərki akur ka ahàr ga akur nahan do. Adaba mam, kəsərüm sarta ya Melefit àra àmənjava kəli a ni ndo. »

Yezu a ahay gədəkani ge Melefit ni bu

(Meciyə 21.12-17 ; Mark 11.15-19 ; Zən 2.13-22)

⁴⁵ Tòru tìnjəa a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana ndam məsəkumoru zlam, mək ànjəki ka magariya tay e mite va.

⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay goro nahəma, emigi ahay ga *mahəngalavü Melefit.” Ay lekələm ti kəmbatunkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a.† »

⁴⁷ Kələñ gani nañ àbu a dalaka ga ahay ge Melefit ni bu, acahi zlam ana mis kələvad. Eslini gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəbafəñ divi ge mijin nañ. Gədəkani ga ndam *Zəde ni day tawayay mijin nañ.

⁴⁸ Ay ti tənğətfəña divi gana ndo, adaba ndam Zəde dek tawayay ma ga Yezu, təbu təbi slimi ana ma gayan ya adəm ni lala.

* 19:38 Mənjay Limis 118.26. † 19:46 Mənjay Izayi 56.7 ; Zere mi 7.11.

20

Tɔwi ga Yezu ya àgray ni ti way àvi divi gani way ?
(*Meciyɔ 21.23-27 ; Mark 11.27-33*)

¹ Yezu nan̄ àbu eslini a Zeruzalem ti a vad nahan̄ àhuriyu a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefɪt ni vu. Nan̄ àbu acahi zlam ana mis, ahi *Ma Məweni Sulumani ana tay nahəma, gəɖakani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefɪt akaba ndam *məsər Wakita ge Melefɪt akaba gəɖakani ndahan̄ tərəkia,

² t̄ahi : « Hi ana leli, kagray tɔwi hini nahkay ti kəŋgət divi gani ti eley ? Way àvuk divi gani way ? »

³ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifɪŋa zlam bəlan̄ kè kəli a. Həŋgrumufəŋ :

⁴ *baray ge Zeŋ ya àbaray mis ni ti njəɖa gani Melefɪt àvi tək, tək day ti mis t̄vi aw ? »

⁵ Tàra ticia ma na nahkay ti tàgray gejewi e kidɪŋ gatay bu, t̄əɖəm : « Tamal məhi : “Melefɪt àslərbɪyu nan̄” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayan̄ ni ndo ni ti kamam ?”

⁶ Ay tamal məɖəm : “Mis t̄vi njəɖa gani” ti ndam geli ni dek etizligi leli àna akur, adaba t̄əɖəm Zeŋ ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefɪt. »

⁷ Nahkay t̄əhəŋgrifəŋ, t̄ahi : « Maslan̄a ya ti àvi divi gani ni ti leli məsər do. »

⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nəɖəfi bay ya ti àvu divi ge tɔwi ya ti nagray ni ana kəli do bilegeni. »

Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədan̄
(*Meciyɔ 21.33-46 ; Mark 12.1-12*)

⁹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana mis ni. Àdəm ahkado : « Zal nahan̄ àbu nahəma, àjavù mən̄ ga zlam * a vədan̄ gayan̄ vu. Kələn̄ gani àfivù vədan̄ ni a ahar vu ana mis ti t̄əwəs, mək àsləka, òru e mirkwi ga məpəsɪyani zlam gayan̄. ¹⁰ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədan̄ ni àslərbɪyu bay məgri tɔwi afa ga ndam məwəs vədan̄ ni ti t̄əhəlɪkaboru ja gani gayan̄. Ay bay məgri tɔwi ni àra ènjia ti ndam məwəs vədan̄ ni t̄əgəs nan̄, t̄əzləb, mək t̄əgaray nan̄, arana day àzay a ahar vu ndo.

¹¹ Eslini bay ga vədan̄ ni àslərbɪyu bay məgri tɔwi nahan̄ keti. Àra ènjia ti ndam məwəs vədan̄ ni t̄indivi nan̄ cɔɖ cɔɖ, t̄əzləb nan̄, mək t̄əgaray nan̄, arana day àzay a ahar vu ndo daya.

¹² Bay ga vədan̄ ni àslərbɪyu bay məgri tɔwi nahan̄ keti. Àra ènjia ti ndam məwəs vədan̄ ni t̄əsi ambələk mək t̄əzaba nan̄ a vədan̄ ni ba, t̄ətəloru.

¹³ Bay ga vədan̄ ni àra ècia ere ye ti àgravu na ti àhi ana ahàr : “Nihi ti nagray ni mam ? Nihi nahəma wur goro àbu, nawaway nan̄ dal-dal, nəslərɔru nan̄ afa gatay. Emin̄ja ti atəgəsiki ma.” Nahkay àslərbɪyu nan̄.

¹⁴ Ay ndam məwəs vədan̄ ni t̄àra t̄ipia wur na nan̄ àbu ara ti t̄əzlapay e kidɪŋ gatay bu, t̄əɖəm ahkado : “Nan̄ t̄əgəni ti mekeji gayan̄. Makadum nan̄ ; nahkay ti vədan̄ ni emigi geli.”

¹⁵ Àra ènjikia ka tay a ti t̄əgəs nan̄ yaw, t̄əzaba nan̄ a vədan̄ ni ba, t̄òru t̄àkad. » Eslini Yezu èhindifɪŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bay ga vədan̄ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədan̄ ni mam ?

¹⁶ Amara mabazl ndam məwəs vədan̄ ni, mək aməvi vədan̄ ni ana mis ndahan̄. » Mis ya t̄əbu eslini ni t̄àra ticia ma gayan̄ ya àdəm na ti t̄əɖəm : « Ere nani ti àgravu day-day ba ! »

* 20:9 Mən̄ ga zlam nani ti *vɪŋ.

17 Eslini Yezu à mənjaləñ ana tay lala, àhi ana tay ahkado : « A Wakita ge Melefit bu ni ti àbu məbəkiani :

“Akur nahañ àbu ti ndam mələm ahay tawayay magray təwi àna nañ ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawaň.” †

« Ma gani nani ti lekulum kədəmum awayay adəm vaba ti ahəmamam ? »

18 Àhi ana tay keti : « Akur gani nani nahəma, tamal maslaña àdədkiya ti maslaña nani aməhuəkaba ɲguc ɲguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni aməngələdkaba nañ a. »

19 Ndam *məsar Wakita ge Melefit akaba gədəkani ga ndam *məngəlabakabu mis akaba Melefit ni təsəra Yezu adəmki ma gozogul ni ti ka tay. Təra təsəra ti tədəbay divi ga məgəs nañ ke weceweceni həya. Ay ti təsliki məgəs nañ ndo, adaba aňgəwəz əwərfəña tay kə mis ya təbu eslini dal-dalani na.

Hadam ya təpəli ana bay ga ndam Rom ni

(Meciyə 22.15-22 ; Mark 12.13-17)

20 Eslini gədəkani nday nani təbu təbi slimi ana Yezu, təslərki biyu ndam gatay ndahañ : ndam nday nani tawayay ti Yezu məməñjaləñ kà tay akada nday ndam jireni, tawayay ti mədəm ma magədavani ti təgəski nañ. Gədəkani nday nani təgray nahkay ti adaba tawayay təgəsi nañ ana bay ga ndam *Rom ya agur had *Zəde ni, ti məğrafəña seriya.

21 Nday nakəñ təra tıñjikia ti təhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti ere ye ti kədəm akaba ya kacahi ana mis ni ti dek jiri. Nak ti kicirkaba mis a do, kaməñjaləñ ana tay kala-kala, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana tay àna jiri gani cilin.

22 Nahkay ti Melefit àvia divi ana leli a ga məbəhadı hadam ana *bay gədəkani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? »

23 Yezu àra əsərikia zuh ana tay a nahəma, àhi ana tay :

24 « ɲga ɲgazlumubiya sinu akur-akurana nimi. » Təra təngəzlia ti àhi ana tay ahkado : « Aki ka sinu hini ti mazavu ga ahər ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » Təhəngrifəñ, təhi : « Ga bay *Sezar.‡ »

25 Eslini nañ nakəñ àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti həngrumi zlam ga bay Sezar zlam gayan, ge Melefit ti ni həngrumi ana Melefit zlam gayan. »

26 Nahkay təsliki məgəski Yezu ka ma magudarana kə meleher ge mis ni ndo. Ma gayan ya àhi ana tay ni əgria ejep ana tay a, nahkay təlakakabá te-te.

Mis àməta ti aňgaba e kisim ba ededıñ a waw ?

(Meciyə 22.23-33 ; Mark 12.18-27)

27 Ndam *Sədəseyeñ ndahañ tərəkia ka Yezu a. Ndam Sədəseyeñ ti tədəm mis àməta ti aňgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəñ tıhindifıña ma,

28 təhi : « Məsi, Məwiz àbiki ana leli a wakita gayan ni bu, adəm ahkado : “Tamal mis nday kà məñ gatay, bəlañ gani àda wal a, mək àməta, wal gayan ni ewii wur ndo nahəma, ahər adəm wur ga məñani azay wal ni, ti tıwıa mekeji ana wur ga məñani ya àmət na.” §

29 Yaw mis ndahañ təbu adəskəla kà məñ gatay. Gədəkani gatay ni àda wal a, ewifıña wur a ndo, mək àmətkia.

† 20:17 Limis 118.22. ‡ 20:24 Ka sinu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədəkani gatay a, təbəkı slimi gayan daya. § 20:28 Məñjay Mimbiki 25.5-6.

30-31 Àra àmèta ti mimbiki gayan ni àzay wal ni àmètkia, nan ja mahkær ni day àgray nahkay. Nday adàskàlani ni dèk tàza wal na, tiwifinja wur a ndo mæk tàmèta.

32 Kèlènj gani wal ni day àmèta.

33 Ay ka fat ya ti mis atanjaba e kisim ba nahèma, wal ni ti way e kidin gatay bu amazay way ? Nday adàskàlani ni dèk tàza nan a ni. »

34 Yezu nakènj àhènjgrifènj ana tay, àdàm ahkado : « Ka sarta hini ti zawal akaba wál tèhèlvu.

35 Ay nday ya ti Melefit àgèskabá tay a, atàmèta mæk atanjaba e kisim ba, atanjèhad ka mèlanj maweni ya Melefit amagraja ni ti zawal ataday wál va do, wèwal day ataday zawal va do.

36 Nday gani tàmèt day-day va do, tigi akada ga *mèslèr ge Melefit ni. Nday bèza ge Melefit, adaba tànjaba e kisim ba.

37 Ge mis ya atanjaba e kisim ba ni ti Mèwiz day àbèkia ma gana a wakita gayan ni ba lala. Ka sarta ya èpi mènghèhaf ya aku àgès ni ti àdàm Bay geli ti nanj Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekur. *

38 Melefit ti nanj Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya tàmèta ni do. Adaba kè eri ge Melefit ti nday dèk tèbu àna sifa. »

39 Yezu àra àdèma ma na nahkay ti ndam ndahanj ya *tèsèra Wakita ge Melefit a ni tèhi : « Mèsi, pakama gayak ya kèdèm ni ti àbèlay. »

40 Tèdèm nahkay ti adaba anjwaz àwèrfènjà tay ge mihindifinja ma ndahanj a.

Bay gèdàkani ya amara ni ti nanj way ?
(Meciya 22.41-46 ; Mark 12.35-37)

41 Yezu àhi ma ana tay keti. Àdàm ahkado : « Mis tèdèm *Krist *Bay gèdàkani ya amara ni nanj *Wur ge Devit ti ahèmamam ?

42 Adaba Devit àna ahàr gayan àdàm a wakita ge Limis bu :

“Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njèhada gwar kà ahàr ga daf goro a, a mèlanj ga gèdàkani va.

43 Ndam ezir gayak ti anabèhad tay kè meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abèki asak ni, ti kècèlki ka tay.” † »

44 « Nèdèm nahèma, Krist nani ti Devit azalay nanj bay gayan ti, tèzalay nanj wur ge Devit keti ti kamam ? »

Ndam mèsèr Wakita ge Melefit ni
(Meciya 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

45 Ka ya ti mis dèk tèbu tèbi slimi ana Yezu nahèma, Yezu nakènj àhi ana ndam madèbay nanj ni ahkado :

46 « Bumvu slimi, do ni ti ndam *mèsèr Wakita ge Melefit ni atagosay kèli. Nday ti tawayay mabakabu mægudi, tèsawaday àna nanj riya ; tawayay ti mis tægri sa ana tay kè meleher ge mis dèk ; tawayay manjèhadvèni e kèrsi ga gèdàkani vu a ahay ga *mahèngalavù Melefit bu akaba ka mèlanj mèzum zlam ga wumèri.

47 Nday gani nani ti tèzum ahay ga wál madakway mæk tèpèski ka mahèngalay Melefit, tawayay ti mis tèdèm nday ndam jireni. Tagray nahkay ti Melefit amagrafènjà seriya kà tay a, amatràb tay àtama ga ndam magudar zlam ndahanj na. »

* 20:37 Mènjay Mahèrana 3.2, 6. † 20:43 Limis 110.1.

21

Sədaga ga wal madakway ya arañja gayañ àbi ni
(Mark 12.41-44)

¹ Yezu èheliñ eri, èpi ndam ge elimeni tàbu tàbiyu sinğu a mələñ məbiyu sinğu ga sədaga ni vu. Nanj àbu aməñjaləñ ana tay nahkay ti

² èpi wal madakway nahanj arañja gayañ àbi, àbiyu sinğu akur-akurani ci6-cibeni cə.

³ Yezu nakəñ àra èpia ti àdəm ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, wal madakway hini ti arañja gayañ àbi, ay sinğu ya ti àbiyu ni àtama ge mis ndahanj ya tàbiyu na dək.

⁴ Adaba mis ndahanj ni dək tàgray sədaga nahəma, tàbiyu sinğu ya təgəñifəñ kà tay, təsər ere ye ti tagray àna nanj ni va do ni, wal hini ti ni arañja gayañ àbi, ay ti àbiya sinğu ya àfəñ na dək. Sinğu gayañ nahanj ga məsəkum zlam məzumani àgəñifəñ ndo. »

Yezu adəm etembedkaba ahay gəđakani ge Melefit na
(Meciyə 24.1-2 ; Mark 13.1-2)

⁵ Mis ndahanj tàbu təzlapaki ka *ahay gəđakani ge Melefit ni. Təđəmki ma ka akur gəđakani ya tədezl ahay ni àna nanj ni akaba zlam məbəlani ya təhəlibiyu ana Melefit a ahay ni bu ni. Yezu àra ècia ma gatay na ti àdəm :

⁶ « Zlam hini ya kəmənjumləñ ni dək ti, vad nahanj amara nahəma, etembedkaba ahay na besək-besək, ku akur bəlanj day amanjəhadki ka akur nahanj va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni
(Meciyə 24.3-14 ; Mark 13.3-13)

⁷ Tàra ticia ma ga Yezu na ti təhi : « Məsi, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya ere nani amagravu wudək na ti ahəmamam ? »

⁸ Yezu àhəñgrifəñ ana tay, àdəm ahkado : « Bumvu slimi, maslanja àgosay kəli ba. Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm nanj ti nu, amədəm nanj ti *Bay gəđakani ya amara ni ; amədəm sarta gayañ èñjia. Ku tədəm nahkay nəngu ni, kəđəbum tay ba.

⁹ Mis atagray silik, atakəđəñva kà ñgumna daya, ekicəm ma gani. Kicəma ti kəgrum aņgwaz ba. Ahər àdəm zlam nday nani təgravu kwa. Ku tamal təgrava nahkay nəngu ni, mandav ga duniya həya do. »

¹⁰ Yezu àhi ana tay keti : « Ndam ga had ndahanj atakəđvu akaba ndam ga had ndahanj, bəbay ndahanj akaba bəbay ndahanj.

¹¹ Had amadađay dal-dal a kəsa ndahanj bu, a kəsa ndahanj bu ləwir amagray, a kəsa ndahanj bu ni ti ni arməwər aməgəs mis kay. Zlam ndahanj ya tasay aņgwaz dal-dal ni atagray ka had akaba a hud melefit bu, nahkay mis atəsər arañja ara agravu wudək.

¹² « Ay wudəka zlam gani nday nani dək atagray nahəma, mis atəgəs kəli, atəgri daliya ana kəli, atəhəloru kəli a ahay ga *mahəñgalavù Melefit vu ga magrafəñja seriya kə kəli a, atəbiyu kəli a danğay vu. Atəhəloru kəli kə meleher ga bəbay, kə meleher ga gəđakani ga ñgumna daya, adaba lekələm ndam goro :

¹³ nahkay akəñgətum divi ti etici ma gekəli ya akazlapumku ni.

¹⁴ Ay ere ye ti amagravu ni ti àhəli ahər ana kəli ba simiteni : ka ya ti atəhəloru kəli kə meleher gatay ga magrafəñja seriya kə kəli a, tihindifəñja ma kə kəli a nahəma, ma ya ti akəhumi ana tay ni ti aņgwaz aməwərki kəli do.

¹⁵ Adaba ere ye ti akədəmum ni akaba məsər zlam gani dek ti nu nuani anədəfiki ana kuli. Nahkay ti maslanja amələbi e kidin ga ndam ezir gekuli ni bu aməwəlki kuli ka pakama bi.

¹⁶ Ka sarta gani nani ndam ya atəgəs kuli ti tâgrafənja seriya kè kuli a ti ata bəŋ gekuli, ata mən gekuli, bəza ga mən gekuli, ndam gekuli akaba zləbəba gekuli. Atabazl mis ndahan e kidin gekuli bu ni ti azuhva tay.

¹⁷ Mis dek etizirey kuli adaba lekələm ndam goro.

¹⁸ Ku tamal nahkay nənğu ni, ku məhər ga ahər gekuli bəlan tekedī amadoru a had do.

¹⁹ Tamal a hud ga daliya nani bu kəmbərənum nu do nahəma, akənğətum sifa ya ti Melefit aməvi ana kuli ni. »

*Yezu adəm etembed Zeruzalem
(Meciya 24.15-21 ; Mark 13.14-19)*

²⁰ Yezu adəm keti : « Ka ya ti ekipəma ndam silik tēvelinjia ahər ana Zeruzalem a tekesl nahəma, sərunki sarta ənija, atəzum kəsa ni, etembedkaba ahay a dek.

²¹ Ka sarta gani nani ti ndam ya ka had *Zude ni ahər adəm tâcuhworu a həma vu ; ndam ya ti a Zeruzalem ni ahər adəm tâhəraya tâsləka ; ndam ya ti a kəsa ci6-cifeni bu ni ti ni tōru təhuriyu a Zeruzalem ba.

²² Adaba a vad nday nani bu ni ti Melefit amatraḅvū ndam ga kəsa nani ; ere ye ti adəm a Wakita gayan bu ni dek amagravu.

²³ Ka sarta gani nani ti wāl a hud akaba nday ya ti bəza təfən ka tay ka ahar ni atasay cicihi ! Ndam ga had nani atəcakay daliya dal-dal, adaba Melefit aməzumki ḅəruv ka tay.

²⁴ Atara tabazl mis ndahan e kidin gatay bu kay əna maslalam, ndahan ni ti ni atəgəs tay, atəhəloru tay ka had gərgərani dek, tigi evidi. Eslini ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni atəzum Zeruzalem ga njəda. Atəguro ru duk abivoru ana mandav ga sarta ya Melefit əvi ana tay ga məguro ni. »

*Mara ga Wur ge Mis a
(Meciya 24.29-31 ; Mark 13.24-27)*

²⁵ Yezu adəm keti : « Zlam ndahan amagrakivu ka fat, ke kiya akaba ka ata boŋgur. Mis etipia ti atəsər arənja əbu ara agravu. Zlam ndahan amagravu ka had : aməd amadaḅay *dəluv gəḅakani, dəluv ni amahənday. Zlam nday nani atəsi aŋgwaz ana mis ga məlan ni dek : ḅəruv amətikaba ana tay a.

²⁶ Ka sarta gani nani ti zlam ya ti amagravu ka had ni aməhəli ahər ana mis, atədəd əna aŋgwaz tazlazl-zlazl, adaba zlam njəda-njədani a hud melefit bu atədəḅay a məlan gatay bu.

²⁷ Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklaḅasl ba əna njəda kay akaba maslaḅay goro a. *

²⁸ Ay lekələm ti ka ya ti zlam nday nani təbu tagravu nahəma, cikəma lala, zum njəda ti kəmənjumoru kama, adaba sarta ge Melefit ya ahənğay kuli ni ənija wudak. »

*Yezu azay mazavu ga mən ga wəruv
(Meciya 24.32-35 ; Mark 13.28-31)*

²⁹ Yezu əhi ma ana tay əna ma *gozogul, adəm ahkado : « Mənjumki mən ga *wəruv akaba mən ga zlam ndahan ni.

³⁰ Kipəm ti nday təbu tidi nahəma, kəsəruma mədərdər ənija wudak.

* 21:27 Mənjay Deniyel 7.13.

³¹ Nahkay day tamal kipurama zlam ya nàhi ana kuli ni nanj àbu agravu nahama, sàrumki *Məgur ge Melefít ènjia wudák.

³² Nàhi ana kuli nahama, wudaka mis ya tàbu ka dala nihi ni tàmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa.

³³ Məlanj ya agavəla akaba məlanj ya a ga hađ ni amandav, ay ti ma goro ya nəđəm ni amandav day-day do. »

Bumi slimi ana ahàr gekuli

³⁴ Yezu àđəm keti : « Bumi slimi ana ahàr gekuli, kəvumi vu gekuli ana zum ga makad kuli ba. Zlam ga duniya ègi eri ana kuli ba daya, do ni ti vad gani nani amərəkia ke kuli a ka məsərki gekuli do.

³⁵ Vad gani nani amərəkia ke kuli a akada ga kəmbazl ya agəs zlam ndacani ni. Adaba vad gani nani eminjikia ti ka ndam ga duniya dek, maslanja bəlanj tekeđi amatam do.

³⁶ Nahkay njəhadum eri, həngalum Melefít a sarta bu dek ti məvi njəda ana kuli ga matamfənjana kà zlam ya ti ara agravu na dek, ti anğwaz àwər kuli ge micikeni kè meleher ga *Wur ge Mis ba. »

³⁷ Kəlavad Yezu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefít ni bu ga məlafat ; ga məlavad ti ni ahəraya, akoru andəhad a həma ya təzalay *Oliviyə ni bu.

³⁸ Kəla miledə də mis dek takoru a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefít ni vu ga məbi slimi ana pakama gayanj ya adəm ni.

22

Gəđakani ga ndam Zude tawayay tijinj Yezu (Meciyə 26.1-5, 14-16 ; Mark 14.1-2, 10-11)

¹ Wuməri ga ndam *Zude ya təzumvù dipenj *miwisinjəni do ni ènjia wudak : təzalay wuməri gani nani *Pak.

² Ka sarta gani nani ti gəđakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefít ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefít ni təgray sawari ge mijinj Yezu akal-akal. Təgray akal-akal ti adaba anğwaz àwərfənja tay kè mis dal-dalani na.

³ Eslini *Seteni àhuriviyu ana Zudas. Zudas gani, slimi gayanj nahanj ni Iskariyot, nanj bəlanj ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni.

⁴ Seteni ni àra àhuriviyu ti Zudas nakənj àrəkioru ka gəđakani ga ndam manğalabakabu mis akaba Melefít ni akaba ka bəbay ga ndam slewja ya tajəgay *ahay gəđakani ge Melefít ni. Öru ti ga magray sawari akaba tay ga məđəfiki Yezu ana tay ti təgəsa nanj a.

⁵ Nday nakənj tàra ticia ma gayanj na ti tàməra dal-dal, təhi : « Məvuk sinju. »

⁶ Zudas nakənj àgəskabá ma gatay na. Nahkay àdəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti təgəs nanj ka məsər ge mis do ni.

Təslamalikabu məlanj ga wuməri ga Pak ana Yezu (Meciyə 26.17-25 ; Mark 14.12-21 ; Zənj 13.21-30)

⁷ Vad ga wuməri ge dipenj *miwisinjəni do ni ènjia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tislinj bəza təmbak ana Melefít.

⁸ Nahkay Yezu əslar ata Piyer nday ata Zənj, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəslamalumikabu zlam məzumani ga Pak ana leli. »

⁹ Nday nakənj tihindifinjə ma, təhi ahkado : « Kawaway ti mōru məslamalakabu eley ? »

¹⁰ Àhi ana tay : « Ekinjumiya a kesa gəḏakani va nahəma, akəbumkabu ahàr akaba zal nahanj àcahbiya yam a mandaray va. Ekipəma nanj a ti dəbumiyu nanj a ahay ya nanj ahuriyu ni vu.

¹¹ Akəhurumiya ti humi ana bay ahay ni ahkado : “Məsi geli àdəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti neley ?”

¹² Eslini bay ahay ni aməḏəfiki ahay nahanj gəḏakani ka ahàr ga ahay nahanj ana kəli, zlam dek àvu àndava. Slamatumkabu zlam məzumani ni ti eslini. »

¹³ Nahkay nday nakənj tàsləka, tòru tədi ahàr ana zlam ni dek akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək tàslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

*Yezu avi ɖaf ge Melefit ana ndam madəbay nanj ni
(Meciya 26.26-30 ; Mark 14.22-26 ; 1 Korej 11.23-25)*

¹⁴ Sarta ga zlam məzumani àra ènjia ti Yezu akaba ndam *asak gayanj ni tòru tənjàhad ka mələnj ga məzum zlam ni.

¹⁵ Eslini Yezu àhi ana tay : « Sarta goro ga macakay daliya ènjia wudak. Wudaka nəcakay daliya ni ti nəwaya məzum zlam ga wuməri ga *Pak hini akaba kəli a dal-dal.

¹⁶ Nəhi ana kəli nahəma, anəzumkivu zlam ga wuməri ga Pak ni va do, si ka ya ti Melefit emendeverinaba təwi gana a Məgur gayanj ba ni kwa. »

¹⁷ Àra àdəm ma nahkay ti àzay hijiyem akaba zum, àgri səsı ana Melefit, àhi ana tay : « Zuma, sım lekələm dekeni.

¹⁸ Nəhi ana kəli nahəma, kwa kani nısi zum ga wur ge *vinj va do, si a vad ya *Məgur ge Melefit eminjia ni day kwa ti enisi. »

¹⁹ Kələnj gani àzay *dipenj, àgri səsı ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay, àhi ana tay : « Hini hi ti aslu ga vu goro : navay ti ga mahəngay kəli. Grumoru nahkay, ti kəjalumku ahàr. »

²⁰ Kələnj ga məzum zlam ni ti àzay hijiyem akaba zum ni keti, àvi ana tay akada ya àvi dipenj ana tay ni, àhi ana tay : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayanj akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məwəni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro ; mimiz goro ni aməngəzaya a vu goro ba ti ga mahəngay kəli. »

²¹ Àhi ana tay keti : « Nəḏəm nahəma, maslanja ya ti aməsəkumoru nu ni ti nanj àbu məzumkabu zlam.

²² Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ge Melefit ya àdəm ni, ay maslanja ya ti asəkumoru nu ni ti amasay cicihi ! »

²³ Ndam asak gayanj ni tàra ticia ma gayanj na ti tihindivu, təḏəm way e kidinj gatay bu amagray ere gani nani way.

Gəḏakani ya àtam mis ndahanj ni ti way ?

²⁴ Ndam *asak ga Yezu ni tàgray gejewi e kidinj gatay bu, təḏəm : « Way gəḏakani e kidinj geli bu àtam leli ndahanj ni way ? »

²⁵ Yezu àhi ana tay : « Bəbay ga had ndahanj təgur had gatay : gəḏakani ndahanj e kidinj gatay bu tawayay ti mis təzalay tay ndam məgri zlam sulumani ana mis.

²⁶ Lekələm zla nahəma, àgravu akada nani e kidinj gekəli bu ba simiteni. Ay e kidinj gekəli bu ti maslanja ya ti nanj gəḏakani àtama kəli ndahanj na ti mənjàhad akada ga wur gəziteni kwa sawanj. Nahkay day maslanja ya agur kəli ni mənjàhad akada ga bay məgri təwi ana mis ni.

²⁷ Nəfəm nahəma, e kidin ga bay ya təzibiyu zlam məzumani nday ata maslaŋa ya azibiyu ni bu ni ti way gədakani ni way ? Gədakani ti bay ya təzibiyu zlam ni do aw ? Ay nu nəngu ni nəbu e kidin gekəli bu akada ga maslaŋa ya ti azibiyu zlam məzumani ana mis ni.

²⁸ Lekələm ti kəbum akaba nu ; ku ka ya ti mis təwayay nu ndo nəngu ni kəmbərəŋ nu ndo.

²⁹ Nahkay nu ti nagray ahəmamam ? Baba àvua bay a, nu day nəvi bay ana kəli bilegeni a Məgur goro bu akada gayan ya àvu ni.

³⁰ Nahkay zla ti akəzumum zlam akaba ekisəm zlam akaba nu a Məgur goro bu. Akanjəhadumviyu e kərsi vu ga magrafəŋa seriya kə dini kru mahar çəni ge Izireyel na daya. »

Yezu adəm : « Piyer amədəm àsər nu do »

(Meci# 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Zen 13.36-38)

³¹ Yezu àhi ma ana Piyer, àdəm : « Simu, Simu, ci day : lekələm ti *Seteni əhindifinja kəli kə Melefıt a, awayay agra ana kəli akada ge mis ya ti atabalakia hıfı ga zlam gayan a ni.

³² Ay nu zla ti nəhəŋgala Melefıt a ti kəmbərəŋ məfəku ahər ba. Ekijikia ke divi a, ay ti akəŋgəkiya. Akəŋgəkiya ti vi njəda ana bəza ga muk ni. »

³³ Piyer əhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro, nəgəskabu ga morakabani ata nak a daŋgay vu, ku ga məmətkabani ata nak day nəgəskabu. »

³⁴ Ay ti Yezu àhi ahkado : « Piyer, nəhuk nahəma, kani kani a a huđ ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. »

Mbici, mbolu akaba maslalam

³⁵ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka sarta ya ti nəslər kəli, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka day kəhələm ndo ni ti, mam əhəcikiva ana kəli a mam ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Àbi. »

³⁶ Àhi ana tay : « Ay nihi ti maslaŋa ya ti sinđu àvu e mbici gayan bu nahəma, maza, ku zlam gayan a mbolu bu day maza akaba naŋ a. Maslaŋa ya ti maslalam gayan əbi ni day məsəkumoru azana gayan ti məsəkum maslalam əna sinđu gani.

³⁷ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti Melefıt àdəm a Wakita gayan ni bu : “Atacalkıvu naŋ əkivı ka ndam magudar zlam” * ni ti, maslaŋa gani nani ti nu. Pakama gani nani si agrakıvu kwa. »

³⁸ Eslini təhi ahkado : « Bay geli, maslalam nday hi çə. » Naŋ nakəŋ əhi ana tay : « Əslia ahkay. »

Yezu ahəŋgalay Melefıt ka həma Oliviye

(Meci# 26.36-46 ; Mark 14.32-42)

³⁹ Yezu əhərəya, ərə ka həma *Oliviye akada gayan ya agray kəlavad ni. Əra əhərəya ti ndam mədəbay naŋ ni tədəboru naŋ kələŋ.

⁴⁰ Tərə tinjəa eslina ti Yezu àhi ana ndam mədəbay naŋ ni ahkado : « Həŋgalum Melefıt ti kījəmkiə ke divi a ka ya ti *Seteni esipet kəli ni ba. »

⁴¹ Eslini Yezu nakəŋ əsləkafəŋa kə tay a, ərə cak. Əru ənjəa nahəma, əbəhad mirdim grik, əhəŋgalay Melefıt,

* 22:37 Izayi 53.12.

42 àdəm ahkado : « Bəba, tamal kawayay ti hədəkfua daliya hina, nəcakay ba ti. † Ku nədəm nahkay nəngu ni, kəgray ere ya nu nawayay ni ba, gray ere ye ti nak kawayay ni sawaj. » [

43 Eslini *məslər ge Melefıt àhərkiaya e melefıt ba, àvi njeđa.

44 Bəruv àtikaba dal-dal, nahkay nañ nakəñ àkadvu àna mahəngalakıvu Melefıt ; endif gayan àndalaya akada ge mimiz na ndal ndal a ga had a.]

45 Àra àhəngala Melefıt a nahkay ti ècikaba cəkwađ, àngəkia ka ndam madəbay nañ na. Àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu, adaba tàmətađkaba àna majalay ahàr a.

46 Nañ nakəñ àhi ana tay : « Kınjəm dəwir ti kamam ? Cıkumaba, həngalum Melefıt ti kınjəmka ke divi a ka ya ti Seteni esıpet kəli ni ba. »

Təgəs Yezu

(Meciyə 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Zey 18.3-11)

47 Ka ya ti Yezu nañ àbu azlapay nahkay ni ti mis kay təbu tərəkia. Nañ ya təzalay nañ Zədas, nañ bilin ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni, àdibiyu kama ana tay. Tàra tınjia ti Zədas nakəñ àrəkia ndoroña ka Yezu a ga məgri sa àna məfəki ma ka tuwər a. ‡

48 Eslini Yezu àhi : « Zədas, kəsəkumoru nu *Wur ge Mis ti àna məgru sa nahkay hi zla do aw ? »

49 Nday ya təbu akaba Yezu ni tàra tıpia ere ye ti àgravu na ti təhi ana Yezu : « Bay geli, məkadvu akaba tay àna maslalam geli ni aw ? »

50 Eslini mis bilin e kidin gatay bu àsi maslalam ana bay məgri təwi ana gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefıt ni, àsifəña slimi ga ahar ga đaf a həndəđ.

51 Ay Yezu àdəm : « Mbrənjum, èsliə nahkay. » Mək ènjifin kà məlan ge slimi ga maslanə nani, àhəngaraba nañ a.

52 Kələn gani Yezu àhi ma ana gəđakani ya tàra ga məgəs nañ a ni. Nday nani ti gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefıt akaba gəđakani ga ndam majəgay *ahay gəđakani ge Melefıt akaba gəđakani ndahan. Àhi ana tay ahkado : « Kəđəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsəm nu akada nu zal akal,

53 ambatakani do nəbu akaba kəli a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefıt ni bu kəlavəđ. Ay ti kınjəmfu ndo timey ! Ay nihi ti sarta ge təwi gekəli akaba ge *Seteni bay məgur məlan zin-zıjeni ni ènjia. »

Piyer adəm nañ əsər Yezu do

(Meciyə 26.57-58, 69-75 ; Mark 14.53-54, 66-72 ; Zey 18.12-18, 25-27)

54 Eslini mis ni təgəs Yezu. Tàra təgəsa nañ a ti təzoru nañ, təfiyu nañ a ahay ga gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefıt ni vu. Piyer ti ni nañ drin àdəbabıyu Yezu.

55 Tòru tınjəa ti mis tèbefta aku a dalaka ba, nday təbu tənrafəñ. Piyer day ànjəhadkivu ka tay.

56 Nday təbu tənrafəñ kà aku ni nahkay ti wal nahan àbu, agray təwi eslini. Àra epia Piyer a manjəhadani kè eri ga aku na ti àmənjələn lala, àdəm : « Maslanə hini day mis ga Yezu. »

† 22:42 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədəkfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefıt ya ahaslani ni bu ni ti tədəm mazum bəruv ge Melefıt ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

‡ 22:47 Ka sarta nani ti kəlavəđ mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

⁵⁷ Eslini Piyer àhi : « Aha, nəsər naŋ do timey, wal hini. »

⁵⁸ Àra àpəsa bal ti zal nahaŋ èpia Piyer a keti, àhi : « Nak day ndam gatay gani. » Piyer nakəŋ àhi : « Nu mis gatay do timey, maslaŋa goro. »

⁵⁹ Àra àpəsa keti ka ahàr gana agray njemdi bəlaŋ nahəma, maslaŋa nahaŋ àmbrəŋ ma gani ndo, àdəm : « Edeđiŋ naŋ mis ga Yezu, adaba naŋ zal Gelili. »

⁶⁰ Piyer àhi : « Maslaŋa goro ni, nəsər ere ye ti kədəmku ni do. » Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti agwazl àzlah huya.

⁶¹ Eslini Bay geli àmbatkibiyu ma ke Piyer, àmənjaləŋbiyu ndekwa. Nahkay Piyer nakəŋ ma ga Bay geli ya àhi : « Kani kani a wudaka agwazl àzlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey » ni àŋgiaya a ahàr ba.

⁶² Eslini àhəraya e mite va, ètəwi dal-dal.

Teyefiŋ kà Yezu

(Meciyu 26.67-68 ; Mark 14.65)

⁶³ Nday ya tājəgay Yezu ni tēyefiŋ, təzləb naŋ.

⁶⁴ Təkambahi eri, tihindifiŋa ma, tēhi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ti sərkaaba, way àzləb kur ni way ? »

⁶⁵ Tindivkivu naŋ àna ndivey ndahaŋ kay.

Tagrafaŋa seriya kà Yezu a kè meleher ga gəđákani ga ndam Zude a

(Meciyu 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Zeŋ 18.19-24)

⁶⁶ Məlaŋ àra àsla nahəma, gəđákani ga ndam *Zude, gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni taŋgasvu. Nahkay təzəbiyu Yezu kè meleher gatay ga magrafaŋa seriya.

⁶⁷ Tihindifiŋa ma, tēhi : « Tamal nak *Krist *Bay gəđákani ya amara ni ti hi ana leli. » Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Tamal nəhia ana kəli nihi day nəsəra akəgəsumukabu do.

⁶⁸ Tamal nihindifiŋa ma kè kəli a day akəhəŋgrumufəŋ do.

⁶⁹ Ay nəhi ana kəli nahəma, ku kani səruma nu *Wur ge Mis ananjəhad a məlaŋ ga gəđákani bu kà ahar ga đaf ge Melefit Bay njəda-njəđani ni. ^S »

⁷⁰ Təra ticia ma ya àdəm na ti nday dek tēhi : « Nahkay ti nak Wur ge Melefit aw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay : « Nu gani : kədəmum ti lekəlam lekəlameni àna ahàr gekəli. »

⁷¹ Eslini nday nakəŋ tədəm : « Madəbay ndam sedi ndahaŋ kamam mba mam ? Leli leleni àna ahàr geli micifiŋa a ma gayan ba ni. »

23

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet

(Meciyu 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Zeŋ 18.28-38)

¹ Mis ni dek ticikaba hurum, təzoru Yezu kè meleher ga bay *Pilet.

² Tòru tìnjua ti nday nakəŋ tàcaliki naŋ ka zlam magudarani, tēhi ana bay ni ahkado : « Mədi ahàr ana maslaŋa hini naŋ àbu ewisinkabu ndam ga had geli. Àdəm təpəli hadam ana *Sezar ba, àdəm naŋ *Krist, naŋ bay. »

³ Pilet nakəŋ àra ècia ma na ti èhindifiŋa ma kà Yezu a, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude edeđiŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. »

⁴ Eslini Pilet àhi ana gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba mis macakalavani ni ahkado : « Maslaŋa hini ti nədi ahàr ana zlam magudarani gayan ga məwəl naŋ àna seriya ndo timey. »

⁵ Ay nday nani tàmbrəṅ ma gani ndo, tədəm : « Àdəm mis tэгəsiki ma ana ṅgumna ba, àcahia ma gana ana mis ga had *Zude na dek. Àṅəkibiya kwa e Gelili bədak, àbaya ahalay a. »

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Erot

⁶ Pilet àra ècia ma nana ti àdəm : « Naṅ hini ti zal Gelili aw ? »

⁷ Tàra təhia Yezu naṅ ga had ga Erot ya agur na ti Pilet nakəṅ àdəm tōru àna naṅ afa ga Erot, adaba ka sarta gani nani ti Erot naṅ àbu a Zeruzalem daya.

⁸ Erot àra èpia tɪnjia àna Yezu a ti àmərva dal-dal, adaba ècia pakama ya təzlapaki na. Àpəsa àwaya ti mɪpi Yezu ; awayay ti Yezu mągraya ere ye ti mis tɪpi day-day ndo na.

⁹ Nahkay èhindifiṅa ma kà Yezu a gərgəri kay, ay ti Yezu àhəṅgrifəṅ ndo.

¹⁰ Gədəkani ga ndam maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni day təbu eslini, tacalki Yezu ka zlam magudarani kay dal-dal.

¹¹ Kələṅ gani Erot akaba ndam slewja gayəṅ təyefiṅ kà Yezu, tàməṅjaləṅ akađa èsli mis e eri gatay bu ndo. Təfəki mugudi sulumani ge meyefiṅeni ; tàra təyefiṅa ti Erot nakəṅ àdəm təhəṅgororu Yezu afa ge Pilet, mək təhəṅgoru naṅ.

¹² Ahaslani nahəma Erot nday ata Pilet ti nday ke ezir, ay kà fat nani ti tigi ka zləba huya.

Pilet avi divi ana mis ga makad Yezu

(Meciya 27.15-26 ; Mark 15.6-15 ; Zeṅ 18.39-19.16)

¹³ Tàra tɪnjia àna Yezu a ti Pilet àzalakabu gədəkani ga ndam *maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni, gədəkani ndahaṅ akaba ndam *Zude ndahaṅ ni.

¹⁴ Àhi ana tay ahkado : « Kəzumubiyu maslaṅa hini, kəhumu èwisin ndam ga had *Zude. Nahkay nihindifiṅa ma kè meleher gekəli a, ay ti zlam ya kəcalumki naṅ, kədəmum àgudara ni ti nu nədi ahər ku bəlan ndo.

¹⁵ Erot day àdi ahər ana magudar gayəṅ ndo, nahkay àhəṅgribiyu naṅ ana leli ni. Nihi ti maslaṅa hini magudar gayəṅ àbi ga makadki naṅ di bi.

¹⁶ Nihi nahəma nəhi ana ndam slewja goro ni təzləb naṅ, kələṅ gani anafəkad naṅ. » [

¹⁷ Kəla wuməri ga *Pak lu, Pilet si àfiaya zal danṅay a bəlan ana ndam Zude a kwa.]

¹⁸ Pilet àra àdəm ma nahkay ti nday ye eslini ni dek təzlah, tədəm : « Jiṅa maslaṅa hina, fiaya Barabas ana leli a. »

¹⁹ Barabas ti təfiyu naṅ a danṅay vu adaba naṅ e kidin ge mis ya təkadvu akaba ṅgumna a Zeruzalem ni bu, azuhva gayəṅ ya àkad mis ni daya.

²⁰ Pilet àwayay mafəkad Yezu, nahkay àhəṅgri zuh ana ma gayəṅ ya àhi ana tay ni.

²¹ Ay nday nakəṅ təzlah, tədəm : « *Darfəṅ naṅ kà təndal ! Darfəṅ naṅ kà təndal ! »

²² Pilet àhəṅgri zuh ana ma ni ya mahkər, àhi ana tay ahkado : « Ay ti àgudar mam ? Magudar gayəṅ ya təkadki naṅ ti nədi ahər ndo. Nahkay nəhi ana ndam slewja goro ni təzləb naṅ, kələṅ gani anafəkad naṅ. »

²³ Ay nday nakəṅ təzlah kay kay, tədəm : « Darfəṅ naṅ kà təndal ! » Təzlahkivu kay kay.

²⁴ Tàra təzlahaha nahkay ti Pilet nakəṅ àgəskabu ga məgri ere ye ti tihindifiṅa ni ana tay.

²⁵ Àfiaya maslaŋa ya ti tihindifiŋa ni ana tay a. Naŋ ti maslaŋa ya ti tɛfiyu a danŋay vu adaba tàkadva akaba ŋumna, àkadà mis a ni. Yezu ti ni, Pilet àhi ana ndam slewja gayan ni tɔgri ere ye ti ndam Zude tawayay ni.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(Meciya 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Zeŋ 19.17-27)

²⁶ Ka ya ti ndam slewja ni təzoru Yezu ga makad naŋ nahəma, tɛdi ahàr ana zal Sireŋ nahan, slimi gayan Simu, naŋ àbu asləkabiya e gili a. Eslini nday nakəŋ tɛfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni ti mādəboru Yezu àna naŋ kələŋ.

²⁷ Ndam *Zude dal-dal təbu tadəboru Yezu, wál day təkibu ka tay titəwioru naŋ, tagroru delulu.

²⁸ Eslini Yezu nakəŋ àmbatkibiyu ma ka wál ni, àhi ana tay ahkado : « Wál Zeruzalem, kitəwəm nu ba. Təwəm ti vu gekəli, təwəm bəza gekəli daya.

²⁹ Adaba sarta amara, mis atəcakay daliya dal-dal. Ka sarta gani nani ti atədəm : “Wál dəgəl təmərvu, wál ya tūwi bəza ndo, bəza tisi duwa gatay ndo ni, təmərvu.”

³⁰ Mis atənjəki ka mədəmani həma gəđəkani təmbədkiaaya ka tay a, bəza həma təŋgaha tay a. *

³¹ Nu nəcakay daliya nihi ti agravu akada ga aku ya azum biyem mídəni ni, lekələm ti ni akacakum daliya ti amagravu akada ga aku ya azum biyem mikələni ni. »

³² Ndam magudar zlam ndahan təbu nday cə ; ndam slewja ni təhəloru tay akaba Yezu ga moru *madarfəŋ tay kà təndal.

³³ Tòru ka məlan nahan ; məlan gani nani ti təzalay « Aslat ga Ahàr. » Tòru tɪŋjə eslina ti tadarfəŋ Yezu kà təndal ; tadarfəŋ ndam magudar zlam cəeni ni kà təndal ndahan daya, bəlan gani ka ahar ga đaf ga Yezu, naŋ nahan ni ka ahar ga gəjar gayan.

³⁴ Eslini Yezu àdəm : « Bəba goro ni, təsər ere ya tagray ni do, nahkay mbərfəŋa kà tay a. » Ndam slewja ni təra tadarfəŋa naŋ kà təndal na nahkay ti təgraki ca-ca àki ka azana gayan ni bəlan àna bəlan ti təsər way azum way.

³⁵ Mis dal-dalani ya tādəboru naŋ ni təbu taməŋjaləŋjoru. Eslini gəđəkani gatay ni tɛyefiŋ kà Yezu, tədəm : « Àhəŋga mis ndahan a. Tamal ti naŋ *Bay gəđəkani ya ti Melefit adaba, àslərbiyu ni nahəma, mähəŋgay ahàr gayan gayanani zla aw. »

³⁶ Ndam slewja ni day tɛyefiŋ, təhəđəkfəŋjoru ga məvi zum cecəwekeni.

³⁷ Təhi : « Tamal nak bay ga ndam Zude edəfiŋ ti həŋgay ahàr gayak gayakani zla aw. »

³⁸ Àbu məbəkiani ka təndal ni, agavəla ga ahàr ga Yezu ni : « Hini ti bay ga ndam Zude. »

³⁹ Eslini bəlan ga ndam magudar zlam cəeni ya tadarfəŋ tay kà təndal ni èndivi Yezu, àhi ahkado : « Nak ti Bay gəđəkani ya tədəm amara ni do aw ? Tamal nak gani ti həŋgay ahàr gayak gayakani ti kähəŋgay leli bilegeni zla aw. »

⁴⁰ Ay maslaŋa nahan ni àra ècia ma gayan na ti àləgi, àhi : « Nak ti kəgrafəŋa aŋgwaz kə Melefit a do ni ti kamam ? Təbu tabazl leli akada ya takad naŋ ni,

⁴¹ ay tabazl leli ti kigeni, adaba mągudara zlam ya àgaski tabazlki leli na. Naŋ ti àgudar arana ndo simiteni. »

* 23:30 Məŋjay Oze 10.8.

⁴² Mək àhi ana Yezu : « Yezu, ka ya ti akara kəzum bay gayak nahəma, jalaku ahàr, nàgəjazzlkuk ahàr ba ti. »

⁴³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, kani kani a akara kanjəhad akaba nu a mələŋ sulumani ge Melefit bu.† »

Yezu amət

(*Meciy^u 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Zəŋ 19.28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ka gani nani, fat àra ècika tirked-kef ka ahàr melefit a ti àmbrəŋ masladani, àsladay va do. Nahkay mələŋ dek ègia zìŋ-zìŋena duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga mələkarawa. Eslini azana ga mahay gəđakani ga mələŋ *nəlatani ya ti a hud' ga *ahay gəđakani ge Melefit bu ni ègəzlehvu kwar kala-kala.

⁴⁶ Ka sarta gani nani ti Yezu àzlah kay kay, àđəm : « Bəba goro ni, nəfukvù sifa goro ni a ahar vu.‡ » Àra àđəma nahkay ti àmət huya.

⁴⁷ Bay ga ndam slewja ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àzləbay Melefit, àđəm : « Maslaŋa hini ti mis jireni ededìŋ. »

⁴⁸ Mis kay təbu eslini : tàra ga maməŋjaləŋ ka zlam ya təgri ana Yezu na. Ay tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àhəlia ahàr ana tay a, tàsləka àna tuway a.

⁴⁹ Ndam ga Yezu dek akaba wál ya tàđəbabiyu naŋ kwa e Gelili ni təbu cak taməŋjoru, tìpia ere ye ti àgravu na daya.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(*Meciy^u 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Zəŋ 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Zal nahan' àbu, slimi gayan' Zəzef, naŋ ga kəsa Erimete, ka had' *Zəde. Maslaŋa nani ti mis sulumani, jireni daya ; naŋ àbu ajəgay *Məgur ge Melefit. Naŋ biliŋ ga gəđakani ge *seriya ga ndam *Zəde, naŋ gani àgəsiki zlam ya nday təgray ni ana tay ndo.

⁵² Naŋ nakəŋ òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni.

⁵³ Pilet àra àvia divi gana ti Zəzef òru àzaya kisim na kà təndal na, àkambah, mək àfiyu e mindiviŋ vu. Mindiviŋ nani ti miliyeni a pələd vu : təfiyu kisim ga maslaŋa nahan' day-day ndo.

⁵⁴ Fat nani ti fat ga zləma ; vad' *məpəsabana anjəki wudək.

⁵⁵ Wál ya tàđəbabiyu Yezu kwa e Gelili ni tàđəboru Zəzef ke mindiviŋ ni, tìpi ahəmamam təfiyu kisim ni.

⁵⁶ Tàra tìpia ti tàsləkabiya ga maslamalakabu tersel akaba zlam ndahan' ya tizi àbəlay ni. A vad' məpəsabana ba nahəma təpəsaba təgray təwi ndo, akada ge *Divi ge Melefit ya àvay ni.

24

Yezu aŋgaba e kisim ba

(*Meciy^u 28.1-10 ; Mark 16.1-8 ; Zəŋ 20.1-10*)

¹ A vad' ye enjenjeni ga gosku nahəma, wál ni tòru də ge miledə ke mindiviŋ ni. Tòru ti àna tersel gərgəri ya ti tàslamalakabu ni.

² Tòru tìŋjəa ti tìpi belim ge mindiviŋ ni məbələdkiana.

³ Nahkay təhuriyu e mindiviŋ ni vu. Tàra təhuriyu nahəma, tədi ahàr ana kisim ga Bay geli Yezu ni ndo.

⁴ Eslini təsər ere ye ti tagray ni do. Nday təbu nahkay ti mis cə təŋgazlivu ana tay, məbakabu azana masladani.

† 23:43 Mələŋ sulumani ge Melefit ti awayay adəmvaba dini sulumani (məŋjay Məŋgahani 2.7).

‡ 23:46 Limis 31.6.

⁵ Wál ni tàra tìpia tay a ti tàgra aṅgwaz a, tàhəŋgaroru eri gatay a haď. Eslini mis cœni ni t̄hi ana wál ni : « Kəďəbum mis ya naŋ eri ni e kiďiŋ ga nday məmətani ni bu ni ti kamam ?

⁶ Aṅgaba e kisim ba, naŋ əbi ahalay va bi. Lekulum kəsərumki ka pakama ya əhi ana kuli ka ya ti naŋ e Gelili ni do aw ?

⁷ Eslini əhi ana kuli ahkado : “Ahàr əďəm nu *Wur ge Mis ti t̄gəsi nu ana ndam magudar zlam, ti t̄kad nu k̄a t̄ndal, ti n̄h̄gaba a vad ya mahkər a.” »

⁸ Wál ni tàra ticia nahkay ti t̄sərki ka ma ga Yezu ya əhi ana tay ni.

⁹ Wál ni tàra t̄sləkabiya ke mindiviŋ na ti t̄əŋgəhadı ma gani đek ana ndam *asak kru mahar bəlanjani ni akaba ana ndam *madəbay Yezu ndahaŋ ni đek.

¹⁰ Wál ya t̄əŋgəhad ma ni ti ata Mari ga k̄sa Magədala ni, Zeni, Mari məŋ ge Zek akaba wál ndahaŋ. Ndam asak ni tàra t̄ici ma na ti

¹¹ t̄ajalay a ahàr gatay bu ma ga wál ni ma masakani, nahkay t̄əgəsiki ma gatay ni ana tay ndo.

¹² Ay zla ti Piyer əsləka, əcuhworu ke mindiviŋ ni. Òru əŋjua ti əndəhad ahàr, əməŋjiyu e mindiviŋ ni vu, əpi gabaga duca ciliŋ. Eslini ti əsləkabiya, əra a magam a. Ere ye ti əpibiyyu ni əgria ejep a dal-dal.

Yezu aṅgəzlivu ana ndam madəbay naŋ cœ
(Mark 16.12-13)

¹³ Ka fat gani nani ndam *madəbay Yezu ndahaŋ cœ t̄əbu takoru a k̄sa nahəŋ vu, slimi ga k̄sa gani Emeyəs. K̄sa gani driŋ akaba Zeruzalem, mis asawaday njemdi cœ e divi bu day kwa ti enjiyu.

¹⁴ Nday nakəŋ t̄əbu t̄əzlapakioru e kiďiŋ gatay bu əki ka zlam ya əgravu ni đek.

¹⁵ Nday t̄əbu t̄əzlapay e kiďiŋ gatay bu, tagray gejewi nahkay ti Yezu nakəŋ əcay tay e divi bu mək t̄arakaboru ka ahar bəlanj.

¹⁶ Ay ti t̄sərka ba naŋ a ndo, adaba akada aranj̄a əsikia ke eri ana tay a.

¹⁷ Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Kazlapumkibiyu ka mam e divi bu ni mam ? » T̄ara t̄icia ma gayəŋ na ti nday nakəŋ t̄icika, ahàr əbu ahəli ana tay.

¹⁸ Eslini biliŋ gatay, slimi gayəŋ Kleyupes, əhəŋgrifəŋ, əhi ahkado : « Nak ti nak zal mirkw̄i aw ? Ere ye ti əgravu a Zeruzalem a vad nday ndani bu ni ti nak ciliŋ k̄ici ndo zla do aw ? »

¹⁹ Yezu nakəŋ əhi ana tay : « Mam əgravu mam ? » T̄əhi : « Ere ye ti əgrakivu ka Yezu zal Nazaret ni. Naŋ gani nani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ; pakama gayəŋ ya əďəm ni đek akaba t̄əwi gayəŋ ya əgray ni đek ti əgray àna njəda ge Melefit. Nahkay əbəlafəŋa k̄e Melefit a, əbəlafəŋa k̄e mis a đek daya.

²⁰ Ay ti ndam geli gəďakani ya t̄əŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəďakani geli ndahaŋ ni t̄əgəsi naŋ ana ndam *Rom ti t̄əgrafəŋa seriya ge kisim a, mək *t̄ədarfəŋ naŋ k̄a t̄ndal.

²¹ Leli ti ni məďəm amal naŋ əhəŋgay ndam *Izireyel. Akaba nani đek, nihi tegi vad mahkər kani, zlam gani əgravu ni.

²² Ay ti wál ya t̄əbu akaba leli ni ndahaŋ t̄əhia pakama ga məgri ejep ana leli a. Tòru k̄e mindiviŋ də ge miledə ti

²³ t̄ədiviyyu ahàr ana kisim ga Yezu ni ndo, mək t̄əsləkabiya, t̄əhi ana leli t̄ipibiya *məslər ge Melefit a. Məslər ge Melefit ni t̄əhibiyu ana tay Yezu naŋ əbu àna sifa gayəŋ.

²⁴ Nahkay ndam geli ndahaŋ day t̄ora ke mindiviŋ na. T̄iŋjua ti t̄ədi ahàr ana mindiviŋ ni akada ga wál ya t̄əŋgəhadı ana leli ni. Ay ti t̄ipibiyyu Yezu ndo. »

²⁵ Yezu àrà ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Lekulàm ti endisl àniviyu ana kuli bi aw ? Kicumba ma ga ndam mahəngaray *pakama ge Melefit àna weceweci do ni ti kamam ?

²⁶ Ngay ahàr àdəm si *Bay gədakani ya amara ni àcaka daliya nahkay day kwa, mək kwa ti Melefit amazləbay naŋ ti mīgi gədakani kè eri ge mis dek ti kicumba do waw ? »

²⁷ Eslini Yezu nakəŋ àdəfiaba pakama ge Melefit ya àdəmki ka naŋ a Wakita ge Melefit bu na dek ana tay a. Ànjiki ana tay ka ge Məwiz ni, àdafaba ga ndam ndahaŋ ya təhəngaray pakama ge Melefit na dek daya.

²⁸ Tòru tinjəa a kəsa ya takoru ni va wudak nahəma, Yezu akoru zlam gayəŋ akada asafəŋa divi kà kəsa na.

²⁹ Eslini nday nani təhi : « Besa day, kòru ba, njəhadə akaba leli a, adaba tegi fat ədiya, mələŋ naŋ əbu edizi timey. » Nahkay təhuriyu tənjəhadə a kəsa ni vu akaba tay.

³⁰ Tàra təhəliaya zlam məzumani ana tay a ti Yezu əzay *dipeŋ ni, əgri səsə ana Melefit, əsekaba, əvi ana tay.

³¹ Nday nakəŋ tàra tìpia gayəŋ ya əgray nahkay na ti eri gatay ni əgia kweləŋ-kweləŋ, təsər naŋ. Ay tàra təsəra naŋ a ti tìpi naŋ va do, naŋ əbi.

³² Eslini tədəm e kidiŋ gatay bu ahkado : « Zlam ya ti àhi ana leli e divi bu, àdəmki ka Wakita ge Melefit ni ti mıcıaba ni ti àməria məbəruv ana leli a do waw ? »

³³ Nday nakəŋ ticikaba huya, təŋgoru a Zeruzalem. Tòru tinjəa ti tədi ahàr ana ndam asak ga Yezu kru mahar bəlaŋani ni macakalavani akaba mis ndahaŋ.

³⁴ Eslini nday ndahaŋ ni təhi ana mis cəeni nakəŋ ahkado : « Bay geli əŋgaba e kisim ba ededīŋ ededīŋena ! Simu əpi naŋ a. »

³⁵ Nday cəeni ni day təŋghadə ere ya əgrakivu ka tay e divi bu ka ya ti takoru e Emeyəs ni akaba gatay ya təsər Yezu ka ya ti esekaba dipenə a ni.

Yezu aŋgazlivu ana ndam madəbay naŋ ni

(Meciya 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Zey 20.19-23 ; Təwi 1.6-8)

³⁶ Nday cəeni ni təbu təzlapay nahkay ti mis ni dek tìpi Yezu nakəŋ naŋ jika e kidiŋ gatay bu. Àhi ana tay ahkado : « Melefit məgri sulum gayəŋ ana kuli. »

³⁷ Nday dek məbəruv àtikaba ana tay a, aŋgwaz əwəra tay a dal-dal, adaba tədəm maslaŋa əmbavakiva ka tay a.

³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋgwaz ti kamam ? Ngay hini nu ti kəgəsumkabu do ni ti kamam ?

³⁹ Mənjumki ahar goro ni akaba asak goro ni. Hini nu timey ! Njəmfu, mənjumlu lala. Kipəma nu nəbu àna aslu akaba aslat ga vu goro. Mis məbavani ti nahkay hi do. »

⁴⁰ Ka ya ti naŋ əbu ahi ma ana tay nahkay ni ti aŋgazli ahar gayəŋ ni akaba asak gayəŋ ni ana tay.

⁴¹ Tàra ticia ma gayəŋ na ti əgria ejep ana tay a, təmərvə àsabəy, ay kekileŋə təgəskabu ŋgay naŋ ededīŋ faŋ ndo. Nahkay Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Zlam məzumani əfəŋ kè kuli ahalay bi aw ? »

⁴² Nday nakəŋ təziaya telma ge kilif mətusana,

⁴³ mək əzay, əzum kè eri gatay.

⁴⁴ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti əgrakuvu ni ti nəhia ana kuli a ahaslana ka ya ti nu nəbu akaba kuli na. Nəhi ana kuli ahkado tədəmkua pakama, təbəkia ma gana e *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni ba akaba

a wakita ga ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ba akaba a wakita ge Limis ba. Pakama nani ya tədəmku ni dek ti si agravu kwa. »

⁴⁵ Eslini naŋ nakəŋ əvi məsər zlam ana tay ga miciaba zlam ya a Wakita ge Melefit bu na.

⁴⁶ Ahi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “*Bay gədəkani ya amara ni ti si əcaka daliya kwa, təkada naŋ a, mək a vad ya mahkər aŋgaba e kisim ba kwa.”

⁴⁷ Kələŋ gani zla nahəma, atəhi ma ana mis ga had ga məlaŋ ni dek əna slimi gayan, si tāmbatkaba majalay ahər gatay a, day kwa ti Melefit ambərfaŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a. Atənjəki ka mədəm ma gani a Zerəzalem.

⁴⁸ Pakama gani nani tədəmki ti ka nu. Ndam sedi gani ti lekələm.

⁴⁹ Nu ti anəsləribiyu Məsuf ya ti Baba goro ədəm aməvibiyu ana kəli ni ana kəli. Ay lekələm ti ni njəhaduma a Zerəzalem a duk abivoru ana vad ya ti Məsuf gani nani amərəkia ke kəli a, aməvi njəda ge Melefit dek ana kəli ni. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu

(Mark 16.19-20 ; Təwi 1.9-11)

⁵⁰ Yezu əra əhia pakama nana ana tay a ti ərəu əna tay gwar a Betani. ərəu ənja əslina ti əhəlkioru ahar ka tay agavəla, əgri *sulum ge Melefit ana tay.

⁵¹ Ka ya ti naŋ əbu əgri sulum ge Melefit ana tay ni ti əsləkafəŋa kà tay a, Melefit əzoru naŋ agavəla a hud melefit vu.

⁵² Naŋ əbu əsləkafəŋa kà tay a ti nday nakəŋ təhəŋgriuru ahər a had, meleher ndi6a ndi6a ana had. Kələŋ gani təŋga a Zerəzalem əna məmərana dal-dal.

⁵³ Kələvad təhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu, tanjəhad eslini ruk, tazləbay Melefit.

Ma Mɛwɛni Sulumani ya Zej àbàki ni Ere ye ti mɛdámki ka Ma Mɛwɛni Sulumani ya Zej àbàki ni

Maslaɗa ya ti àbàki wakita ge Zej ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nɛngu ni, kwa ka mɛnjàki gani ndam ga Yezu dɛk tàsɛra àbàki ti Zej zal asak gayan ni. A wakita ni bu àbàki slimi ga ndam asak ga Yezu ndahan ni, ay àbàki slimi gayan gayanani ndo ; àbàki « nan ya ti Yezu awayay nan kayani ni » ciliɗ (13.23 ; 19.26 ; 20.2 ; 21.7, 20).

Zej àsɛra majalay ahàr ga ndam Zude ya tajəgay Krist Bay gɛdakana ya amara na (1.20-21 ; 7.40-42). Àsɛra manjəhad ga ndam Zude a : gatay ya tizirey ndam Samari na (4.9), ya tekeli kadi ana wur ka vad azlalahkɛr, ku tamal vad gani vad mɛpəsabana na (7.22). Àsɛra had Zude a (11.18). Gayan ya àngəhad pakama ni nahkay ni ti adafaki epia zlam gana àna eri gayan gayanana (12.3 ; 20.7). Zlam gani nani dɛk ti adafiki ana leli bay ya àbàki wakita ni ti tɛnjəhadkabá akaba Yezu a.

Zej àngəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdɛm ni akada ge Meciyɛ, Mark akaba Lək ya tɛngəhad ni ndo. Nday mahkɛrani ni tɛngəhad ga Yezu ya ànjàki ke tawi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zerazalem ni. Ay Zej ti ni àngəhada sawaday ga Yezu ndahan ya ti nday ndahan ni tɛngəhad ndo na : òru a Zerazalem sak kay (2.13 ; 5.1 ; 7.10 ; 12.12). Meciyɛ, Mark akaba Lək tɛngəhada zlam ga Yezu ya àgray na àtam ge Zej ya àngəhad ni, ay Zej àngəhada pakama ga Yezu a kay ya nday ndahan ni tɛngəhad ndo na, mazavu gani 3.1-21 ; 4.1-42 ; 6.25-70 ; 7.14-39 ; 8.12-58 ; 10.1-21 ; 13.1-17.26.

A pakama nday nani bu ni ti Yezu àdafay ahàr gayan, àdɛm nan ti nan way. Nan dipɛɗ ya àvi sifa ana mis ni (6.35, 41, 48, 51) ; nan bay ya asladi mɛlan ana mis ni (8.12 ; 9.5) ; nan mahay ga gargara ga tɛmbəmbak (10.7, 9) ; nan bay ya ti ajəgay zlam lala ni (10.11, 14) ; mis tɛngaba e kisim ba, tɛbu ana sifa ti azuhva nan adaba nan àbu (11.25) ; nan divi, nan jiri, nan sifa (14.6) ; nan mɛn ga zlam ya abi bəza sulumani ni (15.1, 5). A pakama nday nani bu dɛk ti Yezu àzay pakama ge Melefit ya àhi ana Mɛwiz ka ya ti àngazlivu ni : « Nu nàbu. » (Mahərana 3.14 ; Zej 8.58). Nahkay Zej àngəhad ga Yezu ya àdɛm vay-vay « Nu Melefit » ni.

Zlam ga Yezu ya àgray, àgri ejep ana mis ni ti adafaki nan gɛdakani (2.11), ti mis tàsɛr nan Melefit. Zej àbàki zlam nday nani dɛk ti awayay ti « kəgəsumkabu Yezu ti nan Krist, nan Wur ge Melefit, ti kəngətum sifa ya àndav day-day do ni » (20.31).

Pakama ge Melefit asladi mɛlan ana mis

¹ Wudaka Melefit ànjàki ka magraya zlam a dɛk ti Bay nahan àbu àndava. Bay gani nani ti Pakama ge Melefit. * Ka gani nani ti nan àbu akaba Melefit ka ahar bəlan àndava. Nan gani ti Melefit daya.

² Wudaka Melefit ànjàki ka magraya zlam a dɛk ti Pakama nani nan àbu akaba Melefit ka ahar bəlan àndava.

* 1:1 Pakama ge Melefit ti Yezu.

³ Melefít àgraya zlam a dèk ti àna nanj. Zlam ya ti Melefít àgraya àna nanj do ni ti àbi.

⁴ Zlam ya ti Melefít àgraya tay a ni dèk ti Pakama nani àvi sifa gani ana tay. Sifa gani nani ti asladí məlanj ana mis.

⁵ Masladani gani nani asladay a məlanj zinj-zinjəni bu, ay ti nday ya a məlanj zinj-zinjəni bu ni təgəskabu nanj ndo.

⁶ Zal nahanj àra, slimi gayanj Zerj, Melefít àslərbiyu nanj ga məhi pakama gayanj ana mis.

⁷ Nanj zal sedi : àra ti ga magrakia sedi a ka masladani na, ti mis dèk táfəki ahàr ka Bay ya ti avay sifa ni.

⁸ Asladay ti nanj nanjani do : àra ti ga magrakia sedi ka masladani na cilinj.

⁹ Bay ya ti asladay ge jiri ni ti, Pakama ge Melefít ni. Àra a duniya va, nanj àbu asladí məlanj ana mis dèk.

¹⁰ Nahkay Bay nani ti nanj àbu a duniya bu. Melefít àgraya duniya ti àna nanj : ay ti ndam ga *duniya ni təsərkaba nanj a ndo.

¹¹ Àra ka had gayanj a, ay ti ndam gayanj təgəskabu nanj ndo.

¹² Ku tamal nahkay nəngu ni mis ndahanj təgəskabá nanj a, táfəkia ahàr a. Nday ya ti táfəkia ahàr a ni ti, àvi divi ana tay ti tigi bəza ge Melefít.

¹³ Tigia bəza ge Melefít a ti akada ge mis ya ti tiwi bəza ni do. Tigi nahkay ti akada ga zal ya awayay azi huđ ana wal ni do. Tigi nahkay ti Melefít àvi sifa məweni ana tay tigi bəza gayanj.

¹⁴ Nahkay Pakama ge Melefít ni ègia mis a, ànjəhadá e kidinj geli ba. Ere ye ti àgray ni dèk ti àgray àna *sulum ge Melefít, àna jiri daya. Leli mərə mípia nanj a ti məsəra nanj gəđakani, nanj Wur bəlanj bəlanjani ge Melefít.

¹⁵ Zerj àgrakia sedi a, àdəm kay kay : « Nədəm : “Nu ti nàra enji gayanj a, ay nanj gəđakani àtam nu, adaba wudaka tiwi nu ti nanj àbu àndava.” Pakama gani nani nədəmki ti ka nanj. »

¹⁶ Nanj ti zlam sulumani dèk afa gayanj : nahkay àgri sulum gayanj ana leli sak ehimeya.

¹⁷ Melefít àvi *Divi gayanj ana leli ti àna wakita ge Məwiz ya àbəki ni. Ay àgri sulum gayanj akaba jiri gayanj ana leli ti Yezu *Krist.

¹⁸ Maslanja ya èpia Melefít a ti àbi. Ay Wur gayanj bəlanj bəlanjani nanj Melefít, anjəhad afa ga Bənjani ni, nanj day kwa ti àdəfiki Melefít ana leli ti məsər nanj.

Sedi ge Zerj bay məbaray mis ni

(Meciyu 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Luk 3.1-18)

¹⁹ Nahkay Zerj nakənj àgray sedi gayanj. A vad nahanj gəđakani ga ndam *Zude ya a Zeruzalem ni təslərbiyu mis ge mihindifinja ma ke Zerj a. Təslərbiyu ti mis ndahanj e kidinj ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni bu akaba ndam *Levi ndahanj. Mis ni tàra tinjia ti təhi : « Nak ti way ? »

²⁰ Tàra tihindifinja ma na nahkay ti, Zerj nakənj èmbirfinj ndo, àdəm vay-vay kè meleher ge mis dèk : « Nu ti Krist *Bay gəđakani ya amara ni do. »

²¹ Eslini tihindifinja ma keti, təhi : « Tamal nahkay ti, nak way ? Nak Eli aw ? » Zerj nakənj àhəngrifənj ana tay, àdəm : « Aha, nu Eli do. » Təhi keti : « Ay nak ti bay mahəngaray pakama ge Melefít ya Məwiz àdəm amara ni aw ?† » Àdəm : « Aha, nu do. »

† 1:21 Mənjay Mimbiki 18.15.

22 Eslini tãhi : « Tamal nahkay ti, nak way zla aw ? Ahàr àdãm mähəŋgrikaboru ma gani ana ndam ya tèslerbiyu leli ni kwa. Kàdãmki mam ka ahàr gayak mam ? »

23 Zerj àhəŋgrifəŋ ana tay, àdãm : « Ahaslani Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefít àdãm :

“Maslaŋa azlah a huđ gili bu, dəŋgu gayəŋ ahəndabiyu. Àdãm :
 Slamatumikabu divi ana Bay gəđakani,
 ahàr àdãm divi gayəŋ m̃la ndələba.” ‡

« Maslaŋa ya ti dəŋgu gayəŋ ahəndabiyu ni ti nu. »

24 E kidiŋ ga ndam ya ti tèslerbiyu tay a Zeruzalem ni bu ni ti ndam *Feriziyen ndahan təkibu ka tay.

25 Nday nakəŋ tihindifiŋa ma nahan a keti, tãhi ahkado : « Tamal nak Bay gəđakani ya amara ni do, nak Eli do, nak bay mahəŋgaray pakama ge Melefít ya amara ni do nahəma, *kabaray mis ti kamam ? »

26 Zerj nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdãm : « Nu ti nabaray kuli àna yam ; ay maslaŋa nahan naŋ àbu e kidiŋ gekuli bu, kəsərum naŋ do.

27 Nu ti nàra enji gayəŋ a : ay nu ti way ga mepicheiaba ezewed ga kimaka gayəŋ a di way ? »

28 Zlam nday nani dek tàgravu ti a Betani ke ledi ga zalaka *Zurden, ka mələŋ ya ti Zerj abaray mis ni.

Yezu ti naŋ Wur Təmbak ge Melefít

29 Hajəŋ gani ti Zerj nakəŋ èpi Yezu naŋ àbu arəkia. Àra èpia naŋ a ti àdãm ahkado : « Maslaŋa hini ti *Wur Təmbak ge Melefít : agray ti zlam magudarani ge mis ga duniya ni dek m̃ləbi va bi ti naŋ.

30 Nəđəm : “Nu ti nàra enji gayəŋ a, ay naŋ gəđakani àtam nu, adaba wudaka tiwi nu ti naŋ àbu àndava.” Pakama gani nani nəđəmki ti ka naŋ.

31 Ngay naŋ gani ti nəsərkaba ndo. Ay nu nàra *nəbaray mis àna yam ti ga məđəfiki naŋ ana ndam jiba ge Izireyel. »

32 Zerj nakəŋ àdãm keti : « Nipi *Məsuf ge Melefít àhərkiaya kwa a huđ melefít ba akada ga kurkoduk ya ahər na, arəkia ànjəhadki.

33 Ngay naŋ gani ti nəsərkaba ndo, ay ka ya ti Melefít àslerbiyu nu ga məbaray mis àna yam ni ti àhu ahkado : “Maslaŋa ya ekipi Məsuf goro aməhərkiaya amanjəhadki ni ti, naŋ gani Bay ya ti aməbaray mis àna *Məsuf Njəlatani ni.”

34 Zlam gani nani àgrava kè eri goro a. Nagrakia sedi a : naŋ ti Wur ge Melefít. »

Ndam madəbay Yezu ye enjenjeni ni

35 Hajəŋ nahan gani keti Zerj naŋ àbu eslini akaba ndam madəbay naŋ cə.

36 Nday təbu eslini nahkay ti Zerj nakəŋ èpi Yezu naŋ àbu asawaday. Àra èpia naŋ a nahəma, àdãm : « Maslaŋa hini ti *Wur Təmbak ge Melefít. »

37 Ndam madəbay naŋ cəeni ni t̃ara t̃icia ma gayəŋ na ti t̃adəboru Yezu e meteliŋ vu.

38 Yezu àmbatbiyu ma kələŋ, èpi ti nday təbu t̃adəboru naŋ, mək àhi ana tay : « Kəđəbum mam ? » Nday nakəŋ tãhi ahkado : « Rabi, kanjəhad ti eley ? » (Rabi ti awayay adəmvaba « Məsi »).

39 Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dəguma, akara kipəm. » Nahkay t̃oru akaba naŋ, t̃oru t̃ipi mələŋ gayəŋ ya anjəhad ni. Ka sarta gani nani àgray

‡ 1:23 Izayi 40.3.

njemdi fad ya ga mələkarawa : təpəs akaba Yezu nakəŋ eslini, fat ədəkiviyu a ahay vu ka tay.

⁴⁰ E kidiŋ ge mis cœeni ya tiçi ma ge Zerj, tədəbay Yezu ni bu ni ti, bəlan gani slimi gayan Andre nanj wur ga mən ga Simu Piyer.

⁴¹ Andre nakəŋ ədəboru wur ga mənani Simu həya. Əra ədia ahər a ti əhi : « Mədia ahər ana Misi a. » (Misi ti awayay adəmvaba « *Krist *Bay gədəkani ya amara ni »).

⁴² Andre əra əhia ma ana Simu a nahkay ti əzoru nanj suwwa afa ga Yezu. Yezu əra əpia nanj a ti əhi : « Nak Simu wur ge Zerj : kama kama ti atəzalay kur ti Sifas. » (Sifas ahkay do ni Piyer ti awayay adəmvaba « akur. »)

⁴³ Hajəŋ tegəni gani ti Yezu adəm asləka akoru ka had *Gelili. Nanj əbu akoru ti ədi ahər ana Filip mək əhi : « Dəbabiyu nu. »

⁴⁴ Filip ti kəsa gayan Beceyda. Kəsa nani ti kəsa ga ata Andre nday ata Piyer daya.

⁴⁵ Filip day ərə ədi ahər ana Natanayel mək əhi : « Mədia ahər a ana Bay ya ti Məwiz adəmki ma e *Divi ge Melefit bu akaba ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədəmki ma na. Bay gani nani ti Yezu, nanj wur ge Zəzef, kəsa gayan Nazaret. »

⁴⁶ Eslini ti Natanayel əhəŋgrifəŋ, əhi : « A Nazaret ti zlam sulumani aŋgətəvə nahkay aw ? » Filip əhəŋgrifəŋ, əhi : « Ra kipi əna eri gayak. »

⁴⁷ Natanayel nakəŋ nanj əbu arəkia ka Yezu a, Yezu əra əpia nanj a nahəma, adəm : « Nanj hini ti zal *Izireyel ededəŋ : əgosay mis do ferera. »

⁴⁸ Natanayel əra əcia ma gayan na ti əhi : « Kəsər nu ti ahəmamam ? » Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Wudaka Filip əzalabiyu kur ti, nipia kur a ka ya ti nak kəbu e zəhwəri ga *wəruv bu na. » ⁴⁹ Eslini Natanayel əhi : « Məsi, nak ti Wur ge Melefit, nak Bay ga ndam Izireyel ! »

⁵⁰ Yezu əhi ahkado : « Kəfəku ahər ti adəba nəhuk “Nipia kur a nak kəbu e zəhwəri ga wəruv bu” ni aw ? Ekipi zlam gədəkani ndahanj tətəm hini mba. »

⁵¹ Adəm keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm huđ melefit məzləkvabana, akaba *məslər ge Melefit təcəloru e melefit vu mək təŋgəkuə ka nu, nu *Wur ge Mis a. »

2

Wuməri ga maday wal a Kana

¹ A vad ya mahkər ti təgray wuməri ga maday wal a Kana ka had *Gelili. Mən ga Yezu day nanj əbu eslini.

² Təzaloya Yezu akaba ndam mədəbay nanj na ka mələŋ ga wuməri na daya.

³ Nday təbu tagray wuməri nahkay ti zum əra əndəvkia ka tay a. Eslini mən ga Yezu əhi ana Yezu ahkado : « Zum ni əbi va bi, əndava. »

⁴ Ay Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Mma, nak kədəfuki təwi goro aw ? Sarta gani goro ənjia faŋ ndo. »

⁵ Eslini mən ga Yezu əhi ana nday ya ti tagray təwi ni ahkado : « Grum ere ye ti aməhi ana kəli kəgrum ni dek. »

⁶ Wərzla ga akur gədəkani muku təbu eslini. Wərzla nday nani ti ndam *Zəde təcahviyu yam a tay vu, *tabaray əna nanj ka ya ti tawayay tigi *nələtani akada ge divi gatay ya tədəbay ni. Wərzla ni bəlan gani azum mandaray fad.

⁷ Eslini Yezu àhi ana ndam ya tagray tawi ni ahkado : « Cəhumviyu yam a wərzla nday hini vu, ti tərəhvü. » Nahkay nday nakəŋ təcəhviyu yam a wərzla ni vu bərerə bərerə.

⁸ Tərə təgra nahkay ti, Yezu àhi ana tay : « Cəhumaya kəzumikaboru ana gəđakani ga wuməri ni. » Mək təgray ere ye ti àhi ana tay ni.

⁹ Gəđakani ga wuməri ni àra àcaka ti yam ni ègia zum a àndava. Nan əsər mələŋ ya təcəhbiyu zum ni do, ay ndam magray tawi ni təsəra təcəhbiyu yam ga wərzla ni. Àra àcaka zum na ti, àzalay bay ya aday wal ni,

¹⁰ mək àhi : « Ku way way do ka ya ti agray wuməri ti acəhibiyu zum məcərani ana mis enji. Mis ni etisikabá day kwa ti acəhibiyu ya àcər lala do ni ana tay. Ay nak ti kəgray nahkay ndo, kəvi zum ya acər lala ni ana mis nihi dəma mba. »

¹¹ Zlam ga Yezu ya àgray enjenjeni agri ejep ana mis, adəfiki zlam ana tay ni ti àgray a Kana ka had Gelili ti nahkay. Gayanə ya àgray nahkay ni ti adəfaki nanə gəđakani : ndam madəbay nanə ni tərə təsəra nanə gəđakani ti təfəki ahər huya.

¹² Kələŋ gani Yezu akaba mənəni, bəza ga mənəni akaba ndam madəbay nanə ni təsləka tōru a Kafarnahum. Tōru tənəa eslina ti tənəhad vad bal cilin.

*Yezu a ahay gəđakani ge Melefit ni bu
(Meciyə 21.12-13 ; Mark 11.15-17 ; Luk 19.45-46)*

¹³ Wuməri ga ndam *Zude ya təzalay *Pak ni àra ənəia wudək ti, Yezu akaba ndam madəbay nanə ni tōru a Zeruzalem.

¹⁴ Tōru tənəa ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahər ana ndam məsəkumoru slasla, təmbəmbak, kurkodúk, akaba ndam mambay siŋgu manəhadəni.

¹⁵ Àra àdia ahər ana tay a nahkay ti àzay ezewəd, àslapaya kurupu gana, àgaraya tay a dalaka ga ahay ni ba dek : àgaraya təmbəmbak akaba slasla gatay na daya. Àboru siŋgu ga ndam mambay siŋgu ni ka had, àhəmbahadəba tabəl gana daya.

¹⁶ Mək àhi ana ndam məsəkumoru kurkodúk ni ahkado : « Həlumaba zlam ndana ahalay a ! Kəgrum ti ahay ga Bəŋ goro ni egı gosku ba. »

¹⁷ Ndam *madəbay Yezu ni tərə tıpia ere ye ti àgray na ti, təsərki ka pakama ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayanə ni bu ni. Pakama gani nihi : « Bay Melefit goro, nawayay ahay gayak dal-dal. Nawayay kwa, do ni nənəhad koksah. »

¹⁸ Eslini gəđakani ga ndam Zude tihindifinə ma kə Yezu a, təhi ahkado : « Kisliki magray mam tata mam ? Grayə zlam magray ejep a ti məsər Melefit àvuka divi ga magray ere ye ti kəgray ahalay na. »

¹⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbedəmkaaba ahay gəđakani ge Melefit hina. Kəmbədəmkaaba nahəma, a hud ga vad mahkərani ni bu ni ti nələmaba. »

²⁰ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Wudəka tіндеverin mələm ahay hini ti, təzumkia vi a kru kru vad mahar muku a. Nak ti kəđəm kələmaba a hud ga vad mahkərani ba ti ahəmamam ? »

²¹ Ay ahay gəđakani ya Yezu adəmki ma ni ti, adəmki ka vu gayanə gayanəni.

²² Yezu àra àməta mək àŋgaba e kisim ba ni ti ndam madəbay nanə ni təsərki ka ma nani ya adəm ni. Nahkay nday nakəŋ tэгaskabu pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni akaba ma ga Yezu ya adəmbiyu ni.

* 2:17 Limis 69.10.

Yezu àsəra majalay ahàr ge mis a dek

²³ Ka ya ti Yezu nanj àbu a Zerəzalem a wuməri ga *Pak bu ni ti àgra zlam ya agri ejep ana mis na dal-dal. Mis tàra tipia ti mis kay e kidin gatay bu táfəkia ahàr ka Yezu a, tédəm nanj gədakani.

²⁴ Ay Yezu ti ni àfəki ahàr ka tay ndo, adaba àsəra tay a dek lala.

²⁵ Awayay ti mis təhiki ma àki ka ku way way do do, adaba nanj àsəra majalay ahàr ge mis a dek.

3

Ata Yezu nday ata Nikodem

¹ Zal nahanj àbu slimi gani Nikodem ; nanj zal Feriziyen, nanj gədakani ga ndam *Zude daya.

² Ga məlavad a vad nahanj nahəma àrəkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Məsi, məsəra Melefit àslərbiyu kur ga macahi zlam ana leli, adaba maslanja àbi agray zlam magray ejep akada gayak ni bi, si tamal ti Melefit àvia njəda gana ana maslanja gana kwa. »

³ Yezu àhəngrifəj, àhi : « Nəhuk nahəma, maslanja àbi epi *Məgur ge Melefit bi, si tamal tiweya nanj nahanj a keti kwa. »

⁴ Nikodem nakəj əhindifinja ma, àhi : « Mis gədakani àndava ti tiweya nanj nahanj a keti ti agravu waw ? Esliki mənguyani a huf ga məjani vu mək tiweya nanj nahanj a keti aw ? »

⁵ Yezu àhəngrifəj, àhi keti : « Nəhuk nahəma, maslanja àbi ahuriyu a Məgur ge Melefit vu bi, si tamal tiweya nanj àna yam a akaba Məsuf Njəlatana kwa. »

⁶ Maslanja ya ti mis hihiriken i ewi ni ti nanj mis cilin. Maslanja ya *Məsuf Njəlatani ewi ni ti nanj àbu àna Məsuf Njəlatani.

⁷ Ma goro ya nəhuk : “Ahàr àdəm lekələm dek si tiweya kuli nahanj a keti kwa” ni ti àgruk ejep ba.

⁸ Ere ye ti nəhukki ma ni ti akada ga aməd ya akəzlay ka məlanj ya nanj awayay ni. Kici mahənday gani cilin ; kəsər məlanj ya ècikbiyu ni do, kəsər məlanj ya akoru ni do daya. Ku way way do *Məsuf ge Melefit ewia nanj a ti nanj day nahkay. »

⁹ Eslini Nikodem nakəj àhi : « Ere gani nani agravu ti ahəmamam ? »

¹⁰ Yezu àhi keti : « Nak bay macahi zlam ana ndam *Izireyel ti kəsər zlam nday nani do aw ? »

¹¹ Nəhuk nahəma, ere ye ti leli mədəmki ma ni ti leli məsəra àndava. Ere ye ti leli magrakia sedi a ni ti, leli mīpia àndava. Ay lekələm ti ni kəgəsumkabu ma geli ya məhi ana kuli ni do.

¹² Tamal lekələm kəgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kuli àki ka zlam ya agravu ka had ni do ni ti, akəgəsumkabu ma goro ya anəhi ana kuli àki ka zlam ya agravu e melefit bu ni ti ahəmamam ?

¹³ Maslanja ya ti àcəloya e melefit va ti àbi, si nu *Wur ge Mis, adaba nəsəkabiya eslina.

¹⁴ Ahaslani a huf gili bu ni ti Məwiz àvədaya gavanj ga evirzegena, àfəki ka ahàr ga təndal, àzoru agavəla. * Nu Wur ge Mis day si təzoru nu agavəla nahkay kwa. ¹⁵ Nahkay ti ku way way do àfəkuah ahàr a ti Melefit avi *sifa ya àndav day-day do ni.

* 3:14 Mənjay Macalani 21.9.

16 Nədəm nahkay ti adaba Melefit àwaya mis ga duniya dal-dal. Nahkay àslərbiyu Wur gayan bəlan bəlanjani ni, àvi ana tay, ti ku way way do tamal àfəkia ahər ka Wur na ti èji do, anğət sifa ya àndav day-day do ni sawan.

17 Melefit àslərbiyu Wur gayan a duniya vu ti ga məgəs mis ga duniya ni àna seriya do : àslərbiyu nan ti ga mahəngay mis ga duniya àna nan sawan.

18 Maslanja ya ti afəki ahər ka Wur ge Melefit ni ti, Melefit àgəs nan àna seriya do. Ay maslanja ya àfəki ahər do ni ti, Melefit àgəsə nan àna seriya àndava, adaba afəki ahər ka Wur ge Melefit bəlan bəlanjani ni ndo.

19 « Seriya ya Melefit agəs mis àna nan ni ti nihi : àslərbiyu Wur gayan a duniya vu ga masladı məlan ana mis, ay mis tawayay məlan masladani ni ndo, tawayay manjəhadani a məlan ziŋ-zinəni bu sawan. Tagray nahkay ti adaba təbu tagudar zlam.

20 Ku way way do tamal agudar zlam ti àwayay məlan masladani do ; àwayay məhuriyani a huđ gani vu do daya, adaba awayay ti zlam magədavani gayan ni anğazlavu ba.

21 Ay maslanja ya ti agray jiri ni awayay məhuriyani a məlan masladani ni vu, adaba àgray təwi gayan àna nədə ge Melefit, nahkay awayay ti təwi ni mənğazlavu. »

Yezu nday ata Zej bay məbaray mis ni

22 Yezu akaba ndam ya tadəbay nan ni təsləka, tōru ka məlan nahan ka hađ *Zude. Tōru tinjəa eslina ti Yezu anjəhad akaba tay, nan àbu *abaray mis.

23 Ka sarta gani nani ti Zej day nan àbu abaray mis a Enoŋ kə gəvay ga kəsə Selim. Zej abaray mis eslini ti adaba yam àbu dal-dal. Nahkay mis dal-dal təbu tərəkia mək abaray tay.

24 Ka gayan nani abaray mis ni ti, təfiyu nan a danğay vu fan ndo.

25 Eslini mis ya tadəbay Zej ni ndahan e kidin gatay bu təbu tagray gejewi akaba zal Zude nahan àki ke divi ga ndam *Zude ya tadəbay ti tigi *njəlatani ni.

26 Nahkay nday nakəŋ tərəkioru ke Zej, təhi ahkado : « Məsi, bay ya a vad nahan àbu lekələm ata nan ke ledi ge Zarden kəgrakia sedia ni ti, nihi ti nan àbu abaray mis, mis dek təbu tərəkioru. »

27 Eslini Zej nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Maslanja ya ti esliki magray təwi àna nədə gayan gayanani ti àbi, si tamal Melefit àvia nədə gana kwa.

28 Lekələm lekələmeni day kəgrumkua sedi a tata, nədəm : “Nu *Krist *Bay gəđakani ya amara ni do ; Melefit àslərbiyu nu enji gayan cilin.”

29 Nədəm nahəma, nu ti akada zləba ga bay ya aday wal ni. Maslanja ya ti azay wal ni ti wal ni gayan. Ay zləba gayan ni kə gəvay gayan, eci ma gayan ; ècia dənğu ga bay ya aday wal na ti amər dal-dal. Nu day nəmər ti nahkay, məmərani gani èsləva a vu va.

30 Ahər àdəm nədə gayan məsagakivu, goro ti ni mənğuloru.

31 « Bay ya ti àsləkabiya agavəla nahəma, agur mis dek. Maslanja ya àsləkabiya agavəla do ni ti nan ka hađ, azlapaki day ka zlam ya ka hađ ni. Bay ya ti àsləkabiya a huđ melefit ba ni ti [agur mis dek],

32 agray sedi ga zlam ya èpi akaba èci ni, ay maslanja àbi agəskabu pakama gayan ni bi.

33 Ay maslanja ya ti àgəskabá pakama gayan a ti adəm pakama ge Melefit ti jiri ededin.

³⁴ Bay ya ti Melefit àslàrbiyu nañ ni ti adəm pakama ge Melefit, adaba Melefit àvia njəda ga Məsuf gayan a dek.

³⁵ Bəñ ga Wur ni awayay Wur gayan ni, àbi zlam dek a ahar vu ti mǎgur.

³⁶ Maslaña ya ti afəki ahàr ka Wur ni ti Melefit àvia *sifa ya àndav day-day do na àndava. Maslaña ya ti afəki ahàr ka Wur ni do ni ti aməngət sifa gani do ; Melefit nañ àbu azumki bəruv kekileña. »

4

Zlapay ga ata Yezu nday ata wal Samari

¹ Eslini mis tǎbu tǎdəm Yezu agray ti mis tǎdǎbay nañ akaba *abaray mis dal-dal àtama ge Zenj na. Yezu àsəra ndam *Feriziyen day ticia ma gana.

² Ge jiri ti abaray mis ti Yezu Yezuani do ; tabaray mis ti ndam ya tǎdǎbay nañ ni.

³ Yezu àra àsəra ndam Feriziyen ni ticia ma gana nahkay ti, àsləka ka had *Zude a, òru gwar ka had *Gelili.

⁴ Wudaka enjiyu e Gelili ti, si asləkaba gwar ka had *Samari a kwa.

⁵ Nañ àbu akoru ka had Samari ti ènjua a kəsa nahañ va, təzalay kəsa nani Sikar. Kəsa gani nani ti kà gəvay ga vədañ ge Zekəp ya àvi ana wur gani Zəzef ni.

⁶ A vədañ nani bu ni ti suwa ge Zekəp àvu mileni. Yezu àra àmətaḡkaba àna sawaday ge divi w, òru ènjua ti ànjəhad digas kà suwa ni. Ka sarta gani nani ti fat wis.

⁷ Eslini wal Samari nahañ ara acah yam ti àdi ahàr ana Yezu nakəñ. Nañ àbu acahaya yam na ti Yezu àhi : « Vu nısi ti ! »

⁸ Ka sarta nani ti Yezu nañ bəlañ, adaba ndam ya tǎdǎbay nañ ni tǎdǎgoru a kəsa vu ga məsəkumbiyu zlam məzumani.

⁹ Yezu àra àhia ma ana wal na nahkay ti, wal ni àhi ahkado : « Nak zal *Zude kihindifua yam a kà nu wal Samari a ti ahəmamam ? » Wal ni adəm nahkay ti adaba ma ga ndam Zude àrakaboru akaba ndam Samari do.

¹⁰ Yezu àhi : « Tamal ti kəsəra ere ye ti Melefit avi ana mis na akaba maslaña ya ehindifuka yam na ti, akal kihindifina yam kà nañ a sawa. Tamal kihindia ti akal àvuka yam ya avay sifa na. »

¹¹ Wal ni àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Maslaña goro ni, zlam macahaya yam a àfuk bi, suwa ni day zilen ti, kacahaya yam ya avay sifa na ti eley ? »

¹² Bəñ ga bəñ geli Zekəp àmbribu suwa hini ana leli. Nañ nañani èsia yam ga suwa hina, bəza gayan akaba zlam ga gənaw gayan day tisia. Nahkay ti kəhi ana ahàr kàtama Zekəp àna gədakana waw ? »

¹³ Yezu àhəngrifəñ, àhi : « Ku way way do esi yam hini ti, yam amakad nañ kekileña.

¹⁴ Ay maslaña ya ti esi yam goro ya anəvi ni ti yam amakad nañ day-day va do. Yam ya ti nu navi ni emigi akada gəzəñ ga yam a vu gayan bu. Gəzəñ ga yam nani ti aməvi *sifa ya àndav day-day do ni. »

¹⁵ Nahkay wal nakəñ àhi ahkado : « Maslaña goro ni, vu yam gani nani, ti yam akad nu va ba, nàra ahalay a ga macah yam va ba daya. »

¹⁶ Yezu àhi : « Ru kàzalabiya zal gayak a, nak day kəñga. »

¹⁷ Wal ni àhi : « Zal goro àbi. » Yezu àhi : « Ma gayak ya kǎdəm zal gayak àbi ni ti, ma ge jiri ededın. »

¹⁸ Adaba kàda zawal a zlam, ay zal ya nak kəbu afa gani ni ti zal gayak do. Ma gayak ya kǎdəm ni jiri ededın. »

19 Wal ni àhi : « Maslaŋa goro ni, nihi ti nəsəra nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

20 Ata bəŋ geli ndam Samari tázləbay Melefit ka həma hini. Ay lekələm ndam Zude kədəmum tázləbay Melefit ti si a Zeruzalem kwa. »

21 Yezu àhi : « Wal ni, gəskabá ma goro ya nəhuk na : sarta amara ti, akəzləbüm Melefit ti ka həma hini do, a Zeruzalem do daya.

22 Lekələm ndam Samari kəzləbüm Melefit, ay ti kəsərum naŋ edeđin edeđineni do. Leli ndam Zude ti ni mazləbay Melefit, məsəra naŋ a, adaba Melefit aŋgazlivu ana leli ga mahəŋgay mis dek àna təwi ya əgri ana leli ni.

23 Ay sarta əbu ara : nihi ti sarta gani nani ənjia əndava. Ka gani nani ti ndam ya ti tázləbay Melefit edeđin edeđineni ni ti atázləbay naŋ àna njəda ga Məsuf gayan, àna jiri gayan daya. Adaba Baba awayay ti mis tázləbay naŋ ti nahkay.

24 Melefit ti naŋ Məsuf : nahkay ahər ədəm ndam ya tázləbay naŋ ni ti tázləbay naŋ àna njəda ga Məsuf gayan akaba àna jiri gayan. »

25 Wal nakəŋ àhi : « Nəsəra *Bay gədəkani amara, naŋ ya ti təzalay naŋ *Krist ni. Eminjia ti, amədəfiaba zlam ana leli a dek. »

26 Yezu ahəŋgrifəŋ, àhi : « Nu ya ti nəhuk ma nihi ti, nu Krist gani. »

27 Ka ya ti Yezu àra ədəma ma nana ti, nday ya ti tədəbay naŋ ni təsləkabiya a kəsə ni ba. Nday nakəŋ təra tipia Yezu a nday təbu təzlapay nday ata wal ni ti əgri ejep ana tay a. Ay maslaŋa ya àhi ana Yezu « Kihindifiŋa mam ? » ahkay do ni « Kazlapumki ka mam ? » ni ti àbi.

28 Eslini wal ni àmbərbu mandaray gayan ni, əsləka ərə a kəsə vu. ərə ənjua ti àhi ana mis ahkado :

29 « Nədia ahər ana maslaŋa nahan a, àhuaya ere ya nəgrabiya na dek. Bi naŋ Krist Bay gədəkani ya amara ni. Dəguma makoru ti kípəmbiyu naŋ a. »

30 Mis ga kəsə ni təra ticia ma ga wal na ti, ticikbiyu tərəkia ka Yezu a.

31 Ka sarta ya ti wal ni ədoru a kəsə vu ni ti, ndam ya tədəbay Yezu ni təbu təhi ana Yezu : « Məsi, caka zlam a day. »

32 Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Nu nəbu àna zlam məzumani ya lekələm kəsərum do ni. »

33 Ndam ya tədəbay naŋ ni təra ticia ma gayan na ti təzlapay e kidin gatay bu tədəm ahkado : « Bi maslaŋa əzibiya zlam məzumana zla tək ? »

34 Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam məzumani goro ni ti, magray ere ye ti Bay ya əslərbiyu nu awayay ni akaba mendeveřin təwi gayan ya ti əvu ni.

35 Lekələm kədəmum : “Əvu kiya fad day kwa ti atabaz zlam.” Ay nu ti nəhi ana kəli : Mənjumoru zlam ya a vədan bu ni lala. Zlam ni təndəhkabá, əslia mabazana.

36 Maslaŋa ya abaz zlam ni təvia endif gayan a əndava, naŋ əbu acakalakabu zlam ga vədan ni. Zlam nday nani ti mis ya ti atəŋgət sifa ya əndav day-day do ni. Nahkay ti bay ya ezligi zlam ni nday ata bay ya ti abaz ni təmərvu ka ahar bəlan.

37 Ma *gozogul ge mis ya tədəm : “Maslaŋa nahan ezligi, maslaŋa nahan ara abaz” ni ti jiri edeđin.

38 Nu ti nəsləruru kəli ga mabaz zlam a vədan bu. Vədan gani nani ti lekələm kəgrum təwi gani ndo. Lekələm kabazum cilin, mis ndahan təmətaθkiaya ke kəli a. »

39 Ndam Samari təra ticia ma ga wal ya àhi ana tay : « Àhuaya ere ye ti nəgrabiya na dek » na ti, mis dal-dal e kidin gatay bu təfəki ahər ka Yezu.

⁴⁰ Ndam Samari ni tàra tìnjikia ka Yezu a ti tàhəŋgalay naŋ, t̄əhi : « Kam-kam njəhadá afa geli a ti ! » Nahkay Yezu ànjəhad afa gatay vad cə.

⁴¹ Eslini tàra ticia ma ga Yezu Yezuani ya àhi ana tay na ti, mis dal-dal t̄əfəki ahàr àkivu, t̄ətama nday ya ti t̄əfəki ahàr ye enjenjeni na àna kayana.

⁴² Mək t̄əhi ana wal ni ahkado : « Məfəki ahàr hi ti, azuhva pakama gayak ya k̄əhi ana leli ni ciliŋ do. Məfəki ahàr ti adaba leli leleni micia pakama gayan̄ ya àdəm na àna slimi geli gelena. Məsəra naŋ Bay ya ti ahəŋgay ndam ga *duniya dək ededifŋ ni. »

Yezu ahəŋgaraba wur ga bay məgri t̄əwi ana bay ga had Gelili a

⁴³ Yezu àra àpəsa vad cə eslina ti, àsləka òru e Gelili ;

⁴⁴ àdəm : « Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefiti ti, mis ga had gayan̄ gayan̄ani t̄əhəŋgrioru ahàr a had do. »

⁴⁵ Ay òru ènjua e Gelili a ti, ndam Gelili t̄əgəskabá naŋ a, adaba nday day tòra ka wuməri a Zeruzalem a, t̄ipibiya t̄əwi ga Yezu ya àgrabiya eslini na dek palam.

⁴⁶ Ka ya ti Yezu àbu eslini e Gelili ni ti àŋgoru a Kana. Kana ti kəsa ya ti Yezu àmbatkaba yam a àmbavu zum ni. Eslini maslaŋa nahan̄ àbu, maslaŋa nani ti kasa gayan̄ Kafarnahum, agri t̄əwi ana bay ga had Gelili. Wur gayan̄ àbiyu a magam, èbeseŋ do.

⁴⁷ Àra ècia Yezu àsləkabiya e Zude a, naŋ àbu e Gelili ti, àrəkia àhi : « Wur goro èbeseŋ do, awayay amət ; kam-kam tokumkaboru, kòru k̄əhəŋgaraba naŋ a ti ! »

⁴⁸ Yezu àhi : « Tamal lekələm k̄ipum zlam njəda-njədani ya t̄əgri ejep ana mis ni ndo ni ti, kəfumku ahàr do simiteni. »

⁴⁹ Eslini bay məgri t̄əwi ana bay ni àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, tamal kòru k̄əhəŋgaraba wur goro na do ni ti, aməmət. »

⁵⁰ Yezu àhi : « Sləka, wur gayak naŋ àbu lala, amət do. » Bəŋ ga wur ni àgəskabá pakama ga Yezu na, mək àsləka.

⁵¹ Naŋ àbu e divi bu aŋgoru a magam nahəma, t̄əbakabu ahàr akaba ndam ya t̄əgri t̄əwi ni, t̄əhi : « Wur gayak àŋgaba, naŋ àbu lala. »

⁵² Èhindifŋa kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Àgri ŋgulumani ti àna njemdi ehimey ? » T̄əhəŋgrifəŋ, t̄əhi : « Aku àhəlkia ewena àna njemdi biliŋ ya ga məlakarawa. »

⁵³ Àra ècia ma gatay na ti àsər wur ni àŋgaba ti ka sarta ya Yezu àhi « Wur gayak ni àŋgaba, naŋ àbu lala » ni. Eslini naŋ nakəŋ àfəki ahàr ka Yezu ; ndam ga huf ahay gayan̄ ni tàra ticia ma gana ti nday day t̄əfəki ahàr ka Yezu.

⁵⁴ Hini ti zlam magray ejep ga Yezu ya àgray ye cə ka had Gelili ka ya ti àsləkabiya ka had *Zude a ni.

5

Yezu ahəŋgaraba zal dəra a Zeruzalem a

¹ Àgra vad a bal ti ndam *Zude t̄əgray wuməri nahan̄ a Zeruzalem, nahkay Yezu òru.

² Eslini a Zeruzalem ti məlaŋ nahan̄ àvu, yam àvu dizliva. Məlaŋ nani ti slimi gani Becata àna ma *Hebri ; kà gəvay ga mahay ya t̄əzalay ga t̄əmbəmbak ni, t̄əgrafəŋaya ahay a zlam ga məvi zəhweri ana mis ye eslini na.

³ A huđ ga ahay nday nani bu ni ti ndam ga arməwər təvu kay mandəhadani : ndam wuluf, ndam jigwer akaba ndam dəra. [Tajəgay ti yam ni mādaday,

⁴ adaba ka sarta ndahan ti *məslər ge Melefıt ahuriyu a huđ ga yam ni vu adaday yam ni. Eslini maslaŋa ya ahuriyu a yam ni vu enji ni ti ku mam awər nan mam nəngu ni aŋgaba.]

⁵ Maslaŋa nahan əbu eslini  besey do vi kru kru mahkər mahar azlalahkər.

⁶ Yezu  pia nan   nan əbu mandəhadani,  ra  sərə arməwər gayan ni àpəskia ti,  hi : « Kawayay ti kəŋgaba waw ? »

⁷ Maslaŋa ya ti  besey do ni  həŋgrifəŋ,  hi : « Bay goro, maslaŋa goro  bi ga məfiyu nu a yam ni vu ke weceweceni ka ya ti adaday ni bi. Ka ga yam ya adaday ni wudaka nəhuriyu ti maslaŋa nahan emb kia. »

⁸ Ay Yezu  hi : « Cikaba, za hətav gayak na, sawaday. »

⁹ Eslini nan nakəŋ aŋgaba h ya,  zay hətav gayan ni, mək asawaday. Zlam nani  gravu ti ka fat m pəsabana.

¹⁰ Nahkay g d kani ga ndam Z de t hi ana zal ya ti aŋgaba ni ahkado : « Kani vad *m pəsabana ti, kisliki mazay hətav gayak ni do. »

¹¹ Nan nakəŋ  hi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti  həŋgaraba nu a ni  hu : “Zay hətav gayak ni, sawaday.” »

¹² Nday nakəŋ tihindif ŋa, t hi : « Maslaŋa ya  huk : “Zay hətav gayak ni, sawaday” ni ti way ? »

¹³ Ay maslaŋa ya ti aŋgaba ni  sər way ti  həŋgaraba nan a ni way do, adaba Yezu  sləkaba e kid ŋ ge mis dal-dalani ni ba.

¹⁴ K l ŋ gani Yezu  ru  di ah r ana maslaŋa ya ti aŋgaba ni a dalaka ga *ahay g d kani ge Melefıt ni bu, mək  hi : « Nihı k ŋgaba nah ma, k gudar zlam va ba. Nahkay do ni ti, aran  nahan amagrakukvu  tam nahan ni. »

¹⁵ Eslini maslaŋa nakəŋ  sl ka,  r kioru ka g d kani ga ndam Z de ni,  hi ana tay : « Maslaŋa ya ti  həŋgaraba nu a ni ti Yezu. »

¹⁶ Nahkay g d kani ga ndam Z de ni t d baf ŋa ma k  Yezu a adaba  gray t wi nani ti a vad m pəsabana ba.

¹⁷ Ay ti Yezu  hi ana tay : « B ŋ goro àpəsaba do, nan  bu agray t wi k lavad ; nu day n pəsaba do n bu nagra y t wi k lavad. »

¹⁸ Nan nakəŋ  ra  d ma nahkay ti, g d kani ga ndam Z de ni  w rikiva b ruv ana tay a dal-dal, tawayay takad nan. Tawayay takad nan ti adaba nan  bu agray zlam ya t caf ŋa mis ga magrana a vad m pəsabana ba na cilin do, nan  bu ad m Melefıt nan b ŋani daya.  d m nahkay ti,  zay ah r gayan nday kala-kala ata Melefıt.

T wi ga Wur ge Melefıt ya Melefıt  vi ni

¹⁹ Yezu  hi ana tay keti : « N hi ana k li nah ma, Wur  sliki magray t wi ga ah r gayan gayanani do. Agray ti si t wi ya ti  pia B ŋani nan  bu agray ni kwa. T wi ga B ŋ ga Wur ya agray ni dek ti Wur gayan ni day agray.

²⁰ Adaba B ŋ ga Wur ni ti awayay Wur gayan, ad fiki t wi ya ti agray ni dek. Am d fiki t wi ndahan g d kani t tam nday ndani, ti m gri ejep ana k li.

²¹ B ŋ ga Wur ni nan  bu ah ŋgaraba mis ya t m ta ni e kisim ba, avi sifa ana tay : Wur gayan ni day avi sifa ana mis akada gayan ya awayay ni.

²² Nahkay day B ŋ ga Wur ni  graf ŋa seriya k  mis a do :  vi n d  gani ana Wur gayan ni ti m graf ŋa seriya k  mis a.

²³  gray nahkay ti adaba awayay ti mis dek t h ŋgrioru ah r a had ana Wur gayan ni akada ya ti t h ŋgrioru ah r ana had ana B ŋ ga Wur ni. Maslaŋa ya

ti àhəŋgrioru ahàr a haď ana Wur ni do ni ti àhəŋgrioru ahàr a haď ana Bəŋ ga Wur ni do daya, adaba Wur ni ti Bəŋani àslərbiyu naŋ.

²⁴ « Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti agəskabu pakama goro, afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu nu ni, naŋ àbu àna *sifa ya àndav day-day do ni. Melefít aməgəs naŋ àna seriya do : kisim aməgri araŋa va do adaba naŋ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni àndava.

²⁵ Nəhi ana kəli nahəma, sarta nahaŋ àbu ara wudak, ay nihi ti ènjia àndava. Ka gani nani ti ndam ya nday məmətani ni etici dəŋgu ga Wur ge Melefít. Nday ya ti ticia dəŋgu gayan na ti atəŋgət sifa ya àndav day-day do ni.

²⁶ Adaba mam, Bəŋ ga Wur ni avi sifa gayan ana mis ; nahkay àvia njəda ana Wur gayan na ga məvi sifa gayan ana mis a daya.

²⁷ Àvia njəda ana Wur gayan ga magrafəŋa seriya kə mis a, adaba Wur gayan ni ti naŋ *Wur ge Mis daya.

²⁸ Ma hini ya nədəm ni ti əgri ejep ana kəli ba, adaba sarta àbu ara, sarta gani nani eminjia ti mis ya ti təməta, təvu e evid bu ni dek etici dəŋgu ga Wur ni.

²⁹ Eticia dəŋgu gayan na ti, atahəraya e evid ni ba. Nday ya ti tagra zlam sulumana ni atəŋgaya ga məŋgət sifa ya àndav day-day do na, ay nday ya ti təgudara zlam a ni atəŋgaya ti təgəs tay àna seriya.

³⁰ Nu ti nisliki məgri zlam àna ahàr goro goroani koksah. Nagrafəŋa seriya kə mis a ti akada ge Melefít ya ahu ni. Seriya goro ya nagray ni seriya ge jiri, adaba nəwayay magray ere ye ti ahàr goro awayay ni do. Nagray ti ere ye ti Bay ya ti àslərbiyu nu ni awayay ni sawaŋ. »

Sedi ya tagrakia ka Yezu a ni

³¹ Yezu àhi ana tay keti : « Tamal nu nuani nagrakia sedi ka ahàr goro a ti, akal jiri do.

³² Ay agrakua sedi a ti maslaŋa nahaŋ : nəsəra sedi gayan ya agrakua ni ti ge jiri.

³³ Lekələm kəslərunkioya mis ke Zerj a ; tòru tìnjikiya ka naŋ a ti àgrakua sedi a. Sedi gayan ya àgrakua ni ti ge jiri.

³⁴ Nu ti sedi ge mis ya tagrakua ni ti araŋa gani goro do. Nəhi ma ge Zerj ana kəli ti adaba nawayay kəgəsunkabu. Kəgəsunkabá ti Melefít ahəŋgay kəli.

³⁵ Zerj ti akada ge ceŋgel ya tēbefta, asladı məlaŋ ana mis ni. Ka sarta nahaŋ ƒal ti kəmərümva àna masladani gayan na.

³⁶ Ay nu ti təwi goro ya nagray ni agrakua sedi a. Sedi gani nani ti àtam ge Zerj ya àgrakua ni. Təwi gani nani ti Bəŋ goro àvu ti nəgray ; agrakua sedi a, adafaki ti Bəŋ goro àslərbiyu nu ededıŋ ni ti zlam gani nani.

³⁷ Bəŋ goro àslərbiyu nu, naŋ naŋani àna ahàr gayan day agrakua sedi a. Ay lekələm ti kicəm dəŋgu gayan day-day ndo, kipurəm naŋ e eri vu day-day ndo daya.

³⁸ Kəwayum məgəskabu pakama gayan ti mənjuhədıvu ana kəli a ahàr bu do, adaba kəfumki ahàr ka Bay ya ti Bəŋani àslərbiyu naŋ ni do.

³⁹ Lekələm kəmbreŋum mejeŋgey Wakita ge Melefít do, adaba kəhumi ana ahàr akəŋgətum *sifa ya àndav day-day do ni ti àna naŋ. Ma ga wakita gani nani ti adəmku ka nu,

⁴⁰ ay kəwayum marana afa goro a ti nəvi sifa gani nani ana kəli do.

⁴¹ « Nəwayay ti mis hihirikenı àzləbay nu do.

⁴² Ay nəsəra kəli a : nəsəra lekələm ti kəwayum Melefít àna huď bəlaŋ do.

⁴³ Nu nàra ti Bəŋ goro àslərbiyu nu, ay lekələm kàwayum mægəskabu nu do. Tamal maslaŋa nahaŋ ara ga ahàr gayəŋ gayəŋana ti, kəgəsumkabu naŋ.

⁴⁴ Lekələm kəzləbumvu e kidiŋ gekəli bu, ay Melefīt naŋ bəlaŋ māzləbay kəli ti kàwayum do. Nahkay ti kisləmki məfəku ahàr ti ahəmamam ?

⁴⁵ « ŋgay nu anacalki kəli ka zlam magudarani kə meleher ga Bəŋ goro ti kəhumi ana ahàr ba. Lekələm kəgəsumkabu pakama ge Məwiz ya àbəkī ni, ay amacalki kəli ka zlam magudarani ni ti naŋ gani.

⁴⁶ Tamal kəgəsumkabá pakama ge Məwiz na ededīŋ a ti akal kəfumku ahàr, adaba ma ge Məwiz ya àbəkī a wakita gayəŋ ni bu ni ti àdəmku ka nu.

⁴⁷ Ay tamal kəgəsumkabu ma ge Məwiz ya àbəkī ni do ni ti, akəgəsumkabu pakama goro ya ti nəhi ana kəli ni ti ahəmamam ? »

6

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam
(Meciya 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Lək 9.10-17)*

¹ A vad nahaŋ Yezu òru ke ledi ga dəluv Gelili. Təzalay dəluv gani nani dəluv Tiberiyat daya.

² Ka ya ti naŋ àbu akoru ni ti mis dal-dal tadəboru naŋ kələŋ, adaba tìpia gayəŋ ya àhəŋgaraba mis ya tēbesey do na ti àgri ejep ana tay dal-dal.

³ Eslini Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təcəliyu a həma vu, tənjàhad.

⁴ Ka sarta gani nani wuməri ga ndam *Zəde ya təzalay *Pak ni ənjia wudək.

⁵ Nday təbu ka ahàr ga həma nahkay ti Yezu àmənjoru mis dal-dal təbu tərəkia. Àra èpia tay a ti àhi ana Filip ahkado : « Mawayay məvi zlam məzumani ana mis nday hini ti, makoru məsəkumibiyu *dipəŋ ana tay nihi ti eley ? »

⁶ Yezu àhi nahkay ti, awayay ahəlfəŋa eyə a, adaba naŋ àsəra ere ye ti ara agray na palam.

⁷ Filip àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ku tamal məsəkumibiyu dipəŋ ana tay ge jik diŋ diŋ cə, misi ana tay gəzit gəzit nəŋgu ni əsliki ka tay do timey ! »

⁸ Bay madəbay naŋ nahaŋ slimi gani Andre, wur ga mən ga Simu Piyer, àhi :

⁹ « Wur nahaŋ nihi dipəŋ ga manjaḅara təfəŋ zlam akaba kilif cə, ay ti təvi ana way bəlaŋani way ? »

¹⁰ Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Humi ana mis ni tənjàhada digəs-gəs. » Kəzir àbu eslini dal-dal, nahkay mis ni tənjàhadki. Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam.

¹¹ Yezu nakəŋ àhəl dipəŋ ni, àgri səsi ana Melefīt, èsekaba, mək tidi ana mis ni. Àra àhəla kilif na day àgray nahkay : mis ni dek təzuma zlam na, tərəha.

¹² Mis nakəŋ tərəhkaba nahkay ti, Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Həlum məgəjəni gani, kəmbərəŋjumbu arəŋa gani gəzit ba. »

¹³ Nahkay təhələba məgəjəni ge dipəŋ zlamani ya mis təzum na, tərəhvü hətək kru mahar cə àna naŋ.

¹⁴ Mis ni tərə tìpia zlam ga Yezu ya àgray na ti àgria ejep ana tay a, tédəm : « Maslaŋa hini ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefīt ya tédəm amara a duniya va na ededīŋ. * »

¹⁵ Eslini Yezu àsəra tara təgəs naŋ ga njàda ti mīgi bay gatay. Àra àsəra nahkay ti àsləkəfəŋa kà tay a, àcəloru gwar ka məlaŋ nahaŋ naŋ bəlaŋ.

*Yezu asawadaki ka ahàr ga dəluv
(Meciya 14.22-33 ; Mark 6.45-52)*

* 6:14 Məŋjay Mimbiki 18.15.

¹⁶ Məlakarawa àra ègia, ndam *madəbay Yezu ni tàhəraya kà gəvay ga dəluv ka sagdala.

¹⁷ Eslini təcəliyu a *slalah ga yam vu, tawayay takoru ke ledi ga dəluv ni a Kafarnahum. Ka sarta gani nani məlanj èdiza, Yezu àdi ahàr ana tay fanj ndo. Nday nakənj mək təsləka.

¹⁸ Nday təbu takoru nahkay ni ti aməd àkəzlabiyu ga njədə, àdaday dəluv ni.

¹⁹ Təgaroru slalah ga yam gatay ni ezewed kru kru zlam ahkay do ni agray kru kru muku. Eslini tìpioru Yezu nanj àbu asawadəkibiyu ka ahàr ga dəluv ni, ahədəkəfənjbiyu kà gəvay ga slalah ga yam gatay ni. Tàra tìpia nanj a ti təgra anjgəwaz a dal-dal.

²⁰ Ay Yezu àhi ana tay : « Anjgəwaz àwər kəli ba, nu timey. »

²¹ Yezu nakənj àra àhia ana tay a nahkay ti, təhi məcəlaya a slalah ga yam ni va, ay təsərki ti slalah ga yam gatay ni ènjəa ka məlanj ya tawayay takoru na.

Yezu ti nanj dəfya avay sifa ni

²² Həjənj gani mis dal-dalani ya ndam *madəbay Yezu təmbərbu tay ke ledi ga dəluv ni təsərki ti *slalah ga yam ya ndam madəbay Yezu təsləka àna nanj a ni ti bəlanj, ndahanj təbi. Mis ni təsəra Yezu àcəliyu a slalah ga yam nani vu akaba ndam madəbay nanj ni ndo ; təsəra ndam madəbay Yezu ni təsləka ka ahàr gatay a cilinj.

²³ Eslini slalah ga yam ndahanj təsləkabiya a Tiberiyat a, tōru ka məlanj ya ti Bay geli əgri səsə ana Melefit, mis təzum *dipenj ni.

²⁴ Mis ni tàra təsəra Yezu nanj àbi eslini bi, ndam madəbay nanj ni day təsləka nahəma, təcəliyu a slalah ga yam ya ti təsləkabiya a Tiberiyat a ni vu, mək tōru a Kafarnahum, tədəboru Yezu.

²⁵ Tōru tìnjəa ke ledi ga dəluv na ti, tədi ahàr ana Yezu nakənj mək təhi : « Məsə, kàra ahalay hi a ti ananaw ? »

²⁶ Yezu àhənjgarfənj, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, kərəma təwi goro ya nagray, əgri ejej ana mis na, ay ti kədəbum nu ti adəba nani do ; kədəbum nu ti adəba nəvia dipenj ana kəli a, kərəhuma àna nanj a palam.

²⁷ Kəgrum təwi ga mənəgət zlam məzumani ya ti ezi ni ba, grum təwi ti ga mənəgət zlam məzumani ya avi sifa ana mis, àndav dəy-dəy do ni sawanj. Zlam məzumani gani nani ti, anəvi ana kəli ti nu *Wur ge Mis cilinj, adəba Bənj goro Melefit àvua divi gana, àdəfaki bay ya ti esliki magrani ti nu gani. »

²⁸ Tàra ticia ma gəyanj na ti tìhindifinja, təhi : « Ti məgray təwi ge Melefit ya awayay ni ti magray mam ? »

²⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Təwi ya ti Melefit awayay kəgrumi ni ti, awayay kəfumki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu ni. »

³⁰ Nday nakənj təhi : « Tamal kawayay ti məfəkuk ahàr ti, griaya zlam magray ejej ana leli a, ti mīpi. Kəgriaya mam ana leli a nihi a mam ?

³¹ Ata bənj ga bənj geli təzumbiya *man a huđ ge gili ba, akada ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni : “Àvi dipenj ya ti àsləkabiya a huđ melefit ba ni ana tay, təzuma.” † »

³² Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, bay ya ti àvi dipenj ya àsləkabiya a huđ melefit ba ana kəli ni ti Məwiz do. Avi dipenj ededinj ededinjəni ya asləkabiya e melefit ba ana kəli ti Baba.

³³ Adəba dipenj ya Melefit avay nahəma, Bay ya àsləkabiya a huđ melefit ba, avi sifa ana mis ga duniya ni. »

34 Tàra tícia ma gayan na ti tèhi : « Məsi, vi dipen gani nani ana leli kəlavad ti ! »

35 Yezu àhi ana tay : « Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu. Maslanja ya ti ara afa goro a ni ti ləwir aməwər nan day-day do. Maslanja ya ti afəku ahər ni ti yam amakad nan day-day do.

36 Ay nəhia ana kəli a əndava : Kipəma nu a mək kəfumku ahər do.

37 Ndam ya ti Baba abu tay ni dek atara afa goro a. Maslanja ya ti ara afa goro a nahəma, anagarakaba nan day-day do.

38 Adaba nəsləkabiya e melefít ba ti ga magray ere ye ti nu nawayay ni do. Nəsləkabiya ti ga magray ere ye ti Bay ya ti əslərbiyu nu ni awayay ni.

39 Ere ye ti Bay ya ti əslərbiyu nu ni awayay ni ti nihi : awayay ti ndam ya ti nan əbuvu tay a ahar vu ni ku bəlan gatay əjifua ba. Awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəngaraba tay e kisim ba.

40 Iy nahkay, ere ye ti Baba awayay ni ti nihi : awayay ti ku way way do əpia Wur ge Melefít a, afəki ahər ti mənget *sifa ya əndav day-day do ni. Ku tamal maslanja gani əməta nəngu ni, Baba awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəngaraba maslanja gani nana e kisim ba. »

41 Yezu əra ədəma ma na nahkay ti, ndam *Zude təzlapaki e kidin gatay bu adaba ədəm nan dipen ya əsləkabiya a huđ melefít ba ni.

42 Tədəm ahkado : « Nan Yezu wur ge Zuzef ni do waw ? Məsəra ata bəjana ata mənəna ti, ədəm əsləkabiya a huđ melefít ba ti ahəmamam ? »

43 Eslini Yezu àhi ana tay : « Kəzlapumku e kidin gekəli bu va ba.

44 Maslanja əbi esliki marana afa goro a bi, si tamal Baba nan ya əslərbiyu nu ni əzəbiya nan a kwa. Nahkay ti ka mandav ga duniya ti anahəngaraba maslanja gani nana e kisim ba.

45 Ndam məhəngaray *pakama ge Melefít təbəki a wakita gatay bu nahkay hi : “Mis dek Melefít amacahi zlam ana tay.” † Nahkay ku way way do èciikia ma ga Baba na, əgəskabá zlam ya ti əcahi na ti, ara afa goro a.

46 Ku nədəma nahkay nəngu ni, maslanja ya ti əpia Baba ni ti əbi. Maslanja ya əpia Baba Melefít a ni ti si Bay ya ti əsləkabiya afa gana ni kwa.

47 « Nəhi ana kəli nahəma, maslanja ya ti afəkua ahər a ni ti nan əbu əna sifa ya əndav day-day do ni.

48 Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu.

49 Ata bənj ga bənj gekəli təzuma *man a huđ gili ba, nihi ti təmət ndo waw ?

50 Ay dipen ya əsləkabiya a huđ melefít ba ni ti maslanja ya ti əzuma nahəma əmət day-day do.

51 Dipen ya əsləkabiya a huđ melefít ba, nan əbu əna sifa ni ti nu. Maslanja ya ti əzuma dipen nana ti əmət day-day do. Dipen ya ti anəvi ni ti aslu ga vu goro. Anavay ti mis ga duniya dek tənget sifa əna nan. »

52 Ndam Zude ni təra tícia ma ga Yezu na ti tələgavakivu, tədəm : « Maslanja hini ədəm avi aslu ga vu gayan ana leli məhəpəd ti ahəmamam ? »

53 Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəhəpəđum aslu ga vu ga Wur ge Mis akaba kəsəm mimiz ga vu gayan ndo ni ti, sifa aməniviyyu ana kəli bi.

54 Maslanja ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro ni ti, nan əbu əna sifa ya əndav day-day do ni ; ka mandav ga duniya anəhəngaraba nan e kisim ba.

⁵⁵ Adaba zlam məzumani ededijeni ti aslu ga vu goro, zlam miseni ededijeni ti mimiz ga vu goro.

⁵⁶ Maslaŋa ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro nahəma, anjəhad akaba nu akada mis bəlan, nu day nanjəhad akaba nanj akada mis bəlan.

⁵⁷ Baba əslərbiya nu a ; nanj ti nanj əbu əna sifa. Nu day nəbu əna sifa azuhva nanj. Nahkay maslaŋa ya ti ahəpəd nu ni ti nanj əbu əna sifa azuhva nu.

⁵⁸ Dipen ya ti əsləkabiya a huđ melefıt ba ni ti nu gani. Dipen gani nani ti akada ga ata bəŋ ga bəŋ gekəli ya təzum mək təmət ni do. Dipen gani nani ti maslaŋa ya ti əzuma ni ti, nanj əbu əna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani. »

⁵⁹ Yezu ədəm ma hini ti ka ya ti nanj a Kafarnahum, acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavü Melefıt bu ni.

Məmbərəŋum məfəki ahər geli ka Yezu ba

⁶⁰ Ndam ya tədəbay Yezu ni tərə ticia ma gayan na ti, mis kay e kidin gatay bu tədəm ahkado : « Ma hini zləzlada əsəbay ; way esliki məgəskabani way ? »

⁶¹ Yezu əra əsərə ndam ya tədəbay nanj ni təbu təzlapaki nahkay ti, əhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nədəm ni awəri bəruv ana kəli aw ? »

⁶² Ay tamal ekipəm nu *Wur ge Mis nəbu nəcəloru ka məlan ya ti nu nəbiyu ahaslani ni ti akədəmum mam ?

⁶³ Avi sifa ana mis ti *Məsuf ge Melefıt. Aslu ga vu ge mis ni ti ni zlam masakani. Ma goro ya nəhi ana kəli dek ni ti Məsuf ge Melefıt avi sifa ana kəli əna nanj.

⁶⁴ Ay mis ndahan təbu e kidin gekəli bu təfəku ahər do. » Yezu ədəm nahkay ti adaba kwa ka mənjkə ge təwi gayan əsərə ndam ya təfəki ahər do akaba maslaŋa ya ti aməsəkumoru nanj na əndava.

⁶⁵ Əhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli, maslaŋa əbi esliki marana afa goro a bi, si Baba əvia njədə gana kwa ti, nahkay. »

⁶⁶ Kwa ka sarta gani nani ndam ya tədəbay Yezu ni dal-dal təsləkafəŋə, təmbərəŋ mədəbay nanj.

⁶⁷ Nahkay Yezu əhi ana ndam mədəbay nanj kru mahar cəeni ni ahkado : « Lekələm day kawayum məsləkumfuana waw ? »

⁶⁸ Simu Piyer əhəŋgrifəŋ, əhi : « Bay geli, məsləkafuka ti makoru afa ga way, way geli nahan əbu way ? Pakama gayak ya kədəm ni avi sifa ya əndav day-day do ni ana mis. »

⁶⁹ Məbu məfəkuk ahər, məsərə nak ti Bay *njəlatani ya Melefıt əslərbiyu ni. »

⁷⁰ Yezu əhi ana tay ahkado : « Lekələm kru mahar cəeni ni ti, nu nədaba kəli a do waw ? Ay bəlan gekəli ti aranjə jəbəđani. »

⁷¹ Ədəm nahkay ti, ədəmki ka Zədəs wur ga Simu Iskariyot, nanj bəlan e kidin gatay nday kru mahar cəeni ni bu ; aməsəkumoru nanj ti nanj.

7

Bəza ga mən ga Yezu təfəki ahər ka Yezu do

¹ Yezu əra ədəma nahkay ti əsawadəy a kəsa ndahan bu ka had *Gelili. Əwayay moroni ka had *Zədə do, adaba gədəkani ga ndam *Zədə tawayay makad nanj.

² Ka sarta gani nani wuməri ge mivicey ahay ga ndam Zude ni enjia wudak.

*

³ Nahkay bæza ga mən ga Yezu tahi ana Yezu ahkado : « Sləka ahalay a, ru ka had Zude, ti ku eslini day ndam ya tadəbay kur ni tōru tīpi tawi gayak ya kagray ni.

⁴ Adaba tamal mis awayay mis təsər nanj ti, agray zlam akal-akal do. Tamal kagray tawi ni nahkay ti, ŋgazlaya ahər gayak kə meleher ge mis a dek, ti tīpi kur. »

⁵ Bæza ga mənani tahi nahkay ti adaba nday day təfəki ahər ndo.

⁶ Yezu ahi ana tay ahkado : « Sarta gani goro enjia fanj ndo. Lekuləm ti sarta gani gekuli əbi ; ku ananaw kədəgum tata.

⁷ Lekuləm ti mis ga duniya tizirey kuli koksah ; nu ti tizirey nu adaba nəbu nəhi ana tay zlam ya ti tagray ni ti zlam magədavani.

⁸ Lekuləm ti dəgum ka wuməri ni. Nu ti ninjioru ka wuməri gani nani do, adaba sarta gani goro enjia fanj ndo. »

⁹ Yezu nakəŋ əra ahia ma nana ana tay a nahkay ti, ənjuhəd ka had Gelili zlam gayanj.

Pakama ga Yezu ya adəm ka sarta ga wuməri ge mivicey ahay ni

¹⁰ Bæza ga mənani t̄ara t̄adəgoru ka wuməri ni ti Yezu nakəŋ day ərə. ərə ti aŋgazlivu ana mis ndo, awayay ti tīpi nanj ba.

¹¹ Mis t̄acakalava ga magray wuməri na ti, gədākani ga ndam *Zude ni t̄adəbay Yezu, t̄adəm : « Nanj neley ? »

¹² Mis dal-dalani ni t̄əbu t̄əzlapaki dal-dal ; mis ndahanj t̄adəm : « Nanj mis sulumani. » Mis ndahanj ti ni t̄adəm : « Aha, nanj mis sulumani do, agosay mis sawanj. »

¹³ Ay maslanj əbi azlapaki vay-vay bi, adaba tagrafəŋa aŋgwaz k̄a gədākani ga ndam Zude a.

¹⁴ T̄ara t̄ecekaba vad ga wuməri na kala-kala ti, Yezu ahuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu mək ənjk̄i ka macahi zlam ana mis.

¹⁵ Pakama gayanj ya adəm ni aɡri ejep ana ndam Zude, t̄adəm : « Nanj hini ejeŋgey ndo ni ti, əsəra zlam a ti ahəmamam ? »

¹⁶ Eslini Yezu ahi ana tay : « Zlam goro ya ti nəcahi ana kuli ni ti goro goroani do ; ga Bay ya ti əslərbiyu nu ni.

¹⁷ Pakama goro ya ti nədəm ni ge Melefit tək goro goroani aw ti, tamal maslanj awayay agray ere ye ti Melefit awayay ni ti aməsərkaba.

¹⁸ Maslanj ya ti ahi ma gayanj gayanjani ana mis nahəma, awayay ti mis t̄əzlapay nanj. Ay maslanj ya ti agray t̄əwi ti mis t̄əzlapay Bay ya ti əslərbiyu nanj ni ti adəm ma ge jiri, əsəkad malfada do simiteni.

¹⁹ M̄awiz adəfiki *Divi ge Melefit ana kuli ndo waw ? Ay e kidinj gekuli bu maslanj bəlanj əbi aɡəskabu ma gani bi timey ! Kawayum mijinj nu ti, nəgudar mam ? »

²⁰ Mis dal-dalani ni t̄ahi ahkado : « Aranj agray kur aw ? Way awayay mijinj kur way ? »

²¹ Eslini Yezu ahi ana tay : « Nəgra t̄əwi a bəlanj mək aɡria ejep ana kuli a dek.

²² Ku ka fat m̄əpəsabana *kikeləmi k̄əd̄i ana bæza, adaba M̄awiz ahi ana kuli kikeləm. Ay ənjk̄i ke mekeli k̄əd̄i ana bæza ti M̄awiz do ; t̄ənjki enji ti ata bəŋ ga bəŋ gekuli.

* 7:2 Wuməri ge mivicey ahay : mənjanj Levi 23.34-36 ; Mimbiki 16.23.

²³ Kikelumi kufi ana bəza ka fat məpəsabana, kəfəmum əgudar Divi ge Melefit ya ti Məwiz əvi ana kuli ni do. Nahkay ti nu nəhəngaraba mis a jiguriŋa ka fat məpəsabana ti, kəzumumku bəruv ti kamam ?

²⁴ Kacalumki nu ka zlam magudarani ti mənəjəf majalaki ahər. Kəgrum nahkay va ba ; wudaka kəfəmum ma nahəma, jalumkia ahər a lala day. »

Yezu ti naŋ Bay gəđakani ya amara ni aw ?

²⁵ Ndam Zerəzalem ndahaŋ tədəm ahkado : « Hini hi maslaŋa ya ti tədəbay naŋ, tawayay takad naŋ ni do aw ?

²⁶ Mənjumki : naŋ əbu azlapay vay-vay kə meleher ge mis dek, day təhi ma ga ararŋa do ni. Gəđakani geli təsəra naŋ *Krist *Bay gəđakani ya amara ni edeđiŋ a waw ?

²⁷ Ay Bay gəđakani ya amara ni eminjia ti mis atasər məlaŋ gayan ya ti əsləkabiya ni do. Maslaŋa hini ti leli məsəra məlaŋ gayan ya ti əsləkabiya na. »

²⁸ Yezu naŋ əbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, əhi ana tay kay kay, ədəm : « Kəsəruma nu a waw ? Kəsəruma məlaŋ ya ti nəsləkabiya na edeđiŋ a waw ? Nu nuani nəra əna ahər goro goroana do. Ay Bay ya ti əslərbiyu nu ni ti naŋ jireni. Lekələm ti kəsərurum naŋ do.

²⁹ Nu ti nəsəra naŋ a, adaba nəsləkabiya afa gana ; əslərbiyu nu ti naŋ. »

³⁰ Yezu əra ədəma ma nahkay ti nday nakəŋ tawayay təgəs naŋ. Ay ti maslaŋa əsliki minjifiŋeni do, adaba sarta gani gayan ənjia faŋ ndo.

³¹ E kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu mis kay təvu, təfəkia ahər a, tədəm ahkado : « Ka ya ti Krist Bay gəđakani ya amara ni eminjia ni ti, amagra y zlam məgri ejep ana mis amatam ga maslaŋa hini ya ti agray ni aw ? »

³² Ndam *Feriziyen təra ticia ma ge mis dal-dalani ya tədəmki ka Yezu e kidiŋ gatay bu na ti, təhi ma gani ana gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, mək nday nakəŋ təslərbiyu ndam slewja ga məgəs Yezu.

³³ Eslini Yezu ədəm ahkado : « Ananjəhad akaba kuli vad kay do ; kələŋ gani anəngoru afa ga Bay ya ti əslərbiyu nu ni.

³⁴ Akədəbum nu, ay ti akədumu ahər do, adaba ekisləmki moroni ka məlaŋ goro ya ti anoru ni do. »

³⁵ Ndam *Zəde təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədəm ahkado : « Ədəm amədi ahər do ni ti, amoru ti eley ? Bi amoru afa ga ndam geli ya tanjəhadkabu akaba ndam ya ti nday ndam Zəde do ni, bi amacahi zlam ana ndam ya ti nday ndam Zəde do ni tək ?

³⁶ Ma gayan ya ədəm : “Akədəbum nu, ay ti akədumu ahər do, adaba ekisləmki moroni ka məlaŋ goro ya ti anoru ni do” ni ti, awayay adəm mam ? »

Yam ya avay sifa ni

³⁷ Ka fat ya ti tindeveriŋ wuməri ni tagray wuməri atam ga vad nday ndahaŋ ni. Ka fat nani Yezu əcək jik, əhi ana mis ni kay kay, ədəm : « Tamal maslaŋa yam akada naŋ a ti, məra afa goro a, misi.

³⁸ Maslaŋa ya ti afəku ahər ni ti, Melefit ədəm a Wakita gayan ni bu : “Yam ya avay sifa ni aməŋgəzaya a vu ga maslaŋa gani nani ba akada ga yam ya ti akoru a zalaka vu ni.” † »

³⁹ Yezu ədəm nahkay ti ədəmki ma ka *Məsuf ge Melefit, adaba amara məvi ana ndam ya ti təfəki ahər ni. Ka sarta gani nani ti əvi ana tay faŋ ndo, adaba əngoru a məlaŋ masladani ge Melefit ni vu faŋ ndo.

Mis ndahaŋ tãgãskabu Yezu do

⁴⁰ Mis dal-dalani ni tãra ticia ma ga Yezu ya ãdãm na ti, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tãdãm : « Maslaŋa hini ti bay mahãŋgaray *pakama ge Melefit ya ti Mawiz ãdãm amara ni edefiŋ. † »

⁴¹ Mis ndahaŋ tãdãm : « Naŋ *Krist *Bay gãdakani ya amara ni. » Mis ndahaŋ ti ni tãdãm : « Ay Krist Bay gãdakani ya amara ni naŋ mis ga had *Gelili aw ? »

⁴² Adaba Melefit ãdãm a Wakita gayaŋ ni bu Bay gãdakani ya amara ni ti naŋ wur hud ge Devit. Naŋ ti zal Betlehem, naŋ ga kãsa ge Devit. § »

⁴³ Nahkay mis dal-dalani ni ticirvu azuhva Yezu.

⁴⁴ Eslini mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tãdãm si tãgãs naŋ kwa. Ay ti maslaŋa àbi ènjifiŋ bi.

⁴⁵ Ndam slewja ni tãra tàslãkabiya ti, gãdakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni tãhi ana tay ahkado : « Kãgãsumbiyu naŋ ndo ni ti kamam ? »

⁴⁶ Ndam slewja ni tãhãŋgrifaŋ ana tay, tãhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ãay-ãay àbi ãdãm ma akãda gayaŋ ni bi. »

⁴⁷ Ndam Feriziyen ni tãhi ana tay ahkado : « Lekulãm day àgosa kulã a zla do waw ? »

⁴⁸ E kidiŋ ga gãdakani geli bu ahkay do ni e kidiŋ ga ndam Feriziyen bu ni ti, maslaŋa àbu àfãkia ahãr ka maslaŋa nana waw ?

⁴⁹ Ndam ya ti tãfãki ahãr ka maslaŋa nani ti, nday ya ti tãsar *Divi ge Melefit ya ti Mawiz àbãki ni do ni. Ay nday nani ti Melefit ètikwesla tay a. »

⁵⁰ Ay Nikodem naŋ ya ti àrãkiuru ka Yezu ga mãlavãd a vãd nahaŋ ni, naŋ àkibu ka tay eslini, àhi ana tay ahkado :

⁵¹ « E Divi ge Melefit ya Mawiz àbiki ana leli ni bu ni ti, miãliki magrafãŋa seriya kã mis a do, si tamal miãifiŋa ma akaba mãsãra ere ye ti àgray na kwa. »

⁵² Nday nakãŋ tãhi ahkado : « Nak day, nak zal Gelili zla tãk ? Jengey Wakita ge Melefit ni nahãma, akãsar zal Gelili àbi ahãŋgaray pakama ge Melefit bi. » [

⁵³ Kãlãŋ gani ti, mis ya ti eslini ni ku way way do gatay àslãka, òru a magam gayaŋ, *

8

¹ Yezu ti ni àcãloru ka hãma *Oliviyen ni.

Wal hala

² Hajãŋ gani ge dãeni nahãma, Yezu nakãŋ àŋgoru a dalaka ga *ahay gãdakani ge Melefit ni vu. Òru ènjãa ti mis ya ti eslini ni ãek tãrãkia. Nahkay naŋ nakãŋ ànjãhad digus, acahi zlam ana tay.

³ Naŋ àbu acahi zlam ni ana tay nahkay ti, ndam *mãsar Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen tãzãbiyu wal nahaŋ, tãfãkad naŋ kã meleher ge mis ni ãek. Wal nani ti tãdi ahãr naŋ àbu agray hala.

⁴ Tãra tãfãkadã naŋ a ti tãhi ana Yezu ahkado : « Mũsi, wal hini ti tãcãkia naŋ ka magray hala.

⁵ Mawiz àbãki ma gani e *Divi ge Melefit bu, àhi ana leli miãligi wal hala akãda hini àna akur, mãkad. Ay nak ti, kãdãm mam ? »

† 7:40 Mãnjay Mimbiki 18.15. § 7:42 Mãnjay 2 Semiyel 7.12 ; Mise 5.1. * 7:53 Zej 7.53-8.11 ti àbi a wakita ge Zej ya tãbãki enji ni bu bi. A wakita ndahaŋ bu ni ti àbu mãbãkiani ka mãlaŋ nahaŋ. Nahkay ti mãsãra pakama hini ti Zej àbãki ka mãlaŋ hini do. Ku tamal nahkay naŋgu ni ndam mãsar zlam tãdãm pakama hini ti àgraya edefiŋ a.

⁶ Tàhi nahkay ti tawayay tãhãlfəŋa eyu a, ti tãcalki naŋ ka zlam magudarani. Ay Yezu nakəŋ àzəgãd ahàr jer mæk àbəkì zlam ka had àna weleher.

⁷ Nday nakəŋ tãmbrəŋ mihindifŋa ma na kà Yezu a ndo, nahkay Yezu èzefteba ahàr a mæk àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti e kidiŋ gekùli bu àgudar zlam day-day ndo ni ti mìzligi wal ni enji. »

⁸ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti, àzəgãd ahàr mæk àbəkì zlam ka had keti.

⁹ Tàra ticia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti tàsləka bəlaŋ àna bəlaŋ. Medewél tàsləka enji a. Nahkay wal ni àgəjəni naŋ bəlaŋ kè meleher ga Yezu ciliŋ.

¹⁰ Yezu àra èzefteba ahàr a ti àhi ana wal ni ahkado : « Mìs nakəŋ nday eley ? Maslaŋa ya ti àdəm tãkad kur ni ti àbu waw ? »

¹¹ Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Maslaŋa àbi, Bay goro ni. » Mæk Yezu àhi : « Nu day ŋgay tãkad kur ti nədəm do. Sləka, ay ti kàgudar zlam day-day va ba. »]

Yezu naŋ Bay ya ti asladì mələŋ ana mis ni

¹² Yezu àhi ana mis ni keti : « Nu ti bay ya ti asladì mələŋ ana mis ni. Maslaŋa ya ti adəbay nu nahəma, anəsladì mələŋ, nahkay Melefit aməvi sifa. Ay maslaŋa ya ti adəbay nu do ni ti amanjəhad a mələŋ ziŋ-zìŋeni bu. »

¹³ Eslini ndam *Feriziyəŋ ndahaŋ tãhi ahkado : « Kagrakia sedi a ka ahàr gayak gayakana ti, ma gayak ni ma masakani. »

¹⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ku nəbu nagrakia sedi a ka ahàr goro goroana naŋgu ni, ma goro ya nədəm ni ma ge jiri, ma masakani do. Adaba nəsəra mələŋ ya nəsləkabiya na akaba mələŋ ya nakoru na. Ay lekələm ti kəsərum mələŋ ya nəsləkabiya na akaba mələŋ ya nakoru ni do.

¹⁵ Lekələm kədəmum mìs àgudara zlam a ti kajalum ahàr akada ge mìs hihirikeni ni. Ay nu nədəm mìs àgudara zlam a ti nəjalay nahkay do.

¹⁶ Ku tamal nagrəfəŋa seriya kè mìs a naŋgu ni seriya goro ni ge jiri, adaba nagray ti nu bəlaŋ do ; Baba goro naŋ ya àslərbiyu nu ni naŋ àbu akaba nu.

¹⁷ Àbu məbəkiani e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbiki ana kùli ni bu nahkay hi : “Tamal mìs cə tagray sedi, tədəm ere gani jiri ti, ma gatay ni jiri edefiŋ.” *

¹⁸ Nu nagrakia sedi a ka ahàr goro goroana. Baba naŋ ya àslərbiyu nu ni day agrakua sedi a. »

¹⁹ Eslini tãhi ana Yezu ahkado : « Buk gani naŋ eley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nu tekedì kəsərum nu nu way do ni ti, kəsərum Baba do daya. Tamal kəsəruma nu a ti amal kəsəruma Baba daya. »

²⁰ Yezu àdəm ma hini ti ka ya ti naŋ àbu acahi zlam ana mìs a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu ni, naŋ kà gəvay ga zlam ya təbiviyu sədaga ana Melefit ni. Ay ti maslaŋa èsliki mægəs naŋ ndo adaba sarta gayanəŋ enjiyu fan ndo.

« Kisləmki mədəgumani ka mələŋ ya nakoru ni koksah »

²¹ Yezu àhi ana tay keti : « Nu ti nasləka. Lekələm akədəbum nu, ay ti akəmbrəŋum zlam magudarani gekùli ni do, nahkay akəmətum zlam gekùli. Adaba kisləmki mədəgumani ka mələŋ ya nakoru ni koksah. »

²² Eslini ndam *Zude tədəm e kidiŋ gatay bu ahkado : « Àdəm “Kisləmki mədəgumani ka mələŋ ya nakoru ni koksah” ni ti, awayay akad ahàr gayanəŋ zla tək ? »

* 8:17 Məŋjay Mimbiki 17.6 ; 19.15.

²³ Eslini Yezu nakəj àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti mis ya ka had, nu ti mis ya àsləkabiya agavəla ni. Lekələm ti ndam ga *duniya, nu ti nu mis ga duniya do.

²⁴ Nəhi ana kəli akəmbərənjum zlam magudarani gekəli do, akəmətum ti azuhva nani. Nahkay ti ahàr àdəm kəfumku ahàr, kəsərum nu gani, nu nəbu. Do ni ti akəmbərənjum zlam magudarani gekəli ni do, akəmətum ededij. »

²⁵ Nahkay nday nakəj təhi : « Nak way ? » Yezu àhənjgrifəj ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kwa ka mənəjəki ga zlapay goro ni nəhia ana kəli a, nədəm nu gani.

²⁶ Nu nəbu àna zlam kay ga mədəmkiyani ke kəli ga məgəs kəli àna seriya. Ay ma goro ya nəhi ana ndam ga duniya ni ti, ma ga Bay ya àslərbiyu nu àhu ni cilij. Nañ ti nañ jireni. »

²⁷ Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti njay àdəmki ma ka Bəjani ti, nday təsər ndo.

²⁸ Nahkay Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka fat ya ti akəzumoya *Wur ge Mis agavəla ti, † akəsərum nu ti nu gani, nu nəbu. Eslini akəsərum zlam ya ti nagray ni dek ti nu nuani nagray ga ahàr goro do. Ma ya ti nədəm ni ti ma ga Baba ya àcahu ni cilij.

²⁹ Bay ya ti àslərbiyu nu ni nañ àbu akaba nu, àmbərəj nu ga ahàr goro ndo ; adaba nu nəbu nagray zlam ya ti àbəlafəj ni kəlavad. »

³⁰ Ka ya ti Yezu nañ àbu adəm ma ni nahkay ti, mis dal-dal təfəki ahàr.

Maslaña ya ti agudar zlam ti nañ evidi ga zlam magudarani

³¹ Eslini Yezu àhi ana ndam *Zəde ya təfəkia ahàr a ni ahkado : « Tamal kəgəsəmkabá ma goro ya nəhi ana kəli na lala, kəmbərənjum do ni ti, kiguma ndam madəbay nu ededij ededijena.

³² Akəsərum jiri, nahkay ti ekigum lekələm evidi va do. »

³³ Nday nakəj təhənjgrifəj, təhi : « Leli bəza huđ ga Abraham. Day-day leli miđi evidi ga maslaña ndo ni ti, kədəm mara miđi leli evidi va do ni ti ahəmamam ? »

³⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, maslaña ya ti agudar zlam ti nañ evidi ga zlam magudarani.

³⁵ Nədəm nahəma, evidi ti day-day tacalkivu nañ ke mis ga huđ ahay do. Ay wur ga bay ahay ti ku ananaw nañ wur ga huđ ahay zlam gayəj.

³⁶ Tamal Wur ge Melefít àmbaya kəli e evidi ba ti, kigum lekələm evidi va do ededij.

³⁷ Nəsəra lekələm ti bəza huđ ga Abraham. Ay ti kawayum kəkadum nu, adaba kawayum məgəsəmkabu pakama goro do.

³⁸ Nu ti nədəm ere ye ti Baba àdəfuki ni ; lekəli ti ni kəgrum ere ye ti bəj gekəli àhi ana kəli ni. »

³⁹ Nday nakəj təhənjgrifəj, təhi : « Bəj geli ti Abraham timey. » Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal lekələm bəza ga Abraham ti akal kəgrum təwi akada ga Abraham ya àgray ni.

⁴⁰ Nu nəbu nəhi ma ge jiri ya Melefít àhu ni ana kəli, ay nihi ti kawayum kəkadum nu sawəj. Abraham àgray nahkay ndo timey !

⁴¹ Lekələm ti kəgrum təwi akada ga bəj gekəli ya agray ni. » Nday nakəj təhi : « Leli ti leli bəza məva do. Melefít nañ bəlañ nañ Bəj geli. Bəj geli nahanəj àbi. »

† 8:28 Yezu àdəm : « Akəzumoya Wur ge Mis agavəla » ti adəmki ma ka madarəj nañ kà təndal.

⁴² Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti Melefit nañ bəñ gekəli ededɪŋ ti amal kawayum nu, adaba nəsəkabiya afa gana nàra afa gekəli a. Nu nàra ti àna ahàr goro goroani do ; nañ àslərbiyu nu.

⁴³ Kìcəm ma goro ya nəhi ana kəli ni do ni ti kamam ? Kìcəm do ni ti adaba kisləmki məbi slimi ana ma goro ya nəhi ana kəli ni do.

⁴⁴ Lekələm bəñ gekəli ti *Seteni. Kawayum kəgrum ti təwi ga bəñ gekəli gani ya awayay ni. Kwa ahaslani nañ àbu abazl mis zlam gayan, day-day adəm ma ge jiri ndo, adaba jiri gayan àbi. Masəkad malfadà ti təwi gayan, adaba nañ bay masəkad malfadà, nañ bəñ gani daya.

⁴⁵ Ay nu ti nədəm ma ge jiri, nahkay ti kawayum məgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kəli ni do.

⁴⁶ Way esliki madafaya zlam a ti, adəm nu nagudar ni way ? Ay tamal ma goro ya nədəm ni dek jiri ti, kawayum məgəsumkabani do ni ti kamam ?

⁴⁷ Mis ge Melefit ti abi slimi ana ma ge Melefit, ay lekələm ti lekəli ndam ge Melefit do. Kawayum məbumi slimi ana ma gayan do ni ti azuhva nani. »

Kwa ka ya tiwi Abraham fañ ndo ni, Yezu nañ àbu àndava

⁴⁸ Ndam *Zude ni təhi ana Yezu ahkado : « Mədəm nak zal Samari, seteni ànukviyu a ahàr vu ti, ma geli ni jiri ededɪŋ. »

⁴⁹ Yezu àhi ana tay : « Seteni ànuviyu bi. Zlam goro ya nagray ni ti ga mazləbay Baba goro sawaŋ. Lekələm ti ni kanjakum nu, kəbumku mimili.

⁵⁰ Nu ti ŋgay mis tázləbay nu kwa ti nədəm do. Ay Maslaŋa àbu bəlaŋ awayay ti tázləbay nu, nañ gani agray seriya ge jiri daya.

⁵¹ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti àgəskabá ma goro na ti aməmət day-day do. »

⁵² Nahkay ndam Zude nakəŋ təhi ahkado : « Nihiti ti məsəra seteni ànukviyu a ahàr bu ededɪŋ zla ! Abraham àməta, ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis day təməta, ay nak kədəm tamal maslaŋa àgəskabá ma gayak na ti àmət day-day do ni ti ahəmamam ?

⁵³ Bəñ geli Abraham tekeđi àməta ti, nak kàtam nañ aw ? Ndam məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni day təməta, ay nak ti kədəm nak way ? »

⁵⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tamal nu nuani nazləbay ahàr goro ti, mazləbavani nani egi zlam masakani. Bay ya ti azləbay nu ni ti Baba nañ ya ti kədəmum nañ Melefit gekəli ni.

⁵⁵ Lekələm kəsərum nañ do, ay nu ti nəsəra nañ a. Tamal nədəm nəsər nañ do ni ti, nasəkad malfadà akada gekəli ni. Nu nəsəra nañ a, nəbu nəgəskabu ma gayan daya.

⁵⁶ Bəñ gekəli Abraham àmərvə adaba àsəra emipi sarta ga marana goro a. Èpia, mək àmərvə àna nañ a àkiva. »

⁵⁷ Eslini ndam Zude ni təhi ahkado : « Nak kəzum vi kru kru zlam ndo ni ti, kədəm kípia Abraham a ti ahəmamam ? »

⁵⁸ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, kwa ka ya ti tiwi Abraham fañ ndo nəŋgu ni, nu gani, nu nəbu àndava. »

⁵⁹ Yezu àra adəma nahkay ti nday nakəŋ təhəl akur ge mizligi nañ àna nañ. Ay ti Yezu àbu e kidɪŋ ge mis bu mək àsləka a məlaŋ ga *ahay gəđakani ge Melefit ni ba, àhəraya e mite va.

1 Ka ya ti Yezu nan̄ àbu akoru e divi bu akaba ndam madəbay nan̄ ni ti èpi zal wuluf nahaj. Maslan̄a gani nani ti tiweya nan̄ wulufana.

2 Eslini ndam madəbay nan̄ ni t̄ahi ahkado : « Məsi, maslan̄a hini tiweya nan̄ wulufana ti, way àgudar zlam way ? Àgudar zlam ti nan̄ tək, day ti ata bəbənani t̄agudar aw ? »

3 Yezu àhəngrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tiweya nan̄ wulufana ti azuhva àgudara zlam a ahkay do ni ata bənani t̄agudara zlam a palam do. Tiwi nan̄ nahkay ti, Melefīt awayay ti mis t̄ipi njəda gayan̄ àna maslan̄a hini.

4 Nihi məlan̄ maslani ti ahàr àdəm məgrum t̄əwi ga Bay ya àslərbiyu nu ni. Mələvad̄ egi wudak, nahkay ti maslan̄a emisliki magray t̄əwi ni koksah.

5 Ka ya ti nu nəbu a duniya bu mba ni ti nəsladi məlan̄ ana mis. »

6 Àra àdəma nahkay ti ètiferu esliḅ a had̄, àgraya eliḅisl àna esliḅ gayan̄ na mək àgriki ke eri ana zal wuluf ni.

7 Àhi ana zal wuluf ni ahkado : « Ru k̄abaray eri a dəluv Siləwe ni bu. » Siləwe ti awayay adəmvaba « Məslərani. » Zal wuluf nakəñ òru àbaray eri ni. Àra àbara eri na ti epi divi, mək àsləka, òru a magam.

8 Ndam mahay gayan̄ akaba ndam ya t̄əbu t̄ipi nan̄ ahaslani nan̄ àbu ahəngalay zlam ni t̄ədəm ahkado : « Maslan̄a hini ti nan̄ ya ti kələvad̄ anjəhad̄ digəsa, ahəngalay zlam ni do aw ? »

9 Mis ndahan̄ t̄ədəm : « Nan̄. » Mis ndahan̄ ti ni t̄ədəm : « Nan̄ do, t̄əzavu cilin̄. » Mək nan̄ nakəñ àdəm : « Nu gani timey ! »

10 Eslini nday nakəñ t̄ahi ahkado : « Kipi divi nahkay ti, mam àgrakukvu mam ? »

11 Nan̄ nakəñ àhəngrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Maslan̄a ya ti t̄əzalay nan̄ Yezu ni àgraya eliḅisl a, àgriki ke eri mək àhu ahkado : “Ru k̄abaray eri a dəluv Siləwe ni bu.” Nu nakəñ mək nòru. Nòru nəbara ti n̄ipi divi həya. »

12 Nday nakəñ t̄ahi : « Maslan̄a gani nani nan̄ eley ? » Àhi ana tay : « Nəsər do. »

Ndam Feriziyen̄ t̄ihindifin̄a ma k̄a zal wulufna

13 T̄əzoru maslan̄a ya ti ahaslani nan̄ wulufani ni afa ga ndam *Feriziyen̄.

14 Yezu àgraya eliḅisl a, àgriki ana zal wuluf ni mək àhəl̄ikaba eri na ti ka fat məpəsabana.

15 Tòru t̄in̄jəa àna nan̄ a ti, ndam Feriziyen̄ ni day t̄ihindifin̄a, t̄ahi : « Nihi kipi divi ti, mam àgrakukvu mam ? » Nan̄ nakəñ àhi ana tay ahkado : « Maslan̄a gani nani àgriki eliḅisl ke eri, nəbaray eri mək n̄ipi divi həya. »

16 E kid̄in̄ ga ndam Feriziyen̄ ni bu mis ndahan̄ t̄ədəm : « Ku way məgray ere hini way nəngu ni, maslan̄a gani àsləkabiya afa Melefīt a do, adaba àgra zlam ya ti àbəl̄ay magrani do na a vad̄ *məpəsabana ba. » Mis ndahan̄ ti ni t̄ədəm : « Tamal nan̄ bay magudar zlam ti, esliki magray zlam ya ti agri ejep ana mis akada hini ni aw ? » Nahkay ticirva e kid̄in̄ gatay ba.

17 Eslini ndam Feriziyen̄ nakəñ t̄ihindifin̄a ma k̄a zal wuluf ya àngaba na keti, t̄ahi ahkado : « Nak ti maslan̄a ya ti àhəl̄ukaba eri a ni ti k̄ədəm nan̄ way ? » Nan̄ nakəñ àhi ana tay ahkado : « Nan̄ bay *mahəngaray pakama ge Melefīt. »

18 Ay ti gədákani ga ndam *Zəde ni ti ngay ahaslani nan̄ wulufani day ti nihi epi divi ti t̄əwayay məgaskabani ndo. Nahkay t̄əzalabiya ata bənani

19 ge mihindifin̄a ma k̄a tay a. Tàra t̄in̄jia ti t̄ahi ana tay ahkado : « Wur gekəli ya k̄ədəmum kiwəmaya nan̄ a wulufana ti nan̄ hini edəd̄in̄ aw ? Ay ti mam àgravu nihi ti epi divi ni mam ? »

20 Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ ana tay, təhi ana tay ahkado : « Məsəra hini ti wur geli, ka ya ti miweya ti naŋ wulufani eɗeɗiŋ.

21 Ay ere ye ti aŋravu, epi divi hi ti, məsar do. Maslaŋa ya ti əhəlɪkaba eri a ni day məsar do. Naŋ wur va do, hindəmfiŋa kà naŋ naŋana ; esliki məhəŋgrifəŋani ana kuli. »

22 Təɗəm nahkay ti adaba aŋgwaz əwərfəŋa tay kà gəɗákani ga ndam Zude na. Adaba ndam Zude ni ɗək təzlapakabá, təɗəm maslaŋa ya adəm Yezu naŋ *Krist ti təcafəŋa naŋ kà mahəŋgalay Melefit akaba tay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni ba.

23 Ata bəŋani təɗəm naŋ wur va do, tihindifiŋa kà naŋ naŋana ti azuhva nani.

24 Ndam Feriziyen ni təzalay maslaŋa ya ti ahaslani naŋ wulufani ni keti. Àra ɛŋjia ti təhi : « Dum ma ge jiri kè meleher ge Melefit. Leli ti məsəra maslaŋa ya ti kəɗəm əhəlɪkaba eri a ni ti naŋ bay magudar zlam. »

25 Naŋ nakəŋ əhəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Ɔgay naŋ bay magudar zlam ahkay do ni əgudar zlam do ni ti nəsar do. Ere ye ti nəsar ni ti zlam bəlaŋ : ahaslani ti nu wulufani, ay nihi ti nipi divi. »

26 Nday nakəŋ tihindifiŋa, təhi : « Àgruk ti mam ? Əhəlɪkaba eri a ti ahəmamam ? »

27 Naŋ nakəŋ əhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kuli a əndava, kicəmuki ndo timey. Ay kawayum nəhi ana kuli kicəm keti ti kamam ? Tək lekələm day kawayum miŋi ndam məɗəbay naŋ aw ? »

28 Àra əɗəma nahkay ti, nday nakəŋ tindivi naŋ, təɗəm : « Adəbay maslaŋa nani ti nak kwa. Leli ti leli ndam məɗəbay Məwiz.

29 Leli ndam məɗəbay Məwiz adaba məsəra Məwiz ti Melefit əhia ma gayan ana naŋ a. Ay maslaŋa nani ti məsar məlaŋ gayan ya əsləkabiya na do simiteni. »

30 Naŋ nakəŋ əhi ana tay nahkay hi : « Lekələm kəsərum məlaŋ gayan ya əsləkabiya na do ni ti ahəmamam ? Ay əhəlɪkaba eri a timey !

31 Məsəra tamal bay magudar zlam ahəŋgalaləŋ zlam kè Melefit ti Melefit ɛciiki do. Ay ku way way do tamal ahəŋgalay Melefit əna mahəŋgaroru ahàr a haɗ akaba agray ere ye ti əhi məgray ni ti, Melefit ɛciiki.

32 Day-day maslaŋa ɛci ti maslaŋa nahaŋ əhəlɪkaba eri ana mis tiweya naŋ a wulufana ndo.

33 Tamal ti maslaŋa nani əsləkabiya afa ge Melefit a do ni ti, amal ɛsliki magray araŋa koksah. »

34 Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Kwa tiweya kur a nak bay magudar zlam ti kacahi zlam ana leli aw ! » Nahkay təgaraya naŋ e mite va.

Way naŋ wulufani eɗeɗiŋ way ?

35 Yezu àra ɛcia ndam Feriziyen ni təgaraya zal ya ahaslani wulufani na e mite va ti əɗəbay naŋ. Àra ədia ahar a ti əhi ahkado : « Kəfəki ahàr ka *Wur ge Mis aw ? »

36 Əhəŋgrifəŋ, əhi : « Naŋ way, Bay goro ni, ti nəfəki ahàr ni ? »

37 Yezu əhi : « Bay ya ti kəbu kamaŋjaləŋ, naŋ əbu ahuk ma ni ti naŋ gani. »

38 Naŋ nakəŋ əhi : « Nəfukuka ahàr a, Bay goro ni. » Mək əbəhadı mirdim grik.

39 Eslini Yezu əɗəm : « Nàra a duniya va ti ga magrafəŋa seriya kè mis a ; ti ndam wuluf ti pi divi, nday ya təɗəm ti pia divi a ni təwuluf. »

40 Ndam *Feriziyen ya təbu akaba naŋ eslini ni tàra ti cia ma gayan na ti təhi : « Leli day leli ndam wuluf aw ? »

⁴¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti kànjum lekuli ndam wuluf ti, amal zlam magudarani gekuli àbi. Ay nihi ti kàdàmum kàbum kipàm divi ti zlam magudarani gekuli àbu. »

10

Bay majəgay təmbəmbak

¹ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti ahuriyu a gargara ga təmbəmbak vu gwar a mahay do, ahuriyu àna mələŋ nahaŋ ti, naŋ zal akal, naŋ zal abra.

² Ay maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a mahay ga gargara ni ti naŋ bay majəgay təmbəmbak.

³ Bay majəgay gargara ni azləkiaba mahay ana bay majəgay təmbəmbak na. Àzləkiaba ti bay majəgay təmbəmbak ni azalay təmbəmbak gayan dek bələŋ bələŋ àna slimi gatay. Təmbəmbak ni ticia dənğu gayan a ti tèsəra, abaya tay e mite va.

⁴ Ka ya ti àbaya tay a nahəma, adi kama ana tay, mək təmbəmbak ni taɖəboru naŋ kələŋ, adaba tèsəra dənğu gayan a.

⁵ Ay ti ataɖəboru maslaŋa ya ti tèsər naŋ do ni do ; atacuhwafəŋa, adaba tèsər dənğu ge mis ndahaŋ do. »

⁶ Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay, ay ti ticiaba ere ye ti awayay ahiki ana tay na ndo.

Yezu naŋ bay ya ti ajəgay zlam lala ni

⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, mahay ga gargara ga təmbəmbak ni ti nu.

⁸ Mis ndahaŋ ya t̄ara, t̄əɖəm tajəgay təmbəmbak ni ti, nday dek ndam akal, ndam abra ; ay təmbəmbak ni ticiiki ma ana tay ndo.

⁹ Mahay ti nu, maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a nu bu ni ti arana amacay naŋ do, Melefıt amahəŋgay naŋ. Nahkay emisliki məhuriyu a gargara vu, məharana e mite va akaba aməŋgət zlam məzum gayan.

¹⁰ Zal akal ara ti ga məhəl zlam àna akal, ga mabazl zlam akaba ge mijin zlam. Ay nu n̄ara ti, nawayay ti mis t̄əŋgət sifa ya ti àndav ɖay-ɖay do ni. Sifa gani nani ti nəvi ana tay àtam ya ti tiwi mis àna naŋ ni.

¹¹ « Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti, ku takadki naŋ ka təmbəmbak gayan ya ti ajəgay tay ni n̄əŋgu ni agəskabu, àmbrəŋ tay do.

¹² Ay ti maslaŋa ya ajəgi zlam ana mis ti t̄əpəl naŋ ni ti ajəgay zlam lala do, adaba tamal èpia k̄əra gili naŋ àbu ara ti acuhway, ambərbu təmbəmbak ni. Aməmbərba tay a ti, k̄əra gili ni amabazl ndahaŋ, emidikaba ah̄ar a ana məgəjəni gana.

¹³ Maslaŋa ya ti acuhway, ambərbu təmbəmbak ni ti təmbəmbak ni t̄əhəli ah̄ar do, adaba naŋ agray ni t̄əwi ga siŋgu cilin.

¹⁴ Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Nu n̄əsəra təmbəmbak goro a, təmbəmbak goro day t̄əsəra nu a

¹⁵ akad̄a ga Baba ya àsəra nu a, nu day n̄əsəra Baba ni. Nahkay ti nəgəskabu ti t̄akadki nu ka təmbəmbak goro ya najəgay ni.

¹⁶ Təmbəmbak goro ndahaŋ t̄əbu, ay ti t̄əkibu ka ndahaŋ ya a gargara hini bu ni bi. Nday gani nani ti ah̄ar àdəm nəhəlbıyu tay daya. Etici dənğu goro, etigi ka ahar bələŋ akaba ndahaŋ ni, bay majəgay tay day bələŋ.

17 Baba awayay nu adaba nægəskabu ti nêmət ka mawayay goro, do ni ti maslaŋa əsliki makad nu do. Nêməta nənğu ni, nisliki manğabana tata.

18 Maslaŋa ya ti esliki makad nu ni ti əbi, nægəskabu nêmət ti ka mawayay goro. Nisliki mêmətani ka mawayay goro ; nisliki manğabana daya. Bəŋ goro əhu gray ti nahkay. »

19 Ndam *Zude ni t̄ara t̄icia ma ga Yezu ya adəm na ti ticirvu e kidinğ gatay bu keti.

20 Mis ndahaŋ kay e kidinğ gatay bu t̄əbu t̄ədəm : « Seteni aniviyu a ahər vu, naŋ zal seteni ti kəbumi slimi ana ma gayanğ ni ti kamam ? »

21 Mis ndahaŋ ni ti ni t̄ədəm : « Zal seteni adəm ma gayanğ hini ya adəm ni do. Zal seteni ti esliki məzləkikaba eri ana ndam wuluf a waw ? »

Ndam Zude tawayay mægəskabu ma ga Yezu do

22 Sarta ga wuməri ga məzləkaba *Ahay gədəkani ge Melefit na ənəua, t̄əgray a Zeruzalem, sarta gani nani ti ahar kusi.

23 Nahkay Yezu asawaday a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu, ka məlaŋ ya t̄əzalay Dalahay ga Salomonğ ni.

24 Ndam *Zude ni t̄əcakalakivu ka Yezu, t̄əvelinğ ahər, t̄əhi ahkado : « Tamal nak *Krist ededinğ ti, hi ana leli vay-vay kimbirfəŋ ba, nahkay ti ahər aməhəli ana leli va do. »

25 Eslini Yezu ahəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kəli a andava, ay ti kawayum mægəsumkabu ma gani ndo timey. Təwi ya nagraŋ ni ti nagraŋ ana n̄ədə ga Baba, nahkay təwi gani nani adəfiki ana kəli nu ti nu way.

26 Ay ti kekileŋa lekələm kawayum məfumku ahər do, adaba lekələm kəkumkibu ka t̄əmbəmbak goro bi.

27 T̄əmbəmbak goro ti tici dənğu goro, nu day n̄əsəra tay a, nday day tadəbay nu.

28 Nəvi *sifa ya andav day-day do ni ana tay, atəmət do, maslaŋa day emisliki məhəlfua tay a do.

29 Baba Melefit naŋ ya əbu t̄əmbəmbak ni ti naŋ gədəkani atam mis dek, atam zlam dek. Maslaŋa əbi esliki məhəlfəŋa tay k̄a Baba bi.

30 Leli ata Baba ti leli bəlaŋani. »

31 Yezu ara adəma nahkay ti ndam Zude ni t̄əhəl akur keti, tawayay mizligi naŋ ana naŋ.

32 Yezu əhi ana tay ahkado : « Nəgra təwi sulumana sulumana kay e kidinğ gekəli ba ana n̄ədə ga Baba. Ay kawayum kizligam nu ana akur, kakadum nu ti əki ke təwi weley gani weley ? »

33 Eslini ndam Zude ni t̄əhəŋgrifəŋ, t̄əhi ahkado : « Mawayay mizligi kur ana akur, mawayay makad kur ti, əki ke təwi sulumani do. Mizligi kur ti adaba kindivia Melefit a palam ; nak mis, ay ti kawayay kazay ahər gayak akada nak Melefit. »

34 Yezu ahəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit adəm nahkay hi : “Lekələm ti melefit.” * Əbi məbəkiani nahkay hi bi aw ?

35 Maslaŋa əbi esliki məbəzkia zlam ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na bi. Nahkay nday ya ti Melefit əhi ma gayanğ ana tay ni ti əzalay tay melefit ededinğ.

* 10:34 Limis 82.6.

36 Ay nu ti Baba àdaba nu a, àslərbiyu nu a duniya vu. Goro ya nàdəm “Nu Wur ge Melefit” ni ti, ahəmamam kisləmki mədəmani nindivi naŋ ni mam ?

37 Tamal nagray təwi ni ga Baba do ni ti kəfumku ahər ba.

38 Ku nagray təwi ga Baba, kəfumku ahər do nəŋgu ni, gəsumkabá təwi goro ya nagray na digepa. Nahkay ti akəsərüm lala, nu nəbu àna njəda ga Baba, naŋ day naŋ àbu àna njəda goro, nahkay leli ata Baba ti bəlanjani. »

39 Yezu àra àdəma ma na nahkay ti, tawayay məgəs naŋ keti, ay ti àtamfəŋa kà tay a.

40 Kələŋ gani Yezu àsləka, àŋgoru ke ledi ge Zərdeŋ, ka məlan ge Zeŋ ya *àbaray mis ahaslani ni. Naŋ nakəŋ ànjəhad eslini gosku 6al.

41 Ka ya ti naŋ àbu eslini ni ti mis kay tərəkia, təbu tədəm : « Zeŋ ti àgray zlam nagray ejep ndo ; ay ma gayan ya àdəmki ka maslanja hini ni dək ti jiri ededīŋ. »

42 Eslini mis kay təfəkia ahər ka Yezu a.

11

Lazar àməta, mək Yezu ahəŋgaraba naŋ e kisim ba

1 Zal nahanj àbu, slimi gani Lazar, arməwər àzəgadiya naŋ a. Kəsa gayanj Betani, nday akaba bəza ga məŋani walani ata Mari nday ata Marta.

2 Mari ti nani, Mari ya ti àbəkı tersel ka asak ga Bay geli mək àtəmadkia àna məhər gayanj a ni. Lazar naŋ ya ti èbesey do ni ti wur ga məŋani.

3 Nahkay bəza ga məŋ ga Lazar nakəŋ təslərkiuru mis ka Yezu ti məhi : « Bay geli, zləba gayak Lazar èbesey do. »

4 Yezu àra ècia ma na nahkay ti àdəm : « Arməwər ga Lazar ni ti àkad naŋ do. Ay ti mis atəsər njəda ge Melefit àna naŋ sawan. Nahkay atazləbay Melefit, atazləbay nu Wur ge Melefit daya. »

5 Lazar akaba bəza ga məŋani ata Mari nday ata Marta ti Yezu awayay tay ;

6 ay àra ècia ga Lazar ya èbesey do na ti òru weceweci ndo, àpəskivu ka ahər gani vad cə.

7 Kələŋ gani àhi ana ndam mədəbay naŋ ni ahkado : « Nihi ti sarta ènjua ga maŋgona e Zəde a. »

8 Ndam mədəbay naŋ ni təhi ahkado : « Məsi, nihi guhwa huya ndam *Zəde ni tawayay tizligi kur àna akur, tawayay takad kur ti, kəŋgoru eslini keti aw ? »

9 Yezu àhi ana tay : « Mələfat ti njemdi kru mahar cə do aw ? Tamal mis asawađay ga mələfat ti èji asak do, adaba naŋ a məlan masladani bu, epi divi lala.

10 Ay tamal mis asawađay ga məlavad ti eji asak, adaba naŋ àbi a məlan masladani bu bi, èpi divi lala do. »

11 Yezu àra àhia ma ana tay a nahkay ti àhi ana tay : « Zləba geli Lazar àdiya e dəwir va, ay nakoru nepidəkababiya naŋ a. »

12 Eslini ndam mədəbay naŋ ni təhi ahkado : « Bay geli, tamal àdiya e dəwir va ti, amaŋgaba a arməwər gayanj ni ba do waw ? »

13 Ga Yezu ya àhi ana tay nahkay ti awayay ahi ana tay Lazar àməta. Ay ndam *mədəbay Yezu ni təhi ana ahər hi ti Yezu àdəmki ma ti ke dəwir dəwirediŋ.

14 Nahkay Yezu àhi ana tay vay-vay : « Lazar àməta.

15 Nu nəbi ka məlanj gani bi ti nəbu nəmərvu azuhva kəli, adaba akəfumku ahər àkivu. Ay nihi ti takomum mədəgumkiuru. »

16 Eslini Tumas naŋ ya təzalay naŋ Didim ni àhi ana ndam maɗəbay Yezu ndahaŋ ni aħkado : « Leli day takomum maɗəboru naŋ, ti tòru tábazla leli akaba naŋ a. »

17 Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni tɪŋjua a Betani a wudak ti, t̄ahi ana tay Lazar àgra vad a faɗ e mindiviŋ ba.

18 Betani ti driŋ driŋ akaba Zerəzalem kay do, èsli ezewed kru kru mahkər do.

19 Nahkay ndam Zude kay tòra eslina ga məgrikabiyu ezekw ana Marta nday ata Mari ga wur ga mən gatay ya àmota na.

20 Marta àra ècia Yezu naŋ àbu ènjia wudak ti àŋgwivoru a ma vu. Mari ti ni naŋ a magam manjəhadani digusa.

21 Ata Marta t̄ara t̄abakabá ahàr ata Yezu a ti Marta nakəŋ àhi aħkado : « Tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmət ndo.

22 Ay nəsəra ku nihi day ere ye ti kihindifiŋa kè Melefit a dek day Melefit aməvuk. »

23 Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi aħkado : « Wur ga muk ni amanjgaba e kisim ba. »

24 Marta àhi : « Iy, nəsəra ka fat ga mandav ga duniya mis atanjgaba e kisim ba ni ti, naŋ day amanjgaba. »

25 Yezu àhi keti : « Mis tanjgaba e kisim ba, t̄əbu àna sifa ti azuhva nu, adaba nu nəbu palam. Maslaŋa ya ti àfəkua ahàr a ti ku tamal àmota nəŋgu ni amələbu àna sifa.

26 Maslaŋa ya ti naŋ àbu àna sifa, àfəkua ahàr a ti, amanjhadaf ga kanjay-kanjayani, àmət do. Kəhi ana ahàr ma goro hini ya nəhuk ni ma ge jiri do waw ? »

27 Eslini Marta nakəŋ àhi aħkado : « Ma ge jiri, Bay goro ni ; nəsəra nak *Krist *Bay gəɗakani ya Melefit àslərbiyu a duniya vu ni, nak Wur ge Melefit. »

28 Marta àra àhia ma na nahkay ti àsləka, àŋgoru a magam, mək àzalay wur ga mənani Mari, àhi ma akal-akal, àhi aħkado : « Məsi geli àra, naŋ àbu ehindi kur. »

29 Mari àra ècia ma ga wur ga mənani ya àhi na ti ècikaba cəkwaɗ, àrəkioru ka Yezu.

30 Ka sarta nani ti Yezu àhuriyu a kəsa ni vu faŋ ndo, kekilenja naŋ àbu ka mələŋ ya t̄abakabu ahàr nday ata Marta ni mba.

31 Ndam Zude ya t̄əvu a ahay bu, tòru eslini ga məgri ezekw ana tay ni t̄ara t̄ipia Mari nakəŋ ècikaba cəkwaɗ ahəraya e mite va ti t̄adəbabiyu naŋ. T̄adəboru naŋ ti, t̄ahi ana ahàr bi akoru kè mindiviŋ, akoru etəwibiyu eslini.

32 Mari òru ènjua ka mələŋ ga Yezu na, èpia naŋ a ti àbəhadí mirdim, àhi aħkado : « Bay goro ni, tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmət ndo. »

33 Yezu àra èpia Mari a naŋ àbu etəwi, ndam Zude ya tadəbabiyu Mari ni day t̄əbu t̄itəwi ti, àhəlia ahàr a dal-dal, ɓəruv àwəra naŋ a.

34 Mək àhi ana tay aħkado : « Kəfumiyyu naŋ e mindiviŋ vu eley ? » Nday nakəŋ t̄əhəŋgrifəŋ, t̄ahi : « Bay geli, ra kara kípibiya mələŋ gana. »

35 Eslini Yezu etəwi.

36 Ndam Zude ni t̄ara t̄ipia naŋ a naŋ àbu etəwi ti t̄əɗəm : « Mənjumki day ti, àwaya naŋ a dal-dal ni. »

37 Ay mis ndahaŋ e kidifŋ gatay bu t̄əɗəm aħkado : « Àhəlikaba eri ana zal wuluf a ti, ti Lazar àmət ba ti èsliki magrani koksah aw ? »

³⁸ Eslini b̄aruv àw̄era Yezu a keti, m̄ak òru ke mindiviṅ ni. Mindiviṅ nani ti ahuzl, t̄əzl̄əkl̄əṅ ma gani àna belim ḡəḍakani.

³⁹ Tòru t̄inj̄aa ti Yezu nakəṅ àhi ana tay ahkado : « Zum̄əṅa belim na k̄a ma ge mindiviṅ na. » Eslini Marta wur ga m̄əṅ ga maslaṅa ya ti àm̄ət ni àhi ahkado : « Bay goro, àgra vad a fad̄ nihi e mindiviṅ ni ba ni ti èzia àndava timey. »

⁴⁰ Yezu àhi ahkado : « N̄əhuka àndava : tamal k̄əf̄əkuə ah̄ar a nah̄əma ekipi zlam, ak̄əs̄ar Melefit ti naṅ nj̄əḍa-nj̄əḍani, akazl̄əbay naṅ ti, k̄ici ndo waw ? »

⁴¹ Nahkay mis ni t̄əz̄ələṅa belim na k̄a ma ge mindiviṅ na. Eslini Yezu nakəṅ àm̄ənj̄oru agav̄əla, àḍəm : « S̄usi gayak B̄əba goro ni, ad̄aba k̄əgrua ere ye ti nih̄indil̄ək na.

⁴² Nu ti n̄əs̄əra nak k̄əbu k̄əgru ere ye ti nih̄indil̄ək ni d̄ək k̄əlavad̄. Ay n̄əḍəm ma h̄ini ti, nawayay ti mis ya t̄əbu ahalay tevel̄iṅ nu ni t̄ici, ti t̄əs̄ar nak k̄əsl̄ərbiyu nu edef̄iṅ. »

⁴³ Yezu àra àḍəma ma na nahkay ti àzlah kay kay, àḍəm : « Lazar, h̄əraya e mindiviṅ ni ba. »

⁴⁴ Nahkay maslaṅa ya ti àm̄ət ni àh̄əraya, asak mit̄əwid̄eni, ahar day mit̄əwid̄eni àna gabaga, ah̄ar gayan̄ makambahani àna azana. Eslini Yezu nakəṅ àhi ana mis ni ahkado : « P̄ic̄əh̄um̄aba naṅ a, ti m̄āsawad̄ay. »

*Ḡəḍákani ga ndam Z̄ude tagray sawari ge mij̄iṅ Yezu
(Mecīȳu 26.1-5 ; Mark 14.1-2 ; L̄uk 22.1-2)*

⁴⁵ Ndam *Z̄ude ya t̄àra afa ga Mari a, t̄ipi ere ye ti Yezu àgray ni ti, mis ndahaṅ kay e kid̄iṅ gatay bu t̄əf̄əkiə ah̄ar ka Yezu a.

⁴⁶ Ay mis ndahaṅ e kid̄iṅ gatay bu t̄ər̄əkīoru ka ndam *Feriziyen̄, t̄əṅḡəhad̄i ere ye ti Yezu àgray ni ana tay.

⁴⁷ Ḡəḍákani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyen̄ ni t̄àra t̄icia ma na ti, t̄əzalakabu ḡəḍákani ga ndam Z̄ude ni d̄ək, t̄əḍəm : « N̄ihi maslaṅa h̄ini agray zlam magray ejep dal-dal ti, m̄əgrum ah̄əmamam ?

⁴⁸ Tamal m̄əmb̄r̄əṅa naṅ a, naṅ àbu agroru zlam gayan̄ ni nahkay ti, mis d̄ək at̄əf̄əki ah̄ar. Nahkay ndam *Rom at̄əmb̄r̄əṅ leli do : etemb̄əḍkaba *ahay ḡəḍákani *nj̄əlatani geli na, etij̄iṅ j̄iba geli d̄ək. »

⁴⁹ Zal nahaṅ àbu, naṅ ḡəḍákani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ke vi nani, slimi gayan̄ Kayif. Naṅ nakəṅ àhi ana tay ahkado : « Lek̄əl̄um̄ ti k̄əs̄ərum araṅa do simit̄eni.

⁵⁰ Ah̄ar àḍəm mis b̄əlan̄ am̄ət azuhva ndam j̄iba geli d̄ək, ti ndam j̄iba geli ni t̄əm̄ət ba. Am̄ət nahkay ti an̄ḡivu ana k̄uli ti k̄əs̄ərum do waw ? »

⁵¹ Àḍəm nahkay ti pakama gayan̄ gayan̄ani do ; àh̄əṅgaraya pakama ge Melefit a, ad̄aba Kayif ti ḡəḍákani ga ndam man̄galabakabu mis akaba Melefit ke vi nani palam. Pakama ge Melefit ya àh̄əṅgaraya ni ti nihi : ah̄ar àḍəm Yezu am̄ət azuhva ndam j̄iba gayan̄ kwa.

⁵² Yezu am̄ət ti azuhva ndam j̄iba gayan̄ cil̄iṅ do, am̄ət ti ga man̄gasikabu ah̄ar ana b̄aza ge Melefit ya medeveni ka had̄ ḡərḡərani ni d̄ək.

⁵³ Kwa ka fat nani nday nakəṅ tawayay makad̄ naṅ.

⁵⁴ Yezu àra ècia ma gana ti, àmb̄r̄əṅ masawad̄ani e kid̄iṅ ga ndam Z̄ude bu h̄əya, àsl̄əka òru a k̄əsa nahaṅ vu. K̄əsa nani ti t̄əzalay Efreyim, k̄a ḡəvay ge gili. Àra en̄j̄aa ti ànj̄əhad̄ esl̄ini akaba ndam mad̄əbay naṅ ni.

⁵⁵ Ka sarta gani nani ti *Pak, wum̄əri ḡəḍákani ga ndam Z̄ude ni, ènj̄ia wud̄ak. Nahkay ndam Z̄ude kay ya a k̄əsa ndahaṅ bu ni t̄əsl̄əka, t̄òru a Zer̄əz̄alem ga m̄əbarani ti t̄igi nj̄əlatani day kwa ti t̄əgray wum̄əri ni.

⁵⁶ Mis ni tòru tìnjua a Zeruzalem a ti teheliŋ eri ga Yezu, ay ti tàdi ahàr ndo. Ka ya ti nday tàbu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu nahəma, tàzlapay e kidiŋ gatay bu, təđəm : « Kəhumi ana ahàr mam ? Kəhumi ana ahàr ti amara ga magray wuməri na waw ? »

⁵⁷ Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni tawayay təgəs naŋ, nahkay təhi ana mis ahkado : « Ku way way do tamal əsəra məlaŋ ga Yezu ya naŋ əbu na ti məhi ana leli. »

12

Mari abəki tersel ka asak ga Yezu

(Meciyu 26.6-13 ; Mark 14.3-9)

¹ Vad əvu muku tara tagray wuməri ga *Pak ni ti Yezu òru a Betani a kəsa ga Lazar bu. Lazar ti naŋ ya ti əmət, mək Yezu əhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni.

² Eslini təzalaki Yezu nakəŋ ka zlam məzumani. Òru ənjua ti Marta ahəlibiyu zlam məzumani ana tay, Lazar ti ni naŋ əbu azum zlam akaba mis ya təzalay tay ni.

³ Ka ya ti təbu təzum zlam ni ti Mari òru əna tersel ya təzalay nardu ni, njəlatani ge siŋgu kayani, telma ge litir. Əra ənjia əna naŋ a ti abəki tersel ni ka asak ga Yezu cəeni mək ətəmadkia əna məhər ga ahàr gayan a. Nahkay ahay ni dek ezi tersel a.

⁴ Eslini Zədas Iskariyot bəlaŋ ga ndam *madəbay Yezu, naŋ ya aməsəkumoru Yezu ni, əđəm ahkado :

⁵ « Siŋgu ge tersel ni jik diŋ diŋ mahkər ti təsəkumoru, tidi siŋgu gani ana ndam talaga ndo ni ti kamam ? »

⁶ Zədas əđəm nahkay ti adaba awayay ndam talaga palam do, əđəm nahkay ti adaba naŋ zal akal. Naŋ bay maŋgah siŋgu, ay ti naŋ əbu adafəŋa siŋgu na akal-akal a.

⁷ Ay Yezu əra əcia ma ga Zədas na ti əhi : « Mbrəŋ wal hini, kəhəli muru ba. Əgray nahkay ti adaba naŋ əbu ajalakiuru ahàr ka vad ya ti anəməta, atəfiyu nu e evid vu ni.

⁸ Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kəlavad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kəlavad do. »

⁹ Ndam *Zəde kay təra ticia Yezu naŋ a Betani ti tòru eslini. Tòru ti azuhva Yezu ciliŋ do ; tòru ti ga moru mipi Lazar naŋ ya ti Yezu əhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni daya.

¹⁰ Nahkay gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təzlapakabá, təđəm : « Si mijin Lazar daya kwa. »

¹¹ Təđəm nahkay ti adaba ndam Zəde kay təmbrəŋa tay a, təgəskabu ma gatay ni va do, təbu təfəki ahàr ka Yezu azuhva gayan ya əhəŋgaraba Lazar a ni.

Yezu ahuriyu a Zeruzalem

(Meciyu 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Lük 19.28-40)

¹² Həjəŋ gani mis kayani ya tòru a Zeruzalem ga magray wuməri ga *Pak ni ticia Yezu ənjia a Zeruzalem a wudak.

¹³ Nahkay nday nakəŋ təkəwahakabaya ahar ga təba a ahar va, mək təhəraya a kəsa ni ba təŋgəwivoru a ma vu. Nday təbu takoru ti təgray salalay, təzlabay Yezu, təđəm : « *Hozana ! Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti ara əna slimi gayan a, naŋ bay ga ndam *Izireyel ni !* »

* 12:13 Limis 118.25-26.

14 Eslini Yezu àdi ahàr ana azonngu, mæk àcalkiyu katapla. Ere gani àgravu ti akada ya ti àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

15 « Ndam *Siyon, kəgrum anḡwaz ba.

Mənjumoru, bay gekəli nan tegi ara,

àcalkivabiya ka wur ga azonngu a.† »

16 Ka sarta gani nani ti ndam *madəbay Yezu ni təsərkaba ere ya àgravu na ndo. Ka sarta ya ti Melefit àzoya Yezu a mələḡ masladani gayan va day kwa ti ma ya ti Melefit àdəmki a Wakita gayan bu ni anḡgiaya a ahàr ba ana tay a. Nahkay təsər zlam gani nani àgrakiva ka Yezu a akada ya àbu mabəkiani na.

17 Ka fat ya ti Yezu àzalay Lazar, àhi « Həraya e mindivij ba, » àhəḡgaraba nan e kisim ba ni ti, mis ya tōru eslini ni dek tìpia ; nday nakəḡ tənḡəhadì ma gani ana mis ndahan ni.

18 Mis kay tənḡwivoru a ma vu ana Yezu ti azuhva ticia gayan ya àgray zlam magray ejep nani na.

19 Eslini ndam *Feriziyen ni təzlapay e kidin gatay bu, tədəm : « Kisləmki ka arəḡ do ni ti kipəm do waw ? Nihi mis ni dek təbu tadəbay nan ci ni. »

Yezu adəmki ma ka masladani gayan akaba ka məmət gayan

20 E kidin ge mis ya tōru ga mazləbay Melefit ka sarta ga wuməri ni bu ni ti ndam *Gres ndahan day təkibu ka tay.

21 Nday nakəḡ tərəkioru ke Filip nan ga kəsa Beceyda ka had *Gelili ni. Təhi : « Bay geli, leli mawayay məbakabu ahàr akaba Yezu. »

22 Filip àra ècia ma gatay na ti àrəkioru ka Andre, mæk nday cəeni tərəkioru ka Yezu, təhi ma gani.

23 Yezu àra ècia ma gana ti àhi ana tay ahkado : « Nihi sarta ya Melefit azoru nu *Wur ge Mis a mələḡ masladani gayan bu ni ənija.

24 Nəhi ana kəli nahəma, hilfi ga hay tamal àdiyu a had vu ndo, èzi ndo ni ti, nan àbu nahkay zlam gayan. Ay tamal èzia day kwa ti eri gani afətaya, adək, abay ahàr, ewi bəza kay.

25 Maslaḡa ya ti awayay ajəḡur sifa gayan ti àmət ba ni ti emijin ; ay maslaḡa ya ti awayay sifa gayan a duniya hini bu do ni ti aməjəḡur, amələbu àna *sifa ya àndav day-day do ni sawan.

26 Tamal mis awayay məgru təwi nahəma, mādəbay nu. Ka mələḡ ya nu nəvu ni ti bay məgru təwi ni day amələbu eslini. Tamal mis ègia bay məgru təwi a ti, Baba amazləbay nan. »

27 Yezu adəm keti : « Nihi ti məbəruv àbu atukaba. Nədəm hi ti mam ? Nədəm : “Bəba, nəcakay daliya a sarta hini bu ba” zla tək ? Nədəm nahkay do, adəba nàra ti ga macakay daliya a sarta hini bu.

28 Bəba, gray zlam ti mis təzləbay kur. » Eslini dəḡu àhəndabiyu a hud melefit bu nahkay hi : « Nəgra zlam ya ti mis təzləbaki nu na àndava, anagray zlam nahan keti ti mis təzləbaki nu. »

29 Mis ye eslini ni tàra ticia dəḡu ya àhəndabiyu na ti mis ndahan e kidin gatay bu tədəm : « Avər àdi aday. » Mis ndahan ti ni tədəm : « *Məslər ge Melefit àhibiyu ma. »

30 Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Dəḡu hini ya àhəndabiyu ni ti, àhənday ti azuhva nu do, àhənday ti azuhva kəli sawan.

31 Nihi ti sarta ga magrafəḡa seriya kə mis ga duniya ənija, nihi ti tara tagaray bay magədavani ya agur duniya ni.

† 12:15 Zakari 9.9.

³² Ay nu ti ka fat ya ti atəzoru nu agavəla nahəma, anazalakaboru mis dek afa goro. »

³³ Yezu ədəm nahkay ti awayay adafaki ahəmamam amara məmət ni.

³⁴ Eslini mis dal-dalani ni təhəngriyə, təhi : « Leli məyəngə a Wakita ge Melefıt ni bu ni ti, *Krist *Bay gədəkani ya amara ni ti amələbu ga kanğay-kanğayani. Ay nak kədəm ahər ədəm təzoru Wur ge Mis agavəla ti kamam ? Wur ge Mis nani ti way ? »

³⁵ Yezu əhəngriyə ana tay, əhi ana tay ahkado : « Masladani əbu asladı ana kəli ga hayañani. Ka ya ti masladani əbu ti sawadumoru ; do ni ziñ-ziñeni ara adi ahər ana kəli. Adaba maslaña ya ti asawadəy e ziñ-ziñeni bu ni ti əsər məlañ ya akoru ni do.

³⁶ Ka ya ti masladani əbu e kidıñ gekəli bu ni ti, fumki ahər ka Bay ya ti avi masladani ana kəli ni. Tamal kəgrum nahkay ti kigum ndam masladani. »

Yezu əra ədəma ma nana ti, əsləka, əbufəña kə tay a.

Ndam Zude təwayay məgəskabu ma ga Yezu do

³⁷ Ku tamal Yezu əgra zlam magray ejep a dal-dal kə meleher ge mis dal-dalani na nəngü ni, mis ni təwayay məfəki ahər ndo.

³⁸ Nahkay pakama ge Melefıt ya Izayi əhəngri ana mis ni əgrava əndava. Pakama gani nani ti nahkay hi :

« Bay goro, ma geli ya ti mədəm ni ti, way əgəskabá way ?

Bay geli ədəfiaba nədə gayan a ti ana way ? †»

³⁹ Ndam nday nani təfəki ahər ka Yezu do ni ti, Izayi ədəmkia ma ka tay a daya. Ədəm ahkado :

⁴⁰ « Melefıt əwulufa tay a, əgray ti təjalay ahər sulumani ba.

Əgray nahkay ti, awayay ti tipi divi ba, təsər zlam ba, awayay ti təmbatkaba majalay ahər gatay a ba daya.

Nahkay Melefıt ədəm : “Tamal təmbatkaba ti, akal nəhəngə tay a.” § »

⁴¹ Izayi ədəm nahkay ti adaba əpia Yezu nañ əbu a masladani ge Melefıt ba əndava. Əra əpia nañ a nahkay ti ədəmkia ma.

⁴² Ku tamal nahkay nəngü ni mis ndahan e kidıñ ga gədəkani ga ndam *Zude bu kay təfəkia ahər ka Yezu a. Ay ti təhi ma gani ana mis vay-vay ndo, adaba angwaz əwərfəña tay kə ndam *Feriziyen a, tədəm bi atəhi ana tay təhuriyu a ahay ga *mahəngəlavü Melefıt vu va ba.

⁴³ Nahkay nday gani təwayay magray zlam ya ti əbələfəñ kə mis ni ətama ya ti əbələfəñ kə Melefıt na sawañ.

Yezu agrañəña seriya kə mis əna pakama gayan ya ədəm na

⁴⁴ Yezu ədəm ma kay kay, ədəm : « Maslaña ya ti afəku ahar nahəma, afəki ahər ti ka nu do ; afəki ahər ka Bay ya ti əslərbiyu nu ni.

⁴⁵ Maslaña ya ti nañ əbu epi nu ni ti, nañ əbu epi Bay ya ti əslərbiyu nu ni.

⁴⁶ Nu nəra a duniya va ti ga masladı məlañ ana mis. Nahkay ku way way do afəku ahər ti ənjəhad e ziñ-ziñeni bu va do.

⁴⁷ Tamal mis əcia ma goro na mək əgəskabu do nahəma, bay ya agrañəña seriya ni ti nu do. Adaba nu nəra a duniya va ti ga mahəngay mis, do ni ti ga magrañəña seriya kə tay a do.

⁴⁸ Maslaŋa ya ti àwayay nu do, àgəskabu pakama goro do ni ti, seriya aməgəs naŋ : ka mandav ga duniya atəgəs naŋ àna seriya ti àna pakama goro ya nədəm ni dek.

⁴⁹ Ay ma goro ya nədəm dek ni ti nu nədəm àna ahàr goro goroani do. Pakama goro ya nàhi ana mis akaba ya nəcàhi ana mis ni ti Baba goro àslərbiyu nu ga məhiani ana tay.

⁵⁰ Iy nəsəra, pakama ga Baba goro ya àhi ana mis ni ti, tamal təgəskabá ti nday təbu àna *sifa ya àndav day-day do ni àndava. Pakama goro ya nədəm ni, nədəm ti akada ga Baba ya àhu nàhi ana mis ni. »

13

Yezu abari asak ana ndam madəbay naŋ ni

¹ Àgəjəni vad bəlan ga mara magray wuməri ga *Pak ti, Yezu àsəra sarta gayan ga masləkana a duniya ba ga moroni afa ga Bəjanì ènjia. Yezu àwaya ndam gayan ya tadəbay naŋ a duniya bu na dal-dal, nahkay ku ka ya ti ara amət ni àmbrəŋ mawayay tay do.

² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu təzum zlam ga məlakarawa. Ka sarta gani nani *Seteni àvia majalay ahàr ana Zədas wur ga Simu Iskariyot ga məsəkumoru Yezu a àndava.

³ Yezu ti àsəra Melefit àvia njəda ga məgur zlam a dek. Àsəra naŋ àsləkabiya afa ge Melefit a, amanəgoru afa gani daya.

⁴ Àsəra nahkay ti ècikfiŋa kà zlam məzumani na cəkwađ, àzakaba mugudi gayan na mək àzay azana nahan, àwəlvu àna naŋ dərkađ.

⁵ Eslini àcahviiyu yam e hijid vu, ànjəki ka məbari asak ana ndam madəbay naŋ ni mək atəmadkia yam na ka asak gatay na àna azana ya àwəlvu àna naŋ na.

⁶ Àra ènjikia ka Simu Piyer a ga məbari asak na ti, Simu Piyer nakəŋ àhi ahkado : « Nak ti kabaru asak aw, Bay goro ! »

⁷ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nihi ti ere ye ti nu nagray ni kəsərkaba faŋ do, akəsərkaba ti kama kwa. »

⁸ Piyer àhi : « Day-day nàwayay ti nak kàbaru asak do. » Yezu àhi : « Tamal nàbaruk ndo ni ti nak mis goro do. »

⁹ Simu Piyer nakəŋ àhi : « Tamal nahkay ti kàbaru asak ciliŋ ba : baru ahar akaba ahàr daya, Bay goro ni. »

¹⁰ Yezu àhi : « Maslaŋa ya àbara ni ti [abaray asak ciliŋ do ni ti] àbaray vu gayan va do, adaba vu gayan ni dek ègia njəlatana. Lekələm ti kiguma njəlatana, ay ti lekələm dekeni do. »

¹¹ Yezu àhi ana tay « Lekələm dek njəlata do » ni ti adaba àsəra maslaŋa ya ti ara asəkumoru naŋ na àndava.

¹² Yezu nakəŋ àra èndeveriŋa məbari asak ana tay a ti, àzay mugudi gayan ni, àfakabu mək àŋga ka maləŋ ga zlam məzumani na. Eslini àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nəgri ana kəli ni ti kəsəruma waw ? »

¹³ Lekələm kəbum kazalum nu “Məsi, Bay geli” ti, nani ti jiri gekəli, adaba nu Məsi gekəli, nu Bay gekəli ededif.

¹⁴ Ay nu Məsi gekəli, Bay gekəli ni tekeđi nəbaria asak ana kəli a ti, ahàr àdəm e kidif gekəli bu ni ti maslaŋa nahan məbari asak ana maslaŋa nahan. Njumki kwa kani, kəgrumoru kama kama.

¹⁵ Ere ye ti nəgri ana kəli kani ni ti nədəfiki divi ana kəli : grumi ana mis akada goro ya nəgri ana kəli ni.

16 Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya agri təwi ana mis ni ti àtam bay ya ti naŋ agri təwi ni do. Maslaŋa ya təslər naŋ ni ti àtam bay ya ti àslər naŋ ni do.

17 Nihi kəsəruma nahkay nahəma, grum təwi akadā ya nədəfiki ana kəli kani ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəmərumbu. »

18 Yezu àhi ana tay keti : « Ma goro ya nədəm ni ti nədəmki ke kəli, lekələm dəkeni do, adaba nəsəra ndam goro ya nədəba tay a na. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Maslaŋa ya ti məbu məzumkabu zlam kələvadani ni àmbatuvva ahər va.” * Ahər àdəm pakama nani agravu kwa.

19 Wudaka ere gani ara agravu ti nəhivü ana kəli. Nəhiva ana kəli a ti, ka ya ti ere gani amagravu ni ti akəsərunki nu gani, nu nəbu.

20 Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti àgəskabá maslaŋa ya ti nəslər naŋ na ti àgəskabá nu nuana daya. Maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. »

*Yezu adəmki ma ka maslaŋa ya ti ara asəkumoru naŋ ni
(Meciyu 26.20-25 ; Mark 14.17-21 ; Luq 22.21-23)*

21 Yezu àra àdəma ma nahkay ti bəruv àtikaba. Àdəm : « Nəhi ana kəli nahəma, bilin gəkəli aməsəkumoru nu. »

22 Ndam madəbay naŋ ni təra ticia ma gayan na ti tàmənjavu e eri vu e eri vu, tədəm : « Àdəmki ma hini ti àki ka way ? »

23 Eslini bəlan e kidin ga ndam *madəbay Yezu ni bu, naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni, naŋ àbu prid kə gəvay ga Yezu.

24 Nahkay Simu Piyer àdadı ahər, awayay ti mihindifiŋa slimi ga maslaŋa nana kə Yezu a.

25 Naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni àra àsəra ere ye ti Piyer awayay ahi na ti, àzoru ahər gayan gwar ka məbərur ga Yezu mək əhindifiŋa kə Yezu a, àhi : « Maslaŋa gani nani ti way, Bay goro ? »

26 Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya ti anasaya vaŋgwala, anahəndakiaya eli a, anəvi ni ti, nani naŋ gani. » Àra àdəma nahkay ti àhəndakiaya eli a ka vaŋgwala na mək əvi ana Zədas wur ga Simu Iskariyot.

27 Zədas nakəŋ àra àza vaŋgwala na ti *Seteni àhuriviyu hūya. Nahkay Yezu àhi : « Təwi gayak ya kara kagray ni ti gray weceweci. »

28 E kidin gatay ya təzum zlam ni bu ni maslaŋa ya ti àsər Yezu àhi ma gani ana Zədas kamam ni ti àbi, si Zədas Zədasani cilin.

29 Zədas ti naŋ bay məgəsi sinu ana tay, nahkay ti mis ndahaŋ e kidin ga ndam madəbay Yezu ni bu təhi ana ahər bi Yezu àhi ana Zədas mōru məsəkumbiya zlam ga magray wuməri a, ahkay do ni bi àhi mōru məvi zlam ana ndam talaga.

30 Ay Zədas àra àza vaŋgwala na ti àhəraya e mite va hūya. Sarta gani nani ti məlavad.

Divi məweni ga Yezu ya adəfiki ana ndam gayan ni

31 Zədas nakəŋ àra àsləka ti Yezu àhi ana nday ndahaŋ ni ahkado : « Nu *Wur ge Mis nahəma, nihi ti sarta goro ənija, mis atəsər nu gəđakani, atazləbay nu. Nahkay azuhva nu ti mis atəsər Melefit day naŋ gəđakani, atazləbay naŋ.

32 [Mis atəsər Melefit naŋ gəđakani atazləbay naŋ] nahkay ti, Melefit Melefiteni àna ahər gayan day ara agray ti mis təsər nu Wur ge Mis ti nu gəđakani, ara agray ti təzləbay nu. Ara agray nahkay wudak.

* 13:18 Limis 41.10.

³³ « Bəza goro ni, nara nəmbərbu kəli wudak, sarta goro əvu kay va bi. Anasləka ti, akədəbum məlan goro. Ay ma goro ya nəhi ana ndam *Zədə ni ti nəhi ana kəli daya : Məlan goro ya anoru ni ti lekələm ekinjəmiyu koksah.

³⁴ Nihi nahəma nədəfiki divi məweni ana kəli, ahər ədəm kəgrum kwa. Divi gani nihi : wayumvu. Nawayay kəli, nahkay ahər ədəm lekələm day wayumvu akada goro ya nəwayay kəli ni.

³⁵ Tamal kawayumvu nahkay ti, mis dək atəsər lekələm ndam madəbay nu. »

*Yezu əhi ana Piyer : « Akədəm kəsər nu do »
(Meciyə 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Lək 22.31-34)*

³⁶ Eslini Simu Piyer əhi ahkado : « Kara kakoru eley, Bay goro ? » Yezu əhəngrifəñ, əhi : « Məlan goro ya nara nakoru ni ti, kisləki madəboru nu nihi koksah. Ay kama kama ti akədəboru nu. »

³⁷ Piyer əhi : « Bay goro, ku takad nu azuhva nak nəñgu ni nəgəskabu. Nahkay ti nisləki madəboru kur nihi koksah ti kamam ? »

³⁸ Yezu əhi : « Kədəm ku takad kur azuhva nu nəñgu ni kəgəskabu ti ededīñ aw ? Nəhuk nahəma : wudaka agwazl azlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey ! »

14

Yezu ti nəñ divi ga moroni afa ge Melefit

¹ Yezu əhi ma ana ndam madəbay nəñ ni keti, əhi ana tay ahkado : « Arañ a əhəli ahər ana kəli ba. Fumki ahər ke Melefit ; fumku ahər daya.

² Afa ga Baba goro ti məlan əbiyu kay. Nəhia ana kəli a nakoru nəslamativu məlan ana kəli. Tamal məlan ni aləbiyu bi ti, akal nəhi ana kəli ndo waw ?

³ Ka ya ti anəslamativabiya məlan na ana kəli a ni ti anəñga afa gekəli a, anəhaloru kəli afa goro, ti lekələm kəñjəhadum ka məlan goro ya nəñjəhad ni bilingeni.

⁴ Məlan goro ya nakoru ni ti, lekələm kəsəruma divi gana əndava. »

⁵ Tumas əhi : « Bay goro, məlan ya kakoru ni tekeđi məsər do ni ti, məsər divi gani ti ahəmamam ? »

⁶ Yezu əhi ahkado : « Divi, jiri, sifa ti nu gani. Maslaña əbi akoru afa ga Baba əna divi nahəñ bi, si əna nu kwa.

⁷ Tamal kəsəruma nu a ti akal kəsərma Baba daya. Ay nihi nəñgu kəsəruma nəñ a, kərəma nəñ a əndava. »

⁸ Eslini Filip əhi : « Bay goro, dəfiki Bəbuk ana leli ti, nahkay əslia geli a həya. »

⁹ Yezu əhi : « Nihi nəpəsa akaba kəli a ti, kəsər nu do kekileña waw, Filip ? Maslaña ya əpia nu a ti əpia Baba. Kəhu nədəfiki Baba ana kəli ti kamam ?

¹⁰ Nu nəbu akaba Baba akada mis bəlan, Baba day nəñ əbu akaba nu akada mis bəlan ti kəgəskabu do aw ? Ma goro ya nəhi ana kəli ni ti nəhi ana kəli əna ahər goro goroani do. Agray təwi ti Baba nəñ ya əbu akaba nu akada mis bəlanəni ni sawa. Nəñ əbu agray təwi ti akada gəyañ ya awayay ni.

¹¹ Gəsumuki ma goro ya nəhi ana kəli : “Nu nəbu akaba Baba akada mis bəlan, Baba day nəñ əbu akaba nu akada mis bəlan” ni. Ay ku tamal kəgəsumkabu ma hini ya nəhi ana kəli ni do nəñgu ni, gəsumkabá ma gana azuhva təwi ya nəbu nagray na.

12 « Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti əfəkua ahər a ti amagray təwi akada goro ya nəbu nagray ni. Maslaŋa gani nani amagray təwi amatam goro ya nəbu nagray ni, adaba nəbu nasləka nakoru afa ga Baba.

13 Tamal kəsəruma lekələm ndam goro mək kihindəm zlam azuhva nani nahəma, anagray. Anagray nahkay ti adaba nawayay ti mis dek təzləbay Baba əna təwi goro ya nagray ni.

14 Nahkay tamal kihindəmfua zlam a adaba lekələm ndam goro ti anagray. »

Yezu adəm aməslərbiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayay

15 « Tamal kawayum nu ti akəgrum ere ye ti nəhi ana kəli grum ni.

16 Nahkay ti nu anahəŋgalay Baba mək aməslərbiyu Maslaŋa nahaŋ ana kəli ga məjənaki kəli, ti mənəhad akaba kəli ga kaŋgay-kaŋgayani.

17 Naŋ ti Məsuf Jireni. Ndam ga *duniya təsliki məgəskabu naŋ koksah, adaba tıpi naŋ do, təsər naŋ do daya. Ay lekələm ti kəsəruma naŋ a əndava, adaba naŋ əbu akaba kəli, aməhuriviyu ana kəli a vu vu.

18 Anəbrəŋ kəli ti kiğəm bəza kuda do : anəŋgəkia ke kəli a.

19 Sarta əvu gəzit ti ndam ga *duniya etipi nu va do, lekələm ti ekipəm nu adaba nu nəbu əna sifa, lekələm day akələmbu əna sifa.

20 Ka fat nani ti akəsərəm nu nəbu akaba Baba akada mis bəlaŋ, lekələm akaba nu, nu day akaba kəli akada mis bəlaŋ.

21 Maslaŋa ya ti əcia ere ye ti nəhi ana kəli grum na, əmbrəŋ do agray ni ti, maslaŋa nani ti awayay nu ededıŋ. Tamal mis awayay nu ti, Baba goro amawayay naŋ, nu day anawayay naŋ, anəŋgazlivu aməsər nu. »

22 Eslini Zəd əhindifıŋ ma. (Zəd ti naŋ nani Zədas Iskariyot do.) Əhi : « Bay goro, kədəm akaŋgazlivu ana leli cilıŋ, kaŋgazlivu ana ndam ga duniya do ni ti ahəmamam ? »

23 Yezu əhəŋgrifəŋ, əhi : « Tamal mis awayay nu nahəma, aməgəskabu ere ye ti nəhi ana mis təgray ni. Nahkay ti Baba goro amawayay naŋ, mək leli ata Baba amara afa ga maslaŋa gani nana, amənəhadkəbu akaba naŋ.

24 Ay maslaŋa ya ti əwayay nu do ni ti əgəskabu ere ye ti nəhi ana mis təgray ni do. Ma ya ti nəhi ana kəli, kəbüm kicəm ni ti ma ga ahər goro goroani do : ma ga Baba, Bay ya əslərbiyu nu ni.

25 Ma hini ti nəhia ana kəli a ka ya ti nu nəbu akaba kəli na.

26 Ay Maslaŋa ya ti Baba aməslərbiyu ana kəli ga məjənaki kəli ni ti, aməslərbiyu naŋ ti azuhva nu. Maslaŋa nani ti *Məsuf Njəlatani : naŋ gani amacəhi zlam dek ana kəli, mək amagray ti kəsərəmki ka zlam ya nəhi ana kəli ni dek.

27 « Ere ye ti nəmbribu ana kəli ni ti manəhad sulumani. Anagray ti kənəhadəm əna sulumani goro ya nəgri ana kəli ni. Nəgri sulum gani nani ana kəli ti akada ga ndam ga duniya ya tagray sulum ni do. Aŋwaz əwər kəli ba, arəŋa əhəli ahər ana kəli ba.

28 Kiçəma, nəhi ana kəli ahkado : “Nasləka, kələŋ gani anəŋga afa gekəli a.” Tamal kawayum nu ti, nasləka ti akal kəmərəm, adaba nakoru afa ga Baba. Baba ti ətam nu.

29 Zlam gani ti əgravu faŋ ndo, ay nəhi ma gani ana kəli kwa nihi ti, adaba nawayay ti ka ya ti amagravu ni ti kəfəmku ahər.

30 Nihi ti nindeverıŋ ma goro ya nəhi ana kəli ni wudək, adaba bay magədavani ya agur duniya ni naŋ əbu ara. Maslaŋa gani nani ti əslikə do,

31 ay nanj àbu ara ti, ti ndam ga duniya têsar nu nawayay Baba akaba têsar nagray ere ye ti Baba àhu nâgray ni. Cikamaba, mæslækuma ahalay a. »

15

Yezu azay mazavu ga mæj ga zlam akaba ahar gani mæbalani ni

1 « Mæj ga zlam ededîneni ti nu gani. * Bay ya àjav ni ti Baba.

2 Ndam goro ti akada ahar ga mæj ga zlam ni. Tamal ahar gani bêlanj ewi bêza do ni ti Baba ekelfîja. Ay tamal ahar gani ewi bêza ti Baba aslamalay ana mæbafêjana, awayay ti miwîkivu bêza.

3 Ma goro ya nêhi ana kûli ni ti àslamala kûli a, kîguma njelatana.

4 Lekulâm akaba nu ti miçuma akada mis bêlanj a ; nahkay njêhaduma akaba nu a akada goro ya nanjêhad akaba kûli na. Ahar ga mænjêhaf ti tamal àfêj kâ mænjêhaf ni bi nahêma, ahar gani nani ewi bêza koksah. Lekulâm day tamal kâfum kâ nu bi nahêma, akêgrumu tawi koksah.

5 « Mænjêhaf ti nu ; lekulâm ti ahar gani. Maslanja ya ti nanj àbu akaba nu, nu day nu nêbu akaba nanj nahêma, maslanja gani nani agru tawi sulumani, nanj akada ga ahar ga mænjêhaf ya àfêj kâ mæj gani, ewi bêza kay ni. Nêdêam nahkay ti adaba tamal nu nêkibu ke kûli bi ti kislâmki magray tawi koksah.

6 Tamal mis nanj àbi akaba nu va bi ti, nanj akada ahar ga mænjêhaf ya tækelfîja tizligoya, ekûli ni. Ahar ga mænjêhaf nday nani ti tanjaskabu tæbiyu a aku vu, aku azumaba ni.

7 Tamal lekulâm kâbum akaba nu, kâbum kægêsumkabu ma goro nahêma, hindam ere ye ti kawayum ni, nahkay Melefit amævi ana kûli.

8 Ere ye ti agray ti mis tâzlabaki Baba goro ni ti nihi : grum tawi kay akada ga ahar ga mænjêhaf ya ewi bêza kayani ni, nahkay mis têsar lekulâm ndam madêbay nu ededîj.

9 Baba awayay nu, nu day nawayay kûli akada gayanj ya awayay nu ni. Nawayay kûli nahkay ti, njêhaduma akaba nu a.

10 Nu ti nêbu nagray ere ye ti Baba àhu gray ni ; nahkay awayay nu, nu nanjêhad akaba nanj. Nahkay day tamal lekulâm kêgrum ere ye ti nêhi ana kûli grum ni ti nawayay kûli, kanjêhadum akaba nu.

11 « Nêhi ana kûli nahkay ti, nawayay ti kâmêrumvu akada goro ya nêmêrvu ni. Nawayay ti kâmêrumvu dal-dal, ti mêmêrani gani mîsliva ana kûli a vu va.

12 Ere ye ti nêhi ana kûli grum ni ti nihi : Wayumvu akada goro ya nawayay kûli ni.

13 Tamal mis awayay zlebêba gayanj, àgêskabá ti tâkad nanj azuhva tay a nahêma, maslanja nani ti maslanja àbi awayay mis àtam gayanj ni bi.

14 Tamal lekulâm kêgrum ere ye ti nêhi ana kûli grum ni ti, lekulâm zlebêba goro.

15 Nêzalay kûli ndam mægru tawi va do, adaba bay magray tawi ti àsêr ere ye ti bay ya nanj agri tawi agray ni do. Nêzalay kûli ti zlebêba goro, adaba nêhia ere ye ti Baba goro àhu na dèk ana kûli a.

16 Ngay lekulâm kêdumaba nu a ti kêhumi ana ahâr ba. Nu nêdaba kûli a sawanj. Nêdaba kûli a ti ga mêgrumu tawi nday hini : mara mægru zlam sulumani akada ga ahar ga mænjêhaf ya ewi bêza sulumani ni. Zlam gani nday nani sulumani ni ti nawayay tiji ba. Nahkay tamal kêsêruma lekulâm ndam goro mæk kihindamfîja zlam kâ Baba azuhva nani nahêma, Baba amêgri ana kûli.

* 15:1 Mæj ga zlam ya Yezu àdêfmi ma ni ti *vinj.

17 Ere ye ti nàhi ana kàli grum ni ti nihi : Wayumvu. »

Ndam ga duniya tizirey Yezu akaba ndam madəbay nanj ni

18 « Tamal ndam ga *duniya təbu tizirey kəli ti, səruma tizirey nu enji gekəli.

19 Tamal lekələm ndam ga duniya ti akal ndam ga duniya tawayay kəli, adaba tawayay ndam gatay. Ay lekələm ti ndam ga duniya do. Nu nədaba kəli a ti nədəkaba kəli akaba ndam ga duniya ; nday gani tizirey kəli ti azuhva nani.

20 Sərunki ka ma goro ya nàhi ana kəli : “Maslaŋa ya agri təwi ana mis ni ti àtam bay ya ti nanj agri təwi ni do” ni. Tamal təgrua daliya ti atəgri daliya ana kəli daya. Tamal təgəsukia ma ti atəgəsiki ma ana kəli daya.

21 Atəgri zlam nday nani dek ana kəli ti azuhva lekələm ndam goro, adaba təsər Bay ya ti àslərbiyu nu ni do.

22 Tamal nàra ndo, nàhi ma ana tay ndo nahəma, akal nday ndam magudar zlam do. Ay ti nàra, nàhia ma ana tay a, nahkay nday ndam magudar zlam, atətamfəŋa kà seriya koksah.

23 « Maslaŋa ya ti ezirey nu ni ti maslaŋa gani nani ezirey Baba daya.

24 Tamal nàgray zlam ya mis təgray day-day do ni e kidiŋ gatay bu ndo ni ti, akal nday ndam magudar zlam do. Nihi ti tipia təwi goro ya nàgray na. Ay ku tipia nəŋgu ni təbu tizirey nu, təbu tizirey Baba daya.

25 Ay agravu nahkay ti, ti pakama ya àbu məbəkiani e *Divi gatay bu ni məgravu. Pakama gani nani ti nihi : “Tizirey nu masakani, day nəgri arəŋa ana tay ndo.” †

26 « Ay Məsuf ge jiri nanj ya anəslərbiyu ana kəli kwa afa ga Baba ni, amara ga məjənaki kəli a. Amasləkabiya kwa afa ga Baba eminjikia ke kəli a ti amagrakua sedi a.

27 Lekələm day akəgrumkua sedi a, adaba kwa ka mənəkəki ge təwi goro lekələm kəbum akaba nu. »

16

1 « Nəhi ma gani ana kəli ti adaba nawayay ti kəfumku ahər, kəmbərəŋum ba.

2 Atagaraya kəli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefıt ba. Ay atəgri ana kəli nahkay ciliŋ do : sarta nahəŋ amara ; ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti amabazl kəli ni ti aməhi ana ahər agray ere ye ti Melefıt awayay ni.

3 Atəgray nahkay ti adaba təsər Baba do, təsər nu do daya.

4 Ay nəhi ma gani ana kəli ti, adaba sarta gani eminjia ti akəsərunki ka ma gani, nàhia ana kəli a àndava. Ma gani hini nəhi ana kəli ka mənəkəki ge təwi geli ndo, adaba nu nəbu akaba kəli mba. »

Təwi ga Məsuf Njəlatani ya agray ni

5 Yezu adəm keti : « Nihi ti nasləka, nakoru afa ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni. Ay “Kəkoru eley” ti maslaŋa àbi ehindifua e kidiŋ gekəli ba bi.

6 Ma hini ya nəhi ana kəli ni ti àhəlia ahər ana kəli a.

7 Ay ma hini ya nəhi ana kəli ni ti ma ge jiri : hojo nasləka, adaba tamal nasləka ndo ni ti, maslaŋa ya ti nədəm anəslərbiyu ana kəli ga məjənaki kəli ni ti amara do. Nahkay anasləka ti akəŋgətum zlam sulumani, adaba tamal nasləka ti anəslərbiyu nanj ana kəli.

8 Ka ya ti eminjia ni ti amədəfiaba zlam ana ndam ga *duniya ; zlam gani nani ti ndam ga duniya təsərəkaba lala do. Ere ye ti amədəfiaba ana tay a,

awayay ti tāsarkaba lala ni ti nihi : zlam magudarani ge mis, jiri ge Melefít, seriya ge Melefít.

⁹ Æki ka zlam magudarani ti aməðəfiaba ana tay a nday təbu tagudar zlam, tāsər do. Zlam gatay ya tagudar ni ti nihi : təfəku ahər do.

¹⁰ Æki ke jiri ge Melefít ti aməðəfiaba ana tay a tāsər ma gani do. Ere ye ti adəfiki Melefít nañ jireni ni ti nihi : nasləka nakoru afa ga Baba, ekipəm nu e eri vu va do.

¹¹ Æki ka seriya ge Melefít ti aməðəfiaba ana tay a tāsər ma gani do. Ere ye ti adəfiki seriya ge Melefít ana tay ni ti nihi : bay magədavani ya agur duniya ni ti Melefít əgəsa nañ əna seriya əndava.

¹² « Zlam əbu kay nawayay nəhikivu ana kəli, ay ti nəhi ana kəli do, adaba kisləmki məgəskabani fañ do.

¹³ Məsuf ge jiri ni eminjia ti aməðəfiki divi ge jiri ana kəli, aməhiaba ma gana dek ana kəli a. Ma ya ti aməhi ana kəli ni ti ma ga ahər gayanə gayanəni do ; aməhi ana kəli ti ma ya ti nañ əci ni cilin. Aməhi ere ye ti amagravu ni dek ana kəli daya.

¹⁴ Amadafaki ahəmamam nu gəðakani ni, adaba emici ma goro mək aməhi ma gani ana kəli.

¹⁵ Zlam ga Baba dek ti goro. Nəðəm Məsuf ge jiri ni emici ma goro, aməhi ana kəli ni ti azuhva nani. »

Ndam ga Yezu atəjalay ahər, kələñ gani atəmərnu

¹⁶ Yezu əhi ana tay keti : « Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti. »

¹⁷ Ndam madəbay nañ ni təra ticia ma gayanə na ti ndahanə e kidinə gatay bu təðəm : « Ədəm : “Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti” akaba ədəm : “Nasləka nakoru afa ga Baba” ti, ədəm nahkay ti ahəmamam ? »

¹⁸ Təðəm : « Ma gayanə ya ədəm “Kama gəzit” ni ti awayay adəmvaba mam ? Leli miciba ma gana do. »

¹⁹ Yezu əra əsəra tawayay tihindifinə ma na ti əhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nəhi ana kəli : “Kama gəzit ti ekipəm nu do, ay kama gani gəzit ti ekipəm nu keti” ni ti, kəbum kazlapumki e kidinə gekəli bu.

²⁰ Nəhi ana kəli nahəma, lekələm ti ekitəwəm, akandavum kuða, ay ndam ga *duniya ti ni atəmərnu. Akəgrum daliya, ay daliya gekəli ni amandav, mək akəmərnumvu.

²¹ « Nazay mazavu gani : akəgrum daliya akada ga wal a huð awayay ewi wur ni. Wal ni agray daliya adaba sarta gayanə ənja. Emiweya wur na ti əjalaki ahər ka daliya gayanə ya agray ni va do ; amərnu adaba əweya mis a duniya va.

²² Nihi ti lekələm day kəbum kəgrum daliya nahkay. Ay enipi kəli keti : ka sarta gani nani ti akəmərnumvu ; maslanə əbi amacafənə kəli kə məmərvani nana bi.

²³ « Ka fat gani nani ti pakama əbi ekihindəmfua bi. Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəsəruma lekələm ndam goro a mək kihindəmfinə zlam kə Baba azuhva nani nahəma, Baba aməvi ana kəli.

²⁴ Kekilenə ka ya ti kihindəmfinə zlam kə Baba ni ti nğay lekələm ndam goro ti kəhumi fañ ndo. Hindəmfinə ; tamal kihindəmfinə nahkay ti akəngətəm mək akəmərnumvu dal-dal, arənə amacafənə kəli kə məmərvana do. »

Yezu əyefinə kə duniya əndava

²⁵ « Nàhi ma gani dek ana kuli ti àna ma *gozogul. Ay sarta àbu ara ti anàhi ma ana kuli nahkay va do. Ka sarta gani nani ti anadəmki ma ka Baba vay-vay.

²⁶ Ka fat nani ti ekihindumfiña zlam kà Baba adaba lekuləm ndam goro. Ngay anahəŋgali naŋ ana kuli ti nədəm do,

²⁷ adaba naŋ naŋani àna ahàr gayan awayay kuli. Awayay kuli ti adaba lekuləm kəbum kawayayum nu, kəgəsumkabá nàsləkabiya afa gayan a.

²⁸ Edédin nàsləkabiya afa ga Baba, nàra a duniya va, ay nihi ti naslėka a duniya ba, naŋgoru afa ga Baba. »

²⁹ Eslini ndam madəbay naŋ ni tahi ahkado : « Nihi kəbu kazlapi ana leli vay-vay, kəhi ma gozogul ana leli va do.

³⁰ Nihi ti məsəra nak kəsəra zlam a dek, nahkay ahàr adəm mihindifuka ma do, adaba kəsəra ere ye ti mawayay məhuk na àndava. Əgia nahkay ti leli məfəkuk ahàr, məgəskabá kàsləkabiya afa ge Melefıt a. »

³¹ Yezu àhi ana tay : « Nihi ti kəfumku ahàr edédin aw ?

³² Sarta amara, nihi ti ənija àndava : ka sarta gani nani ti ekidəmvu kway-kwayay, ku way way do amaslėka zlam gayan a ; lekuləm dek akəmbrumbu nu, nu bəlan ka ahàr goro. Ay ti nu bəlan ka ahàr goro do, adaba Baba naŋ àbu akaba nu.

³³ Nàhi ma gani hini ana kuli ti, nawayay ti araŋa ahəli ahàr ana kuli ba, adaba lekuləm kəbum akaba nu akada mis bəlan. Nihi a duniya bu ni ti atəgri daliya ana kuli, ay zum njəda, adaba nu ti nəyefiña kà duniya àndava. »

17

Yezu ahəŋgali Melefıt ana ndam madəbay naŋ ni

¹ Yezu àra adəma ma nana nahkay ti àmənjoru e melefıt vu, adəm : « Bəba goro ni, sarta ənija. Gray ti mis dek təsər Wur gayak ti naŋ gədakani ; nahkay ti atəsər nak gədakani azuhva Wur gayak ni.

² Kəvia njəda ana Wur gayak ga məgur mis a dek, ti məvi *sifa ya àndav day-day do ni ana nday ya ti kəbi tay a ahar vu ni dek.

³ Sifa ya àndav day-day do ni ti nihi : təsər kur, nak bəlan, nak Melefıt edédin edédin, təsər Yezu *Krist naŋ ya kəslərbiyu ni daya.

⁴ Nəgra təwi ya kəhu nəgray ka haf na dek àndava ; təwi goro gani nani adəfikia ana mis a nak gədakana.

⁵ Ahaslani wudaka kəgraya məlan a nahəma, nu nəbu akaba kur a məlan gədakani masladani bu : nihi day həŋguriyu nu a məlan gani nani vu keti ti.

⁶ Kədaba mis a duniya ba, kəbua tay a ahàr va. Nihi ti nədəfikia kur ana tay a, təsəra kur a àndava. Ahaslani ti nday a ahar bu afa gayak, ay nihi ti kəbua tay a ahar va, mək təgəsukkia ma.

⁷ Nihi ti təsəra zlam ya nu nəbu àna naŋ ni dek ti nak kəbu tay a ahar vu edédin,

⁸ adaba nəhia pakama gayak ya kəhu nəhi ana tay na dek ana tay a. Pakama gayak gani nani ti təgəskabá : təsəra nàsləkabiya ti afa gayak, əslərbiyu nu ti nak edédin.

⁹ « Nahəŋgali kur ana tay. Nəhəŋgali kur ana mis ga *duniya do, nahəŋgali kur ana ndam ya ti kəbu tay a ahar vu ni cilin, adaba nday ti ndam gayak.

¹⁰ Zlam goro dek ti gayak, zlam gayak dek day goro ; nahkay mis təsəra nu gədakani azuhva nday ya ti kəbu tay a ahar vu na.

¹¹ Kama kama ti nu anələbi a duniya bu bi, anasləka anoru afa gayak, ay nday ti atanjəhad a duniya ni bu. Bəba goro ni, nak nǰalata ; fi ahār ana tay àna njədə gayak. Njədə gani nani ti nak kəvu. Fi ahār ana tay ti tǰgi akada mis bəlanj akada geli ata nak leli məbu bəlanjani ni.

¹² Kəvua njədə gayak a ; nahkay ka ya ti nəbu akaba tay ni ti, nəfia ahār ana tay àna njədə gani nana. Nəbia slimi ana tay a, ku mis bəlanj gatay èji ndo, si maslanja ya ti ahār àdam ejiji ni kwa. Gayanj ya èjiji ni ti, ti pakama ya àbu məbəkiani a Wakita gayak ni bu ni mǎgravu.

¹³ « Nihiti ti nasləka nakoru afa gayak. Nu nəbu nəhuk ma hini a duniya bu ni ti, nawayay ti nday təmərvu dal-dal azuhva nu, ti məmərani gani mǐsliva ana tay a vu va.

¹⁴ Nəhia pakama gayak a dek ana tay a mək tǎgəskabá. Nahkay ndam ga duniya təbu tizirey tay adaba nday ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni.

¹⁵ Nahəngalay kur ti ga məhəlaba tay a duniya ba do. Nahəngalay kur ti, ti kǎhəngafəŋa tay kè *Seteni a.

¹⁶ Nday ti ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni.

¹⁷ Gray ti tǰgi ndam gayak *nǰelatani àna jiri gayak. Jiri gayak ti ma ge jiri ya nəhi ana tay ni.

¹⁸ Nak kəslərbiyu nu a duniya vu, nahkay nu day nəsləroru tay a duniya vu.

¹⁹ Nu mis gayak nǰelatani, nahkay nday day etigi ndam gayak nǰelatani. Tigi ndam gayak nǰelatani ti àna pakama gayak jireni ya nəhi ana tay ni.

²⁰ « Nəhəngali kur ana tay cilinj do ; nahəngali kur ana nday ya ti atəgəskabu pakama gatay ya atəhi ana tay ni, mək atəfəku ahār ni daya.

²¹ Bəba goro ni, nawayay ti mis ya tǎfəku ahār ni dek tǰgi akada mis bəlanj, akada nak kəbu akaba nu, nu day nəbu akaba kur akada mis bəlanj ni. Nawayay ti nday day tǰgi akaba leli akada mis bəlanj ; nahkay ti ndam ga duniya atəsər nak kəslərbiyu nu.

²² Nak kǎgray ti mis dek tǎsər nu gəđakani ; nahkay nu day nəgray ti mis tǎsər ndam ya tadabay nu ni nday gəđakani akada goro ni. Nəgray nahkay ti, nawayay ti tǰgi akada mis bəlanj akada geli ya leli məbu bəlanjani ni.

²³ Nu ti nəbu akaba tay akada mis bəlanj ; nak day kəbu akaba nu akada mis bəlanj. Azuhva nani nday day etigi bəlanjani akada geli ni. Etigia bəlanjana ti ndam ga duniya atəsər nak kəslərbiyu nu, kawayay tay akada gayak ya ti kawayay nu ni.

²⁴ « Bəba goro ni, nawayay ti ndam ya kəbu tay a ahar vu ni ti nday day tōru ka məlanj goro ya nəbiyu ni. Nawayay ti tǰpi nu, nu gəđakani azuhva njədə gayak ya kəvu ni. Kəvu njədə gani nani ti adaba kwa kǎgraya məlanj a faŋ ndo kǎwaya nu a.

²⁵ Bəba goro ni, nak jireni. Ku tamal ndam ga duniya təsər kur do nəŋgu ni, nu nəsəra kur a ; ndam goro day təsəra nak kəslərbiyu nu.

²⁶ Nəđəfikia njədə gayak ana tay a, anəđəfikioru ana tay anəmbrəŋ do. Nawayay ti tǎwayavu akada gayak ya kawayay nu ni ; nahkay ananjəhad akaba tay akada mis bəlanj. »

18

*Gəđakani ga ndam Zude tǎgəs Yezu
(Meciyu 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Lük 22.47-53)*

1 Yezu àra àdëma ma na nahkay ti tàslàka, tòru akaba ndam madëbay nan ni ke ledi ga zalaka ya tázalay Sedron ni. Eslini ti dini nahanj àbu, tãhuriyu.

2 Ay ti Zudas nanj ya ti ara asakumoru nanj ni àsara mëlänj gani nana, adaba kalavaf ata Yezu tãbu tãcakalavu akaba ndam madëbay nanj ni eslini.

3 Zudas nakënj àdi kama ana ndam slewja akaba ana nday ya ti tajëgay *ahay gëdakani ge Melefit ni. Ndam slewja gani nani ti gëdákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni tãcakalavu akaba ndam *Feriziyenj mæk tàslëroru tay. Tòru ti àna zlam ahar gatay, tãhëla cëngel akaba vala-vala a ahar va daya.

4 Yezu àsëra ere ye ti amagrakivu na, nahkay nday nakënj tòru tinjua wudak ti, àngwivabiyu ana tay a ma vu mæk àhi ana tay ahkado : « Këdëbum way ? »

5 Tëhi ahkado : « Madëbay Yezu zal Nazaret ni. » Nanj nakënj àhi ana tay : « Nu gani, nu hi. » Zudas nanj ya ara asakumoru Yezu ni nanj àkibu ka tay.

6 Yezu àra àdëma « Nu gani, nu hi » ti tàngoru alënj-alënj, tädëd ka haf.

7 Yezu àhi ana tay keti : « Këdëbum way ? » Tëhi ahkado : « Madëbay Yezu zal Nazaret ni. »

8 Eslini Yezu àhi ana tay : « Nëhia ana kuli a “Nu gani, nu hi” a timey ! Tamal këdëbum ti nu nahëma, mbrënjum ndam goro hini tàslàka. »

9 Àdëm nahkay ti, ti ma ya ti àhi ana Bënjani : « Bëba, ndam ya ti këbu tay a ahar vu ni ku mis bëlanj gatay ëjifua ndo » ni màgravu.

10 Maslalam àfënj ka Simu Piyer ; Simu Piyer nakënj àradaya fëtah mæk àsi ana bay mægri tãwi ana gëdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifëña slimi ga ahar ga daf a hëndëd. Bay magray tãwi nani ti slimi gani Malkus.

11 Ay ti Yezu àhi ana Piyer : « Hënjuriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Baba àdëm anëcakay daliya, ay ti këhi ana ahàr nëcakay ba waw ? »

Gëdákani ga ndam Zude takoru àna Yezu kè meleher ga Anna

12 Eslini ndam slewja akaba gëdakani gatay ni akaba ndam *Zude ya tajëgay *ahay gëdakani ge Melefit ni tægës Yezu, tãwëlikabu ahar.

13 Tàra tãwëlikabá ahar na ti tãzoru nanj afa ga Anna. Anna ti medim ga Kayif. Ka sarta gani nani ti Kayif gëdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit.

14 Maslanja ya àhi ana ndam Zude : « Hojo mis bëlanj mëmët azuhva mis dëk » ni ti, Kayif gani nani.

Piyer adëm nanj àsër Yezu do

(Meciyu 26.69-70 ; Mark 14.66-68 ; Luk 22.55-57)

15 Simu Piyer nday ata maslanja nahanj ya nanj day adëbay Yezu ni tàdëboru Yezu. Bay madëbay Yezu nani ti gëdakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni àsëra nanj a lala. Nahkay tãhuriyu ka ahar bëlanj akaba Yezu a dalaka ga ahay ga gëdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni vu.

16 Ay ti Piyer àhuriyu ndo, ëcik kà mahay. Eslini bay madëbay Yezu ya ti gëdakani ga ndam manjalabakabu mis akaba Melefit àsëra nanj a lala ni àhërkiaya ka wal ya ajëgay mahay na, àhi ma mæk àziyu Piyer a dalaka ga ahay ni vu.

17 Wal ya ti ajëgay mahay ni àhi ana Piyer ahkado : « Nak day bëlanj ga ndam madëbay maslanja nani ni do waw ? » Eslini Piyer àhi : « Aha, nu bay madëbay nanj do. »

¹⁸ Ndam ya tagray tawi eslini ni akaba nday ya ti tajəgay *ahay gəɖakani ge Melefıt ni aməd awər tay, tēbefta aku a təbu tənɟafən. Piyer day ərəkivoru ka tay ənɟafən bilegeni.

*Anna ehındifıŋa ma kà Yezu a
(Meciya 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Lük 22.66-71)*

¹⁹ Eslini gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni ehındifıŋa ma kà Yezu a, àhi ahkado : « Ndam maɖəbay kur ti ndamam ? Kacahi mam ana mis ni mam ? »

²⁰ Yezu àhəŋgrifən, àhi : « Nəhia ma ana mis a dek vay-vay. Kəlavad nəbu nəcahi zlam ana tay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefıt bu akaba a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefıt ni bu, ka məlan ya ndam *Zude dek təcakalavu ni. Ma ya ti nəɖəm akal-akal ni ti àbi.

²¹ Kihındifua ma ti kamam ? Hindi ma goro ti afa ga ndam ya ti nəhi ma ana tay ni. Nday ti təsəra ere ye ti nəɖəm na. »

²² Yezu àra àɖəma nahkay ti bəlan ga ndam ya tajəgay ahay gəɖakani ge Melefıt ni àdi barva kəba mək àhi : « Təhəŋgrifən kà ma ana gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ti nahkay aw ? »

²³ Yezu àhəŋgrifən, àhi : « Tamal nəgudara ma ti ɖafaya ma ya ti nəgudar na. Ay tamal ma goro ya nəɖəm ni ma ge jiri ti kədu barva ti kamam ? »

²⁴ Kələn gani Anna àɖəm təzoru naŋ afa ga Kayif gəɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni. Nahkay təzoru naŋ ahar məwəlɩkabani afa ga Kayif nakən.

*Piyer aɖəm keti naŋ àsər Yezu do
(Meciya 26.71-75 ; Mark 14.69-72 ; Lük 22.58-62)*

²⁵ Ka ya ti Simu Piyer naŋ àbu anɟafən ka aku ni kekilerɟa ni ti təhi ahkado : « Nak day bəlan ga ndam maɖəbay maslaŋa hini do waw ? » Ay ti Piyer àɖəm : « Aha, nəbi naɖəbay naŋ bi. »

²⁶ Zal nahar naŋ àbu eslini, naŋ bay məgri tawi ana gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni. Maslaŋa gani nani ti Piyer àsifənɟa slimi a ti ana mis ge dini gayan. Maslaŋa nani àhi ana Piyer ahkado : « Nipi kur kwa enekwiŋ e dini bu ata naŋ ti nak timey. »

²⁷ Ay ti Piyer àɖəm keti : « Aha, nu do. » Eslini agwazl àzlah huya.

*Yezu naŋ àbu kè meleher ge Pilet bay ga ndam Rom ni
(Meciya 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Lük 23.1-5)*

²⁸ Du àna zuzəni nahəma, ndam *Zude təzay Yezu afa ga Kayif, tōru àna naŋ afa ge Pilet bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni. Ay tōru tıŋɟa àna naŋ a ti ndam Zude təwayay məhuriyani a ahay vu afa ga bay ni ndo. Aɖaba tamal təhuriya ti tigi nday nɟələta do, tıslɩki məzum zlam ga wuməri ga *Pak ni do.

²⁹ Nahkay bay *Pilet nakən àhərkiaya ka tay e mite va, àhi ana tay ahkado : « Kəbəhadumki mirdim ka maslaŋa hini ti àgudar mam ? »

³⁰ Təhəŋgrifən, təhi : « Tamal ti àgudar zlam ndo ni ti akal məzəbiyu naŋ afa gayak ndo. »

³¹ Nday nakən təra təɖəma nahkay ti Pilet àhi ana tay ahkado : « Zuma naŋ a, lekələm lekələmeni grumfənɟa seriya, akada ge seriya gekəli ya kəgrum na. » Ndam Zude ni təhəŋgrifən, təhi : « Leli nahəma, seriya ga makad mis ti təvi divi gani ana leli ga magrani ndo. »

³² Təɖəm nahkay ti, ti ma ga Yezu ya àɖəm amara məmət nahkay ni ti mǎgravu.

³³ Eslini Pilet àngoru a ahay vu, àzalay Yezu, èhindifinja ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam Zude ededín aw ? »

³⁴ Yezu àhəngrifəŋ, àhi : « Nak nakani kàjalay tək, day ti mis təkuk aw ? »

³⁵ Pilet àhi : « Nu zal Zude aw ? Təzəbiyu kur afa goro ti ndam jiba gayak gayakani akaba gəđákani gekəli ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni do waw ? Kəgudar mam ? »

³⁶ Yezu àhəngrifəŋ, àhi : « Nu bay, ay bay goro ti ga duniya hini do. Tamal bay goro ni ga duniya hini ti, akal ndam goro təkadva akaba ndam ya təkəsi nu ana ndam Zude na. Ay ti təkgray nahkay ndo, adaba bay goro ni ga duniya hini do. »

³⁷ Pilet àhəngrifəŋ, àhi : « Kədəm nahkay ti nak bay ededín aw ? » Yezu àhəngrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. Nu ti nara a duniya va, tiwi nu ti, ti nəhi ma ge jiri ana mis. Ku way way do nanj mis ge jiri ti abi slimi ana ma goro ya nədəm ni. »

³⁸ Eslini Pilet àhi ahkado : « Jiri ti mən ga mam jiken mam ? »

Tədəm seriya àgəsa Yezu a, si takad nanj kwa

(Meciyu 27.15-31 ; Mark 15.6-20 ; Luk 23.13-25)

Pilet nakəŋ àra àhia ma ana Yezu a nahkay ti àhərkiaya ka ndam Zude na e mite va keti. Àhi ana tay ahkado : « Nu ti nədi ahər ana zlam magudarani gayan ndo simiteni. »

³⁹ Ay kəsəruma kilevi a wuməri ga *Pak bu ni ti nəbu nəfiaya zal danjay ana kəli a bəlanj. Nihi ti kawayum nəfiaya bay ga ndam *Zude na ana kəli a waw ? »

⁴⁰ Nday nakəŋ tàra ticia ma ge Pilet na ti təzlah kay kay, tədəm : « Kəfaya maslanja nana ba, faya Barabas a sawan ! » Barabas gani nani ti zal abra, abazla mis a.

19

¹ Eslini Pilet àhi ana ndam slewja gayan təkay Yezu, təkzələ nanj àna kurupu.

² Tàra təkzələba nanj a ti ndam slewja ni təkslapaya adak a hindigil-hindigil mək təkfiyiyu a ahər vu akada ga jaku ni. Təfikabu mugudi ndizeni ga bay daya.

³ Tàra təkəkia zlam nday nana nahkay ti təkədəkəŋbiyu, təkhi ahkado : « Məkruk sa, bay ga ndam *Zude ! » Nday nakəŋ tàra təkhi ma nahkay ti təkisi barva kəkəba kəkəba.

⁴ Eslini Pilet àhərkiaya ka ndam Zude na e mite va keti, àhi ana tay : « Nihi nahəma, nara nəzibiyu nanj ana kəli e mite vu, ti kəsərurum nəŋgət zlam magudarani gayan ga məkəwəlki nanj di ndo. »

⁵ Mək Yezu nakəŋ àhəraya e mite va àna adak ya ka ahər na akaba àna mugudi ndizeni ya təkfikabu na. Yezu àra àhəraya ti Pilet àhi ana tay : « Maslanja nakəŋ nanj hi. »

⁶ Gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít ni akaba ndam gatay ni tàra təkpiya Yezu a ti təkzlah kay kay, tədəm : « *Dəfəŋ nanj kəkə təkndal ! Dəfəŋ nanj kəkə təkndal ! » Pilet àhi ana tay ahkado : « Lekələm lekələmeni zuma nanj a ti kəkədarumfəŋ ka təkndal gani. Nu ti nəŋgət zlam magudarani gayan ga məkəwəlki nanj di ndo. »

⁷ Ndam Zude ni təkəngrifəŋ, təkhi : « Melefít àvia divi ana leli ndam Zude a, ahər àdəm təkad nanj, adaba azay ahər gayan àdəm nanj Wur ge Melefít. »

⁸ Pilet àra ècia ma gatay na ti àgra anjwaz a dal-dal,

⁹ anjwiyu a ahay vu keti, àhi ana Yezu : « Nak kəkəsləkabiya ti eley ? » Ay ti Yezu nanj te-te, àhəngrifəŋ ndo.

¹⁰ Pilet àhi : « Kàhu ma do ? Nisliki mèmbrəŋ kur, nisliki *madarfəŋ kur kà təndal ti kəsər do waw ? »

¹¹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kìsliki məgru araŋa do, si tamal Melefít àvuka divi gana kwa. Nahkay ti maslaŋa ya ti àgəsukbiyu nu ni àğudara zlam a àtama gayak na. »

¹² Yezu àra àdəma nahkay ti Pilet nakəŋ àdəbay divi ga mèmbrəŋ naŋ. Ay ndam Zude ni təzlah, təhi : « Tamal kəmbərəŋa maslaŋa hina ti kàdáfakia kəwayay *Sezar do, adaba ku way way do azay ahər gayan adəm naŋ bay ti maslaŋa gani nani ezirey Sezar. »

¹³ Pilet nakəŋ àra ècia ma ge mis na ti àzəbiyu Yezu e mite vu mək ànjəhad ka məlaŋ magray seriya ni. Məlaŋ gani nani ti maslamalani lala àna akur, təzalay àna ma *Hebri ti « Gabata. »

¹⁴ Vad gani nani ti vad ga maslamalakabu zlam ga wuməri ga *Pak ; fat agray wis wudak. Pilet nakəŋ àhi ana ndam Zude ni ahkado : « Bay gekəli nihi. »

¹⁵ Nday nakəŋ tàra ticia nahkay ti təzlah, tədəm : « Kada, kada, darfəŋ naŋ kà təndal ! » Eslini Pilet àhi ana tay ahkado : « Nàdarfəŋ bay gekəli ni kà təndal aw ? » Gədəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Bay geli nahaŋ àbi, si Sezar kwa. »

¹⁶ Pilet àra ècia ma na nahkay ti àvi divi ana ndam slewja gayan ga madarfəŋ Yezu kà təndal. Nahkay nday nakəŋ təzay Yezu, təsləka àna naŋ a.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(Meciyu 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Luk 23.26-43)

¹⁷ Ka ya ti təbu takoru ni ti Yezu azay təndal ya ti takoru *tadarfəŋ naŋ ni àna ahar gayan gayanani. Təhəraya a kəsa ni ba, tōru ka məlaŋ nahaŋ ; məlaŋ gani nani ti təzalay « Məlaŋ ga Aslat ga Ahər » ; àna ma *Hebri ti təzalay « Golgota. »

¹⁸ Tōru tɪŋjə eslina ti *tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tadarfəŋa mis ndahaŋ a cə kà təndal ndahaŋ a daya : Yezu ti naŋ e kidɪŋ gatay bu.

¹⁹ Pilet àdəm təbəkɪ ma ka pələŋgaf, tadarfəŋjɪy kà təndal ga Yezu ni ti mis tɪjəŋgey, təsər. Ma gani ya ti təbəkɪ ni nahkay hi : « Yezu, zal Nazaret, Bay ga ndam *Zude. »

²⁰ Ma gani nani ti təbəkɪ àna ma Hebri, àna ma Rom akaba àna ma Gres. Ndam Zude kay tɪjəŋga ma gana, adaba məlaŋ ya ti tadarfəŋ Yezu kà təndal ni cifa akaba kəsa.

²¹ Gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni tàra ticia ma gana ti təhi ana Pilet ahkado : « “Naŋ Bay ga ndam Zude” ti kəbəkɪ ba. Ngulum bəkɪ : “Maslaŋa hini àdəm naŋ Bay ga ndam Zude” sawaŋ. »

²² Ay Pilet nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nəbəkɪ ni ti mənəhad nahkay. »

²³ Ndam slewja ni tàra tadarfəŋa Yezu kà təndal na ti, təhəl azana gayan ni, tədəkaba məlaŋ fad, ku way way do e kidɪŋ gatay bu àŋgəta bəlaŋ. Təza endəwi gayan a daya ; endəwi gani nani ti mədəməkani àfəŋ bi, tələmaya zəbalana.

²⁴ Nahkay ndam slewja ni təzlapay e kidɪŋ gatay bu, tədəm : « Məgəzleh endəwi hini ba ; ngulum məgrumki ca-ca ti məsər way azum way. » Ndam slewja ni təgray nahkay ti, zlam ya àbu məbəkɪani a Wakita ge Melefít ni bu ni àgravu. Pakama gani nani ti nihi :

« Tədəkaba azana goro na e kidɪŋ gatay ba,

mæk tàgrakia ca-ca ke endawi goro a.* »

Ndam slewja ni tàgray akada nani gani ededifj.

²⁵ Kà gəvay ga təndal ya ti tàdarfənj Yezu ni ti wál ndahañ təbu micikeni. Wál nday nani ti nday hi : mən ga Yezu, wur ga mən ga mənani, Mari wal ga Kəlopas akaba Mari ga kəsa Magədala.

²⁶ Bay madəbay Yezu ya Yezu awayay nañ kayani ni nañ əbu kà gəvay ga mən ga Yezu daya. Yezu àra əpia tay a ti àhi ana mənani ni ahkado : « Mma, wur gayak ti nañ hini. »

²⁷ Àra àhia ma ana mənana nahkay ti àhi ana bay madəbay nañ ni ahkado : « Muk ti nañ hini. » Kwa ka fat nani bay madəbay Yezu ni àzoru mən ga Yezu ni afa gayan ti mənəhadə afa gayan a.

Yezu amət

(Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Luk 23.44-49)

²⁸ Yezu àsəra àgra təwi gayan na dek àndava. Àra àsəra nahkay ti àdəm ahkado : « Yam àkada nu a. » Àdəm nahkay ti, ti zlam ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni mągravu. †

²⁹ Mandaray nahañ əbu eslini mafəkadani akaba zum cecəwekeni. Tàra tici ma ga Yezu na ti tàzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, tətəliyu a zum ni vu, tàbahki ka aday mæk tətəlikabiyu kà pakama ana Yezu.

³⁰ Yezu àra àcaka zum cecəwekeni na ti àdəm ahkado : « Təwi goro dek àgrava àndava. » Àra àdəma nahkay ti àzəgad ahàr gəzak mæk amət.

Zal slewja nahañ àtəhad Yezu àna awasl

³¹ Vad gani nani ti həjənj gani vad məpəsabana, nahkay mis təbu təslamalavu. Vad məpəsabana gani nani ti àtama vad məpəsabana ndahañ na, nahkay ndam *Zəde tawayay ti kisim ge mis ya ti *tàdarfənj tay kà təndal ni tənəhadfənjyiu kà təndal ni a vad məpəsabana ba ba. Nahkay tòru afa ge Pilet, təhi ahàr àdəm tēhebi asak ana tay ti təmət weceweci, təhəlfəña tay kà təndal na.

³² Nahkay Pilet àsləroru ndam slewja gayan. Tàra tijnja ti tēhebi asak ni ana mis bəlan gani ya tàdarfənj nañ kà təndal akaba Yezu ni, mæk tēhebi ana nañ ye cə ni.

³³ Tàra tərəkia ka Yezu a, tawayay tēhebi asak ti tədi ahàr nañ məmətani àndava, nahkay ti tēhebi asak ni ndo.

³⁴ Ay bəlan e kidifj ga ndam slewja ni bu àtəhad Yezu àna awasl a jamanəyay vu gək. Àra àtəhadə nañ a ti mimiz àngəzaya həya, yam day àngəzaya.

³⁵ Àgrakia sedi ka zlam gani nana ti, maslanə ya əpia ni. Àgrakia sedi a, pakama gayan ya ti àdəm ni ti jiri ededifj. Nañ day àsəra pakama gayan ya àdəm ni jiri ededifj. Àdəm nahkay ti awayay ti lekələm day kəgəsumkabu pakama gani, kəfumki ahàr ka Yezu.

³⁶ Zlam gani nani àgravu ti, ti zlam ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mągravu. Pakama gani nani ti nihi : « Ku aslat ga vu gayan tekedí etehebi do.‡ »

³⁷ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi keti : « Ndam ya ti tətəhad mis ni atamənjalənj ka maslanə ya ti nday tətəhad ni.§ » Pakama gani nani day àgrava.

* 19:24 Limis 22.19. † 19:28 Mənjay Limis 69.22. ‡ 19:36 Mənjay Mahərana 12.46 ; Macalani 9.12 ; Limis 34.21. § 19:37 Zakari 12.10.

*Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviñ vu
(Meciγ 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Luk 23.50-56)*

³⁸ Zal nahan̄ àbu slimi gani Zuzef, nan̄ ga kəsa Erimete. Nan̄ ti bay madəbay Yezu, ay adəbay nan̄ akal-akal adaba aŋgwaz awərfəŋa nan̄ kà ndam *Zude a. Yezu àra àməta ti Zuzef nakəŋ òru afa ge Pilet, èhindifiŋa divi ga mazay kisim ga Yezu na, mək Pilet àvi divi gani. Nahkay òru àzay kisim ga Yezu ni.

³⁹ Nikodem day òra ka mələŋ gana. Nikodem ti nan̄ ya ti a vad nahan̄ àrəkioru ka Yezu ga mələvad ni. Òru ti, àzay haf mebedeni gərgəri cə, bələŋ gani təzalay mir, nahan̄ ti ni eləwes, àgray kilə kru kru mahkər. Haf gani nani ti mizi gani àbəlay.

⁴⁰ Tàra təzaya kisim na ti ata Zuzef nday ata Nikodem nakəŋ titədəy àna gabaga ; ka ya ti təbu titədəy nahəma, təbəkə haf ni ke kisim ni hi hi. Wudaka ndam Zude tili mis ti tagray nahkay day.

⁴¹ Kà gəvay ga mələŋ ya *tədarfəŋ Yezu kà təndal ni ti dini nahan̄ àbu eslini. E dini gani nani bu ni ti mindiviñ nahan̄ àvu, tili nihi guhwa təfiyu kisim ga masləŋa faŋ ndo.

⁴² Ka fat nani ti ndam Zude təbu təslamalavu ga vad *məpəsabana, nahkay ata Zuzef nday ata Nikodem nakəŋ təfiyu Yezu e mindiviñ nani vu, adaba mindiviñ ni driŋ do.

20

*Ndam madəbay Yezu takoru kə mindiviñ
(Meciγ 28.1-8 ; Mark 16.1-8 ; Luk 24.1-12)*

¹ Də ge miledə àna zuzəni a vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, Mari ga kəsa Magadala òru ke mindiviñ ni. Òru ènjəa ti àdi ahàr ana mindiviñ ni bəŋa, èpi belim ni àləŋ ana mindiviñ ni bi.

² Nan̄ nakəŋ àra èpia belim ni àləŋ bi nahkay ti àcuhwakibiyu ka Simu Piyer nday ata bay madəbay Yezu ya Yezu awayay nan̄ kay ni, àhi ana tay ahkado : « Ndaməŋa təzaba Bay geli na e mindiviñ ni ba, məsər mələŋ ya tətəkəf ni do. »

³ Ata Piyer nday ata bay madəbay Yezu nahan̄ ni tàra ticiə nahkay nahəma, təsləka təzay divi ga moroni ke mindiviñ ni.

⁴ Nday cəni tacuhworu, ay bay madəbay Yezu nahan̄ ni àcuhway àtam Piyer, ènjiyu ke mindiviñ ni enji gayan̄.

⁵ Òru ènjəa ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviñ ni vu, èpi gabaga ni mabəhadani cilin̄, ay ti àhuriyu ndo.

⁶ Kələŋ gani Simu Piyer ti ni òru ènjəa ke mindiviñ na ti àhuriyu həya, èpi gabaga ni mabəhadani duca,

⁷ azana ya ti titədəi ahàr ana Yezu àna nan̄ ni day mifədəkabani ka mələŋ nahan̄, mabəhadani akaba gabaga ni do.

⁸ Eslini bay madəbay Yezu nahan̄ ya ènjiyu ke mindiviñ enji ge Piyer ni àhuriyu bilegeni. Àra àhuriya ti èpi zlam ya ti àgravu ni, àsəra Yezu àŋgaba e kisim ba.

⁹ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefet bu, ahàr àdəm Yezu amət mək aŋgaba e kisim ba, ay kekilerə nday gani ticiəba pakama gana faŋ ndo.

¹⁰ Kələŋ gani ndam *madəbay Yezu nakəŋ təsləka, tòru a magam.

*Yezu aŋgazlivu ana Mari ga kəsa Magədala
(Meciγ 28.9-10 ; Mark 16.9-11)*

11 Ka sarta gani nani Mari nanj àbu kà gəvay ge mindiviŋ ni, etəwi. Nanj àbu etəwi ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviŋ ni vu,

12 èpi *məslər ge Melefit cə məbakabu azana bəf-bəfani. Nday manjəhadani digəs-gəs ka mələŋ ya táfəkəf kisim ga Yezu ni; bələŋ manjəhadani gwar ka mələŋ ga ahàr, bələŋ gani ti ni gwar ka mələŋ ga asak.

13 Eslini məslər ni tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Wal hini, kitəwi mam ? » Wal ni àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ndamaŋa təzaba Bay goro e mindiviŋ ba, nəsar mələŋ ya táfəkəf ni do. »

14 Àra àdəma nahkay ti àmbatbiyu ma kələŋ, èpi Yezu nanj jika, ay ti ŋgay Yezu ti àsar do.

15 Eslini Yezu àhi : « Wal ni, kitəwi mam ? Kadəbay way ? » Wal ni àhi ana ahàr maslaŋa ya àhi ma ni ti bay ya agray təwi e dini bu ni. Nahkay àhi : « Maslaŋa goro, tamal nak kəzaba nanj a ti dəfuki mələŋ gani, nakoru nazay. »

16 Yezu àhi : « Mari. » Eslini Mari nakəŋ àmbatkiuru ma, àhi àna ma *Hebri : « Rabuni. » Awayay adəmvaba : « Məsi. »

17 Yezu àhi : « Kəcafəŋa nu kà masləkana ba, adaba nəcəloru afa ga Baba faŋ ndo. Nihi ti ru afa ga bəza ga mmawa ni, hi ana tay ahkado : “Nəcəloru afa ga Baba, nanj Bəŋ gekəli daya. Nanj gani ti Melefit goro, Melefit gekəli daya.” »

18 Mari ga kəsa Magədala nakəŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àrəkiuru ka ndam madəbay Yezu ni, àhi ana tay ahkado : « Nipiya Bay geli na. » Mək àŋgəhadı ma ga Yezu ya àhi ni ana tay.

Yezu aŋgazlivu ana ndam madəbay nanj ni

(Meciya 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49)

19 Ka fat ga ladi gani nani ga mələkarawa ti ndam *madəbay Yezu ni təŋgasva a ahay ba mək təzləkəbá mahay a, adaba aŋgwaz awərfəŋa tay kà ndam *Zəde ndahaŋ na. Nday təbu maŋgasvani nahkay ti Yezu àhurkiviyu ka tay, ècik jik e kidiŋ gatay bu, àhi ana tay : « Melefit mığray ti araŋa àhəli ahàr ana kəli ba. »

20 Àra àhia ma ana tay a nahkay ti aŋgazli ahar gayan ni akaba jamaŋgay gayan ni ana tay. Nday nakəŋ tàra tipia Bay geli na ti təmərva dal-dal.

21 Eslini Yezu àhi ana tay : « Melefit mığray ti araŋa àhəli ahàr ana kəli ba » keti. Mək àhi ana tay : « Melefit àslərbiyu nu, nahkay nu day nəslər kəli akada gayan ya àslərbiyu nu ni. »

22 Àra àdəma nahkay ti èviteki aməf gayan ka tay mək àhi ana tay : « Nəvia Məsuf Njəlatana ana kəli a : gəsumkabá nanj a.

23 Ndam ya ti akəmbərəŋumfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a ni ti, Melefit day aməmbərfəŋa kà tay a. Ay ndam ya ti akəmbərəŋumfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a do ni ti, Melefit day aməmbərfəŋa kà tay a do. »

Yezu aŋgazlivu ana Tumas

24 Tumas ti nanj bələŋ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni, təzalay nanj Didim daya. Ka fat gani nani ya ti Yezu aŋgazlivu ana ndam madəbay nanj ndahaŋ ni ti Tumas nanj àkibu ka tay bi.

25 Ndam madəbay Yezu ndahaŋ ni təhi ahkado : « Mipiya Bay geli na. » Àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nawayay nipi mələŋ ga ahar ya tadar àna masaŋsaŋ ni, nawayay nətəliyu weleher a mələŋ gani vu. Nawayay nətəliyu ahar a mələŋ ga jamaŋgay ya tətəhad àna awasl ni vu. Tamal nəgray nahkay ndo ni ti nəgəskabu ma gekəli ni do. »

²⁶ Gosku sekw ka ahàr gani ndam madəbay Yezu ni tàbu manğasvani a ahay bu keti, mahay məzləkkabani, Tumas day nañ àkibu ka tay. Yezu àrəkia ka tay a, ècik jik e kidinğatay bu, àhi ana tay ahkado : « Melefit mągray ti arañja àhəli ahàr ana kəli ba. »

²⁷ Eslini àhi ana Tumas nakəñ : « Mənjaki ka ahar goro ni, ti kətəliyu weleher gayak ni. Təliyu ahar gayak a jamağay goro ni vu. Mbrəñ gejewi, fəku ahàr, gəskabá nənğaba e kisim ba eđedın a. »

²⁸ Eslini Tumas nakəñ àhi : « Nak Bay goro, nak Melefit goro. »

²⁹ Yezu àhi : « Nak ti kipia nu a day kwa ti kəgəskabu nu nənğaba e kisim ni ba. Ndam ya ti təgəskabu nənğaba e kisim ba, ti pi nu ndo ni ti təmərnu. »

Ere ye ti àzəkiyu Zej ga məbəki wakita hini ni

³⁰ Yezu ti àgra zlam magray ejep ndahañ a gərgəri kay kə meleher ga ndam madəbay nañ na. Ay ti tàbi məbəkiani a wakita hini bu bi.

³¹ Zlam ya ti nəbəki ni ti, nawayay ti kəgəsumkabu Yezu ti nañ *Krist, nañ Wur ge Melefit. Tamal kəgəsumkabá ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana kəli adaba kəbum kəfumki ahàr ka Yezu palam.

21

Yezu aņgazlivu ana ndam madəbay nañ ni e Gelili

¹ Àra àgra vad a bal ka ahàr gana ti Yezu aņgazlivu ana ndam madəbay nañ ni keti. Aņgazlivu ana tay ti kə gəvay ga dəluv Tiberiyat. Zlam gani àgravu ti nahkay hi :

² ka sarta gani nani ndam *madəbay Yezu ata Simu Piyer, Tumas nañ ya təzalay nañ Didim ni, Natanayel ga kəsa Kana ga had *Gelili ni, bəza ge Zebede akaba ndam madəbay Yezu ndahañ cə təbu ka ahar bəlañ eslini.

³ Nday təbu eslini ti Simu Piyer àhi ana nday ndahañ ni : « Nakoru nəgəsbıyu kilif. » Nday nakəñ təhi : « Leli day makoru. »

Nahkay tōru təkəliyu a *slalah ga yam vu, tadəboru kilif. Təndəhadki hundum ga məgəsanı, ay ku kilif bəlañ tekedı təgəs ndo.

⁴ Məlañ àra àsla ti ndam madəbay Yezu nakəñ ti pi Yezu nañ àbu jika ka dəñ-dəñ, ay nğay nañ ti təsər ndo.

⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, zlam məzumani àfəñ kə kəli gəzit aw ? » Təhi : « Àbi. »

⁶ Mək Yezu nakəñ àhi ana tay : « Təlumiyu zəva gekəli ni gwar ka ahar ga đaf. Nahkay ti akəgəsumaya kilif a. » Nday nakəñ təra tətəliya ti zəva ni àgəsa kilif a dal-dal. Tawayay tagəjahaya a slalah ga yam ni va, ay ti tıslıki ndo.

⁷ Eslini bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay nañ kay ni àhi ana Piyer : « Hini ti Bay geli ci ni. »

Simu Piyer àra ècia ya təhi « Hini Bay geli » ni ti àfakabıyu endəwi gayañ ya àzakaba ni, mək àdiyu a yam ni vu cizliv.

⁸ Məlañ ya təgəsaya kilif a ni ti drin drin akaba dəñ-dəñ ni do, àgray ezewed bəlañ cilin, nahkay ndam madəbay Yezu ndahañ ni təra àna slalah ga yam na gwar kə dəñ-dəñ na, tagəjahıyu zəva gatay ya akaba kilif dal-dalani ni.

⁹ Nday nakəñ təra tınjia ka dəñ-dəñ na, təhəraya a slalah ga yam ni ba ni ti, ti pi aku nğulusa, kilif àki baca akaba *dipen.

¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəguma àna kilif ya kəgəsumaya na. »

¹¹ Nahkay Simu Piyer àcəliyu a slalah ga yam ni vu keti, àgəjahaya zəva na ka dən-dən a. Tàra tågəjahaya ti tədviyu ahàr ana kilif gəđákani dín àna kru kru zlam mahar mahkər. Akaba nani dek zəva ni àtəđkaba ndo.

¹² Yezu àhi ana tay : « Dəguma kəzumum zlam. » Ku maslanja bəlanj e kidin ga ndam madəbay nanj ni bu ngay « Nak way ? » ti tisliki məhiani ndo, adaba təsəra nanj Bay geli.

¹³ Eslini Yezu àra àzay dipen ni, àvi ana tay, mək àvikivu kilif ni ana tay.

¹⁴ Kwa ga Yezu ya àngaba e kisim ba ni ti àngazlivu ana ndam madəbay nanj ni sak mahkər àna hini.

Pakama ga Yezu ya ahi ana Piyer ni

¹⁵ Tàra təzuma zlam a ti Yezu àhi ana Simu Piyer ahkado : « Simu wur ge Zerj, kawayay nu kətama nday hina waw ? » Piyer nakən àhi : « Iy Bay goro, kəsəra nawayay kur. » Mək Yezu àhi : « Jəgay bəza təmbak goro ni. »

¹⁶ Yezu àhi ye cə : « Simu wur ge Zerj, kawayay nu aw ? » Piyer àhi : « Iy Bay goro, kəsəra nawayay kur. » Mək Yezu àhi : « Hətay təmbəmbak goro ni. »

¹⁷ Yezu àhi ya mahkər : « Simu wur ge Zerj, kawayay nu aw ? » Pakama ga Yezu ya àhi ana Piyer « Kawayay nu aw ? » ya mahkər ni ti àhəlia ahàr ana Piyer a, nahkay àhi ana Yezu : « Bay goro ni, kəsəra zlam a dek ; kəsəra nəbu nawayay kur. » Eslini Yezu àhi : « Jəgay təmbəmbak goro ni. »

¹⁸ Nəhuk nahama, ka ya ti nak wur dagwa ni ti, nak nakani kəwəlvu àna maslpara, kòra ka məlanj ya ti kəwayay na dek. Ay ka ya ti ekigia medewel a ni ti akəhəloru ahar agavəla, maslanja nahanj aməwəlukvù maslpara gayak ni, mək amazoru kur ka məlanj ya nak akawayay moroni do ni. »

¹⁹ Yezu àdəm nahkay ti, awayay adafaki ahəmamam Piyer amara məmət, mis atəzləbay Melefıt azuhva məmət gayanj ni. Yezu àra àhia ma nahkay ti àhi : « Dəbabiyu nu. »

Pakama ga Yezu ya adəmki ka bay ya Yezu awayay nanj kayani ni

²⁰ Eslini Piyer àmənjabiyu gwar kələn, mək èpi bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay nanj kay ni. Nanj ti nanj ya ti a vad ya ti təzum zlam akaba Yezu ni ti àzoru ahàr gayanj gwar ka məbəruv ga Yezu, àhi : « Bay geli, maslanja ya ara asəkumoru kur ni ti way ? » ni.

²¹ Piyer àra èpia nanj a nahkay ti àhi ana Yezu ahkado : « Ay nanj hini timey, Bay geli ? »

²² Yezu àhi : « Tamal nawayay ti mənjàhad duk abivoru ana vad goro ya ananja ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu cilin. »

²³ Bəza ga mənj geli ndahanj tàra ticia ma ga Yezu ya àdəm na ti, təbu tədəm e kidin gatay bu bay madəbay Yezu nani ti aməmət do. Ay ngay aməmət do ni ti Yezu àdəm ndo. Ma gayanj ya àdəm ni ti nahkay hi : « Tamal nawayay ti mənjàhad duk abivoru ana vad goro ya ananja ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu cilin. »

²⁴ Abəki zlam nday hini ka wakita ti bay madəbay Yezu nani ; nanj àbu agray sedi gani daya. Leli day məsəra sedi gayanj ya agray ni ti sedi ge jiri.

²⁵ Yezu àgra zlam ndahanj a kay daya. Tamal təbəki ma gani bəlanj àna bəlanj ka wakita ti, amal wakita gani dal-dal əsəbay. Nətamahay məlanj ga duniya ni dek àhəca ga məbəhadvana.

Tɔwi ga ndam asak ga Yezu Ere ye ti mɔdɔmki ke Tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni

Maslaɲa ya ti àbɛki Tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni ti adafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nɔngu ni, kwa ka mɔnjɛki gani ndam ga Yezu dek tɔsɛra àbɛki ti Lɔk bay ya tàgrakabu tɔwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mɔsɛra, bay ya ti àbɛki Tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni ti àbɛki Ma Mɔweni Sulumani ge Lɔk ni day nan (Lɔk 1.1-4 ; Tɔwi 1.1).

A wakita ge tɔwi ga ndam asak ni bu ni ti Lɔk àngəhad zlam ya àgravu ka sarta ya Melefít àzoya Yezu e melefít va àndava ni. Àngəhad manjəhad ga ndam ga Yezu ye enjenjeni ni : manjəhad gani nani ti adafiki manjəhad sulumani ana leli (mazavu gani 2.42-47 ; 4.32-36). Àngəhad ere ye ti Pol zal asak ga Yezu àgray ni ; nahkay ka ya ti mejenjey wakita ga Pol ni ti mɔsɛra mɔlan ya tɔdɔmki ma na. Wakita ge tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni awɔlkabu Ma Mɔweni Sulumani ni akaba wakita ga ndam asak ga Yezu ya tɔbikiuru ana mis ni, ti Wakita Mɔweni ge Melefít dek mígi wakita balan.

Ka 1.8 ti Yezu àhi ana ndam gayan ni : « Akəgrumkua sedi a Zeruzalem, ka had Zude, ka had Samari, ku kè sliri ga mɔlan a dek. » Ma hini adafiki ana leli ahəmamam Lɔk àslamalakabu wakita ni : ka mɔnjɛki gani àngəhad zlam ya àgravu a Zeruzalem ni (1-7), mak àngəhad zlam ya àgravu ka had Zude akaba ka had Samari ni (8-12) ; kələn gani àngəhad zlam ya àgravu ka had drin-drieni ni (13-28).

Lɔk àngəhad pakama ndahan ya ndam asak ga Yezu tɔhi ana mis ni (mazavu gani 2.14-36 ; 10.34-43) ; nahkay adafay ahəmamam mɔhi Ma Mɔweni Sulumani ana mis ni. Lɔk àngəhad ma ga vu ga ndam asak ga Yezu ya tɔdɔm kè meleher ga ndam ge seriya ni (mazavu gani 4.8-12 ; 7.2-53). Azuhva pakama gani nani ti mɔsɛra zlam ya ti ndam ga Yezu təgəskabu na lala.

A wakita ni bu dek Lɔk awayay àngəhad zlam kal-kal akaba ere ye ti àgravu ni. Adafay slimi ga mɔlan ndahan ya ndam asak ga Yezu tɔru ni, akaba slimi ga ndam ga ngumna ya tɔdi ahàr ana tay eslini ni. Ku ka ya ti ndam ga Yezu tɔcivu ndo nɔngu ni àngəhad ma gani kal-kal akaba ere ye ti àgravu ni (15.1-2).

Lɔk adəm mɔgosay Məsuf Njəlatani koksah (5.1-11 ; 8.9-25). Adafay daliya ya ndam ga Yezu tɔcakay ni (mazavu gani 5.40 ; 7.54-60). Ay adafay njɔda ga Yezu ya àniviya ana ndam ga Yezu ni daya. Àngəhad tɔwi ga ndam asak ga Yezu ya tàgray àna njɔda ga Məsuf Njəlatani ni (mazavu gani 2.1-12 ; 3.1-10). Nahkay mɔsɛra, Yezu ti nan àbu àna njɔda dal-dal, avi njɔda ana leli daya.

Yezu adəm Melefít aməvi Məsuf Njəlatani ana ndam asak gayan

¹ Teyɔfil goro ni, nɔbukki wakita nahən keti. A wakita goro ya ti nɔbukki enjenjeni ni bu ni ti, nàngəhaduka tɔwi ga Yezu ya àgray na akaba zlam ya àchahi ana mis na dek. Nàngəhadukaba dek kwa ka mɔnjɛki ge tɔwi gayan

² duk àbivu ana vad ya ti Melefít àzoru nan agavəla na. Wudaka Yezu àcaloru agavəla nahəma, àhia ma ana ndam ya àdaba tay a, tigia ndam *asak gayan a ni. Àhi ana tay ere ye ti nan àwayay tàgray ni, àhi ana tay àna njɔda ga *Məsuf Njəlatani.

³ Àra àcaka daliya, àmèta ti àngazlivu ana tay, àgra zlam a gərgəri ti têsər nanj àna sifa ededɨn. A huɗ ga vad kru kru faɗani bu àrəkia ka tay a sak kay, àhi ma ana tay àki ka *Məgur ge Melefit.

⁴ A vad nahanj Yezu nanj àbu àzum zlam akaba tay nahəma, àhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kuli a, Baba goro aməvi zlam ana kuli. Nahkay zla nahəma, kəsəkumaba a Zeruzalem a ba, jəgum zlam gani ya ti aməvi ana kuli ni.

⁵ Zej ti àbara mis àna yam a. Lekuləm ti ni vad 6al kama Melefit *aməbaray kuli àna Məsuf Njəlatani. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu

⁶ A vad nahanj nday təbu akaba Yezu ti tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Bay geli, kara kagraj ti ndam *Izireyel təgur mələnj zlam gatay keti ti nihi huya aw ? »

⁷ Ahəngarfənj, àhi ana tay ahkado : « Bay ya ti àfəkad vad gani akaba sarta gani ti Baba goro. Lekuləm zla ti Melefit àvi divi ana kuli ga məsərani ndo.

⁸ Ay zla ti Melefit aməbəkiaya Məsuf gayanj ke kuli a, nahkay akəgrumkua sedi àna njəɗa gayanj a. Akəgrumkua a Zeruzalem, ka had *Zude, ka had *Samari, ku kè sliri ga mələnj a dek. »

⁹ Yezu àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti, nday təbu tamənjələnj ti, Melefit àzoru nanj agavəla a huɗ melefit vu, mək məgudunɗudunj àngah nanj, tɨpi nanj va do.

¹⁰ Yezu àra àsləka ti nday təbu tamənjoru agavəla kekileŋa. Eslini mis cə məbakabu azana bəɗ-bəɗani tərharəkia ka tay a,

¹¹ təhi ana tay ahkado : « Ndam Gelili, kəmənjumoru agavəla ti kamam ? Yezu gani kɨpuma nanj a àdoru e melefit vu ti, aməŋga day akada gayanj ya ti kɨpam nanj ɔru e melefit vu ni. »

Ndam asak ga Yezu tədaba mis ga məŋguyu a mələnj ga Zudas va

¹² Ka sarta gani nani ti nday ka həma ya təzalay *Oliviyə ni. Həma gani nani driŋ driŋ kay akaba Zeruzalem do, àgray ezewed kru. Nahkay nday nakənj təsələka eslina, təŋga a Zeruzalem a.

¹³ Tòru tɨnjua ti təcəloru a ahay gatay ya tanjəhadviyu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahər ga ahay nahanj. Nday gani ti ata : Piyer, Zej, Zek, Andre, Filip, Tumas, Bartelemi, Meciyə, Zek wur ga Alfe, Simu nanj bəlanj ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni, nahanj ni ti ni Zud wur ge Zek.

¹⁴ Nday dek təbu təcakalavu kələvad akaba wəl ndahanj, akaba Mari mənj ga Yezu akaba bəza ga mənj ga Yezu. Təcakalavu ti ga mahəŋgalay Melefit.

¹⁵ Àra àgra vad a 6al ti bəza ga mənj geli təcakalava, təgray nday diŋ àna kru kru cə. Eslini Piyer ècikaba e kidɨŋ gatay ba, àhi ana tay ahkado :

¹⁶⁻¹⁷ « Bəza ga mmawa, ahaslani Zudas nanj bəlanj geli Melefit àdaba nanj a ga magrakabu təwi akaba leli a, ay ti nanj gani àɗəfikia divi a ana ndam ya təgəs Yezu na. Àgray nahkay nahəma, kwa ahaslani Devit àɗəmkia ma ka nanj a. Ma gani nani ti àɗəm àna njəɗa ga *Məsuf Njəlatani, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu. Nahkay ahər àɗəm ma gani nani si məgravu kwa. »

¹⁸ Ga Zudas ya àɗəfiki divi ana mis ni ti àgudara zlam a. Təvi siŋgu azuhva nani, mək ɔru àsəkum vədanj àna nanj. Eslini nanj nakənj àɗəɗ a ma ma, huɗ gayanj ni àtəzkaba tuh, dindey gayanj dek àhəraya a dala va.

¹⁹ Ndam Zeruzalem dek tàra ticia zlam gana ya àgravu na ti, təzalay vədanj nani Hakeldama, awayay adəmvaba àna ma gatay a ti dala ge mimiz.

20 Nahkay Piyer àhi ana tay : « Àbu mæbækiani a wakita ge Limis bu :
 “Ti tâmbrəŋ ahay gayəŋ, ti maslaŋa ànjəhadvù va ba.” *

« Àbu mæbækiani keti :

“Ti maslaŋa nahanj mázay məlanj gayəŋ ni, mągray təwi gayəŋ ni.” †

21 « Nihî nahəma, ahàr àdəm mədumaba maslaŋa nahanj a. Maslaŋa nani ti ahàr àdəm si nanj e kidiŋ ga ndam geli ya tàdəbay Bay geli Yezu ka ya ti leli məbu masawadəy akaba nanj ni,

22 ànjəki ka fat ya ti Zerj *àbaray Yezu ni duk ànivoru ana vad ya ti Melefit àzaba Yezu e kidiŋ geli ba, àzoru nanj agavəla ni. Leli ti magrakia sedi ka manjaba ga Yezu a, nahkay ahàr àdəm bəlanj gatayani mąhərkivaya ke leli a. »

23 Piyer àra àdəma ma nana ti təhəl mis cə, bəlanj gani slimi gayəŋ Zəzef, mis təzalay nanj Barsabas, slimi gayəŋ nahanj Zəstəs ; maslaŋa nahanj ni ti ni slimi gayəŋ Matiyas.

24 Eslini nday dek təhəŋgalay Melefit, tədəm : « Bay geli, nak kəsəra ere ye ti àniviyu ana mis a mæbərur bu na dek. Nahkay dəfiki maslaŋa ya kədaba nanj e kidiŋ gatay cəeni hini ba ni ana leli.

25 Maslaŋa ya nak akadaba nanj a ni ti, emigi zal asak a məlanj ga Zədas ni vu ga magray təwi gayəŋ. Zədas ti àsləkaba, àdoru ka məlanj gayəŋ nahanj zlam gayəŋ. »

26 Tàra təhəŋgala Melefit a nahkay ti təgraki ca-ca ka tay ti təsərkaba maslaŋa ya ti Melefit àdəkiba ni, mək àdədki ka Matiyas. Nahkay Matiyas nakəŋ ahurkiviyu ka ndam *asak kru mahar bəlanjani ni.

2

Melefit asləribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayəŋ

1 Ka fat ga wuməri ge *Perjtikwet ti ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni təŋgasvu dek ka məlanj bəlanjani.

2 Eslini həya tici dadəy ga zlam àhəndabiyu gwar e melefit bu akada ga aməd ya ti akəzlay kay kay ni. Mək dadəy ni àhəndiyu a ahay ya ti nday təvu manjəhadani ni vu dek.

3 Nday nakəŋ tipi zlam ndahanj, zlam gani nday nani taməŋjavu akada arəd ga aku ni, tədevu, tənjəhadki bəlanj bəlanj ka tay dek.

4 *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana tay a dek. Eslini tənjəki ka mazlapani àna ma həma ndahanj gərgərani, ku way way do azlapay àna pakama ya ti Məsuf Njəlatani àdəfiki ni.

5 Ka sarta gani nani ndam *Zəde ndahanj təbu a Zerəzalem, tawayay magray ere ye ti àbəlafəŋ kə Melefit ni. Nday nani təsləkabiya a kəsə gərgərani ba ka had ga məlanj na dek.

6 Tàra ticia dadəy na ti təŋgasvu ka ahar bəlanj. Eslini ku way way do e kidiŋ gatay bu èci zlapay àna ma həma gayəŋ, maslaŋa nahanj e kidiŋ ga ndam ga Yezu ni bu azlapay àna nanj ni. Ere ye ti àgravu ni ti àgria ejep ana tay a dal-dal.

7 Tədəm ahkado : « Ere ye ti mici ni agravu ahəmamam ? Nday hini ya ti təzlapay ni nday dek ndam Gelili do aw !

8 Ay ti ku way way do e kidiŋ geli bu nanj àbu eci nday təbu təzlapay àna ma həma gayəŋ ni ti àgravu ahəmamam ?

9 E kidiŋ geli bu ahalay ti mis təsləkabiya a kəsə gərgərani ba kay : mis ndahanj təsləkabiya a Part a, ndahanj e Medi, ndahanj e Elam, ndahanj keti a Mezopotami, ka had *Zəde, a Kapados, a Poŋ, a Azi,

* 1:20 Limis 69.26. † 1:20 Limis 109.8.

¹⁰ e Firizi, e Pemfili, e Ezip a, mis ndahanj ti ni tàsləkabiya ka had Libi gwar e Sirej, akaba a Rom a.

¹¹ Mis ndahanj e kidinj geli bu ndam Zude, ndahanj ti ni tigi ndam Zude migeni. Ndam Kret akaba ndam Arabi t̄bu e kidinj geli bu daya. Ay ti ku way way do e kidinj geli bu eci ere ye ti ndam nday nani t̄zlapay ni àna ma hama gayan. Nday t̄bu t̄d̄amki ma ka zlam sulumani ya Melefit àgray ni. »

¹² Nahkay zlam gani àhəliaba ahàr ana tay a, t̄sər ere ye ti tagray ni do. Nahkay t̄d̄am e kidinj gatay bu ahkado : « Ere hini ya agravu ni ti awayay ad̄amvaba mam ? »

¹³ Mis ndahanj ti ni t̄yefinj k̄a ma gani, t̄d̄am : « Nday ya ti t̄zlapay nahkay ni ti zum àkadkaba tay a. »

Pakama ge Piyer ya ahi ana mis ni

¹⁴ Eslini Piyer ècikaba akaba ndam *asak ndahanj kru mahar bəlanani na, àhi ma ana mis ya ti t̄bu eslini ni. Àzlapay kay kay, àd̄am : « Lekuləm ndam *Zude akaba lekuləm ya ti kanjhadum a Zeruzalem ni dek, bumi slimi ana ma goro ya nəhi ana k̄uli ni : ahàr àd̄am kic̄am ere ye ti agravu ni lala.

¹⁵ Lekuləm k̄ad̄amum bi zum àbu akad̄ nday ndani zla t̄ək, aha ! Nahkay do ; njemdi ambəmbu ya ge miled̄a mba timey !

¹⁶ Nihi ti pakama ga bay mahəngaray pakama ge Melefit Zəwel ya àd̄am ahaslani ni àbu agravu sawan. Àd̄am ahkado :

¹⁷ “Melefit àd̄am : Ka sarta ga mandav ga məlanj wudak nahəma, anəbək̄iaya Məsuf goro àki ke mis a dek.

Nahkay bəza gek̄uli zawalani akaba walani atəhəngri ma goro ana mis ; dagwá gek̄uli etipi zlam ya ti mis t̄ipi day-day ndo ni ; medewəl gek̄uli day kisim emizidek̄ivu ka tay kay.

¹⁸ Iy nahkay, ka sarta gani nani anəbək̄iaya Məsuf goro ka ndam məgru t̄wi zawalani akaba walana dek, mək atəhəngri pakama goro ana mis.

¹⁹ Eslini anagray zlam ya ti mis t̄ipi day-day ndo ni kay agavəla akaba ka had : mis etipi mimiz, aku akaba azək d̄ul-d̄ul.

²⁰ Fat amaslada y do, emigi ləvənj ; kiyi day emigi ndizeni akada mimiz. Zlam gani nani amagrava nahəma, vad ga Bay geli ara wudak.

²¹ Eslini ti ku way way do àzala slimi ga Bay geli a ti Melefit amahəngay nan.” * »

²² Piyer àhi ana tay keti, àd̄am : « Ndam *Izireyel, bumi slimi ana ma goro ya ti nəhi ana k̄uli ni. Lekuləm dek kəsəruma, Yezu zal Nazaret ni ti Melefit àd̄əfiki ana k̄uli ti àzaba nanj ga məgri t̄wi gayan a. Àd̄əfaki ti àna magray t̄wi gərgərani kay ya mis t̄ipi day-day ndo, àvi ana Yezu ni.

²³ Maslanja gani nani ti zlam àgrakiva akada ge Melefit ya ti àd̄am ahaslani na, adaba Melefit ti àsəra zlam ya amagravu na dek. Lekuləm k̄ijinjuma nanj a àna məgəsi nanj ana ndam ya t̄əgəskabu ma ge Melefit do na, ti t̄akad̄ənj nanj k̄a t̄əndal.

²⁴ Ay Yezu àra àməta nahkay ti Melefit àhəngaraba nanj a, àzaba nanj a daliya ge kisim ni ba. Melefit àgray nahkay ti məsəra njəda ge kisim ni àhəca ga məgəs Yezu a.

²⁵ Nahkay Devit àd̄əmkia ma a wakita ba, àd̄am ahkado :

* 2:21 Zəwel 3.1-5.

“Nìpia Bay Melefit goro kəlavad ka ma goro a, nan̄ ʼbu ka ahar ga daf kà gəvay goro ti nəgəgər ba.

²⁶ Nahkay məbərɔv goro amər dal-dal, nidi limis àna məmərani daya.

A vu goro bu dek nəsəra Melefit amara məgru sulum gayan̄.

²⁷ Bay goro Melefit, nəsəra akambrəñ nu e kisim bu do ; ti mis gayak *njəlatani ezi ti, akavay divi gani do.

²⁸ Kədəfukia divi ya ti nəngət sifa àna nan̄ na ; anəmərɔv dal-dal adaba nak kəbu akaba nu.” † »

²⁹ Piyer nan̄ ʼbu adəmoru ma gayan̄ ni nahkay ti àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa, ahàr adəm nəhi ma gani ana kəli vay-vay : bəñ ga bəñ geli Devit ti àməta, tileba nan̄ a àndava. Ku kani nəngu ni mindiviñ gayan̄ ʼbu a kəsə geli bu.

³⁰ Ay Devit ti nan̄ bay məhəngri *pakama ge Melefit ana mis. Àsəra Melefit àmbadía, àhi ahkado : “Biliñ e kidiñ ga bəza huf gayak bu aməzum bay gayak.” ‡

³¹ Nahkay wudaka ere gani agravu ti àsəra : àsəra *Krist *Bay gədakani ya amara ni aməmət mək aməngaba e kisim ba. Àra àsəra ti adəmki ma ke Krist, adəm :

“Melefit àmbrəñ nan̄ e kisim bu ndo, vu gayan̄ ezi ndo daya.” §

³² « Yaw Yezu gani ya ti nəzlapiki ana kəli ni ti Melefit àhəngaraba nan̄ e kisim ba. Leli ndahan̄ ni dek magray sedi gani tata.

³³ Bəñani Melefit àzoru nan̄ agavəla, àfəkad nan̄ kà ahar ga daf gayan̄, mək àvi Məsuf gayan̄ Njəlatani akada gayan̄ ya ti àhi ahaslani ni. *Məsuf Njəlatani gani nani ti Yezu àbəkia ke leli a. Nahkay ere ye ti kipəm akaba kicəm ni ti təwi gayan̄.

³⁴ Devit ti Melefit àzoru nan̄ e melefit vu ndo. Nan̄ nan̄ani àna ahàr gayan̄ adəm :

“Bay geli Melefit àhi ana bay goro : Njəhada gwar kà ahar ga daf goro a, a məlan̄ ga gədakani va.

³⁵ Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” *

³⁶ « Nahkay ahàr adəm lekələm ndam Izireyel dek kəsərɔm lala zlam gani ge jiri : Yezu gani ya kəkadum nan̄ àna *madarfəñ nan̄ kà təndal nahəma, nan̄ Bay gədakani ya Melefit àslərbiyu ni, Melefit adaba nan̄ a, ègia Krist a. »

³⁷ Nday nakəñ tàra ticia ma ge Piyer na ti bərɔv àtikaba ana tay a. Eslini tihindifiña kə Piyer a akaba ndam asak ndahan̄ na, tədəm : « Bəza ga mmawa, nihi ti magray ahəmamam ? »

³⁸ Piyer àhəngarfəñ, àhi ana tay ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a, ku way way do *təbaray nan̄ àna *slimi ga Yezu Krist. Nahkay ti Melefit ambərfəña zlam magudarani gekəli ni kə kəli a. Aməvi Məsuf Njəlatani gayan̄ ana kəli daya.

³⁹ Ere gani nani ti Melefit adəm aməvi ana kəli akaba ana bəza gekəli. Aməvi ana ndam ya təbiyu driñ ni daya. Bay Melefit geli aməvi ana mis ya ti amazalakabu tay ni dek. »

† 2:28 Məñjay Limis 16.8-11. ‡ 2:30 Məñjay Limis 132.11 ; 2 Semiyel 7.12-13. § 2:31 Limis 16.10.

* 2:35 Limis 110.1.

⁴⁰ Eslini Piyer àhi ma ndahaŋ gəgərani ana tay kay, awayay ti təgəsiki. Àhi ana tay : « Gəsumkabá ti Melefit mǎhəŋgay kǎli, sləkumkiba ka ndam magudar zlam ye e hini vu na ! »

⁴¹ Eslini mis ndahaŋ kay e kiđiŋ gatay bu təgəskabá ma ge Piyer na. Tàra təgəskabá ma gayan na ti ndam asak ni tǎbaray tay. Ka fat gani nani mis agray dǎbu mahkər tǎhurkiyiya àkiva ka ndam mǎfəki ahàr ka Yezu na.

Manjəhad ga ndam mǎfəki ahàr ka Yezu

⁴² Ndam mǎfəki ahàr ka Yezu ni dək tǎbu tici ere ye ti ndam *asak tǎcahi ana tay ni kǎlavad ; tǎbu tǎcakalavu ka ahar bəlan, tǎbu tǎzumkabu zlam ka ahar bəlan, tǎbu tahəŋgalay Melefit ka ahar bəlan daya.

⁴³ Ndam asak ni tǎbu tagray zlam gərgəri kay ya mis tǐpi day-day ndo ni àna njədá ge Melefit. Nahkay mis ni dək aŋgwaz awər tay.

⁴⁴ Ndam mǎfəki ahàr ka Yezu ni dək tanjəhad ka ahar bəlan, zlam gatay day dək mebedəkabani ka ahar bəlan.

⁴⁵ Təsəkumoru vadaŋ gatay akaba zlam gatay ndahaŋ gəgərani ; tedevu siŋgu gani, ku way way do tǎdi ka wudəra gayan.

⁴⁶ Kǎlavad nday tǎbu tǎcakalavu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ka ahar bəlan. A maŋam day tǎbu tǎzumkabu zlam ka ahar bəlan. Nday tǎbu tǎzumkabu zlam nahkay ti àna huđ bəlan àna məmərani.

⁴⁷ Tǎbu tazlabay Melefit kǎlavad daya. Nahkay ere ye ti tagray ni dək àbǎlafəŋ kə mis dək. Eslini Bay geli ahəŋgakivu mis ndahaŋ kǎlavad, abǎkiviyyu tay ka ndam mǎfəki ahàr ndahaŋ ni.

3

Piyer ahəŋgaraba zal dərə

¹ Ga mǎlafat a vad nahaŋ àna njemdi mahkər nahəma, ata Piyer nday ata Zeŋ tǎbu takoru a *ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga mahəŋgalay Melefit, adǎba sarta gani ənjia.

² Zal nahaŋ àbu manjəhadani kǎ gəvay ga ahay gəđakani ge Melefit ni, kǎ mahay ya ti tǎzalay Mahay Maǎəlani ni. Zal nani ti tiwiewa naŋ dərana, àsawaday koksah. Kǎlavad mis tǎzoru naŋ, tafəkad naŋ eslini ga mahəŋgalafəŋa zlam kə mis ya tǎhuriyu a ahay gəđakani ge Melefit ni vu na.

³ Naŋ nakəŋ àra əpia ata Piyer nday ata Zeŋ a tawayay tǎhuriyu a ahay gəđakani ni vu ti, ahəŋgalafəŋa zlam kǎ tay a.

⁴ Ata Piyer nday ata Zeŋ tǎra ticia ma gayan na ti tǎbəkiki eri ndekwa ndekwa, mək Piyer àhi ahkado : « Mənjələŋ kə leli ! »

⁵ Nahkay zal nakəŋ àmənjaləŋ kǎ tay lala, adǎba àhi ana ahàr ara aŋgətfəŋa zlam kǎ tay a.

⁶ Ay ti Piyer àhi ahkado : « Siŋgu àfu bi, gru day àfu bi, ay ere ye ti àfu ni ti nəvuk : àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret ni ti cikaba, kǎsawaday ! »

⁷ Àra àhia ma na nahkay ti àgəs ahar ga daf ga zal dərə ni ga mezefteba naŋ a. Piyer àra àgəs ahar gayan na ti asak ga zal dərə ni tigia njaŋ-njaŋana huəya.

⁸ Nahkay zal dərə ni əcikaba cəkwađ mək àsawaday. Eslini naŋ nakəŋ àhuriyu a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni vu nday akaba ata Piyer nday ata Zeŋ. Ka ya ti ahuriyu a dalaka ni vu ni ti ahəruru agavəla, azləboru Melefit hihi.

⁹ Ka ya ti naŋ àbu asawaday, azləbay Melefit nahkay ni ti mis ye eslini ni dək tǐpia naŋ a.

¹⁰ Tàra tìpia naŋ a ti tàsèra naŋ a lala : naŋ zal ya ti ànjəhad kà gəvay ga ahay gəɗakani ge Melefit ni kà mahay ya təzalay Mahay Məbəlani ni, naŋ ya àhəŋgalafəŋa zlam kè mis a ni. Tàra tàsèra naŋ a, tìpia ere ye ti àgrakivu na ti, àgria ejep ana tay a, àsia aŋgwaz ana tay a dal-dal daya.

Piyer ahi ma ana mis a dalaka ga ahay gəɗakani ge Melefit ni bu

¹¹ Eslini zal nakəŋ àsləkafəŋa kà ata Piyer nday ata Zeŋ a do. Nahkay mis ni dek tàcuhwakioru ka tay, tèvəliŋ tay adaba ere ya tìpi ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Nday a dalahay ya təzalay Dalahay ga Saloməŋ ni bu.

¹² Piyer àra èpia mis na nahkay ti àhi ma ana tay, àdəm ahkado : « Ndam *Izireyel, ere ye ti àgravu ni ti kəgrum ejep gani ti kamam ? Kəmənjumləŋ ana leli nahkay ti kamam ? Kəhumi ana ahàr leli məhəŋgaraba zal hina ti àna njaɗa geli geleni aw ? Tək day ti kəhumi ana ahàr Melefit àhəŋgaraba naŋ a ti adaba leli məbəlafəŋ kà naŋ palam aw ?

¹³ Melefit ti naŋ Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekup, Melefit ga ata bəŋ geli dek. * Naŋ gani àgray ti zal hini mǎŋgaba adaba awayay ti mis tǎzləbay Yezu bay məgri tawi ni. Ay lekələm ti kəgəsumi naŋ ana ndam ga ŋgumna, mək ka ya ti Pilet awayay afəkad naŋ ni ti kəhumi afəkad naŋ ba.

¹⁴ Lekələm kawayum ti tǎfəkadi Bay *njəlātani jireni ni ana kuli ndo ; kawayuma ti tǎfəkadi maslaŋa ya ti àbazl mis ni ana kuli sawaŋ.

¹⁵ Yezu ti naŋ Bay məvi sifa ana mis ni, ay təkad naŋ ti ka mawayay gekuli. Tàra təkada naŋ a ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Àhəŋgaraba naŋ a ti leli mǎpia, magray sedi gani.

¹⁶ Leli ti məfəki ahàr ka Yezu, magray tawi àna slimi gayəŋ, adaba naŋ ti njəɗa àfəŋ. Yezu awayay ti mis tǎzləbay naŋ, nahkay àhəŋgaraba zal hina. Lekələm dek kəsəruma zal hina, kípuma ere ye ti àgrakivu na. Iy, zal hini ègi njalaŋ-njalaŋani kə meleher gekuli ti adaba leli məfəkia ahàr ka Yezu a.

¹⁷ « Bəza ga mmawa, nəsara ere ye ti kəgrumi ana Yezu lekələm akaba gəɗakani gekuli na kəgrum ti adaba kəsərum Yezu naŋ way ndo palam.

¹⁸ Ay kwa ahaslani Melefit àhibiya ana ndam məhəŋgaray *pakama gayəŋ na dek, ahàr àdəm *Krist acakay daliya kwa, mək nday day təhi pakama gani ana mis. Pakama ge Melefit nani ya àdəmki ke Krist ni àgrava edədīŋ a.

¹⁹ Ègia nahkay ti mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, dəguma afa ge Melefit a. Nahkay ti ambərfəŋa zlam magudarani gekuli ni kè kuli a.

²⁰ Bay geli aməvi sarta ga məpəsabana ana kuli, aməslaribiyu Yezu *Bay gəɗakani ya amara ni ana kuli. Yezu ti Melefit àdiaba naŋ ana kuli a kwa ahaslana.

²¹ Ahàr àdəm mǎnjəhad a huɗ melefit bu hayaŋ duk abivoru ana sarta ya ti Melefit amagraya zlam a dek məwena ni kwa. Kwa ahaslani Melefit àhibiya pakama gana ana ndam njəlātani ya tǎhəŋgaray pakama gayəŋ na, nday day təhi pakama gani ana mis.

²² Nahkay kwa ahaslani Məwiz àhi ana ndam Izireyel ahkado : “Bay Melefit aməslaribiyu bay məhəŋgaray *pakama gayəŋ nahaŋ ana kuli akada nu. Bay nani ti amələbu bəlaŋ e kidīŋ ga bəza ga məŋ gekuli bu. Pakama gayəŋ ya aməhi ana kuli ni dek ti akəbumi slimi lala.

²³ Maslaŋa ya ti aməbi slimi do ni ti ahàr àdəm tǎgaraba naŋ e kidīŋ na ndam ge Melefit ba, təkad naŋ.” †

* 3:13 Mənjay Mahərana 3.6, 15. † 3:23 Mənjay Mimbiki 18.15, 18, 19.

²⁴ Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefít ni dək tədəmkibiyu ma ka zlam ya àgravu ka sarta geli na. Ànjəki kwa ke Semiyel, àbivoru ana nday ndahan̄ ya tahaŋgaray pakama ge Melefít ni dək.

²⁵ Pakama ge Melefít ya ndam mahəŋgaray pakama gayan̄ tədəmbiya, Melefít àdəm anagray zlam ni ti, àgria zlam gana ana kəli eded̄in̄ a. Lekələm day ja gekəli àkibu ka pakama ya ti Melefít *àwəlkabu akaba ga ata bəŋ ga bəŋ gekəli ni. Melefít àhi ana Abraham ahkado : “Anəgri sulum goro ana jiba gərgərani ga had̄ ni dək. Anəgri ana tay ti àna bəza hūd gayak.” †

²⁶ Bay məgri təwi ana Melefít ya Məwiz àdəmki biyu ma ni ti, Melefít àŋgazliaya naŋ ana kəli a enjia. Àsləribiyu naŋ ana kəli ti məgri sulum gayan̄ ana kəli akaba ti məm̄batikaba majalay ahàr magədavani na ana kəli a dək. »

4

Gədəkani ga ndam Zude tagrafəŋa seriya kà ata Piyer nday ata Zeŋ a

¹ Ka ya ti ata Piyer ata Zeŋ təbu təzlapi ana mis nahkay ni ti ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni akaba bay ga ndam majəgay *ahay gədəkani ge Melefít ni akaba ndam *Sedəseyen̄ ni tərəkia ka tay a.

² Nday nakəŋ təzumkia bəruv ka ndam *asak ga Yezu cəeni na adaba nday təbu təcəhi zlam ana mis, təhi ana tay Yezu àŋgaba e kisim ba, mis taŋgaba e kisim ba tata daya.

³ Eslini tədəm təgəs ndam asak cəeni ni, təbiyu tay a daŋgay vu, adaba məlakarawa ègia, sarta àbi ga magrafəŋa seriya kà tay a bi. Nahkay təgəs tay, təbiyu tay a daŋgay ni vu, tändəhad̄viyu hundum.

⁴ Ay ti mis dal-dal e kid̄in̄ ge mis ya tici pakama ga ndam asak ni bu təfəkia ahàr ka Yezu a. Nahkay ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təsagakivu, nday dəkəni təgray mis dəbu zlam.

⁵ Hajəŋ gani zla nahəma, bəbay ga ndam *Zude akaba gədəkani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefít ni təcakalavu a Zerəzalem.

⁶ E kid̄in̄ gatay nani bu nahəma, Anna naŋ gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni, Kayif, Zeŋ, Eleksender, akaba ndam ga hūd ahay ga ndam gədəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni dək.

⁷ Nday nakəŋ təra təcakalava nahkay nahəma, təhəbiyu ata Piyer ata Zeŋ kə meleher gatay. Təra tən̄jia àna tay a ti nday nakəŋ tihindifin̄a ma kà tay a, təhi ana tay ahkado : « Kəhəŋgarumaba mis a ti àna n̄jəda ga way ? Way àvi divi gani ana kəli way ? »

⁸ Eslini n̄jəda ga *Məsuf N̄jəlatani èsliva a vu vu ana Piyer a, mək àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekələm bəbay akaba lekələm gədəkani ni,

⁹ k̄ihindəmfin̄a ma kə leli a àki ka zlam sulumani ya məgri ana zal dəra ni, kədəmum ahəmamam məhəŋgaraba naŋ a ni mam ?

¹⁰ Tamal k̄ihindəmfin̄a kə leli a nahkay nahəma, lekələm dək akaba ndam *Izireyel dək sərūmki : maslaŋa ya àŋgaba, naŋ hi kə meleher gekəli ni ti, məhəŋgaraba naŋ a ti àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret, adaba naŋ ti n̄jəda afəŋ. Naŋ gani ti lekələm kədarumfəŋa kà təndal a àməta, ay ti Melefít àhəŋgaraba naŋ e kisim ba.

¹¹ Yezu ti Melefít àdəmki ma a Wakita gayan̄ ni ba. Ma ge Melefít ya àdəmki ni ti nihi :

“Akur nahan̄ àbu ti lekuləm ndam mələm ahay
kawayum magray tawi àna nan̄ ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawan̄.” *

¹² « Melefít ahənggay mis ti si àna nan̄ kwa ; do ni ti àdaba maslan̄a nahan̄ a duniya ba ga mahənggay mis àna nan̄ a ndo. »

¹³ Ndam magray seriya ni t̄ara ticia pakama ga ata Piyer ata Zen̄ na ti, àgria ejep ana tay a, adaba t̄ipi ti nday mis nahkay, t̄ecahay zlam ndo daya. T̄əsəra tay a nday ndam ya t̄adəbay Yezu ni.

¹⁴ Ay ti t̄ipi maslan̄a ya àngaba ni nan̄ jika k̄a gəvay gatay nahəma, t̄əngət ma ga mahəngrifəngani ana tay ndo.

¹⁵ T̄əsər ere ye ti t̄əhəngrifəngani ana tay ni va do ni ti, t̄ədəm t̄əhəliyu tay e mite vu. T̄ara t̄əhəlaya tay a ti ndam magray seriya ni t̄əzlapay e kidin̄ gatay bu,

¹⁶ t̄ədəm ahkado : « Məgri mam ana tay mam ? Ndam Zeruzalem dek t̄əsəra nday t̄agra ere ya mis t̄ipi day-day ndo ni k̄e eri ge mis a dek. Nahkay ngay t̄əgray ndo ni ti m̄ədəm koksah.

¹⁷ Mawayay ti pakama gani ərə kama va ba nahəma, məcumfəngə tay k̄a macali slimi ana maslan̄a nana. Ku way way do t̄əhi ma gani ba ; tamal t̄əhia ana maslan̄a ti amatraḍ tay. »

¹⁸ T̄ara t̄inḍeverin̄a zlapay gatay na ti t̄əzalay ata Piyer nday ata Zen̄, t̄ələgi ana tay, t̄əhi ana tay ahkado : « K̄acalumi slimi ana Yezu ba, k̄acahumi zlam ana mis àna *slimi ga Yezu ba daya. »

¹⁹ Eslini ata Piyer ata Zen̄ t̄əhəngrifəngani ana tay, t̄ədəm : « Zlam jireni k̄e meleher ge Melefít ti, məgəsiiki ma ana Melefít tak məgəsiiki ma ana kul̄i sawan̄ aw ? Lekuləm lekuləmeni d̄umkaba ma gana.

²⁰ Leli ti misliki məmbrəng m̄əhi ere ye ti m̄ipi akaba m̄ici ni ana mis koksah. »

²¹ Ndam magray seriya nakəng t̄ələgi ana tay keti, mək t̄əmbərəng tay. Nday gani t̄əngət divi ga matraḍ tay ndo, adaba ndam ga k̄əsa ni dek t̄əbu tazləbay Melefít azuhva ere ye ti àgravu ni.

²² Maslan̄a ya ti t̄əhəngaraba nan̄ a, àgri ejep ana mis ni ti vi gayan̄ àtama vi kru kru fadana.

Ndam məfəki ah̄ar ka Yezu tahəngalay Melefít

²³ Gəḍákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefít ni akaba gəḍákani ndahan̄ ni t̄ara t̄əmbərəngata Piyer ata Zen̄ a ti, ata Piyer ata Zen̄ nakəng t̄ərəkiuru ka ndam gatay, mək t̄əngəhad̄i ma ga ndam ge seriya ya t̄əhi ana tay ni dek ana tay.

²⁴ T̄ara ticia ma gatay na ti ndam məfəki ah̄ar ka Yezu ni dek ma gatay bəlan̄, t̄əhəngalay Melefít, t̄ədəm ahkado : « Bay geli, bay ya ti àgraya huḍ melefít a, had̄ a, ḍəluv gəḍákana akaba zlam gatayana dek ni ti nak.

²⁵ Nak k̄əgray ti bəng geli Devit bay məgruk t̄əwi ni m̄əzlapay àna njəḍa ga *Məsuf Njəlatani ni. Devit àḍəm :

“Ndam ga had̄ gərgərani tagray zlabay ti kamam ?

Jiba gərgərani t̄ədəgəzliki ah̄ar ka zlam masakani ti kamam ?

²⁶ Bəbay gəḍákani ga had̄ ni t̄əwəlvə ga makad̄vana,

bəbay ndahan̄ ni day t̄əcakalava ka ahar bəlan̄,

nday ḍekeni tawayay takad̄fəngəvə k̄a Bay geli akaba *Krist Bay gayan̄ ya àdaba ni.” †

* 4:11 Limis 118.22. † 4:26 Limis 2.1-2.

²⁷ « Nahkay bay *Erot akaba Pons Pilet tɔcakalava eɔeɔɔɔ a kɔsa hini ba akaba ndam ga haɔ ndahaŋ akaba ndam jiba Izireyel a. Tɔcakalavu ti àkivu ka Yezu Bay njɔlatani ya agruk tɔwi ni, naŋ Krist Bay ya kàdaba ni.

²⁸ Tàgray nahkay ti tàgra ere ye ti nak kawayay na ðek. Kwa ahaslani kàðmɔbiyu àna njɔða gayak amagravu.

²⁹ Nihi ti tɔðm atatra6 leli nahɔma, nak Bay geli bi slimi ana pakama gatay ni lala. Vi njɔða ana leli ndam mɔgruk tɔwi ni ga mɔhi pakama gayak ana mis, aŋgwaz àwɔr leli ba.

³⁰ Nɔazli njɔða gayak ana mis, haŋgaraba mis a, gray zlam gɔrgɔrani ya mis tiɔi ðay-ðay ndo ni àna slimi ga Yezu Bay njɔlatani ya agruk tɔwi ni ti. »

³¹ Tàra tɔnɔveriŋa mahəŋgalay Melefit a ti mɔlaŋ gatay ya tɔcakalavu eslini ni àðaday, Məsuf Njɔlatani àvikivu njɔða ana tay dal-dal, mək nday nakəŋ tɔðmɔru ma ge Melefit vay-vay, aŋgwaz àwɔr tay ndo.

Ndam mɔfəki ahàr ka Yezu tebedekabu zlam gatay ka ahar bəlan

³² Ndam mɔfəki ahàr ka Yezu ni nday ðek akaða mis bəlan, majalay ahàr gatay bəlan, məbəruf gatay day bəlan. Nahkay maslaŋa ya ti aɔam zlam gayəŋ ni gayəŋ gayəŋani ti àbi. Zlam gatay ni ðek tɔbedekabu ka ahar bəlan sawəŋ.

³³ Melefit àvi njɔða dal-dal ana ndam *asak ga Yezu ga mɔðmɔru pakama àki ka Bay geli Yezu, gayəŋ ya àmɔt mək aŋgaba e kisim ba ni. Melefit àgri sulum gayəŋ dal-dal ana tay daya.

³⁴ E kiɔɔŋ ga ndam mɔfəki ahàr ka Yezu ni bu ni, maslaŋa ya ti araŋa àhəci naŋ ti àbi. Aɔaba ndam ya ti vɔdaŋ gatay tɔbu ahkay do ni ahay gatay tɔbu ni tɔsəkumoru tay, mək təhəbiyu siŋgu gani,

³⁵ tɔbəhad afa ga ndam asak ga Yezu ni. Tɔbəhadà ti ku way way do ere ye ti àhəci naŋ ni ti tɔði ga wudəra gayəŋ.

³⁶ Zal nahaŋ àbu, slimi gani Zəzef, zal *Levi, tiwi naŋ e Sipir. Ndam asak ga Yezu tɔzalay naŋ Barnabas, awayay aɔəmɔvaba « Maslaŋa ya avi njɔða ana mis ni. »

³⁷ Zal nani àsəkumoru vɔdaŋ gayəŋ, mək àhəbiyu siŋgu gani, àbəhad afa ga ndam asak ga Yezu ni.

5

Ata Ananiyas nday ata Safira

¹ Zal nahaŋ àbu slimi gani Ananiyas, slimi ga wal gani ti ni Safira. Àsəkumoru vɔdaŋ gayəŋ, wal gani ni day àwayikia.

² Àra àsəkumoya ti àɔafəŋa siŋgu gana wal gayəŋ ni day àgəsikia, mək àhəbiyu məgəjəni gani, àbəhad afa ga ndam *asak ga Yezu ni.

³ Àra àbəhadà siŋgu na ti Piyer àhi : « Ananiyas, *Seteni àhurukviyu a məbəruf vu ti kamam ? Kəsəkadiə malfadà ana Məsuf Njɔlatana, kadiəŋa siŋgu ga vɔdaŋ ya kəsəkumoru na.

⁴ Vɔdaŋ ya kəsəkumoru ni ti gayak, siŋgu ya kəŋgət àna naŋ ni gayak daya do aw ? Kàjalaki ahàr ka magray zlam nahkay hi ti kamam ? Malfadà ya kəsəkad ni ti kəsəkadi ana mis hihirikeni do, kəsəkadi ti ana Melefit. »

⁵ Ananiyas nakəŋ àra ècia ma ge Piyer na ti àzum mɔðdani məmətani kwiyah-kwiyah. Mis ðek ya ticia ere ye ti àgrakivu na ti aŋgwaz àwəra tay a dal-dal.

⁶ Eslini bəza dagwa tɔzay kisim gani, təkambah, mək tɔru tili.

7 Agray njemdi mahkær kələŋ gani nahəma, wal gani àra. Wal ni àsər ere ye ti àgrakivu ka zal gayan̄ ni do.

8 Piyer àhi ahkado : « Siŋgu ya kəŋgətum àna vədan̄ ni ti nahkay hi eɖeɖiŋ aw ? » Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Iy nahkay gani eɖeɖiŋ. »

9 Piyer àhi : « Kəɖəmum kəgosum Məsuf ga Bay geli ti ahəmamam ? Bay slimi, nday ya ti tili kisim ga zal gayak ni nday təbu a mahay bu təhəraya. Tara tazay kisim gayak, takoru tili daya. »

10 Piyer àra àhia ma nahkay ti wal ni àzum məɖəfani məmətani kwiyah-kwiyah kə meleher ge Piyer hɔya. Eslini bəza dagwa ni təhəraya, tɛdi ahàr ana kisim gani mək tázay, tɔru tilifiŋiyu kà gəvay ga zal gani ni.

11 Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni akaba mis ndahan̄ ya ticia ere ya àgravu na ti nday dek tàgra aŋgwaz a dal-dal.

Ndam asak ga Yezu tagray zlam ya mis tìpi ðay-ðay ndo ni

12 Ka sarta nani ti ndam *asak ga Yezu ni tàgray zlam ya ti mis tìpi ðay-ðay ndo ni kay kə meleher ge mis. Zlam nday nani àɖəfiki njəɖa ge Melefit ana mis. Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek təbu təcakalavu ka ahar bəlan̄ a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni bu kəlavad. Təcakalavu ti a dalahay ya təzalay Dalahay ga Salomon̄ ni bu ni.

13 Mis ndahan̄ ya təfəki ahàr ka Yezu ndo ni tagray aŋgwaz ga məhurkiviyan̄i ka tay. Akaba nani dek mis təbu tacalfəŋ kà ndam məfəki ahàr ka Yezu ni, təɖəm nday ndam suluman̄i.

14 Kəlavad mis ndahan̄ təsagakivu dal-dal, zawal akaba wál, təfəki ahàr ka Bay geli Yezu, təhurkiviyan̄i ka ndam məfəki ahàr ndahan̄ ni.

15 Nahkay mis təhəbiyu ndam gatay ya tɛbəsəy do ni e mite vu, təbəhad̄ ndahan̄ ka slalah, ndahan̄ ka hətav. Təɖəm bi ka ya ti Piyer akoru gwar eslini ni ti diksi gayan̄ ni asləkakia ka ndam gatay ndahan̄ ya tɛbəsəy do na ga mahəŋgaraba tay a.

16 Mis dal-dal ga kəsa ndahan̄ ya kà gəvay ga Zeruzalem ni day təhəbiyu ndam gatay ya tɛbəsəy do ni akaba ya ti seteni təniviyan̄i ana tay a ahàr vu, təgri daliya ana tay ni. Ndam ya təhəbiyu tay ni dek təŋgaba.

Ndam asak ga Yezu kə meleher ga gəɖakani ga ndam Zəɖe

17 Nahkay gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam gayan̄ ndahan̄ ndam *Sedəseyen̄ ni tüzirey ndam *asak ga Yezu ni, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, təɖəm si təgri zlam ana tay kwa.

18 Eslini təgəs ndam asak ga Yezu ni mək təbiyu tay a dan̄gay vu kə eri ge mis dek.

19 Məlavad àra ègikia ka tay a ahay ga dan̄gay ni ba ti, *məslər ge Melefit àzləkaba mahay ga dan̄gay na dek, àbaya ndam asak ga Yezu na, mək àhi ana tay :

20 « Dəgum a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni vu, kəhumi pakama ga sifa məwəni ni dek ana mis. »

21 Nday nakəŋ təgəsikia ma gayan̄ ya àhi ana tay na. Dɔ ge miledɔ tɔru a dalaka ga ahay gəɖakani ni vu, tən̄jəki ka macahi zlam ana mis.

Nday təbu təcahi zlam ana mis ti gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tin̄jia ka mələŋ magray seriya na akaba ndam gayan̄ a. Tàra tin̄jia ti təzalakabu gəɖakani ga ndam *Izireyel ga magray seriya. Nahkay təsləruru mis ga moru məhəbiyu ndam asak ga Yezu ya təbiyu tay a dan̄gay vu ni.

²² Nday nakəŋ tōru tɪnjəa a ahay ga daŋgay ni va ti tədɪviyu ahàr ana tay ndo. Nahkay tàsləkabiya, tàŋgəhadī ma gani ana ndam ge seriya ni.

²³ Təhi ana tay ahkado : « Mōru mɪnjəa ti mədì ahàr ana mahay ga daŋgay ni dək məzləkvani lala, ndam majəgay mahay ni dək nday jika jika kà mahay ni. Ay ka ya ti mərə məzləkaba mahay na ti mədɪviyu ahàr ana maslaŋa ndo. »

²⁴ Bay ga ndam majəgay ahay gəđakani ge Melefit ni akaba gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tərə ticia ma na nahkay ti təsər ere ye ti tagray ni do. Təđəm ahkado : « Nihi ti məŋ ga mam àgravu ni mam ? »

²⁵ Nday təbu təzlapay nahkay ti maslaŋa nahanj ènjiki tay, àhi ana tay ahkado : « Cəm day ! Ndam ya ti kəbumiyu tay a daŋgay vu ni təbiyu təcəhi zlam ana mis a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu. »

²⁶ Bay ga ndam majəgay ahay ge Melefit ni àra ècia ma na nahkay ti tàsləka akaba ndam gayanj a ga məgəsbiyu ndam asak ni. Tōru təgəs tay ti àna njəda do, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kə mis na ; təđəm : « Bi mis ni etizligi leli àna akur. »

²⁷ Tərə təgəsbiya tay a ti təbəhad tay kə meleher ga ndam magray seriya ni, mək gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àləgi ana tay,

²⁸ àhi ana tay ahkado : « Məhia ana kəli a kàcahumi zlam ana mis àna slimi ga zal nani ba simiteni ti, ay nihi ti lekələm kàcahumia ma na ana ndam Zərəzalem a dək. Nahkay ti kawayum mis təđəm məkəđ nanj ti leli zla do aw ! »

²⁹ Eslini Piyer akaba ndam asak ndahanj ni təhəŋgarfəŋ, təđəm : « Ahàr àđəm ticiiki ma ana Melefit mətama ya ticiiki ma ana mis na.

³⁰ Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ geli ni àhəŋgaraba Yezu e kisim ba, nanj ya ti lekələm kəkəđum nanj àna *madarfəŋ nanj kà təndal ni.

³¹ Àra àhəŋgaraba nanj a ti àzoru nanj agavəla, àfəkəđ nanj kà ahar ga daf gayanj ka məlanj ga gəđakani ni. Melefit àgray ti Yezu nakəŋ mīgi Bay ge mis dək akaba Bay mahəŋgay mis dək. Awayay ti ndam Izireyel təmbatkaba majalay ahàr gatay a ti məmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay azuhva Yezu a.

³² Leli məsəra zlam gani nday nani àgrava edəđiŋ a, magray sedi gani tata. *Məsuf Njəlatani agray sedi gani daya, Melefit àvia Məsuf gani nana ana ndam ya təgəsiki ma na. »

³³ Ndam magray seriya ni tərə ticia ma ga ndam asak ga Yezu na ti, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, tawayay mabazl tay.

³⁴ Ay ti zal Feriziyen nahanj àvu e kidiŋ gatay bu slimi gani Gemeliyel, nanj bay məsər Wakita ge Melefit. Mis dək təgəs ma gayanj. Eslini nanj nakəŋ ècikaba jik e kidiŋ ga ndam magray seriya ni ba, àđəm təhəliyu ndam asak ni e mite vu day.

³⁵ Tərə təhəliya tay a ti nanj nakəŋ àhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam Izireyel, dəgəzlumki ahàr lala ka zlam ya ti mara məgrumi ana ndam nday nani ni.

³⁶ Nəđəm nahkay ti adaba àpəsa vi a bal Tewdas àhəraya àđəm nanj gəđakani. Nahkay mis àgray diŋ diŋ fad tədəba nanj a. Ay tərə təkəda nanj a ti ndam gayanj ya tədəbay nanj ni dək tədeva, pakama gani àndav nahkay.

³⁷ Kələŋ gayanj ka sarta ga macal mis nahəma, Zədas zal Gelili ni àhəraya, àhəla mis a dal-dal tədəba nanj a. Nanj day tərə təkəđ nanj a ti ndam ya tədəbay nanj ni dək tədeva.

³⁸ Nihi ti nəhi ana kəli nahəma, kɪdəmi slimi ana ndam nday nani va ba, mbrəŋum tay tàsləka. Tigi ti ere ye ti tawayay ni akaba tagray ni təwi ge mis hihiŋkeni nahəma, emebesvu ka ahàr gayanj.

³⁹ Ay tigi ti tɔwi ni tɔwi ge Melefit nahɔma, ekislɔmki mebeskabana koksah. Kɔtakarum mebeskabana ba, do ni ti bi akɔkadumfɔŋya ti kɛ Melefit. »

Àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakɔŋ tɔgɔskabá pakama gayan na.

⁴⁰ Nahkay tɔzaliyu ndam asak ni a ahay vu keti, tɔzlab tay mɔk tɔlɔgi ana tay, tɔhi ana tay ahkado : « Kɔcalumi slimi ana Yezu va ba. » Kɔlɔŋ gani tɔmbrɔŋ tay, ti tɔslɔka.

⁴¹ Nahkay ndam asak nakɔŋ tɔslɔka àna mɔmɔrana. Tɔdɔm Melefit àvi divi gani ana tay ti tɔcakay daliya azuhva slimi ga Yezu ti adafaki ti nday tɔbɔlafɔŋa kɛ Melefit a.

⁴² Nahkay kɔlavɔd nday nakɔŋ tɔbu tɔcahi zlam ana mis a dalaka ga ahay gɔdɔkani ge Melefit ni bu akaba a ahay ge mis bu. Tɔhi *Ma Mɔweni Sulumani ana mis, tɔdɔm Krist *Bay gɔdɔkani ya amara ni ti Yezu.

6

Tɔdaba mis adɔskɔla ga mɔŋnaki ndam asak ga Yezu a

¹ Nahkay ndam mɔdɔbay divi ga Yezu tɔsagakivu. Ka sarta gani nani ti nday ya ti tɔdɔm ma Gres ni ticivu akaba nday ya ti tɔdɔm ma *Hebri ni do. Ndam ya tɔdɔm ma Gres ni tɔdɔm ka ya ti kɔlavɔd tidi zlam ana wɔl madakway ni ti tɔmɔŋjalɔŋ ka wɔl madakway gatay do.

² Ndam *asak ga Yezu kru mahar cɔeni ni tɔra ticia ma gatay na ti tɔzalakabu ndam mɔdɔbay divi ga Yezu ni dɛk, mɔk tɔhi ana tay ahkado : « Tamal leli ndam asak ni mɔmbrɔŋa mɔdɔm ma ge Melefit a, midi zlam ana mis ti, àbɔlay do.

³ Nihi nahɔma, bɔza ga mɔŋ geli ni, dumaba zawal adɔskɔla e kidiŋ gekɔli ba. Ahàr àdɔm nday nani ti mis tɔsɔra tay a nday mis sulumani, *Mɔsuf ge Melefit àniviyu ana tay dal-dal, tɔsɔra majalay ahàr sulumana. Akɔdumaba tay a nahama, amɔvi tɔwi ge midi zlam ana mis ana tay.

⁴ Nahkay leli ti ni amazay sarta geli dɛk ga mahɔŋgalay Melefit akaba ga mɔhi ma gayan ana mis. »

⁵ Ndam mɔfɔki ahàr ka Yezu ni tɔra ticia ma gatay na ti tɔgɔskabá. Nahkay tɔdaba Etiyɛŋ a ; naŋ àfɔkia ahàr ka Yezu a dal-dal akaba *Mɔsuf Njɔlatani àniviyu dal-dal daya. Tɔdaba Filip, Prokwar, Nikanor, Timon, Parmenas akaba Nikolas a. Nikolas ti tiwi naŋ a Antiyos ; ègi zal Zude migeni.

⁶ Tɔdaba tay a nahɔma, tɔhɔlbiyu tay afa ga ndam asak ni. Ndam asak ni tɔhɔŋgali Melefit ana tay, mɔk tɔbɔki *ahar ka tay ti Melefit mɔgri sulum gayan ana tay.

⁷ Ka sarta nani mis kay tɔgɔskabá pakama ge Melefit ya àdɔmki ka Yezu na, nahkay ndam Zerɔzalem ya tɔdɔbay divi ga Yezu ni tɔsagakiva dal-dal. Ndam *mɔŋgalabakabu mis akaba Melefit ni dal-dal tɔgɔskabá ga mɔfɔki ahàr ka Yezu a daya.

Gɔdɔkani ga ndam Zude tɔgɔs Etiyɛŋ

⁸ Etiyɛŋ ti Melefit àgria sulum gayan a, àvia njɔda dal-dal. Nahkay agray ere ye ti mis tɔpi dɔy-dɔy ndo ni àna njɔda dal-dal, agri ejej ana mis.

⁹ Etiyɛŋ naŋ àbu agray nahkay ti mis ndahan tɔcɔlɔŋ ma. Nday gani nani ti ndam ga ahay ga *mahɔŋgalavù Melefit ya tɔzalay « Ahay ga ndam ya tɔhalaya tay e evidi ba ni. » Nday gani ndam ga kɔsa Sireŋ akaba ga kɔsa Eleksendri akaba ndam ga had Silisi akaba ga had Azi : tɔbu tagray gejewi akaba Etiyɛŋ.

¹⁰ Tàbu tagray gejewi ti Etiyeŋ àwàlkia tay ka ma adàba àtama tay àna majalay ahàr sulumani ya *Məsuf Njəlatani àvi na.

¹¹ Àra àwàlkia tay ka ma ti nday nakəŋ təsəkum mis ndahaŋ ti tādəm : « Leli micifiŋa naŋ àbu endivi Məwiz akaba endivi Melefit. »

¹² Nahkay ndam ezir ge Etiyeŋ nakəŋ tábikivu estena ana ndam Zeruzalem akaba gədákaní gatay akaba ndam *məsar Wakita ge Melefit ni mək tādəgaki ke Etiyeŋ nakəŋ cip, təzoru naŋ kə meleher ga gədákaní ya tagray seriya ni.

¹³ Təhəl ndam ndahaŋ ga masəkadki malfaɗa daya. Ndam malfaɗa ni tādəm ahkado : « Maslaŋa hini ti naŋ àbu adəmki ma magədavani ka *ahay njəlatani ge Melefit ni akaba ke *Divi gayaŋ ya Məwiz àbəkí ni, àmbrəŋ do.

¹⁴ Leli micifiŋa àdəm ahkado Yezu zal Nazaret ni ara embedkaba ahay gəɗakani ge Melefit na, ara ambatkaba Divi ya Məwiz àɗəfikí ana leli na daya. »

¹⁵ Eslini ndam ya təvu manjəhadani a ahay ge seriya ni bu ni dek taməŋjaləŋ ke Etiyeŋ nakəŋ ndekwa ndekwa. Tipi ti meleher gayaŋ ni ègia akada meleher ga *məslər ge Melefit a.

7

Pakama ge Etiyeŋ ya àdəm kə meleher ga ndam magraŋa seriya ni

¹ Eslini gəɗakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifiŋa ma kə Etiyeŋ a, àhi ahkado : « Ma ya ti mis tādəmkuk ni ti jiri ededīŋ aw ? »

² Etiyeŋ nakəŋ àhəŋgarfaŋ, àdəm : « Ata baba akaba bəza ga mmawa goro ni, bumu slimi day. Melefit naŋ ya ti leli dek məbu mazləbay ni àŋgazlivu ana bəŋ ga bəŋ geli Abraham. Àŋgazlivu ti ka ya ti naŋ ka haɗ Mezopotami, òru ànjəhad ka haɗ Harəŋ faŋ ndo ni.

³ Àhi : “Mbərбу haɗ gayak akaba ndam gayak, ru ka haɗ ya ti anəɗəfukki ni.” *

⁴ Nahkay Abraham nakəŋ àsləka ka haɗ ga ndam Selde a, òru ànjəhad ka haɗ Harəŋ. Bəŋ ga Abraham àmət eslini. Bəŋani àra àməta ti Melefit àhi ana Abraham məsləka a Harəŋ a, m̀ara m̀anjəhad ka haɗ hini ya lekələm kəkumki ni.

⁵ Abraham àra ènjia ka haɗ hina ti Melefit àsi haɗ ndo. Ku məlaŋ gəzit ga micikiani tekeɗi àsi ndo. Ku nahkay nəŋgu ni, àhi : “Anəvuk haɗ ni dek, kəməta day haɗ ni emigi ga bəza huɗ gayak.” † Ay ka ya ti Melefit àhi ma nani ana Abraham ni ti, Abraham èwi wur faŋ ndo.

⁶ Pakama ge Melefit ya àhi ni naŋ hi, àhi : “Bəza huɗ gayak atorú tanjəhad ka haɗ ge mis ndahaŋ ; etinjəa eslina ti etigi evidi, atəgri daliya ana tay vi diŋ diŋ faɗ.

⁷ Ay ti anatraɓ ndam ya ti bəza huɗ gayak atəgri evidi ana tay ni. Kələŋ gani bəza huɗ gayak ni atasləka ka haɗ nana, mək atazləbay nu ka məlaŋ hini.” ‡

⁸ Melefit àra àhia pakama na ana Abraham a nahkay nahəma, àwəlkabu pakama gayaŋ akaba ga Abraham àna *mekeley kəɗi. Abraham àra èwia Izak a, wur ni àgra vad a azlalahkər nahəma èkeli kəɗi. Nahkay day Izak àra èweya Zekup a ti èkeli kəɗi. Zekup day àra èweya ata bəŋ ga jiba geli kru mahar cəeni na ti èkeli kəɗi ana tay.

* 7:3 Mənjəkiani 12.1. † 7:5 Mənjəkiani 17.8 ; 48.4. ‡ 7:7 Mənjəy Mənjəkiani 15.13-14 ; Mahərana 3.12.

⁹ « Kəlɛŋ gani ata bɛŋ ga jiba geli ni tàgrafɛŋa solu kà wur ga mɛŋ gatay Zɛzef a. Nahkay tàsəkumioru naŋ ana ndam ndahaŋ, mək ndam nday nani tɔru àna naŋ ka had Ezip. Ay ti Melefɛt naŋ àbu akaba naŋ ;

¹⁰ àzaba naŋ a hud ga daliya gayan ya àgray ni ba dek. Melefɛt àvia majalay ahàr sulumana daya, nahkay ti ègia awələwa ga *Faroŋ bay ge Ezip na. Nahkay bay Faroŋ nakəŋ àfiyu naŋ bay mægur had gayan ni dek akaba hud ahay gayan ni dek.

¹¹ Eslini lɛwir àdaya ka had Ezip a dek akaba ka had Kanaŋ a. Lɛwir àra àdaya nahkay ti, mis tàgra daliya dal-dal ; ata bɛŋ ga jiba geli ya ka had Kanaŋ ni tɛŋgət zlam məzumani va do.

¹² Zekɛp àra ècia *alkama àbu ka had Ezip nahəma, àsləroru bəza gayan ata bɛŋ ga bɛŋ geli ga məsəkumbiyu alkama.

¹³ Ka ya ti àsləroru tay ye cə nahəma, Zɛzef àdɛfi vu gayan ana bəza ga mənani ni. Nahkay Faroŋ àra àsərə jiba ge Zɛzef a.

¹⁴ Eslini Zɛzef àsləroru mis ti tɛzibiya bɛŋani Zekɛp akaba ndam gayan a. Nday dekeni kru kru adəskəla mahar zlam.

¹⁵ Nahkay Zekɛp nakəŋ ɔru ka had Ezip mək àmət eslini. Ata bɛŋ ga jiba geli day tàmət eslini.

¹⁶ Tàra tàməta ti tɛhəlbiyu kisim gatay e Sihem mək təbiyu e mindivɛŋ ga Abraham ni vu. Mindivɛŋ nani ti Abraham asəkumfɛŋa kà bəza ga Hamor e Sihem àna gru a.

¹⁷ « Yaw sarta ya Melefɛt agray ere ye ti àhi ana Abraham amagray ni enjia wudak nahəma, ndam *Izireyel ni təsagakiva, tigia nday kay ka had Ezip a.

¹⁸ Ka sarta gani nani ti tɛfiya bay nahaŋ ka had Ezip a. Bay nani ti àsər Zɛzef ndo. §

¹⁹ Nahkay naŋ nakəŋ àgosay ata bɛŋ ga bɛŋ geli, àgria daliya ana tay a, àhi ana tay si taboru bəza gatay ya ka ahar ni tàmət.

²⁰ Ka sarta gani nani tiweya Mɛwiz a, naŋ ti Melefɛt àwaya naŋ a dal-dal. Ànjəhad kiyi mahkər a magam afa ga ata bɛŋani.

²¹ Kəlɛŋ gani tizligoya naŋ. Tàra tizligoya naŋ a ti wur dahalay wur ga Faroŋ bay ga had Ezip àdi ahàr mək àzay naŋ, àgal naŋ akada wur ga hud gayan.

²² Nahkay ti təcahi məsər zlam ga ndam Ezip ni dek. Pakama gayan ya adəm ni dek mis təgəskabu, tɔwi gayan ya agray ni day àbələfəŋ kè mis.

²³ « Àra àgra vi a kru kru fad nahəma, àdəm : “Nakoru nəmənjiyu bəza ga mmawa goro ndam Izireyel kwa.”

²⁴ Àra ènjia ti èpi zal Ezip nahaŋ agri daliya àna zal Izireyel. Eslini naŋ nakəŋ èmbikivu ka maslaŋa ya ti tɛgri daliya ni mək àkad zal Ezip ni ka duwa gani.

²⁵ Àgray nahkay ti awayay ti adəfiki ana bəza ga mənani ni ti təsər Melefɛt amahəŋgay tay ti àna naŋ, ay ti nday gani təsərɛki ndo.

²⁶ Həŋ gani nahəma, Mɛwiz nakəŋ àdi ahàr ana ndam Izireyel ndahaŋ cə, təbu takadvu ; naŋ nakəŋ awayay aŋgalabakabu tay. Àhi ana tay : “Ndam goro ni, lekələm kà mɛŋ gekəli ti, kihirəmvu ti kamam ?”

²⁷ Ay naŋ ya ti agri daliya ana naŋ nahaŋ ni àhi ana Mɛwiz ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋa seriya kè leli a way ?

²⁸ Kawayay kəkad nu akada ya kəkad zal Ezip nahaŋ eweni ni aw ?” *

29 Mɔwiz àra ècia ma nana nahəma, àcuhway ka had Ezip, òru ka had Madiyan, ànjəhad eslini. Nan àbu eslini, àra àda wal a ti, èwifinja bəza zawalana cu.

30 « Àra àgra vi kru kru fad ka ahàr gana nahəma, òru a hud gili vu kà həma *Sinayi. Eslini ti *məslər ge Melefít àngazlivu a hud ga aku ya agəs mənɔghaf ni bu. †

31 Mɔwiz nakəŋ àra èpia ti àgria ejep a, nahkay awayay ahədakfəŋoru ti mîpi lala. Nan àbu ahədakfəŋoru ti èci dənɔu ga Bay geli, ahi ahkado

32 “Nu ti Melefít ga ata buk Abraham, Izak akaba Zekur.” ‡ Mɔwiz àra ècia ma na ti anɔwaz àwəra nan a dal-dal, àgəgəra, mamənjaləŋani nakəŋ tekeđi èsliki ndo huya.

33 Eslini Bay geli àhi ma keti, àhi ahkado : “Həlababa kimaka gayak a asak ba, adaba mələŋ ya kicikvù ni ti mələŋ *njəlatani.

34 Nipia lala ahəmamam təgri daliya ana ndam goro ka had Ezip na, nicia tuway gatay a : nahkay nàra ti ga mahəŋgaya tay a. Nihi nak ti ru, nəsləroru kur ka had Ezip.” §

35 « Mɔwiz ti nan ya ti ndam Izireyel tàwayay nan ndo, təhi ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋa seriya kè leli a way ?” * ni. Ay nan ti Melefít àslərikaboru nan ana tay ti mîgi bay gatay, mîgi bay məhəlababa tay e evidi ba daya. Melefít àslərikaboru Mɔwiz ana tay nahkay ti, àhi ma gani ti məslər ge Melefít ya àngazlivu a hud ga mənɔghaf ni bu ni.

36 Bay ya ti àhəlababa ndam Izireyel ka had Ezip a ni ti nani Mɔwiz. Àhəlababa tay a ti àna magray zlam magray ejep ya mis tîpi day-day ndo ni kay : àgray ka had Ezip, kà Dəluv Ndizeni, akaba ka ya ti nday a hud gili bu vi kru kru fadani ni.

37 Bay ya ti àhi ana ndam Izireyel : “Melefít aməsləribiyu wur ga mən gekuli nahəŋ ana kuli ga mahəŋgaray pakama ge Melefít akada goro ni” † ti Mɔwiz gani.

38 Ka ya ti ndam Izireyel təcakalavu a hud gili bu ni ti, bay ya ti èci ma ga məslər ge Melefít kà həma Sinayi mək àhəŋgri ana ata bəŋ geli ni ti Mɔwiz gani. Bay ya ti Melefít àhi pakama ya avi sifa ana mis ga məhəŋgriani ana leli ni ti nan gani.

39 Ay ti ata bəŋ geli ni ticiiki ma ndo, tàwayay madəbay nan ndo. A majalay ahàr gatay bu ni ti tàwaya manɔgona e Ezip a.

40 Təhi ana *Aron ahkado : “Griaya melefít ndahan ana leli ga mədi kama ana leli a, adaba Mɔwiz nan ya àhəlababiya leli ka had Ezip a ni ti, məsər ere ye ti àgrakivu ni do.” ‡

41 Nahkay nday nakəŋ təvədaya wur sla mək tislifi zlam ana wur sla ni, ègia pəra gatay a. Təgri wuməri àna məmərani ana zlam ya nday ndayani təvədaya àna ahar gatay a ni.

42 Təgra nahkay ti Melefít day àmbrəŋ tay ti təgri pəra ana zlam ya ti a hud melefít bu ni. Ma gani hini àbu məbəkiani a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefít bu nahkay hi :

“Ndam Izireyel, ka ya ti lekulam kəbum a hud gili bu vi kru kru fad ni ti, kisliŋumi zlam akaba kəgrumi sədaga ti, ana nu aw ?

43 Aha, ana nu do ! Ahay mivicieni ya kəsawadum àna nan ti ti

† 7:30 Mənjay Mahərana 3.2. ‡ 7:32 Mahərana 3.6. § 7:34 Mahərana 3.5, 7, 8, 10. * 7:35 Mahərana 2.14. † 7:37 Mimbiki 18.15. ‡ 7:40 Mahərana 32.1, 23.

ahay ga Molok, S do ni ti goro do.

Kàsawaduma àna pàra gekùli Refeñ * ya tázavu ata bonḡur na daya. Pàra nday nani ti kàgrumaya ga mähəḡgrioru ahàr ana had ana tay a.

Gekùli ya kàgrum nahkay ni ti anagaroru kùli drin kama ga Babilon.” †

44 « Ka ya ti ata bəḡ ga bəḡ geli təbu a huf gili bu ni ti tāsawadà àna zlam ge mivicey ahay ge Melefit àna naḡ a. Mazavu ga ahay gani nani ti Melefit àdəfikia ana Məwiz a mək àhi mągraya akada gayan ya èpi na.

45 Ahay gani nani ti ata bəḡ ga bəḡ geli təmbribu ana bəza gatay ; bəza gatay ni day tàra àna naḡ ka had hina, Zezəwi àdi kama ana tay. Tàra tınjia ti Melefit àgariaba ndam ga had hina ana tay a, mək nday nakəḡ tənḡhad. Nahkay nday təbu àna ahay ge Melefit *miviceni ni duk àbivoru ana sarta ge Devit.

46 Devit ti Melefit àwaya naḡ a dal-dal, nahkay èhindifinḡa divi kè Melefit ga maslamali məlanḡ *nḡlatani ana bəza huf ge Zekup a.

47 Ay maslanḡ ya ti àra àlam ahay ge Melefit ni ti Saloməḡ.

48 Ku tamal àləma nahkay nənḡu ni, Bay Melefit agavəla drin, ànḡhadvù a ahay ya mis tələmi ni bu do. Nahkay zla nahəma maslanḡ nahanḡ àbu, àhəḡgaray pakama ge Melefit, àdəm :

49 “Bay Melefit àdəm : Məlanḡ manḡhad goro ti huf melefit, məlanḡ məbəkì asak goro ti ni had.

Ahay weley lekùlùm kislùmki mələmuana ana nu a ni weley ? Məlanḡ goro ya ananḡhad, nəpəsaba ni ti weley ?

50 Bay ya àgraya zlam nana dek ni ti nu nuani àna ahar goro do aw ?” ‡ »

51 Etiyən àhi ana tay keti : « Lekùlùm ti kicəm slimi do ededın ! Lekùlùm ti məbərurv gekùli magədavani, slimi gekùli məzləkvani ; lekùlùm akada ndam ya təkeli kədi ana tay ndo ni ! Lekùlùm akada ga ata bəḡ ga bəḡ gekùli ni, kekilenḡa kəgəsùmkabu pakama ga *Məsuf Nḡlatani ni do !

52 Bay mahəḡgaray *pakama ge Melefit ya ti ata bəḡ ga bəḡ gekùli təgri daliya ndo ni ti weley ? Nday gani tábazla ndam mahəḡgaray pakama ge Melefit ya tədəm Bay ge Jiri amara ni. Bay ge Jiri nakəḡ àra ènjia ti kəsəkumoya naḡ a mək kəkaduma naḡ a.

53 Lekùlùm ti məslər ge Melefit tədəfikia *Divi ge Melefit na ana kùli a, ay ti kəbumi slimi ana Divi gani do. »

Takad Etiyən àna mizligi naḡ àna akur

54 Ndam magray seriya ni tàra ticia ma ge Etiyən na ti təzùmki bərurv dal-dal, təhəpəd ahar tasl tasl.

55 Ay Etiyən ti *Məsuf Nḡlatani èsliva a vu va dal-dal, àmənḡoru e melefit vu, èpi məlanḡ masladani ge Melefit akaba Yezu naḡ jika kà ahar ga daf ge Melefit.

56 Àra èpia ti àdəm ahkado : « Cəm day, nəbu nipi huf melefit məzləkvabana, nipi *Wur ge Mis naḡ jika kà ahar ga daf ge Melefit daya. »

57 Ge Etiyən ya naḡ àbu azlapay nahkay ni ti nday nakəḡ təzlah kay kay, təbəviyu ahar e slimi vu der der, mək nday dek tədəgaki kà ahar bəlanḡ,

58 təgəs naḡ, təzaba naḡ a kəsə ba cak. Tàra tāsłəkafəḡa àna naḡ kà kəsə na nahkay ti tawayay tizligi naḡ àna akur ga makaḡ naḡ. Ndam sedi ya tici pakama gayan ni təhəlkaba məgudi gatay na, təbəhadfəḡ kà wur dagwa nahanḡ slimi gani Sol ti mąḡgaki. Mək tizligi Etiyən nakəḡ.

§ 7:43 Molok ti melefit ga ndam Kanaḡ ya ndam Izireyèl təhəḡgrioru ahàr a had ahaslani ni. * 7:43 Refeñ ti melefit ga ndam Siri ya ndam Izireyèl təhəḡgrioru ahàr a had ahaslani ni. † 7:43 Amos 5.25-27. ‡ 7:50 Izayı 66.1-2.

59 Ka ya ti tizligi Etiyeŋ ni ti Etiyeŋ àhəŋgalay Yezu, àdəm : « Bay goro Yezu, za sifa goro a. »

60 Kələŋ gani àbəhad mirdim grik, àzlah kay kay, àdəm : « Bay goro, kəwəl tay àna seriya àki ka zlam magudarani hini ya təgru ni ba. » Àra àdəma ma na nahkay ti àmət huya.

8

1 Tàkad Etiyeŋ ti, Sol àwaya daya.

Təgri daliya ana ndam məfəki ahàr ka Yezu

Ka fat gani nani ti tənjàki ka məgri daliya dal-dal ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a Zeruzalem ni huya. Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek tèdevu tòru a kasa ci6-ci6eni vu ka had *Zude akaba ka had Samari. Nday ya təsləka ndo ni ti si ndam *asak ga Yezu cilin.

2 Ndam ndahaŋ ya ti təhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit ni tili Etiyeŋ, tɥwi naŋ dal-dal.

3 Sol ti àgria daliya dal-dal ana ndam məfəki ahàr ka Yezu a ; àsawadaya kà mahay kà mahay, àgəs zawal akaba wál, àbiyu tay a danɣay vu.

4 Nday ya ti tèdevu ni tədəmoru *Ma Məweni Sulumani kà kəsa kà kəsa.

Tɥwi ge Filip ya àgray a Samari ni

5 Ka sarta gani nani Filip òru a kəsa gəđákani vu ka had Samari, àhioru ma ge *Krist ana mis ye eslini ni.

6 Nday nani dek ma gatay bəlan, təbi slimi lala ana ma ge Filip ya àhi ana tay ni, adaba ticia pakama gayan a, tipia zlam ya ti àgray, mis tipi day-day ndo na daya.

7 Àna zlam nday nani ya àgray ni ti seteni təsləkiaba ana mis a dal-dal, təzlah kay kay. Ndam dəra akaba ndam juɣwer tigia səndu6-səndu6ana daya.

8 Eslini ndam ga kəsa nani təmərvə dal-dal.

9 Maslaŋa nahaŋ àbu a kəsa nani bu, slimi gayan Simu, naŋ zal maharam, agri ejep ana ndam ga had *Samari dek. Àzay ahàr gayan awayay mis dek tədəm naŋ gəđákani.

10 Mis ni dek, ku bəza, ku mis gəđákani ticiiki ma. Tədəm : « Maslaŋa hini ti njəda ge Melefit àfəŋ. Njəda gani nani ti tədəm “Gəđákani.” »

11 Mis ni ticiiki ma dal-dal, adaba àpəsa naŋ àbu agri ejep ana tay àna maharam gayan ni.

12 Ay ka ya ti Filip àhia *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit akaba ka Yezu Krist ana tay a nahəma, zawal akaba wál ni təgəskabá ma ge Filip na, mək *təbaray tay.

13 Simu nakaŋ tekeđi àgəskabá ma gana, təbara naŋ a. Kələŋ gani ànjəhad akaba Filip. Eslini Filip naŋ àbu agray zlam gəđákani gəđákani ya mis tipi day-day ndo ni. Simu nakaŋ àra epia ti àgria ejep a dal-dal.

14 Ndam asak ga Yezu ya a Zeruzalem ni tàra ticia ndam *Samari təgəskabá ma ge Melefit a ti, təsləribiyu ata Piyer nday ata Zeŋ ana ndam Samari ni.

15 Ata Piyer nday ata Zeŋ tàra tinja ti təhəŋgalay Melefit ti mēvi *Məsuf Njəlatani ana ndam Samari ya təgəskabá pakama ge Melefit a ni.

16 Təgray nahkay ti adaba ku mis bəlan e kidin gatay bu Məsuf Njəlatani àhərkiaya àhuriviyu faŋ ndo. *Təbaray tay ti àna slimi ga Bay geli Yezu cilin.

17 Nahkay ata Piyer nday ata Zeŋ təbəki *ahar ka tay, mək Məsuf Njəlatani àhuriviyu ana tay.

¹⁸ Simu nakəŋ àra èpia Məsuf Njəlatani ahuriviyu ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ka ya ti ndam asak ga Yezu təbəki ahar ka tay ni ti, awayay avi siŋgu ana ata Piyer nday ata Zeŋ.

¹⁹ Àhi ana tay ahkado : « Vumu njəda ti ka ya ti nəbəki *ahar ke mis ni ti Məsuf Njəlatani məhuriviyu ana tay. »

²⁰ Ay ti Piyer àhi ahkado : « Ahàr àdəm siŋgu gayak ni mîjijia, nak nakani day kîjijia, adaba kəhi ana ahàr ere ye ti Melefit avi ana mis ni ti mis asəkum tata.

²¹ Nak kəkibu ke tawi geli ya magray ni bi, ma gayak àkibu bi, adaba majalay ahàr gayak magədavani kè eri ge Melefit.

²² Mbatkaba majalay ahàr gayak magədavani na, həŋgalay Bay geli. Nahkay ti bi Melefit aməmbərfuka zlam ya kəgudar a majalay ahàr gayak bu na.

²³ Nəsəra nihi ti məbərurv gayak magədavani kè eri ge Melefit, nahkay kigia evidi ga zlam magudarana. »

²⁴ Eslini Simu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ana tay ahkado : « Lekələm lekələmeni həŋgalumu Bay geli ti ere ye ti kəhumu ni àgrakuvu ba simiteni ti ! »

²⁵ Ata Piyer ata Zeŋ tàra tàgrakia sedi ka Yezu a akaba təhia pakama ga Bay geli ana mis a nahəma, təŋgoru a Zeruzalem. Ka ya ti nday təbu takoru e divi bu ni ti təhia Ma Məweni Sulumana ana mis a kəsa ndahaŋ ba kay ka hađ *Samar a.

Ata Filip nday ata zal Etiyupi nahaŋ

²⁶ Məslər ga Bay geli àŋgazlivu ana Filip, àhi ahkado : « Ru gwar ka Mboku, ke divi ya ti asləkabiya a Zeruzalem a, andoru ahàr a Gaza, mis təkì tāsawadaki bi ni. »

²⁷⁻²⁸ Filip nakəŋ ècik, àsləka huya. Naŋ ka ahàr divi nahəma, èpi zal nahaŋ manjəhadani digusa e seret bu, ejeŋgey wakita ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Naŋ gani òru a Zeruzalem ga mazləbay Melefit, nihi naŋ àbu asləkabiya ara a magam a. Zal nani ti zal Etiyupi, naŋ madaslani, naŋ mis gədakani agra tawi ana Kandas bay walani ge Etiyupi : naŋ gədakani ga ndam manjəh elimeni ga bay ni.

²⁹ *Məsuf Njəlatani àhi ana Filip ahkado : « Ru kahədaƒkəŋiyu ke seret ni lala. »

³⁰ Eslini Filip nakəŋ àcuhworu. Òru èŋjəa nahəma, èci zal Etiyupi ni naŋ àbu ejeŋgey wakita ge Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni. Àhi ahkado : « Ere ye ti kejeŋgey ni ti nak kəbu kiciaba ma gana waw ? »

³¹ Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Tamal maslaŋa àdəfuaba ndo ni ti niciaba ahəmamam ? » Mək àhi : « Cəlkuvaya ga manjəhadfu kə gəvay a. »

³² Ka məlaŋ ya ejeŋgey ni Izayi àdəm nahkay hi :

« Naŋ ti àhəlkaba ma ndo,
akada ga təmbak ya təzoru ka məlaŋ misliŋ zlam ni,
akada ga wur təmbak ya tekəlkia eŋgac a ti ètəwi do ni.

³³ Naŋ gani təhəŋgoraya naŋ a hađ a, tàgri seriya ge jiri ndo simiteni. Way amacali slimi mba way ?

Adaba tàkada naŋ a, naŋ àbi ka hađ va bi ni. * »

³⁴ Gədakani nakəŋ àhi ana Filip ahkado : « Nahəŋgalay kur kam-kam, hu : bay mahəŋgaray pakama ge Melefit azlapaki ahalay ti ka way nani way ? Azlapaki ti àki ka naŋ nanjani tək, ka maslaŋa nahaŋ aw ? »

* 8:33 Izayi 53.7-8.

³⁵ Eslini Filip àhi ma, àdǎfiaba *Ma Mŭweni Sulumani àki ka Yezu a, ànjiki ka pakama ya nanj àbu ejeŋgey ni. ³⁶ Nday tǎbu takoru nahkay ti tǎdi ahàr ana yam gwenǵar a. Eslini nanj gǎdakani nakəŋ àhi ana Filip ahkado : « Yam nihi. Mam acafaŋa nu ga *mǎbaray nu a mam ? » [

³⁷ Filip àhi ahkado : « Tamal kǎfǎkia ahàr gayak dǎk ka Yezu a ti tabaray kur tata. » Nanj nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nǎfǎkia ahàr ka Yezu *Krist a, nanj Wur ge Melefit. »]

³⁸ Àhi ana bay ya agaray seret ni mǐcika. Àra ècika àna seret na ti ata Filip nday ata nanj gǎdakani nakəŋ tǎhəraya tǎhuriyu a yam ni vu, mǎk Filip àbaray nanj.

³⁹ Tǎra tǎhəraya a yam ni ba nahəma, Məsuf ga Bay geli àzafəŋa Filip a. Nahkay nanj gǎdakani ni èpi nanj va do, àsləka zlam gayan àna mǎmərana.

⁴⁰ Filip àsərki ti nanj a Azot. Àru a Sezare ; nanj àbu akoru ti àhioru Ma Mŭweni Sulumani ni ana mis kǎ kǎsa kǎ kǎsa dǎk duk a Sezare.

9

Sol ambatkaba majalay ahàr a, afǎki ahàr ka Yezu

(Tŭwi 22.6-16 ; 26.12-18)

¹ Ka sarta gani nani nahəma, Sol nanj àbu awayay agri daliya ana ndam madǎbay divi ga Bay geli, awayay abazl tay. Nahkay òru afa ga gǎdakani ga ndam *manǵalabakabu mis akaba Melefit ni,

² èhindifiŋa wakita ga medekiani ka gǎdǎkani ga ahay gərgərani a Damas ya tahəŋgalavù Melefit ni. Wakita nday nani ti tǎvia divi ga mǎgəs ndam madǎbay divi ga Bay geli a. Ku adi ahàr ana zawal ahkay do ni ana wál, ba agəs tay, awál tay, ahǎbiyu tay a Zeruzalem.

³ Nanj nakəŋ àra àŋgəta wakita nday nana ti àdǎvu e divi vu.

Nanj àbu enjiyu a Damas wudak nahəma, eslini masladani àsləkabiya e melefit ba, àhərkiaya hǎya, àsladay mǎlanj gayan nani.

⁴ Eslini nanj nakəŋ àdǎd a ga had pǎda mǎk èci dəŋgu ga maslanja nahanj àzalan nanj, àhi : « Sol, Sol kəgru daliya ti kamam ? »

⁵ Nanj nakəŋ àhi : « Nak way, Bay goro ? » Mǎk àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu Yezu, nu ya kəgru daliya ni.

⁶ Ay ti cicikaba, huriyu a kǎsa vu. Ekinjua eslina ti atəhuk ere ye ti ahàr àdǎm kǎgray kwa ni. »

⁷ Ndam ya tarakaboru akaba nanj ni ticik, ma tekedǐ tǐsliki mǎdǎmani koksah. Tici dəŋgu cilin, ay ti tipi maslanja gani do.

⁸ Sol nakəŋ ècikaba, àhǎlkaba eri a, ay ti èpi divi do. Ndam ya tarakaboru akaba nanj ni tǎdafəŋa ahàr a, tǎzoru nanj a Damas.

⁹ Eslini àgray vad mahkər, divi day èpi ndo, zlam day àzum ndo, yam day èsi ndo.

¹⁰ A Damas eslini ti zal nahanj àbu slimi gani Ananiyas, nanj bay madǎbay divi ga Yezu. Eslini Bay geli àzalan nanj e kisim mizidəni bu : « Ananiyas ! » Ananiyas nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Awi ! Nu hi, Bay goro ni. »

¹¹ Bay geli àhi ahkado : « Ru weceweci ke divi ya tǎzalan divi Ndǎlabani ni, ru afa ga Zudas. Kinjua ti kǐhindi zal Tars ya tǎzalan nanj Sol ni. Nihi ti nanj àbiyu ahəŋgalay Melefit.

¹² Maslanja gani nani ti nǎdǎfikia maslanja nahanj a, slimi gani Ananiyas, ara afa gana mǎk abəki *ahar ti mǐpi divi akada ya ahaslani ni. »

¹³ Ananiyas àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro ni, nìcia mis kay tàbu təzlapaki àki ka maslaŋa nani akaba ka zlam gayan magədavani ya àgri ana ndam gayak *njəlatani ya tàbu a Zeruzalem na.

¹⁴ Àra ahalay a ti gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni taviibiya divi ga mægəs ndam ya ti tazləbay kur na dək. »

¹⁵ Ay ti Bay geli Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak ru, adaba nəzaba maslaŋa gana nana, ti mágru təwi : mǎhioru slimi goro ana mis ga had ndahaŋ akaba bəbay gatayani ni, mǎhioru ana ndam *Izireyel daya.

¹⁶ Amacakay daliya kay azuhva slimi goro ; nu nuani anədəfikì daliya ya ara agray ni dək. »

¹⁷ Nahkay Ananiyas nakəŋ òru. Òru ènjua ti àhuriyu a ahay ni vu, àbaki ahar ka Sol nakəŋ mək àhi ahkado : « Sol wur ga mmawa, Bay geli Yezu, naŋ ya àŋgəzlu kvu ka ahàr divi ka sarta ya kara ni, àslərbiyu nu. Awayay ti kipi divi akada ya ahaslani ni, awayay ti *Məsuf Njəlatani mǐsləkvu a vu vu daya. »

¹⁸ Naŋ àbu azlapi nahkay ti zlam ndahaŋ akada aləŋ ge kilif təsləkikia ke eri ana Sol nakəŋ a. Eslini èpi divi akada ya ahaslani ni keti. Nahkay ècikaba, mək *təbaray naŋ àna *slimi ga Yezu.

¹⁹ Kələŋ gani àzum zlam, mək njəda gayan àŋgiva.

Sol àhi ma ga Yezu ana mis

Sol ànjəhadíyu vad 6al a Damas afa ga ndam ya tadəbay divi ga Yezu ni.

²⁰ Ka ya ti naŋ àbu eslini ni ti ànjəki ke təwi həya, àhuriya a ahay gərgərani ga ndam *Zude ya *tahəŋgalavù Melefit ni va, àhi ana mis Yezu ti naŋ Wur ge Melefit.

²¹ Ma gayan ya àdəm ni àgria ejep ana mis ya təbi slimi na dək. Tədəm ahkado : « Naŋ hini ti naŋ ya ti àgri daliya dal-dal ana ndam ya tazləbay Yezu a Zeruzalem ni do aw ? Mara gayan ahalay a Damas a ti ga mægəs ndam ya tazləbay Yezu ni akaba ga mǎhəloru tay afa ga gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni do aw ? »

²² Ay ti njəda ga Sol àsagakivoru, àhi ana ndam Zude ya a Damas ni Yezu ti naŋ *Krist *Bay gədákani ya amara ni. Eslini nday nakəŋ təsər ere ye ti təhəŋgrifəŋ ni do.

²³ Àra àgra vad a 6al ti ndam Zude nakəŋ tàgray sawari gatay, tədəm si tijin naŋ kwa.

²⁴ Nahkay nday nakəŋ tǎjəgay naŋ mələfat akaba mələvad kà magudu ga kəsa ni dək, tawayay makad naŋ. Ay ti Sol ècia sawari gatay ya tàgraki na.

²⁵ Ga mələvad nahəma, ndam madəbay naŋ ni təzoru naŋ ka ahàr ga gudu ya evelin kəsa ni. Tòru tinjua ti təfiyu naŋ a alonju vu mək tàfaya naŋ àna ezewed gwar ka dala. Nahkay àsləka, òru a Zeruzalem.

Ere ye ti agrakivu ka Sol a Zeruzalem ni

²⁶ Òru ènjua a Zeruzalem a ti awayay ahurkiviyu ka ndam madəbay divi ga Yezu ni, ay ti nday dək tàgrafəŋa àŋgwaz a, təhi ana ahàr naŋ bay madəbay divi ga Yezu ededín do.

²⁷ Eslini Barnabas àzoru naŋ afa ga ndam *asak ga Yezu ni. Tòru tinjua ti Barnabas nakəŋ àŋgəhadí ana tay ahəmamam Sol èpi Bay geli ka ahàr divi ka ya ti òru a Damas ni, ahəmamam Bay geli àhi ma ni daya. Àŋgəhadí ana tay keti ahəmamam Sol àhi ma ana mis vay-vay àna *slimi ga Yezu a Damas ni.

²⁸ Kwa ka sarta gani nani Sol nakəŋ naŋ àbu akaba tay, asawaday akaba tay a Zeruzalem, àhi ma ge Melefit ana mis vay-vay àna slimi ga Bay geli.

29 Àhi ma gani ana ndam *Zude ya tɛɔm ma Gres ni daya, tɛbu tagravu gejewi akaba tay. Nahkay ti nday nani tɛɔbay divi ge mijin nan.

30 Ndam ya tɛfaki ahàr ka Yezu ni tɛra ticia ma na ti tɛzoru nan a Sezare ga moroni a Tars, mɛk tɛslɛroru nan eslini.

Piyer ahɛngaraba Ene a

31 Ka sarta gani nani ndam mɛfaki ahàr ka Yezu ya ka had *Zude, ka had *Gelili akaba ka had *Samari ni dek ti mis tɛbi tɛgri daliya ana tay va bi. Njɛɔa gatay asagakivu, tɛbu tɛɔboru divi ga Bay geli lala. Nahkay mis ndahan tɛbu tɛhurkiyiu ka tay àna njɛɔa ga *Mɛsuf Njɛlatani.

32 Piyer àsawadòru ka had nday nani dek. Ka ya ti nan àbu asawadòru nahɛma, òru e Lide afa ga ndam njɛlatani ga Yezu ni.

33 Òru ɛnjɛa eslina ti àdi ahàr ana zal dɛra nahan slimi gani Ene, nan mandahadani ka slalah, vi azlalahkɛr ɛcik koksah.

34 Piyer nakɛn àzalay nan, àhi : « Ene, Yezu *Krist ahɛngaraba kur a ; cikaba, slamalakabu slalah gayak ni. » Eslini nan nakɛn ɛcikaba cɛkwad hɛya.

35 Ndam ya e Lide ni dek akaba nday ya ka sagdala Saron ni dek tipi nan a ti, tɛmbatkaba majalay ahàr gatay a tɛfaki ahàr ka Bay geli Yezu.

Tabita àmɛta, mɛk Piyer ahɛngaraba nan e kisim ba

36 Wal nahan àbu e Zɛpe, adɔbay divi ga Yezu, slimi gani Tabita, àna ma Gres ti « Dorkas, » awayay adɛmvaba « miyek. » Wal nani ti agray tɛwi sulumani dal-dal, ajɛnaki ndam talaga dal-dal daya.

37 Ka ya ti Piyer e Lide nahɛma, wal ni armɛwɛr àra àgasa, mɛk àmɛta àna nan a. Àra àmɛta ti tɛbaray nan mɛk tɛfiyu nan a ahay vu ka ahàr ga ahay nahan.

38 Zɛpe ti drin drin akaba Lide do, nahkay ndam madɔbay divi ga Yezu ya e Zɛpe ni tɛra ticia Piyer nan àbu e Lide nahɛma, tɛslɛrkioru mis cɛ, tɛhi ana tay : « Dɛgum kɛhumi ahkado kam-kam mɛra afa geli a, àpɛsbiyu ba. »

39 Tɛra tɛhɛngria ma na ana Piyer a nahkay ti Piyer nakɛn adɔbabiyu tay hɛya. Tɛra tinjia ti tɛziyu Piyer a ahay ya ka ahàr ga ahay nahan ni vu. Eslini wɛl madakway dek tɛrafɛnɛ kà gɛvay ge Piyer a titɛwi, tɛɔfiki ɛndɛwi akaba azana ga Dorkas ya àlɛmi ana tay ka sarta ya àmɛt fan ndo ni.

40 Eslini Piyer nakɛn àgaraya mis na dek e mite va, mɛk àbɛhad mirdim, àhɛngalay Melefit. Àra àhɛngala Melefit a nahɛma, àmbatkiiyu ma ke kisim ni, àzalay nan àhi : « Tabita, cikikaba. » Nahkay Tabita nakɛn àhɛlkaba eri a. Àra ɛpia Piyer a ti ànjɛhad digɛs.

41 Eslini Piyer adafɛnɛ ahar a, wal ni ɛcikaba. Wal ni àra ɛcikaba nahɛma, Piyer nakɛn àzalay wɛl madakway ni akaba ndam ga Yezu ndahan ni. Tɛra tinjia ti adɛfiki wal ni ana tay nan àna sifa.

42 Ere ye ti àgravu ni ti, ndam ga kɛsa Zɛpe dek ticia, nahkay mis kay e kidin gatay bu tɛfakia ahàr ka Bay geli a.

43 Piyer nakɛn ànjɛhadiiyu, àpɛsiyu e Zɛpe afa ga bay mɛwɛs ambɛl nahan, slimi gani Simu.

10

Piyer akoru afa ga Korney

1 Zal nahan àbu a Sezare, slimi gani Korney, nan zal Rom agur ndam slewja kay, slimi gatay « Slewja Itali. »

² Korney gani nanj àbu ahəngrioru ahàr a had ana Melefit, nday akaba ndam ga hud ahay gayan dek tazləbay Melefit. Nanj àbu avi zlam kay ana ndam *Zəde ya talagani ni, ahəngalay Melefit kəlavad.

³ A vad nahanj agray njemdi mahkər ya ga məlakarawa nahəma, *məslər ge Melefit àhurkiviyu, àngazlivu. Àzalay nanj, àhi : « Korney ! »

⁴ Korney àra èpia nanj a ti àgra aŋgwaz a, àhəngrifəŋ, àhi ahkado : « Kàhu mam, bay goro ni ? » Məslər ni àhi ahkado : « Melefit ècia ere ye ti kàhəngalaləŋ na, èpia ere ye ti kàvi ana ndam talaga na ; nahkay ti kàgəjazzli ahàr ndo.

⁵ Nihə nahəma, sləruru mis e Zəpe ga mazalabiyu Simu, nanj ya təzalay nanj Piyer ni.

⁶ Nanj àbu anjəhad afa ga Simu bay məwəs ambəl, ahay gani kà gəvay ga *dəluv gəđakani ni. »

⁷ Məslər ge Melefit ya àhi ma ni àra àsləka ti Korney nakəŋ àzalay ndam məgri təwi cə akaba zal slewja gayan nahanj : zal slewja nani ahəngrioru ahàr a had ana Melefit.

⁸ Nday nakəŋ tàra tinjia ti àhi ma ga məslər ya àhi ni dek ana tay mək àsləruru tay e Zəpe.

⁹ Hajəŋ gani təbu takoru, tinjiyu e Zəpe wudək nahəma, Piyer ti ni àcəliyu ka *dalahaŋ ga ahay ni ga mahəngalay Melefit. Ka sarta gani nani ti fad tirkeď-keď,

¹⁰ ləwir àwərkaba nanj a, èhindi zlam məzumani. Ka ya ti təbu tidii zlam nahəma, Melefit àngazli zlam nahanj.

¹¹ Èpi ti hud melefit məzləkvabana, araŋa nahanj asləkabiya, ara ka had a. Ere gani nani ti akada azana gəđakani, akada mis təgəsa ma gani fadana.

¹² A hud ga azana gani nani gəđakani ni bu nahəma, zlam gərgərani kay təvu : zlam asak fadani dek, zlam a had dek, akaba edidŋ dek təvu.

¹³ Eslini dəŋgu ga maslaŋa àhəndabiyu, àhi : « Piyer, cikaba, bazl tay ti kàhəpəd tay. »

¹⁴ Piyer àhəngarfəŋ, àđəm : « Aha ! Nəgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefit àcafəŋa leli kà mahəpədana ni akaba zlam ya ti *njəlatani do ni ti đay-đay nahəpəd ndo. »

¹⁵ Dəŋgu ga maslaŋa nani àhəndabiyu keti, àhi : « Ere ye ti Melefit àđəm ere gani njəlatani nahəma, nak ti ŋgay ere gani nani njəlatani do ni ti kəđəm ba. »

¹⁶ Ere gani nani àgravu sak mahkər, mək kələŋ gani azana ni àsləka, òru e melefit vu.

¹⁷ Eslini Piyer nanj àbu ajalay ahàr, àsər ere ye ti Melefit awayay ahi àna zlam ya àngazlivu ni do. Nanj àbu ajalay ahàr nahkay ti ndam ya ti Korney àslərbiyu tay ti tihindi ahay ga Simu ni, nihi ti tinjia kà mahay a.

¹⁸ Təzalay kay kay, tihindi, təđəm : « Simu ya təzalay nanj Piyer ni ti anjəhad ahalay aw ? »

¹⁹ Piyer ti ni nanj àbu ajalay ahàr zlam gayan, mək *Məsuf Njəlatani àhi ahkado : « Ci day, mis təvu mahkər e mite bu, tihindi kur.

²⁰ Cikaba, huriyu a ga had ti kəsələkuma akaba tay a. Araŋa àhəluk ahàr ba, adaba àslərbiyu tay ti nu nuani. »

²¹ Nahkay Piyer nakəŋ àhərkiaya ka tay a, àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti kihindəm ni ti nu. Kəđəguma ti kamam ? »

²² Nday nakəŋ təhəngrifəŋ, təhi ahkado : « Korney gəđakani ga ndam slewja ni àslərkuubiya leli. Nanj ti mis jireni, ahəngrioru ahàr a had ana Melefit ;

ndam Zude dek tãdãm nan mis sulumani. Məslər ge Melefıt àhi ahkado mǎzalabiyu kur afa gani ti mıcı pakama gayak ya akəhi ni. »

²³ Eslini Piyer àhəliyu tay a ahay vu mək tãndəhad hundum.

Hajən gani ti Piyer nakəŋ təsləka e Zupe akaba tay a. Ndam məfəki ahər ka Yezu ndahaŋ təsləka akaba tay a daya.

²⁴ Hajəŋ nahaŋ gani ti tınjua a Sezare a. Korney ti ni nan əbu ajəgay tay, əzalakababiya ndam gayan akaba zləbəba gayan zədək-zədəkana.

²⁵ Piyer nan əbu ahuriyu a ahay vu afa ga Korney wudak nahəma, Korney nakəŋ àhəraya e mite va, əŋgwivoru a ma vu. Àra ənjikiya ti àbəhadı mirdim grik meleher ndib ana had.

²⁶ Eslini ti Piyer àhi : « Cikaba, nu day mis hihirikenı akada nak. » Nahkay əzefteba nan a.

²⁷ Nday təbu takoru a ahay vu təzlaporu hi hi. Tõru tınjua a ahay ni va nahəma, tınjiki mis dal-dal macakalavani.

²⁸ Mək Piyer àhi ana mis ni ahkado : « Kəsəruma, leli ndam Zude ti təcəfəŋa leli kǎ mahədəkfəŋiani kǎ ndam ya nday ndam Zude do na, ku a ahay gatay vu day məhuriyu do. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nihi ti Melefıt ədəcufuki ku mis weley weley do ni ti nan njələta, nan əbələy. Mis ti ŋgay nan njələta do ahkay do ni nan əbələy do ni ti, nisliki mədəmmani do simiteni.

²⁹ Melefıt àra àhua ma na nahkay ti, ka ya ti kəzalay nu ni ti nəjalay ahər nahaŋ ndo, nicikbiyu nara həya. Ay nihi ti nawayay kəhu ere ye ti kəzalakibiyu nu ni. »

³⁰ Eslini Korney nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Agray vad mahkər nihi, nəbu nahəŋgalay Melefıt a ahay goro bu. Sarta gani day akada hini, njemdi mahkər ya ga məlakarawa. Ka sarta gani nani ti maslaŋa nahaŋ əŋgazlulu. Maslaŋa gani ti azana gani pərzləŋ-pərzləŋ, ahələba eri a vərut.

³¹ Əzalay nu : “Korney, Melefıt ecia mahəŋgalay gayak ya kəhəŋgalay nan na : zlam ya kəvi ana ndam talaga ni day əgəjəzli ahər ndo.

³² Nahkay ti sləruru mis e Zupe ga mazalabiyu Simu ya təzalay nan Piyer ni ; nan əbu anjəhad afa ga Simu bay məwəs ambəl, ahay gani kǎ gəvay ga dəluv gədəkani ni.”

³³ Àra àhua nahkay ti nəslərükukoru mis ke weceweceni ti kǎra. Səsi gayak, nak day kəpəsbiyu ndo, kǎra həya. Ay nihi ti leli dek məcəkəlavə kə meleher ge Melefıt a, mawayay mıcı ere ye ti Bay Melefıt əhuk ti kəhi ana leli ni. »

Pakama ge Piyer ya adəm afa ga Korney ni

³⁴ Nahkay Piyer ənjəki ka mazlapani, ədəm : « Nihi ti nəsərə Melefıt edəkəba mis a gərgəri do ededij.

³⁵ Nahkay zla nahəma, ku mis ga had weley weley do dek, tamal ti ahəŋgrioru ahər a had ana Melefıt akaba agray zlam ge jiri ti, Melefıt agəskabu nan.

³⁶ Melefıt àhibiya pakama gayan ana ndam *Izireyel a. Pakama gayan nani ti *Ma Məweni Sulumani, adafaki ti mis tisliki manjəhadkəbu akaba Melefıt àna sulumani azuhva Yezu *Krist. Yezu Krist ti nan Bay ge mis dek.

³⁷ Kəsəruma ere ye ti əgravu kələŋ ge Zeŋ ya àhi ma ana mis, àhi ana tay si tǎbaray kwa na. Ere gani nani ti ənjəki e Gelili, mək əgravu ka had *Zude ni dek daya.

³⁸ Kəsəruma ge Melefıt ya əvi njədə ga *Məsuf Njələtani kay ana Yezu zal Nazaret na. Kəsəruma ga Yezu ya əsawadəy a məlan bu dek na : ka ya ti nan

àbu asawaday ni ti àgria zlam sulumani ana mis a akaba àhəŋgaraba mis ya ti seteni àgri daliya ana tay na. Àgray tawi nday nani dek ti adaba Melefit naŋ àbu akaba naŋ palam.

³⁹Leli ndahaŋ ni ti magray sedi ga zlam gayan ya àgray ka had gərgərani ya ti ndam *Zude tanjəhad ni akaba a Zeruzalem ni dek. Kələŋ ga zlam gayan ya àgray ni ti ndam Zude *tadarfəŋ naŋ kà təndal, mək əmət.

⁴⁰Àra əməta ti a vad ya mahkər Melefit àhəŋgriviya sifa, àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Àra àhəŋgaraba naŋ a ti àvi njəda ti mənəzlivu ana mis.

⁴¹Àŋəzlivu ti ana mis dek do ; àŋəzlivu ti ana leli ya Melefit àdaba leli a kwa ahaslana ti mīgi ndam sedi gayan ni cilin. Melefit àra àhəŋgriviya sifa ana Yezu a, àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, leli məzuma zlam akaba misia zlam akaba Yezu a.

⁴²Eslini Yezu gani àhi ana leli ahkado : “Humi ma goro ana ndam Zude, humi ana tay Melefit àfəkad nu ga magrafəŋa seriya kə mis a dek, ku nday ya təbu àna sifa ni, ku nday ya təməta ni.”

⁴³Ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni dek təgrakia sedi a, tədəm ahkado ku way way do tamal àfəkia ahər ka Yezu a ti Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani ga maslaŋa nana azuhva slimi ga Yezu a. »

Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ndam ya nday ndam Zude do ni

⁴⁴Ka ya ti Piyer naŋ àbu azlapi ana tay nahkay ni ti *Məsuf Njəlatani àhərkiaya ka ndam ya təbu təbi slimi na dek.

⁴⁵Ndam *Zude ya təfəki ahər ka Yezu, tàra akaba Piyer a ni, tàra təsəra Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ku nday ya ti nday ndam Zude do ni ti, àgria ejep ana tay a dal-dal.

⁴⁶Àgri ejep ana tay ti zlapay ga ndam ya nday ndam Zude do təzlapay àna ma hama ya nday ndayani təsər do ni, akaba mazləbay Melefit gatay ya tazləbay, tədəm naŋ gəfəkani ni. Piyer àdəm :

⁴⁷« Nihini ndam nday hini Melefit àvia Məsuf Njəlatani ana tay akada ya àvi ana leli na ti, way esliki macafəŋa tay kà *məbaray tay àna yam a way ? Àbi ! »

⁴⁸Piyer àra àdəma ma nana ti, àdəm : « Məbaray tay àna *slimi ga Yezu *Krist. » Tàra tàbara tay a ti nday nakəŋ təhi ana Piyer mənəjhada akaba tay a vad 6al.

11

Piyer àŋəhad ere ye ti àgravu e Zupe ni

¹Nahkay mis təbu tədəm ku ndam ya nday ndam *Zude do ni təgəskabá ma ge Melefit ya təhi ana tay na. Ndam *asak akaba ndam ndahaŋ ya təfəki ahər ka Yezu ya ka had *Zude ni ticia ma gana.

²Ka ya ti Piyer àŋəga a Zeruzalem a ni ti ndam Zude ya təfəki ahər ka Yezu ni tələgi.

³təhi ahkado : « Nak kòru kəhuriyu a ahay vu afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni, kòru kəzumumkabu zlam akaba tay ti kamam ? »

⁴Eslini Piyer àŋəhadəba ere ye ti àgravu na dek ana tay a.

⁵Àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti nu e Zupe, nəbu nahəŋgalay Melefit nahəma, nipi zlam ya Melefit àdəfuki ni àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Nipi ti arəŋa nahaŋ àsləkabiya a hud melefit ba, àrəkua : ere gani nani ti akada azana gəfəkani, akada mis təgasa ma gani fədana.

6 Nəmənjiyu a huđ gani vu lala, nipi zlam gərgərani ya asak fađ ni, zlam ge gili gərgərani, zlam a had gərgərani akaba eđiđin gərgərani.

7 Nu nəbu nəmənjiyu zlam nday nani nahkay ti nıci dənğu ga maslaŋa àhubiyu ma a huđ melefıt bu, àhu ahkado : “Piyer cikaba, bazl tay ti kàhəpəd tay.”

8 Ay ti nu nakəŋ nəhəŋgrifəŋ, nəhi : “Aha ! Nàgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefıt àcafaŋa leli kà mahəpədana ni akaba zlam ya ti njəlatani do ni ti nətəliyu a ma goro vu day-day ndo.”

9 Eslini nıci dənğu gayan keti, àhu : “Ere ye ti Melefıt àđəm ere gani njəlatani nahəma, nak ti ŋgay ere gani nani njəlatani do ni ti kəđəm ba.”

10 Ere gani nani àgrakuvu sak mahkər, kələŋ gani ere gani nani dek àsləka, òru e melefıt vu.

11 « Ere gani nani àra àsləka ti mis ndahan mahkər tàra huya, nday təbu kà mahay ga ahay ya leli məvu ka sarta nani ni. Ndam nday nani təslərku biyu tay kwa a Sezare.

12 Nday təbu kà mahay nahkay ti Məsuf Njəlatani àhu ahkado : “Dəboru tay, araŋa nahəŋ àhəluk ahər ba.” Nahkay məsləka akaba bəza ga mən geli nday hini mukuani na, mòru a magam afa ga maslaŋa ya ti àzalay nu ni.

13 Mòru mìnjəa ti maslaŋa gani nani àŋgəhadı ma ana leli, àđəm ahkado : “*Məslər ge Melefıt àŋgazluru a ahay bu, àhu ahkado : Sləruru mis e Zəpe ga mazalabiyu Simu ya təzalay Piyer ni.

14 Eminjia ti aməhuk pakama. Pakama gani nani ti Melefıt amahəŋgay kur akaba ndam ga huđ ahay gayak dek àna nan.”

15 Maslaŋa nani àra àŋgəhadıa ma na nahkay ti nənjəki ka məhi ma ge Melefıt ana tay. Ka ya ti nəbu nəhi ma ana tay nahkay ni ti Məsuf Njəlatani àhərkiaya ka tay akada ya àhərkiaya ke leli ahaslani na.

16 Eslini ti pakama ga Bay geli ya àđəm ahaslani “Zer *əbaray mis ti àna yam, lekəlam ti ni atabaray kəli àna Məsuf Njəlatani” ni àŋguaya a ahər ba.

17 Tamal Melefıt àvia zlam ana tay a kala-kala akada ya àvi ana leli ka ya ti məfəki ahər ka Bay geli Yezu *Krist na ti, nu nislıki məhiani ana Melefıt “Kàgray nahkay ba” tata waw ? »

18 Ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Zeruzalem ni tàra ticia ma ge Piyer ya àhi ana tay na ti təmbrəŋ məzum bəruv gatay ni, təzləbay Melefıt, təđəm : « Nahkay eđeđin, Melefıt àvia divi ana ndam ya nday ndam Zəde do na daya ga mambatkaba majalay ahər gatay a ti tənget *sifa ya àndav day-day do ni. »

Ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Antiyos ni

19 Ka ya ti təkad Etiyeŋ, təgri daliya ana ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni ti, ndam ya təfəki ahar kà Yezu ni tēdevoru a kəsa ndahan vu. Mis ndahan e kidin gatay bu tòru bədək e Fenisi, mis ndahan tòru e Sipi, mis ndahan ti ni tòru a Antiyos. Ay nday gani nani təhi ma ge Melefıt ana ndam *Zəde cilin.

20 Ku tamal nahkay nənğu ni, ndam Zəde ndahan ya ga had Sipi akaba ga had Sireŋ ni tòru a Antiyos. Tòru tinjəa eslina ti təhi *Ma Məweni Sulumani àki ka Bay geli Yezu ana ndam ya nday ndam Zəde do ni daya.

21 Eslini Bay geli àvia njəda gayan ana tay a, nahkay mis kay təgəskabá ma gatay na, mək təfəki ahər ka Bay geli.

22 Ndam ga Yezu ya a Zeruzalem ni tàra ticia ma gana ti təsləruru Barnabas a Antiyos.

²³ Òru ènjàa, èpia *sulum ge Melefit ya àgray eslini na ti, àmèria mæbæruv a. Àvi njæda ana tay, àhi ana tay tâdæboru divi ga Bay geli àna hud bəlan, təmbrəŋ ba.

²⁴ Barnabas ti bay magray sulum, *Məsuf Njəlatani àniviyu dal-dal, àfəkia ahàr ka Yezu a dal-dal daya. Nahkay ti mis ndahaŋ kay táfəki ahàr ka Bay geli Yezu, təhurkiviyu ka ndam gayan ni àkivu.

²⁵ Kələŋ gani Barnabas nakəŋ àsləka, òru a Tars ga mazalabiyu Sol.

²⁶ Àra àdia ahàr a ti àzəbiyu naŋ a Antiyos. Tàra tɪnjia ti tivì dəz afa ga ndam ga Yezu ye eslini ni. Mis dal-dal təbu eslini, nahkay nday nakəŋ təcəhi zlam ana tay. Mis təzalay ndam maðəbay divi ga Yezu ni « ndam ge *Krist » enjenjeni ti a Antiyos.

²⁷ Ka sarta gani nani ti mis ndahaŋ təsləka a Zerəzalem a, tòru a Antiyos. Nday gani nani ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

²⁸ Zal nahaŋ àbu e kidɪŋ gatay bu, slimi gani Agabus. Eslini Məsuf Njəlatani àvi njæda, Agabus nakəŋ àhi ana mis ahkado ləwir gəðakani amadaya ka had a dek. Ləwir gani nani àdaya ti ka sarta ga Kəlot *bay gəðakani ga ndam Rom eðeɸɪŋ.

²⁹ Ndam maðəbay divi ga Yezu ya a Antiyos ni tàra ticia ma ga Agabus na ti təðəm ku way way do máfəkad sɪŋgu ya ahar gayan àŋgət ni. Təbəhadə nahkay ti atəslərikaboru ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zəde ni ga məjənaki tay.

³⁰ Nday nakəŋ tàra təbəhadə sɪŋgu na ti təbi a ahar vu ana ata Barnabas nday ata Sol, ti təhəlikaboru ana gəðakani ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had Zəde ni.

12

Məslər ge Melefit azaya Piyer a ahay ga dangay ba

¹ Ka sarta gani nani ti bay *Erot ànjəkia ka məgri daliya ana mis ndahaŋ e kidɪŋ ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ni ba.

² Eslini àðəm təkad Zek wur ga mən ge Zeŋ àna maslalam, mək təkad.

³ Erot nakəŋ àra àsəra ere ye ti àgray ni àbəlafəŋa kà ndam *Zəde a nahəma, àðəm təgəsia Piyer a. Àðəm nahkay ti ka sarta ga wuməri ge *dipen ya zlam *miwisinjeni àkibu bi ni.

⁴ Tàra təgəsia naŋ a ti təfiyu a ahay ga dangay vu. Eslini Erot nakəŋ àhi ana ndam slewja gayan tèdevu fad fad məlan fad tājəgay Piyer. Àgray nahkay ti, awayay ti agraŋəna seriya kələŋ ga wuməri ga *Pak na kè meleher ga ndam Zəde a.

⁵ Ka ya ti Piyer naŋ àvu a ahay ga dangay ni bu ni ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təmbrəŋ mahəŋgali Melefit ndo.

⁶ Ga məlavad məlan gani ara aslay, Erot ara agraŋəna seriya ti, Piyer nakəŋ naŋ àvu e dəwir bu. Naŋ àvu e dəwir bu nahkay ti ndam slewja bebem cə təfəvu naŋ e kidɪŋ vu, tājəgay naŋ. Naŋ məwəlani àna jejirbi cə. Ndam slewja ndahaŋ tājəgay mahay ga ahay ga dangay ni.

⁷ Eslini məslər ga Bay geli àŋgazlavu həya, nahkay məlan ya təfiyu Piyer ni àsləday dal-dal. Məslər nakəŋ ènjifɪŋ kà jamaŋgay ge Piyer, èpidəkaba naŋ a. Àra èpidəkaba naŋ a ti àhi ahkado : « Cikaba weceweci. » Àra àhi nahkay ti jejirbi ni təsləkiaba a ahar ba ana Piyer a.

8 Mək məslər ni àhi ana Piyer keti : « Wəlvu àna maslpara gayak, bəvu kimaka gayak. » Eslini Piyer nakəŋ àgray akada ga məslər ya àhi ni. Àhi keti : « Fakabu mægudi gayak, dəbabiyyu nu. »

9 Nahkay Piyer àdəbabiyyu məslər ni, tàhəraya a mələŋ ya təfiyyu Piyer ni ba. Nğay ere ye ti məslər àgray ni jiri ti Piyer àsərkaba do. Àhi ana ahàr bi Melefit àŋgazli zlam akada e kisim mizidəni bu cilin.

10 Nday nakəŋ təsləkafəŋa kà ndam slewja ye enjenjeni ya ti tajəgay ahay na, mək təsləkafəŋa kà nday ye cə ya tajəgay ahay na, kələŋ gani tōru tinjəa kà mahay ge mite gəđakani ga ara na ti, mahay ni àzləkvbaba ka ahàr gayan a. Nday nakəŋ tàhəraya e mite va, təbu takoru e divi bu ni ti məslər ni àsləkafəŋa həyà.

11 Eslini Piyer àsərki ke ere ye ti àgravu ni dəma mba. Nahkay àdəm : « Nihi ti nəsəra Bay geli àslərkubiya məslər gayan ededīŋa. Melefit àhəŋgafəŋa nu kà Erot akaba kə ere ye ti ndam Zude amal tara təgru na. »

12 Àra àjalakia ahàr ke ere ye ti àgrakivu na ti, òru a magam afa ga Mari mən ge Zen ya təzalay Mark ni. Eslini afa ga Mari ti mis təvu dal-dal macakalavani, tahəŋgalay Melefit.

13 Piyer nakəŋ òru ènjəa ti àsi ahar ana mahay. Wur dahalay nahan slimi gani Ruda, agri təwi ana Mari, àra ècia ge Piyer ya àsi ahar ana mahay na ti àra ga mabay slimi a ti məsər bay ya ti asi ahar ana mahay ni.

14 Àra àsəra dəŋgu ge Piyer a ti àdiki ana məmərani, àzləkiaba mahay a ndo, àcuhwakivoru ke mis ndahan ni. Àra ènjikiva ka tay a ti àhi ana tay Piyer nan àbu kà mahay e mite bu.

15 Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : « Nak ti arana agray kur aw ? » Ruda nakəŋ àdəm : « Piyer Piyereni ededīŋ. » Nday nakəŋ təhi : « Tamal nahkay ti bi *məslər ge Melefit ya àvi ga majəgay nan ni. »

16 Nday təbu tagray gejewi nahkay ti Piyer nan àbu asi ahar ana mahay kekileŋa. Kələŋ gani təzləkiaba mahay na ; tàra tīpia nan a ti àgria ejep ana tay a dal-dal.

17 Nday təbu təzlapaki ti Piyer nakəŋ àgri ahar ana tay ti təlakakabá, mək àŋgəhadí ere ye ti àgrakivu ni ana tay, ahəmamam Bay geli àzaya nan a ahay ga danğay ni ba ni. Kələŋ gani àhi ana tay : « Ŋgəhadūmi ma gani ana ata Zek akaba bəza ga mən geli ndahan ni. » Àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àhəraya, àsləka òru ka mələŋ nahan.

18 Mələŋ àra àsla ti ndam slewja ya tajəgay ahay ga danğay ni tədi ahàr ana Piyer ndo ni ti, bəruv àtikaba ana tay a kwir kwir. Tədəm ahkado : « Àmbava àdoru eley ? »

19 Bay Erot àra ècia ma gana ti àdəm tədəbay nan. Tàra tədəba nan a, tədi ahàr ndo ni ti, Bay Erot nakəŋ èhindifīŋa ma gana kà ndam slewja ya tajəgay ahay ga danğay na. Nday təsər ere ye ti àgrakivu ka tay ni do ni ti, Erot nakəŋ àdəm təbazla tay a. Kələŋ gani Erot àsləka ka had *Zude a, òru ànjəhad a Sezare.

Məmət ga bay Erot

20 Ka sarta gani nani bay *Erot àzumkia bəruv ka ndam Tir akaba ndam Sidor a. Nahkay ti ndam ga kəsa nday nani təzlapakabá ga məslərbiyyu mis afa ga bay ni ti təgri kam-kam, adaba təbu təŋgət zlam məzumani gatay ka had gayan. Tàra tinjia a Sezare a ti təvi zlam ana Blastus gəđakani ga ndam məgri

tawi ana bay ni ti mājənaki tay ga manjalabakabu tay akaba bay ni. Nahkay àfəkad vad gani.

²¹ Vad gani àra ènjia nday təbu eslini ti, Erot nakəŋ àbakabu azana ga bay gayan mək ànjəhad e kərsi ga bay gayan bu. Nan əbu manjəhadani gappa nahkay ti àhi ma ana tay kè eri ge mis dek.

²² Mis ni tàra ticia ma gayan na ti təzlah, tədəm ahkado : « Bay hini ya azlapay ni ti melefif, do ni ti mis hihirikeni do ! »

²³ Mis təbu təzlah nahkay ti *məslər ge Melefif àra àfəki arməwər ka Erot nakəŋ, adaba àgəskabá ma ge mis ya təhi na, àza ahər gayan akada ge Melefif na. Nahkay ti mekcehad təzumaba nan a, mək àmət.

²⁴ Kəlavad mis ndahan ya təfəki ahər ka Yezu fan ndo ni təbu tici ma ge Melefif, mək təfəki ahər ka Yezu.

²⁵ Ata Barnabas nday ata Sol tàra tìndeverinja tawi gatay a Zeruzalem a ti təsləka, tənəgoru ka mələn gatay ya təsləkabiya ni. Ka ya ti təsləka ni ti təkəkiya Zəŋ ya təzalay Mark na ju.

13

Təsləruru ata Barnabas nday ata Sol enjenjeni ka had ndahan

¹ A Antiyos ti mis ndahan təbu təhəŋgri pakama ge Melefif ana ndam məfəki ahər ka Yezu, mis ndahan təbu təcəhi pakama ge Melefif ana tay. Nday gani nani ti ata : Barnabas, Simeyon slimi gayan nahan Nizer, Lisiyəs zal Sireŋ, Manayan ya tədəkkabu akaba bay *Erot ni, akaba Sol.

² A vad nahan nday təbu təgəs ndəra, tazləbay Bay geli ti, *Məsuf Njəlatani àhi ma ana tay. Àdəm : « Dəmuaba ata Barnabas nday ata Sol a, adaba nəhəlabə tay ga məgru tawi nahan a. »

³ Tàra ticia ma na ti təgəs ndara keti, təhəŋgalay Melefif mək təkəki *ahar ka tay ga məgri *sulum ge Melefif ana tay. Tàra təgria ana tay a nahkay ti təvi divi ana tay ga moroni ka had ndahan.

⁴ Məsuf Njəlatani àra àsləra ata Barnabas nday ata Sol nakəŋ a ti tōru e Selewsı. Tōru tınjəa ti təcəliyu a *slalah ga yam vu, tōru ka had Sipiř.

Ata Barnabas nday ata Sol tagray tawi e Sipiř

⁵ Tōru tınjəa a Salamın a ti tēdi ahər ana ahay gərgərani ga *mahəŋgalavü Melefif ga ndam *Zəde, mək təhuriyu, təhi ma ge Melefif ana tay. Eslini ti Zəŋ Mark nan əbu akaba tay, ajənaki tay.

⁶ Tàra təsawadaba kəsa Sipiř na bədək a Pafos a ti, tēdi ahər ana zal Zəde nahan, slimi gani Bar-Yezu, nan zal maharam. Àdəm nan bay mahəŋgaray pakama ge Melefif, ay ti àsəkad malfada.

⁷ Nan gani anjəhad afa ga zal Rom ya ti agur had Sipiř ni. Slimi ga bay ni Serjəs Polus, àsəra zlam a. Awayay mici ma ge Melefif dal-dal, nahkay àzaloru ata Barnabas nday ata Sol afa gani.

⁸ Ay zal maharam ni ezirey tay, awayay ti zal Rom ni àfəki ahər ka Yezu ba. Zal maharam nani təzalay nan əna ma Gres ti Elimes.

⁹ Eslini *Məsuf Njəlatani àhuriviya ana Sol dal-dal. (Sol ti təzalay nan Pol day). Məsuf Njəlatani ni àra àhuriviya ti Pol nakəŋ àmənjaləŋ ka zal maharam ni.

¹⁰ mək àhi ahkado : « Nak ti wur ge *Seteni, nak zal cuday, nak bay magosay mis, zlam sulumani dek kəwayay do. Nak ti akəmbərəŋ magudar divi ga Bay geli ti ananaw ?

11 Nihî nahəma, ci ma goro ya nəhuk ni lala : Melefîť ara atraḅ kur àna ahar gayan, kara kəwuluf. Ekipi fat va do duk abivoru ana vad ya ti Melefîť aməmbraḅ matraḅ kur ni. » Pol àra àhia ma na nahkay ti zal maharam ni àwuluf huya tatuf, ègia akada maslaḅa ya ti nan a ləvəḅ bu na. Nahkay ambatvu, adəbay mis ga madafəḅa ahar a.

12 Bay məgur had ni àra epia ere ye ti àgravu na ti àfəki ahàr ka Yezu, adaba ma ga Pol ya adəmki ka Bay geli Yezu ni àbəlafaḅa dal-dal.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tɔwi a Antiyos ka had Pisidi

13 Pol akaba ndam ya ti tagrakabu tɔwi ni tàcəliyu a *slalah ga yam vu, tàsləka a Pafos a, tòru e Perzi ka had Pemfili. Eslini ti Zeḅ Mark àsləkafəḅa kà tay a, àḅgoru a Zeruzalem.

14 Nday nakəḅ tàsləka e Perzi a, tòru a Antiyos ka had Pisidi. Vad *məpəsabana àra ènjia ti təhuriyu a ahay ga *mahəḅgalavù Melefîť vu, tənjəhad digus-gus.

15 Eslini gadəkani ga ahay ga mahəḅgalavù Melefîť ni tijenḅey ma ya e *Divi ge Melefîť ya Məwiz àbəki ni bu ni akaba ma ga ndam ndahaḅ ya təhəḅgaray *pakama ge Melefîť ni. Tàra tijenḅa ti tàslərkiyu mis ka ata Pol ge məhiani ana tay ahkado : « Bəza ga məḅ geli ni, tamal pakama gekùli àbu ga məhiani ana mis maḅgasvani ni ga məvi njəda ana tay ti, dəmum. »

16 Nahkay Pol ècikaba, adadəy ahar mək adəm : « Lekuləm ndam *Izireyel ni akaba lekuləm ndahaḅ ya ti kəzləbum Melefîť ni, bumu slimî.

17 Melefîť ga ndam jiba geli Izireyel ni adaba ata bəḅ ga bəḅ geli a. Ka ya ti ndam jiba geli nday ka had Ezip ni ti Melefîť àgray ti təwudəy, nahkay təwudə. Kələḅ gani adafaki njəda gayan, àhələba tay ka had nana àna ahar gayan a.

18 Kələḅ gani ka ya ti nday təbu a hudgili bu agray vi kru kru fad ni ti èbesia ana tay a.

19 Tòru tinjəa ka had Kanaḅ a nahəma, Melefîť àbazliaba jiba adəskəla ya ka had nani na ana tay a, mək àvi had gani ana tay.

20 Zlam nday nani dək təgravu ti agray vi diḅ diḅ fad àna kru kru zlam. Kələḅ gani àdiaba ndam magray seriya ana tay a duk abivoru ana sarta ge Semiyel bay mahəḅgaray *pakama ge Melefîť ni.

21 Kələḅ gani təhindifinḅa bay kè Melefîť a, mək Melefîť àdiaba Seyul ana tay a. Seyul ti nan wur ge Kis, ge dini ge Benjemen. Nan gani àgur tay vi kru kru fad.

22 Ay ka ya ti Melefîť àwayay nan va do ni ti Melefîť àdiaba Devit ana tay a ti miḅi bay gatay. Devit nakəḅ Melefîť àgrakia sedi a, adəm : “Nəḅgata Devit wur ge Zese a. Bay ya ti nədəbay ni ti nan ; amagray ere ye ti nu nawayay ni dək.”

23 Nihî ti Melefîť adaba mis nahaḅ e kidin ga bəza hudḅe Devit ba, àfəkad nan Bay mahəḅgay ndam Izireyel, àgray akada ga pakama gayan ya adəm ahaslani ni. Maslaḅa gani nani ti Yezu.

24 Wudaka Yezu àra ànjəki ke tɔwi gayan nahəma, Zeḅ àhi ana ndam Izireyel dək ahàr adəm təmbatkaba majalay ahàr gatay a ti *təbaray kwa.

25 Zeḅ àra èndeverinḅa tɔwi gayan a wudak ti àhi ana mis : “Lekuləm kəhumi ana ahàr ti nu way ? Bay ya ti lekuləm kəbum kəḅgum ni ti nu do. Nədəm nahəma, ka ya ti enindeverinḅa tɔwi goro na ti bay gani amara. Nan ti nisli ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayan a do.”

* 13:22 1 Semiyel 13.14 ; mənjay Limis 89.21.

²⁶ « Bəza ga mmawa, lekulum bəza hud ga Abraham akaba lekulum ndahan ya kəzləbum Melefít ni, pakama hini ya kicəm ni ti Melefít ahəngay mis əna nan. Melefít əhi pakama hini ti ana leli.

²⁷ Ndam Zerəzalem akaba gəđakani gatay təsər Yezu ti nan *Bay gəđakani ya amara ni ndo, tici ma ga ndam mahəngaray pakama ge Melefít ya tijeŋgey kəla vad məpəsabana ni ndo daya. Nahkay təđəm təkad Yezu kwa. Təgray nahkay ti, təgra ere ye ti ndam mahəngaray pakama ge Melefít təđəm amagravu na.

²⁸ Ku tamal ndam Zerəzalem ni təŋgətfəŋa zlam magudarani ga makadki nan di ndo nəŋgu ni, təhi ana Pilet təkad nan.

²⁹ Təgria zlam na dek akada ga pakama ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu na. Yezu əra əməta ti təzaya kisim gana kə təndal na, təfiyu e mindiviŋ vu.

³⁰ Ay ti Melefít əhəngaraba nan e kisim ba, əhəŋgriviya sifa.

³¹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ əŋgazlivu ana ndam ya təsləka akaba nan e Gelili a, tərü akaba nan a Zerəzalem ni vad ehimeya. Nihi ti nday gani nani tagrakia sedi kə meleher ga ndam *Zəde a.

³² Leli gani hini day məhi *Ma Məweni Sulumani gani ana kəli. Ere gani nani ti Melefít əhibiya pakama gana ana ata bəŋ geli a kwa ahaslana,

³³ ay nihi ti əgria ere ye ti əhibiyu ana ata bəŋ geli na ana leli bəza gatay na. Əgray ti əna mahəngaraba Yezu e kisim ba, akada ya əbu məbəkiani a wakita ge Limis bu ni. A limis ye cə ni bu Melefít ədəm :
“Nak ti wur goro ; kani ti nawayay ti mis təsər nu buk.” †

³⁴ « Melefít ədəmbiya amahəngaraba nan e kisim ba ti əzi ba. Ədəmki ma nahkay hi :

“Anəgri sulum goro ana kəli akada ya nədəm anəgri ana Devit ni.

Zlam gani nani ti *nələtani, amandav day-day do.” ‡

³⁵ « Nahkay a məlan nahan bu a Wakita ge Melefít bu keti Devit ədəm :

“Akavay divi ti bay nələtani gayak ni əzi e mindiviŋ vu ba.” §

³⁶ « Devit ka sarta gayan ti əgria təwi ana Melefít akada ge Melefít ya əwayay na. Kələŋ gani Devit nakəŋ əməta, əŋjikibiya ata bəŋana, kisim gayan day əzia.

³⁷ Ay Bay ya ti Melefít əhəngaraba nan e kisim ba ni ti, kisim gayan ni əzi ndo.

³⁸ Bəza ga mmawa, sərum lala : leli məhi ana kəli Melefít aməbərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kə kəli a ti azuhva Yezu. Melefít əmbərfəŋa zlam magudarani gekəli kə kəli əna *Divi gayan ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na koksah.

³⁹ Ay azuhva təwi ge *Krist ya əgray ni ti Melefít əmbərfəŋa zlam magudarani kə ndam ya təfəki ahər ke Krist na dek.

⁴⁰ Nahkay ti bumvu slimi, do ni ti zlam ya ti ndam mahəngaray pakama ge Melefít tədəmkibiyu ma ni ara agrakivu ke kəli. Ma gatay ya tədəmbiyu ni ti nihi :

⁴¹ “Lekulum ndam ya kədəmum pakama ge Melefít zlam masakani ni ti mənjumki ere ye ti nara nagray ni.

Ere gani nani məgri ejep ana kəli ti kījijuma !

Anagray ti ka ya ti lekulum kəbum əna sifa mba ni.

Ere gani nani ti ku tamal maslaŋa əŋgəhadia ma gana ana kəli a nəŋgu ni,
kəgəsunkabu do.” * »

⁴² Pol àrà àhìa ma gana ana tay a, ka ya ti nday ata Barnabas tàhəraya a ahay ni ba ni ti, mis ya təbu eslini ni təhi ana tay : « A vad məpəsabana nahaŋ ya amara ni ti ŋguma ga məhikivu pakama àki ka ma hini ana leli keti. »

⁴³ Mis təbu tedevu ti mis ndahaŋ kay tādəboru ata Pol nday ata Barnabas. Nday nani ti ndam Zude akaba mis ndahaŋ ya tadəbay divi ga ndam Zude ga mazləbay Melefit ni. Nahkay ata Pol nday ata Barnabas nakaŋ təzlapi ana tay, təvi njadə ana tay ti təgəskabu *sulum ge Melefit ya àgri ana tay ni, təmbrəŋ ba.

⁴⁴ Vad məpəsabana àrà ènjia nahəma, mis ga kəsa ni ahar gədakani tàra dek ga məbi slimi ana ma ya tədəmki ka Bay geli ni.

⁴⁵ Ndam Zude ni tàra tìpia ndam ga kəsa na dek macakalavani ti təzumki bəruv ka tay, tənjàki ke mindivi Pol akaba ka məhiani ana mis pakama gayan ni ti ma ga malfadə.

⁴⁶ Ata Pol nday ata Barnabas tàra tìcia pakama ga ndam Zude na ti aŋgwaz àwər tay ndo, təhi ana tay vay-vay ahkado : « Ahàr àdəm məhia ma ge Melefit na ana kuli ndam Zude na enjia day. Ay nihi ti lekələm kəgəsumkabu pakama gani do ni ti, lekələm lekələmeni kədəfumkia kisləm ga mənğət *sifa ya àndav day-day do ni do. Ègia nahkay ti leli məhi ma gani ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni.

⁴⁷ Məhi ana tay nahkay ti adaba Bay geli àhi ana leli nahkay hi : “Nàfəkad kur ti akada ge ceŋgel ni ga masladı məlaŋ ana ndam ga jiba gərgərani dek.

Nawayay ti kəhioru pakama àku ka nu ya nahəngay mis ni ana mis dek, duk kə sliri ga məlaŋ.” † »

⁴⁸ Mis ya ti nday ndam Zude do ni tàra tìcia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti təmərɔu, təzləbay Melefit azuhva pakama gayan ni. Eslini nday ya ti Melefit àdaba tay ga mənğət sifa ya àndav day-day do ni na, nday dek təfəki ahàr ka Yezu.

⁴⁹ Kələŋ gani mis tədəmkioru pakama àki ka Bay geli, nahkay mis ga had ni dek tìcia ma gana.

⁵⁰ Ay ndam Zude ni tədəmkı ma magədavani ka ata Pol nday ata Barnabas, ti wál ya elimeni gatay àbu, tazləbay Melefit ni akaba gədakani ga kəsa ni tìzirey ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay ndam ga kəsa ni tənjàki ka məgri daliya ana ata Pol nakəŋ, mək təgaraba tay ka had gatay na.

⁵¹ Ka ya ti ata Pol nday ata Barnabas tawayay tasləka ni ti tətukaba had ga kasa na ka asak gatay a ga mədəfiki ana tay araja gani gatay va do. Mək təsləka, tòru a Ikoniyum.

⁵² Ndam Antiyos ya tadəbay divi ga Yezu ni təbu təmərɔu, *Məsuf Njəlatani əsliva a vu vu ana tay a.

14

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tɛwi a Ikoniyum

¹ Ata Pol nday ata Barnabas tòru tɛnjəa a Ikoniyum a ti, təhuriyu a ahay ya ndam *Zude *tahəŋgalavù Melefit ni vu keti. Eslini təhi ma ge Melefit ana tay : azuhva ma gatay ni mis kay təfəki ahàr ka Yezu a, ku ndam Zude ku ndam ya nday ndam Zude do ni daya.

² Ay ndam Zude ya tawayay məfəki ahàr ka Yezu do ni təhi ma magədavani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ti tìzirey bəza ga mənğeli ye eslini ni.

† 13:47 Izayi 49.6.

³ Ku tamal nahkay nɛŋgu ni, ata Pol nday ata Barnabas tɔpɛsa kay a Ikoniyum a. Ka ya ti nday tɔbu eslini ni ti nday tɔbu tɔfɛki ahɔr ka Bay geli lala, nahkay tɔhi ma ge Melefit ana mis vay-vay, aŋgwaz ɔwɔrki tay do. Nahkay Bay geli ɔvi nɔdɔ ana tay ga magray zlam gɔrgɔri kay ya ti mis tipi day-day ndo ni. Bay geli ɔgray nahkay ti, ɔdafaki ti pakama gatay ya tɔhi ana mis ɔki ka sulum gayan ni ti jiri efedɛŋ.

⁴ Nahkay ndam ga kɛsa nani tɛdevu mɛlan ɔɔ : mis ndahan ga ndam Zude ni, mis ndahan ti ni ga ndam *asak ga Yezu ni.

⁵ Eslini ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni akaba gɔɔɔkani gatay tawayay tɔgri daliya ana ata Pol nday ata Barnabas, tawayay tabazl tay ɔna akur.

⁶ Ndam asak nakɛŋ tɔra ticia ma gana ti tɔcuhway, tɔru gwar a kɛsa vu ka had Likawuni. Kɛsa nday nani ti Listir, Derbi akaba kɛsa ndahan ci6-ci6eni ni.

⁷ Nday nakɛŋ tɔru tinjɛa eslina ti tɔhi *Ma Mɔweni Sulumani ana mis.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tawi e Listir

⁸ Zal dɔra nahan ɔbu e Listir, nan manjɔhadani adaba ɛcikaba koksah, ɔsawaday day-day ndo kwa ke miwivu gayan.

⁹ A vad nahan nan ɔbu abi slimi ana ma ga Pol ya adɔm ni ti, Pol nakɛŋ ɔmɛnjalɛŋ, ɛpi ti zal dɔra ni ɔfɛkia ahɔr ka Yezu a, Yezu ahɛŋgaraba nan a tata.

¹⁰ Nahkay Pol ɔɔɔm kaykay, ɔhi ahkado : « Cikaba, kicik jik ɔna asak gayak ! » Zal dɔra ni ɔra ɛcia ma ga Pol na ti ɛcikaba carakum, asawaday.

¹¹ Mis dal-dalani ga kɛsa ni tɔra tipia ere ya Pol ɔgray na ti tɔzlah ɔna ma hɛma ga had Likawuni, tɔɔɔm ahkado : « Melefit geli tɔslɛkabiya e melefit ba, tɔmbavu mis, tɔhɛrkiaya ke leli a ! »

¹² Nahkay tɔzalay Barnabas Zɔs, Pol ti ni tɔzalay nan Hermes, adaba nan bay mɔhi ma ana mis.*

¹³ Ahay gɔɔɔkani ge Zɔs ni ti ka ma ga kɛsa. Bay misliŋi zlam ana Zɔs ni ɛŋguledbiyu kokur ɔna vay-vay ga zlam, ɔhɛlbiyu ɔbɔhad tay kɔ mahay ga ahay ni ge misliŋieni ana ata Pol nday ata Barnabas nakɛŋ. Mis macakalavani ni day tawayay ti mɔgray nahkay.

¹⁴ Ndam *asak ni tɔra ticia ere ye ti ndam ga kɛsa ni tawayay tɔgri ana tay na ti tɛguzlehkaba azana ka vu gatay a kwar kwar ga mɔɔɔfiki ana mis macakalavani ti tawayay ere ye ti atɔgri ana tay ni do, mɔk tɔcuhwakivoru ka tay ɔna zlahay.

¹⁵ Tɔhi ana tay ahkado : « Ndam geli, kɔgrum nahkay ti kamam ? Leli ti mis hihirikeni akada kɔli ni timey ! Mɔra afa gekɔli a ti ga mɔhi *Ma Mɔweni Sulumani ana kɔli ti kɔmbrɛŋum tawi gekɔli masakani akada ya kɔgrum nihi ni. Mawayay ti kɔhɛŋgrumioru ahɔr a had ana Melefit Bay ge sifa ni. Nan ti ɔgraya mɛlan ya agavɔla, had, dɔluv gɔɔɔkana akaba zlam ya tɔvu a hud gatay vu ni dek.

¹⁶ Ahaslani ti ɔmbrɛŋ mis ga had gɔrgɔrani dek ti tɔgray ere ye ti tawayay ni zlam gatay.

¹⁷ Ku tamal nahkay nɛŋgu ni, aŋgazlivu ana tay ɔna zlam sulumani ya agri ana tay ni : aslɛribiyu avɔr ana mis e melefit bu ni ti tɔŋgɔtki zlam ka vadɔn ɔna sarta gani. Avi zlam mɔzumani ana tay ti tɔmɔrvu. »

* **14:12** Zɔs ti nan bay ge melefit ga ndam Gres. Hermes ti melefit ya ti ahɛŋgri pakama ga Zɔs ana mis ni.

18 Ku tamal ndam asak ni tɔhia ma ana tay a nahkay nɔŋgu ni, wudaka tɔcafɔŋa mis dal-dalani na kɛ mislinɔ zlam ana tay a ti, tɔgraviya daliya dal-dal.

19 Kɛlɔŋ gani ndam *Zude ya a Antiyos ya ka had Pisidi ni akaba nday ya a Ikoniyum ni tɔra e Listir a. Tɔra tinjia ti tɔdɔmki ma magɔdavani ɔki ka ndam asak ni, mɛk mis dal-dalani ni tɔgɛskabɔ ma gatay na. Eslini mis nakɔŋ tizligi Pol ɔna akur ga makad nan. Tɔra tizligia nan a nahkay ti tɔdɔm ɔmɔta, mɛk tɔgɔjahaba nan a kɛsa ni ba, tɔmbɔrbu nan ɔlah.

20 Ay ka ya ti ndam madɔbay divi ga Yezu ni tɔcakalakiva nahama, Pol nakɔŋ ɛcikaba, mɛk ɔŋgoru a kɛsa ni vu. Hɔjɔŋ gani tɔslɔka nday ata Barnabas a, tɔru e Derbi.

Ata Pol nday ata Barnabas tanɔgoru a Antiyos ka had Siri

21 Tɔru tinjua e Derbi a ti tɔhi Ma Mɔweni Sulumani ana mis, nahkay mis kay tɔdɔbay divi ga Yezu. Kɛlɔŋ gani tɔslɔka, tɔŋga e Listir a. Tɔslɔka eslina ti tɔŋga a Ikoniyum a, mɛk tɔslɔka a Ikoniyum a ti tɔŋga a Antiyos ya ka had Pisidi na.

22 A kɛsa nday nani bu ni ti tɔvia nɔɔda ana ndam madɔbay divi ga Yezu a. Tɔhi ana tay ahkado : « Fumki ahɔr ka Yezu lala, kɔmbrɔŋum ba. » Tɔhi ana tay keti : « Tamal mawayay mɔhuriyani a *Mɔgur ge Melefit vu ti ahɔr ɔdɔm mɔcaka daliya dal-dal day kwa. »

23 Tɔdaba gɔdɔkani e kidin ga ndam ya tɔfɔki ahɔr ka Yezu ni ba ka kɛsa ka kɛsa, mɛk ndam *asak nakɔŋ tɔgɔs nɔɔra akaba tɔhɔŋgali Melefit ana tay. Eslini tɔmbrivɔ tay a ahar vu ana Bay geli, ɔdaba nday nani tɔfɔkia ahɔr a palam.

24 Kɛlɔŋ gani tɔslɔkaba ka had Pisidi a, tɔru ka had Pemfili.

25 Tɔru tinjua e Perzi a ti tɔhi ma ge Melefit ana mis, mɛk tɔslɔka, tɔru a Atali.

26 Eslini ti tɔcaliyu a *slalah ga yam vu, tɔŋga a Antiyos a. A kɛsa nani bu ka ya ti tɔnjɔki ke tɔwi gatay ni ti, tɔbivɔ tay a ahar vu ana Melefit ga magray tɔwi ɔna sulum gayan. Tɔwi nani ti tindeverinɔbababiya.

27 Tɔra tinjia nahkay ti tɔzalakabu ndam mɔfɔki ahɔr ka Yezu ni dek, tɔŋgɔhadɔ ere ye ti tɔgray ɔna nɔɔda ge Melefit ni dek ana tay, tɔŋgɔhadɔ ana tay ahɔmamam Melefit ɔvi divi ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni ga mɔfɔki ahɔr ka Yezu ni daya.

28 Eslini tɔnjɔhadɔ akaba ndam mɔfɔki ahɔr ka Yezu ni agray kiyi ɔal.

15

Mekeli kɔdi ana ndam ya nday ndam Zude do ni

1 Mis ndahan tɔslɔka ka had *Zude a, tɔra a Antiyos a. Tɔra tinjia ti tɔcahi zlam ana ndam mɔfɔki ahɔr ka Yezu ye eslini ni, tɔhi ana tay ahkado : « Ahɔr ɔdɔm *tɔkeli kɔdi ana kɔli akada ge Mɔwiz ya ɔdɔm a wakita gayan ni bu ni kɔwa. Tamal kɔgrum akada gayan ya ɔdɔm ni do ni ti, Melefit ɔhɔŋgay kɔli do simiteni. »

2-3 Tɔra tɔdɔma pakama na nahkay ti ata Pol nday ata Barnabas tɔgɔskabu pakama gani nani ndo simiteni. Nahkay gejewi gɔdɔkani ɔharaya e kidin gatay akaba ndam ya tɔslɔkabiya ka had Zude ni ba. Eslini ndam mɔfɔki ahɔr ka Yezu ya a Antiyos ni tɔvi sinɔgu ge divi ana ata Pol nday ata Barnabas akaba mis gatay ndahan mɛk tɔslɔroru tay a Zeruzalem ga mihindifinɔbiya ma gana ka ndam *asak akaba gɔdɔkana ye eslini na. Nahkay tɔslɔka. Ka ya ti tɔbu takoru ni ti tɔslɔkaba ka had Fenisi akaba had *Samari a, tɔŋgɔhadɔ zlam ya

àgravu ni ana ndam ga Yezu ya nday tǎbu ka haɗ nday nani ni ; tǎhi ana tay ahámamam ndam ya nday ndam *Zude do ni tǎfǎki ahàr ka Yezu ni. Nday nakǎj tǎra tǎcia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti tǎmǎrvu dal-dal.

⁴ Ata Pol nakǎj tǎru tǎnja a Zeruzalem a ti, ndam asak ga Yezu akaba ndam ga Yezu ndahan j ni ðek akaba gǎðákani gatay ni tǎgǎskabu tay. Eslini ata Pol nakǎj tǎngǎhadí ere ye ti tǎgray àna njǎda ge Melefit ni ðek ana tay.

⁵ Ay ndam *Feriziyen ndahan ya tǎfǎki ahàr ka Yezu ni tǎbu eslini. Tǎra tǎcia ma ga ata Pol na ti tǎcikaba, tǎðǎm ahkado : « Ahàr àðǎm tǎkeli kǎɗi ana ndam ya nday ndam Zude do, tǎfǎki ahàr ka Yezu ni kwa. Ahàr àðǎm nday gani tǎgǎskabu *Divi ya tǎbu mǎbǎkiani a wakita ge Mǎwiz ni bu ni daya kwa. »

⁶ Nahkay ndam asak ni akaba gǎðákani ni tǎngǎsvu ga mazlapakiani ka ma gani nani.

⁷ Eslini gejewi àhǎraya e kidǎj gatay ba dal-dal. Nahkay Piyer ècikaba, àhi ana mis ni ahkado : « Bǎza ga mmawa, kǎsaruma kwa ahaslani Melefit àdaba nu e kidǎj gekǎli ba ti nǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana nday ya nday ndam Zude do ni, ti tǎfǎki ahàr ka Yezu.

⁸ Melefit ti àsǎra ere ye ti àniviyu ana mis a mǎbǎruv vu na. Àvi *Mǎsuf Njǎlatani àna tay akadǎ ya àvi ana leli ni ga madafakiani àgǎskabá tay a.

⁹ Ècirkaba leli ndam Zude ni akaba tay a ndo simiteni. Àbarafǎja zlam magudarani kǎ tay a, tǎgia njǎlatana adaba tǎfǎkia ahàr ka Yezu a.

¹⁰ *Divi ge Melefit ya tǎbu mǎbǎkiani a wakita ge Mǎwiz ni bu ni ti zlam zlazladani. Ku ata bǎj geli, ku leli leneni tekeɗi mèbesebiyu zlah-zlah. Nihi ti kǎfumki njǎsa ka tay ya ti nday ndam Zude do ni tǎðǎbay divi gani kwa ti kamam ? Tamal kǎgrum nahkay ti kahǎngalum ma ge Melefit timey !

¹¹ Leli mǎsǎra Melefit ahǎngay leli ti adaba mèkela kǎɗi a palam do. Ahǎngay leli ti azuhva tǎwi ga Bay geli Yezu ya àgri ana leli àna sulum gayan ni. Ahǎngay leli ti akadǎ ya ahǎngay tay ni daya. »

¹² Eslini mis macakalavani ni ðek te-te, tǎbi slimi ana ma ga ata Barnabas nday ata Pol ni. Ata Barnabas nakǎj tǎngǎhadí tǎwi gatay ya tǎgray e kidǎj ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni ana tay. A pakama gatay ni bu nahǎma, tǎðǎm Melefit àvia njǎda ana tay ga magray zlam gǎrgǎrani ya mis tǎpi ðay-ðay ndo na dal-dal.

¹³ Ka ya ti ata Barnabas nakǎj tǎmbrǎja zlapay na ti Zek ècikaba, àðǎm ahkado : « Bǎza ga mmawa, bumi slimi ana pakama goro ni.

¹⁴ Simu àngǎhadí ana leli a ahámamam kwa ahaslani Melefit àmǎnjǎlǎj ana ndam ya nday ndam Zude do ni ga madaba ndam gayan e kidǎj gatay ba daya.

¹⁵ Pakama ga Simu ya àðǎm ni bǎlanani akaba ga ndam mahǎngaray *pakama ge Melefit ni, adaba a wakita gatay ni bu Melefit àðǎm :

¹⁶ “Kǎlǎj gani ti anǎjga, anǎlǎmaba ahay ge Devit ya àmbǎɗ na.

Anǎhǎlaba akur ga ahay ya àmbǎɗ na,

enedezlvaya nahan àna tay ka mǎlan gana.

¹⁷ Nahkay mis ðek atadǎbay nu Bay Melefit ;

nday ya nday ndam Zude do, nǎzalay tay

ge migi ndam goro ni ðek atadǎbay nu.

Nu Bay Melefit nǎðǎm nahkay,

nu ya ti nagray ere ye ti nǎðǎm anagray ni ðek ni.

¹⁸ Zlam gani nani ti wudaka nǎgraya mǎlan a ti

nəsəra kwa ahaslana anagray.” * »

19 Zek àhi ana tay keti : « Ègia Melefít àdəma nahkay zla nahəma, nu nədəm məfúmki ɲgasa ga magray zlam zləzladani ka ndam ya nday ndam Zude do, tawayay madəbay divi ge Melefít ni ba.

20 Ere ye ti magray ni ti, hojo məbumiki wakita ana tay, məhumi ana tay ahkado : “Kàhəpədum aslu ga pəra ba, adaba àbələfəɲ kè Melefít do ; kəgrum mesəwehvu ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya təmərdəy məmərdani ni ba, kəzumum mimiz ba daya.”

21 Divi ge Melefít ya Məwiz àbəki ni ti, kwa ahaslani təbu tədəfikí ana mis a kəsa gərgərani bu dək, tijeɲgey ma gani a ahay gərgərani ga *mahəɲgalavù Melefít bu kəla vad *məpəsabana lu daya. »

Təsləríkaboru wakita ana ndam ga Yezu ya nday ndam Zude do ni

22 Zek àra àdəma ma nahkay nahəma, ndam *asak ni, gədákani akaba ndam ga Yezu ndahan ye eslini ni dək tədəm atədaba mis e kidíɲ gatay ba, atəsləríoru tay ana ndam Antiyos ni akaba ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay tədaba Zud ya təzalay naɲ Barsabas na akaba Silas a, adaba nday cəeni ndam ga Yezu dək ticiiki ma ana tay.

23 Təvi wakita ana tay ga məzikabani ana ndam Antiyos ni, təbəkí ka wakita ni nahkay hi :

« Leli bəza ga məɲ gekəli, leli ndam asak ga Yezu akaba gədákani ni məgri sa ana kəli, lekələm bəza ga məɲ geli, lekələm ya ti ndam *Zude do, kanjəhadum a Antiyos, ka had Siri akaba ka had Silisi ni.

24 Micia mis ndahan ticik afa geli, tòru afa gekəli. Tòru tinjəa ti təwisirikaba ahər ana kəli a, təvi majalay ahər ana kəli àna pakama gatay ya təhi ana kəli ni. Təgray nahkay ti, leli məvi divi gani ana tay ndo simiteni.

25 Nahkay zla nahəma leli dək ka ahər bəlan mədaba mis a ga məslərani afa gekəli a. Nday gani atorukaboru akaba ata Barnabas nday ata Pol. Ata Barnabas nday ata Pol ti mawayay tay dal-dal,

26 təgri təwi ana Bay geli Yezu *Krist ; ku tamal tabazl tay azuhva təwi gatay ya tagray ni nəɲgu ni, aɲgwaz àwərki tay do.

27 Ndam ya ti mədaba tay a ni ti ata Zud nday ata Silas. Nday gani atəɲhadəba ere ye ti məbiki ana kəli ka wakita na daya.

28 Pakama gani nani ti nihi : *Məsuf Njələtani akaba leli mədəm məfəki ɲgasa ga magray təwi zləzladani ndahan ke kəli do, si kəgrum zlam ya ti ahər àdəm leli dək magray ni kwa. Zlam gani nday hi :

29 Kàhəpədum aslu ga pəra ba ; kəzumum mimiz ba ; kàhəpədum aslu ga zlam ya təmərdəy məmərdani ni ba ; kəgrum mesəwehvu ba daya. Tamal zlam nday nani dək kəgrum do nahəma, akanjəhadum àna sulumani. Məmbərki pakama geli nahkay. »

30 Nahkay təsləruru nday ya ti tədaba tay a ni. Nday nakəɲ təsləka, tòru a Antiyos akaba ata Pol nday ata Barnabas. Tòru tinjəa ti təzalakabu ndam ga Yezu ye eslini ni, təvi wakita ni ana tay.

31 Təra tijeɲga wakita na ti àməria məbərɔv ana tay a dal-dal, adaba àvikiva njeɲda ana tay a.

32 Ata Zud nday ata Silas ti nday ndam mahəɲgaray *pakama ge Melefít. Nahkay təhia pakama gərgərana kay ana ndam ga Yezu ye eslini na, təvi njeɲda ana tay ti aɲgwaz àwər tay ba.

* 15:18 Amos 9.11-12.

³³ Nday nakəŋ təpəsiyu eslini gosku ɓal. Kələŋ gani ndam ga Yezu ni təvi divi ana tay ga mənɟukiani ka ndam ya təslərbiiyu tay ni, təhi ana tay təsləka ʔna sulumana. [

³⁴ Ay Silas ʔdəm ʔsləka do, anjəhad a Antiyos həya.]

³⁵ Ata Pol nday ata Barnabas day tənɟəhad a Antiyos. Eslini nday akaba mis ndahaŋ kay təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, təcahi pakama ga Bay geli ana tay daya.

Ata Pol nday ata Silas takoru ka had ndahaŋ

³⁶ Tàra tàgra gosku ɓal a Antiyos a ti Pol ʔhi ana Barnabas : « Manɟoru a kəsa ya ti məhibiiyu pakama ga Bay geli ana mis ye eslini ni bu ni dek, ti məmənɟiiyu bəza ga mənɟ geli ye eslini ni akaba ti məsar manjəhad gatayani. »

³⁷ Barnabas nakəŋ ʔgəskabá ma ga Pol na, ay ti ʔdəm azəkivu Zeŋ ya təzalay Mark ni ju.

³⁸ Pol ʔra ɛcia ma na ti ʔhənɟrifəŋ, ʔhi : « Məzəkivu naŋ ba, adaba ka ya ti leli ka had Pemfili ni ti ʔsləkafəŋa kə leli a, ʔwayay magrakabu təwi akaba leli ndo. »

³⁹ Ata Pol nday ata Barnabas təcivu ʔki ka ma ga mazay Mark ni ndo, nahkay nday nakəŋ tèdevu. Barnabas ʔzay Mark, təcəlɪyu a *slalah ga yam vu, tòru e Sipir.

⁴⁰ Pol ti ni ʔzay Silas ; ndam ga Yezu ye eslini ni təhənɟalay Bay geli ti məɟri sulum gayan ana tay, mək ata Pol nday ata Silas təsləka

⁴¹ Ka had Siri a, tòru gwar ka had Silisi. A kəsa ya tɪŋɟa ni vu lu, Pol ʔvikivu njəda ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu eslini ni.

16

¹ Nahkay ata Pol nakəŋ təsləka ka had Silisi a, tòru e Derbi akaba e Listir. E Listir ti wur dagwa nahaŋ ʔbu, slimɪ gayan Timote. Mənani wur Zude, adəbay divi ga Yezu ; bənani zal Gres.

² Ndam ga Yezu ya e Listir akaba a Ikoniyum ni dek tədəm Timote ti mis sulumani.

³ Eslini Pol awayay azay naŋ ti məsawaduru akaba tay, nahkay ʔzay naŋ, *əkeli kədɪ. Pol ʔgri ana Timote nahkay ti azuhva ndam *Zude ye eslini ni, adaba nday dek təsəra bəŋ ga Timote ti zal Gres.

⁴ Kələŋ gani ata Pol nakəŋ təsləka, tòru kama. A kəsa ya tɪŋɟa ni vu lu təŋgəhadɪ ma ga ndam *asak akaba ga gədadani ya a Zeruzalem ya tədəm ni ana ndam ga Yezu ye eslini ni. Tàra təŋgəhadɪa ana tay a nahkay ti təhi ana tay təgəskabá ma gana.

⁵ Nahkay ndam ya təfəki ahàr ka Yezu a kəsa nday nani bu ni dek təŋgətkivu njəda, kəlavad mis ndahaŋ day təfəki ahàr ka Yezu.

Melefit ʔhi ana Pol môru e Mesedəwen

⁶ Ata Pol nakəŋ təbu takoru gwar ka had Azi ti, *Məsuf Njəlatani ʔcafəŋa tay ga moru məhi ma ge Melefit ana mis ye eslini na. Nahkay təsləka, tòru gwar ka had Firizi akaba ka had Galasi.

⁷ Tòru tɪŋɟa ka had Misi a wudak ti tawayay təhuriyu ka had Bitini, ay Məsuf ga Yezu ʔcafəŋa tay a.

⁸ Nahkay təsləkaba ka had Misi a, tòru kə gəvay ga dəluy a Truwas.

⁹ Nday təbu eslini ga məlavad ti kisim ɛzidəkivu ka Pol, ɛpi zal Mesedəwen micikeni jika, ʔhənɟalay naŋ, ʔhi : « Ru afa geli e Mesedəwen, kəjənaki leli ti ! »

10 Kələŋ ge kisim mizidəni ga Pol ni ti mawayə morana e Mesedəweŋ a, adaba məsəra Melefit əzala leli ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam ga hađ nana.

11 Nahkay məcəliyu a *slalah ga yam vu a Truwas, məsləka mōru suwwa a Samotras. * Hajəŋ gani mōru a Neyapolis ; mōru mīnjəa ti məhəraya a slalah ga yam ni ba,

12 mōru e Filip. Kəsa gani nani ti kəsa gəđakani ga hađ Mesedəweŋ. Ndam *Rom kay tənjuhada eslina. Mōru mīnjəa ti mənjuhəđ vad 6al.

Ere ye ti ata Pol nday ata Silas təgray e Filip ni

13 A vad *məpəsabana ba ti məhəraya a kəsa ni ba, mōru gwar a zalaka bu, məđəm mədi ahər ana məlaŋ ga məhəŋgalavù Melefit eslini. Mōru mīnjəa ti mədi ahər ana wəl macakalavani mək mənjuhəđ məzləpi ana tay.

14 Wal nahaŋ əbu e kiđiŋ gatay bu slimi gani Lidi. Naŋ wur Tiyatir, təwi gayəŋ məsəkumoru azana ndize-ndizeni ga siŋgu kayani, naŋ əbu azləbay Melefit daya. Ka ya ti naŋ əbu abi slimi ana ma ga Pol ya əđəm ni ti Bay geli əgray ti wal ni mīci ma gani ti məgəskabu lala.

15 Kələŋ gani *təbaray naŋ akaba ndam ga huđ ahay gayəŋ đek. Təra təbara tay a ti wal ni əzəloru leli afa gani, əhi ana leli ahkado : « Tamal kəsəruma nu nəbu nəfəki ahər ka Bay geli eđeđiŋ ti dəguma, kənjuhəđuma afa goro a. » Nahkay əfəki ŋgasa ke leli, mōru.

16 A vad nahaŋ məbu makoru ka məlaŋ ga məhəŋgalavù Melefit ni ti, məbakabu ahər akaba wal nahaŋ. Wal nani ti evidi ge mis ndahaŋ. Seteni əniviyu a ahər bu, əđəfiki ere ye ti amara magravu ni. Nahkay ndam ya ti wal ni evidi gatay ni tənğət siŋgu kay əna pakama gayəŋ ya ti əhia ana mis a, ere gani əgravu eđeđiŋ ni.

17 Eslini wal nakəŋ ənjəki ka məđəboru leli akaba Pol e meteliŋ vu. Azlah, əđəm : « Ndam nday hini ti təgri təwi ana Melefit naŋ agavəla driŋ ! Təđəfiki ana kəli divi ya akənğətum sifa əna naŋ ni ! »

18 Əzlah, əđəm ma ni nahkay vad ehimeya. Kələŋ gani əwərikabá 6əruv ana Pol a, nahkay Pol nakəŋ əmbatkibiyu ma ka wal ni mək əhi ana seteni ya əniviyu ni ahkado : « Nəhuk əna *slimi ga Yezu *Krist, həraya a wal hini ba ! » Eslini seteni ni əsləkiaba ana wal na həya.

19 Seteni ni əra əsləkiaba ana wal na ti, ndam ya ti wal ni evidi gatay ni təsəra wal ni aməŋğəti siŋgu ana tay va do. Nahkay təgəs ata Pol nday ata Silas, təgəjahoru tay ka məlaŋ ya mis təcakalavu ga magray seriya ni.

20 Tōru tīnjəa əna tay eslina ti təhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam nday hini təbu tagudar kəsa geli. Nday ti ndam *Zude,

21 təcahi zlam ana mis, ay ere ye ti təcahi ana tay ni ti leli ndam *Rom əgəski məgəskabu do, məgray do simiteni. »

22 Mis dal-dalani ni təra ticia ma na ti nday day təzumkia 6əruv ka ata Pol nday ata Silas a. Eslini ndam magray seriya ni təhi ana ndam slewja gatay ti təcakwakia zlam ka ata Pol nday ata Silas a, mək təzlə6 tay əna aday.

23 Təra təzlə6a tay a dal-dal ti təbiyu tay a ahay ga daŋgay vu, mək təhi ana bay məjəgay ahay ga daŋgay ni ti məbi slimi ana tay lala.

24 Bay məjəgay ahay ni əra ècia ma gatay na ti, əhəl ata Pol nday ata Silas nakəŋ, əbiyu tay a məlaŋ nahaŋ vu ca-ca a huđ ga ahay ga daŋgay ni vu. Eslini naŋ nakəŋ əwəlfəŋ asak gatay dwa dwa kə damkoluk.

* 16:11 Samotras ti hađ e kiđiŋ ga yam bu.

²⁵ A huf ya vad nahəma, ata Pol nday ata Silas nakəŋ tahəŋgalay Melefīt, tidii limis ; ndam daŋgay ndahaŋ ni təbu təbi slimi ana zlam gatay ya tagray ni.

²⁶ Nday dek təbu tagray nahkay ti had ədaday dal-dal, asak ga ahay ga daŋgay ni ədaday daya. Eslini ti mahay ga ahay ni dek təzləkvaba bəŋa bəŋa, zlam ya təwal ndam daŋgay əna naŋ ni dek tēpicheva wir wir.

²⁷ Bay majəgay ahay ga daŋgay ni əra epidekva, epī ti mahay ga ahay ga daŋgay ni bəŋa bəŋa nahəma, əradaya maslalam gayəŋ a, awayay akad ahər gayəŋ əna naŋ. Agray nahkay ti adaba əhi ana ahər ndam daŋgay ni təcuhwa.

²⁸ Ay Pol əzlah, əhi ahkado : « Kəgri arəŋa ana ahər gayak ba, leli dek məbu ahalay. »

²⁹ Naŋ nakəŋ əra ecia ma ga Pol na ti ədəm təzibiya ceŋgel a. Təra təzibiya ceŋgel na ti əcuhwiyu ka məlaŋ ya əbiyu ata Pol nday ata Silas ni. Ōru ənjuə eslina ti agəgər sla6-sla6, əbəhadī mirdim ana tay meleher ndi6 ana had.

³⁰ Kələŋ gani əhalaya tay a dala va, mək əhi ana tay ahkado : « Bəbay goro ni, nəgray mam ti Melefīt ahəŋgay nu ni mam ? »

³¹ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Fəki ahər gayak ka Bay geli Yezu. Nahkay Melefīt amahəŋgay kur akaba ndam ga huf ahay gayak. »

³² Mək təhi ma ga Bay geli ana tay akaba ndam ga huf ahay gayəŋ ni dek.

³³ A huf ga məlavad gani nani bu bay majəgay ahay ga daŋgay ni əhəl ata Pol nday ata Silas, əra əbarikia ambələk gatay ni ana tay a. Nday day təbaray naŋ akaba ndam ga huf ahay gayəŋ ni dek əna slimi ga Yezu həya.

³⁴ Kələŋ gani bay majəgay ahay ga daŋgay nakəŋ əhəliyu tay a ahay vu ga məzum zlam. Nday təbu təzum zlam ti naŋ nakəŋ əmərvə dal-dal akaba ndam ga huf ahay gayəŋ na dek, adaba təfəkia ahər ke Melefīt a.

³⁵ Mələŋ əra əsla ti ndam magray seriya ni təslərbiyu mis afa ga bay majəgay ahay ga daŋgay ni ga məhiani : « Bayə mis cəeni na. »

³⁶ Bay majəgay ahay ga daŋgay ni əra ecia ma na ti, əhəŋgri ma gani ana Pol, əhi ahkado : « Ndam magray seriya ni təslərbiya mis a, tədəm nəbaya kəli a. Nihi ti hərəmiyu e mite vu, sləkuma əna sulumana. »

³⁷ Eslini Pol əhi ana ndam ya təslərbiyu tay ni ahkado : « Leli ndam Rom ti təgəs leli, təgrafəŋa seriya kə leli əna divi gana ndo, təzlə6 leli kə meleher ge mis macakalavani, təbaya leli a daŋgay ba, nihi ti tədəm məsləka akal-akal a nahkay ti, məgəskabu aw ? Aha, məgəskabu do. Tamal tawayay nahkay ti nday ndayani əna ahər gatay təra təbaya leli a. »

³⁸ Nahkay mis ya ti təsləruru tay ni tōru təŋgəhadī ma ni ana ndam magray seriya ni. Nday nakəŋ təra ticia ata Pol nday ata Silas nday ndam Rom ti təgra aŋwaz a dal-dal.

³⁹ Nahkay nday nakəŋ tərəkia ka ata Pol a, təgri kam-kam ana tay, təbaya tay a ahay ga daŋgay ni ba, mək təhəŋgalay tay ti təsləkaba a kəsa ni ba.

⁴⁰ Ata Pol nday ata Silas təra təhərəya a ahay ga daŋgay ni ba ni ti tōru afa ge Lidi. Eslini təbakabu ahər akaba ndam məfəki ahər ka Yezu, təvi nədəa ana tay, mək təsləkaba a kəsa ni ba.

1 Ata Pol nakəŋ tɔru a Amfipolis, təsləka eslina tɔru a Apoloni, təra təsləka eslina keti tɔru a Tesalonik. A Tesalonik ti ahay ga ndam *Zude ya tahəŋgalavù Melefit ni àbu.

2 Eslini Pol àhuriyu a ahay ni vu akada gayan ya agray kəla vad *məpəsabana ni. Vad məpəsabana mahkər ka mahar ka mahar àhuriya a ahay ni va, təzlapakia ka pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni ba akaba nday ye eslini na.

3 Nahkay àdəfiki ma ge Melefit ana tay, àdəm ahàr àdəm *Krist *Bay gədakani ya amara ni məcakay daliya, məmət, mək mənɔgaba e kisim ba kwa. Ahi ana tay ahkado : « Krist Bay gədakani ya amara ni ti nani Yezu ya nəhi ma gani ana kuli ni. »

4 Eslini ndam Zude bal gani təgəskabá ma ga Pol na, tigia ndam ga ata Pol nday ata Silas a. Ndam *Gres ya təzlabay Melefit ni kay akaba wál kay bal ya ti zlam gatay təbu ni tigia ndam ga ata Pol a daya.

5 Ay ndam Zude ndahan ya təgəskabu ma ga Pol ndo ni təgrafəŋa solu kà ata Pol a. Nahkay təzalakabu ndam ya təgray tɔwi do, təsawaday kwanja kwanja a kəsa bu ni, mək nday gani təhəŋgalafəŋa ma kə mis ga kəsa na. Nahkay nday dek akaba mis ni təcakalavu, təzumki bəruv ka ndam ga ata Pol ni, təgudari ma ana tay, təzlahki ka tay. Kələŋ gani tədəboru ata Pol nday ata Silas a magam afa ga Zason, adaba tawayay təgəs tay ga magrafəŋa seriya kà tay a kə meleher ge mis macakalavani na.

6 Ay ti tədi ahàr ana tay eslini ndo. Nahkay təgəs Zason akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ndahan, mək təhəloru tay kə meleher ga ndam magray seriya ni. Tɔru tinjua àna tay a ti təzlah, tədəm : « Ndam ndani ti tiwisirikaba ahàr ana mis ga duniya na dek. Nihi ti nday təbu ahalay,

7 Zason day àgəskabá tay a magam afa gana. Nday gani dek təgəskabu pakama ga *bay gədakani ga ndam Rom ya àdəm ni do, tədəm bay nahən àbu, slimni gani Yezu. »

8 Ma gatay ya tədəmki ka ndam *madəbay Yezu ni ti àhəliaba ahàr ana mis macakalavani na akaba ndam magray seriya na.

9 Nahkay təhi ana ata Zason akaba nday ndahan ni : « Bəhadum sinɔu hayən ti kəsləkuma. Amamənjay ma gani kama keti kwa ; tamal ma nahən àbi ti akəhəŋgarum sinɔu gekuli zlam gekuli. »

Ata Pol nday ata Silas tagray tɔwi e Berey

10 Məlavad àra ègia ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təhi ana ata Pol nday ata Silas : « Dəgum e Berey. » Mək ata Pol nakəŋ təsləka, tɔru eslini. Tɔru tinjua eslina ti təhuriyu a ahay ga ndam *Zude ya tahəŋgalavù Melefit ni vu.

11 Ndam Zude ya e Berey ni tətama nday ya a Tesalonik na àna sulumana : təgəskabá ma ge Melefit ya ata Pol təhi ana tay na àna huɔ bəlan. Kəlavad tamənjakia ka Wakita ge Melefit, tawayay ti təsar ma ga ata Pol ya təhi ana tay ni ti ma ge jiri ededən aw.

12 Nahkay mis kay e kidin gatay bu təfəkia ahàr ka Yezu a. E kidin ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu ni ti mis kay bal təfəkia ahàr ka Yezu a daya. Nday ya ti təfəki ahàr ni ti wál ya ti zlam gatay təbu ni akaba zawal ndahan.

13 Ay ndam Zude ya a Tesalonik ni təra ticia Pol nan àbu ahi ma ge Melefit ana ndam Berey nahəma, təra. Təra tinjia ti tədəmki ma magədavani àki ka ata Pol nakəŋ, tiwisinɔkubu mis ga kəsa ni.

14 Eslini huya ndam ga Yezu ni tahi ana Pol : « Slaka, ndam geli tazoru kur e divi vu gwar ka daluv ni. » Mək tāsłaka tazoru nan, ay ti ata Silas nday ata Timote tənjuhəd, tāsłaka ndo.

15 Nday ya ti tazoru Pol ni tōru akaba nan a Ateŋ. Tōru tɪnjua eslina ti Pol ahi ana tay : « Kəsłakuma nihi nahəma, kara kəhumi ana ata Silas nday ata Timote tāra tɪnjiki nu ahalay ke weceweceni. » Mək nday nakəŋ tənğa e Berey a.

Ma ga Pol ya ahi ana ndam Ateŋ ni

16 Ka ya ti Pol nan abu a Ateŋ, ajəgay ata Silas nday ata Timote ni ti, əsawaday a kəsa ni bu. Nan abu asawaday ti əpi ti zlam ga pəra kay təbu a kəsa ni bu. Ere ye ti əpi ni əzumia bəruv a dal-dal.

17 Nahkay ahuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefıt vu, ahi ma ana ndam *Zədə akaba mis ndahaŋ ya təzləbay Melefıt ni. Kəlavad ahi ma ana mis ya adi ahər ana tay a dala bu ni daya.

18 Ndam ya təsəra zlam a kay ni təzləpa akaba Pol a daya. Mis nday nani ti ndahaŋ ndam Epikiriyeŋ, * ndahaŋ ti ni ndam Sitəwisiyeŋ. † Ka ya ti Pol ədəmki ma əki ka ga Yezu ya əmət mək əŋgaba e kisim ba ni ti mis ndahaŋ e kiđiŋ gatay bu tədəm ahkado : « Maslaŋa hihi azlapay asak ma ahər gani day əbi ti, ədəm ti mam ? » Mis ndahaŋ ti ni tədəm : « Əzlapake ke melefıt ndahaŋ ya leli məsər tay do ni. »

19 Nahkay təzalu ru nan kə meleher ga gəđəkani ge seriya gatay ; məlaŋ ge seriya nani ti təzalay Eriyupəz. ‡

Tōru tɪnjua eslina ti tahi : « Mawayay məsər ma məweni ya kacahi ana mis ni.

20 Pakama gayak ya kədəm ni ti leli mici day-day ndo, nahkay mawayay məsər kaba ere ye ti kədəmki ma na lala. »

21 Tədəm nahkay ti adaba ndam Ateŋ akaba ndam mirkwi ya tanjuhəd eslini ni dek təbu təzlapaki ka pakama ya ti ci day-day ndo ni akaba təbi slimi ana ma gani kəlavad, tawi tekeđi tənğətfəŋ ahar ga magrani do.

22 Nahkay Pol nan jika e kiđiŋ gatay bu ka məlaŋ ge Eriyupəz ni, ahi ana tay ahkado : « Lekələm ndam Ateŋ, nəsəra a zlam ya ti kagrum ni bu dek kəbum kəzləbum melefıt gərgərani kay.

23 Ka ya ti nəbu nəsawaday a kəsa gekəli bu nahəma, ni pia zlam gərgərani ya kədəzlamia ya ana melefıt nday nani na. E kiđiŋ ga zlam nday nani ya kədəzlam ni bu dek ti nədi ahər ana məlaŋ *meviyekiki zlam ana melefıt nahaŋ. Əki məbəkiani nahkay hi : “Mədəzliaya ana melefıt ya məsər do na.” Ay Melefıt ya ti kəsərum nan do, kəzləbum ni ti nədəfiki nan ana kəli.

* **17:18** Ndam Epikiriyeŋ ti ndam Gres ya təgəskabu ma ga maslaŋa nahaŋ təzalay nan Epikir ni. Epikir ti tiwi nan vi 341 ka sarta ya ahaslani ni ; ədəm zlam dek tagravu kwanja kwanja əna zlam ciβ-ciβeni, Melefıt əfi ahər ana mis do ; ədəm tamal mis təwayay zlam kay do, təwayay mis kay do ni ti tanjuhəd lala tata. † **17:18** Ndam Sitəwisiyeŋ ti ndam Gres ya təgəskabu zlam ya təcahi ana mis a Ateŋ gwar ke vi 300 ga sarta ya ahaslani ni. Təcahay ma nani ti a ahay bu ; slimi ga ahay ni Sitəwi Peykili. Tədəm ahər ədəm mis təgəskabu ere ye ti Melefıt awayay ni ; ku tamal təcakay daliya dal-dal əna nan nənğu ni si təgəskabu kwa. ‡ **17:19** Eriyupəz ti həma a Ateŋ ; awayay adəmvaba « Həma ge Eres » (Eres ti melefıt ga ndam Gres). Ahaslani ti gəđəkani ge seriya ga Ateŋ təcakalavu ka həma nani, ay ka sarta ga Pol təcakalavu ti a ahay bu. Ku tamal nahkay nənğu ni təzalay məlaŋ ge seriya nani Eriyupəz. Ahar gəđəkani tagray seriya əki ka pakama ge melefıt gatay.

²⁴ Melefit gani nani ti àgraya mɔlan akaba zlam ya a hud gani bu na dek ; nan Bay gɔdakani, agur hud melefit akaba had dek ; nan ànjəhadviyu a ahay ya mis tedezi ni vu do.

²⁵ Zlam ya ti àhəci nan ti mis tɔvi ni àbi, adaba Bay ya ti àvi sifa ana mis ti tɔsuf, àvi zlam dek ana tay ni ti nan.

²⁶ Melefit àgraya enjenjena ti mis bəlan. Mək àgray ti bəza hud ga maslan nani tɔdevu jiba gərgərani ga malan ni dek akaba àgray ti tɔnjəhad ka had ya àdəm tɔnjəhadki ni. Àfəkadvù ekwi e kidin gatay vu, àvi milmili akaba milevi ana tay daya.

²⁷ Melefit àgray nahkay ti, awayay ti mis tɔdɔbay nan, bi atədia ahàr a waw akada ge mis ya ti atam ahar, adəbay zlam a mɔlan zin-zinjeni bu ni. Tɔdɔbay nan nahkay, ay ti Melefit nan drin drin akaba mis do, ku way way do Melefit nan àbu kà gəvay gayan.

²⁸ Nahkay zla nahəma,
 “Leli məbu akaba nan akada mis bəlan :
 leli məbu, leli àna sifa
 akaba məbu magray tɔwi ti azuhva nan.”

« Ku ndam midi limis gekəli ndahan day tɔdɔm nahkay, tɔdɔm ahkado :
 “Nahkay zla ti leli day bəza hud gayan.”

²⁹ « Leli bəza hud ge Melefit nahkay ti, məhi ana ahàr Melefit ti tɔzavu akaba zlam ga pəra ya tɔgraya tay àna gru, àna evirzegena ahkay do ni àna akur ni ba, adaba zlam nday nani ti mis tɔgraya tay àna egizli gatay a ti tɔzavu akaba zlam ya tɔjalaki ahàr ga magrani ni.

³⁰ Sarta ge mis ya ti tɔsərkaba Melefit a ndo ni ti Melefit àjalaki ahàr do. Ay nihi ti ahi ana mis dek ku eley eley do dek tɔmbatkaba majalay ahàr gatay na.

³¹ Adaba àfəkada vad ga magrafəna seriya àna jiri kè mis ga duniya na dek. Amagray seriya nani ti Bay ya ti Melefit adaba ni. Melefit adəfiki ana mis dek Bay nani amagray seriya ededin ti, àna gayan ya ti àhəngaraba nan e kisim ba ni. »

³² Mis ye eslini ni tɔra ticia ma ga Pol ya àdəm mis tɔmət mək tanɔaba e kisim ba ni ti mis ndahan e kidin gatay bu tɔyefin, mis ndahan ti ni tɔhi : « Èsli, aməbi slimi a vad nahan keti kwa. »

³³ Eslini Pol àsləkafəna kà tay a.

³⁴ Ku tamal mis ahar gɔdakani tawayay məbi slimi ana ma ga Pol va do nənɔu ni, mis ndahan tɔgəskabá ma gayan ya àdəm na, tɔfəkia ahàr ka Yezu a. Denis bəlan ga ndam ge seriya ge Eriyupəz ni nan àkibu ka tay, wal nahan slimi gani Demeris day nan àkibu ka tay. Ndam ndahan day tɔkibu ka tay.

18

Pol agray tɔwi a Koren

¹ Kələn gani Pol àsləka a Ateŋ a, òru a Koren.

² Òru ènjəa eslina ti àdi ahàr ana zal Zude nahan, tiwibiyu nan ka had Pon, slimi gani Ekiles. Tàsləkabiya nihi guhwa ka had Itali a nday ata wal gayan Prisil a, adaba bay Kəlot àhi ana ndam *Zude dek tɔsləkaba a Rom a.

³ Tɔwi gatay ti magray ahay ga ambəl. Nahkay Pol ànjəhad afa gatay ga magrakabu tɔwi ka ahar bəlan akaba tay, adaba nan day tɔwi gayan akada gatay ni.

⁴ Kala vad *məpəsabana Pol ahuriyu a ahay ga *mahəngalavù Melefit vu, ahi ma ana mis ye eslini ni, awayay ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni tægəskabu ma gayan ni.

⁵ Ka ya ti ata Silas nday ata Timote tàsləkabiya e Mesedəweŋ a, tinjikiva ka Pol a nahəma, Pol nakəŋ əmbrəŋ təwi nahan ni, ənjəki ka məhi ma ge Melefit ana mis kəlavad. Ahi ana ndam Zude ahkado Yezu ti nanj *Krist *Bay gəđakani ya amara ni.

⁶ Nday nakəŋ tàra ticia ma nana ti tægəskabu ndo, tindivi nanj. Eslini ti Pol əgavfəŋa had kà azana gayan a ga mədəfikiani ana tay əmbrəŋa tay a. Ahi ana tay ahkado : « Melefit aməgəs kəli àna seriya ti məsar gekəli ! Ahar goro amələkibu bi. Nihi ti nakoru nəhi ma ni ana nday ya ndam Zude do ni. »

⁷ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àsləka eslina, òru afa ga maslanja nahan : maslanja gani nani azləbay Melefit, slimi gayan Tisus Zəstəs, ahay gayan kà gəvay ga ahay ga mahəngalavù Melefit ga ndam Zude ni.

⁸ Ay Krispus gəđakani ga ahay ga mahəngalavù Melefit ni təfəki ahər ka Bay geli Yezu akaba ndam ga huđ ahay gayan dek. Ndam Koreŋ ndahan kay day tàra ticia ma ga Pol na ti təfəkia ahər ka Yezu a, nahkay *təbaray tay dek.

⁹ A vad nahan ga məlavad Bay geli Yezu əŋgazlivu ana Pol, àhi ahkado : « Kəgray əŋgwaz ba, hioru ma goro ana mis, kəmbrəŋ ba,

¹⁰ adaba nu nəbu akaba kur. Maslanja əbi emisliki məgruk daliya bi, nahkay gray təwi, adaba ndam goro təbu kay a kəsa hini bu, təfəku ahər faŋ ndo. »

¹¹ Nahkay Pol ənjəhad a Koreŋ dəz àna kiya muku, əcahi ma ge Melefit ana mis ye eslini ni dek.

¹² Ka sarta ya ti bay Galiyoŋ əgur had Eseyi ni ti, ndam Zude dek tēbedekivu ka Pol nakəŋ, təzoru nanj kē meleher ga Galiyoŋ ka məlanj magray seriya.

¹³ Tòru tinjua àna nanj a ti təhi ana Galiyoŋ ahkado : « Maslanja hini acahi ana mis ti tázləbay Melefit gərgəri akaba ga ŋgumna ya àdəm ni. »

¹⁴ Tàra tədəma nahkay ti Pol awayay ahəŋgrifəŋ ana tay, ay ti Galiyoŋ àhi ana tay ahkado : « Tamal lekələm ndam Zude kədəmum maslanja hini əgra zlam ya əbəlay do simiteni na ahkay do ni əgudara zlam nahan a dal-dal ti, akal nəbi slimi ana ma gani, akada goro ya nagraj kəlavad ni.

¹⁵ Ay nihi ti pakama ya kələgumkivu ni ti ka zlam gekəli ya kacahum ni, àkivu ke slimi ge mis akaba ke divi gekəli ya kədəbum ni. Nahkay ti nəwayay magray seriya ga zlam nday nani do. »

¹⁶ Àhi ana tay tàsləka ka məlanj magray seriya na.

¹⁷ Ay ndam Zude ni dek tægəs Sostəŋ gəđakani ga ahay ga mahəngalavù Melefit ni, təzləb nanj kà məlanj magray seriya ni. Galiyoŋ nakəŋ àra əpia ere ye ti tagray na ti àhanjarfaŋ ndo.

Pol aŋgoru a Antiyos

¹⁸ Pol əpəs vad kay bal a Koreŋ. Kələŋ gani àhi ana ndam məfəki ahar ka Yezu ye eslini ni « Nasləka, nəwayay nakoru ka had Siri. » Eslini òru e Serjkey. Òru ənjua ti əwəskaba ahər a, adaba àhia ana Melefit a : « Tamal kəgrua zlam ya nihindilək na ti anagraj nahkay.* » Kələŋ gani təcəliyu a *slalah ga yam vu nday akaba Prisil nday ata Ekiles, tòru e Efez.

¹⁹ Tòru tinjua e Efez a ti Pol àsləkafəŋa kà ata Prisil nday ata Ekiles a, ahuriyu a ahay ga *mahəngalavù Melefit vu, təzlapay akaba ndam *Zude ye eslini ni.

* 18:18 Mənjay Macalani 6.1-18.

20 Təhi măn̄jəhadá akaba tay vad ɓal àkiva, ay Pol àwayay ndo.

21 Àhi ana tay : « Tamal Melefít àvua divi a ti anan̄ga afa gekuli a. »

Eslini nan̄ nakəŋ àsləkafəŋa kà tay a, àcəliyu a slalah ga yam vu, àsləka e Efez a, òru a Sezare.

22 Òru ènjua a Sezare a ti àcəloru a Zeruzalem, àgri sa ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ye eslini ni, mək àsləka, òru a Antiyos.

23 Òru ènjua a Antiyos a ti ànjəhad gosku ɓal. Kələŋ gani àsləka òru ka had Galasi akaba ka had Firizi, àvi njəda ana ndam madəbay divi ga Yezu ya ka had nday nani ni dek.

Apolos agray tɔwi e Efez akaba a Koreŋ

24 Ka sarta gani nani zal Zude nahan̄ òru e Efez. Slimi gayan̄ Apolos, tiwi nan̄ e Eleksendri. Nan̄ ti àsəra zlapay a àsəbay, àsəra pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu na dal-dal daya.

25 Təcahia divi ga Bay geli Yezu a, awayay divi gani nani dal-dal. Nahkay nan̄ àbu àhi ma àki ka Yezu ana mis, acahi ana tay lala. Ay àsəra ge Zeŋ ya *àbaray mis na cilin̄, do ni ti àsər baray nahan̄ do.

26 Ànjəki ka macahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefít ni bu, day an̄gwaz àwərki nan̄ ka ma gani do simiteni. Ata Prisil nday ata Ekiles t̄ara ticia ma gayan̄ na ti t̄azay nan̄, t̄ədfikiaba divi ge Melefít àkiva lala.

27 Kələŋ gani Apolos nakəŋ awayay moroni ka had Eseyi. Ndam ga Yezu ya e Efez ni t̄əgəskabá ma gana, t̄ədfəm àbəlay, mək t̄əbikioru wakita ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni, təhi ana tay t̄əgəskabá nan̄ a lala. Nahkay Apolos nakəŋ àsləka, òru eslini. Òru ènjua ti àjanaki ndam ye eslini təfəki ahàr ka Yezu ni, àgray tɔwi àna njəda ge Melefít ya àvi ni.

28 Àzlapay akaba ndam *Zude k̄e meleher ge mis dek, àwəlki tay ka pakama. Àdfiki ana tay vay-vay àna pakama ya a Wakita ge Melefít bu ni *Krist *Bay gədakani ya amara ni ti Yezu.

19

Pol agray tɔwi e Efez

1 Ka ya ti Apolos nan̄ a Koreŋ ni ti Pol àsləkaba gwar ka həma ya ka had Azi na, òru e Efez. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mis ndahan̄ ya tadəbay divi ga Yezu ni.

2 àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti k̄əfumki ahàr ka Yezu ni ti Melefít àvia Məsuf Njəlatana ana kuli a waw ? » Nday nakəŋ t̄əhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « *Məsuf Njəlatani ti day-day miçi t̄əcalfəŋ ndo. »

3 Eslini Pol àhi ana tay : « Ay nahkay ti *baray ya t̄əbaray kuli ni ti baray weley ? » Təhi : « T̄əbaray leli ti akaɗa ge Zeŋ ya abaray mis ahaslani ni. »

4 Pol àhi ana tay : « Zeŋ àbaray ti mis ya t̄əgəskabá məmbatkaba majalay ahàr gatay a ni. Àhi ana ndam *Izireyel : “Maslan̄a nahan̄ àbu amara, ahàr àdfəm k̄əfumki ahàr.” Maslan̄a nani ya Zeŋ àdfəmki ma ni ti nan̄ Yezu. »

5 Nday nakəŋ t̄ara ticia ma ga Pol na ti t̄əgəskabá, mək t̄əbaray tay àna *slimi ga Yezu.

6 Eslini Pol àbəki *ahar ka tay. Àra àbəkia ahar ka tay a ti Melefít àvi Məsuf Njəlatani ana tay : nahkay t̄əzlapay àna ma həma ya nday ndayani t̄əsə do ni, t̄əhəŋgri ma ge Melefít ana mis daya.

7 Mis ya t̄əbaray tay ni dekeni tagray kru mahar cə.

⁸ Ka sarta nani agray kiya mahkar Pol ahuriyu kalavaf a ahay ga *mahangalavu Melefit vu. Eslini ahi ma ana mis, agraki angwaz do. Adamki ma ka *Magur ge Melefit ana njeda, awayay ti mis tagaskabu.

⁹ Ay ti mis ndahan kay e kidin gatay bu tawayay mici ma ni do simiteni, tafaki ahari ka Yezu ndo, tadamki ma magadavani aki ke divi gayan ke meleher ge mis macakalavani daya. Nahkay Pol aslakafana ka tay a, ahalkiba ndam madabay divi ga Yezu na akiba ka tay a. Ahay ge lekwel ga zal nahari abu, slimi gayan Tirenus : eslini ndam ga Yezu nakari tahuriyu kalavaf a ahay ni vu, Pol acahi zlam ana tay.

¹⁰ Acahi zlam ana mis eslini vi cu, nahkay mis ga haf Azi ni dek, ndam *Zude akaba nday ya ndam Zude do ni, ticia ma ga Bay geli Yezu a.

Baza ga Seva akaba ndam maharam ndahan

¹¹ Eslini Pol agray zlam gargari kay ana njeda ge Melefit, ku ndam ga Yezu tekefi tipi day-day ndo.

¹² Nahkay mis tahal endawi akaba azana ndahan ya Pol enjifina ni, toru tafaki ka ndam ga armawar. Ndam ya ti tinjifina ana zlam nday nani ka tay a ni tangaba, ndahan seteni taslakiaaba ana tay a.

¹³ Ndam *Zude ndahan tabu tasawafay ka kasa ka kasa, tagariaba seteni ana mis a. Nday day tawayay tagariaba seteni ana mis ana slimi ga Bay geli Yezu a, nahkay ku way way do ahi ana ata seteni ni ahkado : « Nahi ana kuli, slakumiaba ana maslana hini ana *slimi ga Yezu ya Pol adamki ma na. »

¹⁴ Ndam Zude ndahan tabu nday adaskala, slimi ga ban gatay Seva, nan gadakani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit. Nday day tabu tahi ma ana seteni nahkay.

¹⁵ A vad nahari tawayay tagariaba seteni ana mis a. Tara thia ma na ana seteni na ti seteni ni ahangrifan ana tay, adam ahkado : « Yezu ti nesara nan a ; Pol ti ticia slimi gayan a ; ay lekalam ti ndamam ? »

¹⁶ Seteni ni ara adama ma na nahkay ti maslana nani ya seteni aniviyu ni akadvu akaba tay, atama tay a dek ana njeda. Nday nakari dek taharaya a ahay ba, tacuhway, vu gatay dek ambalak, azana day aki ka tay ka vu bi.

¹⁷ Ndam Efez dek, ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ticia ere ye ti agravu na. Tagra angwaz a dal-dal ; tazlabay Bay geli Yezu, tadam nan gadakani.

¹⁸ Mis ya tafakia ahari ka Yezu a ni ti tara kay, tafafaya zlam ya tagudar na vay-vay.

¹⁹ Ndam ya tagray maharam ahaslani ni tahalbiyu wakita ga maharam gatay ni, teviekaba ke meleher ge mis a dek. Tadal sinju ga wakita nday nani grusu dabu kru kru zlam.

²⁰ Nahkay Bay geli adafaki njeda gayan ; pakama gayan akoru kama kama, kalavaf mis ndahan tagaskabu.

²¹ Kalaru ga zlam nday nani ti Pol adam : « Nakoru ka haf Mesedawen akaba ka haf Eseyi, anaslaka eslina ti nakoru a Zeruzalem. Anaslaka a Zeruzalem a ti ahari ahu naru a Rom. »

²² Ara adama nahkay ti aslororu ndam gayan cu, ata Timote nday ata Erest, ka haf Mesedawen. Nan nanani ti ni anjahadkivu gosku bal ka haf Azi.

Ndam Efez tazumki baruv ka ndam ga Yezu

²³ Ka sarta gani nani ti zlam magadavani zlazladani agrava e Efez azuhva divi ga Yezu a.

24 Zal nahan ʼabu, slimi gani Demetriyus, tɔwi gayan ga magray zlam sulumani ʼana gru. Ahar gɔɔakani agraya mazavu ga ahay gɔɔakani ge Ertemis* na ci6-cibena. Ndam ya tɔgri tɔwi ni tɔngɔt sɔngu kay ʼana nan.

25 Demetriyus nakɔn ʼacakalakabu tay akaba ndam ya tagray tɔwi akada gayan ni, mɔk ʼahi ana tay ahkado : « Zlɔbɔba goro ni, kɔsɔruma mɔngɔtum zlam ti ʼana tɔwi geli hini ya magray ni.

26 Ay nihi ti kɔpɔma akaba kɔcɔma ere ye ti Pol ʼagray na. ʼAhi ana mis ahkado zlam geli ya magraya tay ʼana ahar geli gelena ni ti melefit do. Ma gayan ya ti ʼadɔm ni ti mis kay tɔgɔskabɔ. Tɔgɔskabu ma gayan ni ti mis ya ahalay e Efez ni cilin do, mis ya ka had ʼAzi ni ndahan day tɔgɔskabɔ.

27 Mis tɔbu tici ma gayan ni ti atɔɔɔm tɔwi geli ya magray ni ʼɔɔalay do. Atɔɔɔm ahay gɔɔakani ge melefit geli Ertemis gɔɔakani ni day zlam masakani. Ertemis melefit geli gani ti ndam ga had ʼAzi akaba mis ga duniya dɔk tɔhɔngrioru ahɔr a had, ay nihi ti atɔɔɔm nan day zlam masakani. »

28 Demetriyus nakɔn ʼara ʼadɔma ma na nahkay ti mis ya tɔbi slimi ni tɔzuma ɔɔruv a dal-dal, tɔzlah, tɔɔɔm : « Ertemis melefit ga ndam Efez ni ti nan gɔɔakani. »

29 Mis ga kɔsa ni dɔk tɔra ticia ma na ti tagray tuwɔr. Nahkay tɔru tɔgɔs ata Gayus nday ata Aristark, nday ndam Meseduwɔn, adaba nday gani tɔsawadɔkabu akaba Pol. Tɔra tɔgɔsa tay a ti tɔhɔloru tay ke weceweceni ka mɔlan gatay ya tɔcakalavu tamɔnjalɔn kɔ givi ni. †

30 Eslini Pol awayay ahurkiviyyu ke mis macakalavani ni, ay ti ndam madɔbay divi ga Yezu ni tɔcafɔna nan a.

31 Zlɔbɔba gayan ndahan tɔbu, nday ndam ga ngumna ga had ʼAzi. Nday day tɔslɔrkioru mis ti tɔhi ahkado kam-kam ɔru ka mɔlan ge givi ni ba.

32 Mis ni tɔra tɔcakalava nahɔma, ma gatay ʼarakaboru ndo ; ku way way do azlah, adɔm ma gayan tera. Nahkay mis kay e kidin gatay bu ngay tɔcakalakivu kamam ti tɔsɔr do simiteni.

33 Eslini zal nahan ʼavu, slimi gani Eleksender. Ndam *Zude ndahan e kidin ge mis macakalavani ni bu tɔhiaba ma gana, tɔhi mɔru mɔɔɔmaya ma na kɔ meleher ge mis na dɔk. Eleksender nakɔn ʼara ɔcika kɔ meleher ge mis na ti ʼadadi ahar ana tay, awayay azlapay.

34 Ay tɔra tɔsɔra nan zal Zude nahɔma tɔzlah, tɔpɔski ka zlahay ni agray njemdi cu, tɔɔɔm ahkado : « Ertemis melefit ga ndam Efez ni ti nan gɔɔakani ! Ertemis melefit ga ndam Efez ni ti nan gɔɔakani ! »

35 Kɔlɔn gani bay mɔhɔngri pakama ga ngumna ana ndam ga kɔsa ni ʼahi ana mis macakalavani ni tɔlakakaba, mɔk mis nakɔn tɔlakakabɔ ɔɔɔɔɔn a. Tɔra tɔlakakabɔ ti ʼahi ana tay ahkado : « Lekulum ndam Efez ni, mis ga duniya ni dɔk tɔsɔra Efez ti mɔlan *njɔlatani ga ahay ge Ertemis melefit geli gɔɔakani ni. Mazavu ge Ertemis nakɔn ya ʼaslakabiya e melefit ba ni ti mis dɔk tɔsɔra nan day a had ga ahay gani bu.

36 Maslan ya adɔm ma gani nani ma ga malfada ni ti way ? Nahkay ti jalum ahɔr lala, lakumkaba, kɔgudarum ma ba.

37 Mis nday ndani ya kɔhɔlumbiyu tay ahalay ni ti tɔhɔlababiya zlam akal a ahay ge melefit geli ni ba ndo. Tɔndivi melefit geli gani ndo daya.

* 19:24 Ertemis ti melefit walani ga ndam Gres ; tɔɔɔm nan melefit ge kiyyi akaba ga waray. Ahay gayan gɔɔakani ti e Efez ; ahay nani ti gɔɔakani, sulumani dal-dal ; mis tɔɔɔm ahay nani bilin ga zlam adɔskalani ya tɔgri ejep ana mis a duniya bu dɔk ni. † 19:29 Mɔlan ga mamɔnjalɔn ke givi e Efez ti gɔɔakani. Azum mis agray 26.000.

³⁸ Ay tamal ti ata Demetriyus akaba ndam ya tagrakabu tawi ni tawayay mabəhadki mirdim ka maslanə nahəma, məlanə ge seriya əbu : tōru tábəhadki ka tay eslini afa ga ndam magray seriya ni.

³⁹ Ay tamal ti zlam nahanə əbu kawayum kihindam nahəma, ka fat ya ti gəđákani atəcakalava ni ti akədəgum əna ma gani afa gatay kwa.

⁴⁰ Geli ya ti məcakalavu kani ni ti ndam *Rom atəhi ana leli kəcakalumvu ti kawayum kakadumfəjya kə ŋumna tək, kəcakalumvu ti əki ka mam ? Ay ti aməŋgət ma ga məhəŋgrifəjanani ana tay ti təgəsiki ana leli do. »

⁴¹ Bay məhəŋgri pakama ga ŋumna ana mis nakəŋ əra əđəma ma na nahkay ti, əhi ana mis macakalavani ni ku way way do məsləka, mōru a magam.

20

Pol akoru e Mesedəweŋ akaba e Gres

¹ Ndam ga kəsa ni təra təmbərəŋa magray tuwər a nahəma, Pol əzalakabu ndam madəbay divi ga Yezu ni, əhi ana tay təza njeđə. Əra əhia ma ana tay a nahkay ti əgri sa ana tay mək əsləka, őrü e Mesedəweŋ.

² őrü əŋjəa eslina ti əsawadəy əvi njeđə ana ndam məfəki ahər ka Yezu ni əna ma gərgərani kay ya əhi ana tay ni. Kələŋ gani əsləka, őrü e Gres,

³ ənjəhad kiyi mahkər. Ka ya ti awayay acəliyu a *slalah ga yam vu akoru ka had Siri ni ti, ecia ndam *Zəde təzlapakia ga məgri zlam magədavana. Nahkay nanə nakəŋ əŋgoru gwar e Mesedəweŋ zlam gayanə.

⁴ Ndam ya təsawadəkaboru akaba nanə ni ti ata : Sopatros wur ge Pirus ga kəsa Berey ; Aristark, Sikəndəs nday ga kəsa Tesalonik ; Gayus ga kəsa Derbi ; Timote ; ata Tisik nday ata Trofim ga kəsa ya ka had Azi ni.

⁵ Nday nakəŋ təsləka tōru kama, tōru təjəgay leli a Truwas.

⁶ Leli ti ni kələŋ ga wuməri ya təzumvü dipenə *miwisiŋeni do ni məsləka e Filip a, mōru məcəliyu a slalah ga yam vu ga moru minjiki tay a Truwas. Məgray vad zlam ka ahər divi, day ti mōru minjiki tay. Eslini magray gosku sekw.

Pol ahi ma ge Melefit ana mis a Truwas

⁷ Məra mənəgasva ga məzum dəf ge Melefit a ka ahar bələŋ məlakarawa ka fat ga səvdi fat ədiya a ahay va nahəma, Pol əhi ma ge Melefit ana mis mənəgasvani ni. Adaba əsəra mələŋ amasla ti ara əsləka nahəma, əhi ma ni ana mis ni duk əbiviyu ana huđ məlavad.

⁸ Cəŋgel təbu kay a ahay ya ti leli mənəgasvu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahər ga ahay ndahanə.

⁹ Eslini wur dagwa nahanə slimi gani Ewtis nanə əbu mənəhadani digəsa a moftotur bu ni ti ənjia dəwir a danə. Ka sarta gani nani ti Pol nanə əbu əzlapay kekileŋa. Wur dagwa nakəŋ nanə əbu enji dəwir nahkay ti adəbiyu kwa ka ahər ga ahay ya mahkər ya leli məvu ni bu, ədaya ka had a. Nahkay təra tizefteba nanə a ti nanə məmətani əndava.

¹⁰ Ay Pol əhərəya a ga had a, ədəkiyu ka wur dagwa nakəŋ mək əzay nanə a ahar vu. Əra əza nanə a nahəma əhi ana mis ni ahkado : « Əhəli ahər ana kəli ba, əmət ndo. »

¹¹ Kələŋ gani Pol nakəŋ acəloru a ahay ni vu zlam gayanə. őrü əŋjəa ti əzay *dipenə, əsekaba mək əzum. Əra əzuma dipenə na nahəma, acəhi zlam ana mis ni keti hundum mələŋ pay. Mələŋ ni əra acada ti nanə nakəŋ əsləka.

¹² Wur dagwa ni ti ni t̄azoru naŋ a magam, àm̄et ndo naŋ lala zlam gayan. Nahkay mis ni dek t̄àm̄ara dal-dal.

Pol asl̄aka a Truwas a, akoru e Milet

¹³ M̄elaŋ àra àsl̄a ti leli m̄àcaliyu a *slalah ga yam vu ga moru m̄az̄av̄u Pol a Asos. Nahkay leli nak̄əŋ m̄àsl̄aka, mòru m̄in̄jiyu enji gayan. Naŋ ti ni àz̄ay divi ga asak, àd̄əm̄ amoru mazay naŋ eslini kwa.

¹⁴ Pol nak̄əŋ òru èn̄jikia leli a Asos a nah̄əma, m̄az̄av̄u naŋ a slalah ga yam ni vu m̄ək̄ mòru e Mitil̄eŋ.

¹⁵ Mòru m̄in̄j̄əa ti haj̄əŋ gani m̄àsl̄aka, mòru a Siyu. Haj̄əŋ nah̄əŋ gani m̄àsl̄aka mòru a Samos. Haj̄əŋ teḡəni gani day kwa ti m̄in̄jiyu e Milet.

¹⁶ Micik e Efez ndo, adaba Pol àwayay m̄ijin̄ sarta gayan eslini ka hađ Azi do. Naŋ àwacavu ga moroni a Zer̄uz̄alem, awayay ti ah̄ar àd̄əm̄ wuđaka tagray wum̄əri ge *P̄eŋtikwet ni ti èn̄j̄əa.

Ma ga Pol ya àhi ana ḡəđákani ga ndam Efez ni

¹⁷ Nday t̄əbu e Milet nahkay ti Pol nak̄əŋ àsl̄əroru mis e Efez ga mazalabiyu ḡəđákani ga ndam m̄əf̄əki ah̄ar ka Yezu ye eslini ni.

¹⁸ Ḡəđákani nak̄əŋ t̄əra tin̄jia ti Pol àhi ana tay ahkado : « Kwa ka fat goro ya ti n̄ara a Azi a àbivaya ana vad̄ ya kana ni ti, k̄əs̄ər̄uma ah̄əm̄amam m̄àn̄j̄əhad̄kabu akaba k̄əli na akaba ere ye ti n̄əgra na.

¹⁹ K̄əs̄ər̄uma t̄əwi ya ti n̄əgri ana Bay geli na ; a huđ ge t̄əwi gani nani bu ni ti n̄az̄ay ah̄ar goro akada ge mis ḡəđákani ndo ; ku tamal nahkay naŋgu ni mis t̄əzumua b̄ər̄uv a akaba t̄əgrua daliya ad̄aba ndam *Z̄uđe t̄əgraku m̄bađa-m̄bađa palam.

²⁰ K̄əs̄ər̄uma daya n̄im̄birifin̄ zlam ya ti àb̄əlay aj̄ənaki k̄əli ni ana k̄əli ndo. Zlam ni dek n̄əhia ana k̄əli a, n̄əcahia ana k̄əli k̄ə meleher ge mis a vay-vay. A magam gek̄əli day n̄əhia zlam na dek ana k̄əli a, n̄əcahia ana k̄əli a daya.

²¹ Ma goro ya n̄əđəm̄ ni ti n̄əhi ana ndam Z̄uđe akaba ana nday ya ndam Z̄uđe do ni àna n̄j̄əda goro dek t̄əmbat̄kaba majalay ah̄ar gatay a, t̄əḡəskabu ma ge Melefit, t̄əf̄əki ah̄ar ka Bay geli Yezu.

²² « Ay nihi ti nakoru a Zer̄uz̄alem akada ga M̄əsuf *N̄j̄əlatani ya àhu “Ru” kwa ni. Ere ye ti amagrakuvu eslini ni ti n̄əs̄ər̄ do.

²³ Ay ti ere ye ti n̄əs̄ər̄ nah̄əma nihi : a k̄əsa ya nakoru ni vu dek ti *M̄əsuf N̄j̄əlatani àhu ma, àd̄əm̄ at̄əfiyu nu a dan̄gay vu, at̄əgru daliya.

²⁴ Ay a majalay ah̄ar goro bu nah̄əma, ku tamal n̄əbu àna sifa, ku n̄əm̄ət naŋgu ni arañə gani goro do. Ere ya nawayay ni ti, nawayay n̄in̄deverin̄j̄əba t̄əwi ga Bay geli Yezu ya àhu gray ni cilin̄. T̄əwi gayan gani ti ga m̄əhi *Ma M̄əweni Sulumani àki ka *sulum ge Melefit ana mis.

²⁵ « N̄əp̄əsa e kidin̄ gek̄əli ba dek, n̄əhia ma àki ka *M̄əḡur ge Melefit ana k̄əli a. Ay nihi n̄əs̄əra ekip̄əm̄kivu wur ge eri goro va do.

²⁶ Ad̄aba zlam gani nani n̄əhi ma ana k̄əli kani : Tamal maslan̄ə e kidin̄ gek̄əli bu èj̄ija ti ah̄ar goro àkibu bi.

²⁷ N̄əđəm̄ nahkay ti ad̄aba n̄əđəfik̄iaba ere ye ti Melefit awayay agray na dek ana k̄əli a, day n̄im̄birifin̄ arañə ana k̄əli ndo.

²⁸ Nahkay ti bumi slim̄i ana ah̄ar gek̄əli, bumi slim̄i ah̄ar ḡəđákani ti ana mis ndah̄əŋ ya ti M̄əsuf N̄j̄əlatani àb̄əhad̄ivu tay ana k̄əli a ah̄ar vu ni akada ge mis ya t̄əbi slim̄i ana zlam ga ḡənaw ni. Wur ge Melefit àm̄ət ti azuhva mis nday nani. Nahkay ti bumi slim̄i ana tay lala.

²⁹ Nəsəra ka ya ti anasləka afa gekəli a ni ti mis ndahan atara təhurkiviyu ke kəli akada ga kəra gili ya təhurkiviyu ka zlam ga gənwəni. Nahkay ti nday gani nani ti atəgrikaba ahər ana mis na kway-kwayay.

³⁰ Ku e kidin gekəli gekəleni bu day mis ndahan atasəkaf malfada, tawayay ti ndam məfəki ahər ka Yezu ni tādəbay tay.

³¹ Nahkay ti bumvu slimi, dəgəzlumki ahər ka zlam ya nəcahi ana ku way way do gekəli vi mahkar məlafat akaba məlavad ni. Ka ya ti nəcahi zlam nday nani ana kəli ni ti yam tuway goro adəgaya daya.

³² « Ay nihi ti nəmbrivə kəli a ahar vu ana Melefit. Nan gani aməgri sulum gayan ana kəli akada ya adəm aməgri ana kəli ni. Nan ti esliki məvi njədə ana kəli ti kəfumki ahər ka Yezu atam ya ti kəfumki ahər nihi ni. Esliki məvi zlam sulumani ana kəli akada ya aməvi ana ndam gayan dek ni.

³³ Nu ti ku sinu, ku gru, ku azana ga maslan əgə eri ndo :

³⁴ Iekələm day kəsəruma, nu ti nəgray təwi ana ahar goro goroani day kwa ti nəngəti zlam ana huđ goro akaba ana ndam goro ya masawadəy akaba tay ni.

³⁵ Nu nahəma, a huđ ga zlam ya nəgray ni bu dek ti nədəfikia ana kəli a, ahər adəm si kəgrum təwi kwa, nahkay ti kəngətum zlam ga məjənaki ndam talaga ana nan. Bay geli Yezu adəm ana ahər gayan ahkado : “Kəvi zlam ana mis ti amər kur atama ya mis avuk na.” Ma hini ya adəm ni ti jalumki ahər lala. »

³⁶ Pol ara adəma ma hina nahkay nahəma, abəhad mirdim grik akaba tay, ahəngalay Melefit.

³⁷ Eslini nday dek titəwi, tādəgakiyu ka Pol nakəy cip cip ga məgri sa.

³⁸ Bəruv awər tay ti ahar gəđakani azuhva əhi ana tay ahkado : « Ekipəmkivu wur ge eri goro va do » ni palam. Təra təgria sa ti təzoru nan e divi vu bəđak ka məlan ga *slalah ga yam ya akoru acəlviyu ni.

21

Pol akoru a Zerəzalem

¹ Ka ya ti məcəliya a *slalah ga yam va, mədeva akaba tay a nahəma, mōru suwwa a Kos. Məra məsləka eslina ti hajəy gani minjia a Rot a. Kələy gani məsləka eslina, mōru a Patara.

² Eslini mədi ahər ana slalah ga yam ga moroni e Fenisi, məcəlviyu mək məsləka.

³ Məra minjia e kidin ga dəluv ni ba nahəma, məcoru Sipir gwar ka ahar ga gəjar geli, mōru suwwa ka huđ Siri. Məra minjia eslina ti micik e Tir ka məlan ga slalah ga yam ya ticik ti mis təhələba zlam a ni.

⁴ Eslini mədi ahər ana ndam mədəbay divi ga Yezu ni, mənəhad gosku sekw akaba tay. Nday nakəy *Məsuf Njəlatani adəfikia ere ye ti amagrakivu ka Pol a Zerəzalem na ana tay a, nahkay təhi ana Pol : « Kōru ba. »

⁵ Məra məzuma gosku sekweni na akaba tay a ti məhi ana tay leli məsləka, nahkay nday dek akaba wəl gatay akaba bəza gatay təzoru leli e divi bu, məsləkaba a kəsa ni ba, məra minjia kə gəvay ga dəluv a ti məbəhad mirdim, məhəngalay Melefit.

⁶ Mara mədevu akaba tay wuđak nahəma, məgravu sa akaba tay. Kələy gani leli məcəlviyu a slalah ga yam vu, nday ti ni təsləka, təngoru a magam gatay.

⁷ Leli nakəy məsləka e Tir a ti mōru a Petlemayəs. Eslini mōru mədi ahər ana ndam məfəki ahər ka Yezu, məgri sa ana tay, mənəhad akaba tay ruk mək məndəhadbu.

⁸ Məlan̄ ərə əsla ti mōru a Sezare afa ge Filip bay macahi ma ge Melefit ana mis ni, mək mən̄jəhad̄ eslini. Ka ya ti tədəba mis a adəskəlana a Zeruzalem a ni ti nan̄ əkibu ka tay.

⁹ Bəza dahalay gayan̄ təbu faɖ, təsər zawal do, təbu təhəŋgri pakama ge Melefit ya awayay ahi ana mis ni ana mis.

¹⁰ Leli məbu eslini vaɖ ehimeya nahəma, zal nahan̄ slim̄i gani Agabus əsləkabiya e Zude a, ədi ahār ana leli. Nan̄ gani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

¹¹ Əra ən̄jia ti əzay maslpara ga Pol mək əwəlkabu asak akaba ahar gayan̄ əna nan̄. Nahkay ədəm : « Ere ye ti Məsuf Njəlatani ədəm ni nihi : “Bay ga maslpara hini ti ndam *Zude atorū təwəl nan̄ a Zeruzalem akada goro hini ya nəwəlkabu asak akaba ahar ni. Atəgria nahkay ti atəvi nan̄ ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni.” »

¹² Leli nakəŋ məra m̄icia ma gayan̄ na nahkay ti, leli akaba bəza ga mən̄ geli ya eslini a Sezare ni məhəŋgalay Pol, məhi : « Kam-kam kōru a Zeruzalem ni ba ti. »

¹³ Ay ti Pol əhi ana leli ahkado : « Kitəwəm ti kamam ? Kawayum kəbumvū əŋgwaz ti kamam ? Nu ti ku takoru takad̄ nu a Zeruzalem azuhva Bay geli Yezu tekeɖi arəŋa gani goro do. Tamal ti takoru təwəl nu cilij̄ ti ma gani goro mam ; nəgray əŋgwaz do, nəgəskabu nahkay. »

¹⁴ M̄isliki mekelikaba ma gayan̄ na ndo ni ti məmbrəŋ nan̄, mədəm ere ye ti Bay geli Yezu awayay ni m̄agravū cilij̄.

¹⁵ Məra məpəsa eslina vaɖ a ɓal nahəma, məslamalavū mək mōru a Zeruzalem.

¹⁶ Ka ya ti mōru ni ti, akaba ndam Sezare ya tədəbay divi ga Yezu ni. Mōru m̄injua ti təzoru leli afa ga zal Sipir nahan̄ slim̄i gani Mənasəŋ ka məlan̄ ya ti makoru man̄jəhad̄ ni. Nan̄ gani ti əfəkia ahār ka Yezu a əpəsa.

Pol akoru afa ge Zek

¹⁷ Leli nakəŋ mōru m̄injua a Zeruzalem a ti bəza ga mən̄ geli ye eslini ni təgəskabu leli əna məmərani.

¹⁸ Hajəŋ gani ti mōru akaba Pol afa ge Zek. Mōru m̄injua ti məɖi ahār ana gəɖəkani ga ndam məfəki ahār ka Yezu ni dek macakalavani eslini.

¹⁹ Pol əgri sa ana tay mək əŋgəhad̄ təwi gayan̄, əŋgəhad̄i zlam ya ti Melefit əgray e kiɖij̄ ga ndam ya ti nday ndam *Zude do ni bu ni dek ana tay.

²⁰ Təra ticia ma gayan̄ na ti təzləbay Melefit, mək təhi ahkado : « Kici ndo waw wur ga mən̄ geli ni ? E kiɖij̄ ga ndam Zude bu ni ti ndam ya təfəki ahār ka Yezu ni ti tagray dəbu ehimeya. Nday dek təgəskabā *Divi ge Melefit ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni ba lala.

²¹ Ticia nak kəbu kəhi ma ana ndam Zude ya təbu tan̄jəhad̄ e kiɖij̄ ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni, kəhi ana tay təmbrəŋ Divi ge Melefit gani nani, *təkeli kəɖi ana baza gatay va ba akaba tədəbay man̄jəhad̄ ya ahaslani ga ndam Zude ya tədəbay ni va ba ferera.

²² Ay nihi ti magray ahəmamam ? Tara tici nak kəbu ahalay ni.

²³ Nihi nahəma, gray ere ye ti məhuk ni : mis təbu faɖ ahalay, təhi ana Melefit : “Tamal kəgria zlam ya mihindilək na ana leli a ti məwəskaba ahār a.” *

* 21:23 Mənjay Macalani 6.1-18 ; Tɔwi 18.18.

²⁴ Ka ya ti takoru tagray zlam ge migi *njelatani ni ti dægum akaba tay. Sinju gatay ya ahàr àdàm tǎpəl ni ti pǎlkia ka tay a : nahkay ti etisliki mǎwǎskaba ahàr a. Kàgra nahkay ti ma ya mis tǎdǎmkuk ni ti, mis dǎk atǎsǎr ma gatay ni ma ga malfadà. Atǎsǎr nak nakani kǎmbrǎj Divi ge Melefit ya àbu mǎbǎkiani a wakita ge Mǎwiz ni bu ni ndo, kǎbu kadǎbay àna divi gani lala.

²⁵ Ay nday ndahañ ya nday ndam Zude do tǎfǎki ahàr ka Yezu ni ti mǎbikiويا wakita ana tay a àndava. Ere ye ti mazlapaki ni, mǎhi ana tay ahkado : “Kǎhǎpǎdum aslu ga pǎra ba, kǎzumum mimiz ba, kǎhǎpǎdum aslu ga zlam ya tǎmǎrday mǎmǎrdani ni ba, kǎgrum mesǎwehvu ba daya.” »

²⁶ Nahkay hajǎj gani Pol nakǎj tǎslǎka akaba mis fadani na, tǎgray zlam gatay ge migi njelatani. Kǎlǎj gani Pol nakǎj àhuriyu a dalaka ga *ahay gǎdǎkani ge Melefit ni vu. Àhi ana ndam *mǎñgalabakabu mis akaba Melefit ni ahkado : « Amagra vad adǎskǎla ti migi njelatani, nahkay ti ku way way do geli amǎjga ga mǎvi sǎdagà ana Melefit a. »

Tǎgǎs Pol

²⁷⁻²⁸ Vad adǎskǎlani ara andav wudak nahǎma, ndam *Zude ga had Azi ni tipi Pol a dalaka ga *ahay gǎdǎkani ge Melefit ni bu. Tǎra tipia nañ a ti tǎdǎmki ma magǎdavani, tǎzlahki, tǎdǎm : « Ndam *Izireyel, dǎgumkiva ke leli a. Zal ya ti adǎmki ma magǎdavani ka ndam Izireyel, adǎmki ma magǎdavani ke *Divi ge Melefit ya Mǎwiz àbǎki ni akaba adǎmki ma magǎdavani ka ahay gǎdǎkani ge Melefit ni nañ hi. Nañ ti ku eley eley do dǎk ahi ma gayañ ni ana mis dǎk. Nday ya ti nday ndam Zude do ni tekefǎ àvia divi ana tay a, tǎbu tǎhuriyu a ahay gǎdǎkani *njelatani ge Melefit ni vu. Nahkay àgudarkabá ahay na ! » Ndam Zude ga had Azi ni tǎra tǎdǎma nahkay ti mis kay tǎrǎkiva ka tay a, mǎk tǎgǎs Pol nakǎj.

²⁹ Tǎdǎm Pol àgudarkabá ahay na ti, adǎba tipikaba tay ata Trofim zal Efez na tǎbu tǎsawadǎkabu a kǎsa bu. Nahkay tǎhi ana ahàr ahkado Pol nañ àbu afiyu nañ a ahay gǎdǎkani ge Melefit ni vu.

³⁰ Mis ga kǎsa dǎk tǎra tícia ma na ti tǎrǎkia ka Pol nakǎj ke wecewecena a ahay gǎdǎkani ge Melefit ni va. Tǎgǎsaya nañ a yaw, tǎgǎjahaya e mite va mǎk tǎzǎkvú mahay ga ahay ni dǎk hǎya.

³¹ Tawayay takad nañ wudak nahǎma, ma gani ènjua afa bay ga ndam slewja ga ndam *Rom a. Tǎhi ahkado : « Tuwǎr àgrava ahalay a kǎsa Zerǎzalem ba dǎk. »

³² Eslini bay ga ndam slewja ni àday ndam slewja akaba gǎdǎkani gatay ndahañ ke weceweceni, tǎcuhwakioru ke mis dal-dalani ni. Mis ni tǎbu tǎzǎb Pol, ay tǎra tipia bay ga ndam slewja akaba ndam slewja gayañ na ti tǎmbrǎj mǎzǎb nañ hǎya.

³³ Eslini bay ga ndam slewja ni àhǎdǎkfǎñiyu ka Pol, àgǎs nañ mǎk àhi ana ndam slewja gayañ ni tǎwǎla nañ àna jejirbǎ a cǎ. Èhindifinǎ ma kǎ mis na, àhi ana tay ahkado : « Nañ way ? Àgudar mam ? »

³⁴ Ay ti mis ya ti eslini ni ku way way do azlah, adǎm ma gayañ nahañ. Nday tǎbu tǎzlah nahkay ti bay ga ndam slewja ni ècǎkaba ere ye ti mis tǎdǎm na do. Eslini àhi ana ndam slewja gayañ ni tǎzoru Pol ka mǎlǎj ga ahay gatay ya tanjǎhadvú ni.

³⁵ Tòru tinjua àna nañ a, tǎbu tǎcǎl dava ga ahay ni ti tǎzay nañ mazani kwa, adǎba mis ni tǎmbrǎj nañ do, tawayay tǎzǎb nañ keti,

³⁶ nday dǎk tǎzlahlǎjoru, tǎdǎm : « Kǎduma ! »

Pol adəm ma ga vu gayan kè meleher ga ndam Zude

³⁷ Ka ya ti tawayay taziyu Pol nakəŋ a dalaka ga ahay ni vu nahəma, àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Nawayay nəhuk ma ti kəvu divi gani aw ? » Bay ga ndam slewja ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kəsəra ma Gres a waw ? »

³⁸ Tata zal Ezip ya ti àgəskabu ma ga ngumna ndo, àgray ti mis dəbu fad tādəbay naŋ, tārakaboru akaba tay a hud gili vu guhwa hini ni ti nak do waw ? »

³⁹ Pol àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nu zal Zude, tiwi nu a Tars ka had Silisi, nu mis ga kəsa gədakani. Nəgruk kam-kam ; vu divi ga məhi ma ana mis ni ti ! »

⁴⁰ Nahkay bay ga ndam slewja ni àvi divi gani. Pol ècikaba jik ka dava ga dalaka ga ahay na, mək àdadı ahar ana mis ni ti təlatakabá. Mis ni tára təlatakabá ti Pol nakəŋ àhi ma ana tay àna ma *Hebri. Àhi ana tay ahkado :

22

¹ « Ata bəba akaba bəza ga mmawa goro ni, nəhi ma ga vu goro ana kəli, ciməki day. »

² Tára ticia naŋ àbu àhi ma ana tay àna ma Hebri nahəma, təlatakabu dèdik-dèdik, nahkay àhi ana tay ahkado :

³ « Nu zal Zude, tiwi nu a Tars ka had Silisi. Ay ti nədək ahalay a Zeruzalem, maslaŋa ya ti àcahu zlam day Gemeliyel, àdəfukia Divi ge Melefit ya ata bəŋ geli tādəbay na lala. Ka sarta nani ti nəvia ahàr a dek ana Melefit akada gekəli ya kəbum kəvumi na.

⁴ Nəgria daliya dal-dal ana ndam ya ti tādəbay divi ga Yezu na, nəwaya mabazl tay a ; nəgəsa zawal akaba wál a, nəbia tay a daŋgay va.

⁵ Gədakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədakani ndahaŋ təsəra ma goro ya nədəm ni jiri, tagrakua sedi a tata. Təbua wakita, təhu nəhəlikaboru ana bəza ga məŋ geli ya a Damas ni. Nahkay nu nakəŋ nədəvu e divi vu ga moru məwəlbıyu ndam ya təfəki ahàr ka Yezu eslini ni, ga məhəlbıyu tay ahalay a Zeruzalem ti tára tatraə tay. »

Pol azlapaki ka məŋəki ka məfəki ahàr gayan ke Melefit

(Tɔwi 9.1-19 ; 26.12-18)

⁶ « Ka ya ti nəbu nakoru a Damas, ninjiyu wudak fat àra ècika tirked-kef nahəma, masladani dal-dal àsləkabiya e melefit ba, àhərkuaya.

⁷ Eslini nu nakəŋ nəzum mədəfani mək nəci dəŋgu ga maslaŋa àzalay nu, àhu ahkado : “Sol, Sol kəgru daliya ti kamam ?”

⁸ Àra àhua ma nahkay ti nəhi : “Nak way, bay goro ?” Mək nəci dəŋgu ni keti : “Kəgri daliya ti ana nu, nu Yezu zal Nazaret ni.”

⁹ Ndam ya ti leli məbu makoru akaba tay ni tipia masladani na, ay ti ticı dəŋgu ga bay ya ti àhu ma ni ndo.

¹⁰ Eslini nəhi : “Nəgray nihi ti mam, bay goro ?” Àhəŋgrufəŋ, àhu : “Cikaba, ru a Damas, ekinjua eslina ti atəhuk ere ye ti Melefit àhuk gray ni dek.”

¹¹ Masladani ni àra àhərkuaya ti àwulufa nu a, nahkay ndam ya ti məbu makoru akaba tay ni tədafua ahar a, təzoru nu a Damas.

¹² « A Damas nahəma zal nahaŋ naŋ àbu, slimi gayan Ananiyas. Naŋ gani mis sulumani, àgəskabá Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki na lala. Nahkay ndam *Zude ye eslini ni dek tədəm naŋ mis sulumani ededıŋ.

¹³ Mòru minjua a Damas a ti naŋ nakəŋ àra àdu ahàr, àhu ahkado : “Sol, wur ga mmawa goro ni, pi divi akada ya ahaslani ni.” Eslini nipi divi, nipi naŋ huya.

14 Ananiyas nakəŋ àhu keti : “Melefit ga ata bəŋ geli ni àdəkiba kur kwa ahaslana, ti kəsər ere ye ti naŋ awayay ni, ti kəsər Bay Jireni ni, ti kici ma ya ti naŋ àhuk ni.

15 Awayay ti kigi zal sedi gayan, kàhi ere ye ti kipi ni akaba ma gayan ya kici ni ana mis dek kwa.

16 Ay nihi kicia ma nahkay ti, kajəgay mam mba mam ? Cikaba, *tābaray kur, hənḡalay Melefit àna *slimi ga Yezu, nahkay ti Melefit ambərufukwa zlam magudarani gayak na.”

17 « Àra àpəsa 6al nahəma, nənḡa a Zerəzalem a. A vad nahan nəhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu, nəbu nahənḡalay Melefit nahəma, Melefit ənḡazlu zlam nahan.

18 Niŋi Bay geli Yezu, àhu ahkado : “Sləkaba a Zerəzalem a ke wecewecena, adaba ndam Zerəzalem atəḡəskabu ma ya akəđəmku ni do.”

19 Nahkay nu nakəŋ nənḡəŋrifəŋ, nəhi ahkado : “Bay goro, nday day təsəra, ahaslani nu nəbu nakoru a ahay gəḡəŋani gatay ya *tahənḡalavù Melefit ni vu, nəhuriyu nəḡəsaya ndam ya təfəkuk ahər na, ndahan nəbiyu tay a danḡay vu, ndahan ti ni nəzləđ tay timey.

20 Ka ya ti təbu takad zal sedi gayak Etiyeŋ ni ti nu day nəbu ka məlanḡ gani, nəwaya dal-dal, nəjəgakia məgudi ga ndam ya takad naŋ na daya.”

21 Nay nakəŋ àhu keti : “Nak sləka kōru, adaba nəsləroru kur drin e kidinḡ ga jiba ndahanḡ ya ti nday ndam Zude do ni vu.” »

Pol naŋ àbu kè meleher ga gəđakani ga ndam slewja

22 Təra ticia ma ga Pol ya àđəm ahkado : « Yezu àhu : “Sləka kōru, nəsləroru kur e kidinḡ ga jiba ndahanḡ ya ti nday ndam *Zude do ni” » nahəma, mis ni təzlah, təđəm : « Jijinḡma maslanḡa hina, kaduma naŋ a ! Ahər àđəm kəđrənḡumiviyu sifa ba ! »

23 Nahkay nday nakəŋ təzlah, təhəlkaba məgudi gatay a taboru, akaba taboru had agavəla.

24 Nday təbu tagray nahkay ti bay ga ndam slewja ga ndam *Rom ni àhi ana ndam slewja gayan ni təziyu Pol ka dalaka ga ahay ni ti təzləđ naŋ. Awayay təzləđ naŋ nahkay ti adaba awayay məđəmaya ma ge jiri a ti təsər mis ni təzlahki ti kamam.

25 Ka ya ti təbu təwəl Pol ga məzləđ naŋ nahəma, Pol nakəŋ àhi ana bay ga ndam slewja ya naŋ àbu eslini ni ahkado : « Təvia divi ana kəli a ga məzləđ zal Rom mənḡəd magrafəŋa seriya waw ? »

26 Naŋ nakəŋ àra ècia ma ga Pol na ti àrəkioru ka bay gayan, àhi ahkado : « Kagray hi ti ahəmamam ? Naŋ hini zal Rom ci ni ! »

27 Nahkay bay ga ndam slewja nakəŋ àrəkia ka Pol a, àhi : « Hu nak ti zal Rom eđedḡ aw ? » Pol àhi : « Iy nu zal Rom ! »

28 Bay ga ndam slewja ni àhi : « Nu nəbəhada singu a dal-dal day ti niḡi zal Rom ! » Pol ti ni àhənḡrifəŋ, àhi : « Ay nu ti kwa tıweya nu a, nu zal Rom. »

29 Ndam slewja ya təwəl Pol, tawayay təzləđ naŋ ti məđəmaya ma ge jiri a ni təra təsəra Pol naŋ zal Rom ti təsləka, təmbərbu naŋ. Bay ga ndam slewja ni àra àsəra Pol zal Rom, àwəla naŋ àna jejirbi a ti, naŋ naŋani àna ahər gayan day ənḡwaz àwəra naŋ a.

Pol naŋ àbu kè meleher ga ndam magray seriya

30 Bay ga ndam slewja ni awayay asər ere ye ti ndam *Zude tàcaliki Pol ni lala. Nahkay hajəŋ gani èpicheiba jejirbi na ana Pol a, àzalakabu gəđakani ga

ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam magray seriya ga ndam Zude ni dek. Tàra tàcakalava nahəma, àra àna Pol e kidîŋ gatay va.

23

¹ Eslini Pol nakəŋ àmənjaləŋ ana ndam magray seriya ni lala, àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, a majalay ahàr goro bu ni ti kwa ka ya ti nənjàki mægri təwi ana Melefit ni àbivaya ana kana nu nàbu njalata kè meleher gayəŋ. »

² Ananiyas gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àra ècia ma ga Pol na ti àhi ana ndam ya ti kà gəvay ga Pol ni : « Sumikabiyu bəbarva ka pakama gayəŋ ni. »

³ Eslini Pol àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Melefit aməsi bəbarva ti ana nak ! Nak ti akada ga gudu awayay ambəđ, tàgria zlam bəđ-bəđana ni. Nak kəđəm kəbu kagrafua seriya ti akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz àbaki ni. Ay nihi ti kàgray ere ye ti Melefit àđəm a wakita ge Məwiz ni bu ni do, adaba kàhi ana mis təsu bəbarva. »

⁴ Mis ya təbu eslini ni təhi ana Pol ahkado : « Kindivi gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ya Melefit àdaba naŋ a ni zla do waw ! »

⁵ Pol àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, ŋgay naŋ gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti nəsər do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Kindivi gəđakani ga ndam jiba gayak ba.” * »

⁶ Pol àra àsəra mis macakalavani ni ndahaŋ ndam *Seduseyən, ndahaŋ ti ni ndam *Feriziyən nahəma, àzlah kè meleher ga ndam magray seriya ni, àđəm ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, nu zal Feriziyən, baba day zal Feriziyən. Təzəbiyu nu kè meleher gekəli, tagrafua seriya ti adaba nəfəki ahàr ke Melefit, nəsəra mis atəŋgaba e kisim ba. »

⁷ Pol àra àđəma ma na nahkay ti ndam Feriziyən tàgray gejewi akaba ndam Seduseyən, mək mis macakalavani ni ticirvu.

⁸ Ticirvu nahkay ti adaba ndam Seduseyən təđəm mis àməta ti àŋgaba e kisim ba do, təđəm məslər àbi, məsuf day àbi ; ndam Feriziyən ti ni təđəm mis təŋgaba e kisim ba, məslər akaba məsuf day təbu.

⁹ Zlahay ge mis ni àra àsagakiva ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ya təkibu ka ndam Feriziyən ni təzuma 6əruf a dal-dal, tàpaslakiaba eri ke mis ndahaŋ na, təđəm : « Magudar ga maslaŋa hini ti àbi ; bi məsuf ahkay do ni məslər àhi ma ti məsəruma waw ? »

¹⁰ Nday nakəŋ təbu tagray gejewi kay kay nahkay ti bay ga ndam slewja ni àgra aŋgwaz a, àđəm bi atakwacakaba Pol a. Nahkay àhi ana ndam slewja gayəŋ ni tōru təzababiya Pol e kidîŋ ge mis ni ba, təzoru naŋ ka dalaka ga ahay ni.

¹¹ Ga məlavəđ gani Bay geli àŋgazlivu ana Pol nakəŋ, àhi ahkado : « Kàgray aŋgwaz ba, kàgra sedi goro ahalay a Zerəzalem a, nahkay nawayay kōru kàgray akada nani a Rom daya. »

Ndam Zude təzlapaki ka Pol ga mægri zlam magədavani

¹² Ge miledə gani ti ndam *Zude təzlapaki ka Pol ga mægri zlam magədavani. Tàməđay dək, təđəm : « Tamal məkad Pol ndo ni ti məzum zlam do, misi araŋa do. »

¹³ Nday ya ti təđəmki ma ka Pol ni ti tətama kru kru fəđana.

* 23:5 Mahərana 22.27.

14 Nahkay tòru afa ga gə́dákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefít nday tǎbu akaba gə́dákani ndahan, tǎhi ana tay ahkado : « Leli mǎmbada dǎk, mǎdǎm ahkado : Tamal mǎkad Pol ndo ni ti mǎzum zlam do, misi arañja do.

15 Nihi nahǎma lekulǎm akaba ndam magray seriya ni ti ma gekuli mǎnja bǎlan, dǎgum kǎhumi ana bay ga ndam slewja ni mǎzibiya Pol ana kuli a. Kǎhumi ahkado mawayay mihindifinǎ zlam gayan ya ǎgray na lala. Leli ti ni amakad nan e divi bu, etinjikia ǎna nan ke kuli a do. »

16 Ka ya ti nday tǎbu tǎzlapay nahkay ni ti wurum ga Pol ǎcia zlapay gatay na. Nahkay ǎcuhworu ka mǎlan ga ahay ga ndam slewja ni. ǒru ǎnjua ti ǎcaliyu a dalaka ga ahay ni vu mǎk ǎhǎngri ma gatay ni ana Pol.

17 Nahkay Pol nakǎnj ǎzalabiyu gə́dákani ga ndam slewja nahanj bǎlan, ǎhi ahkado : « Zoru dagwa hini afa ga bay gekuli ni, adaba ma gayanj ǎbu akoru ahi. »

18 Eslini gə́dákani ga ndam slewja nahanj ni ǎzoru nan afa ga bay gatay nakǎnj. ǒru ǎnjua ǎna nan a ti ǎhi ahkado : « Pol zal danǎy ni ǎzalay nu, ǎhu nǎzukbiya dagwa hina, ma gayanj ǎbu awayay ahuk. »

19 Nahkay bay ga ndam slewja ni ǎgǎs ahar gani, tòru cak mǎk ǎhindifinǎ ma gana, ǎhi : « Kǎra ti ǎna ma ga mam ? »

20 Nan nakǎnj ǎhǎngriñanj, ǎhi ahkado : « Ndam Zude tǎzlapakabá, tǎdǎm etihindi kur kǎzoru Pol kǎ meleher ga ndam magray seriya ni hǎnj, atǎhuk tawayay tihindifinǎ ma lala.

21 Ay ti atǎhuka ma gatay na nahkay ti kǎgǎskabu ba, adaba mis tǎtam kru kru fad tǎbu atabǎhadi eri e divi bu. Nday gani tǎmbada dǎk, tǎdǎm : “Tamal mǎkad nan ndo ni ti mǎzum zlam do, misi arañja do.” Nihi ti ma gatay bǎlan, tajǎgay ma gayak ya akǎhi ana tay ni cilinj. »

22 Wur dagwa ni ǎra ǎhia ma nahkay ti bay ga ndam slewja ni ǎhi : « Slǎka, ay ti ngay kǎhua ma hina ti kǎhi ana maslanǎ ba. »

Tǎzoru Pol a Sezare

23 Kǎlanj gani bay ga ndam slewja ni ǎzalay gə́dákani ga ndam slewja ndahan cǎ, ǎhi ana tay : « Slamalumu ga maroni a Sezare ga mǎlakarawa ǎna njemdi ambǎmbu. Ka ya ti kǎdǎgum nahǎma, duma ndam slewja diñ diñ cǎ, ndam ya takoru ǎna pilis ni kru kru adǎskǎla, slewja ndahan awasl ǎfǎnj kǎ tay ni day diñ diñ cǎ ;

24 ngǎtumiva pilis ndahan ana Pol a, zumoru nan afa ga bay Felis ti arañja ǎnjfinj ka ahǎr divi ba. »

25 Nahkay bay ga ndam slewja ni ǎbikioru wakita ana bay Felis ni ; ǎhi nahkay hi :

26 « Nu Kǎlot Liziyas nǎgruka sa, bay gə́dákani Felis.

27 Maslanǎ hini ya nǎslǎrukaboru ni ti ndam *Zude tǎgǎs nan, tawayay takad nan. Nǎra nǎcia nan zal Rom ti mǎru akaba ndam slewja goro mǎhǎngafǎnj nan kǎ tay a.

28 Nawayay ti nasǎr ere ye ti tacalki nan ni ti, nǎzoru nan kǎ meleher ga gə́dákani ge seriya gatay.

29 Ka ya ti tagrafǎnj seriya ti nǎdi ahǎr ana zlam magudar gayanj ya ti takadki nan di ahkay do ni esli ga mǎfiyu nan a danǎy vu ni ndo. Ay tacalki nan ti ǎki ke divi gatay ya tadǎbay ni.

30 Yaw maslanǎ nahanj ǎrǎkua ǎhu ahkado : “Ndam Zude tǎzlapakabá ga mǎgri zlam magǎdavani ana Pol a.” Nǎra nǎcia ma nana ti nǎslǎrukaboru

naŋ ti nahkay, mæk nəhi ana ndam ya tacalki naŋ ka zlam magudarani ni tábəhadki mirdim afa gayak. »

³¹ Nahkay zla nahəma, ndam slewja ni tàgray ere ye ti bay gatay àhi ana tay ni : tàzay Pol ga mələvaɗ nani, tòru àna naŋ a Antipatris.

³² Həjəŋ gani ndam slewja ya tòru àna asak ni tàsləkabiya, tənŋa ka mələŋ gatay na, təmbərfəŋbiyu Pol kà ndam ya tòru àna pilis ni ti tázoru naŋ.

³³ Tòru tɪnjəa a Sezare a ti təvi wakita ni ana Felis bay gəɗakani nakəŋ mæk tədəfiki Pol.

³⁴ Bay gəɗakani ni àra àza wakita na, èjəŋa ti àhi ana Pol ahkado : « Nak mis ga haɗ weley ? » Pol àra àhia naŋ mis ga haɗ Silisi ti

³⁵ naŋ nakəŋ àhi ahkado : « Ndam ya ti tacalki kur ka zlam magudarani ni etinjia day kwa ti enihindifuka ma. » Nahkay àhi ana ndam slewja gayan táfiyu Pol a ahay gəɗakani ga bay *Erot ni vu, tājəgay naŋ.

24

Ndam Zude tabəhadki mirdim ka Pol afa ga bay Felis

¹ Vaɗ zlam kələŋ gani ti Ananiyas gəɗakani ga ndam *manŋalabakabu mis akaba Melefit ni ènjia a Sezare a. Tàra ti akaba gəɗákani ndahaŋ akaba Tertəlus bay məsər seriya ya embikivu ke mis àna seriya ni. Eslini nday nakəŋ tədəfi vu gatay ana bay gəɗakani Felis ga məbəkí mirdim ka Pol.

² Tàra təzalibiya Pol nakəŋ ana tay a ti Tertəlus àɗəmki ma ga macalki naŋ ka zlam magudarani, àɗəm ahkado : « Gəɗakani Felis, leli məbu manjəhad àna sulumani ka haɗ geli ti azuhva nak ; haɗ geli àslamalavu ti adaba kəsəra zlam a palam.

³ Zlam nday nani ti gərgəri kay, kəgri ana leli ka haɗ geli ni dek. Nahkay məgruk səsi dal-dal azuhva zlam ya mənŋət afa gayak ni dek.

⁴ Ay ti nəwayay nijinj sarta gayak kay do ; nahkay àna sulum gayak kam-kam mahəŋgalay kur ciiki pakama geli ni ana leli gəzit ti !

⁵ Naŋ hini ti məsəra naŋ mis magudarkaba haɗ geli a, naŋ àbu ewisiŋkabu ndam *Zude ga mələŋ ni dek. Naŋ gəɗakani ga ndam Nazaret ya taɗəbay divi magəɗavani ni.

⁶ Àgudara zlam ndahaŋ a nahkay ti, awayay agudarkaba *ahay gəɗakani ge Melefit na daya. Məgəs naŋ ti azuhva nani. [Leli amal mawayay magrafəŋa seriya akada ge *Divi ge Melefit geli na.

⁷ Ay ti, Liziyas bay ga ndam slewja ni àra àhəŋgay naŋ a ahar geli bu ga njəɗa.

⁸ Mæk Liziyas àhi ana ndam ya tacalki naŋ ka zlam magudarani ni tábəhadki mirdim afa gayak.] Tamal kihindifinŋa ma nəŋgu ni, akəsər zlam geli ya macalki naŋ ni ti jiri ededɪŋ. »

⁹ Tertəlus àra àɗəma ma gayan na ti ndam Zude ye eslini ni tədəm Pol àgudara, ma ge Tertəlus ya àɗəm ni jiri ededɪŋ.

Pol aɗəm ma ga vu gayan kè meleher ge Felis

¹⁰ Kələŋ gani bay Felis nakəŋ àvi divi ana Pol ga mazlapani. Eslini Pol àhi ahkado : « Nəsəra àgray vi ehimeya nak kàbu kagray seriya ka haɗ hini. Nahkay nəmər ga məɗəmaya ma ga vu goro kè meleher gayak a.

¹¹ Moru goro a Zeruzalem ga mazləbay Melefit nahəma, tamal kihindi ma gani ti àtam vaɗ kru mahar cə do.

12 Day-day mis àdu ahàr nu nàbu nagray gejewi ata maslanja a *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ndo ; nu nìwisiŋkabu mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ga ndam *Zude gərgarani ni bu ahkay do ni a kəsa bu ndo.

13 Ere ye ti ndam nday hini tacalki nu, təđəm nàgudara ni ti àbi, ere gani ya təđəm nàgudara ni ti təđəfukaya koksah.

14 Ay ti ere ye ti nəsəra, nəđəm kə meleher gayak ni ti nihi : Nu nàbu nadəbay divi məweni ya ndam nday nani təđəm magədavani ni. Ay nu nàbu nəgri tawi ana Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ geli ya təđəbay ni, nàbu nəgəskabu *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni akaba pakama ya ndam məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis təbəki ni dek.

15 Nəbu nəfəki ahàr ke Melefit, nəsəra ndam jireni akaba ndam magudar zlam atanğaba e kisim ba. Nday day təbu təfəki ahàr, təsəra nahkay.

16 Azuhva nani ti nazay njəda goro, nawayay ti nānjəhadə kəlavad àna sulumana kə meleher ge Melefit akaba kə meleher ge mis a.

17 « Yaw àgray vi ehimeya nàra a Zeruzalem a ndo, nihi ti nàra ga məjənaki ndam jiba goro àna siŋgu akaba ga məvi sədaga ana Melefit a.

18 Ka ya ti təgəs nu ni ti tədu ahàr a ahay gəđakani ge Melefit ni bu, ka sarta gani nani ti nəgraba ere ye ti mis tagray ti tigi *njəlatani na àndava. Ka gani nani ti mis təfu kà gəvay kay bi, ndam magray tuwər nday təbi.

19 E kidiŋ ge mis ya təbu eslini ni bu ni ti ndam Zude ndahan təsləkabiya ka had Azi a. Tamal təđəm nàgudara zlam a ti akal tara kə meleher gayak a ga macalki nu a kwa.

20 Do ni ti, tamal magudar goro àbu ti nday hini təđəməya ere ye ti təcalki nu ka ya ti təzoru nu kə meleher ga ndam magaray seriya a Zeruzalem na.

21 Tamal zlam àbu ya tisliki macalki nu ni ti, pakama hini ya nəđəm kay kay ni : “Təzəbiyu nu kani kə meleher gekəli, tagrafua seriya ti adəba nəfəkia ahàr ke Melefit a, nəsəra mis atanğaba e kisim ba !” »

22 Felis bay ni əsəra manjəhad ga ndam məfəki ahàr ka Bay geli a, nahkay àhəŋgaroru seriya ni kama. Àhi ana ndam ya tacalki Pol ka zlam magudarani ni ahkado : « Liziyas bay ga ndam slewja ni eminjia day kwa ti anəgri seriya ana kəli. »

23 Mək àhi ana gəđakani ga ndam slewja ni tājəgay Pol lala, ay təgri daliya akada ya təgri ana ndam danğay ndahan ni ba, təvi divi ana ndam gayan tāmənjava nanj a.

Pol nanj àbu a danğay bu

24 Pol àra àgra vad a bal eslina ti ata Felis nday ata wal gani Dərsil wur Zude təzalabiyu nanj, tawayay tici ma àki ka məfəki ahàr ka Yezu *Krist.

25 Pol nəkəŋ àra ənjia ti ànjəki ka pakama, àđəmki ma ka manjəhad sulumani àna magray jiri, àki ka məbi slimi ana ahàr akaba àki ke seriya ya Melefit amagrafəŋa kə mis a ni. Felis àra ècia ma gayan ya àđəm na ti àgra anğwaz a, mək àhi : « Nihi nahəma sləka ; ka ya ti anəŋgəta ahar a ni ti anəzalay kur keti kwa. »

26 Ku tamal àđəm nahkay nəŋgu ni, Felis àhi ana ahàr bi Pol aməvi siŋgu ; nahkay ti azalay Pol ga marana afa gayan a kəlavad.

27 Pol àra àzuma vi a cə a danğay ba nahəma, Porkiyus Festus àŋguviyu a bay ge Felis vu. Ka ya ti Felis àsləkaba a bay gayan ni ba ni ti àmbərvù Pol a danğay bu, adəba awayay aməri məbərur ana ndam *Zude.

25

Pol awayay ti bay gəđakani ga ndam Rom mągrafəŋa seriya

¹ Festus ərə azumva vad a mahkər a bay gayan ɲi ba nahəma, əcik a Sezare, ɔru a Zeruzalem.

² Ɔru ɛnɲa eslina ti gəđakani ga ndam *manɟalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ga ndam *Zude ni tərəkia ka bay na, tábəhadki mirdim ka Pol keti. Táhəgalay naɲ, təđəm :

³ « Tamal kəgəskabá ma geli na ti hənɟaroru Pol a Zeruzalem. » Təđəm nahkay ti adaba tawayay takoru tabəhadí eri ana Pol e divi bu ga makad naɲ.

⁴ Ay ti Festus nakəŋ əhənɟrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Pol naɲ əbiyu a danɟay bu a Sezare, nu day nawayay naslaka naɲgoru eslini. »

⁵ Əhi ana tay keti : « Tamal maslaŋa gani nani əgudaria zlam ana kəli a ti, dumaba gəđakani gekəli a ti makoru akaba tay a Sezare. Etinɲa eslina ti atabəhadki mirdim. »

⁶ Festus əpəsiyu a Zeruzalem vad azlalahkər ahkay do ni vad kru day kwa ti əŋga a Sezare a. Əra ɛnɲia ti hənɟ gani əhəraya ənɟəhad ka mələŋ magray seriya mək əđəm təzəbiya Pol a.

⁷ Pol nakəŋ ərə ɛnɲia ti ndam Zude ya təsləkabiya a Zeruzalem a ni tēveliŋi ahər mək təcalki naɲ ka zlam gərgəri kay ya ti tábəlay do simiteni ni. Ay zlam gani dek ya ti təcalki naɲ ni ti təsliki madafana koksah.

⁸ Nahkay Pol əhənɟrifəŋ ana tay, əđəm ahkado : « Ere ye ti nəgudar ni ti əbi, ku əki ke Divi ga ndam Zude ya Məwiz əbəkí ni, ku əki ka *ahay gəđakani ge Melefit, ku əki ka *Sezar bay geli gəđakani nənɟu ni nəgudar ndo. »

⁹ Festus ərə əcía ma ga Pol na ti əhənɟrifəŋ, əhi ahkado : « Mazoru kur a Zeruzalem, nakoru nagrafuka seriya eslina ti kəgəskabu aw ? » Əđəm nahkay ti adaba awayay aməri məbərur ana ndam Zude.

¹⁰ Eslini Pol nakəŋ əhənɟrifəŋ, əhi : « Ahalay ti kala-kala nu kə meleher ga Sezar bay geli gəđakani ni. Tagrafua seriya ti si ahalay kwa. Nak day kəsəra lala, nəgudari zlam ana ndam Zude ndo timey.

¹¹ Tamal nəgudara zlam a əgəski takadki nu di ti, nəgəskabu təkada nu a. Ay tamal ma gatay ya təcalki nu ni ma ga malfada ti maslaŋa əbi ɛsliki məvi nu ana tay bi. Nakoru əna ma gani kama afa ga Sezar bay geli gəđakani ni. »

¹² Festus nakəŋ ərə əcía ma ga Pol na ti təzlapaki akaba ndam ya təvi sawari ni, mək əhi ana Pol ahkado : « Kəđəm kakoru əna ma gani kə meleher ga Sezar ti, təzoru kur afa gayan gani. »

Pol adəm ma kə meleher ga Agripa

¹³ Əra əgra vad a 6al ti bay Agripa nday ata wur ga məŋani walani Berenis təra a Sezare a ga məgri sa ana Festus a.

¹⁴ Təra təpəsa eslina vad 6al nahəma, Festus əŋgəhadí ma əki ka Pol ana bay Agripa. Əhi ahkado : « Zal nahanəŋ naɲ əbu ahalay, Felis əmbərva naɲ a danɟay ba.

¹⁵ Ka ya ti nòru a Zeruzalem ni ti gəđakani ga ndam *manɟalabakabu mis akaba Melefit akaba gəđakani ga ndam *Zude ndahanəŋ ni tábəhadki mirdim, təđəm seriya mázəgada naɲ a.

¹⁶ Nəhi ana tay ahkado : “Leli ndam *Rom ti mągray nahkay do. Wudaka magrafəŋa seriya kə mis a ti mazaya naɲ kə meleher ga ndam ya təcalki naɲ ka zlam magudarani na ti maslaŋa nani məđəmaya ma ga vu gayan day kwa.”

17 Tàra tìcia ma goro na ti màra akaba tay ahalay a Sezare a. Nìjijìj sarta ndo, hajəj gani nòru ka mələj magray seriya ni, nədəm tázəbiya zal nana huya.

18 Ndam ya tábəhadki mirdim ni tàra, ay ti tàcalki nanj ka zlam magudarani ya nəjalaki ahàr ni ndo.

19 Tàləgavu àkivu ti, àki ke divi gatay ya tadəbay Melefít gatay àna nanj ni cilij. A huf ga pakama gatay ya táləgavu àkivu ni bu ni ti ahar gəđakani àki ka zal nahanj slimi gani Yezu. Nanj gani nani ti àməta, ay ti Pol maslanja ya tàcalki nanj ka zlam magudarani ni àdəm nanj àbu kekilerja àna sifa.

20 Nu ti nəsər ahəmamam nagraj seriya ga pakama gani hini do. Nahkay nəhi ana Pol : “Kawayay ti nəzoru kur a Zerəzalem, nagrafuka seriya eslina àki ka pakama hina waw ?”

21 Ay ti Pol àdəm “Seriya goro ti tòru àna nanj kama afa ga *Sezar bay geli gəđakani ni.” Nahkay nədəm mánjəhad a ahay bu tájəgay nanj, anəngəta ahar day kwa ti anəsləroru nanj afa bay geli gəđakani ni. »

22 Agripa àra ècia ma ge Festəs ya àhi na ti àdəm : « Nu day nawayay nici ma ga maslanja nani, nawayay ti nanj nanjani azlapu àna ma gayan. » Festəs àhəngrifəj, àhi : « Hajəj hajəja kara kici ma gayan ya amazlapay ni. »

23 Hajəj gani mis gəđakani kay təzoru ata Agripa nday ata Berenis afa ge Festəs a ahay gəđakani ya mis tanjasvaviyu ni vu. Bəbay ga ndam slewja akaba gəđakani ga kəsa ni dek təbu eslini àndava. Ata Agripa nday ata Berenis tòru tìnjua ti Festəs àdəm tázəbiya Pol a.

24 Tàra tìnjia àna Pol a ti Festəs nakəj àdəm ahkado : « Bay Agripa akaba lekələm ya kəbum ahalay akaba leli ni dek, nəhi ana kəli nahəma, maslanja hini ya lekələm kəmənjumləj ni ti ndam Zude dek tàra afa goro a, tábəhadkia mirdim a. Kwa ka ya ti nu a Zerəzalem ni ti tábəhadkia mirdim a, təzlahki, tədəm tákada nanj a, ahalay day tàgray nahkay.

25 Ka nu ti, nìpi zlam magudar gayan ya takadki nanj di ni ndo. Ku tamal nahkay nəngu ni, nanj nanjani àdəm àna ma gayan təzoru ma gani afa ga bay geli gəđakani ni. Nahkay nəgəskabá ma gayan na, nədəm təzikaboru ana nanj.

26 Ay ti ere ye ti nəbikioru ana bay àki ka nanj ni nəsər fanj do. Nəzalabiyu nanj kè meleher gekəli, ahar gəđakani kè meleher gayak bay Agripa ti nahkay. Emihindifinja ma day kwa ti anəsər ere ye ti anəbikioru ni.

27 Nəsləroru zal danjay a Rom afa ga bay ti nəbiki ere gani ya tacalki nanj do ni ti, nətamahay àgravu do. »

26

1 Eslini Agripa àhi ana Pol ahkado : « Nəvuka divi a, kisliki mazlapaya ma ga vu gayak a. » Nahkay Pol àdaday ahar ti mis tici ma gayan, mək ànjəki ka mazlapaya ma ga vu gayan a. Àdəm ahkado :

2 « Bay Agripa, kani nəzlapay ma ga vu goro àki ka zlam ya ndam *Zude tacalki nu ni. Nəzlapay nahkay ti nəmərvu dal-dal adaba nu nəbu kè meleher gayak.

3 Nəmərvu ahar gəđakani ti adaba kəsəra manjəhad ga ndam Zude akaba pakama ya tagrakivu gejewi na lala. Nahkay kam-kam biaba slimi ana ma goro ya nədəm na.

4 « Ndam Zude dek təsəra manjəhad goro a. Kwa ka ya ti nu wur dagwa nəngu ni təsəra ahəmamam nənjəhad e kidij ga ndam jiba goro bu a Zerəzalem na.

⁵ Kwa ahaslani tāsəra nu a, tamal tawayay magrakua sedi a ti tisliki mādəmani ahəmamam nənəhad akada zal Feriziyen, nday ya ti tadəbay *Divi ge Melefıt lala, tətam mis ndahan ni dek ni.

⁶ Nihi ti ndam Zude ni tagrafua seriya ti adaba nəgəskabá pakama ge Melefıt ya ahıbiyu ana ata bəŋ geli, adəm aməgri zlam sulumani ana tay na.

⁷ Ndam ge dini kru mahar cəeni ga jıba geli ni təgri tawi ana Melefıt məlafat akaba məlavad ana njədə gatay dek, adaba tawayay tipi zlam gani nani ya Melefıt adəm agray ni. Bay Agripa, nu day nawayay nipi zlam gani nani, ay ndam Zude tacalki nu ti ka pakama gani hini !

⁸ Lekələm ndam Zude ti kədəmum mis aməta ti Melefıt ahəŋgaraba naŋ e kisim ba koksah ti kamam ?

⁹ Nu day ahaslani nədəm si ahər adəm nəcafəŋa mis ka məfəki ahər ka Yezu zal Nazaret na ana njədə goro a dek kwa.

¹⁰ Nəgray a Zeruzalem ti nahkay. Gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefıt təvua divi a ga məbiyu ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni a daŋgay va, nahkay nəbiya tay a kay a daŋgay ni va. Ka ya ti ndam magray seriya tədəm tábazl tay ni ti nu day nəgəskabá tábazla tay a.

¹¹ Sak ehimeya nəsawadoru a kəsa vu, nəhuriya a ahay ga *mahəŋgalavú Melefıt ga ndam Zude ni va dek, nədəm si tatraf ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni, nəfəki njədə ka tay, nawayay ti təmbrəŋ məfəki ahər ka Yezu. Nəzumkia bəruv ka tay a dal-dal, nəwaya məgri daliya ana nday ya ti a kəsa ndahan bu na daya. »

*Pol azlapaki ka mənəki ka məfəki ahər gayan ke Melefıt
(Tɔwi 9.1-19 ; 22.6-10)*

¹² « Nahkay ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefıt ni təvu divi gani, təsləroru nu a Damas ga magray tawi gani nani ana slimi gatay.

¹³ Bay Agripa, fat wis wis ka ya ti nu nəbu ka ahər divi ga moroni nahəma, nipi masladani atam masladay ga fat ni ahərkuaya kwa a huđ melefıt ba, əsladay leli akaba ndam ya ti masawadoru akaba tay ni.

¹⁴ Eslini leli dek mədəd a ma ma ndec ndec. Nici daŋgu ga maslaŋa azalay nu, əhu ana ma *Hebri : “Sol, Sol, kəgru daliya ti kamam ? Nak ti kici slimi do ; akəzəkıbiyu daliya ka ahər gayak akada ga slasla ya tatəhad vədan ana tay, ticika təcuhway maswadani do, təsi aday ana tay ni.”

¹⁵ Nu nakəŋ nəhi ahkado : “Nak way, Bay goro ?” Bay geli ahəŋgrufəŋ, əhu : “Nu Yezu, nu bay ya ti kəgru daliya ni.

¹⁶ Nihi ti cikaba, cik jik. Nəŋgzlukvu ti nawayay kigi bay məgru tawi. Nawayay ti kigi zal sedi goro, kəhi ere ye ti kipi kani ni akaba pakama ndahan ya anədəfukki ni ana mis.

¹⁷ Anahəŋgafəŋa kur ka ndam Zude a, anəsləroru kur afa ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni, anahəŋgafəŋa kur ka tay a daya.

¹⁸ Nəsləroru kur afa gatay ga məziaba azay slimi ana tay a, ti təmbrəŋ zlam magədavani, təgray zlam sulumani, ti *Seteni əgur tay va ba, Melefıt məgur tay sawan. Tamal təfəkua ahər a ti anəmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni ka tay a, anagray ti tigi ndam ge Melefıt akada ndam goro ndahan ni.”

¹⁹ « Bay Agripa, nəgəskabá pakama ga Bay ya ti əŋgzlulu a huđ melefıt bu əhu na, nəmbrəŋ ndo.

²⁰ Nahkay nəhi ma ge Melefıt enjenjeni ana ndam Damas. Kələŋ gani nəhi ma gani ana ndam Zeruzalem, ana ndam ga had *Zude dek akaba ana ndam ya nday ndam Zude do ni. Nəhi ana tay təmbatkaba majalay ahər gatay a, təfəki

ahàr ke Melefít akaba tãgray tɔwi sulumani ti mis tãsar tãmbatkaba majalay ahàr gatay a ededín ededíjena.

²¹ Ndam Zãde tãgãs nu a dalaka ga *ahay gãðakani ge Melefít ni bu, tawayay takãd nu ti azuhva ma hini ya nãngãhãðuk ni.

²² Ay ti Melefít àhãngabiya nu àna njãda gayãnj duk àbivu ana vad ya kana. Nu nãbu àna sifa kekileña ti nagray sedi ga Yezu kè meleher ge mis dek, ku kè meleher ga nday ya ti gãðakani do ni, ku kè meleher ga gãðakani daya. Ere ye ti nãhi ana mis ni ti pakama ge Mũwiz akaba ga ndam ndahanj ya tãhãngaray pakama ge Melefít tãðãm amagravu ni cilinj, do ni ti nãðãm pakama ga arãña nahãnj do.

²³ Pakama gani nani ti nihi : Ahàr àðãm *Krist *Bay gãðakani ya amara ni amacaka daliya kwa, amãmæt mæk amãngaba e kisim ba enji ge mis a dek, amãhi ana ndam geli, amãhi ana ndam jiba ndahanj Melefít ahãngay mis. Pakama ge Krist nani ti akãda zlam ya asladay ni. »

²⁴ Pol nañ àbu adãm ma ga vu gayãnj nahkay ti Festũs nakãnj àzlacaki bõra, àhi ahkado : « Pol, nak ti seteni ara agray kur aw ! Kãcaha zlam a àsaðay. Zlam gani nani ya kãcahay ni àvuka seteni na ! »

²⁵ Pol nakãnj àhãngrifãnj, àhi ahkado : « Aha, bay goro Festũs, arãña àbi àgray nu bi. Pakama goro ya nãðãm ni ti pakama ge jiri, pakama ga bay mãsar zlam daya.

²⁶ Bay Agripa àsãra zlam nday nana. Nahkay nisliki mãðãm ma gani vay-vay kè meleher gayãnj, aňgwaz àwãrki nu do. Nãsãra lala, Bay Agripa àsãra ere ye ti àgravu na dek, adaba zlam nday nani tãgravu ti akal-akal do.

²⁷ Bay Agripa, kãgãskabã ma ga ndam mahãngaray *pakama ge Melefít na waw ? Ku kãhãngrifãnj do nãngu ni, nãsãra kãgãskabã ! »

²⁸ Agripa àhi ana Pol ahkado : « Kambatukaba majalay ahàr a ti nĩgi bay mãfãki ahàr ka Yezu ke weceweceni ti kisliki tata aw ? »

²⁹ Pol nakãnj àhãngrifãnj, àhi : « Ku tamal apãs ku tamal ke weceweceni nãngu ni, nahãngalay Melefít, nawayay ti kĩgi akãda goro ni. Nawayay kĩgi akãda goro ni ti nak cilinj do : nawayay ti lekũlum ya kãbumi slimi ana pakama goro kani ni dek kĩgam akãda goro ni. Nawayay ti tãwãl kũli àna jejirbĩ akãda goro ni ba cilinj. »

³⁰ Kãlãnj ga pakama ga Pol ni ti bay Agripa, bay Festũs, Berenis akaba mis ndahanj ya tãbu akaba tay ni dek ticikaba ga maslãkana.

³¹ Ka ya ti nday tãbu taslãka ni ti tãzlapay e kidíñ gatay bu, tãðãm : « Maslãña hini ti àgudar zlam ya takãdki nañ ahkay do ni tãwãlki nañ di ni ndo. »

³² Bay Agripa àhi ana bay Festũs : « Tamal maslãña hini àðãm azoru ma gani kama afa ga bay geli gãðakani ni ndo ni ti akal kafaya nañ a. »

27

Taslãka àna Pol a Sezare a, tawayay takoru àna nañ a Rom

¹ Kãlãnj ga zlam ya àgravu a Sezare ni ti tãðãm tãru àna Pol akaba ndam ðãngay ndahanj gwar ka hað Itali a *slalah ga yam bu. Nahkay tãbi tay a ahãr vu ana gãðakani ga ndam slewja nahãnj, slimi gani Zũlyũs, tãzalay ndam slewja gayãnj « Ge Egust.* »

² Nahkay mãcãlviyu a slalah ga yam vu, mãslãka. Slalah ga yam nani ti àslãkabiya e Edremít a, awayay aňgoru gwar ka hað Azi. A slalah ga yam nani

* 27:1 Egust ti slimi ga bay gãðakani ga ndam Rom.

bu ni ti zal nahan̄ àkibu ke leli. Maslan̄a gani nani ti slimi gani Aristark, nan̄ zal Mesedawen̄, kesa gayan̄ Tesalonik.

³ Hajar̄ gani ti min̄jua a Sidon̄ a. Mòru min̄jua eslina ti Zulyus àvi divi ana Pol ga moru məmən̄jiyu zləbəba gayan̄ ti tǎjənaki nan̄. Zulyus àvi divi gani nahkay ti adaba awayay nan̄ dal-dal.

⁴ Pol àra àsləkabiya ti məsləka a Sidon̄ a, mòru slap-slap kà gəvay ga had̄, məcoru Sipir ka ahar ga gəjar. Mòru gwar eslini ti adaba tamal makoru ndaləfa ti aməd ahəngaroru leli kələn̄ kələn̄.

⁵ Mòru slap-slap, məcoru Silisi akaba Pemfili ka ahar ga daf, min̄jua a Mira ka had̄ Lisi a.

⁶ Eslini ti gədakani ga ndam slewja ni àdia ahàr ana slalah ga yam nahan̄, àsləkabiya e Eleksendri a, awayay akoru gwar ka had̄ Itali. Àra àdia ahar a ti àhi ana leli « Cəlumviyu » mək leli nakəñ məcəlviyu.

⁷ Məra məsləka eslina ti mągray vad ehimeya ka ahàr divi, mòru weceweci koksah adaba aməd ni. Min̄jiyu kà gəvay ga Kinit zlah-zlah. Eslini aməd ni àcafəña leli ga moroni kama ti mawayay makoru slap-slap kà gəvay ge Kret, nahkay mòru gwar ka həma Salmoni ya ka had̄ nani ni.

⁸ Mòru min̄jua eslina pəlok pəlok nahəma, mòru slap-slap kà gəvay ge Kret, nahkay min̄jiyu zlah-zlah ka məlan̄ ya təzalay Dəñ-dəñ Sulumani ni. Məlan̄ nani ti kà gəvay ga kesa Lazi.

⁹ Ka ahàr divi ni ti mįjn̄biya sarta dal-dal. Vad̄ ga mągəs ndəra àsləkaba ti, sarta ga moroni ka ahàr ga yam àndava. Nahkay ti tamal mədəm makoru kama ti arañja esliki magrakivani ke leli tata. Nahkay Pol àhivù ana ndam ya tagaray slalah ga yam ni, àhi ana tay ahkado :

¹⁰ « Ndam goro ni, nəsəra tamal mədəm makoru àna slalah ga yam geli ni kama ti arañja akoru agrakivu ke leli. Emizikiba ka slalah ga yam geli na akaba zlam ya a huđ gani bu na, leli leleni day bi emisliki mahəngay ahàr geli dek do. »

¹¹ Ay bay ga slalah ga yam ni akaba maslan̄a ya agaray ni tədəm makoru kwa ; nahkay gədakani ga ndam slewja ni àgəskabá ma gatay na, èciiki ma ga Pol ni ndo.

¹² Ka məlan̄ ya leli məvu ni ti sarta ga aməd ya akəzlay ni ticik àna slalah ga yam lala do. Nahkay ndam ya təvu a slalah ga yam ni bu ni ahar gədakani tədəm masləka kwa. Tamal agravu tata ti tawayay tin̄jiyu e Fenis. Fenis day ka had̄ Kret ; eslini ti dəluv gwar agavəla ka ahar ga gəjar akaba gwar agavəla ka ahar ga daf, nahkay ka sarta ga aməd ya akəzlay ni ti tawayay tan̄jəhad̄ eslini.

Aməd gədakani akəzlay ka ahàr ga dəluv

¹³ Təra tipia aməd àbu ara fer-fer gwar kələn̄ gatay a nahəma, təhi ana ahàr ere ya tawayay ni tagray tata. Nahkay nday nakəñ tǎgəjahaya ara ya ticik *slalah ga yam àna nan̄ na a yam ba mək mòru slap-slap kà gəvay ga had̄ Kret ni.

¹⁴ Ay cepepa ti aməd nahan̄ àkəzlabiyu datu-datu gwar ka həma ga had̄ Kret, àhəngaroru leli e kidīñ ga dəluv ni vu. Aməd gani nani ti təzalay àna ma ga ndam *Gres Ewrekilon̄.

¹⁵ Aməd ni nan̄ àbu ahəngaroru leli nahkay ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tisliki moroni àna nan̄ kama ndo, təmbrəña magarana. Eslini aməd ni àhəloru leli e kidīñ ga dəluv ni vu zlam gayan̄.

¹⁶ Had̄ gəziteni nahan̄ àvu e kidīñ ga dəluv ni bu, təzalay Koda. Leli nakəñ mòru slap-slap kà gəvay ga had̄ ni, nahkay aməd ni àgri daliya ana leli akada

ka ya ti leli e kidin ga dɔlɔv ni bu ndo. Slalah ga yam geli gɔziteni ɔbu mɔwɔlfɔnani kɔ gɔɔɔakani ni ; leli nakɔn mɔgɔjahbiyu kɔ gɔvay ga gɔɔɔakani ni zlah-zlah.

¹⁷ Mɔra mɔgɔjahbiya ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tɔfaya a huɔ ga slalah ga yam geli gɔɔakani ni va. Mɔk tɔwɔlkabu slalah ga yam gɔɔakani ni ɔna ezewɔɔ ti yam ɔhuriyu va ba. Wiyan ɔvu dal-dal a huɔ ga dɔlɔv ni bu mangakabani gwar ka huɔ Libi : anɔgwaz ɔwɔra tay a, tɔɔɔm bi amɔɔ ni amazoru slalah ga yam geli ni gwar eslini, nahkay tɔwɔlfɔn zlam gwar kɔlɔn ga slalah ga yam ni ti mɔɔafɔna nan ga moroni ke wecewecena. Eslini tɔmbrɔn magaray slalah ga yam ni ti amɔɔ ni azoru zlam gayan.

¹⁸ Amɔɔ ni nan ɔbu adadɔy leli dal-dal ti haɔn gani tɔnjɔki ka mɔhɔlaba zlam ya tɔhɔlvabiya a slalah ga yam ni vu na, tɔbiyu a dɔlɔv ni vu cizliv cizliv.

¹⁹ Hajɔn nahan gani tɔbiyu zlam ya tagray tɔwi ɔna tay a slalah ga yam ni bu ni cizliv cizliv a dɔlɔv ni vu ɔna ahar gatay gatayani.

²⁰ Vad ehimeya amɔɔ ni ɔmbrɔn makɔzlani do, nahkay mɔsliki mipi fat akaba bonɔur koksah. Kɔlɔn gani leli nakɔn mɔɔɔm amatam do, leli dek emijiji.

²¹ ɔgray vad ehimeya leli mɔzum zlam ndo. Eslini Pol ɔcikaba jik kɔ meleher gatay a mɔk ɔhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, tamal kicɔmukia ma goro na ti amal manjɔhada e Kret a. Nahkay ti amal zlam geli ni tiji ndo akaba mɔcakay daliya emiteni ndo.

²² Ay nihi ti kam-kam zum njɔɔa, adaba ku maslanɔ bɔlan e kidin gekɔli bu tekeɔ emijiji do. Emijiji ti slalah ga yam ni cilin.

²³ Nɔɔm nahkay ti adaba Melefit goro ya nɔgri tɔwi ni ɔslɔrkubiya mɔslɔr gayan ga mɔlavad a,

²⁴ ɔhu ahkado : “Pol, kɔgray anɔgwaz ba, adaba kinjiyu kɔ meleher ga *bay gɔɔakani ga ndam Rom ni kwa. Nak ti Melefit ɔgruka sulum gayan a : azuhva nak ti mis ya a slalah ga yam ni bu ni dek etijiji do.”

²⁵ Nahkay ti, ndam goro ni, zum njɔɔa. Nɔfɔkia ahɔr ke Melefit a ; nɔsɔra amagray ere ya ɔhu ni edɔɔn.

²⁶ Ay ti slalah ga yam geli ni amɔɔ amagɔjahoru ka huɔ nahan e kidin ga dɔlɔv bu mɔk amazal mɔlan nɔguf akaba leli. »

²⁷ ɔgra vad a kru mahar fad amɔɔ ni nan ɔbu agɔjahoru leli ka ahɔr ga dɔlɔv Edriyetik. Ga mɔlavad ga vad ya kru mahar fadani ni ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tɔɔm bi mɔɔi ahɔr ana huɔ wuɔɔak.

²⁸ Ezewɔɔ nahan ɔvu ara mɔwɔlkiani, tizligiyu a dɔlɔv ni vu ti tɔsɔr zilen gani. Tɔra tɔgura ti tɔɔi ahɔr ana zilen gani agray ahar slwa slwa kru mahar azlalahkɔr. Kama gani bal ti tizligiyu ezewɔɔ ni keti ; tɔɔi ahɔr ahar slwa slwa kru mahar fad.

²⁹ Eslini nday nakɔn tɔgra anɔgwaz a, tɔhi ana ahɔr slalah ga yam ni amara mazlala akur a ti, amɔhuɔkaba. Nahkay tɔbiyu ara ya ti ticik slalah ga yam ɔna nan ni fad a dɔlɔv ni vu kɔlɔn geli. Eslini tawayay mɔlan mɔslay weceweci.

³⁰ Ay ndam ya tagaray slalah ga yam ni tawayay tɔtam ahɔr gatay. Nahkay tɔbiyu slalah ga yam gɔziteni ni ka dɔlɔv ni ; tagosay leli, tɔɔm tawayay tɔwɔlfɔn zlam ya ticik slalah ga yam ɔna nan ni kama ga slalah ga yam gɔɔakani ni.

³¹ Eslini Pol ɔhi ana gɔɔakani ga ndam slewja ni akaba ana ndam slewja ndahan ni ahkado : « Tamal mis nday hini taslɔkakiba ke leli a ti ekijijum dek, akatamum koksah. »

³² Ndam slewja ni tàra ticia ma ga Pol na ti tèkeley ezewed ya tawəlfəŋ slalah ga yam gəziteni ni kà gəđakani àna naŋ ni. Nahkay aməđ əzay slalah ga yam gəziteni ni ka ahàr gayan maslaŋa àvu bi.

³³ Məlaŋ ara aslay wudak ti Pol àhi ana mis ni təzum zlam. Àhi ana tay ahkado : « Àgra vad a kru mahar fad kani kəbəsəmbiya, zlam day kəzumum ndo.

³⁴ Nahəŋgalay kəli zumuma zlam a day ; nahkay akəŋgətum njeđa ga mahəŋgay ahàr gekəli àna naŋ. Məhər ga ahàr gekəli bəlaŋ tekeđi amadoru a ga had do. »

³⁵ Pol nakəŋ àra əđəma nahkay ti əzay *dipeŋ, əgri səsı ana Melefıt kə meleher ge mis ni dek, mək əsekaba, ənjəki ka məzumani.

³⁶ Mis ni tàra tıpia naŋ a naŋ àbu azum zlam nahkay ti bəruv əŋgiva ana tay a dek, nday day təzum zlam.

³⁷ Leli a slalah ga yam ni bu dek ti leli diŋ diŋ cu àna kru kru adəskəla mahar muku.

³⁸ Leli dek məra məzuma zlam na mərəha ti ndam magaray slalah ga yam ni təhəlabə *alkama na a slalah ga yam ni ba, təbiyu a dəluv ni vu, ti slalah ga yam ni ədəs va ba.

Slalah ga yam ni azlal wiyaŋ a dəluv ni bu

³⁹ Məlaŋ àra əsla ti ndam magaray slalah ga yam ni tıpi had ya mahəđakfəŋəru ni, ay leli kà dəŋ-dəŋ ga had weley ti təsər do. Eslini tıpi gododuk ga had ya wiyaŋ àvu ni kà gəvay ga dəluv ni. Tamal tislıki tata ni, tawayay takoru àna *slalah ga yam ni eslini.

⁴⁰ Nahkay təpicheh ezewed ga ara ya ticik slalah ga yam àna naŋ ni dek, təmbərviyu tay a dəluv ni bu ; təpichehaya zlam ya tagaray slalah ga yam àna tay na daya. Kəlaŋ gani tawəlfəŋ azana kà slalah ga yam ni gwar kama ti aməđ mągəjəhoru slalah ga yam ni kama kama. Nahkay təgaroru slalah ga yam ni suwwa gwar ka məlaŋ ga wiyaŋ ni.

⁴¹ Ay leli məbu makoru nahkay ti slalah ga yam geli ni ərə azlal wiyaŋ ya a huđ ga dəluv ni bu ni. Eslini ma ga slalah ga yam ni àrəvoru a huđ ga wiyaŋ ni vu, nahkay wiyaŋ ni əgəskabu, ədadəy koksah. Yam ya ti adadəy dal-dalani ni azlal meteliŋ ga slalah ga yam ni ŋguf ŋguf, àbu eheđkaba.

⁴² Nahkay ndam slewja ni tawayay tabazl ndam danğay ni adaba tədəm bi təsəra yam a, atətəmfəŋa kà tay a,

⁴³ ay gəđakani gatay ni əcafəŋa tay a, adaba awayay ahəŋgay Pol. Eslini àhi ana ndam ya ti təsəra yam a ni təhuriyu a yam ni vu enji ga moroni ka dəŋ-dəŋ, təcəlabə.

⁴⁴ Àhi ana mis ndahaŋ ya təsər yam do ni təgəskabá təndal ahkay do ni biyem ndahaŋ ya təhuđfəŋa kà slalah ga yam a ni. Mis ni tàra təgra akada gayan ya àhi ana tay na ti leli dek məcəlabə a yam ni ba, arəŋa əgri ana leli ndo.

28

Pol ka had Malta

¹ Leli nakəŋ məra mətama ti təhi ana leli had hini ti slimi gani Malta.

² Ndam ga had nani təgəskabu leli lala, təgri zlam sulumani ana leli. Avər naŋ àbu ekwesey, məlaŋ day əndisliŋa ti, təbefta aku a gir-gir, təhi ana leli mōru mánjafəŋ leli dek.

³ Pol àhèla cècul a, adəm abəkīyū ka aku ni ti zlam a had àvu a huf gani bu ; aku ni àvədībiya ti àji aslèr ana Pol nakəŋ ka ahar. Naŋ àfəŋ kà ahar ni tandal-ndala, àdafəŋa do.

⁴ Ndam ga had ni tàra tipia zlam a had ni naŋ àfəŋ kà ahar tandal-ndala nahəma, təzlapaki e kidīŋ gatay bu, tədəm ahkado : « Maslaŋa hini ti bay makad mis ededīŋ. Ku tamal àtamfəŋa kà dəluy a nəŋgu ni, Melefīt àmbrəŋ naŋ mənjuhəd àna sifa do. »

⁵ Ay Pol nakəŋ àtəloru zlam a had ni a aku ni vu, èci məwər gani ndo.

⁶ Mis ye eslini ni taməŋjaləŋ ka Pol, tədəm bi ahar ni ara agəsl mba ahkay do ni bi ara amət sərdaw mba. Tàra təpəsa dal-dal àna maməŋjaləŋana ti tipī ti araŋa àgrakivu ndo, nahkay tàmbat majalay ahàr gatay nahaŋ, tədəm naŋ bəlaŋ e kidīŋ ge melefīt gatay ndahaŋ bu.

⁷ Ka mələŋ ya leli məbu eslini ni ahay ga zal nahaŋ àbu cifa. Slimi ga maslaŋa nani ti Pəbliyəs, naŋ gədəkani ga had nani. Naŋ nakəŋ àzaloru leli afa gani, àgəskabu leli àna məmərani ; mändəhad afa gani vad mahkər.

⁸ Bəŋ ge Pəbliyəs àbu, ay ti naŋ àvu mandəhadani èbesey do ; ahàr egizleki, azay day abafəŋa. Pol àra ècia ma gana ti òru afa gani. Àra èŋjikia ti àhəŋgalay Melefīt, àbəkī *ahar ga mahəŋgaraba naŋ a, mək bəŋ ge Pəbliyəs ni àŋgaba.

⁹ Ndam ga arməwər ndahaŋ ga had ni dek tàra ticia ma gana ti nday day tàra, mək Pol àhəŋgaraba tay a.

¹⁰ Nahkay mis təgri zlam sulumani ana leli gərgəri kay. Ka ya ti mawayay masləka ni ti təvia zlam ya mawayay na ana leli ga moroni àna naŋ kama daya.

Pol aslaka a Malta, akoru a Rom

¹¹ Mənjuhəd eslini kiya mahkər, kələŋ gani məcəliyu a *slalah ga yam nahaŋ vu. Slalah ga yam nani ti ècikbiyu e Eleksendri, àra a Malta, ècik eslini ga majəgay mandav ga sarta ga aməd ni. Slimi ga slalah ga yam ni Diyəskər.
*

¹² Məsləka mòru e Sirekəz, eslini mändəhad vad mahkər.

¹³ Məsləka eslina ti mòru slap-slap kà gəvay ga had, nahkay mìnjiyu e Reziyu. Hajəŋ gani aməd àkəzlabiyu gwar kələŋ, nahkay məsləka, məgray vad cə e divi bu ni ti mìnjuə a Puzol a.

¹⁴ Mòru mìnjuə eslina ti mèdi ahàr ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ndahaŋ. Nday nakəŋ təhi ana leli mənjuhəd afa gatay gosku sekw. Kələŋ gani məsləka, mòru gwar a Rom.

¹⁵ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a Rom ni tàra ticia leli məbu ka ahàr divi ti təŋgwivabiyu ana leli a ma vu. Nahkay məbakabu ahàr akaba mis ndahaŋ a Gosku ge Epiyəs bu, mis ndahaŋ ti ni məbakabu ahàr akaba tay ka mələŋ ya təzalay Mələŋ Mandəhadani Mahkər ni. Pol àra èpia tay a ti àgri səsī ana Melefīt, àzay njədə huya. Mək məsləka, mòru a Rom.

¹⁶ Mòru mìnjuə a Rom a ti təvi divi ana Pol ga manjuhədani a ahay nahaŋ bu. Təfəkədfəŋ zal slewja nahaŋ ga majəgay naŋ cilin.

Pol adəmki ma ka Yezu a Rom

¹⁷ Pol àra àgra vad a mahkər ti àzalakabu gədəkani ga ndam *Zude ya a Rom ni. Nday nakəŋ tàra təŋgasva ti àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mımawa, nəgudari zlam ana ndam jiba geli ndo, nəgudar zlam ya ti ata bəŋ geli təcəfəŋa leli a ni

* **28:11** Diyəskər ti slimī gatay ata Kastor nday ata Poluks. Nday melefīt ga ndam Gres, tədəm nday kà mən gatay, bəŋ gatay Zəs. Tədəm təfi ahàr ana ndam magaray slalah ga yam.

ndo daya. Ku tamal nahkay nɛŋgu ni, ndam geli ya a Zeruzalem ni tɛgɛsia nu a ana ndam *Rom a.

18 Ndam Rom ni tihindifua ma, tɛŋgɛtfu zlam ya nɛgudar ti tɛkɛki nu di ni ndo, nahkay tawayay tɛmbrɛŋ nu.

19 Ay ndam Zude ni tɛdɛm tɛmbrɛŋ nu ba ; nahkay nɛdɛm si nɛra ɛna ma gana ahalay afa ga bay gɛdakana kwa. Ay nɛra ahalay a ti ga mabɛhadki mirdim ka ndam jiba goro do.

20 Nɛzalakabu kɛli nahkay ti, nawayay kɛcɛm ma gani bilegeni. Tɛwɛl nu ɛna jejirbi hini ti azuhva pakama ya ndam *Izireyel tɛgɛskabu, tɛdɛm Melefit amɛgri ana leli ni. »

21 Ndam Zude ni tɛra ticia ma gayɛŋ na ti tɛhɛŋgrifɛŋ, tɛhi ahkado : « Ndam ga had *Zude tɛslɛribiyu wakita ɛki ka ma gayak ana leli ndo. Wur ga mɛŋ geli nahan ya ɛslɛkabiya eslina ɛra ɛŋgɛhad ma gani ahkay do ni ɛdɛmkuk ma magɛdavani ni ti ɛbi.

22 Ay mawayay mici ere ye ti nak kajalaki ahɛr ni, adaba mɛsɛra ku eley eley do dɛk mis tɛdɛmki ma magɛdavani ɛki ke divi gekɛli ya kɛdɛbum ni. »

23 Eslini tɛfɛkad vad ga mɛbakabu ahɛr. Vad gani ɛra ɛnjia ti mis kay tɛtam nday ya ti tɛra ɛnjenjeni na tɛra afa ga Pol a. Pol nakɛŋ ɛzlapi ana tay, ɛnjɛki kwa ge miledɛ ɛbiviya ana mɛlakarawa, ɛdɛmki ma ti ka *Mɛgur ge Melefit. Awayay tɛgɛskabu pakama gayɛŋ ya adɛmki ka Yezu ni, nahkay ɛdɛfiaba *Divi ge Melefit ya Mɛwiz ɛbɛki a wakita gayɛŋ bu na akaba ma ga ndam ndahan ya tɛhɛŋgaray pakama ge Melefit na ana tay a.

24 Nday nakɛŋ tɛra ticia ma ga Pol na ti, mis ndahan e kidɛŋ gatay bu tɛgɛskabɛ, mis ndahan ni ti ni tɛwayay mɛgɛskabani do.

25 Nahkay nday nakɛŋ tɛcivu ndo. Ka ya ti tɛbu taslɛka ni ti Pol ɛhikivu ma nahan ana tay bɛlaŋ cilɛŋ. ɛhi ana tay ahkado : « Izayi bay mahɛŋgaray pakama ge Melefit ni ɛhibiya ma ana ata bɛŋ gekɛli ɛna nɛdɛ ga Mɛsuf Njɛlatana ti, ma ge jiri ɛdɛdɛŋ !

26 ɛdɛm ahkado :

“Melefit ɛhu : Ru kɛhi ma ana nday hini, hi ana tay ahkado :

Akɛbumi slimɛ lala ana ma goro, ay ti ekicɛm do simiteni.

Akɛmɛnjumlɛŋ ana ere ye ti anɛdɛfiki ana kɛli ni lala, ay ti ekipɛm do simiteni.

27 Adaba mam, ahɛr ga ndam hini ɛgia bɛŋ-bɛŋana ;

ɛgia bɛŋ-bɛŋana ti tɛgɛskabu zlam va ba.

Tirikva slimɛ gatay na der der ti tici zlam va ba.

Tɛbakabɛ eri a tecic-cic ti tipi zlam va ba.

Tɛgray nahkay ti tɛŋga afa goro a ba,

adaba tɛwayay ti nahɛŋgaraba tay a do.” † »

28 Pol ɛhi ana tay keti : « ɛgia nahkay ti, sɛrumki lala : nihi Melefit aslɛroru ndam gayɛŋ afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni ga mɛhiani ana tay ahɛmam Melefit amahɛŋgay tay ni. Nday ti, atɛhia ma gana ana tay a ti atɛgɛskabu ! » [

29 Pol ɛra ɛdɛma ma nana ti ndam Zude nakɛŋ tɛslɛka ɛna lɛgayva.]

30 Eslini Pol ɛgray vi cɛ bɛraŋa a ahay ya ti nan ɛvu ɛpɛl singu gani ni bu. Ka sarta gani nani ti mis dal-dal tɛra tɛmɛnjaya nan a, nan day ɛgɛskabɛ tay a dɛk.

³¹ Nahkay nan ɔbu adɛmki ma ka Mɛgur ge Melefit, acahi zlam ɔki ka Bay geli Yezu *Krist ana mis. ɔgray anɔwaz ɔna ma gani ndo, mis day tɛcafɔɔja nan a ndo.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni

Maslaɗa ya ti àbaki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbaki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbaki ti ka sarta ya ti awayay akoru a Zeruzalem ga mǎhǎloru sinɗu ga ndam Eseyi akaba ga ndam Mesedawenɗ ya tǎjami ana ndam Zeruzalem ni (15.25-26 ; Tǎwi 19.21 ; 20.1-3). Àhi ana ndam Rom tǎgaskabǎ Fube wal ya ti àgray tǎwi akaba ndam Senkre na (16.1) ; nahkay mǎlanɗ ya àbaki wakita ni bi a Senkre, bi a Korenɗ (Senkre ti kǎ gǎway ga kǎsa gǎdakani Korenɗ, ka had Eseyi).

Pol àbikioru wakita hini ana ndam Rom ti adaba awayay akoru eslini ga mǎhi ma ge Melefít ana tay ; awayay ti tǎwi njǎda ga moroni gwar ka had Espenɗ daya (1.11-15 ; 15.23-24). Ka ya ti àbikioru wakita ana tay ni ti òru eslini ndo, adaba awayay mǎhǎloru sinɗu ga ndam Eseyi ni a Zeruzalem day.

Rom ti kǎsa gǎdakani ka had Itali : ka sarta ga Pol ti ndam Rom tǎgur had ya kǎ gǎway ga dǎluf gǎdakani ni dek. Ndam ga had gǎgǎrani kay tǎnjǎhada a Rom a : ndam Zude kay tǎkibu ka tay (Tǎwi 28.17). Ndam mǎfaki ahǎr ka Yezu tǎbu eslini kay daya (Tǎwi 28.14-15) ; Pol àbikioru wakita hini ana tay (1.7), àdǎm tǎgri sa gayan ana mis ndahanɗ e kidinɗ gatay bu (16.3-16).

A wakita ni bu ni ti Pol àdǎmkia Ma Mǎweni Sulumani àki ka Yezu a (1-8). Ku tamal ndam ga Yezu tǎbu a Rom nǎngu ni, ka sarta nani ti zal asak ga Yezu òru eslini faɗ ndo : Pol awayay ti tǎsar lala mis dek tǎgudara zlam kǎ eri ge Melefít a, tamal tawayay ti Melefít mǎgaskabu tay ti tǎsar divi nahaj àbi, si àna tǎwi ga Yezu kwa. Pol àdǎm mǎlanɗ ga ndam Zude àbu a Mǎgur ge Melefít bu daya (9-11) : bi ndam ga Yezu ya nday ndam Zude do ni tǎdǎm ndam Zude ti tisli arañã do ti ni (14.3), ay Pol àdǎm tamal ndam Zude tǎlǎbi ti, akal maslaɗa ya Melefít àgaskabu ni àbi simiteni (11.17-18)

A wakita gayanɗ ni bu dek Pol àcahi ma ge Melefít ana ndam ga Yezu, kǎlanɗ gani àhi ana tay ègia nahkay ti ahǎr àdǎm tǎnjǎhad akada ge Melefít ya awayay ni. Pol àsar ndam Rom lala ndo, nahkay ma gayanɗ ya àhi ana tay àki ka manjǎhad gatay ni ti kay do (12-14) ; pakama ya àbaki enjenjeni ni ti ma ya ndam ga Yezu dek ahǎr àdǎm tǎsar ni (1-11).

A wakita gayanɗ ya àbikioru ana ndam Rom ni bu ni ti àdafaba Ma Mǎweni Sulumani ga Yezu a dek, àtam ya ti àbaki ka wakita gayanɗ ndahanɗ ni ; tǎfakad wakita hini ka mǎnjaki ga wakita ga Pol ndahanɗ ni a Wakita ge Melefít ni bu ni ti azuhva nani.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nǎbikioru wakita hini ana kǎli. Nu bay mǎgri tǎwi ana Bay geli Yezu *Krist. Melefít àzala nu a, niǗia zal asak ga Yezu Krist a ; adaba nu ga mǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana mis a.

² Ma Mǎweni Sulumani gani nani ti kwa ahaslani Melefít àhikibiya ana ndam mahǎngaray *pakama gayanɗ a ; àdǎm amahǎngay mis. Ndam mahǎngaray pakama gayanɗ ni tǎbǎkia ma gana a Wakita ge Melefít ba.

³ Ma ge Melefít ya àdǎmbiyu ni ti àdǎmki ka Wur gayanɗ. Wur nani ti tiwi nanɗ akada ge mis hihirikeneni ni ; nanɗ wur huɗ ge Devit.

⁴ Ay ka ya ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti àdafaki naŋ Wur gayan, naŋ njəda-njədani. Melefit àgray nahkay ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Wur nani ti Yezu Krist, naŋ Bay geli.

⁵ Àgray ti nu nīgi zal asak gayan ti ga sulum gayan, adaba awayay ti nàhioru ma gayan ana mis ga jiba gərgərani dek ti táfəki ahàr, tégəsiki ma. Nahkay leli dek amazləbay naŋ.

⁶ Nəbikioru ti ana kəli ndam *Rom. Lekulum day kəkumkibu ka ndam ya ti Melefit àzala tay a ti tīgi ndam ga Yezu Krist ni.

⁷ Nəgri sa ana kəli ; lekulum ti Melefit awayay kəli, àzala kəli ge migi ndam gayan njəlatana. Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tégri sulum gatay ana kəli, təgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

Pol awayay moru məmənjiyu ndam Rom

⁸ Enjenjeni ti nəgri səsı ana Bay Melefit goro azuhva kəli dek akaba azuhva zlam ga Yezu *Krist ya əgri ana kəli ni, adaba mis dek ticia kəbum kəfumki ahàr, təbu təzlapaki ka ma gani.

⁹ Ka ya ti nahəŋgalay Melefit ni ti Melefit day àsəra nəbu nacali slimi ana kəli, nəmbrəŋ macali slimi ana kəli do. Melefit ti nəbu nəgri təwi àna njəda goro dek, nəbu nəhi *Ma Məweni Sulumani àki ka Wur gayan ni ana mis.

¹⁰ Nəbu nahəŋgalay naŋ, nəhi kəlavad tamal àwaya ti məvu divi ga moru məmənjiyu kəli. Nəpəskia ka mahəŋgalay naŋ a,

¹¹ adaba nawayay dal-dal ga moru məmənjiyu kəli ; nawayay ti ere ye ti *Məsuf Njəlatani àvu ni nəvi ana kəli bilegeni. Nahkay ti akəŋgətum njəda e divi ge Melefit bu.

¹² Ere ye ti nədəm ni ti, nawayay ti leli dek məŋgətum njəda e kidiŋ geli bu. Gekəli ya kəfumki ahàr ka Yezu Krist ni ti aməvu njəda ; goro ya nəfəki ahàr ka Yezu Krist ni day aməvi njəda ana kəli bilegeni.

¹³ Bəza ga mmawa goro ni, səruma sak ehimeya nəwaya ga moru məmənjiyu kəli a, ay ti kekileŋa nəŋgət ahar faŋ ndo. Nawayay moroni ti nawayay nəjənaki kəli ti mis táfəbay divi ga Yezu àtam ya kani ni. Nahkay ti nawayay nagraj akada goro ya nagraj e kidiŋ ga ndam ga had ndahaŋ bu ni.

¹⁴ Təwi nani ti Melefit àvu. Awayay ti nàhioru Ma Məweni Sulumani ana mis dek : ana ndam ya tanjəhad a kəsa gəfəkani bu ni akaba ana ndam ya tanjəhad a həma bu ni, ana ndam ya tijeŋga ni akaba ana ndam ya tijeŋgey ndo ni.

¹⁵ Nahkay ti nawayay ti nakoru afa gekəli, nəhi Ma Məweni Sulumani ana kəli ndam *Rom daya.

Ma Məweni Sulumani ti njəda ge Melefit

¹⁶ Nəgray mimili ga məhi *Ma Məweni Sulumani gani nani ana mis do, adaba Ma Məweni nani ti njəda ge Melefit ; adafaki ti ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Yezu *Krist a ti Melefit ahəŋgay naŋ. Melefit ahəŋgay enji ti ndam *Zude, day kwa ti mis ga jiba gərgərani ndahaŋ ni.

¹⁷ Ma Məweni Sulumani ni ti adafaki ahəmamam Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kə eri gayan ni. Ahàr àdəm si mis táfəki ahàr ka Yezu Krist ciliŋ ; divi nahaŋ àbi, si táfəki ahàr ti ka naŋ kwa. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Maslaŋa ya ti Melefit àdəm naŋ jireni kə eri gayan adaba àfəkia ahàr a ti, maslaŋa gani nani ti Melefit aməvi sifa. * »

* 1:17 Habakuk 2.4.

Mis dek ndam magudar zlam

¹⁸ Nədəm nahəma, Melefit naŋ agavəla naŋ àbu azum bəruv azuhva ge mis ya təhəŋgriuru ahàr a had do ni ; zlam gatay ya tagudari ana mis ndahaŋ ni day àbu awəri bəruv. Nahkay ti amagrafəŋa seriya kà tay a adaba zlam gatay ya tagudar ni acafəŋa mis ga məsər jiri a.

¹⁹ Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a ti adaba zlam ya ti amal təsər Melefit àna naŋ ni təbu ; Melefit ana ahàr gayan ədəfiki zlam gani nday nani ana tay, àŋgah ndo, ay ti təgəskabu ndo.

²⁰ Ŋgay Melefit naŋ ahəmamam ti mis təsər do, adaba mis tiŋi naŋ day-day ndo. Ay ti kwa ka ya ti àgraya mələŋ a ni àbivaya nihi a ti zlam ya àgraya gərgarana ni dek ədəfiki ana mis Melefit ti naŋ njadà-njadani, naŋ Melefit naŋ bəlaŋ, amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti mis ni ŋgay təgudar zlam ndo ni ti atədəm koksah.

²¹ Təsəra Melefit naŋ àbu ca, ay ti təhəŋgriuru ahàr a had do, təgri səsı akada ya ti àgəski təgri ana Melefit ni do daya. Təjalaki ahàr ka zlam masakani sawaŋ, təsər magray zlam sulumani va do, nday a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu, tiŋi divi ge Melefit va do.

²² Təhi ana ahàr nday ndam məsər zlam, ambatakani do tigia ndam muru a.

²³ Melefit naŋ njadà-njadani, day-day àmət do, giri-giri təhəŋgriuru ahàr a had, ay ti təwayay do, təhəŋgriuru ahàr a had ana pəra sawaŋ : pəra gani nday nani ti ndahaŋ akada mis hihirikenı ya amət ni, ndahaŋ akada efiđiŋ, ndahaŋ akada zlam ya ti təsawaday àna asak fađ ni, ndahaŋ ti ni zlam a had.

²⁴ Nahkay Melefit àmbrəŋa tay a, ti təgray zlam ya ti məbərıv gatay awayay ni, ti təbəki mimili ka ahàr gatay àna zlam magudarani gatay ya tagray ni.

²⁵ Təmbrəŋa jiri ge Melefit a, tadəbay zlam ga malfada sawaŋ. Giri-giri ti təhəŋgriuru ahàr a had ana Melefit, təgri təwi, adaba naŋ ti àgraya zlam a dek ; ay təhəŋgriuru ahàr a had, təgri təwi ti ana zlam ya ti Melefit àgraya ni sawaŋ. Melefit ti mis təzləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

²⁶ Təgray nahkay ti Melefit àmbrəŋa tay a ti təbəki mimili ka ahàr gatay àna zlam magudarani ya məbərıv gatay awayay ni. Nahkay ti wál gatay ni təmbrəŋa mandəhadkabana akaba zawal a, tandəhadkabu akaba wál ndahaŋ. Zlam gani nani ti Melefit àwayay do : àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni.

²⁷ Zawal day tagray nahkay, təmbrəŋa mandəhadkabana akaba wál a, tandəhadkabu akaba zawal ndahaŋ sawaŋ, təwayay magrani nahkay dal-dal, ay ti Melefit àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. Zawal nday nani tagray zlam ya ti asay mimili ni e kiđiŋ gatay gatayani bu. Azuhva təwi gatay ya tagray ni ti Melefit amatrađ tay ; gayan ya atrađ tay ni ti kal-kal akaba zlam gatay ya təgudar ni.

²⁸ Akada gatay ya təwayay məsər Melefit do ni ti, Melefit day àmbrəŋa tay a ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbərıv gatay magədavani awayay ni ciliŋ. Nahkay təbu tagray zlam ya àgəski magrani do ni.

²⁹ Tagray zlam ya àgəski magrani do ni, tagudar zlam dal-dal : təwayay zlam kay, təgri daliya ana mis, zlam ge mis tigi eri ana tay, tabazl mis, taləgəvu e kiđiŋ gatay bu, tagosay mis, tagray cuday, təsıvu ana mis,

³⁰ təbi seki ana mis, təwayay Melefit do, təhəŋgalay ma ge mis, tiŋi zlabay, təzləbay ahàr gatay, tadəbay divi ga məgri cuday ana mis, tiçiiki ma ana ata bəŋ gatay do.

³¹ Tàsər ahàr va do, tàgray ere ye ti təđəm atagray ni do, tàwayay mis do, mis day təsi cicihi ana tay do.

³² Ma ge Melefít ya àđəm ndam ya tagudar zlam akada nani ni ahàr àđəm tábazla tay a ni ti, tàsəra ma gani nana lala. Ku tamal tàsəra lala nəngu ni nday təbu tagudar zlam zlam gatay. Tàgray nahkay ciliŋ do : tazləbay ndam ya ti tagudar zlam akada gatay ni daya. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti àgudarkiva tay a àkiva.

2

Seriya ge Melefít ti seriya ge jiri

¹ Nak ya ti kəđəm mis ndahan tagudar zlam ciliŋ ni ti, ku nak way way do Melefít aməwəl kur àna seriya. Gayak ya ti kəđəm mis ndahan tagudara zlam a ni ti, seriya àgəsa kur kurana. Adaba nak ya ti kəđəm mis ndahan tagudar zlam ni ti nak day kəbu kagudar akada gatay ni.

² Məsəra, Melefít amagrafəŋa seriya kà ndam ya tagray nahkay na. Seriya gani nani ti seriya ge jiri.

³ Nak ya ti kəđəm mis ndahan tagudara zlam a, ambatakani do nak nakani day kəbu kagray akada gatay ni ti, kəhi ana ahàr akatamfəŋa kà seriya ge Melefít a waw ?

⁴ Tək day ti *sulum ge Melefít ya agruk dal-dalani ni akaba gayan ya ti ebesək, àtraḅ kur weceweci do ni ti, kəhi ana ahàr zlam masakani aw ? Agruk sulum nahkay ni ti, awayay ti kàmbatkaba majalay ahàr gayak a ti kəsər do waw ?

⁵ Nak kici slimi do, kàwayay mambatkaba majalay ahàr gayak a do ni ti, nak nakani àna ahàr gayak kagray ti Melefít mātəraḅ kur dal-dal. Ka fat ya ti Melefít aməzuma bəruv a ni ti aməgəs kur àna seriya. Ka fat gani nani ti amagrafəŋa seriya kə mis a ; seriya gayan ya agray ni ti ge jiri.

⁶ Ku way way do, Melefít aməvi zlam ke təwi ga maslaŋa gani ya àgray ni :

⁷ nday ya ti tagray zlam sulumani kəlavad ni ti Melefít aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. Nday gani tawayay ti Melefít māzləbay tay, məđəmki ma sulumani ka tay, akaba tawayay tanjəhad akaba Melefít ga kaŋgay-kaŋgayani.

⁸ Ay nday ya ti ticiiki ma do, tàwayay jiri do, tawayay magudar zlam ni ti Melefít aməzumki bəruv ka tay, amətraḅ tay dal-dal.

⁹ Ndam ya ti tagudar zlam ni dek atəcakay daliya dal-dal, bəruv amətikaba ana tay a. Atəcakay daliya gani nani enji ti ndam *Zəde, mək nday ya ti nday ndam Zəde do ni.

¹⁰ Ay nday ya ti tagray zlam sulumani ni ti ni Melefít amazləbay tay, aməđəm nday sulumani, aməvi manjəhad sulumani ana tay. Aməvi ana ndam Zəde enji, mək ana nday ya ti nday ndam Zəde do ni.

¹¹ Adaba Melefít agray seriya ti èmbikivu ka maslaŋa nahan do.

¹² Tamal mis təsər *Divi ge Melefít ya àđəfikí ana Məwiz ni do mək tagudar zlam nahkay ti, etijiji dek. Ay etijiji ti akada ga pakama ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni do. Nday ya ti tàsəra divi ge Melefít ya àvi ana Məwiz na mək tagudar zlam ni ti, Melefít aməgəs tay àna seriya akada ga pakama ya àbu məbəkiani a wakita gani nani bu ni.

¹³ Ndam ya ti təbu tici pakama ge Melefít ya àhi ana Məwiz ni àna slimi ciliŋ ni ti Melefít aməđəm nday ndam jireni do ; aməđəm ndam jireni ti nday ya ti təgəskabu, tagray təwi àna pakama gani nani ni.

¹⁴ Nday ya ti ndam Zude do ni tāsər Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz ni do. Ay tamal tagray zlam akada ge Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz ni ka māsər gatay do nahama, zlam gatay ya tagray ni adafaki Divi ya Melefıt àvi ana Mūwiz ni àniviyu ana tay a mǎbǎruv bu. Ku tamal tāsər Divi gani nani do nǎngu ni, Divi gani àniviyu ana tay a mǎbǎruv bu.

¹⁵ Nahkay tǎdafaki tǎbu tagray tǎwi ti àna Divi ge Melefıt ya àvi ana tay a mǎbǎruv gatay bu ni. Tāsər kaba zlam sulumana akaba magǎdavana a mǎbǎruv gatay ba ; sarta nahan tāsəra tǎgra zlam sulumana, sarta nahan ti ni tāsəra tǎgudara zlam a.

¹⁶ Zlam ya ti nǎzlapaki nihi ni ti amǎngazlavu vay-vay ka fat ya ti Yezu *Krist amagrafǎnja seriya kǎ mis àna njǎda ge Melefıt a ni. Amagrafǎnja seriya kǎ tay a ti àki ka zlam ya ti àniviyu ana tay a mǎbǎruv bu mǎngahani ni. A *Ma Mūweni Sulumani ya nǎhi ana kǎli ni bu ni day nǎdǎm nahkay.

Ndam Zude tǎgǎskabu Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz ni do

¹⁷ Nak zal Zude ya kazlǎbay ahār gayak adaba nak zal Zude ni ti, nak kǎbu kagray ahǎmamam ? Kǎdǎm kǎsəra Melefıt akaba Divi gayan ya àdǎfiki ana Mūwiz na ;

¹⁸ kǎdǎm kǎsəra ere ye ti Melefıt awayay na ; *Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz ni ti àdǎfukkia zlam a ; kǎsəra medekaba zlam sulumana akaba magǎdavana ;

¹⁹ kǎdǎm kǎpia divi a, kadafǎnja ahar kǎ ndam wuluf a ; kǎdǎm nak bay masladı mǎlan ana ndam ya ti nday a lǎvǎn bu ni ti tǎpi divi lala ni ;

²⁰ kǎdǎm kǎsəra zlam a, kǎdǎfiki zlam ana ndam ya ti tāsər zlam do ni ; kǎdǎm nak bay māsər zlam, kacahi zlam ana ndam ya ti tāsər Divi ge Melefıt do ni. Kagray nahkay ti kǎhi ana ahār Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz ni ti àdǎfukaba zlam jirena dek.

²¹ Ay nak ya ti kacahi zlam ana mis ni ti, kǎcahi zlam ana ahār gayak gayakani do ni ti kamam ? Nak ya ti kǎhi ana mis « Kigum akal ba » ni ti, nak nakani kigi ni ti kamam ?

²² Nak ya ti kǎhi ana mis « Kǎgrum hala ba » ni ti, nak nakani kagray ni ti kamam ? Nak ya ti kǎhi ana mis « Kǎgrum pǎra ba » ni ti, nak nakani kǎhuriyu a mǎlan ga pǎra vu ga mǎhǎl zlam ya tǎbǎhadı ana pǎra ni akal ni ti kamam ?

²³ Nak ya ti kǎdǎm Divi ge Melefıt àbǎlay ni ti kagray ere ye ti Melefıt àdǎm kǎgray ba e Divi gayan bu ni, kǎbǎki mimili ke Melefıt nahkay ni ti kamam ?

²⁴ Adaba àbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefıt bu nahkay hi : « Nday ya ti nday ndam *Zude do ni tǎbu tindivi Melefıt azuhva tǎwi gekǎli ya kǎgrum ni. * »

²⁵ Tamal kǎgǎskabǎ Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz na ti, gayak ya *kǎkeley kǎdı ga madafaki nak ge Melefıt ni ti àbǎlay. Ay tamal kǎgǎskabu Divi ge Melefıt gani do ni ti, ěgia akada kǎkeley kǎdı ndo.

²⁶ Tamal mis àgǎskabǎ Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz na ti, ku tamal ěkeley kǎdı ndo nǎngu ni, kǎ eri ge Melefıt ti ěgia akada ěkela kǎdı a.

²⁷ Tamal mis ěkeley kǎdı ndo, mǎk àgǎskabǎ Divi ge Melefıt ya àdǎfiki ana Mūwiz na ti, maslanja gani nani amǎdǎm nak ya ti kǎkela kǎdı a, kǎsəra Divi ge Melefıt a mǎk kǎgǎskabu do ni ti kǎgudara zlam a.

²⁸ Zal Zude ededıŋ ededıŋeni ti way ? Zal Zude kǎ eri ge Melefıt ti nan ya ti agray zlam ya ti mis tipi ni do. Mekeley kǎdı ededıŋ ededıŋeni ti mam ? Mekeley kǎdı kǎ eri ge Melefıt ti ya tǎkelkia ambǎl gana ni do.

* 2:24 Izayi 52.5.

²⁹ Zal Zude edefin edefineni ti aseruvu do ; zal Zude ke eri ge Melefit ti maslanja ya ti Melefit ambatikaba majalay ahara ni. Mekeley kadi edefin edefineni day ere ye ti *Masuf ge Melefit agri a maburuv bu ni. Ere gani nani ti Divi ge Melefit ya adafiki ana Mawiz ni agray do. Maslanja gani nani ti mis tazlabay nanj do ; azlabay nanj ti Melefit.

3

Maslanja ya ti agudari zlam ana Melefit do ni ti abi

¹ Tamal nahkay ti, ndam *Zude tatom mis ndahanj ni ti ana mam ? *Mekeley kadi gatay ya tekeley ni ti asagikivu mam ana tay mam ?

² Zlam gani nday nani ti a zlam bu dek tabalay dal-dal. Adaba Melefit agri sulum akaba ahi ma gayanjenj ni ti ana ndam Zude.

³ Mis ndahanj e kidinj gatay bu tambranja ma ge Melefit a ; ay ku tamal tambranja nangu ni, gatay ya ti tagray nahkay ni ti Melefit day amembranj magray ere ye ti adam amagray ni azuhva nani aw ?

⁴ Aha, nahkay do simiteni ! Ku tamal mis dek tasakad malfada nangu ni, day-day Melefit ambranj ere ye ti adam amagray ni do. Abu mabakiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Ka ya ti kadam ma ni ti, mis atasar ma gayak ya kadam ni ti ma ge jiri. Ku tamal tacalki kur ka zlam magudarani nangu ni, ekeyefinj ka tay, atasar kagudar aranja ndo simiteni. * »

⁵ Ay bi maslanja nahanj adam masar Melefit nanj jiri ti ana zlam ge mis ya tagudar ni. Tamal adam nahkay ti amadamum mam ? Ka ya ti Melefit amazuma buruv a, amatrab mis ni ti, amadamum Melefit agri cuday ana tay aw ? Ma goro hini ya ndam nihi ni ti ma goro goroani do ; ndam ti akada ge mis ndahanj ya tabu tadam ni.

⁶ Nahkay Melefit agri cuday ana mis aw ? Aha ! Melefit ti nanj cudayani do simiteni. Tamal ti nanj cudayani ti, amagrafana seriya ke mis ga duniya ti ahmamam ?

⁷ Ay bi maslanja nahanj adam tamal nasakad malfada ti, mis atasar Melefit nanj jiri ana malfada goro ya nasakad ni, mak atazlabay Melefit azuhva jiri gayan ni. Tamal nahkay ti Melefit amagas nu ana seriya, amadam nu bay magudar zlam ti kamam ?

⁸ Tamal pakama gani nani pakama ge jiri ti, hojo madadamum : « Magudarum zlam, ti zlam sulumani magravu. » Nu ti ndam nahkay do simiteni, ay mis ndahanj tabu tasakadku malfada, tadam nu nabu ndam nahkay. Melefit amatrab tay aki ka ma gatay ya tagudar ni ; amatrab tay ti ge jiri.

⁹ Nihi ti ndam mam ? Leli ndam Zude ti matam mis ndahanj aw ? Aha ! Ndam : ndam ahkado leli ndam Zude akaba mis ga jiba ndahanj ni dek ti migia evidi ga zlam magudarana.

¹⁰ Ma goro nani ti akada ma ya ti abu mabakiani a Wakita ge Melefit bu ni. Ma gani nani ti nahkay hi :

« Maslanja abi jireni bi, ku mis balanj day abi.

¹¹ Maslanja ya ti asera jiri a ni abi, maslanja ya ti adabay Melefit ni day abi.

¹² Mis dek tjia, nday dek ka ahar balanj tambatia alanj ana Melefit a ; maslanja ya ti agray zlam sulumani ni ku balanj tekefi abi. †

¹³ Ma gatay ya tadam ni ti abalay do, ezi akada mindivinj mazlaklajana. ‡

* 3:4 Limis 51.6. † 3:12 Limis 14.1-3 ; 53.2-4. ‡ 3:13 Limis 5.10.

Arəf gatay àbəlay do, tagosay mis àna naŋ.

Pakama gatay ya tədəm ni ti akada məwər ga gavan. §

14 Pakama gatay ni dek ti pakama ga coday, tetikwesi mis àna naŋ cilij. *

15 Asak gatay ni azavu kaf-kaf ga moru mabazl mis.

16 Ka melaŋ ya ti tóra ni dek ti tagudar zlam, təgri daliya ana mis.

17 Təsər manjəhadkabanı akaba mis àna sulumani do. †

18 Təgrafəŋa aŋgwaz kə Melefit a do simiteni. ‡ »

19 Məsəra Divi ge Melefit ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni dek ti Melefit əhi ana ndam ya ti təgəskabá ma gana ni. Adəm ma gani ti, awayay adafaki ku way way do əgudara zlam a ; ŋgay təgudar zlam ndo ni ti mis atəhi koksah. Nahkay mis dek təsəra akal Melefit aməwəl tay àna seriya.

20 Maslaŋa ya ti Melefit amədəm naŋ jireni adaba əgəskabá Divi ge Melefit ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na dek ti əbi. Wakita ge Melefit ya Məwiz əbəki ni ti mis təsər zlam magudarani gatay àna naŋ cilij.

Mis tiği ndam jireni kə meleher ge Melefit ti ahəmam ?

21 Ay nihi ti Melefit adəfikia divi ana mis a ti tiği ndam jireni kə eri gayan. Divi gani nani ti gərgəri akaba *Divi ya Məwiz əbəki a wakita gayan ni bu ni. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, Məwiz akaba ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni tədəmkibiya ma.

22 Mis tiği ndam jireni kə eri ge Melefit nahəma, adaba təbu təfəki ahər ka Yezu *Krist palam. Melefit əvi divi gani nani ana nday ya ti təfəki ahər ka Yezu Krist ni dek. Adaba Melefit ti əcirkaba mis a do :

23 mis dek təgudara zlam a ; nahkay nday drin drin akaba Melefit Bay njədə-njədəni ni, tóra afa gani koksah.

24 Ay ti Melefit əgri sulum gayan ana tay, adəm nday ndam jireni kə eri gayan ni ti ga sulum gayan. Əgri ana tay nahkay ti àna təwi ga Yezu Krist ya əgray ni. Yezu Krist ti əhəŋgaya tay a zlam magudarani gatay ni ba.

25 Naŋ ti Melefit əslərbiyu naŋ ti məmət azuhva mis. Əgray nahkay ti, ti mimiz ga Yezu ya adəgaya ni məbarəfəŋa zlam magudarana kə mis a. Nahkay tamal məfəkia ahər ka Yezu Krist a ti, Melefit ambərfəŋa zlam magudarani geli ni kə leli a. Melefit əgray nahkay ti, adafaki Melefit ti naŋ jireni : ahaslani ti Melefit ətrafki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo,

26 əbesia ana tay a. Ay nihi ti Melefit adafakia naŋ jirena. Əgray nahkay ti, awayay əgray zlam ge jiri akaba awayay ti ndam ya ti təfəki ahər ka Yezu ni tiği ndam jireni daya.

27 Tamal nahkay ti zlam nahaŋ əbu ti miği zlabay àna naŋ aw ? Aha ! Əbi. Tamal maslaŋa esliki magray zlam ya ti Melefit adəm a Wakita gayan ni bu grum ni dek ti, amal esliki miği zlabay, ay maslaŋa ya ti esliki ni ti əbi simiteni. Nahkay Melefit adəfikia divi nahaŋ ana leli a, ay ti miği zlabay àna naŋ koksah. Divi gani ya adafaki ni ti məfəki ahər ka Yezu Krist.

28 Nahkay zla nahəma, məsəra Melefit adəm mis jireni kə eri gayan ni ti azuhva maslaŋa gani naŋ əbu afəki ahər ka Yezu Krist. Ku tamal maslaŋa gani adəbay Divi ya ti Məwiz əbəki a wakita gayan ni bu ni dek nəŋgu ni, Melefit adəm maslaŋa gani nani mis jireni ti azuhva təwi gani nani do.

²⁹ Melefit ti naŋ Melefit ga ndam *Zude ciliŋ aw ? Aha ! Naŋ ti Melefit ga nday ya ti nday ndam Zude do ni daya do waw ? Iy, naŋ Melefit ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni daya.

³⁰ Adaba Melefit ti naŋ bəlaŋ, nahaŋ àbi. Tamal ndam Zude təfəki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ. Mis ndahaŋ ni day tamal təfəki ahàr ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ daya.

³¹ Geli ya ti mədəm Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kè eri gayaŋ adaba təfəkia ahàr ka Yezu Krist a ni ti, awayay adəm vaba Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni ti zlam masakani aw ? Aha, nahkay do ! Məbu maɗafaki pakama ge Melefit ya àdəm a wakita gani nani bu ni ti pakama ge Melefit ededŋ ededŋeni sawaŋ.

4

Melefit àdəm Abraham ti naŋ mis jireni kè eri gayaŋ

¹ Majalumki ahàr ka Abraham bəŋ ga bəŋ geli ni. Mədəmki ti mam ? Naŋ ti mam àgrakivu a manjəhad gayaŋ ni bu mam ?

² Tamal Melefit àdəm Abraham ti naŋ mis jireni kè eri gayaŋ azuhva àgray təwi sulumani ti, akal Abraham eji zlabay tata. Ay ti kè meleher ge Melefit ti èji zlabay koksah,

³ adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit àdəm naŋ mis jireni kè eri gayaŋ.* »

⁴ Səruma lala : maslaŋa ya ti agray təwi ni ti təvi endif gayaŋ. Ere ye ti təvi ni ti ga sulum do.

⁵ Ay tamal mis àfəkia ahàr ke Melefit a, Melefit àdəm maslaŋa gani nani ti mis jireni kè eri gayaŋ. Ku tamal maslaŋa gani àgri təwi ana Melefit ndo nəŋgu ni, àsəra Melefit agray ti ndam magudar zlam tigi ndam jireni kè eri gayaŋ ti ga sulum gayaŋ.

⁶ Ahaslani Devit day àdəmki ma ka ndam ya ti Melefit àgray ti tigi ndam jireni kè eri gayaŋ na ; ku tamal ndam nday nani təgri təwi ndo nəŋgu ni Melefit àdəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ. Devit àdəm ndam nday nani ti təbu ana məmərani.

⁷ Adəm ahkado :

« Ndam ya ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a, àwayay məmənjaləŋani kà zlam gatay ya təgudar ni va do ni ti təmərnu.

⁸ Maslaŋa ya ti Bay Melefit àcalfəŋ kà zlam gayaŋ ya àgudar ni do simiteni ni ti məmərnu.† »

⁹ Devit awayay adəm ndam ya təmərnu ni ti ndam ya nday *təkela kədi a ni ciliŋ aw ? Aha ; ndam ya təkəley kədi ndo ni day təmərnu. Mədəm Melefit àdəm Abraham naŋ mis jireni kè eri gayaŋ ni ti, adaba àfəkia ahàr a palam do aw ? ‡

¹⁰ Melefit àdəm Abraham naŋ mis jireni kè eri gayaŋ ni ti, ka sarta gani nani ti Abraham èkela kədi a tək, èkəley faŋ ndo waw ? Ka sarta gani nani ti èkel kədi faŋ ndo.

¹¹ Nahkay Abraham àfəki ahàr ke Melefit, mək Melefit àdəm naŋ zal jiri kè eri gayaŋ nahəma, ka sarta gani nani èkəley kədi faŋ ndo. Àra àfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àhi məkəley kədi ti ga maɗafaki naŋ ègia mis jirena kè eri ge Melefit a. Nahkay Abraham ti naŋ bəŋ ga ndam ya ti təkəley kədi ndo, təfəkia

* 4:3 Mənjəkiani 15.6. † 4:8 Limis 32.1-2. ‡ 4:9 Mənjəy Mənjəkiani 15.6.

ahàr ke Melefít a ni. Melefít àdám nday day ndam jireni kè eri gayan akada ya àhi ana Abraham ni.

12 Abraham ti nanj bəŋ ga ndam ya ti tèkela kudi a ni daya, ay ti si ahàr àdám tèkeley kudi cilin do ; táfəki ahàr ke Melefít akada ga bəŋ gatay Abraham ya àgray ka ya ti èkeley kudi fan ndo ni daya kwa.

Melefít aməvi sulum gayan ti ana ndam ya ti táfəki ahàr ka Yezu ni

13 Kwa ahaslani Melefít àdám Abraham ahkay do ni bəza hud gayan atanjəhad ka had dek. § Àdám nahkay ti adaba Abraham àdaba *Divi ge Melefít na palam do ; Melefít àdám nahkay ti adaba Abraham àfəkia ahàr a palam. Abraham àra àfəkia ahàr ke Melefít a nahkay ti Melefít àdám nanj ti mis jireni kè eri gayan.

14 Tamal mis tadəbay Divi ge Melefít ni mək Melefít adám nday ndam jireni kè eri gayan azuhva təwi gani nani ti, akal məfəki ahàr geli ke Melefít ni egi zlam masakani. Tamal nahkay ti, akal ge Melefít ya ti àdám aməvi zlam ana mis ga sulum ni day egi ma masakani.

15 Nahkay tamal mis təsəra Divi ge Məwiz ya Melefít àvi ana tay na, mək tàgray zlam ya ti Məwiz àdám grum ni do ni ti, Melefít azumki bəruv ka tay adaba tàwayay məgəskabu ma gani do. Adaba tamal Divi ge Melefít àləbi ti, akal magudar zlam day àbi simiteni.

16 Nahkay zlam ya ti Melefít àdám aməgri ana mis ni ti, aməgri ti ana ndam ya ti táfəki ahàr ni. Àgray nahkay ti ga sulum gayan. Awayay agri ana bəza hud ga Abraham dek. Melefít agri zlam ya ti àdám aməgri ana mis ni ti, əgri ana nday ya ti təgəskabu Divi ge Melefít ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni cilin do. Aməgri ti ana mis ndahan ya ti táfəki ahàr akada ga Abraham ya àfəki ahàr ni dek daya. Adaba Abraham ti nanj bəŋ geli dek.

17 Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu, Melefít àhi ana Abraham nahkay hi : « Nəgray ti kigi bəŋ ga jiba gərgəri kay.* » Nahkay Abraham əgia bəŋ geli kè meleher ge Melefít a, adaba àfəki ahàr ti ke Melefít. Melefít ti ahəngaraba mis e kisim ba, zlam ya ti təbi ahaslani bi ni day agray tay àna pakama ya adəmaya ni.

18 Abraham ti àmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefít ndo. Ku tamal ere ye ti Melefít àdám aməgri ni mis tədəm àgravu koksah nəŋgu ni, Abraham àmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefít ndo. Nahkay Abraham əgia bəŋ ga jiba gərgəri a kay akada ge Melefít ya àhi ahkado : « Bəza hud gayak atala dal-dal nahkay† » ni.

19 Ka ya ti Melefít àhi ma gani ana Abraham ni ti vi ga Abraham agray vi dinj. Àsəra əgia medewel a kwete-kwete, wal gayan Sara day dəgəlani, ay àmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefít ndo.

20 Àjalay ahàr cə cə do, àsəra aməŋgət ere ye ti Melefít àdám aməvi ni ; àŋgəta njədə adaba àfəkia ahàr ke Melefít a. Nahkay àzləbay Melefít.

21 Àsəra lala, Melefít nanj àbu àna njədə ga məgri ere ye ti àdám aməgri ni.

22 Melefít àdám nanj mis jireni kè eri gayan ni ti azuhva nani.

23 Ma ya ti àbu məbəkiani : « Melefít àdám nanj mis jireni kè eri gayan‡ » ni ti àdəmki ka Abraham cilin do,

24 àdəmki ti ke leli daya. Leli məfəkia ahàr ke Melefít a ; nanj ti ahəngaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Məfəki ahàr nahkay ti, Melefít amədəm leli day ndam jireni kè eri gayan.

§ 4:13 Mənjay Mənjəkiani 12.2-3 ; 17.4-6 ; 22.15-18. * 4:17 Mənjəkiani 17.5. † 4:18 Mənjəkiani 15.5. ‡ 4:23 Mənjəkiani 15.5.

²⁵ Yezu ti Melefít àmbrəŋ naŋ ti mômət ti azuhva zlam geli ya mägudar ni. Melefít àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, ti leli mīgi ndam jireni kè eri gayəŋ.

5

Leli manjəhad akaba Melefít àna sulumani

¹ Nihi ti Melefít àdəm leli ndam jireni kè eri gayəŋ ni ti adaba mäfəkia ahàr a. Nahkay ti leli məbu manjəhad akaba Melefít àna sulumani azuhva zlam ga Bay geli Yezu *Krist ya àgray ni.

² Bay ya ti àvi divi ana leli ti məŋgət *sulum ge Melefít ni ti Yezu Krist. Leli mäfəkia ahàr a, nahkay məkə nihi ti ka sulum gani nani. Məmərɔvɔ adaba mäsəra Melefít aməgray ti mánjəhad akaba naŋ a mələŋ masladani gayəŋ ni bu.

³ Məmərɔvɔ ti azuhva nani cilin do, ku leli a daliya bu day məmərɔvɔ. Adaba mäsəra ka ya ti məbu macakay daliya ni ti macahay mebesey zlam.

⁴ Ka ya ti mebesey zlam ni ti məŋgət njədə, məmbrəŋ mäfəki ahàr ka Yezu do. Ka ya ti məŋgəta njədə nana ni ti mäsəra Melefít aməgri ere ye ti àdəm aməgri ana leli ni ana leli edeđin.

⁵ Leli mäsər nahkay ti masakani do, adaba mäsəra Melefít awayay leli dal-dal. Mäsər ti àna njədə ga *Məsuf Njəlatani, adaba Melefít àvia Məsuf gani nana ana leli a, àniviyu ana leli.

⁶ Ahaslani ti njədə àfəŋ kè leli ga məmbrəŋ magudar zlam bi. Ay Krist àməta a kəla ga ndam magudar zlam va. Àmət ti ka fat ya ti Melefít adaba ni.

⁷ Ku tamal mis naŋ jireni nəŋgu ni, mis nahəŋ agəskabu ti mômət a kəla gayəŋ vu ti zləzladə. Tamal mis sulumani ti, bi maslaŋa agəskabu ti mômət a kəla gayəŋ vu.

⁸ Ay ti Melefít awayay leli dal-dal. Ere ye ti adafaki awayay leli dal-dal ni ti nihi : ka sarta gani nani leli məbu magudar zlam kekileŋa, ay àslərbiyu Krist ti mômət a kəla geli vu.

⁹ Krist àra àməta a kəla geli va, mimiz gayəŋ àra àdəgaya nahkay nahəma, Melefít àdəm leli ndam jireni kè eri gayəŋ. Ègia nahkay ti mäsəra ka fat ya ti Melefít aməgrayəŋa seriya kè mis a ni ti Krist amahəŋgay leli ti Melefít àzumki bəruv ke leli ba.

¹⁰ Ahaslani ti leli ndam ezir ge Melefít. Ay nihi ti Wur gayəŋ àməta, nahkay àŋgalabakabá leli akaba Melefít a. Ègia nahkay ti mäsəra lala Melefít amahəŋgay leli ga kaŋgay-kaŋgayani adaba Wur gayəŋ ni àŋgaba e kisim ba, naŋ àbu àna sifa.

¹¹ Ay nahkay cilin do ; məmərɔvɔ àna ere ye ti Melefít àgri ana leli ni. Ere ye ti àgray ni ti azuhva Bay geli Yezu Krist. Àŋgalabakabu leli akaba Melefít ni ti naŋ.

Ata Adam nday ata Krist

¹² Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : mis bəlaŋ ànjəki ka magudar zlam, mək magudar zlam gayəŋ ni àzəkibiya kisim ke mis a dek. Nahkay mis ni dek təmət, adaba nday dek təgudara zlam a.

¹³ Wudaka Melefít àdəfiki *Divi gayəŋ ana Məwiz nahəma, zlam magudarani àbu a duniya bu àndava. Ay ka sarta gani nani ti Melefít àcali mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, adaba àdəfiki Divi gayəŋ ni ana Məwiz faŋ ndo.

¹⁴ Ay ti kwa ka sarta ga Adam àbivaya ana Məwiz a ti kisim àbu zlam gayan. Ku tamal mis tğudari zlam ana Melefit akada ga Adam ni ndo nəngu ni, təbu təmət. Adam ti akada maslaŋa ya ti amara ni.

¹⁵ Ay ti təwi gatay ni gərgəri. Zlam magudarani ga Adam ni ti gərgəri akaba zlam ya ti Melefit avi ana mis ga sulum ni. Iy, ededin mis bəlanğ udar zlam, mək magudar zlam gayan ni àzəkibiya kisim ke mis a dek.

Ay *sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do, àtam təwi ga Adam ni àna njəda dal-dal. Adaba məsəra Melefit amahəngay mis dal-dal ga sulum azuhva təwi ge mis bəlanğ. Maslaŋa nani ti Yezu *Krist.

¹⁶ Nahkay sulum ya ti Melefit agri ana mis ni ti gərgəri akaba zlam magudarani ya mis bəlanğ udar ni. Zlam magudarani ya mis bəlanğ udar ni ti Melefit àwəlkia mis àna naŋ ka seriya. Ay sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do. Mis ni tğudara zlam a dal-dal, ay ku tamal nahkay nəngu ni Melefit àgria sulum ana tay a. Sulum gayan ya àgri ana tay ni ti, agray ti tigi mis jireni kə eri gayan.

¹⁷ Iy, ededin mis bəlanğ udar zlam, mək zlam magudarani ge mis bəlanğani ni àzəkibiya kisim ke mis a dek. Ay maslaŋa nahəŋ bəlanğ àgra təwi nahəŋ a, təwi gayan ni àtama nahəŋ na àna njəda dal-dal ; maslaŋa gani nani bəlanğani ni ti Yezu Krist. Melefit agri sulum ana mis ti azuhva naŋ. Àna sulum gani nani ti mis etigi jireni kə eri gayan. Nahkay ti nday a ti tigia mis jirena kə eri gayan a ni atəngət *sifa ya àndav day-day do ni, ti tənəhadkəbu akaba naŋ a bay gayan bu.

¹⁸ Nahkay zla nahəma, məsəra mis bəlanğ udar zlam, mək zlam magudarani gayan ni àzəkibiya kisim ke mis a dek, adaba Melefit àwəla tay àna seriya. Nahkay day mis nahəŋ bəlanğ àgray zlam sulumani, àmbaya mis a dek a seriya ba, àvia sifa ya àndav day-day do na ana tay a.

¹⁹ Məsəra mis bəlanğ àgəsiki ma ana Melefit ndo, àgudar zlam ; nahkay ti mis kay tigi ndam magudar zlam. Nahkay day mis bəlanğ àgray zlam sulumani, àgəsikia ma ana Melefit a ; azuhva zlam gayan ya àgray ni ti Melefit àdəm mis kay etigi ndam jireni.

²⁰ Melefit èferkivu Divi gayan, àdəfiki ana Məwiz ni ti, ti mis təsərki nday təbu tagudar zlam kay. Ay ka ya ti mis tagudar zlam gərgəri kay ni ti Melefit day agri sulum gayan ana tay kay, àtam zlam gatay ya tğudar ni àna njəda ferek-ferek.

²¹ Məsəra tamal mis agudar zlam ti amət, adaba magudar zlam gayan ni naŋ àbu àna njəda ga makad naŋ. Nahkay day sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti naŋ àbu àna njəda ga mahəngay mis : azuhva sulum gani nani ti mis ni tigi jireni kə eri ge Melefit, nahkay Melefit avi sifa ya àndav day-day do ni ana tay azuhva təwi ga Bay geli Yezu Krist ya àgray ni.

6

Leli məbu àna sifa azuhva Yezu Krist

¹ Tamal nahkay ti, mədəm nihi ti mam ? Mədəm magudarumkivu zlam kəlavad, ti Melefit məgri sulum gayan ana leli àkivu aw ?

² Aha, məgrum nahkay ba. Məsəra ahaslani ti leli ndam magudar zlam, ay nihi ti kala məməta, leli evidi ga zlam magudarani va do. Tamal leli evidi ga zlam magudarani va do ni ti, kekileŋa mawayay magudar zlam ti kamam ?

³ Ka ya ti *təbaray leli dek àna *slimi ga Yezu *Krist ni ti, ŋgay miğia akada mis bəlanğ akaba naŋ a, kala leli dek məməta akaba naŋ a ti kəsərum do aw ?

⁴ Ka ya ti tàbaray leli àna slimi ge Krist ni ti kala màmèta ka ahar bəlan akaba nan a, tilia leli ka ahar bəlan akaba nan a daya. Ay Bənj geli Melefít ti njədə àfənj dal-dal, àhənjgaraba Yezu Krist e kisim ba àna njədə gani nana ; nahkay awayay ti leli day manjəhad geli məmbatvu, mīgi mis məweni.

⁵ Leli mīgía akada mis bəlan akaba Yezu Krist a, nahkay kala leli màmèta akaba nan a. Tamal nahkay ti leli day amanğaba e kisim ba akada gayan ya ti àngaba e kisim ba ni.

⁶ Məsəra ka ya ti *tədarfənj Yezu kà təndal ni ti, kala tədarfənjiya manjəhad geli magədavani ya ahaslani na daya. Nahkay ti manjəhad geli nani ti àbi va bi, kala àmèta. Ègia nahkay ti leli evidi ga zlam magudarani va do.

⁷ Adaba maslaņa ya ti àmèta àndava ni ti tislíki macalki nan ka zlam magudarani va do.

⁸ Leli mīgía akada mis bəlan akaba Krist a. Nahkay ka ya ti tàkad nan ni ti leli day kala màmèta. Tamal nahkay ti məsəra leli amanğaba e kisim ba, amanjəhad akaba nan daya.

⁹ Məsəra Krist àngaba e kisim ba. Àngaba ti aməmət day-day va do. Kisim əslíki məgri arañ va do.

¹⁰ Gayan ya ti àmət ni ti, àmət ti sak bəlan huya àndava, ga məhəlfənja zlam magudarani geli ni kè leli a. Nihi ti àngaba e kisim ba, nan əbu àna sifa. Nan əbu àna sifa ti ga mazləbay Melefít.

¹¹ Nahkay ahər àdəm kəsərum lekələm day kala akada kəmətuma, nahkay ti lekələm evidi ga zlam magudarani va do. Ahər àdəm kəsərum lekələm kəbum àna sifa ti ga mazləbay Melefít, adaba kīguma akada mis bəlan akaba Yezu Krist a.

¹² Ègia nahkay ti kīgum evidi ga zlam magudarani va ba. Kəgrum zlam magədavani ya ti kawayum ahaslani ni va ba. Zlam nday nani ti mis təgri ana vu gatay, ay vu ge mis ti amanjəhad ga kaņgay-kaņgayani do.

¹³ Kəvumi vu gekəli ana zlam magudarani ge mīgi evidi gani ba. Vumi vu gekəli dek ana Melefít sawan. Lekələm ti akada ge mis ya ti tàmèta mək təngaba e kisim ba ni. Nahkay ti vumi vu gekəli dek ana Melefít ti kīgum evidi gayan, kəgrum jiri akada gayan ya awayay ni.

¹⁴ Nahkay ti ekīgum evidi ga zlam magudarani va do, adaba kəbumi kədəbum *Divi ge Melefít ya àdəfiki ana Məwiz ni va bi ; kəbum kədəbum ti divi ge Melefít ya àvi ana kəli ga sulum gayan ni.

Leli ti evidi ga way ?

¹⁵ Tamal nahkay ti mədəm nihi ti mam ? Leli ti məbi mədəbum *Divi ge Melefít ya àdəfiki ana Məwiz ni va bi, məbu mədəbum ti divi ge Melefít ya àvi ana leli ga sulum gayan ni. Ay ègia nahkay ti magudarumkivu zlam kələvad aw ? Aha, məgadarum zlam ba !

¹⁶ Tamal ti kəvumia ahər gekəli ana maslaņa, kəbum kəgəsümüki ma gayan ni ti, kīguma evidi gayan a ti kəsərum do aw ? Tamal kīguma evidi ga zlam magudarana ti akəmətum. Ay tamal kəgəsümükia pakama ana Melefít a, kīguma evidi gayan a ti, amədəm lekələm ndam jireni kè eri gayan.

¹⁷ Ahaslani ti lekələm evidi ga zlam magudarani, ay nihi ti kəmbatumkaba majalay ahər gekəli a, kəgəsümükia pakama ana Melefít àna məbərux bəlan a. Kəgəsümükabá ma ge jiri ya ti təcəhi ana kəli na. Məgrumi səsi ana Melefít azuhva nani !

18 Melefit àhəŋgafəŋa kuli kà zlam magudarana, kiguma evidi gayan a. Nahkay ti kiguma ndam jirena.

19 Nəhi ma ana kuli nahkay, nazay mazavu ge evidi ti, ti kicam ere ye ti nəhi ana kuli ni, adaba kicam zlam weceweci do. Ahaslani ti kəvumia ahàr gekuli ana magudar zlam ge migi evidi gana, kəlavaf kəbum kagударumi zlam ana Melefit àkivu. Ay nihi ti vumi ahàr gekuli ana Melefit, kigum evidi gayan ti kəgrum jiri. Nahkay ti akanjəhadum njələta.

20 Ka ya ti lekulum evidi ga zlam magudarani ni ti, kəjalumki ahàr ka magray jiri do simiteni, adaba lekulum evidi gani do.

21 Ka ya ti kəbum kagudarum zlam nday nani ti kəŋgətum mam àna nan mam ? Nihi ti kəmənjumləŋ kà zlam gani nday nani zlam ge mimili : tijin kuli, kəmətum àna nan.

22 Ay nihi ti Melefit àhəŋgafəŋa kuli kà zlam magudarana, kiguma evidi gayan a. Nahkay ere ye ti kəŋgətum àna nan ni ti nihi : kiguma njələtana, nahkay ti Melefit aməvi sifa ya àndav day-day do ni ana kuli.

23 Tamal mis agudar zlam ti aməŋgət zlam ka duwa gani ; ere ya aməŋgət ni ti kisim. Aməmət azuhva zlam magudarani gayan ni. Ay zlam ya ti Melefit avi ana mis ni ti avi ana tay ga sulum : avi ana tay ti *sifa ya àndav day-day do ni ; avi ti ana nday ya ti tigia akada mis bəlan akaba Bay geli Yezu *Krist a ni.

7

Təfəki ŋgasa ke leli ga magray zlam ya ti Məwiz àdəm grum ni va do

1 Bəza ga mmawa, nəhiki ma ana kuli àki ke *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan bu ni. Ŋgay Məwiz àfəki ŋgasa ke mis ka ya ti maslanja nani nan àbu àna sifa ni cilin ti kəsəruma do waw ?

2 Nədəm nahəma, ka ya ti zal ga wal nan àbu àna sifa àmət ndo ni ti Məwiz a wakita gayan ni bu àvi divi ana wal ni ge medeveni do. Ay tamal zal ni àməta ti Məwiz àcafəŋa wal gayan na ga maday zal nahan a do.

3 Nahkay məsəra, tamal zal ni àmət ndo, wal ni àda zal nahan a ti wal ni àgra hala. Ay tamal zal ni àməta day ti Məwiz àdəm wal ni esliki masləkana : tamal àza zal nahan a ti àgray mesəwehvu ndo.

4 Bəza ga mmawa, lekulum day nahkay. Kiguma akaba Yezu *Krist a akada mis bəlan ; nahkay ka ya ti Krist àmət ni ti kala lekulum day kəmətuma akaba nan a. Kəmətuma nahkay ti Məwiz àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita gayan ni bu ni àfəki ŋgasa ke kuli va do : kiguma ndam ga maslanja nahan a. Maslanja gani nani ti àŋgaba e kisim ba, nan Krist. Kiguma ndam gayan a nahkay ti akəgrumi təwi sulumani ana Melefit.

5 Ka ya ti məgəskabu Yezu faŋ ndo ni ti leli məbu magray ere ye ti məbərux geli awayay ni. Zlam gani nani ti Məwiz àna Divi ya àbu məbəkiani a wakita gayan ni bu ni àcafəŋa mis ga magrana, ay ka ya ti məsəra zlam nday nani zlam magudarani nahəma, məwayay magray zlam nday nani sawan ; nahkay Divi ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni əzligiyu leli a magudar zlam vu. Zlam gani nani ya məgray ni ti agudar leli, azoru leli e kisim vu.

6 Ka sarta gani nani ti ahàr àdəm mədəbum Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni, mīgia akada evidi gani. Ay nihi ti Melefit àhəŋga leli a, leli evidi gani va do, adaba leli akada məmətani, Məwiz àna Divi nani àfəki ŋgasa ke leli va do. Nahkay ti leli məgray təwi àna Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ahaslani ni va do ; magray təwi ge Melefit ti akada ga Məsuf gayan ya awayay ni.

Divi ge Melefít ya M̄wiz àbaki ni ti t̄wi gani mam ?

⁷ Nahkay ti, leli m̄d̄m mam ? *Divi ge Melefít ya t̄bu m̄b̄kiani a wakita ge M̄wiz ni bu ni ti zlam magudarani aw ? Aha ! Zlam magudarani do. Ay tamal Divi gani t̄l̄bi ti, akal n̄s̄er zlam magudarani do. Àbu m̄b̄kiani e Divi gani bu nahkay hi : « Zlam ge mis èguk eri ba. » Ay tamal t̄b̄ki nahkay ndo ni ti, ñgay zlam ge mis egi eri ti akal n̄s̄er do.

⁸ Ay àbu m̄b̄kiani a wakita ge M̄wiz ni bu nahkay hi : « Zlam ge mis èguk eri ba. » T̄d̄m nahkay ti n̄nḡeta evid̄ ga magudar zlam àna nañ a, nahkay ñgia evid̄i ga zlam magudarana ; zlam ge mis ḡrḡeri kay ègua eri a. Ay tamal Divi nani àl̄bi ti akal n̄ḡudar zlam ndo daya.

⁹ Ahaslani ka ya ti n̄s̄er Divi ya M̄wiz àbaki ni fañ ndo ni ti nu n̄bu àna sifa zlam goro. Ay ka ya ti n̄s̄era Divi gana ni ti n̄ñj̄eki ka magudar zlam h̄ya, ñgi evid̄i gani.

¹⁰ Nahkay ñgia akada m̄m̄tani k̄e eri ge Melefít a ; Divi ya àbu m̄b̄kiani a wakita ge M̄wiz ni bu ni ti, Melefít àwayay ti n̄nḡet sifa àna nañ, ay ti n̄nḡet kisim àna nañ sawañ.

¹¹ Nahkay n̄ra n̄s̄era Divi ya M̄wiz àbaki na ti n̄ñj̄eki ka magudar zlam, ñgia evid̄i gana, n̄gosa ah̄r goro a. Ègia akada n̄kada ah̄r goro àna Divi gani nana.

¹² Nahkay ti pakama ge Melefít ya M̄wiz àbaki ni ti zlam *ñj̄elatani, Divi ya a h̄d̄ gani bu ni day ñj̄elata, sulumani, divi ge jiri.

¹³ Ègia nahkay ti zlam sulumani ni agray ti nu m̄m̄tani k̄e eri ge Melefít aw ? Aha ! Nahkay do. Nu m̄m̄tani k̄e eri ge Melefít ti azuhva zlam magudarani. N̄za zlam sulumani na, n̄gudara zlam àna nañ a ; ñgia evid̄i gana, nahkay n̄m̄eta àna nañ a. Zlam gani àgravu ti mis t̄s̄er zlam magudarani ti zlam magudarani eded̄ñ, adaba n̄zay Divi ge Melefít m̄k n̄gudar zlam ya Melefít àd̄m e Divi gayañ ni bu t̄gudar ba ni : nahkay magudar zlam gani àb̄lay do simiteni.

Mis ti ègia evid̄i ga zlam magudarana

¹⁴ M̄s̄era *Divi ge Melefít ni ti M̄wiz àbaki àna ñj̄eda ga *M̄suf ge Melefít. Ay nu ti mis hihiriken, ñj̄eda àfu bi : nahkay ñgia evid̄i ga zlam magudarana.

¹⁵ Ere ye ti nagrañ ni ti n̄s̄er do. Ere ye ti nawayay magrani ni ti n̄gray do. Ay nagrañ ti ere ye ti n̄awayay do simiteni ni sawañ.

¹⁶ Ay tamal nagrañ ere ye ti n̄awayay do ni ti, n̄s̄era Divi ge Melefít ni zlam sulumani, n̄ḡeskabá.

¹⁷ Nahkay nagudar zlam ti àna majalay ah̄r goro do. Nagudar zlam ti adaba ñgia evid̄i ga zlam magudarana, ñs̄liki makad̄f̄ñvna do.

¹⁸ N̄s̄era àna vu goro gedebeni ni ti ñs̄liki magray zlam sulumani koksah. Nahkay ñs̄liki mawayay magray zlam sulumani tata, ay ti ñs̄liki magrani koksah.

¹⁹ Zlam sulumani ya nawayay nagrañ ni ti n̄gray do. Ere ye ti nagrañ ni ti zlam maḡdavani ya ti n̄awayay do ni sawañ.

²⁰ Ere ye ti nagrañ ni ti ere ye ti n̄awayay do ni. Tamal nahkay ti n̄s̄era nagudar zlam ti àna majalay ah̄r goro do. Nagudar zlam ti adaba vu goro gedebeni, ñgia evid̄i ga zlam magudarana palam.

²¹ N̄s̄era ere ye ti agravu ni nahkay hi : nawayay nagrañ zlam sulumani, ay ere ye ti ñs̄liki magrani ni ti zlam maḡdavani cilin.

* 7:7 Mah̄rana 20.17 ; Mimbiki 5.21.

²² A majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefít ya Mawiz àbàki ni ti zlam sulumani, àbèlafu.

²³ Ay nàsara vu goro gedebeni ; àrakaboru akaba majalay ahàr goro sulumani ni do. Nahkay ti nìslìki magray ere ye ti nàdàm sulumani, àbèlafu ni kòksah. Vu goro ni gedebeni nahkay ti nìgia evidí ga zlam magudarana.

²⁴ Nasay cìcìhi timey ! Ere ye ti vu goro gedebeni ni awayay ni ti amazoru nu e kism vu timey. Way eslìki mahəngay nu way ?

²⁵ Ahəngay nu ti Melefít. Ahəngay nu ti àna tawí ga Bay geli Yezu *Krist ! Nəgri sasi dal-dal !

Nahkay nu ti, a majalay ahàr goro bu ni ti Divi ge Melefít ya Mawiz àbàki ni zlam sulumani, nəgəskabá. Ay àna vu goro gedebeni ni ti nagudar zlam cilin, nìgia evidí gana.

8

Melefít avi sifa ana leli àna Məsuf gayan

¹ Nahkay zla nahəma, ndam ya ti nday akaba Yezu *Krist akada mis bəlan ni ti Melefít aməgəs tay àna seriya day-day va do simiteni.

²*Məsuf ge Melefít ti nan njeđa-njeđani, avu sifa adaba nu akaba Yezu Krist akada mis bəlan. Azuhva njeđa ga Məsuf nani ti nu evidí ga zlam magudarani va do, anəmət va do daya.

³*Divi ge Melefít ya Mawiz àbàki a wakita gayan ni bu ni àbi àna njeđa ga magray zlam gani nani bi, adaba vu ge mis ti gedebeni àsabay, nahkay mìslìki magray zlam ya ti Mawiz àdàm grum ni do. Ay Melefít àslərbiyu Wur gayan gayanani azuhva zlam magudarani geli : leli mis hìhirikenì ti gedebeni, magudar zlam, ay vu ga Wur ni gedebeni akada ge mis ni, nahkay Melefít àwəl nan àna seriya a kəla ge mis vu azuhva zlam magudarani gatay ni.

⁴ Melefít àgray nahkay ti, awayay ti mīgi ndam jireni kè eri gayan, ere ya magudar ni mələbi simiteni, akada ya àdàm e Divi gayan ya Mawiz àbàki ni bu ni. Ay mīgi nahkay ti àna vu geli gedebeni ni do ; mīgi ti àna njeđa ga *Məsuf Njəlatani.

⁵ Ndam ya ti tagray zlam ya ti vu gatay gedebeni awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gatay awayay ni. Ay ndam ya ti tagray zlam ga Məsuf Njəlatani ya awayay ni ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf awayay ni.

⁶ Tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gayan awayay ni ti aməmət. Ay tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti Melefít aməvi *sifa ya àndav day-day do ni, amagray ti arana àhəli ahàr va do daya.

⁷ Ndam ya ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti məbərur gatay awayay ni ti nday ndam ezir ge Melefít, adaba təgəskabu Divi ge Melefít do. Ku tədàm təgəskabu nəngu ni tìslìki məgəskabani do simiteni.

⁸ Ndam ya ti tagray ere ye ti məbərur gatay awayay ni ti tìslìki magray zlam ya ti Melefít awayay ni do simiteni.

⁹ Aylekəlum ti kəgrum nahkay do : kəgrum ere ye ti məbərur gekəli awayay ni do. Kəgrum ti ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni sawan. Kəgrum nahkay ti adaba Məsuf ge Melefít àniviyu ana kəli. Maslanja ya ti Məsuf ge Krist àniviyu bi ni ti nan mis ge Krist do.

¹⁰ Ku tamal vu gekəli gedebeni ni aməmət adaba zlam magudarani nəngu ni, tamal Krist nan àbu akaba kəli ti Məsuf gayan ya àniviyu ana kəli ni aməvi sifa ana kəli. Aməvi ana kəli ti adaba kigəma ndam jireni kè eri ge Melefít a.

11 Ka ya ti Yezu Krist àmèt ni ti Bay Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Nahkay tamal Məsuf gayan àniviyu ana kùli ededīŋ ti, məsəra amahəŋgaraba kùli e kisim ba bilegena. Amahəŋgaraba kùli e kisim ba ti àna njəda ga Məsuf gayan ya ti àniviyu ana kùli ni.

12 Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa, ahàr àdəm məgrum ere ye ti Melefit awayay ni, məgrum ere ye ti məbərurv geli awayay ni ba.

13 Adaba tamal kəgrum ere ye ti məbərurv gekùli awayay ni ti akəmətum ededīŋ ededīŋeni. Ay tamal àna njəda ga Məsuf ge Melefit kəmbərəŋuma zlam ya ti məbərurv gekùli awayay na ferera ti sifa gekùli amandav day-day do.

14 Ndam ya ti təbu tadəbay divi ga Məsuf ge Melefit ya adəfiki ana tay ni ti nday dek bəza ge Melefit.

15 Melefit àvia Məsuf gayan ana kùli a àndava. Məsuf gani nani ti, àgray ti aŋgwaz àwər kùli va do, adaba lekələm evidi va do. Məsuf gani nani ti agray ti kīgəm bəza ge Melefit. Àna Məsuf gani nani ti mazalay Melefit : « Baba, nak Bəŋ geli. »

16 Àna njəda ga Məsuf gani nani ti leli məsəra a majalay ahàr geli ba, leli bəza ge Melefit ededīŋ ededīŋeni.

17 Tamal leli bəza ge Melefit ti məsəra Melefit aməgri zlam sulumani ya ti àdəm aməgri ana bəza gayan ni ana leli. Aməgri ana Krist, nahkay aməgri ana leli daya. Aməgri ana leli ti adaba leli məbu macacakabu daliya akaba Krist. Krist àcaka daliya ti ègia gədakana : nahkay Melefit awayay ti leli day mīgi gəđakani akada ge Krist ya àcakay daliya, ègi gəđakani ni.

Bəza ge Melefit etigi gəđakani akada ge Krist ni

18 Nəsəra daliya geli ya ti macakay nihi ni ti èsli araŋa do, adaba Melefit aməđəfiki zlam sulumani ana leli. Zlam sulumani nani ti àtam zlam sulumani ndahaŋ ni dek, nahkay amajalaki ahàr ka daliya hini day-day va do.

19 Zlam ya ti Melefit àgraya ni dek təbu tahətay, tawayay dal-dal ti Melefit mənəgzli bəza gayan ana tay, ti tīpi.

20 Melefit àgray ti zlam ya àgraya ni dek tīgi zlam masakani hayaŋ. Zlam nday nani tīgi nahkay ti àna ahàr gatay gatayani do. Melefit àgray nahkay ti, àsəra aməmbərəŋ zlam ya ti àgraya ni nahkay do.

21 Nihi ti zlam ya ti Melefit àgraya ni dek si tizi kwa. Ay a vad nahaŋ Melefit amagraŋ ti tizi va do. Ka fat gani nani ti zlam nday nani dek etigi zlam gəđakani akada ga bəza ge Melefit etigi gəđakani ni.

22 Məsəra ku kani zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dek təbu tahətay, tinjidey, təkakay daliya akada ga wal ya ti awayay ewi wur ni.

23 Tinjidey ti zlam ndahaŋ ya ti Melefit àgraya tay a ni cilin do, leli day məbu minjidey. Melefit àvia Məsuf gayan ana leli a, nahkay məsəra naŋ aməđəm leli bəza gayan. Minjidey ti adaba məbu mahətay vad gani nani. Ka fat gani nani ti Melefit aməvi njəda ana vu geli gedebeni ni.

24 Melefit àhəŋga leli a, ay nihi ti mīpi faŋ do. Nahkay məbu mahətay vad gani nani. Tamal mīpia ere ye ti mahətay na ti mähətay va do. Maslaŋa ya ti epia zlam a mək ahətay keti ni ti way ?

25 Ègia mīpi ere ye ti mahətay ni faŋ ndo ni ti mebesey, mahətay.

26 Nahkay *Məsuf ge Melefit day ajenaki leli, adaba njəda geli àbi. Mahəŋgalay Melefit ahəmamam ti məsər do. Ay Məsuf ge Melefit ahəŋgali Melefit ana leli a kəla geli vu. Ahəŋgalay Melefit àna njidey ; pakama gayan ya adəmaya ni ti mis hihirikeni èsliki məđəmani do.

²⁷ Ay Melefit ti àsəra ere ye ti àniviyu ana leli a məbərur bu na, àsəra ere ye ti Məsuf gayan ədəm na daya. Adaba Məsuf ni ahəngali Melefit ana ndam gayan akada ge Melefit ya ti awayay ni.

²⁸ Məsəra Melefit ti aslamalikabu zlam dek ana ndam gayan ya tawayay nan ni ga məgri zlam sulumani ana tay. Nday gani ti əzalay tay akada gayan ya awayay ni.

²⁹ Nahkay ndam ya ti Melefit adaba tay ahaslana ni ti ədəm amagray ti tigi akada ga Wur gayan ni. Adaba awayay ti Wur gayan ni mīgi gədakani ge mis ndahan dal-dalani ya ti tigia bəza ga mənəna ni.

³⁰ Ndam ya ti ədəmki ma ka tay nahkay ni ti əzala tay a daya. Ndam ya ti əzala tay a ni ti ədəm nday ndam jireni kə eri gayan. Nday ya ti ədəm nday ndam jireni ni ti ədəm atəhuriyu a mələn gayan masladani vu daya.

Melefit awayay leli ga karḡay-karḡayani

³¹ Əgia nahkay ti leli mədəm nihi ti mam ? Tamal Melefit nan əbu akaba leli ti, way esliki ke leli way ?

³² Melefit ahəngay wur ga huđ gayan ndo, əslərbiyu nan ti təkad nan a kəla geli vu dek. Əgra nahkay ti amagrikivu zlam dek ana leli ga sulum do waw ?

³³ Melefit adaba leli a nahkay ti way esliki macalki leli ka zlam magudarani way ? Bay ya ti ədəm leli ndam jireni ni ti Melefit.

³⁴ Əgia nahkay ti way esliki məgəs leli əna seriya way ? Yezu *Krist ti əmət azuhva leli. Ay ti əmət ciliḡ do, əngaba e kisim ba daya, nan əbiyu manjəhadani kə ahar ga daf ge Melefit ka mələn ga gədakani, ahəngali Melefit ana leli.

³⁵ Krist ti awayay leli dal-dal. Nahkay ti way esliki macafəna nan ga mawayay leli a way ? Ku tamal macakay daliya, aḡwaz awər leli dal-dal, mis təgri daliya ana leli adaba leli ndam ge Krist, zlam məzumani əfəḡ kə leli bi, leli əna mahayma, zlam zləzladani əca leli a, ahkay do ni takad leli nəḡu ni Krist ambrəḡ mawayay leli aw ?

³⁶ Zlam nday nani dek ti akada ma ya ti əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Bay Melefit, kəlavad tawayay mabazl leli azuhva nak ;

tamənjələḡ ana leli akada ga zlam ga gənaw ya ti tabazl tay ni.* »

³⁷ Ay ku tamal nahkay nəḡu ni, məyefiḡa kə tay əna njədə ge Krist, nan ya ti awayay leli na ; leli məbu əna məmərani dal-dal.

³⁸ Nəsəra ededifḡ ededifḡena, ere ye ti əcafəna Melefit ga mawayay leli a ti əbi : ku kisim, ku sifa, ku *məslər ge Melefit, ku gədakani weley weley do dek, ku zlam ya təbu nihi ni, ku zlam ya təbiyu kama mba ni, ku gədakani ya təgur mələḡ ya agavəla ni,

³⁹ ku zlam njədə-njədani ya ti təbiyu agavəla drifḡ ni, ku zlam njədə-njədani ya ti təbiyu drifḡ a had bu ni, ku mam mam do ya ti Melefit əgraya ni əcafəna Melefit ga mawayay leli a do. Məsəra Melefit awayay leli ti əna təwi ga Bay geli Yezu Krist ya ti əgri ana leli ni.

9

Ndam Izireyel

¹ Nu mis ge *Krist, nəəkad malfada do. Ma goro ya nawayay nədəm ni ti ma ge jiri : nəsəra a məbərur goro ba, *Məsuf Njələtani day əsəra ma goro ya nawayay nədəm ni ti ma ge jiri.

* 8:36 Limis 44.23.

² Ma gani nani ti nihi : nàbu nàjalay ahàr dal-dal, bəruv day awər nu kəlavad,

³ adaba nawayay ndam jiba goro dal-dal ; nday ti bəza ga mmawa, adaba bəŋ ga bəŋ geli bəlanani akaba tay. Tamal ti Melefit etikwesl nu, edekaba nu ata Krist a ti nday tənŋət sifa ti, akal nawayay tamal agravu tata ni.

⁴ Nday ti bəza huɗ ge Izireyel. Melefit adaba tay a ti tigi bəza gayan. Melefit adəfiki ana tay nan ti nan gəɗakani. Melefit *awəlkabu ma gayan akaba tay, adəfiki *Divi gayan ana tay. Adəfiki ana tay ahəmamam tahəŋgalay nan ni akaba àhi ana tay ahkado : « Aməvi zlam sulumani ana kəli. »

⁵ Nday ti bəza huɗ ga Abraham. Ka ya ti tiwi Krist ni ti tiwi nan a jiba gatay bu. Krist ti nan gəɗakani atam zlam dek, nan Melefit, məzləbum nan ga kanŋay-kanŋayani. Aya nahkay.

⁶ Nŋay zlam ya ti Melefit adəm amagra y ni agravu do ni ti nədəm ndo. Adaba bəza huɗ ge Izireyel dek ti nday ndam *Izireyel ya ti Melefit adaba ni do.

⁷ Bəza huɗ ga Abraham dek ti bəza ge Melefit ya adaba tay a ni do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana Abraham : « Akənŋət bəza huɗ gayak ti àna Izak.* »

⁸ Melefit adəm nahkay ti adaba bəza ya tiwi tay dek ti bəza ge Melefit do. Bəza ge Melefit ti nday ya ti Melefit adəm etigi bəza gayan ni cilin.

⁹ Zlam ya ti Melefit àhi ana Abraham anəruk ni ti nihi : « Sarta ya ti nədəm ni eminjia ti ananŋa. Ka sarta gani nani ti Sara emiwi wur zalani.† »

¹⁰ Agravu ti nani cilin do. Rebeka ti wal ga bəŋ ga bəŋ geli Izak. A vad nahan azay huɗ ga bəza mara.

¹¹ Ka sarta ya ti tiweya tay a faŋ ndo ni ti taɗudar arana ndo, taɗray zlam sulumani ndo daya. Ay ku tamal nahkay nənŋu ni, Melefit adaba bilin e kidin gatay ba andava akada gayan ya ti awayay na.

¹² Wur ya ti Melefit adəkiba nan a ni ti, adaba tawi ga wur ya agray ni do ; Melefit adaba nan a nahkay. Melefit àhi ana Rebeka ahkado : « Wur ya ti amadaya enjia ni ti aməgri tawi ana nan ya ti amadaya kələŋ a ni.‡ »

¹³ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :
« Zekəp ti, nəwaya nan a ; Eseyu ti, nəwayay nan ndo.§ »

¹⁴ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Zlam ge Melefit ya agray ni ti zlam magədavani aw ? Aha, zlam magədavani do !

¹⁵ A vad nahan Melefit àhi ana Məwiz nahkay hi : « Nəgri sulum ti ana maslanja ya ti nawayay ni cilin ; asu cicihi ti maslanja ya ti nawayay ni cilin.* »

¹⁶ Nahkay tamal Melefit adaba mis a ti adaba zlam gayan a ; do ni ti adaba maslanja gani nani awayay ti Melefit mādaba nan a do, ahkay do ni azuhva tawi ga maslanja nani ya agray ni do. Melefit adaba mis a ti adaba maslanja gani nani asi cicihi palam.

¹⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana bay *Faron nahkay hi : « Nədaba kur a, nak bay ti nawayay nədəfiki njeɗa goro ana mis àna nak, ti mis ga duniya dek təsər nu Melefit.† »

¹⁸ Nahkay ti tamal Melefit adəm : « Maslanja hini māsū cicihi » ti, maslanja gani asi cicihi ededin. Ay tamal Melefit adəm : « Maslanja hini ecuki slimi ba » ti, maslanja gani nani èciiki slimi do ededin.

* 9:7 Mənjəkiani 21.12. † 9:9 Mənjəkiani 18.10. ‡ 9:12 Mənjəkiani 25.23. § 9:13 Malasi 1.2-3.

* 9:15 Maharana 33.19. † 9:17 Maharana 9.16.

Melefit ti agray zlam akada gayan ya awayay ni

¹⁹ Ègia nahkay ti akəhu ahkado : « Tamal nahkay ti Melefit àdəm mis tagudar zlam ti kamam ? Maslanja ya ti àgray ere ye ti Melefit awayay ni do ni ti way ? »

²⁰ Zləba goro ni, kəgrumkabá gejewi akaba Melefit a ti nak way ? Tamal mis àləmaya zlam a ti zlam nani esliki məhiani « Kələmaya nu a nahkay hi a kamam ? » tata aw ?

²¹ Maslanja ya aləm zlam ni àsəra ere ye ti agray àna elibisl gayan na. Àna elibisl gani nani ti esliki mələmaya mandaray gərgəri a cə, bəlanj sulumani àtam nahanj ni.

²² Tamal Melefit agray akada ga maslanja ya ti aləm zlam ni ti mam gani acay kur mam ? Nanj ti awayay mis təsər njəda gayan akaba ahəmamam azum bəruv ni ; ku tamal nahkay nəngu ni mis ya ti akal azumki bəruv ka tay, a vad nahanj etizi ni ti nanj àbu ebesi ana tay dal-dal.

²³ Melefit agray nahkay ti, awayay ti mis təsər nanj Bay njəda-njədani dal-dal, agri sulum ana mis. Nahkay mis ndahanj tasi cicihi, àdəm amagraj ti tənjuhəd akaba nanj a məlanj gayan sulumani bu.

²⁴ Leli day məkibu ka tay : Melefit àdaba leli e kidinj ga ndam *Zəde ba, àdaba leli e kidinj ga nday ya ti nday ndam Zəde do ni ba daya.

²⁵ Nahkay bay mahəngaray *pakama ge Melefit Oze àdəm ahaslani nahkay hi :

« Melefit àdəm : “Nday ya ti nday ndam goro do ni ti anədaba tay a, anədəm nday ndam goro.

Ndam ya ti ahaslani nəwayay tay do ni ti anawayay tay.” †

²⁶ Ahaslani ti Melefit àhi ana tay : “Lekələm ndam goro do.”

Ay a vad nahanj ti atəhi ana tay :

“Lekələm bəza ge Melefit Bay ga sifa ni.” § »

²⁷ Izayi bay mahəngaray pakama ge Melefit ni day àdəmki ma ka ndam *Izireyel a. Àzlah, àdəm : « Melefit àdəm : “Ku tamal ndam Izireyel tàwudə, nday dal-dal akada wiyanj ga zalaka nəngu ni, anahəngay mis bəl e kidinj gatay bu cilinj.

²⁸ Bay Melefit amagraj ere ye ti àdəm amagraj ka had ni dek. Aməpəs do, ara agray weceweci.” * »

²⁹ Izayi àdəm keti :

« Bay Melefit Njəda-njədani àvia bəza hud ana leli a.

Tamal àvi bəza hud ana leli ndo ni ti

akal mīgia ahàr akada ga ndam *Sodom ya Melefit èzinj tay dek na,

akal mīgia ahàr akada ga ndam *Gomor na daya. † »

Ndam məfəki ahàr ka Yezu Krist ti nday ndam jireni kə eri ge Melefit

³⁰ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Nday ya ti nday ndam *Zəde do ni tàdəbay divi ge migi ndam jireni kə eri ge Melefit ndo. Ay ku tamal nahkay nəngu ni təfəkia ahàr ke Yezu a, nahkay Melefit àdəm nday ndam jireni kə eri gayan.

³¹ Ay ndam *Izireyel ti ni tawayay tīgi ndam jireni kə eri ge Melefit àna madəbay *Divi ya ti àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni. Ay nahkay ti tislaki migi ndam jireni kə eri ge Melefit ndo.

³² Tîsliki ndo ni ti kamam ? Adaba tàwayay miği ndam jireni ti àna mǎfǎki ahàr ke Melefít do. Tàwayay miği ndam jireni ti àna tǎwi gatay ya tagray ni. Gatay ya tàgray nahkay ni ti tǎjia asak àna akur ya azǎgad mis na :

³³ akur gani nani ti *Krist. Melefít àdǎmkia ma a Wakita gayan̄ ba nahkay hi a :

« Cǎm day ! Nafǎkad akur ga mazǎgad mis a kǎsa *Siyon̄ bu.

Akur gani nani ti mis etiji asak àna nan̄.

Maslan̄ ya àfǎkia ahàr a ni ti atǎbǎki mimili day-day do. † »

10

¹ Bǎza ga mmawa, nahǎngalay Melefít dal-dal, nawayay ti ndam *Zǎde tǎra afa ge Melefít a ti mǎhǎngay tay. Nawayay dal-dal ti ere gani mǎgravu.

² Nǎsǎra nday ti tawayay madǎbay Melefít àna njǎda gatay dǎk, ay ti tǎsǎr divi gani do.

³ Mis tigi ndam jireni kǎ eri ge Melefít ahǎmamam ti tǎsǎr do. Nahkay tadǎbay divi gatay nahan̄. Tagray nahkay ti, tǎmbrǎna Divi ge Melefít ya àvi ana mis ti tigi ndam jireni àna nan̄ na.

⁴ Ere ye ti Melefít àwayay magrani àna Divi gayan̄ ya Mǎwiz àbǎki ni ti *Krist àgra àndava. Ndam ya ti tigi ndam jireni kǎ eri ge Melefít ni ti, nday ya ti tǎfǎki ahàr ke Krist ni. Nday dǎk etigi ndam jireni.

Melefít ti Bay mahǎngay mis dǎk

⁵ Ahaslani ti Mǎwiz àdǎmkia ma àki ke *Divi ya tǎbu mǎbǎkiani a wakita gayan̄ bu na. Ere ye ti àdǎm ni ti adǎfaki ahǎmamam mis tigi ndam jireni kǎ eri ge Melefít àna Divi gani nani mam : « Maslan̄ ya ti àgaskabá ere ye ti àbu mǎbǎkiani a wakita hini bu na mak agray zlam gani nani dǎk nahǎma, Melefít amǎvi sifa azuhva nani.* »

⁶ Ay àki ke miği mis jireni kǎ eri ge Melefít àna mǎfǎki ahàr ti tǎdǎm nahkay hi : « Ægay way amǎcǎloru e melefít vu way ti kǎhi ana ahàr ba. † » Tamal kǎhi ana ahàr nahkay ti kawayay ti Krist mǎslǎkabiya e melefít ba, ay ti àslǎkabiya àndava.

⁷ Tǎdǎm keti : « Ægay way amoru afa ga ndam evid way ti kǎhi ana ahàr ba. » Tamal kǎhi ana ahàr nahkay ti kawayay ti Krist mǎngaya e evid ba, ay ti àngaya àndava.

⁸ Ay ere ye ti tǎdǎm ni ti mam ? Tǎdǎm nahkay hi : « Pakama ge Melefít ti drin̄ drin̄ akaba nak do. Nan̄ a ma gayak bu, nan̄ a mǎbǎruv gayak bu daya. » Pakama gani nani ti pakama ga mǎfǎki ahàr ke Krist ya ti leli mǎdǎmoru ni.

⁹ Pakama gani nahkay hi : Tamal nak nakani kǎdǎm àna ma gayak kǎ eri ge mis Yezu ti nan̄ Bay gǎdǎkani, tamal kǎgǎskabá a mǎbǎruv gayak ba Melefít ahǎngaraba nan̄ e kisim ba ti, Melefít amahǎngay kur.

¹⁰ Tamal mis afǎki ahàr ke Krist àna mǎbǎruv bǎlan̄ ti, Melefít adǎm maslan̄ gani nani mis jireni kǎ eri gayan̄. Tamal mis adǎm àna ma gayan̄ kǎ eri ge mis Yezu ti nan̄ Bay gǎdǎkani ti, Melefít amahǎngay maslan̄ nani.

¹¹ Àbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi : « Ku way way do àfǎkia ahàr a ti atǎbǎki mimili day-day do. † »

¹² Nahkay ndam *Zǎde ti nday gǎrgǎri akaba ndam ya ti nday ndam Zǎde do ni do. Nday dǎk Bay gatay bǎlan̄, avi zlam sulumani kay ana ndam ya ti tahǎngalay nan̄ ni dǎk.

‡ 9:33 Izayi 8.14 ; 28.16. * 10:5 Levi 18.5. † 10:6 Mǎnjay Mimbiki 30.12-14. ‡ 10:11 Izayi 28.16.

13 Adaba àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ku way way do ahəŋgalay Bay geli àna mabəruv bəlaŋ ti Melefit amahəŋgay naŋ. § »

14 Ay tamal táfəki ahàr ndo ni ti tahəŋgalay naŋ ahəmamam ? Tamal tici ma gayan ndo ni ti táfəki ahàr ahəmamam ? Tamal mis təhi ma gani ana tay ndo ni ti tici ahəmamam ?

15 Tamal Melefit əslər ndam məhi ma gani ana mis ndo ni ti ndamam tədəm ma gani mam ? Nahkay àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu : « Maslaŋa ya ti ara afa ge mis ga məhi Ma Məweni Sulumani ana tay a ni ti təgəskabu naŋ àna məmərani dal-dal. * »

16 Ay Ma Məweni Sulumani gani ti, təgəskabu ti mis dək do. Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni ədəm : « Bay Melefit goro, ma geli ya ti mədəm ni ti way əgəskabá way ? » †

17 Nahkay tamal maslaŋa əfəki ahàr ka Yezu a ti, adaba ècia ma palam. Ma ya ti èci ni ti ma àki ke Krist.

18 Ay ègia nahkay ti nədəm : Ndam *Izireyel təbi slimi ana ma hini ndo aw ? Iy, təbia slimi a, adaba àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Ma gatay ya tədəm ni ti tədəmoru a mələŋ vu dək.

Mis ga duniya dək təbia slimi ana ma gana. ‡ »

19 Nahkay ti nədəm keti : Ndam Izireyel ticia ma ya təbi slimi na waw ? Təwayay miceni ndo. Adafaki enjenjeni ti ma ge Məwiz ya àhi ana tay ni. Àhi ana tay ahkado :

« Melefit ədəm :

“Anəgri zlam sulumani ana ndam ya ti tislə arana do, təsər arana do ni, ti lekələm kəgrumləŋ solu ana tay, ti kəzumumki bəruv ka tay.” § »

20 Kələŋ gani Izayi ədəm vay-vay :

« Melefit ədəm : “Nəgray ti ndam ya ti tədəbay nu do ni tədu ahàr, nahkay ti tədua ahàr a.

Nəŋgazliva ana ndam ya ti təjalaku ahàr do na.” * »

21 Ay àki ka ndam Izireyel ni ti ni Izayi ədəm ma hini :

« Melefit ədəm : “Kələvad nəhəlkaba ahar a, nawayay ti ndam goro tənğa afa goro a.

Ay ti təwayay mici pakama goro do, tədəbay divi gatay nahəŋ zlam gatay.” † »

11

Melefit àmbrəŋ ndam Izireyel ndo

1 Ègia nahkay ti Melefit àmbrəŋa ndam *Izireyel, ndam gayan na waw ? Aha, àmbrəŋ tay ndo ! Adaba nu day zal Izireyel, nu wur huđ ga Abraham, ge dini ge Benjemen.

2 Melefit àmbrəŋ ndam gayan ya adaba tay kwa ahaslani na ndo. Kəsərum ma ya ti àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu àki ka Eli ni do waw ? Ka ya ti adafaya ere ye ti ndam Izireyel təgray na ti àhi ana Melefit nahkay hi :

3 « Bay goro ni, təbazla ndam mahəŋgaray *pakama gayak a, tèmbedkaba mələŋ meviyekukki zlam na dək, əgəjəni nu bəlaŋ, təwayay takađ nu daya. * »

§ 10:13 Zəwel 3.5. * 10:15 Izayi 52.7. † 10:16 Izayi 53.1. ‡ 10:18 Limis 19.5. § 10:19 Mimbiki 32.21. * 10:20 Izayi 65.1. † 10:21 Izayi 65.2. * 11:3 1 Bəbay 19.10, 14.

4 Ay Melefít àhəŋgrifəŋ ti ahəməmam ? Àhi nahkay hi : « Nədəba mis zawalana dəbu adəskəla, nday ndam goro. Nday nani ti tábəhadí mirdim ana Bal † day-day ndo. »

5 Ka sarta geli hini day Melefít àbu agray nahkay. Àdaba mis a 6al e kidíŋ ge mis ndahaŋ ba. Àdaba tay a ti adaba awayay agri zlam sulumani ana tay zlam gayan.

6 Àdaba tay ga sulum gayan a ti adafaki àdaba tay a ti azuhva təwi gatay ya tàgray ni do. Tamal ti àdaba tay azuhva təwi gatay ya tàgray na ti, akal ere ye ti Melefít àgray ga sulum ni ti àgray ti ga sulum va do.

7 Nahkay ti ere ye ti ndam Izireyel tadəbay ni ti təŋgət ndo : mis ndahaŋ ya ti Melefít àdaba tay a ni təŋgət. Nday ndahaŋ ya təŋgət ndo ni ti Melefít àgray ti tiçiki slimi ba.

8 Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít ni bu nahkay hi :
« Melefít àgray ti tislíki majalay ahàr ba,
nday akada ndam ya ti tidíŋgezey àna dəwir ni.

Àgray ti eri gatay ni èpi divi va ba,
slimi gatay ni day èci zlam va ba.
Ku kani day nday nahkay.‡ »

9 Devit day àdəmkiya ma ka tay a, àdəm nahkay hi :
« Wuməri gatay ya tagray ni ti mágəsa tay
akada ga kəmbazl na ahkay do ni akada ga zəva na,
mázəgad tay, Melefít mātərab tay azuhva wuməri gani nani.

10 Eri gatay ni māvəluf ti típi divi àna naŋ va ba.
Melefít máfəki zlam mədəsani ka tay,
mēheəkia aləŋ ka tay a kəlavad. § »

11 Ègia ndam *Zude tíjia asak a, tədəd ni ti tanjəhadkiviyyu kaŋgay-kaŋgay hūya waw ? Aha, tənjàhadkiviyyu do. Nday gani tágudara zlam a nahkay ti, Melefít awayay ahəŋgay mis ndahaŋ ya nday ndam Zude do ni, ti ndam Zude típi, tawayay ti Melefít mähəŋgay tay daya.

12 Ga ndam Zude ya tágudar zlam ni ti Melefít àgria zlam sulumana ana ndam ga *duniya dal-dal àna naŋ a. Ga ndam Zude ya ti tíjikia ke divi a ni ti Melefít àgria zlam sulumana dal-dal ana nday ya ti nday ndam Zude do na àna naŋ a. Ay tamal ndam Zude ni dek təŋgəkia ke divi ge Melefít a ti Melefít amagray zlam sulumani dal-dal àtam ya ti àgray ni do waw ?

Ahəməmam Melefít ahəŋgay ndam ya ti nday ndam Zude do ni

13 Ay nihi nəhi ma ti ana kəli dek do ; nəhi ma ti ana kəli ya ti lekəlam ndam *Zude do ni cilíŋ. Nu zal asak ge Melefít ; Melefít àslər nu ga məhi ma gayan ana mis ti àsləribiyyu nu ti ana kəli. Nahkay nədəm təwi goro ya nagray ni ti təwi gədakani,

14 adaba nawayay tamal agravu tata ti ndam jiba goro day tawayay zlam ya ti Melefít àgri ana mis ndahaŋ ni. Nahkay ti bi azuhva təwi goro ni ndam goro ndahaŋ atara afa ge Melefít a ti mähəŋgay tay aw.

15 Ka ya ti Melefít àmbrəŋ ndam Zude hayan ni ti, àgray ti mis ndahaŋ ya təbu a duniya bu ni tislíki marana afa gana ti mähəŋgay tay. Ègia nahkay ti tamal ndam Zude dek tənğa afa gana ti mähəŋgay tay ti mədəm ahəməmam ? Kala akada təməta mək tənğaba !

¹⁶ Tamal ma ga zlam ya ti tævi ana Melefít ni ge Melefít ti, zlam ni ðek gayan̄ daya do waw ? Nahkay keti, tamal sliri ga mæn̄ ga zlam ge Melefít ti, ahar gani ðay ðek gayan̄ do waw ?

¹⁷ Ndam Zude ti akada mæn̄ ga zlam ya ti Melefít àjav ni ; nak ti ni akada ahar ga mæn̄ ga zlam ya ti afæt kwan̄a e gili ni. Melefít èkelkia ahar ga mæn̄ ga zlam gayan̄ ndahan̄ a, àzay kur mæk àfækíyú kur e kidín̄ ga ahar gani ndahan̄ ni bu, ti yam ga mæn̄ ga zlam ni màrukvoru bilegeni.

¹⁸ Ègia nahkay ti kèyefín̄ kà ahar ga mæn̄ ga zlam ya ti Melefít èkelkia tay a ni ba. Keyefín̄ kà tay ti kamam ? Nak ya ti ahar ga zlam ya ti Melefít àfækíyú kur ni ti, kèvi njæda ana sliri ga mæn̄ ga zlam ni ti nak do : sliri ga mæn̄ ga zlam ni avuk njæda ana nak sawan̄.

¹⁹ Bi nak kæðam ahkado Melefít èkelkia ahar ga mæn̄ ga zlam na ga mæfækíyú kur do waw ?

²⁰ Iy nahkay eðefín̄. Melefít èkelkia tay a ti adaba tægæsiki ma gayan̄ do. Nak ti ni àfækíyú kur adaba káfækia ahàr a palam. Nahkay ti kiji zlabay àna zlam gani nani ba, an̄gwaz mæwær kur sawan̄.

²¹ Ahar ga mæn̄ ga zlam ya ti tàbalkiaya ka mæn̄ gana ni tàsi cicihi ana Melefít ndo. Nahkay day tamal nak kàmbræn̄a mæfækia ahàr ke Melefít a ti nak day akæsi cicihi do.

²² Ahàr àðam kàsær Melefít ti agri sulum ana mis, atrað mis daya. Ndam ya ti tàgudara zlam a ni ti atrað tay ; nak ti ni àgruka sulum gayan̄ a. Ay ahàr àðam kàsær kælavad nan̄ àbu agruk zlam ga sulum gayan̄. Tamal kànjuhàð nahkay do ni ti emekelkia kur a daya.

²³ Nday ndahan̄ ya ti Melefít èkelkia tay a ni ti, tamal tàmbatkaba majalay ahàr gatay a, tægæsikia ma ti amahæn̄garkíyú tay ka mæn̄ gani. Adaba Melefít ti njæda-njædani, esliki magrani nahkay tata.

²⁴ Nak ti kàbalkiaya ka mæn̄ ga zlam ya ti àfataya e gili a ni, ay Melefít àzay kur mæk àfækíyú kur ðagar ka mæn̄ ga zlam ya ti kàbalkiaya ndo ni. Àgra nahkay ti esliki mazay ahar ga zlam ya ti èkelkia ka mæn̄ gana ni mæk ahæn̄garkíyú koksah aw ? Esliki mahæn̄garkíyani !

Melefít amahæn̄gay jiba ga ndam Zude

²⁵ Bæza ga mmawa, ma nahàn̄ àbu Melefít àngaha : nihi ti nawayay ti kàsærum ma gani nani, adaba nawayay ti kàhumi ana ahàr lekulam ndam mæsær zlam ba. Ma gani nihi : mis ndahan̄ e kidín̄ ga ndam *Izireyel bu atægaskabu ma ge Melefít fan̄ do, si ka sarta ya ti nday ya ti nday ndam *Zude do, Melefít adaba tay a ni atáfækia ahàr ke Melefít a ðek kwa.

²⁶ Nahkay day kwa ti Melefít amahæn̄gay jiba ge Izireyel ðek. Næðam nahkay ti adaba àbu mæbækiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi, Melefít àðam : « Bay mahæn̄gay mis emicikbiyu ti a *Siyon̄ ; amæmbærfæn̄a zlam magudarana ga bæza huð ge Zekup na kà tay a.

²⁷ Pakama goro ya ti anæwælkabu akaba gatay ni ti nahkay :

ka sarta gani nani ti anæmbærfæn̄a zlam magudarana gatay na kà tay a.* »

²⁸ Ndam Izireyel tægaskabu *Ma Mæweni Sulumani ndo, nahkay ti tigia ndam ezir ge Melefít a. Tigi ndam ezir ge Melefít ti azuhva kuli, adaba kæn̄gætuma zlam sulumana àna nan̄ a. Ay ahaslani ti Melefít adaba ndam Izireyel a, nahkay ti awayay tay azuhva ata bæn̄ gatay.

²⁹ Mæsæra, tamal Melefít àzala mis a, àvia zlam sulumana ti àmbat ahàr ðay-ðay do.

* 11:27 Izayi 59.20-21 ; 27.9.

³⁰ Ahaslani ti lekulum kəgəsumkabu ma ge Melefit ndo, ay nihi ti kəsumia cicihi a. Kəsumi cicihi ti adaba ndam Izireyel təmbrəŋa məgəskabu ma gayan a.

³¹ Ndam Izireyel day nahkay : təmbrəŋa məgəskabu ma ge Melefit a, mək lekulum kəsumi cicihi. Melefit əgray nahkay ti, awayay ti nday day təsi cicihi.

³² Nahkay ti mis dek təmbrəŋa məgəsiki ma ana Melefit a, mək Melefit əgray ti tənjuhəd nahkay, adaba awayay ti mis dek təsi cicihi.

Məzləbum Melefit !

³³ *Sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti əndav day-day do. Majalay ahər gayan akaba məsər zlam gayan əndav day-day do daya. Way əsəra ere ye ti ədəm agray na way ? Way esliki moroni əna divi gayan ya ti akoru əna naŋ ni way ?

³⁴ Majalay ahər ga Bay Melefit ti way əsəra way ?

Way əvia sawari a ana Melefit a day-day way ? †

³⁵ Way duwa gayan əfəŋ kə Melefit, awayay ti Melefit məpəli way ? ‡

³⁶ Maslaŋa gani əbi, adaba əgraya zlam a dek ti Melefit, zlam ya əgraya ni dek təbu ti azuhva naŋ, əgriaya ti ana ahər gayan gayanani. Mis dek təzləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ti. Aya nahkay !

12

Manjuhəd məweni ga ndam ge Melefit

¹ Bəza ga mmawa, leli məsia cicihi ana Melefit a, mək əgria sulum gayan ana leli a ti, nəhia ma gana ana kəli a əndava. Əgia nahkay ti nahəŋgalay kəli, nawayay ti kəvumi ahər gekəli dek ana Melefit, akada ya ti təvi zlam ana Melefit ahaslani mək tisləŋi ni. Ay lekulum ti tisləŋ kəli do : lekulum kəbum əna sifa, lekulum ndam *nəlatani ge Melefit, lekulum kəbəlumfəŋ kə Melefit. Tamal kəvumi ahər gekəli dek ana Melefit ti, kəbum kəzləbum Melefit əna divi gani.

² Nawayay ti kədəbum divi ga ndam ga *duniya ba. Mbrəŋum ti Melefit məmbatikaba majalay ahər ana kəli a, məvi majalay ahər nahaŋ ana kəli. Nahkay ti akəsərum zlam ya ti Melefit awayay ni : zlam sulumani, zlam məbəlani, zlam lalani, arəŋa əhəcakivu do.

³ Melefit əgrua sulum gayan a, əgray ti niği zal asak ga Yezu. Nahkay ti nəhi ana ku way way do e kiđiŋ gekəli bu əji zlabay ba, əhi ana ahər manjuhəd gayan gədəkani atam ya Melefit əvi ni ba. Ay ti ahər ədəm məjalay ahər sulumani əki ka manjuhəd gayan sawaŋ, akada ya Melefit əvi manjuhəd gərgəri ana ndam ya təfəki ahər ni.

⁴ Məsəra mis lu vu bəlaŋ, ay ti zlam ndahaŋ kay təfəŋ kə vu ni. Zlam nday nani ya təfəŋ kə vu ni ti ku weley weley do naŋ əbu əna təwi gayan tusa.

⁵ Leli day nahkay : leli kay, ay leli dek məfəki ahər ke *Krist ti, miğia vu a bəlaŋ. Ku way way do əfəŋ kə vu ni, ay ti vu ni gayan ciliŋ do, geli dek.

⁶ Melefit əvia nədəfa ga magray təwi gərgərana ana leli əna sulum gayan a ; nahkay ti ahər ədəm ku way way do məgray təwi ni akada ga *sulum ge Melefit ya əgri ni. Tamal Melefit əvia nədəfa gayan ana mis ga məhəŋgri ma gayan ana mis a nahəma, maslaŋa gani məhəŋgaraya akada ge Melefit ya əvi nədəfa gani na.

⁷ Maslaŋa ya ti Melefit àvia njéda ga mǎjɛnaki mis a ni ti, maslaŋa gani nani mǎjɛnaki mis. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njéda ga macahi zlam ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mǎcahi zlam ana mis.

⁸ Maslaŋa ya ti Melefit àvia njéda ga mǎvi njéda ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mǎvi njéda ana mis. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njéda ge midi zlam gayan ana mis a ni ti, médey àna hud bəlan. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njéda ga mǎdi kama ana mis a ni ti, maslaŋa gani nani mǎgray tǎwi gani, àmbrəŋ ba. Maslaŋa ya ti Melefit àvia njéda ga mǎgri sulum ana ndam ya tasay cicihi na ti, mǎgri ana tay àna mǎmərani.

⁹ Ahàr àdǎm kǎwayumvu ge jiri ge jireni kwa. Cuhwumfəŋa kǎ zlam magudarana. Grum tǎwi sulumani kǎlavad.

¹⁰ Wayum ndam ge Krist ndahan ni lala, wayum tay adaba lekulum kǎ mǎŋ gekuli. Ku way way do mǎhəŋgriuru ahàr a had ana maslaŋa nahəŋ, mǎzay njéda gayan mǎtam maslaŋa nahəŋ ni àna mǎhəŋgriuru ahàr a had.

¹¹ Grum tǎwi àna njéda gekuli dek, kǎgrum masəfa ba. Grumi tǎwi ana Bay geli àna hud bəlan, kǎmbrəŋum ba.

¹² Kǎsəruma Melefit amǎvi ere ye ti àdǎm amǎvi ana kuli ni, nahkay ti mǎrumvu. Tamal kacakum daliya ti zum njéda gekuli, bəsəm. Həŋgalum Melefit kǎlavad, kǎmbrəŋum ba.

¹³ Tamal zlam àhəci ndam njəlatani ge Melefit ti jənumki tay. Zum njéda gekuli ga mǎgəskabu ndam ya tara afa gekuli a ni.

¹⁴ Tamal mis tǎgri daliya ana kuli ti həŋgalum Melefit ti mǎgri sulum gayan ana tay. Kətikweslǎm tay ba, həŋgalum Melefit ti mǎgri sulum gayan ana tay sawan.

¹⁵ Mǎrumvu akaba ndam ya ti tǎmərvu ni, tǎwəm akaba ndam ya ti titǎwi ni.

¹⁶ Ma gekuli mǎarakaboru. Kǎzum ahàr gekuli akada lekulum gǎdǎkani ba. Ku tamal tǎvi tǎwi gəziteni ana kuli nəŋgu ni, grum. Ngay lekulum ndam mǎsər zlam ti kǎhumi ana ahàr ba.

¹⁷ Ku way way do tamal àgudaria zlam ana kuli a ti kǎhəŋgrumivu ba : jalumki ahàr ka magray zlam sulumani kǎ meleher ge mis dek sawan.

¹⁸ Lekulum ti, tamal agravu ti, njəhadum akaba ku way way do àna sulumani.

¹⁹ Bəza ga mmawa, nawayay kuli : tamal mis àgudaria zlam ana kuli a ti lekulum lekulumeni kǎhəŋgrumivu ba. Mbrəŋum Melefit mǎzumki bəruv, mǎtraḅ nan zlam gayan. Kǎsəruma àbu mǎbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Bay Melefit àdǎm : “Bay magray seriya ti nu ; Bay mǎhəŋgrivu zlam magudarani ana mis ti nu.” * »

²⁰ Ay ti àbu mǎbəkiani nahkay hi keti : « Tamal ləwir awər zal ezir gayak nahəma, vi zlam mǎzumani. Tamal yam àkada nan a ti cəhiaya. Tamal kəgri nahkay ti, kala akada kǎbəkikiy azay ga aku ka dalahar.† »

²¹ Kigum evidi ga zlam magudarani ba. Grum zlam sulumani ti zlam magudarani mǎləbi va bi.

13

Məgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni

* **12:19** Mimbiki 32.35. † **12:20** Gozogul 25.21-22. Azay ga aku : mis ndahan tǎdǎm adafaki daliya, Melefit amatraḅ maslaŋa gani dal-dal, ay mis ndahan ti ni tǎdǎm adafaki mimili ti maslaŋa gani mǎmbatka ba majalay ahàr a.

¹ Ku way way do mægəsiki ma ana ndam ya tægur mis ni. Ndam mægur mis ni dek ti Melefit àdiyu tay ; bay mægur mis ya ti Melefit àdiyu nan ndo ni ti àbi.

² Nahkay maslaņa ya ti àgəsiki ma ana ndam ya tægur mis ni do ni ti àgəskabu ere ye ti Melefit awayay ni do. Ndam ya tagray nahkay ni ti tagray ti Melefit mǎwəl tay àna seriya.

³ Tamal mis agray zlam sulumani ti ndam magray seriya təsi anğwaz do. Təsi anğwaz ti ana ndam ya ti tagudar zlam ni ciliņ. Nahkay tamal kawayay ti ndam magray seriya təsuk anğwaz ba nahəma, gray zlam sulumani. Tamal kagray nahkay ti atazləbay kur sawaņ.

⁴ Adaba ndam ya tægur mis ni tægri təwi ti ana Melefit. Melefit àdiyu tay ti, ti kânjəhad àna sulumani. Ay tamal kagudar zlam ti təsuk anğwaz, adaba tisliki matra6 mis ; Melefit àvi njəda gani ana tay ti masakani do. Tægri təwi ana Melefit, tatra6i ndam ya ti tagudar zlam, azumki 6əruv ka tay ni.

⁵ Nahkay ti ahàr àdəm mægəsumiki ma ana tay. Mægəsumiki ma ana tay ti azuhva tisliki matra6 leli ciliņ do : azuhva məsəra Melefit awayay ti mągray nahkay palam.

⁶ Kabəhadum hadam ti azuhva nani daya, adaba ndam ga ŋgumna ti Melefit àdiyu tay ti tągray təwi gani nani lala.

⁷ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm kəpəlumi ana ku way way do ere ye ti àgəski kəpəlumi ni : ana bay məhəl hadam ti pəlumi hadam ; ana bay məhəl jaņgal ti pəlumi jaņgal ; ana bay magray seriya ti grumfəņa anğwaz a ; ana bay mægur mis ti ni həņgrumioru ahàr a had.

Wayumvu

⁸ Ahàr àdəm maslaņa àdəbay kəli àna duwa ba, pəlumkaba dek. Ay duwa àbu bəlaņ ti kəpəlumkaba koksah : duwa nani ti mawayay mis. Ku way way do mawayay maslaņa nahaņ, adaba tamal naņ àbu agray nahkay ti àgra ere ye ti Melefit àdəm tągray e Divi gayaņ bu na dek.

⁹ Məsəra *Divi ge Melefit a. Melefit àdəm : « Kągray hala ba, kəkad mis ba, kiği akal ba, araņa ga maslaņa ègək eri ba.* » Ay Divi nahaņ àbu ti, Divi nday nani dek akaba Divi ndahaņ ni dek təvu a huđ gani bu. Divi gani nani nihi : Melefit àdəm : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak gayakani ni.† »

¹⁰ Tamal kawayay maslaņa ya nak kəbu akaba naņ ni ti kəgri zlam magədavani do. Nahkay tamal kawayay mis ti, kągra ere ye ti Melefit àdəm tągray na dek.

Maslamalavani

¹¹ Kəsəruma sarta ya ti leli məvu nihi na daya. Sarta gekəli ga mepidėkvabana e dəwir ba ènjia. Adaba nihi ti sarta ge Melefit ya ara ahəņgay leli ni ènjikia ke leli a cifa, àtam ya ka ya ti mənjkəki ka məfəki ahàr ka Yezu ni.

¹² Nihi ti ləvəņ àbu ara andav, məlaņ ara aslay wudak. Ègia nahkay ti məmbatumi aləņ ana zlam ge mis ya tagray a məlaņ ziņ-zिņeni bu ni. Məhəlum zlam ahar ya makadvu àna naņ a məlaņ masladani bu ni.

¹³ Manjəhadum lala, akada ge mis ya tanjəhad a məlaņ masladani bu ni. Məvumi vu geli ana zlam məzumani ahkay do ni ana zum ba ; məgrum hala ahkay do ni mesəwehvu ba ; mələgumvu ahkay do ni məgrum solu ba daya.

* **13:9** Məņjay Maharana 20.13-17 ; Mimbiki 5.17-21 ; Levi 19.18. † **13:9** Levi 19.18.

¹⁴ Zum Bay geli Yezu *Krist akada ga ndam slewja ya tæhæl zlam ahar gatay ni. Kigum evidi ga zlam ga duniya va ba, kajalumki ahær ka tay va ba.

14

Ngay majalay ahær ga maslaña nahan åbelay do ni ti kädämum ba

¹ Maslaña ya ti afækia ahær ka Yezu a, àsær njæda ge Melefit lala fañ do ni ti, gæsumkabá nañ a lala. Ngay majalay ahær gayan åbelay do ni ti kädämum ba.

² Maslaña nahan åhi ana ahær esliki mæzum zlam dek : maslaña nahan ti ni åhi ana ahær azum eli slimberi cilin. Adäm nahkay ti adaba àsær njæda ge Melefit lala fañ do.

³ Maslaña ya ti azum zlam dek ni ngay maslaña ya ti azum zlam dek do ni èsli araña do ni ti adäm ba. Maslaña ya ti azum zlam dek do ni ti ni ngay maslaña ya azum zlam dek ni agudara zlam a ti adäm ba daya. Adaba maslaña gani nani ti Melefit agæskabá nañ a.

⁴ Nak ya ti kädäm bay magray tæwi ga maslaña nahan agudara zlam a ti nak way ? Tamal nañ åki ke divi ahkay do ni èjikia ke divi a ti, ma gani gayak mam ? Ma ti ga bay gayan cilin. Ay ti maslaña gani nani emijikia ke divi a do, adaba Bay geli esliki magrani ti èjikia ke divi a ba.

⁵ Maslaña nahan åhi ana ahær kè eri ge Melefit ti vad nahan åtam vad nahan. Maslaña nahan ti ni åhi ana ahær vad ni dek kala-kala. Ku way way do àsæra majalay ahær gayan a, mânjæhad åna nañ.

⁶ Maslaña ya ti åhi ana ahær vad nahan åtam vad nahan ni ti, agray ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli. Maslaña ya ti azum zlam dek ni day azum ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli, adaba agri sæsi ana Melefit. Maslaña ya ti azum zlam dek do ni day azum do ni ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli ; nañ day agri sæsi ana Melefit.

⁷ Tamal mis e kidin geli bu nañ åna sifa ti, sifa gayan a ahar gayan gayanani bu do. Tamal amæt nængu ni, sarta ga mæmæt gayan a ahar gayan gayanani bu do daya.

⁸ Ka ya ti leli mæbu åna sifa ni ti, mæbu åna sifa ti ka ahar ga Bay geli. Ka ya ti mæmæt nængu ni, mæmæt ti ka ahar ga Bay geli. Nahkay ti ku leli åna sifa, ku mæmæt nængu ni, leli ka ahar ga Bay geli.

⁹ Adaba *Krist amæt, nihi ti nañ åbu åna sifa ti, ti migi Bay ga ndam ya ti nday åna sifa ni akaba ga nday ya ti tæmæta ni.

¹⁰ Nak ti kädäm wur ga muk agudar zlam ti kamam ? Nak nahan ni ti ni kädäm wur ga muk èsli araña do ni ti kamam ? Mædämum nahkay ba, adaba leli dek amoru kè meleher ge Melefit, amagrafæña seriya kè leli a.

¹¹ Adaba åbu mæbækiani nahkay hi :

« Nu Bay Melefit, nu Bay ga sifa. Bumi slimi ana ma goro.
Nædäm nahæma : mis dek atabæhad mirdim kè meleher goro ;
ku way way do amazlæbay nu, amædäm nu Melefit.* »

¹² Nahkay ti ku way way do geli Melefit amagrafæña seriya ; ku way way do geli amanjæhadaya ere ye ti agray na dek åna ma gayan kè meleher ge Melefit a.

Mijjikia bæza ga mæñ geli ke divi a ba

* 14:11 Izayi 45.23.

¹³ Nahkay ti ngay mis ndahan̄ tågudara zlam a ti mǎdǎmum va ba. Ere ye ti ǎgǎski mǎdǎm ni ti nihi : Mǎgrum ere ye ti ejinjia bǎza ga mǎn̄ geli ke divi a ahkay do ni abiyu tay a zlam magudarani bu ni ba.

¹⁴ Nu ti nǎsǎra ere ye ti Bay geli Yezu awayay na lala : nahkay ǎki ka zlam mǎzumani weley weley do ni ti nǎsǎra kǎ eri ge Melefit ti ere ye ti awǎsli ana mis ni ti ǎbi. Ay ku tamal nahkay nǎngu ni, tamal maslaŋa nahan̄ ǎdǎm zlam hini njǎlata do ni ti, ka nan̄ ti njǎlata do eded̄inj̄.

¹⁵ Nahkay tamal kǎzum zlam ti, zlam gani nani ya kǎzum ni ahǎli ahǎr ana wur ga muk nahǎma, ere ye ti kagray ni ti adafaki kǎwayay wur ga muk ni do. Kijinj̄ wur ga muk ǎki ka zlam mǎzumani ba, adǎba *Krist ǎmǎt ti azuhva nan̄.

¹⁶ Zlam ya ti nak kǎdǎm njǎlata ni ti njǎlata eded̄inj̄ ; ay tamal mis ndahan̄ tǎdǎm kǎzuma ti kǎgudara zlam a ti mbrǎn̄, kǎzum ba.

¹⁷ Ndam ya ti nday a *Mǎgur ge Melefit bu ni ti tǎjalaki ahǎr ka zlam mǎzumani ahkay do ni ka zlam miseni do. Tawayay magray jiri, tawayay man̄jǎhadani akaba mis ǎna sulumani, tawayay mǎmǎrvani daya. Zlam nday nani dǎk ti tǎwi ga *Mǎsuf Njǎlatani.

¹⁸ Maslaŋa ya ti agri tǎwi ana Krist nahkay ti ǎbǎlafǎn̄ kǎ Melefit, mis day tǎdǎm tǎwi gayan̄ ni ǎbǎlay.

¹⁹ Ęgia nahkay ti zlam ya ti ahǎr ǎdǎm mǎdǎbay ni ti nihi : mis tǎnjǎhadkabu ǎna sulumani, ku way way do e kid̄inj̄ geli bu mǎvikivu njǎda ana maslaŋa nahan̄ ga mǎfǎki ahǎr ke Krist lala.

²⁰ Ere ye ti Melefit ǎgray ni ti kǎgudar ǎna zlam gayak ya kǎzum ni ba. Zlam mǎzumani ti dǎk njǎlata eded̄inj̄. Ay ku tamal nahkay nǎngu ni, tamal zlam ya mǎzumum ni ejinjia maslaŋa nahan̄ ke divi a ti, zlam mǎzumani nani Ęgia zlam magǎdavana.

²¹ Ere ye ti ahǎr ǎdǎm kagray ni ti nihi : ku aslu kǎhǎpǎd do, ku zum kisi do, ku zlam weley weley do ya ti ejinjia wur ga muk ke divi a ni day kǎgray do.

²² Nak ti majalay ahǎr gayak ǎki ka zlam mǎzumani ti kǎhi ana maslaŋa nahan̄ ba, si ana Melefit cilinj̄. Maslaŋa ya ti ǎhi ana ahǎr zlam ya agray ni sulumani, ajalay ahǎr cǎ cǎ do ni ti mǎmǎrvu.

²³ Ay maslaŋa ya ti azum zlam, ajalaki ahǎr cǎ cǎ ni ti, Melefit ǎgǎsa nan̄ ǎna seriya ǎndava, adǎba ngay ere ye ti agray ni sulumani ahkay do ni sulumani do ni ti ǎsǎrkaba do. Zlam ya ti magray ni dǎk, mǎsǎr ngay sulumani do ni ti tamal mǎgra ti mǎgudara zlam a.

15

Mǎjǎnumvu

¹ Leli ya ti mǎsǎra njǎda ge Melefit a lala ni ti ahǎr ǎdǎm mǎjǎnaki ndam ya ti tǎsǎr njǎda gayan̄ fan̄ do ni. Ahǎr ǎdǎm mǎgray ere ye ti mǎbǎruv geli awayay ni cilinj̄ ba.

² Ahǎr ǎdǎm ku way way do mǎgray ere ye ti ǎbǎlafǎn̄ kǎ maslaŋa ya ti kǎ gǎvay gayan̄ ni ga mǎjǎnaki nan̄ ti mǎru kama kama e divi ga Yezu vu.

³ Adǎba *Krist day ǎgray ere ye ti mǎbǎruv gayan̄ awayay ni cilinj̄ ndo. ǎbu mǎbǎkiani nahkay hi : « Bay Melefit goro, t̄indivia kur a, ay gatay ya ti t̄indivi kur ni t̄indivi ti nu. » *

* 15:3 Limis 69.10.

⁴ Ma ge Melefit ya t̄əbəkibiyu ni dek ti ga m̄əɖəfiki zlam ana leli. T̄əbəki ti, ti m̄əmbɾəŋ m̄əfəki ahàr geli ke Melefit ba, m̄āzay n̄jəɖa geli ti m̄əsər ere ye ti Melefit àɖəmbiyu amagray ni ti amagray ededīŋ.

⁵ Melefit ti avi n̄jəɖa ana leli ti m̄əmbɾəŋ m̄əfəki ahàr geli ka Yezu ba. Nahkay m̄āgray ti *k̄ānjəhadumkabu àna sulumani, ma gekuli m̄ārakaboru, akada ga Yezu Krist ya awayay ni.

⁶ Tamal k̄əgrum nahkay ti akəzləbum Melefit Bəŋ ga Bay geli Yezu Krist ka ahar bəlan, àna m̄əbərur bəlan.

⁷ Nahkay ti ahàr àɖəm ku way way do e kidīŋ gekuli bu m̄əgəskabu maslanə nahən akada ge Krist ya ti àgəskabu kuli ni. Tamal k̄əgrum nahkay ti mis atəzləbay Melefit.

⁸ N̄əɖəm nahəma, Krist ègi bay m̄əgri t̄əwi ana ndam *Zude ; àgray nahkay ti adaba awayay ti t̄əsər ma ge Melefit ti ma ge jiri. Nahkay àra ti ga magray ere ye ti Melefit àhi ana ata bəŋ ga bəŋ gatay amagravu ni.

⁹ Nahkay day àra ti, ti ndam ya nday ndam Zude do ni t̄əzləbay Melefit adaba t̄əsia cicihi a, àgria sulum gayanə ana tay a. Àbu m̄əbəkiani nahkay hi :

« Nahkay ti anəzləbay kur àna limis
kè meleher ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni,
anəɖəm nak Melefit.† »

¹⁰ Àbu m̄əbəkiani keti :
« Lekuləm ndam Zude do ni,
m̄ərumvu akaba ndam ge Melefit ni.‡ »

¹¹ Ka mələŋ nahən day àbu m̄əbəkiani nahkay hi :
« Lekuləm ndam Zude do ni dek zləbum Bay Melefit.
Ahàr àɖəm jiba gərgərani ni dek t̄əzləbay nan.§ »

¹² Izayi day àbəkì a wakita gayanə ni bu nahkay hi :
« Maslanə nahən amara, maslanə gani nani wur huɖ ge Zese,
aməgur ndam ya ti nday ndam Zude do ni,
m̄ək nday atəɖəm wur ni aməgri sulum gayanə ana tay.* »

¹³ Melefit m̄āgray ti k̄əm̄ərumvu dal-dal akaba k̄ānjəhadumkabu àna sulumani adaba k̄əbum k̄əfumki ahàr ; m̄əsəra ara agri ere ye ti àɖəm ni ana leli. Nahkay akəsərum aməgri sulum gayanə ana kuli, akəm̄ərumvu àna nan dal-dal. Zlam gani nani dek amagravu ti àna n̄jəɖa ga *Məsuf Njəlatani.

T̄əwi ga Pol ya agri ana Melefit ni

¹⁴ Bəza ga mmawa, nu ti n̄əsəra lekuləm ti ndam sulumani dal-dal, k̄əsərumkaba ma ge Melefit a lala, k̄əsəruma macahi zlam ana mis ndahan e kidīŋ gekuli ba daya.

¹⁵ Ay a wakita goro ni bu ka mələŋ ndahan n̄əbiki ma ana kuli ga m̄ələgiani ana kuli ti, adaba nawayay ti k̄əsərumki ka ma gani lala. N̄əgray nahkay ti adaba Melefit àgrua sulum gayanə a

¹⁶ ga m̄əgri t̄əwi ana Yezu *Krist azuhva nday ya nday ndam *Zude do ni. N̄əɖəm n̄əgri t̄əwi ana Melefit cilīŋ, n̄əhi *Ma M̄əweni Sulumani gayanə ana mis, ti ndam ya ti nday ndam Zude do t̄əfəki ahàr ka Yezu ni t̄igia akada ga sədaga ya t̄əvi ana Melefit, àbələfəŋ ni. Nday gani nani ti t̄igia njəlatana àna n̄jəɖa ga Məsuf Njəlatana.

† 15:9 Limis 18.50 ; 2 Semiye 22.50. ‡ 15:10 Mimbiki 32.43. § 15:11 Limis 117.1. * 15:12 Izayi 11.10.

17 Tɔwi gani nani ti nɔgri ana Melefit àna njɔda ga Yezu Krist, nahkay nazlɔbavu àna nan kɛ meleher ge Melefit.

18 Pakama goro ya nawayay nɔdɔm ni ti àbi, nɔdɔm ti pakama ge tɔwi goro ya nàgray àna njɔda ge Krist, ti ndam ya ti nday ndam Zude do ni tɔgɔsiki ma ni cilinɔ. Tɔwi gani nani àgravu ti àna pakama ya nàhi ana mis ni, àna zlam ya nàgray ni,

19 akaba àna zlam njɔda-njɔdani gɔrgɔri ya àgri ejep ana mis ni. A tɔwi gani nani bu dek ti *Mɔsuf Njɔlatani àdɔfiki njɔda gayan ana mis. Nahkay nàhia Ma Mɔweni Sulumani àki ke Krist ana mis ga kɔsa dek ; nànjɔki a Zerɔzalem, nɔru àna nan bɔdak ka had Iliri.

20 Nàhi ana ahàr si nakoru nàhi Ma Mɔweni Sulumani ana mis ka mɔlanɔ ya tici ma ge Krist day-day ndo ni kwa. Nàgray nahkay ti, nàwayay magray tɔwi ka mɔlanɔ ya ti mis ndahan tɔnjɔkia ni do.

21 Nɔdɔm si nàgray tɔwi akada ya àbu mɔbɔkiani a Wakita ge Melefit bu ni : « Ndam ya tɔhiki ma ana tay day-day ndo ni etipi nanɔ ; ndam ya tici ma gayanɔ day-day ndo ni atɔsɔr nanɔ.† »

Pol awayay akoru a Rom

22 Sak ehimeya nàwaya marona afa gekɔli a, ay nɔnjɔt ahar ga moroni ndo ni ti azuhva tɔwi nani.

23 Vi ehimeya nàwaya mɔmɔnɔjiyu kɔli a, ay tɔwi àcafɔna nu a. Ay nihi ti tɔwi goro àbi ka had nday ndani va bi.

24 Nahkay nawayay nakoru ka had Espenɔ ti nɔdɔm nakoru nàhuriyu gwar afa gekɔli day. Tamal nɔnjɔa ti ananjɔhad afa gekɔli gosku bal, anɔmɔrvu akaba kɔli. Kɔlɔn gani akɔjɔnumki nu ga moroni e mirkwi goro ni.

25 Ay nihi ti nakoru a Zerɔzalem ga mɔjɔnaki ndam *njɔlatani ge Melefit ya tɔbu eslini ni.

26 Adaba ndam geli ya ka had Mesedɔwɔn akaba ya ka had Eseyi ni tàwaya majama zlam ga mɔjɔnaki ndam talaga e kidinɔ ga ndam njɔlatani ge Melefit ya tɔbu a Zerɔzalem ni ba.

27 Nday ndayani àna ahàr gatay tɔjalay mɔk tàgray nahkay. Nday ya ti nday ndam *Zude do ni ti tajami zlam ana ndam Zerɔzalem ti kigeni, adaba ndam Zerɔzalem ni tɔjɔnakia tay ga mɔnjɔt zlam sulumani ge Melefit a ; nihi ti ahàr àdɔm nday day tɔjɔnaki ndam Zerɔzalem ni, tɔvi zlam ya àhacikivu ana tay ni.

28 Ka ya ti eninɔa àna zlam na dek, anɔvia ana tay a ni ti, anoru ka had Espenɔ ; ka ya ti nakoru nahɔma anɔhuriyu afa gekɔli.

29 Nɔsɔra, eninɔa afa gekɔli a ti *Krist amɔgri sulum gayan dek ana leli.

30 Bɔza ga mmawa, leli dek ndam ga Bay geli Yezu Krist ; avi njɔda ana leli ga mawayavani ti Mɔsuf gayanɔ. Nahkay nihindi kɔli, nawayay ti kɔzum njɔda gekɔli dek ga mahɔngalumu Melefit.

31 Hɔngalum Melefit ti ndam ga had *Zude ya tɔfɔki ahàr ka Yezu do ni tɔgru daliya ba, ti ndam ge Melefit ya a Zerɔzalem ni tɔgɔskabá zlam ya anɔzikaboru ana tay na lala.

32 Nahkay ti tamal Melefit àvua divi gana ti eninɔjiyu afa gekɔli àna mɔmɔrani, anɔpɔs akaba kɔli gɔzit.

33 Melefit ti avi manɔhad sulumani ana mis ; nawayay ti mɔlɔbu akaba kɔli, mɔvi manɔhad sulumani gani nani ana kɔli dek. Aya nahkay !

† 15:21 Izayi 52.15.

16

Pol agri sa ana mis

¹ Nawayay ti kâgəsumkabá wur ga mən̄ geli walani Fəbe a lala. Nan̄ ti nan̄ ábu ajənaki ndam ga Yezu ya *təcakalavu e Senkrey ni.

² Nan̄ mis ga Bay geli Yezu, nahkay ti nawayay kâgəsumkabá nan̄ a akada ga ndam ge Melefít ya təgəskabu ndam gatay ni. Tamal zlam àhəci nan̄ nahəma, nawayay ti kâjənumki nan̄, adaba ahaslani ti àjənakia mis a kay, nu day àjənakia nu a.

³ Grumi sa goro ana Prisil nday ata Ekiles. Nday ti leli məbu magrakabu təwi ga Yezu *Krist ka ahar bəlan̄ akaba tay.

⁴ Ka ya ti akal mis takad nu ni ti nday gani təhəŋga nu a ; ku tamal tábazl tay azuhva nu day akal təgəskabá. Nəgria səsí ana tay a. Àgri səsí ana tay ti nu ciliŋ do : ndam ga Yezu ya ti nday ndam *Zədə do, təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek day təgria səsí ana tay a.

⁵ Grumi sa goro ana ndam ga Yezu ya təbu təcakalavu a ahay gatay bu ni daya. Grumi sa goro ana Epenet : nan̄ ti nawayay nan̄ dal-dal ; maslan̄a ya ti àfəki ahàr enji ke Krist ka had̄ Azi ni ti nan̄.

⁶ Grumi sa goro ana Mari ; nan̄ day àgra təwi a dal-dal azuhva kəli a.

⁷ Grumi sa goro ana Andronikos nday ata Zəniyas. Nday ti ndam ge dini goro, məzumkabá dan̄gay akaba tay a. E kidiŋ ga ndam *asak ga Yezu ni bu ni ti mis təbu tazləbay tay ; nday ti təfəki ahàr ke Krist enji goro.

⁸ Grumi sa goro ana Ampliyatus, nan̄ ti nawayay nan̄ dal-dal, nan̄ day mis ga Bay geli.

⁹ Grumi sa goro ana Yərbəŋ ; nan̄ ti məbu magrakabu təwi ge Krist ka ahar bəlan̄. Grumi sa goro ana Istesis ; nan̄ day nawayay nan̄ dal-dal.

¹⁰ Grumi sa goro ana Epeles ; nan̄ ti àcaka daliya kay, ay ti àmbrəŋ məfəki ahàr ke Krist ndo. Grumi sa goro ana ndam ga huđ ahay ge Erestebəl daya.

¹¹ Grumi sa goro ana Erodiyon ; nan̄ ti mis ge dini goro. Grumi sa goro ana ndam ga Bay geli ya təbu a huđ ahay ge Nersis bu ni.

¹² Grumi sa goro ana ata Trifiŋ nday ata Trifəs. Wál nday nani cəeni ti tàza njədə gatay a, təgria təwi ana Bay geli a dal-dal. Grumi sa goro ana Persis ; wal nani ti mis tawayay nan̄ dal-dal, adaba nan̄ day àza njədə gayan̄ a, àgria təwi ana Bay geli a dal-dal.

¹³ Grumi sa goro ana Rufus ; nan̄ ti àgria təwi sulumana ana Bay geli a àtama ge mis ndahan̄ a. Grumi sa goro ana mən̄jani ; nan̄ ti ègia mmawa.

¹⁴ Grumi sa goro ana ata Esenkrit, Filigon̄, Hermes, Patrobas, Hermas akaba bəza ga mən̄ geli ya təbu akaba tay ni.

¹⁵ Grumi sa goro ana ata Filolog nday ata Zəli, ana ata Neri nday ata wur ga mən̄jani walani ni, ana Olimpas akaba ndam ge Melefít ya təbu akaba tay ni dek.

¹⁶ Grumvu sa e kidiŋ gekəli bu lala, akada ga ndam *n̄jəlatani ge Melefít ya tagravu sa ni. Ndam ge Krist ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek təgria sa ana kəli a.

Pol avi sawari ana mis ka mandav ga wakita gayan̄ ni

¹⁷ Bəza ga mmawa, nahəŋgalay kəli, nawayay ti kəbumvu slimi ana ndam ya ti tàwayay məgəskabu ma ya məcahi ana kəli do ni. Nday ti tagray ti mis tēdevu, ma gatay àrakaboru ba. Nday gani tagray ti mis t̄jikia ke divi a daya. Nahəŋgalay kəli, kam-kam kədəbum divi gatay ba.

¹⁸ Adaba nday gani nani ti, tægri tæwi ti ana *Krist Bay geli ni do ; tægri tæwi ti ana hud gatay gatayani cilin. Tæzlapay ma sulumani sulumani ge mesipet mis àna nan ; nahkay ti tagosay ndam ya ti tæsarkaba zlam magədavana do ni ti tîjikia ke divi a.

¹⁹ Lekulum ti mis dek tæsəra kəbum kəgəsumiki ma ana Bay geli ; nahkay nəbu nəmərnu azuhva kəli, ay nawayay ti kəsərum magray tæwi sulumani lala, ti kèbedəm kabu zlam magədavani akaba sulumani ba.

²⁰ Melefit ti avi manjəhad sulumani ana mis ; nahkay amazəgad *Seteni ti kəcəlumki dap dap àna asak. Ere gani nani ti Melefit ara agray ke weweceni.

Bay geli Yezu mægri sulum gayan ana kəli ti.

²¹ Timote nan ya ti magrakabu tæwi ni àgria sa ana kəli a. Ndam ge dini goro ata Lisiyəs, Zason akaba Sosipatros tægria sa ana kəli a daya.

²² Nu Tertiyəs, nu ya nəbəkı ma ga Pol ni, nəgria sa ana kəli a, adaba leli dek, leli ndam ga Bay geli Yezu.

²³ Gayus àgria sa ana kəli a. Nu Pol nanjəhad ti afa gani. Ndam ga Yezu ya ti ahalay ni dek day təcakalavu ti afa gani. Erest bay manjah sinju ga kəsa ni àgria sa ana kəli a. Wur ga mən gelı Kartus day àgria sa ana kəli a. [

²⁴ Bay geli Yezu Krist mægri sulum gayan ana kəli dek ti. Aya nahkay.]

Məzləbum Melefit keti !

²⁵ Məzləbum Melefit, mədəmum nan gədakani ! Nan ti njədə-njədani, nahkay avi njədə ana kəli ga məfəki ahər ka Yezu *Krist, akada ya nədəm ka ya ti nəhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. Ma Məweni Sulumani nani ti Melefit àngah ; kwa ka mənəkı ga məlan mis tici ndo.

²⁶ Ay nihı ti Melefit àngazlaya ma gani nana àna pakama ga ndam mahəngaray *pakama gayan ya təbəkı a wakita bu na. Melefit ti nan əbu ga kanğay-kanğayani, ədəm zlam gani məgravu nahkay ti nan. Awayay ti mis ga jiba gərgərani ya ka had ni dek tici ma gani, ti təfəki ahər ka Yezu, təgəsiki ma.

²⁷ Melefit ti nan bəlan, majalay ahər gayan dek sulumani. Nan gədakani ga kanğay-kanğayani. Məzləbum nan azuhva ere ye ti àgri ana leli àna Yezu Krist ni. Aya nahkay.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej enjenjeni ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej enjenjeni ni

Maslaɗa ya ti àbaki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbaki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 16.21). Àbaki ti ka sarta ya ti nan e Efez, awayay akoru a Korej gwar e Meseduwɛn ni (16.5-9 ; Tɔwi 20.1-3).

Maslaɗa ya àhi ma ge Melefit ana ndam Korej enji ni ti Pol (Tɔwi 18.1-17) : àsɛra ndam Korej a lala. Korej ti kɛsa gǎɗakani ka haɗ Eseyi (Gres) ; gosku gǎɗakani àbu eslini, ndam ga cakala gǎrgəri kay tǎbu takoru a gosku ni vu eslini ; ndam ga kɛsa nani ti tagray mesuwɛhvu dal-dal daya. Wakita hini ti wakita ya Pol àbikioru ana ndam Korej ya mǎdi ahàr a Wakita ge Melefit bu enjenjeni ni, ay ka sarta ya ti àbaki wakita hini ni ti àbikioya wakita nahan ana tay a àndava ; a wakita nani bu ni ti àhi ana tay tǎnjǎhadkabu akaba ndam magray mesuwɛhvu ka ahar bɛlan ba (5.9). Ndam ga Yezu a Korej day tǎbikioya wakita ana Pol ge mihindifiɗa ma ; a wakita hini bu ni ti Pol àhǎngrifɛn ana tay kǎ pakama gatay ni bɛlan àna bɛlan (7.1 ; 8.1 ; 12.1 ; 16.1).

Ndam ga Yezu ya a Korej ni ti tǎsɛra zlam a ; tǎbu àna njǎda gǎrgəri kay ga Mǎsuf ge Melefit ya àvi ana tay ni (1.4-7). Ku tamal nahkay nǎngu ni majalay ahàr gatay ni ti majalay ahàr ga ndam ga duniya : tǎjalay ahàr akada ga ndam ga Yezu ni di fan ndo (3.1-3). Nahkay a wakita hini bu ni ti Pol àlǎgi ana tay : àhi ana tay si tǎcivu, tǎmbrɛn majalay ahàr ga duniya ni kwa (3-4), tǎnjǎhadkabu akaba ndam mesuwɛhvu ka ahar bɛlan ba (5), tǎbǎhadki mirdim ke mis ndahan e kidin gatay bu ba (6). Zlam nday nani ðek ti tǎwi ga ndam ya tǎsɛr Yezu lala do ni.

Pol àhǎngrifɛna kǎ pakama ga ndam Korej ya tihindifiɗa ni daya : àchahia zlam ana tay àki ka maday wal a (7), àchahia zlam ana tay àki ka aslu ga pɛra (8-10 : ndam Korej tǎdam tamal mis àsɛra Yezu a ti esliki ka magray ere ye ti awayay ni ðek, ay Pol àdǎm si mǎjɛnaki mis ndahan day kwa). Àdǎfikia divi sulumani ga mazlɛbay Melefit ana tay a (11), àhi ana tay si tǎgray tǎwi àna njǎda ya Mǎsuf Njǎlatani àvi ana tay ni akada ge Melefit ya awayay ni kwa (12-14) ; ahar gǎɗakani si tǎwayavu kwa (13). Ndam Korej ndahan tǎdam mis atanɗaba e kisim ba do (15.12) ; nahkay Pol àchahia zlam ana tay àki ka pakama nana daya (15). Kǎlɛn gani Pol àhi ana tay ahǎmamam tǎjam sinɗu ni (16).

Ma ga Pol ya àhi ana ndam Korej ni ajenaki ndam ga Yezu ðek ga mǎmbrɛn majalay ahàr ga duniya, ti tǎnjǎhad akada ge Melefit ya awayay ni.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit àzala nu a ti nigi zal asak ga Yezu *Krist. Àzalay nu nahǎma ka mawayay gayan palam. Nǎbiki wakita hini ana kǎli ti nu gani. Mǎbiki ana kǎli ti leli ata wur ga mǎnɗ geli Sosten.

² Mǎbikioru ana kǎli, lekǎlam ndam ge Melefit ya *kacakalumvu a Korej ni. Kiguma ndam gayan njǎlatana azuhva tǎwi ga Yezu Krist ya àgray na. Melefit awayay ti kigum njǎlata, àzalay kǎli ti nahkay ; àzala ndam ndahan ya

tahəŋgalay Bay geli Yezu Krist na dek, nday ya a kəsa gərgərani bu ni daya. Yezu Krist ti naŋ Bay gatay dek, Bay geli dek daya.

³ Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist təgri sulum gatay ana kəli, təgray ti kənjəhadumkabu əna sulumani ti.

Zlam sulumani ya ti Yezu əvi ana ndam gayan a Korej ni

⁴ Nəgri səsi ana Bay Melefit goro a sarta bu dek azuhva kəli, adaba əgria zlam sulumana ana kəli a, kiguma ndam ga Yezu *Krist a.

⁵ Edeđin lekələm kiguma akaba Yezu Krist a akada mis bəlan, nahkay ti Melefit əgria sulum gayan ana kəli a kay. Iy nihi ti kəsəruma jiri a, kəsəruma mədəm ma ge jiri a.

⁶ Nədəm nahkay nahəma, adaba ka ya ti məhi ma ge Krist ana kəli ni ti kəgasumkabá ma gana lala a məbərur gekəli ba.

⁷ Azuhva nani lekələm kəŋgətuma zlam sulumani ya ti Melefit agri ana ndam gayan na dek. Nahkay ka ya ti kəbum kəjəgum sarta ga maŋga ga Bay geli Yezu Krist a ni ti ere ya əhəcikivu ana kəli ni ti əbi.

⁸ Naŋ gani aməvi njəda ana kəli duk abivoru ana mandav ga duniya. Agray nahkay ti adaba awayay ti seriya əgəs kəli ka fat ya ti naŋ amanğa ni ba.

⁹ Melefit əna ahər gayan əzalay kəli ti, ti kigum akaba wur gayan Yezu Krist akada mis bəlan. Yezu Krist ti naŋ Bay geli. Melefit ti ere ye ti adəm agray ni ti agray edeđin, adəkia asak a do ferera.

Kicirumvu e kidin gekəli bu ba

¹⁰ Bəza ga mmawa goro ni, nahəŋgalay kəli əna slimi ga Bay geli Yezu *Krist : kicirumvu e kidin gekəli bu ba. Nawayay nahəma, ma gekəli mərəkaboru ka ahər bəlan. Cumvu ma, majalay ahər gekəli dek miği bəlan.

¹¹ Bəza ga mmawa goro ni, nədəm nahkay ti adaba ndam ga ahay ga Kuluwe təra təhu ahkado lekələm kəbum kələgumvu e kidin gekəli bu.

¹² Ere ye ti nawayay nəhiki ma ana kəli ni ti nihi : maslaŋa nahan adəm naŋ ga Pol ; maslaŋa nahan adəm naŋ ga Apolos, maslaŋa nahan keti adəm naŋ ga Sifas * ; maslaŋa nahan ti ni adəm naŋ ge Krist ni.

¹³ Lekələm kədəmum nahkay ti Krist gani naŋ medeveni aw ? Bay ya *tədarfəŋ kə təndal, əmət azuhva kəli ni ti Pol aw ? Tək *təbaray kəli ti əna slimi ga Pol aw ?

¹⁴ Nəgri səsi ana Melefit adaba maslaŋa ya ti nəbaray naŋ e kidin gekəli bu ni ti əbi, si Krispus nday ata Gayus.

¹⁵ Nahkay ti maslaŋa ya ti esliki mədəmani nu nəbaray kəli əna slimi goro ti əbi.

¹⁶ Edeđin əgəjzlkua ahər a, nəbara İstefanas akaba ndam ga huđ ahay gayan a daya. Ay tamal nəsərkia lala ti nəbarakivu maslaŋa nahan keti ndo.

¹⁷ Krist əslər nu ti ga moru məbaray mis do. Əslər nu ti ga moru məhi *Ma Məwəni Sulumani ana mis sawaŋ. Əslər nu ti ga məhi ma ni ana mis əna məsər zlam ge mis ni do. Nagraj nahkay ti, ti məmət gayan ya ti əmətfəŋ kə təndal ni ti eği zlam masakani ba.

Yezu adafaki məsər zlam ge Melefit

¹⁸ Ga Yezu ya *tədarfəŋ naŋ kə təndal əmət ni ti, tamal təhi ma gani ana mis ya təbu tijiji ni ti tazay ma gani ka zlam masakani. Ay leli ya ti Melefit naŋ əbu ahəŋgay leli ni ti, məsəra tədəm ma gani nani ti əna njəda ge Melefit.

* 1:12 Sifas ti slimi ge Piyer.

19 Məsərə ma gani nani nahkay ti adaba Melefit adəm a Wakita gayan bu ahkado :

« Enijinjki mäsər zlam ga ndam ya täsəra zlam a ni ka tay.

Anagray ti mäsər zlam gatay ni mîgi zlam masakani.† »

20 Nihî Melefit adəma ma na nahkay ti, ndam mäsər zlam a duniya bu ni, ndam *mäsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam ya täsəra zlapay a ka sarta hina ni ti mäsər zlam gatay ni ənjuhə eley ? Melefit adafaki mäsər zlam ge mis ga duniya ni, nani zlam masakani do waw ?

21 Nahkay ndam ga *duniya əna mäsər zlam gatay ni tîpia ere ye ti Melefit əgray əna mäsər zlam gayan na, ay ti nday gani täsər nanj ndo. Azuhva nani nanj əbu agray təwi ti əna ma geli ya məhi ana mis ni. Mis ni ti ni tədəm ma nani ti ma ga muru. Ay ti Melefit awayay mahəngay ndam ya təfəki ahər ka nanj ni ti əna ma gani nani.

22 Ndam *Zəde tawayay təgriaya zlam ge ejep ana tay a day kwa ti təgəskabu ma geli ni ti ma ge jiri. Ndam *Gres ti ni tawayay təhi ma ana tay əna mäsər zlam akada gatay ni.

23 Leli zla nahəma, mədəm *Krist ti tadarfəna nanj kə təndal a. Ma geli nani ya məhi ana mis ni ti azumi bəruv ana ndam Zəde : təhi ana leli « Kindivəm Melefit. » Mis ndahan ya ti nday ndam Zəde do ni ti ni tədəm ma gani nani ma ga muru.

24 Ay ti nday ya ti Melefit əzala tay a ni, ku ndam Zəde, ku ndam Gres nəngu ni, täsəra Krist ti adəfiki njəda ge Melefit ana leli, adəfiki mäsər zlam ge Melefit ana leli daya.

25 Mis ndahan tədəm ere ye ti Melefit əgray ni ti zlam ga muru ; ay təwi ge Melefit ya mis tədəm zlam ga muru nahəma, ətama mäsər zlam ge mis a. Tədəm ere ye ti Melefit əgray ni ti zlam ga ndam gedebi ; ay təwi ge Melefit ya mis tədəm zlam ga ndam gedebi ni ti ətama njəda ge mis a.

26 Bəza ga mmawa goro ni, lekələm ya Melefit əzalay kəli ni, mənjumki : lekələm ndamam ? Kə eri ge mis ga duniya nahəma, ndam mäsər zlam təbi e kidin gekəli bu kay bi ; ndam ya njəda əfənj kə tay ni akaba ya ti mis təhəngrioru ahər ana tay a həd ni təbi e kidin gekəli bu kay bi daya.

27 Ay ti Melefit adaba mis ya ndam ga duniya tədəm nday ndam masakani na ga məbiki mimili ka ndam ya tədəm täsəra zlam a ni. Nahkay day Melefit adaba mis ya ndam ga duniya tədəm njəda əfənj kə tay bi na ga məbiki mimili ka ndam ya njəda əfənj kə tay ni.

28 Adaba mis masakana ya mis təmənjələn ana tay do na, mədəmani nday ya ti tədəm tislə aranjə ndo na, ge mîjin ndam ya tədəm nday gədəkani na.

29 Melefit adaba nday nana nahkay, awayay ti ku maslanə bəlanə əji zlabay kə meleher gayan ba.

30 Lekələm kīgum bəlanəni akaba Yezu Krist ti Melefit əgray. Nahkay ti Bay ya ti acahi mäsər zlam ge Melefit ana leli ni ti Yezu Krist ; nanj əmbay leli ti mîgi ndam jireni kə eri ge Melefit, ti mîgi ndam gayan daya.

31 Melefit əgray nahkay ti, awayay ti pakama ya a Wakita gayan bu ni mığravu. Pakama gani nahkay hi : « Tamal maslanə awayay eji zlabay nahəma, mîji zlabay ti əna təwi ga Bay geli ya əgray ni.‡ »

2

Polahi ana mis Yezu amətfənj kə təndal

¹ Bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti nòru afa gekəli enjenjeni, nəhi ma *maŋgahani ge Melefit ana kəli ni ti, nəhi ana kəli àna ma zləzladani ndo ahkay do ni àna məsər zlam ga ndam ga *duniya ni ndo.

² Ka sarta gani nani nahəma, nəza njədə, nədəm ma ya ti anəzlapiki ana kəli ni ti ma àki ka Yezu *Krist ciliŋ, nəzlapay ma nahan do. Ma àki ka Yezu ya nədəm anəzlapiki ni ti gayan ya ti *tədarfəŋ kə təndal, àmət ni.

³ Ka goro ya nu eslini akaba kəli ni ti njədə goro àbi, aŋgwaz awər nu, nəgəgər.

⁴ Ka ya ti nəhi ma ana kəli akaba nəcahi zlam ana kəli ni ti, nəhi ma ana kəli àna məsər zlam ga ndam ga duniya ndo ; nəhi ana kəli àna ma ga magosay mis ndo daya. Ay ti ma goro ya nəhi ana kəli ni ti ma ge jiri, àdəfiki ana kəli ni ti *Məsuf ge Melefit. Məsuf gani nani ti naŋ àbu àna njədə dal-dal.

⁵ Lekəlum kəfumki ahər ka Yezu ti adaba kərəma ere ye ti Melefit àgray àna njədə gayan na àna eri gekəli a. Ere gani nani ti məsər zlam ge mis ya təsər ni àgray do.

Melefit avi məsər zlam gayan ana mis

⁶ Ka ya ti leli məhi ma ana ndam ya təndəhva a ma ge Melefit ba ni ti, macahi ana tay ti məsər zlam, ay ti məsər zlam gani nani ti ga ndam ga *duniya ahkay do ni ga bəbay ga duniya hini do, adaba ndam ga duniya ni etijiji.

⁷ Məsər zlam ya ti leli macalfəŋ ni ti, nani məsər zlam ge Melefit. Zlam nani ti maŋgahani : Melefit aŋgahfəŋa kə mis a kwa ahaslana. Ka sarta ya Melefit àgraya duniya faŋ ndo nahəma, àjuhivu ana leli ga mahəŋgay leli àna naŋ, ti məhuriyu a məlaŋ masladani gayan ni vu.

⁸ Bəbay ga duniya ni təsər məsər zlam gani hini ndo. Tamal təsəra ti, akal *tədarfəŋ Bay geli kə təndal ndo. Ay Bay ya ti tədarfəŋ naŋ kə təndal ni ti naŋ gədakani, mis dek atazləbay naŋ.

⁹ Ay ti ere ye ti Melefit àgray ni ti àgray akada ya àbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni :

« Melefit àjuhi zlam ana ndam ya təgəskabá ma gayan a, tawayay naŋ ni : ere ye ti àjuhi ana tay ni ti eri èpi ndo, slimi èci ndo ; ere gani nani àniviyu ana mis a məbərur bu bi daya. * »

¹⁰ Ay Melefit adafiki zlam gani nani ti àna njədə ga Məsuf gayan ; adəfiki ti ana leli. Məsuf gayan ni ti asəra ba huđ ga zlam a dek, ku ere ye ti àniviyu ana Melefit a məbərur bu ni day asəra.

¹¹ E kidiŋ geli leli mis bu ni ti way asəra ere ya àniviyu a məbərur bu ana maslaŋa nahan a ni way ? Si tigi naŋ naŋani àna ahər gayan kwa do ni, maslaŋa nahan àbi asər bi. Melefit day nahkay : ere ye ti àniviyu a məbərur bu ni maslaŋa àbi asər bi, si tigi Məsuf gayan gayanani kwa.

¹² Leli zla nahəma, Məsuf ya ti àniviyu ana leli ni ti nani məsuf ga ndam ga duniya do. Ay leli ti Məsuf ya àniviyu ana leli ni ti Melefit àvi ana leli. Àvi ana leli ti, awayay ti məsər sulum gayan ya àgri ana leli ni àna naŋ.

¹³ Ka ya ti leli məbu məhi ma gani ana mis nahəma, mədəm àna məsər zlam ga ndam ga duniya do, mədəm ti àna njədə ga *Məsuf ge Melefit ya avi ana leli ni. Nahkay ere ye ti leli macahi ana mis ni ti Məsuf ge Melefit adəfiki ana leli, leli day macahi ana ndam ya ti Məsuf ge Melefit àniviyu ana tay a məbərur bu ni bilegeni.

* 2:9 Izayi 64.3 ; 52.15.

¹⁴ Nahkay maslaṅa ya ti Məsuf ge Melefıt ni àniviyu a məbərıv bu bi ni ti àgəskabu pakama ga Məsuf ge Melefıt ni do, amənjələṅ akada zlam masakani e eri gayan bu. Àsər do simiteni, adaba ere gani àsərvu nahkay koksah, maslaṅa gani àsər ti si Məsuf ge Melefıt àjanakia naṅ a kwa.

¹⁵ Maslaṅa ya Məsuf ge Melefıt àniviyu a məbərıv bu ni ti àsərkaba zlam a đək, ay naṅ ti nday ya ti Məsuf ge Melefıt àniviyu ana tay bi ni ti təsər majalay ahàr gayan do.

¹⁶ Nahkay àbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt bu :

« Majalay ahàr ga Bay Melefıt ti way àsəra way ?

Way esliki mədəfikı ma way ?† »

Ay leli ya Məsuf ge Melefıt àniviyu ana leli ni ti mədəgəzl ahàr akada ge *Krist ya adəgəzl ni.

3

Ndam məgri tawi ana Melefıt

¹ Bəza ga mmawa goro ni, ka sarta ya ti nu nəbu afa gekalı ni ti nıslıki məhi ma ana kılı akada ya təhi ma ana ndam ya *Məsuf ge Melefıt àniviyu ana tay ni ndo. Nəhi ma ana kılı ti akada ya təhi ana ndam ya ti təjalaki ahàr ka zlam ga duniya ni, adaba lekulum akada bəza, kəfumki ahàr ke *Krist lala faṅ ndo.

² Ere ye ti nəcahi ana kılı ni ti kala nəvi đıwa ana kılı, do ni ti nəvi đaf ana kılı ndo. Nəgray nahkay ti adaba ka sarta gani nani kıslumki məzumumani ndo. Nihi day kekileṅa tamal nəhia ma ana kılı a akada ya təhi ana ndam ya təfəkia ahàr ke Krist a lala ni ti kıslumki do.

³ Adaba nihi kekileṅa day lekulum kəbum kajalumki ahàr ka zlam ga duniya. Lekulum kəbum kəgrum solu, kəbum kəlagumvu. Kəbum kəgrum nahkay ti kekileṅa lekulum akada ga ndam ga *duniya ni do aw ? Iy ededıṅ lekulum ti kəbum akada gatay ni.

⁴ Maslaṅa nahaṅ e kidıṅ gekalı bu adəm « Nu ga Pol, » maslaṅa nahaṅ ti ni « Nu ga Apolos. » Lekulum kəbum kəgrum nahkay ti, lekulum akada ga ndam ga duniya ni ededıṅ do aw ?

⁵ Apolos ti naṅ way ? Nu Pol day nu way ? Leli cəeni ti leli ndam məgri tawi ana Melefıt cilıṅ. Azuhva tawi geli ni ti kəfumki ahàr ka Yezu. Ku way way do geli àgray tawi ya ti Bay geli Yezu àhi mągray ni.

⁶ Mągray tawi geli ti akada ge mis ya tagray tawi e dini bu ni : nu nəjav zlam, Apolos ti ni àcəhi yam. Ay ti adək zlam gani nani ti Melefıt.

⁷ Nahkay maslaṅa ya ti ajav nday ata maslaṅa ya ti acəhi yam ni tıslı arana do. Si Melefıt naṅ bəlan naṅ ya ti adək zlam tata ni kwa.

⁸ Maslaṅa ya ti ajav zlam nday ata maslaṅa ya acəhi yam ni nday bəlanani. Ku way way gatay do Melefıt aməvi endif gayan akada ge tawi gayan ya àgray ni.

⁹ Leli ti mągray tawi ge Melefıt ka ahar bəlan, lekulum ti ni kıguma akada lekulum vədan ge Melefıt ya təwəs na.

Lekulum kıguma akada lekulum ahay ge Melefıt ya tələm ni daya.

¹⁰ Melefıt àvu divi ka mawayay gayan ga mənəkı ke tawi afa gekalı ti, nu akada maslaṅa ya ti àsəra mələmaya ahay a, àsəra mafəkad asak gana lala ni. Nu nəfəkada asak ga ahay a lala, mək maslaṅa nahaṅ àra àləmkıyu. Ahàr adəm ndam ya tara tələmkıyu ni ti way way do gatay mabay slimi, mələm ahay ni lala.

† 2:16 Izayi 40.13.

11 Asak ga ahay ni ti mafəkadani àndava, nani Yezu Krist ; maslanja èsliki mafəkad nahanj va do.

12 Mis ndahanj tæləmkiyu gru ka asak ga ahay gani nani, mis ndahanj ara, mis ndahanj ti ni akur sulumani. Mis ndahanj keti nahəma, tæləmkiyu biyem, mis ndahanj kəzir, mis ndahanj ti ni fifiŋ.

13 Ka fat ya ti Melefıt amagrafəna seriya kè mis a nahəma, way way do mis dek etipi təwi gayanj ya àgray ni. Adaba ka fat nani ti aku aməgəs təwi ga way ga way do dek : ndahanj aməzum, ndahanj ti ni aməzum do. Nahkay ti way way do mis dek etipi təwi gayanj ya àgray ni àbəlay tək àbəlay do aw.

14 Maslanja ya ti aku aməzum təwi gayanj do ni ti Melefıt aməvi endif gayanj.

15 Ay maslanja ya ti aku àzuma təwi gayanj a ni ti Melefıt amahənggay nanj cilin, aməvi arəna do. Maslanja nani ti akada ge mis ya ti àtamaba a aku ba pircək-pircək ni.

16 Nğay lekələm ti kiguma ahay ge Melefıt a, Məsuf gayanj nanj àniviyu ana kəli a məbərur bu ni ti kəsərur do waw ?

17 Tamal ti maslanja agudarkaba ahay ge Melefıt a nahəma, Melefıt day amagudar nanj, adaba ahay ge Melefıt ti nələta. Ahay gayanj gani nani ti lekələm.

18 Nahkay ti maslanja àgosay ahər gayanj ba. Tamal maslanja e kidiŋ gekəli bu àhi ana ahər nanj àsəra zlam akada ga ndam ga duniya na ti, məmbrəŋ məsər zlam gayanj nani, mənəhad akada ga maslanja ya ti àsər arəna do ni. Tamal àgra nahkay ti aməngət məsər zlam sulumani.

19 Nədəm nahkay ti adaba məsər zlam ga ndam ga duniya ya təsər ni ti ègia zlam masakana kè eri ge Melefıt a. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt bu nahkay hi : « Mis ya tagray wir-wir ni ti Melefıt agəski tay akada ga kəmbazl ya agəs zlam ni. * »

20 Àbu məbəkiani keti : « Melefıt àsəra məsər zlam ga ndam məsər zlam ni ti zlam masakani. † »

21 Nahkay ti maslanja èji zlabay àna maslanja nahanj, àdəm nadəbay nanj ba. Sərurki zlam ni dek ti gekəli sawanj.

22 Nu Pol, Apolos akaba Piyer ti leli gekəli. Duniya, sifa, kisim, zlam ya agravu nihi ni akaba zlam ya amagravu ni dek day gekəli.

23 Lekələm nahəma ge Krist, Krist ti ni ge Melefıt.

4

Kijəm zlabay ba

1 Nawayay ti mis təsər, leli ndam *asak ge *Krist ti leli ndam məgri təwi. Melefıt àfiva zlam ana leli a ahər va : ahaslani zlam nani manğahani, ay nihi ti awayay ti leli mədəfiki ana mis.

2 Kəsəruma, maslanja ya ti təfiva zlam a ahər va ti mągray təwi àna nanj nahəma, si ahər àdəm maslanja gani nani mis jireni kwa.

3 Ka majalay ahər goro nahəma, ma ya ti lekələm kazlapumku ni àhəlu ahər kay do. Ku mis ndahanj tagrafua seriya nəngu ni, àhəlu ahər kay do. Ku nu nuani àna ahər goro day nàgrafəna seriya ka ahər goro a do.

4 Nu nuani nəsəra àna ahər goro a nàgudar zlam ndo. Ay akaba nani dek nğay nu jireni ti nədəm nahkay ndo daya. Bay ya ti agrafua seriya ni ti si Bay gelı àna ahər gayanj gayanji kwa.

* 3:19 Mənjay Zəwop 5.13. † 3:20 Limis 94.11.

⁵ Adaba nani zla nahəma, kəgrumfəŋa seriya kè mis a ba. Besuma, jəgum vad ge Melefıt ya əfəkad ni. A vad gani nani ti Bay geli anğa, naŋ ti amanğazlaya zlam ge mis ya a məlan zıŋ-zıŋeni bu na, zlam ge mis ya təjalay a ahər gatay bu ni day amanğazlaya. Ka sarta gani nani ti ku way way do Melefıt amazləbay naŋ əki ke təwi ya əgray ni.

⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nədəmki ma ka ahər goro akaba ka Apolos akada ma *gozogl ti ga məjənaki kəli. Nawayay ti kəsərumaba zlam a huđ gani ba : ahər ədəm kədəbum divi sulumani ya ti əbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt bu ni akada geli ya madəbay ni ; kəgrumkivu zlam ndahan ya təbi məbəkiani bi ni ba. Nahkay zla nahəma, kījəmki zlabay ke mis ndahan ba ; kəmənjumləŋ ana mis ndahan akada təsər araŋa do ba daya.

⁷ Way əhuk ahkado nak kətəm mis ndahan ni way ? Zlam ya ti əfuk ni ti, əvuk ti Melefıt do waw ? Kəsəra tamal ti Melefıt əvuk nahəma, kiji zlabay əna naŋ akada nak nakani kəŋgət əna njədə gayak ti kamam ?

⁸ Ay nihi zla ti lekələm kədəmum ahkado kərəhuma, lekələm kəbum əna elimeni, lekələm kəzumuma bay a, leli ti bəbay do. Kəzumuma bay na eədəŋa ti akal əbəlay. Nahkay akal leli day məzum bay ni akaba kəli ka ahar bəlanj.

⁹ Leli ti ndam asak ga Yezu Krist, ay ti nəjalay a ahər goro bu nahəma akada Melefıt əbəhad leli kələŋ ge mis ndahan ni dək. Leli ti miğia akada ndam ya ti seriya əgəsa tay a mək takoru tabazl tay kə meleher ge mis ni. Miğia akada leli zlam ga sewiya kə eri ge mis ga *duniya akaba kə eri ga *məslər ge Melefıt a.

¹⁰ Leli məbu məhi ma ge Krist ana mis ti seteni əcaliva ana leli a ahər ya zla do aw ? Lekəli ti ni kəsəruma zlam a adaba lekəli ka ahar bəlanj akaba Krist aw ! Leli ti ndam gedebeni, lekəli ti ni njədə gekəli əbu zla do aw ? Leli ti tamənjaləŋ ana leli akada zlam masakani, ay lekəli zla nahəma təhəŋgriuru ahər ana had ana kəli. Nahkay zla do aw ?

¹¹ Nihi kekilenə ləwir əbu awər leli, yam əbu akad leli, azana əki ke leli ka vu bi, mis təbu təzləb leli, masawaday satat, ahay geli əbi,

¹² mągra təwi a dal-dal day kwa ti məzumi zlam ana huđ geli. Ka ya ti mis təbu tindivi leli ni ti leli mahəŋgalay Melefıt ti mągri sulum gayanə ana tay. Ka ya ti təbu təgri daliya ana leli ni ti leli məbesey.

¹³ Ka ya ti mis tagudari ma ana leli ni ti leli məŋgwiviyu ana tay. Ke eri ge mis ga duniya nahəma, leli miğia akada zlam ya taboru ke jigəri na. Nihi kekilenə təhi ana ahər leli miğia zlam masakana a duniya ba dək.

¹⁴ Nəbiki zlam nday hini ana kəli ti ga məbəki mimili ke kəli do. Ay nəbiki ana kəli ti, nawayay nəcahi zlam ana kəli, adaba kiğuma bəza goro ya nawayay na palam.

¹⁵ Ku tamal mis ndahan ehimeya təbu təcahi zlam ana kəli əki ke Krist nəŋgu ni, bəŋ gekəli ti bəlanj həya. Bəŋ gekəli ti nu gani. Kiğuma bəza goro a adaba əhi *Ma Məweni Sulumani ga Yezu Krist ana kəli enjenjeni mək kəfumki ahər ka naŋ ti nu.

¹⁶ Nihi əgia nu bəŋ gekəli a nahəma, grum zlam hwek-hweka akada goro ya ngray ni.

¹⁷ Nawayay ti kəgrum nahkay. Nahkay ti nəsləroya Timote a, ədoru afa gekəli. Naŋ ti əgia wur goro a, nawayay naŋ, adəbay divi ga Bay geli ge jiri ge jireni. Eminjəa nahəma, aməziaba azay slimi ana kəli əki ka manjəhad goro akaba Yezu Krist na. Amacahi zlam ana kəli akada goro ya nəbu nəcahi

ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ku eley eley do ni, ti manjəhad gatay mənja akada goro na.

¹⁸ Mis ndahan e kidin gekali bu təbu tiji zlabay, adaba təhi ana ahər nu ananğoru afa gekali va do.

¹⁹ Ay tigi ti Melefit əvua divi gana ti nəbu nakoru afa gekali wudak. Eninjua nahəma, enipi zlam ga ndam zlabay nday nani ya tagray ni. Nahkay anəsər nday tədəm ma masakani cilin tək day ti tagray təwi əna njəda ge Melefit aw ?

²⁰ Nədəm nahəma *Məğur ge Melefit ti mam ? Ndam ya ti təbu a Məğur ge Melefit ni bu ni ti təzlapay ma masakani do : tagray təwi əna njəda ge Melefit.

²¹ Nihi ti dəmukiba ere ye ti lekələm kawayum na. Ka ya ti ananğoru afa gekali ni ti nəza malawad a ahar va ga matraḅ kəli əna nañ a waw ? Tək day ti kawayum ti nəwayay kəli, nəru əna məbərur bəlan aw ?

5

Zlam ya ti abəki mimili ke mis ni

¹ Nihi nıcia mis təbu tədəm ahkado mis ndahan e kidin gekali bu təbu tagudar zlam, tagray zlam məwəslani ya ti ku ndam ya təfəki ahər ke Melefit do tekeḏi tagray do ni. Təhu maslaña gekali nahan əbu andəhadfəñ kə wal ga bəñani.

² Lekələm zla ti kəbum kijəm zlabay, giri-giri ti amal kitəwəm sawan. Maslaña ya ti əgray ere məwəslani nani ni ti kəğarumaba nañ e kidin gekali ba do ni ti kamam ?

³ Nu ti ku nu nəbi akaba kəli eslini bi nəngu ni, nəbu nədəgəzlkioru ahər ke kəli dal-dal. Maslaña ya ti əgudar zlam ni ti nəkelkaba seriya gayan a əndava sək akada nu nəbu akaba kəli eslini.

⁴ Nəgray seriya gani hini ti əna slimi ga Bay geli Yezu. Lekələm day cakalumvu ; eslini majalay ahər goro amələbu akaba kəli, njəda ga Bay geli Yezu day amələbu akaba kəli.

⁵ Akacakalumva ti vumi maslaña gani nani a ahar vu ana *Seteni ti məgri daliya hayan. Nahkay ti maslaña gani aməmbrəñ majalay ahər magədavani ni, mək Melefit amahəngay sifa gayan ni ka fat ya ti Bay geli amagrafəña seriya kə mis a ni.

⁶ Kijəm zlabay ti kamam ? Əbəlay do timey ! *Miwisinğ gəziti təbəkiviya ka humbu ga makala masəfarana, ewisinğaba zlam na dek ti kəsərum do aw ?

⁷ Ahər ədəm si kəzumaba miwisinğ gani nana e kidin gekali ba kwa. Tamal kəgruma nahkay ti kigəm *njəlatani akada ga humbu ga makala masəfarani ya təbəkiviya miwisinğ ndo ni. Ay nəsəra kigəma njəlatana akada ga humbu nana eḏefinəna, adaba *Krist əmət azuhva leli. Krist ti nañ Wur təmbak ya ti tisinği ana leli a wuməri ga *Pak bu ni.

⁸ Nihi nahəma məgrum wuməri ga Pak geli ! Ay məmbrəñum zlam magudarani akaba cudad ya məğribiyu ni dek, məbumkiviya miwisinğ nani va ba. Mədəbum divi ge Melefit əna məbərur bəlan akaba əna jiri sawan.

⁹ A wakita nahan ya nəbiki ana kəli ni bu ni ti nəhi ana kəli ahkado kənjəhadumkabu akaba ndam magray mesəwehvu ka ahar bəlan ba.

¹⁰ Nəhi ana kəli nahkay ti nədəmki ma ti ka ndam ga *duniya ya ti tagray mesəwehvu ni do. Nday ya ti eri gatay əki ka zlam ge mis ni, nday ya ti tigi akal ni, nday ya ti tagray pəra ni day nədəmki ma ka tay ndo. Tamal mis əwayay manjəhadani akaba tay do nahəma, si maslaña gani asləkaba a duniya ba.

¹¹ Ere ye ti nêdâm ni ti nêdâmki ti ka ndam mêfêki ahâr ke Krist ni. Tamal mis âdâm ahkado nan mis ga Yezu mæk agray mesuwêhvu, bi eri gayan âki ka zlam ge mis, bi agray para, bi asivû ana mis, bi avi vu gayan ana zum, ahkay do ni bi egi akal nahêma, ku mæzum zlam akaba nan ka ahar bêlan kâzumum ba.

¹² Maslanja ya ti agrafêña seriya kâ ndam ya kâbumi akaba tay bi ni ti nu do. Lekulûm day grumfêña seriya kâ ndam ya kâbum akaba tay ka ahar bêlan na cilin.

¹³ Nday ya ti kâbumi akaba tay bi ni ti Melefit amagrafêña seriya kâ tay a. Âbu mabêkiani a Wakita gayan bu : « Garumaba mis cudâyana e kidin gekûli ba.* »

6

Ndam ga Yezu tâbêhadki mirdim ka bêza ga mên gatay ba

¹ Nêdâm nahêma, mis tâlêgava ata wur ga mênana mæk akoru abêhadkibiyu mirdim afa ga ndam ya tâdêbay *Krist do ni ti âbêlay aw ? Giri-giri ti akoru âna ma gani ti afa ndam ge Melefit sawan do waw ?

² Ngay ndam ge Melefit atagrafêña seriya kâ ndam ga *duniya na dek ti kâsêrum do waw ? Tamal akêgrumfêña seriya kâ ndam ga duniya dek ti, kêgrum seriya ga zlam nday hini ci6-cibeni ni koksah ti kamam ?

³ Ngay *mêslêr ge Melefit tekedî leli amagrafêña seriya kâ tay a ti kâsêrum do aw ? Iy zla aw kâsêruma nahkay ti, misliki magray seriya ga zlam ga duniya do ni ti kamam ?

⁴ Nêdâm nahkay ti adaba tamal ti mis tâlêgava ata wur ga mênana e kidin gatay ba ti, kêcuhwumoru âna ma gani afa ga ndam ga dala ti âbêlay aw ? Ka ya ti ndam ga Yezu tækakalavu nahêma, ndam nday nani ti lamba gatay âbi akaba tay bi.

⁵ Nêdâm nahêma, kêgrum nahkay ti mimili do aw ? Bay mæsêr zlam bêlan ti âbi e kidin gekûli bu ga mekelikaba seriya gana ana bêza ga mênana âbi ededîn aw wahay ?

⁶ Ku tamal âbi nêngu ni, mis abêhadki mirdim ka wur ga mênani ti âbêlay do. Ay lekulûm ti kabêhadumki mirdim ka bêza ga mên gekûli afa ga ndam ya tâfêki ahâr ke Krist do ni ti ahêmamam !

⁷ Nêdâm nahêma, ku tamal kabêhadumki mirdim ka ndam gekûli nêngu ni kijumkia ke divi ge Melefit a ândava. Lekulûm ti tamal maslanja nahan âgudaria zlam ana kûli a nahêma, hojo besêmia. Tamal âzafêña zlam kê kûli âna akal a nahêma, hojo besêmia daya.

⁸ Ay lekulûm ti kêbesum do. Kagudarumi zlam ana mis ndahan, kigumfinja akal kâ tay a sawan ; tata nday gani bêza ga mên gekûli keti ni !

⁹ Ngay ndam ya ti tagudar zlam ni atêhuriyu a *Mêgur ge Melefit vu do ni ti kâsêrum do aw ? Kêgosum ahâr gekûli ba, sêrum : ndam magray hala, ndam ga para, ndam mesuwêhvu, ndam ya ti têhêlvu ata zal ata zal ti tandêhadkabu ni,

¹⁰ ndam akal, ndam ya zlam ge mis egi eri ana tay ni, ndam ya ti tâvi vu gatay ana zum ni, ndam mbadambada akaba ndam ya ti têhêlfêña zlam kê mis a ga njêda ni, nday nani dek ti atêhuriyu a Mêgur ge Melefit vu do.

¹¹ Ahaslani mis ndahan e kidin gekûli bu day tâgrabiya nahkay. Ay nihi nahêma, Melefit geli âbara kûli âna njêda ga Mêsuf gayan a, nahkay ti kiguma

* 5:13 Mimbiki 17.7.

njêlatana, kiguma ndam jirena daya. Zlam gani nani dek ti àgray àna slimi ga Bay geli Yezu Krist.

Kàgrum mesuwehu ba

¹² Mis ndahan e kidin gekuli bu tahi àna ahàr ahkado ndam ge *Krist ti tavia divi ana tay ga magray zlam a dek. Tavia divi ana tay ga magray zlam a dek ededin, ay ti zlam dek àgri sulumani ana mis do. Nu day nahi ana ahàr nahkay : tava divi ga magray zlam a dek, ay ti nigi evidi ga zlam nday nani ti nawayay do.

¹³ Nahkay day kadamum Melefit àgriaya zlam mazumani ana hud a, hud ti ni ga mazumiyu zlam. Iy nahkay ededin, ay ti Melefit emijin hud ata zlam mazumani ni ceceni. Vu geli ti Melefit àgria ana leli a ti magray mesuwehu àna nan do. Àgria ana leli a ti awayay ti mabri tawi ana Bay geli àna nan sawan. Bay geli ti ni ahi ahàr ana vu geli.

¹⁴ Bay geli ameta ti Melefit ahangaraba nan e kisim ba, avia sifa mawena : leli day amara mahangaraba leli a amavi sifa maweni ana leli àna njeda gayan.

¹⁵ Ngay leli dek ka ahar belan migia vu ge Krist a, nahkay lekulum day palahar ga vu gayan ti kaserum do aw ? Nahkay ti nazay palahar ga vu ge Krist ti egi vu belan akaba vu ga wal hala ti ahmamam ? Àgravu do simiteni !

¹⁶ Mis tamal ti tandahadkabu ata wal hala ti, vu gatay ceni egi vu ge mis bilin ti kaserum do aw ? Adaba Melefit adam a Wakita gayan bu : « Nday ceni ti vu gatay emigi belan. »

¹⁷ Ay ti maslana ya ti tanjahadkabu ata Bay geli ni ti egia Məsuf ga Yezu aniviyu, majalay ahàr gatay dek belanani.

¹⁸ Cuhwumfana kà ndam mesuwehu. Zlam magudarani ndahan ya ti mis tagray ni dek ti tijifin kà vu gatay do. Ay maslana ya agray mesuwehu ni ti agudar ahàr gayan gayanani.

¹⁹ Vu gekuli ni ti egia ahay njelatani ge Melefit a, *Məsuf Njelatani anjahadviyu ti kaserum do aw ? Məsuf Njelatani nani ti Melefit avi ana kuli, nan avu a maberuv gekuli bu. Vu gekuli ti ge Melefit, do ni ti gekuli gekuleni do.

²⁰ Melefit apela zlam gadakana ga mambay kuli àna nan a. Nahkay ere ye ti kegrum àna vu gekuli ni dek ti zlabum Melefit àna nan.

7

Məhəlvani ata zal ata wal

¹ Nihi nahama nengakia aki ka ma ya kabumukibiyu a wakita gekuli bu na. Ka nu ti zal aday wal do simiteni ti abalay.

² Ay ku tamal nahkay nangu ni, bi maslana amagray mesuwehu ti hojo zal maday wal gayan, wal day maday zal gayan.

³ Nahkay ahàr adam zal ambati alen ana wal gani ba, wal day ambati alen ana zal gani ba.

⁴ Adaba mam, wal ti vu gayan ti gayan gayanani do : ga zal gani sawan. Zal day nahkay ; vu gayan ti gayan gayanani do : ga wal gani sawan.

⁵ Nahama, wal ekeli vu gayan ana zal gayan ba, zal day ekeli vu gayan ana wal gayan ba. Si bi ticiva e kidin gatay ba, tepasaba ga sarta bal ga mahangalay Melefit a. Ay zla nahama kəpəsumaba kay ba, do ni ti *Seteni aməngət divi ga magosay kuli, adaba bi ekislami kəpəsumabana ga sarta kay koksah ti ni.

* 6:16 Mənjəkiani 2.24.

⁶ Nğay grum nahkay ti nàhi ana kùli ga njéda do. Nédám tamal kəgrum nahkay ti àbəlay sawaŋ.

⁷ Ka nu ti nawayay ti mis dek tanjəhad akada goro ni, tàday wál ba. Ay ti Melefit àvia njéda ana mis a gərgəri. Maslaŋa nahaŋ Melefit avi njéda ga maday wal ahkay do ni ga maday zal, ana maslaŋa nahaŋ ti ni avi njéda ga manjəhadani naŋ bəlaŋ.

⁸ Nihi nahəma nəhi ma ana wál madakway akaba ndam ya wál təfəŋ kà tay bi ni. Nəhi ana tay nahəma, tamal tanjəhad ka ahàr gatay akada goro ni ti àbəlay.

⁹ Ay ti maslaŋa ya ti èsliki mebeseni do ni ti mâday wal, wal ti ni mâday zal. Hojo kəhəlumvu zlam gekùli, ere gani arəh ga wal ahkay do ni ga zal amakad kùli ti ni.

¹⁰ Nihi ti nəhi ma ana ndam ya təhəlvə ni. Ma hini ya nédám ni ti ma goro do, ma ga Bay geli. Àdám ahkado : Wal tèdevu ata zal gayan ba.

¹¹ Ay tamal ti tèdeva nəŋgu ni, mánjəhada nahkay, àday zal ba. Tamal èbesey manjəhadani koksah nahəma, tãŋgalabu ata zal gayan. Zal day àgaray wal gayan ba.

¹² Nihi ti nəhi ma ana lekələm ndahaŋ ni. Nédám ma hini ti nu, do ni ti Bay geli Yezu do. Nédám nahəma : Tamal maslaŋa àfəkia ahàr ka Yezu a, wal gayan ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək wal ni awayay manjəhadani ata naŋ ti, àgaray naŋ ba.

¹³ Wal day nahkay, tamal àfəkia ahàr ka Yezu a, zal gayan ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək zal ni awayay manjəhadani ata naŋ ti, àsləka ba.

¹⁴ Nédám nahkay ti adaba zal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti naŋ mis ge Melefit azuhva wal gayan ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Nahkay day wal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti naŋ mis ge Melefit azuhva zal gayan ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Ègia nahkay ti bəza gatay ni Melefit adaba tay a, tigia ndam gayan a. Tamal nahkay do ni ti bəza gatay ni tigi ndam ge Melefit ndo.

¹⁵ Ay tamal maslaŋa ya ti àfəki ahàr ka Yezu ndo ni awayay medeveni ata wal gayan ahkay do ni ata zal gayan nahəma, tèdevu. Naŋ ya ti àfəkia ahàr ka Yezu a tàmbrəŋ naŋ ni ti ku zal, ku wal nəŋgu ni təfəki ŋgasa ga manjəhadkabani akaba maslaŋa nahaŋ ni do. Adaba Melefit àzalay kùli ti, awayay kánjəhadum àna sulumani.

¹⁶ Nédám nahəma, nak wal ya ti kəfəkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahəŋgay zal gayak azuhva nak ti kəsəra waw ? Nak zal ya ti kəfəkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahəŋgay wal gayak azuhva nak ti kəsəra waw ?

Ku way way do mánjəhad akada gayan ya Melefit àzalay naŋ ni

¹⁷ Giri-giri nahəma, ahàr àdám ku way way do manjəhad gayan mánja akada ga Bay geli Yezu ya àvi ka sarta ya Melefit àzalay naŋ ni. Ere ya nəhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni ti nahkay.

¹⁸ Tamal bi maslaŋa Melefit àzalay naŋ kùdi gayan *mekeleni ti mánjəhad nahkay, àhəŋgarkiyu ba. Tamal bi maslaŋa Melefit àzalay naŋ kùdi gayan mekeleni do ni ti mánjəhad nahkay, èkeley ba.

¹⁹ Mekeley kùdi ahkay do ni mekeley kùdi do ni ti àzaya araŋa do. Zlam maəbalani ti magray ere ye ti Melefit àdám ndam gayan tãgray ni cilin.

²⁰ Ahàr àdám nahəma, ku way way do mánjəhad akada gayan ya Melefit àzalay naŋ ni.

21 Tamal bi nak evidi ka sarta ya Melefít àzalay kur ni ti àhèluk ahàr ba. Ay ti bi kèngàta divi ga mambay ahàr gayak a ti mbay.

22 Nèdèm nahkay ti adàba maslaŋa ya ti naŋ evidi mæk Bay geli àzala naŋ a nahèma, naŋ akada evidi va do, adàba ègia mis ga Bay geli a. Nahkay day, maslaŋa ya ti naŋ evidi do mæk *Krist àzala naŋ a nahèma, ègia evidi ge Krist a.

23 Lekulùm dek Melefít àmba kuli àna zlam gèdàkana. Nahkay ti kèdèbum mis akada lekulùm evidi gatay va ba.

24 Bèza ga mmawa goro ni, nèhi ana kuli nahèma, ahàr àdèm ku way way do mánjèhad kè eri ge Melefít akada gayan ya ti Melefít àzalay naŋ ni. Tánjèhad nday ata Melefít ti nahkay.

Wəwal ya təsər zawal day-day do ni

25 Nihi ti nèzlapaki ka ma ga wəwal ya təsər zawal do ni. Ma ya anèdèm ni ti Bay geli àhu ndo, nani majalay ahàr goro goroani. Ay nu ti, Bay geli àgrua sulum gayan a, nahkay mis tislíki mægèskabu ma goro ya nèdèm ni.

26 Ka majalay ahàr goro nahèma, hojo ku way way do mánjèhad akada gayan ya anjèhad ni. Nèdèm nahkay ti azuhva daliya ge mis ya tækakay ka sarta hini ni.

27 Tamal nak kèbu àna wal gayak nahèma, kidèmvu ba. Tamal nak wal gayak àbi ti ni, kàday wal ba.

28 Ay tamal kaday wal nahèma, zlam magudarani do. Nahkay day tamal wal ya àsər zal day-day do ni akoru ka zal day, zlam magudarani do. Ay ti sèrumki lala, wəwal akaba zawal gatay atækakay daliya dal-dal a duniya bu. Nèhi ana kuli kèdum wál ba akaba kèdègum ka zawal ba ti, adàba nawayay ti kækakum daliya nani ba.

29 Bèza ga mmawa goro ni, ere ye ti nèdèm ni ti nèdèm adàba sarta àbiyu kay va bi. Kwa nihi, maslaŋa ya ti wal gayan àbu ni ti mánjalay ahàr akada ga maslaŋa ya wal gayan àbi ajalay ahàr ni.

30 Maslaŋa ya ti etəwi ni ti mánjèhad akada naŋ àbi etəwi bi. Maslaŋa ya ti amərnu ni ti mánjèhad akada naŋ àbi àmərnu bi. Maslaŋa ya ti asækum zlam ni ti mánjèhad akada naŋ àbi àsækum zlam bi.

31 Maslaŋa ya ti agray təwi àna zlam ga duniya ni day mánjèhad akada naŋ àbi àgray təwi àna zlam ga duniya bi. Nèdèm nahkay ti adàba manjèhad ga duniya hini ara andav wudak.

32 Nawayay ti arana àhèli ahàr ana kuli ba simiteni. Maslaŋa ya ti wal gayan àbi ni ti ajalaki ahàr ke təwi ga Bay geli Yezu cilin. Awayay agray zlam ya ti àbèlafən kà Bay geli Yezu ni.

33 Ay maslaŋa ya ti wal gayan àbu ni ti ajalaki ahàr ka zlam ga duniya. Awayay agray zlam ya ti àbèlafən kà wal gayan ni.

34 Majalay ahàr gayan cə cə, adàba awayay ti ere ye ti agray ni mábèlafən kà wal gayan awayay ti mábèlafən kà Bay geli daya. Nahkay day, wəwal ya ti təbi ka zawal bi ni akaba bèza dahalay ni təjalaki ahàr ke təwi ga Bay geli cilin. Tawayay ti vu gatay akaba majalay ahàr gatay dek mánja ga Bay geli. Ay wəwal ya ti təbu ka zawal ni ti təjalaki ahàr ka zlam ga duniya. Tawayay tagray zlam ya ti àbèlafən kà zawal gatay ni.

35 Ma goro hini ya nèhi ana kuli ni ti ga mājənaki kuli, do ni ti ga macafəŋa kuli ga magray ere ye ti lekulùm kawayum na do. Ay ti nawayay ti kəgrum zlam àna divi gani, nawayay ti kèdèbum Bay geli àna huđ bəlan, ti kàjalum ahàr cə cə ba.

³⁶ Nihi nahəma, bi wur dagwa nahan nan əbu əna məva gayan, nday təbu nahkay, təhəlvu fan ndo. Mək wur dagwa ni adəm : « Tamal nəzay nan ndo ni ti əbəlay do, adaba məbərurv goro ədəvia a nan va, nahkay nawayay ti məhəlvu. » Tamal nan əbu adəgəzl nahkay ti mągray akada ga məbərurv gayan awayay ni, mązay nan : nani ti zlam mągudarani do. *

³⁷ Ay bi wur dagwa ni əwayay mazay məva gayan ni do, əsəra a məbərurv gayan ba, maslanə nahan əcafəna nan a ndo, esliki manjəhadani nahkay ka ahər gayan tata nahəma, tamal əzay nan ndo ni ti əgra zlam məbəlana.

³⁸ Ma gani ti nahkay hi : Maslanə ya ti əza məva gayan na ti əgra zlam sulumana. Ay maslanə ya ti əzay məva gayan ni ndo ni ti əgra zlam sulumana atama ga maslanə ya ti əzay na.

³⁹ Ay wal ya ti zal gayan nan əbu əna sifa mba ni ti əday zal nahan ba simiteni. Ay tamal zal gayan ni əməta nahəma, esliki maday zal nahan ya ahər gayan awayay ni tata. Ay zla ti aday ti zal ya ti nan əbu afəki ahər ka Bay geli ni.

⁴⁰ A majalay ahər goro bu ni ti tamal ənjəhada zlam gayan a nahəma, azum gəda atama ga wal ya əday zal nahan na. Nədəm nahkay ti nu day *Məsuf ge Melefıt nan əbu akaba nu.

8

Aslu ga pəra

¹ Nihi ti nəzlapaki ka ma ga aslu ga pəra. Ma gekəli ya kədəmum leli dek məsəra zlam a ni ti ma gekəli ni jiri edədın. Ay məsər zlam ti avi zlabay ana mis ; ere ye ti azoru mis kama ni ti mawayavani.

² Tamal mis ədəm nan əsəra zlam a ti, əsər zlam lala fan ndo.

³ Ay tamal mis awayay Melefıt nahəma, Melefıt əsəra nan gayan a əndava.

⁴ Kəhumu ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni ti təvia divi ana tay a ga məzum aslu ga pəra aw ? Ma gekəli ya kədəmum ni ti jiri : pəra ti zlam masakani edədın. Nahan ni kədəmum ahkado Melefıt ti bəlan, nahan əbi : nani day jiri edədın.

⁵ Zlam təbu kay a huđ melefıt bu akaba ka hađ, mis tıpia ti tədəm zlam nday nani melefıt. Nahkay ti melefıt akaba bəbay təbu kay.

⁶ Ku tamal nahkay nəngü ni, geli ti Melefıt nan bəlan, nan Bəng ga Yezu. Nan ti əgraya zlam a dek. Leli day nan əgraya leli a ti mıgi ndam gayan. Nahkay Bay geli ti nan bəlan, nan Yezu Krist. Zlam ge Melefıt ya əgraya ni dek ti, əna nan. Leli day məbum əna sifa ti azuhva nan.

⁷ Ay ku tamal leli ndahan ni məsəra zlam nday nana nəngü ni, mis ndahan təbu e kidın geli bu təsər do. Nday nani ti ahaslani təgrabiya pəra, anğwaz gani əsləkiaba ana tay ndo kekilemə. Nahkay tamal təcaka aslu ga pəra ti tədəm təgudara, adaba nday gani təsər kaba divi ge Melefıt a lala fan ndo.

⁸ Ere ye ti azoru leli afa ge Melefıt ni ti zlam məzumani do. Tamal məzum ti əjanaki leli ga moroni kama do. Tamal məzum do day əgulu leli do.

⁹ Kəsəruma kisləmki məzum zlam dek. Ay ti bumvu slimi lala, do ni ti maslanə ya ti əsər kaba divi ge Melefıt a lala fan ndo ni emijikia ke divi a azuhva zlam gekəli ya kəzumum na.

* **7:36** Mis ndahan tədəm Pol ədəmki pakama hini ti ka wur dagwa nday ata məva gayan do ; tədəm Pol ədəmki ti ka bəng ga wur nday ata wur gayan dahalayani, bəng ga wur ni awayay adi zal.

¹⁰ Adaba tamal ti maslaŋa nani èpia kur a, nak ya ti kèsèra zlam a ni, nak kèbu kèzum zlam a ahay ga pèra bu nahèma, nan ya ti àsèrkaba divi ge Melefít a lala faŋ ndo ni nan day ara azay njèda gayan ga mæzumani.

¹¹ Nahkay ti mæsèr zlam gayak ni ejin maslaŋa ya ti àsèrkaba divi ge Melefít a lala faŋ ndo ni. Maslaŋa nani ti wur ga mæn geli, Krist àmæt ti ga mahəŋgay nan.

¹² Tamal kægum nahkay ti kagudarumi zlam ana bəza ga mæn geli, kævumi majalay ahàr ana tay adaba tèsèrkaba divi ge Melefít a lala faŋ ndo. Kagudarumi zlam ana tay ti, kagudarumi zlam ana *Krist.

¹³ Nahkay ere ye ti nədəm ni ti nihi : tamal zlam mæzumani goro ni ejinkia wur ga mæn goro ke divi a nahèma, anahəpəd aslu day-day va do. Adaba mam, nawayay ti wur ga mæn goro èjikia ke divi a ba.

9

Pol adəfiki manjəhad gayan ana mis

¹ Nu ti nəsèra nisliki magray ere ye ti nawayay ni dek. Ngay nìpia Bay geli Yezu àna eri goro a, nu zal asak gayan daya ti kèsèrum do aw ? Lekələm kəfumki ahàr ka Bay geli ti azuhva təwi goro ya nəgri ni do aw ?

² Ku tamal mis ndahan tèsèr nu zal asak ga Yezu do nəŋgu ni, lekələm ti kèsèruma nu zal asak gayan. Kəfumkia ahàr ka Bay geli Yezu azuhva təwi goro ya nəgray e kidin gekəli bu na ti, nani adəfaki nu zal asak gayan.

³ Ka ya ti mis təbu tahəŋgalafua ma ni ti nahəŋgarfəŋ, nədəm nahkay nihi :

⁴ Leli ndam *asak ga Yezu ti misliki mæzum zlam akaba misi zlam azuhva təwi geli ya magray ni do aw ?

⁵ Misliki moroni afa gekəli àna wal ya àfəki ahàr ke Yezu ni do waw ? Ndam asak ndahan ni akaba bəza ga mæn ga Bay geli Yezu ni akaba Piyer təbi tagray nahkay bi aw ?

⁶ Ahàr àdəm magray təwi ga mævumi zlam ana huđ geli ti leli ata Barnabas cecə cə a cilin aw ?

⁷ Ndam slewja tagray təwi ga slewja gatay ti, təpəl tay do aw ? Maslaŋa ya ti àjava zlam a ni ti azum bəza gani do aw ? Tək day ti maslaŋa ya ti ajəgay zlam ga gənaw ni ti aducaya đuwa gana esi do aw ?

⁸ Ma ya nədəm ni ti, nani majalay ahàr geli mis cilin do, e *Divi ge Melefít ya Məwiz àbəki ni bu day nahkay.

⁹ Àbu məbəkiani e Divi gani nani bu nahkay hi : « Ka ya ti kəzləbum hay àna sla nahèma, kəwəlumikabu pakama ga macafəŋa nan kə mæzum zlam a ba.* » Melefít àdəm nahkay ti, kəhumi ana ahàr àdəmki ma ti ka slasla cilin aw ?

¹⁰ Melefít àdəm nahkay ti, àdəmki ti ke leli ndam məgri təwi ni do aw ? Iy, àdəmki ti ke leli efedin. Leli ti magray təwi akada ga ndam ya ti təwəs vədan ahkay do ni akada ndam ya ti təzləb hay ni. Nday nani tagray təwi ti tèsèra atəŋgət zlam.

¹¹ Leli ti akada ndam mizligi hay : hay gani nani ti pakama ge Melefít ya məhi ana kəli ni. Nihi ti lekələm kəbum àna zlam sulumani ge Melefít ya leli məgri ana kəli ni, ay leli mənəgətfəŋa zlam sulumana kə kəli a ti kəwayum do waw ? Mənəgət zlam sulumani nani ti mabaz hay ya ti mizligi ni do waw ?

¹² Mis ndahan ni tekeđi tənəgətfəŋa zlam kə kəli a, sakomba leli aw !

* 9:9 Mənjay Mimbiki 25.4. Ka sarta gani nani ti təzləb zlam ti àna aday do : slasla təcalki.

Ay ku tamal misliki mənğətfəna zlam kè kəli a tata nəngü ni, mihindifina kè kəli a ndo. Miβesey zlam ni dek, adaba mawayay ti macafəna mis ga məgəskabu *Ma Məwəni Sulumani ge Krist na ba.

13 A *ahay gədakani ge Melefit bu ni ti nğay ndam məgri təwi ana Melefit ni tənğət mahar gatay, ndam meviyekı aslu ni day tənğət mahar gatay ti kəsərum do aw ?

14 Nahkay day, Bay geli ədəm ndam ya ti təhi Ma Məwəni Sulumani ana mis ni tənğət zlam məzumani əna Ma Məwəni Sulumani ya təhi ana mis ni.

15 Ku tamal nahkay nəngü ni, nu ti nəgray nahkay do : ku kəvumu zlam day nəwayafəna kè kəli a do. Ere ye ti nəbəki ni ti, ge mihindifina zlam kè kəli əna nan a do. Tamal ngray nahkay ti hojo nəməta ! Nənğətfəna zlam kè kəli a do ni ti avu məmərani. Maslanja əbi esliki macafəna nu kə məmərani gani nana bi.

16 Nu nəbu nəhi Ma Məwəni Sulumani ana mis kəlavaf. Ay təwi gani nani əvu miji zlabay do, adaba mam, Melefit əfəku njəda ga magrani. Tamal nəhi Ma Məwəni Sulumani ana mis do nahəma, Melefit mātəaf nu !

17 Tamal təwi gani nani ngray ka mawayay goro ti si akal təpəlləy nu. Ay əgia nəgray ka mawayay goro do, ngray ti adaba Melefit əfuva a ahar va palam.

18 Tamal ti əgia nahkay ti nənğətləy mam ? Ere ye ti nənğətləy ni ti nihi : nəhi Ma Məwəni Sulumani ana kəli ga sulum. Ku tamal ahər ədəm lekələm kəvumuləy zlam nəngü ni, nihindilij zlam kè kəli ndo.

19 Nu evidi ga maslanja do, nu nəgur ahər goro. Ay ti nəza ahər goro a, nigia evidi ge mis a dek, ti nəhəlibiyu mis ana Krist a kay dal-dal, ti təfəki ahər lala.

20 Ka ya ti nu nəbu e kidij ga ndam *Zəde bu nahəma, nanjəhad akada nu zal Zəde, adaba nawayay ti nəhəlibiyu tay ana Krist ti təfəki ahər lala. Ka ya ti nu e kidij ga ndam ya tadəbay Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni bu nahəma, nanjəhad akada ga maslanja ya adəbay Divi ge Melefit gani nani ni, ay Məwiz əna Divi gani nani əfəku nğasa va do. Ngray nahkay ti nəhəlibiyu tay ana Krist, ti təfəki ahər lala.

21 Ka ya ti nu e kidij ga ndam ya təsər Divi ge Melefit do ni bu ni ti nanjəhad akada ga maslanja ya ti əsər Divi ge Melefit do ni, ti nəhəlibiyu tay ana Krist, təfəki ahər lala. Ay ti nu maslanja ya ti əsər ma ge Melefit do ni do, adaba nəsəra nəgəskabə ma ge Krist a.

22 Ka ya ti nu e kidij ga ndam ya ti təsərkaba divi ge Melefit a lala fəy ndo ni ti nanjəhad akada ga maslanja ya ti əsərkaba divi ge Melefit a lala fəy ndo ni, ti nəhəlibiyu tay ana Krist, ti təfəki ahər lala. Nahkay ka ya ti nu e kidij ge mis weley weley bu do ni dek ti nazay nanjəhad ga ndam nani, adaba nawayay ti ku əbi əbi nəngü ni nəhəlibiyu mis ndahan ana Krist ti mähəngay tay.

23 Ere gani nani ya ngray ni dek ti, ti Ma Məwəni Sulumani mōru kama kama, ti Melefit nəgru sulum gayan akada ya agra ana ndam gayan ndahan ni.

24 Kəsəruma, ka ya ti mis tacuhwakaboru ti təsər way eminjiyu enji way nahəma, tacuhwakaboru ti nday dek ka ahar bəlan. Ay ti mis bilij gatay enjiyu enji : əra ənjiyu ti təvi zlam ka duwa gani. Nahkay ti lekələm day si kəzum njəda gekəli akada ga ndam ya ti tacuhwakaboru ni, ti kənğətum zlam biligeni.

25 Ndam ga hwa dek təcahavu əna hwa ga njəda, ti vu gatay məsərnu əna nan. Ere ye ti tagray ni dek, tawayay ti tənğət zlam ka duwa gani ; zlam gani

ti àpəsfəŋ kà tay do, agədavu. Ay leli ti zlam ya ti Melefit avi ana leli azuhva təwi geli ni ti àgədavu do, amələbu ga kaŋgay-kaŋgayani.

²⁶ Nahkay zla nahəma, nu day nəbu nagray təwi lala akada ga maslaŋa ya ti acuhworu ndələba ni, ahkay do ni akada ga maslaŋa ya ti asi mədukdük ana mis, ahar gayan ədoru a had do ni.

²⁷ Nəgri daliya ana vu goro, nəgri ere ye ti nu nawayay ni, do ni ti bi nu ya ti nəhi ma ge Melefit ana mis ndahaŋ ni anəŋgət zlam azuhva nani akada gatay ni do.

10

Kəhəŋgrumioru ahàr a had ana pəra ba

¹ Baza ga mmawa goro ni, zlam ya ti àgrakivu ka ata bəŋ geli ka sarta ge Məwiz ni ti àgəjazlki ahàr ke kəli ba. Ka sarta gani nani ti Melefit àfəkiaya maklaəasl ka tay a dek ga majəgay tay àna naŋ a. Nday dek tətuwadaba Dəluv Ndizeni na daya.

² Gatay ya ti maklaəasl àhərkiaya ka tay a akaba ya tətuwadaba dəluv ni ba ni ti, kala Melefit àbara tay a dek. Melefit àgray nahkay ti, àwayay ti nday dek tiği akaba Məwiz akada mis bəlaŋ.

³ Nday dek təzuma zlam məzumani ya Melefit àvi ana tay na.

⁴ Nday dek tisia yam ya Melefit àvi ana tay na. Yam gani nani ti àŋgəzaya a pələd ba. Pələd gani nani ti Melefit àvi ana tay, nani ti *Krist, asawadoru akaba tay.

⁵ Ku àgrava nahkay nəŋgu ni, mis ahar gədəkani e kidiŋ gatay bu təgri zlam sulumani ana Melefit ndo. Nahkay təmət, huđ gili dek kisim gatay.

⁶ Zlam gani nday nani təgrakivu ka tay ti adaba təwaya magudar zlam a. Awayay adəfiki zlam ana leli, ti məgudar zlam akada gatay ya təwayay magudarani ni ba.

⁷ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tənəkia ka məhəŋgrioru ahàr a had ana pəra. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis tənəhadə, təzuma zlam a akaba tisia zlam a, mək ticikaba ga məhəbiani ana pəra.* » Lekələm zla nahəma kəŋgumkivu ka məhəŋgrioru ahàr a had ana pəra akada gatay ni ba.

⁸ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təgra hala, nahkay Melefit àbəzl tay dəbu kru kru cə mahar mahkər ka fat bəlaŋ. Lekələm zla nahəma kəgrum hala akada gatay ni ba.

⁹ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təhəlfəŋa eyə kə Melefit a. Nahkay Melefit àslərkiביyü zlam a had kay ka tay, àbazla tay a. Lekələm zla nahəma, kəhələmfəŋa eyə kə Krist akada gatay ya təhəlfəŋa kə Melefit a ni ba.

¹⁰ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təzərdia ma ana Melefit a. Nahkay àslərkiביyü məslər gayan ka tay, àbazla tay a. Lekələm zla nahəma kəzərdum ma akada gatay ni ba.

¹¹ Melefit àgri zlam nday nani ana tay nahkay ti, awayay ti adəfiki zlam ana mis. Nahkay təbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, ga məziaba azay slimi ana leli a, adaba leli məbu ka mandav ga duniya wudək.

¹² Nahkay zla ti maslaŋa ya ti àhi ana ahàr naŋ àna njədə ni ti məbavu slimi. Tamal àbavu slimi do ni ti ara ejikia ke divi a.

¹³ Zlam ya ti ejiŋkia kəli ke divi a ni ti ejiŋkia mis a dek. Ay Melefit ti ara əjənaki kəli akada gayan ya adəm ni : zlam ya ti akal etjiŋkia kəli a atətam njədə gekəli ni ti Melefit amacafəŋa zlam nday nani ge miŋiŋkia kəli ke divi a.

*

Ka ya ti zlam nday nani tawayay tijin¹⁴ kua kuli a nahama, Melefit amavi njeda ana kuli ge mibeseni, ti katamumaba.

¹⁴ Ndam goro ni, nawayay kuli. Tamal kicuma pakama goro ya nahi ana kuli na ti, kahadakumfajiyu ka para ba.

¹⁵ Lekulam ya nahi pakama hini ana kuli ni ti keseruma zlam a. Jalumki ahàr lala, pakama gani jiri do aw ?

¹⁶ Ka sarta ya ti mazummkabu daf ge Melefit nahama, mazay hijiyem akaba zum ni, magari susi ana Melefit mak leli dek misi. Leli dek misi zum ni ka ahar belanj ti, adafaki ti leli migia akada mis belanj akaba Krist a adaba mimiz gayan angaziaya ana leli a. Nahkay day mazay *dipen, mesekeba, mazumum. Magray nahkay ti, adafaki ti vu geli egia akada vu belanj akaba Krist a.

¹⁷ Dipen ya mesekeba, mazumum ni ti dipen belanj. Nahkay leli dek migia akada vu a belanj, adaba dipen ya mazumum ka ahar belanj ni ti dipen belanj.

¹⁸ Nahkay ndam *Izireyel day ka ya ti tabu tazum aslu ga zlam ya ti tislinj ana Melefit ni ti tigi belanj akaba Melefit do aw ?

¹⁹ Pakama hini ya nahi ana kuli ni ti adamvaba ahəmamam ? Adamvaba ti aslu ga para akaba para perani ti tabu ana njeda ededin aw ?

²⁰ Aha, tabi ana njeda bi. Ay ka ya ti ndam ga para tagray para gatay, tislinj zlam ni ti, tislinj ana Melefit do, ana seteni sawan. Nahkay zla nahama, nawayay ti kigum belanj akaba seteni ba.

²¹ Kisum zum ga Bay geli mak kismkivu ge seteni keti ni ti agravu do. Nahkay day kazumum zlam ga Bay geli mak kazummkivu ge seteni keti ni ti agravu do.

²² Magray nahkay ti, mawayay ti Bay geli mazumki beruv ke leli aw ? Lekulam kahumi ana ahàr njeda geli atam gayan aw ?

Grum zlam ya ti ajənaki mis ndahan ni

²³ Kadamum ahkado zlam ni dek kislumki magrani. Iy, zlam ni dek kislumki magrani ededin, ay ti zlam dek ti ndahan tajanaki mis do. Zlam ni dek kislumki magrani ededin, ay ti zlam dek ti ndahan tazoru mis kama e divi ga Yezu bu do.

²⁴ Ku way way do adabay zlam ga majənaki ahàr gayan cilinj ba, madabay zlam ga majənaki mis ndahan kwa sawan.

²⁵ Nahkay zlam ya ti tasesumoru a gosku bu ni dek kislumki mazumumani. Aranja ahali ahàr ana kuli ba : kihindam day ba.

²⁶ Adaba mam, duniya akaba zlam gani dek ti ga Bay geli. †

²⁷ Tamal maslanja ya ti afaki ahàr ka Yezu do ni azala kuli a ga mazum zlam akaba nanj a mak kadeguma nahama, zumum ere ya avi ana kuli ni dek. Aranja ahali ahàr ana kuli ba : kihindam day ba.

²⁸ Ay tamal bi maslanja nahan ahi ana kuli ahkado : « Hini aslu ga para » nahama, kazumum ba. Kazumum do ni ti azuhva maslanja nani ya ahi ana kuli ni, ti ahàr ahali ba.

²⁹ Nadam nahkay ti, nadamki ti ka majalay ahàr ga maslanja ya ti awayay azum ni do ; nadamki ti ka majalay ahàr ga maslanja ya ti ahi ma gani ni.

Tamal ahua ma gana mak nadam negur ahàr goro, nazum zlam ni kekilenja nahama, maslanja gani nani ya ahua ma ni ara adam nu nagudara zlam a. Ay tamal adamkua nahkay ti abelay do.

† 10:26 Mənjay Limis 24.1.

³⁰ Tamal nægri sasi ana Melefít ga zlam ya nəzum ni mək maslanja nahanj adəmku ma, adəm ahkado năgudara zlam a nahəma, àbəlay do, adaba năgria sasi ana Melefít a àndava.

³¹ Nahkay tamal bi kəzumum zlam, bi kisəm zlam ahkay do ni bi kəgrum zlam weley weley do dek nahəma, grum ti mis tázlabay Melefít àna nanj.

³² Kəgrum zlam ya ti ejin̄kia mis ke divi a ni ba, ku ndam *Zude, ku nday ya ndam Zude do ni, ku ndam ge Melefít ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni, kəgrum zlam ya ti ejin̄kia tay ke divi a ni ba.

³³ Nu nəbu nagray ti nahkay : zlam ya nagray ni dek, nawayay ti mătəlafənj kə mis ndahanj ni dek. Nəjalaki ahər ke ere ya ajənaki nu ni do ; nəjalaki ahər ti ke ere ye ti ajənaki mis ndahanj ni dek sawanj. Nagray nahkay ti, nawayay ti Melefít mătəngay tay.

11

¹ Nahkay grum zlam dek akada goro ya nagray ni ; nu day nəbu nagray zlam dek akada ge *Krist ya agray ni.

Məfakabu zlam ka ahər

² Nægri sasi ana kəli adaba kəbum kajalumku ahər a zlam bu dek, kəgəsunkabá pakama ya təhu mək nəcəhi ana kəli na.

³ Ay ti ere ye ti nawayay ti kicəm lala ni ti nihi : agur zawal dek ti *Krist ; agur wal ti zal ; agur Krist ti Melefít.

⁴ Tamal ti zal ahəngalay Melefít ahkay do ni ahəngri pakama ge Melefít ana mis, nanj əbu àna azana ka ahər nahəma, anjak Bay ya agur nanj ni.

⁵ Ay tamal ti wal ahəngalay Melefít ahkay do ni ahəngri pakama ge Melefít ana mis, nanj əbi àna azana ka ahər bi nahəma, anjak bay ya agur nanj ni. Egi zlam ge mimili, akada ga wal ya əwəskaba ahər a ndəluó ni.

⁶ Nahkay tamal wal əwayay məfakabu azana ka ahər do nahəma, hojo mətəwəskaba, nani dek zlam bəlanj. Ay kəsəruma wal ya ti əwəskaba ahər a ahkay do ni ekelkia məhər a asay mimili ti ahər adəm məfakabu azana ka ahər.

⁷ Zal zla nahəma, ahər adəm əfakabu azana ka ahər ba, adaba Melefít àgraya nanj ka mazavu gayanj ga madafaki njədə gayanj a. Wal ti ni Melefít àgraya nanj ga madafaki njədə ga zal a.

⁸ Melefít àgraya zal a ti àna jamanjgay ge mis walana do, àgraya wal àna jamanjgay ge mis zalana sawanj.

⁹ Melefít àgraya zal a ti azuhva wal do. Àgraya wal azuhva zal a sawanj.

¹⁰ Nahkay ti ahər adəm wal məfakabu azana ka ahər, ga madafakiani maslanja əbu agur nanj. Agray nahkay ti azuhva *məslər ge Melefít.

¹¹ Ku tamal nahkay nəngju ni, afa geli ndam ga Bay geli ni ti wal anjəhadıvu a ahar vu ana zal, zal day anjəhadıvu a ahar vu ana wal.

¹² Wal ti Melefít àgraya nanj àna jamanjgay ge mis zalana, zal ti ni wal ewi nanj. Ay mis dek ti Melefít àgraya tay a.

¹³ Jalum a ahər gekəli bu lala day nimi : tamal wal ahəngalay Melefít məfakabu azana ka ahər do ni ti àbəlay aw ?

¹⁴ Mis dek təsəra, tamal zal agalkabu ahər ti nani zlam ge mimili do aw ?

¹⁵ Ay wal ti ni tamal agalkabu ahər nahəma, nani zlam məbəlani dal-dal do waw ? Melefít àgray məhər ga wal mətək zilip ti ga manjgah ahər gayanj a kəla ga azana ya amal afakabu, anjgah ahər gayanj àna nanj ni.

16 Maslaŋa ya ti àgəskabu pakama hini ya nàdəm ni do ni ti si m̄ci lala : leli magray ti nahkay, ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tagray nahkay, tādəbay divi nahaŋ do.

Məzum dəf ge Melefit

17 Pakama nahaŋ àbu nəhi ana kəli, a huđ ga pakama nani bu nahəma nəgri səsı ana kəli do simiteni. Adəba ere ye ti kəgrum ni àzoru kəli kama do, ahəŋgaroru kəli kələŋ sawaŋ.

18 Ma ya nəhi ana kəli enjenjeni nahəma, nihi : Nici, təhu ahkado ka ya ti kacakalumvu ni ti kəbum kicirəmvu. Tədəm nahkay ti nətamahay ma gatay ni ahar gəđakani jiri edeđiŋ.

19 Lekələm kicirəmvu nahkay ti àgəski, adəba Melefit awayay adəfaki nday ya təfaki ahər ka Yezu lala ni, ti mis dek təsər tay.

20 Nahkay ka ya ti lekələm kəbum kacakalumvu kəzumum ni ti dəf ga Bay geli do.

21 Adəba kəcakalumva nahkay ti, ku way way do azum zlam zlam gayaŋ ; mis ndahaŋ ləwir awər tay, mis ndahaŋ ti ni zum abazl tay.

22 Tamal kawayum məzumum zlam akaba misəm zlam nahəma, kəzumumbiyu a magam, kisəmbiyu a magam gekəli do aw ? Nahkay ti kəmənjumləŋ kə ndam ge Melefit ni ti akada nday zlam masakani zla do aw ? Kawayum kəbumki mimili ka ndam ya ti zlam gatay àbi ni zla do aw ? Nihi nahəma, nəhi mam ana kəli mam ? Nəgri səsı ana kəli zla tək ? Aha, nəgri səsı ana kəli do simiteni.

23 Pakama ya nəhi ana kəli ni ti, nani ma ga Bay geli Yezu. Pakama gani nihi : A huđ ga məlavad ya tara təgəsi Bay geli Yezu ana ndam məgur ndam *Zude ni bu ni ti, Yezu àzay *dipeŋ,

24 àgri səsı ana Melefit, èsekaba, àdəm : « Hini hi ti aslu ga vu goro, navay ti ga mahəŋgay kəli. Grumoru nahkay, ti kəjalumku ahər. »

25 Nahkay day ka ya ti təzuma zlam na àndava nahəma, àzay hijiyem akaba zum, àdəm : « Ana zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayaŋ akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məweni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro. Grumoru nahkay. Ka ya ti ekisəm akada hini lu ni ti kəjalumku ahər ka ahar bəlaŋ. »

26 Bay geli àdəm nahkay ti, awayay adəfaki ti ka ya ti kəzumum dipəŋ akada hini akaba kisəm zum akada hini nahəma, kəđəfumiki ana mis ti təsər Bay geli àməta. Akəđəfumikiору ana tay duk abivoru ana maŋga gayaŋ a.

27 Nahkay ti maslaŋa ya ti azum dipəŋ ahkay do ni esi zum ge hijiyem ga Bay geli, àjalaki ahər do ni ti, àgudara zlam a, adəba àmənjaləŋ ka vu ga Bay geli akaba mimiz gayaŋ ni akada zlam masakani.

28 Nahkay zla nahəma, ahər àdəm ku way way do məsərkaba majalay ahər gayaŋ a lala day kwa ti məzum, m̄si.

29 Adəba maslaŋa ya ti azum, esi, àsərkaba vu ga Bay geli a do ni ti, naŋ naŋani agray ti Melefit m̄atrađ naŋ.

30 Mis kay e kidiŋ gekəli bu təbesey do, ndahaŋ njəđa àfəŋ kà tay bi, ndahaŋ ti ni təmət ti, azuhva zlam gani nani.

31 Tamal ti məsərkaba majalay ahər geli a lala ti, amal Melefit àtrađ leli ndo.

32 Bay geli atrađ leli ti, acahi zlam ana leli, adəba awayay ti ka ya ti aməwəl ndam ga *duniya àna seriya ni ti àwəl leli akaba tay ba.

33 Nahkay bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti kacakalumvu ga məzum dəf ge Melefit nahəma, jəgum mis dek tinjikaba day.

34 Tamal maslaŋa gani ləwir awər naŋ nahəma, məzumbiya zlam a magam a day. Do ni ti, ka ya ti kàcalumva ni ti, akəgrum ti Melefit məwəl kuli àna seriya. Ma ndahaŋ ni ti, nu eninjua day kwa ti anəslamalakabu tay.

12

Njəda ga magray təwi gərgərani ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni

1 Bəza ga mmawa goro ni, nihi ti nəzlapaki ka njəda ga magray təwi gərgərani ya *Məsuf Njəlatani avi ana mis ni. Nawayay ti kícəm ma gani lala.

2 Serunki ka ya ti lekələm kəbum kəgrum pəra nahəma, kīguma evidi ga pəra nday nana. Para nday nani ku tamal təzlapay koksah nəngu ni, təbia kuli a zlam magudarani va.

3 Nahkay zla nahəma, nəhi ana kuli vay-vay : Maslaŋa ya ti njəda ga *Məsuf ge Melefit àniviyu ni ti ŋgay Melefit mətikwesla Yezu a ti àdəm do. Ay maslaŋa ya ti adəm : « Yezu Bay geli » ni ti, maslaŋa nani àdəm nahkay ni ti àna njəda ga Məsuf Njəlatani ededīŋ.

4 Njəda ga magray təwi ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni ti təbu gərgəri kay, ay Məsuf Njəlatani gani ti bəlaŋ.

5 Təwi ya ti Bay geli avi ana mis ga magrani ni ti təbu gərgəri kay, ay Bay geli gani ti bəlaŋ.

6 Divi ya Melefit avi ana mis ga magray təwi ni ti təbu gərgəri kay, ay Melefit gani ti bəlaŋ : agray ti mis dek tāgray təwi gani nani dek ti naŋ.

7 Nahkay Melefit adafaki njəda ga Məsuf Njəlatani gayaŋ a manjəhad ga ku way way do geli bu dek. Agray nahkay ti ga məjənavani àna naŋ e kidīŋ geli bu.

8 Ana mis ndahaŋ nahəma, Məsuf Njəlatani avi njəda ana tay ti təsər majalay ahər sulumani ge Melefit ti təhəŋgri ana mis, təjənaki tay àna naŋ. Ana mis ndahaŋ ti Məsuf gani bəlaŋani ni avi njəda ana tay ti təsər ere ye ti Melefit awayay ni ti təhəŋgri ana mis.

9 Ana mis ndahaŋ ti Məsuf gani bəlaŋani ni avi njəda ana tay ti təfəki ahər ke Melefit tətam mis ndahaŋ. Ana mis ndahaŋ ti Məsuf gani bəlaŋani ni avi njəda ana tay ti təhəŋgaraba mis a arməwər ba.

10 Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti tāgray zlam ya mis tìpi day-day ndo ni. Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti təhəŋgri pakama ge Melefit ana mis. Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti təsərkaba Məsuf ge Melefit a nday ata məsuf magədavana. Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do ni. Ana mis ndahaŋ ti ni avi njəda ana tay ti təhəŋgaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do na ni.

11 Təwi gani nani gərgərani ni dek ti Məsuf bəlaŋani gani nani agray. Avi njəda gərgərani ana ku way way do akada gayaŋ ya awayay ni.

Leli dek mīgia akada vu a bəlaŋ

12 Məzum mazavu ga vu ge mis. Vu ge mis ti bəlaŋ, ay ti zlam gərgəri kay təfəŋ. Ku zlam gərgəri kay təfəŋ nəngu ni, vu ni ti bəlaŋ. *Krist day naŋ nahkay.

13 Nədəm nahkay ti adaba leli dek ku ndam *Zəde, ku nday ya ndam Zəde do ni, ku evidi, ku nday ya ti evidi do ni, leli dek Melefit àbara leli àna Məsuf bəlaŋana, mīgia akada vu a bəlaŋ. Àvia Məsuf gayaŋ bəlaŋani na ana leli a : Məsuf gani nani ti akada ga yam ya təcəhiaya ana mis a ti esi 6ira ni.

14 Nahkay zla ti zlam ya təfəŋ kà vu ge mis ni ti bəlaŋ do ; nday kay.

15 Bi asak adəm : « Nu ahar do, nahkay nu nəfəŋ kà vu bi. » Ku tamal adəma nahkay nəŋgu ni, naŋ əfəŋ kà vu ni va bi aw ?

16 Ahkay do ni bi slimi adəm : « Nu eri do, nahkay nu nəfəŋ kà vu bi. » Ku tamal adəma nahkay nəŋgu ni, naŋ əfəŋ kà vu ni va bi aw ?

17 Tamal mis vu gayarj ni dek eri, zlam ndahaŋ təfəŋ bi ti, eci slimi ti àna mam ? Ahkay do ni bi tamal vu gayarj ni dek slimi ti, ezə zlam ti àna mam ?

18 Ay ti Melefīt àgraya vu ge mis a nahkay ndo. Àgraya mis a ti, zlam təfəŋ gərgəri kay, àbafəŋ tay kà vu ni bəlanj àna bəlanj ka mawayay gayarj.

19 Tamal zlam ya təfəŋ kà vu ni dek zlam bəlanj, nday gərgəri do nahəma, vu ni àbu mba waw ?

20 Ay ti Melefīt àgraya mis a nahkay ndo. Àgraya vu na ti zlam təfəŋ gərgəri kay, vu ni bəlanj.

21 Bi eri ahi ana ahar : « Nəwayay kur do » ni ti, esliki məhiani tata waw ? Ahər day bi ahi ana asak : « Nawayay kur do » ni ti, esliki məhiani tata waw ? Aha ! Tisliki mədəmani do ;

22 zlam təfəŋ kà vu ya mis tədəm njədə təfəŋ kà tay bi ni, ay zlam nday nani ti tagray təwi dal-dal. Tamal təhəlfəŋja tay kà vu na ti vu ni àgray təwi do.

23 Ay zlam ndahaŋ təfəŋ kà vu ya mədəm tislī ararja ndo ni, zlam nday nani ti məfi ahər ana tay tətama zlam ndahaŋ na. Zlam ndahaŋ təfəŋ kà vu ya mədəm mis tīpi ba asay mimili ni, maŋgah tay àna zlam sulumani.

24 Zlam ndahaŋ təfəŋ kà vu ya mədəm mis tīpi ni ; məbəki zlam sulumani ka tay do. Nahkay Melefīt àgraya vu ge mis a nahəma, awayay afi ahər ana zlam ya mədəm tislī ararja ndo ni àtama zlam ndahaŋ na.

25 Àgra nahkay ti, awayay ti vu ge mis əsevu ba, awayay ti zlam ya təfəŋ kà vu ni dek tığray təwi ka ahar bəlanj, təjənavu e kidīŋ gatay bu.

26 Nahkay tamal zlam bəlanj ya əfəŋ kà vu ni acakay daliya ti zlam ndahaŋ ni dek təcakay daliya daya. Tamal təzləbay zlam bəlanj ya əfəŋ kà vu ni ti zlam ndahaŋ ni dek təmərnu daya.

27 Lekələm zla ti, lekələm dek vu ge Krist. Nahkay ku way way do gekəli dek əfəŋ kə Krist akada ga zlam ya təfəŋ kà vu ge mis ni.

28 Nahkay e kidīŋ ga ndam ge Krist ya *təcakalavu ni bu nahəma, Melefīt àbəhad enjenjeni ti ndam *asak. Ye cə ti ndam ya təhəŋgri pakama ge Melefīt ana mis ni, ya məhkər gani ndam ya ti təcahi zlam ana mis ni. Mək àbəhad ndam ya tagray zlam ya mis tīpi day-day ndo ni, ndam ya ti təhəŋgaraba mis a arməwər ba ni, ndam ya ti təjənay mis ni, ndam ya ti tədəfiki divi ana mis ni akaba ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya ti nday ndayani təsər do ni.

29 Melefīt àbəhad mis ni dek ti ndam asak aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təhəŋgri pakama ge Melefīt ana mis ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam macahi zlam ana mis aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti tagray zlam ya ti mis tīpi day-day ndo ni aw ?

30 Mis ni dek ti nday ndam məhəŋgaraba mis a arməwər ba waw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam məhəŋgaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do na ni aw ? Aha, nahkay do !

31 Ay ti njədə ga *Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni ti ndahaŋ gədəkani tətam ndahaŋ. Nahkay ti hindəm nday nani kay.

Nihi nahəma, nədəfiki divi nahaŋ ana kəli. Divi nani ti sulumani dal-dal, àtam ndahaŋ ni dek.

13

Mawayavani ti àtam zlam ndahanj ðek

¹ Ku nàzlapay ma hàma gərgərani ya nəsər do ni, ku ma hàma ge mis ku ma ga *məslər ge Melefit nənğu ni, tamal nàwayay mis do nahəma, nahənday akada ga ara ahkay do ni akada ga gəngəŋu ya təsi aday ana tay, tahənday ni cilin.

² Ku nəhəngri ma ge Melefit ana mis, ku nəsəra zlam a ðek, ku nəsəra zlam manğahani ge Melefit na ðek, ku nəfəkia ahər ke Melefit a dal-dal àtama mis ndahanj a, nahkay nisliki məhiani ana hàma tàsłəkaba a məlanj gatay ni ba mək tasłəkaba eðeðin a nənğu ni, tamal ti nàwayay mis do nahəma, nisli aranj do.

³ Ku nidiaba zlam goro a ðek ana ndam talaga, ku nəgəskabu ti mis tēviyek nu adaba nəfəkia ahər ka Yezu a nənğu ni, tamal nàwayay mis do nahəma, nəngətiki aranj do.

⁴ Maslanja ya ti awayay mis ni ti anjəhad ahəmamam ? Maslanja gani nani ti ebesi ana mis, agra sulum ana mis, agra ləŋ solu kə mis do, əji zlabay do, əzay ahər gayan nən gəðakani do.

⁵ Agray zlam ge mimili do, əwayi zlam ana huð gayan cilin do, əzum bəruv weceweci do, əgəs zlam ya mis tagudari ni a bəruv vu do.

⁶ Maslanja gani nani ti zlam ge mis ya tğudar ni əsi bi ; amərvu əna zlam jireni ge mis ya tagray ni,

⁷ ambərfəŋa zlam ya mis təgri na ðek kà tay a, a gəskabu pakama ge mis, awayay ti zlam ge mis ya tagray ni ðek mālā kigeni, əmbərəŋ mawayay mis day-day do.

⁸ Maslanja ya awayay mis nahəma, mawayay mis gayan ni əndav day-day do. Pakama ge Melefit ya təðəm əna njəda ga Məsuf gayan ni ti, a vad nahən atəmbərəŋ, atəhəngri ana mis va do. Ma hàma gərgərani ya mis təzlapay tay əna njəda ga *Məsuf Njəlatani, təsər tay do ni ti, a vad nahən atəmbərəŋ tay, atəzlapay tay va do. Məsər zlam ge mis ya təsər əna njəda ga Məsuf Njəlatani ni ti, a vad nahən Məsuf Njəlatani aməvi njəda gani ana tay va do.

⁹ Zlam nday nani atagravu nahkay ti, adaba nihi ti ere ya məsər ni ti məsərabə ðek fən do, əhəcikivu ana leli ; pakama ge Melefit ya məhəngri ana mis əna njəda ga Məsuf gayan ni ti məðəmaba ðek fən do, əhəcikivu ana leli.

¹⁰ Ay ka ya ti Melefit emendeveŋa təwi gayan a ni ti, ere ye ti ahəci leli ni ti amələbi va bi.

¹¹ Nəðəm nahəma, ka ya ti nu a wur bu ni ti nəzlapay akada ga bəza ni, nəjalay ahər akada ga bəza ni, nəðəgəzl zlam akada ga bəza ni. Ay ka ya ti nigja gəðakana ni ti, nəmbərəŋa zlam ga bəza ya tagray na, nəgray va do.

¹² Nahkay day, nihi ti mipi Melefit lala do, akada geli ya mipi vu geli a kutrum məgədavani bu mipi lala do ni : ka fat gani nani ti emipivu akaba Melefit e eri vu e eri vu lala. Nihi ti nəsər Melefit lala fən do, ay ka fat nani ti anəsər nən lala akada gayan ya əsəra nu a ni.

¹³ Nihi ti zlam mahkər təbu kaŋgaya : məfəki ahər geli ya məfəki ke Melefit ni, məsər zlam geli ya məsər Melefit amagra y zlam ðek sulumani ni, akaba mawayavani geli ya mawayumvu ni. Ay e kidin ga zlam mahkərani nday nani bu ni ti, ere ye ti àtam ndahanj ni ti mawayavani geli ya mawayumvu ni.

14

Njəda ga Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni

1 Nahkay zla nahëma, zum njëda gekëli ti kawayum mis. Hindëm njëda ga *Mësuf Njêlatani ya avi ana mis ni kay. Ahar gëdäkani hindëm njëda ga mëhëngri ma ge Melefit ana mis.

2 Adaba mam, maslaña ya ti azlapay ma hëma gërgërani ya nañ nañani day àsër do ni ti, àzlapï ana mis do, azlapï ti ana Melefit cilij. Nahkay ti maslaña ye eci ma gayañ ni àbi ; maslaña nani adëm pakama *manğahani ge Melefit ana njëda ga Mësuf Njêlatani cilij.

3 Ay maslaña ya ti ahëngri ma ge Melefit ana mis ni ti àhi ana Melefit do, ahi ana mis àna ma hëma gatay. Nahkay ma ya ahi ana tay ni avi njëda ana tay, ajënakï tay, azoru tay kama e divi ge Melefit vu.

4 Maslaña ya ti azlapay ma hëma gërgërani ya nañ nañani day àsër do ni ti azoru ahàr gayañ kama e divi ge Melefit vu cilij. Ay maslaña ya ahëngri ma ge Melefit ana ndam ga Yezu àna ma hëma gatay ni ti ma gayañ azoru tay dek kama e divi ge Melefit vu.

5 Nu nawayay ti lekëlëm dek kâzlapum ma hëma gërgërani ya ti lekëlëm lekëlëmeni day kësërum do ni, ay ti nawayay ahar gëdäkani ti këhëngrumi ma ge Melefit ana mis. Maslaña ya ti ahëngri ma ge Melefit ana mis ni ti àtama maslaña ya ti azlapay ma hëma gërgërani ya nañ nañani day àsër do na, ahkay do ni si ahëngriaba ma hëma ya azlapay ni ana tay a kwa. Tamal ahëngriaba ana tay a nahëma, ma gayañ ni azoru ndam ga Yezu kama kama e divi ga Yezu vu.

6 Nihi nahëma, bëza ga mmawa goro ni, bi nakoru afa gekëli, nëhi ma ana këli àna ma hëma gërgërani ya leli dek mäsër do ni ti, ma goro gani ajënakï këli ti ahëmamam ? Ahàr adëm nakoru afa gekëli ti nanğahadi pakama manğahani ge Melefit ana këli, nädëfiki mäsër zlam ana këli, nëhëngri ma ge Melefit ana këli, ahkay do ni nëcahi zlam ana këli. Tamal nàgra nahkay day kwa ti nëjënakia këli a do aw ?

7 Mëzum mazavu ga zlam ge mereki, bi slelim, bi tindë. Zlam nday nani ti tëhënday ka ahàr gatay do. Nahkay tamal kësër miveni lala do ni ti, ku kivi slelim, ku tindë nëngü ni mis tësërkaba ge mereki weley do.

8 Nahkay day tamal kësër mivi slimi cicek do ni ti, mis atëslamalavu, atädëm hini cicek ga kadvu ti ahëmamam ?

9 Lekëlëm day nahkay : ka ya ti kazlapum ma hëma ya lekëlëm lekëlëmeni kësërum do, mis ndahañ day tësër do ni ti mis etici ma gekëli ya kädëmum ni ti ahëmamam ? Ma gekëli ni ma masakani.

10 Ma hëma tëbu kay a duniya bu, ku ma hëma weley weley do dek ndam ga hëma gani tici.

11 Ay tamal nësër ma hëma ga maslaña ya ti azlapu ni do ni ti nu nigia zal zuh mëlanğ gayañ a, nañ day ègia zal zuh mëlanğ goro a.

12 Nëhi ana këli nahëma, ègia kihindëm njëda ga Mësuf Njêlatani ya avi ana mis ni kay ti, hindëm ahar gëdäkani ti njëda gani ya tëzoru ndam ga Yezu kama e divi gayañ vu ni.

13 Nahkay maslaña ya ti azlapay ma hëma ya nañ nañani day àsër do ni ti mëhëngalay Melefit ti mëvi njëda ga mëhëngriaba ma gayañ ya adëmaya ni ana mis a.

14 Tamal nahëngalay Melefit àna ma hëma ya nu nuani day nësër do ni ti mëbëruv goro amër àna zlam ya nahëngalay ni, ay ka ya ti nahëngalay nahkay ni ti zlam goro ya nëjalay ni àbi.

15 Nahkay nagray ahëmamam ? Anahëngalay nañ ti àna ma hëma ya nu nuani day nësër do, Mësuf Njêlatani avu njëda gani ni, ay anagray nahkay

cilin do : anahəŋgalay naŋ àna ma həma goro, anəjalaki ahàr daya. Nahkay day enidi limis ti àna ma həma ya nu nuani day nəsər do, Məsuf Njəlatani avu njədə gani ni, ay anagraj nahkay cilin do : enidi limis àna ma həma goro, anəjalaki ahàr daya.

¹⁶ Nədəm nahkay ti kamam ? Nədəm nahkay ti, tamal kəgri səsü ana Melefít àna ma həma ya nak nakani day kəsər do, Məsuf Njəlatani avuk njədə gani ni, mək bi maslaŋa nahaŋ àhurkiviya ke kuli ge mici ere ye ti kədəmum na ti, maslaŋa gani nani esliki mədəmani « Aya nahkay » aw ? Əsliki mədəmani do, adaba eci pakama gayak ya kədəm ni ndo.

¹⁷ Nak nakani ti kəbu kəgri səsü ana Melefít lala, ay maslaŋa nani ti ma gayak ya kədəm ni àzoru naŋ kama e divi ge Melefít vu do.

¹⁸ Nu ti nəgri səsü ana Melefít dal-dal, adaba nəzlapay ma həma gərgərani ya nu nuani day nəsər do ni nətama kuli a dek.

¹⁹ Ay ka ya ti ndam ga Yezu təcakalava nahəma, hojo nədəmaya ma zlam àna ma həma goro ya nəjalaki ahàr na ga macahi zlam ana mis ndahaŋ, ere gani nədəmaya ma dəbu ehimeya àna ma həma ya nu nuani day nəsər do ni.

²⁰ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay ti kəjalumki ahàr ka zlam nday ndani akada ge mis gədəkani ni. Àki ka zlam magədavani ti nawayay ti kəjalumki ahàr akada ga bəza ci6-ci6eni ya təsər magudar zlam do ni. Ay àki ka zlam ndahaŋ nahəma, nawayay ti kəjalumki ahàr akada ge mis gədəkani ni.

²¹ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi :

« Bay Melefít àdəm : “Anəhi ma ana nday hini.

Ma gani nani ti ndam mirkwi atəhi ana tay àna ma həma nahaŋ.

Ay ku tamal nagraj nahkay nəŋgu ni atəgəskabu ma goro ni do.” * »

²² Nahkay ti ma həma ya mis təsər do ni adəfiki zlam ti ana ndam ya təfəki ahàr ke Melefít ni do, adəfiki ti ana ndam ya təfəki ahàr ke Melefít do ni sawaŋ. Ma ge Melefít ya təhəngri ana mis ni ajənaki ndam ya təfəki ahàr ke Melefít do ni do, ajənaki ti ndam ya təfəki ahàr ke Melefít ni sawaŋ.

²³ Nahkay ka ya ti lekələm ndam ga Yezu kəcakalumva dek ka məlaŋ bəlaŋana nahəma, bi lekələm dek kazlapum ma həma gərgərani ya lekələm lekələmani day kəsər do ni, mək ndam ndahaŋ təhərkivaya ke kuli a. Ndam nday nani ti bi tawayay tici ere ye ti kədəmum ni ahkay do ni bi təfəki ahàr ke Melefít ndo. Ma gekəli ya kədəmum ni ti etici aw ? Etici do ! Nahkay atəhi ana kuli lekələm ndam seteni do aw ?

²⁴ Ay bi lekələm dek kəbum kəhənggrumi ma ge Melefít ana mis ti, mək maslaŋa nahaŋ àhurkiviya ke kuli a. Maslaŋa gani nani ti bi əfəki ahàr ke Melefít do ahkay do ni bi awayay eci ere ye ti kədəmum ni. Emicia ma gekəli ya kədəmum na dek ti, aməsər naŋ bay magudar zlam, Melefít aməgəs naŋ àna seriya.

²⁵ Eslini ere ya a məbərøv gayan bu ni dek aməŋgazlavaya ka dala. Nahkay ti amazəbay Melefít, aməhənggrioru ahàr a had meleher ndi6ani a had, aməhi ana kuli Melefít naŋ àbu e kidin gekəli bu ededin.

Ka ya ti kacakalumvu ni ti grum zlam kigeni

²⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nəhi mam ana kuli mam ? Ka ya ti kacakalumvu ni ti ku way way do *Məsuf Njəlatani avi njədə ga magray zlam : maslaŋa nahaŋ bi edi limis, maslaŋa nahaŋ bi acahi zlam ana mis, maslaŋa nahaŋ bi azlapı pakama *maŋgahani ge Melefít àna mis, maslaŋa nahaŋ bi azlapay ma

* 14:21 Izayi 28.11-12.

həma ya naŋ naŋani day əsər do ni, maslaŋa nahaŋ bi ahəŋgaraba ma həma ya naŋ naŋani day əsər do ni. Ay ere ye ti kəgrum ni dek ti ahər ədəm azoru mis kama e divi ge Melefit vu kwa.

²⁷ Tamal mis təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani day təsər do ni ti təzlapay bəlaŋ əna bəlaŋ. Mis cə, mahkər təzlapay ciliŋ, ətamkia ba. Ahər ədəm mis nahaŋ day ahəŋgaraba pakama gana kwa.

²⁸ Ay tamal maslaŋa əbi ga mahəŋgarabana bi ti, ahər ədəm maslaŋa ya ti awayay azlapay ni əzlapay e kidiŋ ge mis macakalavani ni bu ba. Ahər ədəm mazelapi ana ahər gayəŋ gayəŋani akaba ana Melefit ciliŋ.

²⁹ Ndam ya ti Məsuf Njələtani avi njədə ana tay ga məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis nahəma, mis cə, mahkər təzlapay ciliŋ : mis ndahaŋ ni ti təbi slimi, ma gatay ni kigeni tək kigeni do waw.

³⁰ Tamal mis əbu ahəŋgri ma ge Melefit ana mis, mək Melefit əvia ma nahaŋ a ana mis nahaŋ ya naŋ əbu manjəhadani digəsa na ti, ahər ədəm maslaŋa ya ti naŋ əbu azlapay ni mələkakaba day.

³¹ Lekələm dek kəhəŋgrumi ma ge Melefit ana mis tata, ay ti kədəmum bəlaŋ əna bəlaŋ kwa. Ahər ədəm pakama gekəli ya kədəmum ni ti mis dek təsər zlam əna naŋ, mis dek tēŋgət njədə əna naŋ.

³² Njədə ya Məsuf Njələtani avi ana mis ga məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni ti, mis ya təbu əna njədə gani nani ti tisliki mazlapani əna naŋ ka mawayay gatay tata.

³³ Adaba mam, Melefit awayay ti mis təgray zlam kwanja kwanja ba. Naŋ awayay ti mis təgray zlam kigeni, ti tənjəhadkəbu əna sulumani.

Nawayay ti kəgrum akada ga ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahaŋ bu dek ni.

³⁴ Nahkay ka ya ti kacakalumvu nahəma, ahər ədəm wəl təzlapay ba. Təvi divi ana tay ga mazlapani ba. Ahər ədəm təhəŋgrioru ahər a had ana zawal, akada ge Melefit ya ədəm a Wakita gayəŋ bu ni.

³⁵ Tamal tawayay təsər zlam ti, tōru tihindifiŋa kə zawal gatay a magam a. Adaba wal azlapay e kidiŋ ge mis macakalavani bu ni ti əbələy do timey.

³⁶ Nədəm nahəma, pakama ge Melefit ənjəki enji ti afa gekəli aw ? Ahkay do ni Melefit əhi pakama gayəŋ ti ana kəli ciliŋ aw ?

³⁷ Mis ndahaŋ e kidiŋ gekəli bu tədəm nday təbu əna njədə ga Məsuf Njələtani, tədəm tisliki məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis. Tamal mis ədəm nahkay ti ahər ədəm ağəskəbu pakama goro ya nəbiki ana kəli ni ti divi ga Bay geli ya əvi ana kəli ni.

³⁸ Maslaŋa ya ti ağəskəbu pakama hini do ni ti Melefit day ağəskəbu naŋ do bilegeni.

³⁹ Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa goro ni, hindəm njədə ga Məsuf Njələtani ga məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis. Hindəm njədə gani nani kay. Kəcumfəŋa mis ga mazlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani day təsər do na ba.

⁴⁰ Ay zlam ya kəgrum ni dek ti kəgrum kwanja kwanja ba, grum ti əna divi gani.

15

1 Bəza ga mmawa goro ni, nawayay nəhəngri eri ana *Ma Məwəni Sulumani ya nəhi ana kəli ahaslani ni. Lekələm kəgəsumkabá ma na, kəbum kəgrum təwi àna nañ, kəmbərəñum do.

2 Ma Məwəni Sulumani ya nəhi ana kəli ni ti Melefit ahəngay kəli àna nañ. Ay tamal kəmbərəñuma pakama ya nəhi ana kəli na ti, məfəki ahàr gekəli ka Yezu ni əgia zlam masakana.

3 Pakama ya təhu enjenjeni, nu day nəhi ana kəli ni ti nahkay hi : *Krist ti àmət azuhva zlam magudarani geli. Ere gani àgravu ti akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni.

4 Àra àməta ti tili, mək a vad ya mahkər gani ti àngaba e kisim ba. Ere gani àgravu akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni.

5 Àra àngaba ti àngazlivu ana Piyer, mək àngazlivu ana ndam *asak gayəñ kru mahar cəeni ni.

6 Àra àngazliva ana tay a ti àngazlivu ana bəza ga məñ geli ndahañ macakalavani tətam diñ diñ zlam. Kwa kani mis ndahañ e kiđiñ gatay bu ahar gəđakani təbu àna sifa, mis ndahañ ti ni təməta.

7 Kələñ gani àngazlivu ana Zek, àngazlivu ana ndam asak gayəñ dek daya.

8 Kələñ ge mis nday nani dek ti àngazlivu ana nu, nu ya ti akada ga wur ya ti təwi kiyi gani əñjiyu ndo ni.

9 Nəđəm nahkay ti adaba ndam asak ndahañ ni dek tətam nu. Nu ti giri-giri àgəski təzalay nu zal asak ga Yezu do, adaba ahaslani nəgria daliya ana ndam ge Melefit a.

10 Ku tamal nahkay nəñgu ni Melefit àgrua sulum gayəñ a, nəgia akada ya ti kəsərum nu kani na. Melefit àgru sulum gayəñ ti masakani do, adaba nəgra təwi a àtama ga ndam asak ndahañ na dek. Ay nəgray təwi ti àna nəđəda goro goroani do, nəgray ti àna *sulum ge Melefit ya àgru ni.

11 Ku nu nəhioru Ma Məwəni Sulumani ana mis ahkay do ni ndam asak ndahañ ni təđəmoru nəñgu ni, ma geli ni dek ma bəlanjani. Pakama gani akada ya nəhi ana kəli, lekələm day kəgəsumkabu ni.

Mis àməta ti amanğaba e kisim ba eđeđiñ a

12 Nahkay ti leli məbu məhi ana mis *Krist àməta mək àngaba e kisim ba. Leli məđəm nahkay ti, mis ndahañ e kiđiñ gekəli bu təđəm mis atanğaba e kisim ba do ni ti ahəmamam ?

13 Tamal mis atanğaba e kisim ba do eđeđiñ ti, akal Krist day àngaba e kisim ba ndo kwa.

14 Tamal Krist àngaba e kisim ba ndo eđeđiñ a ti, akal *Ma Məwəni Sulumani ya məhi ana mis ni ma masakani, lekələm day kəfumki ahàr ka Yezu ti masakani.

15 Tamal nahkay eđeđiñ ti, məsəkadía malfada ana kəli àna slimu ge Melefit a, adaba məđəm Yezu Krist àməta mək Melefit àhəngaraba nañ a. Ay tamal mis tənğaba e kisim ba do ni ti, akal Yezu day Melefit àhəngaraba nañ a ndo kwa.

16 Nəđəm nahkay ti, tamal mis tənğaba e kisim ba do eđeđiñ a ti, akal Krist day àngaba ndo kwa.

17 Tamal Krist àngaba e kisim ba ndo eđeđiñ a ti, akal məfəki ahàr gekəli ka nañ ni masakani kwa. Tamal nahkay ti, akal lekələm kəbum àna zlam magudarani gekəli kekileña, Melefit àmbərfəña kə kəli a ndo.

18 Nahkay ti ndam ya təfəki ahàr ke Krist, təmət ni ti tjiə gweha.

19 Leli mæfæki ahàr ke Krist ti mâhənggay leli, ay tamal ahənggay leli ka ya ti leli mæbu àna sifa ka dala ni cilij ti, akal mäsay cicihi matam mis ndahanj ni dek.

20 Ay ti Krist àngaba e kisim ba ededij a. Àngaba enji ge mis a dek akada ga zlam ya aŋgazlay eri ni. Àngaba nahkay ti, adafaki ti mis dek atəngaba e kisim ba daya.

21 Àgray ti mis dek tæmæt ti mis bəlanj, nahkay day àgray ti mis atəngaba e kisim ba ni ti mis bəlanj.

22 Nədəm nahəma, leli dek ti bəza ga Adam, nahkay mæmæt akada gayanj ni. Nahkay day leli dek amanəgaba e kisim ba, aməngæt sifa ti azuhva Krist.

23 Ay ti mis ni dek atəngaba e kisim ni ba ni ti àna sarta gatay. Àngaba enjenjeni akada ga zlam ya aŋgazlay eri na ti Krist, mæk ka ya ti amanəga ni ti amahəngaraba ndam ya tæfækia ahàr a ni ka ahàr bəlanj.

24 Kələnj gani ti Krist emeyefij kè seteni akaba kà bəbay gatayani akaba kà nday ya ti təgur mələnj ya agavəla ni dek, aməhəlfənja njəda kà tay a. Amagray nahkay ti egi mandav ga duniya. Eslini ti aməhəngri bay ga Bənjani Melefit zlam gayanj.

25 Nahkay ahàr àdəm Krist agur zlam dek ga hayaŋani, duk abivoru ana sarta ya ti Melefit aməvi njəda ge meyefijeni kà ndam ezir gayanj ni dek.

26 Zal ezir ya Melefit emendeveerij mijij nanj kələnj ga nday ndahanj ni dek ti kisim.

27 Àbu mæbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Melefit àvia njəda ge meyefijeni kà zlam a dek. * » Ku tamal pakama gani nahkay nəngju ni, Melefit ya àvi njəda ge meyefijeni kà zlam ni dek ni ti àkibu bi, adaba Krist àgur nanj do.

28 Melefit àvia njəda ge meyefij kà zlam na dek ana Wur gayanj Krist a ti, Wur ni day aməhəngrioru ahàr a had ana Bənjani Melefit, nanj ya àvi njəda ge meyefij kà zlam dek ni. Nahkay ti Melefit aməgur zlam dek akaba mis dek, zlam ya àgur do ni ti amələbi.

29 Kəsərum ti mis ndahanj təbu *tabaray tay a kəla ga ndam ya tæmæt ni vu. Mis nday nani ti tabaray tay ti kamam ? Tamal mis tæmætə ti təngaba e kisim ba do ededij a ti, tabaray mis ndahanj a kəla gatay ya tæmæt ni vu ti kamam ?

30 Tamal mis təngaba e kisim ba do ededij a ti, leli ndam *asak ni mægəskabu ti mis təgri daliya ana leli ahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka mæmætani kələvad ti kamam ?

31 Bəza ga mmawa goro ni, kələvad nagraj daliya, nahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka mæmætani. Ere ya nəhi ana kəli ni ti jiri ededij : adafaki ti, nəbu nəmərnu azuhva kəli adaba kigəma akaba Bay geli Yezu Krist a akada mis bəlanjana ni.

32 E Efez ti nəkadva akada ge mis ya ti akadva akaba zlam ge gili ya tagray cuday na ni. Nəkadkivu ka zlam ga duniya ndo ; tamal nəkadkivu ka zlam ga duniya ti akal azuaya mam ? Tamal mis tæmætə ti təngaba e kisim ba do ededij a ti, akal hojo məzumum zlam zlam geli akaba misəm zlam zlam geli, adaba kama kama ti aməmætum. †

33 Bəza ga mmawa goro ni, kəgosum ahàr gekəli ba : tamal lekələm mis sulumani mæk kasawadumkəbu kələvad akaba ndam cuday ti, lekələm day kigəm cudayani akada gatay ni.

* 15:27 Limis 8.7. † 15:32 Mənjay Izayi 22.13.

34 Jalum ahàr lala, kàgudarum zlam akada ga ndam seteni ni ba. Nàhi ana kàli nahàma, mis ndahañ tàbu e kidin gekali bu tàsar Melefít do. Nàhi ana kàli nahkay ti nawayay ti nàbàki mimili ke kàli.

Ka ya ti amanɓaba e kisim ba ni ti vu geli ni amanja ahàmamam ?

35 Bi maslaɓa adàm ahkado : « Mis àmàta ti amanɓaba e kisim ba ti ahàmamam ? Ka ya ti atanɓaba ti vu gatay ni atanja ahàmamam ? »

36 Nak gani ya kihindi nahkay ni ti nak moru do aw ? Kizligia hilfi ga zlam gayak a ti vu gani ezi day kwa ti eri gani ni afataya do aw ?

37 Hilfi ga zlam ya kizligi nani ti aday gani ya adàk ni do. Kizligi ti wur gani cilin ; bi kizligi bəza ga *alkama ahkay do ni bəza ga zlam ndahañ ni.

38 Kizligia nahkay ti Melefít afataya nañ a, adàk aday gani. Nahkay aday nani amanjəhad akada ge Melefít ya awayay ni. Wur ga zlam weley weley do dek Melefít afataya ti, aday gani gərgəri akaba aday ga zlam ndahañ ya tafataya ni dek.

39 Zlam ndahañ ya àna sifa ni day nahkay : ku zlam àna sifa weley weley do dek ti, vu gani gərgəri akaba vu ga zlam àna sifa ndahañ ni dek. Nahkay ti mis hihirikeni, zlam ya àna asak faɗani ni, eɗidin akaba kilif ti vu gatayani dek gərgəri.

40 Zlam tàbu a huɗ melefít bu akada ya tàbu ka haɗ ni. Ay mazavu ga zlam ya a huɗ melefít bu ni gərgəri akaba mazavu ga zlam ya ka haɗ ni, mazavu ga zlam ya ka haɗ ni day gərgəri akaba mazavu ga zlam ya a huɗ melefít bu ni.

41 Nahkay day fat, kiya akaba boɗgur təsladay gərgəri. Ku boɗgur e kidin gatay gatayani bu day təsladay gərgəri.

42 Ka ya ti mis atanɓaba e kisim ba ni day amagravu nahkay. Nəɗəm nahàma, tilia mis a ti emiziviyu e evid vu, ay ka ya ti amanɓaba e kisim ba ni ti, àna vu maweni ya èzi do ni.

43 Tili mis ti vu gayan ni zlam masakani, ay ka ya ti amanɓaba e kisim ba nahàma, vu gayan ni àbəlaj, egi eri. Tili mis ti vu gayan ni njəɗa àfəñ bi, ay ka ya ti amanɓaba e kisim ba nahàma, vu gayan ni njəɗa àfəñ dal-dal.

44 Tili mis ti vu gayan ni zlam ga duniya, ay ka ya ti amanɓaba e kisim ba ni ti vu gayan ni *Məsuf Njəlatani aməvi. Vu tàbu gərgəri cə : məsəra vu ga duniya àbu ; nahkay ahàr àɗəm mäsər vu ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni day àbu.

45 Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefít bu : « Adam mis ye enjenjeni ni ti vu gayan ni ga duniya, Melefít àvia sifa.‡ » Adam ya àra kələñ a ni ti nañ *Krist ; avi sifa maweni ana mis àna njəɗa ga Məsuf gayan.

46 Nahkay vu ge mis ye enji ni ti nani ya Məsuf Njəlatani avi ni do, nani vu ga duniya. Vu ya ti Məsuf Njəlatani avi ni ti ara kələñ ga vu ga duniya na.

47 Mis ye enjenjeni ni ti ga duniya, Melefít àgraya nañ àna haɗ a. Mis ya kələñ ni ti àsləkabiya e melefít ba.

48 Nahkay zla nahàma, ndam ga *duniya ti nday akada ga bay ya ti Melefít àgraya nañ àna haɗ ga duniya ni. Nday ya ti a huɗ melefít bu ni ti ni nday akada Bay ya àsləkabiya a huɗ Melefít ba ni.

49 Nahkay day, nihi ti leli dek akada bay ya Melefít àgraya nañ àna haɗ ga duniya ni. Ay kama ti leli dek amanja akada ga Bay ya àsləkabiya a huɗ melefít ba ni.

‡ 15:45 Mənjəkiani 2.7.

⁵⁰ Bəza ga mmawa goro ni, nəhi ana kəli nahəma, mis əsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefıt vı əna aslu ga vı ga duniya ni do, adaba zlam ya ezi ni tənjuhədkabu akaba zlam ya əzi day-day do ni koksah.

⁵¹ Cəm day, nawayay nəhi ma mənğahani ya Melefıt əhu ni ana kəli : mis ndahañ e kiđiñ geli bu atəmət do, ay leli ya məbu əna sifa ni akaba ndam geli ya təmətə ni, leli dek Melefıt aməmbat vı geli ni nahañ.

⁵² Ka sarta gani nani ti etivi mezlelim, kəlañ gani etivi va do, mək Melefıt aməmbat leli dek. Aməmbat leli ti ke weceweceni aməpəski do, akada ge mis ya ekiđicey eri kiđic ni. Ka ya ti tivıa mezlelim na ti nday ya təmət ni atənğaba e kisim ba əna vı ya əzi day-day va do na ; leli ya məbu əna sifa ni day Melefıt aməmbat vı geli ni emizi day-day do.

⁵³ Nahkay ti ahər ədəm vı ya ezi ni egi vı ya ti əzi day-day do ni, mis ya amət ni egi mis ya ti amət day-day do ni kwa.

⁵⁴ Ka ya ti vı ya ezi ni əgia vı ya ti əzi day-day do na, mis ya amət ni əgia mis ya ti amət day-day do na ti, pakama ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt bu ni amagravı. Pakama gani nani nahkay hi :

« Kisim əbi va bi, Melefıt əjiña nañ a. §

⁵⁵ Kisim nak hi ti njadə gayak əbi ga mabazl mis va bi zla,

zlam ahar gayak ya kəgri daliya ana mis əna nañ ti təmət ni ti əbi va bi zla.* »

⁵⁶ Zlam ahar ge kisim ya abzal mis əna nañ ni ti zlam magudarani gatay. Zlam ya avi njədə ana zlam magudarani ge mis ti təmət əna nañ ni ti, Melefıt əna *Divi gayan ya Məwiz əbəkı ni ədəm maslaña ya agudar zlam ni si amət kwa ni.

⁵⁷ Ay leli ti mēyefiña kē kisim azuhva təwi ga Bay geli Yezu Krist ya əgray na. Məgrumi səsı ana Melefıt dal-dal azuhva nani !

⁵⁸ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli. Nəhi ana kəli nahəma, zum njədə, kəmətəbum ba, grumoru təwi ga Bay geli kəlavad, kəmbərənum ba. Grum nahkay adaba kəsəruma ere ye ti kəgrumi ana Bay geli ni ti masakani do, akənğətum zlam azuhva nani palam.

16

Sıngu ya tajamkabu ga məjənaki ndam ge Melefıt ya a Zerəzalem ni

¹ Nihi ti nəhi ma ana kəli əki ka sıngu ya kajamumi ana ndam ge Melefıt ya a kəsə ndahañ bu ni. Nədəm nahəma, ahər ədəm kəgrum akada ya nəhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ka həd Galasi təgray ni.

² Nahkay kəla vad ga ladi ti ahər ədəm ku way way do sıngu ya anğət ni mādafəña ; ədafəña ti mäfəkad sıngu gani a magam afa gani tera. Tamal kəgruma nahkay ti, ka ya ti eninjəa ni ti anəhi ana kəli jamum va do, anədi ahər ana sıngu məjamvani əndava.

³ Dumaba mis ga məhəloru sıngu gani a Zerəzalem a daya. Eninjəa afa gekəli a ti anəbiki wakita ana ndam Zerəzalem ga mədəfiki ndam gekəli ya kədumaba ni ana tay, mək anəsləruru nday gani nani, atəhəloru sıngu ni akaba wakita ni eslini.

⁴ Tamal ti agəski nu nuani day nakoru a Zerəzalem ti amərəkaboru akaba tay ka ahar bəlañ.

Sawaday ga Polya amasawadoru ni

⁵ Anoru afa gekəli, ay wudaka nakoru nahəma, nawayay nəmənjiyu ndam geli ya təbu ka həd Mesedəweñ ni day. Ka ya ti anasləka e Mesedəweñ a ni ti

⁶ anoru afa gekuli cə nəpəsiyu gəzıt, cə anəzumiyu ahar kusi afa gekuli ti nəşərkaba faŋ do. Tamal nōru nəpəsa afa gekuli a nahkay ti, ka ya ti anasləka ni ti akəjənumki nu əna zlam ga moroni əna naŋ kama.

⁷ Eninjəa afa gekuli a sak bəlaŋ ti nəwayay moru masləkana həya do. Tamal Melefıt əvua divi a ti anəpəsiyu dal-dal.

⁸ Ay ku tamal anoru nəŋgu ni, nihi ni ti nawayay manjəhadani ahalay e Efez duk abivoru ana vad ga wuməri ge *Peŋtikwet,

⁹ adaba ahalay ti Melefıt əvua divi sulumana ga magray təwi gədəkana ; ndam ezir goro təbu kay daya.

¹⁰ Tamal Timote ənjəa afa gekuli a nahəma, gəsumkabá naŋ a lala, ti ahər əhəli ba. Naŋ day naŋ əbu aŋri təwi ana Bay geli akada goro ni,

¹¹ nahkay ti maslaŋa ənjak naŋ ba. Jənumki naŋ ti mıcikbiyu afa gekuli, mərə afa goro əna sulumana, adaba nu nəbu najəgay naŋ, najəgay bəza ga məŋ geli ndahaŋ ni daya.

¹² Nihi ti nəzlapaki ka Apolos wur ga məŋ geli ni. Sak ehimeya nəhia ma ga moroni afa gekuli a akaba bəza ga məŋ geli ndahaŋ na, ay nihi ti əcuhway moroni faŋ do ferera. Apolos aməŋgəta ahar a day kwa ti amoru.

Pol endeveriŋ pakama gayan

¹³ Nədəm nahəma, njəhadum eri, fumki ahər ka Yezu lala, kəmbərəŋum ba, aŋgwaz əwər kuli ba, kumva njəŋ-njaŋ.

¹⁴ Ere ye ti kəgrum ni dek ti grum əna mawayavani.

¹⁵ Kəsəruma İstefanas akaba ndam ga ahay gayan a ; təfəki ahər ka Yezu enjenjeni ka had Eseyi ni ti nday. Nday gani tagray təwi ga məjənaki ndam ge Melefıt kələvad. Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa goro ni, nahəŋgalay kuli

¹⁶ ti kicəmiki ma ana mis akada nday nani. Cəmiki ma ana ndam ya təbu tagrakabu təwi akaba tay, təmbərəŋ do ni dek daya.

¹⁷ Nu nəbu nəmərvu dal-dal, adaba İstefanas, Fertinetəs akaba Eseyikas tərə, nday təbu akaba nu. Nday təbu akaba nu ti kala lekələm dek kəbum akaba nu.

¹⁸ Nday gani təhəŋgruva məbəruv a, təhəŋgriva ana kuli a daya. Nahkay ti səruma mis akada nday hini ti tislia mis a, zləbum tay.

¹⁹ Ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ya ka had Azi ni təgria sa ana kuli a. Ata Ekiles nday ata Prisil akaba ndam ge Krist ya *təcakalavu a ahay bu afa gatay ni təgria sa ana kuli a dal-dal əna slimi ga Bay geli a.

²⁰ Bəza ga məŋ geli ya ahalay ni dek təgria sa ana kuli a.

Grumvu sa e kidiŋ gekuli bu lala, akada ga ndam ge Melefıt ya tagravu sa ni.

²¹ Nu Pol nəgri sa ana kuli bilegeni, nu nuani nəbəki ma hini əna ahar goro.

²² Maslaŋa ya əwayay Bay geli do ni ti, Melefıt mətikwesla naŋ a. Maranata !

*

²³ Bay geli Yezu məgri sulum gayan ana kuli ti.

²⁴ Lekələm dek nawayay kuli, adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis bəlaŋ.

⁶ Ka ya ti tægri daliya ana leli nahəma, mawayay ti kəŋgətum njəda àna naŋ, ti Melefit mähəŋgay kəli. Ka ya ti Melefit avi njəda ana leli nahəma, mawayay ti lekələm day kəŋgətum njəda gani ; nahkay ekisləmki mebesey daliya akada geli ya ti mebesey ni.

⁷ Məsəra Melefit àmbrəŋ məgri sulum gayəŋ ana kəli do ; nahkay məsəra ku tamal kəgrum daliya akada geli ni nəŋgu ni, aməvi njəda ana kəli akada ya ti avi ana leli ni daya.

⁸ Bəza ga mmawa, mawayay ti kəsərunki lala : ndam ga had Azi təgria daliya ana leli a dal-dal əsaəay. Daliya gani ya məgray ni àtam njəda geli, mədəm amatamaba àna sifa do.

⁹ Nahkay məhi ana ahər atara tabazl leli. Zlam nday nani àgrakivu ke leli ti, ti məfəki ahər ka njəda geli geleni ba, məfəki ahər ti ka njəda ge Melefit, adaba Melefit ti ahəŋgaraba mis e kisim ba.

¹⁰ Àhəŋgafəŋa leli kə kisim gani nana ti naŋ. Aməhəlababa leli e kisim ba keti. Məfəki ahər geli ka naŋ, məsəra aməhəlababa leli a daliya ndahaŋ ba keti.

¹¹ Lekələm day akəjənumki leli àna mahəŋgali Melefit ana leli. Mis kay atahəŋgala naŋ a ti emiciiki ana tay, aməgri sulum gayəŋ ana leli. Nahkay ti mis kay atəgri səsi daya.

Pol àmbata ahər a

¹² Zlam geli ya məmərvu àna naŋ ni ti nihi : məsəra a məbəruv geli ba, manjəhad geli akaba mis ti manjəhad ge jiri àna huđ bəlaŋ. Mənjəhad akaba mis dek ti nahkay, ay akaba kəli ti manjəhad geli ni àtam geli ya manjəhad akaba mis ndahaŋ ni. Məgray nahkay ti, Melefit àwayay : məgray ti àna sulum gayəŋ cilij, do ni ti àna məsər zlam ge mis do.

¹³ Nahkay məbiki ana kəli a wakita geli ni bu ni ti ere ye ti kəbum kejeŋgəm, kəbum kicəm ni cilij, do ni ti ma ndahaŋ do. Ma hini ya ti nəhi ana kəli ni ti nawayay ti kicəmaba lala.

¹⁴ Nihi ti kicəma bal, ay ti ekicəma lala : kisləmki məmərvani azuhva leli akada geli ya aməmərvu azuhva kəli ka fat ya ti Bay geli Yezu eminjia ni.

¹⁵⁻¹⁶ Adaba məsəra zlam nana nahkay ti, akal wudəka nakoru e Mesedəweŋ nahəma, nəwaya morona afa gekəli a day, mək anasləkabiya eslina ti nəwaya manjana afa gekəli a. Nahkay ti akal nəjənakia kəli a sak cə, lekələm day akal kəjənumkia nu a, kəvumua zlam ga moroni ka had *Zude a.

¹⁷ Ka ya ti nəhi ana kəli anoru ni ti, nədəm ma masakani aw ? Zlam ya ti nədəm nagraj ni ti nəjalaki ahər akada ge mis ya təfəki ahər ke Melefit do ni aw ? Afa gatay ti « Iy » ahkay do ni « Aha » ti zlam bəlaŋani.

¹⁸ Melefit ti naŋ jireni. Ere ye ti nəhi ana kəli kə meleher gayəŋ ni jiri daya. Tamal nədəma « Iy » ti, ba iy gani. Tamal nədəma « Aha » day, ba aha gani.

¹⁹ Nədəm nahkay ti adaba Bay ya ti nu, Silas akaba Timote mədəmki ma, məhi ana kəli ni ti naŋ Wur ge Melefit, Yezu *Krist. Naŋ ti adəma « Iy » ti adəm « Aha » va do. Kwa ka mənəkə gani naŋ « Iy, »

²⁰ adaba ere ye ti Melefit adəm amagraj ni dek ti adəm « Iy, » àgra àndava ti azuhva Yezu Krist. Nahkay azuhva naŋ day leli mazləbay Melefit, mədəm : « Iy, Melefit naŋ jireni. »

²¹ Bay ya ti avi njəda ana leli ti məmbrəŋ divi ge Krist ba ni ti Melefit. Avi njəda ana kəli ti kəmbərəŋum divi ge Krist ba ni ti Melefit gani. Bay ya ti adaba leli ga məgri təwi a ni ti naŋ gani bəlaŋani ni.

²² Àvi Məsuf gayan ana leli, àniviyu a məbərur bu ana leli ni ti nan ; nahkay məsəra leli ndam gayan edədin ; ere ye ti àgray ni adafaki ti aməvi zlam ya ti adəm aməvi ana leli ni dek daya.

²³ Nu nəngoru afa gekəli a Korej do ni ti adaba nəwayay məgrikivu daliya ana kəli do. Tamal ma goro hini ya nədəm ni jiri do ni ti Melefıt məkədə nu a !

²⁴ Nədəm nahkay ti məwayay məgurki kəli ka məfəki ahər gekəli ka Yezu do. Lekələm kəbum kəfumki ahər lala, kəmbərənum do. Leli magrakabu təwi akaba kəli ti, mawayay ti kəmərurvu sawan.

2

¹ Nahkay nəwayay manğoni afa gekəli do ni ti, adaba nəwayay ti nəhikivu zlam ana kəli ga məhəli ahər ana kəli va do.

² Tamal nəhia ma ya ti ahəli ahər ana kəli na ti way aməmərü məbərur way ? Maslaņa əbi, adaba lekələm ya ti akal kəmərurmu məbərur ni pakama goro ahəli ahər ana kəli.

³ Nəbiki wakita gani nani ana kəli, nəngoru afa gekəli ndo ni ti azuhva nani. Adaba tamal nəngoya afa gekəli a, enipia kəli a ahər nan əbu ahəli ana kəli ti nu day ahər aməhəlu. Ay ndam ya ti akal təmərü məbərur ni ti lekələm sawan do aw ? Nəsəra lekələm ti, tamal nəbu nəmərüvü ti lekələm day kəmərurvu.

⁴ Ka ya ti nəbiki wakita ana kəli ni ti ma gani ahəluə ahər a dal-dal, yam tuway goro tekeđi adəgaya. Nəbiki pakama gani ana kəli ti ga məhəli ahər ana kəli do, nawayay ti kəsərur nu ti nəbu nawayay kəli dal-dal.

Maslaņa nahan əgudar zlam a, Pol adəm təmbərfəņa

⁵ Maslaņa nahan əgudara zlam a. Zlam gayan ya ti əgudar ni ahəli ahər ana mis ; ay nu ti əhəlu ahər do, ahəli ahər ti ana kəli dek sawan. Tamal nədəm lekələm dek ti bi nədəma əsabəy, hojo nədəm əhəlia ahər ana mis a dal-dal e kidin gekəli ba.

⁶ Mis kay e kidin gekəli bu tətəba maslaņa gani nana, ay ti əslia nahkay.

⁷ Nihı ti ahər adəm kəmbərənumfəņa zlam gayan ya əgudar na, kəvumi njədə sawan. Tamal kəgrumi nahkay do ni ti zlam ya kəgrumi ni aməhəlikivu ahər, emijin nan.

⁸ Nahkay nahəngalay kəli, grumi zlam ya ti adəfiki ti kəbum kawayum nan ni.

⁹ Nəbiki ma gani ana kəli ni ti adaba nəwayay nəsər akəgəsümüki ma goro ni dek tək akəgəsümüki do waw.

¹⁰ Tamal lekələm kəbum kəmbərənumfəņa zlam magudarani kə mis a ti nu day nəmbərfəņa zlam magudarani ga maslaņa gani nana. Nahkay tamal maslaņa gani əgudarua zlam a nəngu ni nəmbərfəņa əndava. Nəmbərfəņa ti azuhva kəli, adaba leli dek kə meleher ge *Krist.

¹¹ Nəgray nahkay ti, nawayay ti *Seteni əgosay leli ba. Adaba ere ye ti awayay agra ana leli ni ti məsəra lala.

Meyefin kə ndam ezir geli azuhva Krist

¹² Nıcik, nörü a Truwas ga məhi *Ma Məweni Sulumani əki ke *Krist ana mis eslini. Nörü ninjua ti Bay geli əvua divi ga məhi ma gana ana tay a lala.

¹³ Ay ti ahər əhəluə adaba nəđi ahər ana wur ga məj geli Tit ndo, nahkay nəsləka eslina, nörü e Mesedəweņ.

¹⁴ Ay si məzləbum Melefıt kwa adaba əgray ti leli ana məmərani akədə ndam ya təyefin kə ndam ezir gatay a, tasləkəbiya tara a magam a ni. Agray

nahkay kəlavad adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlan. Leli mədəfiki Krist ana mis ku eley eley do dek ; pakama geli ya mədəmki ke Krist ni akada ga zlam ya ti tazabay, azək gani ezi əcər ni.

¹⁵ Zlam gani ye ezi əcər, əbələfən kə Melefit ni ti leli, leli ya ti məbu akaba Krist akada mis bəlan ni. Mizifin kə ndam ya ti Melefit nañ əbu ahəngay tay ni akaba kə ndam ya ti tijji ni.

¹⁶ Mis ndahan ti mizifin kə tay əcər dal-dal, tənget *sifa ya əndav day-day do ni əna nañ. Mis ndahan ni ti ni mizifin kə tay kisik-kisik, təmət əna nañ. Ay təwi gani nani dek ti way esliki magrani tata way ?

¹⁷ Ku tamal nahkay nəngu ni, leli məbu məgri təwi ana Melefit. Mis ndahan təhi ma ge Melefit ana mis ti tənget sinu əna nañ, ay leli ti məgray akada gatay ni do. Leli məhi ma ge Melefit ana mis ti, Melefit əslər leli, məhi ana tay kə meleher gayan əna huf bəlan, adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlan.

3

Məwəlvani məweni

¹ Nədəm nahkay ti, kəhumi ana ahər leli magray zlabay keti aw ? Kawayum ti mis təbiki wakita ana kəli ti kəsərum leli ndam *asak ga Yezu edefin edefini aw ? Tək day ti kawayum mihindifinə wakita kə kəli ga manğaziani ana mis ndahan a waw ? Ku tamal mis ndahan təbu tagray nahkay nəngu ni, leli ti məwayay magrani nahkay do.

² Lekələm ti kala wakita geli ; kala məbəkiani a məbəruf geli bu, adaba məbu majalaki ahər ke kəli kəlavad. Mis dek təsəra lekələm kəgəsumkabu *Krist ti azuhva leli.

³ Nahkay mis dek təsəra lekələm kala wakita ge Krist ya əbəkə ti məzikaboru ana mis ndahan ni. Wakita gani nani məbəkiani əna zlam do, məbəkiani ti əna *Məsuf ge Melefit Bay ga sifa ni. Wakita gani nani məbəkiani ka akur magaslani do, kala məbəkiani a məbəruf ge mis bu.

⁴ Mədəm nahkay ti adaba məsəra Melefit əslər leli edefin ; məsər nahkay ti adaba məfəki ahər ke Melefit azuhva Krist a.

⁵ Ay məsəra misliki magray təwi gani nani əna njədə geli geleni do ; magray ti si əna njədə ge Melefit kwa.

⁶ Avi njədə ana leli ga məhi ma əki ka məwəlvani məweni ana mis ni ti nañ. Məwəlvani məweni nani ti təbəkə məbəkiani do, nani təwi ga Məsuf ge Melefit. Ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ya ahaslani məbəkiani ni ti atəmət, ay ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ga Məsuf ge Melefit ni ti atənget *sifa ya əndav day-day do ni.

⁷ Ahaslani ti Melefit əbəkə ma gayan ka akur magaslana. Ka ya ti əbəkə ni ti mis tipia masladani gayan a ; ku eri ge Məwiz day əslada. Masladani nani əpəs ndo, ay ndam *Izireyel tisliki mamənjalənjani ana eri gayan ni ndo simiteni. Nahkay məwəlvani ya ahaslani ni ti ku tamal mis təmət əna nañ nəngu ni, nani zlam gədəkani, əsladay.

⁸ Tamal nahkay ti məwəlvani məweni ya Məsuf ge Melefit agray təwi əna nañ ni ti zlam gədəkani əsladay dal-dal atəm məwəlvani ya ahaslani ni simiteni do aw ?

⁹ Məwəlvani ya ahaslani ni ti zlam gədəkani əsladay, Melefit agəs mis əna nañ əna seriya ; tamal nahkay ti məwəlvani məweni ya ti Melefit avi jiri ana mis əna nañ ni ti zlam gədəkani əsladay dal-dal atəm nani simiteni do aw ?

¹⁰ Nahkay məwəlvani ya ti əsladay ahaslani ni ti kala əsladay va do, adaba masladani ga məwəlvani məweni ni əsladay dal-dal atəm nani simiteni.

11 Məwəlvani ya ti əpəs do ni ti zlam gəđakani, aslađay ; tamal nahkay ti məwəlvani ya ti əbu kaŋgay-kaŋgayani ni ti zlam gəđakani aslađay dal-dal ətam nani simiteni do aw ?

12 Əgia məsəra zlam nday nana ti mazlapay vay-vay kə meleher ge mis dek.

13 Ahaslani Məwiz əhəmbava azana e eri va. Əgray nahkay ti adaba eri gayan aslađay ; ay maslađani gani əpəs do ni ti awayay ti ndam Izireyel tıpi ba. * Leli ti məgray akada gayan ni do.

14 Ndam Izireyel ku kani ka ya ti təbu tijeŋgey ma ya ti a wakita ga məwəlvani ya ahaslani ni bu ni ti tici do, kala azana əniviyu ana tay e eri bu, təzaba ndo. Aziaba azana nana ana mis e eri ba ni ti si Krist kwa.

15 Nahkay ku kani ka ya ti tijeŋgey wakita ge Məwiz ni ti tici do, kala ahər gatay ni makambahani əna azana.

16 Ka ya ti mis əmbatkaba majalay ahər gayan a, adəbay Bay geli nahəma, azana əniviyu e eri vu va bi.

17 Bay geli nani ti avi Məsuf gayan ana leli. Nahkay maslaŋa ya ti Məsuf ga Bay geli əniviyu ni ti esliki məmbrəŋ zlam magudarani, zlam magudarani təgur naŋ va do.

18 Leli ya ti məfəki ahər ka Bay geli ni dek ti ku way way do geli eri gayan makambahani əna azana do. Nahkay Bay geli aslađi eri ana leli, mis ndahaŋ tıpi maslađani gani e eri geli bu. Migi akada naŋ, maslađani geli asagakivu kəlavad. Təwi gani nani ti ga Bay geli, agray ti əna Məsuf gayan ya avi ana leli ni.

4

Njəda əfəŋ kə leli bi, si kə Melefit

1 Əgia nahkay ti ahar adəgafəŋa kə leli a do, adaba məsəra Melefit əvi təwi gani nani ana leli əna sulum gayan.

2 Zlam ge mimili ti leli məgray do, məgray təwi geli akal-akal do. Məgosay mis do, məmbatkaba ma ge Melefit a do ; məhi ma ge jiri ana mis. Magray nahkay ti, mawayay ti mis dek təsər magray təwi geli kə meleher ge Melefit əna jiri.

3 Mis ndahaŋ tici *Ma Məwəni Sulumani ya məhi ana tay ni do, kala ahər gatay makambahani əna azana. Mis nday nani tici do ni ti adaba nday təbu tıjji palam.

4 Nday ti təfəki ahər ka Yezu ndo, nahkay bay məgədavani ya agur duniya ni əwisirikaba ahər ana tay a, awayay ti tıpi maslađani ya ti aslađi ana tay ni ba. Maslađani gani nani ti ga Ma Məwəni Sulumani ; Ma Məwəni Sulumani nani ti adəfiki ana leli *Krist ti naŋ gəđakani. Mis əpia naŋ a ti əpia Melefit a.

5 Mədəmki ma ti ka ahər geli geleni do : mədəmki ti ka Yezu Krist naŋ Bay geli gəđakani ni. Leli ti məhi ana kəli leli ndam məgri təwi ana kəli azuhva Yezu.

6 Kwa ahaslani Melefit ədəmbiya, ədəm : « Maslađani məslađay a məlaŋ ziŋ-ziiŋeni bu. » Ay kani ti naŋ əbu aslađi məbəruv ana leli : aslađi məbəruv ana leli ti əna Krist ; Krist ti eri gayan maslađani, məsər njəda ge Melefit dek ti azuhva naŋ.

7 Maslađani nani ti zlam sulumani dal-dal. Leli ti ni akada zlam mələmani əna elibisl ; maslađani ge Melefit əniviyu ana leli akada ya təbəviyu zlam a zlam ge elibisl vu ni. Zlam gani nani ti Melefit əgray ti əna njəda gayan. Njəda

* 3:13 Mənjay Mahərana 34.33. * 4:6 Mənjay Mənjəkiani 1.3.

gayan ni ti àtam ga zlam ndahan dek ; àgray nahkay ti, awayay ti mis tàsər njəda gani ti gayan, do ni ti geli do.

⁸ Mis təmbrəŋ məgri daliya gərgəri kay ana leli do, ay ti daliya nani àbi àtam njəda geli bi. Leli məbu majalay ahər dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do.

⁹ Mis tawayay məgəs leli, ay ti Melefıt nan əbu akaba leli, əvi divi gani ana tay do. Təbu tazəgəd leli, ay ti təkədkiviyu leli koksah.

¹⁰ Kəlavəd, ku eley eley do, matamfəŋa kè kisim a pəlok-pəlok ; tawayay mabazl leli akada gatay ya təkədfəŋ Yezu kà təndal ni. Nahkay mis dek tipi leli məbu àna sifa ti adaba Yezu day nan əbu àna sifa.

¹¹ Ku tamal leli məbu àna sifa nəŋgu ni, kəlavəd mis tawayay mabazl leli adaba leli ndam ga Yezu. Njəda əfəŋ kè leli bi, ay təgri ana leli nahkay ti, Melefıt awayay ti sifa ga Yezu ya əniviyu ana leli ni mənəgzlavaya.

¹² Nahkay leli ti kəlavəd matamfəŋa ke kisim a pəlok-pəlok ; ay lekələm ti ni kəbum àna sifa azuhva nani.

¹³ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefıt bu nahkay hi : « Nəfəkia ahər ke Melefıt a, nahkay nədəma ma.† » Leli day məfəkia ahər ke Melefıt a, mədəma ma na akada ga maslaŋa ya ti əbəkı ma hini na,

¹⁴ adaba məsəra Melefıt əhəŋgaraba Bay geli Yezu a, nahkay amahəŋgaraba leli a daya, adaba leli məbu akaba Yezu akada mis bəlan. Amahəŋgaraba leli a ti, ti mənəjad kə gəvay ga Yezu ka məlan ya ti Melefıt aslamali ana leli akaba kəli ni.

¹⁵ Zlam gani nday nani dek tagravu ti ga məjənaki kəli. Nahkay Melefıt amahəŋgakıvu mis ndahan əna sulum gayan, mək mis atəsagakıvu ga məgri səsı, ga mazləbay nan.

Leli məjəgay zlam ya ti mıpi faŋ ndo, Melefıt aməvi ana leli ni

¹⁶ Əgia nahkay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Məsəra ku tamal njəda ga vu geli nan əbu aguloru kəlavəd nəŋgu ni, Melefıt nan əbu avi njəda ga Məsuf gayan ana leli kəlavəd a məbərıv bu əkivu.

¹⁷ Edefdıŋ nihi ti leli macakay daliya, ay daliya gani nani ti mamənjaləŋ akada zlam masakani, əsli arana do, adaba məsəra Melefıt aməvi masladani dal-dalani ana leli azuhva daliya nday nani ya macakay ni. Masladani ya Melefıt aməvi ana leli ni ti àtam zlam dek, amandav day-day do.

¹⁸ Mamənjaləŋ ka zlam ya ti mis tipi ni do, mamənjaləŋ ti ka zlam ya ti mis tipi do ni sawan. Adaba zlam ya ti mis tipi ni əpəs do, zlam ya ti mis tipi do ni apəs, əndav day-day do.

5

¹ Vu geli mis ka dala ti akada ahay mivıeni, əpəs do. Ay tamal vu geli gani əzia ti, məsəra leli məbu àna vu nahan sulumani a huđ melefıt bu, Melefıt aməvi ana leli. Vu gani nani ti akada ahay mələmani sulumani, Melefıt əgraya àna ahar gayan a, do ni ti mis do ; anjəhad kanəy-kanəy.

² Nihi ti məbu mıtəwi adaba mawayay ti Melefıt məvi vu məweni nani ana leli ; vu məweni gani nani asləkabiya e melefıt ba, vu nani ti akada azana məweni ya ti təbəkı ke mis ni.

³ Nahkay leli amələbu àna azana, amanjəhad àna mahayma do.

⁴ Nihi ti vu geli ya leli məbu àna nan ni ti akada ahay mivıeni, nahkay leli məbu macakay daliya àna nan, mıtəwi àna nan. Ere ye ti mawayay nahəma, mawayay ti Melefıt ejiŋ vu geli ya ti leli məbu àna nan ni do : mawayay ti

† 4:13 Limis 116.10.

Melefit mǎbǎki vu mǎweni ke leli akada ya ti tǎbǎki azana ke mis ni sawaŋ. Vu geli ni ti ara eji ; vu mǎweni ya Melefit avi ana leli ni amǎlǎbu ga kaŋgayani.

⁵ Bay ya ti ǎslamalivǔ zlam nday nani ana leli ni ti Melefit ǎna ahǎr gayan. ǎvia Mǎsuf gayan ana leli a, nahkay mǎsǎra amǎgri zlam nday nani dek ana leli daya.

⁶ Nahkay mǎbu mazay nǎda geli, ahar ǎdǎgafǎŋa kǎ leli a do. Mǎsǎra ka ya ti leli mǎbu ǎna vu geli hini ni ti leli drin drin akaba mǎlaŋ ga Bay geli ya anjǎhad ni.

⁷ Manjǎhad nahkay ti adaba leli mǎbu mǎfǎki ahǎr ; do ni ti adaba mǎpia naŋ a do.

⁸ Nahkay ahar ǎdǎgafǎŋa kǎ leli a do. Ere gani manjǎhad ǎna vu geli hini nahǎma, hojo makoru manjǎhad afa ga Bay geli.

⁹ Nahkay ku manjǎhad a duniya bu, ku makoru afa gani naŋgu ni, ere ye ti mawayay magrani dal-dal ni ti ere ye ti ǎbǎlafǎŋ ni.

¹⁰ Adaba si ahǎr ǎdǎm leli dek makoru kǎ meleher ga Yezu Krist ti mǎgrafǎŋa seriya kǎ leli a. Eslini ti ku way way do tamal ǎgra zlam sulumana ahkay do ni zlam magǎdavana a duniya ba ti, Krist amǎvi zlam ka duwa gani akada ge tǎwi gayan ya ǎgray ni.

Melefit ǎslǎrbiyu Krist ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ

¹¹ Mǎsǎra ahǎmamam tǎhǎngrioru ahǎr a had ana Bay geli ni, nahkay mawayay ti mis tǎgǎsiki ma geli ya mǎdǎm ni ana leli. Melefit ti ǎsǎra leli a lala ; nǎtamahay tamal kǎjaluma ahǎr a lala ti lekǎlam day kǎsǎruma leli a.

¹² Nihi ti kǎhumi ana ahǎr leli mǎbu magray zlabay kǎ meleher gekǎli keti aw ? Aha, mǎgray zlabay do : mawayay magray ti kǎmǎrumvu azuhva leli sawaŋ. Nahkay akǎsǎrum ahǎmamam mǎhǎnggrifǎŋani ana nday ya ti tǎdǎmki ma magǎdavani ke leli ni. Nday ti tǎjalaki ahǎr ka zlam ya ti epivu ni cilin, tǎjalaki ahǎr ka zlam ya ti ǎniviyu ana mis a mǎbǎruv bu ni do.

¹³ Mis nday nani tǎdǎm leli ndam muru. Tamal leli muru ti ga mǎgri tǎwi ana Melefit. Ay leli muru do ; leli wir-wir sawaŋ. Leli wir-wir ti ga mǎjǎnaki kǎli.

¹⁴ Magray nahkay ti adaba mǎsǎra *Krist awayay leli dal-dal. Nahkay mawayavani ge Krist ni ti afǎki nǎda ke leli ga mǎgri tǎwi. Mǎsǎra mis bǎlaŋ ǎmǎt ga mahǎngaraba mis a dek, nahkay mǎsǎra kǎ eri ge Melefit ti mis dek tǎmǎta akaba naŋ a.

¹⁵ ǎmǎt ga mahǎngaraba mis a dek ti, ti mis ya ti nday tǎbu ǎna sifa ni tǎgray ere ye ti nday ndayani tawayay ni ba, tǎgray ere ye ti naŋ awayay ni sawaŋ. Adaba ǎmǎt ti ga mahǎngaraba tay a ; Melefit ahǎngaraba naŋ e kisim ba ni ti ga mahǎngaraba tay a daya.

¹⁶ Ègia nahkay ti mǎmǎnjǎlǎŋ kǎ mis akada ga ndam ga *duniya ya tamǎnjǎlǎŋ kǎ tay ni va do. Ku ahaslani mǎmǎnjǎlǎŋa kǎ Krist a nahkay naŋgu ni, nihi ti mǎmǎnjǎlǎŋ akada nani va do.

¹⁷ Ka ya ti mis ègia ata Krist akada mis bǎlaŋana ni ti, Melefit agray ti mǎgi mis mǎweni. Majalay ahǎr gayan ya ahaslani ni ǎbi va bi, ègia mis mǎwena.

¹⁸ Zlam gani nani dek ti Melefit ǎgray. ǎslǎrbiyu Krist ga maŋgalabakabu leli akaba naŋ. Nihi ti ǎvia tǎwi ana leli a : tǎwi gani nani ti ga mǎhǎloru mis afa ge Krist ti mǎŋgalabakabu tay akaba Melefit.

¹⁹ Nǎdǎm nahkay ti adaba Krist ǎŋgalabakabǎ mis a dek akaba Melefit a ti, nani tǎwi ge Melefit, ǎgray ǎna ahǎr gayan. Nahkay ǎmǎnjǎlǎŋ ana zlam

magudarani ge mis ga duniya va do. Melefít àvia tæwi gana ana leli a, awayay ti mæhioru ma gani ana mis ti tæsær : Krist ti àngalabakabá mis akaba Melefít a.

²⁰ Àslær leli ga mæhi ma gani ana mis ti Krist. Melefít àna ahàr gayan azalay mis àna pakama gayan ya ti mæhi ana tay ni. Nahkay mahəngalay kùli azuhva tæwi ge Krist ya ti àgri ana leli ni, ngalumbu akaba Melefít.

²¹ Krist ti àgudar zlam ndo simiteni. Ay ti Melefít àhəngarkiyu zlam magudarani geli ni ka nan, ti mīgi ndam jireni kè eri ge Melefít, adaba leli mæbu akaba Krist akada mis bəlan.

6

Tæwi ga Pol ya agri ana Melefít ni

¹ Ègia leli mæbu magrakabu tæwi ka ahar bəlan akaba Melefít nahəma, mahəngalay kùli : ti *sulum ge Melefít ya àgri ana kùli ni ègi zlam masakani ba.

² Adaba Melefít àhibiya ana ndam gayan a, àdəm ahkado :
« Sarta ga mægri sulum goro ana kùli àra ènjia ti,
nìciikia pakama gekùli ya kəhəmu na ana kùli a.

Fat goro ya nahəngay kùli ni àra ènjia ti nəjənakia kùli a. * »

Ay sarta ge Melefít ga mægri sulum gayan ana kùli ni ti kani. Fat ge Melefít ga mahəngay kùli ni ti kani.

³ Nahkay mawayay magray zlam ya ti ejinikia mis ke divi ge Melefít a ni do, adaba mawayay ti mis tanjak tæwi geli ba.

⁴ Ere ye ti mawayay ni ti, mawayay ti a huf ge tæwi geli ya magray ni bu dek ti mis tæsær leli ndam mægri tæwi ana Melefít ededín. Ku tamal mis tægri daliya gərgərani kay ana leli nəngu ni, mebesey, ahar àdəgafəña kè leli a do.

⁵ Mis təzləb leli, təbiyu leli a danğay vu, təcakalakivu ke leli. Mamətaḅ, məcakay dəwir do, məzum zlam do.

⁶ Mawayay magudar zlam do ; məsəra ma ge jiri a ; mebesey zlam ; mægri sulum ana mis ; leli mæbu àna *Məsuf Njəlatani ; mawayay mis àna huf bəlan ;

⁷ mæhi ma ge jiri ana mis ; magray tæwi àna njəda ge Melefít. Manjəhad geli jireni ni ti ègia zlam ahar geli a. Leli mæbu àna nan akada awasl akaba slaku ya mæhəl tay a ahar vu, makoru àna nan ka kadvu ni.

⁸ Mis ndahan təzləbay leli, mis ndahan ti ni tanjak leli ; mis ndahan tədəm leli ndam sulumani, mis ndahan ti ni tədəm leli magədavani. Mis ndahan tədəm leli ndam magosay mis, ambatakani do leli ndam jireni sawan.

⁹ Mis ndahan təcalkivu leli ke mis do, ambatakani do mis dek təsəra leli a. Mis ndahan tamənjələn kè leli ti tədəm leli məmətani, ambatakani do leli mæbu àna sifa. Təzləb leli, ay ti tábazl leli koksah.

¹⁰ Zlam kay tæbu təhəli ahàr ana leli nəngu ni, leli mæbu məmərvu. Leli ndam talaga nəngu ni, mis kay tənğət zlam azuhva leli. Mis tədəm zlam geli àbi, ambatakani do zlam dek Melefít àbia ana leli a.

¹¹ Lekələm ndam Korej ni, mawayay kùli àna huf bəlan, nahkay ma ya ti mæhi ana kùli ni ti mədəm vay-vay.

¹² Kəmbərənum mawayay leli ti lekələm, do ni ti leli məmbrən mawayay kùli ndo.

¹³ Nəhi ma ana kùli ti akada lekələm bəza goro. Grumi zlam ana leli akada ya ti mægri ana kùli ni : wayum leli àna huf bəlan akada geli ya ti mawayay kùli ni.

* 6:2 Izayi 49.8.

Kəgrum zlam akada ga ndam ya təsər Yezu do ni ba

14 Ndam ya ti təfəki ahər ka Yezu do ni tagray zlam gatay, ay lekələm ti kəhurumkiviyu ka tay ba ; do ni ti kigum akada tēbedekabá ata sla nday ata azonğu ka ahar bəlanj ga matəhad vədanj əna tay a ni. Nədəm nahəma, ndam jireni akaba ndam magudar zlam tagray zlam ka ahar bəlanj ti agravu tata aw ? Məlanj masladani nday ata məlanj zinj-zinjəni ti tebedevu tata aw ?

15 Ata *Krist nday ata *Seteni ti ma gatay arakaboru aw ? Maslanja ya ti afəki ahər ka Yezu ni nday ata maslanja ya ti əfəki ahər ka Yezu do ni ti ma gatay arakaboru aw ?

16 A *ahay gədakani ge Melefit ni bu ni ti tagraviyu pəra tata aw ? Adaba Melefit ti Bay ga sifa ; leli ti ni mīgia ahay gədakana gayan ya anjəhadviyu na. Nahkay ədəma a wakita gayan ba, ədəm :

« Ananjəhad akaba ndam goro, amasawađakabu akaba tay. Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.† »

17 Nahkay Melefit ədəm :

« Sləkumaba e kidinj ga ndam ya ti təfəku ahər do ni ba, kənjəhadumkabu akaba tay ba.

Kinjəmfinj kə zlam ya ti *njəlātani do ni ba ;

tamal kəgrum akada ya ti nəhi ana kəli ni ti anəgəskabu kəli. ‡

18 Kama kama ti mis atəsər nu Bənj gekəli, lekələm day bəza goro : zawal akaba wəwal dek ekigum bəza goro.

Bay geli nanj njəda-njəđani ədəm nahkay.§ »

7

1 Zləbəba goro ni, Melefit əvia zlam ya ti ədəm aməvi ana leli na ana leli a əndava. Əgia nahkay ti mągudarum zlam va ba, zlam geli ya magray ni dek ti mąla njəlata, məbəruv geli mąla njəlata daya. Ahər ədəm leli ya ti məhəngrioru ahər a had ana Melefit ni ti manjəhad geli dek mąla lala.

Pol amərnu adaba ndam Koren təmbatkaba majalay ahər gatay a

2 Mawayay ti kəwayum leli əna hud bəlanj. Leli mągudari zlam ana maslanja ndo, maslanja əjikia ke divi azuhva leli a ndo, mągosay maslanja ga məhəlfəna zlam a ndo daya.

3 Nədəm nahkay ti, ŋgay nəbəki mimili ke kəli ti kəhumi ana ahər ba. Məhia ana kəli a əndava, mədəm ahkado mawayay kəli dal-dal, leli ka ahar bəlanj. Ku tamal məmətəm ahkay do ni leli məbu əna sifa day, leli məbu ka ahar bəlanj.

4 Nu nəbu nazləbay kəli kə meleher ge mis ndəhanj, nəbu məmərvu əna kəli, adaba nəsəra akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni. Leli məbu macakay daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəŋgu ni, ahar ədəgafəna kə leli a do, məbu məmərvu dal-dal sawanj.

5 Nədəm nahkay ti adaba ka ya ti leli akaba ndam goro ni mərə mınjəna e Mesedəweŋ a ni ti zlam kay təhəlia ahər ana leli a, zlam zləzladani gərgəri tədia ahər ana leli a daya. Mis təhəngalafəna ma kə leli a, leli leleni day məjalakia ahər ka zlam a kay.

6 Ay ti Melefit avi njəda ana ndam ya ti njəda əfənj kə tay bi ni, nahkay əvia njəda ana leli a, əsləribiya Tit ana leli a.

† 6:16 Mənjay Levi 26.12 ; Ezekiyel 37.27.

‡ 6:17 Mənjay Izayi 52.11 ; Ezekiyel 20.34.

§ 6:18 Mənjay 2 Semiyel 7.14 ; Izayi 43.6.

⁷ Məngət njəda ti adaba ge Tit ya àra ni cilin do, məngət njəda ti adaba lekələm kəvumia njəda ana naŋ a daya. Tit aŋgət njəda ti adaba kəhumi kawayum ti kīpəma nu a lu, kitəwəma azuhva zlam ya àgravu na, akaba kawayum ma goro ya nəhi ana kəli ni dal-dal. Nàra nìcia ma ge Tit ya àhəŋgru na ti nəmərvə àkiva.

⁸ Ka ya ti nəslərikaboru wakita ana kəli ni ti ma goro ya nəbiki ana kəli ni àhəlia ahàr ana kəli a ; ay nihi ti nəhəŋgarvu maravu do. Ka ya ti nəsəra ma goro ya nəhi ana kəli ni naŋ àbu ahəli ahàr ana kəli gəzit gəzit nahəma, akal nəhəŋgarva marava.

⁹ Ay nihi ti nəmərvu sawaŋ. Nəmərvu ti adaba ma goro ya nəhi ana kəli ni àhəli ahàr ana kəli a palam do ; nəmərvu ti azuhva ahàr ya ti àhəli ana kəli ni àmbatikaba majalay ahàr ana kəli a. Ma goro ya nəhi ana kəli àhəli ahàr ana kəli ni ti, Melefit àwaya ti məhəli ahàr ana kəli ti məmbatikaba majalay ahàr ana kəli a. Nahkay àna ma goro ya nəhi ana kəli ni ti nəgudari ma ana kəli ndo.

¹⁰ Ahàr ya ahəli ana mis ni ti təbu slala cə : bəlaŋ gani ti Melefit awayay ; ambatikaba majalay ahàr ana mis a ti təŋgət sifa àna naŋ, nahkay ti àsi aŋgwaz ana leli ba. Nahəŋ ni ti ni majalay ahàr ga ndam ga *duniya ; majalay ahàr gani nani ti àvay sifa do, mis təmət àna naŋ sawaŋ.

¹¹ Ahàr ya àhəli ana kəli ni ti Melefit àwaya, àmbatikaba majalay ahàr ana kəli a nahkay hi : kəgrum zlam hat-hat, kawayum ti mis təsər lekələm kəgudarum zlam ndo, ere ye ti àgravu ni àwəria bərvu ana kəli a, àsia aŋgwaz ana kəli a daya. Kawayum ti kīpəma nu a lu, kawayum ma goro ya nəhi ana kəli ni dal-dal, kəwayuma matraba maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni. Nahkay ti kədəfumkia lekəli lekələni kəgudarum zlam ndo.

¹² Nəbikiuru wakita ana kəli ti ahar gədəkani azuhva maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni do, ahkay do ni azuhva maslaŋa ya təgudaria zlam a ni do. Nəbiki wakita ni ana kəli ti, nawayay ti kəsərum ahəmamam lekələm kawayum leli ni, nawayay ti kəsərum ti kə meleher ge Melefit.

¹³ Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti àvia njəda ana leli a.

Iy, àvia njəda ana leli a, ay məmərvə dal-dal daya : məmərvu ti adaba kəgəsumkabá Tit a lala. Tit ti àmərvə azuhva nana, nahkay ti leli day məmərvə.

¹⁴ Nəzləba kəli kə meleher ge Tit a. Nəzləbay kəli ti kigeni, adaba kəlaŋ gani kəbumku mimili ndo : nahkay pakama geli ya məzləbay kəli àna naŋ kə meleher ge Tit ni ti ma ge jiri. Pakama gani nani ma ge jiri ; pakama geli ya məhi ana kəli ni dək day ma ge jiri.

¹⁵ Ka ya ti Tit ərə afa gekəli ni ti kəgruma aŋgwaz a azuhva pakama ya naŋ aməhi ana kəli na, nahkay lekələm dək kəgəsumkabá naŋ a lala, kəgəsumkia pakama gayaŋ na daya. Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti Tit àwaya kəli a dal-dal àtama ya àwayay kəli ahaslani na.

¹⁶ Nu day nəbu nəmərvu adaba nislìki məfəki ahàr ke kəli, nəsəra kəbumku mimili do simiteni.

8

Jamum sinġu akada ga ndam Mesedəweŋ ya tàjam ni

¹ Bəza ga mmawa, Melefit àvia divi ana ndam gayaŋ ya *təcəkalavu e Mesedəweŋ na ti təgri təwi sulumani ; mawayay kəsərum àgravu ti ahəmamam.

² Ndam Meseduwewɛŋ ni təcaka daliya dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kà tay a ndo, təmərva dal-dal sawaŋ. Nday ndam talaga ; ku tamal nday ndam talaga naŋgu ni, məmərvani gatay nani ni àvi nɔdà ana tay ga majami siŋgu ana ndam ge Melefit. Nahkay tigia ndam ge elimeni a àna siŋgu ya təcami ana ndam ge Melefit na.

³ Nəhi ana kəli nahəma, təcama siŋgu àki ka nɔdà gatay a, təcama àtamkia ka nɔdà gatay a sawaŋ. Nagray sedi gani tata. Təwi gani nani ti təcay ka mawayay gatay.

⁴ Təmbrəŋ leli ndo, tihindi leli, təhi ana leli si məvi divi ana tay ga majami zlam ana ndam ge Melefit ni akaɗa ya məvi divi gani ana mis ndahaŋ ni.

⁵ Leli mədəm atagraɣ zlam sulumani, ay təwi gatay ya təcay ni sulumani àtam geli ya mədəm atagraɣ ni. Enjenjeni təcəskabá ti Bay geli məgur tay a zlam gatay ya təcay ni bu dek, mək təcəskabá ti leli day məgur tay, adaba Melefit awayay nahkay.

⁶ Ndam Meseduwewɛŋ təcay təcay nahkay ti məhi ana Tit mąŋgoru afa gekəli, mōru mēndeveriŋbiyu təwi ga majam siŋgu ni akaɗa ya ànjəki ni, adaba təwi gani nani ti zlam sulumani.

⁷ Lekələm ti kəgrum zlam ya Melefit awayay ni kay : kəfumki ahàr ka Yezu lala, kəhumi ma gayan ana mis lala, kəsəruma ma gayan a lala, kəbum kawayum ti təwi gayan mōru kama lala, kəbum kawayum leli lala daya. Nahkay ti mawayay kəgrum təwi ga majam siŋgu ni lala daya, adaba təwi gani nani ti təwi sulumani.

⁸ Ngay si kajamum kwa ni ti nəhi ana kəli do. Nəhi ana kəli nahkay ti, nawayay ti kəsərurum mis ndahaŋ tawayay ti təwi gani mōru kama. Lekələm day kisləmki majam zlam, ti mis ndahaŋ təsər kawayum ndam ge Melefit ededɛŋ.

⁹ Kəsəruma ahəmamam Bay geli Yezu *Krist àvi zlam sulumani ana ndam gayan na. Ahaslani naŋ bay ge elimeni, zlam dek ànivù a ahar bu ; ay ti àmbrəŋ zlam ni dek, əgi zal talaga. Əgi zal talaga nahkay ti azuhva kəli, ti kīgum ndam ge elimeni àna talaga gayan ya əgi ni.

¹⁰ Pakama ya nəhi ana kəli ni ti zlam ni ti nəjalay ni, ay tamal kəgrum ti àbəlaj, adaba alayni lekələm kəgruma təwi gana. Kəgrum təwi gani cilij do ; kənjumki ka ma gani enji day lekələm gani.

¹¹ Nihi ti ahàr àdəm kendeveŋum təwi gani nani ya kənjumki ni lala. Ka ya ti kədəmum akəgrum ni ti kəmərurumva dal-dal ; nihi day grum àna məmərani akaɗa nani. Ku way way do məfəkəɗ zlam ti àki ka nɔdà gayan.

¹² Tamal kəvumi zlam ana Melefit àna məbərur bəlaŋ ti Melefit agəskabu. Ajalaki ahàr ka zlam gayak ya àfuk ni cilij, əjalaki ahàr ka zlam ya àfuk bi ni do.

¹³ Ngay lekələm cəkum daliya ti mis ndahaŋ ni təmərva àna zlam gekəli ni ti nəjalay nahkay do. Ere ye ti nawayay ni ti ahàr àdəm ndam ge Melefit dek tigi kala-kala.

¹⁴ Nihi ti zlam gekəli àbu kay, nahkay jənumki tay àna naŋ. A vad nahaŋ nday day atəŋgəta zlam a kay ti atəjənaki kəli àna naŋ bilegeni. Nahkay lekələm dek ekigum kala-kala.

¹⁵ Akaɗa ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :
« Maslaŋa ya ti zlam gayan kayani ni ti zlam ni əsaɓaki ndo.

Maslaŋa ya ti zlam gayan kay do ni ti zlam ni àhəci naŋ ndo. * »

* 8:15 Mahərana 16.18.

Tit akaba ndam ya ti tarakaboru e mirkwi ni

¹⁶ Tit ti awayay məjənaki kəli kay akaɗa geli ya mawayay məjənaki kəli ni. Àgray nahkay ti Melefit àna ahàr gayan : məgri səsı ana Melefit, mazləbay naŋ azuhva təwi nani.

¹⁷ Geli ya məhi ana Tit môru afa gekəli ni ti Tit àgəskabá ma gana. Àgəskabu ma geli ya məhi ni cilin do : wudaka leli məhi môru ni ti naŋ naŋani àna ahàr gayan àwaya morona afa gekəli a dal-dal.

¹⁸ Leli məbu məslərləŋoru wur ga mən geli nahan. Wur ga mən geli nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tazləbay naŋ azuhva təwi gayan ya agray, ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni.

¹⁹ Məslərləŋoru naŋ ti azuhva təwi gayan ya agray ni cilin do : məslərləŋoru naŋ ti adaba ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni tədaba naŋ a ga masawadəkabani akaba leli ga magray təwi hini sulumani na. Təwi gani nani ti adafaki ahəmamam leli mawayay məjənaki ndam ge Melefit àna naŋ ni mam ni. Nahkay mis atazləbay Bay geli azuhva təwi gani nani daya.

²⁰ Sinġu ya majam ni ti kay, nahkay ka ya ti magray təwi àna naŋ ni məwayay ti mis tədəmki ma magədavani ke leli do.

²¹ Mawayay ti magray təwi sulumani kə eri ga Bay geli cilin do ; mawayay ti magray təwi sulumani kə eri ge mis daya.

²² Məbu məslərləŋoru wur ga mən geli nahan ka tay : naŋ ti mɪpia naŋ a, naŋ əbu agray təwi ge Melefit gərgəri kay, awayay ti təwi ni dek môru kama kama. Nihi ti awayay təwi ni dal-dal àtam ya ahaslani ni, adaba àsəra lekələm akəgrum ere ye ti kədəmum kəgrum na.

²³ Tit ti mis goro, leli məbu magrakabu təwi ka ahar bəlan afa gekəli. Bəza ga mən geli ndahan ni ti ni ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni tədaba tay a, mis dek təbu tazləbay *Krist azuhva təwi gatay ya tagray ni.

²⁴ Nahkay ti grum zlam ti tāsər lekələm kəbum kawayum tay. Məzləba kəli a : ndam ga Yezu ni eticia kəbum kəgrum nahkay ti atəsər pakama geli ya mədəmki ke kəli ni ti ma ge jiri.

9

Pol awayay ti ka ya ti eminjia a Korej a ni ti sinġu ni àjamva àndava

¹ Àki ke təwi hini sulumani ya məgri ana ndam ge Melefit ni ti akal nəbiki ana kəli do, adaba kəsəruma ma gana àndava.

² Nu nəsəra lekələm kəwayum təwi gani. Nəhia ma gana ana ndam Mesedəweŋ àna məmərvana, nəhi ana tay ahkado : « Ndam ge Melefit ya ka haɗ Eseyi ni ku alayni təsləmalava ga magray təwi gani nana. » Tàra ticia lekələm kawayum təwi gani nani dal-dal ti mis kay e kidin gatay bu tədəm nday day tagray bilegeni.

³ Ku tamal nahkay nəŋgu ni nəsləroru bəza ga mən geli ni afa gekəli, nawayay ti wudaka minjiyu eslini ti kəslamalumva, adaba nəhia ana ndam Mesedəweŋ a akəgrum nahkay. Nawayay ti ma goro ya nəhi ana tay ni ègi ma masakani ba.

⁴ Ay tamal ti minjua akaba ndam Mesedəweŋ a, mədi ahàr ana kəli kəslamalumvu faŋ ndo ni ti, pakama geli ya mədəmki ke kəli ni aməbəki mimili ke leli do aw ? Leli tekeɗi aməbəki mimili ke leli ti, lekələm ti aməbəki mimili ke kəli àtam geli ni do aw ?

⁵ Nahkay nədəm àgəski nəsləroru bəza ga mən geli ni ka ma goro, ti təjənaki kəli ga maslamalakabu zlam ya ti kədəmum kajamum ni hayaŋ. Ka ya ti

eninjua tamal kàslamalumkabá àndava ni ti, mis atəsər zlam ya ti kajamum ni, kajamum ti àna məbərüv bəlan, do ni təfəki ŋgasa ke kuli ndo.

⁶Jalumki ahər ka ma hini : maslaŋa ya ti əzligi zlam gəziti ni ti əbaz day gəziti. Maslaŋa ya ti ezligi zlam kay ni ti abaz day kay.

⁷Ahər ədəm ku way way do mäfəkad zlam akada gayan ya awayay mafəkadani ni. Käfəkadum àna majalay ahər cə cə ba, käfəkadum akada təfəki ŋgasa ke kuli ba. Adaba Melefit ti awayay maslaŋa ya ti afəkad zlam àna məmərani ni.

⁸Esliki məgri zlam sulumani gərgəri kay ana kuli, arəŋa aməhəcikivu ana kuli do. Agray nahkay ti awayay ti kəgrum zlam sulumani kay àna zlam ya əvi ana kuli kayani ni. Awayay ti kəlavad a huđ ge təwi gekuli ya kəgrum ni bu dek ti kəgrum nahkay.

⁹Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :
« Mis sulumani ti avi zlam ana ndam talaga àna məbərüv bəlan ;
zlam sulumani ya agray ni ti day-day əgəjazlki ahər ke Melefit do.* »

¹⁰Avay hilfi ga zlam, awayay ti mis tizligi ti Melefit. Avi zlam məzumani ana mis ti Melefit daya. Zlam gekuli ya kəgrum təwi sulumani àna naŋ ni akada hilfi ga zlam ya tizligia, əfətaya ti adək ni. Hilfi ga zlam gani nani ti Melefit əvi ana kuli, əfəkia məsəkani gayan a, awayay ti kəgrum zlam sulumani kay àna naŋ.

¹¹Aməgri zlam sulumani ana kuli gərgəri kay, arəŋa aməhəci kuli do, adaba awayay ti kəgrumi zlam sulumani kay ana mis ndahan. Nahkay mis nday nani atəgri səsi ana Melefit azuhva zlam gekuli sulumani ya akajamuma, leli aməhəlikaboru ana tay ni.

¹²Gekuli ya kajamum sinğu ni ti əjənaki ndam ge Melefit. Ay ti əjənaki tay ciliŋ do ; agray ti mis kay təgri səsi ana Melefit azuhva sinğu ya akajamumi ana tay ni.

¹³Nday atəsəra zlam ya akajamumi ana tay ni kay nahkay ti atəzləbay Melefit adaba atəsər kəgəsumkabá *Ma Məweni Sulumani ge *Krist a akaba kəgrum ere ye ti əgəski ndam ge Krist təgray na. Atəzləbay Melefit adaba kəjənunkia tay àna zlam gekuli a, kəjənunkia mis ndahan na dek daya.

¹⁴Akəvumi zlam ana tay azuhva *sulum ge Melefit ya əgri ana kuli ni ; sulum gayan gani nani ti àtam zlam dek. Nahkay ti mis nday nani atawayay kuli, atahəŋgali Melefit ana kuli.

¹⁵Məzləbum Melefit, məgrumi səsi adaba àvia Wur gayan ana leli a. Gayan ya əvi Wur gayan ana mis ni ti àtam zlam ndahan ya ti avi ana mis ni dek.

10

Pol əbu àna njəda ga məgur ndam ga Yezu

¹Nəhi ma ana kuli ti nu Pol. Nu ti mis ndahan tədəmku ma, tədəm ka ya ti nu nəbu akaba kuli ni ti nu kudufa, ka ya ti nu nəbi akaba kuli bi ni ti nu bilek-bilek. *Krist ti kudufa, atri sulum ana mis, nahkay

²nahəŋgalay kuli mbatunkaba manjəhad gekuli a, ti ka ya ti eninjua afa gekuli a ni ti niği bilek-bilek ba. Mis ndahan e kidin gekuli bu tədəm manjəhad geli ti akada ge mis hihirikeni ni. Nday ya tədəm nahkay ni ti, eninjua ti anəmbəŋ tay do, amamənjavü akaba tay !

³Edefin, leli ti manjəhad geli akada ge mis hihirikeni ni, ay makađvu ti akada ge mis hihirikeni ni do.

* 9:9 Limis 112.9.

⁴ Zlam ahar geli ya makadvu àna nan ni ti gərgəri akaba ge mis hihirikeni ni. Zlam ahar geli ni ti Melefit àvi ana leli, njəda gayan əki. Pakama ge mis ya tədəm ni akada gudu ya mis tedezivü ana ndam ezir gatay ni, ay leli membedkaba gudu gani nana àna zlam ahar ge Melefit ya àvi ana leli na. Nahkay ti madafaki ma ge mis ya tədəm ni ti ma ga malfada.

⁵ Məwəlki mis ka ma ga zlabay gatay ya tawayay təcəfənjə mis ndahan kə ma ge Melefit a ni dek ; məmbatikaba majalay ahər magədəvani na ana mis a dek ti təgəskabu ma ge Krist.

⁶ Nawayay ti lekulum dek kəgəsumuki ma day, kələnj gani ti anatra6 maslanə ya ti əwayay məgəsuki ma do ni.

⁷ Jalumki ahər ka zlam ya kəgrum ni dek lala. Tamal maslanə ədəm nan mis ge Krist ti, ahər ədəm məjalay ahər lala keti, məsər leli day ndam ge Krist akada gayan ya ədəm nan mis ge Krist ni.

⁸ Bay geli əvua njəda ga məgur kəli a ti nəjənaki kəli àna nan. Əvu njəda gani nani ti ge mijin kəli àna nan do. Bi nəzləba ahər goro a kay àna njəda gani nani ya əvu na nəngu ni, mimili əbu awərki nu bi.

⁹ Ngay nawayay nəbivü anğwaz ana kəli àna wakita goro ya nəbikioru ana kəli ni cilin ti kədəgəzlum ba.

¹⁰ Adaba mis ndahan tədəm : « Ka ya ti Pol abikibiyu wakita ana leli ni ti ma gayan ya abikibiyu ana leli ni ma ga dagwa gayan gərgəri kay. Ay ka ya ti nan akaba leli ni ti njəda gayan əbi, ədəm ma ga dagwa gayan ni va do. »

¹¹ Maslanə ya ti ədəm nahkay ni ti məjalay ahər lala : eminjəa ti amagray zlam ti kala-kala akada ya məbiki ana kəli ka ya ti leli drin drin akaba kəli ni.

¹² Mis nday nani ti təhi ana ahər nday gədəkani. Leli ti mətəkar məğurfənjəni kə tay do, mədəm leli kala-kala akaba tay do daya. Nday ti təğurfənjəni ka ahər gatay gatayani e kidin gatay bu ; tədəm mis nan gədəkani ti si maslanə gani akada gatay ni kwa. Tagray nahkay ti nday muroni, təsər aranjə do simiteni.

¹³ Ay leli ti ni məzləbavu ti àna təwi ya Melefit əğuraya, əvi ana leli ni cilin, do ni ti məzləbavu àna təwi ya əvi ana leli ndo ni do. Təwi ya ti Melefit əğuraya, əvi ana leli ni ti, təwi ga məhioru ma gayan ana mis, ge minjiyuani àna nan bədək afa gekəli ni.

¹⁴ Ka ya ti leli mərə afa gekəli, məhi *Ma Məweni Sulumani əki ke Krist ana kəli ni ti, məgray təwi atamkia ka ge Melefit ya əğuraya, əvi ana leli na ndo.

¹⁵ Məzləbavu àna təwi ge mis ndahan ya Melefit əğuraya, əvi ana tay, əhi ana tay təgray ni ndo. Tagray mam mam nəngu ni aranjə gani geli do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, ahər ədəm məfəki ahər gekəli ke Krist ni məsagakivu kələvad. Mawayay ti təwi geli ya magray e kidin gekəli bu ni məsagakivu daya ; ku tamal məsagakivu nəngu ni, atamkia ke təwi ya Melefit əğuraya, əvi ana leli na ba.

¹⁶ Nahkay ti amoru məhi Ma Məweni Sulumani ana mis ga həf ndahan ya kama ga həf gekəli ni. Mawayay makoru eslini ti adaba məwayay məzləbavani àna təwi ge mis ndahan ya Melefit əğuraya, əvi ana tay, əhi ana tay təgray ni do.

¹⁷ « Tamal maslanə awayay eji zlabay nahəma, miji zlabay ti àna təwi ga Bay geli ya əgray ni. »*

¹⁸ Maslanə ya ti azləbay ahər gayan gayanani ni ti Melefit əgəskabu nan do, si maslanə ya ti Bay Melefit Melefiteni ana ahər gayan azləbay nan ni kwa.

* 10:17 Zereimi 9.23.

11

Pol akaba ndam ya ti tàdám nday ndam asak ga Yezu ni

¹ Nihi ti nawayay nàzlapí ana kùli akada ga ndam muru ni. Ay ti besumua ; iy nahəŋgalay kùli, besumua.

² Nawayay kùli dal-dal akada ge Melefit ya awayay kùli ni. Nəbia kùli ana *Krist a, nawayay ti kígum ndam gayan akada ga wur dahalay ya àsar zal fan do, bəŋani avi ana zal ni. Nawayay ti maslanja nahan ahi ma ana kùli va do.

³ Anɣwaz àbu awər nu, nədám bi maslanja nahan amagosay kùli ; nahkay bi ekijumkia ke divi ge Krist a, akədəbum nanj àna huɖbəlan va do. Jalumki ahàr ke Ev ya gavanj èsipet nanj, àgosay nanj ni ! Tàgosay kùli akada gayan ni ba.

⁴ Ka ya ti ku way way do ara afa gekùli a, awayay acahi ma maweni ana kùli ni ti kəbum kebesum. Ku tamal adəmki ma ke Krist ya gərgəri akaba ma geli ya nədámki ni nanɣu ni, kebesum. Ku tamal azlapaki ka masuf nahan gərgəri akaba Məsuf ya àniviyu ana kùli ni, ahkay do ni ahi ma ana kùli, azlapaki ka *Ma Maweni Sulumani nahan gərgəri akaba gekùli ya kícum ni nanɣu ni, kebesum.

⁵ Nəsəra nday ya tàdám nday ndam *asak ga Yezu gədəkani ni tətam nu do simiteni.

⁶ Eɖeɖin nəsar mazlapani lala akada gatay ni do, ay nu ti nəsar zlam a nətam tay. Kəlavad a huɖ ga ma goro ya nəhi ana kùli ni bu dek kəsəruma, nəsar zlam a.

⁷ Ka ya ti nu nəbu afa gekùli ni ti nəhia Ma Maweni Sulumani ya Melefit àvi ana kùli na ana kùli ga sulum a. Nəhəŋgoroya ahàr goro e gəziteni va, nawayay ti lekulum kígum gədəkani. Goro ya nəgray nahkay ni ti nəgudara zlam a zla do waw ?

⁸ Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahan bu ni təslərubiya sinɣu a. Nahkay nəhəlfəŋa sinɣu kà tay a ti nislíkí magray təwi e kidin gekùli bu lala.

⁹ Ka ya ti nu nəbu afa gekùli nahkay ni ti zlam àhəcukivá, ay nəhəŋgalaləŋ zlam kè kùli a ndo. Təhəlubiyy zlam ti bəza ga mən geli ya e Mesedawen ni. Nəhəli muru ana kùli àna məhiani ana kùli vumu zlam ya àhəcukivu ni ku gəzit ndo. Nəgray nahkay ndo, day-day anagray nahkay do daya.

¹⁰ Nəgray nahkay ti niji zlabay gani ka had Eseyi tata, maslanja àbi acafəŋa nu ge miji zlabay gana bi. Ma hini ya nədám ni ti jiri : nu zal asak ge Krist ; Krist ti jireni.

¹¹ Niji zlabay nahkay ti bi kədəmum nawayay kùli do. Aha, nahkay do : Melefit àsəra nəbu nawayay kùli.

¹² Nihindifinja zlam kè kùli a ndo, kama day enihindifinja kè kùli a do. Nagray nahkay ti adaba nawayay ti mis ndahan tənɣət divi ge miji zlabay ba. Nɣay təbu tagray təwi akada geli ndam asak ga Yezu ni ti nawayay ti tàdám ba.

¹³ Nday nani ti ndam asak ga Yezu eɖeɖin eɖeɖin ni do ; tazay mazavu ga ndam asak ge Krist cilin. Təwi gatay ya tagray ni ga magosay mis.

¹⁴ Zlam gani nani ti àgri ejep ana kùli ba. *Məslar ge Melefit asladay, ay *Seteni àna ahàr gayan eslíki mazay vu gayan akada ga məslar ge Melefit ni.

¹⁵ Seteni àna ahàr gayan agray nahkay ti, tamal ndam məgri təwi ni tazay mazavu ga ndam məgri təwi ge jireni ana Melefit ti àgri ejep ana kùli ba. Ndam məgri təwi ana Seteni ni ti Melefit aməgri daliya ana tay azuhva təwi gatay ya tagray magədavani ni.

Pol eji zlabay àna daliya gayan ya acakay ni

16 Nəhi ana kəli keti : maslaŋa àhi ana ahàr nu Pol murani ba. Ay tamal kəđəmum nu murani ti mənjumlu ti akađa ya kəmənjumlən kà ndam muru ni. Nahkay ti nisliki miji zlabay gəzit bilegeni.

17 Niji zlabay nahkay ti nəzlapay akađa ga Bay geli awayay ni do ; nəzlapay akađa ga zal muru ni, adaba nəsəra nəbu nagray zlam ya nisliki mijiki zlabay ni ededij.

18 Ay ègia mis kay təbu tiji zlabay akađa ga ndam ga *duniya ni ti nu day nara niji zlabay bilegeni.

19 Lekələm ndam ya kəsəruma zlam a ni kebesumi ana ndam muru tata.

20 Ka ya ti maslaŋa amənjaləŋ ana kəli akađa lekələm evidi ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaŋa azumfəŋa zlam kə kəli a ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaŋa agosay kəli ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaŋa amənjaləŋ ana kəli akađa kisləm arəŋa do ni ti kəbum kebesumi ; ku maslaŋa asi barva ana kəli nəŋgu ni kəbum kebesumi.

21 Iy nu nəgray nahkay ndo ni ti, nisli arəŋa e eri gekəli bu ndo. Nəgray nahkay ndo ni ti asu mimili zla do aw ?

Mis ndahaŋ tazay ahàr gatay akađa nday gəđəkani ni ti, nu day nagray akađa nani. Ay ma hini ti ma ga ndam muru.

22 Tamal təđəm nday ndam *Hebri, nu day zal Hebri. Tamal təđəm nday ndam *Izireyel, nu day zal Izireyel. Tamal təđəm nday bəza huđ ga Abraham, nu day wur huđ ga Abraham.

23 Tamal təđəm nday ndam məgri təwi ana *Krist, nu bay məgri təwi ana Krist nətam tay. Ma hini ya nəđəməya ni ti àhərkiba ka ma ga muru a. Nəgra daliya nətam tay, təfiya nu a daŋgay va sak kay àtama gatay na, təzləba nu a sak kay àtama gatay na, nətamfəŋa kə kəsim a sak kay, akal takad nu.

24 Sak zlam ndam *Zəde təsua kurupu a kru kru mahkər mahar ambələmbu a.

25 Sak mahkər təzləba nu àna aday a, sak bəlaŋ tizligia nu àna akur a, sak mahkər *slalah ga yam àhəmbahadva akaba nu a, ruk hundum nənjəhadva a huđ ga *dəluv gəđəkani ba.

26 Sak kay nora ka məlaŋ ndahaŋ àna asak a ; sak kay akal yam àsləka àna nu a, sak kay ndam akal təgrua daliya, sak kay ndam jiba goro təgrua daliya, sak kay ndam jiba ndahaŋ day təgrua daliya, sak kay nəgra daliya a kəsa ba, sak kay nəgra daliya a huđ gili ba, sak kay nəgra daliya ka ahàr ga dəluv a, sak kay nday ya təđəm nday bəza ga mma ni təgrua daliya daya.

27 Nəgra təwi zləzladana, nəcaka daliya, sak kay nəcakay dəwir ndo, sak kay nənjəhadva e ləwir a akaba nəcakay yam ndo, sak kay nəŋgət zlam məzumani ndo, sak kay azana əfu bi, aməd əwəra nu a.

28 Nəgra daliya ndahaŋ a daya, ay ti nəcalaya tay a va do. Ay ti zlam àbu bəlaŋ nəjalaki ahàr, àhəlu ahàr kəlavad : nəbu nəjalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek.

29 Tamal nipiə maslaŋa naŋ gedebeni e divi ge Melefit ba ni ti kala akađa nu gedebeni. Tamal maslaŋa èjikia ke divi a ti awəru bəruv dal-dal.

30 Tamal niji zlabay kwa ti niji zlabay ke gedebi goro.

31 Melefit Bəŋ ga Bay geli Yezu, naŋ ya ti mis dek tazləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ni ti, àsəra ma goro ya nəđəm ni ti ma ge jiri.

32 Ka sarta ya ti nəbu a Damas ni ti maslaŋa ya Bay Aretas àfiyu naŋ ga məgur kəsa nani ni awayay məgəs nu, nahkay àbəhad mis kə magudu ga kəsa ni.

³³ Eslini bəza ga mənə geli ni təfəviyu nu a alonğu vu, təfaya nu əna ezewəd a dala va gwar a fəlku ga gudu na. Nahkay nətəmfəna kə bay məgur kəsa nana.

12

Pol eji zlabay əna zlam ya ti Yezu əngazli ni

¹ Ku tamal miji zlabay ti zlam masakani nəngu ni, ahər ədəm si niji zlabay ni kwa. Nahkay nəzlapaki ka zlam ya ti Bay geli əngazlu, nipi ni.

² Maslaña nahan əbu, nəsəra nañ a, nañ mis ge *Krist. Maslaña gani nani ti Melefit əzoya nañ agavəla driñ afa gana a hud melefit va. Zlam gani nani əgrakivu ti əgra vi a kru mahar fad. Cə Melefit əzoru ni nañ nañani, cə əzoru ni nañ nañani do, əngazli zlam, əpi ciliñ ti nəsar do. Əsar ti si Melefit kwa.

³⁻⁴ Iy, maslaña gani nani Melefit əzoya nañ a driñ agavəla a məlan gayan sulumani va. * Cə Melefit əzoru ni nañ nañani, cə əzoru ni nañ nañani do, əngazli zlam, əpi ciliñ ti nəsar do. Əsar ti si Melefit kwa. Ka məlan nani ti maslaña gani təhia ma ndahan a. Ma gani nani ya əci ni ti mis hihirikeni əsliki mədəmani do, Melefit əcafəna mis ga mədəmana daya.

⁵ Maslaña nani ti niji zlabay əna nañ tata, nu nuani ti niji zlabay əna ahər goro do. Nijiki zlabay ti ke gedebi goro ni ciliñ.

⁶ Ay ku tamal niji zlabay əna ahər goro nəngu ni, zlabay goro ya niji ni ti zlabay ga muru do, adaba ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri. Ay ti nəwayay miji zlabay do, adaba nəwayay ti mis tədəm nu gədəkani əna zlabay goro ya niji ni ba. Nawayay mis tədəm nu gədəkani ti azuhva təwi goro ya təbu tipi nagraj ni akaba ma goro ya nəhi ana tay, tici ni sawağ.

⁷ Zlam ge Melefit ya əngazlu sulumani gərgəri kayani ni ti akal niji zlabay əna tay tata. Ay ti Melefit əvua zlam nahan a, əfuyi a vu va, awayay ti niji zlabay ba. Ere gani nani awər nu akada adak əjia mis a ti awər nañ ni. Ere gani nani Melefit əvi divi gani ana *Seteni ti məfuyiyu, ti niji zlabay ba.

⁸ Nahkay sak mahkər nəhəngala Bay geli a ti məzuaba ere gani nana ya agru daliya na a vu ba.

⁹ Ay ti əhəngrufəñ, əhu ahkado : « Sulum goro ya nəgruk ni ti eslək, adaba ka ya ti mis nañ əbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dək agray ti əna nədə goro ciliñ. » Əgia nahkay ti nəməər əna gedebi goro ni, niji zlabay əna nañ, adaba ere ye ti nagraj ni dək ti nawayay nagraj əna nədə ge Krist ciliñ.

¹⁰ Nahkay nu gedebi ti nəməər sawağ. Ku tamal mis tindivi nu, təfəku ɲgasa, təgru daliya gərgəri kay nəngu ni, nəsəra zlam nday nani ya təgru ni ti azuhva Krist, nahkay nəmərvu əna nañ. Adaba ka ya ti nu gedebeni ni ti, nəbu əna nədə ge Krist ya əvu ni.

Pol əjalaki ahər ka ndam ga Yezu ya a Korej ni

¹¹ Ma goro ya nədəm ni ti ma ga muru. Ay kəfumku ɲgasa ga mazlapay ma ga muru nahkay ti lekələm gani. Giri-giri əgəski kəzləbum nu ti lekələm. Nu ti nəslı arana do, ay ndam ya ti kədəmum nday ndam *asak ga Yezu gədəkani ni ti ku gəzit day tətam nu do.

¹² Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəbəsə daliya gərgərana kay, Melefit day əvua nədə ga magray zlam magray ejep a gərgərana kay. Zlam ya əgravu ni dək ti adafaki nu zal asak ga Yezu ededif ededifeni.

* **12:3-4** Məlan sulumani ge Melefit ti awayay adəmvaba dini sulumani (mənjay Məngəhani 2.7 ; Lək 23.43).

13 Ere ye ti nàgri ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahaŋ bu ni, nàgri ana kəli ndo ni ti mənŋ ga mam ? Àbi ! Zlam àbu bəlanj ciliŋ nàgri ana kəli ndo. Zlam gani nani ti nihi : nihindifiŋa siŋgu kə kəli ga məjənaki nu a ndo. Tamal goro ya nàgray nahkay ni zlam magudarani ti, mbrəŋumfua !

14 Nihi day nàbu naslamalavu ga maŋgoni afa gekəli ya mahkər. Eninjua day enihindifiŋa zlam kə kəli ga məjənaki nu a do. Nawayay ti lekələm lekələmeni, do ni ti nàwayafəŋa zlam kə kəli a do. Taŋgahi elimeni ana bəza ti ata bəŋ gatayani, do ni ti bəza taŋgahi elimeni ana ata bəŋ gatay do.

15 Ku niŋjəkaba zlam goro a dək, ku niŋj ahàr goro goroani ga məjənaki kəli nənŋu ni àhəlu ahàr do, nəmərɔvə àna naŋ sawaŋ. Nawayay kəli dal-dal emiteni ti, akawayum nu va do azuhva nani aw ?

16 Leli dək məsəra, nihindifiŋa zlam kə kəli a ndo. Ay ti mis ndahaŋ tədəm nənŋəhkia ke kəli a sawaŋ.

17 Nənŋəhki ke kəli ti ahəmamam ? Ndam ya ti nəsəlɔrɔrɔ tay afa gekəli ni ti, maslaŋa gatay bəlanj ti àgosa kəli a waw ?

18 Nəhi ana Tit mōru afa gekəli, nəsəlɔrləŋɔru wur ga mənŋ geli ya kəsəruma naŋ a lala ni. Tit ɔru ɛnjua afa gekəli a ti àgosafəŋa zlam kə kəli a waw ? Nŋay leli ata Tit ti təwi geli ya magray ni bəlanjani, majalay ahàr geli day bəlanjani ti kəsərɔm do waw ?

19 Kəhumi ana ahàr a ma goro ya nəbiki ana kəli ni bu ni dək ti mawayay matamfəŋa kə kəli a waw ? Aha, nahkay do, adaba leli ndam ge *Krist. Zləbəba goro ni, pakama geli ya məhi ana kəli ni dək ti məhi ana kəli ti kə meleher ge Melefit, adaba mawayay ti kəŋgətumkivu nŋəda e divi ge Melefit bu.

20 Nədəm nahkay ti adaba nakoru afa gekəli wudək. Eninjua, nədi ahàr ana kəli kəbum kəgrum zlam ya ti nàwayay kəgrum do ni ti nàwayay do. Tamal nahkay ti zlam ya anəgri ana kəli ni ti lekələm day akawayum do. Zlam ya ti nawayay kəgrum ba ni nday hi : kələgumɔvə ba, kizirəmɔvə ba, kəzumum bəruv ba, kəgrumɔvə solu ba, kindivəmɔvə ba, kəsumivə ana mis ba, kijəm zlabay ba, akaba kiwiŋəmkaɔvə zlam ba.

21 Eninjua afa gekəli a ti Bay Melefit goro aməbəkum mimili kə meleher gekəli àna təwi gekəli ya kəgrum ni ti nàwayay do. Bi eninjua afa gekəli a ti nədi ahàr ana ndam ya təbu tagudar zlam kekilenja, təmbrəŋ magray hala ndo, tagray zlam ge mimili kəlavad, təwayay məmbrəŋ magudar zlam gatay ni do ni. Tamal nòru nədia ahàr ana tay a nahkay ti enitəwi azuhva zlam gatay ya tagray ni. Zlam gani nani dək ti nàwayay do simiteni.

13

Pol ahivù ma ana ndam Korej

1 Nihi ti nawayay naŋgoru afa gekəli ya mahkər. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Təwəlki mis ka zlam wudaka ti ahàr àdəm mis cə ahkay do ni mis mahkər tāgray sedi gani.* »

2 Ka ya ti nòru afa gekəli ye cə ni ti nəhiva ana kəli a àndava. Ay nihi nu nəbiyu eslini bi day nəhikaboru ma gani ana ndam ya təgudar zlam ni akaba mis ndahaŋ ni dək keti : ka fat ya ti eninjua ni ti anatraɔ ndam magudar zlam ni dək, maslaŋa gatay bəlanj amatamfua do.

* 13:1 Mimbiki 19.15.

³ Kawayum kəsərum ma goro ya nəhi ana kəli ni ti ma ge *Krist ya ahi ana kəli ededīn ededīneni ni aw ? Nara nədəfiki ana kəli, kara kəsərum. Təwi ge Krist ya agray e kidīn gekəli bu ni ti təwi ge mis gedebeni do, adəfaki naŋ əbu ana nǰəda.

⁴ Ka ya ti *tədarfəŋ Krist kə təndal ni ti naŋ gedebeni ededīn, ay nihi ti Melefit əhəŋgaraba naŋ a, naŋ əbu əna sifa. Nahkay ere ye ti agray ni dek ti agray əna nǰəda ge Melefit. Leli ndam *asak gayan ni məbu akaba naŋ akada mis bəlan, leli day ndam gedebi. Ku tamal leli gedebeni nəŋgu ni, eminjəa afa gekəli ka fat gana ti amədəfiki ana kəli leli məbu əna sifa ge Krist. Nahkay təwi geli ya amagra y e kidīn gekəli bu ni ti amagra y ti əna nǰəda ge Melefit.

⁵ Nəhi ana kəli nahəma, nǰəhaduma ti kədəgəzlum ahər lala day. Lekələm ti kəbum kəfumki ahər ke Krist ededīn aw ? Nǰay Yezu Krist naŋ bəlanjani akaba kəli ti kəsərum do waw ? Do ni ti bi kədəgəzluma ahər a, kəsəruma kijəmki ke divi a.

⁶ Leli ndam asak ededīn ti nəsəra, akəsərum. Akəsərum ti əna təwi geli ya magray ni ; mǰikia ke divi a ndo.

⁷ Ay ti leli məbu mahəŋgali Melefit ana kəli ti kəgudarum zlam ba simiteni. Leli mǰikia ke divi a ndo, ay nǰay mis tədəm leli mis sulumani ti məwayay do ; məwayay kəgudarum zlam ba ni ti ga nani do. Ere ye ti leli məwayay ni ti, məwayay ti kəgrum zlam sulumani. Ku tamal mis tədəm mǰikia ke divi a nəŋgu ni, əgray aranjə do.

⁸ Nədəm nahkay ti adaba leli mǰikli məmbrəŋ təwi ge jiri koksah ; magray ti si təwi ge jiri kwa.

⁹ Kəla ka ya ti leli gedebeni, lekələm ti ni nǰəda-nǰədani ni ti məmərvu. Leli mahəŋgalay Melefit, məwayay ti məslamalay manǰəhad gekəli ti kəgudarum zlam va ba.

¹⁰ Nəbikiuru pakama hini ana kəli ka wakita ka ya ti nu driŋ driŋ akaba kəli nahkay ni ti, adaba nəwayay ti kəmbatumkaba manǰəhad gekəli a. Nahkay eninjəa afa gekəli a ti anələgi ana kəli do. Təwi goro ya nagra y ni dek ti nagra y əna nǰəda ga Bay geli ya əvu ni. Ay nǰəda gani nani ya əvu ni ti ge mijin kəli do, ga məvi nǰəda ana kəli əna naŋ sawan.

Pol agri sa ana mis

¹¹ Nihi ti bəza ga mmawa goro ni, ma goro əbi kay va bi. Nəwayay ti kəmərumvu, kəslamalum manǰəhad gekəli, ku way way do e kidīn gekəli bu məvi nǰəda ana maslanə nahan, ma gekəli mərakaboru, kəŋəhaduma əna sulumana. Bay Melefit ti əwayay mis, avi manǰəhad sulumani ana mis daya ; nahkay tamal kəgrum zlam nday nani dek ti amanǰəhad akaba kəli kələvad.

¹² Grumvu sa e kidīn gekəli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Melefit ya əhalay ni dek təgria sa ana kəli a.

¹³ Sulum ga Bay geli Yezu *Krist mələbu akaba kəli dek, Melefit məgray ti lekələm dek kəwayumvu akada gayan ya əwayay mis ni, *Məsuf Njələtani məgray ti lekələm dek kəŋəhadumkəbu əna sulumani.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni

Maslaɗa ya ti àbaki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbaki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Leli mǎsǎr sarta ya àbaki wakita ni do, mǎsǎr mǎlaɗ ya àbaki ni do daya. Àbiki ti ana ndam Galasi : Galasi ti kǎsa do ; had kǎ gǎvay ga Azi (a vad ya kani Azi akaba Galasi ti tǎbu ka had Tǎrki). Kǎsa Ikoniyum, Listir akaba Derbi ti ka had Galasi ; ka ya ti Pol òru e mirkwi gayan ye enjenjeni ni ti àhia ma ge Melefit ana ndam ga kǎsa nday nana (Tǎwi 14). Pol àbiki wakita hini ana ndam Galasi ya ti tǎgǎskabá ma ga Yezu ya àhi ana tay na.

Àbaki wakita ti adaba mis ndahaɗ e kidɗɗ ga ndam ga Yezu ya ka had Galasi ni bu ni tǎdǎm ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎgǎskabu Divi ge Melefit ya Mǎwiz àbaki ni dǎk : ahar gǎdǎkani tǎdǎm si ndam ga Yezu dǎk tǎkeley kǎdǎ kwa (6.12). Pakama gatay ya tǎdǎm ni àzumia bǎruv ana Pol a dal-dal, nahkay àbiki wakita hini ana ndam Galasi dǎk ga mǎhiani ana tay tǎfǎki ɗgasa ke mis ge mekeley kǎdǎ ba ; tamal maslaɗa awayay egi mis ge Melefit àna mekeley kǎdǎ ni ti, Krist àjanaki naɗ va do (5.2).

Pol ànjǎki ka pakama gayan, àdǎm naɗ zal asak ga Yezu ededɗɗ : àfiyu Pol e tǎwi gayan ni vu ti Melefit ; ndam asak ga Yezu ndahaɗ ni tǎgǎskabá Pol a, tǎdǎm ma gayan ya àhi ana mis ni ti ma ge Melefit ededɗɗ. Pol àdǎm zlam ya ti àchahi ana mis ni ti Melefit Melefiteni àhi, do ni ti mis àhi do (1-2).

Pol àdǎm ka ya ti ndam Galasi tǎgǎskabu ma ge Melefit enji ni ti tigia bǎza ge Melefit a. Tǎgǎskabu, tigi bǎza ge Melefit ti azuhva tǎwi ga Mǎsuf ge Melefit, do ni ti azuhva Divi ge Melefit ya Mǎwiz àbaki ni do. Àhi ana tay nihi ti kǎmbrǎɗum Mǎsuf ge Melefit, kǎgǎsumkabu Divi ge Mǎwiz ni cilin ti kamam ? Nday ya ti tǎgǎskabu Divi gani cilin, tǎmbrǎɗ Mǎsuf ge Melefit ni ti nday evidǎ, nday bǎza ge Melefit va do (3-4).

Ke mendeveɗɗ ga wakita ni àhi ana ndam Galasi si tǎɗjǎhad àna njǎda ga Mǎsuf ge Melefit kwa. Tamal maslaɗa agǎskabu njǎda ga Mǎsuf ge Melefit ya avi ni ti, esliki mǎmbrǎɗ zlam magudarani dǎk ; do ni ti Divi ge Mǎwiz cilin ni ti àjanaki naɗ do. Tamal maslaɗa àgǎskabá Krist a ti, maslaɗa nani ègia mis mǎwena : zlam ndahaɗ ni dǎk tǎsli araɗa do (5-6).

Sa ga Pol

¹ Nǎbaki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu. Àslǎrbiyu nu ti mis hihirikeni do. Tǎvu njǎda gani ti mis do ; tǎvu njǎda gani ti ata Yezu *Krist nday ata Bǎɗ geli Melefit, naɗ ti àhaɗgaraba Yezu e kisim ba.

² Nu Pol nǎgri sa ana kǎli, lekǎlam ya ti kǎfumki ahàr ka Yezu, kǎbum *kacakalumvu a kǎsa gǎrgǎrani bu ka had Galasi ni. Bǎza ga mǎɗ geli ya mǎbu akaba tay ni tǎgria sa ana kǎli a daya.

³ Bǎɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎɗjǎhadumkabu àna sulumani ti.

⁴ Krist ti àgǎskabá ti tǎkad naɗ azuhva zlam magudarani geli, ga mǎhalaba leli a duniya hini magǎdavani ni ba. Krist àgray nahkay ti ka mawayay ga Bǎɗ geli Melefit.

⁵ Melefit ti mǎzlabum naɗ ga kaɗgay-kaɗgayani. Aya nahkay !

Ma Mɔwɛni Sulumani ti bɔlɔŋ hɔya, nahaŋ àbi

⁶ Ere ye ti kəgrum ni ti àgrua ejep a dal-dal, adaba nàhi ana ahàr kəgrum zlam akada nani do. Melefít àzala kɔli azuhva sulum ge *Krist ya àgri ana kɔli na. Ay ti lekɔlum kəmbɔŋuma Melefít ke wecewecena ; kəbum kəɗəbum ma mɔwɛni nahaŋ sawaŋ ti ahəmamam ?

⁷ *Ma Mɔwɛni Sulumani nahaŋ ti àbi, si goro ya nàhi ana kɔli ni cilin. Ay mis ndahaŋ təbu tiwisirikaba ahàr ana kɔli a, tawayay tambatkaba Ma Mɔwɛni Sulumani ge Krist na.

⁸ Leli məhia Ma Mɔwɛni Sulumani ana kɔli a ; tamal maslaŋa ahi ma nahaŋ ana kɔli gəgəri akaba ma ya məhi ana kɔli ni ti Melefít mətikwesla maslaŋa gana. Ku leli leleni, ku *məslər ge Melefít əsləkabiya e melefít ba ahi ma gani ana kɔli nəŋgu ni, Melefít mətikwesla naŋ a.

⁹ Leli məhia ana kɔli a, nihi day nàhi ana kɔli keti : Tamal maslaŋa ahi ma mɔwɛni nahaŋ ana kɔli gəgəri akaba ma ya ti kəgəsumkabu ni ti Melefít mətikwesla maslaŋa gana.

¹⁰ Nəhi ana kɔli nahkay ti kəhumi ana ahàr nawayay ti mis tɔzləbay nu waw ? Aha, nahkay do ! Bay ya ti nawayay mɔzləbay nu ni ti Melefít. Kəhumi ana ahàr nawayay ti pakama goro mábəlafəŋ kə mis aw ? Aha, nahkay do ! Kekiləŋa tamal nawayay pakama goro mábəlafəŋ kə mis keti ti akal nu bay məgri təwi ana Krist va do.

Pakama ga Pol ya ahəŋgri ana mis ni ti Yezu Krist àhi àna ahàr gayan

¹¹ Ba za ga mmawa, nàhi ana kɔli nahəma, *Ma Mɔwɛni Sulumani ya nəbu nàhi ana kɔli ni ti ma ge mis hihirikeni do.

¹² Mis hihirikeni àhu ma gani do, mis hihirikeni àcahu ma gani do daya. Àɗəfuaba ma gana ti Yezu *Krist àna ahàr gayan.

¹³ Zlam ya ti nəgray ahaslani ka ya ti nəɗəbay Melefít akada ga ndam *Zude ni ti kicəma àndava. Ka sarta gani nani ti nəgria daliya ana ndam ge Melefít əsabay, nəwaya mijin tay a.

¹⁴ E kidin ga məndalala goro bu e jiba goro bu ni ti nəɗəba divi ga ndam goro ndam Zude na, nətama nday ndahaŋ na ahar gəɗakana. Nəwaya məɗəbay divi ga ata bəŋ goro na dal-dal əsabay.

¹⁵ Ay kwa ka ya ti nu a huɗ ga mmawa bu ni ti Melefít adaba nu a. Àgru sulum gayan, əzalay nu ga məgri təwi. Sarta gayan əra ənɟia ti

¹⁶ àŋgazlu Wur gayan ti nəsər Wur ni, ti nəzlapaki ka Wur ni, nəhi ma gani ana mis ya nday ndam Zude do ni. Ka sarta gani nani ti nihindifinɟa ma kə mis hihirikena ndo.

¹⁷ A Zerəzalem day nòru ga məmənɟiyu ndam ya ti tiŋi ndam *asak ga Yezu enji goro ni ndo. Nòru suwwa ka haɗ Arabi sawaŋ. Kələŋ gani nənɟa a Damas a.

¹⁸ Vi mahkər kələŋ gani day kwa ti nòru a Zerəzalem ti nəsər Piyer. Mənjəhadkəbu vad kru mahar zlam cilin.

¹⁹ Eslini ti nipi zal asak nahaŋ ndo, nipi ti Zek wur ga məŋ ga Bay geli ni cilin.

²⁰ Kə meleher ge Melefít, ma goro ya nəbəkə ni ti ma ge jiri, nəsəkəɗ malfada do.

²¹ Kələŋ gani nəsləka, nòru ka haɗ Siri akaba ka haɗ Silisi.

²² Ka sarta gani nani ti ndam ge Krist ya *təcakalavu ka haɗ *Zude ni tiŋi nu day-day faŋ ndo.

²³ Ticia ma ge mis ya tãdãmku na ciliŋ ; mis ni tãdãm : « Maslaŋa ya ti àgri daliya ana leli ahaslani, àcafəŋa leli ga məhi ma ga məfəki ahàr ke Krist ana mis a ni, nihi ti ègia naŋ naŋani àna ahàr gayan naŋ àbu ahi ma gani nani ana mis. »

²⁴ Tàra ticia nahkay ti tàzłəbay Melefit azuhva nu.

2

Pol akaba ndam asak ga Yezu ndahan ni

¹ Vi kru mahar fađ ka ahàr gani nahəma, mòru a Zerəzalem ata Barnabas. Ka ya ti mòru ni ti nàza Tit a ju.

² Nòru eslini ti adaba *Məsuf ge Melefit àhu ru. Nòru niŋjəa ti màcəkalavu akaba gəđákani gatay ka ahàr geli. Màra màcəkalava ti nàŋgahadıaba *Ma Məwəni Sulumani ya nəhi ana nday ya ndam *Zude do na ana tay a. Nəhi ana ahàr bi atəđəm təwi goro ya nəgray ahaslani ni akaba təwi goro ya nəbu ngray nihi ni zlam masakani.

³ Ay tãdãm nahkay ndo. Ku Tit naŋ zal Gres ni day tãfəki ŋgasa ge *mekeley kəđi akada ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ndo.

⁴ Təzłəpaki ke mekeley kəđi ti adaba mis ndahan təbu tasəkaf malfada, tãdãm təđəbay Yezu. Nday gani ti təhurkiviyyu ke leli akal-akal, tawayay tacalki leli ndam ga Yezu *Krist ni ka zlam magudarani adaba màđəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni va do. Nday tawayay ti màđəbay Divi gani, miği evidi gani keti.

⁵ Nday gani nani ti məgəsiki pakama gatay ni ana tay ku gəzit ndo simiteni. Adaba Ma Məwəni Sulumani ya məhi ana kəli ni ti ma ge jiri ; nahkay mawayay ti təgudarikaba ma gana ana kəli a ba.

⁶ Ay nday ya ti ndam geli a Zerəzalem ni tãdãm nday gəđákani ni ticia ma goro na. Ku tamal nday gəđákani, ku tamal nday gəđákani do nəŋgu ni araŋa gani goro do, adaba Melefit ti àmənjaləŋ ke mis akada ge mis hihirikeni ni do. Nday gani tàra ticia ma goro na ti təhu : « Ma Məwəni Sulumani ya kəhi ana mis ni ti àbəlay, kəđəmkiviyyu ma nahan ba. »

⁷ Tãdãm nahkay ti adaba təsəra Melefit adaba nu ga məhi Ma Məwəni Sulumani ana ndam ya nday ndam Zude do, təkeley kəđi do na, akada ya adaba Piyer ga məhi Ma Məwəni Sulumani ana ndam Zude, nday ya ti tekeley kəđi na.

⁸ Yezu àvia njeđa ana Piyer ge miği zal asak gayan e kiđiŋ ga ndam Zude ba ; àvu njeđa ge miği zal asak gayan e kiđiŋ ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni day naŋ gani.

⁹ Nahkay ata Zek, Piyer akaba Zen, nday ya ti ndam Zerəzalem tãdãm nday akada medikedik gatay ni, təgəskabá ga Yezu ya àgru sulum gayan ga magri təwi na, mək təgəsfəŋa ahar kə leli akaba Barnabas a ga màđəfakiani miğiə leli dəkeni ka ahar bəlaŋ : leli ti magray təwi e kiđiŋ ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu, nday ti ni tagray təwi e kiđiŋ ga ndam Zude bu.

¹⁰ Ay ti təhi ana leli məjənaki ndam gatay ya talagani ni ciliŋ, do ni ti təhikivuu ma nahan ana leli ndo. Ma gatay hini ya təhi ana leli ni ti nu day ànuviyyu a ahàr bu, nàwəya magrana akada nana.

Ata Pol nday ata Piyer tagray gejewi a Antiyos

¹¹ Ay ka ya ti Piyer àra afa goro a Antiyos a ni ti nələgia kə meleher ge mis a, adaba àgudara zlam a :

¹² ka ya ti ènjia afa geli a ni ti nanj àbu azum zlam akaba nday ya ti ndam *Zude do ni. Ay kələn gani Zek àslərbiyu ndam Zude ndahanj. Nday nakən tàra tınjia nahəma, Piyer nakən əğrafənja aŋgwaz kà tay a, nahkay àsləkafənja kà ndam ya ti nday ndam Zude do, təbu təzum zlam akaba tay na, àwayay ti tıpi nanj akaba tay do.

¹³ Ndam Zude ndahanj ni day tğray akada ge Piyer ni, təbu tajalay ahər cə cə. Barnabas àra èpia nahkay ti ku nanj day àgray akada ga nday ndahanj ni bilegeni ; àwayay ti ndam Zude ni təsər nanj àmbrənja divi gatay na do.

¹⁴ Ka ya ti nıpi ti nday nakən tədəbay divi ga *Ma Məweni Sulumani àna jiri gani va do ni ti nəhi ma ana Piyer kə meleher ge mis dek. Nəhi ahkado : « Nak zal Zude tekefi kənəhad akada ga ndam Zude ni do, kənəhad akada ga nday ya ti nday ndam Zude do ni. Ay ti kəhi ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, tənəhad akada ga ndam Zude ni ti àgravu ahəmamam ? »

Melefit àdəm leli ndam jireni ti azuhva məfəki ahər geli ka Yezu ni cilij

¹⁵ Leli ti ndam *Zude ededij adaba ata bən geli ndam Zude ; leli ndam jiba ndahanj ya təzalay tay ndam magudar zlam ni do.

¹⁶ Ku tamal nahkay nəngu ni, leli məsəra təwi ga ndam ya tədəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti, maslanja àbi ya ti Melefit àdəm nanj jireni kə eri gayan azuhva təwi gani nani bi ; Melefit àdəm mis jireni ti si maslanja ya ti àfəkia ahər ka Yezu *Krist a ni cilij. Leli ti məfəki ahər ka Yezu Krist ti məwayay ti Melefit mədəm leli ndam jireni kə eri gayan azuhva məfəki ahər geli ni, do ni ti məwayay ti Melefit mədəm leli ndam jireni azuhva geli ya mədəbum Divi ya Məwiz àbəki ni do. Adaba təwi ga ndam ya tədəbay Divi ya Məwiz àbəki ni ti maslanja àbi Melefit àdəm nanj jireni azuhva təwi gani nani bi simiteni.

¹⁷ Leli ndam Zude ti mawayay ti Melefit mədəm leli ndam jireni kə eri gayan ti adaba leli məbu məfəki ahər ke Krist palam. Magray nahkay ti ndam Zude ndahanj ni təzalay leli ndam magudar zlam, adaba məgray təwi akada ge Məwiz ya àdəm ni do. Ègia nahkay ti Krist ezligiyu leli a magudar zlam vu waw ? Aha, èzligiyu leli do !

¹⁸ Ay tamal maslanja àmbrənja zlam ya ti Məwiz àdəm tğray a wakita gayan ni bu na, kələn gani agray keti ti gayan ya agray keti ni ti àgray ti ègia bay magudar zlam a.

¹⁹ Nu ti ka mədəm ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti akada nu məmətəni. Ègia nəməta nahkay ti nədəbay Divi ya Məwiz àbəki a wakita gayan bu ni va do. Ere gani àgravu nahkay ti, ti nənəhad àna sifa kə eri ge Melefit. Ka ya ti *tədarfən Krist kà təndal ni ti tədarkabiyu leli ka ahar bəlanj ;

²⁰ nihi ti nu nəbu àna sifa, ay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ya ahaslani ni va do : leli məbu ka ahar bəlanj akaba Krist, nahkay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ge Krist. Tamal nu nəbu àna sifa nihi a duniya bu ni ti azuhva nəfəkia ahər ke Krist Wur ge Melefit a palam. Nanj ti awayay nu, àgəskabá ti təkaf nanj a kəla goro va.

²¹ Zlam gani nani ti Melefit àgru ga sulum gayan : nahkay ti nəmbrən do simiteni. Mis ndahanj tədəm Melefit àdəm mis jireni ti azuhva təwi ga maslanja gani nani ya àgray akada ge Məwiz ya àbəki ni. Ay nahkay do : tamal nahkay ededij ti Krist əmət ti masakani.

3

Melefit ahəŋgay mis ti ahəmamam ?

¹ Lekuləm ndam Galasi ti lekuləm ndam muru ! Lekuləm ti arañja agray kuli aw ? *Tadarfəŋ Yezu *Krist kà təndal ti təhia ma gana ana kuli a, kicuma lala, kala kipuma àna eri gekuli a.

² Nihi ti nawaway nihindifiŋja ma kè kuli a bəlan : Melefit àvi *Məsuf Njəlatani ana kuli ti adaba kədəbum *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni tək, day ti àvi ana kuli ti adaba kəgəsumkabá ma àki ka məfəki ahər ka Yezu na palam aw ?

³ Lekuləm ndam muru emiteni ti kamam ? Kənjumki ka məfəki ahər ke Krist ti àna njədə ga Məsuf ge Melefit, nihi ti kəgrum təwi àna njədə ga vu gekuli gekuleni ti kamam ?

⁴ Zlam àgrakiva ke kuli a kay, ay zlam nday nani ti kəhumi ana ahər zlam masakani aw ? Zlam nday nani ti tiŋi zlam masakani koksah !

⁵ Melefit naŋ àbu avi Məsuf gayan ana kuli, agray zlam magray ejep e kidin gekuli bu daya. Agray nahkay ti adaba kədəbum Divi gayan ya Məwiz àbəki ni tək, day ti agray ti adaba kəgəsumkabá ma àki ka məfəki ahər ka Yezu na palam aw ?

Ere ye ti àgrakivu ka Abraham ni

⁶ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Abraham àfəkia ahər ke Melefit a, nahkay Melefit àdəm naŋ mis jireni kè eri gayan.* »

⁷ Nahkay ti ahər àdəm kəsərum nday ya ti təfəkia ahər ke Melefit a ni ti nday bəza huf ga Abraham.

⁸ Kwa ahaslani Melefit àdəm a Wakita gayan ni bu nahkay hi : nday ya ti nday ndam *Zəde do ni ti a vad nahan Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayan azuhva məfəki ahər gatay ni. Wudaka zlam nani ara agravu ti Melefit àhiaba ma gana ana Abraham a àndava. Àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : àhi « Anəgri sulum goro ana jiba gəgərani dek ti, anagray àna nak.† »

⁹ Abraham àra àfəkia ahər ke Melefit a ti Melefit àgria sulum gayan a. Nahkay ku way way do tamal àfəkia ahər ke Melefit a ti Melefit agri sulum gayan akada ya àgri ana Abraham ni.

¹⁰ Nday ya ti tədəm tadəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti Melefit mədəm nday ndam jireni nahəma, Melefit etikwesl tay, aməwəl tay dek àna seriya sawan. Adaba àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni nahkay hi : « Ahər àdəm ku way way do mēgəskabu pakama ya àbu məbəkiani a wakita hini bu ni dek, məgray təwi àna naŋ kəlavad, àmbrəŋ ba, do ni ti Melefit aməwəl naŋ àna seriya.‡ »

¹¹ Məsəra maslaŋja ya ti Melefit àdəm naŋ mis jireni kè eri gayan adaba adəbay Divi ya ti Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti àbi. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Maslaŋja ya ti Melefit àdəm naŋ jireni kè eri gayan adaba àfəkia ahər a ni ti, maslaŋja gani nani ti Melefit aməvi sifa. »

¹² Nahkay divi ga wakita ge Məwiz akaba divi ga məfəki ahər ke Melefit ti nday gəgəri. Àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu nahkay hi : « Maslaŋja

* 3:6 Mənjəkiani 15.6. † 3:8 Mənjəkiani 12.3. ‡ 3:10 Mimbiki 27.26.

ya ti àgəskabá ere ye ti àbu məbəkiani a wakita hini bu na mək agray zlam gani nani dek nahəma, Melefit aməvi sifa azuhva nani. § »

13 Ay leli ti mədəbay Divi ya ti Məwiz àbəki ni dek do, nahkay akal Melefit etikwesl leli, awəl leli àna seriya. Ay *Krist àmba leli a ; Melefit àwəl nañ àna seriya a kala geli vu. Məsəra, àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti *tədarfəña nañ kà təndal a ni ti Melefit etikwesla nañ a àndava.* »

14 Yezu Krist àgray nahkay ti, àwaya ti nday ya ti nday ndam Zəde do ni nday day tənğət *sulum ge Melefit ya àgri ana Abraham ni ; atənğət ti nday ya ti təbu akaba Krist akada mis bəlan ni. Ahaslani ti Melefit àdəmbiya, àdəm aməvi Məsuf gayan ana mis ; àwayay məviani ti ana leli ya məfəki ahər ke Krist ni.

Melefit àwəlkabu pakama gayan akaba Abraham

15 Bəza ga mmawa, nazay mazavu ga zlam ya ti mis tagray ni. Tamal mis ti ma gatay dek bəlan təwəlkabá ma gatay a ti, maslaña ya ti adəm ma gani ma masakani ahkay do ni eferkiviyu ma nahan ni ti àbi.

16 Nahkay day Melefit *àwəlkabu pakama gayan akaba Abraham, àhi : « Anəgruk sulum goro, anəgri ana wur huđ gayak daya.† » Ngay aməgri ana bəza huđ gayan ti adəm ndo : nahkay adəm aməgri ana mis kay do, ana mis bəlan ciliñ. Məsəra, àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : « Anəgri ana wur huđ gayak. » Wur huđ gayan nani ti *Krist.

17 Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : Melefit àwəlkabá pakama gayan ata Abraham a àndava. Vi diñ diñ fad àna kru kru mahkər ka ahər gani day kwa ti adəfiki *Divi gayan ana Məwiz. Ay pakama ya àhi ana Məwiz ni ti àzay məlan ga pakama ya àwəlkabu ata Abraham ni koksah, adaba ere ye ti Melefit adəm amagray ni ti agray ededīn.

18 Tamal Melefit avi zlam ana mis ti azuhva tədəbay Divi ya ti Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti, àvi ana tay akada gayan ya adəmbiyu aməvi ana tay ga sulum ni do. Ay ti àgravu nahkay do, adaba Melefit àwəlkabá pakama gayan akaba Abraham a, àhi : « Anəvuk zlam ga sulum. »

Melefit adəfiki Divi gayan ana Məwiz ni ti kamam ?

19 Ay tamal nahkay ti kələn gani Melefit adəfiki *Divi gayan ana Məwiz ni ti kamam ? Adəfiki ti, ti leli məsər məbu magudar zlam kə eri ge Melefit. Melefit adəfiki ti ga hayañani, duk àbivoru ana mara ga wur huđ ga Abraham ya Melefit adəmki biyu ma ni. *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti *məslər ge Melefit təhi, mək Məwiz day àhəngri ana ata bəñ geli. ‡

20 Tamal maslaña àbu ahəngri ma ana mis ndahan ni ti, ma ya ti ahəngri ni ti gayan gayanani do. Ay ka ya ti Melefit àhi ma ana Abraham ni ti, nañ nañani àhi àna ma gayan, do ni ti maslaña nahan àhəngri ana Abraham do.

21 Ègia nahkay ti Divi ge Melefit ya adəfiki ana Məwiz ni ti awayay adəmvaba pakama ya àhibiyu ana Abraham ni ti pakama masakani aw ? Aha, nahkay do ! Tamal mis tənğət *sifa ya àndav day-day do ni àna Divi ya Məwiz àbəki ni ededīn ti, akal Melefit adəm mis jireni ti azuhva pakama gani nani. Ay ti àgravu nahkay do.

§ 3:12 Məñjay Levi 18.5. * 3:13 Mimbiki 21.23. † 3:16 Məñjay Məñəkiani 12.7. ‡ 3:19 Ndam Zəde tədəm pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti məslər ge Melefit təhəngri. Ay mədi ahər ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do.

²² Ere ye ti pakama ge Melefít àdám agravu eđedíñ ni ti nihi : mis a duniya bu dek tágudara zlam a, tísliki mèmbrəñani do ; tígia evidí gana, akada nday a dangay bu. Agravu nahkay ti Melefít awayay agri sulum gayan ana ndam ya ti táfakia ahàr ka Yezu *Krist a ni. Sulum gani nani ti Melefít àdámkibiya ma ahaslana, mis təngət ti azuhva táfaki ahàr ka Yezu Krist, do ni ti təngət do.

²³ Ahaslani ti divi ga máfaki ahàr ke Krist àbi fan bi. Ka sarta gani nani ti Melefít àjəgay leli àna Divi ya ti àdəfiki ana Məwiz ni akada leli a dangay bu. Ahətay sarta ya aməngazli divi ga máfaki ahàr ka Yezu Krist ana leli ni.

²⁴ Nahkay Divi ya Məwiz àbəki ni ti ègia akada ga maslaña ya abi slimi ana bəza ni. Melefít àvi ana leli ti, ahətay sarta ga Yezu Krist ya amara ni, ti mədəm leli ya ti máfaki ahàr ka Yezu Krist ni ti leli ndam jireni.

²⁵ Nihi ti Yezu Krist èñjia, leli məbu máfaki ahàr. Nahkay ti təwi ga bay məbi slimi ana leli ni àndava ; Divi ge Melefít ya Məwiz àbəki ni àbi àna njəda ga məgur leli va bi.

²⁶ Lekələm dek kəfumkia ahàr ka Yezu Krist a, nahkay ti kíguma bəza ge Melefít a.

²⁷ Lekələm ya *təbaray kəli àna slimi ge Krist ni dek ti kíguma akada mis bəlan akaba nan a. Kəmbatunkaba majalay ahàr gekəli a, nihi ti kəbum kajalum ahàr akada ge Krist ni.

²⁸ Nahkay ku nak zal Zəde, ku nak zal Gres, ku nak evidí, ku nak evidí do, ku nak zal, ku nak wal nəngu ni àgray arana do ; lekələm dek kíguma ka ahar bəlan akaba Yezu Krist a akada mis bəlan.

²⁹ Krist ti wur huđ ga Abraham ; lekələm ndam ge Krist, nahkay ti lekələm day kíguma bəza huđ ga Abraham a. Nahkay kəngətuma *sulum ge Melefít ya àhibiyu ana Abraham, àhi « Anəvuk » na.

4

¹ Ma goro ya nawayay nəhi ana kəli ni ti nihi : wur tamal bəñani àdám ara azum mekeji gayan, ay nan wur gəziteni mba ti, ku zlam ni dek gayan nəngu ni nan akada evidí.

² Ka sarta nani ti mis təbi slimi, təbi slimi ana zlam gayan ni daya, duk abivoru ana sarta ya bəñani àdám aməzum mekeji gayan ni.

³ Leli day nahkay : ka ya ti leli máfaki ahàr ka Yezu fan ndo ni ti leli akada bəza, leli evidí ga *məsuf magədavani ya təgur duniya ni.

⁴ Ay sarta ya ti Melefít àfakad ni àra èñjia ti àslərbiyu Wur gayan. Èwi nan ti wal ; tiwi nan ti e kidíñ ga ndam ya ti tadəbay Divi ya Məwiz àbəki ni bu.

⁵ Tiwi nan nahkay ti, ti mambaya ndam ya tadəbay Divi gani nani na, ti leli dek mīgi bəza ge Melefít.

⁶ Ere ye ti adafaki kíguma bəza ge Melefít a ni ti nihi : Melefít àslərivabiya Məsuf ga Wur gayan ana leli a məbərur va. Məsuf gani nani nan əbu azlah, adəm : « Aba, Baba.* »

⁷ Ègia nahkay ti ku way way do e kidíñ gekəli bu nan evidí va do, ègia wur ge Melefít a. Nahkay ti Melefít aməgri sulum gayan ya ti àdám aməgri ana bəza gayan ni ana kəli bilegeni. Nani dek ti təwi ge Melefít.

Pol awayay ti ndam Galasi tijkia ke divi a ba

⁸ Ahaslani ti lekələm evidí ga zlam ga duniya ; zlam nday nani ti Melefít do. Ka sarta nani ti Melefít nan way ti kəsərum do.

* 4:6 Àna ma ga ndam Zəde « Aba » ti awayay adəmvaba « Baba. »

⁹ Ay nihi ti kəsəruma Melefít a. Nədəm nahkay ti, nawayay nədəm Melefít əsər kəli enji. Ahaslani ti *məsuř magədavani ya təgür duniya ni təcəhia zlam ana kəli a, ay kəmbrənuma. Zlam nday nani ti zlam masakani, njədə əfəñ kə tay bi : nihi ti kədəbum zlam nday nani keti ti kamam ? Kawayum kigum evidi ga zlam nday nani keti ededñ aw ?

¹⁰ Ere ye ti kajalumki ahər ni ti vad gərgərani, kiyi gərgərani, sarta gərgərani akaba vi gərgərani ya ti tagrafəñ wuməri ni ni.

¹¹ Ere ye ti kəgrum ni ti ahəlu ahər, nədəm bi təwi goro zləzladani ya nəgray e kidñ gekəli bu ni ti emigi təwi masakani.

¹² Bəza ga mmawa, nahəngalay kəli, nawayay ti kigum akada nu, adaba nu ti nigia akada kəli a. Ere ye ti kəgudarumu ku gəzti ni ti əbi.

¹³ Kəsəruma nəra afa gekəli a, nəhi *Ma Məwini Sulumani ana kəli ye enjenjeri ni ti nəngət ahar gani ti adaba nəbesey do.

¹⁴ Arməwər goro ni ti əgia zlam zləzladana kə eri gekəli a. Ku tamal nahkay nəngu ni kənjakum nu ndo, kəgəsumkabá nu a. Kəgəsumkabu nu ti akada nu *məslər ge Melefít, akada nu Yezu *Krist simiteni.

¹⁵ Ka sarta gani nani ti kəmərümva dal-dal, ay nihi ti mam əgrakivu ke kəli mam ? Ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri : kəwayuma nu a dal-dal. Tamal əgravu tata ti ku eri gekəli tekeđi akal kəhəlumaba kəbumua.

¹⁶ Əgia nəbu nəhi ma ge jiri ana kəli ti nigia zal ezir gekəli a zla do aw ?

¹⁷ Mis ya ti təhürkiviyyu ke kəli ni ti təza njədə gatay a dek ga magray təwi e kidñ gekəli ba. Ay təgray nahkay ti təwayay məgri zlam sulumani ana kəli do. Tawayay ti tedekaba nu akaba kəli a, ti kəmbrənum nu, kəzum njədə gekəli dek ga madəbay tay.

¹⁸ Mis azay njədə gayan dek ga magray zlam ti əbəlay, ay ti ahər ədəm zlam ya ti agray ni ti zlam sulumani kwa. Nahkay ahər ədəm ku nu nəbu akaba kəli, ku nu nəbi akaba kəli bi nəngu ni kəzum njədə gekəli dek ga madəbay nu kəlavad.

¹⁹ Lekələm ti akada bəza goro, ay nihi ti akada lekələm a huđ bu keti, niwi kəli ti nəcakay daliya dal-dal. Anəcakay daliya gani ti duk abivoru ana sarta ya ti majalay ahər gekəli dek əgia akada ge Krist a ni.

²⁰ Nawayay ti akal nihi ti nu e kidñ gekəli bu ! Nahkay ti akal nəsar əhəməmam nəhi ma goro ana kəli ni, adaba nihi ti nəsar ere ye ti nəhi ana kəli ni va do.

Ata Sara nday ata Agar

²¹ Lekələm ya ti kədəmum kawayum madəbay *Divi ge Melefít ya Məwiz əbəki ni ti, ma ga wakita gani nani ya ədəm ni ti kicəm ndo waw ? Həngrumufəñ nimi !

²² Əbu məbəkiani a wakita gani nani bu nahkay hi : Bəza ga Abraham təbu cə, bəlanani ni evidi əwii, nahan ni ti ni wal gayan ye evidi do ni əwii. †

²³ Wur ge evidi ni ti tiwi nəñ akada ge mis ya tiwi bəza ni, ay wur ga nəñ ye evidi do ni ti tiwi nəñ akada nani do ; tiwi nəñ ti azuhva ge Melefít ya əhi ana Abraham « Ekiwi wur » ni.

²⁴ Pakama gani nani awayay adəfiki zlam nahan ana leli. Wəl cəeni ni ti akada pakama gərgəri cə ya ti Melefít *əwəlkabu akaba mis ni. Pakama ge Melefít ya əwəlkabu akaba ndam *Izireyel, əhi ana Məwiz ka həma *Sinayi ni ti Agar. Ndam ya ti tadəbay pakama gani hini ni ti nday evidi.

† 4:22 Mənjay Mənjəkiani 16.15 ; 21.2. Evidi ni slimi gani Agar, nəñ ya ti evidi do ni slimi gani Sara.

²⁵ Agar ti awayay adəmvaba həma Sinayi ya ka həf Arabi ni. Awayay adəmvaba Zeruzalem ya kani daya, adaba ndam Zeruzalem ya kani ni ti nday dek evidi.

²⁶ Ay Zeruzalem nahan əbu agavəla ; ndam Zeruzalem gani nani ti evidi do. Leli ti ndam ga kəsa gani nani, tiwi leli ti eslini.

²⁷ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :
« Nak wal dəgəl, nak ya kiwi wur dəy-dəy ndo ni mərvu,
nak ya ti kəcakay daliya ga wur miwəni ndo ni gray salalay.
Adaba nak ya ti zal gayak əmbrəna kur a, əndəhadfuk do ni,
ekiwi bəza dal-dal ətama ga wal nahan ya tandəhadkəbu ata zal gayan na. † »

²⁸ Bəza ga mmawa, lekələm ti bəza ge Melefit ededīn ededīneni ; kīgəm nahkay ti azuhva pakama ge Melefit ya əhi ana Abraham « Ekiwi wur, » mək əwi Izak ni : nahkay ti lekələm akada Izak, lekələm akada wur ya Abraham əwifinə kə evidi na do.

²⁹ Ahaslani ti İsmayil wur ya tiwi nan akada ge mis ya tiwi ni ti əgria daliya ana Izak wur ya tiwi nan əna njədə ga *Məsuf ge Melefit na. Ku kani day əbu agravu nahkay.

³⁰ Ay ti cəm pakama ge Melefit ya əbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni. Əbu məbəkiani nahkay hi : « Garay evidi ni nday ata wur ye əwi ni. Adaba wur ge evidi ti əzum mekeji ga bəjanı do simiteni, si wur ya ti məjanı evidi do ni kwa. § »

³¹ Nahkay zla nahəma bəza ga mmawa, wal ya ti nan evidi ni əwi leli do ; əwi leli ti wal ya ti evidi do ni.

5

Ahər adəm miği evidi ge Divi ya Məwiz əbəki ni ba

¹ *Krist əgray ti mətamfəna kə *Divi ya Məwiz əbəki, ndam *Zədə tədəbay na. Əgray nahkay ti, ti miği evidi gani va ba. Nahkay ti zum njədə gekəli dek, kəngumiyu e evidi ni vu va ba.

² Nu Pol nəhi ana kəli nahəma, tamal kawayum *təkeli kədi ana kəli ti Krist əgia zlam masakana, adaba əjənaki kəli va do.

³ Nəhi ana kəli keti, maslanja ya əkeley kədi ni ti ahər adəm maslanja gani nani mədəbay Divi ya ti Məwiz əbəki a wakita gayan bu ni dek.

⁴ Tamal kawayum Melefit mədəm lekələm ndam jireni adaba kədəbum Divi ya ti Məwiz əbəki ni ti, kəmbərənuma Krist a, kədəmva akaba nan a, kisləmki məngət *sulum ge Melefit ni va do.

⁵ Leli ti ni məsəra Melefit amədəm leli ndam jireni kə eri gayan ti adaba məbu məfəki ahər ke Krist. Leli məbu məhətay zlam ge Melefit gani nani ya ara agray ni ti əna njədə ga Məsuf gayan.

⁶ Tamal kəfəkia ahər ka Yezu Krist a ti ku təkələka kədi a, ku təkələk ndo nəngu ni, əgray arana do. Ere ye ti əbələfən kə Melefit ni ti nihi : kəfəki ahər ke Krist, kədəfaki məfəki ahər gayak ni əna mawayay mis.

⁷ Ka ya ti kəfumki ahər ke Krist enjeneni ni ti kəgrum zlam dek kigeni kigeni. Ay nihi ti way əcafəna kəli ga mədəbay divi ge jiri a ni way ?

⁸ Bay ya ti əgosay kəli nahkay ni ti Melefit do : Melefit əzalay kəli ti ga mədəbay divi gayan.

⁹ Ma ge mis ya tædæm : « *Miwisij guzit àkibu ka zlam ti ewisijaba zlam na dek » ni ti jiri ededij.

¹⁰ Næsæra lekulum day majalay ahàr gekuli dek akada goro ni, adaba leli dek akaba Bay geli akada mis bëlan. Maslanja ya ti ewisirikaba ahàr ana kuli a ni ti ku nanj way nanju ni Melefif amatra6 nanj.

¹¹ Bæza ga mmawa, tamal nædæm tækeli kudi ana mis kekilenja ti, mis tagru daliya kekilenja ti kamam ? Tamal nædæm nahkay ti akal pakama geli ya mædæm *tædarfæn Yezu kà tændal ni àwæri bæruf ana mis va do.

¹² Nday ya ti tiwisiri ahàr ana kuli, tædæm tækeli kudi ana mis ni ti tæslafænja kudi kà tay a bilegeni !

¹³ Bæza ga mmawa, Melefif àzala kuli a, nahkay ti lekulum evidi va do. Ay lekulum evidi va do ni ti, ngay kislumki magray zlam kwanja kwanja akada ya kawayum ni ti kàhumi ana ahàr ba. Ere ye ti ahàr àdæm kàgrum ni ti wayumvu, ti ku way way do mægri zlam sulumani ana maslanja nahanj.

¹⁴ Àbu mæbækiani nahkay hi : « Wayay ndam ya nak kàbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak ni.* » Tamal kàbu kagray nahkay ti, kàgra zlam ya ti àbu e Divi ya Mæwiz àbæki ni bu, àdæm tågrya na dek àndava.

¹⁵ Ay tamal lekulum akada ga zlam ge gili cudayani, tøjavu aslar, tahæpædvu ni ti bumvu slimi, do ni ti ekizijamvu.

Divi ga Mæuf Njælätani akaba divi ya mæbæruf geli awayay ni

¹⁶ Ere ye ti nahi ana kuli ni ti nihi : grum zlam ya ti *Mæuf Njælätani ahi ana kuli grum ni. Tamal kægryum nahkay ti akægryum zlam ya mæbæruf gekuli awayay ni va do.

¹⁷ Adaba ere ye ti mæbæruf gekuli awayay ni ti Mæuf Njælätani àwayay do ; ere ye ti Mæuf Njælätani awayay ni ti, mæbæruf gekuli àwayay do : nday cæni tarakaboru do. Ègia nahkay ti kislumki magray ere ye ti kawayum magrani ni do.

¹⁸ Tamal Mæuf Njælätani agur kuli ti ngasa àki ke kuli ga madæbay *Divi ya àbu mæbækiani a wakita ge Mæwiz ni bu ni va bi.

¹⁹ Zlam ya ti mæbæruf ge mis awayay magrani ni ti mis dek tæsæra, zlam gani nday hi : magray hala, magray mesæwehvu, magray zlam ya tæbæki mimili ke mis ni,

²⁰ magray pæra, matak, mizirey mis, mahængay ma, magray solu, mæzum bæruf dal-dalani, magray eri, medeveni akaba mis, mawayay ma ge mis do,

²¹ mæfæki eri ka zlam ge mis, mævi vu ana zum, magray zlam ga muru ga muru, akaba magray zlam ndahanj akada nday nani. Nàhia ana kuli a àndava, nahi ana kuli keti : ndam ya ti tagrya zlam nday nani ti tisluki mæhuriyani a *Mægur ge Melefif vu do.

²² Ay tæwi ga Mæuf Njælätani ya agray a mæbæruf geli bu ni ti akada bæza ga mængæhaf ya ewi ni : tæwi gani nani dek ti bëlanj. Zlam gani nday hi : mawayavani, mæmærvani, manjæhad sulumani, mæbeseni, majalaki ahàr sulumani ke mis, mægri zlam sulumani ana mis, magray jiri,

²³ manjæhadani kudufa, mæbi slimi ana ahàr. Zlam nday nani ti *Divi ge Mæwiz ya àbæki a wakita gayan ni bu ni àcafænja mis ga magrana do simiteni.

²⁴ Ndam ge *Krist ti tæmbrænja zlam magædavani ya ti mæbæruf gatay awayay magrani na. Ègia akada *tædarfænja zlam gani nani kà tændal a.

²⁵ Leli mæbu àna sifa ti àna njæda ga Mæuf Njælätani. Nahkay ti ahàr àdæm Mæuf Njælätani mægur leli kælavad.

* 5:14 Levi 19.18.

26 Miji zlabay ba, m̀əzumi ɓəruv ana mis ba, m̀əgray solu ba.

6

Ku way way do e kidɨŋ geli bu m̀əgri sulum ana maslaŋa nahar

¹ Bəza ga mmawa, tamal maslaŋa ɛjikia ke divi a ti ah̀ar ̀adəm lekələm ya ti k̀əɗəbum divi ga *Məsuf Njələtani ni humi ma ti m̀əŋgukiyu ke divi. Humi ti ̀ana cəkadani. Ay ku way way do m̀əbavu slimi, do ni ti bi nar̄ day emijikia ke divi a.

² Tamal zlam zləzladani ̀adia ah̀ar ana k̀uli a ti jənumvu. Tamal k̀əgrum nahkay ti k̀əɗəbuma divi ge *Krist na ̀andava.

³ Tamal ti maslaŋa azay ah̀ar gayar̄ adəm nar̄ gəɗakani, ambatakani do ̀esli arar̄a do nahəma, agosay ah̀ar gayar̄ gayar̄ani.

⁴ Ku way way do ah̀ar ̀adəm m̀əmənjaləŋ ka manjəhad gayar̄ cilin̄. Nahkay tamal ̀adia ah̀ar ana zlam ya ti aməri m̀əbər̄uv na ti m̀əmər̄vu adaba ̀agra t̄əwi sulumana, do ni ti ̀əgurfəŋ ah̀ar gayar̄ k̀e mis ndahaŋ ba.

⁵ Adaba ah̀ar ̀adəm ku way way do m̀əgray t̄əwi ya ti Melefit ̀ahi m̀əgray ni ̀ana ahar gayar̄ gayar̄ani.

⁶ Maslaŋa ya ti t̄əcahi ma ge Melefit ni ti, a huɗ ga zlam ya ti ̀əŋgəta ni bu dek ti m̀əvi ana maslaŋa ya ti acahi zlam ni bilegeni.

⁷ K̀əgosum ah̀ar gek̀uli ba : maslaŋa ya ti azay Melefit akada zlam masakani ni ti Melefit amatrab nar̄ dal-dal. Adaba tamal kizligia zlam a ti kara kabaz day ere gani nani.

⁸ Mis day nahkay : tamal ̀agra zlam magəɗavana ya ti m̀əbər̄uv gayar̄ awayay na ti zlam gayar̄ ya ti ̀əgray ni aməmbivu kisim. Tamal ̀agra zlam ya ti Məsuf Njələtani awayay na ti, Məsuf Njələtani ni aməvi *sifa ya ̀andav day-day do ni.

⁹ Məgrum zlam sulumani kələvad, ahar ̀adəgafəŋa k̀e leli a ba. Adaba vad ya Melefit ̀afəkad ni eminjia ti Melefit aməgri sulum gayar̄ ana leli adaba m̀əmbrəŋ magray zlam sulumani ndo.

¹⁰ Nahkay ti ka ya ti m̀əŋgətuma ahar ga magray t̄əwi ya ti ajənaki mis na ti m̀əgrumi ana mis dek. Ahar gəɗakani m̀əgrumi ana ndam ya t̄əbu akaba leli, t̄əfəki ah̀ar ka Yezu ni.

Pol endeveŋ ma gayar̄ ̀ana m̀əziaba azay slimi ana mis a

¹¹ Nihi ti mənjumki, nəbiki ana k̀uli ana ahar goro goroani, nəbəki ti ̀ana asak ma gəɗakani gəɗakani.

¹² Nday ya ti tawayay m̀əfəki ŋgasa ke k̀uli ge *mekeli k̀uɗi ana k̀uli ni ti, nday ti tawayay ti mis ga duniya t̄əzlabay tay azuhva t̄əwi gatay ya tagray ni. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis t̄əgri daliya ana tay ba cilin̄ : t̄əsəra tamal maslaŋa adəm Melefit ahəŋgay mis azuhva *Krist ya ̀amətfəŋ k̀a t̄əndal ni cilin̄ ti mis t̄əbu t̄əgri daliya ana maslaŋa gani.

¹³ Nday gani ti t̄əkeli k̀uɗi ana tay a, ay t̄əbi t̄əɗəbay *Divi ya Məwiz ̀abəki a wakita gayar̄ ni bu ni dek bi. T̄əɗəm t̄əkeli k̀uɗi ana k̀uli ti adaba tawayay tiji zlabay ̀ana k̀uɗi ya tekeli ana k̀uli ni.

¹⁴ Nu ti niŋi zlabay do. Ay tamal niŋi zlabay ti, ̀aki ka Bay geli Yezu Krist ya ̀amətfəŋ k̀a t̄əndal ni cilin̄. Yezu ̀ara ̀aməta nahkay ti zlam ga duniya t̄igia zlam masakana k̀e eri goro a, akada *t̄ədarfəŋa tay k̀a t̄əndal a. Nu day niŋia zlam masakana k̀e eri ga ndam ga *duniya, akada t̄ədarfəŋa nu k̀a t̄əndal a.

¹⁵ Nahkay ku tekeli kɛɛɛfɛ ana mis, ku tɛkeli kɛɛɛfɛ ana mis do nɛŋgu ni, àgray araŋa do. Pakama ya ti àtam pakama ndahaŋ ni ɔk ti nihi : Melefit àgray ti miŋia mis mɛwena azuhva tɛwi ge Krist a.

¹⁶ Nday ya ti tɛgɛskabá ma goro hina ni ti, Melefit mɛjɛnaki tay, mɛgray ti tɛnjɛhadkabu àna sulumani. Melefit mɛgri ana tay nahkay adaba nday ti ndam *Izireyel gayan ededɛŋ.

¹⁷ Kwa kani nawayay ti maslaŋa àhɛlu muru va ba, adaba nu nɛbu àna mandava kà vu goro : mandava gani nday nani ti tɛɔafaki nu mis ga Yezu.

¹⁸ Bɛza ga mmawa, Bay geli Yezu Krist mɛgri sulum gayan ana kɛli ɔk ; sulum gani nani mɛnjɛhad a mɛbɛruv gekɛli bu ti. Aya nahkay.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni Ere ye ti mädämki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbèki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.1). Leli mäsär sarta ya àbèki wakita ni do, mäsär melaṅ ya àbèki ni do daya. Ma ga Pol hini ya àbu mabækiani a Wakita ge Melefit ni bu ni ti, àbiki ti ana ndam Efez : Efez ti kèsa gəḍakani ka haḍ Azi. Pol ànjəhaḍ eslini vi mahkər (Təwi 20.31), ay a wakita hini bu ni ti àbèki akada ga bay ya ti àhi ma ana ndam ya naṅ àsəra tay a ni do. Àgri sa ana mis do, àlègi ana mis akada gayan ya àgray a wakita ndahaṅ bu ni do. A wakita ndahaṅ ya təkèki ahaslani ni bu ni ti ma ya ti « kəbum a kəsa Efez bu ni » (1.1) àvu bi ; nahkay mis ndahaṅ tədəm wakita hini ti Pol àslərìoru ana ndam ga kəsa gərgəri kay bəlaṅ àna bəlaṅ ga məhi ma ana ndam ga Yezu dek. Ay tamal nahkay ti tázay wakita ya təslərìoru ana ndam Efez ni cilin, təfiyu a Wakita ge Melefit vu ; təmbrəṅ wakita ya təslərìoru ana ndam ga kəsa ndahaṅ ni dek.

Nahkay pakama ga Pol ya àdəm a wakita hini bu ni ti kwa ka mənjàki gani àhi ana ndam ga Yezu dek. Ànjəkì, àdəm àna təwi ge Krist ti Melefit àgria zlam sulumani ana leli a kay : Melefit àdaba leli a, mīgia bəza gayan a ; àmbərfəṅa zlam magudarani geli ni kè leli a dek ; àgray ti mīci ma gayan maṅgahani ni. Ahaslani ti leli akada mis məmətani, nihi ti məbu àna sifa ya àndav day-day do ni ; mīgia akada mis a bəlaṅ. Nahkay Pol ahaṅgalay Melefit ti ndam gayan ni dek tici zlam sulumani ya ti Melefit àgri ana tay ni lala : àgri zlam nday nani dek ana tay ti azuhva təwi ge Krist (1–3).

Leli mīgia bəza ge Melefit a ti, ahàr àdəm mənjàhadum ahəmamam ? Pol àdəm mīcivu, mawayumvu, ku way way do mągray təwi àna njəḍa ge Melefit ya àvi ni ; məmbrəṅum zlam magudarani dek ; ku way way do, ku zal, ku wal, ku wur, ku ata bəṅ ga bəza, ku evidi, ku bay məgur evidi, mənjàhad akada ge Melefit ya awayay ni cilin. Melefit àvia njəḍa ana leli a dal-dal : njəḍa gani nani ti akada zlam ahar ga zal slewja, si mągray təwi àna naṅ lala. Ahar gəḍakani mąhəṅgalay Melefit kəlavad, məmbrəṅum ba. Tamal magray nahkay ti Seteni àgosay leli koksah, àgri arəṅa ana leli koksah (4–6).

Pakama ga Pol ya àhi ana ndam ga Yezu ahaslani ni ti, ahàr àdəm leli day mągəsumkabu. Si mīci pakama gayan ni, mągray təwi àna naṅ kwa.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol, Melefit àdaba nu a, nīgia zal asak ga Yezu *Krist a. Nəbikioru wakita hini ana kəli ndam *nəlatani ya kəfumki ahàr ka Yezu Krist, kəbum a kəsa Efez bu ni.

² Bəṅ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist təgri sulum gatay ana kəli, təgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

Melefit agri zlam sulumani kay ana ndam ga Yezu

³ Ahàr àdəm məzəbum Melefit, Bəṅ ga Bay geli Yezu *Krist, adaba àgria zlam sulumana dek ana leli àna Məsuf gayan a. Zlam sulumani gani nday nani ti a duniya bu do, nday e melefit bu. Àgri tay ana leli ti adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis bəlaṅ palam.

4 Wudfaka Melefit àgraya molaŋ a ti àdækiba leli a, ti mîgi mis *njêlatani ke eri gayan, ti àŋgəfəŋa zlam magədavani kè leli ba. Àdækiba leli a nahkay ti, ti mîgi akaba Yezu Krist akada mis bəlan.

Naŋ gani àwaya leli a dal-dal,

5 nahkay àdəmbiya kwa ahaslana emigi bəza gayan àna təwi ga Yezu Krist. Àgray nahkay ti ka mawayay gayan adaba àbəlafəŋa dal-dal,

6 awayay ti mis təsər naŋ gədakani, tázləbay naŋ azuhva sulum gayan ya àgri ana leli ni. Àgri sulum gani nani ana leli ti àna wur gayan bilin bilinjəni ni. Awayay naŋ dal-dal.

7 Leli mîgia akaba Yezu Krist a akada mis bəlan, adaba Melefit àmba leli àna mimiz ga Yezu a, àmbarfəŋa zlam magudarani geli ni kè leli a. Àgray nahkay ti, awayay adafaki sulum gayan ti kay dal-dal.

8 Sulum gani ya àvi ana leli ni àsabay ; àgray ti leli məsər zlam akaba mîci ere ye ti awayay ni dek.

9 Ere ye ti Melefit awayay amagray kama ni maŋgahani, ay ti adəfiaba ana leli a. Ere gani nani ti àbəlafəŋa dal-dal. Àdəmbiya kwa ahaslani, amagravu àna təwi ga Yezu Krist.

10 Ere gani nani ti amagray ka sarta ya ti amaslmalakabá zlam a dek ni. Ere gani nihi : amanğasikabu ahàr ana zlam dek, zlam ya agavəla dek akaba zlam ya a ga had ni dek, ti bay bəlan məgur tay. Bay gani nani ti Krist.

11 Leli ndam *Zude ya məbu akaba Krist akada mis bəlan ni day Melefit àvia ja gani geli ana leli a. Melefit àgraya zlam a dek ka mawayay gayan a akada gayan ya adəmbiyu ahaslani na, nahkay adababiya leli kwa ahaslana.

12 Leli ndam ya məfəki ahàr ke Krist enjenjeni ni Melefit adababiya leli a nahkay ti, adaba awayay ti mis tazləbay naŋ dal-dal azuhva zlam ya àgri ana leli ni.

13 Lekulum day kəbum akaba Krist akada mis bəlan, adaba kicuma pakama ge jiri a, *Ma Məweni Sulumani ya Melefit àhəŋgay kuli àna naŋ na. Nahkay kəfumkia ahàr ke Krist a, naŋ day àvia Məsuf gayan ana kuli a akada ya adəmbiyu ahaslani ni. *Məsuf Njêlatani ya àvi ana kuli ni ti akada zlam gayan ya àgrakia ke kuli a, adafaki ti lekulum gayan ni.

14 Àvi Məsuf Njêlatani nani ana leli ti adafaki amara mahəŋgay leli ededīŋ ededīŋeni ka ya ti emendeveriŋ təwi gayan dekeni ni. Nahkay ti məzləbum naŋ dal-dal azuhva təwi gayan ya àgri ana leli ni.

Pol ahəŋgali Melefit ana ndam ga Yezu

15 Nahkay zla nahəma, nəgri səsi ana Melefit azuhva ere ye ti kəgrum ni, adaba nīcia lekulum kəfumkia ahàr ka Bay geli Yezu a, kawayum ndam ge Melefit dek daya.

16 Nahkay nəbu nəgri səsi ana Melefit kəlavad azuhva ere ye ti kəgrum ni, nəmbrəŋ do. Nəbu nahəŋgali Melefit ana kuli daya.

17 Melefit ti naŋ Melefit ga Bay geli Yezu *Krist, naŋ Bəŋ geli gədakani ya mazləbay ni. Nahəŋgalay naŋ ti məvi məsər zlam, mədəfikiki ana kuli ahəmamam kəsərunkivu naŋ ni.

18 Nahəŋgalay naŋ keti ti məfiviyyu majalay ahàr sulumani ana kuli a ahàr vu, ga məsər ere ye ti azalaki kuli ga məviani ana kuli ni, ga məsər sulumani ya ti agri ana ndam gayan ni. Sulumani gani nani ti kay dal-dal, àtama zlam ndahaŋ na dek.

¹⁹ Nahəŋgalay Melefit ti kəsərum njəda gayan gədakani àtama njəda ndahan a dek. Njəda gayan gani nani ti àgri təwi ana leli àna nan, leli ndam ya məbu məfəki ahər ka nan ni. Àna njəda gani nani ti ere ye ti əsliki magrani àna nan do ni ti àbi.

²⁰ Àna njəda gani nani ti àhəŋgaraba Krist e kisim ba, mək əfəkad nan kə gəvay gayan e melefit bu ka məlan ga gədakani.

²¹ Eslini ti Krist agur *məslər ge Melefit akaba gədakani gatay dek, agur bəbay dek akaba ŋgumna dek daya. Ku ndam njəda-njədani weley weley do dek ya mis tacali slimi ana tay ni ti Krist agur tay daya. Agur nday ya təbu ka sarta hini ni cilin do, agur nday ya atələbu ka məlan məweni ya Melefit amagra ya ni daya.

²² Nahkay Melefit àmbriva zlam a dek a ahar va ana Krist a. Əfəki nan gədakani ka ahər ga zlam dek, əfiyu nan bay gədakani ga ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni.

²³ Ndam ya təfəki ahər ke Krist ni dek ti nday dekeni tigia vu gayan a, adaba njəda gayan dek əvu a tay bu. Krist ti njəda ge Melefit dek əvu a vu gayan bu daya, njəda ge Melefit ya àhəcikivu ana nan ni ti àbi simiteni.

2

Melefit àhəŋga leli àna sulum gayan a

¹ Ahaslani ti lekələm kəbum akada ge kisim ni kə meleher ge Melefit adaba kəgudarumbiya zlam a dek.

² Kəgudarumbiya zlam a kələvad ka sarta gani nana akada ge mis ndahan ya tagudar zlam a duniya bu ni. Lekələm kicəmikia slimi ana bay njəd-njədani magədavani na. Bay gani nani agur məlan ya a gala-gala ge melefit bu akaba həd ni, nani məsuf, agray təwi ka sarta hini a vu ge mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni bu.

³ Leli dek ahaslani day leli məbu akada gatay ni, kələvad məgrabiya zlam magədavani ya məbəruf geli əwayay na. Məjalakibiya ahər ka zlam ya təbələfəŋbiya kə leli a na cilin. Manjəhad geli ti nahkay. Àna manjəhad geli gani nani ti akal Melefit amatraə leli akada ya amatraə nday ndahan ni.

⁴ Ay ti amagra y nahkay va do. Melefit ti awayay leli dal-dal, məsi cicihi gədak.

⁵ Ku tamal leli məbu akada ge kisim ni kə eri gayan adaba məgudara zlam a nəŋgu ni, əvia sifa ana leli a ka ahər bəlan akaba *Krist a. Nan àhəŋgay kəli ti ga sulum gayan.

⁶ Leli ti mığia akada mis bəlan akaba Yezu Krist a. Nahkay Melefit àhəŋgaraba leli a ka ahar bəlan akaba Krist e kisim ba, əbəhadə leli a digusgus ka ahar bəlan akaba Krist e melefit ba daya.

⁷ Melefit əgri zlam sulumani gani nani ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist nahkay ti, adaba awayay adəfiki ana mis ga sarta ya əbiyu kama ni ahəmamam sulum gayan ti gədakani əsabay ni.

⁸ Melefit àhəŋgay kəli ti ga sulum gayan ededin : agri sulum gani nani ana kəli adaba kəfumki ahər ka nan, do ni ti əgri ana kəli ti ka duwa ge təwi gekəli ya kəgrumi ni do. Zlam gani nani dek ti Melefit əgri ana kəli ga sulum gayan zlam gayan.

⁹ Nahkay ti àhəŋgay kəli adaba lekələm kəgruma təwi sulumana palam do, àhəŋgay kəli ga sulum gayan cilin, ti ku way way do əji zlabay àna təwi gayan gayanani ba.

¹⁰ Bay ya ti àgraya leli a ni ti Melefít. Àgraya leli a ti, leli akaba Yezu Krist akada mis bəlan ga magray zlam sulumani. Zlam sulumani gani nani ti Melefít àslamalivibiya ana leli a kwa ahaslana ti mągray kəlavad.

Nday ya ndam Zude do ni tigia jiba bəlan akaba ndam Zude a

¹¹ Nahkay zla nahəma, sərúmki jiba gekəli ahaslani ti jiba ga ndam *Zude do. Ndam Zude tədəm lekələm kədi gekəli *mekeleni do, gatay ni ti mekeleni. Tədəm nahkay ti, tədəmki ti ka zlam ge mis ya təgri ana vu gatay ni cilin.

¹² Sərúmki ahaslani ti lekələm kəsərúm *Krist do, lekələm ndam *Izireyel do. Ahaslani Melefít *əwəlkabá məwəlvana akaba ndam gayan a, əhi ana tay aməgri sulum gayan ana tay, ay ti lekələm kəkumkibu bi. Ka sarta gani nani ere ye ti kəfumki ahər ni ti əbi. Kəsərumbiyu Melefít a manjəhad gekəli a duniya bu ndo daya.

¹³ Ahaslani ti nahkay, ay nihi ti akada nani va do. Ahaslani ti lekələm drin drin akaba Melefít, ay nihi əna təwi ga Yezu Krist nahəma lekələm kəbum kə gəvay ge Melefít. Krist əgray təwi nani ti əna mimiz gayan ya əbaya ni.

¹⁴ Nahkay leli dek manjəhadkabu əna sulumani ti azuhva Krist. Ahaslani ti ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni jiba gatay gərgəri, ay nihi ti əbedekabá tay a, tigia jiba bəlan. Ahaslani ezir əbu e kidin gatay bu, akada gudu ədekaba tay a, nihi ti Krist əməta ti əmbedkaba gudu gani nana.

¹⁵ Məwiz a wakita gayan ni bu adəmki ma ke *Divi akaba ka manjəhad ga ndam Zude, ay azuhva təwi ge Krist ti wakita nani əgray təwi va do. Krist əgray nahkay ti awayay ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni tēbedevu, tigi akada mis bəlan. Jiba gatay gərgəri va do, tigia nday manjəhadkabani əna sulumani akada mis bəlan.

¹⁶ Gayan ya əmət kə təndal ni ti əzaba ezir ya əvu ahaslani e kidin gatay bu na. Nahkay tigia akada mis bəlan adəba əngalabakabá tay akaba Melefít a.

¹⁷ Nan əra a duniya va ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, adəm si mis tənəhadkabu akaba Melefít əna sulumani kwa. Əhi ana kəli, lekələm ya kəbum drin drin akaba Melefít ni, əhi ana nday ya təbu cifa cifa kə gəvay ge Melefít ni daya.

¹⁸ Nahkay əna təwi ge Krist day kwa ti leli dek mənəgət divi ga mahədakfənəyani kə Bənj geli Melefít əna njada ga Məsuf gayan bilin bilineni ni.

¹⁹ Nahkay ti lekələm akada ndam mirkwi ahkay do ni akada ndam jiba nahən va do, kigəma ka ahər bəlan akaba ndam ge Melefít a, kigəma ndam ga huđ ahay gayan a daya.

²⁰ Nahkay zla ti kigəma akada ga akur ya tēdezl ahay əna tay na. Asak ga ahay ni ti ndam *asak ga Yezu akaba ndam mahəngəray *pakama ge Melefít. Akur gədakani ya akay ahay gani nani ti Yezu Krist nan nanani əna ahər gayan.

²¹ Ahay gani nani dek anjəhad lala, aləmvu lala azuhva Yezu Krist. Nahkay ahay ni egi ahay *njəlatani gədakani ge Melefít, ti Bay geli mənəhadviyu.

²² Lekələm ya kigəma bəlanəna akaba Yezu Krist a ni ti Melefít əhəla kəli akaba ndam gayan ndahan na bilegeni akada ga akur na, ga mələm ahay gayan əna nan. A ahay gani nani bu nahəma *Məsuf ge Melefít anjəhadviyu.

3

Təwi ga Pol ya agri ana ndam ya nday ndam Zude do ni

¹ Nahkay zla nahəma, nu Pol nahəngali Melefit ana kəli. Nu a danğay bu azuhva təwi ga Yezu *Krist ya nəgri ana kəli ya lekələm ndam *Zude do ni.

² Təwi ge Melefit ya əvu ga sulum gayan ti nəgri ana kəli ni ti əbi kicəma lala.

³ Melefit ədəfuaba pakama ya *maŋgahani ahaslani na. Əki ka pakama gani nani ti nəbikia ma gana ana kəli a gəzət.

⁴ Pakama maŋgahani nani ti ədəmki ke Krist. Tamal kəjeŋgəma ere ye ti nəbəki na ti kəsərum nu nəsəra pakama nana lala.

⁵ Pakama gani nani nahəma, Melefit ədəfiaba ana mis ya ahaslana vay-vay ndo. Ay nihi ti ədəfiaba ana ndam *asak gayan *njəlatani na akaba ana ndam njəlatani ya təhəngaray *pakama gayan na. Ədəfiaba ana tay a əna njədə ga Məsuf Njəlatana.

⁶ Pakama gani nani maŋgahani ni ti nihi : Ere ye ti Melefit aməgri ana ndam Zude ni ti aməgri ana kəli ya ndam Zude do ni daya. Lekələm ya ndam Zude do ni akaba ndam Zude ni Melefit əbədekabá kəli a, kigəma jiba bəlan. Nahkay ere ye ti Melefit ədəm aməgri ana ndam Zude adaba nday akaba Yezu Krist akada mis bəlan ni ti aməgri ana kəli ya ndam Zude do ni daya. Ədəfiaba ere nani ana leli a ti əna *Ma Məweni Sulumani ya əhi ana leli ni.

⁷ Ma Məweni Sulumani nani ti Melefit əvua təwi gana ga məhiani ana mis a. Əvu ti ga sulum gayan, əna njədə gayan gədəkani daya.

⁸ Nu ya nisliyivü a ndam ge Melefit ndahan ni vu do ni, Melefit əgrua sulum gayan a, ga məhiani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ahəmamam Krist nan əbu agri zlam sulumani kay ana mis ni. Zlam sulumani nani mis təsərkaba koksah.

⁹ Əgrua sulum gayan a ga mədəfiaba ana mis a ahəmamam Melefit agroru təwi əna pakama gani nani maŋgahani ni. Melefit əgraya zlam a dek ahaslana ; kwa ka sarta gani nani əŋgahfəŋa pakama gani nana kə mis a.

¹⁰ Ay nihi ti Melefit awayay adafaba pakama maŋgahani nana əna təwi gayan ya agray e kidin ga ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do ni bu dek ni. Awayay ti *məslər akaba gədəkani gatay ya təbu e melefit bu ni dek tici, ti təsər ahəmamam Melefit əsəra zlam a dek, agray zlam dek kigeni ni.

¹¹ Kwa ka sarta ya əgraya məlan a fan ndo nəŋgu ni ədəmbiya, nihi ti əgra əna təwi ga Bay geli Yezu Krist a.

¹² Əna təwi gani nani ti Melefit əvia divi ana leli a ga mahədəkfəŋijana, nahkay məgrumfəŋa aŋgwaz a va do, adaba leli məbu akaba Yezu Krist akada mis bilin, məbu məfumki ahər daya.

¹³ Nahkay zla nahəma, nəhi ana kəli daliya goro ya nəcakay əna təwi goro ya nagraz azuhva kəli ni ti kam-kam əziaba njədə ana kəli a ba ti. Adaba mam, ahər ədəm daliya gani nani məvi məmərani ana kəli sawan.

Yezu awayay leli dal-dal

¹⁴ Nahkay zla nahəma nabəhadı mirdim ana Bəŋ geli Melefit ga mahəŋgalay nan.

¹⁵ Mis tədəm ndam ya agavəla akaba nday ya a ga had ni ti ata bəŋ gatay təbu. Tədəm nahkay tata nahəma, adaba Melefit nan Bəŋ geli nan bilin.

¹⁶ Nan ti gədəkani ətam zlam dek, agur zlam dek daya. Nahkay ti nahəŋgalay nan ti məvi njədə gədəkani ana kəli a məbərüv vu əna təwi ga Məsuf gayan,

¹⁷ ti *Krist mənjuhəd a məbərüv gekəli bu adaba kəfumki ahər. Nahəŋgalay nan ti kəwayumvu dal-dal : nahkay akələbum əna njədə kay akada ga məŋ ga

zlam ya sliri gani tādəgoru a hađ vü drin ni, ahkay do ni akələbum àna njəda akada ga ahay asak gani mafəkadani lala ni.

¹⁸ Nahəngalay Melefit ti mavi njəda ana kəli ka ahar bəlan akaba ndam gayan ndahan ni dek, ti kəsərum ahəmamam Krist awayay mis dek ku drin eley eley do ni. Nahkay məlan ya Krist əwayavü mis eslini do ni ti əbi.

¹⁹ Ahəmamam Krist awayay mis ti mis təsərkaba koksah, ay ti nahəngalay Melefit ti kəsərumkaba lala. Nahkay ti akələbum àna *sulum ge Melefit ni dek, ere ye ti aməhəcikivu ana kəli ti əbi simiteni.

²⁰ Melefit ti esliki məgri zlam ana leli kay dal-dal àtama geli ya mihindifina na, àtama geli ya majalaki ahər na daya. Agray nahkay ni ti àna njəda gayan ya agray təwi a leli bu ni.

²¹ Nahkay zla nahəma məzləbay nan azuhva təwi gayan ya agray e kidin ga ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni bu ni, məzləbay nan azuhva zlam gayan ya əgri ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist ni daya. Məzləbay nan ku nihi, məzləbay nan ka sarta ya amara ni dek, məzləbay nan kanğay-kanğay. Aya nahkay.

4

Ndam ga Yezu ti nday bilinjeni akada vu bəlan

¹ Nahkay zla nahəma, nahəngalay kəli ti kanjəhadumkabu lala adaba Melefit əzalay kəli ti, awayay ti kəgrum nahkay. Ahəngalay kəli ti nu Pol ya a danğay bu azuhva təwi goro ya nəgri ana Bay geli ni.

² Nədəm nahəma, hənğrumoru ahər a hađ e kidin gekəli bu, njəhadum kudufa, besəm zlam ya təgri ana kəli ni, ndumkabu, wayumvu.

³ Kigəma akada mis bəlan àna təwi ga *Məsuf ge Melefit a. Nahkay ti zum njəda ti *kanjəhadumkabu àna sulumani gayan.

⁴ Adaba mam, leli ndam ga Yezu mığia akada mis bəlanəna, nahkay vu geli bilin. Məsuf ge Melefit ti nan bəlan. Nahkay ti ere ye ti Melefit əzalaki leli ga məgriani ana leli ni ti bəlan daya.

⁵ Bay geli ti nan bəlan. Məfəki ahər ti ka nan nan bəlan. *Məbaray àna slimi gayan, baray gani nani ti bəlan.

⁶ Melefit ti nan bəlan, nan Bəy geli dek, agur leli dek, agray təwi e leli bu dek, anjəhad a məbərüv geli bu dek daya.

⁷ Ay ti Krist əvia zlam sulumani gərgərana ana ku way way do geli a dek akada gayan ya awayay na.

⁸ Pakama gani əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Àcəloru agavəla,

əgəs mis ga njəda,

əvia zlam ana mis a daya. * »

⁹ Ay ma ya tədəm « àcəloru agavəla » ni ti awayay adəmvaba mam ? Awayay adəmvaba wudaka Krist àcəloru agavəla nahəma, əsləkabiya agavəla, àra ka hađ a.

¹⁰ Nahkay bay ya àra ka hađ a ni ti àcəloru agavəla ca-ca e melefit vu day nan gani bəlanəni ni. Agray nahkay ti məzum bay, məgur zlam eley eley do dek.

¹¹ Nan gani əvia njəda ana mis ga magray təwi gərgərani àna nan a : mis ndahan tığia ndam *asak a, mis ndahan ndam mahəngaray *pakama ge Melefit, mis ndahan ndam məhiuru *Ma Məweni Sulumani ana mis, mis

* 4:8 Mənjay Limis 68.19.

ndahaŋ ti ni *ndam məbi slimi ana ndam ge Krist ahkay do ni ndam macahi zlam ana tay.

¹² Krist àgray nahkay ti, ti mis nday nani tājənakı ndam gayan̄ ga magray təwi ge Melefit lala. Ndam gayan̄ ni ti akada vu gayan̄, awayay ti tən̄gət n̄əda, tən̄goru kama kama.

¹³ Leli dek emigi akada mis bəlan̄ ; nahkay ti aməfumki ahàr ka Wur ge Melefit ka ahar bəlan̄, aməsərum nan̄ ka ahar bəlan̄ daya. Emigi akada mis məndəhani. Nahkay emigi akada ge Krist ni, ere ye aməhəcikıvu ana leli ni ti àbi.

¹⁴ Ka sarta gani nani ti leli amələbi akada ga bəza ni va bi. Nahkay ndam magosay mis ya təcahi zlam gatay ana mis ni etisliki mijin̄kia leli ke divi a va do. Nday gani tawayay tijn̄kia leli ke divi a ti akada ga aməd akaba yam ya tazoru *slalah ga yam eley eley do dek ni, ay ka sarta nani ti etisliki va do.

¹⁵ Ka gani nani ti amədəmmu ma ge jiri, amawayumvu, amoru kama kama àna təwi ya magray ni dek, ti m̄gi akada ge Krist, nan̄ ya ka ahàr geli, agur leli ni.

¹⁶ Leli ndam gayan̄ ti akada vu gayan̄. Tamal vu ge mis majakwakabani lala, zlam ga vu gayan̄ ni dek tagray təwi gatay lala ti vu ni dek adək lala daya. Leli day nahkay : tamal mawayumvu, ku way way do agray təwi ya Melefit àvi ni lala ti amoru kama kama àna sulumani.

Manjəhad̄ geli məweni akaba Krist

¹⁷ Ere ye ti nawayay nəhi ana kəli ni ti nəhiki ana kəli àna slimi ga Bay geli. Ma gani nani ti nihi : Kənjəhad̄um akada ga ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni va ba. Nday nahəma, majalay ahàr gatay ti masakani.

¹⁸ Nday ti akada nday a ləvəŋ bu, təsər arəŋa do ferera. Kə meleher ge Melefit ti nday ndam mirkwi, tən̄gət sifa gayan̄ ya avi ana mis ni ndo. Nday nahkay ti adaba ahàr gatay bəŋ-bəŋ, tici ma do.

¹⁹ Nday gani mimili àki ka tay va bi, təvia ahàr gatay ana zlam magudarana dek, nahkay tagray zlam ya ti àbəlay do simiteni ni dek kəlavad̄, tislıki məmbrəŋani koksah.

²⁰ Lekələm zla nahəma, manjəhad̄ani akada hini ti àrakaboru akaba ma ge *Krist ya təcahi ana kəli ni do.

²¹ Pakama ya kicəm ni ti tədəmki ka nan̄ do aw ? Ere ye ti təcahi ana kəli ni ti manjəhad̄ gayan̄ do aw ? Zlam nday nani dek tagravu àna jiri ga Yezu ya àhi ana leli ni.

²² Nahkay ti mbatumkaba majalay ahàr gekəli a, ti kənjəhad̄um akada gekəli ya ahaslani ni va ba. Manjəhad̄ani gekəli ya ahaslani ni ti agudar mis, adaba nday ya ti tanjəhad̄ nahkay ni ti tawayay zlam ya tigi eri, tijn̄ tay ni cilin̄.

²³ Gəsəmkabá ti Melefit māmbatikaba məbərıv gekəli ana kəli a, ti kəjalum ahàr nahan̄ sulumani.

²⁴ Ahàr adəm kīgum mis məweni ya Melefit àgraya tay ka mawayay gayan̄ a ni, ti kənjəhad̄um àna jiri, kəgrum zlam sulumani adaba lekələm ndam gayan̄.

²⁵ Nahkay zla nahəma, kəsəkadum malfada va ba, dəmumvu jiri e kidin̄ gekəli bu sawan̄, adaba lekələm dek kīguma vu a bəlan̄. †

²⁶ Tamal ti kəzumuma bərıv a nahəma, kəgudarum zlam àna nan̄ ba. Wudaka fat àdiyü a ahay vu nahəma, kəmbərəŋuma məzum bərıv gekəli na ‡ ;

²⁷ kəvumi divi ana *Seteni ge mesipet kəli ba.

²⁸ Maslaṅa ya ti egi akal ahaslani ni ti mêmbrəṅ akal gayan ni. Mâzay njêda ga magray tawi sulumani âna ahar gayan gayanani ti mênḡat zlam ga mǎjanaki ndam talaga.

²⁹ Kagudarumi ma ana mis ba. Kǎdǎmum ma nahǎma, dǎmum ma sulumani ya azoru mis kama ni sawan. Dǎmum ma ya âgǎski mǎdǎmani ni, nahkay ma gani avi njêda ana ndam ya ti tici ni.

³⁰ Kǎgrum zlam ya ti ahǎli ahǎr ana *Mǎsuf Njǎlatani ge Melefit ni ba. Mǎsuf gani nani ti Melefit âgrakia amal gayan ke kǎli dek âna nan a, ga mǎdǎfakiani kǎli ndam gayan kǎ fat ya ti amara mahǎṅgay leli dek ni.

³¹ Zumaba ezir e kidin gekǎli ba, kǎzumumvu bǎrur ba, kǎlǎgumvu ba, kindivǎmvu ba daya. Kǎgrum cuday ba simiteni.

³² Grum zlam sulumani e kidin gekǎli bu, wayumvu, mbrǎṅumfǎṅa zlam ga bǎza ga mǎṅ gekǎli ya tǎgudari ana kǎli na kǎ tay a, nday day tǎmbǎrfǎṅa kǎ kǎli a, akada ge Melefit ya âmbǎrfǎṅa kǎ kǎli a ni. Âmbǎrfǎṅa kǎ kǎli a ti âna tawi ge Krist ya âgray ni.

5

Ndam ge Krist ti ahǎr âdǎm tǎnjǎhad ahǎmam

¹ Nihi ti lekǎlum bǎza ge Melefit, awayay kǎli. Nahkay ti grum zlam akada gayan ya ti agray ni.

² A hud ga manjǎhad gekǎli bu dek ti wayumvu akada ge *Krist ni. Nan ti âdǎfaki ti awayay leli, âmǎt ga mahǎṅgay leli. Sifa gayan ti âvi ana Melefit akada ga sǎdaga ya tǎvi ana Melefit ni. Sǎdaga gayan nani âbǎlafǎṅ kǎ Melefit akada ge tersel ya ti ezi sulumani ni.

³ Lekǎlum ndam ge Melefit, nahkay âgǎski ti kǎgrum mesǎwehvu ba, kǎgrum zlam ge mimili ba simiteni, zlam ge mis ndahan ěgi eri ana kǎli ba. Zlam nday nani dek ti maslaṅa âcalki kǎli ba simiteni.

⁴ Âgǎski day kǎdǎmum ma ge mimili ba, kǎdǎmum ma satat ba, kǎbumvu seki ba daya. Âgǎski ti grumi sǎsi ana Melefit azuhva tawi gayan ya âgri ana kǎli ni sǎk sawan.

⁵ Sǎrumki lala, maslaṅa ya agray mesǎwehvu ni, maslaṅa ya ti agray zlam ge mimili ni, maslaṅa ya ti zlam ge mis egi eri ni lu, nday nani dek tǎhuriyu a Mǎgur ga ata Krist nday ata Melefit ni vu koksah. Maslaṅa ya ti zlam egi eri ni âwayay Melefit do, azay zlam ga duniya sǎk Melefit gayan.

⁶ Ndam ya ti tagray zlam nday nani ti tǎzumi bǎrur ana Melefit. Melefit amatrǎt tay dal-dal, adaba tǎgǎsiki ma gayan ni ndo. Nahkay maslaṅa âgosafǎṅa kǎli kǎ ma hina âna ma kwanani ndahan a ba.

⁷ Nahkay zla ti arǎṅa ebédékabu kǎli akaba ndam nday nani ba.

⁸ Ahaslani ti lekǎlum kǎvum e zin-zinjeni bu, ay nihi ti lekǎlum kǎbum a masladani bu adaba lekǎlum kigǎma akada mis bǎlan akaba Bay geli a. Nahkay ahǎr âdǎm njǎhadum akada ga ndam ya tǎbu a masladani bu ni.

⁹ Masladani ti azǎbiyu manjǎhadani sulumani e kidin ge mis bu, magray zlam jireni akaba mǎdǎm ma ge jiri.

¹⁰ Zum njêda ga mǎsǎr zlam ya ti âbǎlafǎṅ kǎ Bay geli ni.

¹¹ Kǎhǎrumkiviyu ke tawi ge mis ya ti tagray e zin-zinjeni bu ni ba. Zlam nday nani dek ti zlam masakani. Âgǎski ti kǎdǎmumaya vay-vay, kimbirumfin ba : zlam nday nani ti zlam magǎdavani.

¹² Zlam gatay nani ya tagray akal-akal ni ti ku macalfəŋani tekeđi asay mimili.

¹³ Tamal kəđəməmuya zlam mağədavana vay-vay nahəma, egi akada ga zlam ya ti epivu a masladani bu ni, nahkay mis təsər ti zlam nani mağədavani ededŋ.

¹⁴ Zlam ya ti epivu lala a masladani bu nahəma, ɛgia akada ga masladani na. Nahkay tədəm :

« Nak ya ti kinji dəwir ni, piđekvu.

Cikaba e kidŋ ga ndam məmətani ni ba,

ti Krist māsładay kur akada ga fat ya asładay məlaŋ ni. »

¹⁵ Nahkay zla nahəma bumi slimi lala ana manjəhad gekəli. Kənjəhadum akada ga ndam muru ni ba, njəhadum akada ga ndam məsər zlam ni sawaŋ.

¹⁶ Zemeni geli hini ti mağədavani. Nahkay ka ya ti kisləmki magray zlam sulumani nahəma, grum.

¹⁷ Kənjəhadum akada ga ndam ya ti təsər zlam do ni ba. Ay ti zum njəda ga məsər ere ye ti Bay geli awayay ti kəgrum ni sawaŋ.

¹⁸ Kəvumi vu gekəli ana zum ga makađ kəli ba. Tamal kəgrum nahkay ti agudari manjəhad gekəli ana kəli. Ahər ədəm *Məsuf ge Melefit mīsliviyu a vu vu ana kəli cisl cisl sawaŋ.

¹⁹ Dəm limis gəgərani kay ya Məsuf ge Melefit əvi ana kəli ni. Dəmi ana Melefit e kidŋ gekəli bu, zləbum Bay geli əna məmərani.

²⁰ Grumi səsi ana Bəŋ geli Melefit əna slimi ga Bay geli Yezu Krist. Grumi səsi kəlavad əki ka zlam ya ti əvi ana leli ni dek, kəmbərəŋum ba.

Manjəhad ga zal nday ata wal gayan

²¹ Lekələm ya ti kəhəŋgrumioru ahər a had ana *Krist ni ti ku way way do mīciiki ma ana maslaŋa nahaŋ e kidŋ gekəli bu.

²² Lekələm wəl cəmiki ma ana zawal gekəli akada ya kicəmiki ma ana Bay geli ni.

²³ Adaba zal nahəma, naŋ gəđakani əki ka wal gayan akada ge Krist naŋ gəđakani əki ka ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni. Ndam gayan ni ti vu gayan, Bay ya ahəŋgay tay ni ti naŋ.

²⁴ Nahkay wəl tīciiki ma ana zawal gatay a zlam bu dek, akada ga ndam ge Krist ya tīciiki ma ana Krist ni.

²⁵ Lekələm zawal, ku way way do mawayay wal gayan akada ge Krist ya awayay ndam gayan ni. Krist ədafaki mawayay gayan nani ti əna məvi ahər gayan ana ndam gayan ni.

²⁶ Əgray nahkay ti, awayay ti tigi *njəlatani kə eri ge Melefit. Nahkay zla nahəma əbara tay a lala əna yam a, tigia njəlatana əna pakama gayan ya tici na.

²⁷ Əgray nahkay ti māmənjaləŋ ka tay tigi eri dal-dal, akada ga wal məbəlani ya təŋgəfəŋa ndivey a do ni. Nahkay awayay ti ndam gayan ni tigi njəlatani, təŋgəfəŋa zlam mağudarani kə tay a ba simiteni.

²⁸ Zal day mawayay wal gayan ti akada ge Krist ya awayay ndam gayan ni. Ahər ədəm zal ni mawayay wal gayan akada ya ti awayay ahər gayan gayanani ni. Nahkay zal ya ti awayay wal gayan ni awayay ahər gayan gayanani.

²⁹ Maslaŋa dəy-dəy ɛzirey vu gayan ndo : azumi zlam ana vu gayan, aslamalay daya, akada ge Krist ya aslamalay ndam gayan ni,

³⁰ adaba leli ndam gayan dek ti vu gayan.

31 Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdām : « Nahkay ti mis zalani amaharaya a ahay ga bəŋani ata mənani ba, atanjəhadkabu ata wal gayan. Nday cəni ti vu gatay emigi bəlan. * »

32 A pakama hini bu nahəma, zlam gədakani manğahani àvu. Nu ti nədəm pakama nani azlapaki ke Krist akaba ndam gayan ya *təcakalavu ku eley do dek ni.

33 Ku tamal nahkay nəngu ni, ahər àdām ku way way do e kiđiŋ gekəli bu mawayay wal gayan akada ya awayay ahər gayan ni, wal day məhəŋgriuru ahər a had ana zal gayan.

6

Manjəhad ga bəza akaba ata bəŋ gayani

1 Gabəza, əgəski ti cəmiki ma ana ata bəŋ gekəli, adaba lekələm kiguma akaba Bay geli a akada mis bəlan.

2 Melefit àdām e *Divi gayan ya əhi ana leli dəbum ni bu ahkado : « Ŋgwioru a had ana ata buk ata muk. » Divi hini ti Divi ye enjenjeni ge Melefit àdām aməvələŋ zlam ni.

3 Ere ye ti àdām amavay ni ti nihi : « Nahkay ekeyey, akəpəs a duniya bu vi kay. * »

4 Lekələm ata bəŋ ga bəza day kəzumumi bəruv ana bəza gekəli ba. Dəfumiki zlam ana tay, humiki ma ana tay ka zlam ya təgudar ni akada ga Bay geli ya awayay ni sawan.

Manjəhad ge evidi akaba ndam məgur tay

5 Lekələm evidi cəmiki ma ana ndam məgur kəli ya a duniya bu ni. Ŋgumioru a had ana tay, grumfəŋa aŋwaz kə tay a, grumi təwi ana tay əna bəruv bəlan, akada ya kəgrumi təwi ana *Krist ni.

6 Kəgrum təwi kə eri gatay ti təzləbay kəli ciliŋ ba. Grum ere ye ti əbələfəŋ kə Melefit ni əna bəruv bəlan sawan, adaba lekələm evidi ge Krist.

7 Grumi təwi ana tay əna bəruv bəlan akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti ana mis hihirikeni do.

8 Ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nahəma, sərki maslaŋa ya ti agray təwi sulumani ni ti Bay geli aməviləŋ zlam daya.

9 Lekələm ya kəbum əna evidi ni day, grumi zlam sulumani ana tay bilegeni. Kəzlacumki ka tay ba. Sərumki lekələm akaba evidi gekəli ni ti lekələm dek Bay məgur kəli nan bəlan, nan e melefit bu. Nan gani ti əcirkaba mis a do.

Zlam ahar ge Melefit ya abi ana ndam gayan ni

10 Pakama ya əgəjəni ga məhiani ana kəli ni nihi : zum nəcəda ga Bay geli, adaba lekələm kəbum akaba nan akada mis bəlan. Nəcəda gayan ni ti ətama nəcəda ndahan a dek.

11 Bumkabu zlam ga kadvu ya Melefit abi ana kəli ni dek. Nahkay ka ya ti *Seteni esipet kəli əna wir-wir gayan nahəma, kicikuma gaŋ-gaŋ.

12 Nədəm nahkay ti adaba leli məbu magray silik. Ay silik gani nani ti akaba mis hihirikeni do, magray ti akaba seteni akaba bəbay gatayani akaba gədəkani gatayani dek ya təgur duniya hini ziŋ-zinjeni ni. Magray silik ni ti akaba seteni cudayani ya nday agavəla ni daya.

* 5:31 Mənjəkiani 2.24. * 6:3 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16.

¹³ Nàhi ana kùli háluma zlam ga kadvu ya Melefít avi ana kùli na ðek ni ti azuhva nani. Nahkay ti ndam ya atə̀əkia ke kùli a kà fat ga kadvu gani nana ni ti etisliki ke kùli do. Kələ́j ga kadvu nahə́ma, lekələ́m jika jika micikeni ka mələ́j gekùli ni.

¹⁴ Nahkay ti cikə́ma gaŋ-gaŋ. Jiri ge Melefít ti jalumki ahàr ; ègia akada maslpara ga ndam slewja ya tawəlvu àna naŋ na. Leli ndam jireni azuhva təwi ge Melefít ya àgri ana leli ni. Manjəhad ge jiri gani nani ti jalumki ahàr ; ègia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tafakabu ga manğah gugum gatay àna naŋ na.

¹⁵ Melefít àðafaki leli ndam gayan ge jireni àna *Ma Məweni Sulumani, nahkay arə́ja àhəli ahàr ana leli va do. Jalumki ahàr ka manjəhad gani nani akada kimaka ga ndam slewja ya ti təbəvu a asak vu ni.

¹⁶ Ku ananaw do ðek fumki ahàr ke Melefít. Məfəki ahàr nani ti akada ga slaku ga ndam slewja ni. *Seteni esipet kùli ti mesipet gani nani akada ga kamnjagad ya tabal mis àna naŋ ni. Kamnjagad nani aku àki ka ma gani ge meviyek mis àna naŋ. Ay məfəki ahàr gekùli ni ègia akada ga slaku ya ti acafə́ja kamnjagad ge minjikiyeni ke kùli a ni.

¹⁷ Melefít àhə́ŋga kùli a. Mahə́ŋgani nani akada ga gadagar ya ndam slewja təbəvu a ahàr vu ni. Nahkay jalumki ahàr. Jalumki ahàr ka ma ge Melefít daya. Ma gani nani ti akada ga maslalam ya ti *Məsuf ge Melefít àvi ana kùli ga makađvani àna naŋ ni.

¹⁸ A zlam gani nani bu ðek ti hə́ŋgalum Melefít, hindəmfina a sarta ba ðek. Hindəmfina àna njəda ga Məsuf gayan a. Hə́ŋgalum Melefít àki ka ndam gayan ðek, kə́mbrə́ŋum ba, njəhadum eri.

¹⁹ Hə́ŋgalumu Melefít daya, ti ka sarta ya ti nəhi ma ana mis ni ti pakama ya nəhi ana tay ni goro do, ge Melefít sawan ; ti nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis, aŋgwaz àwərki nu ba. Ma Məweni Sulumani nani ti ahaslani manğahani, nihi ti Melefít àŋgazlaya vay-vay.

²⁰ Yezu *Krist ə́slərbiyu nu ti ga məhi ma gani ana mis. Ku nu məwəlanı a daŋgay bu nəŋgu ni, nə́mbrə́ŋ mədəm ma gani nani do, ègia təwi goro a. Nahkay hə́ŋgalum Melefít ti nədəm ma vay-vay, aŋgwaz àwərki nu ba, adaba Melefít awayay ti nagray nahkay.

Sa ga Pol

²¹ Nawayay ti lekələ́m day kəsərum manjəhad goro akaba ere ye ti nagray ni ðek ; nə́slərkiuru wur ga məŋ geli Tisik ke kùli ga məhi ma gani ana kùli. Naŋ ti mawayay naŋ, agray təwi ga Bay geli lala.

²² Nə́slərkiuru naŋ ke kùli ti ge təwi gani nani, ti kəsərum manjəhad geli, ti kə́ŋgə́tum njəda àna pakama gayan ya ti ahi ana kùli ni daya.

²³ Bə́ŋ geli Melefít nday ata Bay geli Yezu *Krist tğray ti bəza ga məŋ geli ðek tənəhadkabu àna sulumani ti. Bəza ga məŋ geli ni tawayavu àkivu, təfəki ahàr ka Yezu Krist àkivu ti.

²⁴ Melefít məgri sulum gayan ana ndam ya tawayay Bay geli Yezu Krist ga kaŋgay-kaŋgayani ni ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni

Maslaɲa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdàfa slimì gayan a : àbàki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka ya ti àbàki wakita ni ti naɲ a daɲgay bu (1.13-14), ay mǎsǎr kǎsa gani do : mis ndahaɲ tǎdǎm daɲgay gani ti e Efez, ay mǎsǎr sarta ya ti tǎfiyu naɲ a daɲgay vu e Efez ni do ; mis ndahaɲ tǎdǎm Pol àbàki ti bi a Sezare (Tǎwi 22-26), bi a Rom (Tǎwi 28).

Pol àbiki ti ana ndam ga Yezu ya e Filip ni (Filip ti kǎsa gǎdàkani ka had Mesedàweɲ) ; maslaɲa ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti naɲ (Tǎwi 16.11-40). Àbiki wakita ni ana tay ti ga mǎvi njǎda ana tay : ku tamal naɲ a daɲgay bu naɲgu ni, amǎr adàba ma ga Yezu àbu akoru kama kama (1.12). Àhi ana tay tǎzay ahàr gatay tǎtam mis ndahaɲ ba, tǎjalay ahàr akada ga Yezu ya àjalay ni sawaɲ (2.1-18) ; àhi ana tay tǎgǎskabu ata Timote nday ata Epafrodit (2.17-30). Àziaba azay slimì ana tay a, àhi ana tay tǎdǎbay mis ya tǎfàki ahàr ka Yezu lala do, tagosay mis ni ba (3.1-4.1). Àvi sawari ndahaɲ ana tay, àgri sǎsi ana tay ga zlam ya ti tǎslǎrikaboru ga mǎjǎnay naɲ ni (4.2-23).

A pakama gayan ni bu ni ðek ti Pol naɲ àbu a mǎmǎrani bu ; ku acakay daliya naɲgu ni amǎr (1.4 ; 1.18 ; 2.15-16 ; 2.17 ; 4.10). Àhi ana ndam Filip ni day tǎmǎr (1.25 ; 2.18 ; 2.28 ; 2.29 ; 3.1 ; 4.4) : leli day ahàr àdǎm mǎmǎr kǎlavad azuhva tǎwi ge Krist ya àgri ana leli ni, akaba ya naɲ àbu agri ana leli ni daya. Pol àdǎm awayay akoru kama kama àna mǎfàki ahàr gayan ka Yezu ni ; àhi ana ndam Filip ni day tǎru kama kama àna mǎfàki ahàr gatay, tǎmbrǎɲ ba (3.7-16). Àna pakama nday nani ðek ti Pol adǎfiki divi sulumani ga madǎbay Yezu ana leli.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol ata Timote leli ndam mǎgri tǎwi ana Yezu *Krist mǎgria sa ana ndam *njǎlatani ga Yezu Krist ya tǎbu e Filip na ðek. Mǎgria sa ana ndam ya *tǎbi slimì ana kǎli na, akaba nday ya *tǎjǎnaki ndam ge Melefit na daya.

² Bay Melefit Bǎɲ geli nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎnjahadumkabu àna sulumani ti.

Pol agri sǎsi ana Melefit

³ Nǎjalaki ahàr ke kǎli kǎlavad. Ka ya ti nǎjalaki ahàr ke kǎli ni ti nǎgri sǎsi ana Bay Melefit goro.

⁴ Nahkay nahǎngali Melefit ana kǎli dal-dal. Ka ya ti nahǎngali Melefit ana kǎli ni ti nu nǎbu àna mǎmǎrani,

⁵ adàba kwa ka ya ti kǎfumki ahàr ka Yezu ni àbivaya ana kana, lekǎlǎm kǎbum kǎgrumkabu tǎwi ga *Ma Mǎweni Sulumani ka ahàr bǎlaɲ akaba leli.

⁶ Bay Melefit ànjǎkia magray tǎwi sulumana e kidǎɲ gekǎli ba. Ànjǎkia nahkay nahǎma, nǎsǎra ti amagruru duk anivoru ana vad ga Yezu *Krist ya amǎɲga ni.

⁷ Nǎjalaki ahàr ke kǎli nahkay ti kigeni, adàba nawayay kǎli àna hud bǎlaɲ. Bay Melefit àvia divi sulumana ana kǎli akaba nu ga magray tǎwi gayan ka

ahar bəlan a. Nahkay ku nu a daŋgay bu, ku nəhəŋgrifəŋ ana ndam ya tədəmki ma magədavani ka ma ge Melefit, ku nədəfikiaba Ma Məweni Sulumani ana tay nəŋgu ni, lekələm kəbum kəjənumki nu.

⁸ Bay Melefit əsəra, nu nawayay kəli dək əna huđ bəlan. Nawayay kəli nahkay ti azuhva Yezu Krist əvua njəda ga mawayay kəli a akada gayan ya awayay mis na.

⁹ Ere ye ti nihindifiŋa kə Melefit ka ya ti nahəŋgalay naŋ na ti mawayavani gekəli ni məsagaktivoru e kiđiŋ gekəli bu. Nahkay akəsərum jiri, akəsərumkaba zlam a dek lala daya.

¹⁰ Nahəŋgalay Melefit nahkay ti adaba nawayay kəđumkiba zlam sulumani ya tətəm ndahan na. Tamal kəgrum nahkay ti akagudarum zlam do, mis day atəŋgəfəŋa ndivey kə kəli a do duk abiviyu ana maŋga ge Krist a.

¹¹ Nahkay ere ye ti akəgrum ni dek atanja kigeni, adaba akəgrum əna njəda ga Yezu Krist. Mis etipia ere nani ya kəgrum na ti atazləbay Melefit, atədəm naŋ gəđakani.

Yezu Krist ti atam zlam dek

¹² Bəza ga mmawa, nawayay ti kəsərum ere ye ti əgrakuvu ni ti əvia divi ana mis ge mici *Ma Məweni Sulumani na atama ya ahaslana sawan.

¹³ Nahkay ti ndam ga huđ ahay ga bay gəđakani akaba mis ndahan ni dek ticia nu nəvu a daŋgay bu adaba nu bay məgri təwi ana *Krist.

¹⁴ Nahkay day bəza ga məŋ geli təsəra nu a daŋgay bu. Təra təsəra nahkay ti mis ahar gəđakani e kiđiŋ gatay bu təŋgəta njəda ga Bay geli a ga məhi pakama ge Melefit ana mis a. Tədəmoru pakama nani kama kama, aŋgwaz əwər tay do.

¹⁵ Mis ndahan təzlapi ana mis əki ke Krist adaba tagralu solu, tawayay ti tətəm nu. Ku tamal təbu tagray nahkay nəŋgu ni, mis ndahan ti təzlapakə ke Krist əna huđ bəlan.

¹⁶ Nday ndani ya təzlapay əna huđ bəlan ni ti tawayay nu palam. Təsəra nu nəbu ahalay a daŋgay bu ga mədəfiki ana mis Ma Məweni Sulumani ti ma ge jiri.

¹⁷ Nday ndahan ya tagralu solu ni ti tədəmki ma əki ke Krist əna huđ bəlan do. Tagray nahkay ti adaba tawayay tətəm nu palam. Təhi ana ahər təgrukivu daliya a ahay ga daŋgay ni bu keti.

¹⁸ Ay majalay ahər gatay nani ti əgray araŋa do. Ma gatay ya təhi ana mis əki ke Krist ni ti zlam məbəlani. Nahkay nu nəbu nəmər : ku tagray əna cuđay, ku əna huđ bəlan nəŋgu ni, nani dek zlam məbəlani. Anəmər əkivu

¹⁹ adaba nəsəra Melefit amahəŋgay nu a huđ ga zlam gani nani bu. Amahəŋgay nu ti adaba kahəŋgalumu naŋ, Məsuf ga Yezu Krist day ama-zlakaki nu.

²⁰ Ere ya nawayay kay akaba najəgay nahəma, ti nəgray ere ye ti aməbəku mimili ni ba. Nawayay nanjəhad əna njəda gaŋ-gaŋ sawan, nawayay ti mis təzləbay Krist nihi, ku ananaw azuhva nu. Nawayay ti ku nu nəbu əna sifa, ku tamal anəmətə nəŋgu ni, mis təzləbay Krist azuhva nu.

²¹ Ka nu nahəma, tamal nu nəbu əna sifa ti zlam gəđakani gani a sifa goro bu ni ti Krist. Ay tamal ti nəmət nəŋgu ni, əbəlafu kay atam ya nu nəbu əna sifa ni.

²² Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nu nəbu əna sifa ti ngray təwi sulumani ya ajənaki mis ni. Nahkay e kiđiŋ ga ata kisim nday ata sifa bu ni ti nədəkiba weley ? Nəsərkaba do.

²³ Zlam hini cœeni ni ti nàjalakia ahàr ka tay a dal-dal. Ere ye ti nu nawayay ni ti, nawayay ti nàsləkaba a duniya ba, ti nàru nânjəhad afa ge Krist. Hojo nahkay, àtam.

²⁴ Akaba nani dek, ahàr àdœm si nânjəhad a duniya bu àna sifa kwa. Nawayay nahkay ni ti azuhva kœli, ti nœjanaki kœli.

²⁵ Zlam hini ti nœsərkià lala. Nahkay nœsəra ti nu ananjəhad àna sifa e kidĩŋ gekœli bu dek, ti nœjanaki kœli kəŋgumoru kama kama e divi ge Krist bu àna mœmœrani adaba kœfumkia ahàr a.

²⁶ Nahkay anoru afa gekœli. Eninjœa ti akəzlœbum Yezu Krist, akœmœrumvu àkivu adaba nu nœbu e kidĩŋ gekœli bu.

Kadumvu, kœmbrœŋum mœfœki ahàr ka Yezu ba

²⁷ Ere ye ti ahàr àdœm kœgrum ni ti, si kanjəhadum lala. Tamal kanjəhadum nahkay ti mis atəsər lekœlum kœbum kœdœbum *Ma Mœweni Sulumani ge *Krist. Nu day ku tamal anoru nœmœnjyiu kœli, ku tamal nœru afa gekœli do nœŋgu ni, enici ma gekœli. Nahkay anœsər lekœlum dek majalay ahàr gekœli ka ahar bœlan, akaba kœkadumvu àna tœwi ka ahar bœlan, ti mis tœfœki ahàr ka Yezu Krist adaba ticia Ma Mœweni Sulumana.

²⁸ Nahkay ti aŋgwaz àwœrfœŋa kœli kœ ndam ezir gekœli a ba ferera. Tamal aŋgwaz àwœrfœŋa kœli kœ tay a do nahœma, atəsərki etigi ahàr. Atəsərki ti Melefit amahœŋgay kœli daya. Zlam gani nani dek ti Melefit agray.

²⁹ Melefit agray nahkay ti àgria sulum ana kœli ga mœfœki ahàr ke Krist a. Ay sulum gani nani ti ga mœfœki ahàr ke Krist cilĩŋ do : ga macakay daliya azuhva nanj daya.

³⁰ Ahaslani kipœma nu a nœkadœva, nihi day kœsœruma, kekileŋa nu nœbu nakadœvu. Ay nihi ti lekœlum day kœbum kœkadœmfœŋa kœ ndam ezir geli a akada goro na.

2

Grum tœwi akada ga Yezu ya àgray ni

¹ Lekœlum kœbum ka ahar bœlan akaba *Krist. Nahkay ti avi njœda ana kœli do aw ? Kœzum njœda àna mawayavani gayan do aw ? Lekœlum kœbum ka ahar bœlan akaba Mœsuf gayan *Njœlatani do aw ? Kœbum kipœm mawayavani gayan e kidĩŋ gekœli bu do aw ?

² Tamal nahkay zla nahœma, nawayay ti kœmœrumu mœbœruv dal-dal àna magray zlam ya ti nara nœhi ana kœli ni. Zlam gani nday hi : wayumvu, njəhadum ka ahar bœlan ; cœmvu ma e kidĩŋ gekœli bu ; jalum ahàr ka ahar bœlan ;

³ kœzum ahàr gekœli kœtamum mis ndahan ba, kœwayum ti mis tazlœbay kœli ba. Hojo ŋgumioru a had ana tay, dœmum tœtama kœli a sawan.

⁴ Way way do àdœbi zlam ana huđ gayan cilĩŋ ba, hojo mœdœbay zlam ya ti ajœnaki mis dekeni ni.

⁵ Lekœlum dek jalum ahàr akada ga Yezu Krist ya àjalay ni. Majalay ahàr gayan ni ti nahkay hi :

⁶ Nanj ti Melefit ededĩŋ.

Nanj Melefit ededĩŋ ti, àwayay manjəhadani kala-kala ata nanj ndo.

⁷ Ay ti gœdfakani gayan ni dek àmbrœŋbiya, ègia mis a, ègia evidi ededĩŋ a.

Àra ègia mis a ti,

⁸ àŋgwioru a had ana mis,

àgəsikia ma ana Melefit a,
àgəskabá ti mis tákad naŋ,
tákadfəŋ naŋ kà təndal.

⁹ Adaba àgəskabá zlam nday nana dek ti,
Bay Melefit àzoru naŋ driŋ agavəla,
àzalay naŋ gəđakani àtam gəđakani ndahaŋ ni dek.

¹⁰ Awayay ti mis dek

ku a huđ melefit bu, ku ka dala, ku e evid bu
tábəhadí mirdim ana Yezu
ka ya ti ticia slimí gayaŋ a ni.

¹¹ Awayay ti ku way way do mādəm vay-vay :

« Yezu Krist ti naŋ Bay gəđakani ! »

Azuhva zlam nani dek mis atazləbay Bəŋani Melefit.

Ndam ga Yezu ti akada cəŋgel ya asladay malarŋ ni

¹² Bəza ga mmawa, nawayay kəli dal-dal. Ahàr àdəm kəgəsumiki ma ana Melefit akada ga Yezu ya àgəsiki ma ni. Ahaslani, ka ya ti nu nəbu akaba kəli ni ti kəgəsumikia ma ; nihi nu nəbi akaba kəli va bi ti ahàr àdəm kəgəsumiki ma mātama ya ahaslani na. Kəgəsumiki ma gani ti ahəmamam ? Nawayay nədəm, Melefit àhəŋga kəli a. Àhəŋga kəli a nahəma, ahàr àdəm lekələm day kəgrum təwi kwa. Kəgrum təwi nani ti, si aŋgwaz awəfəŋa kəli kə Melefit a,

¹³ adaba Bay ya ti agray təwi a məbərur gekəli bu ni ti Melefit. Agray nahkay nahəma, ti kawayum akaba kəgrum zlam ya àbəlafəŋ ni.

¹⁴ Ere ye ti kəgrum ni dek, kəŋguzumki ma ba, kələgumvu àkivu ba daya.

¹⁵⁻¹⁶ Tamal kəgrum nahkay nahəma, mis etindivi kəli do, akagudarum zlam do, akələmbu bəza ge Melefit *njəlatani. Lekələm kəbum e kidiŋ ga ndam cuday akaba ndam magosay mis bu : ka ya ti kəhumi ma ge Melefit ya avay sifa ni ana tay nahəma, etipi kəli akada ya tipi bəŋgur təsladay ga məlavad a huđ melefit bu ni. Nahkay a vad ya *Krist aməŋga ni ti anəmərnu àna kəli. Eslini anəsər ti nəgray təwi zləzladani masakani ndo.

¹⁷ Məfəki ahàr gekəli ka Yezu ti akada ga sədaga ya ti kəvumi ana Melefit ni. Ku tamal takad nu nəngu ni, mimiz goro amasagakivu sədaga gekəli, akada ga zum ya tabəhad ni. Nahkay ti nu nəbu àna məmərani, məmərvu akaba kəli dek daya.

¹⁸ Tamal nahkay ti ahàr àdəm lekələm day kəbum àna məmərani, kəmərurmvu akaba nu daya.

Ata Timote nday ata Epafrodit

¹⁹ Àna njəda ga Bay geli Yezu, nawayay nəslərikaboru Timote ana kəli wudak. Eminjəa afa gekəli a ti anəsər ere ye ti agravu afa gekəli ni. Amasləkabiya ti aməŋghadu ma gani. Nahkay ti anəŋgət njəda àna naŋ.

²⁰ Maslaŋa àfu ahalay ajalay ahàr akada goro ni bi, si naŋ ; naŋ àbu ajalaki ahàr ke kəli akada goro ni daya.

²¹ Mis ndahaŋ ni dek tədəbi zlam ana huđ gatay ciliŋ, tədəbay zlam ya ti Yezu *Krist awayay ni do.

²² Timote nahəma, kəsəruma àdafakia naŋ mis sulumana. Àgra təwi ga Ma Məweni Sulumana akaba nu akada ga wur ya tagrakabu təwi akaba bəŋani na.

²³ Nahkay ka ya ti anəsəra ere ye ti amagrakuvu na ti anəsələruru naŋ huya.

²⁴ Ay ti àna njəda ga Bay geli, nəsəra nu day anoru afa gekəli wudak.

²⁵ Ka nu ti àbɛlafu nɛslɛrioru wur ga mɛŋ geli Epafrodit ana kɛli. Naŋ ti lekɛlɛm kɛslɛrumubiyu ga mɛjɛnaki nu àna zlam ya ahɛcukivu ni : àra ɛnjia ti àgrukia tɛwi a, màkadɛvɛ ka ahar bɛlan ga mazoru *Ma Mɛwɛni Sulumani kama. Ay nɛslɛrikaboru naŋ ana kɛli ti

²⁶ adaba awayay dal-dal ti m̄ipi kɛli dɛk. Ècia ti kicɛma ga armɛwɛr ya àwɛr naŋ na, àhɛlia ahàr a dal-dal.

²⁷ Edɛdɛŋ ti armɛwɛr àwɛra naŋ a, amal àmɛt. Ay ti àsia cicihi ana Melefɛt a, àhɛŋgaraba naŋ a. Nu day nɛsia cicihi ana Melefɛt a, adaba àwayay ti nɛcakay daliya ka ahàr ga daliya ndahaŋ ba.

²⁸ Nahkay nawayay ti nɛslɛrikaboru naŋ ana kɛli ke weceweceni, ti kay ya kɛrɛma naŋ a ni ti kàmɛrumvu, nu day nɛjalay ahàr kay ba.

²⁹ Eminjɛa ti gɛsumkabá naŋ àna mɛmɛrana, adaba lekɛlɛm dɛk ti Bay gekɛli bɛlan. Zlɛbum naŋ, zlɛbum mis ya tanjɛhad akada gayan ni dɛk.

³⁰ Zlɛbum naŋ adaba naŋ e tɛwi ge Krist bu ni ti àtamfɛŋa kɛ kisiim a pɛlok-pɛlok. Ku amal àmɛt nɛŋgu ni àra afa goro ga mɛjɛnaki nu a, adaba lekɛlɛm kɛbum driŋ akaba nu, kislɛmki mɛjɛnaki nu do.

3

Leli miŋi ndam jireni kɛ eri ge Melefɛt ti, si azuhva Krist

¹ Bɛza ga mmawa, ere ye ti nawayay nɛhikivu ana kɛli ni ti nihi : mɛrumvu adaba leli dɛk miŋia akada mis bɛlan akaba Bay geli a. Ere ye ti nɛhi ana kɛli nihi ni ti nɛbikia ana kɛli a àndava, ay ti tamal nɛhikivu ana kɛli nɛŋgu ni àgray araŋa do, avikivu njɛda ana kɛli daya.

² Bumvu slimi ana ndam ya tɛdɛm si *kɛkelɛm kɛdɛ kwa ni. Ndam nday nani kɛrà, tàgray zlam sulumani do.

³ Tɛdɛm tamal kawayum kigɛm ndam ge Melefɛt ti si kikelɛm kɛdɛ kwa. Ay ti ndam ge Melefɛt edɛdɛŋ edɛdɛŋeni ti leli. Ndam ya ti tazlɛbay Melefɛt àna njɛda ga Mɛsuf gayan *Njɛlatani ni ti leli. Ndam ya ti tɛdɛm Yezu *Krist naŋ gɛdɛkani ni ti leli. Ere ye ti mis tɛfɛki ahàr ni akaba tagray àna ahar gatay ni, leli ti mɛfɛki ahàr do.

⁴ Ku tamal nahkay nɛŋgu ni, nu day nislɛki mɛfɛki ahàr ka zlam nday nani. Ku way way do àdɛm eslɛki mɛfɛki ahàr ka zlam nday nani nahɛma, nu nislɛki nɛtam naŋ.

⁵ Zlam ya ti nɛfɛki ahàr goro ka tay tata ni ti nday hi : nu zal Izireyel, jiba goro ti ge Benjemen, ata ba ata mma ti nday dɛk ndam *Hebri : tàra tɛweya nu a ti tɛkelɛa kɛdɛ a vad ya azlalahkɛr a. Tamal mis tɛdɛmki ma ke *Divi ya Mɛwiz àbɛki a wakita gayan ni bu ni ti, nu zal Feriziyen, nàgɛskabá nɛtam ndam Zɛde ndahaŋ.

⁶ Ahaslani ti nɛhi ana ahàr nɛgri tɛwi ana Melefɛt àna njɛda kay, nahkay ti nɛgria daliya ana ndam mɛfɛki ahàr ka Yezu a. Nàgɛskabá Divi ya Mɛwiz àbɛki a wakita gayan ni bu na, nàgudar zlam ndo simitɛni.

⁷ Ahaslani ti nɛdɛm zlam nday nani dɛk ti tɛzoru nu kama, ay nihi ti nɛdɛm tɛcafɛŋa nu kà mɛsɛr Krist a sawan.

⁸ Namɛnjalɛŋ kà zlam dɛk masakani, adaba nɛsɛra Yezu Krist Bay goro a : zlam gani nani àtam zlam ndahaŋ dɛk. Ka ya ti nɛsɛra naŋ a ni ti nɛmbrɛŋa zlam ndahaŋ na dɛk, namɛnjalɛŋ kà zlam ndahaŋ ni dɛk akada ga dandas ni, adaba nawayay manjɛhadani akaba Krist akada mis bɛlan,

⁹ nawayay ti a vad ya ti amanŋa ni mɛdɛm nu mis gayan. Ku nadɛbay Divi ya Mɛwiz àbɛki a wakita gayan ni bu nɛŋgu ni, nawayay ti mis tɛdɛm nu zal

jiri azuhva nani va ba. Ere ye ti nawayay ni ti, Bay Melefit māmənjalū nu zal jireni adaba nāfəkiā ahār ke Krist a. Jiri nani ti tawi ge Melefit. Melefit agru tawi nani ti adaba nāfəkiā ahār ke Krist a palam.

¹⁰ Nawayay nəsər Krist : nawayay nəsər njəda ya Melefit ahəngaraba naŋ əna naŋ a ni. Ku əcaka daliya nəŋgu ni, daliya gayanŋ ya əcakan ni nu day nawayay macakani. Nawayay nāmət akada gayanŋ ya əmət ni,

¹¹ ti ku ahəmamam nu day Melefit māhəngaraba nu e kisim ba.

¹² Ay ku nadəbay zlam nday nani dek nəŋgu ni, ŋgay nəŋgəta, nənjikeya ka tay a ti nədəm do. Nahkay nadəboru tay kama kama, adaba nawayay ti nəgəs tay a ahar vu akada ga Yezu Krist ya əgəs nu a ahar gayanŋ vu ni.

¹³ Bəza ga mmawa, ŋgay nəgəsə zlam nday nana ti nədəm faŋ ndo. Nu nəbu akada ge mis ya tacuhwakabu ni ; nawayay magray zlam biliŋ ciliŋ : nəmbrəŋ zlam ya kələŋ ni, nakadvu ti nadəbay ere ya kama goro ni.

¹⁴ Nacuhworu ke ekwi gani duk, nawayay nəŋgət ere ye ti tawi ana bay ya ti enjiyu enjenjeni ni. Bay Melefit azalay leli ti məcəloru a huđ melefit vu ga mavi ere nani ana leli adaba leli ndam ga Yezu Krist.

¹⁵ Leli dek məndəhani : nahkay ahār ədəm mənəhad akada ya nəhi ana kuli ni. Ay tamal ti kajalum ahār nahəŋ nəŋgu ni, Melefit amədəfiki jiri gani ana kuli.

¹⁶ Zlam məbəlanī nahəma, ahār ədəm mahədəkumoru kama əna divi ya məbu madəbay ni.

¹⁷ Bəza ga mmawa, grum akada goro ya nagray ni. Lekulum kərəma manəhad geli na : si kəmənjumləŋ ana mis ya tanəhad akada geli ya manəhad ni, ti kənəhadum nahkay bilegeni.

¹⁸ Mis təbu kay, manəhad gatay əbəlay do, tizirey Krist naŋ ya əmətfəŋ kə tendal ni. Ahaslani nəhikiya pakama gani ana kuli a sak kay, nihi keti nəhikivu ana kuli, nitawi əna ma gani.

¹⁹ Ndam nday nani ti Melefit emiŋŋ tay ka mandav ga sifa gatay. Ere ye ti tawayay ni ti əgia melefit kə eri gatay a. Nday təbu təmərnu əna zlam ya təbəki mimili ka tay ni sək sawan. Təjalaki ahār ka zlam ge Melefit do, si ka zlam ga duniya ni ciliŋ.

²⁰ Leli zla nahəma, majalay ahār geli nahkay do. Kəsə geli ti a huđ melefit bu. Bay mahəngay leli, Bay geli Yezu Krist, amasləkabiya eslina, leli məbu majəgay naŋ.

²¹ Eminjia ti aməmbatkaba vu geli gedebeni na, ti vu geli miği masladani akada gayanŋ ni. Ara agray nahkay ti əna njəda gayanŋ ya agur zlam dek əna naŋ ni.

4

Sawari ga Pol gərgərani

¹ Bəza ga mmawa, nawayay kuli dal-dal : ahār ədəm kanəhadum njan-njan akada goro ya nəhi ana kuli ni, adaba lekulum a ahar ga Bay geli bu. Nawayay kuli dal-dal, nahkay nawayay nakoru nəmənjiyu kuli. Ka ya ti nəjalaki ahār ke kuli ni ti nu nəbu əna məmərani kay. Bay Melefit day aməgəskabu nu əna məmərani azuhva kuli.

² Evodi akaba Sintis, nahəngalay kuli, nəhi ana kuli ti kicəmvu, adaba Yezu naŋ Bay geli dek.

³ Nak ya magrakabu tawi ka ahar bəlan, kəmbərəŋ ndo ni day, nihindi kur ti kəjənaki wəl nday hini ti təcivu, adaba təkadva akaba nu ga mazoru *Ma Məweni Sulumani kama. Təkadvu əna tawi nani ti nday akaba Kleman akaba

mis ndahan ya magrakabu tawi akaba tay ni. Nahkay Bay Melefit àbækia slimy gatay a Wakita gayan ba akaba slimy ge mis ya avi sifa ana tay ni dek.

4 Nàhi ana kùli : Ku ananaw ananaw do mårumvu adaba leli dek Bay geli balañ ! Nàhi ana kùli keti : Mårumvu !

5 Si kanjəhadum ti mis dek tāsər lekələm kəzumum bəruv weceweci do, kəbəsəm sawaņ. Bay geli enjia wudak, nañ drin do.

6 Bəsa ga kwec àhəli ahàr ana kùli ba. Tamal araja àhəcikivu ana kùli ti humi ma gani ana Melefit sawaņ. Ku araja àdəkiva ke kùli a nəņgu nahəma, hindəmfiņa kə Melefit a, həņgalum, grumi səsı daya.

7 Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməfi ahàr ana kùli ti ere ye ti kajalumki ahàr ni dek kəjalumki ka mawayay ga Yezu *Krist ; nahkay araja aməhəli ahàr ana kùli do, adaba Bay geli ti nañ. Melefit aməfi ahàr ana kùli ahəmamam ti mis hihirikenı àsər do.

8 Bəza ga mmawa, ere ye ti nəhi ana kùli ke mendeveřin gani ni ti, si kajalumki ahàr ka zlam nday hini kwa : zlam ya ge jiri ni, zlam ya àbəlay ni, zlam ya magədavani do ni, zlam ya *njalatani ni, zlam ya mis tawayay ni akaba zlam ya mis tazləbay ni. Nahkay si kajalumki ahàr ka zlam maəbalani dek akaba zlam ya leli mədəm sulumani ni dek kwa.

9 Nəcahia zlam ana kùli a kay, kəgəsunkabá. Lekələm kicəma pakama goro a akaba kípəma zlam ya nəgray na. Si ahàr àdəm kəgrum zlam nday nani dek. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit nañ àbu akaba kùli, araja aməhəli ahàr ana kùli va do.

Pol agri səsı ana ndam Filip

10 Ka ya ti kəslərumbiyu zlam ni ti nəmərva dal-dal, nəgria səsı ana Bay geli a. Ere ye ti kəgrumu ni ti adafaki kəfumu ahàr. Lekələm kəbum kəfumu ahàr kəlavad, ay ti kəņgətum ahar ga məslərubiyu zlam ke weceweceni ndo palam.

11 Nəhi pakama hini ana kùli ti, nədəm ti nawayay zlam do. Nahkay ku nu nəbu a gəda bu ahkay do ni a daliya bu nəņgu ni, nəcaha manjəhadana àna məmərana.

12 Ku mam mədəkuvu mam nəņgu ni, nəsəra nanjəhad tata : ku nu talagani, ku elimeni goro àbu ; ku huđ goro mərəhani, ku ləwir awər nu ; ku zlam goro àbu kay, ku zlam goro àhəca nəņgu ni, nəsəra nanjəhad tata.

13 Nisliki mebesey zlam dek adaba Bay goro avu njəda gani.

14 Ku tamal nahkay nəņgu ni kəgrumua zlam sulumana, adaba kəjənumkia nu a daliya goro ba.

15 Bəza ga mmawa goro ya e Filip ni, jalumki ahàr ka sarta ya nəhi *Ma Məweni Sulumani ana kùli mək lekələm kəgəsunkabu ni. Kəsəruma ka sarta nani ti nawayay nasləka ka had gekəli e Mesedəweņ a, ay ndam məfəki ahàr ka Yezu ga kəsa ndahan təvu zlam ndo, si lekələm cilin. Nahkay nəjənakia kùli a ti lekələm day kəjənumkia nu a.

16 Kwa ka ya nu nəbu a Tesalonik ni ti kəslərumukabaya zlam ga məjənaki nu a àtam sak cə.

17 Ere ye ti nawayay ni ti kəvumu zlam do ; nawayay ti Melefit məvikivu məsəkani ana kùli azuhva tawi gekəli ya kəgrumu ni sawaņ.

18 Ere ya àhəcikivu ni dek ti kəvumua àtamkia sawaņ. Nihi ti Epafrodit àvua zlam ya kəslərumbiya na, nahkay zlam àhəcikivu va do. Ay ti kəvumu ti ana nu do, kəvumi ti ana Melefit sawaņ. Àbəlafəñ dal-dal akada ga sədaga ya kəvumi, ezi akada ge tersel sulumani ni.

¹⁹ Bay Melefit goro ni ti araṅa àhəci naṅ do simiteni, naṅ àbu àna zlam dek. Nahkay ara avikivu zlam ana kuli ti araṅa àhəcikivu ana kuli ba bilegeni, adaba lekulum day ndam ga Yezu *Krist.

²⁰ Mis tâzlabay Bay Melefit Bəṅ geli ga kaṅgay-kaṅgayani ti ! Aya nahkay.

Sa ga Pol

²¹ Grumi sa ana ndam məfəki ahər ka Yezu *Krist ye eslini ni bilin àna bilin. Bəza ga mmawa ya tagray təwi akaba nu ni təgria sa ana kuli a daya,

²² akaba ndam ga Yezu ya təbu ahalay ni dek, ahar gəđakani ndam ya tagray təwi a ahay ga *bay gəđakani ga ndam Rom bu ni.

²³ Bay geli Yezu Krist mǎgri sulum gayan ana kuli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni

Maslaɗa ya ti àbaki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbaki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 4.18). Ka ya ti àbaki wakita ni ti nan a dangay bu (4.18), ay mǎsar kǎsa gani do : mis ndahan tǎdǎm dangay gani ti e Efez, ay mǎsar sarta ya ti tǎfiyu nan a dangay vu e Efez ni do ; mis ndahan tǎdǎm Pol àbaki ti bi a Sezare (Tɔwi 22-26), bi a Rom (Tɔwi 28).

Pol àbiki wakita ni ana ndam ga Yezu ya a Kolos ni ; awayay ti tǎslarikaboru ana ndam Lewadisi daya (4.16). Lewadisi ti kǎ gǎvay ga Kolos ; kǎsa nday nani cǎeni ni ti ka haɗ Azi, driɗ gani kilǎmetir 100 gwar egezi ge Efez). Maslaɗa ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti Epafra (1.6-7) ; Epafra ti bi èci ma gani e Efez ka ya ti Pol ahi ma ana mis eslini ni (Tɔwi 19.10). Pol ti òru a Kolos akaba e Lewadisi ndo (2.1).

Pol àbiki wakita ana ndam Kolos ni adaba mis ndahan tǎhi ma ndahan ana tay, tagosay tay, tǎdǎm Krist cilin ti èsli do, si mis tǎgaskabu pakama nahan manɗahani ni kwa (2.3-4, 2.8). Tǎdǎm si tǎzum zlam ndahan ba, si tǎgray wumǎri ndahan, si tǎzlǎbay mǎslar ge Melefit kwa (2.16-18). Pol àdǎm zlam nday nani dek ti zlam masakani : si mis tǎmbrǎɗ zlam ga duniya, tǎdǎbay Krist cilin (2.20-23). Krist ti Melefit : tamal mis èpia Krist a ti èpia Melefit a àndava (1.15) ; Melefit àgraya mǎlan a ti àna Krist (1.16) ; zlam dek tǎbu azuhva Krist (1.17) ; Krist ti gǎɗakani ga zlam weley weley do dek (1.18). Melefit àgray ti zlam ni dek tǎnjǎhadkabu ana sulumani ti si azuhva Krist (1.20). Tamal mǎgaskabǎ Krist a, mǎsǎra nan a ti, aranǎ nahan ya àhaci ana leli ni ti àbi.

Pol èndeverin wakita ni akadǎ gayan ya agray a wakita gayan ndahan ni bu dek ni : acahi zlam ana mis, àdǎm ahǎmamam ndam ge Krist tǎnjǎhad a duniya bu ni (3). Àhi ana tay tǎhǎngalay Melefit kǎlavǎɗ, àgrioru sa ge mis ndahan ana tay daya (4).

Ay ahar gǎɗakani a wakita hini bu ni ti Pol àhi ana leli Yezu Krist gǎɗakani geli ni ti esli ana leli ; si mǎmbrǎɗ divi ndahan, mǎdǎbay Krist cilin kwa.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol, Melefit adaba nu a, niɗia zal asak ga Yezu *Krist a. Leli ata wur ga mǎɗ geli Timote mǎbikioru wakita hini ana kǎli,

² Iekǎlǎm ndam *njǎlatani ge Melefit ya kanjǎhadum a Kolos ni. Kiguma bǎza ga mǎɗ geli a, adaba kǎfumki ahǎr ke Krist, kǎmbrǎɗum divi gayan do. Bǎɗ geli Melefit mǎgri sulum gayan ana kǎli, mǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Pol ahǎngali Melefit ana ndam Kolos ya tǎfaki ahǎr ke Krist ni

³ Mǎbu mahǎngali Melefit Bǎɗ ga Bay geli Yezu *Krist ana kǎli kǎlavǎɗ. Ka ya ti mahǎngalay nan ni ti mǎgri sǎsi

⁴ adaba miɗia kǎbum kǎfumki ahǎr ka Yezu Krist lala, kǎbum kawayum ndam ge Melefit dek daya.

⁵ Kǎgrum nahkay ti adaba kǎsǎruma Melefit àngahia zlam sulumani ana kǎli a huɗ melefit ba. Ma gani ya kicǎm ni ti ma ge jiri. Kicǎm ma gani nani ti ka ya ti tǎhi *Ma Mǎweni Sulumani

⁶ ana kùli ni. Ma Mùweni Sulumani gani nani ti mis tǎbu tǎhioru ana ndam ga duniya ðek, kǎlavad mis ndahan tǎbu tǎgǎskabu, tambatkaba majalay ahàr gatay a, mǎk tǎbu tagray tǎwi sulumani azuhva nani. Lekùlam day kǎbum kǎgrum nahkay, kwa ka fat ya ti kícum ma gani ni, kǎsǎruma Melefit ti agri sulum ana mis edédin.

⁷ Àhi ma gani nani ana kùli ti Epafras. Epafras ti leli ata Timote mǎbu magrakabu tǎwi akaba nan ka ahàr bǎlan, mawayay nan dal-dal. Agray tǎwi ge Krist e kidin gekùli bu lala, àmbrǎn do.

⁸ Nan ti àhi ana leli ahàmamam *Mǎsuf ge Melefit àvia njǎda ana kùli a, kǎbum kawayum ndam ge Krist ni.

⁹ Nahkay zla nahàma, kwa ka fat ya ti mìci ma ga Epafras ni ti mǎbu mahǎngali Melefit ana kùli kǎlavad, mǎmbrǎn do. Mahǎngalay Melefit ti kǎsǎrum ere ye ti nan awayay ni lala ; mawayay ti kícum lala àna njǎda ga Mǎsuf gayan, ti kǎjalum ahàr sulumani.

¹⁰ Mawayay ti kǎnjǎhadum akada ga ndam ga Bay geli ya ahàr àdǎm tanjǎhad ni. Mawayay ti tǎwi gekùli ya kǎgrum ni ðek mǎbǎlafǎn, kǎgrumikivu zlam sulumani ndahan. Nahkay ti akǎsǎrum Melefit àtam ya ti kǎsǎrum nan nihi ni.

¹¹ Melefit ti nan a mǎlan *njǎlatani gayan bu, njǎda gayan àtam zlam ðek ; mahǎngalay nan ti mǎvi njǎda gani nani ana kùli a manjǎhad gekùli bu ðek. Mawayay ti ku tamal kǎgrum daliya nǎngu ni besama, kǎmbrǎnjum mǎfǎki ahàr ke Melefit ba ; mawayay ti kǎmǎrumvu sawan.

¹² Grumi sǎsi ana Melefit adaba àvia njǎda ana kùli a ga mǎhurkiviyani ka ndam gayan njǎlatana a mǎlan gayan masladani va.

¹³ Àhǎlaba leli a njǎ njǎ a mǎlan zin-zinjeni ge *Seteni ba, òru àbiyu leli a Mǎgur ga Wur gayan vu. Wur nani ti Bǎnani ni awayay nan dal-dal.

¹⁴ Àna tǎwi ga Wur ni Melefit àmba leli a, àmbrǎfǎn zlam magudarani geli na kǎ leli a daya.

Krist ti way ? Tǎwi gayan ti mam ?

¹⁵ Melefit ti mis tipi nan ðay-ðay ndo ; ay tamal mis èpia Wur gayan na ti èpia Melefit a àndava. Wudaka Melefit àgraya zlam a ðek ti Wur gayan ni nan àbu àndava. Melefit àvia njǎda ga mǎgur zlam a ðek

¹⁶ adaba ka ya ti àgraya zlam a ðek ni ti, àgraya ti àna nan. Nahkay ku zlam ya agavàla akaba zlam ya a ga had ni ðek, ku zlam ya tipivu ni akaba zlam ya tipivu do ni ðek, ku bǎbay gǎdǎkani ya tagur mǎlan ya agavàla weley weley do ðek nǎngu ni, Wur ge Melefit agur tay. Iy, Melefit àgraya zlam a ðek ti àna nan ; zlam ni ðek ti àgriaya ana nan a.

¹⁷ Wudaka Melefit àgraya zlam a ðek ti Wur gayan ni nan àbu àndava ; zlam ni ðek tǎbu nihi ti azuhva nan.

¹⁸ Ndam gayan ya *tǎcakalavu ku eley eley do ðek ni ti akada vu ge mis ; nan ti ni ahàr gani. Zlam ya ti agravu ðek ni ti anjǎki àna nan. Àngaya enjia e kidin ga ndam evid ba ti nan. Melefit àgray nahkay, àwaya ti Wur ni mìgi gǎdǎkani ga zlam weley weley do ðek.

¹⁹ Melefit àgray ti zlam ya ti nan àbu àna nan ni ðek ni ti, Wur gayan ni ðay mǎlǎbu àna nan bilegeni. Ge Melefit ya àgray nahkay ni ti àbǎlafǎn kǎ nan nanana dal-dal.

²⁰ Melefit àwayay ti zlam ya àgraya ni ðek, ku zlam ya a ga had, ku zlam ya agavàla, mǎngalabavu akaba tay, tǎnjǎhadkabu akaba tay àna sulumani.

Melefít àgray ti zlam gani nani màgravu ti àna mimiz ga Yezu ya àdàgaya ka ya ti *tàdarfəŋ naŋ kà təndal ni.

²¹ Lekuləm ahaslani ti driŋ driŋ akaba Melefít, lekuləm ndam ezir gayanɗa, adaba ka sarta gani nani ti majalay ahàr gekuli akaba zlam gekuli ya kəgrum ni magədavani.

²² Ay nihi ti Wur ge Melefít ègia mis a, àmət a kəla gekuli vu : Melefít àgray ti kəŋgalumvu akaba naŋ ti nahkay. Awayay ti kīgum ndam gayanɗa *njəlatani, nahkay aməhəloru kuli kè meleher gayanɗa. Ka sarta gani nani ti zlam magudarani gekuli ni atələbi va bi, maslaŋa amacalki kuli ka zlam magadarani do simiteni.

²³ Ay tamal kawayum kīgum nahkay ti, ahàr àdəm kəmbərəŋum məfəki ahàr ke *Krist ba. Ahàr àdəm kənjəhadum njan-njan akada ya ti təfiyu asak ga ahay lala ni. *Ma Məweni Sulumani ya kicəm ni ti akəŋgətum zlam sulumani dal-dal àna naŋ ; ahàr àdəm kəvumi divi ana mis ga magosafəŋa kuli a ba. Ma Məweni Sulumani nani ti təhia ana mis ga duniya na dek ; nu Pol ti ni nigia bay məgri təwi ana Melefít ga məhi ma gani nani ana mis a daya.

Təwi ga Pol ya agri ana ndam ge Krist ni

²⁴ Nihi ti nəbu nəcakay daliya àna təwi ya nagray azuhva kuli ni, ay ti nəbu nəmərvu àna daliya nani. *Krist àcaka daliya azuhva ndam gayanɗa a, nahkay ahàr àdəm nu day nəcakay daliya ti təwi gayanɗa mändav lala. Nəcakay daliya nani ti azuhva ndam ge Krist, nahkay Krist day naŋ àbu acakay, adaba ndam gayanɗa ya *təcalavu ku eley eley do dek ni ti vu gayanɗa.

²⁵ Ndam ge Krist ni ti, nigia bay məgri təwi ana tay a ; àvu təwi gani ti Melefít. Melefít awayay ti nəhiaba ma gayanɗa a dek ana kuli a.

²⁶ Ma gani nani ti kwa ahaslani manğahani. Melefít àdəfiaba ana ata bəŋ ga bəŋ geli a ndo, ay nihi ti àdəfiaba ana leli a, leli ndam gayanɗa *njəlatani na.

²⁷ Melefít awayay ti leli məsər ma manğahani nani. Ma gani nani ti sulumani àtama ma ndahanɗa dek, adafaki ahəmamam Melefít ahəŋgay ndam ya ti nday ndam *Zude do ni. Ma manğahani nani ti nihi : Krist ti naŋ àbu akaba kuli akada mis bəlanɗa ; nahkay kəsəruma akəhurumiyu a məlanɗa masladani ge Melefít ni vu.

²⁸ Mazlapaki ti ke Krist gani. Məhioru ma gani ana mis dek ; məziaba azay slimu ana tay a, macahi zlam ana tay dek. Magray təwi sulumani àna məsər zlam ge Melefít ya avi ana leli ni ; mawayay ti mis dek tigi akaba Krist akada mis bəlanɗa, arana əhəcikivu ana tay ba.

²⁹ Nəbu nagroru təwi gani nani, nakadvoru àna naŋ àna njəda ge Krist ya àvu ni. Njəda gani nani ànuyiyu dal-dal ga magray təwi àna naŋ.

2

¹ Nawayay ti kəsərūm nəbu nakadvu dal-dal azuhva kuli, azuhva ndam Lewədisi akaba mis ndahanɗa ya ti tipi nu e eri vu day-day ndo ni dek.

² Nawayay ti təŋgət njəda, təwayavu, tənjəhad akada mis bəlanɗa. Nawayay ti təsərkaba ma ge Melefít a lala, təŋgət sulum gayanɗa àna naŋ dal-dal. Nahkay ti atəsər ma *manğahani ge Melefít : ma manğahani nani ti *Krist.

³ Krist ti agray ti ndam gayanɗa təjalay ahàr sulumani akaba təsər zlam dek lala. Zlam nday nani ti akada ge elimeni manğahani ni.

⁴ Nəhi ma gani nani ana kuli ti adaba nawayay ti maslaŋa əgosay kuli àna pakama ge mesipet mis ba.

⁵ Ku tamal nu driŋ akaba kuli nənġu ni, nəbu nəjalaki ahàr ke kuli dal-dal kala nu nəbu akaba kuli. Nəsəra kəbum kəfumki ahàr ke Krist lala, kəmbrəjum do. Nahkay nəbu nəmərvu.

Məŋġət sifa jireni ti si tamal leli məbu ka ahar bəlaŋ akaba Krist

⁶ Lekuləm ti kəgəsumkabá Yezu *Krist a, ègia Bay gekuli a. Nahkay ti njəhaduma akaba naŋ a, kidəmvu ba.

⁷ Njəhadum akaba naŋ ti akada ga məŋġəhaf ya abiyu sliri a had vu lala ni, akada ga ahay ya təfiya asak gana lala ni. Fumki ahàr ke Krist àna njəda gekuli dek, akada ya təcəhi ana kuli ni. Grumi səsı ana Melefit kəlavad.

⁸ Bumvu slimi ti maslaŋa əgosay kuli akada ya təgəs zlam àna kəmbazl ni ba, adaba ndam ya təsər Krist do ni ti məsər zlam gatay ni dek magədavani ; zlam ya ti təgəskabu ni ti məsuf magədavani ya təgur duniya ni təcəhi ana tay ; zlam nday nani ti ge Krist do.

⁹ Nədəm nahkay ti adaba ere ye ti Melefit naŋ əbu àna naŋ ni dek ti Krist day naŋ əbu àna naŋ, araŋa gani əbi ahəci naŋ bi. Krist ti naŋ mis, ay naŋ Melefit ededīŋ ededīŋeni daya.

¹⁰ Lekuləm kəbum akaba Krist akada mis bəlaŋ, nahkay ti əvia sulum gayəŋ a dek ana kuli a, araŋa əbi ahəci kuli va bi. Krist ti Bay ga bəbay ya təgur məlaŋ ya agavəla ni dek.

¹¹ Lekuləm kəbum akaba naŋ akada mis bəlaŋ ti kala *təkəlia kədi ana kuli a. Ay zlam gani nani ti ġərgəri akaba ge mis ya tekeley kədi ni ; nani təwi ge Krist. Təwi gayəŋ gani nani ti agray ti miġi evidi ga zlam magudarani geli ya məgrəbiyu kələŋ ni va ba.

¹² Gekuli ya *təbaray kuli ni ti kala tilia kuli ka ahar bəlaŋ akaba Krist a. Kəfumki ahàr ke Melefit, kəsəruma àhəŋgaraba Krist e kidīŋ ga ndam evid ba ; nahkay ti lekuləm day Melefit àhəŋgaraba kuli e kisim ba àndava.

¹³ Ahaslani ti lekuləm məmətani adaba kəbum kəgudarum zlam, lekuləm ndam ge Melefit do, kəkələm kədi ndo. Ku tamal nahkay nənġu ni, nihi ti Melefit əvia sifa ana kuli a, àhəŋgaraba kuli e kisim ba ka ahar bəlaŋ akaba Krist a. Gayəŋ ya ti əgray nahkay ni ti àmbərfəŋa zlam magudarani geli na dek ga sulum a.

¹⁴ Akal Melefit awəl leli àna seriya azuhva zlam magudarani geli nday nani ; seriya gani nani ti kala Melefit àbəkia zlam magudarani geli na ka wakita ga madafakiani ahəmamam mijikia ke divi gayəŋ a ni. Ay nihi ti kala Melefit əzaba wakita gani nana, àdarfəŋ kà təndal ka ya ti *tədarfəŋ Krist ni.

¹⁵ Gayəŋ ya əgray nahkay ni ti àhəlfəŋa njəda kà bəbay ya təgur məlaŋ ya agavəla na dek, èyefiŋa kà tay a. Ka ya ti èyefiŋ kà tay ni ti àbəki mimili ka tay kə eri ge mis dek daya.

¹⁶ Nahkay zla nahəma, ŋgay kəgudaruma zlam a ni ti maslaŋa àhi ana kuli ba. Ku àki ka zlam məzumani, ku àki ka zlam miseni, ku àki ka wuməri, ku àki ka vad ge kiyi ya azlərəv ni ahkay do ni àki ka vad *məpəsabana nənġu ni təhi ana kuli ba.

¹⁷ Zlam gani nday nani ti adafaki zlam sulumani ya ti amara magravu ni cilij. Ay zlam sulumani gani nani ti Krist.

¹⁸ Nahkay maslaŋa əgray ti kījəmkiə ke divi ge Melefit a ba. Mis ndahaŋ tədəm mis ti əsli araŋa kə eri ge Melefit do, tədəm təzləbay *məslər ge Melefit ; təbu təjalaki ahàr ka zlam ya tədəm Melefit əŋgazli ana tay ni kəlavad ; tiji zlabay àna zlam gatay ya təjalaki ahàr ni cilij. Zlam gani nani dek ti zlam masakani.

¹⁹ Nday gani nani ti tàsləkafəŋja kè Krist a, nday ndam gayan va do. Ay ndam ge Krist ti vu gayan, nan nanani ti ahàr gani. Vu gani nani ti njalan-njalan, majakwakabani dek lala ; Melefit agray ti mädək àna njəda ge Krist, adaba Krist ti nan ahàr gani.

Ndam ge Krist ti, tàgray zlam ga ndam ga duniya va do

²⁰ Lekuləm ti kəbum akaba *Krist akada mis bəlan, kala kəmətuma akaba nan a, lekuləm evidi ga *məsuf magədavani ya təgur *duniya ni va do. Ègia nahkay ti kəgəsumkabu zlam ya ti ndam ga duniya təcahi ana mis, tədəm si tàgray kwa ni ti kamam ?

²¹ Tədəm ahkado : « Kəzay ere hini ba, kəkakay ere hini ba, kənjifin kè ere hini ba. »

²² Zlam nday nani dek ti tamal mis àzuma ahkay do ni àgra təwi àna tay a ti təndav. Nahkay ma gani nani ya təhi ana mis akaba ya təcahi ana mis ni ti ma ge mis hihirikeni cilij.

²³ Ma gani ya təhi ana mis ni ti mis tici ti akada ma sulumani, adaba tədəmki ma ke təwi gatay gatayani ya tədəm təgri ana Melefit ni, tədəm tislə aranə kè eri ge Melefit ndo, nahkay təgri daliya ana vu gatay. Ay zlam nday nani ti zlam masakani, àjanaki leli ga məmbrəŋ zlam magudarani ga məbərurv geli ya awayay ni do.

3

¹ Ay lekuləm ti kəŋgumaba e kisim ba akaba *Krist a. Nahkay ti dəbum zlam ya ti agavəla ni, adaba Krist ti nan eslini agavəla, manjəhadani ka ahar ga daf ge Melefit a məlan ga gədakani bu.

² Jalumki ahàr ti ka zlam ya agavəla ni, kəjalumki ahàr ka zlam ya a ga had ni ba.

³ Adaba lekuləm ti kəmətuma ; sifa gekəli manəghani afa ge Melefit, ka məlan ya Krist nan əbiyu ni.

⁴ Sifa gekəli ti Krist. Nahkay ka ya ti Krist aməŋgazlavu ni ti lekuləm day etipi kəli akaba nan a məlan gayan masladani ni bu.

Leli məbu akaba Krist akada mis bəlan ti mənəhad ahəmamam ?

⁵ Nahkay zla nahəma, zlam ga duniya ya ahaslani lekuləm evidi gani ni ti tigi eri ana kəli va ba ; jinəməba tay a sawan. Kəgrum mesəwehvu ba, kəgrum zlam ya əbəlay magrani do ni ba, kəgrum zlam kwanə kwanə ba, kəwayum zlam magudarani ba, kəfumki eri ka zlam ge mis ba. Adaba tamal kəfəki eri ka zlam ge mis ti zlam ya kəfəki eri ni kala ègia melefit gayak a.

⁶ Azuhva zlam nday hini dek ti Melefit nan əbu azum bərurv. [Azumki bərurv ti ka ndam ya təgəskabu pakama gayan do ni].

⁷ Ahaslani ka sarta ya ti kagudarum zlam kəlavad ni ti lekuləm day kənjəhadum ti nahkay.

⁸ Ay nihi ti ahàr àdəm kəmbərəŋum zlam nday nani dek : kəzumumki bərurv ke mis ba, kizirəm mis ba, kəgrumi cuday ana mis ba, kəndivəm mis ba, kədəmum ma ya əbəlay mədəmani do ni ba.

⁹ Kəsəkadum malfada ba, adaba kəmbərəŋuma manjəhad gekəli ya ahaslani na akaba zlam ya kəgrum ahaslani na.

¹⁰ Nihi ti kigəma mis məwena. Nani ti təwi ge Melefit : agray ti kigum məwəni kəlavad, kigum akada nan ti kəsərum nan lala.

11 Nahkay ti ku tamal nak zal Zude do, ku tamal nak zal Zude ; ku tamal *kíkela kúdí a, ku tamal kèkeley kúdí ndo ; ku tamal nak zal mirkwi, ku tamal nak kánjəhad'akada ga zlam ge gili ni ; ku tamal nak evidí, ku tamal nak evidí do nəngu ni, àgray ararja do. Ay ere ye ti ahàr àdəm kəsərum ni ti *Krist ciliŋ ; ku mam mam do dek ti ge Krist, adaba sifa gayarj àniviyu ana ndam gayarj dek.

12 Melefit adaba kuli a, awayay kuli, kiguma ndam gayarj *njəlatana. Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm kánjəhadum nahkay hi : mis tasi cicihi ana kuli, grumi sulum ana mis, kəzum ahàr gekuli akada lekulum gadakani ba, njəhadum kudufa, bəsəm zlam.

13 Besəmvu zlam e kidiŋ gekuli bu ; tamal maslarja naharj àgudaria zlam ana maslarja naharj a ti tãngalabavu, maslarja ya ti tagudari zlam ni mambərfənja kà maslarja naharj na, akada ga Bay geli ya ambərfənja zlam magudarani gekuli na kè kuli a ni.

14 Ay ere ye ti àtam zlam nday nani dek ti mawayavani. Wayumvu, adaba tamal kawayumvu ti lekulum dek kanjəhadum akada mis bəlarj, ararja àbi edekaba kuli a bi.

15 Kiguma ndam ge Krist a ti kəbum kanjəhadumkabu àna sulumani. Nahkay ere ye ti kajalum ni dek ti, jalum ti *kánjəhadumkabu àna sulumani gani nani ya Krist àgri ana kuli ni. Adaba Melefit àzalakabu kuli ti, ti kigum mis bəlarj. Nahkay grumi sasi ana Melefit.

16 Jalumki ahàr kəlavad'ka pakama ge Krist ya àdəm ni akaba ya tədəmki ni dek ; pakama gani nani māvikiyu njəda ana kuli. Cahum zlam e kidiŋ gekuli bu, zumiaba azay slimi ana mis e kidiŋ gekuli ba ; grum zlam nday nani àna majalay ahàr sulumani ya Krist àvi ana kuli ni. Grumi sasi ana Melefit àna njəda gekuli dek àna midii limis gərgəri kay : dumi limis ge Devit, limis ga mazləbay narj akaba limis ya *Məsuf Njəlatani adafiki ana kuli ni.

17 Nahkay ere ye ti kəgrum ni akaba ere ye ti kədəmum ni dek ti grum akada ga ndam ga Bay geli Yezu ya ahàr àdəm tagray ni. Grumi sasi ana Bəŋ geli Melefit àna njəda ga Yezu ya àvi ana kuli ni.

Ndam ge Krist tãnjəhad' a huf ahay gatay bu ni ti ahəmamam

18 Lekulum wál nahəma, ku way way do mágəsiki ma ana zal gayarj, adaba àgəski wal ya afəki ahàr ka Bay geli ni ti agray nahkay kwa.

19 Lekulum zawal day, ku way way do mawayay wal gayarj, àgri daliya ba.

20 Lekulum bəza day, ku way way do mágəsiki ma ana ata bəŋani ata mənani, mágay ere ye ti təhi mágay ni dek. Adaba wur agray nahkay ti àbəlafəŋ ka Bay geli.

21 Lekulum ata bəŋ ga bəza ni, ku way way do àzumi bəruv ana wur gayarj ba, do ni ti ahar amadəgafəŋa kà wur na.

22 Lekulum evidí ni, ku way way do mágəsiki ma ana maslarja ya agur narj ahalay a duniya bu ni, mágay ere ye ti təhi mágay ni dek. Àgray təwi gani nani kè eri ga maslarja ya agur narj ni ciliŋ ba, adaba evidí ya agray nahkay ni ti awayay ti mis tãzləbay narj ciliŋ ; ahàr àdəm ku way way do gekuli mágay təwi ti àna huf bəlarj, adaba ahəŋgrioru ahàr a had'ana Bay geli.

23 Təwi ya kəgrum ni lu ti grum àna huf bəlarj akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti akada kəgrumi ana mis ciliŋ do.

24 Adaba kəsəruma Bay geli aməvi zlam sulumani ya àŋgahi ana ndam gayarj ni ana kuli. Bay ya ti kəgrumi təwi edediŋ edediŋeni ni ti *Krist.

²⁵ Maslaŋa ya ti agudar zlam ni ti, Melefit amatra6 naŋ kala-kala akada ga zlam gayan ya agudar ni. Adaba Melefit ti agrafan̄a seriya kè mis a dek, àmbrəŋ maslaŋa nahan̄ do.

4

¹ Lekulum ya ti kàbum àna evidi ni, ku way way do m̄agri jiri akada ya t̄agri ana mis ndahan̄ ya ti nday evidi do ni. Səruma lekulum day Bay m̄agur kuli àbu, naŋ àbiyu a huđ melefit bu.

Sawari ndahan̄ ya Pol avi ana ndam ge Krist ni

² Həŋgalum Melefit kəlavad, kəmbərəŋum ba. Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti arana nahan̄ agəjazlki ahàr ke kuli ba, grumi sasi daya.

³ Həŋgalumi Melefit ana leli daya, ti m̄avi divi ana leli ga m̄ahiaba ma man̄gahani ya àki ke *Krist na ana mis a. Nu nəvu a dan̄gay bu ahalay ti azuhva ma gani nani.

⁴ Həŋgalum Melefit ti n̄ədafaya ma nana lala, akada gayan ya awayay na.

⁵ Jalum ahàr lala ahəmamam kan̄jəhadum e kidin̄ ga ndam ya t̄əfaki ahàr ke Krist bu do ni. Tamal kisləmki m̄agri zlam sulumani ana tay tata ti grum, kəmbərəŋum ba.

⁶ Ahàr àdəm kəhumi ma ana mis ti àna ma sulumani ; ma gekuli ni m̄əcər akada ga zlam ya estena àfəŋ ni. Ahàr àdəm k̄əsərum m̄əhəŋgrifəŋani kà pakama ana ku way way do lala.

Pol endeveriŋ zlapay gayan

⁷ Nu nəbu nan̄jəhad ahəmamam ti wur ga m̄əŋ geli Tisik kwa ti aman̄gəhadɪ ma gani dek ana kuli. Naŋ ti nawayay naŋ dal-dal ; leli m̄əbu magrakabu t̄əwi ga Bay geli ata naŋ. Naŋ àbu agray t̄əwi lala, àmbrəŋ do.

⁸ Nəsłəroru naŋ afa gekuli ti nahkay, nawayay ti k̄əsərum man̄jəhad geli, akaba nawayay ti m̄əvikivu njəda ana kuli.

⁹ Nəsłəroru naŋ ti nday ata wur ga m̄əŋ geli Onezim. Onezim ti nawayay naŋ dal-dal, naŋ day agray t̄əwi lala, àmbrəŋ do ; naŋ mis ga kəsa gekuli. Nday gani atan̄gəhadɪ ere ye ti agravu ahalay ni dek ana kuli.

¹⁰ Aristark əgria sa ana kuli a ; naŋ àbu a dan̄gay bu ahalay akaba nu. Mark wur ga wur ga m̄əŋ ga bəŋ ga Barnabas day əgria sa ana kuli a. Mark ti m̄ədəmkia ma, m̄əbəkia ma gani ka wakita, m̄əslərrikaboja ana kuli a. Tamal ənjəa afa gekuli a ti k̄əgəsəmkabá naŋ a lala.

¹¹ Yezu naŋ ya ti tazalay Zəstəs ni day əgria sa ana kuli a. Nday gani mahkərani ya t̄əgri sa ana kuli ni ti nday ndam *Zude ya magrakabu t̄əwi ga *Məgur ge Melefit akaba tay ni, do ni ti ndam Zude ndahan̄ təkibu ke leli bi. Nday gani t̄əvua njəda dal-dal.

¹² Epafra mis ga kəsa gekuli day əgria sa ana kuli a. Naŋ àbu əgri t̄əwi ana Yezu *Krist, naŋ àbu akadvu àna mahəŋgali Melefit ana kuli kəlavad. Awayay ti k̄əzum njəda gekuli dek, arana ahəcikivu ana kuli ba, k̄əsərum ere ye ti Melefit awayay ni dek lala mək k̄əgrum.

¹³ Nagrakia sedi a : naŋ àbu agray t̄əwi kay azuhva kuli, azuhva ndam Lewədisi, azuhva ndam Hiyeropolis daya.*

¹⁴ Lək zal doktar ni əgria sa ana kuli a daya ; naŋ ti mawayay naŋ dal-dal. Demas day əgria sa ana kuli a.

* 4:13 Kolos, Lewədisi akaba Hiyeropolis ti kasa mahkər cifa cifa.

¹⁵ Grumi sa geli ana bəza ga məŋ geli ya ti e Lewədisi ni, grumi sa ana Nimfa akaba ana ndam ga Yezu ya ti *təcakalavu afa gani ni daya.

¹⁶ Ka ya ti etijəŋgia wakita hini ana kəli a ni ti slərulikaboru ana ndam ga Yezu ya təcakalavu e Lewədisi ni ti tōru tıjəŋgi ana tay bilegeni. Lekələm day kəjəŋgəm wakita ya ti təslərulikaboru ana ndam Lewədisi ni.

¹⁷ Humi ana Ersip : « Bi slimi ana təwi ya təvuk ga məgriani ana Bay geli ni, graba təwi na dek lala. »

¹⁸ Nu Pol nəgri sa ana kəli ; sa hini ti nu nuani nəbəkı àna ahar goro. Sərunki nu nəbu a danğay bu. Melefit mığri sulum gayəŋ ana kəli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik enjenjeni ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik enjenjeni ni

Maslaɗa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 2.18). Ka ya ti àbèki wakita ni ti nan̄ a Koreɗ ; àslàroru Timote a Tesalonik ; Timote àra àslàkabiya ti àhi ma ana Pol àki ka ndam Tesalonik, mǎk Pol àbikioru wakita ni ana tay (3.1-6 ; Tǎwi 18.5).

Bay ya ti àhi ma ga Yezu ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ti Pol (Tǎwi 17.1-10). Pol àpǎs afa ga ndam Tesalonik kay ndo, adaba ndam Zǎde tawayay tǎgǎs nan̄ (Tǎwi 17.5, 10) ; ere ye ti àgravu ni ahèli ahàr, awayay epi tay ga mǎvi njǎda ana tay, ay àngǎt ahar gani ndo. Nahkay ti àbikioru wakita hini ana tay ga mǎvi njǎda ana tay akaba ga macahi zlam ana tay.

Ka palahar ye enjenjeni ga pakama gayan̄ ni (1-3) Pol avi njǎda ana ndam Tesalonik ya tǎfǎki ahàr ka Yezu ni. Àhi ana tay Melefit adaba tay edeɗin̄ edeɗin̄ena : adafaki Melefit adaba tay a ti njǎda ga Mǎsuf Njǎlatani ya àgray tǎwi e kidin̄ gatay bu ni (1.4, 6). Ku tamal mis ndahan̄ tagri daliya ana tay nan̄gu ni, Mǎsuf Njǎlatani àbu agray tǎwi e kidin̄ gatay bu dal-dal (1.6). Pol àhi ana tay ahǎmamam nan̄ nan̄ani àgray tǎwi a Tesalonik ni : àgǎski gǎɗakani ga ndam ga Yezu weley weley do ðek mǎgray tǎwi akada ga Pol ya àgray ni (2.1-12). Àhi ana tay awayay tay dal-dal, awayay mici ma gatay ni (2.17-3.10).

Pol àhi ana ndam Tesalonik tǎnjǎhad akada ge Melefit ya awayay ni : leli day ahàr àdǎm mǎnjǎhad nahkay (4.1-12 ; 5.12-22). Àcahi zlam nahar̄ ana tay, àhi ana tay ku tamal mis ndahan̄ tǎmǎta nan̄gu ni, atanjaba e kisim ba ka fat ya ti Yezu aman̄ga ni ; ku tamal mǎsǎr vad gani do nan̄gu ni atanjaba edeɗin̄ edeɗin̄ena (4.13-5.11). Nahkay ku tamal ndam ga Yezu tǎmǎt nan̄gu ni ahèli ahàr ana leli ba. A wakita hini bu ðek Pol àhi ma ga vad ga Yezu ya aman̄ga ni ana ndam Tesalonik ni sak kay (1.10 ; 2.19 ; 3.13 ; 4.16 ; 5.23). Pol àdǎm Melefit amajǎgay ndam gayan̄ ni, aran̄a emijin̄kia tay ke divi a do, duk abivoru ana vad ga Yezu ya aman̄ga ni. A vad gani nani ti leli ðek amǎmǎrvu dal-dal, amǎgri sǎsi ana Melefit ana zlam gayan̄ ya àgri ana leli ni ðek.

Sa ga Pol

¹ Mǎbèki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Mǎbikioru ti ana kǎli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekǎlum ti kǎbum akada mis bǎlan̄ akaba Bǎn̄ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist. Nday gani tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Manjǎhad ga ndam Tesalonik ya tǎfǎki ahàr ka Yezu ni

² Leli mǎbu mǎgri sǎsi ana Melefit azuhva kǎli ðek kǎlavad ; ka ya ti mahǎngalay nan̄ ni ti mǎbu macali slimi ana kǎli. Mǎmbrǎn̄

³ majalaki ahàr ke kǎli kè meleher ga Bǎn̄ geli Melefit do. Mǎbu majalaki ahàr ti ka zlam gekǎli ya kǎgrum ni : kǎbum kǎfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist, nahkay kǎgrumi tǎwi ; kǎbum kawayum nan̄, nahkay kacakum daliya azuhva nan̄ ; kǎsǎruma amǎgri zlam sulumani ana kǎli daya, nahkay kǎbum kǎbesum.

⁴ Baza ga mmawa, leli mäsəra Melefít awayay küli, àdaba küli a,

⁵ adaba ka ya ti mòru afa geküli, mähì *Ma Məweni Sulumani ana küli ni ti, mädəm ti àna ma ciliñ do : mągray təwi ti àna njəda ge Melefít ya *Məsuf Njəlatani àvi ana leli ni daya ; àna njəda gani nani ti mäsəra ma geli ya mähì ana küli ni ti ma ge jiri ededīñ. Kəsəruma ahəmamam leli mənjuhəd e kidīñ geküli bu, mągray təwi azuhva küli ni.

⁶ Lekuləm day kəmbatunkaba manjuhəd geküli a, ègia kəgrum zlam akada geli ni, kəgrum zlam akada ga Bay geli ni daya. Ka ya ti kəgəsumkabu ma ge Melefít ni ti lekuləm kəbum kacakum daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəngu ni kəgəsumkabá àna məmərana. Àvi məmərani gani nani ana küli ti Məsuf Njəlatani.

⁷ Ndam mäfəki ahàr ka Yezu ka həd Mesedəweñ akaba ka həd Eseyi ni dek tارا ticia ere geküli ya kəgrum nahkay na ti nday day tawayay tagray akada nani.

⁸ Azuhva təwi geküli ya kəgrum ni ti ndam Mesedəweñ akaba ndam Eseyi ticia ma ga Bay geli a. Ay tici ti nday ciliñ do : ku eley eley do dek mis ticia geküli ya kəfumki ahàr ke Melefít na. Nahkay ti ku mädəmki ma ndo nəngu ni ticia ma gana àndava.

⁹ Mis təbu təzlapaki ke leli, tädəm lekuləm kəgəsumkabá leli a lala. Tädəm kəmbərənuma pəra, kəmbatunkaba majalay ahàr geküli a, kīguma ndam məgri təwi ana Melefít a daya. Kəsəruma Melefít ti nañ àbu àna sifa, nañ Melefít ededīñ ededīñeni.

¹⁰ Nahkay kəbum kəjəgum sarta ga Wur gayan ya amasləkabiya e melefít ba ni. Wur gayan nani ti Yezu ; àməta mək àngaba e kisim ba, amahəngay leli. Nahkay ka fat ya ti Melefít aməzumki bəruv ke mis ni ti Melefít aməzumki ke leli do.

2

Təwi ga Pol ya àgray a Tesalonik ni

¹ Baza ga mmawa, lekuləm lekuləmeni kəsəruma, ka ya ti mòru afa geküli ni ti, mòru ti ga magray zlam masakani do.

² Kəsəruma daya, wudaka mòru afa geküli ni ti təgribiya daliya ana leli a, tındivbiya leli e Filip a. Afa geküli day mis kay tawayay məgəskabu leli ndo. Ku tamal nahkay nəngu ni, Melefít geli àvia njəda ana leli ga mähì *Ma Məweni Sulumani gayan ana küli a.

³ Ka ya ti mähì ma gani nani ana mis ni ti mäsəkad malfada do, mädəbi zlam ana həd geli àna nañ do, mągosay mis do.

⁴ Melefít àsəra leli a, nahkay adaba leli ga mähì Ma Məweni Sulumani ana mis a. Ka ya ti mähì ma gani ana mis ni ti mawayay ti mis tázləbay leli do ; mawayay ti Melefít mázləbay leli sawan. Adaba Melefít ti àsəra majalay ahàr ge mis a.

⁵ Kəsəruma day-day leli mähì ma ana küli ga magosay küli ndo, day-day mädəbafəña zlam kè küli a ndo daya. Melefít esliki magray sedi gani.

⁶ Ngay mis tázləbay leli kwa ti mädəm ndo ; ku lekuləm, ku mis ndahan nəngu ni mädəm ndo.

⁷ Ku tamal nahkay nəngu ni leli ndam *asak ge *Krist ti akal misliki mäfəki ngasa ke küli tata, ay ti mągray nahkay ndo. Leli mənjuhəd e kidīñ geküli bu ni ti kudufa akada ga mən ga baza ya ti abi slimi ana baza gayan ni.

⁸ Leli mawayay kuli dal-dal ; nahkay ka ya ti leli afa gekuli ni ti mawayay mæhi Ma Mæweni Sulumani ge Melefít ana kuli ciliŋ ndo : ku tamal tábazi leli azuhva kuli nənŋu ni akal mægaskabu daya. Leli mawayay kuli ti nahkay.

⁹ Bæza ga mmawa, sərũmki ka ya ti mæhi Ma Mæweni Sulumani ge Melefít ana kuli ni ti mægra tæwi nahaŋ a, mælafat akaba mælavað gani do ðek mægra tæwi gana, æmætøkaba leli a dal-dal. Mægray nahkay ti aðaba mawayay ti kækakum daliya ga mævi zlam ana leli ba.

¹⁰ Ka ya ti leli mæbu e kiðŋ gekuli ndam mæfæki ahàr ka Yezu ni bu ni ti mænjàhadà njàlata, mægra zlam ge jiri a, maslaŋa àcalki leli ka zlam magudarani ndo. Kislæmki magrakia sedi gana ke leli a tata ; Melefít day agrakia ke leli a tata.

¹¹ Kæsərũma, mænjàhad akaba ku way way do gekuli ti akada ga bæŋ ga bæza ya anjàhad akaba bæza gayan, afi ahàr ana tay ni.

¹² Sak kay mæðæfikia divi ana kuli a, mævnia njàða ana kuli a, mæhi ana kuli ahàr àðæm kægřum ere ye ti Melefít awayay ni kwa. Aðaba Melefít azalay kuli, awayay ti kàhərũmiyu a Mægur gayan vũ, a mæləŋ masladani gayan vũ.

¹³ Mæmbrəŋ mægri səsı ana Melefít do, aðaba ka ya ti mæhi ma ge Melefít ana kuli ni ti kægæsũmkabá. Kægæsũmkabu ti akada pakama ge mis hihirikeni do ; kægæsũmkabu ti akada pakama ge Melefít. Nani pakama ge Melefít eðeðŋ, naŋ əbu avi njàða ana kuli, lekuləm ya ti kəfũmki ahàr ka Yezu ni.

¹⁴ Bæza ga mmawa, ere ye ti àgrakivu ka ndam ge Melefít ya tæfæki ahàr ka Yezu Krist, tækakalavu ka had *Zude ni ti àgrakiva ke kuli a daya. Ndam ga had gekuli tægria daliya ana kuli a akada ga ndam *Zude ya tægri ana ndam gatay ya tæfæki ahàr ka Yezu na.

¹⁵ Tækad Bay geli Yezu, tábazi ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefít ya ahaslani ni akaba tægri daliya ana leli ni ti ndam Zude. Gatay ya tægřay nahkay ni ti àbəlafəŋ kè Melefít do ; tigia ndam ezir ge mis a ðek daya.

¹⁶ Leli mæbu mæhi ma ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ti Melefít mæhəŋgay tay, ay ndam Zude ni tawayay tæcafəŋa leli a. Nahkay ti tagudarkivu zlam àkivu ka zlam magudarani gatay ya tægudar a sarta bu ðek ni. Ay nihi ti Melefít àzũmkia bərũv ka tay a.

Pol awayay akoru aməŋjiyu ndam Tesalonik

¹⁷ Bæza ga mmawa, leli ti àpəsa bal mĩpivu akaba kuli ndo. Ay ku tamal mĩpi kuli ndo nənŋu ni, leli mæbu majalaki ahàr ke kuli. Nahkay ti leli mæbu makadũv dal-dal ga moru mæmənjiyu kuli.

¹⁸ Måwaya manŋona afa gekuli a. Nu Pol nàtəkara sak cə ga moroni afa gekuli a, ay *Seteni àcafəŋa nu a.

¹⁹ Azuhva kuli ti leli mæsəra Melefít amagřay zlam sulumani ya àðæm amagřay ni. Nahkay leli mæbu mæmərũv azuhva kuli. Ngay mæbu mæmərũv azuhva kuli daya ti kæsərũm ndo waw ? Mæsəra ka ya ti Bay geli Yezu amaŋga ni ti amazəbay leli azuhva tæwi geli ya mægray e kiðŋ gekuli bu ni ; nahkay mæmərũv akada ga maslaŋa ya ti àtama mis ndahaŋ àna hwa, mæk tævi zlam sulumani ka duwa gani ni.

²⁰ Nahkay mæmərũv ti azuhva kuli ; mazləbay Bay geli Yezu ti azuhva kuli daya.

3

¹ Nahkay zla nahəma, leli mĩsliki mebeseni va do ; mæðæm ahàr àðæm leli ndahaŋ ni manjàhad a Ateŋ hayaŋ,

² mæsləroru Timote afa gekəli. Nan ti wur ga mən geli, mægri təwi ana Melefit ka ahar bəlan, məhiuru *Ma Məwəni Sulumani ge *Krist ana mis. Məsləroru nan afa gekəli ti ga məvi njəda ana kəli, ti kəmbərənum məfəki ahər gekəli ka Yezu ba.

³ Məgray nahkay ti, məwayay ti a huđ ga daliya ya kacakum ni bu ni ti maslanja əjikia ke divi a ba. Daliya gani nani ti kəsəruma lala : ahər ədəm məcakum kwa.

⁴ Ka ya ti leli məbu e kidin gekəli bu ni ti məhiva ana kəli a, mədəm ahər ədəm məcakum daliya ni kwa. Kəsəruma, ere ye ti mədəm ni əgrava ededın a.

⁵ Əgia nahkay ti nisliki mebeseni va do, nəsləroru Timote afa gekəli ga məsər ahəmamam kəfumki ahər ka Yezu ni, adaba nədəm bi *Seteni amagosay kəli. Məwayay ti təwi geli ya məgray e kidin gekəli bu ni əgi zlam masakani ba.

⁶ Ay nihi ti Timote əsləkabiya afa gekəli a, ənjia afa geli a. Ma gayan ya əhi ana leli ni ti əməri bəruv ana leli dal-dal : ədəm lekələm kəbum kəfumki ahər ka Yezu lala, kəbum kawayumvu daya. Ka ya ti kajalumki ahər ke leli ni ti kəmarumvu əna nan. Nahkay kawayum mipi leli akada geli ya mawayay mipi kəli ni.

⁷ Bəza ga mmawa, leli məbu macakay daliya dal-dal, ay ma ga Timote ya əhi ana leli əki ka məfəki ahər gekəli ka Yezu ni əvia njəda ana leli a.

⁸ Nahkay ma gayan ya ədəm lekələm kəmbərənum məfəki ahər gekəli ka Bay geli Yezu ndo ni ti, kala akada əvia sifa məwəna ana leli a.

⁹ Leli məbu məmərnu dal-dal kə meleher ge Melefit geli azuhva kəli ; nahkay ku mægri səsə ana Melefit ahəmamam ahəmamam azuhva kəli nəngju ni, səsə gani əhəca.

¹⁰ Məlafat akaba məlavad gani do dek məhəngalay Melefit, məmbərən do ; mawayay mipi kəli əna eri geli, mawayay məvi njəda ana kəli ti məfəki ahər gekəli ka Yezu ni məsagakivu, mōru kama kama.

¹¹ Bən geli Melefit nday ata Bay geli Yezu əna ahər gatay gatayani təvi divi ana leli ga moroni afa gekəli ti.

¹² Lekələm kəbum kawayumvu, kəbum kawayum mis ndahan dek daya : Bay geli məvikivu njəda ana kəli ti mawayavani gekəli məsagakivu, mōru kama kama, akada geli ya ti mawayay kəli ni.

¹³ Məvikivu məjalay ahər sulumani ana kəli, ti lekələm akələbum ndam *njəlatani kə meleher ga Bən geli Melefit. Nahkay ka fat ya ti Bay geli Yezu amənğa akaba ndam gayan njəlatani na dek ni ti atəngətfənja zlam magudarani kə kəli a do. [Aya nahkay !]

4

Manjəhad ga ndam njəlatani ge Melefit

¹ Bəza ga mmawa, ahəmamam ndam ge Melefit tanjəhad ti tábəlafən ni ti məhiaba ana kəli əndava ; lekələm kəbum kanjəhadum nahkay. Ay nihi ti ere ye ti əgəjəni ga məhiəni ana kəli ni ti nihi : məhəngalay kəli, məhi ana kəli əna slimi ga Bay geli Yezu : kəmbərənum ba, grumkivoru kama kama.

² Ma ga Bay geli Yezu ya məhi ana kəli ahəmamam kanjəhadum ni ti kəsəruma əndava.

³ Ere ye ti Melefit awayay ni ti nihi : njəhadum akada ga ndam gayan *njəlatani ya tanjəhad ni ; kəgrum məsəwehvu ba.

⁴ Ti ku way way do e kidin gekəli bu məsər ahəmamam tanjəhad ata wal gayan ni : tənjəhad njəlata, ti mis ndahan təzləbay tay.

⁵ Kigum evidi ga maɗɗabay wál akada ga ndam ya ti táfaki ahàr ke Melefit do ni ba.

⁶ Àki ka ma hini ti maslanja àgudari zlam ana wur ga mənjan ba, àgosay nan ba daya. Məhia ana kuli a àndava, məhikivu ana kuli keti : Bay geli amatraɗ ndam ya ti tagray zlam nday nani ni.

⁷ Adaba Melefit àzalay leli ti ga magray mesəwehvu do ; àzalay leli ti ga manjəhadani njəlata sawan.

⁸ Nahkay ti tamal maslanja àgəskabu pakama hini do ni ti, àgəskabu do ni ti pakama ge mis do ; àgəskabu do ni ti pakama ge Melefit nan ya ti avi Məsuf gayan njəlātani ana kuli ni sawan.

⁹ Àki ka mawayavani e kidin gekuli ya kəfumki ahàr ka Yezu ni bu ni ti məbiki ma gani ka wakita ana kuli va do, adaba Melefit àchahia zlam gana ana kuli a àndava, nahkay kəbum kawayumvu lala,

¹⁰ Kəbum kawayum ndam geli ya ka haɗ Mesedəweŋ ni dek daya. Ay nihi ti bəza ga mmawa, məhi ana kuli ahàr àɗəm mawayavani gekuli ni mōru kama kama.

¹¹ Məhi ana kuli keti : zum njəɗa gekuli ga manjəhadkabanani àna sulumani ; ti ku way way do məbi slimi ana təwi gayan cilin, ti mənɗəti zlam ana huɗ gayan àna təwi ga ahar gayan gayanani. Ma gani nani ti məhia ana kuli a ahaslana àndava.

¹² Tamal kəgrum nahkay ti manjəhad gekuli amaɓələfəŋ kà ndam ya ti táfaki ahàr ka Yezu ndo ni. Ekihindəmfiŋa zlam kə mis ndahan a do daya.

Manɗabana e kisim ba akaba manɗa ga Yezu a

¹³ Bəza ga mmawa, àki ka bəza ga mən geli ya təmət ni ti, mawayay ti kəsərurum ma gani lala, ti àhəli ahàr ana kuli akada ya ti ahəli ahàr ana mis ndahan ya ti təsər ma gani do ni ba.

¹⁴ Məsəra Yezu àməta mək àŋgaba e kisim ba. Nahkay ti məsəra ndam ya táfaki ahàr ka Yezu, təmət ni ti Melefit aməmbrəŋ tay do. Amahənɗaraba tay e kisim ba, atanjəhad akaba Yezu.

¹⁵ Pakama geli ya məhi ana kuli ni ti pakama geli geleni do, ga Bay geli. Pakama gani nahkay hi : ka fat ya ti Bay geli amanɗa nahəma, leli ya məbu àna sifa, məmət ndo ni, amoru afa gayan enji ga ndam ya təməta àndava ni do simiteni.

¹⁶ Adaba ka fat gani nani ti Melefit aməɗəm sarta ènjia, mək gəɗakani ga *məslər ge Melefit amazlah, mezlelim ge Melefit amahənday ; eslini Bay geli amasləkabiya e melefit ba. Ka sarta gani nani ndam ge *Krist ya təmət ni ti atanɗaba,

¹⁷ kələn gani leli ya məbu àna sifa ni, Melefit aməhəloru leli akaba tay a maklɗasl vu ; leli dek aməbakabu ahàr akaba Bay geli agavəla, leli dek amanjəhad akaba Bay geli ga kanɗay-kanɗayani.

¹⁸ Nahkay ti zum njəɗa àna ma hini ya nəhi ana kuli ni, lekələm day humi ana ndam gekuli ndahan ti tázay njəɗa bilegeni.

5

¹ Bəza ga mmawa, àki ka sarta ya ti zlam nday nani atagravu ni ti məbiki ma gani ana kuli va do, adaba

² kəsəruruma pakama gana àndava : vad ya ti Bay geli amanɗa ni ti mis təsər do. Amanɗa ti akada ga zal akal ya ara ga məlavad a ni.

³ Nahkay ka ya ti mis atəɗəm : « Leli məbu a barbaray bu, aranɗa àbi agrakivu ke leli bi » ni ti Melefit emizinjaba tay a huya. Zlam gani nani aməɗəkiaya ka

tay a ti akada ga wal a hucf, wur ajibiyu aslar ni. Ka fat gani nani ti nday gani atotamfana ka daliya na do.

4 Ay lekulum nahama baza ga mmawa, manjahad gekuli ti akada ga ndam ya tanjahad a molan ziri-zirjeni bu ni do. Nahkay vad gani nani amadi ahara ana kuli akada ga zal akal ni do,

5 adaba lekulum dek kabum kagrum tawi a molan masladani bu, ga melafat. Leli ti ndam ya tagray tawi a molan ziri-zirjeni bu ga melavad ni do.

6 Nahkay minjam dawir akada ga nday ndahan ni ba ; manjahadum eri, mabumi slimi ana ahara geli ti magudarum zlam ba.

7 Adaba nday ya ti tinji dawir ni ti tinji ti ga melavad ; nday ya ti tisi zum akad tay ni ti tisi, akad tay ti ga melavad.

8 Ay leli ti magray tawi ga melafat ; nahkay mabumi slimi ana ahara geli ti magudarum zlam ba. Leli mafaki ahara ka Yezu, mawayavu daya : zlam nday nani ti tigia akada ge endawi ga ambal ga ndam slewja ya ti tabakabu, tanjah gugum gatay ana nana. Masara Melefit amahangay leli : geli ya masara amahangay leli ni ti egia akada gadagar ga ndam slewja ya tabavu a ahara vu, tahangay ahara gatay ana nana.

9 Adaba Melefit azalay leli ti ga mazumki baruv ke leli do ; azalay leli ti ga mahangay leli azuhva tawi ga Bay geli Yezu *Krist ya agri ana leli ni.

10 Krist ti amot azuhva leli. Nahkay ku leli mabu ana sifa, ku mamata nangu ni, awayay mawi sifa gayana ana leli ti manjahad ka ahara banan akaba nana.

11 Nahkay zla nahama, ku way way do e kidiri gekuli bu mawi njada ana maslana nahan, ti mafaki ahara gekuli ka Yezu ni moru kama kama. Lekulum kabum kagrum andava, ay ti kambranjum ba.

Ma ga Pol gargarani akaba sa gayan

12 Baza ga mmawa, mawayay ti kagesumiki ma ana ndam ya ti tagray tawi ga Bay geli e kidiri gekuli bu ni. Nday ti Bay geli adiyu tay ga madi kama ana kuli akaba ga maslana azay slimi ana kuli a.

13 Hanganmioru ahara a had ana tay, wayum tay dal-dal azuhva tawi gatay ya tagray ni. Njahadum ana sulumani e kidiri gekuli bu.

14 Baza ga mmawa, ere ye ti mawi ana kuli ni ti nihi : Tamal mis agray masafa ti humiki ; tamal mis agray angwaz ti vumi njada ti agray angwaz ba ; tamal mis esliki mafaki ahara ka Yezu va do ni ti jenumki nana ; ku way way do dek, besumi.

15 Bumvu slimi : tamal maslana agudaria zlam ana maslana nahan a ti, maslana gani ahangrivu ba. Ahara adam ku way way do mawayay magri sulum ana maslana nahan e kidiri gekuli bu akaba ana mis ga dala dek kwa.

16 Marumvu kelavad ;

17 kambranjum mahangalay Melefit ba ;

18 ku mam agravu mam nangu ni grumi sasi ana Melefit. Zlam gani nani dek ti Melefit awayay kagrum, adaba lekulum kabum akaba Yezu *Krist akada mis banan.

19 Kacumfana *Masuf Njelatani ga magray tawi e kidiri gekuli ba ba.

20 Tamal maslana ahangaraya pakama ge Melefit e kidiri gekuli ba nahama, kazum pakama gani akada ma masakani ba.

21 Ku maslana gani adam mam mam do nangu ni manjumkia lala day. Tamal ere gani abalay ti gesumkabá.

22 Jagum ahara gekuli ti kagudarum zlam ba ; ku mam mam day kagudarum ba.

²³ Melefit nan̄ ya ti agray ti araᅇa àhəli ahàr ana leli do ni, àna ahàr gayan̄ gayan̄ani màgray ti lekəlum kīgum ndam gayan̄ njəlatani, araᅇa àhəcikivu ana kəli ba ti. Mājəgay kəli lala ; mājəgay vu gekəli, sifa gekəli akaba majalay ahàr gekəli dek ti. Nahkay ka fat ya ti Bay geli Yezu Krist amara ni ti atəᅇgəfəᅇa zlam magudarani kə kəli ga macalki kəli a do.

²⁴ Bay ya ti azalay kəli ni ti Bay Melefit gani, agray ere ye ti àdəm amagray ni dek. Nahkay amagray zlam gani nani daya.

²⁵ Bəza ga mmawa, həᅇgalumi Melefit ana leli.

²⁶ Grumi sa geli ana bəza ga məᅇ geli ni dek akaᅇa ga ndam njəlatani ge Melefit ya tagravu sa ni.

²⁷ Nəhi ana kəli àna slimi ga Bay geli : kam-kam jəᅇgumi wakita hini ana bəza ga məᅇ gekəli dek.

²⁸ Bay geli Yezu Krist màgri sulum gayan̄ ana kəli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cɛ ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cɛ ni

Maslaɗa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.17). Ka ya ti àbɛki wakita ni ti bi nan a Koreɗ akada gayan ya àbikioru wakita ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ; ahar gɛdakani ma ga wakita nday cɛeni ni ti ma bɛlanɗ.

A wakita hini bu Pol àvi njɛda ana ndam ga Yezu ya a Tesalonik ni keti : àhi ana tay ku tamal mis ndahanɗ tɛgri daliya ana tay nɛngu ni tɛmɛvu, adaba daliya gani nani adafaki Melefit àgɛskabá tay a (1.5). Adɛm keti : Yezu amaslakabiya e melefit ba, amagrafɛɗa seriya kɛ mis a dɛk, amɛhɛl ndam gayan (1.5-10). Ay a Tesalonik ti mis ndahanɗ tɛdɛm Yezu ànga àndava : Pol adɛm ma gani nani ti ma ga malfada ; si mis cudayani amanɗazlava day kwa (2.1-11). Nahkay zla nahɛma ndam Tesalonik ni tɛmbrɛɗ mɛfɛki ahàr gatay ka Yezu ba (2.13-15).

A wakita gayan ya àbikioru ana tay enjenjeni ni bu ni ti Pol adɛm ku way way do mɛngɛti zlam ana hud gayan àna tɛwi ga ahar gayan gayanani (1 Tesalonik 4.11). Ahalay day àhi ana tay tãhɛdɛkɛɗa kà ndam ya tagray masɛfa na, adaba ndam nday nani tiwisiri ahàr ana mis (3.6-15).

Sa ga Pol

¹ Mɛbɛki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Mɛbikioru ti ana kɛli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekulɛm ti kɛbum akada mis bɛlanɗ akaba Bɛɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist.

² Bɛɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgri sulum gatay ana kɛli, tɛgray ti *kãnjahadumkabu àna sulumani ti.

Melefit amagrafɛɗa seriya kɛ mis a

³ Bɛza ga mmawa, ahàr adɛm mɛgri sɛsi ana Melefit kɛlavɛd azuhva kɛli. Geli ya mɛgri sɛsi ni ti àbɛlay, adaba mɛfɛki ahàr gekɛli ka Yezu àbu asagakivu. Mawayavani e kidiɗ gekɛli bu day àbu asagakivu dal-dal ; ku way way do e kidiɗ gekɛli bu awayay bɛza ga mɛɗani dal-dal.

⁴ Ka ya ti leli mɛbu e kidiɗ ga ndam ga Yezu ya *tɛcakalavu a kɛsa gɛrgɛrani bu ni ti leli mɛbu mazlɛbavu ana kɛli, adaba mis tɛgri daliya ana kɛli gɛrgɛri kay day kebesɛm, kɛmbrɛɗum mɛfɛki ahàr gekɛli ka Yezu do daya.

⁵ Lekulɛm kɛbum kacakum daliya nahkay ti, adafaki Melefit amagrafɛɗa seriya kɛ mis a ti àna jiri. Kacakum daliya gani nani ti adaba agur kɛli ti Melefit, nahkay daliya gekɛli ya kebesɛm ni adafaki lekulɛm a Mɛgur gayan bu ededɗ.

⁶ Iy, Melefit amagrafɛɗa seriya ti ge jiri : amɛgri daliya ana ndam ya tɛgri daliya ana kɛli ni.

⁷ Lekulɛm ya kacakum daliya ni Melefit amagrafɛɗa ti akɛpɛsumaba àna sulumana ; leli day amɛpɛsaba akaba kɛli a ka ahar bɛlanɗ. Zlam gani nani amagravu ti ka sarta ya ti Bay geli Yezu amanɗazlavu a hud melefit bu ni. Amanɗazlava ti amanɗa akaba ndam mɛslɛr gayan njɛda-njɛdana.

⁸ Ka ya ti amara ni ti amara àna aku mibefteni ga mægri daliya ana ndam ya tæsar Melefit do ni akaba ana ndam ya tægaskabu *Ma Mɔwɛni Sulumani àki ka Bay geli Yezu do ni.

⁹ Nday gani atækakay daliya, Melefit amatraɓ tay ga kaŋgay-kaŋgayani. Amagray ti tãnjahad driŋ driŋ akaba Bay geli. Bay geli ni ti njɔɗa-njɔɗani, amjahad a mɔlaŋ masladani gayan bu, ay ndam nday nani etipi nan do simiteni.

¹⁰ Zlam gani amagravu ti ka sarta ya ti amanga ni. Zlam gani amagravu ti, ti ndam gayan tãzlɔbay nan ; ndam ya tãfaki ahàr ni dek atàmɔrvu àna nan. Ka fat gani nani lekɔlɔm day akɔlumkibu ka tay, aɗaba kægəsumkabá pakama ya ti mɔhi ana kɔli na.

¹¹ Nahkay mɔbu mahəŋgali Melefit ana kɔli kɔlavad, mawayay ti mɔgray ti kīgum njɔlata, ti kəŋgətum sifa ya ti àzalakibiyu kɔli ni. Mawayay ti mɔjənakɔ kɔli àna njɔɗa gayan ge mendeveerɔŋ zlam sulumani ya ti kawayum kəgrum ni dek akaba tɔwi ya kəgrum aɗaba kəfumkia ahàr a ni.

¹² Tamal zlam nday nani àgrava ti mis atazlɔbay Bay geli Yezu azuhva kɔli, atazlɔbay kɔli azuhva nan daya. Zlam nday nani ti Melefit geli nday ata Bay geli Yezu Krist atagray àna sulum gatay.

2

Wudaka Yezu amara ti mis cudayani amara day

¹ Bɔza ga mmawa, mɔhi ma ana kɔli àki ka vad ga Bay geli Yezu *Krist ya amanga, leli day amacakalavu ka ahàr bɔlaŋ akaba nan ni. Mahəŋgalay kɔli,

² mɔhi ana kɔli nahəma, tamal tɔhi ana kɔli vad ga Bay geli ənjia ti kəgrum angwaz ba ; ahàr àhəli ana kɔli weceweci ba ; dəgəzluma ahàr a lala day. Ku tamal maslaŋa àɗəm ahəŋgriaba ma *manğahani ge Melefit ana kɔli a, ku maslaŋa àɗəm ahəŋgri ma ge Melefit ana kɔli ahkay do ni àhi ana kɔli leli mɔbəkɔ ma gani ka wakita nəŋgu ni, kægəsumkabu ba.

³ Nəɗəm nahəma, ku ahəmamam ahəmamam nəŋgu ni maslaŋa àgosay kɔli àna ma nahkay ba. Aɗaba wudaka vad gani nani eminjia ti, mis dal-dal atægaskabu ma ge Melefit va do, mis cudayani day amangazlava kwa. Mis cudayani nani ti Melefit emiŋŋ nan,

⁴ ay wudaka emiŋŋ nan ti mis cudayani nani àcafaŋa mis ga mɔhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit a. Acafaŋa mis ga mɔhəŋgrioru ahàr a had ana zlam ya ti tɔzalay tay melefit na dek daya, aməɗəm nan àtama tay a dek. Nan gani ku a *ahay gəɗakani ge Melefit ni vu amanjahadviyu, aməɗəm nan Melefit.

⁵ Ka ya ti nu nəbu akaba kɔli ni ti nəbu nəhi ma gani ana kɔli, nihi ti kəsərumki va do waw ?

⁶ Ay nihi ti zlam nahan acafaŋa nan ga manğazlavana, zlam gani nani ti kəsəruma lala. Ay sarta gayan eminjəa day kwa ti amangazlavu.

⁷ Ku kani day cuday àbu a duniya bu, ay àsərvu lala faŋ do. Ay a vad nahan Melefit amazaba maslaŋa ya ti acafaŋa mis cudayani na ga manğazlavani na e divi ba,

⁸ nahkay mis cudayani ni amangazlavu. Ay ka manğa ga Bay geli Yezu a ti Yezu emiviti aməɗ vit ti emiŋŋ nan. Yezu amanga ti àna njɔɗa dal-dal, nahkay amangaladkaba nan a.

⁹ Mis cudayani ni amara ti àna njɔɗa ge *Seteni. Amagray zlam ya ti mis tìpi day-day ndo ni, amagray zlam magray ejep gərgəri kay ga magosay mis.

¹⁰ Amagray zlam magudarani ku weley weley do dek ga magosay ndam ya ti etijiji ni, adaba nday gani tawayay jiri ndo ; tamal tawayay ti akal Melefit ahəngay tay.

¹¹ Nahkay Melefit ana njəda gayan agray ti təsər zlam ba, təgəskabu ma ga malfada.

¹² Melefit agray nahkay ti ga məwəl ndam ya ti təgəskabu jiri ndo, tawayay magudara zlam a ni dek ana seriya.

Melefit adaba kuli a

¹³ Lekulum nahəma bəza ga mmawa, lekulum ya ti Bay geli awayay kuli ni, ahər adəm leli məgri səsɪ ana Melefit azuhva kuli kalavad, məmbrəŋ do, adaba kwa ka mənəkɪ gani adaba kuli a andava. Adaba kuli a ti ga mahəngay kuli ana njəda ga *Məsuf Njəlatani. Agray ti kīgum ndam ge Melefit ti Məsuf Njəlatani gani. Melefit ahəngay kuli ti adaba kəgəsumkabá jiri a daya.

¹⁴ Nahkay ka ya ti məhi *Ma Məweni Sulumani ana kuli ni ti Melefit azalay kuli ti ana ma gani nani. Agray nahkay ti awayay ti lekulum day kənjəhadum akaba Bay geli Yezu *Krist, kípum masladani gayan ni.

¹⁵ Bəza ga mmawa, əgɪ nahkay ti kəmbərəŋum məfəki ahər gekuli ka Yezu ba, gəsumkabá zlam ya məcəhi ana kuli na ; ku tamal məhi ana kuli ana pakama ahkay do ni məbiki ana kuli ka wakita nəŋu ni gəsumkabá.

¹⁶ Nahəngalay Bay geli Yezu Krist nday ata Bəŋ geli Melefit. Bəŋ geli Melefit ti awayay leli, aɡri sulum gayan ana leli ; nahkay avi njəda ana leli, aməmbərəŋ məviani ana leli day-day do, agray ti məsər aməvi zlam sulumani ana leli.

¹⁷ Nahəngalay tay ti təhəŋgrivu bəruv ana kuli, təvi njəda ana kuli ga magray zlam sulumani akaba ga mazlapay ma sulumani dek.

3

Həŋgalumi Melefit ana leli

¹ Bəza ga mmawa, zlam ya aɡəjəni, mawayay məhi ana kuli ni ti nihi : həŋgalumi Melefit ana leli ti mis ndahaŋ kay tici ma ga Bay geli, təgəskabu lala akada gekuli ni.

² Həŋgalumi Melefit ana leli, ti ndam cuday akaba ndam magudar zlam tislɪki məgri arəŋa ana leli ba, adaba mis dek tawayay məgəskabu pakama ga Yezu do.

³ Bay geli ti tamal adəm agray ere gani ti agray ededɪŋ, nahkay ti aməvi njəda ana kuli, aməbi slimi ana kuli ti *Seteni əslɪki məgri arəŋa ana kuli ba.

⁴ Leli day Bay geli naŋ əbu avi njəda ana leli ; ana njəda gani nani ti məsəra kəbum kəgrum ere ye ti məhi ana kuli grum ni, kama kama day akəgrum, akəmbərəŋum do. Nahkay ti manjəhad gekuli ahəli ahər ana leli do simiteni.

⁵ Bay geli məvi njəda ana kuli ti kawayum Melefit, kəbesum daliya kəlavad akada ge *Krist ni daya ti.

Ku way do magray təwi

⁶ Bəza ga mmawa, məhi ma hini ana kuli ti adaba leli ndam ga Bay geli Yezu *Krist. Məhi ana kuli nahəma, kəhadakumfəŋoru kə bəza ga mən gekuli ya tagray masəfa, təgəskabu zlam ya ti leli məcəhi ana kuli ni do ni ba.

⁷ Lekulum ti kəsəruma lala, ka ya ti leli afa gekuli ni ti magray masəfa ndo. Nahkay zla nahəma, lekulum day grum akada geli ni.

⁸ Məzum dəf afa ga maslaŋa ga sulum ndo, məlafat akaba məlavad gani məgra təwi a, məmətaəba, məcaka daliya day ti mənğət dəf. Məgray nahkay ti adaba mawayay ti maslaŋa e kiđiŋ gekəli bu əcakay daliya ga magal leli ba.

⁹ Leli ti misliki mihindiliŋ zlam kə kəli azuhva təwi geli ya magray ni tata. Ay məgray nahkay ndo ni ti adaba mawayay mədəfiki divi sulumani atam nahay ni ana kəli, ti kəgrum akada geli ni.

¹⁰ Ka ya ti leli afa gekəli ni ti məhiva ana kəli a, məhi ana kəli ahkado : « Tamal mis əwayay magray təwi do ni ti əzum zlam ba daya. »

¹¹ Təhi ana leli ahkado mis ndahan e kiđiŋ gekəli bu təbu tagray masəfa, təgray təwi do simiteni, ma ya əcay tay ndo day kwa ti təhurviyu.

¹² Məziaba azay slimini a ana nday nana, məhi ana tay əna njədə ga Bay geli Yezu Krist ahkado : ahər ədəm təgray təwi lala, ti tənğət zlam məzumani əna ahər gatay gatayani.

¹³ Bəza ga mmawa, lekələm zla nahəma grum təwi sulumani kəlavad, kəməbrəjum ba.

¹⁴ Tamal mis əwayay məğəskabu ma hini ya məbiki ana kəli ka wakita ni do ni ti zlapumki, kəgrum təwi ka ahər bəlan ba, ti mimili məgray naŋ.

¹⁵ Ay ti kəmənjumləŋ akada naŋ zal ezir gekəli ba ; zlapumi sawaŋ, adaba kekileŋa naŋ wur ga mənğ gekəli.

Pol ahəŋgalay Melefit akaba agray sa

¹⁶ Bay geli əna ahər gayan məgray ti *kənjəhadumkabu əna sulumani kəlavad ti. Ku ahəməmam ahəməmam do nəŋgu ni məgray nahkay, adaba bay ya ti avi manjəhad sulumani ana mis ni ti naŋ. Bay geli mələbu akaba kəli dek ti.

¹⁷ Abiki ma ga sa hini ana kəli ti nu Pol, nu nuani əna ahər goro. Ke mendeveřiŋ ga wakita goro dek, nagraŋ sa ti nu nuani əna ahər goro, nəbəki nahkay.

¹⁸ Bay geli Yezu *Krist məğri sulum gayan ana kəli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni Ere ye ti mādāmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni

Maslaṅa ya ti àbēki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Timote : Timote ti wur dagwa ya tàgrakabu tūwi akaba Pol ni (Tūwi 16.1 ; 17.14 ; 18.5 ; 19.22 ; 20.4). Ka ya ti tàfaya Pol a danḡay ba ni ti Pol òru e Efez, àmbərbu Timote eslini ga mēbi slimi ana ndam ga Yezu ya tàbu eslini ni, mək Pol òru ka had Mesedəweṅ (1.3). Kələṅ gani àdām bi amanḡoru e Efez ke weceweceni do, nahkay àbikioru wakita hini ana Timote ga mēhi ere ye ti ahàr àdām agray e Efez ni (3.14-15).

Ahar gəḡakani pakama ya Pol awayay ahi ana Timote ni ti nday cə : ahi ahəmamam mēḡur ndam ga Yezu, akaba ahi mēbavu slimi akaba mis ya təcāhi zlam magədavani ana ndam ga Yezu ni. Enjenjeni ti àhi ana Timote ahəmamam mis tātəlbay Melefit ni (2), ahəmamam tādīyu gəḡākani gatay ni (3). Àhi ana Timote ahəmamam mēḡur mis ndahaṅ e kidīṅ ga ndam ga Yezu ni bu (medewél, bəza dagwa, akaba mis ndahaṅ ni) (5 ; 6.1-2). A pakama hini bu dek ti leli day misliki məsər manjəhad sulumani ga ndam ga Yezu.

Pol àdāmki ma ka ndam ya təcāhi zlam magədavani ana mis ni. Àdām mis ndahaṅ tādəm si mis tēḡəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz àbēki ni kwa, ay Pol àdām divi ga Yezu ti divi ga mēfəki ahàr ke Melefit (1.3-11). Àdām zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti zlam sulumani : mis ndahaṅ tādəm si mis tēmbərəṅ maday wal ahkay do ni tēmbərəṅ məzum zlam ndahaṅ kwa, ay ndam nday nani ti tagudar pakama ; Pol àdām si Timote məcāhi zlam sulumani ana mis kwa (4). Àdām nday ya ti təcāhay zlam magədavani ni tawayay gejewi, tadəbay siṅgu, ay maslaṅa ya ti awayay siṅgu ni adəbay zlam ya eṅjīkia mis ke divi a ni ; Timote àgray nahkay ba, mādəbay Yezu sawaṅ (6.3-21).

Maslaṅa ya ti agray akaḡa ga Pol ya àhi ana Timote mēgray ni ti amanjəhad àna sulumani ge Melefit.

Sa ga Pol

¹ Abēki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Niḡi zal asak ti àna njəḡa ge Melefit Bay mahəṅgay leli ni nday ata Yezu Krist. Yezu Krist ti məsəra aməḡri zlam sulumani ya àdām aməḡri ana leli ni ana leli.

² Nəbukki wakita hini ti ana nak Timote, nak ti kīgīa akaḡa wur ga huḡ goro eḡeḡīṅ eḡeḡīṅena adaba kəbu kəfəki ahàr ka Yezu. Bəṅ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tēḡruk sulum gatay, tējanaki kur, tēgray ti kānjəhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

Bavu slimi akaba ndam ya ti təcāhi zlam magədavani ana mis ni

³ Nawayay ti kanjəhad e Efez akaḡa goro ya nəhuk ka ya ti nakoru e Mesedəweṅ ni. Kanjəhad eslini ti ga macafəṅa ndam ya təcāhi ma ga malfadā ana mis na ti təcāhi ana tay va ba.

⁴ Hi ana tay nahəma, tēmbərəṅ məhasl gatay ni akaba mēgray gejewi àki ka macalaya slimi ga ata bəṅ ga bəṅ gatay na. Zlam gani nani ti zlam masakani,

azaya gejewi a cilin, do ni ti àjənaki mis ga mənḡət ere ye ti Melefit awayay ni do. Leli mäsər ere ye ti Melefit awayay ni ti adaba məbu məfəki ahār palam.

⁵ Kəhi ana tay nahkay ti, ti tawayay mis àna məbəruv bəlan, àna majalay ahār sulumani akaba àna məfəki ahār ka Yezu ge jiri ge jireni.

⁶ Mis ndahan təmbrəŋa zlam sulumani nday nana, tijkia ke divi a, təbu təzlapaki ka zlam ya àbəlay do ni cilin.

⁷ Nday gani təhi ana ahār təsəra Wakita ge Melefit a, nday ndam macahi *Divi ge Melefit ana mis, ambatakani do nday ndayani təsər ere ye ti tədəm ni do ; təsərkaba ere ye ti təcahi ana mis, tədəm àbəlay dal-dal na do daya.

⁸ Məsəra Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni ti àbəlay, ay ahār àdəm mǎgəsumkabu lala.

⁹ Ahār àdəm majalay ahār lala day : Melefit àvi Divi gayan ni ti ana ndam jireni do, àvi ti ana ndam ya tawayay mǎgəskabu ma gayan do ni, ana ndam ya ticiiki slimi do ni, ana ndam coday, ana ndam magudar zlam, ana ndam ya təhəŋgrioru ahār a had do akaba təsər zlam *njəlatani do ni, ana ndam ya tabazl ata bəŋ gatay ahkay do ni ata mənḡ gatay ni akaba ana ndam mabazl mis,

¹⁰ ana ndam mesəwehvu, ana zawal ya tandəhadkabu akaba zawal ndahan ni, ana ndam ya ti təcakalay ana evidi, təsəkumoru tay ni, ana ndam masəkad malfada, ana ndam ya tambaday ga malfada ni akaba ana ndam ya təcahi zlam ana mis gərgəri akaba zlam sulumani ya macahi ana mis ni. Melefit àvi Divi gayan ni ti ana tay.

¹¹ Ere ye ti nədəm ni ti kal-kal akaba ga *Ma Məweni Sulumani ya Melefit àdəfuki, àhu nəhioru ana mis ni. Ma gani nani adafaki Melefit ti nanḡ njədə-njədəni, aḡri zlam sulumani ana mis.

Pol aḡri səsə ana Melefit azuhva zlam sulumani ya aḡri ni

¹² Nəgri səsə ana Bay geli Yezu *Krist adaba àvua njədə ga magray təwi gayan a. Nəgri səsə adaba àdəm nu mis jireni, nahkay àzay nu ga məgri təwi.

¹³ Ahaslani ti nədəmkia ma magədavana, nəgria daliya ana ndam ya təfəki ahār na, nindivia nanḡ a daya, ay ti nəsia cicihi a adaba nəsər ere ye ti nəgray ni do, adaba nəfəki ahār ndo.

¹⁴ Bay geli aḡrua sulum gayan a dal-dal. Migia leli ka ahar bəlan akada mis bəlan ; nəfəki ahār, nawayay nanḡ kəlavad.

¹⁵ Ma goro ya nara nədəm ni ti ma ge jiri, ahār àdəm ku way way do mǎgəskabá àna məbəruv a bəlan. Ma gani ya nawayay nədəm ni ti nihi : Yezu Krist àra a duniya va ti ga mahəŋgay ndam magudar zlam. Nu ti nətam mis ndahan ni dek àna magudar zlam.

¹⁶ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni nəsia cicihi ana Yezu Krist a. Aḡru sulum gayan ana nu enji adaba awayay adəfiki ana mis ndahan nanḡ ti ebesey zlam. Ebesey ti azuhva mis ya ti atəfəki ahār ni ; awayay adafaki Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay.

¹⁷ Ègia nahkay ti ahār àdəm mis təzləbay Melefit ; nanḡ ti nanḡ Bay ga kanḡay-kanḡayani, àmət day-day do, mis tìpi nanḡ do, nanḡ Melefit nanḡ bəlan. Ahār àdəm mis təzləbay nanḡ, tədəm nanḡ gədakani ga kanḡay-kanḡayani. Aya nahkay.

Pol avi njədə ana Timote

¹⁸ Timote wur goro ni, nəhuk ma : jalaki ahār ka ma ya ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədəmkuk ahaslani ni. Akada ga pakama gatay ya tədəm ni ti kadvu àna təwi gayak ya kgray ni lala.

¹⁹ Kàmbrəŋ məfəki ahàr ka Yezu ba, jalay ahàr sulumani daya. Mis ndahaŋ tǎjalay ahàr sulumani ndo, nahkay ti tǎjikia ke divi a, tǎfəki ahàr ka Yezu va do.

²⁰ E kidĩŋ gatay gani nani bu ni ti ata Himeni nday ata Eleksender tǎkibu ka tay. Nday ti nəbiva tay a ahar va ana *Seteni a ti mǎtraǎ tay, ti tǎndivi Melefit va ba.

2

Mahəŋgali Melefit ana mis

¹ Nǎdǎm nahəma, zlam ye enjenjeni ni ti ahàr ǎdǎm mis tǎhindifiŋa zlam kǎ Melefit a, tǎhəŋgalay naŋ, tǎhəŋgali naŋ ana mis dǎk, tǎgri sǎsi azuhva zlam sulumani ya ti ǎgri ana mis dǎk ni.

² Tǎhəŋgali naŋ ana bəbay akaba ana nday gǎdǎkani ya tǎgur kǎsa gərgərani ni, ti mǎnjəhadkabu ǎna sulumani akaba mis ndahaŋ, araŋa ǎhəli ahàr ana leli ba, ti mǎhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit, manjəhad geli mǎnja lala kǎ eri gayan.

³ Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, tǎbǎlafəŋ kǎ Melefit Bay mahəŋgay leli ni.

⁴ Melefit ti awayay ahəŋgay mis dǎk, awayay ti tǎsər ma ge jiri.

⁵ Adaba Melefit ti naŋ bəlaŋ, maslaŋa ya ti aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day bəlaŋ. Naŋ nani ti mis hihirikeni : Yezu *Krist.

⁶ ǎra a duniya va, ǎmət ga mambay mis dǎk. Gayan ya ǎgray nahkay ni ti ǎgray ka sarta ge Melefit ya ǎwayay ni ; adafaki Melefit ti awayay ahəŋgay mis dǎk.

⁷ Melefit ǎzay nu, nǎgi zal asak gayan ti, ti nəhi ma gani nani ana mis. Nǎdǎm ti ma ge jiri, nəsəkad malfadə do. Melefit ǎhu nəhi ma ge jiri gayan ǎki ka Yezu ana ndam ya ti nday ndam *Zǎde do ni, ti tǎgəskabá.

Manjəhad ga zawal akaba wál ka mǎlaŋ macakalavani

⁸ Nawayay ti ku eley eley do zawal tǎhəloru ahar a gavəla, tǎhəŋgalay Melefit. Tǎhəŋgalay naŋ ti ǎna bəruv bəlaŋ, tǎzumki bəruv ka maslaŋa ba, tǎləgavu ba daya.

⁹ Wál ti ni nawayay ti tǎbakabu azana akadə ya ti ǎgəski tǎbakabu ni, tǎbakabu azana ge siŋgu kayani ba, tǎnjəhad kuǎfufa, tǎgrafəŋa mimili kǎ mis a. Tǎləm ahàr ge siŋgu kay ge migi eri ana mis ba. Tǎbakabu zlam ga gru ba, tǎbakabu ebirsli ba.

¹⁰ Ay ǎgəski ti tǎgray zlam sulumani, adaba wál ya tawayay mǎhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit ni ti ahàr ǎdǎm tagray nahkay.

¹¹ Ka ya ti ndam ge Melefit tacakalavu ga macahay zlam ni ti ahàr ǎdǎm wál tǎnjəhad te-te, tǎgəskabu ma ya tǎhi ana tay ni lala.

¹² Nǎvi divi ana wál ga macahi zlam ana mis do, nəwayay ti tǎgur zawal do. Ay nawayay ti tǎnjəhadə te-te.

¹³ Adaba Melefit ǎgraya enjia ti Adam, day kwa ti ǎgraya Ev a.

¹⁴ *Seteni ǎgosay ti Adam do, ǎgosay ti wal ni. Ga wal ya ǎgray nahkay ni ti ǎgəskabu ma ge Melefit ndo.

¹⁵ Ku tamal nahkay nəŋgu ni wal ti Melefit amahəŋgay naŋ azuhva gayan ya ewi bəza ni. Ay ti ahàr ǎdǎm wál dǎk tǎmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefit ba, tǎwayay mis, tǎgray ere ye ti Melefit awayay ndam gayan *nǎlətani tǎgray ni, tǎnjəhad ǎna sulumani kwa.

3

Ndam mæbi slimi ana ndam ga Yezu

1 Ma goro ya nara nêdâm ni ti ma ge jiri : tamal maslaŋa awayay miŋi bay *mæbi slimi ana ndam ga Yezu ti àdækiba tæwi sulumana dal-dal.

2 Ahàr àdêm bay mæbi slimi ana ndam ga Yezu ti mâla maslaŋa ya tɛŋgɛfɛŋa zlam magudarana do ni, wal gayan bəlan, àgray zlam kwanja kwanja do, mæbi slimi ana ahàr gayan, mâjalay ahàr sulumani, mîgəskabu mirkwi, mîsliki macahi zlam ana mis,

3 àvi vu gayan ana zum ba, àgray terengiz ba ; mâla kudufa, tələgavu akaba mis ba, àdəbay elimeni ba daya.

4 Ahàr àdêm măsər mægəs huđ ahay gayan lala, mächahi zlam ana bəza gayan ti tægəsiki ma, tɛhəŋgrioru ahàr ana had.

5 Nêdâm nahəma, tamal mis əsliki mæbi slimi ana huđ ahay gayan koksah ti əsliki mæbi slimi ana ndam ge Melefit ni tata waw ?

6 Tamal kəfumiyyu bay mæbi slimi ana ndam ge Melefit ti ahàr àdêm kəzum maslaŋa ya ti àpəskia ka mæfəki ahàr ka Yezu a ni. Adaba tamal kəzuma maslaŋa ya ti àpəski ndo na ti emiji zlabay mək Melefit aməgəs nan əna seriya akada ya əgəs *Seteni ni.

7 Maslaŋa ya ti awayay mæbi slimi ana ndam ge Melefit ni ti ahàr àdêm manjəhad gayan mâla sulumani, ti ku ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ndo ni day tədəm nan mis sulumani ; do ni ti etindivi nan, amədiviyu ana Seteni a ahar vu.

Ndam ya təjənaki ndam ga Yezu ni

8 Ndam ya *təjənaki ndam ge Yezu ni day manjəhad gatay mâla sulumani : təgosay mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, tədəbay elimeni əna magray zlam magədavani ba.

9 Təmbərəŋ mæfəki ahàr ka Yezu ba, təjalay ahàr sulumani, kəlavad tægəskabu ma ge jiri ya Melefit àdəfiaba ana leli a ni əna məbərur bəlan.

10 Nahkay ka ya ti kədumiyyu ndam ya təjənaki ndam ge Yezu ni ti ahàr àdêm kəsərur manjəhad gatay. Tamal manjəhad gatay sulumani, mis tɛŋgɛfɛŋa zlam magudarani kà tay ga macalki tay a di do ni ti, dumiyu tay e tæwi gani vu.

11 Wál ya təjənaki ndam ge Yezu ni day ahàr àdêm manjəhad gatay mâla sulumani, tədəmki ma magədavani ke mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, təgray tæwi gatay əna jiri kəlavad.

12 Bay məjənaki ndam ge Yezu ti ahàr àdêm wal gayan bəlan, mächahi zlam ana bəza gayan akaba măsər mægəs huđ ahay gayan lala.

13 Adaba ndam ya təjənaki ndam ge Yezu ni tamal tagray tæwi gatay lala ti mis dek tazləbay tay. Nahkay nday gani aŋgwaz aməwər tay do simiteni, adaba təbu təfəki ahàr ka Yezu *Krist, təsəra nan a lala.

Zlam mangahani ya Melefit àdəfiaba ana leli a ni

14 Nəbukkiuru wakita hini, ay nawayay nakoru nəmənjiyyu kur wudak.

15 Ay tamal ninjiyyu weceweci ndo nahəma, əna ma goro ya nəbukki ni ti akəsər ahəmamam ahàr àdêm tənəhad a huđ ahay ge Melefit bu ni. Bay ga sifa ti Melefit cilin ; huđ ahay gayan ni ti ndam gayan ya *təcakalavu ni. Melefit àdækiba tay ga mədəm ma ge jiri a ; mis təsər jiri ge Melefit ti azuhva tay. Nahkay jiri ge Melefit ti akada ahay ; ndam ge Melefit ti ni akada medikedik ya akay ahay ni.

Melefit lala akaba kânjêhad n̄jêlata ; tamal kagray nahkay ti nday day atagray akada gayak ya kàgray ni.

¹³ Jen̄gi Wakita ge Melefit ana tay kəlavad, vi njêda ana tay kəlavad, cahi zlam ana tay kəlavad duk abivoru ana moru goro.

¹⁴ Njêda ya ti *Məsuf Njêlatani àvuk ga magray t̄w̄vi ni ti kàmənjaləñ akada zlam masakani ba. Kəsəra, njêda gani nani ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit t̄ədəmki ma, mək gəđákani ga ndam məfəki ahàr ke Melefit t̄əbəkuk ahar ga məvuk njêda gani.

¹⁵ Gəskabá zlam gana lala, gray t̄w̄vi ni àna məbər̄uv bəlan̄. Tamal kagray nahkay ti mis dek atəsər nak kəbu kəkoru kama kama e divi ge Melefit vu.

¹⁶ Bi slimi ana ahàr gayak, bi slimi ana zlam ya ti kacahi ana mis ni daya, kəmbərəñ ba. Tamal kagray nahkay ti akahəngay ahàr gayak gayakani, akahəngay nday ya ti t̄əbi slimi ana ma gayak ni daya.

5

Manjêhad ga ndam məfəki ahàr ka Yezu

¹ Kəvalahaki ka zal medewel ba, hi ma àna hən̄kali akada ya ti kəhi ma ana buk ni. Bəza dagwa day hi ma ana tay akada ya ti kəhi ma ana bəza ga muk ni.

² Hi ma ana wál medewel akada ya ti kəhi ma ana muk ni, bəza wal day hi ma ana tay akada ya ti kəhi ma ana bəza ga muk ni. Bay slimi ti ma gayak ya kəhi ana tay ni dek məb̄ələfəñ kə Melefit.

³ Fi ahàr ana wál madakway ya ti ndam gatay t̄əbi eded̄iñ eded̄iñeni ni, kəzumi b̄ər̄uv ana tay ba.

⁴ Ay tamal wal madakway nan̄ àbu àna bəza gayan̄ ahkay do ni àna bəza huđ gayan̄ nahəma, ahàr àdəm t̄əcahay məhənḡrioru ahàr a had ana ndam ga huđ ahay gatay day. Ahàr àdəm t̄əfi ahàr ana mən̄ gatay ahkay do ni ana dedi gatay, adaba bəza dek ti t̄əfi ahàr ana ata bən̄ gatay bilegeni kwa. Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, t̄əb̄ələfəñ kə Melefit.

⁵ Wal madakway ya ti maslan̄a gayan̄ àbi, maslan̄a ya ti àfi ahàr ni day àbi eded̄iñ eded̄iñeni ni ti ajalaki ahàr ke Melefit, ahəngalay nan̄ məlafat akaba məlavad gani do dek, awayay ti Melefit məjənaki nan̄.

⁶ Ay wal madakway ya ti agray zlam ya ti ahàr gayan̄ awayay ni ti ku nan̄ àna sifa nəngu ni kala nan̄ məmətani.

⁷ Hi ma gani nani ana tay lala, ti maslan̄a àngətfəña zlam magudarani kà tay a ba simiteni.

⁸ Tamal mis àfi ahàr ana ndam gayan̄ do ni ti àmbrəña Melefit a, ngulum maslan̄a ya ti àfəki ahàr ke Melefit do ni. N̄ədəmki ma hini ti ahar gəđákani ka ndam ya t̄əfi ahàr ana ndam ga huđ ahay gatay gatayani do ni.

⁹ Tamal kəb̄əki slimi ga wal madakway ka wakita ti t̄əjənaki nan̄ ti, ahàr àdəm àbi àbi ti vi gayan̄ m̄ála kru kru muku, àday zal bəlan̄ cilin̄.

¹⁰ Tamal kawayay məb̄əki slimi ga wal madakway ti ahàr àdəm àgra t̄w̄vi sulumana, mis t̄əzləbaki nan̄ : ahàr àdəm àfia ahàr ana bəza gayan̄ a lala, àgəskabá mis afa gayan̄ a, àbaria asak ana ndam ge Melefit a, àjanakia ndam ya ti t̄əcakay daliya na, zlam gayan̄ ya àgray ni dek sulumani day kwa ti t̄əb̄əki slimi gayan̄.

¹¹ Wál madakway ya ti nday bəza mba ni ti kəb̄əki slimi gatay ka wakita ya t̄əb̄əki slimi ga wál madakway ni ba. Adaba tamal zawal t̄igia eri ana tay a ti tijikia ke divi ge *Krist a, takoru ka zawal.

12 Nahkay ti Melefít aməgəs tay àna seriya adaba ka ya ti tàday zawal ni ti tàmbəŋə ma gatay ya ti tədəm atəgri təwi ana ndam ge Melefít na.

13 Nahaŋ ni ti, tamal təbəkia slimi gatay a ti tàgray təwi do, tənəkə ka masawadani ka mahay ka mahay. Nday ndam masəfa ciliŋ do ; tagray mbada-mbada, tədəgiyu a ma ge mis vu, tədəm ere ye ti àgəski mədəmani do ni daya.

14 Nahkay zla nahəma, nawayay ti bəza wál ya ti zawal gatay tàməta ni ti tōru ka zawal, tīwi bəza, tēbi slimi ana ndam ga huđ ahay gatay. Tamal tagray nahkay ti ndam ezir geli etislíki mədəmki ma magədavani ke leli koksah.

15 Nədəm nahkay ti adaba bəza wál ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tijkia ke divi a àndava, təbu tadəbay divi ge *Seteni.

16 Nahkay tamal wal ya afəki ahàr ka Yezu ni wál madakway təbu afa gayanə nahəma, ahàr àdəm mēfi ahàr ana tay, ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsə gani bu ni tēfi ahàr ana tay ba. Nahkay ndam ge Melefít ni tislíki mēfi ahàr ana wál madakway ya ti ndam gatay tēbi ni ciliŋ.

17 Nihi ti nədəmki ma ka gədəkani ga ndam ge Melefít. Nday ya ti tagray təwi lala ni ti ahàr àdəm tázlabay tay mātəm ge mis ndahaŋ ni, ahar gədəkani tázlabay nday ya ti tazay njədə gatay ga məhi ma ge Melefít ana mis akaba ga macahi zlam ana mis ni.

18 Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi : « Ka ya ti kəzləbüm hay àna sla nahəma, kəwəlümikabu pakama ga macafəŋə naŋ kə məzum zlam a ba. » Àbu məbəkiani nahkay hi keti : « Bay magray təwi ti ahàr àdəm təvi endif gayanə kwa. * »

19 Tamal mis bəlanə ađəmki ma magədavani ka gədəkani ga ndam ge Melefít ti kəgəskabu ba ; kəgəskabu ti si tamal mis cə mahkər tagray sedi gani tata kwa.

20 Nday ya ti tàgudara zlam a ni ti, hiki ma ana tay kə meleher ge mis dek. Tamal kagray nahkay ti nday ndahaŋ ni atagray aŋgwaz, atagudar zlam do.

21 Ma ya nəhuk nihi ni ti nəhuk kə meleher ge Melefít, kə meleher ga Yezu Krist, akaba kə meleher ga *məslər ge Melefít ya Melefít adaba tay a ni : nəhuk nahəma, gray zlam ya ti nəhuk ni, gri zlam ana mis dek kala-kala, kicirkaba mis a ba.

22 Tamal kawayay məfiyu mis ga magray təwi e kidiŋ ga ndam ge Melefít bu ni ti, kàgray weceweci ba. Səra manjəhad gayanə a day ; tamal sulumani ti kəbəkí *ahar gayak ka ahàr gayanə ga məvi njədə ge Melefít. Tamal mis ndahaŋ təbu tagudar zlam ti kəhurkiviyu ka tay ba. Bi slimi ana ahàr gayak, ti kənjəhad njələta.

23 Kisi yam yam ciliŋ va ba ; cakay zum gəzít azuhva arməwər ga huđ gayak ni, adaba kəlavad kəbesey do.

24 Magudar zlam ge mis ndahaŋ ti mis dek tipi ; ku tamal tàgrafəŋə seriya kə tay a faŋ ndo nəŋgu ni mis dek təsəra. Ay ge mis ndahaŋ ni ti ni tipivu do, si kələŋ ga magrafəŋə seriya kə tay a day kwa ti mis atəsər.

25 Nahkay day, zlam sulumani ge mis ya tagray ni ti mis dek tipi ; ku tamal mis tagray zlam sulumani ya mis ndahaŋ tipi do nəŋgu ni mis etipi, adaba zlam sulumani ti àŋgəhvu koksah.

* 5:18 Mənjay Mimbiki 25.4 akaba 1 Korəŋ 9.9 ; Meciyu 10.10 ; Lük 10.7. Ka sarta gani nani ti tabəhad hay, slasla təcəlki, hay ni azləbvu. Melefít àdəm təcəfəŋə slasla na ga məzum hay na ba.

6

¹ Nday ya ti nday evidi ni dek ti ahàr àdám tawayay mähəngrioru ahàr a had ana ndam ya təgur tay ni. Tamal tagray nahkay ti mis etindivi Melefit azuhva tay do, atədám ma ge Melefit ya macahi ana mis ni zlam masakani do daya.

² Tamal ndam ya təgur tay ni nday day təfəki ahàr ka Yezu ti, ahàr àdám evidi ni təgri təwi sulumani ana tay àtam ya ti akal təgri ana ndam ya tagur tay, təfəki ahàr ka Yezu do ni. Ahàr àdám təgri təwi sulumani ana tay nahkay ti adaba tawayay tay azuhva məfəki ahàr gatay ni. Nğay ndam ya ti təgur tay ni bəza ga mənə gatay, nahkay tislīki magudari təwi ana tay ti təhi ana ahàr ba.

Mis ya təcəhi zlam magədavani ana mis ni

Zlam nday nani ti ahàr àdám kəcəhi ana mis, kəhi ana tay ti tğray.

³ Pakama ga Bay geli Yezu *Krist ti pakama ge jiri ; mis ya təfəki ahàr ni dek təcəhi divi gani ana mis akada ga pakama gayanə ya àdám ni. Ay tamal maslaŋa nahəŋ acəhi zlam ndəhəŋ gərgəri akaba pakama gani nani ana mis, əgəskabu pakama ge Melefit jireni ni do nahəma,

⁴ maslaŋa gani nani akada əpi divi lala do. Azay ahàr gayanə akada mis gədakani, əsər zlam do simiteni, tamal əgray gejewi akaba mis do ni ti èbesey koksah ; taləgavu akaba mis əki ka pakama masakani. Tamal agray nahkay ti mis tagray solu, taləgavu, tindivi Melefit, tahənday ma ge mis,

⁵ təmbrəŋ ləgayvu gani day-day do. Ndam ya ti tagray nahkay ni ti majalay ahàr gatay magədavani, təsər divi ge jiri va do. Təhi ana ahàr məfəki ahàr ka Yezu ti divi ga mənəgət elimeni.

⁶ Tamal mis adám zlam ya ti naŋ əbu əna naŋ ni əslia gayanə a, amərvu əna naŋ nahəma, məfəki ahàr ka Yezu ni avi zlam sulumani dal-dal ededīŋ.

⁷ Adaba tiweya leli a duniya va ti leli məbi əna zlam bi ; ka ya ti aməmət, amasləka a duniya ba ni day aməhəl zlam koksah.

⁸ Əgia nahkay ti tamal leli məbu əna zlam məzumani akaba zlam məbakabani nahəma, ahàr àdám mədám zlam nday nani əslia geli a, məmərvu əna naŋ.

⁹ Ay nday ya ti tawayay mənəgət elimeni nahəma, *Seteni esipet tay, aki kambazl ana tay ga məgəs tay, agray ti tawayay zlam əsabay, ay zlam ya ti tawayay ni ti zlam masakani, əjənaki mis do : agudar mis, ejiŋ naŋ simiteni sawaŋ.

¹⁰ Mawayay siŋgu ti dəgus ga zlam magədavani a duniya bu dek. Mis ndəhəŋ tadəbay əsabay ; nday gani tija ke divi ga məfəki ahàr ka Yezu a, təgri daliya dal-dal ana ahàr gatay, əgia akada tatəhad v u gatay əna miŋgic.

Sawari gərgərani ka mandav ga pakama

¹¹ Ay nak ti nak mis ge Melefit. Cuhwəfəŋa kə zlam nday nana. Ere ye ti ahàr àdám kadəbay ni ti nihi : jiri, mähəngrioru ahàr a had ana Melefit, məfəki ahàr ka Yezu lala, mawayavani, məbeseni, manjəhadani kuđufa.

¹² Zay njəda gayak, kadvu əna məfəki ahàr gayak ka Yezu, adaba kadvu gani nani ti əbəlay dal-dal. Melefit əzalay kur ga məvuk *sifa ya əndav day-day do ni ; nahkay ti bi slimi ana sifa gani lala. Kəgra sedi gana kə meleher ge mis a kay, kədəm nak mis ga Yezu ; gayak ya ti kəgray nahkay ni ti əbəlay dal-dal.

¹³ Nəhuk ma hini ti kə meleher ge Melefit, naŋ ti avi sifa ana zlam dek. Nəhuk ti kə meleher ga Yezu *Krist daya, naŋ ti əgra sedi a kə meleher ga Pons Pilet a ; gayanə ya əgray nahkay ni ti əbəlay dal-dal. Nəhuk nahəma,

¹⁴ zlam ya ti Melefit àhuk gray ni ti gəskabá lala, ku zlam gəziteni gani day kəgudar ba, gray ti mis tənğətfuka zlam magudarana ba simiteni, duk anivoru ana vad ga Bay geli Yezu Krist ya amara ni.

¹⁵ Vad gani nani ti Melefit afəkad, amədfiki ana leli ka sarta ya awayay ni. Melefit ti nañ bəlan, agur zlam dek ti nañ cilin, avi məmərani ana mis ti nañ ; nañ Bay agur bəbay ndahan ni dek, nañ gədəkani agur gədəkani ndahan ni dek ;

¹⁶ anjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani ti nañ cilin ; anjəhad a masladani bu, mis təhədfəŋiyu koksah ; maslaŋa ya ti epia nañ a ni ti àbi, maslaŋa ya ti esliki mipi nañ ni day àbi. Mis dek təzləbay nañ, nañ àbu àna njəda ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

¹⁷ Nday ya ti təbu àna elimeni a duniya bu ni ti, hi ana tay tiji zlabay ba, təfəki ahàr ke elimeni gatay ni ba, adaba elimeni ti amandav. Təfəki ahàr ti ke Melefit, adaba Melefit ti avi zlam sulumani ana leli dal-dal, zlam sulumani ya avi ana leli do ni ti àbi ; awayay ti məmərnu àna nañ.

¹⁸ Hi ana tay tğri zlam sulumani ana mis, zlam sulumani ya təgray ni ti miği elimeni gatay. Təvay zlam àna məbərnuv bəlan, təhi ana ahàr zlam gatay ni gatay gatayani cilin ba.

¹⁹ Tamal tagray nahkay ti taŋgah zlam sulumani ya àndav day-day do ni, kama kama ti atəmərnu àna nañ. Zlam sulumani ya atəmərnu àna nañ ni ti sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti sifa ededŋ ededŋeni.

²⁰ Timote wur goro ni, zlam ya ti Melefit afukvù a ahar vu ni ti bi slimi lala. Tamal mis taləgavu àki ka pakama masakani, tijkia ke divi ge Melefit àna nañ a ti kəgray akada gatay ni ba. Tamal mis tədəm ma magədavani, təhi ana ahàr təsəra zlam a, ay təsər zlam ededŋ ededŋeni do ni ti kəgray akada gatay ni ba daya.

²¹ Mis ndahan tədəm təsəra zlam a ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tijkia ke divi ga məfəki ahàr ka Yezu a àndava.

Melefit mğri sulum gayan ana kəli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cɛ ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cɛ ni

Maslaɲa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka sarta ya ti Pol àbɛki wakita hini ni ti tàfiya naɲ a danɲay va keti (2.9) ; ku ndam gayan nɛngu ni tàdɛba naɲ a dal-dal day kwa ti tàdi ahàr (1.16-17). Pol àsɛra, sarta gayan ɛnɲia wudak, ɛndeveriɲaba tɔwi gayan a (4.6-7).

Pol àbikioru wakita hini ana Timote ti ga mɛvi njɛda, ga mɛhiani àmbrɛɲ tɔwi ya àvi ni ba, ku tamal mis ndahaɲ tɛgri daliya nɛngu ni àmbrɛɲ ba (2.1-13 ; 3.10-17 ; 4.1-5). Akada ga pakama gayan ya àdɛm a wakita ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni bu ni ti àdɛm si Timote àhurkiviya ku nday ya ti tagray gejewi, tɛahi zlam magɛdavani ana mis kwa ni ba (2.14-26). Àdɛm ka sarta ya ti duniya ara andav wudak ni ti mis atagudarkivu zlam dal-dal, ay Timote àhurkiviya ka tay ba (3.1-9). Awayay ti Timote acahi ma ge Melefit ana mis, àmbrɛɲ ba (1.14 ; 3.14 ; 4.2).

Pol àdɛm mis ndahaɲ tàmbrɛɲa naɲ a (1.15 ; 4.10, 14, 16). Àdɛm sak cɛ awayay ti Timote màra afa gayan a (4.9, 21), adaba Timote ti ɛgia akada wur ga huɔ gayan a (1.2 ; Filip 2.22).

Ay ku tamal Pol àsɛra sarta gayan ɛnɲia wudak, ku tamal mis ndahaɲ tàmbrɛɲa naɲ a, ku tamal naɲ àbu acakay daliya nɛngu ni, àmbrɛɲ mɛfɛki ahàr gayan ka Yezu ndo ; àsɛra, Yezu amahɛngay naɲ ti mɛhuriyu a Mɛgur gayan vu a huɔ melefit bu (4.18). Azlɛbay Yezu, àmbrɛɲ do.

Sa ga Pol

¹ Abɛki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Nigi zal asak ti ka mawayay ge Melefit, ti nɛhi pakama gayan ana mis. Pakama gayan ni ti nihi : Tamal tigia akada mis bɛlaɲ akaba Yezu Krist a ti amɛvi sifa ana tay.

² Nɛbukki ti ana nak Timote. Nak ti kigia wur goro a, nawayay kur dal-dal. Baɲ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgruk sulum gatay, tɛjɛnaki kur, tɛgray ti kɛnjɛhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

Pol agri sɛsi ana Melefit, avi njɛda ana Timote daya

³ Nɛgri sɛsi ana Melefit. Melefit ti nɛgri tɔwi àna huɔ bɛlaɲ, akada ga ata baba ya tɛgray ni. Nahɛngalay naɲ kɛlavaf, mɛlavaf akaba mɛlafat gani do dɛk ; kɛla ya ti nahɛngalay naɲ nahɛma nahɛngaluk naɲ daya.

⁴ Ka ya ti mɛdevu ni ti kitɔwa, kawayay ti mɛdevu do ; nahkay ti ka ya ti nahɛngalay Melefit ni ti nɛjalakuk ahàr, nawayay mipi kur. Tamal nɛpia kur a ti anamɔrvu dal-dal.

⁵ Nɛgri sɛsi ana Melefit adaba nɛsɛrkia ahɛmamam kɛfɛki ahàr ka Yezu àna huɔ bɛlaɲ ni. Dedi gayak Lɛwis akaba muk Ewnis tɛfɛkia ahàr enji gayak a ; nɛsɛra, nak day kɛbu kɛfɛki ahàr akada gatay ni.

⁶ Nahkay zla nahɛma, nɛhuk kadvu ga magray tɔwi àna njɛda ge Melefit ya àvuk ni. Kɛsɛra àvuk njɛda gani nani ti ka ya ti nɛbɛkuk ahar ni.

⁷ Kàgray anḡwaz ba, adaba Melefít àvia Məsuf gayan ana leli a ; Məsuf gani nani agray ti màgray anḡwaz ba. Məsuf gani nani ti avi njəda ana leli dal-dal sawan. Avi njəda ana leli ti màwayavu, màbi slimi ana ahàr geli lala daya.

⁸ Ègia nahkay ti kàgray mimili ba, hi ma ga Bay geli ana mis àna njəda gayak dek. Goro ya tàfiyu nu a danḡay vu azuhva Yezu ni ti kàgray mimili àna nan ba daya. Tamal mis təgruk daliya azuhva *Ma Məweni Sulumani ga Yezu ni akada goro ya təgru ni ti gəskabu, adaba Melefít avi njəda ana leli ge mebeseni.

⁹ Melefít ti àhənga leli a, àzala leli a ge migi ndam gayan njəlatana. Àgray nahkay ti azuhva təwi geli ya màgri ni do ; àgray ti ka mawayay gayan, àgri sulum gayan ana leli azuhva təwi ga Yezu *Krist ya àgri ana leli ni. Kwa ka sarta ya Melefít àgraya məlan a fan ndo ni Melefít àdəm aməgri ana leli nahkay.

¹⁰ Ere ye ti Melefít àdəmbiyu ahaslani amagray ni ti, nihi ti àgra. Àgray ti àna məslərbiyu Yezu Krist Bay mahəngay leli ni. Krist ti àgray ti kisim migi zlam masakani, àhi Ma Məweni Sulumani ana leli ti mənḡat sifa àna nan, məmət day-day ba.

¹¹ Ma Məweni Sulumani gani nani ti Melefít àzalay nu ti nəhioru ana mis ; nigia zal asak gayan a ga macahi ma gani ana mis a.

¹² Təgru daliya hini ti adaba nàgra təwi gana lala, ay nàgray mimili àna nan do, adaba nəfəkia ahàr ka Yezu a, nəsəra nan a lala. Nəsəra esliki majəgay ere ye ti àfuvu a ahar vu ni duk abivoru ana vad ga manḡa gayan a. *

¹³ Kəsəra pakama ge jiri goro ya nəhuk na. Gray ere ye ti nəhuk ni : fəki ahàr ka Yezu Krist lala, wayay ndam ge Krist lala daya, adaba nak kəbu akaba nan akada mis bəlan.

¹⁴ Melefít àvuka zlam sulumana ; bi slimi lala. *Məsuf Njəlatani àniviyu ana leli a məbəruv bu ; aməvuk njəda gani.

¹⁵ Kəsəra, ndam geli ya nday ga had Azi ni dek təmbrəna nu a. Fizel nday ata Hermozen day təmbərəna nu a akaba nday ndahan na.

¹⁶ Ay Onesifor àvua njəda sak kay, goro ya tàfiyu nu a danḡay vu ni ti àsi mimili ndo. Nahkay nawayay ti Bay geli màgri sulum gayan dal-dal ; nawayay ti màgri ana ndam ga huđ ahay gayan daya.

¹⁷ Ka ya ti Onesifor àra a Rom a nahəma, àzay njəda gayan dek ga madəbay nu, mək àdua ahàr a.

¹⁸ Nawayay ti Bay geli màgray ti Melefít màgri sulum gayan a vad ya ti Yezu amara ni. Təwi ga Onesifor ya àgri ana leli e Efez ni dek ti kəsəra lala.

2

Za njəda gayak dek ga madəbay Yezu

¹ Wur goro ni, nak ti zay njəda gayak dek ga madəbay Yezu *Krist ; agruk sulum gayan ga məjənaki kur ti Yezu Krist gani.

² A haslani ti kicia ma goro ya nəhuk na ; ma gani nani ti mis kay ticia, tagray sedi gani tata. Nahkay ti daba ndam jireni ndahan a, cahi zlam gani ana tay ti nday day tisliki macahiani ana mis ndahan bilegeni.

³ Tamal mis ndahan təgruk daliya ti gəskabá akada geli na. Gri təwi ana Yezu Krist lala, gray təwi akada ga zal slewja sulumani ya ebesey daliya ni.

* **1:12** Ere ye ti àfuvu a ahar vu ni : mis ndahan tədəm Pol awayay adəm Ma Məweni Sulumani. Mis ndahan tədəm Pol adəm ere ye ti àfuvu a ahar vu ana Yezu ni : tamal nahkay ti Pol awayay adəm sifa gayan ahkay do ni təwi gayan ya agri ana Melefít ni.

⁴ Maslaṅa ya ti awayay magray tawi ga slewja ni ti awayay magray ere ye ti àbɛlafəŋ kà gəɖakani gayan ni. Zal slewja àhurkiviyu ke tawi ga nday ya ti nday ndam slewja do ni koksah.

⁵ Məsəra, tamal maslaṅa awayay macuhwakabani akaba mis ndahan ti ahàr àdəm məcuhway àna divi gani. Do ni ti ku tamal ənɲia enji a nənɲu ni atəvi zlam ka duwa gani do.

⁶ Məsəra daya, ka ya ti bay ga vɛdan edi zlam ana ndam məwəsi vɛdan nahəma, maslaṅa ya ti təvi zlam enji ni ti nan ya ti àza nɲəɖa gayan a dek, àwəsa vɛdan a lala ni.

⁷ Ere ye ti nəhuk nihi ni ti ahàr àdəm kici lala. Bay geli aməvuk nɲəɖa gayan ti kəsər ma gani dek.

⁸ Sərki ka Yezu Krist. Nan ti wur huɖ ge Devit ; àməta, mək àŋgaba e kisim ba. *Ma Məweni Sulumani ya nəhioru ana mis ni ti nahkay.

⁹ Təgru daliya ti azuhva Ma Məweni Sulumani gani nani ; ku məfiyu nu a danɲay vu day təfiya nu a akada nàɲudara zlam a. Ay pakama ge Melefit ti təfiyu a danɲay vu ndo.

¹⁰ Ègia nahkay ti nəbesey daliya ya təgru ni dek azuhva ndam ge Melefit ya adaba tay a ni. Nawayay ti nday day Melefit mahanɲay tay àna tawi ga Yezu Krist, nawayay ti təhuriyu a mələŋ masladani ge Melefit vu, tənɲəhad ga kanɲay-kanɲayani eslini.

¹¹ Ma ge jiri, ahàr àdəm mis tégəskabu ni ti nihi : Tamal məmət ka ahar bəlan akaba Yezu ti

amələbu àna *sifa ya àndav ɖay-ɖay do ni ka ahar bəlan akaba nanɲ daya* ;

¹² tamal məbesey daliya ka ahar bəlan akaba nanɲ ti aməhuriyu akaba nanɲ a bay gayan vu daya ; tamal mədəm məsər nanɲ do ni ti nanɲ day amədəm əsər leli do ;

¹³ ay ku tamal məgray ere ye ti məhibiyu amagray ni va do nənɲu ni, nanɲ ti amagray ere ye ti àdəmbyu amagray ni, àmbrəŋ magrani do, adaba ere ye ti àdəmbya amagray ni ti si agray kwa ; divi gayan nahan àbi simiteni.

Bay slimi ti tawi gayak ya kəgri ana Yezu ni ti mɛla tawi ge jiri

¹⁴ Ma goro hini ya nədəm ni dek ti hənɲri ana mis lala. Hi ana tay tələgavakivu ka pakama gərgərani ba ; hi ma hini ana tay àna slimi ge Melefit. Maləgavani àkivu ka pakama gərgərani ti zlam masakani àbɛlay do simiteni, ejiŋ ndam ya təbi slimi ni.

¹⁵ Zay nɲəɖa gayak dek ti zlam ya kagray ni dek mabɛlafəŋ kè Melefit. Ahàr àdəm tawi gayak ya kagray ni àsuk mimili ba ; hi ma ge jiri ge Melefit ana mis àna divi gani.

¹⁶ Tamal ndam ya təsər Melefit do ni tagray gejewi ti kəhurkiviyu ba. Gatay ya tagray nahkay ni ti kələvad tagudarkivu zlam àkivu ;

¹⁷ pakama gatay ya tədəm ni ti ejiŋ mis, egi akada ambələk ya ezi, asagakivu ni. Ata Himeni nday ata Filet day təkibu ka tay :

¹⁸ nday ti tədəm mis tənɲaba e kisim ba àndava ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tɲikia ke divi ge jiri a, tagray ti mis ndahan təmbrəŋ məfəki ahàr gatay ka Yezu.

---

* **2:11** Məmətani akaba Yezu ti awayay adəmvaba məmbrəŋ manɲəhad geli magədavani ya ahaslani ni dek.

¹⁹ Ay jiri ge Melefit ti anjəhad kanğay-kanğay ; nañ akada asak ga ahay ya tafakada lala, adaday do ni. Zlam abu məbəkiani ka asak ga ahay gani nani nahkay hi : « Bay Melefit əsəra ndam gayan a.† » Abu məbəkiani keti : « Maslaña ya ti ədəm nañ mis ga Bay Melefit lu nahəma, məmbrəñ magudar zlam simiteni. »

²⁰ A ahay ge mis gədəkani bu ni ti zlam təbu kay ga məbəviyu zlam. Nday dek ti ga gru ahkay do ni ga evirzegena cilin do ; ndahan ge biyem ahkay do ni ge eliöisl. Nday ya ti sulumani ni ti tagray təwi əna tay ga vad ga wuməri ; nday ndahan ni ti ni tagray təwi əna tay kəlavad.

²¹ Nahkay tamal maslaña əmbrəña zlam magədavani ya nədəmki ma na dek ti əgia akada zlam məbəviyu zlam sulumani. Bay ahay ni azay, abarafəña ti mīgi *njəlatani, agray təwi əna nañ tata. Aslamalay lala ga magray təwi əna nañ, awayay magray təwi sulumani əna nañ dek.

²² Zlam magədavani ya bəza dagwa tawayay magrani dal-dal ni ti kəhurkiyiyu ba. Zlam ya ti ahər ədəm kadəbay ni ti nday hi : jiri, məfəki ahər ka Yezu lala, mawayavani, manjəhad sulumani akaba ndam ya ti tahəngalay Bay geli Yezu əna məbərur bəlan ni.

²³ Tamal ndam muru tagray gejewi əki ka pakama masakani ti kəhurkiyiyu ba. Səra, zlam nday nani ti egi ləgayvu.

²⁴ Ay maslaña ya agri təwi ana Bay geli ni tələgavu ata mis ba. Ahər ədəm manjəhad gayan mālā sulumani kə meleher ge mis dek ; misliki macahi zlam ana mis ; tamal mis təbi seki ti məbəsey.

²⁵ Tamal mis ndahan tədəm ma gayan ya ədəm ni ma ge jiri do nahəma, ahər ədəm acahi zlam ana tay əna kudufani. Tamal agray nahkay ti bi Melefit amagray ti təmbatkaba majalay ahər gatay a, ti təsər divi ge jiri.

²⁶ Ndam nday nani ti *Seteni əgəsa tay əna kəmbazl gayan a, awayay ti təgray ere ye ti awayay ni. Ay tamal təmbatkaba majalay ahər gatay na, əgia sulumana ti, atətamfəña kə kəmbazl ge Seteni na.

3

Ere ye ti amagravu ka mandav ga duniya ni

¹ Səra lala : ka ya ti duniya amandav wudək nahəma, sarta gani emigi zləzlada.

² Ka sarta gani nani ti mis etigi ndam eri, atawayay singu, etiji zləbay, atəhi ana ahər zlam gatay ya tagray ni dek ti zlam sulumani, etindi Melefit, atəgəsiki ma ana ata bəñ gatay do, atəgri səsi ana mis do, atamənjələñ ka zlam *njəlatani akada zlam masakani,

³ ku ndam ga huf ahay gatay day atawayay do, atəmbərəñ mizirey mis do, atədəmki ma magədavani ke mis, atagray zlam ya ti məbərur gatay awayay ni dek atəmbərəñ do, atəgri dəliya ana mis kəlavad, atawayay jiri do,

⁴ atəsəkumoru mis, atəjalaki ahər ka zlam ya tagray ni do, atəhi ana ahər tətam mis ndahan dek ; atawayay zlam ya məbərur gatay awayay ni cilin, atawayay Melefit do simiteni.

⁵ Ndam nday nani ti atədəm nday ndam ya təzləbay Melefit ni, ay ngay Melefit nañ abu əna njəda ga məmbatikaba majalay ahər ana mis a ti atəgəskabu va do. Ndam nday nani ti kəhurkiyiyu ka tay ba.

⁶ Mis ndahan e kidin gatay bu təbu tagosay mis, təhuriyu a ahay vu afa ge mis, tesipet wāl ya təsər zlam do ni ; əgia akada təki kəmbazl ana tay. Wāl nday

† 2:19 Mənjay Macalani 16.5.

nani ti tǎbu tagudar zlam dal-dal, tǎjalaki ahàr ka zlam gǎrgǎrani ya mǎbǎruv gatay awayay ni cilij ;

⁷ tǎbu tǎcahay zlam kǎlavað, ay tisliki mǎsǎr jiri ge Melefit koksah.

⁸ A haslani ti ata Zenes nday ata Zembres * tǎwaya macafǎŋa Mǎwiz ga magray tǎwi ge Melefit a : nahkay day mis nday nani tawayay macafǎŋa leli ga magray tǎwi ge jiri a ; majalay ahàr gatay ðek magǎdavani, mǎfǎki ahàr gatay ke Melefit ni ǎgia zlam masakana.

⁹ Ay zlam gatay ya tagudar ni amazoru tay kama do, adaba mis ðek atǎsǎr nday ndam muru, akada ga ata Zenes nday ata Zembres ya mis tǎsǎra nday ndam muru ni.

Kǎmbrǎŋ ere ye ti kǎcahay ni ba

¹⁰ Ay nak ti kǎsǎra zlam ya nǎcahuk na ðek lala ; kǎsǎra manjǎhad goro a, kǎsǎra zlam ya nawaway nagray na, kǎsǎra ahǎmamam nǎfǎki ahàr ka Yezu na, kǎsǎra ahǎmamam nǎbesey zlam na, kǎsǎra ahǎmamam nawaway mis na, kǎsǎra nǎmbrǎŋ tǎwi goro do.

¹¹ Kǎsǎra daliya goro ya mis tǎgru na akaba daliya ndahan ya nǎcakay na. Daliya gani nani ti nǎcakay a Antiyos, a Ikoniyum akaba e Listir ; daliya weley ya nǎcakay ndo ni weley, ku nǎcaka daliya emitena nǎŋgu ni Bay goro ahǎŋga nu a.

¹² Sǎra, ku way way do awayay manjǎhadani akaba Yezu Krist akada mis bǎlan, azlǎbay nan lala ti, mis atǎgri daliya.

¹³ Ay ndam cuðay akaba nday ya ti tagosay mis ni kǎlavað atagudarkivu zlam ; etijijikia mis ndahan ke divi a, nday day etijikia ke divi a.

¹⁴ Nak ti kǎmbrǎŋ zlam ya ti kǎcaha, kǎgǎskabá ǎna huð bǎlan ni ba. Kǎsǎra nday ya ti tǎcahuk zlam na ; nahkay kǎsǎra zlam gani nani ti zlam ge jiri.

¹⁵ Kwa nak a wur bu ni ti kǎsǎra Wakita *njǎlatani ge Melefit a ; wakita gani nani ti adǎfukki divi ga majalay ahàr sulumani, nahkay Melefit amahǎŋgay kur adaba kǎfǎki ahàr ka Yezu *Krist.

¹⁶ Pakama ya mǎdi ahàr a Wakita ge Melefit ni bu ni ðek ti Melefit àvi majalay ahàr gani ana mis ga mǎbǎkiani ; pakama ge Melefit ti ajǎnaki leli ga mǎðǎfiki zlam sulumani ana mis, ga madǎfaki zlam magǎdavani ti magǎdavani eðeðŋ, ga mambatikaba majalay ahàr ana mis a, akaba ga macahi divi ge jiri ana mis.

¹⁷ Melefit àvi pakama gayan ana mis ti mis gayan lu mǎslamalavu lala, mǎsliki magray tǎwi sulumani weley weley do ðek.

4

Hioru ma ge Melefit ana mis

¹ Ere ye ti nǎhuk nihi ni ti nǎhuk kǎ meleher ge Melefit ; nǎhuk kǎ meleher ga Yezu *Krist daya, nan ya ti amara magrafǎŋa seriya kǎ ndam ya nday tǎbu ana sifa na akaba kǎ ndam ya tǎmǎta na. Nǎhuk ti adaba amǎŋgazlivu ana leli, amǎgur mis ðek. Ere ye ti nǎhuk ni ti nihi :

² Hioru ma ge Melefit ana mis. Ku mis tawayay miceni, ku tǎwayay do nǎŋgu ni, hi ana tay, kǎmbrǎŋ ba. Hiiki ma ana tay ka zlam gatay ya tagudar ni, lagǎ ana tay, vi njǎða ana tay. Ku tamal tiçiaba zlam ya ti kacahi ana tay na ðek ndo nǎŋgu ni, kǎzumki bǎruv ka tay ba, bǎsa.

* **3:8** Ata Zenes nday ata Zembres ti, ndam Zude tǎðǎm nday ndam mǎsǎr zlam ga had Ezip ka sarta ge Mǎwiz ni (mǎnjay Maharana 7.11, 22).

³ Adaba sarta nahan amara ; ka sarta gani nani ti mis ndahan atawayay ma ge jiri na macahi ana tay ni va do. Atadabay ere ye ti mæbæruv gatay awayay ni cilij, atæzalakabu mæsis ndahan kay ga macahi ma ya tawayay miceni ni ana tay.

⁴ Atæbi slimi ana ma ge jiri va do ; atæbi slimi ana ma masakani sawan.

⁵ Ay nak ti njæhad njan-njan ; ka ya ti mis tægruk daliya ni ti besa ; hi *Ma Mæweni Sulumani ana mis kælavad. Tamal kagray nahkay ti, kægri tæwi ana Melefif akada ya adaba kur a awayay ti kagray ni.

Pol adam ara amat wudak

⁶ Nu ti sarta goro enjia wudak. Nara nævi ahær goro ana Melefif akada ga zum ya tabæhadi ni.

⁷ Nækadva ana tæwi goro ya nægray na lala. Nèndeverinjaba tæwi ya Melefif àhu nægray na dek akada ge mis ya acuhway, enjua ka mælan mædukana ni. Næmbræn mæfæki ahær goro ka Yezu ndo simiteni.

⁸ Ku nihi Melefif àslamatuva zlam a, Bay geli amævu azuhva tæwi goro ya nægri ni ; amævu ti ana jiri gayan. Adaba Bay geli Yezu ti agrafænja seriya kè mis ana jiri a : amævu zlam ti ana nu cilij do ; amævi ti ana ndam ya tajægay mara gayan ana mæmærani ni dek daya.

Pakama ga Pol ka mandav ga wakita gayan

⁹ Zay njæda gayak dek ga marana afa goro ke wecewecena,

¹⁰ adaba Demas ti awayay zlam ga duniya, æmbrænja nu a, àslæka àdoru a Tesalonik. Kreskens day àdoru ka had Galasi, Tit ti ni àdoru ka had Dalmasi.

¹¹ Maslanja ya ti nan æbu akaba nu ni ti Læk cilij. Nahkay kara nahæma zubiya Mark a ju, adaba Mark ti esliki mæjænaki nu ke tæwi ge Melefif tata.

¹² Tisik ti næslæroya nan e Efez a.

¹³ Ka ya ti næslækabiya a Truwas afa ga Karpus a ni ti næmberbiya mugudi goro a ; zubiya ji. Hælubiya wakita goro a daya ; wakita ya ti ga ambæl ni tægajazlkukbiya ahær ba.

¹⁴ Eleksender zal gæzan ni àgrua cuday a dal-dal ; ere ye ti àgru ni ti Bay geli amatraæ nan bilegeni.

¹⁵ Eleksender ti àgray ti mis tægæskabu ma geli ya mæhi ana tay ni ba simiteni ; nahkay nak day bavu slimi ana nan.

¹⁶ Ka ya ti tægafua seriya enjenjena, nèhægriænja ana ndam ge seriya ni ti, maslanja ya æjænaki nu ka ma gani ni ti àbi ; mis dek tæmbrænja nu a. Melefif mæmberænja zlam gatay ya tægray na kà tay a !

¹⁷ Ay Bay geli æjanakia nu a, àvua njæda ; nahkay nèhia ma gayan ana mis a àndava, ndam ya tæfæki ahær do ni dek ticia. Seriya àgæs nu ndo ; àhægafænja nu kà mazlahku a. *

¹⁸ Bay geli amahægafænja nu kè mis ya tægru cuday na dek ; amahægay nu ti nèhuriya a Mægur gayan ya e melefif bu ni vu. Nan ti mis dek tæzlæbay nan ga kanjay-kanjayani ! Aya nahkay.

¹⁹ Gri sa goro ana Prisil nday ata Ekiles. Gri sa goro ana ndam ga huð ahay ga Onesifor daya.

²⁰ Erest ti ànjæhadia a Koren a. Trofim ti èbesey do, næmberbiya nan e Milet a.

* **4:17** Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya tæwæl tay ana seriya ni ti tæbi tay ana mazlahku ti tæhæpæð tay. Nahkay bi Pol awayay adæm tækad nan ndo ; ay bi awayay adæm Yezu àhægafænja nan kè Setena ahkay do ni kà ndam ezir gayan na cilij.

²¹ Wudaka ahar kusi ti zay njɛda gayak dek ga marana afa goro a.
Ata Ewbɛl, Pɛden, Lin, Klodiya akaba bɛza ga mɛn geli ndahan ni dek
tɛgruka sa.

²² Bay geli mɛlɛbu akaba kur, mɛgri sulum gayan ana kɛli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni

Maslaɗa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Tit : Tit ti tàgrakabá tǎwi akaba Pol a (2 Koreɗ 8.16-24). Pol àwayay Tit dal-dal (2 Koreɗ 2.13 ; 7.6) ; ka sarta ya ti tàfaya Pol a daɗgay ba ni ti Pol àmbərɓu Tit ka haɗ Kret ga mǎgur ndam ga Yezu ya tǎɓu eslimi ni (1.5). Kret ti haɗ gǎɗakani a huɗ ga yam bu, gwar ka haɗ Gres ; ka sarta ga Pol mis ndahaɗ tǎdǎm ndam Kret ti ndam magudar zlam, nday ndam malfada daya ; ku zal Kret nahaj day àdǎm nahkay (1.12).

Pol àbikioru wakita hini ana Tit, awayay ti tǎbakabu ahàr a Nikopolis (3.12) ; àbikioru ti ga mǎɗǎfiki ahǎmamam mǎgray tǎwi ya àvi ni. Pol àdǎm ku tamal ndam Kret tǎgǎskabu ma gayan do naɗgu ni, si Tit acahi manjǎhad sulumani ana tay, alǎgi ana tay, àmbrɗ ba kwa. Pol awayay ti ndam Kret ya tǎgǎskabu Yezu ni tǎnjǎhadkabu àna sulumani (1.6-9 ; 2), tǎgǎskabu ma magadavani ba (1.9-16 ; 3.9-11), tǎhɗgrioru ahàr a haɗ ana ndam ga ɗgumna (3.1-2).

Ndam Kret ti tǎdǎba divi magadavani ya ti mǎɓɗɗuv gatay awayay na tǎtam mis ndahaɗ ni, ay ku tamal nahkay naɗgu ni Pol àdǎm ahaslani ti leli ðek ndam magudar zlam akaɗa gatay ni ; Melefit àhɗɗgay leli ti adaba mǎsia cicihi a cilin, do ni ti azuhva tǎwi geli ya mǎgray ni do (3.3-7).

Sa ga Pol

¹ Abèki wakita hini ti nu Pol, nu bay mǎgri tǎwi ana Melefit, nu zal asak ga Yezu *Krist. Àslərɓiyu nu ti nǎjɗnaki ndam ya ti Bay Melefit àdaba tay a ni, ti tǎfèki ahàr, ti tǎsər jiri gayan ni. Tǎsəra ti atanjǎhad akaɗa ge Melefit ya awayay ni,

² atǎsər atanjǎhad kaɗgay-kaɗgay akaba Melefit ededɗ. Melefit àdǎm kwa ahaslani, wudaka mǎlaɗ ànjǎki ni : « Anəvi sifa ya àndav ɗay-ɗay do ni ana tay. » Naɗ ti àsəkad malfada ɗay-ɗay do.

³ Sarta gayan ya ti àfèkad ni ènɗia ti àdǎfiaba ma ga sifa gani nana ana mis a, ti tǎdǎmoru, tǎhi ana mis ndahaɗ. Naɗ Melefit Bay mahɗɗgay leli àhuva pakama nana ana nu a daya, ti nǎhioru ana mis.

⁴ Nǎbukki, Tit. Nak ti kǎgia akaɗa wur ga huɗ goro a adaba leli cecɛeni mǎfèki ahàr ka Yezu Krist. Melefit Bɗɗ geli nday ata Yezu Krist Bay mahɗɗgay leli tǎgruk sulum gatay, tǎgray ti kǎnjǎhadumkabu akaba mis àna sulumani daya ti.

Manjǎhad ga gǎɗakani ga ndam ga Yezu

⁵ Nǎmɓɓu kur e Kret ti ga maslamalakabu zlam ya ti tǎgǎjani ni, akaba ga madaba mis a ti tǎgi gǎɗakani ga ndam ge *Krist a kǎsa ga haɗ Kret ni bu ðek, akaɗa ya ti nǎhuk ni.

⁶ Maslaɗa ya ti egi gǎɗakani ga ndam ga Yezu nahama, ahàr àdǎm naɗ àɓu maslaɗa ya tǎɗgǎtǎɗa zlam magudarana do ni : wal gayan bɗɗ, bɗza gayan day tafèki ahàr ka Yezu. Manjǎhad ga bɗza ni day mǎla sulumani, ti mis tǎsər tǎbi tǎgudar zlam bi, ticiiki ma ana ata bɗɗ gatay daya.

⁷ Bay *mæbi slimi ana ndam ga Yezu nahəma, mâla maslanja ya tənġətfəŋa zlam magudarana do ni, adaba təwi ya agray ni ti ge Melefit. Nan nani ti àgray zlabay ba, àzum bəruv weceweci ba, àvi vu gayan ana zum ba, àgray terenġiz ba, àdabay elimeni àna magray zlam magədavani ba daya.

⁸ Àġəski nahəma, maslanja gani nani mġgəskabu mirkwi, mawayay magray sulum, mājalay ahər sulumani, mâla jireni, mâla mis ge Melefit *njəlatani, mæbi slimi ana ahər gayan daya kwa.

⁹ Ahər àdəm mġgəskabá pakama jireni kala-kala akaða ya ti məcəhumi ana mis ni, àmbrəŋ ba. Nahkay ti emisliki mævi njəða ana mis ndahan àna pakama sulumani nani ya acahi ana tay ni. Tamal mis tġgəskabu pakama sulumani hini do nahəma, nan gani emisliki mədəfiaba ere ye ti tġgudar na ana tay a daya.

Ndam magosay mis

¹⁰ Kadaba gədákani ga ndam ge *Krist nana nahkay ti adaba mis təbu kay tici slimi do. Tagosay mis àna pakama gatay ya tədəm kwanja ni. Ndam magosay mis nani ti ahar gədákani ndam *Zude ya tədəm ahər àdəm mis *təkeley kədi kwa ni.

¹¹ Ahər àdəm kacafəŋa tay ga macahi zlam magudarani nani ana mis a, adaba tagudarikaba huđ ahay ana mis a. Tagray nahkay ni ti ga mənġəti zlam ana huđ gatay gatayani cilin, mimili àki ka tay bi.

¹² Zal Kret nahan tekeđi àsaraba ere ye ti amara magravu na ti, àdəm : « Ndam Kret tasəkad malfaða kəlavad, nday akaða ga zlam ge gili ndahan ja tagray cuday ni, nday ndam masəfa, tənġələŋ ana zlam məzumani cilin. »

¹³ Pakama gayan ja àdəm ni ti jiri ededinj. Nahkay ti lægi ana tay kay kay, ti təfəki ahər ka Yezu ge jiri,

¹⁴ ti ticiiki məhasl ga ndam Zude ya ti tanġəhadí ana tay ni va ba, ti təbi slimi ana pakama ge mis ya tawayay jiri do ni va ba.

¹⁵ Tamal mis məbərur gatay njəlata kə meleher ge Melefit nahəma, ere ye ti tagray ni day dek njəlata. Ay nday ya ti məbərur gatay njəlata kə meleher ge Melefit do, təfəki ahər do ni, ere ye ti tagray ni dek magədavani. Nahkay ere ye ti təjalaki ahər ni dek magədavani daya : ku ka ya ti tagudar zlam nənġu ni tġgray mimili do.

¹⁶ Tədəm ahkado təsəra Melefit a, ambatakani do zlam magudarani gatay ni adafaki tay, nday təsər Melefit do. Tagray ere ye ti Melefit awayay do simiteni ni, ticiiki slimi ana Melefit do. Nahkay ti tisliki ka magray zlam sulumani koksah.

2

Manjəhad sulumani ga ndam ga Yezu

¹ Tit nak zla nahəma, cahi divi ge Melefit ededinj ededinjəni ni ana mis.

² Hi ana zawal ya tġgia medewel a ni ti təbi slimi ana ahər gatay, tġgray zlam àna divi gani, nahkay mis atazləbay tay. Hi ana tay tədəgəzl ahər lala ; təfəki ahər ka Yezu àna divi gani, təmbrəŋ ba ; tawayay mis àna huđ bəlan ; tēbesey daliya daya.

³ Wál medewel day, hi ana tay tġgray zlam ya ti àbəlafəŋ kə Melefit ni. Təsivu ana mis ba, təvi vu gatay ana zum ba, tədəfiki magray zlam sulumani ana mis sawan.

⁴ Tamal nday təbu tagray nahkay ti atəcəhi ana bəza wál ti tawayay zawal gatay akaba bəza gatay,

⁵ tâbi slimi ana ahâr gatay, tâgray hala ba, tâgray tawi lala a huf ahay bu, tâgray zlam sulumani, ticiiki slimi ana zawal gatay. Tamal tagray nahkay ni ti maslanja âdâmki ma magâdavani ka pakama ge Melefit koksah.

⁶ Baza dagwa day, hi ana tay tâbi slimi ana ahâr gatay

⁷ a zlam bu dek. Nak nakani day gray zlam sulumani, ti dagwa ndahanj ni tîpi : etipia ti atagray akada gayak ni. Ka ya ti kacahi zlam ana tay nahôma, dâfiki ana tay âna mæbêrux bôlanj, ti tîgêsukki ma.

⁸ Hi pakama jireni ana tay ti tîsliki minjîbisleni ba. Tamal kagray nahkay ti kabêki mimili âki ka ndam ezir geli adaba tîngæt pakama magâdavani ga mædâmkiani ke leli do.

⁹ Evidi day, hi ana tay ticiiki slimi ana ndam mægur tay a zlam ya tagray ni bu dek, tâgray ere ye ti âbêlafênj kâ ndam mægur tay ni, tækeli gejewi ana tay ba.

¹⁰ Tîgifiŋa akal kâ tay a ba daya. Âgêski ti tagray tawi sulumani, ti ndam mægur tay ni tâhêl tay ka ndam jireni sawanj. Tamal tagray nahkay a zlam ya tagray ni bu dek ti mis atâgêskabu pakama geli ya macahi ana tay âki ke Melefit Bay mahêngay leli ni âna mæmêrani.

Melefit ângazliaya sulum gayanj ana mis a

¹¹ Ahâr âdâm ndam mæfêki ahâr ka Yezu tâgray ere ya nêhi ana tay ni, adaba Melefit ângazliaya sulum gayanj ana mis a, awayay ahêngay mis dek.

¹² Ge Melefit ya âgri ana leli nahkay ni ti leli mæsêra ahâr âdâm mægudar zlam va ba, ti zlam ga duniya ya mis tawayay ni day êgi eri ana leli va ba. A manjêhad geli a duniya bu ni ti ahâr âdâm mæbumi slimi ana ahâr geli, mægurum jiri akaba zlam ya ti âbêlafênj kè Melefit ni kwa.

¹³ Majêgay manja ga Yezu *Krist Bay mahêngay leli ni, mæsêruma ara anja, mæfumki ahâr âna mæmêrani. Nanj Melefit geli gædakani, amara mangazli njêda gayanj ana mis.

¹⁴ Yezu âmat a kêla geli vu ka mawayay gayanj. Âgray nahkay ti, ti mæhêlaba leli a zlam magudarani ba dek, ti mîgi njêlata kè eri gayanj, ti mîgi ndam gayanj, ti mâwayum magray zlam sulumani kêlavad daya.

¹⁵ Zlam ya ti akacahi ana mis ni ti nahkay kwa. Vi njêda ana tay ; ndam ya ti tici slimi do ni ti hivû ana tay. Hi ana tay âna njêda ge Melefit ya âvuk ni. Ku maslanja gatay bôlanj nêngu ni âcalkukiyu a ahâr vu ba.

3

Mæmbrênj manjêhad geli ya ahaslani ni

¹ Tit, ziaba azay slimi ana ndam gayak a, ti tîhêngrioru ahâr a had ana gædâkani ga ŋumna dek, ticiiki ma ana tay, tâlêbu ndam maslamalavani ga magray tawi sulumani dek.

² Hi ana tay tæsivu ana mis ba, tâlêgavu akaba mis ba daya, tânja kudufa sawanj, ti mis tæsêr nday ndam mægri zlam sulumani ana mis dek kêlavad.

³ Hi ana tay nahkay, adaba ahaslani leli day endisl âniviyu ana leli bi, mîciiki slimi ana mis ndo, mîjikia ke divi sulumana. Zlam ya mâwayay, âbêlafênj kè leli ni dek ti mîgibiya akada evidi gana. Mânjêhadbiya âna cuday a, mâwayabiya zlam ge mis ya êgi eri ana leli na, mis tîzirabiya leli âki ka manjêhad geli magâdavani na, leli day mîzirabiya e kidînj geli ba.

⁴ Ku tamal mægudarbiya zlam a nahkay nêngu ni, Melefit Bay mahêngay leli ni ângazliaya sulumana gayanj ana mis a ti tæsêr nanj âbu awayay tay.

⁵ Àngazlay sulumani gayan ti ahəmamam? Àhəngga leli a. Àhəngay leli ti adaba leli məgribya zlam sulumana aw? Aha, nahkay do. Àhəngga leli ga sulum a, adaba məsibiyi cicihi a palam. Àhəngga leli a ti, àbarafəngga zlam magudarana kə leli a. Àgray nani àna njəda ga Məsuf gayan, nahkay miwiva mawena, mənğətuma sifa mawena daya.

⁶ Məsuf nani ti Melefit àvia ana leli a àna huđ bəlan azuhva təwi ga Yezu *Krist Bay mahəngay leli ya àgray ni.

⁷ Melefit àgray nahkay ti mənğətum sifa ya àndav day-day do ni; məsəra ara avi ana leli edədin, adaba àgria sulum gayan ana leli a, nahkay miğia ndam jireni kə eri gayan a.

⁸ Pakama hini ya nədəm ni ti jiri edədin. Nawayay ti kəhəngri zuh, ti ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit ni təkədvu àna magray zlam sulumani kəlavəđ. Pakama nani ti àbəlay, ajənaki mis daya.

⁹ Ma ge gejewi masakani nahəma, kəhurviyu ba. Tamal tagraki gejewi ka ndam geli ya ti ahaslani ni ti kəhurkiviya ba. Kələgumvu ba, kihiramkivu àki ka pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ba daya. Zlam nday nani təzaya arəngga do, təjənaki mis do daya.

¹⁰ Maslaŋa ya ti agray ti ndam məfəki ahər ka Yezu ticirvu ni ti, hivù sak bəlan àngəkivu ba. Tamal àmbrəng ndo nahəma, hikivu sak bəlan keti. Ay tamal ecəki va do ni ti, kəwayay ma akaba naŋ va ba.

¹¹ Kəsəra mis tamal àgra nahkay ti èjikia ke divi ge Melefit a àndava, naŋ bay magudar zlam. Magudar zlam gayan ni aŋgazlavu vay-vay kə meleher ge mis, nahkay maslaŋa nani awəl ahər gayan gayanani.

Sa ga Pol

¹² Nihi nahəma nəbu nəsləroru Artemas ahkay do ni Tisik afa gayak. Ka ya ti bəlan gatayani eminjəa nahəma, zəbiya njəda gayak a ga marana ti məbakabu ahər a Nikopolis. Ka nu nahəma, ahər kusi ti nawayay manjəhadbiyani eslini.

¹³ Ka ya ti ata Zenas bay ge seriya ni nday ata Apolos atasləka afa gayak a atəsawəđoru nahəma, jənaki tay lala, ti arəngga àhəci tay ba.

¹⁴ Ndam geli ya təfəki ahər ka Yezu ni ahər adəm nday day təcahay magray zlam sulumani kəlavəđ, ti təjənaki ndam ya ti zlam àhəci tay ni. Tamal tagray nahkay ti atanjəhad masakani do.

¹⁵ Ndam ya ti məbu akaba tay ni dek təgruka sa. Gri sa geli ana ndam ya təfəki ahər ka Yezu, tawayay leli ni dek. Melefit məgri sulum gayan ana kəli dek.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemon ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemon ni

Maslaɲa ya ti àbǎki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1, 9). Àbikioru ti ana Filemon : Filemon ti zal Kolos, nan mis gǎdakani ; nan àbu àna evidi kay. Biliɲ e kidiɲ ge evidi gayan ni bu, slimi gani Onezim, àzafɛɲa zlam kà Filemon àna akal a, mǎk àcuhway, òru ka mǎlan ga Pol ya nan àbiyu ni. Eslini ti Onezim àgaskabá ma ga Yezu a, nan àbu agri tǎwi sulumani ana Pol (11 ; Onezim ana ma Gres ti awayay adǎmvaba « Bay ya ti agri tǎwi sulumani ana mis ni. »)

Ay Onezim ti evidi ga Filemon. Filemon day àgaskabá Yezu a, nahkay Pol zal asak ga Yezu ni esliki mǎhiani ana Filemon : « Vu evidi gayak ni. » Ay àgray nahkay ndo : àslǎrioru Onezim ana Filemon (12-13). Àslǎrioru tay akaba Tisik bay ya ti àzoru wakita hini ni akaba wakita ya Pol àbikioru ana ndam Kolos ni (Kolos 4,7-9). Pol awayay ti Filemon mǎvi Onezim ga sulum, àwayay mazafɛɲana ga njǎda do.

Pol ti zal asak ga Yezu, nan gǎdakani ga ndam ga Yezu. Tamal gǎdakani ga ndam ga Yezu awayay ehindifɛɲa zlam kà maslaɲa nahan a ti, Pol àdǎfikia divi gani ana leli a wakita hini ba lala.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nu nǎbu a ahay ga danɲay bu azuhva tǎwi ga Yezu *Krist ya nagray ni. Leli ata wur ga mǎn geli Timote mǎbukioru wakita hini ana nak Filemon, nak zǎba geli ya ti magray tǎwi bǎlanani ni.

² Mǎbiki ana ndam ga Yezu ya *tǎcakalavu a ahay bu afa gayak ni daya, ana wur ga mǎn geli Apiya akaba Ersip. Ersip ti nan akada zal slewja e tǎwi ge Melefit ya magrakabu ni bu.

³ Bǎn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

⁴ Kǎlavǎd nahǎnɲalay Melefit ; nǎgri sasi ti nacaluk slimi,

⁵ adaba niɛia tǎdǎm ahkado kawayay ndam ga Yezu kay, kǎfǎki ahǎr ka Bay geli Yezu lala daya.

⁶ Leli mǎfǎki ahǎr ka Yezu ka ahǎr bǎlan, nahkay nahǎnɲalay Melefit ti kǎru àna nan kama kama. Ahǎr àdǎm kǎsǎrkivoru zlam sulumani ya Melefit àvi ana leli ni dǎk. Àvi ana leli ti adaba leli mǎbu ka ahǎr bǎlan akaba Krist.

⁷ Filemon wur ga mmawa goro ni, tǎwi gayak ya kagray ni àmǎrua mǎbǎruv a, adaba kawayay ndam ga Yezu dal-dal, kǎvia njǎda ana tay a. Kǎgray nahkay ti avukivu njǎda dal-dal daya.

Pol ahǎnɲalay Filemon ti mǎgaskabu Onezim

⁸ Nahkay zla nahǎma, nawayay nahǎnɲalay kur ti kǎgray ere ya nǎhuk ni. Nu zal asak ga Yezu *Krist, nisliki mǎhukani gray zlam ya àgaski ni tata,

⁹ ay ti nǎdǎgǎzl nahkay ndo, nawayay nahǎnɲalay kur hojo adaba nawayay kur. Nu Pol zal medewel nǎhuk ma hini ni, nihi ti nu a ahay ga danɲay bu azuhva tǎwi ga Yezu Krist ya nagray ni.

10 Nahəŋgalay kur, nəgruk kam-kam àki ka Onezim. Naŋ ti naŋ àbu àfəki ahàr ka Yezu azuhva ma goro ya nəhi ni, nahkay ègia akada wur goro a ahalay a ahay ga daŋgay ni ba.

11 Ahaslani ka ya ti naŋ afa gayak ni ti àgruk tawi ga aranja sulumani ndo, nihi ni ti ègia agru tawi sulumani, aməgruk ana nak daya.

12 Nawayay naŋ dal-dal, kala ègia wur ga huɗ goro a. Nahkay nəslərukuru naŋ ti awər nu dal-dal.

13 Nihi nu nəbu a ahay ga daŋgay bu azuhva goro ya nəhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. Nahkay nəwaya ti mənjàhadà akaba nu ga məjənaki nu a kala gayak va.

14 Ay ti nəgəskabu naŋ nahkay do, si ka mawayay gayak kwa. Nəwayay məfəkuk njàda ga məgru sulum do, nawayay ti kəjənaki nu ka mawayay gayak.

15 Bi Melefit àwayay ti Onezim mənjàhad a məlan nahan bu gəzit day kwa ti aməŋgukukuru, kənjàhadum ka ahar bəlan ga kaŋgay-kaŋgayani.

16 Nihi ti naŋ evidi ciliŋ do, àtama evidi a, naŋ wur ga məŋ geli ya ti mawayay naŋ dal-dal ni. Nu Pol nawayay naŋ kay, nak Filemon ti ni akawayay naŋ kay àtam goro ni. Akawayay naŋ ti adaba naŋ mis gayak ciliŋ do, akawayay naŋ adaba naŋ wur ga muk, àfəkia ahàr ka Yezu a akada gayak na daya.

17 Kəsəra leli ata nak ti magray tawi bəlanani do aw ? Nahkay gəskabá naŋ a akada ya kəgəskabu nu ni.

18 Tamal ti àgudaruka zlam a ahkay do ni àzafuka zlam a nahəma, hu ti nəpəlukvù.

19 Nu Pol nəbukki pakama hini àna ahar goro : anəpəlukvù. Ay sərkiya nu day nəgruka zlam sulumana, kəŋgəta *sifa ya ti àndav day-day do na azuhva nu a.

20 Nahkay wur ga mmawa goro ni, kam-kam gray ere ye ti nəhuk ni àna slimi ga Bay geli. Ndisliŋ məbərurv ti adaba leli cecəeni ata nak miŋia akada mis bəlan akaba Krist a.

21 Ka ya ti nəbukki wakita hini ni ti nəsəra kicəki palam. Nəsəra akagray zlam ya ti amatamkia ka zlam ya ti nihindifuka na daya.

22 Ka sarta ya ti Onezim aməduka ahàr a nahəma, kaslamatuvva ahay a daya, adaba a majalay ahàr goro bu ni ti Melefit emiciiki gekəli ya kàhəŋgalum naŋ ni ana kəli, nahkay aməvu divi ga maŋgoni afa gekəli.

Sa ga Pol

23 Epafra naŋ ya ti məbu ata naŋ a ahay ga daŋgay bu azuhva ma ga Yezu *Krist ni agruk sa.

24 Mark, Aristark, Demas akaba Lək nday ya ti magrakabu tawi ge Melefit akaba tay ni təgruk sa daya.

25 Bay geli Yezu Krist mægri sulum gayan ana kəli ti.

Wakita ya tɔ̀bikioru ana ndam Hebri ni Ere ye ti mɔ̀dɔ̀mki ka wakita ya tɔ̀bikioru ana ndam Hebri ni

Maslaɗa ya ti àbɛki wakita hini ni àdafay slimi gayan̄ ndo. Mis ndahaɗ tɔ̀dɔ̀m bi Pol, ay àbɛki ma akada ga Pol ya àbɛki ni ndo. Ku tamal nahkay nɔ̀ngɔ̀ ni nday ya ti àslɛrikaboru wakita ana tay ni tɔ̀sɛra nan̄ a (13.18), nan̄ day àsɛra Timote bay ya ti tɔ̀grakabu tɔ̀wi akaba Pol na (13.23).

Wakita hini ànjɛki akada wakita ya tɔ̀slɛrikaboru ana mis ni do : anjɛki ti akada ga zlam ya tɔ̀cahi ana mis ni. Si gwar ka mandav gani day kwa ti madi ahà ana pakama ya tɔ̀bɛki akada ga wakita ya tɔ̀slɛrikaboru ana mis ni (13). Bi tɔ̀cahi zlam ana mis, mɛk tɔ̀bɛki ka wakita ga mɛslɛrikaborani ana mis ndahaɗ.

Tɔ̀slɛrikaboru ti ana ndam Hebri ndahaɗ, ndam Zude ya tɔ̀gɛskabá Yezu a ni. Tawayay tɔ̀dɔ̀fiki ana tay Yezu ti gɔ̀dɔ̀kani àtam mɛslɛr ge Melefit (1), àtam Mɔ̀wiz (3 ; 4.1-13), àtam ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni dɛk (4.14-16 ; 5 ; 6 ; 7). Yezu day àngalabakabá leli akaba Melefit a, ay tɔ̀wi gayan̄ ya àgray ni àtam tɔ̀wi ga nday ndahaɗ ni simiteni : nday ti ahà àdɔ̀m tɔ̀hɔ̀ngri eri kɔ̀lavɔ̀d, ay Yezu ti àgray sak bɔ̀lan̄, èsliá hɔ̀ya (8 ; 9 ; 10). Ka sarta ya ti tɔ̀bɛki wakita hini ni ti ndam manjalabakabu mis akaba Melefit ni tɔ̀bu tislɔ̀ɗi zlam ana Melefit a Zeruzalem, tɔ̀mbrɔ̀ɗ ndo (10.11) ; tɔ̀mbrɔ̀ɗ ti ka ya ti ndam Rom tɔ̀mbedkaba ahay gɔ̀dɔ̀kani ge Melefit a, ke vi 70 ga sarta geli ni.

Gwar ka mandav ga wakita gayan̄ ni maslaɗa ya àbɛki ni àvi njɔ̀da ana mis, àhi ana tay ku tamal tɔ̀cakay daliya nɔ̀ngɔ̀ ni tɔ̀mbrɔ̀ɗ mɔ̀fɛki ahar gatay ka Yezu ba. Àzay mazavu ga ndam ge Melefit ya tɔ̀dɔ̀mki ma a Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni, àdɔ̀m tɔ̀mbrɔ̀ɗ mɔ̀fɛki ahà gatay ke Melefit ndo (11) ; àdɔ̀m ge Melefit ya atra6 ndam gayan̄ ni àdafaki awayay tay (12.1-12). Ay sak kay a huɔ̀ ga wakita gayan̄ ni bu maslaɗa gani àziaba azay slimi ana mis a, àhi ana tay si tici lala, tɔ̀gɛskabu ma ge Melefit kwa ; do ni ti bi atɔ̀ngɔ̀t sulum ge Melefit ya awayay agri ana tay ni do (2.1-4 ; 3.7-19 ; 5.11-6.12 ; 10.19-39).

Ahà àdɔ̀m mɔ̀fɛki ahà ka Yezu, mɔ̀mbrɔ̀ɗ zlam ndahaɗ dɛk. Adaba Yezu ti àtam zlam ndahaɗ dɛk : maslaɗa ya èpia Yezu a ni ti, èpia Melefit a àndava (1.1-4).

Wur ge Melefit ti nan̄ gɔ̀dɔ̀kani

¹ Ahaslani ti Melefit àhia ma ana ata bɔ̀ɗ geli a sak kay, tɔ̀hɔ̀ngri ma gani ana mis ti ndam mahɔ̀ngaray *pakama gayan̄ ni. Tɔ̀hɔ̀ngri ma ana tay ti àna divi gɔ̀gɔ̀ri kay.

² Ay nihi ka sarta ga mandav ga mɔ̀lan̄ ti Melefit àhia ma ana leli a, àhɔ̀ngri ana leli ti Wur gayan̄. Ka ya ti Melefit àgraya zlam a dɛk ni ti, àgraya ti àna njɔ̀da ga Wur gayan̄ ni. Melefit àfiyu nan̄ a bay vu, nahkay amɔ̀gur zlam dɛk daya.

³ Melefit ti nan̄ gɔ̀dɔ̀kani dal-dal, asladay mɔ̀lan̄ akada ga fat ni : tamal kɔ̀pia Wur gayan̄ na ti kɔ̀pia masladani ge Melefit na ; ere ye ti Melefit nan̄ àbu àna nan̄ ni dɛk ti Wur ni day nan̄ àbu àna nan̄. Pakama ga Wur ya àdɔ̀m ni dɛk ti àna njɔ̀da dal-dal, akay mɔ̀lan̄ dɛk àna njɔ̀da gani nani akada ge medikedik ya akay ahay ni. Àslamali divi ana Melefit ga mɔ̀mbɔ̀rfɔ̀ɗa zlam magudarani ge

mis a dek. Àra àslamala ti òru ànjəhad a huđ melefít bu kà ahar ga đaf ge Melefít Bay ya agur zlam dek ni, a məlan ga gəđakani bu.

Wur ge Melefít ti nanj gəđakani àtam məslər ge Melefít

⁴ Melefít àzalay nanj Wur gayan ni ti, àwayay àđəfiki ana leli Wur gayan ni gəđakani dal-dal, àtam *məslər ge Melefít ni. Wur ga bay ti nanj gəđakani àtam məslər gayan do waw ?

⁵ Melefít àhi ana Wur gayan nahkay hi :

« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis təsər nu buk.* »

Ma gani nani ti Melefít àhi ana way e kidin ga *məslər gayan ni bu nahkay way ? Àbi ! Àđəm keti :

« Kama kama ti mis atəsər nu bəjanani, nanj day wur goro.† »

Ma gani nani ti àđəmki ka məslər gayan weley ? Àbi !

⁶ Nahkay day, ka ya ti Melefít àslərbiyu Wur gayan bəlan bəlanani ni a duniya vu nahəma, àđəm :

« Məslər goro dek tábəhadí mirdim, meleher ndi6a ndi6a ana had.‡ »

⁷ Àki ka məslər ge Melefít ni ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi :

« Məslər ge Melefít ti ndam məgri təwi ;

aslr tay, takoru akada ga aməd ya akəzlay ni, ahkay do ni akada ga arəd ga aku ni.§ »

⁸ Ay àki ka Wur gayan ni ti àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nak ti Melefít ; kigia Bay ga kanjgay-kanjayana.

Nak kəbu manjəhadani e kərsi gayak bu ; kəgur məlan ge jiri gani.

⁹ Kawayay magray jiri dal-dal ; magudar zlam ti kawayay do simiteni.

Nahkay ti Melefít, Bay Melefít gayak, àhəndakuka amal a

ga madafakiani adaba kur e kidin ge mis ndahan ba,

awayay ti kəmərnu dal-dal.* »

¹⁰ Àbu məbəkiani keti :

« Nak ti Bay gəđakani, ka mənəkani ga zlam dek ti kəgraya had a ;

kəgraya huđ melefít àna ahar gayak a daya.

¹¹ Zlam gani nday nani etiji, ay nak ti akələbu ga kanjgay-kanjayani.

Zlam nday nani ti atagəđavu akada ga azana midigweni ni.

¹² Ekelepekabu tay akada ya telepekabu azana ya əgray təwi va do ni,

adaba etigi midigweni akada ga azana ni.

Ay nak ti akambatvu do ; akələbu ga kanjgay-kanjayani.† »

¹³ Melefít àhi keti :

« Njəhadə gwar kà ahar ga đaf goro a, a məlan ga gəđakani ba.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.‡ »

Ma gani nani ti Melefít àhi ana way e kidin ga məslər gayan ni bu nahkay way ? Àbi !

¹⁴ Məslər ge Melefít ti nday dek məsuf ya təgri təwi ana Melefít ni do waw ? Aslr tay ga məjənaki ndam ya ti àđəm awayay mahəngay tay ni do waw ?

* 1:5 Limis 2.7. † 1:5 2 Semiyel 7.14. ‡ 1:6 Limis 97.7 ; Mimbiki 32.43. § 1:7 Limis 104.4.

* 1:9 Limis 45.7-8. † 1:12 Limis 102.26-28. ‡ 1:13 Limis 110.1.

2

Ere ye ti Yezu àhi ana leli ni ti ahàr àdám màmbraj̄n̄ ba

¹ Nahkay zla nahama, ahàr àdám màjalaki ahàr lala àki ka pakama ya t̄hi ana leli ni, màjalaki ahàr màtama ya ahaslani na. Tamal màjalaki ahàr nahkay do ni ti emijikia ke divi a.

² Məsəra pakama ge Melefit ya məslər gayan̄ t̄həngri ana Məwiz ni ti ma gani àdəs, ma masakani do. * Ku way way do àgəskabu ma gani ndo, èciiki ma ana Melefit ndo ni ti Melefit àtraḅ nañ ge jiri do waw ?

³ Ay leli ti t̄hia pakama mədəsana ana leli a àtama nahan̄ na. A pakama gani nani bu ni ti məsər ahəmamam Melefit ahəngay leli ni. Nahkay tamal m̄gəskabu pakama nani do ni ti Melefit amatraḅ leli dal-dal do waw ? Adaba pakama gani nani ti àhi ana mis enjenjeni ti Bay geli ; ndam *asak gayan̄ t̄cia ma gana, mək t̄həngri ana leli ti m̄ci lala.

⁴ Melefit day àdafaki ma gani nani ma ge jiri ti àna zlam magray ejep gərgəri kay ya àgray ni. *Məsuf Njəlatani day àvi njəda ga magray t̄wi gərgərani ana mis ndahan̄, àvay ti ka mawayay gayan̄ : nani day àdafaki pakama ge Melefit ti ma ge jiri.

Wur ge Melefit ti wur ga mən̄ geli

⁵ Leli mazlapaki ka məlan̄ məweni ya Melefit amagraya ni, ay Melefit àfəkad̄ ti way ga məgur məlan̄ gani nani way ? Àfəkad̄ ti məslər gayan̄ aw ? Aha ! Àfəkad̄ ti mis hihirikeni.

⁶ Məsər ti adaba a Wakita ge Melefit bu ka məlan̄ nahan̄ t̄dám nahkay hi : « Bay Melefit goro, mis hihirikeni ti nañ way ti kajalaki ahàr di way ? Nañ way ti kəfi ahàr kwa dēni way ?

⁷ Kəfiyu nañ a məlan̄ ya ti èsli ga məslər gayak do ni ga bəlani ; kàgra ti m̄gi bay, t̄zləbay nañ, t̄həngriuru ahàr a had̄ ;

⁸ kəfiyu nañ a bay vu ga məgur zlam dək.† »

Melefit àra àfiya nañ a bay va ga məgur zlam a dək ni ti, ere ye ti nañ àgur do ni ti àbi. Ay nihi ti nañ àbu àgur zlam dək ti leli məsaraba fañ do.

⁹ Ay məsər ti Yezu, nañ ya ti Melefit àfiyu nañ a məlan̄ ya ti èsli ga məslər gayan̄ do ni ga bəlani ni. Melefit àgra ti m̄gi bay, t̄zləbay nañ, t̄həngriuru ahàr a had̄ ti azuhva gayan̄ ya ti àcakay daliya, àmət ni. Àmət ti a kəla ge mis vu dək ; Melefit àna sulum gayan̄ àwayay nahkay.

¹⁰ Melefit ti àgraya zlam a dək àna ahar gayan̄ a ; àgriaya zlam na dək ti ana ahàr gayan̄ a. Awayay ahəliyu mis kay a məlan̄ masladani gayan̄ vu ti t̄gi bəza gayan̄. Bay ya ti àvi divi ana tay ti Melefit m̄həngay tay ni ti Yezu, nahkay àgəski ti Melefit àgray ti Yezu m̄ndeveriñ t̄wi gayan̄ lala àna daliya gayan̄ ya àcakay ni.

¹¹ Nahkay ti Yezu agray ti mis ni t̄gi ndam *njəlatani ge Melefit. Bay ya agray t̄wi gani ni akaba nday ya agri ana tay ni ti nday dək bəlan̄ani, Bəñ gatay bəlan̄. Ègia nahkay ti azalay tay bəza ga mən̄ani, àsi mimili do simiteni.

¹² Àhi ana Melefit :

« Anədfiki kur ana bəza ga mmawa ; anazləbay kur e kid̄iñ ge mis macakalavani bu.‡ »

* 2:2 Ndam Zude t̄dám pakama ge Melefit ya Məwiz àbaki ni ti məslər ge Melefit t̄həngri. Ay m̄di ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do. † 2:8 Limis 8.5-7. ‡ 2:12 Limis 22.23.

13 Àdám :

« Nu ti anáfəki ahàr ke Melefit.Š »

Àdám keti :

« Nu hi, leli akaba bəza ge Melefit ya àbu tay ni.* »

14 Bəza ge Melefit ya àbi ana Yezu ni ti nday dek mis hihirikeni ; nahkay ti Yezu day ègia mis hihirikena. Ègi mis hihirikeni ti, ti màmət ; àmət ti ga mazafəŋa njəda kè *Seteni a, adaba mis tamət ti azuhva təwi ge Seteni.

15 Mis təbu tagrafəŋa aŋgwaz kà màmətana, tagray aŋgwaz kəlavad akada ge evidi ya ti agrafəŋa aŋgwaz kà bay gayan a kəlavad ni. Ay Yezu ti àhəlabə tay e evidi gani ba, ti tagrafəŋa aŋgwaz kà màmətana day-day va ba.

16 Yezu àra ti ga məjənaki *məslər ge Melefit aw ? Aha, àra ti ga məjənaki tay do. Àra ti ga məjənaki bəza hud ga Abraham.

17 Nahkay ti ahàr àdám Yezu mīgi bəlanəni akaba bəza ga məjəni, mīgi akada gatay ni a zlam bu dek, adaba awayay ti mīgi bay gəđakani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ; mis təbu təsi cicihi, agray ere ye ti Melefit awayay ni dek daya. Nahkay ti àcaka daliya a kəla ge mis va, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a ; ègi akada tagudar zlam day-day ndo.

18 Nan ti ka ya ti tagri daliya ni ti èjikia ke divi a ndo. Nahkay ti esliki məjənaki ndam ya ti təbu təcakay daliya ni, ti tijkia ke divi a ba.

3

Yezu ti gəđakani àtam Məwiz

1 Bəza ga mmawa, Melefit àzala kəli a dek ge migi ndam gayan njəlatana. Nahkay jalumki ahàr ka Yezu. Nan ti Bay ya ti Melefit àslərribiyu ana leli, nan zal asak gayan, nan bay gəđakani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni. Leli məfəki ahàr, məhi ana mis vay-vay nan Bay geli.

2 Melefit àra àslərbiya Yezu ga magray təwi gani nana ti, Yezu nakəŋ àgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Àgray ti akada ge Məwiz ya àgray təwi lala e kidin ga ndam ge Melefit bu dek ni.

3 Ndam ge Melefit ya Məwiz àgray təwi e kidin gatay bu ni ti nday akada ahay ge Melefit ; Məwiz day nan àkibu. Àləm ahay nani ti Yezu. Nahkay Yezu ti nan gəđakani àtam Məwiz, adaba ahay ti mis təzləbay koksah ; təzləbay ti bay ya àləm ahay ni sawan.

4 Ahay weley weley do dek ti mis àləm ; ahay ya mis àləm do ni ti àbu aw ? Ay Bay ya ti àləm zlam dek ni ti Melefit.

5 Məwiz ti bay məgri təwi ana Melefit e kidin ga ndam ge Melefit bu, àgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Təwi gayan ni ti ga magrakia sedi a ka zlam ya ti Melefit amara mədəm na.

6 Yezu *Krist day àgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Ay Krist gani ti nan Wur ga Bay ahay ni, agur ndam ga hud ahay ni dek. Ndam ga hud ahay gayan ni ti leli. Ay ahàr àdám məfəki ahàr lala, məmbərəŋ ba ; ahàr àdám məsər ere ye ti àdám aməgri ana leli ni ti amagray ededin. Tamal məgray nahkay do ni ti leli ndam ga hud ahay gayan do.

Ahàr àdám məfəki ahàr ka Yezu lala

7 Nahkay zla nahama, ahàr àdám məbumi slimi ana pakama ga *Məsuf Njəlatani ya àdəm ni. Àdəm ti nahkay hi :

« Kani tamal kicuma dɛŋgu ge Melefit a ti,

⁸ bumi slimi lala.

Ahàr gekùli ègi ɓaŋ-ɓaŋ akada ga ata ɓaŋ gekùli ni ba :

ahaslani nday ti tɛgɛsiki ma ana Melefit ndo ;

ka sarta gani nani ti tɛhɛlfɛŋa eya kè Melefit a huf gili ba.

⁹ Nahkay Melefit àdɛm : «Ata ɓaŋ gekùli tɛhɛlfua eya a, tɛhɛŋgalafua ma ;

ku tamal tɛpia ere ye ti nɛgri ana tay na

¹⁰ vi kru kru faɗ nɛŋgu ni tàgray nahkay.

Eslini nàzumkia ɓeruv ka ndam nday nana ;

nàdɛm : Mis nday nani ti kɛlavaf majalay ahàr gatay ni magɛdavani ;

tàsɛr divi goro do simiteni.

¹¹ Nàzumkia ɓeruv ka tay a, nahkay ti nàmbada,

nàdɛm : Enipi tay, atɛhuriyu a mɛlaŋ mɛpɛsabana goro ni vu day zla aw !” * »

¹² Nahkay ti bumvu slimi, ɓɛza ga mmawa ; ku way way do e kidiŋ gekùli bu àjalay ahàr magɛdavani ba. Nday ya ti majalay ahàr gatay magɛdavani ni ti ticiiki ma ana Melefit do, tɛmbrɛŋ divi gayan ; lekùlam ti àgravu e kidiŋ gekùli bu nahkay ba ! Kàsɛruma, Melefit ti naŋ Bay ga sifa !

¹³ « Kani » gani nani ti tɛdɛm kɛlavaf do waw ? Nahkay grum ere ye ti tɛhi ana leli « Grum kani » ni kɛlavaf : kɛlavaf ku way way do e kidiŋ gekùli bu màvi nɛɗa ana maslaŋa nahan, do ni ti zlam ya ti egi eri ana kùli ni amagosay kùli, amɛbiyu kùli a zlam magudarani vu mɛk ahàr gekùli emigi ɓaŋ-ɓaŋ.

¹⁴ Leli dek ti ndam ge *Krist. Ay ahàr àdɛm mɛnɔhad akada ya ka mɛnɔki ka mɛfaki ahàr geli ka naŋ ni, mɛmbrɛŋum majalay ahàr geli sulumani ni ba, do ni ti leli ndam gayan do.

¹⁵ Məsəra àbu mɛɓəkiani ti nahkay hi :

« Kani tamal kicuma dɛŋgu ge Melefit a ti,

bumi slimi lala.

Ahàr gekùli ègi ɓaŋ-ɓaŋ akada ga ata ɓaŋ gekùli ni ba :

ahaslani nday ti tɛgɛsiki ma ana Melefit ndo.† »

¹⁶ Nday ya ti ticia ma ge Melefit a, ay tɛgɛsiki do ni ti ndamam ? Tɛgɛsiki ma do ni ti nday ya ti tàdɛbay Mɛwiz, tɛhɛraya ka haɗ Ezip akaba Mɛwiz a ni dek do waw ?

¹⁷ Nday ya ti Melefit àzumki ɓeruv ka tay vi kru kru faɗ ni ti ndamam ? Àzumki ɓeruv ti ka nday ya ti tàgudar zlam, tɛmɛt kwanɔa a huf gili bu ni do waw ?

¹⁸ Melefit àmbaday, àdɛm atɛhuriyu a mɛlaŋ mɛpɛsabana gayan ni vu ɗay-ɗay do ni àdɛmki ti ka ndamam ? Àdɛmki ti ka nday ya ti tɛgɛsiki ma ndo ni do waw ?

¹⁹ Nahkay məsəra tisliki mɛhuriyani a mɛlaŋ mɛpɛsabana ni vu ndo ni ti adaba tɛfaki ahàr ke Melefit ndo, tɛmbrɛŋa divi gayan na palam.

4

¹ Nahkay ti mɛbumvu slimi lala. Melefit àdɛm misliki mɛhuriyani a mɛlaŋ mɛpɛsabana gayan ni ba kekileŋa, ay mɛbumvu slimi : ahàr àdɛm ku way way do e kidiŋ gekùli bu mɛhuriyu, ti maslaŋa àgɛjɛni ba.

² Leli ti tɛhia *Ma Mɛweni Sulumana ana leli a ; ana ata ɓaŋ geli ahaslani day tɛhia ana tay a, ay ma ya tɛhi ana tay ni ti àjɛnaki tay ndo, adaba tɛgɛskabu ndo, tɛfaki ahàr ke Melefit ndo.

* 3:11 Limis 95.7-11. † 3:15 Limis 95.7-8.

³ Ay ndam ya ti tãbu tãhuriyu a mëlaj mæpæsabana ni vu ni ti, leli ndam mæfæki ahàr ka Yezu ni. Àki ka ata bəŋ geli ni ti ni Melefít àdəm ahkado :
 « Nəzumkia bəruv ka tay a, nahkay ti nambada,
 nädəm : “Enipi tay, atəhuriyu a mëlaj mæpæsabana goro ni vu day zla aw !”
 * »

Ay mäsəra mëlaj mæpæsabana ti àbu, adaba kwa ka sarta ya Melefít àgraya ðuniya ni ti èndeveriŋa tawi gayan a dek.

⁴ A mëlaj nahan a Wakita ge Melefít ni bu tädəmki ma ka vad ya adəskəla na, tädəm nahkay hi : « Melefít àra èndeveriŋa tawi gayan a dek ni ti a vad adəskəla gani àpəsaba.† »

⁵ Mäsəra àbu mæbəkiani ka mëlaj nahan keti, Melefít àdəm nahkay hi :
 « Enipia tay a, atəhuriyu a mëlaj mæpæsabana goro ni vu day zla aw !‡ »

⁶ Nahkay nday ya ti Melefít àhi Ma Mūweni Sulumani gani ana tay enji ni ti tãhuriyu a mëlaj mæpæsabana gayan ni vu ndo, adaba tægəskabu ma gani ndo. Ègia nahkay ti mäsəra mis ndahan tisliki məhuriyani tata.

⁷ Nahkay ti Melefít adaba vad nahan a, vad gani ti kani. Mäsəra nahkay ti adaba sarta nahan àbu ti Devit àdəm nahkay hi :

« Kani tamal kicəma dəŋgu ge Melefít a ti,
 bumi slimi lala ;
 ahàr gekəli ègi bəŋ-bəŋ ba.§ »

⁸ Tamal mëlaj ya ti ata bəŋ geli tãhuriyu akaba Zezəwi ni mëlaj mæpæsabana ededīŋena ti, akal Melefít àdəmki ma ka vad nahan keti do.

⁹ Nahkay ti mëlaj mæpæsabana nahan àbu ; mëlaj gani nani ti akada ga vad *mæpæsabana ni ; mëlaj mæpæsabana gani nani ti ga ndam ge Melefít.

¹⁰ Maslaŋa ya ahuriyu a mëlaj mæpæsabana ge Melefít ni vu ni ti èndeveriŋa tawi gayan a dek, apəsaba akada ge Melefít ya èndeveriŋ tawi gayan dek àpəsaba ni.

¹¹ Nahkay ti ahàr àdəm məzum njəda geli dek ga məhuriyani a mëlaj mæpæsabana ni vu ; ku way way do e kidīŋ geli bu èjikia ke divi a akada gatay ya tægəsiki ma ana Melefít ndo ni ba.

¹² Pakama ge Melefít ti agray tawi àna njəda kay. Adafaki majalay ahàr manġahani ge mis akaba zlam ya təcalfəŋ do ni. Àzum àtam maslalam ya ma gani cəeni məzamani ni ; edekaba zlam ya a huđ ge mis bu na akada ga maslalam ya tatəhad mis àna nan, ekelkaba avana akaba mëlaj majakwakabani ga vu a ni.

¹³ Ere ye ti manġahani, Melefít èpi do ni ti àbi ; zlam ya ti Melefít àgraya ni dek ti Melefít èpi, àsəra daya. Ere ye ti məgray ni dek ti məgray kamam ti aməhi ana Melefít.

Krist ti Bay ya ti anġalabakabu leli akaba Melefít ededīŋ ededīŋeni ni

¹⁴ Leli məbu àna bay gəđakani ya anġalabakabu leli akaba Melefít ni, nan ti àcaloya afa ge Melefít a huđ melefít va : bay gani nani ti Yezu Wur ge Melefít. Ègia nahkay ti ahàr àdəm mæfæki ahàr lala, məhi ana mis vay-vay nan Bay geli, məmbrəŋ ba.

¹⁵ Bay geli gəđakani ya anġalabakabu leli akaba Melefít ni ti àsəra lala ahəmam njəda geli ahəca ni, adaba nan day àcaka daliya a zlam ba dek akada geli na, ay ku tamal àcaka daliya nəŋgu ni àġudar zlam ndo simiteni.

* 4:3 Limis 95.11. † 4:4 Mənjəkiani 2.2. ‡ 4:5 Limis 95.11. § 4:7 Limis 95.7-8.

16 Nahkay zla nahəma mahəɖəkfəŋjiyu kè Melefit, məgrafəŋja aŋgwaz a ba adaba nanj ti agri sulum gayan ana leli kəlavad. Məsəra aməsi cicihi, aməgri sulum ana leli, aməjanaki leli ka ya ti macakay daliya ni.

5

Krist əsəra leli ndam gedebi

1 Gəɖəkani ya *taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni dek ti Melefit adaba tay e kidiŋ ge mis ba, abiyu tay ga maŋgalabakabu mis akaba nanj əna məvi sədaga akaba misliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ni.

2 Nahkay bay gəɖəkani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti əsəra majalay ahər ga nday ya ti təsər zlam do ahkay do ni tijikia ke divi a ni, adaba nanj day njəɖa gayan əhəca a zlam ba dek.

3 Njəɖa gayan əhəca ti, ahər əɖəm esliŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gayan gayanani day, əsliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahaŋ ciliŋ do.

4 Maslaŋja ya ti azay ahər gayan ti miŋi gəɖəkani ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti əbi ; afiyu mis a məlan gani nani gəɖəkani ni vu ti si Melefit kwa. Agray ti akada gayan ya əfiyu *Aron ahaslani ni.

5 Nahkay day *Krist əzay ahər gayan ge miŋi gəɖəkani ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ndo. Əfiyu nanj a məlan gani nani gəɖəkani ni vu ni ti Melefit. Əhi :

« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis təsər nu buk. * »

6 A Wakita ge Melefit bu ka məlan nahaŋ mədi ahər ana pakama ge Melefit ya əhi ni keti . Pakama gani nihi :

« Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani akada ge Melkisedek ya əgray ahaslani ni. † »

7 Ka ya ti Krist nanj əbu a duniya bu ni ti əhəŋgala Melefit a dal-dal, əzlaha kay, etəwia, adaba əsəra Melefit ti esliki mahəŋgaraba nanj e kisim ba. Əra əhəŋgala Melefit a nahkay ti Melefit əgri ere ye ti əhəŋgalafəŋja ni, adaba əgəskabá ere ye ti Melefit awayay na dek.

8 Krist ti Wur ge Melefit, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni əcaha məgəsiki ma ana Melefit əna daliya gayan ya əcakay na.

9 Melefit əgray ti Krist endeveŋjaba təwi gayan a lala. Krist əra endeveŋjaba ni ti nanj əbu əna njəɖa ga mahəŋgay nday ya ti təgəsiki ma ni dek ; avi *sifa ya əndav day-day do ni ana tay.

10 Nahkay ti Melefit əɖəm Krist ti bay gəɖəkani ya aŋgalabakabu nanj akaba mis ni akada ge Melkisedek ya əgray ahaslani ni.

Məsərumkivu zlam əki ka məfəki ahər geli ke Krist ni

11 Əki ka pakama hini ti mawayay mazlapaki dal-dal, ay ma gani zləzladə ga məɖafabana, adaba lekələm ti kicəm zlam weceweci do.

12 Kəpəsumva a macahay zlam ba, giri-giri ti akal kacahumi zlam ana mis ndahaŋ, ay kekileŋja kişləmki do. Ahər əɖəm təcahi pakama ge Melefit ya təcahi ana mis enji ni ana kuli keti sawan ti ahamamam ! Kəsərum zlam weceweci do ni ti, lekələm akada bəza ci6-ci6eni, kawayum si təvi duwa ana kuli kwa, kişləmki məzum ɖaf koksah ti ahəmamam !

13 Maslaŋja ya ti esi duwa ni ti wur ndondu : maslaŋja gani nani ti əsərkaba pakama əki ke jiri ge Melefit a koksah.

* 5:5 Limis 2.7. † 5:6 Limis 110.4.

14 Ay mis gəḏakani ti ni ɛsi ɗuwa va do, azum ɗaf tata. Maslaŋa gani nani ti asarkaba zlam sulumana akaba zlam magəḏavana lala, aɗaba ʔsərva ʔna naŋ a.

6

1 Ègia nahkay ti ahàr ʔɗəm macahakivu zlam, makoru kama kama akaɗa ge mis gəḏakani ni. Ahàr ʔɗəm məmbrəŋum məhəŋgri zuh ana zlam ya tɛcahi ana mis ʔki ke *Krist enji ni. Zlam nday hini ti akaɗa asak ga ahay ya tafakad ni ; mǎfakad nahaŋ va ba. Zlam ya tɛcahi ana mis enji ni ti nday hi : pakama ʔki ka məmbrəŋ tɔwi magəḏavani, aɗaba azoru mis e kisim vu ; pakama ʔki ka mǎfaki ahàr ke Melefit ;

2 pakama ʔki ke divi gərgəri ga *məbaray mis ; pakama ʔki ka məbəkɪ *ahar ke mis ; pakama ʔki ka maŋgabana e kisim ba ; pakama ʔki ka seriya ge Melefit ya amagrafəŋa kə mis a, amagrafəŋa nahaŋ kà tay a va do ni.

3 Tamal Melefit avi divi gani ana leli ti aməmbrəŋ məhəŋgri zuh ana pakama nday nani eɗeɗiŋ.

4 Aməmbrəŋ ti aɗaba tamal mis ʔsəra zlam nday nana mək ɛjikia ke divi a ti ʔŋgukiyu ke divi koksah. Maslaŋa gani nani ʔsəra jiri ge Melefit a lala, Melefit ʔgria sulum gayan a, *Məsuf Njəlatani ʔniviyu a məbərɔv bu,

5 ʔsəra pakama ge Melefit ti sulumani dal-dal, ʔsəra njəɗa ya tagray tɔwi ʔna naŋ ka məlaŋ məweni ya Melefit amagraya na.

6 Maslaŋa gani ʔsəra zlam nday nana ɗək, kələŋ gani ɛjikia ke divi a ti ɛsliki məmbatkaba majalay ahàr gayan a va do simiteni. Aɗaba maslaŋa ya ti ʔsəra zlam nday nana ɗək mək ʔgəskabu va do nahəma, *ʔɗarfəŋa Wur ge Melefit kà təndal a keti, ʔvia divi ana mis ndahaŋ ge mindivi naŋ a.

7 Mazay mazavu gani : vəɗaŋ nahaŋ ʔbu, avər ʔtəɗkiaya dal-dal mək zlam ʔfətkiaya, ʔgra zlam a dal-dal ʔbəlafəŋ kà ndam ya təwəs vəɗaŋ ni. Vəɗaŋ gani nani ti Melefit aməmərɔv ʔna naŋ do waw ?

8 Ay tamal zlam ya ti ʔfətkiaya ni ti adak akaba civ-civ cilin ti vəɗaŋ ni ʔbəlɔy do ; Melefit ara etikwəsɩ wudak, kələŋ gani atəji aku, haɗ gani emigi viti, ʔgray zlam va do.

9 Ndam geli ni, mawayay kəli. Ku tamal məɗəma ma nahkay nəŋgu ni, məsəra lekulum ti kəbum kəɗəbum divi sulumani, Melefit ahəŋgay kəli.

10 Melefit ti naŋ jireni ; ʔsəra tɔwi gekəli ya kəgrumi na. Kəjənumkia ndam gayan a, kəbum kəjənumki tay nihi daya : gekəli ya kəgrum nahkay ni ti aɗafaki kawayum Melefit.

11 Nihi ti mawayay ku way way do e kidin gekəli bu mǎzay njəɗa gayan ɗək, mōru kama kama. Məsəra Melefit awayay məgri sulum gayan ana leli ga kaŋgay-kaŋgayani, nahkay mawayay ti ku way way do mǎɗəbay sulum gani nani, ʔmbrəŋ ɗay-ɗay ba.

12 Mawayay ti kigum masəfani ba ; ere ye ti mawayay ni ti kǎnjəhadum akaɗa gatay ya ti tǎfəki ahàr ka Yezu lala, təmbrəŋ ndo ni. Nday gani ti Melefit naŋ ʔbu agrɪ sulum ya ʔɗəmbiya, ʔɗəm aməgri ana ndam gayan ni ana tay.

Ere ye ti Melefit ʔɗəm aməgri ana ndam gayan ni ti amagray eɗeɗiŋ

13 Kəsərɔma, ahaslani ti Melefit ʔhibiya ma ana Abraham a, ʔhi aməgri sulum. Ka ya ti ʔhi ma gani ni ti ʔmbaɗa ; ʔmbaɗay ti ʔna ahàr gayan gayanani, aɗaba maslaŋa ʔbi gəɗakani ʔtam naŋ bi.

¹⁴ Àmbada, àdàm : « Nəgruk sulum goro dal-dal, anagray ti kâwuday dal-dal. Zlam gani nani ti amagravu ededîj. * »

¹⁵ Abraham àra ècia ma gana nahkay ti àgəskabá, ajəgay ere ye ti Melefít àhi aməgri ni, àmbrəj ndo. Abraham àra àgəskabá nahkay ti Melefít àgri ere ye ti àhi aməgri ni.

¹⁶ Ka ya ti mis ambađay ni ti, ambađay ti àna ere ye ti àtam naŋ àna gəđakani ni. Àra àmbada nahkay ti ku way way do agəskabu mbađay gayan ni, tàcalfəj kà ma gani va do.

¹⁷ Nahkay day Melefít awayay adəfiki ana ndam gayan ere ye ti àdàm aməgri ana tay ni dek ti aməgri ana tay ededîj ; awayay ti təsər lala aməmbatkaba majalay ahàr gayan a đay-đay do : nahkay ti àmbada.

¹⁸ Melefít àdàm amagray zlam, mək àmbada. Pakama nday nani cəeni ti avi njəđa ana leli dal-dal, adaba Melefít ti àsəkad malfađa do simiteni. Pakama gani àra àvia njəđa ana leli a ti, məbu makoru kama kama, adaba məmbrəja zlam ndahan a dek, məsəra Melefít aməgri ere ye ti àdàm aməgri ana leli ni ana leli.

¹⁹ Zlam gani nani ya məsəra Melefít aməgri ana leli ni ti ndiŋ-ndiŋ, avi njəđa ana leli dal-dal. Makavu àna naŋ lala, acafəja leli ge mijikiana ke divi a. Zlam gani nani aziaba azana ga mahay ga mələj *njəlatani ge Melefít na ana leli a, məsəra leli aməhuriyu eslini. †

²⁰ Àhuriyu a mələj gani nani vu ti Yezu ; àhuriyu enji geli, àhuriyu ti azuhva leli. Naŋ ti bay gəđakani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefít ni ga kaŋgay-kaŋgayani, akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

7

Melkisedek

¹ Melkisedek gani nani ti naŋ bay Salem, naŋ bay *manjalabakabu mis akaba Melefít naŋ ya agavəla driŋ ni. Ka fat ya ti Abraham àsləkabiya ke silik ya tàgray akaba bəbay ndahan, àtambiya tay a àna njəđa nahəma, Melkisedek nakəŋ àrəkioru, mək àgri *sulum ge Melefít. *

² A huđ ga zlam ya ti Abraham àhəlbīyu e silik ni bu ni dek ti Abraham àziaba zlam a bəlaŋ a kurani ba ana Melkisedek a. † Enjenjeni slimi Melkisedek awayay adəmvaba ti bay jireni ; kələj gani bay Salem ti ni awayay adəmvaba bay ya agray ti mis tənəhadkabu àna sulumani ni.

³ Naŋ ti təsər bəjani do, təsər mənəni do, ata bəj ga bəjani day mis təsər tay do. A Wakita ge Melefít bu ni ti tədəmki ma ka vad ge miwi naŋ ndo, ka vad ga məmət gayan day tədəmki ma ndo. Naŋ ti akada Wur ge Melefít, adaba aŋgalabakabu mis akaba Melefít ga kaŋgay-kaŋgayani akada ga Wur ge Melefít ni.

⁴ Jalumki ahàr ke Melkisedek, naŋ ya ti Abraham àziaba zlam a bəlaŋ a kurani ba ni. Melkisedek ti naŋ gəđakani ! Abraham ti naŋ bəj ga ata bəj geli dek, ay àhəliaba ana Melkisedek ti zlam sulumani ya tətama zlam ndahan a ni.

* **6:14** Mənjəkiani 22.16-17. † **6:19** Ahalay ti bay ya ti àbəkī wakita hini ni àzay mazavu ga zlam, àdàm zlam ya ti məsəra Melefít aməgri ana leli ni ti ndiŋ-ndiŋ akada ga ara gəđakani, təwəlfəj ezewed, ma ge ezewed nahəj ni təwəlfəj kà slalah ga yam, təfiyu a yam vu ga macafəja slalah ga yam na ga maslakana ni. Mənjay Təwi 27.29. * **7:1** Salem ti slimi ge Zeruzalem ahaslani. Àna ma *Hebri ti slimi gani təzavu ata « Shalom » « Shalom » ti awayay adəmvaba manjəhadkabanī sulumani. † **7:2** Mənjay Mənjəkiani 14.17-20.

⁵ Ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit kani ti nday bəza huđ ge *Levi ; e Divi ge Melefit ya Məwiz əbəkani bu ni ti Melefit ədəm ndam *Izireyel ndahan ni təziaba zlam a bəlan a kurani ba ana tay a. Nday ya ti təhəl zlam akaba nday ya ti təziaba ni ti nday dek kə mən gatay, nday ndam Izireyel ; ku tamal nday dek bəza huđ ga Abraham nəngu ni təbu tagray nahkay.

⁶ Ay Melkisedek ti nanj wur huđ ge Levi do ; ku tamal nanj wur huđ ge Levi do nəngu ni Abraham əziaba zlam a bəlan a kurani ba. Melefit əhibiya ana Abraham a, əhi : « Anəgruk zlam sulumani, » nahkay Abraham ti nanj gəđakani ; ay əgri sulum ge Melefit ana Abraham ti Melkisedek.

⁷ Məsəra, bay ya ti əgri sulum ge Melefit ana maslanə nahan nahəma, bay gani nani ti nanj gəđakani ətam maslanə nahan ni.

⁸ Kani ti nday ya ti təhəl zlam bəlan a kurani bu ni ti nday mis hihirikeni, təmət. Ay a Wakita ge Melefit bu tədəm bay ya ti əhəl zlam bəlan a kurani bu ya Abraham əbi ni ti əmət do.

⁹ Misliki mədəmani nahkay hi : ka ya ti təvi zlam bəlan a huđ ga kurani bu ana bəza huđ ge Levi ni ti kala təvi ti ana Levi Leveni. Ay Levi day kala əvia zlam bəlan a huđ ga kurani ba ana Melkisedek a, ədaba Abraham ti nanj bən ge Levi ;

¹⁰ ka ya ti Abraham əbi zlam ana Melkisedek ni ti Levi wur huđ gayan ni nanj əvu a vu ga bənani Abraham bu.

Krist ti anjalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni

¹¹ Təwi ga bəza huđ ge Levi ya tagray ga *manjalabakabu mis akaba Melefit ni ti Melefit ədəm təgri ana ndam *Izireyel, əbu məbəkiani e *Divi gayan ya ədəfiki ana Məwiz ni bu ni. Ku tamal nahkay nəngu ni, təwi gatay ni əndeverin ere ye ti Melefit awayay magrani ni lala do. Tamal əndeverin lala ti bay nahan ya anjalabakabu mis akaba Melefit ni əra ti kamam ? Maslanə gani nani ti anjalabakabu mis akaba Melefit akada ga *Aron ni do ; nanj ti anjalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni.

¹² Tamal Melefit əmbatkaba divi ga manjalabakabu mis akaba nanj na ti, məsəra əmbatkaba Divi gayan ya əbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu ni daya.

¹³ Ay nihi ti Bay ya tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ni ti Bay geli. Nanj ti ge dini ge Levi do ; maslanə ge dini gayan day-day əgray təwi ga manjalabakabu mis akaba Melefit ndo.

¹⁴ Məsəra Bay geli ti ge dini ga Zəda. Ndam ge dini ga Zəda ti nğay tğray təwi ga manjalabakabu mis akaba Melefit ti Məwiz ədəm ndo simiteni.

¹⁵ Ere ye ti ədəfiki zlam gani nani edəfineni ni ti nihi : bay nahan əra ga manjalabakabu mis akaba Melefit a, ay anjalabakabu mis akaba Melefit ti akada ge Melkisedek ni.

¹⁶ Maslanə gani nani ti təfiyu əna Divi ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni ndo : Divi gani nani ti təbiki ana mis hihirikeni. Təfiyu maslanə gani nani ti ədaba nanj əbu əna nğəda dal-dal, əmət day-day do.

¹⁷ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : Melefit ədəm : « Nak ti bay manjalabakabu leli akaba mis ga kanğay-kanğayani akada ge Melkisedek ya əgray ahaslani ni.‡ »

¹⁸ Nahkay ti Melefit əmbrənə Divi gayan nahan ya ədəfiki ana Məwiz ahaslani na, ədaba Divi gani nani ti nğəda gani əhəca ga magray ere ye ti Melefit awayay magrani na.

‡ 7:17 Limis 110.4.

19 Divi ge Melefít ya àbu mǎbəkiani a wakita ge Mǎwiz ni bu ni ti èndeveriŋ ere ye ti Melefít awayay ni lala do. Ègia nahkay ti Melefít àvia divi nahaŋ ana leli ga mahǎdǎkfǎŋiana àtam ya ahaslani na. Divi gani nani ti mǎsǎra ajǎnaki leli ededĩŋ.

20 Mǎsǎra ajǎnaki leli ededĩŋ ti adaba ka ya ti Melefít àfiyu Wur gayan ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ ni ti àmbada. Ay nday ndahaŋ ni ti ni, àbiyu tay ti àmbaday ndo.

21 Ka ya ti Melefít àfiyu Wur gayan ni ti àmbaday ; àbu mǎbəkiani a Wakita ge Melefít ni bu nahkay hi :

« Bay Melefít àmbada, àdǎm :

“Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani.”

Amǎmbatkaba majalay ahàr gayan gani nana day-day do.[§] »

22 Melefít àra àmbada nahkay ti àwǎlkabá pakama gayan akaba geli a keti. Gayan ya àgray nahkay ni ti àtam ya àwǎlkabu pakama gayan akaba ge mis ahaslani ni. Mǎsǎra àtam ya ahaslani ni ti adaba bay ya ti adǎfiki ana leli Melefít amagray ere ye ti àdǎm amagray ni ededĩŋ ni ti Yezu.

23 Nahkay day, nday ndahaŋ ya taŋgalabakabu mis akaba Melefít ni ti nday kay, adaba nday ti tǎpǎs do, tǎmǎt.

24 Ay Yezu ti apǎs, naŋ àbu àna sifa, àmǎt day-day do ; amaŋgalabakabu mis akaba Melefít ga kaŋgay-kaŋgayani.

25 Nahkay ti nday ya ti tahaǎdǎkfǎŋiyu kè Melefít azuhva ga Yezu ya aŋgalabakabu tay akaba naŋ ni ti, Yezu esliki mahəŋgay tay. Àmbrəŋ mahəŋgay tay day-day do, adaba naŋ àbu àna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani, naŋ àbu ahəŋgali Melefít ana tay kǎlavada.

26 Bay gǎdákani ya àgǎski ga maŋgalabakabu leli akaba Melefít ni ti Yezu. Naŋ ti nǎlata, àgudar zlam do simiteni, naŋ mis sulumani, àgray zlam akada ga ndam magudar zlam ni do, Melefít àzoru naŋ driŋ agavǎla.

27 Nday gǎdákani ndahaŋ ya taŋgalabakabu mis akaba Melefít ni ti, ahàr àdǎm kǎlavada tǎsliŋi zlam ana Melefít azuhva zlam magudarani gatay ni day kwa ti tǎsliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahaŋ ni. Ay Yezu ti ni aŋgalabakabu leli akaba Melefít ti nahkay do. Naŋ ti àvi ahàr gayan ana Melefít, àgǎskabu ti tǎkadǎfəŋ naŋ kǎ tǎndal. Àgray nahkay ti sak bəlan, amagrakivu va do.

28 È Divi ge Melefít ya Mǎwiz àbəkì ni bu ni ti Melefít àdǎm mis hihirikeni taŋgalabakabu mis akaba naŋ, ay nday gani nani ti nǎjada gatay ahəca ga magray ere ye ti Melefít àwayay na. Nahkay kǎləŋ gani Melefít àdǎm pakama nahaŋ, àmbaday. Àna mbaǎday gani nani ti àfiyu Wur gayan ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ ; Wur gayan gani nani ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani, èndeveriŋaba ere ye ti Melefít awayay na àndava.

8

Melefít àwǎlkabá pakama gayan akaba geli àna Krist a

1 Ere ye ti ahàr àdǎm mǎsǎr lala ni ti nihi : Bay gǎdákani ya *aŋgalabakabu leli akaba Melefít ni ti àbu. Naŋ ti òru ànǎjəhad a huǎ melefít bu, kǎ gəvay ge kǎrsi ge Melefít. Ànǎjəhad ti kǎ ahar ga dǎf ge Melefít, a mǎləŋ ga gǎdákani bu.

2 Agray tǎwi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefít ti a mǎləŋ *nǎjəlatani ge Melefít bu. Mǎləŋ *nǎjəlatani gani nani ti ahay *miviceni ya mis hihirikeni

tivicey ka sarta ge Məwiz ni do : àləm ti Bay Melefit Melefiteni ; mələŋ gani nani ti mələŋ njəlatani ge Melefit edeđin.

³ Gədəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti təfiyu naŋ ga məvi sədaga ana Melefit akaba mislinji zlam azuhva zlam magudarani ge mis. Ęgia nahkay ti bay gədəkani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ahàr àdəm naŋ day məvi sədaga ana Melefit.

⁴ Tamal naŋ àləbu a duniya bu ni ti akal naŋ ègi bay maŋgalabakabu mis akaba Melefit do, adaba ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit təbu, təbiyu tay àna *Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni.

⁵ Ay ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit nday nani ti, mələŋ njəlatani ya tagraviyu təwi gatay ni ti e melefit bu do. Mələŋ gatay ni ti tələm ka mazavu ga mələŋ njəlatani ya a hud melefit bu ni cilin. Nahkay ka ya ti Məwiz àwayay vıcey ahay njəlatani ni ti Melefit àhi ahkado : « Ci day, ahàr àdəm kàgray dek akada ahay ya ti nədəfukki ka ya ti nak ka ahàr ga həma ni. * »

⁶ Ay nihi ti təwi ga Yezu ti gərgəri akaba gatay ndahaŋ ni simiteni. Melefit awəlkabu pakama gayəŋ məweni akaba geli, awəlkabu ti àna təwi ga Yezu ; pakama ya *awəlkabu nihi ni ti àtam ya ahaslani ni, adaba ere gani ya ti Melefit àdəm aməgri ana leli ni ti àtam ere ye ti àdəm ahaslani amagraŋ ni simiteni.

⁷ Nahkay ti pakama ge Melefit ya àwəlkabu akaba geli ahaslani ni ti àrakaboru ndo. Do ni ti, akal Melefit àwəlkabu pakama nahaŋ akaba geli do.

⁸ Ay àwəlkabá pakama nahaŋ na akaba geli edeđin a. Àləgi ana ndam gayəŋ, àdəm nahkay hi :

« Cəm day, nu Bay Melefit nəhi ma ana kəli.

Sarta nahaŋ àbu ara ;

ka sarta gani nani ti anəwəlkabu pakama məweni akaba ga ndam goro,

ndam *Izireyel akaba ndam *Zude ni dek.

⁹ Pakama ya anəwəlkabu akaba gatay ni ti gərgəri akaba pakama ya nəwəlkabu akaba ga ata bəŋ gatay ahaslani ka ya ti nədəfəŋa ahar ka tay a, nəhəlaya tay ka had Ezip a ni.

Anəwəlkabu pakama nahaŋ akaba gatay ti

adaba nday ndayani àna ahàr gatay təmbərəŋ pakama goro

ya nəwəlkabu akaba gatay ahaslani ni,

nahkay ti nu day nəmbərəŋ tay.

Nəhi ma hini ana kəli ti nu Bay Melefit.

¹⁰ Pakama məweni ya anəwəlkabu akaba ga ndam Izireyel

ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi :

Anagraŋ ti təjalaki ahàr ke Divi goro kəlavad,

kala àbu məbəkiani a məbərur gatay bu.

Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.

Nəhi ma hini ana kəli ni ti nu Bay Melefit.

¹¹ “Sər Bay Melefit” ti maslaŋa aməhi ana maslaŋa nahaŋ e kidin gatay bu do simiteni.

Ku ana ndam ga kəsa gatay, ku ana bəza ga məŋ gatay nəŋgu ni atəhi ana tay do.

Adaba ku way way do e kidin gatay bu aməsər nu,

ku wur gəziteni, ku mis gədəkani aməsər nu.

¹² Anəmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a ;

* 8:5 Mahərana 25.40.

zlam gatay ya ti tàgray, àbɛlafu do ni ti anɛjalaki ahàr va do simiteni.† »

¹³ Ma ge Melefit hini ya àdɛm ni ti àdɛmki ka mɔwɛlkabu pakama mɔwɛni. Gayan̄ ya àdɛm nahkay ni ti adafaki mɔwɛlkabu pakama ya ahaslani ni ti midigwɛni. Ay zlam ya ègia midigwɛna, àgray tɔwi va do ni ti atɛmbrɛn̄, amɛlɛbi va bi.

9

Tɔwi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ya tàgray ahaslani ni

¹ Ka ya ti Melefit *àwɛlkabu pakama gayan̄ akaba ga ndam *Izireyel ahaslani ni ti àdɛfiki divi gayan̄ ana tay ga *maŋgalabakabu mis akaba nan̄ a ahay gayan̄ bu. Ahay gani nani ti ka had. * ² Ahay gani nani ti huɔ gani mekelkabana àna azana. Mɛlan̄ ye enjenjeni nahɛma, tàzalay mɛlan̄ *njɛlatani ; eslini ti tàbɛhad mɛlan̄ mabɛhadki *cɛngel akaba tabɛl ga mabɛhadiki *dipeŋ ana Melefit. †

³ Mɛlan̄ ye cɔ kama ga azana ni ti tàzalay mɛlan̄ njɛlatani àtam ndahan̄ ni dek. Kɛlan̄ ga azana nahɛma,

⁴ tàfɛkad zlam ga gru ya tazɛbaki haf ya ezi àcɛr ni, ‡ tàfɛkad *sahar daya. § Sahar gani nani ti mɛbɛki gru dek ; a huɔ gani bu ni ti zlam tàvu mahkɛr : halaf ga gru akaba *man a huɔ gani bu ; aday ga *Aron̄ ya àbay vay-vay ni, * akaba akur cɔ. Akur nday nani ti ma ge Melefit àki mɛbɛkiani. Nahkay sahar gani nani ti tàzalay *sahar ge Melefit ya adafaki àwɛlkabu pakama gayan̄ akaba ge mis ni.

⁵ Ke erma ga sahar ni tɛbɛki mimiz ti Melefit mɛmbɛrfɛŋa zlam ge mis ya tàgudar ka mɛsɛr gatay do na ; ka ahàr ga sahar ni tàgraya mazavu ge Serɔben̄ † a cɔ ; tàpɛki kɛrpaŋla gatay ke erma ni. Serɔben̄ nday nani ti tàdafaki Melefit nan̄ àbu a mɛlan̄ gani nani bu àna njɛda gayan̄ dek. Ay ti nɛhiaba ma gana dek ana kɛli a nihi fan̄ do.

⁶ Tàra tàslamala zlam na dek nahkay ti ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tɛhuriyu a mɛlan̄ ye enjenjeni ni vu kɛlavad̄ ga magray tɔwi gatay.

⁷ Ay a mɛlan̄ ye cɔ ni vu ni ti bay gɛdakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ahuriyu cilin̄. Ahuriyu ti sak bɛlan̄ a dɛzani bu ; àhuriya ti ahàr àdɛm abiaya mimiz ana Melefit a azuhva zlam gayan̄ ya àgudar ka mɛsɛr gayan̄ do ni akaba azuhva zlam ge mis ndahan̄ ya tàgudar ka mɛsɛr gatay do ni.

⁸ Àna zlam nday nani ti *Mɛsuf Njɛlatani adafaki ka ya ti mɛlan̄ ye enjenjeni àbu mba ni ti divi ga mɛhuriyani a mɛlan̄ *njɛlatani ge Melefit ni vu àbi fan̄ bi.

⁹ Zlam gani nday nani tàzavu akaba ga sarta hini : mis takoru afa ge Melefit, tagri sɛdagɛ, tɔwi zlam ana ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti tɛsliŋi azuhva zlam magudarani gatay ni, ay ku tamal nahkay nɛŋgu ni majalay ahàr gatay dek njɛlata do, nahkay zlam gatay ya tagray ni èsliki mendeveŋi ere ye ti Melefit awayay ni do.

† 8:12 Zeremi 31.31-34. * 9:1 Tɛdɛmki ma hini ti ka ahay ge Melefit ya tàgray a huɔ gili bu ka sarta ge Mɔwiz, tàsawad̄ay àna nan̄ ni. Mɛn̄jay Mahɛrana 26.1-30. † 9:2 Mɛn̄jay Mahɛrana 25.23-40. ‡ 9:4 Mɛn̄jay Mahɛrana 30.1-6. § 9:4 Mɛn̄jay Mahɛrana 25.10-16. * 9:4 Mɛn̄jay Macalani 17.23. † 9:5 Serɔben̄ ti zlam àna sifa ya tajɛgay mɛlan̄ njɛlatani ni, kɛrpaŋla tàfɛŋ kà tay. Nday *mɛslar ge Melefit do. Mɛn̄jay Mahɛrana 25.18-20.

¹⁰ Zlam gani nani dek ya tagray ni ti ma àki ka zlam məzumani, ka zlam miseni akaba ka baray gərgərani. Nani ti təwi ge mis hihirikeni ya tagray ni ciliŋ ; Melefit ağəskabu hayən, duk abivoru ana vad̄ ya aməmbatkaba ni.

Àna mimiz ge Krist ti Melefit àwəlkabu pakama məweni akaba ge mis

¹¹ Ay nihi ti *Krist àra. Nan̄ ti Bay gəđakani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ku nihi nan̄ àbu agra zlam sulumani ge Melefit ana leli. Àhuriya a ahay ge Melefit va ; ay ahay gani nani ti gəđakani àtam ya ka had̄ ni, arəŋa magəđavani àki bi. Ahay nani ti mis hihirikeni àləm do ; nahkay ahay gani nani ti a duniya bu do.

¹² Àra àhuriya a ahay gani nani va ti àhuriyu a məlan̄ *n̄jəlatani ge Melefit ni vu. Àhuriyu ti àna mimiz ga vugul akaba ga bəza sla ya t̄isliŋi ana Melefit ni do ; àhuriyu ti àna mimiz gayən ya aŋgəzaya ka ya ti àmət kà təndal ni. Àmət nahkay ti, àhəŋga leli a ga kaŋgay-kaŋgayana àndava, àhuriyu a məlan̄ *n̄jəlatani ge Melefit ni vu sak bəlan̄ ti èsliə.

¹³ Ka ya ti mis àgudara zlam a, ègia nan̄ n̄jəlata kè eri ge Melefit do nahəma, ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tigəceki mimiz ga vugul akaba ga kokur, təbəki viti ga sla walani daya. Nahkay vu gayən egi n̄jəlata kè eri ge Melefit.

¹⁴ Mimiz ge Krist ti àtam mimiz ga zlam ga gənwaw sak kay do waw ? Krist ti àgudar zlam do simiteni, ay àvi ahàr gayən ana Melefit ti təkad̄ nan̄ ; àgray nahkay ti àna n̄jəda ga *Məsuf ge Melefit ; Məsuf gani nani ti nan̄ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Krist àvia ahàr gayən ana Melefit a nahkay ti, àgray ti ku majalay ahàr geli day m̄igi n̄jəlatani ; nahkay ti mągray zlam ya azoru leli e kisim vu ni va ba ; məgri təwi ti ana Melefit. Melefit ti nan̄ Bay ga sifa !

¹⁵ Ègia nahkay ti Melefit *àwəlkabu pakama gayən məweni akaba ge mis ; àwəlkabu ti àna təwi ge Krist. Àwəlkabu ti ndam ya ti azalay tay ni t̄əŋgət zlam sulumani ya àdəm aməgri ana tay ni ; zlam nday nani ti atələbu ga kaŋgay-kaŋgayani. Melefit aməgri ana tay nahkay ti azuhva kisim ge Krist, adəba àna kisim gayən ni ti àpəla zlam ge mis ya t̄əgudar ka sarta ya Melefit àwəlkabu pakama məweni akaba gatay faŋ ndo ni.

¹⁶ Nahkay day, bi mis nahən wudaka amət ti àdəm ahəmamam ndam gayən t̄ədevu zlam gayən ni. † Ay tamal maslaŋa gani àmət faŋ ndo ni ti ndam gani t̄isliki medevu zlam gayən ni do.

¹⁷ Nahkay tamal àmət faŋ ndo ni ti ma gayən ya àdəm ni masakani hayən. Ka ya ti maslaŋa gani nan̄ àbu àna sifa mba ni ti mis t̄ədey zlam gayən ni faŋ do.

¹⁸ Pakama ge Melefit ya awəlkabu akaba ge mis ni day nahkay. Ka ya ti àwəlkabu pakama gayən enjenjeni akaba ge mis ni ti təkad̄ zlam, tigəcey mimiz gani.

¹⁹ Ka ya ti Məwiz èjengey *Divi ge Melefit dek kè meleher ge mis nahəma, àgray akada ge Melefit ya àhi ni : àzay mimiz ga vugul akaba ga bəza sla, àcahkiviyu yam, àzay eŋguc ga zlam ga gənwaw ndizeni, àwəlki ka aday, àtəliyu e mimiz ni vu juḅ mək ègəceki ka Wakita ge Melefit ni ; ègəceki ke mis ni dek daya.

† 9:16 Àna ma Gres ya təbəki ahalay ni ti t̄ədəm « diateke. » Ma gani nani ti awayay adəm̄vaba məwəlkabu pakama, awayay adəm̄vaba pakama ge mis ya àdəm ahəmamam t̄ədey zlam gayən ka ya ti àmət ni daya ; ma gani bəlan̄. Nahkay t̄əgurkabu zlam nday nani cueni, t̄ədəm tamal zlam ahkay do ni mis àmət faŋ ndo ni ti t̄ədi slimi ana pakama gani do.

20 Àdəm : « Mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayəŋ akaba gekəli àna naŋ ; àdəm gəsumkabu pakama gayəŋ ni dek kwa. § »

21 Ègəceki mimiz ni ka ahay ge Melefit akaba ka zlam ya təvu a ahay ni bu, tagray təwi àna tay ni dek daya.

22 Nahkay ti Melefit àdəm e Divi gayəŋ ni bu, ku mam day mam tīgəceki mimiz day ti egi nǰalata. Ere ye ti tīgəceki mimiz do ni ti àbi kay bi. Tamal tábaya mimiz a ndo ni ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a do simiteni.

Krist ti àvi ahàr gayəŋ ana Melefit azuhva zlam magudarani ge mis

23 Nahkay zla nahəma, zlam nday nani ya ka haď ni ti mazavu ga zlam ya a huď melefit bu ni cilin, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni ahàr àdəm tīgi nǰalata àna mimiz ya tīgəceki ka tay ni. Nahkay day, tamal leli mawayay mahəďakfəŋiyu kà zlam zlamani ya e melefit bu ni ti ahàr àdəm tábaya mimiz sulumana àtama ga zlam ga gənaŋ na.

24 Ahay ge Melefit ya *Krist àhuriyu ni ti mis tələm do. Ahay ge Melefit ya mis tələm ni ti mazavu ga məlaŋ *nǰalata ni ya a huď melefit bu ni cilin. Krist àhuriyu ti a huď melefit vu ; ku nihi naŋ àbu eslini kə meleher ge Melefit ga məjənaki leli.

25 Gəďakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti ahuriyu a məlaŋ *nǰalata ni ge Melefit ya mis tələm ni vu sak bəlaŋ a dazani bu ; ahuriyu ti àna mimiz gayəŋ gayəŋani do. Ay Krist ti àgray nahkay ndo ; àvi ahàr gayəŋ ana Melefit sak kay ndo.

26 Nahkay do ni ti kwa ka mənjəki ga duniya akal Krist acakay daliya sak kay, ay àgray nahkay ndo. Àcakay daliya ti sak bəlaŋ, kəlaŋ gani amacakay va do ; àcakay ti ga maďafakiani duniya ara andav wuďak. Àra ti ga məvi ahàr gayəŋ ana Melefit ti magudar zlam ge mis ni mələbi va bi.

27 Mis hihirikeni lu amət sak bəlaŋ cilin, kəlaŋ gani Melefit amagrafəŋa seriya.

28 Nahkay day Krist àvi ahàr gayəŋ ana Melefit ti sak bəlaŋ ; àgray nahkay ti, ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis a kay. Ay a vaď nahəŋ ti Krist amaŋga. Amaŋga ti azuhva zlam magudarani va do ; amaŋga ti ga mahəŋgay ndam gayəŋ ya tajəgay naŋ ni.

10

1 *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ka wakita gayəŋ ni ti mazavu ga zlam sulumani ya Melefit aməgri ana leli ni ; Divi gani àďəfiki zlam sulumani ge Melefit ni ana leli lala do. Adaba mam, kilevi təbu takoru kə meleher ge Melefit, tislin, zlam kilevi, təmbrəŋ day-day do ; ay zlam nday nani ya tagray ni ti èndeverin ere ye ti Melefit awayay ni dek do.

2 Tamal ti endeveŋ ere ye ti Melefit awayay ni ti, akal təmbrəŋ mislin, zlam ana Melefit, adaba giri-giri ti ndam ya ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a ni ti akal təsər tigia nǰalata kə eri ge Melefit a àndava, zlam magudarani gatay àbi va bi. Ay tğray nahkay do ; təbu tislin, zlam kekileŋa.

3 Təbu tislin, zlam ana Melefit kilevi ti, agray ti tǰjalaki ahàr kilevi ka magudar zlam gatay, təsəra nday ndam magudar zlam kekileŋa.

4 Nahkay ti mäsəra mimiz ga kokur akaba ga vugul ti àgray ti Melefit mām̄bər̄fəŋa zlam magudarani ge mis na kà tay a koksah.

5 Nahkay zla nahəma, ka ya ti *Krist àra a duniya va ni ti àhi ana Melefit ahkado :

« Zlam ge mis ya tislīŋək ni akaba sədaga gatay ya təgruk ni ti kàwayay do, kàgra ti tiwi nu sawaŋ.

6 Zlam ge mis ya tislīŋək ahkay do ni ya teviyekək azuhva zlam magudarani gatay ni ti àbəlafuk do.

7 Nahkay nədəm : Bay Melefit goro, nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay ni.

Bay ya ti tədəmki ma a huđ ga wakita gayak ni bu ni ti nu.* »

8 Ka mən̄jəki ga pakama hini ti àdəm : « Zlam ge mis ya tislīŋək ni, sədaga gatay ya təgruk ni, ahkay do ni zlam gatay ya teviyek azuhva zlam magudarani gatay ni ti kàwayay do ; zlam nday nani ti tábəlafuk do. » Ay mäsəra zlam nday nani dek ti tagray akada ge Melefit ya àhi ana tay grum e Divi gayaŋ bu ni.

9 Àdəm keti : « Nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay ni. » Àdəm nahkay ti, adafaki zlam ya ti təgri ana Melefit ahaslani ni ti ègia zlam masakana ; nihi ti ahàr àdəm təgri zlam maweni sawaŋ.

10 Nahkay ere ye ti Melefit àwayay ni ti Yezu Krist àgra : àvi ahàr gayaŋ ana Melefit sak bəlaŋ huya. Àra àvia ahàr gayaŋ a nahkay ni ti leli miġia ndam n̄jalatana ge Melefit a.

11 Bay maŋgalabakabu mis akaba Melefit lu naŋ àbu ecik kəlavad, esliŋi zlam sak kay ana Melefit, esliŋi kəlavad nahkay. Ay zlam ya ti esliŋi ana Melefit ni èsliki magrani ti Melefit mām̄bər̄fəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a do simiteni.

12 Ay Krist ti àgray akada gatay ni ndo : naŋ ti àvay ahàr gayaŋ sak bəlaŋ ti Melefit mām̄bər̄fəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a ; àra àva ti àn̄jahad digəs kà ahar ga daf ge Melefit a məlaŋ ga gəđakani bu ga kaŋgay-kaŋgayani.

13 Melefit àhi : « Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.† » Nihi ti naŋ àbu ajəgay sarta gani nani.

14 Àva ahàr gayaŋ a sak bəlaŋ ti, àgray ti nday ya ti àhəŋgay tay ni ti tiġi ndam *n̄jalatani ge Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani. Nahkay ti èndeveriŋa təwi ge Melefit ya awayay na dek.

15 *Məsuf N̄jalatani day adəfiki ana leli zlam nday nani jiri ededīŋ. Ere ye ti àdəm enjenjeni ni ti nihi :

16 « Bay Melefit àdəm :

“Pakama maweni ya anəwəlkabu akaba gatay ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi : anagraŋ ti təjalaki ahàr ke Divi goro kəlavad, aman̄jahadiviŋu ana tay a məbər̄uv bu.” »

17 Àdəm keti :

« Zlam magudarani gatay ahkay do ni zlam gatay ya ti təgray àbəlafu do ni ti anəjalaki ahàr do simiteni.‡ »

* 10:7 Limis 40.7-9. † 10:13 Məŋjay Limis 110.1. ‡ 10:17 Zeremi 31.33-34.

18 Nahkay ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdəm təgri sədaga ana Melefit ti màmbrəfəŋa zlam magudarani nday nani kà tay a va do.

Məfəki ahàr ke Melefit, mahədəkfəŋiyu

19 Bəza ga mmawa, nahkay ti məsəra Melefit àvia divi ana leli ga mahədəkfəŋiyana kà gəvay a mələŋ gayəŋ *njələtani ni va. Divi gani nani ti àvia ana leli a azuhva mimiz ga Yezu ya àŋgəzaya ka ya ti *tədarfəŋ naŋ kà təndal ni.

20 Divi gani nani ti divi məwəni, nday ya ti e divi gani nani bu ni ti tənɣət sifa. Divi gani nani ti Yezu àzłəkiaba ana leli a. Ka ya ti àmətfəŋ kà təndal ni ti azana ga mahay ga mələŋ *njələtani ge Melefit ni ègəzlehva : azana gani nani ti kala vu ga Yezu. Yezu àmət ti mis tàmədəkfəŋiyu kə Melefit : àmət nahkay ti ègəzlehkaba azana ya àcafəŋa mis ga mahədəkfəŋiyani kə Melefit a ni.

21 Naŋ ti Bay gədəkani ya aŋgalabakabu ndam ge Melefit akaba Melefit ni.

22 Ègia nahkay ti mahədəkumfəŋiyu. Mahədəkumfəŋiyu ti àna huɖ bələŋ, məfumki ahàr geli dek. Adaba Yezu àgray ti mīgia njələtana, məjalay ahàr magədavani va do ; àbara leli àna yam njələtana daya.

23 Məsəra Melefit aməgri zlam sulumani ana leli ; məhumioru ma gani ana mis vay-vay, məmbrəŋ ba, adaba Bay ya ti àdəm aməgri zlam nday nani ana leli ni ti Melefit ; naŋ ti àmbat ahàr dəy-dəy do.

24 Ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ geli bu məfi ahàr ana maslaŋa nahaŋ, məvi njədə ana mis e kidiŋ geli bu ga mawayay mis ndahaŋ akaba ga məgri zlam sulumani ana mis.

25 Məmbərəŋum macakalavani ba. Mis ndahaŋ ti təmbrəŋa, ay leli ti məgrum akada gatay ni ba. Kəsəruma vad ga Bay geli ya amara ni ènjia wudak, nahkay zla nahəma məmbrəŋum macakalavani ba ; ahàr àdəm ku way way do e kidiŋ geli bu məvi njədə ana maslaŋa nahaŋ.

26 Leli ti məsəra jiri ge Melefit ya àgri ana leli na. Nahkay tamal magudar zlam zakw nahəma, misliki məgri sədaga ana Melefit ti màmbrəfəŋa zlam magudarani geli ni kə leli a va do.

27 Tamal mis àgudara zlam a nahkay ti maslaŋa gani məgray aŋgwaz dal-dal, adaba Melefit amagrafəŋa seriya, aku gədəkani aməzum tay akaba ndam ya təgəskabu ma ge Melefit va do ni dek.

28 Kəsəruma, tamal mis àgra zlam ya ti Melefit àcafəŋa mis ga magrana e *Divi gayəŋ ya Məwiz àbəkəni bu na, mək mis cə məhkər təgrakia sedi a ti takad naŋ hūya, àsi cicihi ana mis do.

29 Nahkay ti tamal mis àcəlkiə ka Wur ge Melefit a, àzay naŋ akada zlam masakani ni ti Melefit amatraɖ naŋ do waw ? Amatraɖ naŋ ti dal-dal àtam ya atraɖ maslaŋa ya ti àgəskabu Divi gayəŋ do ni, adaba maslaŋa gani nani ti ègia mis njələtani ge Melefit azuhva mimiz ga Yezu a, ay àmənjaləŋ ke mimiz gani nani akada zlam masakani sawaŋ. Àna mimiz gani nani ti Melefit àwəlkabá pakama gayəŋ akaba geli a, àdəm amahəŋgay leli àna naŋ. *Məsuf Njələtani àgria *sulum ge Melefit ana maslaŋa gani nana, ay maslaŋa gani èndivia Məsuf Njələtani na sawaŋ.

30 Məsəra, Melefit àdəm : « Bay ya ti atraɖvù mis, ahəŋgrivù zlam magudarani ana tay ni ti nu. » Àbu məbəkiani keti : « Bay Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam gayəŋ a.Š »

³¹ Melefít ti nañ Bay ga sifa : njêda gayañ àtam ga zlam ni ðek. Tamal àgësa mis a awayay matra6 nañ ti maslaña gani amacakay daliya dal-dal, daliya nahañ àbi àtam daliya gani nani bi.

³² Sarumki ka sarta ya ti kicam pakama ge Melefít enji, kàgësumkabu ni. Ka sarta gani nani ti mis tægria daliya gërgëri kay ana kuli a, ay ti kèbesuma.

³³ Sarta ndahanj tindivia kuli a, tægria daliya ana kuli kè eri ge mis a ðek ; sarta ndahanj kèvumia njêda ana mis ndahanj ya ti təcakay daliya akada nani na.

³⁴ Ndam ya tàbiyu tay a danğay vu ni ti tàsia cicihî ana kuli a, kàjènumkia tay a. Ka ya ti mis tãhãlfëña zlam gekuli kè kuli a ni ti kàgësumkabá àna mëmërana, adaba kësëruma, lekulum kabum ana zlam sulumani àtam ya ti tãhãlfëña kè kuli a ni. Zlam sulumani nday nani ti tanjehad ga kanğay-kanğayani.

³⁵ Nahkay zla nahëma, kàmbrëñum mäfumki ahàr ke Melefít ba, adaba tamal kàmbrëñum mäfëki ahàr do ni ti amagri zlam sulumani kay ana kuli azuhva nani.

³⁶ Ere ye ti ahàr àdëm kàgrum ni ti nahkay hi : zum njêda gekuli ðek ga moroni kama kama. Tamal kàgrum nahkay ti akàgrum ere ye ti Melefít awayay ni, nahkay ti akàngëtum ere ye ti Melefít àdëm amëvi ana kuli ni.

³⁷ Melefít àdëm :

« Kama guzit ti Bay ya ti ara ni amara, ènjia wudak.

Sarta gani àbi kay va bi.

³⁸ Maslaña ya ti nêdëm nañ jireni, afëku ahàr ni ti anëvi sifa.

Ay tamal maslaña gani àmbrëña nu a ti anagëskabu nañ va do.* »

³⁹ Ay leli ti leli ndam ya ti tàmbrëñ Melefít, tijji ni do. Leli ti ndam ya ti tãfëki ahàr ke Melefít ni, nahkay Melefít amahëngay leli, amëvi *sifa ya àndav ðay-ðay do ni ana leli.

11

Mäfëki ahàr ke Melefít

¹ Mäfëki ahàr ke Melefít ti awayay adëmvaba mam ? Tamal mäfëki ahàr ke Melefít ti mäsëra leli mëbu àna zlam ya ti Melefít àdëm amëvi ana leli ni àndava. Ku tamal mipi zlam nday nani fanj do nëngu ni, mäsëra tãbu ededïñjenededïñjani.

² Ndam ge Melefít ya ahaslani ni tãfëkia ahàr a nahkay, mæk Melefít àzlëbay tay azuhva mäfëki ahàr gatay ni.

³ Leli day mäfëki ahàr ke Melefít. Mäsëra Melefít àgraya mëlän na ðek àna ma gayañ ya àdëm na. Nahkay mäsëra zlam ya ti mipi ni ti Melefít àgraya àna zlam ya mipi do na.

⁴ Abel day àfëkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti àgri sädaga ana Melefít àtam ga *Kayin ya àgri ni àna sulumani. Abel àra àgra nahkay ti Melefít àzlëbay nañ azuhva sädaga gayañ ni, àdëm nañ ti mis jireni. Ku tamal Abel àmëta nëngu ni, ku kani day nañ àbu adëfiki mäfëki ahàr ke Melefít ana leli.

⁵ *Enok day àfëkia ahàr ke Melefít a. Nahkay ti Melefít àzaba nañ a duniya ba, àmët ndo. Nañ àbi ka duniya va bi, adaba Melefít àzoya nañ a gavëla. Ay ku ka ya ti Melefít àzoru nañ fanj ndo nëngu ni, Melefít àzlëba nañ a, àdëm nañ mis sulumani.*

* 10:38 Habakuk 2.3-4. * 11:5 Mänjay Mänjakiani 5.24.

6 Tamal mis àfàki ahàr ke Melefit do ni ti Melefit àzləbay naŋ do, àdəm naŋ mis sulumani koksah. Adaba ku way way do awayay ahəđakfəŋiyu kè Melefit nahəma, ahàr àdəm maslaŋa gani məfəki ahàr, məgaskabu Melefit naŋ àbu, māsər Melefit aŋri zlam sulumani ana nday ya ti tađəbay naŋ ni.

7 Nəwi day àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti àgəsikia ma. Ka ya ti Melefit àdəfiki zlam ya ti àgravu faŋ ndo ni ti Nəwi àgraya *slalah ga yam a, təhuriyu akaba ndam ga huđ ahay gayan, mək Melefit àhəŋgay tay. Nəwi àra àfəkia ahàr ke Melefit a nahkay ti, Melefit àdəm naŋ mis jireni ; nahkay ere ye ti Nəwi àgray ni ti adafaki ndam ga *duniya ti nday ndam jireni do.

8 Abraham day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti ka ya ti Melefit àzalay naŋ ni ti Abraham àgəsikia ma. Àsləka ka hađ gayan a, òru ka hađ ya ti Melefit àdəm aməvi ni. Àsər məlan ya ti akoru ni do, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni òra.

9 Azuhva məfəki ahàr gayan ni ti ànjəhad ka hađ ya ti Melefit àdəm aməvi ni, ay ànjəhad ti akada naŋ zal mirkwi : ànjəhad a ahay miviceni bu. Wur gayan Izak, kələŋ gani wur huđ gayan Zekəp day tənəhad a ahay miviceni bu akada gayan ni : nday day Melefit àhi ana tay aməvi hađ ya ti àdəm aməvi ana Abraham ni ana tay.

10 Abraham ànjəhad a ahay miviceni bu ni ti adaba ahətay sarta ya ti atafəkad kəsa nahan ni ; kəsa gani nani ti asak ga ahay gani mafəkadani lala. Àsər ahəmamam tələm ahay ga kəsa gani nani ti Melefit, amələmaya ahay nday nana ti naŋ gani daya.

11 Sara day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti Melefit àgray ti mīwi wur. Naŋ ti dəgəlani, medeweleni daya, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni Melefit àgray ti mīwi wur ; àgray ti adaba Sara àgəskabá ere ye ti àdəm aməgri na amagray eđeđiŋ.

12 Nahkay ti ku tamal Abraham naŋ bəlan, naŋ medeweleni herem-herem nəŋgu ni, bəza huđ gayan tigi kay. Nday kay akada bonŋur ya a huđ melefiti bu ni, ahkay do ni akada wiyaŋ ga zalaka, tàcal koksah.

13 Mís nday nani đek ti təfəki ahàr ke Melefit, duk àbivoru ana kisim gatay təmbrəŋ məfəki ahàr gatay ni ndo. Ka ya ti təmət ni ti tənəgət zlam ge Melefit ya ti àdəm aməvi ana tay ni faŋ ndo ; təsəra zlam nday nani atələbu akada zlam ya ti tìpioru driŋ ni ciliŋ, mək təmərɔvɔ àna naŋ. Təđəm nday ndam mirkwi, kəsa gatay àbi a duniya bu bi.

14 Gatay ya ti təđəm nahkay ni ti adafaki nday təbu tajəgay hađ gatay gatayani.

15 Tamal təjalakia ahàr ka hađ gatay ya təmbərbiya na ti akal tìslikia manŋona eslina.

16 Ay nihi ti tawayay hađ sulumani ya àtam ndahan ni ; hađ sulumani nani ti e melefiti bu. Nahkay ti Melefit awayay ti təzalay naŋ Bay Melefit gatay, təzalay naŋ nahkay ti àbəlafəŋ dal-dal. Àslamalia kəsa sulumani ana tay a eđeđiŋ a.

17 Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgəskabu misliŋi wur gayan Izak. Melefit àhi mággray nahkay ti àhəlfəŋa eyu a, awayay ti Abraham mādafaki ahəmamam afəki ahàr ni. Izak ti wur ga Abraham naŋ bəlan, nahan àbi, Melefit àhi ana Abraham aməvi bəza huđ kay ti àna naŋ,

18 àdəm : « Akənəgət bəza huđ gayak ti àna Izak.† » Ku tamal nahkay nəŋgu ni, Abraham àgəsikia ma ana Melefit a,

† 11:18 Mənjəkiani 21.12.

19 Adaba àhi ana ahàr Melefit ti esliki mahəŋgaraba mis e kisim ba tata. Abraham àra àfəkia ahàr a nahkay ti Melefit àhəŋgri wur gayan ni. Ge Melefit ya àhəŋgri wur ga Abraham ni ti adafaki ere ye ti amagravu kama kama ni.

20 Izak day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri *sulum ge Melefit ana ata Zekəp nday ata Eseyu : àdəmki ma ka zlam ya amagrakivu ka tay ni.

21 Zekəp day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri sulum ge Melefit ana bəza ge Zəzef cəeni. Àgri ana tay ti ka ya ti awayay endevertu ni ; àra àgria sulum ge Melefit ana tay a ti àjakvu àna aday, àhəŋgrioru ahàr a had ana Melefit. †

22 Zəzef day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àdəm ndam *Izireyel ataslaka ka had Ezip a. Àdəm ma gani nani ti ka sarta ya ti awayay endevertu ni ; àdəm ka ya ti ataslaka ni ti tàhəla aslat gayan a.

23 Ata bəŋ ge Məwiz day təfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti təŋgah naŋ kiyi mahkər. Təŋgah ti adaba wur ni àbəlay ; *Faron bay məgur had ni àdəm tábazl bəza ga ndam Izireyel, ay ti tàgrafəŋja aŋgwaz kà ma gana ndo.

24 Məwiz day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ka ya ti ègia gədadkana ni ti àwayay ti tədəm naŋ wur ga wur ga Faron ni va ba.

25 Àwayay ti hojo təgri daliya akada ya təgri ana ndam Izireyel ndahan ni ere gani ti amərvi àna zlam magudarani ni, adaba zlam magudarani ti avay məmərani gəziti ciliŋ.

26 Àhi ana ahàr hojo təgri daliya akada ya ti təgri ana *Krist ni ere gani ti aŋgət elimeni ga had Ezip ni dek ni. Àjalaki ahàr ti ka zlam sulumani ge Melefit ya aməgri azuhva məfəki ahàr gayan ni.

27 Məwiz àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àslaka ka had Ezip a. Ku tamal bay ga had ni àzumkia bəruv a nəŋgu ni, àgrafəŋja aŋgwaz a ndo. Məwiz àmbrəŋ məfəki ahàr gayan ni ndo, ègia akada èpia Bay Melefit, naŋ ya ti èpivu do na.

28 Məwiz àra àfəkia ahàr ke Melefit nahkay ni ti àgray ti ndam Izireyel təgray *Pak ye enjenjeni ni : təbəki mimiz kà mahay gatay. Təgray nahkay ti, ti *məslər ge Melefit ya àslərbiyu ga mabazl bəza meykweya ni ènjifiŋ kà bəza gatay ni ba.

29 Ndam Izireyel təfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti tàsləkaba a Dəluv Ndizeni ni ba ; tàsləkaba ti akada ka had mikəleni, yam àbi ka məlan gani bi. Ay ka ya ti ndam Ezip tawayay masləkabana ni ti yam ni àndaba tay a dek, təməta.

30 Azuhva məfəki ahàr ga ndam Izireyel ni ti gudu ga kəsa Zeriko àmbəd. Àmbəd ti adaba ndam Izireyel ni təfəkia ahàr ke Melefit a, tèveŋja kəsa na vad adəskəla.

31 Rahap wal hala ni day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti a vad ya ti ndam Izireyel tábazl ndam ya ti təgəskabu ma ge Melefit do ni ti təkaf naŋ ndo. Təkaf naŋ ndo ni ti adaba àfia ahàr ana ndam Izireyel ya təsləroru tay ga məmənjiyu had na, adafaki tay ndo.

32 Nihi ti nədəmkiyu mam ? Sarta àbi ga mazlapakiani bəlan àna bəlan ka ata Zedeyon, Barak, Samson, Zefte, Devit, Semiyel akaba ndam ndahan ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ni bi.

33 Nday nani dek ti təfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti mis ndahan e kidiŋ gatay bu tèveŋja kà ndam ga had ndahan a, mis ndahan təgrafəŋja seriya kə

mis àna jiri a, mis ndahaŋ tipia zlam sulumani ya Melefit àdàm aməgri ana ndam gayan na, mis ndahaŋ təkadfanva kà mazlahku a, tətama tay àna njəda,

³⁴ mis ndahaŋ tətamfanja kà aku ya agəs zlam gədək-gədək na, ənjiŋiŋ kà tay ndo, mis ndahaŋ tətamfanja kè mis ya ti tawayay tabazl tay àna maslalam a na. Ka ya ti njəda àfanj kà tay bi ni ti Melefit àvia njəda ana tay a ; ka ya ti təgray silik ni ti təgrafəŋja angwaz kè mis ndahaŋ a ndo simiteni ; təgara ndam silik ga had ndahaŋ a kay.

³⁵ Wál ndahaŋ tipia ndam gatay ya təmət, tənɣaba e kisim ba na.

Ay mis ndahaŋ ti ni ndam ezir gatay təgria daliya kay ana tay a, təməta àna nanj a ; tamal mis nday nani təmbrəŋja məfəki ahàr gatay ke Melefit a ni ti akal ndam ezir ni təmbrəŋja tay a, ay təmbrəŋ məfəki ahàr gatay ni ndo, adaba tawayay sifa məweni ya Melefit aməvi ana tay ni, tədəm sifa gani nani àtam sifa ya a duniya bu ni.

³⁶ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təcaka daliya gərgəri a kay : mis tēyefiŋja kà tay a ; tēzləba tay àna kurupu a ; tēwəla tay àna jejirbi a ; tēbiya tay a danɣay va ;

³⁷ tiɣligia tay àna akur a, təməta àna nanj a ; təkəkaba tay àna si a ; tábazla tay àna maslalam a. Mis ndahaŋ ti ni təsawadaj satat, tábakabu ambəl ga təmbak ahkay do ni ga awak. Zlam ahəci tay, mis təgria daliya ana tay a kay, tāmənjaləŋ kà tay akada nday kərá.

³⁸ Nday ti tēdevu satat a huɗ gili bu akaba a həma bu ; tənɣahad a ahuzl bu ahkay do ni e evid bu. Nday ti mis sulumani, giri-giri akal tanɣahad a mələŋ sulumani ya àtam duniya hini àna sulumani ni bu.

³⁹ Mis nday nani dek ti Melefit àzləba tay a, àdəm nday ndam gayan sulumani adaba təfəkia ahàr a. Ay tənɣət zlam sulumani ge Melefit ya àdəm aməvi ana ndam gayan ni ndo.

⁴⁰ Tənɣət ndo ni ti adaba Melefit awayay mendeveŋiŋ təwi gayan ya agri ana mis dek ni ka ahar bəlanj. Àslamalia zlam sulumani ana leli a, àtam zlam sulumani ya ti tədəm aməvi ana tay ni ; nahkay awayay ti nday day tənɣət zlam sulumani gani nani ka sarta ya ti leli amənɣət ni.

12

Məmbərəŋ məfəki ahàr ka Yezu ba

¹ Ègia ndam nday nani dek təfəkia ahàr ke Melefit a, kala təbu akaba leli, tədəfiki divi ana leli nahəma, məmbərəŋ zlam ya ti acafanja leli ga moroni kama kama na dek. Məmbərəŋ magudar zlam daya, adaba magudar zlam ti agəs leli akada ga adak ya agəs azana ni. Ahàr àdəm məcuhwaki ke divi ya ti Melefit àdəfiki ana leli ni, məmbərəŋ ba.

² Məmənɣumləŋoru ka Yezu. Àvi divi ana leli ga məfəki ahàr ke Melefit ti nanj ; Bay ya ti èndeveriŋ təwi ge Melefit ya agri ana leli ni ti nanj gani daya. Àgəskabá ti *tədarfanj nanj kà təndal, əjalaki ahàr ke mimili gani ndo simiteni ; əjalaki ahàr ti ka məmərani ge Melefit ya aməvi ni. Melefit ti nanj àbu manɣahadani e kərsi gayan bu, agur zlam dek ; nihi ti Yezu nanj digəsa kà ahar ga daf gayan a mələŋ ga gədəkani bu.

³ Jalumki ahàr ka Yezu. Nanj ti ndam magudar zlam təgria daliya kay, ay ti èbesa. Tamal kajalumki ahàr ti ahar amadəgafəŋja kè kəli a do, akamətaɣum do.

⁴ Ləkələm kəbum kəkadumfanja kà zlam magudarana, ay kekileŋja ku mis bəlanj e kidiŋ gekəli bu tekeɗi àmət azuhva kadvu nani fanj ndo timey.

⁵ Jalumki ahàr ka pakama ge Melefít ya àhi ana kùli, avi njéda ana kùli akada ga bəŋ ga bəza ya ahi ma ana bəza gayan ni ; ma gani nani ti nahkay hi :

« Wur goro, tamal Bay Melefít atra6 kur, awayay ti kəsər zlam ti, gəskabu ; ka ya ti aləguk ni ti ahar àdəgafuka ba.

⁶ Adaba maslaŋa ya ti Bay Melefít awayay nan ni ti atra6 nan, awayay ti māsər zlam.

Maslaŋa ya ti Bay Melefít agəskabu nan, àdəm nan wur gayan ni ti azlə6 nan.* »

⁷ Nahkay tamal kacakum daliya ti, səruruki Melefít nan àbu atra6 kùli ti kəsərurum zlam ; ahi ahàr ana kùli akada ga bəŋ ga bəza ya ahi ahàr ana bəza gayan ni. Wur ya ti bəŋani àtra6 nan do ni ti àbu waw ?

⁸ Bəza ge Melefít dek ti Melefít atra6 tay ; ay tamal Melefít àtra6 kùli do ni ti adafaki lekulum bəza gayan do, lekulum bəza məva.

⁹ Nədəm nahəma, ata bəŋ geli ya ka had ni tàtra6a leli a, leli ti ni mīciikia ma ana tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdəm mīciiki ma ana Bəŋ geli ya a huf melefít bu ni àtam ya ti mīciiki ma ana ata bəŋ geli ya ka had ni. Adaba tamal magray nahkay ti aməŋgət *sifa ya àndav day-day do ni.

¹⁰ Ata bəŋ geli ni tàtra6 leli ti ga sarta 6al. Təgray nahkay ti təhi ana ahàr tawayay mədəfiki divi sulumani ana leli. Ay Bəŋ geli ya huf melefít bu ni ti ni atra6 leli ti ga məjənaki leli ededīŋ ededīŋeni, awayay ti mīgi njəlata akada gayan ni.

¹¹ Ku way way do ka sarta ya ti tàtra6 nan ni ti ahàr ahəli, àmərnu do. Ay kələn gani maslaŋa ya ti tàtra6a nan a, àcaha zlam àna nan a ni ti ègi zal jiri, araŋa ahəli ahàr va do.

Manjəhad ga ndam ga Yezu

¹² Nahkay zla nahəma, ahar àdəgafəŋa kè kùli a ba, zum njéda gekùli dek ga moroni kama kama.

¹³ Dəgum ndilə6a, kəzum divi madanŋwani ba. Tamal kəgrum nahkay ti maslaŋa ya ti asak awər nan ejigudəsley ni emigi zal dərə do, aməŋgaba.

¹⁴ Ere ye ti ahàr àdəm kəgrum kəlavad ni ti nihi : Njəhadum àna sulumani akaba mis dek. Zum njéda gekùli dek ti kənjəhadum kəlavad ndam *njəlātani ge Melefít. Maslaŋa ya ti ànjəhad njəlata do ni ti emipi Bay geli day-day do.

¹⁵ Bumvu slimi ti maslaŋa àmbrəŋ məgəskabu *sulum ge Melefít ya agri ni ba. Maslaŋa ya ti agudar zlam e kidīŋ gekùli bu nahkay ni ti nan akada ga məwəl ya afətaya e dini bu na. Ku way way do ègi nahkay ba, adaba tamal ègi nahkay ti emizibi mis ndahan kay, etigi akada gayan ni.

¹⁶ Maslaŋa àgray hala e kidīŋ gekùli bu ba. Maslaŋa àmbrəŋ ere ye ti Melefít awayay ni akada ge Eseyə ya àmbrəŋa ni ba. Nan ti meykweya, akal bəŋani agri sulum ge Melefít azuhva nani, ay sulum gani nani ti Eseyə àzay akada zlam masakani, àzumfəŋ zlam afa ga wur ga məŋani sak bəlan ka duwa gani cilin. †

¹⁷ Kəsəruruma, kələn gani àwayay ti bəŋani məgri sulum gani, ay bəŋani àgri ndo. Ku ètəwi mitəweni nəŋgu ni bəŋani àmbatkaba majalay ahàr a ndo, àgri ndo.

* 12:6 Gozogul 3.11-12. † 12:16 Məŋjay Məŋjəkiani 25.29-34.

¹⁸ Lekuləm kəbum kahədəkumfəñiyu kè Melefit ti gərgəri akaba ga ndam ya ahaslani kà həma *Sinayi ni. Eslini ti tãhədəkfəñiya kà zlam ya tñjifñ na, kà aku a, kà mələñ zinj-zinəna, kà makləbasl didilinjəna, kà bəlgadañ a.

¹⁹ Eslini ti ticia mahənday ge mezlelim a, akaba dəñgu ge Melefit ya àhənday na. Tàra ticia dəñgu ge Melefit na ti tãgra aŋgwaz a, tədəm àhikivu ma ana tay ku bəlañ va ba.

²⁰ Adaba tãhi ana tay : « Ku tamal zlam ga gənwaw ènjifñ kà həma na nəñgu ni, tizligi àna akur, tãkad. † » Ma gani nani ti àsia aŋgwaz ana tay a dal-dal.

²¹ Ku Məwiz day ere ye ti àgravu eslini ni dek àsia aŋgwaz a dal-dal, àdəm : « Nəgəgər, bəruv atukaba. § »

²² Ay lekuləm kəbum kahədəkumfəñiyu kè Melefit ti akada gatay ni do. Kahədəkumfəñiyu ti kà həma *Siyon, kà kəsa ge Melefit Bay ga sifa ni, kəsa nani ti Zerəzalem ya e melefit bu ni. Kahədəkumfəñiyu ti kà *məslər ge Melefit dal-dalani, təcəlvu do simiteni, təcəkalavu ga magray wuməri ni.

²³ Kahədəkumfəñiyu ti kà ndam ge Melefit macakalavani. Nday dek ti Melefit àdəm nday meykweya gayan, slimi gatay àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ya a huđ melefit bu ni. Kahədəkumfəñiyu ti kà Bay Melefit, nañ ya ti agrañə seriya kè mis a dek ni. Kahədəkumfəñiyu ti kà ndam gayan ya àdəm nday ndam jireni ni ; mis nday nani ti Melefit èndeveriña təwi gayan ya agra ana tay na dek àndava.

²⁴ Kahədəkumfəñiyu ti kà Yezu, nañ ya ti àgray ti Melefit awəlkabu pakama məwəni akaba ge mis ni. Kahədəkumfəñiyu ti azuhva mimiz gayan ya ègəceki ke kulı ni. Mimiz ga Yezu ti adafaki zlam sulumani, mimiz gani nani ti akada ga Abel ni do.

²⁵ Bumvu slimi, ahər àdəm ku way way do àmbrəñ məbi slimi ana pakama ga Bay ya ti ahi ma ni ba. Ahaslani ti təhəngria ma ge Melefit ana mis a ; nday ya ti təhəngri ma gani nani ana mis ni ti nday ka had, ay ti mis ndahan təgəskabu ma gani nani ndo, nahkay ti Melefit àtrafa tay a. Ay nihi ti Bay ya ti ahi ma ana leli ni ti nañ a huđ melefit bu. Nahkay tamal leli məgəskabu ma gayan ni do ni ti amatraḅ leli dal-dal do waw ?

²⁶ Ka ya ti Melefit àzlapay ahaslani ni ti had àdaday azuhva dəñgu gayan ya àhənday ni. Ay nihi ti àdəm nahkay hi : « Sak bəlañ keti anagrañ ti had mādaday ; ay amadaday ti had cilin do, huđ melefit amadaday daya. * »

²⁷ Àdəm « Sak bəlañ keti » nahkay ti, adafaki zlam ya ti Melefit àgraya tay a, tədaday ni ti atambatvu, atələbi va bi. Melefit amagrañ nahkay ti, awayay ti zlam ya ti atəgəñi ni ti zlam ya ti tədaday va do ni cilin.

²⁸ Nahkay mələñ sulumani ya ti Melefit aməvi ana leli ni ti amadaday do. Ègia nahkay ti məgrumi səsi dal-dal ! Məgrumi səsi ti nahkay hi : məzləbum nañ akada gayan ya awayay ni, məhəngrumioru ahər a had, məgəsumiki ma daya.

²⁹ Adaba Melefit geli ti nañ aku ya azum zlam dek ni.

13

Magray ere ye ti Melefit awayay ni

¹ Ègia lekuləm kà məñ gekuli ti kəmbərəñum mawayavani e kidin gekuli bu ba.

† 12:20 Mahərana 19.12-13. § 12:21 Mimbiki 9.19. * 12:26 Aze 2.6.

² Kàmbrəŋum mægəskabu ndam mirkwi ba daya ; mis ndahan ka ya ti tægəskabu mirkwi ni ti tægəskabá *məslər ge Melefit a, ay tægəskabu ti ka məsar gatay do.

³ Jalumki ahàr ka ndam danğay akada lekulum day kàbum akaba tay a danğay bu. Jalumki ahàr ka ndam ya ti mis təgri daliya ana tay ni akada təgri ti ana kuli, adaba lekulum day mis.

⁴ Nawayay ti mis dek tægəskabu ma ge Melefit ya àdəmki ka məhəlvani ata wal ata zal ni ; ndam ya ti təhəlvə àndava ni ti təgray mesəwehvu ba. Adaba Bay Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam ya ti tagray mesəwehvu ahkay do ni tagray hala na.

⁵ A manjəhad gekuli bu ni ti ku way way do àjalaki ahàr ka mawayay siŋgu ba ; zlam ya ti naŋ àbu àna naŋ ni ti məmərnu àna naŋ, àdəbay zlam ndahan ba. Adaba Melefit Melefiteni àdəm àna ma gayan :

« Day-day anəmbərəŋ kur do, anasləkafuka do.* »

⁶ Nahkay ti ku way way do e kidiŋ geli bu mázay njəda, mədəm :

« Bay ya ti ajənaki nu ni ti Bay Melefit ; nahkay ere ye ti aməsu aŋgwaz ni ti àbi ; mis hihiriken i esliki məgru mam ?† »

⁷ Jalumki ahàr ka gəđakani gekuli, nday ya ti təhi ma ge Melefit ana kuli enjenjeni ni. Jalumki ahàr ka manjəhad gatay, ahəmamam təfəki ahàr ke Melefit duk àbiviyu ana kisim gatay ni. Lekulum day fumki ahàr ke Melefit akada gatay ni.

⁸ Yezu *Krist ti àmbatvu do. Kani ti naŋ àbu akada ye eweni ni, amələbu nahkay ga kaŋgay-kaŋgayani.

⁹ Mis ndahan təbu təcahi zlam kay ana kuli gərgəri akaba ya kàcahum ni, tawayay tijiŋkia kuli ke divi a, ay ti kəgəsumiki pakama gatay ni ana tay ba. Təcahi zlam ndahan àki ka zlam məzumani ana mis, ay ti ere ye ti avi njəda ana mis ni ti *sulum ge Melefit ya agra ana tay ni, do ni ti zlam məzumani do. Zlam gani nani ti ajənaki ndam ya tægəskabá ma gana ni do.

¹⁰ Ndam ya təgri təwi ana Melefit a ahay gayan bu ni ti təbu tahəpəd zlam ndahan ya tisiŋi ana Melefit, təviyeki ni. Leli day məbu ana mələŋ *meviyekiki zlam ana Melefit, ay nday ya ti tisiŋi zlam ana Melefit akada ya ahaslani ni ti tisiŋi məzum zlam ya təvi ana Melefit ka mələŋ geli ni koksah. ‡

¹¹ Ti Melefit məmbərfəŋa zlam magudarani ge mis ni kà tay a nahəma, ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni tisiŋi zlam, mək gəđakani gatay ahuriyu àna mimiz gani a mələŋ *njəlatani ni vu. Təra tisiŋia zlam na ana Melefit a nahkay ni ti tasləkaba àna kisim gana a kəsa gatay ni ba, takoru àna naŋ a dala vu, təviyek.

¹² Àgrakivu ka Yezu day nahkay. Təsləkaba àna naŋ a kəsa ba, tòru tàkad naŋ ti a dala bu. Àwayay nahkay ti, ti ndam gayan tigi njəlatani azuhva mimiz gayan ya àŋgəzaya ni.

¹³ Tàkad naŋ a dala bu ni ti təbəkia mimili a ; ahàr àdəm mægəskabu ti təbəkia mimili gani nani ke leli daya. Nahkay ti məsləkumaba a kəsa ni ba, mədəgum a dala vu ka mələŋ gayan ya naŋ àvu ni.

* **13:5** Manjay Mimbiki 31.6, 8 ; Zezəwi 1.5. † **13:6** Limis 118.6. ‡ **13:10** Mis ndahan tədəm zlam ya təvi ana Melefit ka mələŋ meviyekiki zlam ana Melefit geli ni ti đaf ge Melefit. Mis ndahan ti ni tədəm nani ti kisim ga Yezu ya aməfəŋ kà təndal ni. Ay a huđ gani bu ni ti ma cəeni nday nani ti ma bəlan.

¹⁴ Adaba ahalay a duniya bu ni ti leli m̄bi àna k̄sa ya anj̄had ga kan̄gay-kan̄gayani ni bi. Nahkay ti mad̄abay k̄sa m̄weni ya ti Melefit am̄vi ana leli ni.

¹⁵ Àna nj̄da ga Yezu ti ah̄r àd̄m m̄grumi s̄daga ana Melefit k̄lavad̄ ; s̄daga gani nani ti mazl̄bani geli ya mazl̄bay nan̄ ni. Ka ya ti mazl̄bay Melefit ni ti mad̄m nan̄ ḡd̄akani k̄ meleher ge mis dek.

¹⁶ Ah̄r àd̄m k̄grumi zlam sulumani ana mis ndahan̄, k̄vumi zlam gek̄li ana tay ga m̄j̄naki tay : jalumki ah̄r, k̄mbr̄nj̄m ba. Zlam nday nani ti akad̄a ga s̄daga ya m̄gri ana Melefit ni ; s̄daga gani nani ti àb̄laf̄nj̄ dal-dal.

¹⁷ Ḡsumiki ma ana ḡd̄akani ya t̄cahi ma ge Melefit ana k̄li ni, grum ere ye ti t̄hi ana k̄li grum ni, ad̄aba t̄bu t̄fi ah̄r ana k̄li ti k̄anj̄had̄m àna sulumani k̄ eri ge Melefit ; Melefit emihindifīnja man̄j̄had̄ gek̄li ni k̄a tay a. Tamal k̄ḡsumikia ma ana tay a ti at̄m̄rvu, nahkay do ni ti man̄j̄had̄ gek̄li ni am̄h̄li ah̄r ana tay. Ay tamal àh̄lia ah̄r ana tay a ti aj̄naki k̄li aw ?

¹⁸ H̄ngalumi Melefit ana leli k̄lavad̄. M̄s̄era, m̄gudar zlam ndo, mawayay magray zlam sulumani k̄lavad̄.

¹⁹ Ere ye ti nawayay dal-dal ni ti nihi : h̄ngalumu Melefit ti m̄vu divi ga moroni afa gek̄li ke weceweceni.

Bay ya ti àb̄ki pakama ni ah̄ngalay Melefit

²⁰ Melefit ti agray ti mis t̄anj̄had̄kabu àna sulumani, àh̄ngaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Yezu ti bay mah̄tay zlam ḡd̄akani, àm̄t azuhva leli, leli t̄mb̄mbak gayan̄ ; àna mimiz gayan̄ ni ti Melefit *àw̄lkabu pakama gayan̄ akaba geli ga kan̄gay-kan̄gayani.

²¹ Nahkay ti nah̄ngalay Melefit ti m̄vi nj̄da gayan̄ ana k̄li ti t̄wi gek̄li ya k̄grum ni dek m̄nja sulumani, ti k̄grum ere ye ti awayay ni. Nah̄ngalay nan̄ ti leli dek m̄gray ere ye ti àb̄laf̄nj̄ ni àna nj̄da ga Yezu *Krist. Yezu Krist ti mis dek t̄z̄l̄bay nan̄ ga kan̄gay-kan̄gayani. Aya nahkay.

Mendeveinj̄ ga pakama

²² B̄za ga mmawa, nah̄ngalay k̄li ḡsumkab̄a ma goro na, ad̄aba n̄biki ana k̄li ti ga m̄vi nj̄da ana k̄li. Ma goro ni ti kay do, ḡzit nahkay timey !

²³ N̄hi ana k̄li nah̄ma, t̄faya wur ga m̄nj̄ geli Timote a dan̄gay ba. Tamal àra afa goro a weceweci ti amarakaboru afa gek̄li ga m̄m̄nj̄jiyu k̄li.

²⁴ Grumi sa geli ana ḡd̄akani gek̄li dek akaba ana ndam ge Melefit ndahan̄ ni dek. B̄za ga m̄nj̄ geli ndam Itali ni t̄gria sa ana k̄li a.

²⁵ Melefit m̄gri sulum gayan̄ ana k̄li dek ti.

Wakita ge Zek ya àbàki ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zek ya àbàki ni

Maslaɗa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zek (1.1). Ndam mǎsǎr zlam tǎdǎm nan ti Zek zal asak ga Yezu, wur ga mǎn ge Zerɗi ni do, adaba bay Erot àkadǎ nan a (Tǎwi 12.2) : tǎdǎm bay ya àbàki wakita hini ni ti Zek wur ga mǎn ga Yezu ni (Galasi 1.19). Zek wur ga mǎn ga Yezu ni ti ègia gǎdǎkana ga ndam ga Yezu a Zerǎzalem a (Tǎwi 15.13 ; 21.18 ; Galasi 2.9).

Zek àbikioru wakita gayan ni ana « dini kru mahar cǎeni medeveni ka had gǎrgǎrani ni » (1.1). Dini kru mahar cǎeni ni ti nday ndam Zǎde, ay Zek àbikioru ti ana ndam ga Yezu (2.1) : Zek ti zal Zǎde, ànjǎhad a Zerǎzalem ; bi a majalay ahǎr gayan bu ndam ga Yezu ti ahar gǎdǎkani ndam Zǎde. Zek àzlapay ti akadǎ ga zal Zǎde ni : mazavu gani ka ya ti àdǎm Melefit Bay Njǎdǎ-njǎdǎni ni ti àzlapay àna ma Hebrɗi « Sabaot » (5.4 ; mǎnjumiyu ka TOB).

Zek ti àsǎra ma ga Yezu ya àcǎhi ana mis na lala : gurumkabu Zek 2.5 akaba Meciyǎ 5.3 ; Zek 3.10-12 akaba Meciyǎ 7.15-20 ; Zek 3.18 akaba Meciyǎ 5.9 ; Zek 5.2-3 akaba Meciyǎ 6.19-20 ; Zek 5.12 akaba Meciyǎ 5.33-37. Zek àhi ana ndam ga Yezu si tǎgray tǎwi sulumani kwa : tamal mǎfǎkia ahǎr ka Yezu a ti àbǎlay, ay ahǎr àdǎm mǎgray tǎwi àna mǎfǎki ahǎr geli ni (2.14-26). Pol àdǎm Melefit àdǎm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva tǎwi geli ya mǎgray ni do, Melefit àdǎm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva geli ya mǎfǎkia ahǎr ka Yezu a ni ciliɗ (Rom 3.21-31). Pol àdǎm Melefit àdǎm Abraham ti mis jireni kè eri gayan ti azuhva mǎfǎki ahar gayan, do ni ti azuhva tǎwi gayan ya àgray ni do (Rom 4) : Zek ti ni àdǎm Melefit àdǎm Abraham mis jireni kè eri gayan ti azuhva zlam ya àgray, àdǎfaki mǎfǎki ahǎr gayan ni (2.20-24). Ma ga ata Pol akaba Zek ni ti bǎlan, ay Pol àdǎm ahǎngay leli ti Melefit ciliɗ, do ni ti tǎwi geli ya mǎgray ni ti ahǎngay leli do ; Zek ti ni àdǎm ahǎngay leli ti Melefit ciliɗ, ay adǎfaki Melefit ahǎnga leli a ti tǎwi geli ya mǎgray ni. Tamal mǎgray tǎwi sulumani àna njǎdǎ ga Mǎsuf ge Melefit do ni ti mǎsǎr Melefit ahǎnga leli a ti ahǎmamam ?

Nahkay zla nahǎma, a wakita gayan ni bu Zek àvi sawari gǎrgǎri kay ana ndam ga Yezu, àhi ana leli ahǎmamam mǎnjǎhad àna sulumani ni. Si mǎbi slimi ana ma gayan ni lala kwa.

Sa ge Zek

¹ Nu Zek bay mǎgri tǎwi ana Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist nǎgri sa ana kǎli dǎk, lekǎlum dini kru mahar cǎeni medeveni ka had gǎrgǎrani ni.

Melefit avi majalay ahǎr sulumani ana ndam ya tǎfǎki ahǎr ni

² Bǎza ga mmawa, ka ya ti daliya ku weley weley do dǎk àca kǎli a nǎngu ni mǎrumvu dal-dal.

³ Adaba kǎsǎruma daliya gekǎli ya kacakum ni ti adǎfaki kǎbum kǎfumki ahǎr ke Melefit lala, kǎmbrǎɗum do. Nahkay akǎzumkivu njǎdǎ gekǎli ge mebeseɗ daliya ni.

⁴ Kǎgǎma ndam ya tǎbeseɗ daliya na nahkay ti, zum njǎdǎ gekǎli dǎk ga moroni kama, ti kǎgǎm ndam *njǎlatani, ere ya ahǎcikivu ana kǎli ge mǎgi njǎlatani ni ti àbi.

⁵ Ay bi mis e kidɗɗ gekǎli bu àsǎra àjalay ahǎr sulumani do ni ti, mǎhindi afa ge Melefit, nahkay Melefit amǎvi majalay ahǎr sulumani ni. Adaba Melefit

ti àgray sidək do, avi zlam ana ku way way do dek, àcafəŋa mis ge mihindiliŋ zlam a do.

⁶ Ay tamal mis ehindi zlam afa ge Melefıt nahəma, mǎfəki ahàr Melefıt aməvi ere gani ededīŋ, àjalay ahàr cə cə ba. Adaba maslaŋa ya ti ajalay ahàr cə cə ni ti naŋ akada ga yam ya ti aməd adaday, aŋgoru àna naŋ gwar hi gwar hi ni.

⁷ Maslaŋa gani nani ti ŋgay Bay geli aməvi zlam ti àhi ana ahàr ba simiteni.

⁸ Adaba maslaŋa gani nani ti naŋ àbu ajalay ahàr cə cə, a zlam ya agray ni bu dek ti ambat majalay ahàr gayan cepa cepa.

Ndam ge elimeni akaba ndam talaga

⁹ Tamal maslaŋa èsli mis kè eri ge mis ndahan do, afəki ahàr ka Yezu ti ahàr àdəm mǎmər vu, adaba kè eri ge Melefıt ti ègia mis gədakana.

¹⁰ Mis tamal elimeni gayan àbu, afəki ahàr ka Yezu day mǎmər vu, adaba Melefıt àhəŋgoraya naŋ kələŋ a : mǎsəra bay ge elimeni ti aməmət akada ga vay-vay ga zlam ya tadəgafəŋa ni.

¹¹ Vay-vay tamal fat àvədia èviyeka ti adəgafəŋa, àbəlay va do. Nahkay day bay ge elimeni aməmət ka ya ti naŋ àbu agray təwi ga madəbay elimeni gayan ni.

Zlam ya ezligiyu mis a magudar zlam vu ni

¹² Tamal mis acakay daliya, ebesey, àmbrəŋ mǎfəki ahàr ka Yezu do nahəma, mǎmər vu adaba tamal èbesa nahkay ti Melefıt aməvi *sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti Melefıt àdəmbiya aməvi ana ndam ya ti tawayay naŋ ni, aməvi ti akada ya ti təvi zlam ana maslaŋa ya ti èhita mis ndahan a ni.

¹³ Tamal mis awayay adiyu a magudar zlam vu ti ŋgay Melefıt ezligiyu naŋ ti àdəm ba. Adaba Melefıt ti tizligiyu naŋ a magudar zlam vu koksah, èzligiyu mis a magudar zlam vu do daya.

¹⁴ Ezligiyu mis a magudar zlam vu ti majalay ahàr ga maslaŋa gani nani, adaba majalay ahàr gayan ni magədavani, agosay naŋ, azoru naŋ a magudar zlam vu.

¹⁵ Majalay ahàr gayan magədavani ni àra èzligiya naŋ a zlam magudarani va nahəma, zlam magudarani gayan ni edisl. Emidislə ti amakad maslaŋa gani.

¹⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nəhi ana kəli nahəma, kəgosum ahàr gekəli ba.

¹⁷ Zlam sulumani ya mis tədi ahàr ga sulum ni dek ti asləkabiya agavəla. Aslərbiyu ti Melefıt ; naŋ gani àgraya zlam masladana dek ; àcəlaya ahkay do ni àdiyu akada ga fat ni do ; àmbrəŋ leli a mələŋ ziŋ-zinəni bu do.

¹⁸ Awayay ti mīgi bəza gayan, mək mīgia àna pakama gayan ge jiri ya àdəm na. Mīgia bəza gayan a ti, àhəl leli enji akada ga hay ya tacal ni.

Kəbumi slimi ana ma ge Melefıt ciliŋ ba ; grum təwi àna naŋ

¹⁹ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nahkay ti nawayay ti kəsərum zlam : ahàr àdəm ku way way do mawayay məbi slimi ana pakama, ay àzlapay ke weceweceni ba, àzum bəruv weceweci ba daya.

²⁰ Adaba tamal mis àzuma bəruv a ti àgray təwi ge jiri kè eri ge Melefıt do.

²¹ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm mbrəŋum majalay ahàr gekəli magədavani dek akaba təwi ya kəgrum ga cuday ni dek. Gəsumkabə pakama ya kicəm na àna məbəruv bəlan, adaba pakama gani nani ti njadə àfəŋ :

Melefít ahəngay kəli àna naŋ, akəngətum *sifa ya àndav ɗay-ɗay do ni àna naŋ tata.

²² Ay kàgosum ahàr gekəli ba : kàbumi slimi ana pakama ge Melefít cilin̄ ba ; grum ere ye ti kicəm a huɗ gani bu ni daya.

²³ Adaba tamal mis abi slimi cilin̄, àgray ere ye ti èci a huɗ gani bu ni do ni ti, maslaŋa gani ti akada mis ya ti àmən̄javiya a kutrum va,

²⁴ àmən̄javiya ti aslaka, mək vu gayan̄ ya èpi ni agəjazlki ahàr hɔya ni.

²⁵ Ay *Divi ge Melefít ya àɗəfiki ana leli ni ti məsəra araŋa àhəcakivu do, agray ti miɣi evidi ga zlam magudarani va ba. Nahkay tamal mis amən̄jaki ke Divi nani, agəskabu ɗək mək agray tɔwi àna naŋ ti Melefít aməvi məmərani azuhva nani. Ay ahàr àdəm abi slimi, ma gani agəjazlki ahàr ba ; ahàr àdəm mǎgroru tɔwi àna naŋ.

²⁶ Tamal mis àdəm naŋ mis ge Melefít mək azlapay kwaŋa kwaŋa ti agosay ahàr gayan̄ ; gayan̄ ya àdəm naŋ mis ge Melefít ni ti ègia zlam masakana.

²⁷ Maslaŋa ya ti naŋ mis ge Melefít edeɗin̄ edeɗin̄eni ni ti anjəhad̄ n̄jalata kè eri ga Bəŋ geli Melefít, àgudar zlam do simiteni. Ere ye ti agray ni ti nihi : ajənaki bəza kuɗa akaba wəl madakway ya təcakay daliya ni, acuhwafəŋa kà zlam magudarana ya ndam ga *duniya tagray na daya.

2

Kicirumkaba mis a ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, lekələm kàbum kəfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist ; naŋ ti gəɗakani àtam zlam ɗək. Kəfumki ahàr nahkay ti kicirumkaba mis a ba.

² Mazavu gani, bi lekələm kàcakalumva, mək mis cə təhurkiviyu ke kəli : bəlan̄ gani naŋ àbu àna mili ga gru a ahar bu, məbakabu azana sulumani, naŋ nahan̄ ni ti ni zal talaga, azana gayan̄ midigweni ;

³ tamal kəgəsumkabu maslaŋa ya ti məbabakabu azana sulumani ni lala, kəhumi : « Njəhad̄a ahalay a ka məlan̄ sulumana, » mək kəhumi ana zal talaga ni : « Cika jik, » ahkay do ni : « Njəhad̄a a ga had̄ a ka məlan̄ ya nabəhad̄ki asak na » nahəma,

⁴ kicirumkaba mis a do waw ? Nahkay majalay ahàr gekəli ya kajalumki ke mis ni ti magəɗavani do waw ?

⁵ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nahkay nawayay ti kàbumi slimi ana ma goro ya nah̄i ana kəli ni : Melefít àdəm ndam ya tawayay naŋ ni atəhuriyu a Məgur gayan̄ vu. Ndam ya adaba tay a ga məhuriyani a Məgur gayan̄ vu ni ti ndam ya ti nday ndam talaga kè eri ga ndam ga *duniya ni do waw ? Adaba ndam nday nani ya təfəki ahàr ka Yezu ni ti məfəki ahàr gatay ni ègia elimeni gatay a.

⁶ Ay lekələm ti kəbumki mimili ka ndam talaga, kəhumi ana ahàr tisi araŋa do. Ndam ya təgri daliya ana kəli akaba təhəloru kəli kè meleher ga ndam magray seriya ni ti ndam ge elimeni do waw ?

⁷ Təɗəmki ma magəɗavani ke slimi ga Yezu Krist ni ti nday gani do waw ? Ay slimi gani nani ti slimi sulumani ; Melefít àzalay kəli ti àna naŋ.

⁸ Melefít ti Bay geli gəɗakani : *Divi gayan̄ ya təbəki a Wakita gayan̄ ni bu ni ti nahkay hi : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak gayakani ni.* » Tamal kəgrum nahkay ti kəgrum zlam sulumani.

⁹ Ay tamal kicirumkaba mis a ti kagudarum zlam. Nahkay Melefít aməwəl kəli àna seriya adaba kəgəsumkabu Divi gayan̄ ni ndo.

* 2:8 Levi 19.18.

10 Nədəm nahkay ti adaba tamal mis ağəskabá Divi ge Melefít a dek, mək ağudara bəlan gani ti, kala maslanja gani nani ağudara Divi ge Melefít na dek.

11 Adaba Bay ya ti adəm : « Kəgray hala ba » ni ti nanj gani adəm : « Kəkad mis ba† » daya. Nahkay tamal kəgray hala do, ay kəkada mis a ti, əgia kəgudara Divi ge Melefít ya adəfiki ana Məwiz na.

12 Nahkay zla nahəma, a zlam ya ti kəgrum ni bu dek akaba a zlam ya ti kədəmum ni bu dek ti, sərunki Melefít amagrafənja seriya kə kəli a, amədəm lekələm kəgəsumkabá Divi gayanj a tək, kəgəsumkabu ndo waw. Divi gani nani ti agray ti miği evidi ga zlam magudarani va ba.

13 Maslanja ya ti mis ndahanj təsi cicihi do ni ti nanj day aməsi cicihi ana Melefít do ; Melefít aməwəl nanj əna seriya, amatra6 nanj dal-dal. Ay maslanja ya ti mis ndahanj təsi cicihi ni ti Melefít aməwəl nanj əna seriya do simiteni.

Məfumki ahər ka Yezu, məgrumkivu təwi daya kwa

14 Bəza ga məmawa goro ni, tamal mis adəm nanj afəki ahər ka Yezu ciliñ, ağrakivu təwi do ni ti, məfəki ahər gayanj ni aziaya mam ? Gayanj ya afəki ahər ka Yezu ni ti esliki mahəngay nanj aw ? Aha, əsliki mahəngay nanj do.

15 Bi wur ga məñ geli zalani ahkay do ni walani azana əfəñ bi, ahkay do ni zlam məzumani kəlavad əhəci nanj ti,

16 tamal mis gekəli nahanj ahi ahkado : « Njəhadə əna sulumana ; bakabu azana ti aməd əwər kur ba, zum zlam kərəh ! » ti, ay əvi zlam ya əhəci nanj ni do ni ti ahəmamam ? Pakama gayanj ya əhi ni ti aziaya mam ?

17 Nahkay day tamal kəfəki ahər ka Yezu, ay kəgray təwi sulumani do ni ti, azaya mam ? Məfəki ahər gayak ni əgia zlam masakana.

18 Ay bi maslanja nahanj adəm : « Mis ndahanj təfəki ahər ke Melefít, mis ndahanj ti ni təgri təwi sulumani. » Tamal adəma nahkay ti akal nəhəngri fəñ, nəhi : « Tamal kəfəki ahər ke Melefít, ay kəgri təwi do ni ti, kədəfuki kəfəki ahər ti ahəmamam ? Ay nu ti ni nədəfukki məfəki ahər goro əna təwi goro sulumani ya ngray ni. »

19 Nak ti kəgəskabá Melefít ti nanj bəlanj. Kəgəskabá nahkay ti əbəlay ! Ay ku seteni day təgəskabá Melefít ti nanj bəlanj, tagrafənja aņgawaz a, təgəgərfənja.

20 Nak ti muru ! Tamal mis afəki ahər ke Melefít, ay əgri təwi do ni ti, məfəki ahər gayanj ni zlam masakani ti kawayay ti nədəfukki aw ?

21 Bəñ geli Abraham ti Melefít adəm nanj jireni kə eri gayanj ti kamam ? Adəm nanj jireni ti azuhva təwi gayanj ya əgray ni do waw ? Təwi gayanj ni ti nihi : əfəkadki wur gayanj Izak ka məlanj *meviyekiki zlam ana Melefít ni, awayay esliñ nanj ana Melefít.

22 Gayanj ya əgray nahkay ni ti adafaki təwi gayanj ya əgray ni arakaboru akaba məfəki ahər gayanj ni. Əna təwi gayanj ya əgri ana Melefít ni ti əfəki ahər gayanj a dek, arənja əhəci kivu do.

23 Nahkay ma ge Melefít ya əbu məbəkiani a Wakita gayanj ni bu ni əgrava. Ma gani nani ti nihi : « Abraham əfəki ahər ke Melefít a, nahkay ti Melefít adəm nanj mis jireni kə eri gayanj.‡ » Melefít əzalay nanj zləba gayanj daya.

24 Nahkay ti kəsəra Melefít adəm mis jireni kə eri gayanj ti azuhva əfəki ahər a ciliñ do. Adəm nanj mis jireni ti azuhva təwi ga maslanja gani ya əgri ni daya.

† 2:11 Məñjay Mahərana 20 13-14 ; Mimbiki 5.17-18. ‡ 2:23 Məñjəkiani 15.6.

²⁵ Nahkay day wal mesəwehvu Rahap ti àgəskabá ndam ya Zezəwi àsləroru tay ga məməñjiyu məlañ Zeriko na, àdəfiki divi nahañ ana tay ga masləkana. Wal ni àra àgra nahkay ti Melefit àdəm wal ni jireni kə eri gayañ azuhva təwi gayañ ya àgray ni.

²⁶ Tamal mis àsufva do ni ti maslaña nani məmətani. Nahkay day tamal mis afəki ahàr ke Melefit, ay àgri təwi do ni ti məfəki ahàr gayañ ni zlam masakani, ègia akada kisim a.

3

Màzlapay kwanə kwanə ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, mis e kidīñ gekəli bu ya tawayay macahi zlam ana mis ndahañ ni ti tələbi kay bi. Adaba məsəra leli ya ti macahi zlam ana mis ni ti Melefit amagrafəña seriya kə leli a àtam ya ti amagrafəña kə mis ndahañ a ni.

² Nədəm nahkay ti adaba leli dek məbu magudarum zlam gərgəri kay. Tamal mis èjikia ke divi àna ma gayañ ya adəm na do ni ti, maslaña gani nani ti mis jireni, ajəgur ahàr gayañ, àgudar zlam do simiteni.

³ Nazay mazavu ge pilis. Ka ya ti məfiviya zagum ana pilis a ni ti pilis ni agray ere ye ti mawayay mągray ni dek ; vu gani dek akoru ka məlañ ya leli mawayay moroni ni dek.

⁴ Nahkay day nazay mazavu ga *slalah ga yam. Slalah ga yam ti gədakani, aməd gədakani azay, ay ku tamal nahkay nəngu ni zlam ya ti tagaray àna nañ ni ti gəziteni. Àna zlam gani nani ti tislīki mazoru slalah ga yam ni ka məlañ ya tawayay moroni ni dek.

⁵ Arəd day azavu nahkay. Arəd ti zlam gəziteni a ma geli bu, ay agraki zlabay ka zlam gəđakani.

Aku day ku gəzit agəs məlañ, azumaba heri gəđakana :

⁶ arəd day akada aku : zlam magədavani dek àvu a huđ gani bu. Nañ a ma geli bu, ay agudar vu geli dek. Arəd ti agudar manjəhad ge mis dek akada ga aku ya azumaba heri a ni. Nani dek ti təwi ge *Seteni, emizligiyu mis a *dəluv ga aku vu.

⁷ Zlam ya àbu àna sifa ni dek ni ti mis təbu təgəs tay ga njəda. Ku zlam ge gili, ku edidīñ, ku zlam a had, ku kilif, zlam nday nani dek ti mis tislīki məgəs tay ga njəda.

⁸ Ay arəd ti maslaña àbi esliki məgəsani ga njəda bi. Arəd ti zlam magədavani, àmbrəñ magudar zlam do, nañ akada ga məwər ga gavañ ya akad mis ni.

⁹ Arəd geli ni ti mazləbay Bay Melefit Bəñ geli àna nañ, metikwesl mis àna nañ daya ; ay mis ti Melefit àgraya tay ka mazavu gayañ a.

¹⁰ Àna arəd bəlañani ni ti mazləbay Melefit akaba metikwesl mis. Bəza ga mmawa goro ni, ahàr àdəm zlam gani nani àgravu ba simiteni.

¹¹ Yam sulumani akaba yam ndəndalakani ti təcahaya a suwa bəlañani ba waw ? Aha, àgravu do.

¹² Bəza ga mmawa goro ni, məñ ga wəruv ti ewi bilvi aw ? Məñ ga ahwar ti ewi wəruv aw ? Aha, tiwi do. Nahkay day təcahaya yam sulumani a suwa ga yam ndəndalakani ba do.

Majalay ahàr sulumani ya Melefit avi ana leli ni

¹³ Maslaṇa àbu e kidīṇ gekūli bu àcaha zlam a, ajalay ahàr sulumani aw ? Tamal maslaṇa gani àbu ti, mǎgray tǎwi sulumani, mǎhǎṅgriour ahàr a had ana mis ; nahkay ti mis atǎsar ajalay ahàr sulumani ededīṇ.

¹⁴ Ay tamal ti kǎgrum solu, kǎhumi ana ahàr mis ndahanṭ ti mis magǎdavani, kawayum matam mis ndahanṭ ti, ṅgay kajalum ahàr sulumani ti kǎdǎmum ba ; adaba tamal kijǎm zlabay nahkay ti kasǎkadum malfada.

¹⁵ Tamal kajalum ahàr nahkay ti majalay ahàr gekūli nani ti akada ge Melefit ni do. Melefit avi majalay ahàr ana mis ti nahkay do. Majalay ahàr gekūli nani ti akada ga ndam ga *duniya ni, njǎda ga *Mǎsuf ge Melefit àkibu bi ; majalay ahàr nani ti ge seteni sawaṅ.

¹⁶ Ndam ya ti tagray solu akaba tawayay matam mis ndahanṭ nahǎma, nday gani tagray zlam kwanǎ kwanǎ, tagudar zlam gǎrgǎri kay.

¹⁷ Ay majalay ahàr sulumani ya Melefit avi ana mis ni ti nahkay do. Maslaṇa ya ti ajalay ahàr akada ge Melefit ni ti nahkay hi : majalay ahàr gayanṭ njǎlata, aṅgalabakabu mis, naṅ mis kud-kudani, agasiki ma ana mis, mis ndahanṭ tǎsi cicihi, kǎlavad agri zlam sulumani ana mis, ècirkaba mis a do, àgosay mis do daya.

¹⁸ Nday ya ti tanǎhadkabu akaba mis àna sulumani nahǎma, manǎhad gatay ni dǎk ge jiri. Nday ti akada ndam ya ti tizligi hilfi ga zlam sulumani, tapalay bǎza gani sulumani ni.

4

Zlam ga duniya ègi eri ana kǎli ba

¹ Kǎlǎgumvu akaba kǎkadumvu e kidīṇ gekūli bu ni ti kamam ? Kǎgrum nahkay ti adaba kawayum zlam gǎrgǎri ya ti tigi eri ana kǎli ni dal-dal palam do waw ?

² Kawayum zlam ndahanṭ ay ti kǎṅgǎtum do. Nahkay ti kabazlum mis, zlam ge mis ndahanṭ tigi eri ana kǎli. Ku kawayum nahkay naṅgu ni kǎṅgǎtum do ; nahkay kǎbum kǎlǎgumvu akaba kǎkadumvu akaba mis. Kǎṅgǎtum ere ye ti kawayum ni do ni ti adaba kǎbum kihindǎmfina kǎ Melefit a bi.

³ Ku tamal kihindǎm naṅgu ni Melefit àvi ere gani ana kǎli do, adaba kǎsǎrum mahǎṅgalumani àna divi gani do. Kǎṅgǎtum ere ye ti kihindǎm ni do ni ti adaba ere ye ti kihindǎm ni àbǎlafǎṅ kǎ kǎli cilinṭ, àbǎlafǎṅ kǎ Melefit do.

⁴ Lekǎlam ti kǎmbrǎnuma Melefit a. ṅgay maslaṇa ya awayay zlam ga duniya ni ezirey Melefit ti kǎsǎrum do waw ? Maslaṇa ya ti awayay zlam ga duniya ni ti ègi zal ezir ge Melefit.

⁵ Àbu mǎbǎkiani nahkay hi : « Melefit àfiviyyu sifa ana leli ti, awayay ti leli mǎwayay naṅ cilinṭ, do ni ti awayay ti mǎwayay zlam ndahanṭ ba simiteni. » Kǎhumi ana ahàr pakama gani nani ti zlam masakani aw ?

⁶ Ay ku tamal Melefit àdǎm nahkay naṅgu ni, agri sulum gayanṭ ana leli, sulum gani àtam zlam ndahanṭ dǎk. Adaba àbu mǎbǎkiani a Wakita gayanṭ bu nahkay hi : « Melefit àgǎskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do ; agaskabu ti ndam ya ti kudufani ni, agri sulum gayanṭ ana tay.* »

⁷ Hǎṅgrumioru ahàr a had ana Melefit. Zum njǎda gekūli ti kǎgrum ere ye ti *Seteni awayay ni ba, nahkay ti amacuhwafǎna kǎ kǎli a, amǎmbrǎṅ kǎli.

⁸ Hǎdǎkumfǎjoru kǎ Melefit, nahkay ti naṅ day amahǎdǎkfǎṅbiyyu kǎ kǎli. Lekǎlam ya ti kagudarum zlam ni mbrǎnum magudar zlam, kǎṅgumkivu va

* 4:6 Gozogul 3.34.

ba ; lekulum ya ti kajalum ahàr cù cù ni mbrənjum majalay ahàr gekuli ni, gum njelata.

⁹ Sərum lekulum ndam magudar zlam, tiwam, grum deləlu. Kiyam va ba, grum deləlu sawaŋ. Kəmərumbu va ba, jalum ahàr sawaŋ.

¹⁰ Həngrumioru ahàr a haɗ ana Bay geli, humi kislum arana do ; nahkay ti Melefit amagray ti kigum gəɗákani.

Ngay maslaŋa nahay agudara zlam ti kəɗəmum ba

¹¹ Bəza ga mmawa, kəzlapumki ma magədavani ke mis ndahan ba. Maslaŋa ya ti aɗəmki ma magədavani ka wur ga mənani, ahi əgudara zlam a ni ti, maslaŋa gani nani aɗəmki ma magədavani àki ke *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki a wakita gayaŋ ni bu ni. Tamal kagraj nahkay ti kala kəɗəm Divi ge Melefit ni əbəlay do, kala kəgəskabu Divi gani nani do, kala nak bay məɗəmki ma magədavani cilij.

¹² Bay ya ti aɗəfiki Divi gayaŋ ni ana mis ni ti Melefit naŋ bəlan. Bay ya ti agrafəŋa seriya kə mis a ni ti naŋ. Bay ya ti ahəŋgay mis ni ti naŋ. Bay ya ti esliki mijij mis ni ti naŋ. Nak ya kəɗəm wur ga muk əgudara zlam a ni ti, nak ti nak way ?

Kiyam zlabay ba

¹³ Nihi ti nəhi ma ana kuli, lekulum ya ti kəɗəmum : « Kani ahkay do ni hajəŋ ti amoru a kəsa nahay vu, emiviyu, amacakalay ti aməŋgət siŋgu dal-dal » ni.

¹⁴ Lekulum kəɗəmum nahkay ti kəsərum ere ye ti amagrakivu ke kuli hajəŋ ni do ; bi kəmətum timey ! Aɗaba lekulum ti akada ga azək, mis tipi cepepa ti əbi va bi ni.

¹⁵ Ere ye ti ahàr əɗəm kəɗəmum ni ti nahkay hi : « Tamal Bay Melefit əwaya nahəma, amələbu àna sifa, amagray zlam hini, hini. »

¹⁶ Ay nihi ti lekulum kəhumi ana ahàr lekulum gəɗákani ti kəɗəmum ma ga zlabay. Zlabay ge mis ya tiji nahkay ni ɗək ti əbəlay do.

¹⁷ Nahkay sərumki tamal ti mis əsəra magray zlam sulumana mək əwayay magrani do nahəma, əgudara zlam a.

5

Ndam ge elimeni atagray daliya dal-dal

¹ Nihi ti nəhi ma ana kuli lekulum ndam ge elimeni ni. Lekulum ti grum deləlu azuhva daliya ya amacay kuli ni.

² Aɗaba elimeni gekuli ni əzia, gaŋgu əzumkaba azana gekuli na.

³ Gru akaba siŋgu gekuli ni təcəla mandaza. Nahkay ti Melefit aməgəs kuli àna seriya azuhva zlam gekuli ya təcəla mandaza ni. Mandaza ni aməzumaba kuli akada ga aku ya azum zlam na. Lekulum kəŋgumkabu elimeni emiteni ti, ŋgay duniya ara andav wudak ti kəsərum do waw ?

⁴ Nahkay day kəpəlum ndam ya təgri təwi ana kuli a vədaŋ bu ni ndo. Nihi ti cəm zlahay gatay ni. Nday gani nani ya ti tábazi zlam ana kuli ni təbu təzlah, Bay Melefit Njəɗa-njəɗani əcia zlahay gatay na.

⁵ Lekulum ti kəbum kəzumum gəɗa a duniya bu, kəbum kəgrum ere ye ti kawayum ni ɗək zlam gekuli ; kəbum kəzumum zlam məcərani, kidisəm àna naŋ akada zlam ga gənaŋ ya tagal ge misliŋeni ni.

⁶ Lekulum kəbumiya ndam ya ti təgudar arana ndo na ndahan a danay va, ndahan ni ti ni kəbazluma tay a. Nday gani təbi àna njəɗa ga matamfəŋana kə kuli a bi.

Besuma, hængalum Melefit

⁷ Bəza ga mmawa, besum zlam duk abivoru ana vad ga Bay geli ya amara ni. Pam bay mawəs zlam ebesey, ajəgay sarta ya ti ara abaz zlam gayan a vədan bu məndəhani lala ni. Nan əbu ebesey, ajəgay avər ge mizligi zlam, kələn gani ajəgay avər ga məndəh zlam.

⁸ Lekuləm day besuma, zum njəda, kəmbərəjum miəseseni ba. Adaba vad ga Bay geli ənija wudak.

⁹ Bəza ga mmawa, kəzərdumvu ma ba, nahkay ti Melefit aməgəs kəli əna seriya do. Nədəm nahəma, Bay ya ti agrafəna seriya kə mis a ni ənija wudak, nan əbu a mahay bu.

¹⁰ Bəza ga mmawa, əki ka macakay daliya akaba miəseseni ti, jalumki ahər ka ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni. Nday ti təcaka daliya, ay ti təcəsa, nahkay lekuləm day grum akada gatay ni.

¹¹ Mədəm nahəma, nday ti Bay Melefit əgria sulum gayan ana tay a adaba təza njəda gatay a, təcəsa daliya. Kicəma ma ga daliya ya əgrakivu ka Zəwop na akaba gayan ya ti ebesey na. Kəsəruma ere ye ti Bay Melefit əvi kələn ga daliya gayan ya əgray na daya. Adaba Bay Melefit ti mis təsi cicihi dal-dal, agra sulum dal-dal ana mis daya.

¹² Bəza ga mmawa, ma hini ya nara nəhi ana kəli ni ti ma sulumani dal-dal. Ma gani nihi : Kəmbədum ba, ku əna huđ melefit, ku əna had, ku əna mam do mam kəcəlumi slimi kəmbədum əna nan ba. Tamal kədəmum « Iy » ti iy həya, « Aha » ti ni aha gani həya. Nahkay ti Melefit aməwəl kəli əna seriya do.

¹³ Tamal maslaņa e kidin gekəli bu nan əbu acakay daliya ti, mähəngalay Melefit. Tamal maslaņa e kidin gekəli bu nan əbu a məmərani bu ni ti, mīdiu limis ana Melefit, məzləbay nan.

¹⁴ Tamal maslaņa əbu e kidin gekəli bu ebesey do nahəma, məzalay gədəkani ga ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa nani bu ni ti tğraki amal əna slimi ga Bay geli, tühəngali Melefit.

¹⁵ Tamal tahəngali Melefit, təsəra Melefit aməvi ere gani ana tay efedin ti, maslaņa gani nani ti Bay geli amahəngay nan, aməvi njənjalənan, emicikaba. Tamal əgudara zlam a day Melefit aməmbərfəna.

¹⁶ Nahkay ti dəfumaya ere ye ti kəgudarum na e kidin gekəli ba, ku way way do e kidin gekəli bu mähəngali Melefit ana wur ga mənani daya. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit amahəngaraba kəli a. Ka ya ti mis jireni ahəngalay Melefit ni ti, ma gayan ya ahi ana Melefit ni əbu əna njəda dal-dal.

¹⁷ Eli bay mahəngaray *pakama ge Melefit ti nan mis hihirikeni akada geli ni. Nan gani ahəngalay Melefit əna huđ bəlan, ədəm avər ətəd ba ; nahkay avər ətədaya ka had a ndo vi mahkər əna kiyi muku.

¹⁸ Kələn gani ahəngalay Melefit keti, ədəm avər mətəd. Əra ahəngala nan a nahkay ti avər ni ətədaya ka had a ; had ni əgray zlam akada ya ahaslani ni.

¹⁹ Bəza ga mmawa, tamal mis nahan e kidin gekəli bu əjikia ke divi jireni ge Melefit na, mək maslaņa nahan ahəngarkibiya nan a ti,

²⁰ səruma maslaņa ya ti ahəngarkibiya bay magudar zlam ke divi jirena ti məmbrənj magudar zlam ni ti ahəngafəna maslaņa gani nana kə kisim a. Ku tamal maslaņa gani nani əgudara zlam a kay nəngu ni Melefit aməmbərfəna dek.

Wakita ge Piyer ya àbèki enjenjeni n Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Piyer ya àbèki enjenjeni ni

Maslaɲa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdǎm àbèki wakita gayan ni ti a Babilon (5.13) ; a Pakama Manɲahani ge Zeɲ ni bu tàzay Rom ti akaba Babilon, nahkay ti bi Piyer àbèki wakita hini a Rom (tàdǎm tàkad Piyer ti a Rom). Àbikiuru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya tǎbu ka haɗ Poɲ, Galasi, Kapados, Azi akaba Bitini ni (1.1) ; kani ti haɗ nday nani ðek tǎbu ka haɗ Tǎrki.

Piyer àdǎm àbèki wakita ni ga mǎvi njǎda ana ndam ga Yezu, ti tǎsar sulum ge Melefit ya agri ana tay ni (5.12). Àzlǎbay Melefit azuhva ge Melefit ya àhǎɲgaraba mis a ni (1.3-12) ; àdǎm Melefit àhǎɲgaraba leli a ti ahàr àdǎm mǎnjǎhadǎ njǎlata (1.13-2.3). Àdǎm leli ndam ge Melefit ti leli akada ahay sulumani ge Melefit, nahkay ahàr àdǎm mǎmbrǎɲum tǎwi magǎdavani ðek, mǎnjǎhadǎm kabu akaba mis ðek àna sulumani akada ga Yezu ya àgray ni. Ku tamal tǎgri daliya ana leli nǎɲgu ni ahàr àdǎm mǎgrum nahkay adaba daliya ya tǎgri ana leli ni amǎpas do, amandav ; kǎlǎɲ gani amanǎhad akaba Krist ga kanɲay-kanɲayani (5.10).

Sa ge Piyer

¹ Nu Piyer zal asak ga Yezu *Krist nǎbikiuru wakita hini ana kǎli, lekǎlǎm ya ti Melefit adaba kǎli a ni. Nǎbiki ti ana kǎli, lekǎlǎm ya ti kǎbumi ka haɗ gekǎli bi, tǎdekaba kǎli a, kǎbum kanǎhadǎm akada ga ndam mirkwi ka haɗ Poɲ, ka haɗ Galasi, ka haɗ Kapados, ka haɗ Azi akaba ka haɗ Bitini ni.

² Lekǎlǎm ti kwa ahaslani Bǎɲ geli Melefit àdǎm amadaba kǎli a, nihi ti kigǎma ndam gayan ededɲ a. Kigǎm ndam gayan ti àna tǎwi ga *Mǎsuf gayan ; awayay ti kǎgǎsumiki ma ana Yezu Krist, awayay ti kǎnjǎhadǎm lekǎlǎm ndam *njǎlatani azuhva mimiz ga Yezu Krist ya àɲgǎzaya ni. Bǎɲ geli Melefit mǎgri sulum gayan ana kǎli dal-dal, mǎgray ti *kǎnjǎhadǎm kabu àna sulumani ti.

Mǎzlǎbum Melefit azuhva gayan ya ti àhǎɲgay leli ni

³ Mǎzlǎbum Melefit, Bǎɲ ga Bay geli Yezu *Krist, adaba mǎsia cicichi a dal-dal. Melefit àvi sifa mǎwɛni ana leli ti azuhva ga Yezu Krist ya àɲgaba e kisim ba ni. Nahkay mǎsǎra amǎɲgǎt sifa ti azuhva Yezu.

⁴ Mǎsǎra amǎɲgǎt zlam sulumani ya Melefit aɲgahi ana ndam gayan ni. Zlam gani nani ti emizi ðay-ðay do, amagǎdavu do, mǎbǎlay gani amandavfǎɲa ðay-ðay do daya. Melefit amǎvi zlam gani nani ana kǎli a huɗ melefit bu

⁵ adaba lekǎlǎm kǎbum kǎfumki ahàr ke Melefit. Nahkay ti naɲ àbu afi ahàr ana kǎli àna njǎda gayan. Awayay ti ka mandav ga duniya mis ðek tǎsar àhǎɲga leli a.

⁶ Azuhva zlam nday nani ti lekǎlǎm a mǎmǎrani bu. Ku tamal kǎbum kacakum daliya gǎrgǎri kay ka sarta hini, ahǎli ahàr ana kǎli nǎɲgu ni, sarta gani amǎpas kay do, nahkay lekǎlǎm a mǎmǎrani bu.

⁷ Daliya gani ya kacakum ni ti agray ti mis tæsarkaba kàbum kàfumki ahàr ka Yezu ge jiri gani tæk day ti kàbumi kàfumki ahàr ge jiri gani bi aw. Sàrum ku gru tekeđi agədavu, ay ti tafiya a aku vu ti tæsarkaba nani gru gruani eđeđiŋ aw ? Məfaki ahàr gekali ke Melefit ni àtam gru, adaba gru ti agədavu. Melefit agray ti kacakum daliya ti adaba kələŋ ga daliya ni awayay azləbay kəli, amagraj ti kīgum gəđakani. Amazləbay kəli ti ka fat ya ti Yezu Krist amañga ka had kè eri ge mis a dek ni.

⁸ Ku tamal kàbumi kípəm naŋ bi nəŋgu ni, kàbum kawayum naŋ. Ku tamal kàbumi kípəm naŋ nihi bi nəŋgu ni, kàbum kàfumki ahàr. Nahkay kàbum kəmərumbu dal-dal ; məmərveni nani àbəlay dal-dal, məbəlay gani mis tekeđi tədəmki ma koksah.

⁹ Kàbum kəmərumbu ti adaba kəsəruma Melefit amahəŋgay kəli. Kàfumki ahàr ni ti azuhva nani.

¹⁰ Ahaslani ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədəba divi a lala, tawayay tæsarkaba ahəmamam Melefit amahəŋgay mis ni ; tæsarkaba, tədəmki ma ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kəli na.

¹¹ *Məsuf ge Krist naŋ əbu akaba tay ; Məsuf gani nani àđəfikia ana tay a ahəmamam Krist amacakay daliya, kələŋ gani Melefit amagraj ti mīgi gəđakani ni. Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni tədəba divi ga pakama gana lala, tawayay ti təsər ere gani amagrakivu ti ananaw, mam amagravu ka sarta gani nani mam.

¹² Melefit àđəfiaba ma gani nana ana tay a, ay pakama gani nani Melefit àđəmki ti ka tay ka tayani do, àđəm ti azuhva kəli. Lekulum kicəm pakama gani ti afa ga ndam ya təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. Təhi ana kəli ti àna njəda ga Məsuf Njələtani ; Məsuf gani nani ti Melefit àsləribiyu ana tay a hud melefit bu. Ku *məslər ge Melefit tekeđi tawayay ti təsər ere gani ya amagravu ni bilegeni.

Njəhadum akada ge Melefit ya awayay ni

¹³ Azuhva zlam ge Melefit ya əgri ana kəli ni dek ti slamalumvu kəlavaf ga məgri təwi. Njəhaduma gaŋ-gaŋ, jalumki ahàr ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kəli ka sarta ya ti Yezu *Krist amañga ni cilin.

¹⁴ Gəsumiki ma ana Bəŋ geli Melefit kəlavaf. Ahaslani ka ya ti kicəm *Ma Məweni Sulumani faŋ ndo ni ti kàbum kawayum magraj zlam magədavani, ay nihi ti kəgrum va ba.

¹⁵ Bay ya ti adaba kəli a ni ti naŋ njələta ; nahkay ti lekulum day njəhaduma njələta akada gayan na. Njəhadum njələta a zlam ya kəgrum ni bu dek.

¹⁶ Adaba əbu məbəkiani nahkay hi, Melefit àđəm : « Njəhaduma njələta, adaba nu nəbu njələta.* »

¹⁷ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kàbum kəhumi : « Baba. » Tamal kazalum naŋ nahkay ti ahàr àđəm kəgrumfəŋa aŋgwaz a, kənjəhadum àna sulumani ka ya ti kàbum a duniya bu ni. Adaba naŋ ti əcirkaba mis a do ; agray seriya ti ke təwi ga maslaŋa gani ya agray ni.

¹⁸ Kəsəruma Melefit àmbaya kəli a zlam magədavani ya ti ata bəŋ gekali təcəhi ana kəli ni ba. Àmbaya kəli a ti àna siŋgu ahkay do ni àna gru do, adaba zlam nday nani ti tagədavu.

¹⁹ Melefit àmbaya kəli a ti àna mimiz ga Yezu Krist. Mimiz gani nani ti naŋ əbu àna njəda àtam zlam dek. Krist ti naŋ akada ga wur təmbak ya tisliŋi ana Melefit ni, naŋ njələta dal-dal, zlam magədavani àfəŋ bi simiteni.

* 1:16 Levi 19.2.

²⁰ Wudaka Melefit àgraya məlan̄ a ti àsəra təwi ge Krist ya ara agray na àndava. Ay nihi məlan̄ ara andav wudak ti, àngazliaya ana kəli a vay-vay ti mǎhəngay kəli.

²¹ Nahkay kəfumki ahàr ke Melefit, nañ ya ti àhəngaraba Krist e kisim ba, àgray ti mis dek tǎzləbay Krist ni. Kəfumki ahàr ke Melefit ti azuhva Krist gani. Kəbum kəfumki ahàr ke Melefit nahkay ti, kəsəruma Melefit aməgri zlam sulumani ana kəli.

²² Kigəma nǎlatana adaba kəbum kəgəsumkabu ma ge Melefit, kəbum kawayum bəza ga məñ gekəli ededīñ ededīñeni daya. Nəhi ana kəli nahəma, wayum tay àna hud bəlan̄, kəmbrəñum ba.

²³ Kəsəruma lekələm kəbum àna sifa məweni. Àvi ana kəli ti mis do ; mis ti təmət. Àvi ana kəli ti Melefit ; Melefit ti nañ àbu àna sifa, àmət day-day do. Kigəm bəza gayan̄ ti àna nǎdə ga pakama gayan̄ ya àdəm ni, sifa məweni ya àvi ana kəli ni àndav day-day do.

²⁴ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis dek təmət akada ge kəzir ya ekəli ni.
Mabəlay ge mis ti akada ga vay-vay ga zlam ni ;
tamal zlam ni èkəlia ti vay-vay gani àdəgafəña.

²⁵ Ay ma ga Bay geli ti anjəhad̄ ga kan̄gay-kan̄gayani,
àndav day-day do.† »

Ma ge Melefit gani nani ti Ma Məweni Sulumani ya ti kicəm ni.

2

Ndam nǎlatani ge Melefit

¹ Ègia Melefit àvia sifa məwena ana kəli a nahkay ti, a zlam ya kəgrum ni bu dek ti mbrəñum coday, mbrəñum masəkad̄ malfada, grum ere ye ti kədəmumaya ni, kəgrum solu ba, kəsumivu ana mis ba.

² Wayum ma ge Melefit àna jiri, akada ga bəza ciḡ-ciḡeni ya ti tawayay duwa kəlavad̄ ni. Nahkay ti akədəgum kama kama àna ma gani akada ga bəza ya tədək ni, ti Melefit mǎhəngay kəli.

³ Kəsəruma Bay geli Yezu ti nañ sulumani.

⁴ Hədəkumfəñbiyu kà Yezu, adaba nañ ti avay sifa. Nañ gani ti akada akur ya tələm ahay àna nañ ni ; mis tawayay magray təwi àna nañ ndo, ay akur gani nani ti Melefit àdəkiba, àbəlafəñ àtam zlam ndahan̄ ni dek.

⁵ Ahàr àdəm kəvumi ahàr gekəli ana Melefit, ti mēdezl ahay gayan̄ àna kəli akada ya tedezl ahay àna akur ni ; ahay gani nani ti Məsuf gayan̄ anjəhad̄viyu. Nahkay ekigəm ndam *nǎlatani ga *man̄galabakabu mis akaba Melefit, ti kəgrumi təwi àna hud bəlan̄. Tamal kəgrum nahkay azuhva Yezu *Krist ti àbəlafəñ kə Melefit.

⁶ Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nədəkiba akur sulumana, àbəlafu dal-dal,
nafəkad̄ asak ga ahay àna nañ a *Siyon̄.

Maslan̄a ya àfəkia ahàr a ni ti atəbəki mimili day-day do. * »

⁷ Nahkay zla nahəma, lekələm ya kəfumkia ahàr ke Krist a ni ti Krist àbəlay àtam zlam ndahan̄ ni dek kə eri gekəli ; ay mis ndahan̄ ya təfəki ahàr ndo ni ti kə eri gatay ti nahkay do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

† 1:25 Izayi 40.6-8. * 2:6 Izayi 28.16.

« Akur nahan àbu ti, ndam mæləm ahay tawayay magray tawi àna nan ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na ðek sawaŋ. †

⁸ Ègia akur ga mazəgad mis a, akur gani nani ti mis etiji asak àna nan. ‡ »

Azəgad tay ti adaba tawayay məgaskabu pakama ge Melefit ndo. Kwa ahaslani Melefit adəm mǎgravu nahkay.

⁹ Ay lekuləm ti Melefit adəkiba kuli a, kiguma jiba gayan a. Kiguma ndam manjalabakabu mis akaba Melefit a, kəbum kəgrumi tawi ana Bay gadakani, lekuləm ti jiba gekuli ti ge Melefit, lekuləm ti ndam gayan njəlatani. Nan adaba kuli a ti ga məhi zlam gadəkani ya ti əgray ni ana mis. Ahələba kuli a mələŋ zinjəŋeni ba ti kənjəhadum a mələŋ masladani gayan bu. Mələŋ masladani gani nani ti agri ejeŋ ana mis dal-dal. §

¹⁰ Ahaslani ti lekuləm ndam ge Melefit do, ay nihi ti kiguma ndam gayan a. Ahaslani ti kəsumi cicih ana Melefit do, ay nihi ti kəbum kəsumi cicih.

Grumi tawi ana Melefit kəlavad

¹¹ Zləbaba goro ni, səruma lekuləm ti ndam mirkwi a duniya bu, kanjəhadum ti ga hayaŋani. Azuhva nani nəhi ana kuli nahəma, kəðəbum zlam ga ndam ga *duniya ya tawayay ni va ba. Zlam nday nani ti tijinjia kuli ke divi sulumani ge Melefit a.

¹² Nihi lekuləm kəbum akaba ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni ti, bumvu slimi, njəhadum lala, kəgudarum zlam ba. Nahkay ku tamal tədəmki ma magədavani ke kuli, tədəm lekuləm ndam cuday nəŋgu ni, etipi kuli kəbum kəgrum tawi sulumani. Etipia ti atəzləbay Melefit ka fat ya ti amara ni.

¹³ Ègia lekuləm kəbum kəðəbum Bay geli ti gəsumiki ma ana ndam ya təgur mis ni ðek. Gəsumiki ma ana bay ga ndam *Rom adaba nan gadəkani, agur mələŋ.

¹⁴ Gəsumiki ma ana gadəkani ga kəsa ya ti bay ni àdiyu tay ni daya. Bay ni àdiyu tay ti ga matrað ndam ya tagray cuday ni akaba ga mazləbay ndam ya tagray zlam sulumani ni.

¹⁵ Melefit awayay ti kəgrum zlam sulumani. Tamal kəgrum nahkay ti ndam muru ya təsər arəŋa do, tədəmki ma magədavani ke kuli ni etipia tawi gekuli sulumani ya kəgrum na ti, atədəmki ma magədavani ke kuli va do.

¹⁶ Lekuləm ti kəbum kəgurum ahər gekuli, ay ti ku kəgurum ahər gekuli nəŋgu ni ŋgay kisləmki magray cuday ti kəhumi ana ahər ba. Njəhadum ti akada ga ndam məgri tawi ana Melefit ni sawaŋ.

¹⁷ Həŋgrumioru ahər a had ana mis ðek, wayum bəza ga mən gekuli, grumfəŋa aŋgəwaz kə Melefit a adaba nan gadəkani, həŋgrumioru ahər ana bay daya.

Mebesəm daliya akada ge Krist ni

¹⁸ Nəhi ma ana kuli lekuləm ya kəgrum tawi afa ge mis ni : həŋgrumioru ahər a had ana ndam ya kəgrumi tawi ana tay ni dal-dal. Ku tamal tawayay kuli, təgri zlam magədavani ana kuli do, ku tamal təgri cuday ana kuli nəŋgu ni həŋgrumioru ahər a had ana tay.

¹⁹ Masləŋa ya təgri daliya day əgudar arəŋa ndo ni ti tamal ebesey daliya gani nani adaba əsəra Melefit a nahəma, Melefit amazləbay nan.

²⁰ Ay tamal kəgudaruma zlam a mək təgri daliya ana kuli azuhva zlam magudarani gekuli ni, ku tamal kəbesəma nəŋgu ni way amazləbaki kuli

† 2:7 Limis 118.22. ‡ 2:8 Izayi 8.14. § 2:9 Məŋjay Izayi 43.20, 21 ; Mahərana 19.5-6 ; Mimbiki 4.20.

way ? Ay tamal kəgruma zlam sulumana mək təgri daliya ana kəli azuhva zlam gekəli sulumani ya kəgrum ni, tamal kəbesuma ti Melefit amazəbaki kəli.

²¹ Melefit əzalay kəli ti, awayay ti kəgrum nahkay, adaba *Krist əna ahər gayanə gayanəni day əcaka daliya ga mahəngay kəli a. Krist ədəfikia divi ana kəli a nahkay ti, lekələm day grum akada gayanə ni.

²² Krist ti əgudar zlam ndo, day-day əgosay mis ndo. *

²³ Ka ya ti mis tindi ni ti ahəngriyu ana tay ndo. Ka ya ti mis təgri daliya ni day ahəngriyəni ana tay ndo, əfivü ma gani ana Melefit, nəy ya agray seriya ge jiri ge jireni ni.

²⁴ Yezu Krist əna ahər gayanə əhəkəbu zlam magudarani geli ni, əgray daliya əna nəy kə təndal. Əgray nahkay ti, ti mīgi akada leli məmətəni, məgudar zlam ya do, manjəhad leli ndam jireni. Azuhva ambələk ya təgri kə təndal ni əhəngarəba kəli a.

²⁵ Ahaslani ti lekələm akada ga təmbəmbək ya tija ni. Ay nihi ti kəngumoya afa ga bay mahətay kəli a, nəy ya ti abi slimi ana sifa gekəli ni.

3

Manjəhad ga wəl akaba zawal gatay

¹ Nihi ti nəhi ma ana kəli wəl daya : ku way way do məhəngriyu ahər a had ana zal gayanə. Tamal kəgrum nahkay ti zawal ya təfəki ahər ke Melefit do ni etipi manjəhad gekəli sulumani ni. Etipia ti atambatkəba majalay ahər gatay a, atəfəki ahər ke Melefit,

² adaba atəsər manjəhad gekəli ti əbəlay, kəbum kəhəngriyu ahər a had ana zawal gekəli.

³ Kəngələdvu ga məbələkivü vü gekəli əna zlam ba : ku mələm ahər, ku məbələkəbu zlam ga gru ka vü, ku məbələkəbu azana ga sinqu kayani kəgrum ba.

⁴ Ay ti ahər ədəm kəngələdvu ti əna zlam məbələni ya əpivü do ni. Zlam məbələni nani ti əgədavü day-day do. Zlam gani nday hi : manjəhad kuđufani, məbesey zlam. Kə eri ge Melefit ti zlam ndahanə təbi tətəm zlam nday nani va bi.

⁵ Wəl ya ahaslani ya tədəbay Melefit, tigi ndam gayanə *njələtəni ni tēngələdvü ti nahkay, təhəngriyu ahər a had ana zawal gatay a.

⁶ Ahaslani Sara wəl ga Abraham əngələdvü ti nahkay ; əhəngriyu ahər a had ana zal gayanə, əzalay nəy bay gayanə. Lekələm day tamal kəgrum zlam sulumani akada ga Sara ni, əngwaz əwər kəli ndo ni ti, kigəm bəza gayanə.

⁷ Lekələm zawal day njəhad əna sulumani akaba wəl gekəli, səruma wəl ti njədə gatay əhəciyu a gekəli vü. Nğay tislə arəna do ni ti kədəmum ba, adaba nday day Melefit avi sifa ana tay ga sulum akada ya avi ana kəli ni. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit emici ere ti kahəngalumləy ni.

Macakum daliya əki ke jiri geli

⁸ Nihi ti nindeverinə pakama hini, nawayay nəhikivü ana kəli nəhəma, lekələm dək ma gekəli mərakəboru, majalay ahər gekəli day mələ bələjanəni. Wayumvü e kidinə gekəli bu adaba lekələm kə məy gekəli, mis təsi cicihi ana kəli, kiyəm zləbay ba daya.

* 2:22 Mənjay Izayi 53.9.

9 Tamal maslaṅa àgudaria zlam ana kùli a ahkay do ni èndivia kùli a ti kàhəṅgarumvu ba ; humi : « Melefit mǎgruk sulum gayəṅ » sawəṅ. Adaba Melefit àzalay kùli ti, àdám amǎgri sulum gayəṅ ana kùli.

10 Àbu mǎbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :
« Maslaṅa ya ti awayay manjəhad sulumani akaba mǎzum gǎda a duniya bu ni ti

si mǎmbrəṅ mǎdám ma ga cuday akaba magosay mis,

11 mǎmbrəṅ cuday, mǎgray zlam sulumani,

kəlavad mǎzay njəda gayəṅ dek ga manjəhadani àna sulumani akaba mis ;

12 adaba Bay Melefit ti naṅ àbu abi slimi ana ndam ya tagray jiri ni, naṅ àbu eci ma gatay ka ya ti tahəṅgalay naṅ ni.

Ay ndam ya tagudar zlam ni ti Melefit àwayay maməṅjaləṅani ana tay do. * »

13 Tamal kəgrum zlam sulumani àna mǎbərur bəlaṅ ti way amǎgri daliya ana kùli way ?

14 Ay ku tamal kacakum daliya azuhva kəbum kəgrum jiri nəṅu ni, marumvu. Kəgrumfəṅa aṅgwaz kə mis ya təgri daliya ana kùli na ba, bərur àti ana kùli ba.

15 Zləbum *Krist a mǎbərur gekùli bu, adaba naṅ Bay gekùli ; slamalumvu lala, nahkay tamal maslaṅa ehindifirja ma kə kùli a àki ka Bay ya ti kəfumki ahər na ti, ekisləmki mǎhəṅgrifəṅani tata.

16 Ay ka ya ti kəhəṅgrumifəṅ kà ma ana tay nahəma, humi ma ana tay àna kuɖufani, kəlagumvu akaba tay ba. Kəlavad bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba ; nahkay ti tamal tindivi kùli azuhva zlam gekùli sulumani ya kəgrum adaba lekələm ndam ge Krist ni nəṅu ni, atabakabu mimili ka ahər gatay gatayani.

17 Ere gani ya kacakum daliya azuhva zlam magudarani gekùli ni ti, tamal Melefit awayay ti hojo kəgrum zlam sulumani mək təgri daliya ana kùli.

18 Nahkay zla nahəma, Krist àmət ti azuhva zlam magudarani ge mis. Àgray nahkay ti sak bəlaṅ, amagrakivu va do. Naṅ ti naṅ jireni, ay ti àmət azuhva ndam magudar zlam. Gayəṅ ya àmət nahkay ni ti ga mǎhədǎkfəṅbiyu kùli kə Melefit. Mis tǎkadǎ naṅ a, ay *Məsuf Njəlātani àhəṅgrivabiya sifa.

19 Àna njəda ga Məsuf Njəlātani gani nani nahəma òru àhi ma ge Melefit ana diksi ge mis ya təbu mǎwəlani ni. †

20 Ahaslani nday gani nani təgəskabu ma ge Melefit ndo ; ka sarta ge Nəwi ka ya ti èzidey *slalah ga yam ni ti Melefit èbesia ana tay a. Ay kəlaṅ gani mis ya təhuriyu a slalah ga yam ni vu ni ti kay do : təhuriyu ti mis azlalahkər cilij, Melefit àhəṅgaba tay a yam ni ba. ‡

21 Yam nani ti àzavu akaba *baray ya tabaray kùli nihi, Melefit ahəṅgay kùli àna naṅ ni. Baray gani nani ti gargəri akaba baray ge mis ya tabarakaba arǎa àna naṅ a ni. Baray geli ni ti mǎhəṅgalay Melefit ti mǎbarifəṅa mǎbərur ana leli a njəlata. Tamal kabarum nahkay ti Melefit ahəṅgay kùli adaba Yezu Krist àṅgaba e kisim ba.

22 Nihi ti àṅgoya a huɖ melefit va, naṅ àbu manjəhadani ka ahar ga ɖaf ge Melefit a mǎlaṅ ga gǎɖakani bu ; naṅ àbu agur *mǎslər ge Melefit akaba bəbay gǎɖakani ndahaṅ ya təgur mǎlaṅ ya agavəla ni dek.

* 3:12 Limis 34.13-17. † 3:19 Mis ndahaṅ tǎɖəm Yezu àhi ma ge Melefit ti ana ndam magudar zlam ya təmət ka sarta ge Nəwi ni ; mis ndahaṅ ti ni tǎɖəm Yezu àhi ma ge Melefit ana mǎslər ge Melefit ya təgəski ma ndo ni. ‡ 3:20 Melefit àhəṅgaba tay a yam ni ba : ahkay do ni, Melefit ahəṅgay tay a àna yam ya àzoru slalah ga yam gatay a gavəla ni.

4

Manjəhad məweni

¹ *Krist ti əcaka daliya a duniya ba. Akada ge Krist ya əcakay daliya ni ti lekələm day zum njadə, majalay ahər gekəli mənja bəlanjani akada gayan ni, ti kəbesəm macakay daliya. Adaba maslaña ya ti ebesey daliya a duniya bu ni ti əmbrəña magudar zlam a.

² Nihi ti kəgrum ere ye ti məbərüv gekəli awayay ni va ba, duk abivoru ana mandav ga sifa gekəli. Grum ere ti Melefit awayay ni sawan.

³ Ahaslani ti kəgrumbiya zlam magədavana dal-dal akada ge mis ndahan ya təfəki ahər ke Melefit do na. Nihi ti əslia nahkay ; kəgrum va ba. Ka sarta gani nani ti kəbumi slimi ana vu gekəli ndo, kəgruma ere ye ti məbərüv gekəli awayay na, kəvumia vu gekəli ana zum a, kəgruma wuməri a cilin, kənjəhaduma ka ahar bəlanj ge misi zum a, kəgrumbiya pəra daya. Pəra ti Melefit əwayay do simiteni.

⁴ Ay nihi ti ka ya ti ndam ya təsər Melefit do ni tagray zlam magədavani ni ti lekələm kəkumkibu ka tay va bi. Nahkay ti agri ejep ana tay, tindivi kəli.

⁵ Ay a vad nahanj ti Melefit amagrafəña seriya kə tay a. Melefit ti ara agrafəña seriya kə mis a wudak, ara agrafəña ti kə ndam ya təbu əna sifa ni, kə ndam ya təmətə ni daya.

⁶ Nahkay zla nahəma, Krist əhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam ya təmət ni daya. Ku tamal Melefit agrafəña seriya kə tay a akada ya agrafəña kə mis a dek ni nəngü ni, Krist əhi Ma Məweni Sulumani ana tay ti, ti tənjuhəd əna sifa akada ge Melefit ni, əna njədə ga *Məsuf Njəlatani.

Manjəhad ga ndam ge Melefit ka ahar bəlanj

⁷ Sarta ya ti duniya ara andav ni ənija wudak. Nahkay ti bumi slimi ana vu gekəli, njəhadüm eri ; tamal kəgrum nahkay ti akahəngalum Melefit tata.

⁸ Ere ye ti ətam zlam ndahanj ni dek ti mawayavani, adaba tamal mawayum mis ti ku təgudaria zlam ana leli a kay nəngü ni məmbərəña kə tay a.

⁹ Gəsumkabá ndam ya tara afa gekəli a ni, kəzərdüm ma azuhva tay ba.

¹⁰ Melefit əgria zlam sulumana ana kəli a gərgəri kay. Ku way way do Melefit əvia njədə ga magray zlam a gərgəri. Nahkay ti ahər ədəm ku way way do məgray təwi əna njədə ya ti Melefit əvi ni lala ga məjənaki mis ndahanj.

¹¹ Maslaña ya ti Melefit əvia njədə ga mazlapana ni ti məzlapay ma ge Melefit. Maslaña ya ti Melefit əvia njədə ga məgri təwi ana mis a ni ti məgray əna njədə ge Melefit ya avi ni. Grum nahkay, ti mis təzəlbay Melefit azuhva Yezu *Krist a zlam bu dek. Melefit ti nanj gədakani, nanj əbu əna njədə ga kanjay-kanjayani. Aya nahkay.

Ndam ge Melefit təcakay daliya azuhva Yezu

¹² Zləbəba goro ni, daliya dal-dalani ya kacakum ni ti Melefit awayay atəkar kəli əna nanj, nahkay ngay daliya nani kigeni do ni ti kəhumi ana ahər ba.

¹³ Daliya gekəli ya kacakum ni ti kacakum ka ahar bəlanj akaba *Krist ; nahkay ti mərumvu əna nanj. Adaba ka fat ya ti aməngazlaya njədə gayan a ni ti akəmərümvu dal-dal.

¹⁴ Tamal mis tindivi kəli adaba lekələm ndam ge Krist ti, mərumvu. Adaba ka ya ti tindivi kəli nahkay ni ti *Məsuf ge Melefit nanj əbu akaba kəli. Məsuf gani nani ti nanj əbu əna njədə ətam zlam dek.

¹⁵ Ay tamal mis e kidîñ gekûli bu acakay daliya adaba agudara zlam a, bi akada mis a, bi egiya akal a, bi adiya a ma ge mis va akada ge ezawi ya adiyu e eli vu na ti, kamarumvu azuhva daliya nani ba simiteni.

¹⁶ Ay tamal mis acakay daliya adaba nan mis ge Krist ti mimili awar nan ba, mazlabay Melefit sawan, adaba tazalay nan mis ge Krist.

¹⁷ Sarta ya ti Melefit ara agrafena seriya ke mis a ni enjia. Ara agrafena seriya enjia ti ka ndam gayan. Ay tamal leli ndam gayan ni teke di amagrafena seriya ke leli a enjia ti, ndam ya ti tagaskabu *Ma Maweni Sulumani ni do ni ti amagri ana tay ti ahmamam ?

¹⁸ Abu mabekiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Tamal ndam jireni teke di atatamfena ke seriya ge Melefit a zlah-zlah ti, ndam cuday, nday ya teser Melefit do ni ti, atagray gatay ti ahmamam ?* »

¹⁹ Nahkay ti ndam ya tacakay daliya ka mawayay ge Melefit ni ti tawi ahâr gatay dek ana Bay ya ti agraya tay a ni, tambrer magray zlam sulumani ba. Adaba Melefit ti tamal adam amagri zlam sulumani ana mis ti amagray ededîñ.

5

Manjahad ga ndam mafaki ahâr ke Melefit

¹ Nihi ti nahi ma ana gadakani ya tabu e kidîñ gekûli bu ni. Nu day gadakani akada gatay ni ; ka ya ti tagri daliya ana *Krist ni ti nipia nan ana eri goro a. Leli dek akaba kûli emipi njeda ge Melefit ya aman gazliaya ana leli a ni. Nahkay ti nahangalay kûli gadakani ni, nahi ana kûli nahama,

² bumi slimi ana ndam ge Melefit ya abivu tay ana kûli a ahar vu ni. Bumi slimi ana tay akada ge mis ya ajagay zlam ga ganaw gayan lala ni, grum tawi gani ana hud bolar akada ge Melefit ya awayay ni, tafaki ngasa ke kûli ga magrani ba. Grum ti ga mangat zlam ana nan do, grum ti adaba kawayum tawi gani palam.

³ Kagurum ndam ya ti Melefit abi tay ana kûli a ahar vu ni ga njeda ba, grum zlam sulumani ti nday day tagray akada gekûli ya kagrum ni sawan.

⁴ Tamal kagrum nahkay ti, ka ya ti Bay ga ndam majagay zlam ni eminjia ni ti amavi zlam ana kûli ka duwa gani. Zlam gani nani ti gadakani atam zlam ndahan dek, amandav day-day do.

⁵ Lekulum baza dagwa day gesumiki ma ana gadakani gekûli.

Lekulum ndam ga Yezu dek ti kâhumi ana ahâr katamum mis ndahan e kidîñ gekûli bu ba, adaba abu mabekiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Melefit agaskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do ;

agaskabu ti ndam ya ti kudufani ni, agri sulum gayan ana tay.* »

⁶ Nahkay ti hangrumioru ahâr a had ana Melefit. Nan ti nan njeda-njedani, sarta gayan eminjia ti amavi gadakani ana kûli.

⁷ Arana ahâli ahâr ana kûli ba, bumivu zlam dek a ahar vu, adaba nan abu afi ahâr ana kûli.

⁸ Bumi slimi ana ahâr gekûli, njahadum eri, adaba zal ezir gekûli *Seteni nan abu asawaday, awayay agas mis ge mijin nan akada ga mazlahku ya egi, adabay zlam, agas, ahaped ni.

* 4:18 Gozogul 11.31. * 5:5 Gozogul 3.34.

⁹ Ku ananaw ananaw do kàvumi divi ba, njəhaduma gaŋ-gaŋ, fumki ahàr ke Melefit. Səruma, bəza ga mənɔ gekəli ndahaŋ dal-dal a duniya bu təbu təkakay daliya akada gekəli ni.

¹⁰ Akacakum daliya ga sarta bal, ay kələŋ gani Melefit naŋ ya ti agri sulum ana mis ni àna ahàr gayan aməvi njəda ana kəli keti, amagraŋ ti akanjəhadum gaŋ-gaŋ a zlam bu dek akada ga ahay ya təkakada asak gana lala ni. Adaba kəli a ti, awayay ti kàhərumiyu a masladani gayan vu, kànjəhadum akaba Krist ga kaŋgay-kaŋgayani.

¹¹ Melefit ti naŋ àbu àna njəda ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

Piyer endeveriŋ pakama gayan àna magray sa

¹² Silas wur ga mənɔ geli ni àjənakia nu ga məbiki wakita hini gəziteni na ana kəli a. Nəsəra naŋ ti naŋ àbu adəbay divi ge *Krist lala. Nəbiki ma hini ana kəli ti, nawayay ti nəvi njəda ana kəli, nawayay ti kəsərum *sulum ya Melefit agri ana kəli ni ti sulum gayan ededɪŋ. Kəmbərəŋum sulum gani nani day-day ba.

¹³ Ndam ya ti təkəki ahàr ke Melefit ahalay a Babilon † ni təgria sa ana kəli a ; Melefit adaba tay akada gekəli na. Wur goro Mark day àgria sa ana kəli a.

¹⁴ Grumvu sa e kidɪŋ gekəli bu lala, akada ga ndam ya nday kà mənɔ gatay ni.

Lekələm ya ti kəbum ka ahar bəlaŋ akaba Krist ni dek Melefit məgray ti *kànjəhadumkabu àna sulumani ti.

---

† 5:13 Babilon ti tədəm awayay adəmvaba ti Rom.

Wakita ge Piyer ya àbèki ye cù ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Piyer ya àbèki ye cù ni

Maslaɗa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdàfa slimi gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdǎm èpia vu ga Yezu ya àmbatvu ka hàma na (1.16-18 ; Meciyu 17.1-7).

Àsàra, amàmət wudak (1.14) ; nahkay àbèki wakita ni ti ndam ga Yezu tǎzay njɛda gatay ðek ga moroni kama kama àna manjəhad sulumani, ti tǐjikia ke divi a ðay-ðay ba (1.5-11). Àziaba azay slimi ana mis a, àdǎm mis ndahan atara, atəcahi zlam magədavani ana ndam ga Yezu : ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎgəskabu ma gatay magədavani ni ba (2). Mis ndahan atədǎm « Yezu àdǎm amanɗaba, ay àngaba ndo timey. » Ay Piyer àdǎm kè eri ge Melefit ti vi dǎbu ti akada vadbalaɗ ; Melefit ebesi ana mis, awayay ti tǐjiji ba : Yezu amara ededɪɗ ededɪɗena, amagrafəɗa seriya kè mis a ðek. Nahkay ahàr àdǎm məbumvu slimi ti ndam magudar zlam tǐjɪɗkia leli ke jiri geli a ba (3).

Sa ge Piyer

¹ Nu Simu Piyer, nǎbu nǎbikioru wakita hini ana kuli, nu bay məgri tawi ana Yezu *Krist, nu zal asak gayan daya. Nǎbikioru ti ana kuli ya ti kǎfumki ahàr ka Yezu kala-kala akada geli ni. Məfəki ahàr gekuli ni ti ajənaki kuli dal-dal akada ya ti ajənaki leli ðek ni. Àgri zlam gani nani ana leli ti Yezu Krist, àgray ti àna jiri gayan ; Yezu Krist ti Melefit geli, naɗ Bay mahəngay leli daya.

² Melefit məgri sulum gayan ana kuli dal-dal akaba məgray ti *kǎnjəhadumkabu àna sulumani mǎtam ya ahaslani ni ti, adaba kəsəruma Melefit akaba Bay geli Yezu a lala.

Manjəhad ga ndam ga Yezu

³ Yezu *Krist àna njɛda ge Melefit àvia zlam a ðek ana leli a ti məfəki ahàr lala, mǎnjəhad àna sulumani gayan daya. Àra àvia zlam nday nani ana leli a day kwa ti məsər naɗ lala : àzala leli a, awayay ti leli ðek mǎnjəhad akaba naɗ a mǎlaɗ *nǎlatani gayan ni bu, awayay ti leli məgray zlam sulumani akada gayan ni daya.

⁴ Nahkay ti àvia zlam sulumana ana leli a ; zlam gani nday nani tǎbɛlay dal-dal, tǎtam zlam ndahan ðek. Kwa ahaslani day Melefit àdǎmbiya, àdǎm aməvi zlam gani nday nani ana leli. Àgray nahkay ti, awayay ti kǎtamumfəɗa kà zlam magədavani ya tǎbu a duniya bu, tigi eri ana mis na, awayay ti kǎnjəhadum akada ge Melefit ni daya.

⁵ Azuhva zlam nday nani ya Yezu Krist àgri ana kuli ni ti zum njɛda gekuli ðek ga manjəhadani akada ge Melefit ya awayay ni. Kəbum kǎfumki ahàr ka Yezu ; nahkay ti grum zlam sulumani daya ; kəbum kəgrum zlam sulumani ti sərur Melefit lala daya ;

⁶ kəsəruma Melefit a lala ti bumi slimi ana ahàr gekuli daya ; kəbum kəbumi slimi ana ahàr gekuli ti besum zlam daya ; kəbum kəbesum zlam ti grum zlam ya ti Melefit awayay ni daya ;

⁷ kàbum kəgrum zlam ya ti Melefít awayay ni ti wayumvu e kidíñ gekúli bu adaba lekúlám kà mənǵ gekúli daya ; kàbum kawayumvu e kidíñ gekúli bu ni ti wayum mis dek daya.

⁸ Tamal kàbum kəgrum zlam nday hini kəlavad ti akəsərumkivu Bay geli Yezu Krist lala, təwí gekúli ya kəgrumi ni akəmbərnəm do, amoru kama kama.

⁹ Ay maslaña ya ti àgray zlam nday hini do ni ti èpi divi do, atam ahar akada ga zal wuluf ni. Ge Melefít ya àmbərfəña zlam magudarani gayan ya àgrabiyyu ahaslani na ti àgəjazlkia ahàr a.

¹⁰ Nahkay zla nahəma bəza ga mmawa goro ni, zum njədə gekúli àkivu, adaba Melefít adaba kúli a, àzalay kúli, awayay ti kànjəhadum nahkay. Tamal kàbum kanjəhadum akada nani ti ekijəmkiya ke divi ge Melefít a day-day do.

¹¹ Nahkay Melefít aməvi divi ana kúli ga məhuriyani a Məgur ga Bay geli Yezu Krist vu, aməvi ana kúli ti àna hud'balan. Yezu Krist ti nanǵ Bay mahəngay leli, Məgur gayan gani nani ti amanjəhad ga kanǵay-kanǵayani.

¹² Azuhva zlam nday nani ti kəlavad nawayay məziaba azay slimi ana kúli a kekileña. Ku tamal kəsəruma zlam gana àndava, kəgəsumkabá jiri na lala nənǵu ni nawayay nəziaba azay slimi ana kúli a.

¹³ Ka ya ti nu nəbu àna sifa mba, nəmbərbu kúli fan'ndo ni ti, nədəm nəziaba azay slimi ana kúli ka zlam gani nday nana ti àbəlay, ti kànjəhadum eri.

¹⁴ Nəsəra nu ti nara nəmbərbu kúli wudak, akada ga ma ga Bay geli Yezu Krist ya àhu ni.

¹⁵ Nazay njədə goro dek ga məziaba azay slimi ana kúli a nahkay ti adaba nawayay ti ku tamal nəməta nənǵu ni, zlam gani nday nani təgəjazlki ahàr ke kúli day-day ba.

Krist ti nanǵ gəđakani

¹⁶ Məhia ana kúli a ahəmamam Bay geli Yezu *Krist amara àna njədə gayan a ni. Ma gani nani ya məhi ana kúli ni ti mənǵəhadí məhasl ahkay do ni majalay ahàr ge mis ana kúli do : leli leleni mípia nanǵ àna eri geli a nanǵ ti nanǵ gəđakani àtam mis dek.

¹⁷ Micia, Bəñani Melefít àzlbəy nanǵ, àvi gəđakani. Melefít ti nanǵ gəđakani àtam zlam dek ; dənǵu gayan àhənday, àdəm ahkado : « Maslaña hini ti wur goro, nawayay nanǵ dal-dal ; məbərur goro amərnu àna nanǵ dal-dal.* »

¹⁸ Dənǵu gani nani ti leli leleni micia, àhəndabiyyu e melefít bu ka ya ti leli məbu akaba Yezu ka ahàr ga həma *njəlatani ni.

¹⁹ Nahkay ti məgəskabu ma ga ndam mahəngaray *pakama ge Melefít ya tədəm ni lala. Kəbum kəbumi slimi ana ma gatay ya tədəm ni lala ti àbəlay, adaba ma gatay ya tədəm ni ti akada ge cəngel ya asladay a məlan zih-zihəni bu ni. Gəsumkabá ma gatay na hayan, duk abivoru ana məlan maslani. Ka sarta ya bonǵur ya ge mileda ni aməcalaya ni ti akəsərum zlam ni dek lala. †

²⁰ Ay ti səruma zlam hini ya nəhi ana kúli ni lala day : ma ga ndam mahəngaray pakama ge Melefít ya tədəm ni akaba ya təbəki a Wakita ge Melefít bu ni ti majalay ahàr ge mis hihirikeni do.

²¹ Ndam mahəngaray pakama ge Melefít təzlapay day-day àna njədə gatay gatayani ndo ; àvi njədə gani ana tay ti təhəngri pakama ge Melefít ana mis ni ti *Məsuf Njəlatani.

* **1:17** Mənjay Meciyu 17.1-5 ; Mark 9.2-7 ; Lək 9.28-35. † **1:19** Bonǵur ya ge mileda ni ti Piyer awayay adəmki ka Yezu.

2

Bumvu slimi àna ndam ya tasakadi malfada ana mis ni

¹ Ahaslani e kidin ga ndam *Izireyel bu ni ti ndam malfada tãbu, tãdam tahangaray *pakama ge Melefit ; ka sarta hini day ndam masakad malfada atãlãbu e kidin gekuli bu. Nday gani nani atãcahi zlam ya ti ejinãia mis ke divi a ni ana kuli. Atãdam tãgãskabu Bay ya ti àhãngay tay ni do. Gatay ya tagray nahkay ni ti azãkibiyu zlam mijeni ka tay, etiji ke weceweceni hãya.

² Mis dal-dal atadãbay tay, atagray zlam magãdavani akada gatay ni. Mis atanjak divi jireni ge Melefit ni azuhva tãwi gatay magãdavani ya tagray ni.

³ Ndam masakad malfada gani nday nani ti zlam egi eri ana tay dal-dal, nahkay tagosafãja zlam kã kuli àna malfada gatay na. Ay kwa ahaslani Melefit àgãsa tay àna seriya àndava ; nanã ti ènji dãwir do, ara ejinã tay wudãk.

⁴ Melefit ti ku mãsler gayan ndahanã ya tãgudar zlam ni tekeã àngwiviyu ana tay ndo, tãsi cicihi ndo. Àgãs tay, àbiyu tay e *evid gãðakani vu, a mëlãnj zinjãneni vu duk abivoru ana vad ya ti amagray seriya ni.

⁵ Ndam ya ahaslani ya tãgudar zlam ni day Melefit àngwiviyu ana tay ndo : àfãkiaya yam ka tay a, èziñeba tay a adaba ticiiki ma ndo. Ay Nãwi ti àhia ma ge jiri ana mis a, nahkay Melefit àhãnga nanã a, àhãngakiva mis a adãskãla àkiva cilinã.

⁶ Ndam ga kãsa *Sodom akaba *Gomor day Melefit èviyekaba tay àna aku a, àgãjãni ti ñgesis gatayani cilinã. Melefit àgray nahkay ti, ti mis tãsar amatraã ndam magudar zlam ti nahkay.

⁷ Ka sarta gani nani ti Melefit àhãngafãja *Lot kã aku na, adãba Lot ti nanã mis jireni, zlam ge mis ya tagray kwanã kwanã ni àsi bi, ahãli ahãr dal-dal.

⁸ Lot ti mis jireni, ay nanã àbu akaba tay, nanã àbu epi ere ye ti tagray ni, eci ere ya tãdam ni kãlavãd. Zlam gatay ya tagray magãdavani, Melefit àwayay do ni awãri òaruv dal-dal.

⁹ Nahkay zla nahãma, Bay Melefit ti tamal zlam zlãzladãni àca ndam gayanã a ti àsãra ere ye ti agray ga mahãngay tay àna nanã na. Nahkay day ka fat ya ti Melefit amagrafãja seriya kã mis a ni, ndam magudar zlam ti Melefit àsãra ere ye ti agray ga matraã tay àna nanã na.

¹⁰ Melefit amatraã enji ti ndam ya ti tagray zlam magãdavani ya ti mãbãruv gatay awayay ni, adaba tanjak nanã, tãgãskabu ñgay nanã gãðakani do.

Nday gani ya nãhi ana kuli tasakadi malfada ana kuli ni ti tãgray anãgwaz do simiteni, tici slimi do, tãhãngrioru ahãr a hadã ana *mãslãr njãda-njãdãni ge Melefit ni do, tindivi tay sawanã.

¹¹ Mãsler ge Melefit ti nday njãda-njãdãni, tãtam ndam masakad malfada ni àna njãda. Ay ku tamal nahkay nãngu ni, ñgay ndam masakad malfada ni ndam magudar zlam ti mãsler ni tãdam do, tindivi tay kã meleher ga Bay Melefit do.

¹² Mis nday nani tagray zlam ya ti mãbãruv gatay awayay ni akada ga zlam ge gili ya tãsar ahãr do, àgãski tãgãs tay, tãbazl tay ni. Nday gani ñgay tindivi way ti tãsar do simiteni. Melefit amabazl tay ti akada ya tabazl zlam ge gili ni.

¹³ Zlam magãdavani ya ti tãgri ana mis ni ti nday day Melefit amãgrivu ana tay akada nani bilegeni. Adaba nday gani tãwayay magray zlam sulumani do, tagray zlam magãdavani kã eri ge mis, mimili awãrki tay do. Ka ya ti kãgrum wumãri, kãzumumkabu zlam akaba tay ni ti zlam gatay magãdavani

ya tagray ni abəki mimili ke kəli. Ay nday ti ka ya ti tågokakaba kəli a nahkay ni ti àbəlafəŋ kà tay dal-dal.

¹⁴ Nday ti kəlavad təjalaki ahàr ka magray hala ciliŋ, təmbrəŋ magudar zlam do simiteni ; təbiyu ndam ya təfəki ahàr ke Melefit lala ndo ni a zlam magudarani vu. Tawayi zlam ana ahàr gatay dal-dal. Nday ti Melefit ètikwesla tay a àndava.

¹⁵ Təmbrəŋa divi sulumana, tija, təsər divi va do. Tàdabay divi ga *Balam wur ga Bozor ni. Naŋ ti àwaya siŋgu ya ti təvi ti mägudar zlam na.

¹⁶ Ay ti a vad nahan Melefit àləgi adaba àgəsiki ma ndo. Kəsəruma azonŋu ti àzlapay akada ge mis hihiriken ni do, ay ka fat nani ti azonŋu àhia ma. Nahkay àcafəŋa naŋ ga magray zlam magədavani ya àdəm akal agray na, ti àgray va ba.

¹⁷ Ndam masəkad malfada nani ti nday akada ga gəzəŋ ga yam ya ti yam àŋgəzkiaya do ni, nday akada ga maklaḅasl ya aməd apayakaba ni. Nahkay ti Melefit àslamaliva mələŋ ziŋ-ziŋena ana tay a, nday gani atanjəhad eslini. Mələŋ gani nani ti ləvəŋ àsabəy.

¹⁸ Nday gani bəlanəni ni təzlapay ma masakani mək tiji zlabay àna naŋ. Tawayay magosay ndam ya ti təsləkakiba ka ndam ya təsər Melefit do nini mba ni, ti təhəŋguriyu tay a magudar zlam vu, ti təgray zlam ya tigi eri ana mis ni akada gatay ni.

¹⁹ Təhi ana tay ahkado : « Tamal kədəbum leli ni ti kəgurum ahàr gekəli, » ambatakani do nday gani ya tədəm nahkay ni nday ndayani evidi ga zlam magudarani. Adaba tamal maslaŋa zlam agur naŋ ti maslaŋa gani ègia evidi ga zlam ya agur naŋ na.

²⁰ Nahkay tamal mis àsəra Bay geli Yezu *Krist naŋ ya ti ahəŋgay leli na ti maslaŋa gani àtamfəŋa kà zlam magədavani ga duniya ya tigi eri na. Ay kələŋ gani tamal àŋgukiaya ka zlam gani nani magədavani na zlam gayan a, təgur naŋ keti ti, manjəhad gayan ni emigi magədavani amatam manjəhad gayan ya ahaslani ka ya ti àsər Melefit do ni.

²¹ Tamal nahkay ti hojo amal təsər divi jireni ni ndo, ere gani təsəra mək təmbrəŋ, təgəskabu *Divi ge Melefit ya təcəhi ana tay ni va do ti ni.

²² Zlam gani àgrakivu ka tay ti akada ga ma *gozogul ya mis tədəm : « Kəra àŋgukiaya ka vələhay gayan a, àzumaba » ni. Tədəm keti : « Mədrəs mba tabaray naŋ mba ti akoru adədvu a dəndalaḅ vu. * »

3

Yezu Krist aməŋga

¹ Zləbəba goro ni, hini ti wakita ya nəbiki ana kəli ye cə ni. A wakita goro ya nəbiki ana kəli cəeni ni bu ni ti nəziaba azay slimani ana kəli a àki ka zlam ya kəsəruma àndava ni. Nawayay ti kəjalumki ahàr ka zlam gani nday nani lala.

² Nawayay ti kəjalumki ahàr ka pakama ya ndam *njəlatani ya *təhəŋgaray pakama ge Melefit tədəm ahaslani ni. Jalumki ahàr ke divi ga Bay geli ya àhəŋgay leli ni daya ; divi gani nani ti ndam *asak gayan ya àsləribiyu tay ana kəli ni təhəŋgri pakama gani ana kəli.

³ Nawayay ti kicəm ma hini ya ti nəhi ana kəli ni lala. Səruma day, ka mandav ga duniya nahəma, mis ndahan atagray zlam magədavani ka mawayay gatay. Nday gani eteyefiŋ kə kəli,

* 2:22 Gozogul 26.11.

4 atadɛm : « ʔdɛm ahkado amanga ti, nihi ti nanɛ eley ? Kwa ata ban ga ban geli tamɛt duk abivaya ana nihi a, zlam ni dek akada ya Melefit agraya ni zlam gayan, ere ye ti ambatvu ni day abi timey ! »

5 Nday gani ya tazlapay nahkay ni ti tawayay masarki ke tawi ge Melefit ya agray ahaslani ni do zakw. Tawi gani nani ti nihi : Melefit adamaya pakama gayan a, agraya hud melefit akaba had a nahkay ; edekaba had akaba yam a, agraya had na ti ana yam.

6 Ahaslani Melefit ezinɛba duniya ti ana yam daya. Ka sarta gani nani ti afaya yam ka duniya na, yam ni andaba molan na dek.

7 Melefit adamaya pakama nahan a keti, adam hud melefit akaba had atanjhad duk abivoru ana vad ya ti aku amazumaba tay a dek ni. Ambranɛ tay hayan ti adaba ajagay sarta ya ti amagrafaɛa seriya ke mis a ni. Ka sarta gani nani ti emijin ndam ya ti tagasiki ma do ni.

8 Zlababa goro ni, zlam nahan abu banɛ ti ahɛr adɛm agajazlki ahɛr ke kuli ba. Ere gani nihi : ke eri ga Bay geli nahema, vad banɛ ti akada vi dabu, vi dabu day akada vad banɛ.

9 Mis ndahan tahi ana ahɛr Bay geli ti agray ere ye ti adam amagraɛ ni ke weceweceni do. Ay ma gani nahkay do : Melefit ti ebesi ana kuli, awayay ti ku mis bilin ejiji ba, awayay ti mis dek tambatkaba majalay ahɛr gatay a sawanɛ.

10 Nɛdam nahema, vad ya ti Bay geli amanga ni ti mis tasɛr do. Amanga ti akada ga zal akal ni. Ka fat gani nani ti mis etici hud melefit amahanday, emijiji. Aku amazumaba zlam ya a hud melefit bu na ; had akaba zlam ya taki ni dek day atalabi va bi, etijiji.

11 Kasaruma zlam ni dek atara tijiji nahkay ti, ahɛr adɛm manjahad gekuli manja ahemamam ? Ahɛr adɛm manja njalata ; ahɛr adɛm kagsumiki ma ana Melefit lala.

12 Jagum fat ge Melefit ya amagraɛ seriya ni ; zum njada gekuli, grum zlam ya ti kislumki magrani ga mahadakbiyu vad gani weceweci ni. Ka fat gani nani ti aku amazumaba hud melefit a, zlam ya a hud gani bu ni day dek aku amazumaba kirid-kirid.

13 Ay Melefit adambiya kwa ahaslana, adɛm amagraɛ hud melefit maweni akaba had maweni. Atanjhad eslini ti ndam jireni cilinɛ. Leli majagay ti zlam gani nani.

14 Zlababa goro ni, kabum kajagum vad gani nani nahkay ti zum njada gekuli dek, ti ka fat gani Melefit madi ahɛr ana kuli lekulum kabum kanjahadum ana sulumani akaba nanɛ, lekulum njalata ke eri gayanɛ, tɛngɛtɛɛna zlam magudarani ke kuli a ba.

15 Saruma Bay geli ebeseɛy ti adaba awayay ti mis tambatkaba majalay ahɛr gatay a, ti mahangay tay. Wur ga manɛ geli Pol day ahia ma gana ana kuli a ka ya ti abiki wakita ana kuli ni. Pol ti mawayay nanɛ dal-dal ; ma gayanɛ ya abiki ana kuli ni ti Melefit avi masɛr zlam gani.

16 A wakita gayanɛ ya abeki ni bu dek ti nanɛ abu ahi ma gani ana kuli nahkay. Zlam ndahan tabu a wakita gayanɛ ya abeki ni bu ni ti mis ticikaba weceweci do. Ndam ya ti tasɛr zlam do, tafaki ahɛr ke Melefit lala do ni tambatkaba ma gana. Tambatkaba ma gana a molan ndahanɛ ba a Wakita ge Melefit ni ba day nahkay. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti Melefit amagas tay ana seriya, emijinɛ tay.

17 Zlababa goro ni, lekulum ti tahia ma gana ana kuli a andava. Nahkay ti bumvu slimi, ti ndam ya ti tagaskabu ma ge Melefit do ni tabiyu kuli a zlam

magudarani vu akada gatay ni ba. Njehaduma gan-gan, tijnkia keli ke jiri gekeli a ba.

¹⁸ Yezu *Krist ti Bay geli, Bay mahangay leli daya. Lekalum ti kambratum mafaki ahàr ba. Grum ti mægrikivu sulum gayan ana keli, ti kàsèrumkivu nan lala. Mis dek tâzləbay nan ; tâzləbay nan kani, tâzləboru nan ga kangay-kangayani ti. Aya nahkay.

Wakita ge Zeṅ ya àbàki enjenjeni ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeṅ ya àbàki enjenjeni ni

Maslaṅa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdǎfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ay kwa ka mǎnjǎki gani ndam ga Yezu dǎk tǎsǎra nani Zeṅ zal asak ga Yezu, nanṅ bay ya àbàki Ma Mǎweni Sulumani ge Zeṅ ni. Ma gayan ya àbàki ni ti akada ga ma ya mǎdi ahàr a Ma Mǎweni Sulumani ge Zeṅ ni bu ni ; maslaṅa ya ti àbàki wakita cǎeni ni ti mis biliṅ (gurumkabu Zeṅ 1. 1, 1.14 akaba 1 Zeṅ 1.1 ; Zeṅ 16.24 akaba 1 Zeṅ 1.4 ; pakama ndahaṅ tǎbu kay akada nday nani).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (3.1) ; àzalaya slimi ge mis ahkay do ni ga kǎsa ndo, nahkay mǎdǎm tǎslǎrikaboru wakita hini ana ndam ga Yezu ya a kǎsa gǎrgǎrani bu ni. Zeṅ àdǎm abàki wakita ni ti awayay ti mis ndahaṅ tǎgosay ndam ga Yezu ba (2.26 ; 3.7 ; 4.1), akaba awayay ti tǎsǎr, nday tǎbu àna sifa ya àndav day-day do ni eǎdǎdǎn eǎdǎdǎneni (5.13).

A wakita ni bu Zeṅ àdǎm maslaṅa ya ti àdǎm àsǎra Yezu a, mǎk agudar zlam kǎlavǎd ni ti zal mǎfada : bay ya ti àsǎra Yezu a ni ti ambrǎṅ zlam magudarani gayan ni, àgudar zlam va do. Tamal mǎgudara zlam a mǎk mǎmbatkaba majalay ahàr a ti Yezu ambǎrfǎṅa zlam geli ya mǎgudar na kǎ leli a, ay ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎmbrǎṅ zlam magudarani dǎk, adaba nday bǎza ge Melefit ; Melefit ti nǎjalata. Melefit awayay leli : ahàr àdǎm leli day mǎwayum Melefit akaba ndam gayan ni. Tamal mawayay Melefit ti mǎgudar zlam va do ; nahkay mǎsǎra, leli ndam gayan eǎdǎdǎn eǎdǎdǎneni.

Pakama ya avi sifa ana mis ni

¹ Ere ye ti mǎbiki ana kǎli ka wakita ni ti Pakama ya avi sifa ana mis ni. Kwa ka mǎnjǎki ga mǎlanṅ nanṅ àbu. Pakama gani nani ti ègia mis a. Leli mǎicia pakama gayan ya àdǎm na, mǎipia nanṅ àna eri geli a, mǎmǎnjalǎṅa lala, mǎnjifinṅa àna ahar geli a daya.

² Sifa gani nani àṅgǎzlava. Ka ya ti àṅgǎzlavu ni ti leli mǎipia, magray sedi gani, mǎhi pakama gani ana kǎli vay-vay daya. Sifa gani nani ti àndav day-day do, kwa ahaslani nanṅ àbu afa Bǎṅ geli Melefit, nihi ti àṅgǎzliva àna leli a.

³ Ere ye ti leli mǎipi akaba mǎici ni ti mǎhi ana kǎli bilegeni, ti lekǎlum day kǎdǎgumkiva ke leli a, mǎigum leli dǎk akada mis bǎlanṅ. Leli ti mǎbu akada mis bǎlanṅ akaba Bǎṅ geli Melefit nday ata Wur gayanṅ Yezu *Krist.

⁴ Mǎbiki pakama hini ana kǎli ti, mawayay ti kǎcum lala, nahkay leli dǎk amǎmǎrvu ka ahar bǎlanṅ lala.

Maslaṅa ya agudar zlam ni àṅjahaǎ akaba Melefit koksah

⁵ Pakama ya ti mǎicifinṅa, mǎhi ana kǎli ni ti nihi : Melefit nahǎma, masladani nǎjalata, nanṅ àbi àna mǎlanṅ ziṅ-ziṅeni bi ferera.

⁶ Tamal mǎdǎm leli akaba nanṅ akada mis bǎlanṅ, mǎk mǎbu magray zlam e ziṅ-ziṅeni bu nahǎma masǎkad mǎfada, ere ya magray ni ti zlam ge jiri do.

⁷ Ay tamal magray zlam a masladani bu akada gayanṅ ya nanṅ àbu a masladani bu ni ti leli mǎbu dǎk ka ahar bǎlanṅ akada mis bǎlanṅ. Nahkay mimiz ga Wur gayanṅ Yezu abarǎfǎṅa zlam magudarani geli na kǎ leli a.

⁸ Tamal mǎdǎm mǎgudar zlam do ni ti magosay ahàr geli geleni, leli ndam jireni do.

⁹ Ay tamal maɗafaya zlam magudarani geli na ti Melefit ambərfəŋa kè leli a, abarafəŋa zlam ya àbəlay do na ðek kè leli a. Agray nahkay ti adaba nan jireni ; ere ye ti àdəm amagray ni ti agray eɗeɗin.

¹⁰ Tamal məɗəm leli mägudar zlam ndo ni ti kala məɗəm Melefit asəkad malfada. Tamal məɗəma nahkay ti mägəskabu pakama gayan a məbərufv geli vu ndo.

2

¹ Gabəza, nəbiki zlam hini ana kəli ti, nawayay ti kägudarum zlam ba. Ay kwa tamal maslaŋa àgudara zlam a nəŋgu ni, bay ya ti embikivu ke leli, agri kam-kam ana Bəŋ geli Melefit ni nan əbu kè meleher gayan. Bay mimbikivani ke leli ti Yezu *Krist, nan ti mis jireni, àgudar zlam do.

² Àvay vu gayan, tàkad nan ti Melefit mambərfəŋa magudar zlam geli ni kè leli a. Esliki mambərfəŋa zlam magudarani geli na cilin do, esliki mambərfəŋa zlam magudarani ge mis ga duniya na ðek daya.

Tamal məsəra Melefit a ti magray ere ye ti awayay ni

³ Tamal leli məbu magray zlam ya ti Melefit àhi ana mis e *Divi gayan bu grum ni ti məsəra leli ti məsəra Melefit a.

⁴ Ay tamal maslaŋa àdəm àsəra nan a, mək àgray zlam ya ti Melefit àdəm e Divi gayan bu grum ni do ni ti maslaŋa nani asəkad malfada. Nan nani ti mis jireni do simiteni.

⁵ Maslaŋa ya ti agray zlam ya Melefit àdəm grum ni ti awayay Melefit àna məbərufv bəlan eɗeɗin eɗeɗin. Tamal magray nahkay ti məsəra leli ndam ge Melefit, leli bilinjen akaba nan.

⁶ Tamal maslaŋa àdəm anjəhadkabu akaba nan nahəma, ahər àdəm maslaŋa nani agray zlam akada ga Yezu ya àgray ni kwa.

⁷ Zləbəba goro ni, zlam hini ya nəbiki ana kəli ni ti zlam məweni do. Nani Divi ge Melefit ya ahaslani ni sawan. Kwa ka ya ti kəfumki ahər ka Yezu ni ti kəsəruma Divi gani nana. Divi gani ya ahaslani nani ti pakama ya təhi ana kəli ni.

⁸ Ay ti pakama ya nəbiki ana kəli ni ti divi məweni daya. Mis təsər divi gani nani eɗeɗin ti àna manjəhad ga Yezu, təsər àna manjəhad gekəli daya. Nahkay məlan zih-zihen nan əbu andav, masladani sulumani anjəkia ka masladana.

⁹ Tamal maslaŋa àdəm nan a masladani bu mək ezirey wur ga məjani ti maslaŋa nani nan e zih-zihen bu mba sawan.

¹⁰ Ay tamal maslaŋa awayay wur ga məjani ti maslaŋa nani nan əbu a masladani bu, arana əbi a məbərufv gayan bu ge mijinkia nan ke divi a bi.

¹¹ Ay tamal maslaŋa ezirey wur ga məjani ti maslaŋa nani nan e zih-zihen bu. Nan əbu asawaday e zih-zihen bu daya, àsər məlan ya akoru ni do ; əpi divi do adaba nan e zih-zihen bu.

Kəɗəbum zlam ga duniya ba

¹² Gabəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Melefit ambərfəŋa magudar zlam gekəli na kè kəli azuhva Yezu a.

¹³ Ata bəŋ ga bəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəsəruma bay ya ti nan əbu kwa ka mənjəki ga məlan na.

Bəza dagwa, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kiyamfiŋa kè *Seteni àna kadvu a.

¹⁴ Gabəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəsəruma Bəŋ geli Melefit a.

Ata Bəñ ga bəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəsəruma bay ya ti nañ àbu kwa ka mənəjəki ga mələñ na.

Bəza dagwa, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəbum àna nǝǝa, pakama ge Melefít àbu a məbərurv gekəli bu, kiyəmfiña kè Seteni àna kadvu a.

¹⁵ Kədəbum divi ya ndam ga *duniya tadəbay ni ba, kəwayum zlam ya tədi ahàr a duniya bu ni ba daya. Tamal maslaña awayay zlam ga duniya nahəma, maslaña nani ti àwayay Bəñ geli Melefít koksah.

¹⁶ Zlam ga duniya nday nani ya mis tagray ni ti nday hi : tawayay zlam ya məbərurv gatay awayay ni dek, tawayay zlam ya egi eri ni dek, təñgəta zlam a ti tagray zlabay àna nañ. Zlam nday nani dek ti Bəñ geli Melefít àdafaki ndo, mis təcəhay a duniya bu zlam gatay.

¹⁷ Duniya akaba zlam ya a duniya bu, mis tawayay təñgət ni dek nañ àbu andav. Ay ti maslaña ya ti agray ere ye ti Melefít awayay ni ti maslaña nani amanjəhad ga kanğay-kanğayani.

Ndam ezir ge Krist

¹⁸ Gabəza, duniya andav wudak. Kicəma, təhia ana kəli a zal ezir ge *Krist amara. Ay nihi ti ndam ezir ge Krist təbu kay àndava. Nahkay ti məsəra duniya andav wudak ededīñ.

¹⁹ Ahaslani ndam ezir ge Krist nday nani ti təkibu ke leli, mək təsləkakiba ke leli a. Tamal ti nday ndam geli ededīñ ti akal tənǝhadə akaba leli a. Ay ti zlam gani àgravu nahkay ti, ti leli məsərkaba nday ndam geli ededīñ do.

²⁰ Lekələm zla nahəma kəbum àna *Məsuf Nǝlatani, Yezu Krist àvi ana kəli. Nahkay ti lekələm dek kəsəruma jiri a.

²¹ Nəbiki ana kəli ti kamam ? Ga məhiani ana kəli kəsərurv jiri do tək ? Aha, ga məhiani ana kəli kəsəruma sawañ. Kəsəruma malfadə àbi àhəraya e jiri ba bi daya.

²² Maslaña ya ti asəkad malfadə kay ni ti way ? Maslaña nani ti maslaña ya ti àdəm Yezu ti nañ Krist *Bay gəɖakani ya amara ni do ni. Maslaña nani ti zal ezir ge Krist : àgəskabu Bəñ geli Melefít nday ata Wur gayañ ni ndo.

²³ Maslaña ya ti àgəskabu Wur ge Melefít do ni ti àgəskabu Bəñani Melefít ndo daya. Maslaña ya ti agəskabu Wur ge Melefít ni ti àgəskabá Bəñani Melefít a daya.

²⁴ Lekələm zla ti ere ye kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu Krist ni ti ahàr àdəm ere gani nani mənǝhadə a məbərurv gekəli bu. Tamal ere ye ti kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu ni anǝhadə a məbərurv gekəli bu ni ti lekələm day akanǝhadəm akaba Wur ge Melefít nday ata Bəñani akadə mis bəlañ.

²⁵ Ere gani nani dek ti *sifa ya àndav ɖay-ɖay do ni. Sifa gani nani ti Yezu àdəm aməvi ana leli.

²⁶ Zlam gani nday nani dek nəbiki ana kəli ti adaba mis tawayay magosay kəli palam.

²⁷ Lekələm zla nahəma kəbum àna Məsuf Nǝlatani, Yezu Krist àvi ana kəli. Məsuf gani nani ti àbu mənǝhadəni a məbərurv gekəli bu. Nahkay ti wudəra gekəli àbi akaba bay macəhi zlam nahañ ana kəli va bi : Məsuf Nǝlatani nañ àbu acəhi zlam dek ana kəli. Nañ ti asəkad malfadə do, zlam gani ya acəhi ana kəli ni ti ma ge jiri. Ahàr àdəm kənǝhadəm akaba Yezu Krist akadə mis bəlañ ; Məsuf Nǝlatani acəhi ana kəli ni ti nahkay.

²⁸ Gabəza, nihi ti ahàr àdəm kânjəhadum akaba Yezu akada mis bəlanj. Adaba mam, nawayay ti ka ya ti amanga ni ti angwaz awər leli ba. Ka ya ti aməzlərvaya ni ti nawayay ti mimili awərfəna leli ga mahədakfənjani ba.

²⁹ Kəsəruma Yezu Krist ti nanj jireni. Nahkay ahàr àdəm kəsərurum maslanja ya ti nanj əbu agray zlam jireni ni ti maslanja gani nani Melefit ègia bənjana daya.

3

Leli bəza ge Melefit

¹ Nga rəm day, Melefit àwaya leli a dal-dal ni ! Nahkay àzala leli bəza gayanj a. Iy, leli bəza gayanj ededinj ! Ngay leli bəza ge Melefit ti ndam ga *duniya təsər do, adaba nday nani təsər Melefit ndo palam.

² Zləbəba goro ni, nihi ti leli bəza ge Melefit àndava. Ay ti emigi mam kama ni mam ti Melefit àdəfiaba ana leli a fañ ndo. Ere ye ti məsəra nahəma, ka ya ti aməzlərvaya ni ti emigi akada gayanj ni, adaba emipi nanj lala.

³ Maslanja ya ti ajəgay Yezu *Krist, awayay egi akada nanj ni ti, maslanja nani abi slimi ana ahàr gayanj, àgudar zlam do, akada ga Yezu ya àgudar zlam do ni.

⁴ Maslanja ya ti nanj əbu agudar zlam nahəma, àgəskabu *Divi ge Melefit ya a Wakita gayanj ni bu ni ndo. Ndam magudar zlam ti ndamam ? Nday ndam ya tawayay divi ge Melefit do ni.

⁵ Ay ti kəsəruma Yezu Krist àra a məlanj va ga məhəlfəna zlam magudarani geli kè leli a. Kəsəruma nanj ti àgudar zlam do simiteni.

⁶ Maslanja ya ti nanj əbu anjəhad akaba nanj akada mis bəlanj ni ti àgudar zlam va do. Ay ti maslanja ya ti nanj əbu agudar zlam nahəma, èpi Yezu day-day ndo, àsər nanj do daya.

⁷ Gabəza, mis təgosay kəli ba. Maslanja ya ti nanj əbu agray zlam ge jiri ni ti nanj mis jireni akada Yezu Krist nanj jireni ni.

⁸ Maslanja ya ti nanj əbu agudar zlam nahəma, nanj wur ge *Seteni. Adaba mam, kwa ahaslani Seteni nanj əbu agudar zlam zlam gayanj, àmbrənj ndo. Nahkay Wur ge Melefit àra a duniya va : àra ti ga maslamalay zlam ya Seteni agudar ni dek.

⁹ Maslanja ya ti Melefit ègia bənjana ni ti àgudar zlam va do. Adaba mam, Melefit àvia Məsuf Njəlatana, àniviyu a məbərur bu, nanj əbu anjəhad akaba nanj. Nahkay maslanja gani nani èsliki magudar zlam va do, adaba Melefit ègia bənjana.

¹⁰ Məsərkaba way wur ge Melefit ni way ahkay do ni way wur ge Seteni ni way ti nahkay hi : maslanja ya ti àgray zlam ge jiri do ni ti nanj wur ge Melefit do. Maslanja ya ti àwayay wur ga mənjani do ni ti nanj day wur ge Melefit do.

Ahàr àdəm mawayumvu

¹¹ Nahkay ti mawayumvu e kidinj geli bu. Hini ti pakama ya kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu ni.

¹² Məgrum akada ga *Kayinj ya àgray ni ba. Nanj ti wur ge *Seteni, nahkay àkad wur ga mənjani ndaf ga njədə. Àkad wur ga mənjani gani ti kamam jikenj mam ? Àkad wur ga mənjani ni ti adaba zlam ga wur ga mənjani ya àgray ni dek ge jiri, zlam gayanj gayanjani ya àgray ni dek magədavani palam.

¹³ Bəza ga mmawa, tamal ndam ga *duniya tizirey kəli ti àgri ejep ana kəli ba.

14 Leli ti mäsəruma Melefit àhəŋgaraba leli e kisim ba, àvia sifa ana leli a àndava. Mäsəruma ti adaba mawayum bəza ga mən̄ geli. Maslaŋa ya ti àwayay mis do nahəma, Melefit àhəŋgaraba naŋ a ndo, naŋ məmətani.

15 Maslaŋa ya ezirey wur ga mən̄jani ni ti naŋ bay makađ mis. Ay kəsəruma bay ya ti akađ mis nahəma, *sifa ya àndav day-day do ni ti àniviyu a məbərur bu bi.

16 Yezu *Krist ti àwaya leli a, àgəskabu ti tâkad naŋ azuhva leli. Àdəfiki mawayavani ana leli ti nahkay. Leli day ahàr àdəm məjənaki bəza ga mən̄ geli, ku tamal tabazl leli azuhva tay nən̄gu ni məgəskabu.

17 Tamal ti maslaŋa zlam gayan̄ àbu, èpi ti zlam àfəŋ kà wur ga mən̄jani bi mək àmən̄jaləŋ do nahəma, àbəlay do. Maslaŋa nani ti awayay mis akađa ge Melefit ya awayay mis ni tata aw ? Aha, àwayay do.

18 Gabəza, mawayum mis àna pakama cilin̄ ba, ahàr àdəm mawayum mis ədədīŋ, məgri zlam sulumani ana tay.

Bəza ge Melefit ti aŋgwaz àwərfəŋa tay kə Melefit a do

19 Tamal magray nahkay ti aməsər leli ti ndam jireni, aŋgwaz aməwərfəŋa leli kə Melefit a do daya.

20 Ku tamal məhi ana ahàr mägudara zlam a nən̄gu ni, aŋgwaz aməwərfəŋa leli a do, adaba Melefit àsəra ere ye ti a məbərur geli bu na àtama leli ləlena ; naŋ ti àsəra zlam a dək.

21 Zləbəba goro ni, tamal mäsəra mägudar zlam ndo nahəma, aŋgwaz aməwər leli kə meleher ge Melefit do.

22 Nahkay zla nahəma, aməvi ere ye ti mihindifin̄a ni dək ana leli, adaba leli məbu magray ere ye ti àhi ana leli grum ni akaba ere ye ti àbəlafəŋ ni.

23 Ere ye ti àhi ana leli grum ni ti nihi : si məfəki ahàr ka Wur gayan̄ Yezu *Krist akaba mawayumvu e kidīŋ geli bu kwa. Àhi ana leli grum ti nahkay.

24 Nahkay maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefit àhi ana leli grum ni ti maslaŋa nani ti naŋ àbu akaba Melefit akađa mis bəlan̄. Məsər ti Melefit naŋ àbu akaba leli ti ahəmamam ? Məsər ti adaba àvia *Məsuf gayan̄ ana leli a.

4

Məsər Məsuf ge Melefit ti ahəmamam ?

1 Zləbəba goro ni, ndam ya tədəm təzlapay àna njəda ga *Məsuf ni dək ti kəgəsunkabu pakama gatay ni ba. Hojo sayumfəŋa kà tay a day, akal ti nday təbu àna Məsuf ge Melefit aw. Adaba mam, mis dal-dal təbu a duniya bu, tədəm nday ndam mahəngaray *pakama ge Melefit, ambatakani do nday ndam masəkəđ malfada sawan̄.

2 Akəsərur ti maslaŋa hini azlapay àna njəda ga Məsuf ge Melefit ti nahkay hi : ndam ya ti tədəm vay-vay Yezu *Krist àra a duniya va, ègia mis hihirikena ti, nday dək təzlapay àna njəda ga Məsuf ge Melefit.

3 Ay ti maslaŋa ya ti àdəm Yezu àra a duniya va ndo ni ti, maslaŋa nani àdəm ma ge Melefit do, azlapay àna njəda ga məsuf ga zal ezir ge Krist sawan̄. Lekələm kicəma məsuf gani nani amara a duniya va : nihi ti ènja àndava.

4 Gabəza, lekələm ti bəza ge Melefit. Nahkay kiyumfin̄a kà ndam nday nana ya tasəkəđ malfada na. Adaba mam, Məsuf ya àniviyu ana kəli ni àtama məsuf ya àniviyu ana ndam ga *duniya na.

5 Ndam nday nani ya tasəkəđ malfada ni ti nday ndam ga duniya. Təzlapaki ti ka zlam ga duniya, nahkay ndam ga duniya təgəsiki ma gatay ni ana tay.

⁶ Leli zla nahəma, leli bəza ge Melefit. Nahkay maslaŋa ya ti əsəra Melefit a ti aǵəsiki ma geli ni ana leli. Ay maslaŋa ya ti naŋ wur ge Melefit do ni ti aǵəsiki ma geli ni ana leli do. Məsərkaba məsuf ya adəm jiri na nday ata məsuf ya asəkad malfada na ti nahkay.

Melefit adəfiki ana leli ahəmamam mawayumvu ni

⁷ Zləbəba goro ni, ahər adəm mawayumvu e kidin geli bu kwa, adaba bay ya ti agray ti mis tawayavu ni ti Melefit. Nahkay maslaŋa ya ti naŋ əbu awayay mis nahəma, Melefit əgia bəŋana. Maslaŋa nani ti əsəra Melefit a.

⁸ Ay maslaŋa ya ti awayay mis do nahəma, naŋ ti əsər Melefit do, adaba Melefit ti ere ye ti agray ni dek, agray ti adaba awayay mis.

⁹ Melefit adəfiki ana leli, naŋ awayay leli ti ahəmamam ? Adəfiki ana leli ti nahkay hi : əslərbiyu Wur gayan bilin bilineni ni a duniya vu ga məvi sifa gayan ana leli.

¹⁰ Mawayavani ti mən ga mam ? Leli mawayay Melefit enji aw ? Aha ! Melefit awayay leli enji sawan. Nahkay əslərbiyu Wur gayan ti təkad naŋ. Təkada naŋ a ti Melefit esliki məmbərfəŋa zlam magudarani geli ni kə leli a.

¹¹ Zləbəba goro ni, Melefit awayay leli ti nahkay. Tamal awayay leli nahkay ti aǵaski ti leli day mawayumvu e kidin geli bu bilegeni kwa.

¹² Melefit ti maslaŋa ya ti epia naŋ a bir ni ti əbi. Ay tamal mawayumvu e kidin geli bu ni ti məsəra Melefit naŋ əbu akaba leli, miǵia akada mis bəlan akaba naŋ a. Məsəra leli məbu mawayay mis əna hud bəlan akada gayan ya awayay mis ni.

¹³ Leli məbu akaba naŋ, naŋ day naŋ əbu akaba leli akada mis bəlan ti məsər ti ahəmamam ? Məsər ti adaba əvia *Məsuf gayan ana leli a palam.

¹⁴ Leli zla ti mipia Wur ge Melefit a, məsəra Bəŋani Melefit əslərbiyu naŋ ti miǵi Bay mahəŋgay mis ga duniya. Nahkay məhi ana mis zlam nani ti aǵrava ededin a.

¹⁵ Maslaŋa ya ti adəm vay-vay Yezu naŋ Wur ge Melefit nahəma, maslaŋa nani ti Melefit naŋ əbu akaba naŋ, naŋ day naŋ əbu akaba Melefit akada mis bəlan.

¹⁶ Leli ti məsəra Melefit awayay leli, məǵəskabə pakama gani nana.

Melefit ti ere ye ti agray ni dek agray ti adaba awayay mis. Maslaŋa ya awayay mis nahəma, maslaŋa nani ti naŋ əbu akaba Melefit, Melefit day naŋ əbu akaba naŋ, nday cəeni akada mis bəlan.

¹⁷ Məsər ti leli məbu mawayay mis əna hud bəlan akada ge Melefit ya awayay leli ni ti ahəmamam ? Məsər ti adaba kwa kani, vad ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kə mis a ni ti əsi aŋgwaz ana leli do simiteni. Əsi aŋgwaz ana leli do ni ti adaba zlam ya ti leli məbu magray a duniya bu ni ti akada ga Yezu ni.

¹⁸ Aŋgwaz ti tərəkaboru nday ata mawayavani do. Tamal mawayay mis əna hud bəlan ti məgray aŋgwaz koksah. Adaba mam, tamal aŋgwaz awər mis nahəma, əsəra atatrab naŋ. Maslaŋa ya ti aŋgwaz awər naŋ nahəma, iǵay Melefit awayay naŋ əna hud bəlan ti əsərkaba lala faŋ do.

¹⁹ Leli ti mawayum Melefit, mawayum mis adaba Melefit awayay leli enji.

²⁰ Tamal mis adəm : « Nu ti nawayay Melefit » mək ezirey wur ga məŋani nahəma, maslaŋa nani asəkad malfada. Adaba mam, wur ga məŋani ya ti epi ni tekeđ awayay naŋ do ni ti awayay Melefit ti ahəmamam ? Epi naŋ do ni !

21 Divi ga Yezu ya àdɛfiki ana leli ni nihi : àdɛm maslaṅa ya ti awayay Melefiti ti ahàr àdɛm mawayay wur ga mɛṅani daya.

5

Maslaṅa ya ti afɛki ahàr ke Melefiti ni ti eyefiṅ kà zlam ga duniya

1 Maslaṅa ya ti àgɛskabá, àdɛm Yezu ti naṅ *Krist *Bay gɛɔakani ya amara ni ti Melefiti ègia Bɛṅana. Tamal maslaṅa awayay bɛṅ ga bɛza nahɛma, awayay bɛza ni daya.

2 Mɛsɛr mawayay bɛza ge Melefiti ti ahɛmamam ? Mɛsɛr ti adaba mɛbu mawayay Melefiti, mɛbu magray zlam ya àhi ana leli grum ni daya.

3 Mawayay Melefiti ti mɛsɛr ahɛmamam ? Mɛsɛr ti adaba mɛbu magray zlam ya ti àhi ana leli e Divi gayanṅ bu grum ni kɛlavaf. Divi gayanṅ gani nani ti zlazlafá do,

4 adaba ku way way do tamal Melefiti ègia bɛṅana nahɛma, njɛɔa gayanṅ àtama njɛɔa ga zlam ga duniya ; zlam nday nani tɛsipet naṅ koksah. Njɛɔa ya àtam njɛɔa ga zlam ga duniya ni ti mam ? Njɛɔa gani nani ti mɛfɛki ahàr geli ka Yezu.

5 Njɛɔa ga way àtama njɛɔa ga zlam ga duniya ni way ? Si ga maslaṅa ya ti afɛki ahàr ka Yezu, àdɛm Yezu ti naṅ Wur ge Melefiti ni.

Zlam ya ti adafaki Yezu naṅ Wur ge Melefiti ni

6 Yezu *Krist ti àra a duniya va, àhuriyu a yam vu, *tɛbaray naṅ, kɛlɛṅ gani tàbaya mimiz gayanṅ a. Tɛbaray naṅ àna yam ciliṅ do, tɛbaray naṅ àna yam, tàbaya mimiz gayanṅ a daya. Mɛsɛr ti pakama nani ma ge jiri ti adaba *Mɛsuf ge Melefiti àhia ana leli a. Mɛsuf gani nani ti ere ye ti adɛm ni dɛk ma ge jiri.

7-8 Adafaki Yezu Wur ge Melefiti ededɛṅ ti Mɛsuf, yam, mimiz. Nday mahkɛrani ni ti tɛdafaki zlam bɛlaṅ.

9 Tamal mɛgɛsumkabu pakama ge mis ya tɛdɛm ni ti ahàr àdɛm mɛgɛsumkabu pakama ge Melefiti ya àdɛm ni daya, adaba Melefiti ti naṅ gɛɔakani, àtam mis dɛk. Pakama ge Melefiti ya àdɛm ni ti àdɛmki ka Wur gayanṅ Yezu Krist.

10 Maslaṅa ya ti afɛki ahàr ka Wur ge Melefiti nahɛma, àsɛra a ahàr gayanṅ ba pakama ge Melefiti gani nani ti ma ge jiri. Ay maslaṅa ya ti àgɛskabu pakama ge Melefiti ya ti àdɛm ni do ni ti maslaṅa nani àdɛm Melefiti àsɛkad malfada. Adaba mam, àgɛskabu pakama ge Melefiti ya àdɛmki ka Wur gayanṅ Yezu Krist ni do.

11 Melefiti àhi mam ana leli mam ? Àdɛm àvia *sifa ya àndav day-day do ni ana leli a. Sifa gani nani ti mɛṅgɛt azuhva Wur gayanṅ Yezu Krist.

12 Maslaṅa ya ti àgɛskabá Wur ge Melefiti a ni ti àṅgɛta sifa. Maslaṅa ya ti àgɛskabu Wur ge Melefiti ndo nahɛma, àṅgɛt sifa ndo.

Sifa ya àndav day-day do ni

13 Pakama gani nani ti nɛbiki ana kɛli adaba kɛfumkia ahàr ka Wur ge Melefiti a ; nawayay ti kɛsɛrum lekɛlɛm kɛbum àna *sifa ya àndav day-day do ni.

14 Ka ya ti mahɛṅgalay Melefiti ni ti ere ye ti avi njɛɔa ana leli ni ti nihi : mɛsɛra tamal mihindiliṅa zlam ya ti àbɛlafɛṅ na ti eciiki ma geli ni ana leli.

15 Tamal mɛsɛra naṅ àbu eciiki zlam ya ti mihindiliṅ ni ana leli ti mɛsɛra mɛṅgɛta zlam ya mi hindi na àndava.

¹⁶ Bi wur ga muk agudar zlam, zlam magudarani nani àzoru mis e kisim vu do, tamal kípia nanj a ti hənǵali Melefit. Nahkay ti Melefit aməvi sifa ana maslaŋa ya ti àgudar zlam ni, tigi ti zlam magudarani gayan ni àzoru mis e kisim vu do ni. Zlam magudarani ya ti azoru mis e kisim vu ni ti àbu. Nəhi ana kəli hənǵalum Melefit ti azuhva nani do.

¹⁷ Zlam ge mis ya tagray ni dek ti tamal tàgray ge jiri do ni ti dek zlam magudarani. Ay ti zlam magudarani ndahanj ya tàzoru mis e kisim vu do ni ti təbu.

¹⁸ Məsəra maslaŋa ya ti Melefit ègia Bəŋana nahəma, àgudar zlam va do, Wur ge Melefit ajəgay nanj. Nahkay zla nahəma *Seteni àgosay nanj koksah.

¹⁹ Məsəra Bay ya ti leli ndam gayan ni ti Melefit. Məsəra ndam ya tadəbay zlam ga duniya ni dek ti nday ndam ge Seteni.

²⁰ Məsəra Wur ge Melefit àra. Àra ti àvi njədə ana leli ga məsər Melefit Melefiteni. Nahkay leli məbu manjəhadani akada mis bəlanj akaba Melefit Melefiteni, àna njədə ga Wur gayan Yezu *Krist. Yezu Krist ti Melefit Melefiteni. Avay sifa ya àndav dəy-dəy do ni ti nanj gani cilinj.

²¹ Gabəza, pəra akaba zlam ndahanj ya ti ge Melefit do nahəma, kəgəsumkabu ba.

Wakita ge Zeñ ya àbèki ye cù ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeñ ya àbèki ye cù ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdǎfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ay mǎsǎra, bay ya ti àbèki 2 Zeñ ni ti àbèki 1 Zeñ ni day nañ gani : gurumkabu 2 Zeñ 5, 1 Zeñ 2.7 akaba Zeñ 13.34-35.

Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya tǎcakaiavu a kǎsa nahañ bu ni, àhi ana tay tabavu slimi, adaba ndam magosay mis tǎbu tǎsawaday a kǎsa ndahan bu, tǎcahi zlam magǎdavani ana ndam ga Yezu. Awayay ti ndam ga Yezu tǎgǎskabu ndam magosay mis ni ba.

Sa ge Zeñ

¹ Nǎbèki wakita hini ti nu, nu gǎdǎkani ga ndam mǎfǎki ahàr ka Yezu, nǎbikiuru ana Wal gǎdǎkani * ya Melefít àdaba nañ a ni akaba ana kǎli bǎza gayan ni ; nawayay kǎli dal-dal. Awayay kǎli ti nu bǎlan ciliñ do, mis ya ti tǎsǎra jiri ge Melefít a ni dek tawayay kǎli daya.

² Nawayay kǎli ti adaba kǎgǎsumkabá jiri ge Melefít a ; jiri gani nani ti leli mǎbu àna nañ kǎlavad, adaba Melefít àvi ana leli ti ga kǎngay-kǎngayani.

³ Bǎñ geli Melefít nday ata Wur gayan Yezu *Krist atǎgri sulum gatay ana leli. Atǎjanaki leli, atagrays ti mǎñjǎhadǎmkabu àna sulumani. Nahkay ti amǎgrum jiri, amawayumvu e kidiñ geli bu.

Ahàr àdǎm mawayay ndam ya ti leli mǎbu akaba tay ni

⁴ Mmawa goro ni, ka ya ti mìci bǎza gayak ndahan tǎbu tadǎbay divi ge jiri ni ti nǎmǎrva dal-dal. Tagray zlam ti akada ga Bǎñ geli Melefít ya àdǎm mǎgray ni.

⁵ Ere ye ti nawayay nǎhuk ni ti nahkay hi, mmawa goro ni : ahàr àdǎm mawayumvu e kidiñ geli bu. Ma hini ya nǎbukki ni ti ma àki ke divi mǎweni do : ma gani ti mìcia kwa ahaslana àndava.

⁶ Mawayay Melefít ti ahǎmamam ? Tamal mawayay Melefít ti madǎbay Divi gayan ya àdǎfiki ana leli ni. Divi gayan ya àdǎfiki ana leli, lekǎlum kǎcǎm kwa ka mǎñjǎki gani ni ti nihi : àdǎm wayumvu e kidiñ gekǎli bu. Divi gani nani ti ahàr àdǎm kǎdǎbum kǎlavad.

⁷ Nǎhi ana kǎli nahkay ti adaba mis dal-dal tǎbu a kǎsa gǎrgǎrani bu a duniya bu, tǎbu tagosay mis : ñgay Yezu *Krist àra a duniya va, tǎwi nañ miweni ni ti tǎgǎskabu do. Maslaña ya ti adǎm nahkay ni ti nañ zal ezir ge Krist, bay magosay mis daya.

⁸ Bumi slimi ana ahàr gekǎli, ti tǎwi geli ya ti mǎgri ana kǎli ni ègi zlam masakani ba. Bumvu slimi ti kǎñgǎtum ere ye ti Melefít àdǎm amǎvi ana kǎli ni dek.

⁹ Sǎruma maslaña ya ti àmbrǎña madǎbay divi ya ti Krist àdǎfiki ana leli na, agray ere ye ti nañ awayay ni zlam gayan ni ti Melefít nañ àbi akaba nañ bi. Ay maslaña ya ti agray ere ye ti Krist awayay ni ti Bǎñ geli Melefít nday ata Wur gayan ni tǎbu akaba nañ.

* 1:1 « Wal gǎdǎkani » ni ti awayay adǎmvaba ndam ga Yezu ya *tǎcakaiavu a kǎsa nahañ bu ni ; bǎza gayan ni ti ni day nday gani.

¹⁰ Tamal mis ara afa gekɛli a, àdɛfiki ere ye ti Krist awayay ni ana kɛli do ni ti kɛgɛsumkabu nan afa gekɛli ba, ku sa day kɛgrumi ba.

¹¹ Adɛba maslanja ya ti àgria sa nahɛma àjɛnakia nan ka magudar zlam a.

¹² Ma goro àbu kay nawayay nɛhi ana kɛli, ay ti nawayay mɛbiki ma gani ana kɛli ka wakita do. Nɛdɛm anoru afa gekɛli, nu nuani àna ahàr goro anoru anɛzlapi ana kɛli, ti mɛmɛrvu dal-dal ka ahar bɛlan akaba kɛli.

¹³ Mmawa goro ni, wur ga muk walani ya Melefit àdɛkiba nan a ni bɛza gayan tɛgruka sa daya. †

---

† **1:13** « Wur ga muk walani » ti awayay adɛmvaba ndam ga Yezu ya *tacakalavu a kɛsa ya ti Zej nan àvu ni bu ni.

Wakita ge Zeṅ ya àbèki ya mahkər ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeṅ ya àbèki ya mahkər ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdǎfay slimì gayan a wakita ni bu ndo. Ay mǎsǎra, bay ya ti àbèki 3 Zeṅ ni ti àbèki 1 Zeṅ akaba 2 Zeṅ ni day naṅ gani.

Àbiki ti ana Gayus : Gayus ti gǎdǎkani ga ndam ga Yezu ya tǎcakaiavu a kǎsa nahaṅ bu ni, ay mǎsǎr kǎsa gani nani do. Gayus ti àgǎskabá mis ya ti Zeṅ àslǎroru tay ga mǎvi njǎda ana ndam ga Yezu na lala ; ay gǎdǎkani nahaṅ àbu, slimì gani Diyǎtref, àgǎskabu tay ndo. Zeṅ àbiki wakita ana Gayus ti ga mǎvi njǎda, ti àgray akada ge Diyǎtref ni ba.

Sa ge Zeṅ

¹ Nu gǎdǎkani ga ndam mǎfǎki ahàr ka Yezu, nǎbukkiuru ana nak Gayus, nak zǎba goro, nawayay kur dal-dal adaba mǎdǎbay divi ge jiri ka ahar bǎlaṅ.

² Gayus goro ni, nawayay ti araṅa àgrakukvu ba simiteni, Melefit mǎgray ti kǎnjǎhad njalaṅ-njalaṅ akada ga mǎbǎruv gayak ya àbu sulumani kǎ meleher gayan ni ti.

Mis tazǎbavu ana Gayus

³ Nǎbu nǎmǎrvu dal-dal adaba bǎza ga mǎṅ geli ndahaṅ kay tǎbu tara, tǎhu ahkado nak kǎbu kadǎbay divi ge jiri àna mǎbǎruv bǎlaṅ. Iy nak kǎbu kagray nahkay eǎdǎṅ.

⁴ Tamal nǎcia ti bǎza goro tǎbu tǎdǎbay divi jireni ni ti nǎmǎrvu dal-dal, àtam mǎmǎrvani ndahaṅ ni dek.

⁵ Zǎba goro ni, ere ye ti kǎgri ana bǎza ga mǎṅ geli ga mǎjǎnaki tay ni ti àna mǎbǎruv bǎlaṅ. Ku tamal kǎsǎr tay do nǎṅgu ni kǎbu kǎjǎnaki tay àna mǎbǎruv bǎlaṅ.

⁶ Nday gani ya kǎjǎnaki tay ni tǎbu tara ahalay a, tǎhi ana ndam ga Yezu *macakalavani ni kǎbu kawayay tay dal-dal. Kam-kam zǎba goro ni, ka ya ti atoru kama nahǎma, jǎnaki tay keti akada ge Melefit ya awayay ni.

⁷ Nday gani tǎcik a magam gatay, tǎru ti ga mǎgri tǎwi ana Yezu *Krist. Ka ya ti takoru ni ti ndam ya tǎfǎki ahàr ke Melefit do ni tǎvi araṅa ana tay ndo.

⁸ Mis akada nday nani nahǎma, ahàr àdǎm mǎjǎnaki tay kwa, ti leli dǎk akaba tay miḡi ndam magray tǎwi ge jiri.

Diyǎtref nday ata Demetriyus

⁹ Nǎbikioya wakita ana ndam ga Yezu ya *tǎcakaiavu eslini na, ay ti Diyǎtref awayay miḡi gǎdǎkani gatay dek, nahkay àgǎskabu ma gani ndo.

¹⁰ Nahkay zǎ nahǎma, ka fat ya ti eninjǎa afa gekǎli a ni ti ananjǎhadǎ zlam ya agudar ni akaba ma magǎdavani ya adǎmki ke leli ni ana kǎli. Agudar ti zlam nday nani cilinḡ do, naṅ gani àwayay mǎgǎskabu bǎza ga mǎṅ geli ni do. Ku tamal mis ndahaṅ tawayay mǎgǎskabu tay nǎṅgu ni, àcǎfǎṅa mis ga mǎgǎskabu tay a. Tamal mis tǎgǎskabá tay a ti agarakiba mis nday nana ka ndam macakalavani ga Yezu na.

¹¹ Zǎba goro ni, kǎgray zlam akada ge mis magǎdavani ni ba ; gray zlam akada ge mis sulumani ni. Maslaṅa ya ti agray zlam sulumani ni ti naṅ mis ge Melefit. Ay maslaṅa ya ti agray zlam magǎdavani ni ti àsǎr Melefit do.

¹² Demetriyus nahəma, mis dek tədəm naŋ mis sulumani ; jiri gayan ya agray ni day adafaki naŋ mis sulumani edediŋ. Leli day magrakia sedi a, naŋ ti mis sulumani. Nak day kəsəra ma geli ya mədəmki ni ti ma ge jiri.

¹³ Ma goro əbu kay nawayay nəhuk, ay ti nəwayay məbukki ma gani ndahan ni ka wakita do.

¹⁴ Adəba nədəm nu nuani əna ahər goro nara nakoru afa gayak wudak ; eninjeə kwa ti nu nuani əna ahər goro anəzlapuk.

¹⁵ Melefit məgruk sulum gayan ti arəŋa əhəluk ahər ba ti. Zləbəba geli day təgruka sa. Gri sa ana zləbəba geli ye eslini ni dek bəlan əna bəlan.

Wakita ge Zud ya àbèki ni

Ere ye ti mādēmki ka wakita ge Zud ya àbèki ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zud wur ga maṅ ge Zek ni (1). Zud àdām ma akada ga zal asak ga Yezu ya akal adām ni do (17) ; naṅ wur ga maṅ ge Zek ya àbèki wakita ge Zek ni : nday cœni ti bəza ga maṅ ga Yezu (Meciya 13.55).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (1), ay ti àdafay slimi gatay ahkay do ni slimi ga kəsa gatay ni ndo. Àdām akal awayay abiki wakita ana tay ti tāsər ahəmamam Melefit àhəṅga tay a ni, ay abiki ana tay àki ka ndam ya tawayay magosay ndam ga Yezu ni (3-4). Àdām ma ti akada ge Piyer ya àdām ni (2 Piyer 2), awayay ti ndam ga Yezu tìjikia ke divi a ba.

Ka mandav ga wakita ni Zud àzləbay Melefit (24-25). Ma gayan ya àzləbay Melefit àna naṅ ni ti ma sulumani, ndam ga Yezu dek tislīki magray tawi àna naṅ.

Sa ge Zud

¹ Nu Zud nəbiki wakita hini ana kəli, nu bay məgri tawi ana Yezu *Krist, nu wur ga maṅ ge Zek. Nəgri sa ana kəli ya ti Bəṅ geli Melefit awayay kəli, àzalay kəli ti Kigum ndam gayan ni. Abi slimi ana kəli ti kijum ba daya, adaba lekələm ndam ga Yezu Krist.

² Melefit məjənaki kəli, māgray ti *kanjəhadumkaba àna sulumani, mawayavani gayan mələbu a məbərur gekəli bu ti. Zlam nday nani dek tāsagakivu kəlavay ti.

Ndam ya ti təcəhi zlam magədavani ana mis ni

³ Zləbəba goro, nəwaya dal-dal ga məbiki wakita ana kəli ti kəsərur ahəmamam Melefit àhəṅga leli a dek ni. Ku tamal nəwaya nahkay nəṅgu ni, nədām ahār àdām si nəbiki ana kəli ga məvi njəda ana kəli ti kəkadumvu ti mis tāmbrəṅ *Ma Məweni Sulumani àki ka Yezu *Krist ba. Ma Məweni Sulumani gani nani ti Melefit àvi ana ndam gayan ga kaṅgayani, àmbatvu day-day do.

⁴ Nədām nahkay ti adaba ndam ya ti tāsər Melefit do ni təhurkiviya ke kəli akal-akal a, tągudarkaba *sulum ge Melefit geli ya àgri ana leli na. Tədām Melefit àvia barbaray ana leli a ga magudar zlam a. Tagray nahkay ti tāmbrəṅa Bay geli Yezu Krist Bay məgur leli na. Pakama àki ka nday gani nani àvu məbəkiani a Wakita ge Melefit vu hasl-hasl : seriya aməgəs tay.

⁵ Nawayay nəhəgri eri ana pakama ya ti kəsəruruma àndava ni. Pakama gani nihi : ahaslani Melefit àhəṅgabiya ndam *Izireyel a, àhələbabiya tay ka haf Ezip a. Kwa tamal àhəṅga tay a àndava nəṅgu ni, kəṅṅ gani àbazla mis ndahan e kidiṅ gatay ba, àbazl ti nday ya təfaki ahār ka naṅ do ni.

⁶ Dəgəzlumki ahār ka *məslər ge Melefit day. Ndahan e kidiṅ gatay bu nahəma, njəda ya Melefit àvi ana tay ni àhəci tay, təwaya àkiva, nahkay tāmbrəṅbiya məlan ya ti Melefit àbiyu tay na. Azuhva nani ti Melefit àhəl tay, àwəl tay àna jejirəi, àbiyu tay a məlan ziṅ-ziṅeni vu ga kaṅgay-kaṅgayani, eminjivoru ana vad ge Melefit ya ti amagrafəṅa seriya gədakani kə mis a dek ni.

⁷ Dəgəzlumki ahār ka kəsa *Sodom, *Gomor akaba kəsa ndahan ya kə gəvay gatay ni daya. Ndam ga kəsa nday nani tągudara zlam a daya : təgra

mesuwehva ; mandəhadkabani gatay ni ti Melefit àvi divi gani ana mis hihirikeni ndo. Nahkay Melefit àbiya tay a aku va ; aku gani nani ti àmæt day-day do. Àgra nahkay ti awayay aziaba azay slimi ana mis a, ti tàgray ere nani va ba.

⁸ Ay ti ndam ya ti təhurkiviyu ke kəli ni nday day tagray zlam magədavani akada nani. Təjalaki ahàr ka zlam magudarani kəlavad : təjalakia ahàr a ti tagudar zlam gani àki ka ahàr gatay ededīn. Tamənjələŋ ka njəda ge Melefit ni akada zlam masakani, tindivi məslər gayan njəda-njədani ya ti e melefit bu ni daya.

⁹ Misel ti nanj gədakani ga məslər ge Melefit. Ku nanj tekedī èndivi mis ndo. Ka sarta ya ti nday ata *Seteni tàgrakivu ke kisim ge Məwiz tekedī, Misel ti anjgwas àwərfəŋa nanj kè mindivi Seteni a. Àhi : « Melefit mātəraḅ kur » cilin. *

¹⁰ Ay nday gani nani tədəmki ma magədavani ka zlam ya ti təsər ndo ni ni. Tagray zlam akada ga zlam ge gili ni, təjalaki ahàr do. Zlam ya ti tagray ni zlam masakani, emijin tay.

¹¹ Nahkay atasay cicihi, adaba təvia vu gatay ana zlam magudarana akada ga *Kayin ya ahaslani na. Təgra zlam magədavana ti tənġət singu akada ga *Balam ya àgrabiyu ahaslani na. Ticiiki slimi ana Melefit ndo akada ga Kore † ya ti àgrabiyu ahaslani ni, tiji daya.

¹² Ka ya ti nday təbu akaba kəli, kəzumumkabu dəf ni ti zlam magudar gatay ni abəki mimili ke kəli, adaba tənġələŋ ana misi zum, təjalaki ahàr ka vu gatay cilin, təsər mimili do. Nday akada ga makləḅasl ya àtəd avər do ni, aməd apayakaba cilin. Nday akada ga mənġəhaf ya ti sarta ge miweni ènjia day tiwi bəza do ni. Akada nday məmətani àndava, nahkay Melefit àradaba tay a, təmətiviu.

¹³ Tənjəhad ka məlan bilinjeni do, təsawadəy satat akada ga dəluv ya ti aməd adadəy nanj kwanə ni, nahkay zlam magudarani gatay ni akada ga muhunjuv ga yam ya ti kə gəvay ga dəluv, àḅəlay do ni ; abəki mimili ka tay. Nday akada ga bəŋgur ya ti atəd ni, Melefit àslamatia məlan zin-zinjeni ana tay a. Atənjəhadviyu eslini ga kanġay-kanġayani həya.

¹⁴ *Enok, nanj wur huḅ ga Adam ya muku, nanj zal ya ti àsəra ere ye ti amagravu kama na, àzlapakibiya ka tay a daya, àdəmbiya : « Nədəm nahəma, Melefit nanj àbu ara akaba məslər gayan njələtana kay dal-dal, tàcalvu do,

¹⁵ ara agrafəŋa seriya kè mis ga duniya na dək. Aməgəs nday ya ti tàwayay ma gayan do ni dək àna seriya, azuhva zlam magudarani gatay ya təgri ni dək, akaba pakama magədavani ya tədəmki ni dək. »

¹⁶ Ma ga Enok ya àdəm ni àdəmki ti ka tay ededīn. Nday nani ti tətərdəy ma kəlavad, tədəm ere ye ti Melefit agri ana tay ni àḅəlay do ; tagray ere ye ti məḅaruv gatay awayay ni cilin, tiji zlabay, tesipet mis ga mənġəfəŋa zlam kə tay a.

Zhd avi njəda ana ndam məfəki ahàr ka Yezu

¹⁷ Lekulum zləḅəba goro, nawaway kəli ; jalumki ahàr ka pakama ga ndam *asak ga Bay geli Yezu *Krist ya ti təhivabiyu ana kəli ahaslani, tədəm amagravu ni.

¹⁸ Təhivabiya ana kəli a, tədəm ahkado : « Wudaka duniya ara andav ni ti mis atara təbi seki ana kəli. Mis nday nani təsər Melefit do, tagray ere ye ti məḅaruv gatay awayay ni cilin. »

* 1:9 Pakama hini ti tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ndo. † 1:11 Mənjay Macalani 16.1-35.

¹⁹ Nihi ti mis nday nani t̄bu ticirkaba ndam m̄f̄eki ah̄ar ka Yezu a. T̄jalaki ah̄ar ka zlam ga duniya, *M̄suf ge Melefit àniviya ana tay a m̄b̄eruv bu bi.

²⁰ Lekul̄um z̄l̄ab̄aba goro, nawayay k̄uli ; zum nj̄ada gek̄uli ti k̄amal̄umvu, ti k̄anj̄ah̄adum k̄alavad̄ àna *Ma M̄aweni Sulumani ya k̄aḡesumkabu ni, k̄anj̄at̄umkivu nj̄ada àna nan̄ ti k̄iḡum nj̄alata. H̄angalum Melefit àna nj̄ada ga M̄suf gayan̄ k̄alavad̄ daya.

²¹ Melefit awayay k̄uli dal-dal : nahkay k̄ambr̄anj̄um m̄f̄eki ah̄ar ka nan̄ ba. J̄aḡum sulum ga Bay geli Yezu Krist ya amara m̄agri ana leli ni : sulum gani nani ti sifa ya àndav̄ day-day do ni.

²² Ndam ya ti t̄jalaki ah̄ar c̄u c̄u ka ma ge Melefit ni t̄si c̄ic̄ihi ana k̄uli.

²³ Mis ndahan̄ e kid̄inj̄ gatay bu ni ti, tamal t̄ambat majalay ah̄ar gatay do ni ti Melefit am̄aḡes tay àna seriya, am̄abiyu tay a aku vu. Nahkay h̄angumf̄oja tay k̄a aku na. Mis ndahan̄ e kid̄inj̄ gatay bu ni ti ni t̄si c̄ic̄ihi ana k̄uli daya, ay ti bumvu slimi cilinj̄, k̄aḡudarum zlam akaḍa gatay ni ba. K̄awayum zlam magudarani gatay ni ba. Ku m̄ala azana ga vu gatay nan̄gu ni k̄inj̄umf̄inj̄ ba.

Zud azl̄abay Melefit

²⁴ M̄agr̄umi s̄asi ana Melefit, ad̄aba esliki maj̄ogay k̄uli, ti k̄ij̄umkia ke divi gayan̄ a ba. Am̄amb̄arf̄oja zlam magudarani gek̄uli ni k̄e k̄uli a, k̄iḡum akaḍa k̄aḡudarum zlam day-day ndo, m̄ak am̄ah̄oloru k̄uli ti k̄anj̄ah̄adum a bay gayan̄ bu, k̄ip̄um maslad̄ani gayan̄ àna m̄am̄arani dal-dal.

²⁵ M̄agr̄umi s̄asi ana Melefit, nan̄ b̄alan̄, nan̄ Bay mah̄angay leli, àsl̄arbiyu Yezu *Krist Bay geli ga mah̄angay leli. Mis dek t̄azl̄abay nan̄, t̄ad̄am nan̄ ḡad̄akani, nan̄ Bay nj̄ada-nj̄ad̄ani, agur mis dek ti. Nan̄ àbu nahkay ka ya ti zlam dek ànj̄eki ni, nan̄ àbu nahkay kani, am̄al̄abu nahkay ga kan̄gay-kan̄gayani.

Aya nahkay.

Pakama mangahani ya Melefít àhiaba ana Zeñ a ni

Ere ye ti mǎdǎmki ka pakama mangahani ya Melefít àhiaba ana Zeñ a ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan̄ a wakita ni ba : nani Zeñ (1.1 ; 1.4 ; 1.9 ; 22.8). Kwa ka mǎnjǎki gani ndam ga Yezu tǎdǎm Zeñ nani ti Zeñ zal asak ga Yezu, bay ya ti àbèki Ma Mǎweni Sulumani ge Zeñ ni.

Àbikiuru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya tǎcakalavu a kǎsa adǎskǎlani bu ka had̄ Azi ni (kani ti, had̄ Azi ti ka had̄ Tǎrki). A vad̄ nahan̄ tǎfiyu Zeñ a dangay vu ka had̄ Patmos (Patmos ti had̄ gǎziteni a hud̄ ga dǎluv bu kǎ gǎvay ga had̄ Azi) : ka ya ti nan̄ àbu eslini ni ti Yezu àhiaba ma, àngazliaya zlam ya ti amagravu na. Kǎlǎñ gani Zeñ àbèki pakama ya ti èci ni akaba zlam ya èpi ni ka wakita.

Ka mǎnjǎki ga wakita ni ti Zeñ àdǎm ahǎmamam Yezu àngazlivu ni : Yezu ti Bay gǎdǎkani àtam bǎbay ndahan̄ dǎk ; agur zlam dǎk ; ku kisim ya ti akad̄ mis ni day agur (1). Kǎlǎñ gani Zeñ ahǎngri ma ga Yezu ya àhiaba ni ana ndam gayan̄ ya tǎcakalavu a kǎsa adǎskǎlani bu ni (2-3). Yezu àvi njǎda ana tay, àlǎgia ana tay a daya : àhi ana tay tǎjikia ke divi a ba. Ma gayan̄ ya àhi ana ndam nday nani ni ti, ku kani day ahi ana ndam gayan̄ dǎk.

Kǎlǎñ ga pakama nani ti Zeñ àngǎhad̄ zlam ya Yezu àngazliaya ni (4-22). Pakama hini ti akada pakama ndahan̄ ya mǎdi ahǎr a Wakita ge Melefít mǎweni bu ni do : zlam ya ti Zeñ àngǎhad̄ ni ti zlam mangahani, àngǎhad̄ ti àzay mazavu ga zlam : àdǎmki ma ka mǎslǎr ge Melefít àna mazavu ga bon̄gur, àdǎmki ma ka ndam ga Yezu ya tǎcakalavu a kǎsa gǎrgǎrani bu ni àna mazavu ge cǎngel (1.20) ; àdǎmki ma ka Rom àna mazavu ga Babilon, ahkay do ni ga wal hala (17.3-10) ; àdǎmki ma ke Seteni àna mazavu ga kurmbu, ahkay do ni ga gavan̄ (20.2) ; àdǎmki ma ka ndam ga Yezu àna mazavu ga mǎva ga Yezu, ahkay do ni ga kǎsa njǎlatani (21.2). Pakama nani ti akada ga pakama ge Deniyel ya àbèki ni (Deniyel 7-12).

Ku tamal pakama nani dǎk zlǎzladani nǎnḡu ni, ahar gǎdǎkani mici tata : ka mandav ga duniya ti Yezu emihiti ndam ezir gayan̄ dǎk (19.11-21), mak̄ ndam gayan̄ atan̄jǎhad̄ akaba Melefít a mǎlan̄ sulumani bu ga kan̄gay-kan̄gayani (21-22). Ka sarta ge Zeñ ya àbèki ma hini ni ti tǎgria daliya ana ndam ga Yezu a dal-dal (2.10 ; 2.13 ; 6.9-11). Ma ge Zeñ ya àbèki ni ti àvia njǎda ana ndam ga Yezu a dal-dal, avi njǎda ana leli daya.

Mǎnjǎki ga ma ge Zeñ

¹ Wakita hini ti adǎfaki ere ye ti Yezu *Krist àhiaba ana ndam mǎgri tǎwi ana Melefít a ni. Melefít àhi pakama gani ti mǎhi ana tay, ti tǎsǎr ere ye ti amara magravu wudǎk ni. Nahkay zla ti Yezu Krist àslǎrbiyu mǎslǎr gayan̄ afa ga bay mǎgri tǎwi gayan̄ Zeñ ga madǎfakiaba ere gani nana.

² Zeñ àhi ere ye ti tǎhi ni dǎk akaba ere ye ti èpi ni dǎk ana mis. Àhi ana tay pakama hini ti ma ge Melefít eǎdǎñ. Adǎfaki pakama gani ge jiri ti Yezu Krist.

³ Maslaŋa ya ti ejenji wakita hini ana mis ni ti mômærvu, adaba ahəŋgri pakama ge Melefit ana tay. Nday ya ti tæbi slimi, tægəskabu pakama gani mæbəkiani ni day tāmærvu. Adaba sarta ga zlam gani ɛnjia wudāk.

Zeŋ aŋri sa ana ndam mæfæki ahàr ke Melefit a kəsa adəskəlani ni bu

⁴ Nu Zeŋ nəgri sa ana kuli ndam ga kəsa adəskəlani ka haď Azi, lekulum ya kəfumki ahàr ke Melefit, kəbum *kacakalumvu ga mahəŋgalay naŋ ni. Melefit mægri sulum gayan ana kuli, mægri ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti ! Naŋ ti naŋ àbu kwa ahaslani, naŋ àbu nihi, naŋ amələbu kama daya. Naŋ ti naŋ àbu manjəhadani e kərsi gayan bu e melefit bu. Məsuf adəskəlani gayan ni tægri sulum ana kuli, tægri ti kənjəhadumkabu àna sulumani daya. Məsuf nday nani təbu kə meleher gayan.*

⁵ Yezu *Krist mægri sulum gayan ana kuli, mægri ti kənjəhadumkabu àna sulumani ti. Naŋ ti ere ye ti adəm ni dek ma ge jiri. Bay ya ti àŋgaba e kisim ba enjenjena ni ti naŋ. Naŋ Bay ga bəbay ga duniya ni dek daya.

Yezu Krist ti mis dek tázləbay naŋ azuhva gayan ya àmæt ni ti adafaki awayay leli. Àmæt, mimiz gayan adəgaya ti ga məhəlaba leli a zlam magudarani geli ni ba.

⁶ Naŋ Bay geli gəďakani, àna təwi gayan ni mīgia ndam gayan a, agur leli. Àgray ti leli dek mīgia ndam *maŋgalabakabu mis akaba Bəŋani Melefit a. Nahkay ti mis dek tázləbay naŋ, adaba njəďa gayan àbu, esliki məgur tay ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

⁷ Mənjumoru, naŋ tegi ara e kiďiŋ ga makləbasl ba, mis dek etipi naŋ.

Ku ndam ya tətəhad naŋ ni day etipi naŋ.†
Jiba ya ka məlan ni dek etitəwi azuhva naŋ.
Iy, amagravu ti nahkay.

Aya nahkay !

⁸ Bay Melefit adəm ahkado : « Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dek ni ti nu. Bay ya ti emendeveriŋ zlam dek ni ti nu gani daya. » Naŋ ti naŋ àbu kwa ahaslani, naŋ àbu nihi, amələbu kama daya. Naŋ njəďa-njəďani, agur zlam dek.

Yezu àŋgəzlivu ana Zeŋ

⁹ Adəm ma hini ti nu Zeŋ wur ga məŋ gekuli. Leli dek ti məbu ka ahar bəlan akaba Yezu *Krist akada mis bəlan. Nahkay ti leli məbum macakumkabu daliya ka ahar bəlan, məgrumoru təwi geli ka ahar bəlan, məmbrəŋum do. Leli məbu ka ahar bəlan a Məgur ga Yezu bu, naŋ Bay geli daya. A vad nahan tægəs nu, tōru àna nu ka haď Patmos e kiďiŋ ga yam bu. Tægəs nu ti adaba nəbu nəhi ma ge Melefit ana mis, nagrakia sedi ka Yezu a palam.

¹⁰ Nu nəbu eslini ti kà fat ga Bay geli nahəma, *Məsuf ge Melefit àgəs nu. ‡ Eslini niđi dəŋgu ga maslaŋa kələŋ goro, naŋ àbu ahənday kay kay akada ge mezlelim ni.

¹¹ Ahu ahkado : « Ere ye ti kipi ni ti bəki ka wakita, kəslərikaboru ana ndam mæfæku ahàr ya təbu *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni bu : Efez, Simiriŋ, Pergam, Tiyatir, Sart, Filadelfi akaba Lewadisi ni. »

¹² Nàra niđia ma na ti nàmbatvu ge mipi maslaŋa ya ti azlapay ni. Nàra nàmbatva zla ti niđi *ceŋgel adəskəla mabəhadkiani ka zlam ga gru agavəla.

* **1:4** A majalay ahàr ga ndam Zude bu ni ti adəskəla ti lemeru mağəlani àtam lemeru ndahan ni dek. Nahkay ti məsuf adəskəlani ni ti adafaki təwi ge Melefit ya àgray a məlan bu dek ni ti àğəlay dal-dal.

† **1:7** Mənjay Zakari 12.10 ; Zeŋ 19.37. ‡ **1:10** Fat ga Bay geli ti fat ga lađi, adaba ka fat gani nani ti Yezu àŋgaba e kisim ba.

13 Nìpi maslaṅa nahan, àṅgazluru akada mis hihirikenì micikenì e kidiṅ ga zlam ya tábeki cengel ni bu. Maslaṅa gani nani ti áfakabu azana zabalani cekw ka aləṅ ga asak, gugum mawəlani àna maslpara ga gru.

14 Məhər ga ahər gayan ni bəḏ-bəḏ talla, bəḏ-bəḏ gani átama ge sluzi a. Eri gayan ni asladay akada ga aku ni.

15 Asak gayan ni nduza akada ga ara ya ti tazaya a aku ba ni, dənḡu gayan ni ahənday akada ga yam ya ti acuhway kay a zalaka bu ni.

16 Boṅgur táfəṅ a ahar ga daf bu adəskəla, maslalam ahəraya a ma gayan ba, ma ga maslalam ni cecəeni məzumani. Meleher gayan ni asladay akada ga fat wis-wiseni ni.

17 Nəra nìpia nan a nahkay ti nədəḏ kà asak gani akada nu məmətani. Nan ti ni áfəku ahar ga daf gayan, àhu : « Àṅwaz àwər kur ba. Wudaka zlam dek ànjəki ti nu nəbu àndava ; ka mandav ga zlam dek day nu anələbu.

18 Bay ya ti nan àbu àna sifa ni ti nu ; nəməta mək nəṅgaba, nahkay ananjəhad àna sifa ga kaṅgay-kaṅgayani. Nəgur kisim akaba məlan ge *kisim daya.

19 Nahkay zla ti zlam ye kipi ni dek bəki ka wakita : bəki ere ye ti nan àbu agravu nihi ni akaba ya ti ara agravu wudak ni dek.

20 Àki ka boṅgur adəskəlani ya kipi a ahar ga daf goro bu ni akaba àki ka zlam ga gru adəskəlani ga məbəki cengel adəskəlani nahama, ma maṅgahani gani ti nihi : boṅgur adəskəlani ni ti *məslər ge Melefit, tafi ahər ana ndam goro a kəsa adəskəlani bu ni. Cengel adəskəlani ni ti ni ndam goro ya *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni bu ni. § »

2

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya təcakalavu e Efez ni

1 Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Efez ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti boṅgur táfəṅ a ahar ga daf bu adəskəlani, asawaday e kidiṅ ga zlam ga gru adəskəlani ga məbəki cengel adəskəlani ni bu ni. Pakama gayan ni ti nihi,

2 àdəm : Nəsəra təwi gayak ya kagraj na, nak kəbu kagraj təwi àna njəda, kəbu kebesey, kəbi kəvi divi ana ndam cuday ga məhurkiviyani ke kəli bi daya. Ndam ya tədəm nday ndam *asak goro, ay nday ndam asak goro do ni ti kəmənjaləṅaba kà tay a, kəsəra nday ndam masəkad malfada masakani.

3 Nak kəbu kebesey, kəcaka daliya azuhva nu a, kəmətaḅ ndo.

4 « Ay ti zlam àbu bəlan kəḡudara, nəhukki : Kəwayay nu akada ya kəwayay nu enjenjeni ni va do.

5 Jalaki ahər ka manjəhad gayak ye enjenjeni ni, ṅa pi kəṅgoya kəlan a ni day ti. Mbatkaba majalay ahər gayak a, gray təwi akada ya kəgray enjenjeni ni. Tigi ti kəmbatkaba majalay ahər a do nahəma, anara afa gayak a, nara nəzaba cengel gayak na akaba məlan ya tafəkadki na.

§ 1:20 Məslər ge Melefit ya tafi ahər ana ndam ga Yezu a kəsa adəskəlani bu ni : mis ndahan tədəm məslər ya afi ahər ana ndam ga Yezu a kəsa nahan bu ni ti mis hihirikenì ya təgur mesedi ni dek ; mis ndahan ti ni tədəm məslər ti, ndam ge mesedi ni dek akaba məslər məslərani ya àfi ahər ana tay ni. Ay pakama ge Zeṅ ya abiki ana məslər ya àfi ahar ana ndam ge Melefit a kəsa nahan bu ni ti, àhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gani nani bu ni akada nday dek mis bəlan.

⁶ Ay zla nahəma, zlam nahañ àbu bəlanj nazləbaki kur : ere ye ti ndam Nikolas * təcahi ana mis ni ti kàwayay do ferereni akada goro ya nàwayay do ferereni ni.

⁷ « Maslaña ya ti slimi àfəñ ge mici zlam nahəma, mıcı ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaña ya ti èyefiña kà zlam magudarana nahəma, anavi divi ga məzum bəza ga mənğəhaf ya àbu a məlanj sulumani ge Melefit bu ni. Bəza ga mənğəhaf nani ti avi sifa ana mis. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya təcakalavu e Simiriñ ni

⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Simiriñ ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dek, emendeveriñ zlam dek, nañ gani ya àmət mək àngaba e kisim ba ni. Pakama gayan ni ti nihi,

⁹ àdəm : Nəsəra daliya gayak ya ti kacakay na, nəsəra nak talagani. Ay ge jiri nahəma, zlam gayak àbu. Nəsəra ma magədavani ya mis tekelkəkiyu na daya. Ndam ya tekelkəkiyu ma ni tādəm nday ndam *Zude, ambatakani do nday ndam Zude do, nday ndam ya təcakalavu ga madəbay *Seteni ni.

¹⁰ Anğwaz àwərfəña kur ka daliya ya akacakay ni ba. Sərumki : Seteni aməbiyu ndam gekəli ndahanj kay a danğay vu, awayay ti ahəlfəña eya kə kəli a. Akəgrum daliya vad kru. Ku takad kur nəngu ni, kəmbərəñ məfəku ahər ba. Kəmbərəñ məfəku ahər ndo nahkay nahəma, anəvuk sifa ga sulum adaba kèyefiña kà zlam magudarana.

¹¹ « Maslaña ya ti slimi àfəñ ge mici zlam nahəma, mıcı ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaña ya ti èyefiña kà zlam magudarana nahəma, ku tamal àmətə nəngu ni amənğaba, aməmət day-day va do, *kisim ye cə ni amazay nañ do. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya təcakalavu a Pergam ni

¹² Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Pergam ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti nañ àbu àna maslalam ma gani cecəeni məzumani ni. Pakama gayan ni ti nihi,

¹³ àdəm : Nəsəra məlanj manjəhad gayak a, nak ka məlanj ge *Seteni, kərsi gayan àbu eslini. † Təkad Antipas ti afa gekəli eslini ka məlanj ge Seteni ya anjəhad ni. Antipas ti bay magrakua sedi a, àmbərəñ nu ndo. Ku tamal təkada nañ a nəngu ni nak day kəmbərəñ nu ndo simiteni, kəbu kəfəku ahər kekileña.

¹⁴ « Ay ti zlam àbu kəğudara, nəhukki : mis ndahanj təbu afa gayak ti təgəskabə ere ya *Balam adafaki na. Àhi ana bay Balak mığosay ndam *Izireyel ti təhəpəd aslu ga pəra akaba təgray mesəwehvu.

¹⁵ Mis ndahanj təbu afa gayak təgəskabə ere ye ti Nikolas ‡ adafaki na daya.

¹⁶ Nahkay nəhuk : Mbatkaba majalay ahər gayak a. Tigi ti kəmbatkaba do nahəma, nara afa gayak a wudak, nara nakadvafeñva kà ndam gayak na àna maslalam ya ahəraya a ma goro ba na.

¹⁷ « Maslaña ya ti slimi àfəñ ge mici zlam nahəma, mıcı ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

* 2:6 Leli məsər ere ye ti ndam Nikolas tādəm ni do, ay məsəra nday ndam magudar zlam ya tādəbay divi ga Yezu do ni. † 2:13 A Pergam ti məlanj gəđakani ge meviyekiki zlam ana Zəs melefit gəđakani ga ndam Gres ni àbu. Ahay nahañ àbu, tazləbavù bay gəđakani ga ndam Rom ni akada nañ melefit eslini. Yezu àdəm kərsi ge Seteni àbu a Pergam ti azuhva zlam nday nani. ‡ 2:15 Mənjaki ke ere ye ti məbəkiani ka 2.6 ni.

« Maslaṅa ya ti èyefiṅa kà zlam magudarana nahəma, anəvi *man maṅgahani ni. Anəvi koskosay daya : ka koskosay gani nani ti slimi məweni àki məbəkiani. Maslaṅa ya àsəra slimi gani nana ni ti àbi, si asər ti maslaṅa ya ti təvia akur gani nana ni kwa. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan̄ ya təcakalavu a Tiyatir ni

¹⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Tiyatir ni. Pakama gani nani ti ga Wur ge Melefit, naṅ ya ti eri gayan̄ asladay akada ga aku ni, asak gayan̄ ni akada ga ara sulumani ni. Pakama gayan̄ ni ti nihi,

¹⁹ àdəm : Nəsəra təwi gayak ya kagray na, nəsəra kəbu kawayay mis, kəbu kəfəku ahər, kəbu kəbesey zlam dek, kəbu kəfi ahər ana təwi daya. Nəsəra təwi gayak ya kagray nihi ni àtama ya kəgrabiya enjenjeni na.

²⁰ « Ay ti zlam àbu kəgudara, nəhukki : kəvia divi ana Zezabel, wal ya àdəm naṅ bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit na. § Ambatakani do wal nani ti naṅ àbu adəfiki zlam ana ndam məgru təwi ge mesipet tay àna naṅ. Awayay ti təgray mesuwəhvu akaba təhəpəd aslu ga pəra.

²¹ Nəvia sarta ti məmbatkaba majalay ahər gayan̄ a, ay ti kekileṅa àcuṅway do ; agroru mesuwəhvu gayan̄ zlam gayan̄.

²² Nihi nahəma, nara nəfəki arməwər, ara acakay daliya ka slalah gayan̄. Ndam ya tagrafəṅa mesuwəhva ni tigi ti təmbatkaba majalay ahər gatay a ndo, təmbərəṅ təwi gatay magadavani nani ndo ni ti atacakay daliya dal-dal daya.

²³ Nara nabazlfəṅa bəza dek daya, ti ndam ya təfəki ahər ke Melefit, təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tara təsər : bay ya ti àsəra majalay ahər ge mis a akaba zlam ya mis tawayay na ti si nu kwa. Lekələm dek anəpəl kəli, ku way way do ke təwi gayan̄ ya àgray ni.

²⁴ « Lekələm ndam Tiyatir ndahan̄ ni kəbum kəfumki ahər ke Melefit. Lekələm ti kicəmiki ma ga wal ni ndo, kəcahum ere ye ti mis nday nani tədəm zlam maṅgahani ge *Seteni ni ndo. Lekələm nahəma ere ye ti nəhi ana kəli grum ni ti àbi.

²⁵ Ay ti ere ye ti nəhi ana kəli ni ti nihi : Gəsumkabá ma ya nəhi ana kəli na, kəmbərəṅum ba duk abivoru ana sarta goro ya anan̄ga ni.

²⁶ « Maslaṅa ya ti èyefiṅa kà zlam magudarana, àgəskabá ere ye ti nawayay na duk abivoru ana vad gayan̄ a nahəma, anəvi njəda ga məgur jiba gərgərani.

²⁷ Maslaṅa nani ti emigi bay bilek-bilekeni, amahətay jiba nday nani àna aday ga ara ; aməgri ana tay ti akada ga maslaṅa ya ti eheəkaba misek ge elifis̄l a təzlu-təzlu ni. *

²⁸ Anəvi njəda ga magray zlam nday nani akada ga Baba ya àvu ni. Maslaṅa nani ti anəvi bamti ya ti acəlaya ge dæna ni daya. †

²⁹ « Maslaṅa ya ti slimi àfəṅ ge mici zlam nahəma, mici ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

3

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan̄ ya təcakalavu a Sart ni

§ 2:20 Zezabel ti wal ga bay Akab ga had Izireyel ahaslani (1 Bəbay 16.31). Zezabel ti wur Izireyel do, ahəṅgrioru ahər a had ana Bal melefit ga ndam Kanəṅ. A Wakita ge Melefit bu ni ti wal ya agosay mis ti tədəbay divi ge Melefit ba ni lu təzalay naṅ Zezabel. * 2:27 Mənjay Limis 2.8-9. † 2:28 Bamti ya ti acəlaya ge dæna ni ti Krist. Mənjay Maṅgahani 22.16.

¹ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefıt ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Sart ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti məsuf ge Melefıt təfəŋ adəskəla akaba bəŋgur təfəŋ adəskəlani ni. Pakama gayəŋ ni ti nihi, əfəm : Nəsəra təwi gayak ya ti kəgray na. Mis tədəm nak ti kəŋgəta sifa, ambatakani do nak məmətani sawaŋ.

² Nak kəbu kendevertu wudak, ay ti cikaba. Zlam nahəŋ əgəjənifuka, əmət ndo, ay ahər əfəm zay nədə gayak, do ni ti zlam gani nani day ara amət. Nəmənjaləŋa ana təwi gayak na, niŋi ti əsli arəŋa kə meleher ge Melefıt goro do.

³ Sərki ka ma ge Melefıt ya ti kici ahaslani ni. Sərki ahəmamam kəgəskabu ma gani ahaslani ni. Kəsərkiə ti gəskabá, mbatkaba majalay ahər gayak na. Tigi ti kipidekvu do nahəma, anara afa gayak a. Anara ti akada ga zal akal ni, akəsər sarta gani do.

⁴ Ay ti ndam gayak ndahaŋ bəl təbu a Sart ti azana gatayani təgəs arda ndo. Nday məbakabu azana bəf-bəfəni, amasawaday akaba tay, adaba tisliki tata.

⁵ « Maslaŋa ya ti əyefiŋa kə zlam magudarana nahəma, aməbakabu azana bəf-bəfəni, anəbəkia slimi gayəŋ ka wakita day-day do. A wakita nani bu ni ti nəbəkia slimi ga ndam ya təŋgəta sifa ni. Kə meleher ga Baba akaba kə meleher ga məslər gayəŋ nahəma, anədəm vay-vay nəŋ ti mis goro.

⁶ « Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mıcı ere ye ti *Məsuf Njələtani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya əhi ana ndam gayəŋ ya təcakalavu a Filadelfi ni

⁷ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefıt ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Filadelfi ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti nəŋ *njələtani, nəŋ jireni ni, nəŋ ti lekili ga bay Devit əfəŋ a ahar bu . Tamal əzləkaba mahay a ti maslaŋa nahəŋ əzləkvu koksah, tamal əzləkva day maslaŋa nahəŋ əzləkaba koksah. Pakama gayəŋ ni ti nihi,

⁸ əfəm : Nəsəra təwi gayak ya kəgray na. Nəsəra nədə gayak əhəca, akaba nani dek kəmbərəŋ nu ndo, kəgəskabá pakama goro a. Nihi nahəma, nəzləkukaba mahay a, maslaŋa ya ti esliki məzləkvu mahay nani ti əbi.

⁹ Nəhuk nahəma, ndam ya təcakalavu ga mədəbay *Seteni, tədəm nday ndam *Zəde ambatakani do tasəkad malfadə, nday ndam Zəde do ni, ere ye ti anəgri ana tay ni nihi : anəfəki ŋgasa ka tay, ti təra təbəhaduk mirdim meleher ndiəba ndiəba ana həf. Nahkay ti atəsər nu nəbu nawayay kur.

¹⁰ Nak ti kəgəskabá pakama goro na, kəmbərəŋ ndo. Nahkay nu day anahətay kur ka sarta ga daliya ya amərəkiə ka ndam ga duniya dek ni, anəmbərəŋ kur do. Daliya gani nani ti ecirkaba mis a : mis ndahaŋ goro, mis ndahaŋ ti ni goro do.

¹¹ Nu nəbu nəŋa wudak. Gəskabá ma ya ti nəhuk na lala, kəmbərəŋ ba. Nak kəbu əna sifa ya nəvuk ga sulum adaba kəyefiŋa kə zlam magudarana ni : tigi ti kəmbərəŋ ma goro ndo nahəma, maslaŋa əbi amazafuka sifa gani nana bi.

¹² « Maslaŋa ya ti əyefiŋa kə zlam magudarana nahəma, anafəkad nəŋ, emigi medikedik ga *ahay gədəkani ge Melefıt goro ni, amanjəhad a mələŋ sulumani nani bu ga kəŋgay-kəŋgayani. Anəbəkia slimi ge Melefıt akaba slimi ga kəsa gədəkani ga bay Melefıt goro ka nəŋ. Kəsa gani nani ti Zerəzalem məweni ya ti Melefıt aməslərbiyu ka həf ni. Anəbəkia slimi goro məweni ka maslaŋa nani daya.

¹³ « Maslaŋa ya ti slimi əfəŋ ge mici zlam nahəma, mıcı ere ye ti Məsuf Njələtani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan̄ ya təcakalavu e Lewɔdisi ni

¹⁴ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Lewɔdisi ni. Pakama gani nani ga Bay ya ti təzalay nan̄ “Aya Nahkay !” ni. Nan̄ Bay magray sedi jireni, àsəkad malfada do, ere ye ti Melefit àgraya ni dek ti ahar gayan̄ àkibu daya. Pakama gayan̄ ni ti nihi,

¹⁵ àdəm : Nəsəra tawi gayak ya kagra y na : nak liŋ-liŋ do, nak war-war do daya. Hojo nak liŋ-liŋ ahkay do ni nak war-war.

¹⁶ Ay ti nak liŋ-liŋ do, nak war-war do, nak luɓuk-luɓuk, nahkay ti nara nahəŋgaya kur a ma goro ba tuwəf.

¹⁷ Kəbu kədəm elimeni gayak àbu, kəŋgəta zlam a, ere ye ti ahəcukkivu ni àbi. Ambatakani do ŋgay nak kəbu kasay cicihi, arəŋa gayak àbi, nak talagani, nak wulufani, nak a mahayma ti kəsər do.

¹⁸ Nihi zla nahəma, nawayay ti ra afa goro a, səkum gru masladani, ègi njəlalatani a aku bu ni. Nahkay ti ekigi bay ge elimeni eɖeɖiŋ eɖeɖiŋeni. Səkum azana bəɖ-bəɖani ti kàbakabu, kəŋgah vu gayak nahkay ti akagra y mimili va do. Səkum haf ge eri daya ti kàgraki ke eri gayak ni, nahkay ti ekipi divi.

¹⁹ Nu ti ndam goro ya nawayay tay ni tamal tğudara zlam a ti nəhiki ana tay, natraɓki tay. Nahkay ti mbatkaba majalay ahər gayak a, kava njan̄-njan̄ ga magray tawi a.

²⁰ Ci day, nu hi kà mahay, nəbu nəzalay. Tamal ti maslaŋa ècia dəŋgu goro a, àzləkaba mahay a nahəma, nəhuriy afa gani. Nəhuriya ti nəzum zlam ata nan̄, nan̄ day azum zlam ata nu.

²¹ « Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anəvi divi ga manjəhadani e kərsi ga bay bu akaba nu a bay goro bu. Amanjəhad̄ ti akada goro ya ti nəyefiŋa kà zlam magudarana, nəra, nu nəbu manjəhadani e kərsi ga bay bu akaba Baba ni.

²² « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mici ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsə gərgərani bu ni. »

4

Mahay məzləkabana e melefit ba

¹ Àra àhua ma na nahkay ti nipi mahay məzləkabana e melefit ba. Eslini dəŋgu ga maslaŋa àhənday akada ga mezlelim ni. Dəŋgu nani ti ga maslaŋa ya ti àhu ma enjenjeni ni. Àhu ahkado : « Cəlaya ahalay ha. Kəcəlaya ti nəɖəfukki zlam ya ti amagravu ni. »

² Eslini *Məsuf ge Melefit àgəs nu huya, mək nipi kərsi ga bay mafəkadani e melefit bu, maslaŋa àvu manjəhad̄viyani dəgama.

³ Maslaŋa gani nani ti àbəlay kay akada ga akur sulumani ya təzalay zespi ni, akada akur ya təzalay sarduwan̄ ni daya. Kərsi gani nani ti makwal èvelin̄ tekesl. Makwal ni asladay akada ga akur ya təzalay imarot ni.

⁴ Kərsi ndahan̄ kru kru cə mahar fad̄ təfəŋ kà gəvay ge kərsi nani təvelin̄ carra, mis gəɖəkani təvu dəgama dəgama manjəhad̄viyani. Nday məbakabu azana bəɖ-bəɖani, mefeɖey ahər àna elpindiŋ ga gru.

⁵ A kərsi gani nani ye e kidin̄ bu ni ti avər abay aku, dəŋgu tahənday, avər adi aday. Eslini cengel təbu adəskəla təsładay məlan̄ kama ge kərsi ga bay ni. Cengel nday nani ti *Məsuf ge Melefit adəskəlani ni.

⁶ Zlam nahəŋ àvu kama ge kərsi ga bay ni, ere gani akada dəluy, asladay məlan̄ akada ga kutrum ni, ahələba eri a vərut.

Zlam ndahaṅ t̃əbu faɗ, nday àna sifa, t̃əfəvù k̃ərsi ni e kidiṅ vu kà palahar gani faɗani ðek. Zlam gani nday nani ti meleher gatay akaba alaṅ gatay ni ðek eri trakokwa trakokwa.

⁷ Zlam bəlaṅ gani t̃əzavu ata mazlahku, ye c̃ə ni t̃əzavu ata wur kokur, ya mahk̃ə ni meleher gani t̃əzavu ata ge mis, ya faɗ ni ti ni t̃əzavu ata məjəvu ka ya ti məjəvu ni ahar ni.

⁸ Zlam nday nani faɗani ni k̃ərpasla t̃əfəṅ kà tay muku muku, vu gatay ni ðek eri trakokwa, ḡwar a huɗ bu akaba ḡwar ka dala ðek. Mələfat akaba məlavaf gani do ðek tidi limis, t̃əmbraṅ do, t̃əbu t̃əɗəm :

« Bay geli Melefit, nak Bay nj̃əɗa-nj̃əɗani, nak k̃əbu nj̃ələta, nj̃ələta. Nak ti k̃əwa ahaslani nak k̃əbu, nak k̃əbu nihi, akələbu kama daya. »

⁹ Zlam nday nani faɗani t̃əbu tidii limis ana Bay ya ti naṅ àbu manj̃əhadani d̃əgama e k̃ərsi ga bay bu, naṅ àbu àna sifa, àm̃ət ɗay-ɗay do ni. K̃əla ya ti tidii limis ga mazləbay naṅ akaba t̃əgri s̃əsi nahkay ni ti

¹⁰ nday ḡɗákani kru kru c̃ə mahar faɗani ni tab̃əhad̃i mirdim ana Bay ya ti naṅ manj̃əhadani d̃əgama e k̃ərsi ga bay bu, àm̃ət ɗay-ɗay do ni. Tab̃əhad̃i mirdim, tazləbay naṅ. Tab̃əhad̃i elpindiṅ gatay k̃ə meleher ga Bay manj̃əhadani e k̃ərsi bu ni, t̃əɗəm :

¹¹ « Bay geli Melefit, nak k̃əgraya zlam a ðek.

K̃əgraya zlam a ðek, nday t̃əbu nahkay ti ka mawayay gayak.

Nahkay zla nah̃əma, k̃isli a ti ku way way do m̃azləbay kur,

m̃ɗɗəm nak ḡɗákani, m̃ɗɗəm nak nj̃əɗa-nj̃əɗani. »

5

Wur T̃əmbak akaba wakita

¹ Eslini ñipif̃iṅ wakita mifedekabani kà bay ya ti manj̃əhadani d̃əgama e k̃ərsi ga bay bu ni a ahar ga ɗaf bu. * Wakita nani ti palahar gani cec̃əni məb̃əkiani, ma gani mand̃əb̃əṅakabiyani àna zlam məlaṅ ad̃əsk̃əla daya.

² M̃ək ñipi *m̃əs̃lər ge Melefit nj̃əɗa-nj̃əɗani àɗəm ma kay kay, àɗəm ahkado : « Way esliki məh̃əlkia zlam ya ti t̃ənd̃əb̃əṅakabiyu wakita ni àna naṅ na ga mepelkaba wakita na tata ni way ? »

³ Ay ti ku e melefit bu, ku ka haɗ, ku a haɗ bu, maslaṅa àbi esliki mepelkaba wakita na ga məm̃ənjiyani a huɗ gani vu bi.

⁴ Eslini ñit̃əwi dal-dal ad̃əba t̃ədi ahar ana maslaṅa ya ti esliki mepelkaba wakita na ga məm̃ənjiyani a huɗ gani vu ndo.

⁵ Ay b̃əlaṅ e kidiṅ ga nday ḡɗákani ni bu àhu : « K̃it̃əwi ba. Nihi nah̃əma mazlahku àbu, naṅ ti ge dini ga Z̃əda, naṅ wur huɗ ge Devit ; èyefiṅa kà ndam ezir ge Melefit a. Naṅ ti esliki : ah̃əlkia zlam ad̃əsk̃əlani ya t̃ənd̃əb̃əṅakabiyu wakita ni àna naṅ na ga mepelkabana tata. »

⁶ Eslini ñipi Wur T̃əmbak micikeni jika e kidiṅ bu kama ge k̃ərsi ni. Zlam ndahaṅ faɗani ni akaba nday ḡɗákani ni t̃əvel̃iṅ naṅ. Wur T̃əmbak gani nani ti edrem ad̃əsk̃əla. Eri gani day ad̃əsk̃əla ; eri nday nani ti *M̃əsuf ge Melefit ad̃əsk̃əlani ni, Melefit àsl̃ərbiyu tay ka haɗ ðek. Wur T̃əmbak gani nani ti am̃ənj̃əvu akaɗa ga wur t̃əmbak ya t̃isliṅa ni.

⁷ Wakita ni àf̃əṅ kà Bay ya ti manj̃əhadani d̃əgama e k̃ərsi bu ni a ahar ga ɗaf bu. Eslini Wur T̃əmbak nak̃əṅ òru àzay wakita ni.

* 5:1 Ka sarta ga Yezu ti wakita ðek z̃əbalani, mis tefedekabu ; ga m̃əṅg̃ət məlaṅ ya tawayay ni si t̃əpelkaba kwa ; wakita akaɗa ya kani ni ti t̃əbi.

⁸ Naŋ nakəŋ àra àza wakita na ti zlam faɗani ni akaba gəɗákani kru kru cɔ mahar faɗani ni tàbəhad mirdim grik kè meleher ga Wur Təmbak ni. Nday dekeni àna tindɔ a ahar bu akaba hijiyem ga gru mərəhvani àna tersel pisl pisl. Tersel gani nani ti zlam mahəŋgalani ga ndam ge Melefit ya tahəŋgalafəŋa kè Melefit a ni.

⁹ Nday nakəŋ tidi limis məwəni, təɗəm :

« Nak ti kɪslia mazay wakita na,
kɪslia məhəlkia zlam adəskəlani
ya tandəbaŋakabiyu wakita na àna naŋ na daya.
Aɗaba tàkaɗa kur a,

kəmbiaya mis a deŋ ana Melefit àna mimiz gayak na :
mis ya təzlapay ma həma ni deŋ, ge dini deŋ,
ga jiba deŋ akaba ga haɗ gərgərana deŋ, kəmbiaya tay a.

¹⁰ Kəgray nahkay ti tigia ndam jiba gayak a, nak kəgur tay,
tigia ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit kè meleher ge Melefit geli daya.
Nday gani etigi bəbay ka haɗ. »

¹¹ Eslini nipi məslər ge Melefit miliyem ehimeya, təcalvu do, nɪci limis gatay ya tidi ni. Nday nakəŋ təveliŋi ahàr ana kərsi ni, ana zlam faɗani ni, akaba ana gəɗákani ni.

¹² Nday nakəŋ təbu tidi limis kay kay, təɗəm :

« Wur Təmbak ya tàkaɗ ni əslia ti mis təhəŋgriuru ahàr a haɗ,
təzləbay naŋ akaba tidi limis,
aɗaba naŋ njəɗa-njəɗani, agur zlam deŋ,
naŋ àbu àna elimeni, əsəra maŋray zlam a deŋ. »

¹³ Eslini nɪci dəŋgu ga zlam ya Melefit əgraya tay a ni deŋ təbu tidi limis. Zlam ya ti agavəla ni, ya ka haɗ ni, ya a haɗ bu ni akaba zlam ya ti a dəlɔv bu ni təɗəm :

« Məzləbum Bay ya ti e kərsi bu ni,
məzləbum Wur Təmbak ni daya.

Məhəŋgriuru ahàr a haɗ ana tay aɗaba nday təgur zlam deŋ.

Mətəkumi ahar ana tay daya.

Məgrum zlam nday nani deŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. »

¹⁴ Zlam faɗani nakəŋ təɗəm : « Aya nahkay ! » Tàra təɗəma nahkay nahəma, gəɗákani ni tàbəhad mirdim meleher ndiɓa ndiɓa ana haɗ ana Bay ya e kərsi bu ni akaba ana Wur Təmbak ni, təhəŋgriuru ahàr a haɗ ana tay.

6

Wur Təmbak ni ezliri ana mepelkaba wakita

¹ Eslini nipi Wur Təmbak nakəŋ əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita na bəlaŋ gana. Àra əzəkia nahəma, nɪci zlahay ga zlam bəlaŋ e kiɗiŋ ga zlam faɗani ni bu ahənday kay kay akaɗa ga avər ya adi aday ni, əɗəm : « Ra ! »

² Nipi ti pilis bəɗ-bəɗani, mis əki digəsa maŋjəhadani, aləka əfəŋ a ahar bu. Təvia elpindiŋ a, aɗaba esliki meyefiŋeni kà zlam deŋ, əsləka ɔru ga makaɗvani ti məyefiŋ ka zlam keti.

³ Eslini Wur Təmbak ni əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ye cɔ na. Àra əzəkia ti nɪci dəŋgu ga zlam ye cɔ e kiɗiŋ ga zlam faɗani ni bu ni, əɗəm : « Ra ! »

⁴ Nipi pilis nahaŋ ndizeni əhəraya, mis əki digəsa. Maslaŋa gani nani ti təvia maslalam gəɗakana, təvikiva njəɗa ga məzəkibiyu silik ke mis ka haɗ a ti təbazlvu e kiɗiŋ gatay bu.

⁵ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbənəkabiyu wakita na ya mahkər na. Àra àzəkia ti nìci dənğu ga zlam ya mahkər e kidīn ga zlam fadani ni bu ni, àdəm : « Ra ! » Nàmənjoru mək nipi pilis dilin-dilineni àhəraya, maslanja àki digusa, kilu àfən a ahər bu ga makay zlam.

⁶ Nìci dənğu ga maslanja ahəndabiyu e kidīn ga zlam fadani ni bu, àdəm : « Sīngu ge təwi ga rukani asəkum *alkama agodu bəlan ciliŋ, tamal hay ti ni agodu mahkər ciliŋ. » Àhi ana bay ya ti naŋ ke pilis ni keti : « Zum nday ata amal nahəma kijifiŋ ba. »

⁷ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbənəkabiyu wakita ya fadani na. Àra àzəkia ti nìci dənğu ga zlam ya fadani ni àdəm : « Ra ! »

⁸ Nàmənjoru mək nipi pilis àzəvu ata azək àhəraya, maslanja àki digusa. Slimi ga bay nani Kisim, məlan ge *kisim adəboru naŋ kələn. Təvia njədə ana tay ka palahar ga had bəlan a huđ ga fadani ba ga mabazl mis àna maslalam a, àna ləwir a, àna arməwər gərgərana. Təvia njədə ana tay ga magray ti zlam ge gili cudayani tábazl mis daya.

⁹ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbənəkabiyu wakita ya zlamani na. Àra àzəkia ti nipi diksi ga ndam ya tábazl tay adaba tégəskabá ma ge Melefít a akaba tàgrakia sedi a ni. Nday ti təvu a huđ ga məlan *meviyekiki zlam ana Melefít ni bu.

¹⁰ Nday nakən təzlah kay kay, tədəm : « Bay geli gəđakani, nak jireni, nak *nəlatani ; akagrafəŋa seriya kə mis ya təbu ka had, tábazl leli na ti ananaw ? Akatraəvù tay ti ananaw ? »

¹¹ Təra tədəma ma na nahkay nahəma, təbəkì azana bəđ-bədani ka tay dek, təhi ana tay ahkado : « Bəsəma àkiva guzit, adaba bəza ga mən gekəli ndahan təbu təgri təwi ana Melefít akada gekəli ni, Melefít àvia divi ana mis a ti tábazlkivu tay ke kəli. Ahər àdəm tábazlaba tay a dek day kwa. »

¹² Eslini nipi Wur Təmbak ni, àzəkia zlam mandəbənəkabiyu wakita ya muku na. Àra àzəkia ti had adaday kay kay. Fat ègi dilin-dilin akada jembey. Kiyi day ègi ndize akada mimiz.

¹³ Bənğur tətədbiyu e melefít bu, tədəgaya ka had a akada ga bəza ga *wəruv mangalakani ya aməd gəđakani abafəŋa tay kə mən gana ni.

¹⁴ Huđ melefít efedevu akada ga wakita ya efedevu ni, àsləkaba eslina. Həma akaba had ya e kidīn ga dəluv bu ni dek tàsləkaba a məlan gatay ba.

¹⁵ Bəbay ga had ni dek, gəđakani, gəđakani ga ndam slewja, ndam ge elimeni, ndam ya njədə àfən ka tay ni, mis ndahan ni dek, evidi akaba nday ye evidi do ni təbu a ahuzl bu, təbu e kidīn ga huđəkum bu.

¹⁶ Təhi ana həma ni akaba ana huđəkum ni ahkado : « Dəđumkiaya ke leli a, ŋgahumfəŋa leli kə bay manjəhadani dəgama e kərsi ga bay bu na ti èpi leli ba ; ŋgahumfəŋa leli kə Wur Təmbak na daya, adaba àzuma bəruv a.

¹⁷ Adaba vad məzum bəruv gatay dal-dalani ènjia. A vad gani nani ti maslanja àbi amatamfəŋa kə tay a bi. »

7

Ndam ya ti tàhəndakia zlam ge Melefít ka tay a ni

¹ Eslini nipi *məslər ge Melefít fad nday jika jika kə sliri ga məlan fadani dek. Nday təbu təcafəŋa aməd ga məlan na dek ti adaday ka had ni ba, ka dəluv ba akaba ka mənğəhaf ku bəlan ba simiteni.

² Melefit ti Bay ga sifa ; nìpi mēslər gayan̄ nahan̄ keti nan̄ àbu aslākabiya gwar egezi a, zlam ge Melefit ga mahəndakiani ke mis ni àfəŋ a ahar bu. Məslər nakəŋ àzlah kay kay, àhi ana mēslər ndahan̄ fadani ya Melefit àvi njəda ana tay ga magudar haď akaba dəluv ni, àhi ana tay ahkado :

³ « Kàgudarum haď, dəluv akaba məŋgəhaf faŋ ba, si amahəndakia zlam ge Melefit kə meleher ga ndam məgri təwi ana Melefit geli na day kwa. »

⁴ Eslini təcaluaya mis ya ti təhəndaki zlam ge Melefit ka tay na : nday dəbu diŋ àna dəbu kru kru faď mahar faď, nday ge dini gərgərani ge Izireyel ni dek.

⁵ Ge dini ga Zəda mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Rubeŋ mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Gad mis dəbu kru mahar cə,

⁶ ge dini ge Eser mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Naftali mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Manase mis dəbu kru mahar cə,

⁷ ge dini ga Simeyon mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Levi mis dəbu kru mahar cə, ge dini ga Isakar mis dəbu kru mahar cə,

⁸ ge dini ga Zabulon mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Zuzef mis dəbu kru mahar cə, ge dini ge Benjemen mis dəbu kru mahar cə.

Mis macakalavani dal-dal kə meleher ge Melefit

⁹ Eslini nāmən̄joru, nìpi mis macakalavani dal-dal, maslaŋa àcal tay koksah. Nday nani ti mis ga haď gərgərani dek, ga jiba gərgərani dek, ge dini gərgərani dek akaba ya təzləpay ma həma gərgərani ni dek. Nday təbu micikeni jika jika kama ge kərsi ga Bay ni, kə meleher ga Wur Təmbak ni. Nday dek məbakabu məgudi bəď-bəďani, ahar ga təba təfəŋ kà tay dek a ahar bu, tazləbay Melefit àna nan̄.

¹⁰ Nday nakəŋ təzlah kay kay, təďəm : « Təhəngay leli ti Melefit geli manjəhadani e kərsi bu ni nday ata Wur Təmbak ni. »

¹¹ Eslini nìpi *mēslər ge Melefit jika jika təvelinjia ahàr ana kərsi ga bay na, ana gəďakani na akaba ana zlam fadani ya àna sifa na. Nday nakəŋ təbahad mirdim, meleher ndiəa ndiəa ana haď, tazləbay Melefit,

¹² təďəm :

« Aya nahkay !

Melefit geli ni, nak a bay gayak bu, nak kəsəra zlam a.

Məgruk səsi, məhəŋgrukoru ahàr a haď,

adaba kislia ga məgur zlam a dek, nak njəda-njəďani,

nahkay mazləbay kur ga kaŋgay-kaŋgayani.

Aya nahkay ! »

¹³ Eslini gəďakani bəlan̄ e kidiŋ ga nday kru kru cə mahar fadani ni bu àhu ahkado : « Mis nday hini məbakabu məgudi bəď-bəďani ni ti ndamam, təsləkabiya eley ? »

¹⁴ Nəhəŋgrifəŋ, nəhi : « Bay goro, nu nəsər do, nak kəsəra sawan̄ timey. » Nan̄ nakəŋ àhu nahəma : « Hini ti ndam ya ti təbesebiya daliya dal-dalana, təmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefit ndo ni. Nday gani ti ndam ya təbarafəŋa məgudi gatay àna mimiz ga Wur Təmbak a ti məgudi gatay ni tiŋi bəď-bəďani ni.

¹⁵ Azuhva nani ti nday təbu kəlavad micikeni kə meleher ge Melefit nan̄ manjəhadani e kərsi gayan̄ bu, tazləbay nan̄ a ahay gayan̄ bu məlafat akaba məlavad gani do dek. Bay ya ti nan̄ manjəhadani dəgama e kərsi bu ni aməfi ahàr ana tay.

¹⁶ Ləwir aməwər tay va do, yam day amakad tay va do. Fat akaba endif day atəgri arana ana tay do.

17 Adaba mam, Wur Təmbak micikeni e kiđiñ ge kərsi ga bay ni bu ni amajəgay tay, aməhəloru tay ka məlan ga yam ya ti aŋgəz, ədəl day-day do, avay sifa ni. Melefit əna ahar gayan aməgriaba yam tuway ana tay e eri ba dek. »

8

Wur Təmbak ni əndeveriña məzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita na

1 Eslini Wur Təmbak ni əzəkia zlam mandəbaŋakabiyu wakita ya adəskəlani na. Əra əzəkia nahəma, zlam ya a huđ melefit bu ni dek təmbrəŋ madađani, təwər day əbi dədik-dədik, agray minit kru kru mahkər.

2 Eslini nipi *məslər ge Melefit adəskəla micikeni kə meleher ge Melefit ; təbi mezelelim adəskəla ana tay.

3 Nipi məslər ge Melefit nahaŋ əna hijiyem ga gru a ahar bu ; hijiyem ni ti teviyekviyu haf ya ezi akada ge tersel ni. Məslər ge Melefit nakəŋ əra əcikfəŋ kə gəvay ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit ni. Təvia haf ya ezi akada tersel na dal-dal ge meviyekieni ana Melefit ti azək gani mınjikioru ke Melefit, ti Melefit miçi mahəŋgalay zlam ga ndam gayan *njalatani ni dek əna azək ga haf ni. Nahkay məslər nakəŋ eviyekki ka zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit ni, kə meleher ge Melefit naŋ dəgama e kərsi gayan bu.

4 Naŋ əbu eviyek haf ya ezi akada tersel ni nahkay ti azək gani əharaya a ahar gayan ni ba, əcaloru agavəla afa ge Melefit, nahkay Melefit əci mahəŋgalay zlam ga ndam njalatani gayan ni dek.

5 Eslini məslər ge Melefit ni əzay hijiyem ga gru ni, ədaya aku a məlan ya teviyekiki zlam ana Melefit ni ba, əbiviye e hijiyem ga gru ni vu pisl. Əra əbəviya nahkay nahəma ədəvabiyu ka had. Əra ədəvabiya ti avər ədi aday sak kay, huđ melefit əhənday, avər əbay aku asladay məlan, had ədaday dal-dal daya.

Mezelelim adəskəlani ni

6 *Məslər ge Melefit adəskəlani ya mezelelim təfəŋ kə tay adəskəlani ni təslamatavu ge mivi mezelelim gatay ni.

7 Məslər ge Melefit ye enjenjeni e kiđiñ gatay ya adəskəlani bu ni evi mezelelim gayan ni. Əra evia mezelelim na ti koskosay ga avər, aku akaba mimiz mebedeveni tadəgaya ka had a. Had ni əsevü məlan mahkər, palahar gani bəlan aku əzumaba. Kəla məŋ ga zlam mahkər lu ti bəlan e kiđiñ gatayani bu aku eviyekaba. Kəzir mideni dek aku ni əzumaba daya.

8 Eslini naŋ ye cə ni evi mezelelim gayan ni. Əra evia ti zlam nahaŋ gəđakani akada həma, aku əbu azum, tizligiyu a *dəluv gəđakani vu. Nahkay dəluv ni əcekvu məlan mahkər, palahar gani bəlan əgi mimiz.

9 Kəla zlam ya a huđ ga yam bu əna sifa ni mahkər lu ti bəlan e kiđiñ gatayani bu əmət. Kəla *slalah ga yam mahkər lu ti bəlan e kiđiñ gatayani bu əhučkaba ŋguc ŋguc.

10 Eslini naŋ ya mahkər ni evi mezelelim gayan ni. Əra evia ti bəŋgur gəđakani atəđbiyu e melefit bu. Bəŋgur gani nani asladay akada aku ga vala-vala ni. Dəluv ya ka had ya ti yam gani acuhway ni dek ti kəla dəluv mahkər lu bəŋgur ni ədəkiaya ka bəlan gana. Ədəkiaya ka məlan ga yam ya ədəl do na daya.

11 Bəŋgur nani ti slimi gayan Bilek-bilek, esliŋ dəŋgu krec. Kəla dəluv mahkər ya yam gani acuhway ni lu ti bəlan e kiđiñ gatayani bu ni ti yam gani

ègi bìlek-bìlekeni. Mis kay tisia yam na. Tàra tisia yam na ti tàmèta adàba yam ni ègia esliŋ dənġu krec.

¹² Eslini naŋ ya fađ ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti fat àsladay lala va do, akada ècekvu mahkər, tàmèbakia zlam ka palahar bəlan gana. Kiyi day ègia nahkay. Kəla boŋgur mahkər lu ti bəlan e kiđiŋ gatayani bu àsladay va do. Nahkay ga mələfat məlan àsladay lala va do akada masladani gani ècekvu məlan mahkər, tàmèbakia zlam ka palahar bəlan gana. Mələvad gani day nahkay.

¹³ Eslini nàmənjoru keti, nipi məjəvu naŋ àbu ahər driŋ a huđ melefit bu, etəwi kay kay, àdəm : « Wanua ! Daliya ! Daliya àmərəkia ke mis a duniya ba. Məslər ge Melefit təbu mahkər tivi mezlelim gatay ni faŋ ndo. Etivia mezlelim gatay na ti mis atacakali daliya dal-dal. »

9

¹ Eslini naŋ ya zlam ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nipi boŋgur nahan àtədbiyu e melefit bu, àdaya ka hađ a. Təvia lekili ge *evid gəđakani ya a huđ ga hađ bu na.

² Nahkay boŋgur ni àzləkaba evid na. Àra àzləkaba ti azək àhəraya dəl-dəl, azək gani akada ga aku kayani ni. Azək ni àsəki fat mək məlan ègi ziŋ-ziŋ.

³ A huđ ga azək ni bu nahəma, eyəw tàməraya ka hađ na dek slirbiba. Təvia njəda ana eyəw na ga məbal mis akada ga andra na.

⁴ Təhi ana tay ahkado : « Kəgudarum kəzir ba, kəgudarum məŋgəhaf ba, kəgudarum zlam məfətani ndahan ba daya. Grumi daliya ana ndam ya ti tàməndaki zlam ge Melefit ka tay kə meleher ndo ni ciliŋ. »

⁵ Təvi divi ana eyəw ni ga mabazl mis ni ndo, təvi divi ana tay ga məgri daliya ana mis ni kiyi zlam ciliŋ. Eyəw nday nani ti tađal mis ; məwər gani ti akada ga andra ya àbala mis a ti awər ni.

⁶ A huđ ge kiyi zlamani ni bu ni ti mis ni atadəbay kisim àna ahar gatay, ay ti atədi ahər do. Mis ni atawayay məmətani, ay ti atəmət do, kisim ni amacuhwafəŋa kə tay a driŋ.

⁷ Eyəw nday nani ti təzavu akaba pilis ya takoru àna tay ka kadvu ni. Zlam ndahan tək ka tay ka ahər akada elpindiŋ ga gru. Meleher gatayani day akada ge mis ni.

⁸ Məhər ga ahər gatay day zilip zilip akada ga wəl ni. Aslər gatay ni day akada ga mazlahku ni.

⁹ Gugum gatay ni akada məwəlani àna maslpara ga ara. Dađay ga kərpasla gatay ni ahənday akada ge seret ya ti təwəlfəŋa tay kə pilis a, tacuhworu àna tay ka kadvu ti tàmənday ni.

¹⁰ Hutul gatay ni njəda njəda akada ga andra ni. Nahkay kiyi zlam tisliki məgri daliya ana mis àna məbal mis vəkək vəkək àna hutul gatay ni.

¹¹ Eyəw ni ti nday təbu àna bay gatay. Bay gani nani ti agur evid gəđakani ya a huđ ga hađ bu ni. Təzalay naŋ àna ma *Hebri Abadoŋ, àna ma Gres ti ni Apoliyoŋ.*

¹² Daliya ye enjenjeni ni ti àndava. Nihə nahəma, daliya ndahan təbu kama cə.

* 9:11 Abadoŋ, Apoliyoŋ : slimi nday nani awayay adəmva « Bay magudarkaba zlam a. »

¹³ Eslini məslər ya muku ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nìci dənġu ga maslaŋa àhəndabiyu ka gəjək ga məlaŋ fadani ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit kè meleher gayan ni.

¹⁴ Maslaŋa nani àhi ana məslər ya muku, èvi mezlelim ni ahkado : « Picehaba məslər fadani məwəlani kà gəvay ga zalaka gəđakani Efret na. »

¹⁵ Naŋ nakəŋ àra ècia ma ya tēhi na ti èpicehaba məslər fadani na. Məslər nday nani ti Melefit àdaba tay ga moru mabazl mis a : kəla mis mahkər lu takad bəlaŋ gani. Àdaba tay a nahkay ti, ti tğray təwi nani ke vi nani, ke kiyi nani, ka fat nani, ana njemdi nani daya.

¹⁶ Məslər nday fadani ni ti ndam slewja gatay təbu dal-dal, nday àna pilis. Eslini təhu nday miliyem diŋ diŋ cə.

¹⁷ Ere ye ti nipi ni ti nihi : pilis mis təkə ka tay. Mis ni məwəlvani àna maslpara ga kadvu. Maslpara gatay ya təwəlvu àna naŋ ni ndize-ndize akada aku, cekuleti-cekuleti, azaywur-azaywur. Ahər ge pilis ni akada ga mazlahku ni, aku, azək akaba zlam nahaŋ ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni taharaya a ma gatay ni ba.

¹⁸ Zlam nday hini mahkərani ni ti tğri daliya ana mis dal-dal : aku, azək akaba zlam nahaŋ ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Təharaya a ma ge pilis ni ba, təbazl mis : kəla mis mahkər lu takad bəlaŋ gani.

¹⁹ Nahkay pilis ni tisliki məgri daliya ana mis àna zlam ya àniviyu ana tay a ma bu ni. Hutul ge pilis ni day zlam ga kadvu, tğri daliya ana mis àna naŋ. Hutul nday nani akada gavaŋ, ahər təkə ka tay ga məgri daliya ana mis àna naŋ.

²⁰ Mis ndahaŋ təgəjənia. Nday nani ti zlam mahkərani ya ti təbazl mis ni tğri araŋa ana tay ndo. Akaba nani dek təmbatkaba majalay ahər gatay na ndo. Nday təbu tagroru təwi gatay ya ahaslani ni zlam gatay : tazləbay seteni, tagray pəra. Pəra nday nani ti tagraya tay ga gru a, ndahaŋ ge virzegeni a, ndahaŋ ga akur, ndahaŋ ti ni ge biyem. Zlam nday nani tipi divi do, tici slimidi do, təsawaday koksah daya.

²¹ Mis nday nani ya təgəjəni ni təmbatkaba majalay ahər gatay na ndo : təmbərəŋ matak gatay ni ndo ; təbu təbazl mis, tagray mesəwehvu, tigi akal kekilenja zlam gatay.

10

Məslər ge Melefit akaba wakita gəziteni

¹ Eslini nipi *məslər ge Melefit nahaŋ njəda-njədani àharaya e melefit ba. Məslər gani nani àbakababiyu endəwi ga maklaəsal, ahər gayan ni mefeđeni àna makwal, meleher gayan akada fat, asak gayan day təzavu ata arəd ga aku ya agəs zlam gəđək ni.

² Wakita gəziteni àfəŋ kà məslər ni a ahar bu məzləkabana. Àfəkadki asak ga dəf gayan ni ka *dəluv gəđakani, asak ga gəjar gayan ni ti ni ka həd.

³ Naŋ nakəŋ àzlah kay kay akada ga mazlahku ya avalahay ni. Àra àzlah nahkay ti nìci avər ahəŋgrifəŋbiyu, àdi aday sak adəskəla.

⁴ Nàra nìcia ga avər ya àdi aday na ti nawayay nəbəki ere ye ti aday ga avər tədəm ni. Ay ti nìci dənġu ga maslaŋa nahaŋ àhəndabiyu e melefit bu, àdəm : « Ere ye ti aday ga avər tədəm ni ti kəbəki ba, kəhi ma gani ana maslaŋa ba daya. »

⁵ Eslini məslər ge Melefit ya ti àfəkadki asak bəlaŋ ka dəluv gəđakani, asak bəlaŋ gani ti ni ka həd ni àtəloru ahar ga dəf agavəla,

⁶ àmbaɗay àna slimi ge Melefít ðak aɗaba Melefít ti naŋ àbu ga kaŋgay-kaŋgayani, àgraya mɔlaŋ ya agavɔla na akaba zlam ya ti a huɗ gani bu na ðek, àgraya haɗ akaba zlam ya ti tàki na ðek, àgraya yam akaba zlam ya ti a huɗ gani bu na ðek. Mɔslɔr ge Melefít na kɔŋ àmbaɗay, àɗɔm : « Ere gani ara agravu nihi hɔya eɗeɗiŋ, sarta gani àbi.

⁷ Ay ka fat ya ti mɔslɔr ge Melefít ya ti aɗaskɔlani ni emivia mezlelim gayan na nahɔma, Melefít emendeveriŋ zlam gayan maŋgahani ni. Zlam maŋgahani nani ti àhia ma gana ahaslana ana ndam mɔgri tɔwi ya taheŋgaray *pakama gayan na. »

⁸ Eslini maslaŋa ya ti àhubiyu ma kwa e melefít bu ni àhu keti : « Ru kaza wakita mɔzlɔkabana ya àfɔŋ a ahar bu kà mɔslɔr ge Melefít micikeni jika, asak bɔlaŋ ka ðaluɔ gɔɗakani, asak bɔlaŋ gani ti ni ka haɗ na ni. »

⁹ Nahkay nàrɔkioru ka mɔslɔr na kɔŋ, nàhi mɔvu wakita guziteni ya àfɔŋ ni. Eslini àhɔŋgrufɔŋ, àhu : « Za ti kàndavù. A ma gayak bu nahɔma, amanja new-new akaɗa amu, eminjua a huɗ va ti emigi ñilek-ñilek. »

¹⁰ Eslini nàzafɔŋa wakita guziteni na kà mɔslɔr na, nàvi ana ma tiyuk. A ma goro bu nahɔma, new-new akaɗa amu, ay nàra nànda ti ègia ñilek-ñilek a huɗ goro ni ba.

¹¹ Tàhu keti : « Melefít àɗɔmkia ma ka jiba gɔrgɔrana, ke mis ga haɗ gɔrgɔrana, ke mis ya aɗɔm ma hɔma gɔrgɔrana, akaba àki ka bɔbay gatayana ðek. Ahàr àɗɔm kàheŋgri ma gayan nani ana tay kwa. »

11

Ndam sedi cɔ

¹ Eslini tàvu fifiŋ ga mɔgur zlam, tàhu : « Cikaba, kôru kàgur *ahay gɔɗakani ge Melefít ni akaba mɔlaŋ meviyekiki zlam ana naŋ ni àna naŋ. » Tàhu : « Calaba mis ya tàbu taheŋgalay Melefít a dalaka ga ahay gani bu na daya. »

² Ay ti tàhu : « Kàgur dalaka ya e mite bu ni ba, mbrɔŋ nahkay aɗaba Melefít àmbrɔŋja mɔlaŋ gani nana ana nday ya ti nday ndam *Zude do na. Nday gani nani atazum kɔsa *nɔlatani ni kiyi kru kru faɗ mahar cɔ. »

³ Tàhu keti : « Melefít àɗɔm : “Anɔslɔroru ndam sedi goro bebem cɔ mɔbakabu mbolu ka vu akaɗa ga azana ni, nday gani atàhi pakama goro ana mis vaɗ ðɔbu àna ðiŋ ðiŋ cɔ àna kru kru muku.” »

⁴ Ndam sedi cɔeni ni ti maŋgɔhaf cɔ, maŋgɔhaf nday nani ti *oliviye. Nday ceŋgel cɔ daya. Ndam sedi nday nani tàbu micikeni kè meleher ga Bay geli. Bay geli gani agur duniya ni ðek.

⁵ Tamal maslaŋa awayay agri cuɗay ana tay nahɔma, aku amahɔraya a ma gatay ni ba, emihiriŋ naŋ. Nahkay ndam ezir gatay ni ðek atatamfɔŋa kà tay a do, atamɔt.

⁶ Ka ya ti ndam sedi cɔeni ni nday tàbu taheŋgri ma ge Melefít ana mis nahɔma, tisliki mɔhiani ana huɗ melefít àtɔɗaya avɔr a ba, mɔk àtɔɗaya do eɗeɗiŋ, duk abivoru ana mandav ge tɔwi gatay. Tisliki mɔhiani ana yam mɔmbavu mimiz mɔk ambavu eɗeɗiŋ. Tisliki mɔhiani ana mis ga duniya ni tɔcakay daliya gɔrgɔrani ðek mɔk tɔcakay eɗeɗiŋ daya. Tisliki magray zlam akaɗa gatay ya ti tawayani ni.

⁷ Ka ya ti etindeveriŋa mɔheŋgri ma ge Melefít ana mis a nahɔma, araŋa nahaj amahɔraya e *evit gɔɗakani ya a huɗ ga haɗ bu na. Ere gani nani amakavù akaba tay, nɔɗa gayan ni amatam gatay ni, amabazl tay.

⁸ Atəmbər bu kisim gatay ni kà gəvay ge divi a kəsa gəđakani bu, a kəsa ya ti *tədarfəŋ Bay gatay kà təndal ni bu. Slimi ga kəsa gani nani ti maŋgahani : awayay adəmvaba ti *Sodom, ahkay do ni Ezip.

⁹ Eslini mis ge dini gərgərani ni dek, ga had gərgərani ni dek, ga jiba gərgərani ni dek, akaba mis ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek atamənjələŋ kə kisim gatay vad mahkər əna telma. Atəcafaŋa mis ge mili tay a.

¹⁰ Mis ga duniya ni dek atəmərvu adaba təbazla ndam sedi cəeni na. Atəmərvu dal-dal, atəgray wuməri, atavavu zlam, adaba ndam sedi nday cəeni ni təgria daliya ana tay a dal-dal.

¹¹ Ay kələŋ ga vad mahkərani əna telma nahəma, Melefit əhəŋgrivabiyu sifa gayəŋ ana tay a. Sifa ni əra əhuriviya ana tay a ti ticikaba cəkwađ cəkwađ. Eslini mis ya ti təbu tamənjələŋ ana tay ni dek aŋgwaz ədəgakia ka tay a dal-dal.

¹² Təra ticikaba ti tici dəŋgu ga maslaŋa əhəndabiyu kay kay e melefit bu, əhi ana tay ahkado : « Cəlumbiyu ahalay. » Eslini maklađasl əkambah tay, təcəloru əna naŋ e melefit vu. Ka ya ti nday təbu təcəloru e melefit vu nahəma, ndam ezir gatay ni təbu tipioru tay.

¹³ Ka sarta gani nani nahəma, had ədađa ; kəla əhay kru lu ti bələŋ e kidin gatay bu əmbədkaba ; mis dəbu adəskəla təməta azuhva ga had ya ədađay ni. Eslini mis məgəjəni gani ya təmət ndo ni təgra aŋgwaz a dal-dal, nahkay təzləbay Melefit naŋ bələŋ agavəla.

¹⁴ Daliya ye cə ni əndava, ay ti bumvu slim, daliya ya mahkər naŋ əbu ara wudak.

Mezlelim ya adəskəlani ni

¹⁵ Kələŋ gani məslər ya adəskəlani ni əvi mezlelim gayəŋ ni. Əra əvia ti niçi dəŋgu ge mis təhənday kay kay e melefit bu, tədəm : « Nihi nahəma, njəđa ga məgur duniya ni əgia ga Bay geli nday ata Krist *bay gəđakani ya əhəndakia amal gayəŋ a ni. Atəgur duniya dek ga kaŋgay-kaŋgayani. »

¹⁶ Eslini gəđakani kru kru cə mahar fədani maŋjəhadani e kərsi gatay bu gappa gappa kə meleher ge Melefit ni təbəhadı mirdim ana Melefit, meleher gatay ndıba ndıba ana had, təzləbay naŋ,

¹⁷ tədəm :

« Bay geli Melefit njəđa-njəđani,
kwa ahaslani nak kəbu, nak kəbu nihi daya.
Məgruk səsı adaba kəgra təwi əna njəđa gayak a.
Njəđa gayak gani ti dal-dal ətama ge mis na.
Məgruk səsı adaba nak Bay ga zlam dek.

¹⁸ Mis ga had ndahaŋ ni təzumkuka bəruv a dal-dal,
ay nihi ti sarta ga məzumki bəruv gayak ka tay ənjia,
sarta ga magrafəŋa seriya kə mis ya təmət na ni.
Sarta ənjia ge midı zlam ana mis azuhva təwi ya təgruk na ;
ge midı zlam ana ndam mahəŋgaray *pakama gayak
akaba ana ndam *njələtani gayak,
nday ya ti təhəŋgrukoru ahər a had,
gəđakani akaba nday ya ti gəđakani do ni.
Sarta ənjia ge mijin mis ya təbu tijin mis ga duniya na. »

¹⁹ Gəđakani nakəŋ təra tındeveriŋa ma gatay na nahəma, *əhay gəđakani ge Melefit ni əzləkvaaba e melefit ba ; niçi *sahar a əhay gani nani bu. Sahar gani nani adəfaki Melefit *əwəlkabə pakama gayəŋ akaba ge mis a. Kələŋ gani ti

avər àbay aku, dənğu ge mis àhənday a huđ melefıt bu, avər àdi aday sak kay, koskosay ga avər tādəgaya ka had a kay, had day àdaday.

12

Ata wal nday ata arañja gəđakani

¹ Eslini nipi zlam magray ejep nahan ąngazlavu a huđ melefıt bu. Ere gani nani ti wal, azana gayan ka vu ni fat, a huđ asak gayan bu ni ti kiyi. Èfedey ahàr gayan ti ni àna bongur kru mahar cə.

² Wal nani ti nan àna huđ, awayay ewi wur, awər nan, nan àbu azlah, etəwi àna nan.

³ Eslini zlam magray ejep nahan ąngazlavu a huđ melefıt bu keti. Ere gani nani ti zlam ge gili gəđakani ndize, azavu ata kurmbu, ahàr təkı adəskəla, ahàr ni lu mefedeni àna elpindiŋ ga bay, edrem təkı kru ka ahàr.

⁴ Ere gani nani ti àna hutul ; əsi hutul gayan ni ana bongur a huđ melefıt bu, nahkay ti kəla bongur mahkər lu ti balan e kidiŋ gatay bu àdəbiyu ka had. Ere gani nani ècikfiŋ kə wal ya ewi wur ni ; ka ya ti emiweya wur na ti andafəŋa səđək.

⁵ Eslini wal nakəŋ əweya wur zalana. Wur ya əweya ni ti njəda àfəŋ dal-dal ga mahətay mis ga had ga duniya dek àna aday ga ara. Ka ya ti wal ni əweya wur na nahama, təzay wur ni ke weweceni, tōru àna nan kə meleher ge Melefıt, Melefıt nan àbu manjəhadani e kərsi gayan bu.

⁶ Məŋ ga wur ni ti ni àculworu a huđ gili vu ; eslini ti Melefıt àslamatikabə məlan a. A məlan gani nani bu ni ti Melefıt aməfi ahàr vad dəbu àna diŋ diŋ cə àna kru kru muku.

⁷ Kələŋ gani silik əgravu e melefıt bu. Misel * akaba ndam məslər gayan təkədvu akaba kurmbu ni, kurmbu ni akaba ndam gayan ti ni təkədvu akaba tay.

⁸ Ay ti Misel akaba ndam məslər gayan ni tətama kurmbu na akaba ndam gayan na àna njəda. Təgarababiya tay e melefıt ba, təvi divi ana tay ga manjəhadani eslini va do.

⁹ Təgarabiyu kurmbu ni ti nahkay. Nan gani ti gəđakani, nan gavan ya ahaslani ni, nan gani ya agosay mis ga had ni dek ni. Gavan gani nani ti slimi gayan *Seteni, nan ya ti àdəmki ma magədavani ke mis kə meleher ge Melefıt ahaslani ni. Tizligabiyu nan ka had, nday akaba ndam məslər gayan ni dek.

¹⁰ Eslini nıci dənğu ga maslanə nahan àhəndabiyu e melefıt bu kay kay, àdəm :

« Nihı nahəma, Melefıt geli àhəŋga mis a,
məsəra nan àtama zlam a dek àna njəda, nan Bay.

Nihı ti mıpiə Krist gayan na,
ąngazliaya njəda gayan na ana leli a.

Adəba mam, tādəvabiya bay ya ti asəkəđki malfadə
ka bəza ga məŋ geli na ka had a.

Ahaslani nan àbu asəkəđki malfadə ka tay
kə meleher ge Melefıt geli məlafat akaba məlavəđ gani do dek.

¹¹ Ay ti bəza ga məŋ geli ni tiğia tətama nan àna njəda.

Tətama nan a adəba Wur Təmbak ni àmba tay àna mimiz gayan a,
akaba təhia ma ge Melefıt ana mis a,

* 12:7 Ndam Zude tədəm Misel ti gəđakani ga məslər ge Melefıt, əfi ahàr ana ndam Zude ti nan (Deniyel 12.1). Mənjaki ke Zud 9.

tàhi ana tay ma gani nani ti ma ge jiri daya.

Nday gani tàdi slimi ana sifa gatay ndo,
nahkay aṅgwaz àwərfəŋa tay kè kisim a ndo.

¹² Nihi tàgara Seteni e melefít ba nahəma,
huď melefít məmərnu akaba lekələm ya kəbum a huď gani bu ni.
Ay ti lekələm ya ka had ni akaba zlam ya a *dəluv gəďakani bu ni ti
akəgrum daliya adaba Seteni àhərkiaya ke kuli a.

Naŋ gani ti àzuma bəruv a dal-dal

adaba àsəra sarta ya təvi ni àgəjəni gəďak va do. »

¹³ Ka ya ti kurmbu ni àsəra tizligabiya naŋ ka had a nahəma, àcuħwaləjoru
ka wal ya ti èweya wur zalana nakəŋ a ni.

¹⁴ Ay ti tàbia kərpasla ana wal na cə akada ga məjəvu gəďakani na, ti wal ni
məħororu e gili ka məlan gayəŋ ya ti Melefít aməfi ahər vi mahkər ana telma
ni. Amanjəhad eslini ti driŋ driŋ akaba gavaŋ ni. Nahkay gavaŋ ni emisliki
məəkiani koksah, aməgri araŋa do.

¹⁵ Eslini gavaŋ ni àvələhaya yam a dal-dal akada zalaka ti yam ni mōru
mazay wal ni.

¹⁶ Ay ti had àjənakia wal na, àdahvu, èsiaba yam ya ti gavaŋ àvələhaya na.

¹⁷ Gavaŋ ni àra èpia nahkay ti àzumkia bəruv ka wal na dal-dal. Bəza ga wal
ni təgəjənia, nahkay gavaŋ ni àŋgukioru ka tay. Bəza nday nani ti ndam ya ti
təgəskabá *Divi ge Melefít akaba pakama ga Yezu a ni.

¹⁸ Eslini kurmbu ni ècik jik ka dəŋ-dəŋ ga *dəluv gəďakani.

13

Zlam araŋa nday cə

¹ Eslini nipi araŋa nahaŋ àhəraya a *dəluv gəďakani ni ba. Ere gani nani ti
ahər adəskəla, edrem kru. Edrem ni lu mēfedeni àna elpindiŋ ga bay. Ka ahər
gayaŋ ni ti slimi tàki məbəkiani ; slimi nday nani ti ge mindivi Melefít.

² Ere gani nani ti akada mavay, asak gani àna ehəď gəďakani akada ga zlam
ge gili cudayani ni, pakama gani day akada ga mazlahku ni. Kurmbu ni àvi
njəďa gayaŋ ana ere gani nani ; àvi divi ga manjəhadviyu e kərsi ga bay gayaŋ
vu, àvi njəďa dal-dal ga məgur məlan daya.

³ Nipi ahər ge ere gani nani bəlan akada təgria ambələk a, àməta. Ay ti
ambələk ya təgri ga makad naŋ àna naŋ ni èpifinja. Àra èpifinja ti àgria ejep ana
mis ga duniya na dek ; nahkay ti təgəskabá ma gayaŋ a, tàďəbay naŋ.

⁴ Mis ni dek tàbəhad mirdim, tàzləbay kurmbu ni azuhva njəďa gayaŋ ya àvi
ana ere gani nani ni. Tàbəhad mirdim, tàzləbay ere gani nani daya. Təďəm :
« Way azavu ata ere hini way ? Way akadvafəŋya tata way ? »

⁵ Təvia divi ana ere gani nana ge miji zlabay akaba ge mindivi Melefít a.
Təvia divi ga magray təwi gayaŋ a kiyi kru kru fad mahar cə.

⁶ Nahkay ànjəki ka makəmkni ma magədavani ke Melefít, ke slimi ge Melefít,
ka məlan manjəhad gayaŋ akaba ka nday ya ti e melefít bu ni.

⁷ Təvia divi ga makadvana akaba ndam ge Melefít a akaba ge meyefinjeni kà
tay a. Təvia divi ga məgur mis ga jiba gərgərana dek, ge dini gərgərana dek,
ga had gərgərana dek akaba mis ya təzlapay ma həma gərgərana dek ni.

⁸ Nahkay mis ga had ni dek atabəhad mirdim kè meleher gayaŋ, atazləbay
naŋ : nday ya ti atazləbay naŋ ni ti slimi gatay àbi məbəkiani ka wakita ga
sifa bi kwa ka mənəki ga duniya. Wakita nani ti àfəŋ ka Wur Təmbak ya
tàkad naŋ ahaslani ni.

⁹ Maslaṇa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mīci pakama hini ya nədəm ni :

¹⁰ Maslaṇa ya ti tiweya naŋ ga mægəs naŋ ge evidi a nahəma, atəgəs naŋ, amoru migi evidi ededīŋ. Maslaṇa ya ti tiweya naŋ ana maslalam a ti atakađ naŋ àna maslalam ededīŋ. Nahkay ti ahàr àdəm ndam ge Melefit tēbesey, tàmbrəŋ məfəki ahàr ka Yezu ba.

¹¹ Esline nipi arəŋa nahaŋ, àhəraya a hađ ba. Ere gani nani ti edrem tàki cə akada ga wur təmbak ni, ay ti azlapay akada ga kurmbu ni.

¹² Ere gani nani ti àgray zlam ya mis tipi day-day ndo ni àna njəda ge ere nahaŋ ye enjenjeni ni. Àgray ti kè meleher ge ere ye enjenjeni ni. Àfəki ŋgasa ke mis ga duniya ni dek akaba zlam ya ka hađ ni dek ga məhəŋgrioru ahàr a hađ ana ere ye enjenjeni ya ti təgri ambələk ga makađ naŋ mək ambələk gani epifinja ni.

¹³ Ere gani nani ti àgra zlam magray ejep kay kè eri ge mis a ga mađafakiani naŋ àbu àna njəda. Zlam gayaŋ ya àgray, àtama ejep ndahaŋ a ni ti nihi : àzəbiyu aku e melefit bu, èzligaya ka hađ a kè eri ge mis dek.

¹⁴ Aḡosay mis ga duniya ađaba təvia divi ga magray ejep kè meleher ge ere ye enjenjeni na. Àhi ana tay ahkado : « Ləmumaya zlam ga pəra azavu akada ere ya təgri ambələk amal amət mək àŋgaba ni. Kələmumaya zlam ga pəra na ti kəhəŋgrumioru ahàr a hađ. »

¹⁵ Esline təvi njəda ana ere ye cə ni ga məvi sifa ana zlam ga pəra ni. Nahkay zlam ga pəra ni esliki mazlapani, àhi ana mis ti tábazl ndam ya ti təhəŋgrioru ahàr a hađ do ni.

¹⁶ Ere gani nani àfəki ŋgasa ke mis dek, gəđákani akaba nday ya ti gəđákani do ni, ndam ge elimeni akaba ndam talaga, evidi akaba nday ya ti nday evidi do ni, ti tãhəndaki zlam ge ere gani nani ka tay ka ahar ga đaf ahkay do ni kè meleher.

¹⁷ Maslaṇa ya ti zlam mahəndakiani ni àki bi ni ti àsəkum zlam koksah, àsəkumoru zlam koksah daya. Zlam mahəndakiani nani ti slimi ge ere nani, zlam macalani daya.

¹⁸ Ahalay ti ahàr àdəm mis təjalaki ahàr lala kwa. Maslaṇa ya ti àsəra zlam a nahəma, aməsər zlam macalani nani. Zlam macalani nani ti slimi ge mis, zlam macalani nani ti diŋ diŋ muku àna kru kru muku mahar muku.

14

Ndam ge Melefit tidi limis

¹ Esline nipi Wur Təmbak micikeni jika ka həma *Siyon ; nday akaba mis dəbu diŋ àna dəbu kru kru fađ mahar fađ. Mis nday nani ti slimi ga Wur Təmbak ni akaba ga Bəŋani àki məbəkiani ka tay kè meleher.

² Esline nīci dəŋgu ge mis àhəndabiyu e melefit bu akada ga yam ya ahənday a zalaka gəđakani bu ni, akada ga avər ya adi aday ni. Dəŋgu gani nani ya nīci ni ti ahənday àbəlāy akada ge tində ya mis tivi ni.

³ Mis nday nani təbu tidi limis məwəni kè meleher ga Bay manjəhadani e kərsi gayaŋ bu, kè meleher ge mis gəđákani akaba kè meleher ga zlam fađani ni. Limis nani ti maslaṇa ya àsəra midena ni ti àbi, si nday dəbu diŋ àna dəbu kru kru fađ mahar fađani ya ti Melefit àmba tay a duniya ba ni kwa.

⁴ Nday gani nani ya tidi limis ni ti nday njəlata, təbia slimi àna vu gatay a, təsər wál day-day ndo. Ka mələŋ ga Wur Təmbak ya akoru ni dek nday nani

tadāboru naḡ. Nday gani ti Melefīt àmba tay e kiḡiḡ ga ndam ga duniya ba ti tiḡi ndam gayanḡ, nday akada ma ga zlam ya tavi ana Melefīt ni.

⁵ Ndam nday nani ti mis ticifija ma ga malfada ka tay a day-day ndo, taḡḡatfaja zlam magudarani ka tay a ndo daya.

Māslār ge Melefīt mahkār

⁶ Eslini niḡi *māslār ge Melefīt nahanḡ ahār driḡ a huḡ melefīt bu. Māslār gani nani naḡ àbu azibiyu *Ma Mūweni Sulumani ya amandav day-day do ni ana mis ga duniya ; ana mis ga haḡ ḡāḡḡarani dek, ana jiba ḡāḡḡarani dek, ana dini ḡāḡḡarani dek akaba ana mis ya tēzlapay ma hama ḡāḡḡarani ni dek.

⁷ Māslār ni āzlapay kay kay, àḡām ahkado : « Grumfaja aḡḡwaz kē Melefīt a, zlabum naḡ adaba sarta ya ara aḡrafaja seriya kē mis a ni enjia. Haḡgrumioru ahār a haḡ ana Melefīt : naḡ ti āḡraya mālanḡ ya agavēla na, āḡraya haḡ a, āḡraya *ḡaluv ḡadākana akaba āḡraya mālanḡ ya yam ndahanḡ a. »

⁸ Eslini niḡi māslār nahanḡ àrālajoru, àḡām ahkado : « Kesa ḡadākani Babilonḡ ni àmbadkaba, àmbadkaba besek-besek. Aḡahia magudar zlam gayanḡ akaba hala gayanḡ ana mis ga duniya dek ; hala gani nani ti àmbrāḡ day-day ndo. Magudar zlam gayanḡ ni ēviyikaba ahār ana mis ga duniya dek akada ga zum na. »

⁹ Eslini niḡi māslār nahanḡ ya mahkār àrālajoru. Àḡām ma kay kay, àḡām ahkado : « Maslanḡ ya ti ahāḡḡrioru ahār a haḡ ana aranja akaba ana pēra gayanḡ, ahkay do ni zlam mahāndakiani gayanḡ ni àki ke meleher ahkay do ni ka ahar nahama,

¹⁰ amacakay daliya dal-dal adaba Melefīt àzumkia bōruv a. Melefīt amāḡri daliya ti akada ga zum ya tēcahkivu yam ndo akad mis ni. Ndam nday nani atāhuriyu a aku vu, atāhuriyu a zlam nahanḡ ya aku aḡas akada ga asas ya aku aḡas ni vu. Atacakay daliya kē meleher ga māslār ge Melefīt akaba kē meleher ga Wur Tāmbak ni.

¹¹ Aku ya amāḡri daliya ana tay ni ti azāk gani amācaloru agavēla, amandav day-day do. Maslanḡ ya ti ahāḡḡrioru ahār a haḡ ana aranja ni akaba ana zlam ga pēra ya azavu akaba ere gani nani, ahkay do ni zlam mahāndakiani ge ere gani nani àki ni ti amāpāsaba do, amagraḡ daliya mālafat akaba mālavad gani do dek ga kaḡgay-kaḡgayani. »

¹² Nihi ti lekūlum ndam ge Melefīt ahār àḡām si kebesum kwa, lekūlum ya ti kēḡasumkabā *Divi ge Melefīt akaba kēfumkia ahār ka Yezu a ni.

¹³ Eslini niḡi dāḡḡu ga maslanḡ nahanḡ àhāndabiyu a huḡ melefīt bu, àhu ahkado : « Bēki ma hini : “Ndam ya ti tēfēki ahār ka Bay geli, tēbu akaba naḡ akada mis bēlanḡ, tēmatvū a huḡ gani bu nahama, ku kani tēmārvu.” » *Māḡuf Njēlatani àḡām : « Iy, nahkay eḡeḡiḡ, tāḡra tēwi zlēzladana, ay nihi ti tēpāsaba, adaba zlam sulumani ya tāḡray ni ējiji do, atēlabu àna naḡ ga kaḡgay-kaḡgayani. »

Ere ye ti amagrakivu ke mis ka mandav ga duniya ni

¹⁴ Eslini niḡi maklabas bēḡ-bēḡani, zlam nahanḡ àki manjēhadkiani diḡusa. Zlam gani nani ti mis, mēḡeḡeḡ ahār àna elpindiḡ ga bay, elpindiḡ nani ga gru ; mēvād mēzumani àfaja a ahar bu daya.

¹⁵ Eslini niḡi *māslār ge Melefīt nahanḡ àhāraya a *ahay ḡadākani ge Melefīt ni ba, naḡ àbu ahikaboru ma kay kay ana maslanḡ ya ti manjēhadkiani diḡusa ka maklabas ni. Àhi ahkado : « Za mēvād ḡayak na ti kābaz, adaba sarta gani enjia, zlam àndaha ka haḡ a. »

¹⁶ Àra àdèma nahkay ti maslaŋa ya ti maŋjəhadkiani ka maklaḅasl ni àzay məvəd ni, àbazaba zlam ya ka haḍ na dek.

¹⁷ Eslini nipi məslər ge Melefit nahaŋ e melefit bu, àhəraya a ahay gəḍakani ge Melefit ni ba. Naŋ nani day məvəd məzumani àfəŋ a ahar bu.

¹⁸ Nipi məslər ge Melefit nahaŋ keti àhəraya ka məlaŋ ya ti teviyekiki zlam ana Melefit na ; naŋ nani ti abi slimi ana aku ya teviyek zlam àna naŋ ni. Naŋ àbu ahikaboru ma kay kay ana məslər ya ti məvəd məzumani àfəŋ a ahar bu ni. Àhi ahkado : « Za məvəd na, ru a duniya vu, ahar ga məŋ ga zlam təndəha, ru kàslay. »

¹⁹ Nahkay məslər nakəŋ àzay məvəd ni, àslay ahar gani ka haḍ ni dek, àbiyu ka məlaŋ ya ti təḍufəŋa yam gana ni. Məlaŋ gani nani ti adafaki məlaŋ ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam ga *duniya, aməzumki bəruv ka tay dal-dal ni.

²⁰ Məlaŋ ya ti təḍuc bəza ga zlam ni ti a aləŋ ga kəsa. Ka ya ti təḍuc ni ti mimiz àhəraya sawaŋ, do ni ti yam ga bəza ga zlam ni do. Mimiz ni àŋgəzaya kay akada ga yam ga zalaka na. Àŋgəzoru driŋ agray ezewəd dəbu kru mahar cə. Zileŋ gani anday pilis agəjəni ahər gani cesla cilij.

15

Məslər ge Melefit təzəkibiyu daliya adəskəla ke mis

¹ Eslini ti nipi zlam magray ejep nahaŋ gəḍakani a huḍ melefit bu : nipi *məslər ge Melefit adəskəla àna daliya adəskəla a ahar bu. Kələŋ ga daliya nday nani ti daliya ndahaŋ atələbi va bi, adəba Melefit emendeveřiŋ məzum bəruv gayəŋ ni àna tay.

² Eslini nipi zlam nahaŋ akada dəluv mebedeni akaba aku, asladay akada ga kutrum ni, ahələba eri a vərut. Nipi ndam ya ti tēyefiŋa kà araŋa na, təhəŋgrioru ahər a haḍ ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo, təwayay zlam macalani ge slimi ge ere gani nani ndo ni daya. Nday təbu micikeni jika jika ka ahər ga dəluv ni ; tində təfəŋ kà tay a ahar bu, tində nday nani ti Melefit àbi ana tay.

³ Nday təbu tidi limis ge Məwiz bay məgri təwi ana Melefit ni akaba limis ga Wur Təmbak ni. Limis ya tidi ni ti nahkay hi :

« Bay geli Melefit, nak Bay njədə-njədəni, təwi gayak ya kagraŋ ni gəḍakani, àbəlāy àtam zlam dek. Kəgur haḍ ni dek, zlam gayak ya kagraŋ ni dek kigeni, nak jireni.

⁴ Bay geli, maslaŋa ya ti àgrafuka aŋwaz a do ni ti way ?

Maslaŋa ya adəm àzləbay kur do ni ti way ?

Adəba nak cilij nak kəbu njələta.

Mis ga duniya dek atara atəhəŋgrioku ahər a haḍ adəba tipia kur a kagraŋ zlam ni dek kigeni. »

⁵ Eslini nipi zlam nahaŋ keti : *ahay gəḍakani ge Melefit ya a huḍ melefit bu ni məzləkabana. A huḍ ga ahay nani bu nahəma, ahay nahaŋ *mivicieni àvu : Melefit aŋgazlivu ana mis eslini.

⁶ Eslini nipi məslər ge Melefit adəskəla ya təzəkibiyu daliya ke mis ni təhəraya a ahay gəḍakani nani ba. Təbakababiyu azana bəd-bədani talla talla, ku way way do məwəl gugum àna maslpara ga gru.

* 14:18 Məŋ ga zlam ya məslər ni àdəmki ma ni ti *viŋ.

⁷ Eslini bəlan e kidin ga zlam fadani ni bu eđi hijiyem ga gru bəlan bəlan ana məslər ge Melefıt adəskəlani ni. Hijiyem ga gru ni ti məzum bəruv ge Melefıt mərhvani pisl pisl. Melefıt ti naŋ əbu əna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani.

⁸ Eslini ahay gəđakani ge Melefıt ni arəhvu əna azək. Azək nani ti adafaki Melefıt ti gəđakani, naŋ njeđa-njeđani. Maslaŋa ya ti esliki məhuriyani a ahay gəđakani ni vu ni ti əbi, si tigi daliya adəskəlani ya məslər adəskəlani təhəlbiyu ni amandava day kwa.

16

Məslər tabaya daliya adəskəlani na ka had a

¹ Eslini nıci dənğu ga maslaŋa nahaŋ əhəndabiyu kay kay a *ahay gəđakani ge Melefıt ni bu, əhi ana *məslər adəskəlani ni ahkado : « Dəgum kəbumoru məzum bəruv ge Melefıt ya təvu e hijiyem adəskəlani bu ni ka had. »

² Məslər ye enjenjeni ni ərə bəruv məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni ka had. Əra əbaya ti ambələk magədavani awər dal-dal əbikabaya ana ndam ya ti zlam ga arana ni mahəndakiani ka tay akaba təhəngrioru ahər a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani na.

³ Məslər ye cə ni ərə əbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni a *dəluv gəđakani vu. Əra əbiya ti yam ga dəluv ni egi akada mimiz ge mis məmətani, nahkay zlam ya təvu əna sifa a dəluv ni bu ni dek təmət.

⁴ Məslər ya mahkər ni ərə əbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni a zalaka vu akaba ka məlan ga yam ya aŋgəzoru, ədəl do ni. Əra əbiya ti yam ni dek egi mimiz.

⁵ Eslini nıci dənğu ga *məslər ge Melefıt ya əbi slimi ana yam ni, ədəm ahkado :

« Nak Melefıt nak njələta, kwa ahaslani nak kəbu, nihi day nak kəbu.

Seriya gayak ya kəgray ni ti seriya ge jiri.

⁶ Seriya ge jiri ti adaba mis təbazla ndam gayak akaba ndam mahəngaray *pakama gayak a.

Təbazl tay ti mimiz əŋgəzaya ;

nahkay kəvia mimiz ana tay ge misena.

Kəgri ana tay nahkay ni ti kigeni. »

⁷ Eslini nıci dənğu ga maslaŋa nahaŋ əhəndaya kay kay ka məlan ya teviyekiki zlam ana Melefıt ni, ədəm ahkado : « İy, Bay geli Melefıt, nak njədə-njeđani, seriya gayak ya kəgray ni ti ge jiri, kigeni daya. »

⁸ Məslər ya fad ni ərə əbəkaiya məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu na kə fat a. Əra əbəkaiya ti təvia divi ana fat na ga meviyekaba mis a halaw-halaw.

⁹ Fat ni əra eviyekaba mis na halaw-halaw ti mis ni tindivi Melefıt adaba əslərki biyu daliya nday nani ka tay ni ti naŋ. Akaba nani dek mis ni təmbatkaba majalay ahər gatay a ndo, tədəm Melefıt naŋ gəđakani agur zlam dek ndo daya.

¹⁰ Məslər ya zlam ni ərə əbəkaiya məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu na ke kərsi ga arana na. Əra əbəkaiya ti məlan ge ere gani nani ya agur ni egi ləvəŋ təbədəm. Nahkay mis ni təhəpədkaba arəd gatay əna əslər azuhva daliya gatay ya tagray na.

¹¹ Ay ti təmbatkaba majalay ahər gatay a ndo, təmbrəŋ zlam magudarani gatay ni ndo daya, tindivoru Melefıt agavəla sawan azuhva ambələk gatay ni akaba daliya ndahaŋ ya təgray ni.

¹² Məslər ya muku ni òru àbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni a zalaka gəđakani Efret ni vu. Àra àbiya ti yam ni àđalaba a zalaka ni ba dek. Àra àđalaba nahəma, bəbay ya gwar egezi ni tənğəta divi ga masləkabana gwar a zalaka ni ba. *

¹³ Eslini nipi seteni nday mahkər təzavu akaba gwedeđik ; bəlan əhəraya a ma ga kurmbu ni ba, bəlan a ma ga arəna ni ba, bəlan gani ti ni a ma ga bay mahəngaray *pakama ga malfada ni ba. †

¹⁴ Nday nani ya təhəraya ni ti seteni, təbu tagray zlam magray ejep. Təəkioru ka bəbay ga had ni dek ga maṅgasikabu ahər ana tay ti təkədvafəṅva kə Melefit a. Ka fat ya ti zlam gani nani amagravu ni ti Melefit Bay njəđə-njəđəni aməngazlaya njəđə gayan a àki ka zlam a dek.

¹⁵ Yezu əđəm : « Bumvu slimi lala, adaba anara ti akada ga zal akal ni ; mis təsar sarta gani do. Maslanja ya ti ajəgay nu, anjəhad eri, nan əbu əna azana gayan ka vu nahəma, məmərvu, adaba etipi nan a mahayma ga məbəki mimili do. »

¹⁶ Seteni ni tənğasikabu ahər ana bəbay ni ka məlan ya təzalay əna ma *Hebri Harmagadon ni.

¹⁷ Məslər ya adəskəla ni òru àboru məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni kə aməd. Àra əbaya ti dənğu əhəndabiyu kay kay a ahay gəđakani ge Melefit ni bu, ka məlan ge kərsi ge Melefit ni. Əđəm : « Nihiti ni əndava. »

¹⁸ Eslini avər əbay aku, ədi aday, dənğu ndahan təhənday daya. Had ədaday dal-dal : kwa ka sarta ya Melefit əgraya mis ka had a ku kani, had ədaday akada nani ndo.

¹⁹ Had ədahvu, kəsa gəđakani ni ədevu məlan mahkər. Kəsa ndahan ya ka had ni day təbesva. Babilon kəsa gəđakani ni əgəjazlki ahər ke Melefit ndo : Melefit əvi məzum bəruv gayan dal-dalani ya e hijiyem bu ni, ti misəba dek ka ahar ge etekwey a.

²⁰ Had ya e kidin ga yam bu ni dek təsləkaba ka məlan gatay na, təbi va bi ; həma day təbi, tıpıvu va do.

²¹ Koskosay gəđakani tədəgabiya a huđ melefit bu, tədəgakiya ke mis a, bəlan gani mədəs gani agray kilu kru kru fađ. Daliya gani nani ti ətama njəđə ge mis a dal-dal, nahkay tındivi Melefit azuhva koskosay ya tədəgakiya ka tay a ni.

17

Wal hala gəđakani

¹ Eslini bəlan e kidin ga *məslər ge Melefit adəskəlani ya hijiyem ga məzum bəruv ge Melefit təfəṅ kə tay ni arəkua, əhu ahkado : « Nihiti Melefit ara atrađ wal hala gəđakani ni. Ra nəđəfukki daliya gayan ya tara təgri ni. Wal hala nani ti awayay adəmvaba kəsa gəđakani ya kə gəvay ga zalaka gərgərani ni. »

² Bəbay ga had ni təgra hala akaba nan a, mis ya ka had ni day təgrafəṅa mesəwehva, əviyiya ahər ana tay a akada ga zum na. »

³ Eslini məslər ni əzoru nu a huđ gili vu ; əzoru nu ti əna njəđə ga *Məsuf ge Melefit. Nöru nınjua ti nipi wal nahən manjəhadani digəsa àki kə arəna ndizeni. Ere gani nani ti ahər adəskəla, edrem kru, kə vu gayan ni dek slimi ge mindivi Melefit àki məbəkiyanı nğəredəda.

* **16:12** Bəbay ya gwar egezi ni ti tawayay mara magray silik akaba ndam ge Melefit. † **16:13** Bay mahəngaray pakama ga malfada ni ti arəna ye cu ni (13.11-18).

4 Wal ni ti ni mɔ̀bakabu azana ŋgɔ̀zani * akaba azana ndizeni ; naŋ meŋguledveni àna zlam ga gru, àna akur sulumani, àna ebirli daya. Hijiyeŋ ga gru àfəŋ a ahar bu. Hijiyeŋ gani nani ti zlam magədavani mizeni àvu a huɗ gani vu mərəhvani piɗl. Zlam magədavani nani ti hala gayan ya agray ni.

5 Kè meleher gayan ni ti slimi àki mɔ̀bəkiani, slimi gani nani maŋgahani, nihi : « Babilon kɛsa gədakani, məŋ ga ndam hala akaba zlam magədavani ge mis ga haɗ ya tagray ni dek. »

6 Nipi wal ni èsikaba mimiz a, eviyi ahàr. Mimiz gani nani ti ga ndam ge Melefit ya tàbازل tay adaba tɛmbrəŋ məfəki ahàr gatay ka Yezu do ni.

Nàra nìpia wal na ti àgrua ejep a dal-dal.

7 Eslini məslər ni àhu ahkado : « Agruk ejep emiteni ti kamam ? Nəhukaba ma maŋgahana àki ka wal na akaba ka arəŋa ya ti naŋ àki maŋjəhadkiani digusa, ahàr adəskəla akaba edrem kruani na.

8 Ere ye kipi ni ti ahaslani naŋ àbu, ay nihi ti naŋ àbi va bi. Aməcalaya e *evid gədakani ya a huɗ ga haɗ bu ni ba ; aməcalaya ti ara eji hɛya. Ndam ga *duniya ya ti slimi gatay àbi mɔ̀bəkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mənəkəi ga mələŋ ni, ka ya ti etipi ere nani ni ti aməgri ejep ana tay. Aməgri ejep ana tay ti adaba ahaslani naŋ àbu, ay nihi ti naŋ àbi mək aməŋgaya keti palam. »

9 Àhu keti : « Ahàr àdəm mis təjalaki ahàr ke ere gani nani lala, àna məsər zlam daya. Ahàr adəskəlani nday nani ti həma adəskəla ya wal anjəhadki ni. † Nday gani bəbay adəskəla daya.

10 A huɗ ga bəbay adəskəlani ni bu ni ti bəbay zlam tɛndeveriŋa məzuma bay gatay a àndava. Naŋ ya muku ni ti naŋ àbu a bay gayan bu mba. Naŋ ya adəskəla ni ti ni sarta gani gayan ènjia faŋ ndo. Sarta gani gayan eminjia ti aməpəsviyya a bay ni bu do.

11 Ere ye ti ahaslani naŋ àbu, ay nihi ti naŋ àbi ni ti naŋ naŋani bay ya azlalahkər. Naŋ àkibu ka bəbay adəskəlani ni daya, mək amoru mijiji.

12 « Edrem kruani ye kipi, àki ni ti awayay adəmvaba bəbay kru, təhuriyya a bay gatay vu faŋ ndo. Sarta gatay eminjia ti atəzumkabu bay akaba ere gani nani, ay ti atəpəsviyya do.

13 Bəbay kruani ni dek ma gatay bəlan, təgri təwi ana ere gani nani àna nɔ̀dɔfa gatay dek.

14 Atakadɔvafəŋva kà Wur Təmbak na, ay ti Wur Təmbak ni emihiti tay, adaba naŋ Gədakani ga bəbay ndahaŋ ni dek, naŋ Bay ga bəbay dek. Ndam ga Wur Təmbak ni ethiti bəbay nday kruani ni daya, adaba Wur Təmbak ni adaba tay a, àzalay tay, təfəkia ahàr a. »

15 Àhu keti : « Yam ya nak kipi wal hala àfəŋ kà gəvay ni ti mis dal-dal macakalavani, mis ga haɗ gargərani akaba mis ya tədəm ma həma gargərani ni.

16 Edrem kruani ya kipi ni akaba ere gani nani etizirey wal hala ni, atəcakwakia zlam ya ka vu na dek, atəmbrəŋ naŋ a mahayma. Atahəpəd naŋ, eteviyekaba məgəjəni gana.

17 Bəbay kruani ni atagray nahkay ti adaba Melefit àgray ti ma gatay mənja ka ahar bəlan, ti təgri təwi ana ere gani nani àna məzum bay gatay ni. Atagray nahkay ti duk abivoru ana vad ge Melefit ya àfəkad ni : a vad nani ti pakama ge Melefit ya àdəm ni amagravu akada ya awayay ni.

* 17:4 Azana ŋgɔ̀zani ti azana ga bay. † 17:9 Həma adəskəla : ka sarta gani nani ti mis təbu tədəm kəsa Rom ti ka həma adəskəla.

18 « Wal ya kipi ni ti ni awayay adəmvaba kəsa gəɖakani, bəbay gani təgur bəbay ga haɖ nahaj ni dek. »

18

Babilon kəsa gəɖakani ni àmbəɖkaba

1 Eslini nipi məslər nahaj naŋ əbu asləkabiya a huɖ melefit ba, njəɖa àfəŋ dal-dal, asladay məlanj dal-dal daya.

2 Àzlah kay kay, àdəm :

« Babilon kəsa gəɖakani ni àmbəɖkaba, àmbəɖkaba besek-besek ! Nihi ti ègia məlanj manjəhad ge seteni a, məlanj ga *məsuf magədavana. Eɖiɖin ya təhəpəɖ tay do, təwayay tay do ni tanjəhad eslini daya.

3 Babilonj àmbəɖkaba besek-besek ti adaba naŋ akada wal ya àvia vu gayan ana hala dal-dal ni.

Magudar zlam gayan ni èviyikaba ahər ana mis ga duniya na dek akada ga zum na.

Bəbay ga haɖ ni dek təgrakabá hala akaba naŋ a :

ndam məsəkumoru zlam a duniya bu dek təŋgətkabá elimeni ana zlam gayan dal-dalani ya tigi eri ana mis na. »

4 Eslini nipi dəŋgu ga maslanja nahaj àhəndabiyu e melefit bu, àdəm : « Lekulum ndam goro ni sləkumkiba ka ndam ga kəsa hina, hərumaya ; nahkay ti ahar gekuli àkibu ka magudar zlam gayan ni bi, daliya ya amagray ni amacay kuli do daya.

5 Hərumaya, adaba magudar zlam gayan ni kay dal-dal, akada ga zlam manjaskabani diliz, àdoru e melefit vu ni. Nahkay Melefit àsəra təwi gayan ya agray ni ti təwi ge jiri do.

6 Ere ye ti àgri ana mis ni ti təgrivu bilegeni.

Təwi gayan ya agray ni ti təgrivu sak cə.

Àgria daliya ana mis a, təcaka akada ge mis ya tisia zum a na ; təgrivu daliya sak cə ti mīsi akada ge ergi ni.

7 Ahaslani naŋ əbu ana njəɖa dal-dal, azum zlam sulumani dal-dal daya ; nahkay grumi daliya dal-dal akada njəɖa gayan ya ahaslani dal-dalani ni, grumi tuway dal-dal akada zlam sulumani gayan ya azum ahaslani dal-dalani ni.

Adaba mam, àdəm : “Nu bay, nu wal madakway do, enitəwi ɖay-ɖay do.”

8 Gayan ya ti àdəm nahkay ni ti daliya gayan ya amacakay a vad bəlanjani bu ni nday hi : kisim, tuway, ləwir, akaba aku ga məzumaba naŋ a.

Adaba Bay ya ti agrafəŋa seriya kà naŋ a ni ti Bay Melefit geli ; naŋ ti njəɖa-njəɖani. »

9 Bəbay ga duniya ya təgray hala akaba naŋ akaba təzumkabu zlam sulumani ni etipia azək ga aku ya azumaba naŋ a ni ti etitəwi, atəndav kuɖa.

10 Eticik driŋ driŋ akaba naŋ adaba aŋgwaz aməwərfəŋa tay kà daliya ye eslini na. Atəɖəm :

« Aw ! Aw !

Babilon kəsa gəɖakani, njəɖa-njəɖani ni àmbəɖkaba besek-besek, adaba Melefit àgrafəŋa seriya a huɖ ge njemdi bəlanjani ba ! »

11 Ndam məsəkumoru zlam ya a duniya bu ni titəwi, təndav kuɖa azuhva naŋ. Tagray nahkay ti adaba maslanja ya ti asəkumfəŋa zlam kà tay a ni àbi va bi. Zlam gatay gani ya təsəkumoru ni nday hi :

¹² gru, ara ga siŋgu, akur sulumani akaba ebirsli ; azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani gərgərani ndahaŋ ; biyem sulumani ya ezi akada ge tersel ni, zlam ya taŋraya tay ana aslər ge mbeli a akaba ana biyem sulumana ni ; zlam ndahaŋ ya taŋraya tay ana ara, ndahaŋ ana evirzegena, ndahaŋ ti ni ana akur sulumana ni ;

¹³ tersel gərgərani akaba haf gərgərani ya tazəbay ti ezi acər ni ; zum, amal, humbu akaba *alkama ; slasla, təmbəmbak, pililis akaba seret gatayani. Təsəkumoru mis akaba sifa ge mis daya.

¹⁴ Nahkay təhi ahkado :

« Zlam ya tiŋək eri ni dek təsləkafuka, tədəgoru driŋ, elimeni gayak akaba zlam sulumani ya kəzum ni təfuk va bi, atəŋgət tay day-day va do ! »

¹⁵ Ndam məsəkumoru zlam ya təŋgət elimeni ana məsəkumoru zlam a kəsa nani bu ni eticik driŋ driŋ akaba naŋ, adaba aŋgwaz aməwərfəŋa tay kə daliya ye eslini na. Etiṭəwi, atəndav kuḍa,

¹⁶ atəḍəm ahkado :

« Aw ! Babilon kəsa gəḍakani ni asay cicihi timey ! Ahaslani naŋ məbakabu azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani ndahaŋ.

Naŋ meŋgəḍəveni ana zlam ga gru, ana akur sulumani akaba ana ebirsli.

¹⁷ Zlam gayan ni dek aḡədava a huḍ ge njemdi bəlaŋani ba timey ! »

Ndam ya təbu ana *slalah ga yam ni, nday ya tagaray ni, nday ya təhəlvü tay ni akaba ndam ya təŋgət zlam azuhva dəluv ni tişik driŋ driŋ akaba kəsa ni.

¹⁸ Tiṭəwi azək ga aku ya azum kəsa na. Təra tiṭəwi ti təzlah kay kay, təḍəm : « Kəsa gəḍakani akada kəsa hini ti əbi day-day bi ! »

¹⁹ Təndav kuḍa, tiṭəwi, təbakabiyu haḍ ka ahər, təzlah kay kay, təḍəm : « Aw ! Aw ! Kəsa gəḍakani ni asay cicihi !

Ndam ya təbu ana slalah ga yam gatay təŋgət elimeni ti a kəsa nani bu. A huḍ ge njemdi bəlaŋani bu zlam ga kəsa nani əndava dek. »

²⁰ Lekələm ya e melefıt bu ni mərumvu adaba aku əbu azum kəsa ni ! Lekələm ndam ge Melefıt, lekələm ndam *asak akaba ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefıt ni mərumvu ! Mərumvu adaba Melefıt aḡrafəŋa seriya, əpəliva zlam maḡədavani ya aḡri ana kəli na.

²¹ Eslini məslər nahaŋ njəḍa-njəḍani əzay akur gəḍakani akada avar, ədəviyu a *dəluv gəḍakani vu, əḍəm ahkado :

« Babilon kəsa gəḍakani ni atəgri ti ga njəḍa akada nani, etipi kəsa gani nani day-day va do. »

²² Əḍəm keti :

« Ndam mivi tində, ndam midi limis, ndam mivi cicek akaba mezlelim atələbi afa gayak va bi.

Etiṭəwi daḍay ga araŋa afa gayak va do.

Etipi ndam mələm zlam a kəsa gayak bu va do, etipi ndam mihi humbu a kəsa gayak bu va do daya.

²³ Cəŋgel atəsladəy məlaŋ a kəsa gayak bu va do, atadəy wəl va do, atagraŋ wuməri gani a kəsa gayak bu va do daya.

Zlam nday nani dek ti atagraŋ va do adaba ahaslani ndam ga kəsa gayak ya təsəkumoru zlam ni tətama ndam məsəkumoru zlam ndahaŋ ga duniya na dek, təḡosakaba mis a dek ana matak gatay na daya. »

²⁴ Melefit àtra6 Babilon ti adaba ndam mahəngaray pakama gayan ya tãbazl tay ni, ndam gayan *njelatani ya tãbazl tay ni, akaba ndam ndahan ya tãbazl tay a duniya bu ni dek ti ndam ga kəsa gani tãbazl tay, mimiz gatay ni àdagaya a kəsa gani nani ba.

19

¹ Eslini nìci dəngu ahənday kay kay a huđ melefit bu, dəngu gani ahənday akada ge mis macakalavani dal-dalani ni. Tədam ahkado :

« Eleluya ! Zləbum Melefit !

Melefit geli ti ahəngay mis, nan əbu àna njəda àtama njəda ndahan a dek, mis dek tãzləbay nan !

² Mis dek tãzləbay nan ti adaba seriya gayan ni ge jiri, kigeni daya.

Àwala wal hala na àna seriya.

Wal nani ti àgosakaba mis ka huđ àna hala gayan na.

Àbazla ndam məgri təwi ana Melefit a,

nahkay ti Melefit day àmbrənan nan ndo, àgria daliya. »

³ Tədam keti :

« Eleluya ! Zləbum Melefit !

Azək ga aku ya azum kəsa gani nani ni acəloru agavəla kəlavəđ ga kanğay-kanğayani. »

⁴ Eslini gəđəkani kru kru cə mahar fadani ni akaba zlam fadani ni tãbəhad mirdim, meleher ndi6a ndi6a ana huđ, kə meleher ge kərsi ge Melefit, tãzləbay Melefit, tədam : « Aya nahkay ! Eleluya ! Zləbum Melefit ! »

Wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak

⁵ Eslini nìci dəngu ahəndabiyu e kərsi ge Melefit ni bu, àdam :

« Lekuləm ci6-ci6eni akaba gəđəkani

ya ti kəgrumi təwi ana Melefit geli,

kəfumki ahər ni dek ti zləbum nan ! »

⁶ Eslini nìci dəngu ahənday akada ge mis dal-dal macakalavani, akada ga yam ga zalaka ya avalahay kay kay ni, akada ga avər ya aməcəri aday kay kay ni. Tədam ahkado :

« Eleluya ! Zləbum Melefit, adaba Bay Melefit geli nan njəda-njədani,

àđəfikia njəda gayan ana leli a, agur məlan ni dek ti nan cilin.

⁷ Məmərumvu, məzumum gəda, məzləbum Melefit,

adaba vad ga maday wal ga Wur Təmbak ni ənja.

Məva gayan àslamalava, nan əbu ahətay nan.

⁸ Təvia divi ga məbakabu azana njelatana ya asladay na. »

Azana nani ti adəmvaaba təwi ge jiri ga ndam ge Melefit ya təgray ni.

⁹ Məslər ni àhu ahkado : « Bəki nahkay nihi : Ndam ge təzalay tay ga wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak ni təmərnu, təzum gəda. » Mək àhukivu ahkado : « Pakama hini nahəma pakama ge Melefit edəđin. »

¹⁰ Àra àhua nahkay ti nəbəhad mirdim grik meleher ndi6 ana huđ kə asak gayan ga mazləbay nan. Àra əpia ere ye ti nəgray na ti àhu : « Kəgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay məgri təwi ana Melefit akada gayak ni, akada ga bəza ga muk ya təgəskabá pakama ge Melefit ya àdəmki ka Yezu na ni daya. Kabəhad mirdim ti ana Melefit cilin. Pakama ge Melefit ya ti àdəmki ka Yezu ni ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit tədam àna njəda ga *Məsuf Njelatani. »

Bay na nan manjəhadkiani ke pilis bəđ-bəđani ni

¹¹ Eslini n̄ipi huḡ melefīt àzləkvaba, n̄ipi maslaḡa nahaḡ manḡahadkiani ke pilis bəḡ-bəḡdani. Bay gani nani ti slimi gayan̄ « Jiri, » slimi gayan̄ nahaḡ ni ti ni « Àsəkad̄ malfadā do. » Nan̄ àbu agray seriya ge jiri, nan̄ àbu akad̄vu ge jiri daya.

¹² Eri gayan̄ ni akadā aku ya agəs ni ; ahàr gayan̄ ni mefeḡdeni àna elpindiḡ ga bay, elpindiḡ nday nani ti kay ; slimi àbu məbəkiani kà vu gayan̄ : slimi gani nani ti maslaḡa nahaḡ àsər do, si asər ti nan̄ nan̄ani kwa.

¹³ Azana gayan̄ ya àfakabu ni ti tətəlviya e mimiz va. Slimi gayan̄ ti « Pakama ge Melefīt. »

¹⁴ Gwar kələḡ gayan̄ nahəma, ndam magray silik ge Melefīt ya a huḡ melefīt bu ni taḡəboru nan̄. Nday nani gani manḡahadkiani ke pililis bəḡ-bəḡdani, nday məbəkabu azana n̄əlatani bəḡ-bəḡd talla.

¹⁵ A pakama ga Bay ya taḡəboru nan̄ ni bu nahəma, maslalam məzumani àhəraya. Maslalam nani ti ga məsiani ana mis ga haḡ ni ḡek. Bay nani amahətay tay àna aday ga ara. Aməcəlki ka tay akadā maslaḡa ya ti acəlki ka bəza ga zlam e evid̄ bu ga məḡucaya zum gana ni. Məcəlki nani ti adafaki Melefīt n̄əḡda-n̄əḡdani, àzumkia bəruv ka tay a dal-dal.

¹⁶ Slimi ga Bay nani àbu məbəkiani ka azana akaba ka takolay gayan̄. Slimi gani nihi : « Bay ga bəbay ndahaḡ ḡek, Bay ḡəḡakani ga bəbay ḡəḡakani ndahaḡ ḡek. »

¹⁷ Eslini n̄ipi məslər nahaḡ micikeni jika kà fat, nan̄ àbu azlah kay kay, àhi ma ana eḡidiḡ ya təhər a huḡ melefīt bu ni ḡek. Àhi ana tay ahkado : « Dəḡuma, cakalumvu, adaba wuməri ḡəḡakani ge Melefīt àbu.

¹⁸ Dəḡuma kəndum kisim ga bəbay ḡəḡakani, kisim ga bəbay ga ndam slewja, kisim ga ndam ya təbu àna n̄əḡda ni, kisim ge pililis akaba nday ya tək̄i ni. Dəḡuma kəndum kisim ge mis ḡek : ku kisim ge evid̄i, ku kisim ga nday ya ti nday evid̄i do ni, ku kisim ga ḡəḡakani, ku kisim ga nday ya ti nday ḡəḡakani do ni. »

¹⁹ Eslini n̄ipi ere gani nani akaba bəbay ga haḡ ḡəḡərani akaba ndam magray silik gatay. Təcakalavu ga makad̄fəḡvana kà Bay ya ti nan̄ àki ke pilis ni akaba ndam magray silik gayan̄.

²⁰ Nday təbu takad̄vu nahkay ti Bay ya nan̄ àki ke pilis ni akaba ndam gayan̄ ni təḡəs ere gani nani akaba bay mahəḡgaray pakama ga malfadā ni yaw yaw. Bay masəkad̄ malfadā nani ti ahaslani àgra zlam ya mis tipi ḡay-ḡay ndo na kə meleher ge ere gani nana ; gayan̄ ya ti àgray nahkay ni ti àḡosa mis a ; àḡosay ti ndam ya ti təhəndakia zlam ge ere gani nana ka tay a ni akaba təhəḡgrioru ahàr a haḡ ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni. Təra təḡəsa tay cəna nahkay nahəma, təbiyu tay eri gani a *ḡəluv ga aku vu cizliv cizliv. Aku gani nani ti agəs akadā ga asas ya aku agəs ni.

²¹ Ndam gatay ndahaḡ ni ti ni, Bay ya nan̄ ke pilis ni àbazl tay àna maslalam ya àhəraya a ma gayan̄ ba ni, mək eḡidiḡ ni ḡek tərəh àna kisim ge mis ya àbazl tay ni.

20

Vi dəbu

¹ Eslini n̄ipi məslər nahaḡ nan̄ àbu asləkabiya a huḡ melefīt ba. Lekili ga mahay ge *evid̄ ḡəḡakani ya a huḡ ga haḡ bu ni àfəḡ a ahar bu, jejir̄bi ndiḡbil-ndiḡbileni àfəḡ a ahar bu daya.

² Nan nakəŋ òru àgəs kurmbu ni, àwəl nan àna jejir6i ni, ti mánjəhad nan məwəlani vi dəbu. Kurmbu ni ti gavan ya ahaslani ni, nan *Seteni, bay magosay mis ni.

³ Məslər nakəŋ àra àwəla nan a ti èzligiyu nan e evid ni vu keŋgim, àzləkkiviyu mahay ni, àdarvù lala. Àgray nahkay ti adaba awayay ti kurmbu ni àgosay mis ka duniya va ba, duk anivoru ana mandav ge vi dəbuani ni. Kələŋ ge vi dəbuani ni ti ahàr àdəm táfaya nan a gəzit ga hayarjana kwa.

⁴ Məslər nakəŋ àra àzləkkiviya mahay na ti nipi kərsi ga bəbay, mis tàra tənjàhadviyu. Mis nday nani ti təvia divi ana tay ga magray seriya. Nipi mis ya ti tèkelkia ahàr ka tay a ni daya. Tèkelkia ahàr ka tay a ti adaba təzlapikia ka Yezu ana mis a, təhia ma ge Melefit ana mis a. Nday nani ti təhəŋgriuru ahàr a had ana ere gani nani ndo, təhəŋgriuru ahàr a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo daya. Təhəndaki zlam ge ere gani nani kə meleher gatay ahkay do ni ka ahar ndo. Melefit àhəŋgriviya sifa ana tay a, nahkay tənjàhadkabu a bay bu akaba Krist vi dəbu.

⁵ Mis nday nani ti nday ye enjenjeni ya Melefit àhəŋgriviya sifa ana tay ni. Mis ndahan ya təmət ni ti Melefit àhəŋgriviya sifa ana tay fan ndo, si ka mandav ge vi dəbuani kwa.

⁶ Nday ya Melefit àhəŋgriviya sifa ana tay ye enjenjeni ni təmərvi, nday ndam gayan *njəlātani. *Kisim ye cə amələbu, ay kisim gani nani emisliki məgri aranja ana tay do. Etigi ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit, etigi ndam manjalabakabu mis akaba Krist daya, atanjàhadkabu a bay bu akaba Krist vi dəbu.

Melefit eyefiŋ kə Seteni

⁷ Ka ya ti vi dəbuani ni amandava nahəma, atafaya *Seteni a dangay ni ba.

⁸ Atafaya nan a ti amoru magosay mis ga had ga mələŋ ni dek. Had nday nani ti təzalay tay Gok akaba Magok. Amacakalakabu mis ga had nday nani ga makadvani. Atacalvu do, nday akada wiyan ga zalaka ya əcalvu do ni.

⁹ Təharaya, təsawadoru ka had ga mələŋ ni dek, tōru tēveliŋ mələŋ ga ndam *njəlātani ge Melefit ni akaba kəsa gəđakani ya Melefit awayay dal-dalani ni teksl. Ay tàra tēveliŋa ti aku àdəkia ka tay kwa e melefit ba, əzumaba tay a.

¹⁰ Eslini təgəs Seteni, nan ya àgosay mis ni, tizligiyu nan a *dəluy ga aku ni vu cizliv. A aku nani bu ni ti zlam əvu agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Ata ere gani nani nday ata bay mahəŋgaray *pakama ga malfada ni nday təvu a aku gani nani bu àndava. Eslini nday mahkərani dek atəcakaviyu daliya məlafat akaba məlavad gani do dek ga kanjay-kanjayani.

Melefit agrafəŋa seriya kə mis a dek

¹¹ Eslini nipi kərsi, Bay nan əbu manjàhadvani dəgama. Kərsi gani nani ti gəđakani, bəđ-bəđ daya. Kə meleher ga Bay ni ti had akaba huđ melefit təcuhway tiji, ere ya agəjəni ni ti əbi.

¹² Nipi mis ya təmət ni dek, gəđakani akaba nday ya gəđakani do ni, jika jika kə meleher ga Bay ya ti nan əbu e kərsi bu ni. Wakita təbu eslini, maslaŋa nahan əzləkkaba tay a. Əzləkkaba wakita nahan a daya : wakita nani ti wakita ga sifa ; slimi ge mis ya təbu àna *sifa ya àndav day-day do ni təbu məbəkiani ŋguredədə. Eslini Melefit agrafəŋa seriya kə mis ya təmət na. Ka ya ti agrafəŋa seriya kə tay a ni ti àmənjaki ka zlam gatay ya təgray ni. Zlam gatay gani ya təgray ni təbu məbəkiani ka wakita ni.

¹³ Ndam ya ti tàmətvù a *dəluv gəɗakani vu ni ti dəluv ni àvələhaya tay a. Kisim ya àhəl mis ni akaba mələŋ ge *kisim ni day tàvələhaya mis ya tàmət na dek ka dala. Tàra tàvələhaya tay a nahəma, Melefit àgrafəŋa seriya kè mis na àna mamənjakiani ka zlam gatay ya tàgray ni.

¹⁴ Eslini təbiyu kisim ya àhəl mis ni akaba mələŋ ge kisim ni cizliv cizliv a *dəluv ga aku ni vu. Dəluv ga aku nani ti *kisim ye cə ni.

¹⁵ Tamal mis slimi gayəŋ àki məbəkiani ka wakita ga sifa bi ti tizligiyu maslaŋa gani a dəluv ga aku ni vu daya.

21

Melefit amagraya zlam na dek məwəni a

¹ Eslini nipi huɗ melefit məwəni akaba haɗ məwəni, aɗaba huɗ melefit ye enjenjeni ni akaba haɗ ye enjenjeni ni təbi va bi. *Dəluv gəɗakani day àbi va bi.

² Nipi kəsa *njələtani, nani Zerəzalem məwəni. Nipi naŋ àbu asləkabiya kwa a huɗ melefit ba, afa ge Melefit a. Kəsa gani nani ti maslamalavani akada ga wal ya àbakabá zlam sulumana ga moroni àna naŋ kà zal ni.

³ Eslini nìci dənŋu ga maslaŋa nahaŋ àhəndabiyu kay kay e kərsi ga Bay ni bu, aɗam ahkado : « Nihì ti mələŋ manjəhadani ge Melefit àbu e kidiŋ ge mis bu. Melefit amanjəhad akaba tay, emigi Melefit gatay, mis ga jiba gərgərani ni dek ti ni etigi ndam gayəŋ.

⁴ Etitəwi va do, aɗaba Melefit àgriaba yam tuway ana tay e eri ba. Kisim amələbi va bi : tuway, delələ akaba daliya day atələbi va bi. Aɗaba mam, zlam ya ahaslani ni təndava, təbi va bi. »

⁵ Eslini Bay manjəhadani e kərsi ga bay bu ni àhu ahkado : « Nihì ti zlam ni dek nəbu nagraya tay a məwəna. » Àhu keti : « Bəki ma hini, aɗaba pakama ya ti nəɗəm ni ti pakama ge jiri, malfada àkibu bi simiteni. »

⁶ Àhu keti : « Àgrava àndava ! Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mənjəki gani nu nəbu. Bay ya ti emendeveriŋ zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anələbu. Maslaŋa ya ti yam akada naŋ a nahəma, anəvi yam ga sulum. Yam gani nani ti àdəl day-day do, avi sifa ana mis.

⁷ Maslaŋa ya ti èyefiŋa kà zlam magudarana nahəma, anəvi ja ga zlam gani nani ; nigì Melefit gayəŋ, naŋ ti ni egi wur goro.

⁸ Ay ndam aŋgwaz, ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni, ndam ya tagray zlam ya àbəlay magrani do ni, ndam mabazl mis, ndam magray hala, ndam maharam, ndam ga pəra akaba ndam masəkad malfada dek, nday ti ja gatay ti *dəluv ga aku ni. Aku nani ti agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Nani ti *kisim ye cə. »

Kəsa Zerəzalem məwəni

⁹ Eslini məslər nahaŋ e kidiŋ ga məslər adəskəlani ya təbu àna hijiyem adəskəla ga məzum bəruv ge Melefit ye endeveriŋ məzum bəruv gayəŋ ni àrakua, àhu ahkado : « Ra, nəɗəfukki məva ga Wur Təmbak ya ara azay ni. »

¹⁰ Eslini məslər ni àzoru nu ka həma gəɗakani zəbalani, àzoru nu ti àna njəɗa ga *Məsuf ge Melefit. Nòru niŋjəa ti àɗəfuki kəsa njələtani, nani Zerəzalem, naŋ àbu asləkabiya kwa a huɗ melefit ba, afa ge Melefit a.

¹¹ Kəsa gani nani ti naŋ àbu asladay àna masladay ge Melefit, masladay gani àhələba eri a vərut akada ga akur sulumani ya təzalay zespi, ahələba eri akada ga kutrum na ni.

12 Kəsa gani nani nahəma, təvelin əna gudu gəđakani zəbalani. Gudu ni mahay gani kru mahar cə; *məslər ge Melefit day təbu kru mahar cə kə mahay ni bəlan bəlan, təjəgay. Slimi day təki məbəkiani kə mahay ni dek. Slimi gani nani ti slimy ge dini kru mahar cəni ga ndam *Izireyel ni.

13 Mahay ni mahkər mahkər, gwar kə sliri ga məlan fədani ni dek.

14 Asak ga gudu ni təfiyu əna akur gəđakani kru mahar cə. Ka akur nday nani ti slimy kru mahar cə təki məbəkiani bəlan bəlan : slimy nday nani ti ga ndam *asak kru mahar cəni ga Wur Təmbak ni.

15 Maslaņa ya ti əzlapu ni ti aday ga məgur zlam əfənj a ahar bu. Aday nani ti ga gru. Awayay agur kəsa ni, mahay ga kəsa ni akaba gudu ya əvelin kəsa ni əna nanj.

16 Kəsa gani ti midiheni kala-kala əna zəbal. Maslaņa nani əgur əna aday gayan ni, əgur palahar gani bəlan ezewəd dəbu kru mahar cə. Palahar gani əna jikeni ni day kala-kala akaba palahar zəbalani ndahanj ni.

17 Əgur gudu ni əna ahar akada ge mis ya təgur ni, jaha din əna kru kru fad mahar fad.

18 Gudu gani nani tələm əna akur ya təzalay zespi ni. Kəsa ni ti ni tələm əna gru deņa, pərzlən-pərzlən akada ga kutrum ni.

19 Asak ga gudu ni menjələdeni əna akur sulumani gərgərani dek. Asak gani ye enjenjeni ni akur ya təzalay zespi ni, ye cə ni akur ya təzalay sefir ni, ya mahkər ni akur ya təzalay selcidwinj ni, ya fad ni akur ya təzalay imarot ni,

20 ya zlam ni akur ya təzalay sarduwanj ni, ya muku ni akur ya təzalay kwernelin ni, ya adəskəla ni akur ya təzalay krizəlit ni, ya azlalahkər ni akur ya təzalay beril ni, ya ambəlməbu ni akur ya təzalay topaz ni, ya kru ni akur ya təzalay krisəpres ni, ya kru mahar bəlanjani ni akur ya təzalay hiyesen ni, ya kru mahar cəni ti ni akur ya təzalay emetis ni.

21 Mahay kru mahar cəni ni ti ebirsli gəđakani kru mahar cə, mahay bəlanj ti ebirsli bəlanj. Dalaka gəđakani ya a hud ga kəsa ni bu ni ga gru deņa, pərzlən-pərzlən akada ga kutrum ni.

22 Ay nəmənjoru zla nahəma, nipi *ahay gəđakani ge Melefit a kəsa gani nani bu ndo, adəba Bay Melefit geli njəda-njədani nday ata Wur Təmbak ni, nday əna ahər gatay kala nday ahay gəđakani gani nani.

23 Fat akaba kiyyi təbi təsladəy məlanj a kəsa gani nani bu bi, adəba Melefit əna ahər gayanj asladay məlanj gani, Wur Təmbak ni day asladay məlanj gani akada ge cəngel ni.

24 Ndam ga həd gərgərani ga duniya ni dek ti masləday ga kəsa gani nani amasladi ana tay. Bəbay ga həd gərgərani ga duniya ni dek atoru əna njəda gatay ni eslini ga mazləbay Melefit əna nanj.

25 Mahay ga kəsa gani nani ti atanjəhad bənjə bənjə məzləkəbana ; atəzləkvü tay day-day do, adəba məlavəd amələbi eslini va bi.

26 Mis ga həd gərgərani ni dek atoru əna elimeni gatay akaba əna njəda gatay eslini ga mazləbay Melefit əna nanj.

27 Ay ti zlam məgədavani, ndam ya tagray zlam ya əbəlay do ni akaba ndam masəkəf malfədə ni etisliki məhuriyani a kəsa nani vu do. Ndam ya ti təhuriyu ni ti si ndam ya ti slimy gatay məbəkiani ka wakita ga sifa ni kwa. Wakita gani nani ti ga Wur Təmbak ni.

22

1 Eslini məslər nəkənj ədəfuki zalaka ; zalaka nani ti ədəl day-day do, yam

gani avi sifa ana mis. Yam gani ahələba eri akada ga kutrum na, aŋgəzaya e kərsi ge Melefit ba. Kərsi nani ti ga Wur Təmbak ni daya.

² A dalaka ya a huđ ga kəsa ni bu ni ti zalaka ni èdevu c_u; e kidiŋ gani bu ka mələŋ ya èdevu ni ti məŋgəhaf àvu. Məŋgəhaf nani avi sifa ana mis, a huđ ga dəzani bu ewi bəza sak kru mahar c_u, kəla kiyi lu ewi bəza. Slimberi gani ti haf ge mimbilin mis ga had ga duniya ni dek.

³ Eslini ti zlam ya Melefit etikwesl ni atələbi.

A kəsa nani bu ni ti Melefit amanjəhadviyu e kərsi gayan vu, Wur Təmbak ni amanjəhadviyu daya. Eslini ndam məgri təwi ana Melefit atazləbay naŋ.

⁴ Nday gani nani etipi wur ge eri ge Melefit. Slimi ge Melefit day àki məbəkiani ka tay kè meleher.

⁵ Mələvad amələbi va bi; nahkay cəŋgel akaba fat day atagray təwi va do, adaba Bay Melefit geli naŋ àna ahàr gayan amasladi mələŋ ana mis. Mis ni atanjəhad a bay bu ga kaŋgay-kaŋgayani.

Mendeveřiŋ ga pakama

⁶ Eslini *məslər ni àhu ahkado : « Ma hini ya kici ni dek ma ge jiri ededini ; malfada àkibu bi. Ahaslani Bay Melefit geli àvia *Məsuf gayan ana ndam mahəŋgaray *pakama gayan a; nihi ti àsləribiya məslər gayan ana ndam məgri təwi gayan a ga mədəfiki ere ye ti agravu wudak ni ana tay. »

⁷ Yezu àdəm : « Bumvu slim, nakoru afa gekəli wudak ! Ndam ya ti təgəskabə pakama ya a wakita hini bu na, təbu təjalaki ahàr nahəma, təmərvu. Adaba pakama hini ti ge Melefit. »

⁸ Nu Zeŋ ničia pakama gana àna slim goro a, ničia ere ye ti àgravu na àna eri goro a daya. Nàra ničia, nàra ničia nahəma, nəbəhad mirdim grik meleher ndiə ana had kà asak ga məslər ya àdəfuki zlam gani ni, ga mazləbay naŋ.

⁹ Naŋ nakəŋ àra epia ere ye ti nəgray na ti àhu : « Kàgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay məgri təwi ana Melefit akada gayak ni, akada bəza ga muk ya tahəŋgaray pakama ge Melefit ni, akada ga ndam ya ti təgəskabu pakama ge Melefit a wakita hini bu ni daya. Kabəhad mirdim ti ana Melefit cilij. »

¹⁰ Àhu keti : « Pakama ya a wakita hini bu ni ti pakama ge Melefit ededini ; kəŋgah pakama gani ba, hi ana mis sawaŋ. Adaba mam, sarta ga zlam ya tədəmki ma a wakita hini bu ni ti ènjia wudak.

¹¹ Maslaŋa ya ti agudar zlam ni ti ahàr àdəm mığudarkivu. Maslaŋa ya ti məbərur gayan àbəlaj do ni ti ahàr àdəm mánjəhad àna məbərur gayan ya àbəlaj do ni. Ay maslaŋa ya ti agray jiri ni ti ahàr àdəm mığrakivu jiri. Maslaŋa ya ti naŋ njələta ni ti ahàr àdəm mánjəhad njələta. »

¹² Yezu àdəm ahkado : « Bumvu slim, nakoru afa gekəli wudak ! Nu nəbu àna zlam ga məviani ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti àgray ni.

¹³ Wudaka zlam dek ànjəki ti nu nəbu àndava ; ka mandav ga zlam dek day nu anələbu. Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mənjəki gani nu nəbu. Bay ya ti emendeveřiŋ zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anələbu. »

¹⁴ Ndam ya ti təbarafəŋa azana gatay a ni ti təmərvu. Nahkay ti tisliki məhuriyani a kəsa ni vu, tisliki məzum bəza ga məŋgəhaf ya avi sifa ana mis ni.

¹⁵ Ndam ya ti Melefit etikwesl tay adaba təgudara zlam a dal-dal ni, ndam maharam, ndam hala, ndam mabazl mis, ndam ga pəra akaba ndam ya ti tawayay tasəkad malfada ni dek nahəma, nday dekeni e mite bu, tisliki məhuriyani a kəsa ni vu koksah.

¹⁶ « Nu Yezu nəsləroru məslər goro ga məhi pakama hini ana ndam goro ya *təcəkəlavu a kəsa gərgərani ni bu ni dək. Nu wur hud ge Devit, tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ni ti ka nu. Nu Banti ya asladay məlan ge miledə dal-dal ni. »

¹⁷ Məsuf Njəlatani akaba ndam ga Yezu ya ahəl tay akada ga wal ya taday ni təhi ahkado : « Ra ! »

Ahər ədəm maslaŋa ya ti əcia pakama hina ti məhi : « Ra ! »

Maslaŋa ya ti yam akada naŋ a ti ahər ədəm mərə.

Maslaŋa ya ti awayay esi yam ya avay sifa ni ti ahər ədəm məcah ga sulum, misi !

¹⁸ Nihi ti nu Zəŋ nədəm ma, ahər ədəm maslaŋa ya ti eci pakama ge Melefit ya a wakita hini bu ni məbavu slimi lala : tamal maslaŋa əferkiviya pakama nahaŋ əkiva ka pakama hina nahəma, Melefit day emeferikiviyu daliya ya ti tədəmki ma a wakita hini bu ni ana maslaŋa gani.

¹⁹ Tamal maslaŋa əzaba pakama nahaŋ e kiđiŋ ga pakama ge Melefit ya a wakita hini bu na nahəma, Melefit day amazafeŋa ja ga zlam ya tədəmkia ma ka tay a wakita hini vu na : amazafeŋa ja ga məŋgəhaf ya avay sifa na, amacafeŋa naŋ ga məhuriyana a kəsa njəlatani ni va daya.

²⁰ Bay ya ti ədəm pakama hini dək jiri ni ti ədəm : « İy, nakoru afa gekəli wudək ! »

Aya nahkay, Bay geli Yezu, ra !

²¹ Bay geli Yezu məgri sulum gayan ana mis dək ti.